

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Министерство образования и науки Республики Казахстан

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы
Национальная академия образования им. И. Алтынсарина

**ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ МАЗМҰНЫ ЖАҒДАЙЫНДА
КЕШКІ МЕКТЕПКЕ АРНАЛҒАН
ҮЛГІЛІК ОҚУ ЖОСПАРЛАРЫ МЕН ОҚУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫ**

**ТИПОВЫЕ УЧЕБНЫЕ ПЛАНЫ И УЧЕБНЫЕ ПРОГРАММЫ
ДЛЯ ВЕЧЕРНЕЙ ШКОЛЫ
В УСЛОВИЯХ ОБНОВЛЕННОГО СОДЕРЖАНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ**

(I бөлім – I часть)

Астана
2018

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы Ғылыми кеңесімен баспаға ұсынылды (2018 жылғы 12 наурыздағы № 3хаттама).

Рекомендовано к изданию Ученым советом Национальной академии образования им. И. Алтынсарина (протокол № 3 от 12 марта 2018 года).

Жаңартылған білім мазмұны жағдайында кешкі мектепке арналған үлгілік оқу жоспарлары мен оқу бағдарламалары. – Астана: Ы.Алтынсарин атындағы ҰБА, 2018. – 514 б.

Типовые учебные планы и учебные программы для вечерней школы в условиях обновленного содержания образования. – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2018. – 514 с.

Жинақта кешкі мектепке (күндізгі және сырттай оқыту түрлері) арналған негізгі орта және жалпы орта білім беру деңгейлерінің үлгілік оқу жоспарларының жобасы және оқу бағдарламалары берілген.

Әдістемелік құрал кешкі мектептердің басшылары мен пән мұғалімдеріне, біліктілікті арттыру институттарының әдіскерлеріне арналған.

В настоящий сборник включены проекты типовых учебных планов и учебные программы для вечерней школы (очной и заочной форм обучения) уровня основного среднего и общего среднего образования.

Методическое пособие предназначено для руководителей и учителей вечерних школ, методистов институтов повышения квалификации.

© Ы. Алтынсарин атындағы
Ұлттық білім академиясы, 2018

© Национальная академия
образования им.И.Алтынсарина, 2018.

Кіріспе

Отандық білім беру саласын жетілдіру, орта білімнің ұлттық үлгісін құру, білімге бағытталған парагдимадан іс-әрекетті үлгіге ауысу, білім мазмұнын жаңарту және түбегейлі өзгерту ең алдымен барлық азаматтардың сапалы білім алуына және қоғамда табысты әлеуметтенуіне бірдей мүмкіндіктерінің болуын қамтамасыз етуге бағытталған. Алайда, осы уақытқа дейін түрлі себептермен білім беру процесінен тысқары қалған азаматтардың санаты бар. Осындай тұлғаларды оқуға тарту, ел азаматтарының білім деңгейін арттыру мақсатында елімізде кешкі мектептер жұмыс істейді және олардың негізгі контингенті еңбек ететін ересек адамдар мен өмірдің қиын жағдайларына ұшырауларына байланысты жалпы білім беретін күндізгі мектептерде білім алмаған 15 жастан асқан жасөспірімдер болып табылады.

2016 жылы 77 кешкі мектептің (контингенті - 12 757 адам) 30-ы (39%) түзету ұйымдарының жанында орналасты (қосымша, 2.2.5-кесте). Онда 2 884 адам білім алды (22,6%). Ауылдық жерлерде 31 (40,3%) кешкі мектепте 3 471 (27%) оқушы білім алды.

Кешкі мектептер санының басым бөлігі Ақмола (11), Оңтүстік Қазақстан (9), Қарағанды (8), Қызылорда (8) және Шығыс Қазақстан (7) облыстарында болды. Ең көп контингент Жамбыл (858) және Маңғыстау (634) облыстарында болды. *(Дереккөзі: Білім беру жүйесінің жай-күйі және дамуы туралы ұлттық баяндама – 2017 ж.).*

Кешкі (ауысымды) мектеп Қазақстан Республикасының азаматтарына, жұмыс істейтін және жұмыссыз шетел азаматтарына (Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамалары шеңберінде) негізгі орта және жалпы орта білім алуға мүмкіндік береді.

Кешкі мектеп негізгі орта және жалпы орта білім берудің жалпы білім беретін оқу бағдарламаларын, сондай-ақ өзіндік ерекшеліктері мен мүмкіндіктеріне қарай – қосымша білім беру бағдарламаларын іске асырады.

Кешкі мектептер білім беру процесін білім беру деңгейлеріне сәйкес жүзеге асырады:

- 1) негізгі орта білім (меңгеру мерзімі: 3 жыл: 7, 8, 9) ;
- 2) жалпы орта білім (меңгеру мерзімі: 2 жыл: 10, 11 (12) сыныптар).

Бүгінгі күні оқу процесін оқу-әдістемелік қамтамасыз ету кешкі мектептердің алдында тұрған неғұрлым өзекті проблемалардың бірі болып отыр. Бұл ең алдымен кешкі мектептерге арналған Үлгілік оқу жоспарының болмауымен байланысты. Кешкі мектептердің басым бөлігі өз қызметін Қазақстан Республикасы Білім беру, мәдениет және денсаулық сақтау министрлігінің 1998 жылғы 17 қарашадағы № 565 бұйрығымен бекітілген кешкі (ауысымды) жалпы орта білім беретін мектептерінің эксперименттік оқу жоспарларының нұсқаларымен жүзеге асырады. Мектептердің бір бөлігі Қазақстан Республикасындағы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы «Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 8 қарашадағы №500 бұйрығына

өзгерістер енгізу туралы» ҚР Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 25 шілдедегі № 296 бұйрығына сәйкес жұмыс істейді.

Осыған сәйкес Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің тапсырысы бойынша Б. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы кешкі мектептерге арналған үлгілік оқу жоспарлары мен үлгілік оқу бағдарламаларының жобаларын әзірледі..

Атап айтқанда,

1) Кешкі мектептерге арналған орта білім берудің үлгілік оқу жоспары (орта білім беру мазмұнын жаңарту аясында): қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі, 7-11 сыныптар;

2) Кешкі мектептерге арналған орта білім берудің үлгілік оқу жоспары (орта білім беру мазмұнын жаңарту аясында): қазақ тілінде оқытатын сыртқы оқу түрі, 9-11 сыныптар;

3) Кешкі мектептерге арналған орта білім берудің жеке оқытудың үлгілік оқу жоспары (орта білім беру мазмұнын жаңарту аясында): қазақ тілінде оқытатын сыртқы оқу түрі, 5-11 сыныптар;

4) Кешкі мектептерге арналған негізгі орта деңгейінің орта білім берудің үлгілік оқу бағдарламалары (орта білім беру мазмұнын жаңарту аясында): күндізгі оқу түрі, 7-9 сыныптар;

5) Кешкі мектептерге арналған жалпы орта деңгейінің орта білім берудің үлгілік оқу бағдарламалары (орта білім беру мазмұнын жаңарту аясында): күндізгі оқу түрі, 10-11 сыныптар;

6) Кешкі мектептерге арналған орта білім берудің үлгілік оқу бағдарламалары (орта білім беру мазмұнын жаңарту аясында): сыртқы оқу түрі, 9-11 сыныптар.

Кешкі оқытудың басқа түрлері бойынша сәйкес үлгілік оқу жоспарлары мен үлгілік оқу бағдарламалары негізінде тақырыптық-күнтізбелік жоспарларды қолдану ұсынылады және оны әзірлеу пән мұғалімінің еркіне қалдырылады.

1 Кешкі мектепте оқу процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері

Бүгінгі күні республикамызда күндізгі оқытумен қатар, кешкі оқытуды да жүзеге асырып келе жатқан мектептер бар. Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының жүргізген мониторингінің қорытындысы бойынша республиканың кешкі мектептерде 7, 8, 9, 10, 11 сыныптар сабақ жүргізіледі. Мұндай оқу орындарында сабақ таңғы сағат 9-да басталып, сағат 15, 16-да аяқталады, бұл ретте аптасына төрт күн ескеріледі.

Кешкі мектептердің айырмашылық ерекшелігі сыныпта әртүрлі жастағы адамдардың болуы. Бір партаға жасөспірім мен егде жастағы адам отырып қалуы мүмкін, бұл бір жағынан жақсы (жасы үлкенірек оқушы өзінің жасөспірім сыныптасымен өзінің өмірлік тәжірибесімен бөлісіп, психотерапевт рөлін атқара отырып көмектесе алады), ал екінші жағынан қолайсыз (оқушылардың әртүрлі жас ерекшелігі мүдделерінің бытыраңқылығына жиі себеп болады, сыныптағы жалпы атмосфераға кері әсерін тигізеді).

Заманауи кешкі мектеп оқушылардың күрделі контингентімен ерекшеленеді: ол жасы бойынша, оқығандығы және оқып білу деңгейі, әлеуметтік және отбасылық жағдайы, мектептен тыс уақыттағы қандай бір іспен айналысуы, түсіну сипаты, зейіні, есте сақтауы, ынтасы және басқа да белгілері біркелкі емес.

Балалар кешкі мектепке әртүрлі жолдармен келеді: бірулері өте ерте ана болған, бірелерін өмірлік жағдай жұмыс істеуге мәжбүр етті, біреуін кәмелетке жасы толмағандар комиссиясы жіберсе, бірулерінің күндізгі мектепте оқуға құлық болмады. Көбінесе оқушының әлеуметтік өмір сүру ортасы да жағдайсыз: көпшілігі ата-анасының біреуі жоқ отбасында тұрады, кейбіреулерінің аналары ата-аналық құқытарынан айрылған, кейде ата-аналары тірілері де, өз өмірінде күнкөрісін қамтыған балалар жетім қалуда. Соңғы екі жылда кешкі мектепке жұмыс орнын ауыстырғысы келетін, арнаулы орта және жоғары оқу орындарында оқуларын жалғастыруды жоспарлаған кәмелетке толған оқушылардың келуі артты.

Кешкі мектептегі оқу жұмысы оқушылар контингентінің өзгешелігін ескереді. Оқудағы үзілістің салдарынан көптеген оқушылар, жаңа оқу материалын түсіну және бекітуге қажетті тірек білімдерін жоғалтады, ал кейбір оқушыларда мұндай білім мен дағдылар болмаған да. Кешкі мектептің педагогикалық ұжымының маңызды міндеті – осындай олқылықтарды анықтау және жою, білімдерін қалпына келтіру және оқушыларды тәуелсіз бағалау жағдайында өтетін мемлекеттік (қорытынды) аттестаттауға дайындау. Бірақ басты міндеттерінің бірі – адамға оқудан қаймығатын қорқынышынан арылуына көмектесетін, сондай-ақ тұлғаның жан-жақты дамуына ықпал ететін жағдай жасау. Сауалнамаға сәйкес оқушылар, ең алдымен нормаланбаған жұмыс күні салдарынан оқуға уақыттың жетпейтініне, бірқатар пәндер бойынша оқу материалын түсіну қиындығына, жұмыстан соң шаршағандықтан сабақта жұмысқа қабілеттіліктің төмендеуіне шағым айтады. Кешкі мектептің жағдайы мұғалімнен оқытуды даралау және саралау үшін тиімді тәсілдер

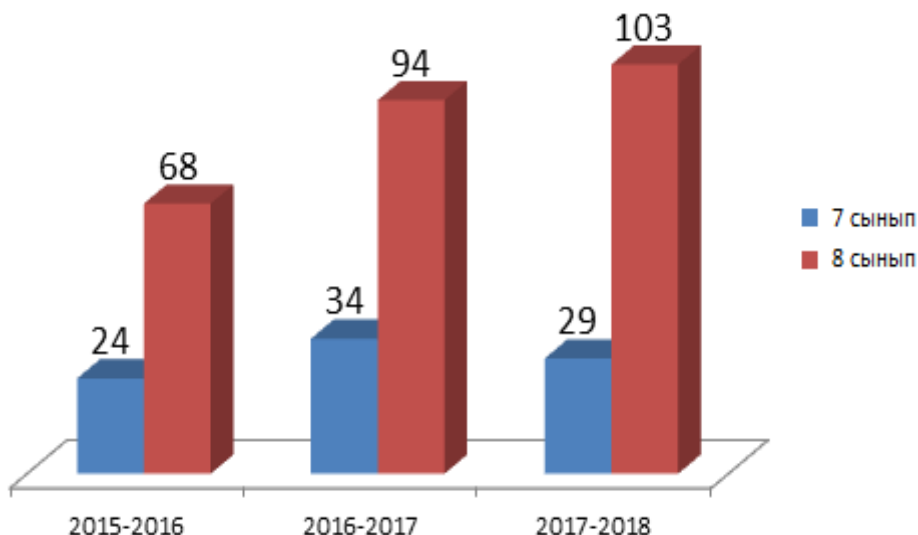
іздістiрудi, өздігінен бiлiм алу дағдыларын дамыту үшiн арнайы сабақтар өткiзудi талап етедi.

Кешкi мектеп, барлық бiлiм алғысы келетiндердi, олардың жеке психофизиологиялық ерекшелiктерiне, қабiлетi мен бейiмдiлiгiне, жасына, оқу пәндерi бойынша дайындық деңгейiне қарамастан оқытуды өзiнiң алдына мiндет етiп қояды. Мектептiң педагогикалық ұжымы барлық санаттағы жасөспiрiмдерге, жастарға және егде тартқандарға бiлiм алуды аяқтауларына мүмкiндiк бередi. Осы мақсатта бiрнеше жылдан берi оқытудың келесi түрлерi өзектi болып қалуда: күндiзгi, күндiзгi екi жылдық; күндiзгi сырттай екi жылдық; күндiзгi сырттай; кешкi сырттай; кешкi сырттай үш жылдық; кешкi сырттай екi жылдық; жеке оқыту.

Кешкi мектеп оқытып қана қоймай, әлеуметтiк тәрбиелеумен де айналысады, жастар мен жасөспiрiмдерге өз өмiрiн ұйымдастыруға көмектеседi, оларға жан-жақты қолдау көрсетедi. Сондықтан, кешкi мектептiң ұстаздарының әлеуметтiк-психологиялық сауаттылығы жетекшi кәсiби талаптар ретiнде болады.

2. Кешкі мектепке арналған негізгі орта және жалпы орта білім берудің (күндізгі және сырттай оқыту түріндегі) үлгілік оқу жоспарларының құрылымы мен мазмұны (жаңартылған білім мазмұны аясында)

Аймақтардан келген мәліметтер бойынша кешкі мектептерде оқу процесі 7-сыныптан ұйымдастырылған. Соңғы үш жыл бойынша 7 және 8 сыныптарда оқитын білім алушылар саны 1-суретте көрсетілген.

1-сурет – Кешкі мектептердің 7, 8 сыныптарындағы білім алушылар саны

Көрсетілген мәліметтерге сәйкес кешкі мектептердің 7-сыныптарындағы білім алушылар саны 35-тен артық емес және секірмелі, ал 8-сыныптардағы білім алушылар саны жылдан жылға өсуде. Кешкі мектептің күндізгі оқу түрінде білім алатын 9-11 сыныптар оқушылар саны сәйкесінше 756, 2129, 3396 береді. Сонымен, Үлгілік оқу бағдарламалары кешкі мектептің күндізгі оқу түрі бойынша 7-11 сыныптарға әзірленді.

Кешкі мектепке арналған негізгі орта және жалпы орта білім берудің (күндізгі оқу түріндегі) үлгілік оқу жоспарларының құрылымы мен мазмұны (жаңартылған білім мазмұны аясында) Қазақстан Республикасы Білім және ғылым Министрінің 2013 жылғы 25 шілдедегі №296 бұйрығына бекітілген жалпы білім беретін мектептердің негізгі орта және жалпы орта білім берудің үлгілік оқу жоспарлары (жаңартылған білім мазмұны аясында) негізінде әзірленді. Сонымен қатар, қазіргі кезде кешкі мектептердің оқу процесінде қолданылатын оқу жоспарларында көрсетілген сағат сандары ескерілді.

Кешкі мектептің күндізгі оқу түріне арналған Үлгілік оқу жоспарларының жобасында 7-сыныптағы оқу көлемінің жоғарғы шектік көлемі 22 сағатты, 8-сыныпта 23 сағатты, ал 9-11 сыныптарда 24 сағатты құрайды (қазіргі кезде кешкі мектептің күндізгі оқу түрінде оқу көлемінің жоғарғы шектік көлемі 8-11 сыныптардың әрқайсында 25 сағатты құрайды).

**Кешкі мектептерге арналған орта білім берудің
үлгілік оқу жоспары**
(орта білім беру мазмұнын жаңарту аясында)
қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі
(ЖОБА)

№	Білім беру саласы және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағаттар саны					Жүктеме, сағат	
		7	8	9	10	11	Апталық	Жылдық
Инварианттық компонент								
I	Тіл және әдебиет	7	7	7	6	6	33	1122
1	Қазақ тілі	2	2	2	2	2	10	340
2	Қазақ әдебиеті	1	1	1	1	1	5	170
3	Орыс тілі мен әдебиеті	2	2	2	2	2	10	340
4	Ағылшын тілі	2	2	2	1	1	8	272
II	Математика және информатика	4	4	4	4	4	20	680
5	Алгебра	2	2	2	-	-	6	204
6	Алгебра және анализ бастамалары	-	-	-	2	2	4	136
7	Геометрия	1	1	1	1	1	5	170
8	Информатика	1	1	1	1	1	5	170
III	Жаратылыстану	5,5	6	6	8	8	33,5	1139
9	Физика	1,5	1,5	1,5	2	2	8,5	289
10	Химия	1	1,5	1,5	2	2	8	272
11	Биология	1,5	1,5	1,5	2	2	8,5	289
12	География	1,5	1,5	1,5	2	2	8,5	289
IV	Адам және қоғам	3,5	3	4	4	4	18,5	629
13	Қазақстан тарихы	1,5	1	1	1	1	5,5	187
14	Дүниежүзі тарихы	1	1	1	1	1	5	170
15	Құқық негіздері		-	1	1	1	3	102
16	Өзін-өзі тану	1	1	1	1	1	5	170
Инвариантты оқу жүктемесі		20	20	21	22	22	105	3570
Вариативтік компонент								
Элективті курстар		2	3	3	3	3	12	408
Вариативтік оқу жүктемесі		2	3	3	3	3	12	408
Оқу жүктемесінің жоғарғы шекті көлемі		22	23	24	25	25	119	3978

Осы кезге дейін кешкі мектептің сырттай оқу түріне арналған оқу жоспарлары 10-11 сыныптарға ғана дайындалаған болатын. Бірақ мониторинг

нәтижесі бойынша бүгін күні сырттай оқу түрі бойынша 9-сыныптарда 363 білім алушы оқиды. Бұдан сырттай оқу түрі бойынша Үлгілік оқу жоспарларды 9-11 сыныптарға дайындау қажеттігі туындайды.

Сырттай оқу түріндегі үлгілік оқу жоспарлары күндізгі оқу түріне дайындалған үлгілік оқу жоспарының жобасы негізінде әзірленді. Жоба бойынша 9-11 сыныптарда оқу көлемінің жоғарғы шектік көлемі 17 сағатты құрайды (қазіргі кезде кешкі мектептің күндізгі оқу түрінде оқу көлемінің жоғарғы шектік көлемі 10-11 сыныптардың әрқайсында (22 сағатты құрайды). 7 сағат сынақ жүргізуге арналған. Сонымен, кешкі мектептің күндізгі оқу түрі мен сырттай оқу түріне арналған оқу көлемінің жоғарғы шектік көлемі бірдей.

Кешкі мектептің оқу процесінің ерекшелігі білім алушылар қандай бір себептер (жұмыс істеу жағдай және т.б. себептер) бойынша әруақытта сабақта бола алмайды. Сонымен қатар, көптеген білім алушылар оқудан көп уақыт тыс қалған, білімдерінде олқылықтар бар екенін ескеру керек. Осыған сәйкес кешкі мектептегі сынақтар білім мен білікті тексеру түрі ғана емес, сонымен қатар оқу процесінің бір бөлігі болып табылады. Сондықтан кешкі мектептің сырттай оқу түріне арналған Үлгілік оқу жоспарларында сынақ сабақтарын өткізуге арналған сағат сандары енгізілген.

**Кешкі мектептерге арналған орта білім берудің
үлгілік оқу жоспары
(орта білім беру мазмұнын жаңарту аясында)
қазақ тілінде оқытатын сырттай оқу түрі
(ЖОБА)**

№	Білім беру саласы және оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағаттар саны			Жүктеме, сағат	
		9	10	11	Апталық	Жылдық
Инварианттық компонент						
I	Тіл және әдебиет	5	5	5	15	510
1	Қазақ тілі	2	2	2	6	204
2	Қазақ әдебиеті	1	1	1	3	102
3	Орыс тілі мен әдебиеті	1	1	1	3	102
4	Ағылшын тілі	1	1	1	3	102
II	Математика және информатика	4	4	4	12	408
5	Алгебра	2			2	68
6	Алгебра және анализ бастамалары		2	2	4	136
7	Геометрия	1	1	1	3	102
8	Информатика	1	1	1	3	102
III	Жаратылыстану	4	4	4	12	408
9	Физика	1	1	1	3	102

10	Химия	1	1	1	3	102
11	Биология	1	1	1	3	102
12	География	1	1	1	3	102
IV	Адам және қоғам	3	3	3	9	306
13	Қазақстан тарихы	1	1	1	3	102
14	Дүниежүзі тарихы	1	1	1	3	102
15	Құқық негіздері	1	1	1	3	102
Инвариантты оқу жүктемесі		16	16	16	48	1632
Элективті курстар		1	2	2	3	102
Сынақ сабақтары		7	7	7	21	714
Оқу жүктемесінің жоғарғы шекті көлемі		24	25	25	74	2516

Сынақтар саны (ЖОБА)

№	Оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағаттар саны		
		9	10	11
1	Қазақ тілі	1	1	1
2	Қазақ әдебиеті	0,5	0,5	0,5
3	Орыс тілі мен әдебиеті	0,5	0,5	0,5
4	Ағылшын тілі	0,5	0,5	0,5
5	Алгебра	1		
6	Алгебра және анализ бастамалары		1	1
7	Геометрия	0,25	0,25	0,25
8	Информатика	0,25	0,25	0,25
9	Физика	0,5	0,5	0,5
10	Химия	0,5	0,5	0,5
11	Биология	0,5	0,5	0,5
12	География	0,5	0,5	0,5
13	Қазақстан тарихы	0,5	0,5	0,5
14	Дүниежүзі тарихы	0,25	0,25	0,25
15	Құқық негіздері	0,25	0,25	0,25
Барлығы		7	7	7

Кешкі мектепте оқытуды ұйымдастырудың бірі түрі – жеке оқыту. Осыған байланысты кешкі мектептерге әзірленген жаңартылған білім мазмұны аясында үлгілік оқу жоспарларына сәйкес кешкі мектептерге арналған сырттай жеке оқу түріне арналған үлгілік оқу бағдарламасының жобасы ұсынылады. Жеке оқыту 5-сыныптан бастау көзделуде.

**Кешкі мектептерге арналған орта білім берудің
жеке оқытудың үлгілік оқу жоспары
(орта білім беру мазмұнын жаңарту аясында)
қазақ тілінде оқытатын сырттай оқу түрі
(ЖОБА)**

№	Оқу пәндері	Сыныптар бойынша апталық сағаттар саны							Жүктеме, сағат	
		5	6	7	8	9	10	11	Апталық	Жылдық
1	Қазақ тілі	1	1	1	1	1	1	1	7	238
2	Қазақ әдебиеті	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	3,5	119
3	Орыс тілі мен әдебиеті	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,5	0,5	4,75	161,5
4	Ағылшын тілі	0,5	0,5	0,5	0,5	0,25	0,25	0,25	2,75	93,5
5	Алгебра	0,5	0,5						1	34
6	Алгебра және анализ бастамалары			0,5	0,5	0,5			1,5	51
7	Геометрия						0,5	0,5	1	34
8	Информатика	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	1,75	59,5
9	Физика	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	1,75	59,5
10	Химия			0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,5	85
11	Биология			0,25	0,25	0,25	0,5	0,5	1,75	59,5
12	География			0,25	0,25	0,25	0,5	0,5	1,75	59,5
13	Қазақстан тарихы	0,25	0,25						0,5	17
14	Дүниежүзі тарихы			0,25	0,25	0,25	0,5	0,5	1,75	59,5
15	Құқық негіздері	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	3,5	119
16	Қазақ тілі	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	3,5	119
17	Қазақ әдебиеті					0,25	0,25	0,25	0,75	25,5
Оқу жүктемесінің жоғарғы шекті көлемі		5	5	6	6	6	6,5	6,5	41	1394

3. Негізгі мектептің оқу пәндері бойынша жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламалары (оқыту қазақ тілінде жүргізілетін мектептер үшін)

Қазіргі таңда білім беру жүйесіндегі мақсаттың бірі – әлемдік білім беру кеңістігіне ықпалдастырылған және қоғам қажеттіліктеріне сай көп деңгейлі үздіксіз білім берудің ұлттық үлгісін қалыптастыру.

Бүгінде, әлемге әдептілік көзқарасы бар, шығармашылықпен ойлайтын, дамыған дүниетанымдық мәдениеті бар, бұл ретте өзінің ғылым мен өнердің түрлі салаларында бірегейлігін, қайталанбастығын, дарындылығын сақтайтын, бәсекеге қабілетті, жоғары білімді жеке тұлғаны қалыптастыруға қолайлы жағдай жасауға көңіл аударылады.

Жаңартылған оқу бағдарламаларының мазмұндық ерекшелігі болып табылатындар:

- пәннің мазмұнын жобалау кезінде спиралділік принципі, яғни білім мен дағдыларды тігінен де, көлденеңінен де біртіндеп арттыру (тақырыптар бойынша да, сыныптар бойынша да дағдыларды күрделендіру);

- пәндік операциялардың неғұрлым маңызды түрлері бойынша жіктелетін және таным заңдылықтарына негізделген Блум таксономиясы бойынша оқыту мақсаттарының иерархиясы;

- пәндердің ішкі байланыстарын барынша ескеруге мүмкіндік беретін, білім беру деңгейлері бойынша және барлық оқыту курсы барысында педагогикалық мақсатты болжау;

- бөлімдердің мазмұндары мен ұсынылған тақырыптардың сәйкестігі, әлеуметтік дағдыларды қалыптастыруға назар аудару;

- ұзақ мерзімді, орта мерзімді және қысқа мерзімді жоспарлар түрінде оқу процесін технологияландыру.

Оқыту қазақ тілінде жүргізілетін кешкі мектептердің 7-9 сыныптарына арналған жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламалары қазақ тілі, қазақ әдебиеті, русский язык и литература, ағылшын тілі, алгебра, геометрия, информатика, физика, химия, биология, география, Қазақстан тарихы, дүниежүзі тарихы, құқық негіздері, өзін-өзі тану оқу пәндері бойынша дайындалды.

Оқу бағдарламалары Қазақстан Республикасы білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 23 қарашадағы № 668 бұйрығымен бекітілген жалпы білім беретін пәндердің үлгілік оқу бағдарламалары; Қазақстан Республикасы білім және ғылым министрінің 2017 жылғы 27 шілдедегі № 352 бұйрығымен бекітілген жалпы білім беретін пәндердің үлгілік оқу бағдарламалары (7-9 сыныптарға арналған «Алгебра», 7-9 сыныптарға арналған «Геометрия» оқу пәндерінен); Қазақстан Республикасы білім және ғылым министрінің 2017 жылғы 25 қазандағы № 545 бұйрығымен бекітілген жалпы білім беретін пәндердің үлгілік оқу бағдарламалары негізінде әзірленген, сонымен қатар кешкі мектепте оқыту ерекшеліктері ескерілген.

1) Кешикі мектептердің 7-9 сыныптарына арналған «Қазақ тілі» пәнінен негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Қазақ тілі пәнін оқыту мақсаты – ана тілін қадірлейтін, қоғамдық мәнін түсінетін тұлға қалыптастыру, қазақ әдеби тілі нормаларын сақтап, дұрыс қолдана білуге, еркін сөйлесуге және сауатты жазуға үйрету.

3. «Қазақ тілі» оқу пәнін оқытудың негізгі міндеттері:

1) қазақ тілін ана тілі ретінде тани отырып, өмірлік қажеттіліктеріне коммуникативтік әрекеттер түрінде (тыңдалым, оқылым, айтылым, жазылым) сауаттылықпен қолдану;

2) тіл сауаттылығы мен сөйлеу сауаттылығын, сөз байлығын, басқалармен еркін қарым-қатынасқа түсу;

3) аудиовизуалды материалды тыңдау барысында өз көзқарастарын білдіру;

4) мәтіндерге қойылған мақсатқа сәйкес қорытынды, синтез, анализ жасау дағдыларын қалыптастыру.

2-тарау. «Қазақ тілі» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Қазақ тілі» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

2) 8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

3) 9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты құрайды.

5. Оқу мақсаттары мұғалім мен білім алушыларға болашақ қадамдары жөнінде өзара ой бөлісуге, оларды жоспарлау мен бағалауға мүмкіндік беретін бірізділік пен сабақтастықты көрсететін 4 бөлімнен тұрады: тыңдалым және айтылым, оқылым, жазылым, әдеби тіл нормаларын сақтау.

6. «Тыңдалым және айтылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: болжау, мәтіннен ақпаратты анықтау, негізгі ойды анықтау, тыңдалым материалы бойынша жауап беру және бағалау, сөйлеу мәдениетін дамыту.

7. «Оқылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: ақпаратты түсіну, мәтіннің стильдік ерекшелігін тану, мәтін бойынша сұрақтар құрастыра білу, мәтіндерге салыстырмалы анализ жасау, оқылым стратегияларын қолдану.

8. «Жазылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: жоспар құру, жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну, эссе жазу, оқылым және тыңдалым материалдары негізінде жинақы мәтін жазу, мәтіндерді түзету және редакциялау.

9. «Әдеби тіл нормаларын сақтау бөлімі» келесі бөлімшелерден тұрады: орфографиялық норма, орфоэпиялық норма, лексикалық норма, грамматикалық норма, пунктуациялық норма.

10. 7-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: мәтін негізінде оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжау, факті мен көзқарасты ажырату, дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтау, дәлелді жауап беру, салыстыру, талқылау, коммуникативтік жағдаятқа сай көркем бейнелеуші, эмоционалды-экспрессивті сөздерді және мақал-мәтелдер мен тұрақты тіркестерді еркін қолданып, диалогке қатысу, пікірталаста тез және дұрыс шешім қабылдай білу;

2) оқылым: мәтіндік және графиктік ақпаратты интерпретациялау, тілдік құралдар арқылы публицистикалық және ресми стиль ерекшеліктерін тану, мәтіннің тақырыбын, құрылымын, мақсатты аудиториясын, тілдік ерекшеліктерін талдау, мәтін негізінде проблемалық сұрақтар құрастыра білу, комментарий жасау, іріктеп оқу, зерттеп оқу, сілтеме жасау;

3) жазылым: күрделі жоспар құру, әңгіме құрастырып жазу, графиктік мәтін түрінде берілген процесті сипаттап жазу, дискуссивті эссе жазу, жинақы мәтін жазу, мәтін негізінде лексикалық түзетулер енгізу, редакциялау;

4) әдеби тіл нормалары:

орфографиялық норма: жалғаулар мен шылаулардың ерекшелігін ескере отырып, үндестік заңына сәйкес орфографиялық нормаға сай жазу;

орфоэпиялық норма: сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп қолдану;

лексикалық норма: фразеологизм, мақал-мәтелдердің эмоционалды мәнін, көркемдік ерекшеліктерін түсініп қолдану;

грамматикалық норма: есімше, көсемше, тұйық етістік, шақ, рай түрлері, еліктеу сөздер, шылау түрлері, одағай, оқшау сөздер;

пунктуациялық норма: сөйлем соңында және сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерін (даралаушы және ерекшелеуші) дұрыс қолдану.

11. 8-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: дәйексөз, үзінді негізінде мәселені болжау, астарлы ойды анықтау, тұрмыстық, әлеуметтік мәтіндерді талдау арқылы негізгі ойды анықтау, перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты таба білу, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдау, коммуникативтік жағдаятқа сай ғылыми және халықаралық терминдерді, ғылыми деректерді орынды қолданып, диалог, монолог, полилогта өз ойын дәлелді, жүйелі жеткізу;

2) оқылым: тұтас және аралас мәтіндердегі ақпаратты салыстыру, тілдік құралдар арқылы публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктерін тану, ғылыми және публицистикалық стильде жазылған мәтіндерді талдау;

3) жазылым: тезистік жоспар құру, графиктік мәтіндердегі деректердің маңызды тұстарын анықтап жазу, аргументативті эссе жазу, бұқаралық ақпарат құралдары материалдары негізінде стильдік ауытқуларды, орынсыз қолданылған сөз оралымдарын талдап, стильдік түзетулер жасау, редакциялау;

4) әдеби тіл нормалары:

орфографиялық норма: бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазу;

орфоэпиялық норма: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану;

лексикалық норма: сөздік қор мен сөздік құрам;

грамматикалық норма: сөз тіркестерінің байланысу тәсілдері мен түрлері, есімді және етістікті сөз тіркестері, тұрлаулы және тұрлаусыз сөйлем мүшелері, сөйлемнің бірыңғай мүшелері мен айқындауыш мүшелері, жай сөйлем, жай сөйлемнің айтылу мақсатына қарай бөлінуі;

пунктуациялық норма: қабаттаса қолданылатын тыныс белгілері.

12. 9-сыныпқа арналған «Қазақ тілі» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: тыңдалған мәтіндегі ақпаратты өмірлік мәселелермен байланыстыра білу, мәтіннің мақсаты арқылы негізгі ойды анықтау, мәтінде айтылған ойға өз көзқарасын білдіру, сыни тұрғыдан баға беру;

2) оқылым: тұтас емес мәтіндердегі мәліметтерді салыстыру, өңдеу, қазақ тілі стильдері мен шешендік сөздің түрлері қолданылған тілдік құралдар арқылы тану, әртүрлі стильдегі мәтіндердің қызметін, құрылымын, ерекшелігін салыстыру, белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын тиімді қолдана білу;

3) жазылым: күрделі жоспар құру, жағдаятты талқылау, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе), перифраз тәсілдері арқылы жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазу, тұтас емес (кесте, диаграмма, сызба, сурет) мәтіндердегі мәліметтерді салыстыру, өңдеу;

4) әдеби тіл нормалары:

орфографиялық норма: мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу;

лексикалық норма: стильдік ерекшеліктерге сай тілдік бірліктерді дұрыс қолдана білу;

грамматикалық норма: құрмалас сөйлем жасалу жолдарын, түрлерін білу, салалас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану, сабақтас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану, аралас құрмалас сөйлемдердің жасалу жолдарын білу, қолдану;

пунктуациялық норма: құрмалас сөйлемнің тыныс белгілерін (даралаушы, ерекшелеуші, ойдың аражігін ажырататын) ережеге сай қолдану.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

13. Бағдарламада «оқыту мақсаттары» сан мен әріптен тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, әріппен берілген белгі сөйлеу әрекетінің дағдысын (тыңдалым және айтылым, оқылым, жазылым, әдеби тіл нормалары), әріппен қоса берілетін сандар бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. 7.2.1.2 кодында: «7» – сынып, «2.1» – бөлім мен бөлімше, «2» – оқыту мақсатының реттік саны.

14. Оқыту мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген.

1) тыңдалым және айтылым:

Білім алушылар:
1. Болжау

7-сынып	8-сынып	9-сынып
7.1.1.1 мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжау	8.1.1.1 мәтіннен алынған дәйексөздерге, үзінділерге сүйене отырып, көтерілетін мәселені болжау	9.1.1.1 мәтін мазмұны бойынша дайындалған сұрақтарға болжаммен жауап беру, түпнұсқамен салыстыру
2. Мәтіннен ақпаратты анықтау		
7.1.2.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпарат бойынша факті мен көзқарасты ажырата білу	8.1.2.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпараттан астарлы ойды анықтау	9.1.2.1 тыңдалған мәтіндегі ақпаратты өмірлік мәселелермен байланыстыра білу
3. Негізгі ойды анықтау		
7.1.3.1 мәтін тақырыбы, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтау	8.1.3.1 мәтінде көтерілген мәселені (тұрмыстық, әлеуметтік) талдай отырып, негізгі ойды анықтау	9.1.3.1 мәтіннің мақсаты арқылы негізгі ойды анықтау
4. Тыңдалым материалы бойынша жауап беру және бағалау		
7.1.4.1 проблемалық сұрақтарға тыңдалған мәтіннен деректер келтіре отырып, дәлелді жауап беру, өз жауабын өзгенің жауабымен салыстыру, талқылау	8.1.4.1 перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты таба білу, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдау	9.1.4.1 мәтіндегі айтылған ойға өз көзқарасын білдіреді, сыни тұрғыдан баға беріп айту
5. Сөйлеу мәдениетін дамыту		
7.1.5.1 коммуникативтік жағдаятқа сай көркем бейнелеуіш, эмоционалды-экспрессивті сөздерді және мақал-мәтелдер мен тұрақты тіркестерді еркін қолданып, диалогке қатысу, пікірталаста тез және дұрыс шешім қабылдай білу	8.1.5.1 коммуникативтік жағдаятқа сай ғылыми және халықаралық терминдерді, ғылыми деректерді орынды қолданып, диалог, монолог, полилогта өз ойын дәлелді, жүйелі жеткізу	9.1.5.1 қоғамдық-саяси, ғылыми, коммуникативтік жағдаятқа сай тиісті сөздер мен фразаларды таңдау, орта көлемді монолог дайындау

2) ОҚЫЛЫМ:

1. Ақпаратты түсіну		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
7.2.1.1 мәтіндік және графиктік (кесте, диаграмма, сурет, шартты белгілер) ақпаратты интерпретациялау	8.2.1.1 тұтас және аралас мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, сурет) ақпараттарды салыстыру	9.2.1.1 тұтас емес (кесте, диаграмма, сызба, сурет) мәтіндердегі мәліметтерді салыстыру, өңдеу
2. Мәтіннің стильдік ерекшелігін тану		
7.2.2.1 публицистикалық және ресми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану	8.2.2.1 публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктері қолданылған тілдік құралдар арқылы тану	9.2.2.1 қазақ тілі стильдері мен шешендік сөздің түрлері қолданылған тілдік құралдар арқылы тану
3. Мәтіндерге салыстырмалы анализ жасау		
7.2.3.1 идеясы ұқсас публицистикалық және көркем әдебиет стиліндегі мәтіндердің тақырыбы,	8.2.3.1 тақырыбы ұқсас ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің тақырыбын, түрлерін	9.2.3.1 әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін

құрылымы, мақсатты аудиториясы, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау	(әңгімелеу, сипаттау, талқылау), құрылымын салыстыра талдау	салыстыра талдау
4. Мәтін бойынша сұрақтар құрастыра білу		
7.2.4.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтар құрастыру	8.2.4.1 перифразаның түрлі тәсілдерін қолдана отырып, мәтін бойынша сұрақтар құрастыру	9.2.4.1 мәтінде көтерілген мәселеге оқырманның қарым-қатынасын анықтауға арналған талқылау сұрақтарын құрастыру
5. Оқылым стратегияларын қолдану		
7.2.5.1 оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасау, іріктеп оқу, зерттеп оқу	8.2.5.1 оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасау, іріктеп оқу, талдап оқу	9.2.5.1 белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын тиімді қолдана білу

3) жазылым:

1. Жоспар құру		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
7.3.1.1 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, күрделі жоспар құру	8.3.1.1 тақырып бойынша материал жинақтап, тезистік жоспар құру	9.3.1.1 жинақталған материалдар негізінде көзделген мақсатқа сәйкес ауызша және жазбаша мәтіндер үшін күрделі жоспар құру
2. Жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну		
7.3.2.1 мәтін құрылымын (кіріспе бөлім, жалпы мәлімет беру, детальді мәлімет беру) сақтай отырып, графиктік мәтін (шартты белгі, сурет, сызба) түрінде берілген процесті сипаттап жазу	8.3.2.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректердің маңызды тұстарын анықтап жазу	9.3.2.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, бірнеше графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректерді салыстыру, маңызды тұстары мен үрдістерді (тенденция) анықтап жазу
3. Эссе жазу		
7.3.3.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдары немесе себептеріне өз көзқарасын жазу (дискуссивті эссе)	8.3.3.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыру, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе)	9.3.3.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылау, біреуіне таңдау жасап, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе)
4. Оқылым және тыңдалым материалдары негізінде жинақы мәтін (компрессия) жазу		
7.3.4.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша тірек сөздер мен сөз тіркестерін синонимдік қатармен ауыстыра отырып, жинақы мәтін жазу	8.3.4.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша мәтіннің баяндау желісін сақтап, әр бөлігінен алынған ақпараттардан жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазу	9.3.4.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша автордың негізгі ойын сақтай отырып, перифраз тәсілдері арқылы жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазу
5. Мәтіндерді түзету және редакциялау		

7.3.5.1 мәтіндегі сөздердің тақырыпқа сай орынды қолданылуын тексеру, синонимдік қатармен ауыстыра отырып, лексикалық түзетулер енгізу, редакциялау	8.3.5.1 БАҚ материалдары негізінде стильдік ауытқуларды, орынсыз қолданылған сөз оралымдарын талдап, стильдік түзетулер жасау, редакциялау	9.3.5.1 жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық түзетулер енгізу, редакциялау
---	--	---

5) әдеби тіл нормаларын сақтау:

1. Орфографиялық норма		
7.4.1.1 жалғаулар мен шылаулардың ерекшелігін ескере отырып, үндестік заңына сәйкес орфографиялық нормаға сай жазу	8.4.1.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазу	9.4.1.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу
2. Орфоэпиялық норма		
7.4.2.1 сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп қолдану	8.4.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану	-
3. Лексикалық норма		
7.4.3.1 фразеологизм, мақал-мәтелдердің эмоционалды мәнін, көркемдік ерекшеліктерін түсініп қолдану	8.4.3.1 сөздік қор және сөздік құрам ерекшеліктерін түсініп қолдану	9.4.3.1 стильдік ерекшеліктерге сай тілдік бірліктерді дұрыс қолдана білу
4. Грамматикалық норма		
7.4.4.1 етістіктің есімше, көсемше, тұйық етістік, шак, рай түрлерін тілдесім барысында қолдану; 7.4.4.2 еліктеуіш сөздердің мәнмәтіндегі қолданысын түсіну. 7.4.4.3 шылау түрлерін ажырата білу, орынды қолдану; 7.4.4.4 одағай түрлерін ажырата білу, қолдану; 7.4.4.5 оқшау сөздердің қызметін түсіну, ажырата білу	8.4.4.1 сөз тіркесінің байланысу тәсілдері мен түрлері, есімді, етістікті сөз тіркестерін ажырату, қолдану; 8.4.4.2 тұрлаулы және тұрлаусыз сөйлем мүшелерінің сөйлем жасаудағы өзіндік орнын, қызметін түсініп қолдану; 8.4.4.3 сөйлем ішінде бірыңғай мүшелер мен айқындауыш мүшелерді қолдана білу; 8.4.4.4 жай сөйлемдерді айтылу мақсаты мен құрылымдық ерекшелігіне сай қолдану	9.4.4.1 құрмалас сөйлем жасалу жолдарын, түрлерін білу; 9.4.4.2 салалас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану; 9.4.4.3 сабақтас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану; 9.4.4.4 аралас құрмалас сөйлемдердің жасалу жолдарын білу, қолдану
5. Пунктуациялық норма		
7.4.5.1 сөйлем соңында және сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерін (даралаушы және ерекшелеуші) дұрыс қолдану	8.4.5.1 сөйлем соңында қабаттасып қойылатын тыныс белгілерін дұрыс қолдану	9.4.5.1 құрмалас сөйлемнің тыныс белгілерін (даралаушы, ерекшелеуші, ойдың аражігін ажырататын) ережеге сай қолдану

15. Осы оқу бағдарламасы кешкі мектептердің 7-9 сыныптарына арналған «Қазақ тілі» пәнінен негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған

мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр тарауда қамтылуы тиіс оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

16. Тоқсандағы бөлімдер мен бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Кешкі мектептердің 7-9 сыныптарына арналған «Қазақ тілі» пәнінен негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)

1) 7-сынып:

Тақырыптар/ жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті
1-тоқсан	
1. Ауа райы және климаттық өзгерістер. Фонетика	
Интонация. Кідіріс. Логикалық екпін	
Тыңдалым және айтылым	7.1.1.1 мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжау; 7.1.3.1 мәтін тақырыбы, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтау
Оқылым	7.2.1.1 мәтіндік және графиктік (кесте, диаграмма, сурет, шартты белгілер) ақпаратты интерпретациялау; 7.2.4.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтар құрастыру
Жазылым	7.3.2.1 мәтін құрылымын (кіріспе бөлім, жалпы мәлімет беру, детальді мәлімет беру) сақтай отырып, графиктік мәтін (шартты белгі, сурет, сызба) түрінде берілген процесті сипаттап жазу; 7.3.3.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша тірек сөздер мен сөз тіркестерін синонимдік қатармен ауыстыра отырып, жинақы мәтін жазу
Әдеби тіл нормалары	7.4.2.1 сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп қолдану
2. Көшпенділер мәдениеті. Орфография	
Шылаудың емлесі. Орфографиялық норма	
Тыңдалым және айтылым	7.1.5.1 коммуникативтік жағдаятқа сай көркем бейнелеуіш, эмоционалды-экспрессивті сөздерді және мақал-мәтелдер мен тұрақты тіркестерді еркін қолданып, диалогке қатысу, пікірталаста тез және дұрыс шешім қабылдай білу
Оқылым	7.2.3.1 идеясы ұқсас публицистикалық және көркем әдебиет стиліндегі мәтіндердің тақырыбы, құрылымы, мақсатты аудиториясы, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау
Жазылым	7.3.1.1 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, күрделі жоспар құру; 7.3.3.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдары немесе себептеріне өз көзқарасын жазу (дискуссивті эссе)
Әдеби тіл нормалары	7.4.1.1 жалғаулар мен шылаулардың ерекшелігін ескере отырып, үндестік заңына сәйкес орфографиялық нормаға сай жазу
3. Денсаулық – зор байлық. Лексика	
Қанатты сөздер. Фразеологизм. Мақал-мәтелдер	
Тыңдалым	7.1.3.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпарат

және айтылым	бойынша факті мен көзқарасты ажырата білу; 7.1.5.1 коммуникативтік жағдаятқа сай көркем бейнелеуіш, эмоционалды-экспрессивті сөздерді және мақал-мәтелдер мен тұрақты тіркестерді еркін қолданып, диалогке қатысу, пікірталаста тез және дұрыс шешім қабылдай білу
Оқылым	7.2.1.1 мәтіндік және графиктік (кесте, диаграмма, сурет, шартты белгілер) ақпаратты интерпретациялау; 7.2.2.1 публицистикалық және ресми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану
Жазылым	7.3.1.1 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, күрделі жоспар құру; 7.3.3.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдары немесе себептеріне өз көзқарасын жазу (дискуссивті эссе)
Әдеби тіл нормалары	7.4.3.1 фразеологизм, мақал-мәтелдердің эмоционалды мәнін, көркемдік ерекшеліктерін түсініп қолдану
2-тоқсан	
4. Сүйіспеншілік пен достық. Морфология	
Етістіктің есімше, көсемше түрлері. Тұйық етістік	
Тыңдалым және айтылым	7.1.1.1 мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжау; 7.1.4.1 проблемалық сұрақтарға тыңдалған мәтіннен деректер келтіре отырып, дәлелді жауап беру, өз жауабын өзгенің жауабымен салыстыру, талқылау
Оқылым	7.2.3.1 идеясы ұқсас публицистикалық және көркем әдебиет стиліндегі мәтіндердің тақырыбы, құрылымы, мақсатты аудиториясы, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау; 7.2.5.1 оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасау, іріктеп оқу, зерттеп оқу
Жазылым	7.3.1.1 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, күрделі жоспар құру; 7.3.3.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдары немесе себептеріне өз көзқарасын жазу (дискуссивті эссе)
Әдеби тіл нормалары	7.4.4.1 етістіктің есімше, көсемше түрлерін, тұйық етістікті тілдесім барысында қолдану
5. Музыка өнері және қазақтың киелі домбырасы. Морфология	
Етістіктің шақ түрлері. Рай түрлері	
Тыңдалым және айтылым	7.1.1.1 мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжау; 7.1.3.1 мәтін тақырыбы, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтау
Оқылым	7.2.4.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтар құрастыру; 7.2.5.1 оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасау, іріктеп оқу, зерттеп оқу
Жазылым	7.3.2.1 мәтін құрылымын (кіріспе бөлім, жалпы мәлімет беру, детальді мәлімет беру) сақтай отырып, графиктік мәтін (шартты белгі, сурет, сызба) түрінде берілген процесті сипаттап жазу; 7.3.5.1 мәтіндегі сөздердің тақырыпқа сай орынды қолданылуын тексеру, синонимдік қатармен ауыстыра отырып, лексикалық түзетулер енгізу,

	редакциялау
Әдеби тіл нормалары	7.4.4.1 етістіктің шақ, рай түрлерін тілдесім барысында қолдану
3-тоқсан	
6. Ғаламтор ғаламаты. Морфология	
Шылау түрлері. Шылау емлесі	
Тыңдалым және айтылым	7.1.2.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпарат бойынша факті мен көзқарасты ажырата білу; 7.1.4.1 проблемалық сұрақтарға тыңдалған мәтіннен деректер келтіре отырып, дәлелді жауап беру, өз жауабын өзгенің жауабымен салыстыру, талқылау
Оқылым	7.2.1.1 мәтіндік және графиктік (кесте, диаграмма, сурет, шартты белгілер) ақпаратты интерпретациялау; 7.2.4.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтар құрастыру
Жазылым	7.3.2.1 мәтін құрылымын (кіріспе бөлім, жалпы мәлімет беру, детальді мәлімет беру) сақтай отырып, графиктік мәтін (шартты белгі, сурет, сызба) түрінде берілген процесті сипаттап жазу; 7.3.4.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша тірек сөздер мен сөз тіркестерін синонимдік қатармен ауыстыра отырып, жинақы мәтін жазу
Әдеби тіл нормалары	7.4.4.3 шылау түрлерін ажырата білу, орынды қолдану
7. Қазақстандағы ұлттар достастығы. Морфология	
Еліктеуіш сөз. Бейнелеуіш сөз	
Тыңдалым және айтылым	7.1.1.1 мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжау; 7.1.5.1 коммуникативтік жағдаятқа сай көркем бейнелеуіш, эмоционалды-экспрессивті сөздерді және мақал-мәтелдер мен тұрақты тіркестерді еркін қолданып, диалогке қатысу, пікірталаста тез және дұрыс шешім қабылдай білу
Оқылым	7.2.3.1 идеясы ұқсас публицистикалық және көркем әдебиет стиліндегі мәтіндердің тақырыбы, құрылымы, мақсатты аудиториясы, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау
Жазылым	7.3.3.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдары немесе себептеріне өз көзқарасын жазу (дискуссивті эссе); 7.3.5.1 мәтіндегі сөздердің тақырыпқа сай орынды қолданылуын тексеру, синонимдік қатармен ауыстыра отырып, лексикалық түзетулер енгізу, редакциялау
Әдеби тіл нормалары	7.4.4.2 еліктеуіш сөздердің мәнмәтіндегі қолданысын түсіну
8. Дұрыс тамақтану. Морфология	
Одағай. Одағай түрлері	
Тыңдалым және айтылым	7.1.2.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпарат бойынша факті мен көзқарасты ажырата білу; 7.1.3.1 мәтін тақырыбы, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтау
Оқылым	7.2.1.1 мәтіндік және графиктік (кесте, диаграмма, сурет, шартты белгілер) ақпаратты интерпретациялау; 7.2.4.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтар құрастыру
Жазылым	7.3.1.1 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере

	отырып, күрделі жоспар құру; 7.3.5.1 мәтіндегі сөздердің тақырыпқа сай орынды қолданылуын тексеру, синонимдік қатармен ауыстыра отырып, лексикалық түзетулер енгізу, редакциялау
Әдеби тіл нормалары	7.4.4.4 одағай түрлерін ажырата білу, қолдану
4-тоқсан	
9. Жеңіс күні. Ұлы ерлікке тағзым. Морфология	
Оқшау сөздің түрлері. Оқшау сөздердің қызметі	
Тыңдалым және айтылым	7.1.2.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпарат бойынша факті мен көзқарасты ажырата білу; 7.1.3.1 мәтін тақырыбы, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтау
Оқылым	7.2.2.1 публицистикалық және ресми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану; 7.2.3.1 идеясы ұқсас публицистикалық және көркем әдебиет стиліндегі мәтіндердің тақырыбы, құрылымы, мақсатты аудиториясы, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау
Жазылым	7.3.1.1 әртүрлі жанрдағы мәтіндерді жазу үшін құрылымын ескере отырып, күрделі жоспар құру; 7.3.2.1 мәтін құрылымын (кіріспе бөлім, жалпы мәлімет беру, детальді мәлімет беру) сақтай отырып, графиктік мәтін (шартты белгі, сурет, сызба) түрінде берілген процесті сипаттап жазу
Әдеби тіл нормалары	7.4.4.5 оқшау сөздердің қызметін түсіну, ажырата білу
10. Ғылыми фантастика. Пунктуация	
Сөйлем соңында қойылатын тыныс белгілер. Сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілер	
Тыңдалым және айтылым	7.1.1.1 мәтін үзінділерін тыңдай отырып, оқиғаның дамуы мен аяқталуын болжау; 7.1.4.1 проблемалық сұрақтарға тыңдалған мәтіннен деректер келтіре отырып, дәлелді жауап беру, өз жауабын өзгенің жауабымен салыстыру, талқылау
Оқылым	7.2.3.1 идеясы ұқсас публицистикалық және көркем әдебиет стиліндегі мәтіндердің тақырыбы, құрылымы, мақсатты аудиториясы, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау; 7.2.4.1 мәтін бойынша проблемалық сұрақтар құрастыру
Жазылым	7.3.3.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдары немесе себептеріне өз көзқарасын жазу (дискуссивті эссе)
Әдеби тіл нормасы	7.4.5.1 сөйлем соңында және сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерін (даралаушы және ерекшелеуші) дұрыс қолдану

2) 8-сынып:

Тақырыптар/ жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті
1-тоқсан	
1. Көне түркі жазбалары және қазақ жазуы. Орфография	
Жалқы есім емлесі	
Тыңдалым және айтылым	8.1.1.1 мәтіннен алынған дәйексөздерге, үзінділерге сүйене отырып, көтерілетін мәселені болжау; 8.1.2.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпараттан

	астарлы ойды анықтау
Оқылым	8.2.2.1 публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану; 8.2.3.1 тақырыбы ұқсас ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің тақырыбын, түрлерін (әңгімелеу, сипаттау, талқылау), құрылымын салыстыра талдау
Жазылым	8.3.4.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша мәтіннің баяндау желісін сақтап, әр бөлігінен алынған ақпараттардан жинақы мәтін (аннотация) жазу; 8.3.5.1 БАҚ материалдары негізінде стильдік ауытқуларды, орынсыз қолданылған сөз оралымдарын талдап, стильдік түзетулер жасау, редакциялау
Әдеби тіл нормасы	8.4.1.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі-құрама атауларды орфографиялық нормаға сай жазу
2. Адамзаттық құндылықтар және әлем мәдениеті. Фонетика	
Сөйлеу ағымындағы әуен, әуез, тембр, қарқын, кідіріс	
Тыңдалым және айтылым	8.1.3.1 мәтінде көтерілген мәселені (тұрмыстық, әлеуметтік) талдай отырып, негізгі ойды анықтау; 8.1.4.1 перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты таба білу, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдау
Оқылым	8.2.3.1 тақырыбы ұқсас ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің тақырыбын, түрлерін (әңгімелеу, сипаттау, талқылау), құрылымын салыстыра талдау; 8.2.5.1 оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасау, іріктеп оқу, талдап оқу
Жазылым	8.3.1.1 тақырып бойынша материал жинақтап, тезистік жоспар құру; 8.3.2.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректердің маңызды тұстарын анықтап жазу
Әдеби тіл нормасы	8.4.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану
2-тоқсан	
3. Кәсіп пен еңбек. Болашақ мамандықтары. Лексика	
Сөздік қор. Сөздік құрам	
Тыңдалым және айтылым	8.1.3.1 мәтінде көтерілген мәселені (тұрмыстық, әлеуметтік) талдай отырып, негізгі ойды анықтау; 8.1.4.1 перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты таба білу, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдау
Оқылым	8.2.1.1 тұтас және аралас мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, сурет) ақпараттарды салыстыру; 8.2.4.1 перифразаның түрлі тәсілдерін қолдана отырып, мәтін бойынша сұрақтар құрастыру
Жазылым	8.3.2.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректердің маңызды тұстарын анықтап жазу; 8.3.3.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыру, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе)
Әдеби тіл нормасы	8.4.3.1 сөздік қор және сөздік құрам ерекшеліктерін түсініп қолдану
4. Ғарышты игеру жетістіктері. Синтаксис	
Сөз тіркесінің байланысу тәсілдері. Сөз тіркесінің байланысу түрлері. Сөз тіркесінің түрлері	

Тыңдалым және айтылым	8.1.1.1 мәтіннен алынған дәйексөздерге, үзінділерге сүйене отырып, көтерілетін мәселені болжау; 8.1.5.1 коммуникативтік жағдаятқа сай ғылыми және халықаралық терминдерді, ғылыми деректерді орынды қолданып, диалог, монолог, полилогта өз ойын дәлелді, жүйелі жеткізу
Оқылым	8.2.2.1 публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктері қолданылған тілдік құралдар арқылы тану; 8.2.3.1 тақырыбы ұқсас ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің тақырыбын, түрлерін (әңгімелеу, сипаттау, талқылау), құрылымын салыстыра талдау
Жазылым	8.3.2.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректердің маңызды тұстарын анықтап жазу; 8.3.4.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша мәтіннің баяндау желісін сақтап, әр бөлігінен алынған ақпараттардан жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазу
Әдеби тіл нормасы	8.4.4.1 сөз тіркесінің байланысу тәсілдері мен түрлері, есімді, етістікті сөз тіркестерін ажырату, қолдану
3-тоқсан	
5. Биоалуантүрлілік. Қызыл кітапқа енген жануарлар мен өсімдіктер. Синтаксис	
Сөйлемнің тұрлаулы мүшелері. Сөйлемнің тұрлаусыз мүшелері	
Тыңдалым және айтылым	8.1.4.1 перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетгі ақпаратты таба білу, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдау; 8.1.5.1 коммуникативтік жағдаятқа сай ғылыми және халықаралық терминдерді, ғылыми деректерді орынды қолданып, диалог, монолог, полилогта өз ойын дәлелді, жүйелі жеткізу
Оқылым	8.2.1.1 тұтас және аралас мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, сурет) ақпараттарды салыстыру; 8.2.3.1 тақырыбы ұқсас ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің тақырыбын, түрлерін (әңгімелеу, сипаттау, талқылау), құрылымын салыстыра талдау; 8.2.4.1 перифразаның түрлі тәсілдерін қолдана отырып, мәтін бойынша сұрақтар құрастыру
Жазылым	8.3.2.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректердің маңызды тұстарын анықтап жазу; 8.3.3.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыру, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе)
Әдеби тіл нормасы	8.4.4.2 тұрлаулы және тұрлаусыз сөйлем мүшелерінің сөйлем жасаудағы өзіндік орнын, қызметін түсініп қолдану
6. Қоршаған орта және энергия ресурстары. Синтаксис	
Сөйлемнің бірыңғай мүшелері. Сөйлемнің айқындауыш мүшелері	
Тыңдалым және айтылым	8.1.3.1 мәтінде көтерілген мәселені (тұрмыстық, әлеуметтік) талдай отырып, негізгі ойды анықтау; 8.1.5.1 коммуникативтік жағдаятқа сай ғылыми және халықаралық терминдерді, ғылыми деректерді орынды қолданып, диалог, монолог, полилогта өз ойын дәлелді, жүйелі жеткізу
Оқылым	8.2.2.1 публицистикалық және ғылыми стиль ерекшеліктерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану; 8.2.3.1 тақырыбы ұқсас ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің тақырыбын, түрлерін (әңгімелеу, сипаттау, талқылау), құрылымын салыстыра талдау

Жазылым	8.3.4.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша мәтіннің баяндау желісін сақтап, әр бөлігінен алынған ақпараттардан жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазу; 8.3.5.1 БАҚ материалдары негізінде стильдік ауытқуларды, орынсыз қолданылған сөз оралымдарын талдап, стильдік түзетулер жасау, редакциялау
Әдеби тіл нормасы	8.4.4.3 сөйлем ішінде бірыңғай мүшелер және айқындауыш мүшелерді қолдана білу
7. Жасөспірім және заң. Синтаксис	
Сөйлемнің айтылу мақсатына қарай түрлері	
Тыңдалым және айтылым	8.1.2.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпараттан астарлы ойды анықтау; 8.1.4.1 перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты таба білу, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдау
Оқылым	8.2.1.1 тұтас және аралас мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, сурет) ақпараттарды салыстыру; 8.2.5.1 оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасау, іріктеп оқу, талдап оқу
Жазылым	8.3.1.1 тақырып бойынша материал жинақтап, тезистік жоспар құру; 8.3.3.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыру, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе)
Әдеби тіл нормасы	8.4.4.4 жай сөйлемдерді айтылу мақсаты мен құрылымдық ерекшелігіне сай қолдану
8. Театр өнері мен мәдениеті. Синтаксис	
Жай сөйлемнің түрлері	
Тыңдалым және айтылым	8.1.2.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпараттан астарлы ойды анықтау; 8.1.4.1 перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты таба білу, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдау
Оқылым	8.2.3.1 тақырыбы ұқсас ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндердің тақырыбын, түрлерін (әңгімелеу, сипаттау, талқылау), құрылымын салыстыра талдау; 8.2.5.1 оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасау, іріктеп оқу, талдап оқу
Жазылым	8.3.1.1 тақырып бойынша материал жинақтап, тезистік жоспар құру; 8.3.4.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша мәтіннің баяндау желісін сақтап, әр бөлігінен алынған ақпараттардан жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазу
Әдеби тіл нормасы	8.4.4.4 жай сөйлемдерді айтылу мақсаты мен құрылымдық ерекшелігіне сай қолдану
4-тоқсан	
9. Қазақстандағы туризм және экотуризм. Пунктуация	
Сөйлем соңында қабаттасып қолданылатын тыныс белгілері	
Тыңдалым және айтылым	8.1.1.1 мәтіннен алынған дәйексөздерге, үзінділерге сүйене отырып, көтерілетін мәселені болжау; 8.1.4.1 перифраз түрінде берілген сұрақтар арқылы мәтіннен қажетті ақпаратты таба білу, көтерілген мәселе бойынша ой тұжырымдау
Оқылым	8.2.1.1 тұтас және аралас мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, сурет) ақпараттарды салыстыру; 8.2.4.1 перифразаның түрлі тәсілдерін қолдана отырып, мәтін бойынша

	сұрақтар құрастыру; 8.2.5.1 оқылым стратегияларын қолдану:комментарий жасау, іріктеп оқу, талдап оқу
Жазылым	8.3.2.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректердің маңызды тұстарын анықтап жазу; 8.3.3.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыру, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе)
Әдеби тіл нормасы	8.4.5.1 сөйлем соңында қабаттасып қойылатын тыныс белгілерін дұрыс қолдану

3) 9-сынып:

Тақырыптар/ жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті
1-тоқсан	
1.Мәңгілік Ел – мұратым. Стилистика	
Мәтіндегі сөз таңдау, сөз қолдану (қисыны), сөз әрлеу	
Тыңдалым және айтылым	9.1.1.1 мәтін мазмұны бойынша дайындалған сұрақтарға болжаммен жауап беру, түпнұсқамен салыстыру; 9.1.3.1 мәтіннің мақсаты арқылы негізгі ойды анықтау
Оқылым	9.2.2.1 қазақ тілі стильдері мен шешендік сөздің түрлерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану; 9.2.5.1 белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын тиімді қолдана білу
Жазылым	9.3.1.1 жинақталған материалдар негізінде көзделген мақсатқа сәйкес ауызша және жазбаша мәтіндер үшін күрделі жоспар құру; 9.3.5.1 жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық түзетулер енгізу, редакциялау
Әдеби тіл нормасы	9.4.1.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу
2. Жаһандану мәселелері. Стилистика	
Қазақ әдеби стилінің түрлері	
Тыңдалым және айтылым	9.1.3.1 мәтіннің мақсаты арқылы негізгі ойды анықтау; 9.1.4.1 мәтіндегі айтылған ойға өз көзқарасын білдіреді, сыни тұрғыдан баға беріп айту;
Оқылым	9.2.1.1 тұтас емес (кесте, диаграмма, сызба, сурет) мәтіндердегі мәліметтерді салыстыру, өңдеу; 9.2.3.1 әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау
Жазылым	9.3.2.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, бірнеше графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректерді салыстыру, маңызды тұстары мен үрдістерді (тенденция) анықтап жазу; 9.3.3.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылау, біреуіне таңдау жасап, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе)
Әдеби тіл нормасы	9.4.3.1 стильдік ерекшеліктерге сай тілдік бірліктердің дұрыс қолдана білу
2-тоқсан	
3. Тәуелсіздік жылдарындағы Қазақстан. ЭКСПО-2017. Синтаксис	
Құрмалас сөйлемнің жасалу жолдары. Құрмалас сөйлемнің түрлері	
Тыңдалым	9.1.1.1 мәтін мазмұны бойынша дайындалған сұрақтарға болжаммен

және айтылым	жауап беру, түпнұсқамен салыстыру; 9.1.2.1 тыңдалған мәтіндегі ақпаратты өмірлік мәселелермен байланыстыра білу
Оқылым	9.2.2.1 қазақ тілі стильдері мен шешендік сөздің түрлерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану; 9.2.5.1 белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын тиімді қолдана білу
Жазылым	9.3.4.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша автордың негізгі ойын сақтай отырып, перифраз тәсілдері арқылы жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазу; 9.3.5.1 жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық түзетулер енгізу, редакциялау
Әдеби тіл нормасы	9.4.4.1 құрмалас сөйлем жасалу жолдарын, түрлерін білу
4. Адам құқығы мен бостандығы. Синтаксис	
Ыңғайлас салалас. Себеп-салдар салалас. Қарсылықты салалас	
Тыңдалым және айтылым	9.1.1.1 мәтін мазмұны бойынша дайындалған сұрақтарға болжаммен жауап беру, түпнұсқамен салыстыру; 9.1.4.1 мәтіндегі айтылған ойға өз көзқарасын білдіреді, сыни тұрғыдан баға беріп айту
Оқылым	9.2.3.1 әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау; 9.2.4.1 мәтінде көтерілген мәселеге оқырманның қарым-қатынасын анықтауға арналған талқылау сұрақтарын құрастыру
Жазылым	9.3.3.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылау, біреуіне таңдау жасап, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе); 9.3.5.1 жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық түзетулер енгізу, редакциялау
Әдеби тіл нормасы	9.4.4.2 салалас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіру
3-тоқсан	
5. Отбасы және демографиялық өзгеріс. Синтаксис	
Түсіндірмелі салалас. Талғаулы салалас. Кезектес салалас	
Тыңдалым және айтылым	9.1.2.1 тыңдалған мәтіндегі ақпаратты өмірлік мәселелермен байланыстыра білу; 9.1.3.1 мәтіннің мақсаты арқылы негізгі ойды анықтау
Оқылым	9.2.1.1 тұтас емес (кесте, диаграмма, сызба, сурет) мәтіндердегі мәліметтерді салыстыру, өңдеу; 9.2.2.1 қазақ тілі стильдері мен шешендік сөздің түрлерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану
Жазылым	9.3.2.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, бірнеше графикалық мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректерді салыстыру, маңызды тұстары мен үрдістерді (тенденция) анықтап жазу
Әдеби тіл нормасы	9.4.4.2 салалас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану
6. Биотехнология және гендік инженерия келешегі. Синтаксис	
Шартты бағыныңқы сабақтас. Қарсылықты бағыныңқы сабақтас. Мезгіл бағыныңқы сабақтас	
Тыңдалым және айтылым	9.1.3.1 мәтіннің мақсаты арқылы негізгі ойды анықтау; 9.1.5.1 қоғамдық-саяси, ғылыми, коммуникативтік жағдаятқа сай тиісті

	сөздер мен фразаларды таңдау, орта көлемді монолог дайындау
Оқылым	9.2.3.1 әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау; 9.2.5.1 белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын тиімді қолдана білу
Жазылым	9.3.1.1 жинақталған материалдар негізінде көзделген мақсатқа сәйкес ауызша және жазбаша мәтіндер үшін күрделі жоспар құру; 9.3.3.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылау, біреуіне таңдау жасап, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе)
Әдеби тіл нормасы	9.4.4.3 сабақтас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану
7. Бұқаралық ақпарат құралдары. Синтаксис	
Себеп бағыныңқы сабақтас. Қимыл-сын бағыныңқы сабақтас. Мақсат бағыныңқы сабақтас	
Тыңдалым және айтылым	9.1.3.1 мәтіннің мақсаты арқылы негізгі ойды анықтау; 9.1.4.1 мәтіндегі айтылған ойға өз көзқарасын білдіреді, сыни тұрғыдан баға беріп айту
Оқылым	9.2.1.1 тұтас емес (кесте, диаграмма, сызба, сурет) мәтіндердегі мәліметтерді салыстыру, өңдеу; 9.2.4.1 мәтінде көтерілген мәселеге оқырманның қарым-қатынасын анықтауға арналған талқылау сұрақтарын құрастыру
Жазылым	9.3.2.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, бірнеше графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректерді салыстыру, маңызды тұстары мен үрдістерді (тенденция) анықтап жазу; 9.3.5.1 жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық түзетулер енгізу, редакциялау
Әдеби тіл нормасы	9.4.4.3 сабақтас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану
4-тоқсан	
8. Әлемдегі қақтығыстар және бейбітшілік. Синтаксис	
Аралас құрмалас сөйлемдердің жасалу жолдары	
Тыңдалым және айтылым	9.1.2.1 тыңдалған мәтіндегі ақпаратты өмірлік мәселелермен байланыстыра білу; 9.1.5.1 қоғамдық-саяси, ғылыми, коммуникативтік жағдаятқа сай тиісті сөздер мен фразаларды таңдау, орта көлемді монолог дайындау
Оқылым	9.2.4.1 мәтінде көтерілген мәселеге оқырманның қарым-қатынасын анықтауға арналған талқылау сұрақтарын құрастыру; 9.2.5.1 белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын тиімді қолдана білу
Жазылым	9.3.1.1 жинақталған материалдар негізінде көзделген мақсатқа сәйкес ауызша және жазбаша мәтіндер үшін күрделі жоспар құру; 9.3.3.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылау, біреуіне таңдау жасап, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе)
Әдеби тіл нормасы	9.4.4.4 аралас құрмалас сөйлемдердің жасалу жолдарын білу, қолдану
9. Табиғи ресурстарды тиімді пайдалану. Пунктуация	
Құрмалас сөйлемнің тыныс белгілері	
Тыңдалым және айтылым	9.1.2.1 тыңдалған мәтіндегі ақпаратты өмірлік мәселелермен байланыстыра білу;

	9.1.4.1 мәтіндегі айтылған ойға өз көзқарасын білдіреді, сыни тұрғыдан баға беріп айту
Оқылым	9.2.2.1 қазақ тілі стильдері мен шешендік сөздің түрлерін қолданылған тілдік құралдар арқылы тану; 9.2.4.1 мәтінде көтерілген мәселеге оқырманның қарым-қатынасын анықтауға арналған талқылау сұрақтарын құрастыру
Жазылым	9.3.3.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылау, біреуіне таңдау жасап, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе); 9.3.5.1 жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық түзетулер енгізу, редакциялау
Әдеби тіл нормасы	9.4.5.1 құрмалас сөйлемнің тыныс белгілерін (даралаушы, ерекшелуші, ойдың аражігін ажырататын) ережеге сай қолдану

2) Кешкі мектептердің 7-9-сыныптарына арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінен негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Қазақ әдебиеті пәні бағдарламасының басты бағыты – білім алушылардың ақыл-ой қабілеті мен тұлғалық қасиеттерінің қалыптасуына, тілдік-эстетикалық талғамдарының дамуына, коммуникативтік құзыреттіліктерінің жетілдірілуіне іргетас қалап, өмірлік дағдыларын шыңдауына, өздігінен білім алуларына мүмкіндік туғызу. Білім алушыларды ұлттық мәдениет пен әдеби мұраларды түсінуге, қазіргі заманғы әдебиетті бағалай білуге үйретеді. Бағдарламада әдеби-теориялық ұғымдар, талдауға, бағалау мен салыстыруға негізделген адамзаттың мәңгілік сұрақтары, қазіргі заманғы дилеммалар, мәселелер қарастырылған.

3. Қазақ әдебиеті бағдарламасының мақсаты – білім алушыларды креативті ойлауға бағыттау. Олардың ойларын ауызша еркін жеткізуіне және жаза білуіне қолдау көрсету, дәлелдер келтіру, салыстыру және анализ жасау, бағалау дағдыларын қалыптастыру, білім алушыларға жанрларды меңгерту.

4. Теориялық материалдар оқушының қазақ әдебиеті туралы ұғымдарын кеңейтуге, әдебиет туралы дүниетанымын қалыптастыруға және адамзатқа ортақ ойларды, дилеммаларды, мінездерді зерттеуге мүмкіндік береді. Қазақ әдебиеті білім деңгейі, ой-өрісі дамыған, әдеби тіл және әдеби формалар арқылы өз ойын еркін жеткізе алатын, туындаған мәселелерді шеше білетін өмірге бейім ұрпақ тәрбиелейді.

5. Қазақ әдебиеті пәнін оқу арқылы білім алушылар:

1) қазақ әдебиетінің құндылық ретіндегі болмысын, ұлттық мәдениеттегі маңызды орнын құрметтейді және бағалайды;

2) қазақ әдебиетінің мәдениетаралық қарым-қатынастағы рөлін, қазақ халқының қалыптасқан тарихын, алға қойған міндеттерін, жеңістерін,

мәселелерін, қарама-қайшылық пен қиындықтарын анықтайды және түсінеді;

3) түрлі жағдайларға бейімделе білу және өздігінен шешім қабылдау дағдыларын қалыптастырады;

4) заманауи, ғылыми және қоғамдық дамуға сәйкес дүниетанымын дамытады.

2-тарау. «Қазақ әдебиеті» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

6. «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

4) 7-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;

5) 8-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;

6) 9-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат.

7. «Қазақ әдебиеті» пәндік білімнің мазмұны бөлімдерге бөлінген: түсіну және жауап беру, анализ және интерпретация, бағалау және салыстырмалы анализ, сонымен қатар, дағдыларды қалыптастыратын бөлімшелерден тұрады. Бағдарламаның бұл бөлімі пән бойынша оқу мақсаттарынан тұрады.

1) «Түсіну және жауап беру» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: көркем шығарма мазмұны мен пішіні, әдеби шығарманың тұжырымдамасы, көркем шығармадағы образ, шығарма үзінділерімен жұмыс;

2) «Анализ және интерпретация» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: әдеби шығарманың композициясы, автор бейнесі, шығармашылық жұмыс;

3) «Бағалау және салыстыру» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: тарихи және көркемдік құндылығы, заманауилығы мен жаңашылдығы, әдеби эссе.

8. 7-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) түсіну және жауап беру: әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау, көркем шығармадағы кейіпкер бейнесі, үзінділерді жатқа айту;

өңірде шығатын газет-журналдарды білу, энциклопедия ұғымын түсіну;

2) анализ және интерпретация: шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салғастыру, эпикалық, поэзиялық, драмалық шығармадағы автор бейнесі, шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазу;

туған өлке туралы, шындық көзқарас тұрғысынан адамдар туралы мақалалар мен очерктердің ақпараттылығы, мазмұнының тереңдігі, эмоционалдық әсері тұрғысынан талдау, энциклопедияға қажетті материалдарды іріктей білу, өлкетанудың бағыттарын анықтау, өлкетанудың бағыттары бойынша электрондық энциклопедия құрастырудың ұжымдық жұмысына қатысу;

3) бағалау және салыстыру: кейіпкерлердің іс-әрекеті мен автор берген портреттік мінездемесі, тарихи және көркемдік құндылығын, әдеби жанр түрлерінің даму барысы, жаңашылдығы, шығарманың ұлттық құндылығы, әдеби эссе жазу.

9. Оқытылатын көркем шығармалар тізімі: 1) Қазтуған жырау «Қазтуғанның қонысымен қоштасуы»; 2) Орхон-Енисей ескерткіштері «Күлтегін» жыры; 3) «Қыз Жібек» жыры; 4) Жиёмбет жырау «Еңсегей бойлы Ер Есім»; 5) Ш.Қанайұлы «Зар заман»; 6) С.Аронұлы «Сүйінбай мен

Қатағанның айтысы»; 8) Жамбыл Жабаев «Зілді бұйрық»; 9) М. Жұмабаев «Батыр Баян»; 10) М. Әуезов «Көксерек»; 11) Қ. Қайсенов «Жау тылындағы бала»; 12) С. Сарғасқаев «Тәмпиш қара»; 13) М. Шаханов «Нарынқұм зауалы»; 14) Медетбек Темірхан «Тәуелсізбін» өлеңі; 15) Т. Әбдіков «Қонақтар»; 16) А.С. Пушкин «Ескерткіш».

10. 8-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) түсіну және жауап беру: шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілер, эпилог, прологтар, көркем шығармадағы кейіпкерлерді сомдауда тура және жанама мінездеулер, көркем шығармалардан алған үзінділерді орынды қолдану;

2) анализ және интерпретация: композицияны тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдау, автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісі, шығармадан алған үзінділерді өңдеп креативті жазу;

3) бағалау және салыстыру: шығарманың тақырыбы мен идеясы, тарихи және көркемдік құндылығы, шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды заманауи тұрғыда салыстыру, жаңашылдығы, әдеби эссе жазу.

11. Оқытылатын көркем шығармалар тізімі: 1) Қорқыт «Байбөрі баласы Бамсы-Байрақ туралы жыр», Қорқыттың нақыл сөздері; 2) Ахмет Йассауи «Даналық кітабы»; 3) Ақтамберді жыраудың «Күлдір-күлдір кісінетіп», «Балаларыма өсиет» толғаулары; 4) Шалкиіз жырау «Би Темірге бірінші толғауы»; 5) Мұрат Мөңкеұлы «Үш қиян», «Сарыарқа» өлеңдері; 6) Ш. Құдайбердіұлы «Еңлік-Кебек» дастаны, «Жастарға» өлеңі; 7) М. Дулатов «Бақытсыз Жамал» романы; 8) Б. Момышұлы «Ұшқан ұя» әңгімесі; 9) Д. Исабеков «Әпке» драмасы; 10) М. Мақатаев «Аққулар ұйықтағанда» поэмасы; 11) Т. Ахтанов «Күй аңызы» әңгімесі; 12) Ж. Сахиев «Айдағы жасырынбақ», «Дабыл» фантастикалық әңгімелері; 13) Р. Мұқанова «Мәңгілік бала бейне» әңгімесі.

12. 9-сыныпқа арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) түсіну және жауап беру: әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау, көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесі, көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану;

2) анализ және интерпретация: эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдар, автор бейнесінің идеялық-стилистикалық тұтастырушы ретіндегі рөлі, автор стилі, автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жазу;

3) бағалау және салыстыру: шығарманы басқа өнер түрлеріндегі осы мазмұндас туындылармен салыстыру, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау, шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру, әдеби эссе жазу.

13. Оқытылатын көркем шығармалар тізімі: 1) Ж. Баласағұн «Құтты білік»; 2) Шешендік өнер: Майқы би мен Мөңке бидің шешендік сөздері, Әнет баба «Не арсыз? Не ғайып? Не даусыз?»; 3) Төле би «Ердің бақыты – әйел», Әйтеке би «Қасқакөл дауы», Қазыбек би «Кім жақын? Не қымбат? Не қиын?»;

4) Сырым Датұлы «Балаби мен Сырым»; 5) Бұқар жырау «Тілек», «Әй, Абылай, Абылай», «Асқар таудың өлгені»; 6) «Біржан-Сара» айтысы; 7) Нысанбай жырау «Кенесары – Наурызбай»; 8) Махамбет Өтемісұлы «Махамбеттің Баймағамбетке айтқаны», «Мен, мен, мен едім», «Бағаналы терек»; 9) Ш. Уәлиханов «Ыстықкөл күнделігі»; 10) І. Жансүгіров «Құлагер» поэмасы; 11) Б. Майлин «Шұғаның белгісі» хикаят; 12) Ғ. Мүсірепов «Ұлпан» романы; 13) Т. Айбергенов «Сағыныш», Ф. Оңғарсынова «Өлең, мен сені аялап өтем»; 14) Н. Айтұлы «Бәйтерек» поэмасы; 15) К. Гамсун «Аштық» романы.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

14. Бағдарламада «оқыту мақсаттары» сан мен әріптен тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, әріппен берілген белгі дағдыны (түсіну және жауап беру, анализ және интерпретация, бағалау және салыстыру), әріппен қоса берілетін сандар бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. 7.2.1.2 кодында: «7» – сынып, «2.1.» – бөлім мен бөлімше, «2» – оқыту мақсатының реттік саны.

15. Оқыту мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген:

1) түсіну және жауап беру:

Білім алушылар:		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
1. Көркем шығарманың мазмұны мен пішіні		
7.1.1.1 әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау	8.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды анықтау	9.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау
2. Көркем шығармадағы образ		
7.1.2.1 көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтау	8.1.2.1 көркем шығармадағы кейіпкерлерді сомдауда тура және жанама мінездеулерді жіктеу	9.1.2.1 көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін анықтау
3. Шығарма үзінділерімен жұмыс		
7.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкер бейнесін ашып, үзінділерді жатқа айту	8.1.3.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді өз көзқарасын дәлелдеу үшін орынды қолдану	9.1.3.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану

2) анализ және интерпретация:

Білім алушылар:		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
1. Әдеби шығарманың композициясы		
7.2.1.1 шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салғастыру	8.2.1.1 композицияны тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдау	9.2.1.1 эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды талдау
2. Автор бейнесі		
7.2.2.1 эпикалық, поэзиялық, драмалық шығармадағы автор бейнесін анықтау	8.2.2.1 автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау	9.2.2.1 автор бейнесінің идеялық-стилистикалық тұтастырушы ретіндегі рөліне талдау жасау
3. Шығармашылық жұмыс		

7.2.3.1 шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазу	8.2.3.1 шығармадан алған үзінділерді қайта өңдеп креативті жазу	9.2.3.1 автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жазу
--	---	--

3) бағалау және салыстыру:

Білім алушылар:		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
1. Тарихи және көркемдік құндылығы		
7.3.1.1 кейіпкерлердің іс-әрекеті мен автор берген портреттік мінездемені салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беру	8.3.1.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын осы тектес басқа шығармалар мен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау	9.3.1.1 шығарманы басқа өнер түрлеріндегі осы мазмұндас туындылармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау
2. Заманауилығы мен жаңашылдығы		
7.3.2.1 әдеби жанр түрлерінің даму барысына, жаңашылдығына заманауи тұрғыдан баға беру	8.3.2.1 шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру	9.3.2.1 шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру
3. Әдеби эссе		
7.3.3.1 шығарманы ұлттық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу	8.3.3.1 шығарманың көркемдік-идеялық құндылығын гуманистік тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу	9.3.3.1 шығарманың идеясын ғаламдық тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу

16. Осы оқу бағдарламасы кешкі мектептердің 7-9-сыныптарына арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінен негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр тарауда қамтылуы тиіс оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

17. Тоқсандағы бөлімдер мен бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Кешкі мектептердің 7-9-сыныптарына арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінен негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

Сөйлеу қызметінің түрлері	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті
1-тоқсан	
Көнеден жеткен жәдігерлер	
«Қыз Жібек» жыры, Орхон-Енисей ескерткіштері, «Күлтегін» жыры, Жиёмбет жырау «Еңсегей бойлы Ер Есім», Қазтуған жырау «Қазтуғанның қонысымен қоштасуы»	
Түсіну және жауап беру	7.1.1.1 әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау; 7.1.2.1 көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтау; 7.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкер бейнесін ашып, үзінділерді жатқа айту
Анализ және	7.2.1.1 шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салғастыру;

интерпретация	7.2.2.1 эпикалық, поэзиялық, драмалық шығармадағы автор бейнесін анықтау; 7.2.3.1 шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазу
Бағалау және салыстыру	7.3.1.1 кейіпкерлердің іс-әрекеті мен автор берген портреттік мінездемені салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беру
2-тоқсан	
Толғауы тоқсан қызыл тіл	
Ш. Қанайұлы «Зар заман», С. Аронұлы «Сүйінбай мен Қатағанның айтысы», Жамбыл Жабаев «Зілді бұйрық»	
Түсіну және жауап беру	7.1.1.1 әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау; 7.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтау; 7.1.4.1 көркем шығармадағы кейіпкер бейнесін ашып, үзінділерді жатқа айту
Анализ және интерпретация	7.2.1.1 шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салғастыру; 7.2.2.1 эпикалық, поэзиялық, драмалық шығармадағы автор бейнесін анықтау; 7.2.3.1 шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазу
Бағалау және салыстыру	7.3.2.1 әдеби жанр түрлерінің даму барысына, жаңашылдығына заманауи тұрғыдан баға беру; 7.3.3.1 шығарманы ұлттық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу
3-тоқсан	
Балалар мен үлкендер	
М. Жұмабаев «Батыр Баян», М. Әуезов «Көксерек», Қ. Қайсенов «Жау тылындағы бала», С. Сарғасқаев «Тәмпіш қара»	
Түсіну және жауап беру	7.1.1.1 әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау; 7.1.2.1 көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтау; 7.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкер бейнесін ашып, үзінділерді жатқа айту
Анализ және интерпретация	7.2.1.1 шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салғастыру; 7.2.2.1 эпикалық, поэзиялық, драмалық шығармадағы автор бейнесін анықтау; 7.2.3.1 шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазу
Бағалау және салыстыру	7.3.2.1 әдеби жанр түрлерінің даму барысына, жаңашылдығына заманауи тұрғыдан баға беру; 7.3.3.1 шығарманы ұлттық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу
Туған өлке публицистика беттерінде	
Түсіну және жауап беру	7.1.1.1 әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау
Анализ және интерпретация	7.2.1.1 шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салғастыру; 7.2.4.1 шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазу
Бағалау және салыстыру	7.3.1.1 кейіпкерлердің іс-әрекеті мен автор берген портреттік мінездемені салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығына баға беру

	беру; 7.3.2.1 әдеби жанр түрлерінің даму барысына, жаңашылдығына заманауи тұрғыдан баға беру
4-тоқсан	
Ұрпақ тәрбиесі	
М. Шаханов «Нарынкұм зауалы», Медетбек Темірхан «Тәуелсізбін» өлеңі, Т. Әбдіков «Қонақтар», А.С. Пушкин «Ескерткіш»	
Түсіну және жауап беру	7.1.1.1 әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау; 7.1.2.1 көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтау; 7.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкер бейнесін ашып, үзінділерді жатқа айту
Анализ және интерпретация	7.2.1.1 шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салғастыру; 7.2.2.1 эпикалық, поэзиялық, драмалық шығармадағы автор бейнесін анықтау; 7.2.3.1 шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазу
Бағалау және салыстыру	7.2.2.1 эпикалық, поэзиялық, драмалық шығармадағы автор бейнесін анықтау; 7.3.3.1 шығарманы ұлттық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу
«Менің туған өлкем» электрондық энциклопедиясы	
Түсіну және жауап беру	7.1.1.1 әдеби шығарма сюжетінің құрамдас бөлшектерін талдау; 7.1.2.1 көркем шығармадағы кейіпкерлердің типтерін жасалу тәсілдері тұрғысынан анықтау
Анализ және интерпретация	7.2.1.1 шығармадағы эпизодтар мен бейнелерді салғастыру; 7.2.3.1 шығармадағы оқиға желісін өзіндік көзқарас тұрғысынан дамытып жазу
Бағалау және салыстыру	7.3.2.1 әдеби жанр түрлерінің даму барысына, жаңашылдығына заманауи тұрғыдан баға беру

2) 8-сынып:

Сөйлеу қызметінің түрлері	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті
1-тоқсан	
Дананың сөзі – ақылдың көзі	
Қорқыт «Байбөрі баласы Бамсы-Байрақ туралы жыр», Қорқыттың нақыл сөздері, Ахмет Йассауи «Даналық кітабы», Ақтамберді жырау «Күлдір-күлдір кісінетіп», «Балаларыма өсиет», Шалкиіз жырау «Би Темірге бірінші толғауы»	
Түсіну және жауап беру	8.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды анықтау; 8.1.2.1 көркем шығармадағы кейіпкерлерді сомдауда тура және жанама мінездеулерді жіктеу; 8.1.3.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді өз көзқарасын дәлелдеу үшін орынды қолдану
Анализ және интерпретация	8.2.1.1 композицияны тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдау; 8.2.2.1 автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау; 8.2.3.1 шығармадан алған үзінділерді қайта өңдеп креативті жазу
Бағалау және	8.3.1.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын осы тектес басқа

салыстыру	шығармалармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 8.3.3.1 шығарманың көркемдік- идеялық құндылығын гуманистік тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу
2-тоқсан	
Көркем әдебиет және эпикалық сарын	
Мұрат Мөңкеұлы «Үш қиян», «Сарыарқа», Ш. Құдайбердіұлы «Еңлік- Кебек» дастаны, «Жастарға» өлеңі	
Түсіну және жауап беру	8.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды анықтау; 8.1.2.1 көркем шығармадағы кейіпкерлерді сомдауда тура және жанама мінездеулерді жіктеу; 8.1.3.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді өз көзқарасын дәлелдеу үшін орынды қолдану
Анализ және интерпретация	8.2.1.1 композицияны тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдау; 8.2.2.1 автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау; 8.2.3.1 шығармадан алған үзінділерді қайта өңдеп креативті жазу
Бағалау және салыстыру	8.3.2.1 шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру; 8.3.3.1 шығарманың көркемдік идеялық құндылығын гуманистік тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу
3-тоқсан	
Махаббат және абырой	
М. Дулатов «Бақытсыз Жамал» романы, Б. Момышұлы «Ұшқан ұя» әңгімесі, Д. Исабеков «Әпке» драмасы, М. Мақатаев «Аққулар ұйықтағанда» поэмасы	
Түсіну және жауап беру	8.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды анықтау; 8.1.2.1 көркем шығармадағы кейіпкерлерді сомдауда тура және жанама мінездеулерді жіктеу; 8.1.3.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді өз көзқарасын дәлелдеу үшін орынды қолдану
Анализ және интерпретация	8.2.1.1 композицияны тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдау; 8.2.2.1 автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау; 8.2.4.1 шығармадан алған үзінділерді қайта өңдеп креативті жазу
Бағалау және салыстыру	8.3.1.1 шығарманың тақырыбы мен идеясын осы тектес басқа шығармалармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 8.3.3.1 шығарманың көркемдік идеялық құндылығын гуманистік тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу
4-тоқсан	
Қиял мен шындық	
Т. Ахтанов «Күй аңызы» әңгімесі, Ж. Сахиев «Айдағы жасырынбақ», «Дабыл» фантастикалық әңгімелері, Р. Мұқанова «Мәңгілік бала бейне»	
Түсіну және жауап беру	8.1.1.1 әдеби шығарманың жанрына байланысты сюжеттік желілерін, эпилог, прологтарды анықтау; 8.1.2.1 көркем шығармадағы кейіпкерлерді сомдауда тура және жанама мінездеулерді жіктеу;

	8.1.3.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді өз көзқарасын дәлелдеу үшін орынды қолдану
Анализ және интерпретация	8.2.1.1 композицияны тұтастан бөлшекке, бөлшектен тұтасқа қарай талдау; 8.2.2.1 автор бейнесі мен кейіпкерлер қарым-қатынасының тілдік көрінісін талдау; 8.2.3.1 шығармадан алған үзінділерді қайта өңдеп креативті жазу
Бағалау және салыстыру	8.3.2.1 шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру; 8.3.3.1 шығарманың көркемдік-идеялық құндылығын гуманистік тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу

3) 9-сынып:

Сөйлеу қызметінің түрлері	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті
1-тоқсан	
Атадан қалған асыл сөз	
Ж. Баласағұн «Құтты білік», Шешендік өнер: Майқы би мен Мөңке бидің шешендік сөздері, Әнет баба «Не арсыз? Не ғайып? Не даусыз?», Төле би «Ердің бақыты – әйел», Әйтеке би «Қасқакөл дауы», Қазыбек би «Кім жақын? Не қымбат? Не қиын?», Сырым Датұлы «Балаби мен Сырым», Бұқар жырау «Тілек», «Әй, Абылай, Абылай», «Асқар таудың өлгені», «Біржан-Сара» айтысы	
Түсіну және жауап беру	9.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау; 9.1.2.1 көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін анықтау; 9.1.3.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану
Анализ және интерпретация	9.2.1.1 эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды талдау; 9.2.2.1 автор бейнесінің идеялық-стистикалық тұтастырушы ретіндегі рөліне талдау жасау; 9.2.3.1 автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жазу
Бағалау және салыстыру	9.3.1.1 шығарманы басқа өнер түрлеріндегі осы мазмұндас туындылармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 9.3.2.1 шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру; 9.3.3.1 шығарманың идеясын ғаламдық тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу
2-тоқсан	
Тарихи шындық пен көркемдік шешім	
Нысанбай жырау «Кенесары – Наурызбай», Махамбет Өтемісұлы «Махамбеттің Баймағамбетке айтқаны», « Мен, мен, мен едім», «Бағаналы терек», Ш.Уәлиханов «Бістықкөл күнделігі»	
Түсіну және жауап беру	9.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау; 9.1.2.1 көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін анықтау; 9.1.3.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану
Анализ және интерпретация	9.2.1.1 эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды талдау;

	9.2.2.1 автор бейнесінің идеялық-стилистикалық тұтастырушы ретіндегі рөліне талдау жасау; 9.2.3.1 автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жазу
Бағалау және салыстыру	9.3.2.1 шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру; 9.3.3.1 шығарманың идеясын ғаламдық тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу
3-тоқсан	
Адам жанының құпиясы	
I. Жансүгіров «Құлагер» поэмасы, Б. Майлин «Шұғаның белгісі» хикаяты, Ғ. Мүсірепов «Ұлпан» романы, Т. Айбергенов «Сағыныш», Ф. Оңғарсынова «Өлең, мен сені аялап өтем»	
Түсіну және жауап беру	9.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау; 9.1.2.1 көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін анықтау; 9.1.3.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану
Анализ және интерпретация	9.2.1.1 эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды талдау; 9.2.2.1 автор бейнесінің идеялық-стилистикалық тұтастырушы ретіндегі рөліне талдау жасау; 9.2.3.1 автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жазу
Бағалау және салыстыру	9.3.1.1 шығарманы басқа өнер түрлеріндегі осы мазмұндас туындылармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 9.3.2.1 шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру; 9.3.3.1 шығарманың идеясын ғаламдық тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу
4-тоқсан	
Мәңгілік Ел – мәңгілік мұрат	
Н. Айтұлы «Бәйтерек» поэмасы, Кнут Гамсун «Аштық» романы	
Түсіну және жауап беру	9.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау; 9.1.2.1 көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін анықтау; 9.1.3.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану
Анализ және интерпретация	9.2.1.1 эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды талдау; 9.2.2.1 автор бейнесінің идеялық-стилистикалық тұтастырушы ретіндегі рөліне талдау жасау; 9.2.3.1 автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жазу
Бағалау және салыстыру	9.3.2.1 шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру; 9.3.3.1 шығарманың идеясын ғаламдық тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу

3) Типовая учебная программа по учебному предмету «Русский язык и литература» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию (с нерусским языком обучения) для вечерней школы (очная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Учебная программа по учебному предмету «Русский язык и литература» способствует становлению мировоззрения обучающегося, дает возможность пользоваться информацией различных сфер: социально-бытовой, социально-культурной, научно-технической, учебно-профессиональной; помогает ориентироваться в общемировом образовательном пространстве.

3. Целью обучения учебному предмету «Русский язык и литература» является совершенствование навыков речевой деятельности, основанных на владении системой разноуровневых языковых средств, соблюдении правил и норм русского литературного языка, правил речевого этикета, что способствует развитию функциональной грамотности обучающихся.

4. Учебная программа направлена на развитие всех видов речевой деятельности: аудирования, говорения, чтения и письма.

5. По окончании основной средней школы обучающиеся должны свободно владеть языком на уровне B2 (продвинутый уровень) согласно CEFR – Европейской системы оценки уровня владения иностранным языком.

6. Задачами учебного предмета «Русский язык и литература» являются:

1) развитие навыков слушания, говорения, чтения, письма, необходимых для общения в социально-бытовой, социально-культурной, научно-технической, учебно-профессиональной сферах жизни;

2) формирование знаний о единицах языковой системы, правилах их сочетания, функционирования, навыков и умений конструирования синтаксических структур в соответствии с нормами и правилами русского языка;

3) формирование и развитие навыков мышления высокого порядка, направленных на анализ, синтез, оценку, интерпретацию полученной информации;

4) формирование навыка поискового, ознакомительного, исследовательского чтения, переработки прочитанной информации;

5) развитие навыков анализа произведений разной жанровой природы, аргументированного формулирования своего отношения к прочитанному; темы, идеи и особенностей композиции, сюжета произведения, языковых особенностей произведения, ключевых эпизодов, действий и поступков героев; особенностей стиля писателя; сравнения их с произведениями мировой литературы и произведениями других видов искусства;

6) обогащение словарного запаса обучающихся коммуникативно-актуальной лексикой и фразеологией русского языка;

7) формирование толерантного отношения к языкам и культурам разных народов;

7. Грамматический материал изучается в контексте лексических тем на основе текстов художественных произведений.

Глава 2. Организация содержания предмета «Русский язык и литература»

8. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Русский язык и литература» составляет:

- 1) в 7 классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году;
- 2) в 8 классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году;
- 3) в 9 классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году.

9. Содержание учебной программы организовано по разделам обучения, включающим виды речевой деятельности и использование языковых единиц.

10. Разделы разбиты на подразделы, которые содержат в себе цели обучения по классам в виде ожидаемых результатов по классам.

11. Цели обучения, организованные последовательно внутри каждого подраздела, позволяют учителям планировать свою работу и оценивать достижения обучающихся, а также информировать их о следующих этапах обучения.

12. Раздел «Слушание» состоит из следующих подразделов: 1) понимание устного сообщения/аудио/видеоматериалов; 2) понимание лексического значения слов; 3) понимание содержания художественных произведений; 4) определение основной мысли; 5) прогнозирование содержания текста.

13. Раздел «Говорение» включает следующие подразделы: 1) разнообразие словарного запаса; 2) пересказ прослушанного/прочитанного текста; 3) соблюдение речевых норм; 4) создание монологического высказывания; 5) участие в диалоге; 6) оценивание устного высказывания.

1) Раздел «Чтение» включает следующие подразделы: 1) понимание содержания текста; 2) определение стилей и типов речи; 3) формулирование вопросов и ответов; 4) владение разными видами чтения; 5) составление плана; 6) анализ художественных произведений; 7) извлечение информации из различных ресурсов; 8) сравнительный анализ текстов.

14. Раздел «Письмо» включает следующие подразделы: 1) создание текстов разных жанров и стилей речи; 2) синтез прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала; 3) представление информации в различных формах; 4) творческое письмо; 5) написание эссе; 6) соблюдение орфографических норм; 7) соблюдение пунктуационных норм.

15. Раздел «Использование языковых единиц» включает следующие подразделы: 1) использование грамматических форм слов; 2) использование синтаксических конструкций.

16. Базовое содержание

17. 7 класс

18. Виды речевой деятельности:

1) слушание: понимание сообщения продолжительностью 3-5 минут, извлечение необходимой информации и/или определение последовательности событий; значение слов учебно-образовательной тематики; понимание содержания небольших прозаических и поэтических произведений/

фрагментов, определение сюжетной линии или настроения стихотворения; определение основной мысли текста; прогнозирование содержания по заголовку или началу текста;

2) говорение: словарный запас, включающий эмоционально-окрашенную лексику, термины; использование приёмов сжатия текста; сжатый пересказ текста; соблюдение морфологических норм использования форм разных частей речи; аргументированное высказывание (рассуждение с элементами описания и/или повествования) на основе личных впечатлений и наблюдений; диалог-обмен мнениями по предложенной теме; оценка монолога/диалога, основанного на личных впечатлениях/наблюдениях;

3) чтение: понимание главной и второстепенной информации сплошных и несплошных текстов, связывая информацию с общеизвестными, повседневными знаниями; стилистические особенности текстов публицистического стиля (репортаж о событии, заметка, отзыв), официально-делового стиля (доверенность, заявление, договор, официальное поздравление, деловое письмо); принадлежность текста к типу рассуждение на основе характерных признаков; формулирование проблемных вопросов по тексту, позволяющих выдвигать идеи, предположения, и ответы на вопросы, приведение аргументов, связывание информации текста с другими фактами из реальной жизни; виды чтения, включая поисковое; сложный план; анализ содержания художественных произведений (поэтических, прозаических), определяя жанровые особенности и художественно-изобразительные средства; извлечение необходимой информации, сопоставление и определение противоречивой информации; сравнение содержания текстов, цели и целевой аудитории;

4) письмо: тексты публицистического стиля (репортаж о событии, заметка, отзыв) и официально-делового стиля (доверенность, заявление, официальное поздравление, деловое письмо); сжатое изложение содержания текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала; представление информации в виде таблицы, схемы диаграммы, графика; творческие работы (в том числе на литературные темы): представление себя в предлагаемой ситуации и описание собственных ощущений, использование эмоционально-окрашенной лексики, эпитетов, сравнений, фразеологизмов и олицетворений; эссе (рассуждение, рассуждение с элементами повествования/описания) объемом 100-120 слов на основе цитат, пословиц, поговорок, крылатых выражений; правописание гласных и согласных в разных частях слова, слов через дефис; знаки препинания в предложениях с вводными словами и конструкциями.

19. Использование языковых единиц:

1) использование грамматических форм слов: собирательные, вещественные и абстрактные существительные, прилагательные и наречия в разных степенях сравнения; использование соответствующего ситуации общения глагола совершенного и несовершенного вида в условном,

изъявительном и повелительном наклонении; составные числительные в соответствующих формах;

2) использование синтаксических конструкций: простые осложнённые вводными конструкциями, однородными членами предложения; сложные предложения, выражающие условные, уступительные, сравнительные, сопоставительные отношения.

20. 8 класс

21. Виды речевой деятельности:

1) слушание: понимание основной и детальной информации сообщения продолжительностью 4-6 минут, объединение разрозненных фактов в общий контекст, определение причинно-следственных связей, выводы; значение слов историко-культурной тематики; содержание прозаических, драматических и поэтических произведений/ фрагментов, определение ключевых моментов развития сюжета или конфликта; определение основной мысли текста, выявление авторской позиции; прогнозирование содержания по отрывку прослушанного текста;

2) говорение: словарный запас, достаточный для замены слов общеязыковыми эквивалентами или описательными оборотами (перифразами); пересказ содержания текста с творческими дополнениями; соблюдение синтаксических норм, включающих правила согласования и управления, употребления причастных и деепричастных оборотов; аргументированное высказывание (рассуждение с элементами описания и/или повествования) на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков; диалог по общественно-значимым проблемам, аргументация собственной точки зрения; оценка монолога/диалога), составленного на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков;

3) чтение: понимание главной, второстепенной и детальной информации сплошных и несплошных текстов; стилистические особенности текстов публицистического стиля (статья, интервью, очерк, послание), официально-делового стиля (характеристика, автобиография, резюме); принадлежность текстов к смешанному типу на основе характерных признаков; формулирование проблемных вопросов по тексту, позволяющих выдвигать идеи, интерпретации, предположения, ответы на разные типы вопросов; виды чтения чтение, включая аналитическое; цитатный план; анализ содержания художественных произведений (поэтических, прозаических, драматических), определение структурно-композиционных особенностей; извлечение необходимой информации из различных источников, определение ее актуальности, достоверности, полезности и ценности; сравнение содержания, языковых особенностей текстов;

4) письмо: тексты публицистического стиля (статья, интервью, очерк, послание) и официально-делового стиля (характеристика, автобиография, резюме); выборочное изложение текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала; представление информации в виде презентации, в том числе содержащей таблицу, схему, диаграмму, график; творческие работы (в том числе на литературные темы): выбор определенной

роли и речевого поведения в соответствии с установкой, использование эпитетов, сравнений, фразеологизмов, олицетворений и метафор; эссе (рассуждение, рассуждение с элементами повествования) объемом 120-140 слов по предложенной проблеме: выражение согласия\несогласия с позицией автора; слитное или раздельное написание НЕ с разными словами; знаки препинания в предложениях с обособленными членами предложения.

22. Использование языковых единиц:

1) использование грамматических форм слов: сложные существительные, прилагательные, наречия в соответствующих формах; глаголы движения; действительные и страдательные причастия; деепричастия совершенного и несовершенного вида; сложные числительные в соответствующих формах;

2) использование синтаксических конструкций: причастные обороты и заменять их синонимичными конструкциями; деепричастные обороты и заменять их синонимичными конструкциями.

23. 9 класс

24. Виды речевой деятельности:

1) слушание: понимание основной и детальной информации сообщения, продолжительностью до 5-8 минут, определение подтекста, цели высказывания и отношения говорящего к событиям и героям, выводы; значение слов общественно-политической тематики; понимание содержания прозаических, драматических, поэтических произведений/ фрагментов, определение слов, с помощью которых автор выражает эмоционально-оценочное отношение к героям, событиям; определение основной мысли текста с учетом структуры текста; прогнозирование содержания текста на основе утверждений;

2) говорение: словарный запас, достаточный для эффективного общения по широкому кругу тем; пересказ содержания текста, демонстрация собственного понимания проблематики, оценка позиции автора; соблюдение речевых норм, включение в высказывание лексических и синтаксических единиц, соответствующих стилю; монологическое высказывание (рассуждение, убеждение), использование приемов привлечения внимания и учет целевой аудитории; дискуссия по предложенной проблеме, синтез различных точек зрения и формулирование путей решения проблемы; оценка монолога/диалога, использование приемов привлечения внимания и учёт целевой аудитории;

3) чтение: понимание главной, второстепенной и скрытой (подтекст) информации сплошных и несплошных текстов; стилистические особенности текстов публицистического стиля (проблемная статья), научного стиля (аннотация, тезисы, статья), официально-делового стиля (инструкция, правило, отчет, закон); принадлежность текста к различным типам на основе характерных признаков; формулирование вопросов с перефразированием информации текста, и ответы на них, различение факта и мнения; разные виды чтения, техники критического мышления при чтении; тезисный план; анализ содержания художественных произведений, выявление авторской позиции и оценка содержания произведения; извлечение и синтез информации, выводы на

основе полученных сведений, выражение собственного мнения; сравнение текстов, анализ содержания, определение авторской позиции;

4) письмо: тексты публицистического стиля (проблемная статья), научного стиля (аннотация, статья, тезисы) и официально-делового стиля (правило, отчет, инструкция); изложение информации прослушанного, прочитанного и / или аудиовизуального текста с творческой интерпретацией содержания; представление информации в виде отчета, статьи, справки на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков; творческие работы (в том числе на литературные темы), фрагмент/фрагменты текста, являющиеся контрастными по содержанию, использование в письме изобразительно-выразительных средств; эссе (рассуждение, рассуждение с элементами повествования/описания) объемом 140-160 слов по предложенной проблеме: обоснование своего мнения и предложение путей решения проблемы; правописание союзов, предлогов, частиц; знаки препинания в сложных предложениях.

25. Использование языковых единиц:

1) использование грамматических форм слов: существительные, прилагательные, наречия (в т. ч. образованные от других частей речи) в соответствующих формах; глаголы в соответствующих формах; числительные в соответствующих формах;

2) использование синтаксических конструкций: простые и сложные предложения, соответствующие ситуации устного или письменного общения.

Глава 3. Система целей обучения

26. Цели обучения в программе представлены кодировкой. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – подраздел программы, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 7.2.1.4 «7» – класс, «2.1» – подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

1) слушание		
7 класс	8 класс	9 класс
1. Понимание устного сообщения/аудио/видеоматериалов		
7.1.1.1 понимать сообщение продолжительностью 3-5 минут, извлекая необходимую информацию и/или определяя последовательность событий	8.1.1.1 понимать основную и детальную информацию сообщения продолжительностью 4-6 минут, объединяя разрозненные факты в общий контекст, определяя причинно-следственные связи и делая выводы	9.1.1.1 понимать основную и детальную информацию сообщения, продолжительностью до 5-8 минут, определяя подтекст, цель высказывания и отношение говорящего к событиям и героям и делая выводы
2. Понимание лексического значения слов		
7.1.2.1 понимать значение слов учебно-образовательной тематики	8.1.2.1 понимать значение слов историко-культурной тематики	9.1.2.1 понимать значение слов общественно-политической тематики
3. Понимание содержания художественных произведений		
7.1.3.1 понимать содержание	8.1.3.1 понимать содержание	9.1.3.1 понимать

небольших прозаических и поэтических произведений/фрагментов, определяя сюжетную линию или настроение стихотворения	прозаических, драматических и поэтических произведений/фрагментов, определяя ключевые моменты развития сюжета или конфликта	содержание прозаических, драматических, поэтических произведений/фрагментов, определяя слова, с помощью которых автор выражает эмоционально-оценочное отношение к героям, событиям
4.Определение основной мысли		
7.1.4.1 определять основную мысль текста, опираясь на содержание текста	8.1.4.1 определять основную мысль текста, выявляя авторскую позицию	9.1.4.1 определять основную мысль текста, учитывая структуру текста
5.Прогнозирование содержания текста		
7.1.5.1 прогнозировать содержание по заголовку или началу текста	8.1.5.1 прогнозировать содержание по отрывку прослушанного текста	9.1.5.1 прогнозировать содержание текста на основе утверждений
2) говорение		
1.Разнообразие словарного запаса		
7.2.1.1 владеть словарным запасом, включающим эмоционально-крашенную лексику, термины	8.2.1.1 владеть словарным запасом, достаточным для замены слов общеязыковыми эквивалентами или описательными оборотами (перифразами)	9.2.1.1 владеть объемом словарного запаса, достаточным для эффективного общения по широкому кругу тем
2.Пересказ прослушанного/ прочитанного текста		
7.2.2.1 пересказывать содержание, используя различные приемы сжатия текста	8.2.2.1 пересказывать содержание текста с творческими дополнениями	9.2.2.1 пересказывать содержание текста, демонстрируя собственное понимание проблематики, оценивая позицию автора
3.Соблюдение речевых норм		
7.2.3.1 соблюдать морфологические нормы использования форм разных частей речи	8.2.3.1 соблюдать синтаксические нормы, включающие правила согласования и управления, употребления причастных и деепричастных оборотов	9.2.3.1. соблюдать речевые нормы, включая в высказывание лексические и синтаксические единицы, соответствующие стилю
4.Создание монологического высказывания		
7.2.4.1 Создавать аргументированное высказывание (рассуждение с элементами описания и/или повествования) на основе личных впечатлений и наблюдений	8.2.4.1 создавать аргументированное высказывание (рассуждение с элементами описания и/или повествования) на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков	9.2.4.1 создавать высказывание (рассуждение, убеждение),используя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию

5. Участие в диалоге		
7.2.5.1 участвовать в диалоге, обмениваясь мнениями по предложенной теме	8.2.5.1 участвовать в диалоге по общественно-значимым проблемам, аргументируя свою точку зрения	9.2.5.1 участвовать в дискуссии по предложенной проблеме, синтезируя различные точки зрения и формулируя пути решения проблемы
6. Оценивание устного высказывания		
7.2.6.1 оценивать высказывание (монолог/диалог), основанное на личных впечатлениях/наблюдениях	8.2.6.1 оценивать высказывание (монолог/диалог), составленное на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков	9.2.6.1 оценивать высказывание (монолог/диалог) с использованием приемов привлечения внимания и с учётом целевой аудитории
3) чтение		
1. Понимание содержания текста		
7.3.1.1 понимать главную и второстепенную информацию сплошных и несплошных текстов, связывая информацию с общеизвестными, повседневными знаниями	8.3.1.1 понимать главную, второстепенную и детальную информацию сплошных и несплошных текстов	9.3.1.1 понимать главную, второстепенную и скрытую (подтекст) информацию сплошных и несплошных текстов
2. Определение стилей и типов речи		
7.3.2.1 определять стилистические особенности текстов публицистического стиля (репортаж о событии, заметка, отзыв), официально-делового стиля (доверенность, заявление, договор, официальное поздравление, деловое письмо); определять принадлежность текста к типу рассуждение на основе характерных признаков	8.3.2.1 определять стилистические особенности текстов публицистического стиля (статья, интервью, очерк, послание), официально-делового стиля (характеристика, автобиография, резюме); определять принадлежность текстов к смешанному типу на основе характерных признаков	9.3.2.1 определять стилистические особенности текстов публицистического стиля (проблемная статья), научного стиля (аннотация, тезисы, статья), официально-делового стиля (инструкция, правило, отчет, закон); определять принадлежность текста к различным типам на основе характерных признаков
3. Формулирование вопросов и ответов		
7.3.3.1 формулировать проблемные вопросы по тексту, позволяющие выдвигать идеи, предположения, и отвечать на вопросы, приводя аргументы, связывать информацию текста с другими фактами из реальной жизни	8.3.3.1 формулировать проблемные вопросы по тексту, позволяющие выдвигать идеи, интерпретации, предположения, и отвечать на разные типы вопросов	9.3.3.1 формулировать вопросы, перефразируя информацию текста, и отвечать на них, различая факт и мнение

4. Владение разными видами чтения		
7.3.4.1 использовать виды чтения, включая поисковое	8.3.4.1 использовать виды чтения, включая аналитическое	9.3.4.1 использовать виды чтения владеть техниками критического мышления при чтении
5. Составление плана		
7.3.5.1 составлять сложный план	8.3.5.1 составлять цитатный план	9.3.5.1 составлять тезисный план
6. Анализ художественных произведений		
7.3.6.1 анализировать содержание художественных произведений (поэтических, прозаических), определяя жанровые особенности и художественно-изобразительные средства	8.3.6.1 анализировать содержание художественных произведений (поэтических, прозаических, драматических), определяя структурно-композиционные особенности	9.3.6.1 анализировать содержание художественных произведений, выявляя авторскую позицию и оценивая содержание произведения
7. Извлечение информации из различных ресурсов		
7.3.7.1 извлекать необходимую информацию, сопоставляя и определяя противоречивую информацию	8.3.7.1 извлекать необходимую информацию из различных источников, определяя ее актуальность, достоверность, полезность и ценность	9.3.7.1 извлекать и синтезировать информацию, делать выводы на основе полученных сведений, выражая собственное мнение
8. Сравнительный анализ		
7.3.8.1 сравнивать содержание текстов, цель и целевую аудиторию	8.3.8.1 сравнивать содержание, языковые особенности	9.3.8.1 сравнивать тексты, анализируя содержание, определяя авторскую позицию
4) письмо		
1. Создание текстов разных жанров и стилей речи		
7.4.1.1 создавать тексты публицистического стиля(репортаж о событии, заметка, отзыв)и официально-делового стиля (доверенность, заявление, официальное поздравление, деловое письмо)	8.4.1.1 создавать тексты публицистического стиля(статья, интервью, очерк, послание) и официально-делового стиля (характеристика, автобиография, резюме)	9.4.1.1 создавать тексты публицистического стиля(проблемная статья),научного стиля (аннотация, статья, тезисы) и официально-делового стиля (правило, отчет, инструкция)
2.Синтез прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала		
7.4.2.1 излагать сжато содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала	8.4.2.1 излагать выборочно содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудио визуального материала	9.4.2.1 излагать информацию прослушанного, прочитанного и / или аудио визуального текста, творчески интерпретируя содержание
3. Представление информации в различных формах		
7.4.3.1 представлять информацию в виде таблицы,	8.4.3.1 представлять информацию в виде	9.4.3.1 представлять информацию в виде

схемы диаграммы, графика	презентации, в том числе содержащей таблицу, схему, диаграмму, график	отчета, статьи, справки на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков и наоборот
4. Творческое письмо		
7.4.4.1 писать творческие работы (в том числе на литературные темы) представляя себя в предлагаемой ситуации и описывая собственные ощущения, с использованием эмоционально-окрашенной лексики, эпитетов, сравнений, фразеологизмов и олицетворений	8.4.4.1 писать творческие работы (в том числе на литературные темы), выбирая определенную роль и речевое поведение в соответствии с установкой, с использованием эпитетов, сравнений, фразеологизмов, олицетворений и метафор	9.4.4.1 писать творческие работы (в том числе на литературные темы), фрагмент/фрагменты текста, являющиеся контрастными по содержанию, с использованием в письме изобразительно-выразительных средств
5. Написание эссе		
7.4.5.1 писать эссе (объем 100-120 слов) на основе цитат, пословиц, поговорок, крылатых выражений, соблюдая особенности текста рассуждения, рассуждения с элементами повествования/описания	8.4.5.1 писать эссе (объем 120-140 слов) по предложенной проблеме, выражая свое согласие\несогласие с позицией автора, соблюдая особенности текста рассуждения, рассуждения с элементами повествования	9.4.5.1 писать эссе (объем 140-160 слов) по предложенной проблеме, обосновывая свое мнение и предлагая пути решения проблемы, соблюдая особенности текста рассуждения, рассуждения с элементами повествования/описания
6. Соблюдение орфографических норм		
7.4.6.1 правильно писать гласные и согласные в разных частях слова, слова через дефис	8.4.6.1 правильно выбирать слитное или раздельное написание НЕ с разными словами	9.4.6.1 правильно писать союзы, предлоги, частицы
7. Соблюдение пунктуационных норм		
7.4.7.1 применять знаки препинания в предложениях с вводными словами и конструкциями	8.4.7.1 применять знаки препинания в предложениях с обособленными членами предложения	9.4.7.1 применять знаки препинания в сложных предложениях
1) 5. использование языковых единиц		
Использование грамматических форм слов		
7.5.1.1 использовать собирательные, вещественные и абстрактные существительные, прилагательные и наречия в разных степенях сравнения	8.5.1.1 использовать сложные имена существительные, прилагательные, наречия в соответствующих формах	9.5.1.1 использовать имена существительные, прилагательные, наречия (в т. ч. образованные от других частей речи) в соответствующих формах
7.5.1.2 выбирать и использовать соответствующий	8.5.1.2 использовать глаголы движения;	9.5.1.2 использовать глаголы в

ситуации общения глагол совершенного и несовершенного вида в условном, изъявительном и повелительном наклонении	8.5.1.2 образовывать действительные и страдательные причастия; 8.5.1.3 образовывать деепричастия совершенного и несовершенного вида	соответствующих форм
7.5.1.3 использовать составные числительные в соответствующих формах	8.5.1.3 использовать сложные числительные в соответствующих формах	9.5.1.3 использовать числительные в соответствующих формах
2. Использование синтаксических конструкций		
7.5.2.1 использовать простые осложнённые вводными конструкциями, однородными членами предложения	8.5.2.1 использовать причастные обороты и заменять их синонимичными конструкциями	9.5.2.1 использовать простые и сложные предложения, соответствующие ситуации устного или письменного общения
7.5.2.2 использовать сложные предложения, выражающие условные, уступительные, сравнительные, сопоставительные отношения	8.5.2.2 использовать деепричастные обороты и заменять их синонимичными конструкциями	

27. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Русский язык и литература» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию.

28. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя. Долгосрочный план определяет содержание, предлагаемое для изучения в разделе.

Долгосрочный план по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «Русский язык и литература» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию

1) 7 класс

Виды речевой деятельности	Цели обучения
1 четверть	
Путешествия и достопримечательности	
Д.Свифт. «Путешествия Гулливера». Ю. Домбровский. «Хранитель древности» (отрывок).	
Слушание	7.1.4.1 определять основную мысль текста, опираясь на содержание текста
Говорение	7.2.5.1 участвовать в диалоге, обмениваясь мнениями по предложенной теме
Чтение	7.3.3.1 формулировать проблемные вопросы по тексту, позволяющие выдвигать идеи, предположения, и отвечать на вопросы, приводя аргументы, связывать информацию текста с другими фактами из реальной жизни
Письмо	7.4.1.1 создавать тексты публицистического стиля (заметка) и официально-делового стиля (доверенность, заявление)
Использование языковых единиц	7.5.1.2 выбирать и использовать соответствующий ситуации общения глагол совершенного и несовершенного вида в изъявительном

	наклонении
Жара и холод: страна и образ жизни	
Стихи А. Кунанбаева. «Времена года». И.А. Бунин. «Листопад». К. Паустовский. «Осень».	
Слушание	7.1.3.1 понимать содержание небольших прозаических и поэтических произведений/ фрагментов, определяя сюжетную линию или настроение стихотворения
Говорение	7.2.1.1 владеть словарным запасом, включающим эмоционально-окрашенную лексику, термины
Чтение	7.3.1.1 понимать главную и второстепенную информацию сплошных и несплошных текстов, связывая информацию с общеизвестными, повседневными знаниями
Письмо	7.4.6.1 правильно писать гласные и согласные в разных частях слова, слова через дефис
Использование языковых единиц	7.5.1.1 использовать собирательные, вещественные и абстрактные существительные, прилагательные и наречия в разных степенях сравнения
2-я четверть	
Культура: характер и личность	
Л.Толстой. «После бала». Н.Заболоцкий. «О красоте человеческих лиц».	
Слушание	7.1.1.1 понимать сообщение продолжительностью 3-5 минут, извлекая необходимую информацию и/или определяя последовательность событий
Говорение	7.2.2.1 пересказывать одержание, используя различные приемы сжатия текста; 7.2.5.1 участвовать в диалоге, обмениваясь мнениями по предложенной теме
Чтение	7.3.6.1 анализировать содержание художественных произведений (поэтических, прозаических), определяя жанровые особенности и художественно-изобразительные средства
Письмо	7.4.2.1 излагать сжато содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала; 7.4.5.1 писать эссе (объем 100-120 слов) на основе цитат, пословиц, поговорок, крылатых выражений, соблюдая особенности текста рассуждения, рассуждения с элементами описания; 7.4.7.1 применять знаки препинания в предложениях с вводными словами и конструкциями
Использование языковых единиц	7.5.1.2 выбирать и использовать соответствующий ситуации общения глагол совершенного и несовершенного вида в условном наклонении
Здоровый образ жизни: спорт и здоровое питание	
Д.Федюкин. «Баллада о здоровом образе жизни». В. Высоцкий. «Утренняя гимнастика».	
Слушание	7.1.2.1 понимать значение слов учебно-образовательной тематики
Говорение	7.2.6.1 оценивать высказывание (монолог/диалог), основанное на личных впечатлениях/ наблюдениях
Чтение	7.3.4.1 использовать виды чтения, включая поисковое
Письмо	7.4.6.1 правильно писать гласные и согласные в разных частях слова, слова через дефис
Использование языковых единиц	7.5.2.1 использовать простые осложнённые вводными конструкциями, однородными членами предложения
3-я четверть	
Национальные традиции и праздники	
Ф. Онгарсынова. «Казахские традиции». М. Макатаев. «Наурыз-думан».	

Слушание	7.1.1.1 понимать сообщение продолжительностью 3-5 минут, извлекая необходимую информацию и/или определяя последовательность событий
Говорение	7.2.5.1 участвовать в диалоге, обмениваясь мнениями по предложенной теме
Чтение	7.3.1.1 понимать главную и второстепенную информацию сплошных и несплошных текстов, связывая информацию с общеизвестными, повседневными знаниями
Письмо	7.4.3.1 представлять информацию в виде таблицы, схемы диаграммы, графика; 7.4.5.1 писать эссе (объем 100-120 слов) на основе цитат, пословиц, поговорок, крылатых выражений, соблюдая особенности текста рассуждения, рассуждения с элементами повествования
Использование языковых единиц	7.5.2.2 использовать сложные предложения, выражающие условные отношения
Хобби и свободное время	
В. Драгунский «Денискины рассказы».	
Слушание	7.1.4.1 определять основную мысль текста, опираясь на содержание текста
Говорение	7.2.2.1 пересказывать содержание, используя различные приемы сжатия текста
Чтение	7.3.4.1 использовать виды чтения, включая поисковое
Письмо	7.4.2. излагать сжато содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала
Использование языковых единиц	7.5.2.2 использовать сложные предложения, выражающие условные, уступительные отношения
Музыка в нашей жизни	
М. Кабанбаев. «Арстан, я и виолончель».	
Слушание	7.1.2.1 понимать значение слов учебно-образовательной тематики
Говорение	7.2.4.1 создавать аргументированное высказывание (рассуждение с элементами описания и/или повествования) на основе личных впечатлений и наблюдений
Чтение	7.3.6.1 анализировать содержание художественных произведений (поэтических, прозаических), определяя жанровые особенности и художественно-образительные средства
Письмо	7.4.6.1 правильно писать гласные и согласные в разных частях слова, слова через дефис 7.4.7.1 применять знаки препинания в предложениях с вводными словами и конструкциями
Использование языковых единиц	7.5.2.2 использовать сложные предложения, выражающие условные, уступительные, сравнительные, сопоставительные отношения
4-я четверть	
День Победы: никто не забыт, ничто не забыто	
Б. Момышулы. «За нами - Москва». Р. Гамзатов. «Журавли». Муса Джалиль «Варварство».	
Слушание	7.1.4.1 определять основную мысль текста, опираясь на содержание текста
Говорение	7.2.1.1 владеть словарным запасом, включающим эмоционально-окрашенную лексику, термины
Чтение	7.3.4.1 использовать виды чтения, включая поисковое
Письмо	7.4.2.1 излагать сжато содержание текста на основе прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального материала

Использование языковых единиц	7.5.1.2 выбирать и использовать соответствующий ситуации общения глагол совершенного и несовершенного вида в повелительном наклонении
Культура: молодежь в современном мире	
А. Алексин. «Безумная Евдокия».	
Слушание	7.1.2.1 понимать значение слов учебно-образовательной ематики
Говорение	7.2.5.1 участвовать в диалоге, обмениваясь мнениями по предложенной теме
Чтение	7.3.1.1 понимать главную и второстепенную информацию сплошных и несплошных текстов, связывая информацию с общеизвестными, повседневными знаниями
Письмо	7.4.5.1 писать эссе (объем 100-120 слов) на основе цитат, пословиц, поговорок, крылатых выражений, соблюдая особенности текста рассуждения, рассуждения с элементами повествования/ описания; 7.4.6.1 правильно писать гласные и согласные в разных частях слова, слова через дефис
Использование языковых единиц	7.5.2.1 использовать простые осложнённые вводными конструкциями, однородными членами предложения
2) 8 класс	
Виды речевой деятельности	Цели обучения
1-я четверть	
Семья и подросток	
А. Кунанбаев. «Слова назидания»: «Четырнадцатое слово». В. Железников. «Чучело». М. Ауэзов. «Сирота». Г. Мусрепов. «Рассказы о матери».	
Слушание	8.1.1.1 понимать основную и детальную информацию сообщения продолжительностью 4-6 минут, объединяя разрозненные факты в общий контекст, определяя причинно-следственные связи и делая выводы
Говорение	8.2.1.1 владеть словарным запасом, достаточным для замены слов общеязыковыми эквивалентами или описательными оборотами (перифразами)
Чтение	8.3.1.1 понимать главную, второстепенную и детальную информацию сплошных и несплошных текстов
Письмо	8.4.6.1 правильно выбирать слитное или раздельное написание НЕ с существительными, прилагательными и причастиями
Использование языковых единиц	8.5.1.2 образовывать действительные и страдательные причастия
Спорт и отдых	
Л. Кассиль. «Ход белой королевы». С. Муканов. «Баулан Шолак».	
Слушание	8.1.4.1 определять основную мысль текста, выявляя авторскую позицию
Говорение	8.2.5.1 участвовать в диалоге по общественно-значимым проблемам, аргументируя свою точку зрения
Чтение	8.3.6.1 анализировать содержание художественных произведений (поэтических, прозаических, драматических), определяя структурно-композиционные особенности
Письмо	8.4.7.1 применять знаки препинания в предложениях с обособленными членами предложения определениями, выраженными причастными оборотами
Использование языковых единиц	8.5.1.1 использовать сложные прилагательные, наречия в соответствующих формах

2-я четверть	
Мир труда	
Н.А. Заболоцкий. «Не позволяй душе лениться». А. Мусатов. «Как хлеб на стол пришел».	
Слушание	8.1.3.1 понимать содержание прозаических, драматических и поэтических произведений/фрагментов, определяя ключевые моменты развития сюжета или конфликта
Говорение	8.2.2.1 пересказывать содержание текста с творческими дополнениями
Чтение	8.3.6.1 анализировать содержание художественных произведений (поэтических, прозаических, драматических), определяя структурно-композиционные особенности
Письмо	8.4.5.1 писать эссе (объем 120-140 слов) по предложенной проблеме, выражая свое согласие/несогласие с позицией автора, соблюдая особенности текста рассуждения, рассуждения с элементами повествования
Использование языковых единиц	8.5.1.2.3 образовывать деепричастия совершенного и несовершенного вида
Через тернии к звездам	
О. Сулейменов. «Земля, поклонись человеку». Р. Брэдли. «Зелёное утро». И. Ефремов. «Звёздные корабли».	
Слушание	8.1.2.1 понимать значение слов историко-культурной тематики
Говорение	8.2.4.1 создавать аргументированное высказывание (рассуждение с элементами описания и/или повествования) на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков
Чтение	8.3.4.1 использовать виды чтения, включая аналитическое
Письмо	8.4.6.1 правильно выбирать слитное или раздельное написание НЕ с глаголами и деепричастиями
Использование языковых единиц	8.5.1.2.1 использовать глаголы движения
3-я четверть	
Мир живой природы	
О. Сулейменов. Стихотворение «Волчата».	
Слушание	8.1.1.1 понимать основную и детальную информацию сообщения продолжительностью 4-6 минут, объединяя разрозненные факты в общий контекст, определяя причинно-следственные связи и делая выводы
Говорение	8.2.5.1 участвовать в диалоге по общественно-значимым проблемам, аргументируя свою точку зрения
Чтение	8.3.1.1 понимать главную, второстепенную и детальную информацию сплошных и несплошных текстов
Письмо	8.4.5.1 писать эссе (объем 120-140 слов) по предложенной проблеме, выражая свое согласие/несогласие с позицией автора, соблюдая особенности текста рассуждения, рассуждения с элементами повествования
Использование языковых единиц	8.5.1.3 использовать сложные числительные в соответствующих формах
Вода – источник жизни	
Янка Мавр. «Сын воды». П.Н. Васильев. «Иртыш».	
Слушание	8.1.4.1 определять основную мысль текста, выявляя авторскую позицию

Говорение	8.2.2.1 пересказывать содержание текста с творческими дополнениями
Чтение	8.3.4.1 использовать виды чтения, включая аналитическое
Письмо	8.4.4.1 писать творческие работы (в том числе на литературные темы), выбирая определенную роль и речевое поведение в соответствии с установкой, с использованием эпитетов, сравнений, фразеологизмов, олицетворений и метафор
Использование языковых единиц	8.5.2.1 использовать причастные обороты и заменять их синонимичными конструкциями
Культура питания	
Н.В. Гоголь. «Старосветские помещики». А.П. Чехов. «Сирена».	
Слушание	
Говорение	8.1.2.1 понимать значение слов историко-культурной тематики
Чтение	8.2.4.1 создавать аргументированное высказывание (рассуждение с элементами описания и/или повествования) на основе таблиц, графиков
Письмо	8.3.6.1 анализировать содержание художественных произведений (поэтических, прозаических, драматических), определяя структурно-композиционные особенности
Использование языковых единиц	8.4.6.1 правильно выбирать слитное или раздельное написание НЕ с разными словами
	8.5.2.2 использовать деепричастные обороты и заменять их синонимичными конструкциями
4-я четверть	
Сила искусства	
Слушание	8.1.4.1 определять основную мысль текста, выявляя авторскую позицию
Говорение	8.2.4.1 создавать аргументированное высказывание (рассуждение с элементами описания и/или повествования) на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков
Чтение	8.3.4.1 использовать виды чтения, включая аналитическое
Письмо	8.4.4.1 писать творческие работы (в том числе на литературные темы), выбирая определенную роль и речевое поведение в соответствии с установкой, с использованием эпитетов, сравнений, фразеологизмов, олицетворений и метафор
Использование языковых единиц	8.5.1.3 использовать сложные числительные в соответствующих формах
Научные открытия и технологии	
Е.С. Вельтистов. «Приключения Электроника». Жюль Верн. «Дети капитана Гранта».	
Слушание	8.1.2.1 понимать значение слов историко-культурной тематики
Говорение	8.2.5.1 участвовать в диалоге по общественно-значимым проблемам, аргументируя свою точку зрения
Чтение	8.3.5.1 составлять цитатный план; 8.3.6.1 анализировать содержание художественных произведений (поэтических, прозаических, драматических), определяя структурно-композиционные особенности
Письмо	8.4.6.1 правильно выбирать слитное или раздельное написание НЕ с наречиями; 8.4.7.1 применять знаки препинания в предложениях с обособленными членами предложения
Использование	8.5.2.1 использовать причастные, деепричастные обороты и заменять

языковых единиц	их синонимичными конструкциями	
3) 9 класс		
Виды речевой деятельности		Цели обучения
1-я четверть		
Культура народов мира		
А. Кунанбаев. «Слова назидания» - «17 Слово» М. Шаханов. «Четыре матери» В.Гундарев «На земле Абая»		
Слушание	9.1.4.1 определять основную мысль текста, учитывая структуру текста	
Говорение	9.2.5.1 участвовать в дискуссии по предложенной проблеме, синтезируя различные точки зрения и формулируя пути решения проблемы	
Чтение	9.3.6.1 анализировать содержание художественных произведений, выявляя авторскую позицию и оценивая содержание произведения	
Письмо	9.4.5.1 писать эссе (объем 140-160 слов) по предложенной проблеме, обосновывая свое мнение и предлагая пути решения проблемы, соблюдая особенности текста рассуждения, рассуждения с элементами повествования/ описания	
Использование языковых единиц	9.5.1.1 использовать существительные, прилагательные, наречия (в т. ч. образованные от других частей речи) в соответствующих формах	
Природные ресурсы планеты Земля		
К. Паустовский. «Мещерская сторона» (отрывки). С. Сейфуллин. Поэма «Кокшетау».		
Слушание	9.1.3.1 понимать содержание прозаических, драматических, поэтических произведений/ фрагментов, определяя слова, с помощью которых автор выражает эмоционально-оценочное отношение к героям, событиям	
Говорение	9.2.4.1 создавать высказывание (рассуждение, убеждение), используя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию	
Чтение	9.3.2.1 определять стилистические особенности текстов научного стиля (аннотация, тезисы); определять принадлежность текста к различным типам на основе характерных признаков; 9.3.5.1 составлять тезисный план	
Письмо	9.4.6.1 правильно писать союзы; 9.4.7.1 применять знаки препинания в сложноподчинённых предложениях	
Использование языковых единиц	9.1.2.1 использовать простые и сложные предложения, соответствующие ситуации устного или письменного общения	
2-я четверть		
История и личность		
А.С. Пушкин. «Капитанская дочка». М. Шаханов. «Отрарская поэма о побежденном победителе» или «Просчет Чингисхана».		
Слушание	9.1.1.1 понимать основную и детальную информацию сообщения, продолжительностью до 5-8 минут, определяя подтекст, цель высказывания и отношение говорящего к событиям и героям и делая выводы	
Говорение	9.2.2.1 пересказывать содержание текста, демонстрируя собственное понимание проблематики, оценивая позицию автора; 9.1.5.1 участвовать в дискуссии по предложенной проблеме, синтезируя различные точки зрения и формулируя пути решения проблемы	
Чтение	9.3.5.1 составлять тезисный план;	

	9.3.6.1 анализировать содержание художественных произведений, выявляя авторскую позицию и оценивая содержание произведения
Письмо	9.4.1.1 создавать тексты научного стиля (статья); 9.4.7.1 применять знаки препинания в сложносочиненных и сложноподчиненных предложениях
Использование языковых единиц	9.5.1.2 использовать глаголы в соответствующих формах
Реальность и фантазия	
Ч.Т. Айтматов. «Легенда о рогатой матери-оленихе» («Белый пароход»). Р. Брэдбери. «Всё лето в один день».	
Слушание	9.1.2.1 понимать значение слов общественно-политической тематики
Говорение	9.2.6.1 оценивать высказывание (монолог/диалог) с использованием приемов привлечения внимания и с учётом целевой аудитории
Чтение	9.3.4.1 использовать виды чтения, владеть техниками критического мышления при чтении
Письмо	9.4.5.1 писать эссе (объем 140-160 слов) по предложенной проблеме, обосновывая свое мнение и предлагая пути решения проблемы, соблюдая особенности текста рассуждения, рассуждения с элементами повествования/ описания
Использование языковых единиц	9.5.1.2 использовать глаголы в соответствующих формах; 9.5.2.1 использовать простые и сложные предложения, соответствующие ситуации устного или письменного общения
3-я четверть	
Отцы и дети: диалог и конфликт поколений	
У. Шекспир. «Ромео и Джульетта». К.Г. Паустовский. «Телеграмма».	
Слушание	9.1.1.1 понимать основную и детальную информацию сообщения, продолжительностью до 5-8 минут, определяя подтекст, цель высказывания и отношение говорящего к событиям и героям и делая выводы
Говорение	9.2.5.1 участвовать в дискуссии по предложенной проблеме, синтезируя различные точки зрения и формулируя пути решения проблемы
Чтение	9.3.1.1 понимать главную, второстепенную и скрытую (подтекст) информацию сплошных и несплошных текстов; 9.3.5.1 составлять тезисный план
Письмо	9.4.5.1 писать эссе (объем 140-160 слов) по предложенной проблеме, обосновывая свое мнение и предлагая пути решения проблемы, соблюдая особенности текста рассуждения, рассуждения с элементами повествования/ описания
Использование языковых единиц	9.5.1.3 использовать числительные в соответствующих формах
Молодёжь и средства массовой информации	
С. Чёрный. «Диета», «Зеркало». Б. Акунин. Роман «Турецкий гамбит» (отрывки документальных вставок).	
Слушание	9.1.4.1 определять основную мысль текста, учитывая структуру текста
Говорение	9.2.2.1 пересказывать содержание текста, демонстрируя собственное понимание проблематики, оценивая позицию автора
Чтение	9.3.4.1 использовать виды чтения, владеть техниками критического мышления при чтении
Письмо	9.4.4.1 писать творческие работы (в том числе на литературные

	темы), фрагмент/фрагменты текста, являющиеся контрастными по содержанию, с использованием в письме изобразительно-выразительных средств
Использование языковых единиц	9.5.1.3 использовать числительные в соответствующих формах
Мир един: глобализация	
В. Астафьев. «Деревья растут для всех».	
Слушание	9.1.2.1 понимать значение слов общественно-политической тематики
Говорение	9.2.6.1 оценивать высказывание (монолог/диалог) с использованием приемов привлечения внимания и с учётом целевой аудитории
Чтение	9.3.7.1 извлекать и синтезировать информацию, делать выводы на основе полученных сведений, выражая собственное мнение
Письмо	9.4.5.1 писать эссе (объем 140-160 слов) по предложенной проблеме, обосновывая свое мнение и предлагая пути решения проблемы, соблюдая особенности текста рассуждения, рассуждения с элементами повествования/ описания
Использование языковых единиц	9.5.2.1 использовать простые и сложные предложения, соответствующие ситуации устного или письменного общения
4-я четверть	
Знаменитые люди	
Е.А. Евтушенко. «Людей неинтересных в мире нет». В.Ян. «Чингиз-хан» (отрывок). Абай. «Не будь падким на все».	
Слушание	9.1.2.1 понимать значение слов общественно-политической тематики
Говорение	9.2.4.1 создавать высказывание (рассуждение, убеждение), используя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию
Чтение	9.3.4.1 использовать виды чтения, владеть техниками критического мышления при чтении
Письмо	9.4.6.1 правильно писать союзы, предлоги, частицы
Использование языковых единиц	9.5.1.2 использовать глаголы в соответствующих формах
Я и закон	
Ч.Айтматов. «Плаха» (фрагмент самосуда Бостона).	
Слушание	9.1.4.1 определять основную мысль текста, учитывая структуру текста
Говорение	9.2.6.1 оценивать высказывание (монолог/диалог) с использованием приемов привлечения внимания и с учётом целевой аудитории
Чтение	9.3.8.1 сравнивать тексты, анализируя содержание, определяя авторскую позицию
Письмо	9.4.4.1 писать творческие работы (в том числе на литературные темы), фрагмент/фрагменты текста, являющиеся контрастными по содержанию, с использованием в письме изобразительно-выразительных средств
Использование языковых единиц	9.5.2.1 использовать сложные предложения, соответствующие ситуации устного или письменного общения

4) Кешикі мектептердің 7-9 сыныптарына арналған «Ағылшын тілі» пәнінен негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)

Chapter 1. General provisions

1. The Subject program was developed in accordance with the State

Compulsory Education Standard (primary, lower secondary and upper secondary education) approved by Republic of Kazakhstan government decree dated № 1080 dated 23 August, 2012.

2. The importance of the subject is determined by the fact that it is the language of communication, science, business, tourism and sport. A knowledge of English can increase learners' confidence in communicating in different situations; give learners access to higher education in Kazakhstan and abroad; allow students to continue professional education in Kazakhstan and abroad; broaden learners' access to news and information currently distributed in English; enable learners to represent Kazakhstan in both Kazakhstan and overseas; become lifelong learners, building on skills, learning strategies and knowledge learned in school.

3. The English curriculum aims to develop learners who gain the low-mid B1 level of language skills through the varied tasks which foster analysis, evaluation and creative thinking and exposure to a wide variety of spoken and written sources.

Chapter 2. Organization of the content of the subject of "The English language"

4. In the study of the subject "The English language"

1) in the 7th grade - 2 hours a week, 68 hours a year;

2) in the 8th grade - 2 hours a week, 68 hours a year;

3) in the 9th grade - 2 hours a week, 68 hours a year.

5. The basic programme content for 7th grade:

1) Content. Speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups, to provide sensitive feedback to peers. Respect differing points of view. Evaluate and respond constructively to feedback from others. Organize and present information clearly to others. Develop and sustain a consistent argument, intercultural awareness through reading and discussion. Use feedback to set personal learning objectives, imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings, talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world;

2) Listening. The main points, specific information, and the detail of an argument in extended talk with support. Some of the implied meaning in extended talk with support. Opinion of the speaker(s) in supported talk. Typical features at word, sentence and text level of a limited range of spoken genres;

3) Speaking. Formal and informal registers in their talk on a limited range of topics. Complex questions. An opinion at sentence and discourse level. Responding with limited flexibility. Interaction with peers to negotiate, agree and organise priorities. Linking comments with some flexibility to what others say at both sentence and discourse level;

4) Reading. The main points in texts, specific information and detail in texts. The detail of an argument. The attitude or opinion of the writer. Inconsistencies in argument in short, simple texts;

5) Writing. Moderate grammatical accuracy. Some support style and register appropriate to a limited variety of written genres. Coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a limited range of written genres. Punctuation in written works at text level with some accuracy;

6) Use of English. Some abstract nouns and complex noun phrases. A growing variety of quantifiers for countable and uncountable nouns including too much, too many, none any, enough. A growing variety of compound adjectives and adjectives as participles. Questions which include a variety of different tense. A variety of possessive and reflexive pronouns including mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves. A variety of simple perfect forms to express recent, indefinite and unfinished past. A growing variety of future forms including present continuous with future meaning. Appropriately a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms. Present continuous forms for present and future meaning and past continuous. Some reported speech forms for statements. Comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs. A variety of modal forms for different functions. Prepositions before nouns and adjectives in common prepositional phrases. Infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, gerund forms after a limited variety of verbs and prepositions. A growing variety of conjunctions including because, since, as to explain reasons on a range of familiar general and curricular topics.

6. The basic programme content for 8th grade:

1) Content. Speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups, skills to provide sensitive feedback to peers. Respect differing points of view. Evaluate and respond constructively to feedback from others. Use feedback to set personal learning objectives. Organise and present information clearly to others. Develop and sustain a consistent argument when speaking or writing, intercultural awareness through reading and discussion. Use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings, talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world;

2) Listening. With support the main points, most specific information, most of the implied meaning in extended talk on a range of general and curricular topics. The opinion of the speaker(s) with support in talk. Deducing meaning from context with support in talk Typical features at word, sentence and text level of a growing range of spoken genres. Extended narratives on a wide range of topics;

3) Speaking. Formal and informal registers in talk, more complex questions to get information about a growing range of general topics and some curricular topics. Interaction with peers to negotiate, agree and organize priorities and plans for completing classroom tasks. Linking comments with some flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges;

4) Reading. The main points, specific information and detail in texts, the detail of an argument on a growing range of unfamiliar general and curricular topics. Range of fiction and non-fiction texts on familiar and some unfamiliar general and curricular topics. Recognizing the attitude or opinion of the writer on a growing range of unfamiliar general and curricular topics. Inconsistencies in argument in short texts on a limited range of general and curricular subjects;

5) Writing. With support about real and imaginary past events, activities and experiences, moderate grammatical accuracy on a range of familiar general topics and some curricular topics. Style and register appropriate to a variety of written genres.

Using sentences into coherent paragraphs, using a variety of basic connectors. Spelling most high-frequency vocabulary accurately. Punctuation in written works at text level on a range of familiar general and curricular topics with growing accuracy;

6) Use of English. Some abstract nouns and complex noun phrases. A growing variety of quantifiers for countable and uncountable nouns including several, plenty, a large / small number / amount. A growing variety of compound adjectives and adjectives as participles and some comparative structures including not as...as, much ...than to indicate degree. An increased variety of determiners including all, half, both [of] in pre-determiner function. Questions which include a variety of different tense and modal forms on a range of familiar general and curricular topics. A variety of pronouns including indefinite pronouns anybody, anyone, anything and quantitative pronouns everyone, everything, none, more, less, a few. A variety of simple perfect forms to express recent, indefinite and unfinished past. A growing variety of future forms including present continuous and present simple with future meaning. Appropriately a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech. Present continuous forms for present and future meaning and past continuous, including some passive forms. Some reported speech forms for statements, questions and commands: say, ask, tell including reported requests. Comparative degree adverb structures not as quickly as / far less quickly with regular and irregular adverbs. An increased variety of pre-verbal, post-verbal and end-position. A growing variety of modal forms for different functions - obligation, necessity, possibility, permission, requests, suggestions, prohibition. Some prepositions before nouns and adjectives, prepositions as, like to indicate manner, dependent prepositions following adjectives. Infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, gerund forms after a limited variety of verbs and prepositions, some prepositional verbs and begin to use common phrasal verbs. A growing variety of conjunctions including since, as to explain reasons and the structures so ... that, such a ... that in giving explanations. If / unless/ if only in second conditional clauses and wish [that] clauses [present reference], a growing variety of relative clauses including why clauses.

7. The basic programme content for 9th grade:

1) Content. Speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups, to provide sensitive feedback to peers. Respect differing points of view. Evaluate and respond constructively to feedback from others. Use feedback to set personal learning objectives. Organise and present information clearly to others. Develop and sustain a consistent argument, develop intercultural awareness through reading and discussion. Use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings. Use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world;

2) Listening. The main points, most specific information, and most of the detail in extended talk on a wide range of topics. Most of the implied meaning in extended talk, opinion of the speaker(s) in extended talk on a wide range of topics. Typical features at word, sentence and text level of a range of spoken genres;

3) Speaking. Formal and informal registers in their talk on a range of general

and curricular topics. Complex questions to get information on a range of general and curricular topics. Use of appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a wide increased range of general and curricular topics;

4) Reading. The main points, specific information, details, the detail of an argument in extended texts on a range of unfamiliar general and curricular topics. A range of extended fiction and non-fiction texts. Deducing meaning from context in texts. Recognising the attitude or opinion of the writer in extended texts. Typical features at word, sentence and text level in a wide range of written genres. Use of a range of familiar and unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and extend understanding. Inconsistencies in argument in extended texts on a range of general and curricular topics;

5) Writing. Planning, writing, editing and proofreading work at text level with little or no support. Writing independently about factual and imaginary past events, activities and experiences. With moderate grammatical accuracy on a wide range of familiar general and curricular topics. With support style and register appropriate to a growing variety of written genres on general and curricular topics. Appropriate layout at text level. Spelling of most high-frequency vocabulary accurately;

6) Use of English. A growing variety of abstract compound nouns and complex noun phrases. A variety of quantifiers for countable and uncountable nouns and some noun phrases. A variety of compound adjectives and adjectives as participles and a variety of comparative structures to indicate degree. A variety of determiners and pre-determiner structures. Questions including prepositions. Relative, demonstrative, indefinite, quantitative pronouns and a variety of reflexive pronoun structures on a range of familiar general and curricular topics. A variety of simple perfect forms. A variety of future forms, including some passives, on a range of familiar general and curricular topics. An variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech. Present continuous forms and past continuous. An variety of reported speech forms for statements, questions and. An variety of comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs. A variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs. A variety of modal forms. An increased variety of prepositions. Infinitive forms after a growing number of adjectives and verbs, use gerund forms after a growing variety of verbs and prepositions, use an increased variety of prepositional verbs and phrasal verbs. A variety of conjunctions to indicate purpose although, while, whereas to contrast. If only /wish [that] clauses [past reference], use a variety of relative clauses.

8. This is the substantive knowledge of the programme and comprises what we know in the subject and how we gain that knowledge. Knowledge in the subject is organized into strands of learning. Strands are further broken down into sub-strands, which will be at the level of a skill or topic, knowledge or understanding. Sub-strands, when expressed as grade-related expectations, form the learning objectives for a subject. The learning objectives demonstrate the progression within each sub-strand allowing teachers to plan and assess, sharing with learners the next steps they should take:

1) Strand 1: Content. A learner develops skills needed for success in a range of

academic subjects such as using speaking and listening skills to solve problems, organizing information clearly for others and developing intercultural awareness through reading and discussion;

2) Strand 2: Listening.

A learner understands the main ideas of texts on curricular topics, identifies essential facts distinguishing them from non-essential, understands details within the framework of familiar topics, formulates complex questions based on listening material in order to obtain additional information, deduces the meaning of listening material using context clues, identifies specific information within the framework of familiar topics, recognizes inconsistencies in arguments within the framework of familiar topics;

3) Strand 3: Speaking.

A learner conveys the main ideas of a text within the framework of familiar topics logically and organizes events, uses the formal and informal registers, presents information within the framework of familiar topics, predicts the content of a text using the heading, pictures, key words, extracts within the framework of familiar topics, asks simple and complex questions to obtain specific information, interacts with peers (in a pair, group) to fulfill learning tasks, compares and contrasts texts within the framework of familiar topics, expresses and opinion providing arguments;

4) Strand 4: Reading. A learner identifies the main ideas of texts and details in texts of a range of styles and genres within the framework of familiar topics, uses a range of information sources (reference materials, dictionaries, the Internet), recognizes specific information in a text and a range of styles and genres within the framework of familiar topics, predicts the content of a text using the heading, pictures, key words, extracts, identifies the attitude and opinion of the author, evaluates information from different texts;

5) Strand 5: Writing. A learner fills in tables, diagrams, schemes, questionnaires, forms, plans, writes, edits and proofreads texts within the framework of familiar topics, makes notes based on a text according to a communicative task, describes real and / or imagined events of the past, present, and future using the knowledge of topics studied before, links and coordinates sentences and paragraphs in a text within the framework of familiar topics, correctly uses punctuation in a text within the framework of familiar topics, creates texts of a range of styles and genres using appropriate rules and layout;

6) Strand 6: Use of English. A learner expresses him / herself using a good lexical range and variety of language with a generally high degree of accuracy. A learner develops an ability to use a range of past, present and future forms and a wider range of modals.

Chapter 3. Learning objectives system

9. Education aims in the programme are presented by the codes. The first number in the code is a grade, the second one is the number of the strand, the third one is the number of the aim.

10. The learning objectives system is organized into strands:

1) strand 1 «content»:

Grade 7	Grade 8	Grade 9
high A2	low B1	low-mid B1
7.1.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups	8.1.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups	9.1.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups
7.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers	8.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers	9.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers
7.1.3.1 respect differing points of view	8.1.3.1 respect differing points of view	9.1.3.1 respect differing points of view
7.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others	8.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others	9.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others
7.1.5.1 use feedback to set personal learning objectives	8.1.5.1 use feedback to set personal learning objectives	9.1.5.1 use feedback to set personal learning objectives
7.1.6.1 organize and present information clearly to others	8.1.6.1 organize and present information clearly to others	9.1.6.1 organize and present information clearly to others
7.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing	8.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing	9.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing
7.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion	8.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion	9.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion
7.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings	8.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings	9.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings
7.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world	8.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world	9.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world

2) strand 2 «listening»:

Grade 7	Grade 8	Grade 9
high A2	low B1	low-mid B1
7.2.1.1 understand with support the main points in short talk on a limited range of general and curricular topics	8.2.1.1 understand with support the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics	9.2.1.1 understand the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics
7.2.2.1 understand with support most specific information in short talk on a limited range of general and curricular topics	8.2.2.1 understand with support most specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics	9.2.2.1 understand most specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics
7.2.3.1 understand with support most of the detail of an argument in short talk on a limited range of general and	8.2.3.1 understand with support most of the detail of an argument in extended talk on a wide	9.2.3.1 understand most of the detail of an argument in supported extended talk on a wide range of general and

curricular topics	range of general and curricular topics	curricular topics
7.2.4.1 understand with support some of the implied meaning in short talk on a limited range of general and curricular topics	8.2.4.1 understand with support most of the implied meaning in extended talk on a wide range of general and curricular topics	9.2.4.1 understand most of the implied meaning in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics
7.2.5.1 recognise the opinion of the speaker(s) in supported short talk on a range of general and curricular topics	8.2.5.1 recognise the opinion of the speaker(s) with support in extended talk on a wide range of general and curricular topics	9.2.5.1 recognize the opinion of the speaker(s) in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics
7.2.6.1 deduce meaning from context with support in short talk on a limited range of general and curricular topics	8.2.6.1 deduce meaning from context with support in extended talk on a growing range of general and curricular topics	9.2.6.1 deduce meaning from context in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics
7.2.7.1 begin to recognize typical features at word, sentence and text level of a limited range of spoken genres	8.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a growing range of spoken genres	9.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a range of spoken genres
7.2.8.1 understand supported narratives on a range of general and curricular topics	8.2.8.1 understand extended narratives on a wide range of general and curricular topics	9.2.8.1 begin to recognize inconsistencies in argument in extended talk on a growing range of general and curricular subjects

3) strand 3 «speaking»:

Grade 7 high A2	Grade 8 low B1	Grade 9 low-mid B1
7.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a limited range of general and curricular topics	8.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a growing range of general and curricular topics	9.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a range of general and curricular topics
7.3.2.1 ask complex questions to get information about a limited range of general topics and some curricular topics	8.3.2.1 ask more complex questions to get information about a growing range of general topics and some curricular topics	9.3.2.1 ask complex questions to get information on a range of general and curricular topics
7.3.3.1 give an opinion at discourse level on a growing range of general and curricular topics	8.3.3.1 give an opinion at discourse level on a wide range of general and curricular topics	9.3.3.1 explain and justify their own point of view on a range of general and curricular topics
7.3.4.1 respond with some flexibility at both sentence and discourse level to unexpected comments on a growing range of general and curricular topics	8.3.4.1 respond with some flexibility at both sentence and discourse level to unexpected comments on a range of general and curricular topics	9.3.4.1 respond with growing flexibility at both sentence and discourse level to unexpected comments on a range of general and curricular topics

7.3.5.1 keep interaction with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks	8.3.5.1 interact with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks	9.3.5.1 interact with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks
7.3.6.1 begin to link comments with some flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges	8.3.6.1 link comments with some flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges	9.3.6.1 link comments with growing flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges
7.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a growing range of general topics, and some curricular topics	8.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general topics, and some curricular topics	9.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a wide increased range of general and curricular topics

4) strand 4 «reading»:

Grade 7 high A2	Grade 8 low B1	Grade 9 low-mid B1
7.4.1.1 understand the main points in texts on a limited range of unfamiliar general and curricular topics	8.4.1.1 understand the main points in texts on a growing range of unfamiliar general and curricular topics	9.4.1.1 understand the main points in texts on a range of unfamiliar general and curricular topics
7.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics	8.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a growing range of familiar general and curricular topics	9.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics
7.4.3.1 understand the detail of an argument on a growing range of familiar general and curricular topics	8.4.3.1 understand the detail of an argument on a range of familiar general and curricular topics	9.4.3.1 understand the detail of an argument in extended texts on a range of familiar general and curricular topics
7.4.4.1 read a limited range of fiction and non-fiction texts on familiar and some unfamiliar general and curricular topics	8.4.4.1 read a growing range of fiction and non-fiction texts on familiar and some unfamiliar general and curricular topics	9.4.4.1 read a range of fiction and non-fiction texts on familiar and unfamiliar general and curricular topics
7.4.5.1 deduce meaning from context in short texts on a growing range of familiar general and curricular topics	8.4.5.1 deduce meaning from context in short texts and some extended texts on a growing range of familiar general and curricular topics	9.4.5.1 deduce meaning from context in texts on a range of familiar general and curricular topics
7.4.6.1 recognise the attitude or opinion of the writer on a range of unfamiliar general and curricular topics	8.4.6.1 recognise the attitude or opinion of the writer on a growing range of unfamiliar general and curricular topics	9.4.6.1 recognise the attitude or opinion of the writer in texts on a range of familiar general and curricular topics
7.4.7.1 recognise typical features at word, sentence and text level in a range of written genres	8.4.7.1 recognise typical features at word, sentence and text level in a range of written genres	9.4.7.1 recognise typical features at word, sentence and text level in a wide range of written genres
7.4.8.1 use familiar and some unfamiliar paper and digital reference resources with support to check meaning and	8.4.8.1 use familiar and some unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and extend	9.4.8.1 use a range of familiar and unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and extend

extend understanding	understanding	understanding
7.4.9.1 recognise inconsistencies in argument in short, simple texts on a limited range of general and curricular subjects	8.4.9.1 recognise inconsistencies in argument in short texts on a limited range of general and curricular subjects	9.4.9.1 recognise inconsistencies in argument in extended texts on a range of general and curricular topics

5) strand 5«writing»:

Grade 7 high A2	Grade 8 low B1	Grade 9 low-mid B1
7.5.1.1 plan, write, edit and proofread work at text level with support on a range of general and curricular topics	8.5.1.1 plan, write, edit and proofread work at text level with little support on a range of general and curricular topics	9.5.1.1 plan, write, edit and proofread work at text level with little or no support on a range of general and curricular topics
7.5.2.1 write with support about real and imaginary past events, activities and experiences on a growing range of familiar general topics	8.5.2.1 write with support about real and imaginary past events, activities and experiences on a growing range of familiar general topics and some curricular topics	9.5.2.1 write about factual and imaginary past events, activities and experiences on a range of familiar general and curricular topics
7.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a limited range of familiar general and curricular topics	8.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a growing range of familiar general and curricular topics	9.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a wide range of familiar general and curricular topics
7.5.4.1 use with some support style and register appropriate to a limited variety of written genres on general and curricular topics	8.5.4.1 use with some support style and register appropriate to a limited variety of written genres on general and curricular topics	9.5.4.1 use with minimal support style and register appropriate to a growing variety of written genres on general and curricular topics
7.5.5.1 develop with some support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a limited range of written genres in familiar general topics	8.5.5.1 develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a growing range of written genres in familiar general and curricular topics	9.5.5.1 develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a wide range of written genres in familiar general and curricular topics
7.5.6.1 link with support, sentences into coherent paragraphs using a variety of basic connectors on a range of familiar general topics	8.5.6.1 link sentences into coherent paragraphs using a variety of basic connectors on a range of familiar general topics and some curricular topics	9.5.6.1 write coherently at text level using a variety of connectors on a growing range of familiar general and curricular topics
7.5.7.1 use with support appropriate layout at text level for a growing range of written genres on familiar general topics	8.5.7.1 use with support appropriate layout at text level for a range of written genres on familiar general and curricular topics	9.5.7.1 use appropriate layout at text level on a growing range of general and curricular topics
7.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a growing range of familiar general topics	8.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a range of familiar general and curricular topics	9.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a wide range of familiar general and curricular topics
7.5.9.1 punctuate written	8.5.9.1 punctuate written work	9.5.9.1 punctuate written work

work at text level on a growing range of familiar general and curricular topics with some accuracy	at text level on a growing range of familiar general and curricular topics with growing accuracy	at text level on a wide range of familiar general and curricular topics with a good degree of accuracy
--	--	--

6) strand 6 «use of English»:

Grade 7		Grade 8		Grade 9	
high A2		low B1		low-mid B1	
7.6.1.1 use some abstract nouns and complex noun phrases on a limited range of familiar general and curricular topics		8.6.1.1 use some abstract nouns and complex noun phrases on a range of familiar general and curricular topics		9.6.1.1 use a growing variety of abstract compound nouns and complex noun phrases on a range of familiar general and curricular topics	
7.6.2.1 use a growing variety of quantifiers for countable and uncountable nouns including too much, too many, none any, enough		8.6.2.1 use a growing variety of quantifiers for countable and uncountable nouns including several, plenty, a large/small number/amount on a range of familiar general and curricular topics		9.6.2.1 use a variety of quantifiers for countable and uncountable nouns and some noun phrases on a range of familiar general and curricular topics including majority of, minority of, a great deal of, a great number of	
7.6.3.1 use a growing variety of compound adjectives and adjectives as participles		8.6.3.1 use a growing variety of compound adjectives and adjectives as participles and some comparative structures including not as...as, much...than to indicate degree on a range of familiar general and curricular topics		9.6.3.1 use a variety of compound adjectives and adjectives as participles and a variety of comparative structures to indicate degree on a range of familiar general and curricular topics	
7.6.4.1 use a variety of determiners including neither, either, on a range of familiar general and curricular topics		8.6.4.1 use an increased variety of determiners including all, half, both [of] in pre-determiner function on a range of familiar general and curricular topics		9.6.4.1 use a wide variety of determiners and pre-determiner structures on a range of familiar general and curricular topics	
7.6.5.1 use questions which include a variety of different tense on a range of familiar general and curricular topics		8.6.5.1 use questions which include a variety of different tense and modal forms on a range of familiar general and curricular topics		9.6.5.1 use questions including prepositions at what time, in which direction, from whose on a range of familiar general and curricular topics	
7.6.6.1 use a variety of possessive and reflexive pronouns including mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves on a growing range of familiar general and curricular topics		8.6.6.1 use a variety of pronouns including indefinite pronouns anybody, anyone, anything and quantitative pronouns everyone, everything, none, more, less, a few on a range of familiar general and curricular topics		9.6.6.1 use relative, demonstrative, indefinite, quantitative pronouns and a variety of reflexive pronoun structures on a range of familiar general and curricular topics	
7.6.7.1 use a variety of simple perfect forms to express recent, indefinite and unfinished past on a range of familiar general and curricular topics		8.6.7.1 use a variety of simple perfect forms to express recent, indefinite and unfinished past on a range of familiar general and curricular topics		9.6.7.1 use a variety of simple perfect forms including some passive forms, including time adverbials on a range of familiar general and curricular topics	
7.6.8.1 use a growing variety of future forms including present continuous with future		8.6.8.1 use a growing variety of future forms including present continuous and present simple with		9.6.8.1 use a variety of future forms, including some passives, on a	

meaning on a range of familiar general and curricular topics	future meaning on a range of familiar general and curricular topics	range of familiar general and curricular topics
7.6.9.1 use appropriately a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms on a range of familiar general and curricular topics	8.6.9.1 use appropriately a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a range of familiar general and curricular topics	9.6.9.1 use appropriately an increased variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a range of familiar general and curricular topics
7.6.10.1 use present continuous forms for present and future meaning and past continuous on a range of familiar general and curricular topics	8.6.10.1 use present continuous forms for present and future meaning and past continuous, including some passive forms, on a range of familiar general and curricular topics	9.6.10.1 use present continuous forms and past continuous, including a growing variety of passive forms, on a range of familiar general and curricular topics
7.6.11.1 use some reported speech forms for statements on a range of familiar general and curricular topics	8.6.11.1 use some reported speech forms for statements, questions and commands: say, ask, tell including reported requests on a range of familiar general and curricular topics	9.6.11.1 use an increased variety of reported speech forms for statements, questions and commands, including indirect and embedded questions with know, wonder on a range of familiar general and curricular topics
7.6.12.1 use comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs on a range of familiar general and curricular topics	8.6.12.1 use comparative degree adverb structures not as quickly as / far less quickly with regular and irregular adverbs. Use an increased variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs on a range of familiar general and curricular topics	9.6.12.1 use an increased variety of comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs use a variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs on a range of familiar general and curricular topics
7.6.13.1 use a variety of modal forms for different functions on a range of familiar general and curricular topics	8.6.13.1 use a growing variety of modal forms for different functions: obligation, necessity, possibility, permission, requests, suggestions, prohibition on a range of familiar general and curricular topics	9.6.13.1 use a variety of modal forms for different functions and a limited number of past modal forms including should/ shouldn't have to express regret and criticism on range of familiar general and curricular topics
7.6.14.1 use prepositions before nouns and adjectives in common prepositional phrases on a wide range of familiar general and curricular topics	8.6.14.1 use a some prepositions before nouns and adjectives use prepositions as, like to indicate manner use dependent prepositions following adjectives on a range of familiar general and curricular topics	9.6.14.1 use an increased variety of prepositions before nouns and adjectives, use a growing number of dependent prepositions following nouns, adjectives and verbs on a range of familiar general and curricular topics
7.6.15.1 use infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited variety of verbs and prepositions on a growing range of	8.6.15.1 use infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited variety of verbs and prepositions, use some prepositional verbs and begin to use common phrasal verbs on a	9.6.15.1 use infinitive forms after a growing number of adjectives and verbs, use gerund forms after a growing variety of verbs and prepositions, use an increased variety of prepositional verbs and phrasal verbs on a range of

familiar general and curricular topics	growing range of familiar general and curricular topics	familiar general and curricular topics
7.6.16.1 use a growing variety of conjunctions including because, since, as to explain reasons on a range of familiar general and curricular topics	8.6.16.1 use a growing variety of conjunctions including since, as to explain reasons and the structures so ... that, such a ... that in giving explanations on a range of familiar general and curricular topics	9.6.16.1 use a variety of conjunctions including so that, (in order to) to indicate purpose although, while, whereas to contrast on a range of familiar general and curricular topics
	8.6.17.1 use if / unless/ if only in second conditional clauses and wish [that] clauses [present reference], use relative clauses including why clauses on a range of familiar general and curricular topics	9.6.17.1 use if only /wish [that] clauses [past reference], use a variety of relative clauses including prepositions from where, to whom on a range of familiar general and curricular topics

11. This program is implemented in accordance with the Long-Term Plan for the Standard Subject program in school subject "English language" for 7-9 grades of evening school on the updated content (according to the app).

12. Distribution of hours in terms, in sections and within sections is varied according to the teacher's consideration.

Кешкі мектептердің 7-9-сыныптарына арналған «Ағылшын тілі» оқу пәнінен негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) grade 7:

Unit	
Strands	Learning objectives
Term 1	
Hobbies and Leisure	
Content	7.1.3.1 respect differing points of view; 7.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others; 7.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings
Listening	7.2.1.1 understand with support the main points in short talk on a limited range of general and curricular topics; 7.2.2.1 understand with support most specific information in short talk on a limited range of general and curricular topics
Speaking	7.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a limited range of general and curricular topics; 7.3.2.1 ask complex questions to get information about a limited range of general topics and some curricular topics; 7.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a growing range of general topics, and some curricular topics
Reading	7.4.1.1 understand the main points in texts on a limited range of unfamiliar general and curricular topics; 7.4.3.1 understand the detail of an argument on a growing range of familiar general and curricular topics
Writing	7.5.2.1 write with support about real and imaginary past events, activities and experiences on a growing range of familiar general topics; 7.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a growing range of familiar general topics
Use of English	7.6.1.1 use some abstract nouns and complex noun phrases on a limited range of familiar general and curricular topics;

	<p>7.6.2.1 use a growing variety of quantifiers for countable and uncountable nouns including too much, too many, none any, enough;</p> <p>7.6.5.1 use questions which include a variety of different tense on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>7.6.12.1 use comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>7.6.15.1 use infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited variety of verbs and prepositions on a growing range of familiar general and curricular topics</p>
Communication and Technology	
Content	<p>7.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers;</p> <p>7.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world</p>
Listening	<p>7.2.5.1 recognize the opinion of the speakers in supported short talk on a range of general and curricular topics;</p> <p>7.2.6.1 deduce meaning from context with support in short talk on a limited range of general and curricular topics;</p> <p>7.2.7.1 begin to recognize typical features at word, sentence and text level of a limited range of spoken genres</p>
Speaking	<p>7.3.2.1 ask complex questions to get information about a limited range of general topics and some curricular topics;</p> <p>7.3.3.1 give an opinion at discourse level on a growing range of general and curricular topics</p>
Reading	<p>7.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>7.4.3.1 understand the detail of an argument on a growing range of familiar general and curricular topics</p>
Writing	<p>7.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a limited range of familiar general and curricular topics;</p> <p>7.5.6.1 link with support, sentences into coherent paragraphs using a variety of basic connectors on a range of familiar general topics</p>
Use of English	<p>7.6.4.1 use an increased variety of determiners including neither, either on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>7.6.6.1 use a variety of possessive and reflexive pronouns including mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves on a growing range of familiar general and curricular topics;</p> <p>7.6.7.1 use a variety of simple perfect forms to express recent, indefinite and unfinished past on a range of familiar general and curricular topics</p>
Term 2	
Holidays and Travel	
Content	<p>7.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others;</p> <p>7.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion;</p> <p>7.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings</p>
Listening	<p>7.2.1.1 understand with support the main points in short talk on a limited range of general and curricular topics;</p> <p>7.2.3.1 understand with some support most of the detail of an argument in short talk on a limited range of general and curricular topics;</p> <p>7.2.8.1 understand supported narratives on a range of general and curricular topics</p>
Speaking	<p>7.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a limited range of general and curricular topics;</p> <p>7.3.2.1 ask complex questions to get information about a limited range of general</p>

	topics and some curricular topics
Reading	7.4.1.1 understand the main points in texts on a limited range of unfamiliar general and curricular topics; 7.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics; 7.4.9.1 recognize inconsistencies in argument in simple short, texts on a limited range of general and curricular subjects
Writing	7.5.2.1 write with support about real and imaginary past events, activities and experiences on a growing range of familiar general topics; 7.5.7.1 use with support appropriate layout at text level for a growing range of written genres on familiar general
Use of English	7.6.3.1 use a growing variety of compound adjectives and adjectives as participles; 7.6.11.1 use some reported speech forms for statements on a range of familiar general and curricular topics; 7.6.14.1 use prepositions before nouns and adjectives in common prepositional phrases on a wide range of familiar general and curricular topics
Space and Earth	
Content	7.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers; 7.1.5.1 use feedback to set personal learning objectives; 7.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings
Listening	7.2.5.1 recognize the opinion of the speakers in supported short talk on a range of general and curricular topics; 7.2.7.1 begin to recognize typical features at word, sentence and text level of a limited range of spoken genres; 7.2.8.1 understand supported narratives on a wide range of general and curricular topics
Speaking	7.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a limited range of general and curricular topics; 7.3.2.1 ask complex questions to get information about a limited range of general topics and some curricular topics; 7.3.5.1 keep interaction with peers to negotiate, agree and organize priorities and plans for completing classroom tasks
Reading	7.4.4.1 read a limited range of fiction and non-fiction texts on familiar and some unfamiliar general and curricular topics; 7.4.6.1 recognize the attitude or opinion of the writer on a range of unfamiliar general and curricular topics; 7.4.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level in a range of written genres
Writing	7.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a limited range of familiar general and curricular topics; 7.5.4.1 use with some support style and register appropriate to a limited variety of written genres on general and curricular topics; 7.5.6.1 link with support, sentences into coherent paragraphs using a variety of basic connectors on a range of familiar general topics
Use of English	7.6.1.1 use some abstract nouns and complex noun phrases on a limited range of familiar general and curricular topics; 7.6.8.1 use a growing variety of future forms including present continuous with future meaning on a range of familiar general and curricular topics; 7.6.10.1 use present continuous forms for present and future meaning and past continuous on a range of familiar general and curricular topics; 7.6.12.1 use comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs

	on a range of familiar general and curricular topics
Term 3	
Reading for Pleasure	
Content	7.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others; 7.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing; 7.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion
Listening	7.2.1.1 understand with support the main points in short talk on a limited range of general and curricular topics; 7.2.5.1 recognize the opinion of the speakers in supported short talk on a range of general and curricular topics; 7.2.7.1 begin to recognize typical features at word, sentence and text level of a limited range of spoken genres
Speaking	7.3.6.1 begin to link comments with some flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges
Reading	7.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics; 7.4.3.1 understand the detail of an argument on a growing range of familiar general and curricular topics; 7.4.4.1 read a limited range of fiction and non-fiction texts on familiar and some unfamiliar general and curricular topics; 7.4.8.1 use familiar and some unfamiliar paper and digital reference resources with support to check meaning and extend understanding; 7.4.9.1 recognize inconsistencies in argument in simple short, texts on a limited range of general and curricular subjects
Writing	7.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a limited range of familiar general and curricular topics; 7.5.4.1 use with some support style and register appropriate to a limited variety of written genres on general and curricular topics
Use of English	7.6.2.1 use a growing variety of quantifiers for countable and uncountable nouns including too much, too many, none any, enough; 7.6.15.1 use infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited variety of verbs and prepositions on a growing range of familiar general and curricular topics
Entertainment and Media	
Content	7.1.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups; 7.1.6.1 organize and present information clearly to others
Listening	7.2.2.1 understand with support most specific information in short talk on a limited range of general and curricular topics; 7.2.3.1 understand with support most of the detail of an argument in short talk on a limited range of general and curricular topics
Speaking	7.3.3.1 give an opinion at discourse level on a growing range of general and curricular topics; 7.3.5.1 keep interaction with peers to negotiate, agree and organize priorities and plans for completing classroom tasks; 7.3.6.1 begin to link comments with some flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges
Reading	7.4.4.1 read a limited range of fiction and non-fiction texts on familiar and some unfamiliar general and curricular topics; 7.4.5.1 deduce meaning from context in short texts on a growing range of familiar general and curricular topics;

	7.4.6.1 recognize the attitude or opinion of the writer on a range of unfamiliar general and curricular topics
Writing	7.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a limited range of familiar general and curricular topics; 7.5.4.1 use with some support style and register appropriate to a limited variety of written genres on general and curricular topics
Use of English	7.6.3.1 use a growing variety of compound adjectives and adjectives as participles; 7.6.5.1 use questions which include a variety of different tense on a range of familiar general and curricular topics; 7.6.7.1 use a variety of simple perfect forms to express recent, indefinite and unfinished past on a range of familiar general and curricular topics
Natural Disasters	
Content	7.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers; 7.1.6.1 organize and present information clearly to others
Listening	7.2.3.1 understand with support most of the detail of an argument in short talk on a limited range of general and curricular topics; 7.2.4.1 understand with support some of the implied meaning in short talk on a limited range of general and curricular topics; 7.2.6.1 deduce meaning from context with support in short talk on a limited range of general and curricular topics
Speaking	7.3.4.1 respond with some flexibility at both sentence and discourse level to unexpected comments on a growing range of general and curricular topics; 7.3.5.1 keep interaction with peers to negotiate, agree and organize priorities and plans for completing classroom tasks; 7.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a growing range of general topics, and some curricular topics
Reading	7.4.5.1 deduce meaning from context in short texts on a growing range of familiar general and curricular topics; 7.4.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level in a range of written genres
Writing	7.5.4.1 use with some support style and register appropriate to a limited variety of written genres on general and curricular topics; 7.5.5.1 develop with some support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a limited range of written genres in familiar general topics
Use of English	7.6.6.1 use a variety of possessive and reflexive pronouns including mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves on a growing range of familiar general and curricular topics; 7.6.13.1 use a variety of modal forms for different functions on a range of familiar general and curricular topics; 7.6.16.1 use a growing variety of conjunctions including because, since, as to explain reasons on a range of familiar general and curricular topics
Term 4	
Healthy Habits	
Content	7.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing; 7.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world
Listening	7.2.4.1 understand with support some of the implied meaning in short talk on a limited range of general and curricular topics; 7.2.8.1 understand supported narratives on a wide range of general and curricular topics
Speaking	7.3.6.1 begin to link comments with some flexibility to what others say at sentence

	and discourse level in pair, group and whole class exchanges; 7.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a growing range of general topics, and some curricular topics
Reading	7.4.1.1 understand the main points in texts on a limited range of unfamiliar general and curricular topics; 7.4.3.1 understand the detail of an argument on a growing range of familiar general and curricular topics; 7.4.8.1 use familiar and some unfamiliar paper and digital reference resources with support to check meaning and extend understanding
Writing	7.5.7.1 use with support appropriate layout at text level for a growing range of written genres on familiar general; 7.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a growing range of familiar general topics; 7.5.9.1 punctuate written work at text level on a growing range of familiar general and curricular topics with some accuracy
Use of English	7.6.4.1 use an increased variety of determiners including neither, either on a range of familiar general and curricular topics; 7.6.8.1 use a growing variety of future forms including present continuous with future meaning on a range of familiar general and curricular topics; 7.6.9.1 use appropriately a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms on a range of familiar general and curricular topics; 7.6.16.1 use a growing variety of conjunctions including because, since, as to explain reasons on a range of familiar general and curricular topics
Clothes and Fashion	
Content	7.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others; 7.1.5.1 use feedback to set personal learning objectives; 7.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings
Listening	7.2.3.1 understand with support most of the detail of an argument in short talk on a limited range of general and curricular topics; 7.2.4.1 understand with support some of the implied meaning in short talk on a limited range of general and curricular topics
Speaking	7.3.5.1 keep interaction with peers to negotiate, agree and organize priorities and plans for completing classroom tasks; 7.3.6.1 begin to link comments with some flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges; 7.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a growing range of general topics, and some curricular topics
Reading	7.4.1.1 understand the main points in texts on a limited range of unfamiliar general and curricular topics; 7.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics; 7.4.5.1 deduce meaning from context in short texts on a growing range of familiar general and curricular topics
Writing	7.5.1.1 plan, write, edit and proofread work at text level with support on a range of general and curricular topics; 7.5.6.1 link with support, sentences into coherent paragraphs using a variety of basic connectors on a range of familiar general topics; 7.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a growing range of familiar general topics
Use of English	7.6.9.1 use appropriately a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms on a range of familiar general and curricular

	topics; 7.6.10.1 use present continuous forms for present and future meaning and past continuous on a range of familiar general and curricular topics; 7.6.14.1 use prepositions before nouns and adjectives in common prepositional phrases on a wide range of familiar general and curricular topics
--	--

2) grade 8:

Unit	
Strands	Learning objectives
Term 1	
Our World	
Content	8.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers; 8.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion
Listening	8.2.1.1 understand with support the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 8.2.3.1 understand with support most of the detail of an argument in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 8.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a growing range of spoken genres
Speaking	8.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a growing range of general and curricular topics; 8.3.3.1 give an opinion at discourse level on a wide range of general and curricular topics
Reading	8.4.1.1 understand the main points in texts on a growing range of unfamiliar general and curricular topics; 8.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a growing range of familiar general and curricular topics; 8.4.4.1 read a growing range of fiction and non-fiction texts on familiar and some unfamiliar general and curricular topics
Writing	8.5.1.1 plan, write, edit and proofread work at text level with little support on a growing range of general and curricular topics; 8.5.2.1 write with support about real and imaginary past events, activities and experiences on a range of familiar general topics and some curricular topics; 8.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a range of familiar general and curricular topics
Use of English	8.6.9.1 use appropriately a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.15.1 use infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited variety of verbs and prepositions, use some prepositional verbs and begin to use common phrasal verbs on a growing range of familiar general and curricular topics; 8.6.16.1 use a growing variety of conjunctions including since, as to explain reasons and the structures so ... that, such a...that in giving explanations on a range of familiar general and curricular topics
Daily Life and Shopping	
Content	8.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others; 8.1.5.1 use feedback to set personal learning objectives; 8.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion
Listening	8.2.1.1 understand with support the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 8.2.2.1 understand with support most specific information in extended talk on a wide

	range of general and curricular topics; 8.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a growing range of spoken genres
Speaking	8.3.5.1 interact with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks; 8.3.6.1 link comments with some flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges; 8.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general topics, and some curricular topics
Reading	8.4.3.1 understand the detail of an argument on a range of familiar general and curricular topics; 8.4.6.1 recognise the attitude or opinion of the writer on a growing range of unfamiliar general and curricular topics
Writing	8.5.2.1 write with support about real and imaginary past events, activities and experiences on a range of familiar general topics and some curricular topics; 8.5.6.1 link sentences into coherent paragraphs using a variety of basic connectors on a range of familiar general topics and some curricular topics; 8.5.9.1 punctuate written work at text level on a range of familiar general and curricular topics with growing accuracy
Use of English	8.6.10.1 use present continuous forms for present and future meaning and past continuous, including some passive forms, on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.11.1 use some reported speech forms for statements, questions and commands: say, ask, tell including reported requests on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.12.1 use comparative degree adverb structures not as quickly as / far less quickly with regular and irregular adverbs, use an increased variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs on a range of familiar general and curricular topics
Term 2	
Entertainment and Media	
Content	8.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others; 8.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion
Listening	8.2.2.1 understand with most specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 8.2.5.1 recognize the opinion of the speaker(s) with support in extended talk on a wide range of general and curricular topics
Speaking	8.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a growing range of general and curricular topics; 8.3.3.1 give an opinion at discourse level on a wide range of general and curricular topics
Reading	8.4.1.1 understand the main points in texts on a growing range of unfamiliar general and curricular topics; 8.4.5.1 deduce meaning from context in short texts and some extended texts on a growing range of familiar general and curricular topics; 8.4.8.1 use familiar and some unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and extend understanding
Writing	8.5.4.1 use with some support style and register appropriate to a variety of written genres on general and curricular topics; 8.5.7.1 use with support appropriate layout at text level for a range of written genres on familiar general and curricular topics; 8.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a range of familiar

	general and curricular topics
Use of English	<p>8.6.1.1 use some abstract nouns and complex noun phrases on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.6.2.1 use a growing variety of quantifiers for countable and uncountable nouns including several, plenty, a large/small number/amount on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.6.3.1 use a growing variety of compound adjectives and adjectives as participles and some comparative structures including not as...as, much ...than to indicate degree on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.6.7.1 use a variety of simple perfect forms to express recent, indefinite and unfinished past on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.6.14.1 use some prepositions before nouns and adjectives, use prepositions as, like to indicate manner, use dependent prepositions following adjectives on a range of familiar general and curricular topics</p>
Sport, Health and Exercise	
Content	<p>8.1.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups;</p> <p>8.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing</p>
Listening	<p>8.2.1.1 understand with support the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>8.2.4.1 understand with support most of the implied meaning in extended talk on a range of general and curricular topics;</p> <p>8.2.5.1 recognize the opinion of the speaker(s) with support in extended talk on a wide range of general and curricular topics</p>
Speaking	<p>8.3.5.1 interact with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks;</p> <p>8.3.6.1 link comments with some flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges;</p> <p>8.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general topics, and some curricular topics</p>
Reading	<p>8.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a growing range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.4.3.1 understand the detail of an argument on a growing range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.4.7.1 recognise typical features at word, sentence and text level in a range of written genres</p>
Writing	<p>8.5.2.1 write with support about real and imaginary past events, activities and experiences on a range of familiar general topics and some curricular topics;</p> <p>8.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a growing range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.5.6.1 link sentences into coherent paragraphs using a variety of basic connectors on a range of familiar general topics and some curricular topics</p>
Use of English	<p>8.6.8.1 use a growing variety of future forms including present continuous and present simple with future meaning on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.6.10.1 use present continuous forms for present and future meaning and past continuous, including some passive forms, on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.6.13.1 use a growing variety of modal forms for different functions: obligation, necessity, possibility, permission, requests, suggestions, prohibition on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.6.17.1 use if / unless/ if only in second conditional clauses and wish [that] clauses</p>

	[present reference], use relative clauses including why clauses on a range of familiar general and curricular topics
Term 3	
Reading for Pleasure	
Content	8.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing
Listening	8.2.1.1 understand with support the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 8.2.2.1 understand with support most specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics
Speaking	8.3.2.1 ask more complex questions to get information about a growing range of general topics and some curricular topics; 8.3.4.1 respond with some flexibility at both sentence and discourse level to unexpected comments on a range of general and curricular topics
Reading	8.4.1.1 understand the main points in texts on a growing range of unfamiliar general and curricular topics; 8.4.3.1 understand the detail of an argument on a range of familiar general and curricular topics; 8.4.4.1 read a growing range of fiction and non-fiction texts on familiar and some unfamiliar general and curricular topics
Writing	8.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a growing range of familiar general and curricular topics
Use of English	8.6.11.1 use some reported speech forms for statements, questions and commands: say, ask, tell including reported requests on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.12.1 use comparative degree adverb structures not as quickly as / far less quickly with regular and irregular adverbs, use an increased variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.16.1 use a growing variety of conjunctions including since, as to explain reasons and the structures so ... that, such a...that in giving explanationson a range of familiar general and curricular topics
The Natural World	
Content	8.1.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups; 8.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world
Listening	8.2.6.1 deduce meaning from context with support in extended talk on a growing range of general and curricular topics; 8.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a growing range of spoken genres; 8.2.8.1 understand extended narratives on a wide range of general and curricular topics
Speaking	8.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a growing range of general and curricular topics; 8.3.2.1 ask more complex questions to get information about a growing range of general topics and some curricular topics
Reading	8.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a growing range of familiar general and curricular topics; 8.4.5.1 deduce meaning from context in short texts and some extended texts on a growing range of familiar general and curricular topics
Writing	8.5.5.1 develop with support coherent arguments supported when necessary by

	<p>examples and reasons for a growing range of written genres in familiar general and curricular topics;</p> <p>8.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.5.9.1 punctuate written work at text level on a range of familiar general and curricular topics with growing accuracy</p>
Use of English	<p>8.6.1.1 use some abstract nouns and complex noun phrases on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.6.3.1 use a growing variety of compound adjectives and adjectives as participles and some comparative structures including not as...as, much ...than to indicate degree on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.6.4.1 use an increased variety of determiners including all, half, both [of] in pre-determiner function on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.6.6.1 use a variety of pronouns including indefinite pronouns anybody, anyone, anything and quantitative pronouns everyone, everything, none, more, less, a few on a range of familiar general and curricular topics</p>
Travel and Transport	
Content	<p>8.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing;</p> <p>8.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world</p>
Listening	<p>8.2.2.1 understand with support most specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>8.2.8.1 understand extended narratives on a wide range of general and curricular topics</p>
Speaking	<p>8.3.3.1 give an opinion at discourse level on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>8.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general topics, and some curricular topics</p>
Reading	<p>8.4.1.1 understand the main points in texts on a growing range of unfamiliar general and curricular topics;</p> <p>8.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a growing range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.4.4.1 read a growing range of fiction and non-fiction texts on familiar and some unfamiliar general and curricular topics</p>
Writing	<p>8.5.1.1 plan, write, edit and proofread work at text level with little support on a growing range of general and curricular topics;</p> <p>8.5.6.1 link sentences into coherent paragraphs using a variety of basic connectors on a range of familiar general topics and some curricular topics;</p> <p>8.5.9.1 punctuate written work at text level on a range of familiar general and curricular topics with growing accuracy</p>
Use of English	<p>8.6.5.1 use questions which include a variety of different tense and modal forms on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.6.13.1 use a growing variety of modal forms for different functions: obligation, necessity, possibility, permission, requests, suggestions, prohibition on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.6.14.1 use some prepositions before nouns and adjectives, use prepositions as, like to indicate manner, use dependent prepositions following adjectives on a range of familiar general and curricular topics</p>
Term 4	
Food and Drink	
Content	<p>8.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers;</p>

	8.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others; 8.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings
Listening	8.2.3.1 understand with support most of the detail of an argument in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 8.2.4.1 understand with support most of the implied meaning in extended talk on a range of general and curricular topics; 8.2.6.1 deduce meaning from context with support in extended talk on a growing range of general and curricular topics
Speaking	8.3.2.1 ask more complex questions to get information about a growing range of general topics and some curricular topics; 8.3.5.1 interact with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks
Reading	8.4.5.1 deduce meaning from context in short texts and some extended texts on a growing range of familiar general and curricular topics; 8.4.6.1 recognise the attitude or opinion of the writer on a growing range of unfamiliar general and curricular topics
Writing	8.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a growing range of familiar general and curricular topics; 8.5.4.1 use with some support style and register appropriate to a variety of written genres on general and curricular topics
Use of English	8.6.2.1 use a growing variety of quantifiers for countable and uncountable nouns including several, plenty, a large/small number/amount on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.4.1 use an increased variety of determiners including all, half, both [of] in pre-determiner function on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.8.1 use a growing variety of future forms including present continuous and present simple with future meaning on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.9.1 use appropriately a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.15.1 use infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited variety of verbs and prepositions, use some prepositional verbs and begin to use common phrasal verbs on a growing range of familiar general and curricular topics
The World of Work	
Content	8.1.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups; 8.1.6.1 organise and present information clearly to others; 8.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings
Listening	8.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a growing range of spoken genres; 8.2.8.1 understand extended narratives on a wide range of general and curricular topics
Speaking	8.3.3.1 give an opinion at discourse level on a wide range of general and curricular topics; 8.3.5.1 interact with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks; 8.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general topics, and some curricular topics
Reading	8.4.6.1 recognise the attitude or opinion of the writer on a growing range of unfamiliar general and curricular topics;

	8.4.9.1 recognise inconsistencies in argument in short texts on a limited range of general and curricular subjects
Writing	8.5.2.1 write with support about real and imaginary past events, activities and experiences on a range of familiar general topics and some curricular topics; 8.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a growing range of familiar general and curricular topics
Use of English	8.6.5.1 use questions which include a variety of different tense and modal forms on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.6.1 use a variety of pronouns including indefinite pronouns anybody, anyone, anything and quantitative pronouns everyone, everything, none, more, less, a few on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.7.1 use a variety of simple perfect forms to express recent, indefinite and unfinished past on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.13.1 use a growing variety of modal forms for different functions: obligation, necessity, possibility, permission, requests, suggestions, prohibition on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.17.1 use if / unless/ if only in second conditional clauses and wish [that] clauses [present reference], use relative clauses including why clauses on a range of familiar general and curricular topics

3) grade 9:

Unit	
Strand	Learning objectives
Term 1	
Hobbies and Qualities	
Content	9.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing; 9.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; 9.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world
Listening	9.2.1.1 understand the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 9.2.2.1 understand most specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics
Speaking	9.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a range of general and curricular topics; 9.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about an increased range of general and curricular topics
Reading	9.4.1.1 understand the main points in texts on a range of unfamiliar general and curricular topics; 9.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics; 9.4.4.1 read a range of fiction and non-fiction texts on familiar and unfamiliar general and curricular topics
Writing	9.5.1.1 plan, write, edit and proofread work at text level with little or no support on a range of general and curricular topics; 9.5.2.1 write about factual and imaginary past events, activities and experiences on a range of familiar general and curricular topics; 9.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a wide range of familiar general and curricular topics
Use of English	9.6.8.1 use a variety of future forms, including some passives, on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.11.1 use an increased variety of reported speech forms for statements, questions

	<p>and commands, including indirect and embedded questions with know, wonder on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.6.12.1 use an increased variety of comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs, use a variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.6.15.1 use infinitive forms after a growing number of adjectives and verbs, use gerund forms after a growing variety of verbs and prepositions, use an increased variety of prepositional verbs and phrasal verbs on a range of familiar general and curricular topics</p>
Exercise and Sport	
Content	<p>9.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers;</p> <p>9.1.6.1 organise and present information clearly to others;</p> <p>9.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing</p>
Listening	<p>9.2.1.1 understand the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>9.2.2.1 understand most specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>9.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a wide growing range of spoken genres</p>
Speaking	<p>9.3.2.1 ask complex questions to get information on a range of general and curricular topics;</p> <p>9.3.6.1 link comments with growing flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges</p>
Reading	<p>9.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.4.6.1 recognise the attitude or opinion of the writer in texts on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.4.9.1 recognise inconsistencies in argument in extended texts on a range of general and curricular topics</p>
Writing	<p>9.5.2.1 write about factual and imaginary past events, activities and experiences on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a wide range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a wide range of familiar general and curricular topics</p>
Use of English	<p>9.6.5.1 use questions including prepositions at what time, in which direction, from whose on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.6.9.1 use appropriately an increased variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.6.14.1 use an increased variety of prepositions before nouns and adjectives, use a growing number of dependent prepositions following nouns, adjectives and verbs on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.6.16.1 use a variety of conjunctions including so that, (in order) to indicate purpose although, while, whereas to contrast on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.6.17.1 use if only /wish [that] clauses [past reference], use a variety of relative clauses including prepositions from where, to whom on a range of familiar general and curricular topics</p>
Term 2	
Earth and our place in it	

Content	9.1.3.1 respect differing points of view; 9.1.6.1 organise and present information clearly to others; 9.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings
Listening	9.2.3.1 understand most of the detail of an argument in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics; 9.2.5.1 recognize the opinion of the speaker(s) in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics; 9.2.6.1 deduce meaning from context in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics
Speaking	9.3.2.1 ask complex questions to get information on a range of general and curricular topics; 9.3.6.1 link comments with growing flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges
Reading	9.4.3.1 understand the detail of an argument in extended texts on a range of familiar general and curricular topics; 9.4.6.1 recognise the attitude or opinion of the writer in texts on a range of familiar general and curricular topics
Writing	9.5.5.1 develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a range of written genres in familiar general and curricular topics; 9.5.6.1 write coherently at text level using a variety of connectors on a growing range of familiar general and curricular topics
Use of English	9.6.3.1 use a variety of compound adjectives and adjectives as participles and a variety of comparative structures to indicate degree on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.7.1 use a variety of simple perfect forms including some passive forms, including time adverbials on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.13.1 use a variety of modal forms for different functions and a limited number of past modal forms including should/ shouldn't have to express regret and criticism on range of familiar general and curricular topics
Charities and Conflict	
Content	9.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers; 9.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion; 9.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world
Listening	9.2.2.1 understand most specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 9.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a wide range of spoken genres
Speaking	9.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a range of general and curricular topics; 9.3.2.1 ask complex questions to get information on a range of general and curricular topics; 9.3.5.1 interact with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks
Reading	9.4.1.1 understand the main points in texts on a range of unfamiliar general and curricular topics; 9.4.6.1 recognise the attitude or opinion of the writer in texts on a range of familiar general and curricular topics
Writing	9.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a wide range of familiar general and curricular topics;

	<p>9.5.4.1 use with minimal support style and register appropriate to a growing variety of written genres on general and curricular topics;</p> <p>9.5.9.1 punctuate written work at text level on a range of familiar general and curricular topics with a good degree of accuracy</p>
Use of English	<p>9.6.1.1 use a growing variety of abstract compound nouns and complex noun phrases on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.6.6.1 use relative, demonstrative, indefinite, quantitative pronouns and a variety of reflexive pronoun structures on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.6.10.1 use present continuous forms and past continuous, including a growing variety of passive forms, on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.6.17.1 use if only /wish [that] clauses [past reference], use a variety of relative clauses including prepositions from where, to whom on a range of familiar general and curricular topics</p>
Term 3	
Reading for Pleasure	
Content	9.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others
Listening	<p>9.2.6.1 deduce meaning from context in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>9.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a wide range of spoken genres</p>
Speaking	<p>9.3.5.1 interact with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks;</p> <p>9.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about an increased range of general and curricular topics</p>
Reading	<p>9.4.1.1 understand the main points in texts on a range of unfamiliar general and curricular topics;</p> <p>9.4.3.1 understand the detail of an argument in extended texts on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.4.4.1 read a range of fiction and non-fiction texts on familiar and unfamiliar general and curricular topics;</p> <p>9.4.5.1 deduce meaning from context in texts on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.4.7.1 recognise typical features at word, sentence and text level in a wide range of written genres</p>
Writing	9.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a wide range of familiar general and curricular topics
Use of English	<p>9.6.10.1 use present continuous forms and past continuous, including a growing variety of passive forms, on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.6.11.1 use an increased variety of reported speech forms for statements, questions and commands, including indirect and embedded questions with know, wonder on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.6.15.1 use infinitive forms after a growing number of adjectives and verbs, use gerund forms after a growing variety of verbs and prepositions, use an increased variety of prepositional verbs and phrasal verbs on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.6.16.1 use a variety of conjunctions including so that, (in order) to indicate purpose although, while, whereas to contrast on a range of familiar general and curricular topics</p>
Traditions and Language	

Content	9.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion; 9.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; 9.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world
Listening	9.2.1.1 understand the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 9.2.5.1 recognize the opinion of the speaker(s) in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics
Speaking	9.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a range of general and curricular topics; 9.3.3.1 explain and justify their own point of view on a range of general and curricular topics
Reading	9.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics; 9.4.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level in a wide range of written genres
Writing	9.5.2.1 write about factual and imaginary past events, activities and experiences on a range of familiar general and curricular topics; 9.5.9.1 punctuate written work at text level on a range of familiar general and curricular topics with a good degree of accuracy
Use of English	9.6.2.1 use a variety of quantifiers for countable and uncountable nouns and some noun phrases on a range of familiar general and curricular topics including majority of, minority of, a great deal of, a great number of; 9.6.3.1 use a variety of compound adjectives and adjectives as participles and a variety of comparative structures to indicate degree on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.5.1 use questions including prepositions at what time, in which direction, from whose on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.9.1 use appropriately an increased variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a range of familiar general and curricular topics
Music and Film	
Content	9.1.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups
Listening	9.2.6.1 deduce meaning from context in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics; 9.2.8.1 begin to recognize inconsistencies in argument in extended talk on a growing range of general and curricular subjects
Speaking	9.3.2.1 ask complex questions to get information on a range of general and curricular topics; 9.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about an increased range of general and curricular topics
Reading	9.4.4.1 read a range of fiction and non-fiction texts on familiar and unfamiliar general and curricular topics; 9.4.5.1 deduce meaning from context in texts on a range of familiar general and curricular topics
Writing	9.5.4.1 use with minimal support style and register appropriate to a growing variety of written genres on general and curricular topics; 9.5.6.1 write coherently at text level using a variety of connectors on a growing range of familiar general and curricular topics; 9.5.7.1 use appropriate layout at text level on a growing range of general and

	curricular topics
Use of English	9.6.4.1 use a wide variety of determiners and pre-determiner structures on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.6.1 use relative, demonstrative, indefinite, quantitative pronouns and a variety of reflexive pronoun structures on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.7.1 use a variety of simple perfect forms including some passive forms, including time adverbials on a range of familiar general and curricular topics
Term 4	
Travel and Tourism	
Content	9.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others; 9.1.5.1 use feedback to set personal learning objectives; 9.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world
Listening	9.2.3.1 understand most of the detail of an argument in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics; 9.2.4.1 understand most of the implied meaning in unsupported extended talk on a wide range of general and curricular topics; 9.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a wide range of spoken genres
Speaking	9.3.4.1 respond with growing flexibility at both sentence and discourse level to unexpected comments on a range of general and curricular topics; 9.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about an increased range of general and curricular topics
Reading	9.4.5.1 deduce meaning from context in texts on a range of familiar general and curricular topics; 9.4.8.1 use a range of familiar and unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and extend understanding
Writing	9.5.1.1 plan, write, edit and proofread work at text level with little or no support on a range of general and curricular topics; 9.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a wide range of familiar general and curricular topics; 9.5.7.1 use appropriate layout at text level on a growing range of general and curricular topics
Use of English	9.6.2.1 use a variety of quantifiers for countable and uncountable nouns and some noun phrases on a range of familiar general and curricular topics including majority of, minority of, a great deal of, a great number of; 9.6.4.1 use a wide variety of determiners and pre-determiner structures on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.12.1 use an increased variety of comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs, use a variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.14.1 use an increased variety of prepositions before nouns and adjectives, use a growing number of dependent prepositions following nouns, adjectives and verbs on a range of familiar general and curricular topics
Science and Technology	
Content	9.1.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups; 9.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing; 9.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings
Listening	9.2.3.1 understand most of the detail of an argument in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics;

	9.2.4.1 understand most of the implied meaning in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics; 9.2.5.1 recognize the opinion of the speaker(s) in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics
Speaking	9.3.4.1 respond with growing flexibility at both sentence and discourse level to unexpected comments on a range of general and curricular topics; 9.3.5.1 interact with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks
Reading	9.4.4.1 read a range of fiction and non-fiction texts on familiar and unfamiliar general and curricular topics; 9.4.7.1 recognise typical features at word, sentence and text level in a wide range of written genres
Writing	9.5.1.1 plan, write, edit and proofread work at text level with little or no support on a range of general and curricular topics; 9.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a wide range of familiar general and curricular topics
Use of English	9.6.1.1 use a growing variety of abstract compound nouns and complex noun phrases on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.8.1 use a variety of future forms, including some passives, on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.13.1 use a variety of modal forms for different functions and a limited number of past modal forms including should/ shouldn't have to express regret and criticism on range of familiar general and curricular topics

5) Кешкі мектептердің 7-9 сыныптарына арналған «Алгебра» пәнінен негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)

1 тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Оқу бағдарламасының мақсаты – «Алгебра» пәнінің мазмұнын сапалы игеруді қамтамасыз ету, оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру, сонымен қатар басқа пәндермен кіріктіре отырып, жалпы адами құндылықтар негізінде және ұлттық мәдениеттің озық салт-дәстүрлері арқылы оқушылардың зияткерлік деңгейін дамыту.

3. Міндеттері:

1) «Сандар», «Алгебра», «Статистика және ықтималдықтар теориясы», «Математикалық модельдеу және анализ» бөлімдері бойынша математикалық білім, білік және дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға жағдай жасау;

2) әртүрлі мәнмәтіндідегі есептерді шешуде математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, санды қатынастар мен кеңістіктік формаларды оқып білуге мүмкіндік беру;

3) есептерді шешу мақсатында оқушылардың білімдерін математикалық модельдерді құруға және керісінше, шынайы процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді түсіндіруге бағыттау;

4) өздігінен оқуға және болашақ таңдаған мамандығы бойынша білімін жалғастыруға қажетті физика, химия, биология және басқа да теориялық облыстарда зерттеулер мен есептерді шешу үшін және практикалық іс-әрекеттерінде математикалық әдістерді қолданудың қарапайым дағдыларын қалыптастыру;

5) практикалық есептерді шешуде, алынған нәтижелерді бағалау мен анықтылығын орнатуға лайықты математикалық әдістерді таңдап алу үшін логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;

6) коммуникативтік дағдыларын, оның ішінде, ақпаратты дұрыс және сауатты түрде беру, сонымен қатар әртүрлі ақпарат көздерінен, басылымдар мен электрондық құралдардан алынған ақпаратты қолдану қабілетін дамыту;

7) өздігінен және топта жұмыс істеуде қажетті тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылдық, табандылық, шыдамдылық пен толеранттылық сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту;

8) математиканың даму тарихымен, математикалық ұғымдардың пайда болу тарихымен таныстыру;

9) қоғамдық ілгерілеу үшін математиканың маңыздылығын түсінуін қамтамасыз ету;

10) математика оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (бұдан әрі – АКТ) қолдану дағдыларын дамыту.

2-тарау. «Алгебра» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Алгебра» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

2) 8-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

3) 9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат.

5. 7-сыныпқа арналған алгебра пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) 5-6 сыныптардағы математика курсы қайталау.

2) «Бүтін көрсеткішті дәреже». Натурал көрсеткішті дәреже және оның қасиеттері. Бүтін көрсеткішті дәреже және оның қасиеттері. Құрамында дәрежесі бар өрнектерді түрлендіру. Санның стандарт түрі. Өте кіші және өте үлкен сандармен байланысты практикалық есептер шығару. Абсолюттік және салыстырмалы қателік. Құрамында дәрежесі бар сандар тізбектері.

3) «Көпмүшелер». Бірмүшелер және оларға амалдар қолдану. Көпмүшелер және оларға амалдар қолдану. Бірмүше мен көпмүшені стандарт түрі. Көпмүшені көбейткіштерге жіктеу. Өрнектерді тепе-тең түрлендіру.

4) «Функция. Функцияның графигі». Функция ұғымы. Функцияның графигі. Сызықтық функция және оның графигі. Сызықтық функциялардың графиктерінің өзара орналасуы. Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін графиктік тәсілмен шешу. $y=ax^2$, $y=ax^3$ және $y = \frac{k}{x}$ ($k \neq 0$) түріндегі функциялар, олардың графиктері және қасиеттері.

5) «Статистика элементтері». Бас жиынтық, кездейсоқ таңдама, вариациялық қатар, нұсқалық ұғымдары. Абсолютті жиілік және салыстырмалы жиілік. Жиілік кестесі. Жиілік алқабы.

б) «Қысқаша көбейту формулалары». Екі өрнектің квадраттарының айырымының формуласы. Екі өрнектің қосындысының квадраты және айырымының квадратының формулалары. Екі өрнектің қосындысының кубы және айырымының кубының формулалары. Екі өрнектің кубтарының қосындысы және кубтарының айырымының формулалары. Өрнектерді тепе-тең түрлендіру. Теңдеу және теңсіздік құру арқылы берілген мәтінді есептерді шығару.

7) «Алгебралық бөлшектер». Алгебралық бөлшектер және оның негізгі қасиеті. Алгебралық бөлшектерді қосу, азайту, көбейту, бөлу және дәрежеге шығару. Алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендіру.

8) 7-сыныптағы алгебра курсы қайталау.

6. 8-сыныпқа арналған алгебра пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) 7-сыныптағы алгебра курсы қайталау.

2) «Квадрат түбір және иррационал өрнектер». Иррационал сандар. Нақты сандар. Квадрат түбір. Квадрат түбірдің жуық мәні. Арифметикалық квадрат түбір. Арифметикалық квадрат түбірдің қасиеттері. Көбейткішті түбір таңбасының алдына шығару. Көбейткішті түбір таңбасының ішіне енгізу. Бөлшектің бөлімін иррационалдықтан босату. Құрамында квадрат түбірлері бар өрнектерді түрлендіру. Нақты сандарды салыстыру. $y = \sqrt{x}$ функциясы, оның қасиеттері және графигі.

3) «Квадрат теңдеулер». Квадрат теңдеу. Толымсыз квадрат теңдеулер. Келтірілген квадрат теңдеу. Екімүшенің толық квадратын айыру. Квадрат теңдеу түбірлерінің формулалары. Дискриминант. Виет теоремасы. Виет теоремасына кері теорема. Квадрат үшмүше. Квадрат үшмүшенің түбірі. Квадрат үшмүшені көбейткіштерге жіктеу. Квадрат теңдеуге келтірілетін теңдеулер. Биквадрат теңдеу. Жаңа айнымалы енгізу әдісі. Бүтін рационал теңдеу. Бөлшек-рационал теңдеу. Рационал теңдеу. Квадрат теңдеулердің көмегімен мәтінді есептерді шығару. Бөлшек-рационал теңдеулердің көмегімен мәтінді есептерді шығару.

4) «Квадраттық функция». Квадраттық функция. $y=a(x-m)^2$, $y=ax^2+n$ және $y=a(x-m)^2+n$ ($a \neq 0$) түріндегі функциялар, олардың қасиеттері және графиктері. $y=ax^2+bx+c$ ($a \neq 0$) түріндегі квадраттық функция, оның қасиеттері және графигі.

5) «Статистика элементтері». Жиілік. Жиіліктер кестесі. Интервалдық кесте. Гистограмма. Жинақталған жиілік.

6) «Теңсіздіктер». Квадрат теңсіздік. Квадрат теңсіздіктерді квадраттық функцияның графигі арқылы шығару. Рационал теңсіздік. Интервалдар әдісі.

7) 8-сыныптағы алгебра курсы қайталау.

7. 9-сыныпқа арналған алгебра пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) 8-сыныптағы алгебра курсы қайталау.

2) «Екі айнымалысы бар теңдеулер, теңсіздіктер және олардың жүйелері». Екі айнымалысы бар сызықты емес теңдеулер. Екі айнымалысы бар

сызықтық емес теңдеулер жүйесі. Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер жүйесін шешу. Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер жүйесі көмегімен мәтінді есептер шығару. Екі айнымалысы бар теңсіздіктер. Екі айнымалысы бар теңсіздіктер жүйесі.

3) «Комбинаторика элементтері». Комбинаториканың негізгі ұғымдары мен ережелері (қосу және көбейту ережелері). Санның факториалы. Қайталанбайтын «орналастыру», «алмастыру» және «теру» ұғымдары. Комбинаториканың негізгі формулалары. Комбинаторика формулаларын қолдану арқылы есептер шығару. Ньютон биномы және қасиеттері.

4) «Тізбектер». Сандар тізбегі, оның берілу тәсілдері және қасиеттері. Арифметикалық прогрессия. Арифметикалық прогрессияның n -ші мүшесінің формуласы. Арифметикалық прогрессияның алғашқы n мүшесінің қосындысының мәнін есептеу формуласы. Геометриялық прогрессия. Геометриялық прогрессияның n -ші мүшесінің формуласы. Геометриялық прогрессияның алғашқы n мүшесінің қосындысының мәнін есептеу формуласы. Шексіз кемімелі геометриялық прогрессия. Шексіз кемімелі геометриялық прогрессия мүшелерінің қосындысы.

5) «Тригонометрия». Бұрыш пен доғаның градустық және радиандық өлшемдері. Кез келген бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсі. Бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің мәндері. Тригонометриялық функциялар және олардың қасиеттері. Негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктер. Келтіру формулалары. Екі бұрыштың қосындысы мен айырымының синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің формулалары. Тригонометриялық функциялардың қосбұрышы және жартыбұрышының формулалары. Тригонометриялық функциялардың қосындысы мен айырымын көбейтіндіге түрлендіру формулалары. Тригонометриялық функциялардың көбейтіндісін қосынды немесе айырымға түрлендіру формулалары. Тригонометриялық өрнектерді тепе-тең түрлендіру.

6) «Ықтималдықтар теориясының элементтері». Оқиға, кездейсоқ оқиға, ақиқат оқиға, мүмкін емес оқиға. Элементар оқиғалар. Қолайлы нәтижелер. Тең мүмкіндікті және қарама-қарсы оқиғалар. Ықтималдықтың классикалық анықтамасы. Статистикалық ықтималдық. Геометриялық ықтималдық.

7) 7-9 сыныптардағы алгебра курсын қайталау.

8. Оқу пәнінің білім мазмұны бөлімдерге бөлінген. Бұл бөлімдер күтілетін нәтижелер (біліктер немесе дағдылар, білім немесе түсініктер) түрінде берілген сыныптар бойынша оқыту мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады. Әр бөлімше ішінде тізбектеліп жазылған оқыту мақсаттары мұғалімге өз жұмысын жоспарлап, оқушылардың жетістіктерін бағалауға, сонымен қатар оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік жасайды.

9. Оқу пәнінің мазмұны «Сандар», «Алгебра», «Статистика және ықтималдықтар теориясы», «Математикалық модельдеу және анализ» төрт бөлімді қамтиды. «Сандар» бөлімі «сандар және шамалар туралы түсініктер», «Сандарға амалдар қолдану»; «Алгебра» бөлімі «Алгебралық өрнектер және оларды түрлендіру», «Теңдеулер және теңсіздіктер, олардың жүйелері және

жиынтықтары», «Тізбектер және олардың қосындысы», «Тригонометрия»; «Статистика және ықтималдықтар теориясы» бөлімі «Жиындар теориясы және логика элементтері», «Комбинаторика негіздері», «Ықтималдықтар теориясының негіздері», «Статистика және деректерді талдау»; «Математикалық модельдеу және анализ» бөлімі «Математикалық анализ бастамалары», «Математикалық модельдеудің көмегімен есептер шығару», «Математикалық тіл және математикалық модель» бөлімшелерінен тұрады.

3 тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

10. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында «7» - сынып, «2.1» - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» - оқыту мақсатының реттік саны.

11. Білім алушыларға қойылатын мақсаттар:

1-бөлім. Сандар		
1. Сандар және шамалар туралы түсініктер		
7.1.1.	8.1.1.	9.1.1.
7.1.1.1 - сандарды стандарт түрде жазу;	8.1.1.1 - иррационал және нақты сандар ұғымдарын меңгеру; 8.1.1.2 - санның квадрат түбірі және арифметикалық квадрат түбірі анықтамаларын білу және ұғымдарын ажырату;	9.1.1.1 - бұрыштың радиандық өлшемі ұғымын меңгеру; 9.1.1.2 - бірлік шеңбердің бойында $0; \frac{\pi}{2}; \pi; \frac{3\pi}{2}; 2\pi$ сандарын белгілеу;
2. Сандарға амалдар қолдану		
7.1.2.	8.1.2.	9.1.2.
7.1.2.1 - натурал көрсеткішті дәреже анықтамасын және оның қасиеттерін білу; 7.1.2.2 - санның дәрежесі қандай цифрға аяқталатынын анықтау; 7.1.2.3 - нөл және бүтін теріс көрсеткішті дәреженің анықтамасын және оның қасиеттерін білу; 7.1.2.4 - бүтін көрсеткішті дәреженің санды мәнін анықтау және берілген сандарды дәреже түрінде көрсету; 7.1.2.5 - алгебралық өрнектерді ықшамдауда дәрежелердің қасиеттерін қолдану; 7.1.2.6 - көрсеткіші нөлге тең дәреженің негізіндегі айнымалының мүмкін мәндерін табу; 7.1.2.7 - стандарт түрде жазылған сандарға арифметикалық амалдар қолдану; 7.1.2.8 - стандарт түрде жазылған санның мәнді бөлігін және ретін табу; 7.1.2.9 - стандарт түрде жазылған сандарды салыстыру; 7.1.2.10 - шамаларды бір өлшем бірліктен екінші өлшем бірлікке айналдыру және оны стандарт түрде жазу; 7.1.2.11 - шамалардың жуық мәндерін табу және оларды стандарт түрде жазу; 7.1.2.12 - жуық шамалардың абсолюттік және салыстырмалы қателіктерін есептеу; 7.1.2.13 - калькулятордың көмегімен жуықтап	8.1.2.1 - арифметикалық квадрат түбірдің қасиеттерін қолдану; 8.1.2.2 - квадрат түбірдің мәнін бағалау; 8.1.2.3 - көбейткішті квадрат түбір белгісінің алдына шығару және көбейткішті квадрат түбір белгісінің астына алу; 8.1.2.4 - бөлшек бөлімін иррационалдықтан арылту; 8.1.2.5 - құрамында түбір таңбасы бар өрнектерді	9.1.2.1 - градусы радианға және радианды градусқа айналдыру;

есептеулерді орындау; 7.1.2.14 - тиімді есептеу үшін қысқаша көбейту формулаларын қолдану; 7.1.2.15 - натурал көрсеткішті дәреженің қасиеттерін қолдану;	түрлендіруді орындау; 8.1.2.6 - нақты сандарды салыстыру;	
2-бөлім. Алгебра		
1.Алгебралық өрнектер және түрлендірулер		
7.2.1.	8.2.1.	9.2.1.
7.2.1.1 - санды өрнектердің мәндерін табуда бүтін көрсеткішті дәреже қасиеттерін қолдану; 7.2.1.2 - бірімүше анықтамасын білу, оның коэффициенті мен дәрежесін табу; 7.2.1.3 - бірімүшені стандарт түрде жазу; 7.2.1.4 - бірімүшелерді көбейтуді орындау және бірімүшені көбейткіштердің көбейтіндісі түрінде көрсету; 7.2.1.5 - көпмүше анықтамасын білу және оның дәрежесін табу; 7.2.1.6 - көпмүшені стандарт түрге келтіру; 7.2.1.7 - көпмүшелерді қосу және азайтуды орындау; 7.2.1.8 - көпмүшені бірімүшеге көбейтуді орындау; 7.2.1.9 - көпмүшені көпмүшеге көбейтуді орындау; 7.2.1.10 - $a^2 - b^2 = (a - b)(a + b)$, $(a \pm b)^2 = a^2 \pm 2ab + b^2$ қысқаша көбейту формулаларын білу және қолдану; 7.2.1.11 - $a^3 - b^3 = (a - b)(a^2 + ab + b^2)$, $(a \pm b)^3 = a^3 \pm 3a^2b + 3ab^2 \pm b^3$ қысқаша көбейту формулаларын білу және қолдану; 7.2.1.12 - алгебралық өрнектерді ортақ көбейткішті жақша сыртына шығару және топтау тәсілдері арқылы көбейткіштерге жіктеу; 7.2.1.13 - көпмүшелерге амалдар қолдану, көпмүшелерді көбейткіштерге жіктеу арқылы алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендірулерді орындау; 7.2.1.14 - алгебралық өрнектерді қысқаша көбейту формулалары арқылы көбейткіштерге жіктеу; 7.2.1.15 - қысқаша көбейту формулалары арқылы алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендірулерді орындау ; 7.2.1.16 - алгебралық бөлшектерді танып білу; 7.2.1.17 - алгебралық бөлшектегі айнымалылардың мүмкін мәндер жиынын табу; 7.2.1.18 - алгебралық бөлшектің негізгі қасиетін қолдану: $\frac{ac}{bc} = \frac{a}{b}$, $b \neq 0, c \neq 0$; 7.2.1.19 - алгебралық бөлшектерді қосу және азайтуды орындау; 7.2.1.20 - алгебралық бөлшектерді көбейту және бөлуді, дәрежеге шығаруды орындау; 7.2.1.21 - құрамында алгебралық бөлшектері бар өрнектерді түрлендіруді орындау;	8.2.1.1 - квадрат үшмүшенің түбірі ұғымын меңгеру; 8.2.1.2 - үшмүшеде н екімүшенің толық квадратын бөлу; 8.2.1.3 - квадрат үшмүшені көбейткіштерге жіктеу;	
2. Теңдеулер және теңсіздіктер, олардың жүйелері және жиынтықтары		
7.2.2.	8.2.2.	9.2.2.
	8.2.2.1 - квадрат теңдеудің анықтамасын білу; 8.2.2.2 - квадрат теңдеулердің түрлерін ажырату; 8.2.2.3 - квадрат теңдеулерді шешу; 8.2.2.4 - Виет теоремасын қолдану; 8.2.2.5 - бөлшек-рационал теңдеулерді шешу; 8.2.2.6 - квадрат теңдеулерге келтірілетін теңдеулерді	9.2.2.1 - екі айнымалысы бар сызықтық және сызықтық емес теңдеулерді ажырату; 9.2.2.2 - екі айнымалысы бар сызықтық емес

	шешу; 8.2.2.7 - квадрат теңсіздіктерді шешу; 8.2.2.8 - рационал теңсіздіктерді шешу;	теңдеулер жүйесін шешу; 9.2.2.3 - екі айнымалысы бар теңсіздіктерді шешу; 9.2.2.4 - екі айнымалысы бар сызықтық емес теңсіздіктер жүйесін шешу;
3. Тізбектер және қосындылау		
7.2.3.	8.2.3.	9.2.3.
7.2.3.1 - құрамында дәрежесі бар сандар тізбегінің заңдылығын және жетіспейтін мүшелерін анықтау;		9.2.3.1 - сандар тізбегі туралы түсінік болу; 9.2.3.2 - тізбектің n-ші мүшесін табу, мысалы: $\frac{1}{2 \cdot 3}; \frac{1}{3 \cdot 4}; \frac{1}{4 \cdot 5}; \frac{1}{5 \cdot 6}; \dots$; 9.2.3.3 - сандар тізбектерінің арасынан арифметикалық және геометриялық прогрессияны ажырату; 9.2.3.4 - арифметикалық прогрессиялардың n-ші мүшесін, алғашқы n мүшелерінің қосындысын есептеу формулаларын, сипаттамалық қасиетін білу және қолдану; 9.2.3.5 - геометриялық прогрессиялардың n-ші мүшесін, алғашқы n мүшелерінің қосындысын есептеу формулаларын, сипаттамалық қасиетін білу және қолдану; 9.2.3.6 - арифметикалық немесе/және геометриялық прогрессияларға байланысты есептер шығару; 9.2.3.7 - шексіз кемімелі геометриялық прогрессия қосындысының формуласын периодты ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру үшін қолдану; 9.2.3.8 - шексіз кемімелі геометриялық прогрессия қосындысының формуласын есептер шығаруда қолдану;
4. Тригонометрия		
7.2.4.	8.2.4.	9.2.4.
		9.2.4.1 - тригонометриялық функциялардың анықтамаларын білу; 9.2.4.2 - бірлік шеңбердегі нүктелердің координаталары ($\cos \alpha$, $\sin \alpha$) мен тригонометриялық функциялардың өзара байланысын білу; 9.2.4.3 - бұрыштардың қосындысы мен айырымының, жарты және қос бұрыштың тригонометриялық формулаларын қорытып шығару және қолдану; 9.2.4.4 - келтіру формулаларын қорытып шығару және қолдану; 9.2.4.5 - бірлік шеңбердің көмегімен тригонометриялық функциялардың анықталу облысы мен мәндер жиынын табу; 9.2.4.6 - бірлік шеңбердің көмегімен тригонометриялық функциялардың жұптылығын (тақтылығын), периодтылығын, бірсарындылығын және таңбатұрақтылық аралықтарын түсіндіру; 9.2.4.7 - тригонометриялық функциялардың қосындысы мен айырымын көбейтіндіге және көбейтіндісін қосындыға немесе айырымға түрлендіру формулаларын қорытып шығару және қолдану; 9.2.4.8 - тригонометриялық өрнектерді тепе-тең түрлендіруді орындау;
3-бөлім. Статистика және ықтималдықтар теориясы		
1. Комбинаторика негіздері		
7.3.1.	8.3.1.	9.3.1.
		9.3.1.1 - комбинаториканың ережелерін білу (қосу және көбейту ережелері); 9.3.1.2 - санның факториалы анықтамасын білу;

		9.3.1.3 - қайталанбайтын орналастыру, алмастыру және теру анықтамаларын білу; 9.3.1.4 - қайталанбайтын орналастыру, алмастыру және теру сандарын есептеу үшін комбинаторика формулаларын білу; 9.3.1.5 - қайталанбайтын орналастыру, алмастыру және теру сандарын есептеу үшін комбинаторика формулаларын қолдана отырып есептер шығару; 9.3.1.6 - Ньютон биномы формуласын және оның қасиеттерін білу және қолдану;
2. Ықтималдықтар теориясының негіздері		
7.3.2.	8.3.2.	9.3.2.
		9.3.2.1 - оқиға, кездейсоқ оқиға, ақиқат оқиға, мүмкін емес оқиға, қолайлы нәтижелер, тең мүмкіндікті және қарама-қарсы оқиғалар ұғымдарын меңгеру; 9.3.2.2 - элементар және элементар емес оқиғаларды ажырату; 9.3.2.3 - ықтималдықтың классикалық анықтамасын білу және есептер шығару үшін оны қолдану; 9.3.2.4 - ықтималдықтың статистикалық анықтамасын білу; 9.3.2.5 - геометриялық ықтималдықты есептер шығаруда қолдану;
3. Статистика және деректерді талдау		
7.3.3.	8.3.3.	9.3.3.
7.3.3.1 - басты жиынтық, кездейсоқ таңдама, вариациялық қатар, нұсқалық ұғымдарын меңгеру; 7.3.3.2 - нұсқалықтың абсолютті және салыстырмалы жиіліктерін есептеу; 7.3.3.3 - статистикалық деректерді жинау және оны кесте түрінде көрсету; 7.3.3.4 - таңдаманы жиілік кестесі түрінде көрсету 7.3.3.5 - кестедегі деректердің дұрыстығын тексеру; 7.3.3.6 - таңдама нәтижесін жиілік алқабы түрінде көрсету; 7.3.3.7 - кесте немесе жиіліктер алқабы түрінде берілген статистикалық ақпаратты талдау	8.3.3.1 - таңдама нәтижелерін жиіліктердің интервалдық кестесі арқылы беру; 8.3.3.2 - жиіліктердің интервалдық кестесінің деректерін жиіліктер гистограммасы арқылы беру; 8.3.3.3 - жинақталған жиілік анықтамасын білу; 8.3.3.4 - статистикалық кестемен, алқаппен, гистограммамен берілген ақпаратты талдау;	
4-бөлім. Математикалық модельдеу мен талдау		
1.Математикалық анализ бастамалары		
7.4.1.	8.4.1.	9.4.1.
7.4.1.1 - функция және функцияның графигі ұғымдарын меңгеру; 7.4.1.2 - функцияның берілу тәсілдерін білу; 7.4.1.3 - функцияның анықталу облысы мен мәндер жиынын табу; 7.4.1.4 - $y = kx$ функциясының анықтамасын білу, графигін салу, k коэффициентіне қатысты орналасуын анықтау; 7.4.1.5 - $y = kx + b$ түріндегі сызықтық функцияның анықтамасын білу, оның графигін салу және графиктің k және b	8.4.1.1 - $y = \sqrt{x}$ функциясының қасиеттерін білу және оның графигін салу; 8.4.1.2 – $y = a(x - m)^2,$ $y = ax^2 + n$ және $y = a(x - m)^2 + n, a \neq 0$, түрдегі квадраттық функциялардың қасиеттерін білу және графиктерін салу; 8.4.1.3 - $y = ax^2 + bx + c, a \neq 0$, түріндегі	

<p>коэффициенттеріне қатысты орналасуын анықтау; 7.4.1.6 - сызықтық функция графигінің координата осьтерімен қиылысу нүктелерін графигіні салмай табу; 7.4.1.7 - $y = kx + b$ сызықтық функциясының графигінен k және b таңбаларын анықтау; 7.4.1.8 - сызықтық функция графигінің өзара орналасуы олардың коэффициенттеріне тәуелді болатынын негіздеу 7.4.1.9 - графигі берілген функцияның графигіне параллель немесе қиятын сызықтық функцияның формуласын табу; 7.4.1.10 - $y = ax^2 (a \neq 0)$ функциясының графигін салу және оның қасиеттерін білу; 7.4.1.11 - $y = ax^3 (a \neq 0)$ функциясының графигін салу және оның қасиеттерін білу; 7.4.1.12 - $y = \frac{k}{x} (k \neq 0)$ функциясының графигін салу және оның қасиеттерін білу;</p>	<p>квадраттық функцияның қасиеттерін білу және графигін салу; 8.4.1.4 - аргументтің берілген мәндері бойынша функцияның мәндерін табу және функцияның мәні бойынша аргументтің мәнін табу;</p>	
2. Математикалық модельдеудің көмегімен есептер шығару		
7.4.2.	8.4.2.	9.4.2.
<p>7.4.2.1 - өте кіші немесе өте үлкен сандармен берілген шамаларға байланысты есептер шығару; 7.4.2.2 - мәтінді есептерді теңдеулер және теңсіздіктер құру арқылы шығару; 7.4.2.3 - шаршы мен текшенің сызықтық өлшемдерінің өзгеруіне байланысты олардың ауданы мен көлемі қалай өзгеретінін бағалау; 7.4.2.4 - екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін графигтік тәсілмен шешу;</p>	<p>8.4.2.1 - мәтінді есептерді квадрат теңдеулердің көмегімен шешу; 8.4.2.2 - мәтінді есептерді бөлшек-рационал теңдеулердің көмегімен шешу; 8.4.2.3 қолданбалы есептерді шығару үшін квадраттық функцияны қолдану;</p>	<p>9.4.2.1 - мәтінді есептерді теңдеулер жүйелері арқылы шығару; 9.4.2.2 - геометриялық және арифметикалық прогрессияларға байланысты мәтінді есептерді шығару;</p>
3. Математикалық тіл және математикалық модель		
7.4.3.	8.4.3.	9.4.3.
<p>7.4.3.1 - есеп шарты бойынша математикалық модель құру;</p>	<p>8.4.3.1 - есеп шарты бойынша математикалық модель құру;</p>	<p>9.4.3.1 - есеп шарты бойынша математикалық модель құру;</p>

12. Осы оқу бағдарламасы негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Алгебра» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

13. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

*Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған
«Алгебра» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын
жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар*

1) 7-сынып

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан	
5-6-сыныптардағы математика курсы қайталау	
Бүтін көрсеткішті дәреже	
Натурал көрсеткішті дәреже және оның қасиеттері	7.1.2.1 - натурал көрсеткішті дәреже анықтамасын және оның қасиеттерін білу; 7.1.2.2 - санның дәрежесі қандай цифрға аяқталатынын анықтау; 7.1.2.15 - натурал көрсеткішті дәреженің қасиеттерін қолдану; 7.4.2.3 - шаршы мен текшенің сызықтық өлшемдерінің өзгеруіне байланысты олардың ауданы мен көлемі қалай өзгеретінін бағалау;
Бүтін көрсеткішті дәреже және оның қасиеттері	7.1.2.3 - нөл және бүтін теріс көрсеткішті дәреженің анықтамасын және оның қасиеттерін білу; 7.1.2.4 - бүтін көрсеткішті дәреженің санды мәнін анықтау және берілген сандарды дәреже түрінде көрсету; 7.1.2.6 - көрсеткіші нөлге тең дәреженің негізіндегі айнымалының мүмкін мәндерін табу; 7.2.1.1 - санды өрнектердің мәндерін табуда бүтін көрсеткішті дәреже қасиеттерін қолдану;
Құрамында дәрежесі бар өрнектерді түрлендіру	7.1.2.5 - алгебралық өрнектерді ықшамдауда дәрежелердің қасиеттерін қолдану; 7.2.3.1 құрамында дәрежесі бар сандар тізбегінің заңдылығын және жетіспейтін мүшелерін анықтау;
Санның стандарт түрі	7.1.1.1 - сандарды стандарт түрде жазу; 7.1.2.7 - стандарт түрде жазылған сандарға арифметикалық амалдар қолдану; 7.1.2.8 - стандарт түрде жазылған санның мәнді бөлігін және ретін табу; 7.1.2.9 - стандарт түрде жазылған сандарды салыстыру; 7.1.2.10 - шамаларды бір өлшем бірліктен екінші өлшем бірлікке айналдыру және оны стандарт түрде жазу; 7.1.2.11 - шамалардың жуық мәндерін табу және оларды стандарт түрде жазу; 7.1.2.12 - жуық шамалардың абсолюттік және салыстырмалы қателіктерін есептеу; 7.1.2.13 - калькулятордың көмегімен жуықтап есептеулерді орындау;
Мәтінді есептерді шығару	7.4.2.1 - өте кіші немесе өте үлкен сандармен берілген шамаларға байланысты есептер шығару;
Көпмүшелер	
Бірмүшелер және оларға амалдар қолдану. Бірмүшенің дәрежесі және стандарт түрі	7.2.1.2 - бірмүше анықтамасын білу, оның коэффициенті мен дәрежесін табу; 7.2.1.3 - бірмүшені стандарт түрде жазу; 7.2.1.4 - бірмүшелерді көбейтуді орындау және бірмүшені көбейткіштердің көбейтіндісі түрінде көрсету;
Көпмүшелер. Көпмүшенің дәрежесі және стандарт түрі	7.2.1.5 - көпмүше анықтамасын білу және оның дәрежесін табу; 7.2.1.6 - көпмүшені стандарт түрге келтіру -

Көпмүшелерге амалдар қолдану	7.2.1.7 - көпмүшелерді қосу және азайтуды орындау; 7.2.1.8 - көпмүшені бірімүшеге көбейтуді орындау; 7.2.1.9 - көпмүшені көпмүшеге көбейтуді орындау;
Көпмүшені көбейткіштерге жіктеу	7.2.1.12 - алгебралық өрнектерді ортақ көбейткішті жақша сыртына шығару және топтау тәсілдері арқылы көбейткіштерге жіктеу;
Өрнектерді тепе-тең түрлендіру	7.2.1.13 - көпмүшелерге амалдар қолдану, көпмүшелерді көбейткіштерге жіктеу арқылы алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендірулерді орындау;
2-тоқсан	
Функция. Функцияның графигі	
Функция және функцияның графигі	7.4.1.1 - функция және функцияның графигі ұғымдарын меңгеру; 7.4.1.2 - функцияның берілу тәсілдерін білу; 7.4.1.3 - функцияның анықталу облысы мен мәндер жиынын табу;
Сызықтық функция және оның графигі	7.4.1.4 - $y = kx$ функциясының анықтамасын білу, графигін салу, k коэффициентіне қатысты орналасуын анықтау; 7.4.1.5 - $y = kx + b$ түріндегі сызықтық функцияның анықтамасын білу, оның графигін салу және графиктің k және b коэффициенттеріне қатысты орналасуын анықтау; 7.4.1.6 - сызықтық функция графигінің координата осьтерімен қиылысу нүктелерін графикті салмай табу; 7.4.1.7 - $y = kx + b$ сызықтық функциясының графигінен k және b таңбаларын анықтау;
Сызықтық функциялардың графиктерінің өзара орналасуы	7.4.1.8 - сызықтық функция графиктерінің өзара орналасуы олардың коэффициенттеріне тәуелді болатынын негіздеу 7.4.1.9 - графигі берілген функцияның графигіне параллель немесе қиятын сызықтық функцияның формуласын табу;
Екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін графиктік тәсілмен шешу	7.4.2.4 - екі айнымалысы бар сызықтық теңдеулер жүйесін графиктік тәсілмен шешу;
$y=ax^2$, $y=ax^3$ және $y = \frac{k}{x}$ ($k \neq 0$) түріндегі функциялар, олардың графиктері және қасиеттері	7.4.1.10 - $y = ax^2$ ($a \neq 0$) функциясының графигін салу және оның қасиеттерін білу; 7.4.1.11 - $y = ax^3$ ($a \neq 0$) функциясының графигін салу және оның қасиеттерін білу; 7.4.1.12 - $y = \frac{k}{x}$ ($k \neq 0$) функциясының графигін салу және оның қасиеттерін білу;
Статистика элементтері	
Вариациялық қатар	7.3.3.1 - басты жиынтық, кездейсоқ таңдама, вариациялық қатар, нұсқалық ұғымдарын меңгеру;
Абсолютті жиілік және салыстырмалы жиілік. Жиілік кестесі	7.3.3.2 - нұсқалықтың абсолютті және салыстырмалы жиіліктерін есептеу; 7.3.3.3 - статистикалық деректерді жинау және оны кесте түрінде көрсету; 7.3.3.4 - таңдаманы жиілік кестесі түрінде көрсету 7.3.3.5 - кестедегі деректердің дұрыстығын тексеру;
Жиілік алқабы	7.3.3.6 - таңдама нәтижесін жиілік алқабы түрінде көрсету; 7.3.3.7 - кесте немесе жиіліктер алқабы түрінде берілген статистикалық ақпаратты талдау;
3-тоқсан	
Қысқаша көбейту формулалары	

Қысқаша көбейту формулалары	7.2.1.10 - $a^2 - b^2 = (a - b)(a + b)$, $(a \pm b)^2 = a^2 \pm 2ab + b^2$ қысқаша көбейту формулаларын білу және қолдану; 7.2.1.11 - $a^3 - b^3 = (a - b)(a^2 \mp ab + b^2)$, $(a \pm b)^3 = a^3 \pm 3a^2b + 3ab^2 \pm b^3$ қысқаша көбейту формулаларын білу және қолдану;
Қысқаша көбейту формулаларының көмегімен өрнектерді түрлендіру	7.1.2.14 - тиімді есептеу үшін қысқаша көбейту формулаларын қолдану; 7.2.1.14 - алгебралық өрнектерді қысқаша көбейту формулалары арқылы көбейткіштерге жіктеу; 7.2.1.15 - қысқаша көбейту формулалары арқылы алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендірулерді орындау ;
Мәтінді есептерді шығару	7.4.3.1 - есеп шарты бойынша математикалық модель құру; 7.4.2.2 - мәтінді есептерді теңдеулер және теңсіздіктер құру арқылы шығару;
4-тоқсан	
Алгебралық бөлшектер	
Алгебралық бөлшек және оның негізгі қасиеті	7.2.1.16 - алгебралық бөлшектерді танып білу; 7.2.1.17 - алгебралық бөлшектегі айнымалылардың мүмкін мәндер жиынын табу; 7.2.1.18 - алгебралық бөлшектің негізгі қасиетін қолдану: $\frac{ac}{bc} = \frac{a}{b}, b \neq 0, c \neq 0$;
Алгебралық бөлшектерге амалдар қолдану	7.2.1.19 - алгебралық бөлшектерді қосу және азайтуды орындау; 7.2.1.20 - алгебралық бөлшектерді көбейту және бөлуді, дәрежеге шығаруды орындау;
Алгебралық өрнектерді тепе-тең түрлендіру	7.2.1.21 - құрамында алгебралық бөлшектері бар өрнектерді түрлендіруді орындау;
7-сыныптағы алгебра курсы қайталау	

2) 8-сынып

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан	
7-сыныптағы алгебра курсы қайталау	
Квадрат түбір және иррационал өрнек	
Нақты сандар	8.1.1.1 - иррационал және нақты сандар ұғымдарын меңгеру;
Квадрат түбір	8.1.1.2 - санның квадрат түбірі және арифметикалық квадрат түбірі анықтамаларын білу және ұғымдарын ажырату; 8.1.2.1 - арифметикалық квадрат түбірдің қасиеттерін қолдану; 8.1.2.2 - квадрат түбірдің мәнін бағалау;
Құрамында квадрат түбірлері бар өрнектерді түрлендіру	8.1.2.3 - көбейткішті квадрат түбір белгісінің алдына шығару және көбейткішті квадрат түбір белгісінің астына алу ; 8.1.2.4 - бөлшек бөлімін иррационалдықтан арылту; 8.1.2.5 - құрамында түбір таңбасы бар өрнектерді түрлендіруді орындау; 8.1.2.6 - нақты сандарды салыстыру;
$y = \sqrt{x}$ функциясы, оның графигі және қасиеттері	8.4.1.1 - $y = \sqrt{x}$ функциясының қасиеттерін білу және оның графигін салу; 8.4.1.4 - аргументтің берілген мәндері бойынша функцияның мәндерін табу және функцияның мәні бойынша аргументтің мәнін

	табу;
2-тоқсан	
Квадрат теңдеулер	
Квадрат теңдеу	8.2.2.1 - квадрат теңдеудің анықтамасын білу; 8.2.2.2 - квадрат теңдеулердің түрлерін ажырату;
Квадрат теңдеулерді шешу	8.2.2.3 - квадрат теңдеулерді шешу; 8.2.2.4 - Виет теоремасын қолдану;
Квадрат үшмүше	8.2.1.1 - квадрат үшмүшенің түбірі ұғымын меңгеру; 8.2.1.2 - үшмүшеден екімүшенің толық квадратын бөлу; 8.2.1.3 - квадрат үшмүшені көбейткіштерге жіктеу;
Теңдеулерді шешу	8.2.2.5 - бөлшек-рационал теңдеулерді шешу; 8.2.2.6 - квадрат теңдеулерге келтірілетін теңдеулерді шешу;
3-тоқсан	
Квадрат теңдеулер	
Мәтінді есептерді шығару	8.4.2.1 - мәтінді есептерді квадрат теңдеулердің көмегімен шешу; 8.4.2.2 - мәтінді есептерді бөлшек-рационал теңдеулердің көмегімен шешу;
Квадраттық функция	
Квадраттық функция және оның графигі	8.4.1.2 - $y = a(x - m)^2$, $y = ax^2 + n$ және $y = a(x - m)^2 + n$, $a \neq 0$, түрдегі квадраттық функциялардың қасиеттерін білу және графиктерін салу; 8.4.1.3 - $y = ax^2 + bx + c$, $a \neq 0$, түріндегі квадраттық функцияның қасиеттерін білу және графигін салу; 8.4.1.4 - аргументтің берілген мәндері бойынша функцияның мәндерін табу және функцияның мәні бойынша аргументтің мәнін табу;
Мәтінді есептерді шығару	8.4.2.3 - қолданбалы есептерді шығару үшін квадраттық функцияны қолдану; 8.4.3.1 - есеп шарты бойынша математикалық модель құру;
Статистика элементтері	
Жиілік алқабы, жиілік гистограммасы	8.3.3.1 - таңдама нәтижелерін жиіліктердің интервалдық кестесі арқылы беру; 8.3.3.2 - жиіліктердің интервалдық кестесінің деректерін жиіліктер гистограммасы арқылы беру; 8.3.3.3 - жинақталған жиілік анықтамасын білу; 8.3.3.4 - статистикалық кестемен, алқаппен, гистограммамен берілген ақпаратты талдау;
4-тоқсан	
Теңсіздіктер	
Квадрат теңсіздік	8.2.2.7 - квадрат теңсіздіктерді шешу;
Рационал теңсіздік	8.2.2.8 - рационал теңсіздіктерді шешу;
8-сыныптағы алгебра курсы қайталау	

3) 9-сынып

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан	
8-сыныптағы алгебра курсы қайталау	
Екі айнымалысы бар теңдеулер, теңсіздіктер, және олардың жүйелері	
Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер және	9.2.2.1 - екі айнымалысы бар сызықтық және сызықтық емес теңдеулерді ажырату; 9.2.2.2 - екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер жүйесін

олардың жүйелері	шешу; 9.4.2.1 - мәтінді есептерді теңдеулер жүйелері арқылы шығару; 9.4.3.1 - есеп шарты бойынша математикалық модель құру;
Екі айнымалысы бар теңсіздіктер	9.2.2.3 - екі айнымалысы бар теңсіздіктерді шешу;
Екі айнымалысы бар сызықтық емес теңсіздіктер жүйелері	9.2.2.4 - екі айнымалысы бар сызықтық емес теңсіздіктер жүйесін шешу;
Комбинаторика элементтері	
Комбинаториканың негізгі ұғымдары мен ережелері (қосу және көбейту ережелері)	9.3.1.1 - комбинаториканың ережелерін білу (қосу және көбейту ережелері); 9.3.1.2 - санның факториалы анықтамасын білу; 9.3.1.3 қайталанбайтын орналастыру, алмастыру және теру анықтамаларын білу; 9.3.1.4 - қайталанбайтын орналастыру, алмастыру және теру сандарын есептеу үшін комбинаторика формулаларын білу;
Комбинаторика формулаларын қолданып есептер шешу	9.3.1.5 - қайталанбайтын орналастыру, алмастыру және теру сандарын есептеу үшін комбинаторика формулаларын қолдана отырып есептер шығару;
Ньютон биномы және оның қасиеттері	9.3.1.6 - Ньютон биномы формуласын және оның қасиеттерін білу және қолдану;
2-тоқсан	
Тізбектер	
Сандар тізбегі, оның берілу тәсілдері және қасиеттері	9.2.3.1 - сандар тізбегі туралы түсінік болу; 9.2.3.2 - тізбектің n-ші мүшесін табу, мысалы: $\frac{1}{2 \cdot 3}; \frac{1}{3 \cdot 4}; \frac{1}{4 \cdot 5}; \frac{1}{5 \cdot 6}; \dots$;
Арифметикалық және геометриялық прогрессиялар	9.2.3.3 - сандар тізбектерінің арасынан арифметикалық және геометриялық прогрессияны ажырату; 9.2.3.4 - арифметикалық прогрессиялардың n-ші мүшесін, алғашқы n мүшелерінің қосындысын есептеу формулаларын, сипаттамалық қасиетін білу және қолдану; 9.2.3.5 - геометриялық прогрессиялардың n-ші мүшесін, алғашқы n мүшелерінің қосындысын есептеу формулаларын, сипаттамалық қасиетін білу және қолдану; 9.2.3.6 - арифметикалық немесе/және геометриялық прогрессияларға байланысты есептер шығару
Шексіз кемімелі геометриялық прогрессия	9.2.3.7 - шексіз кемімелі геометриялық прогрессия қосындысының формуласын периодты ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру үшін қолдану;
Мәтінді есептерді шығару	9.2.3.8 - шексіз кемімелі геометриялық прогрессия қосындысының формуласын есептер шығаруда қолдану; 9.4.2.2 - геометриялық және арифметикалық прогрессияларға байланысты мәтінді есептерді шығару;
3-тоқсан	
Тригонометрия	
Бұрыш пен доғаның градустық және радиандық өлшемдері	9.1.1.1 - бұрыштың радиандық өлшемі ұғымын меңгеру; 9.1.2.1 - градусты радианға және радианды градусқа айналдыру; 9.1.1.2 - бірлік шеңбердің бойында $0; \frac{\pi}{2}; \pi; \frac{3\pi}{2}; 2\pi$ сандарын

	белгілеу;
Кез келген бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсі. Бұрыш синусының, косинусының, тангенсінің және котангенсінің мәндері	9.2.4.1 - тригонометриялық функциялардың анықтамаларын білу; 9.2.4.2 - бірлік шеңбердегі нүктелердің координаталары ($\cos \alpha$, $\sin \alpha$) мен тригонометриялық функциялардың өзара байланысын білу;
Тригонометриялық функциялар және олардың қасиеттері	9.2.4.5 - бірлік шеңбердің көмегімен тригонометриялық функциялардың анықталу облысы мен мәндер жиынын табу; 9.2.4.6 - бірлік шеңбердің көмегімен тригонометриялық функциялардың жұптылығын (тақтылығын), периодтылығын, бірсарындылығын және таңбатұрақтылық аралықтарын түсіндіру;
Тригонометрия формулалары	9.2.4.4 - келтіру формулаларын қорытып шығару және қолдану; 9.2.4.3 - бұрыштардың қосындысы мен айырымының, жарты және қос бұрыштың тригонометриялық формулаларын қорытып шығару және қолдану;
4-тоқсан	
Тригонометрия	
Тригонометрия формулалары	9.2.4.7 - тригонометриялық функциялардың қосындысы мен айырымын көбейтіндіге және көбейтіндісін қосындыға немесе айырымға түрлендіру формулаларын қорытып шығару және қолдану;
Тригонометриялық өрнектерді тепе-тең түрлендіру	9.2.4.8 - тригонометриялық өрнектерді тепе-тең түрлендіруді орындау;
Ықтималдықтар теориясының элементтері	
Ықтималдықтар теориясының негіздері	9.3.2.1 - оқиға, кездейсоқ оқиға, ақиқат оқиға, мүмкін емес оқиға, қолайлы нәтижелер, тең мүмкіндікті және қарама-қарсы оқиғалар ұғымдарын меңгеру; 9.3.2.2 - элементар және элементар емес оқиғаларды ажырату; 9.3.2.3 - ықтималдықтың классикалық анықтамасын білу және есептер шығару үшін оны қолдану; 9.3.2.4 - ықтималдықтың статистикалық анықтамасын білу;
Мәтінді есептерді шығару	9.3.2.5 - геометриялық ықтималдықты есептер шығаруда қолдану;
7-9-сыныптардағы алгебра курсы қайталау	

б) Кешкі мектептердің 7-9 сыныптарына арналған «Геометрия» пәнінен негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Оқу бағдарламасының мақсаты – «Геометрия» пәнінің мазмұнын сапалы игеруді қамтамасыз ету, оқушылардың функционалдық сауаттылығын

қалыптастыру, сонымен қатар басқа пәндермен кіріктіре отырып, жалпы адами құндылықтар негізінде және ұлттық мәдениеттің озық салт-дәстүрлері арқылы оқушылардың зияткерлік деңгейін дамыту.

3. Міндеттері:

1) «Геометриялық фигуралар туралы түсінік», «Геометриялық фигуралардың өзара орналасуы», «Метрикалық қатыстар», «Векторлар және түрлендірулер» бөлімшелері бойынша математикалық білім және дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға жағдай жасау;

2) әртүрлі мәнмәтіндегі есептерді шешуде математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, санды қатынастар мен кеңістіктік формаларды оқып білуге мүмкіндік беру;

3) есептерді шешу мақсатында оқушылардың білімдерін математикалық модельдерді құруға және керісінше, шынайы процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді түсіндіруге бағыттау;

4) өздігінен оқуға және болашақ таңдаған мамандығы бойынша білімін жалғастыруға қажетті физика, химия, биология және басқа да теориялық облыстарда зерттеулер мен есептерді шешу үшін және практикалық іс-әрекеттерінде математикалық әдістерді қолданудың қарапайым дағдыларын қалыптастыру;

5) практикалық есептерді шешуде, алынған нәтижелерді бағалау мен анықтылығын орнатуда лайықты математикалық әдістерді таңдап алу үшін логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;

6) коммуникативтік дағдыларын, оның ішінде, ақпаратты дұрыс және сауатты түрде беру, сонымен қатар әртүрлі ақпарат көздерінен, басылымдар мен электрондық құралдардан алынған ақпаратты қолдану қабілетін дамыту;

7) өздігінен және топта жұмыс істеуде қажетті тәуелсіздік, жауапкершілік, бастамашылдық, табандылық, шыдамдылық пен толеранттылық сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту;

8) математиканың даму тарихымен, математикалық ұғымдардың пайда болу тарихымен таныстыру;

9) қоғамдық ілгерілеу үшін математиканың маңыздылығын түсінуін қамтамасыз ету;

10) математика оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды (АКТ) қолдану дағдыларын дамыту.

2-тарау. «Геометрия» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Геометрия» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;

2) 8-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;

3) 9-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат.

5. 7-сыныпқа арналған геометрия пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

«Геометрияның алғашқы мәліметтері». Геометрияның негізгі ұғымдары. Геометрияның қарапайым фигуралары. Аксиома және теорема. Фигуралардың теңдігі. Теореманы дәлелдеу. Дәлелдеудің кері жору әдісі. Сыбайлас және

вертикаль бұрыштар және олардың қасиеттері. Бұрыштың биссектрисасы. Перпендикуляр;

1) «Үшбұрыштар». Үшбұрыш және оның түрлері. Үшбұрыштардың теңдігі. Үшбұрыштардың теңдігінің белгілері. Теңбүйірлі үшбұрыш. Үшбұрыштың биссектрисасы, медианасы және биіктігі, орта сызығы;

2) «Түзулердің өзара орналасуы». Екі түзуді қиюшымен қиғанда пайда болған бұрыштар. Түзулердің параллельдік белгілері. Параллель түзулердің қасиеттері. Үшбұрыштардың бұрыштарының қосындысы. Үшбұрыштың сыртқы бұрышы. Үшбұрыштардың теңсіздігі. Тікбұрышты үшбұрыштың теңдік белгілері. Тік бұрышты үшбұрыштың қасиеттері. Перпендикуляр түзулер. Көлбеу және оның проекциясы. Түзуге жүргізілген перпендикулярдың біреу ғана болуы;

3) «Шеңбер. Геометриялық салулар». Шеңбер, дөңгелек және оның элементтері мен бөліктері. Центрлік бұрыш. Түзу мен шеңбердің өзара орналасуы. Екі шеңбердің өзара орналасуы. Шеңберге жүргізілген жанама. Шеңберге жүргізілген жанамалардың қасиеттері. Үшбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлер. Салу есептері;

4) 7-сыныптағы геометрия курсын қайталау.

6. 8-сыныпқа арналған геометрия пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) 7-сыныптағы геометрия курсын қайталау;

2) «Көпбұрыштар. Төртбұрыштарды зерттеу». Көпбұрыш. Дөңес көпбұрыш. Көпбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысы. Көпбұрыштың сыртқы бұрышы. Көпбұрыштың сыртқы бұрыштарының қосындысы. Параллелограмм және оның қасиеттері. Параллелограммның белгілері. Тіктөртбұрыш, ромб және шаршы, олардың қасиеттері және белгілері. Фалес теоремасы. Пропорционал кесінділер. Трапеция. Тікбұрышты және теңбүйірлі трапециялар, олардың қасиеттері. Үшбұрыштың орта сызығы. Трапецияның орта сызығы. Үшбұрыштың тамаша нүктелері. Үшбұрыштың медианаларының қасиеті;

3) «Тікбұрышты үшбұрыштың қабырғалары мен бұрыштары арасындағы қатыстар». Тікбұрышты үшбұрыштағы сүйір бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсі. Пифагор теоремасы. Негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктер және оның салдары. Синус, косинус, тангенс және котангенстің 30° , 45° , 60° бұрыштарындағы мәндері. Тікбұрышты үшбұрыштарды шешу. α және $(90^{\circ} - \alpha)$ бұрыштарының тригонометриялық функциялары;

4) «Аудан». Аудан ұғымы. Тең шамалас және тең құрамдас фигуралар. Шаршының, тіктөртбұрыштың, параллелограммның, ромбтың, үшбұрыштың және трапецияның аудандары;

5) «Жазықтықтағы тікбұрышты координаталар жүйесі. Жазықтықтағы нүктенің координаталары. Кесінді ортасының координаталары. Екі нүктенің арақашықтығы. Шеңбердің теңдеуі. Түзудің теңдеуі. Теңдеулерімен берілген түзулер мен шеңберлердің өзара орналасуы;

б) 8-сыныптағы геометрия курсы қайталау.

7. 9-сыныпқа арналған геометрия пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) 8-сыныптағы геометрия курсы қайталау;

2) «Жазықтықтағы векторлар». Вектор ұғымы. Нөлдік вектор. Бірлік вектор. Коллинеар векторлар. Вектордың ұзындығы (модулі). Векторлардың теңдігі. Векторларды қосу және оның қасиеттері, векторларды азайту, векторды санға көбейту. Жазықтықтағы векторды екі коллинеар емес векторлар бойынша жіктеу. Вектордың координаталары. Координаталық түрде берілген векторларға амалдар қолдану. Векторлардың коллинеарлық белгісі. Нүктенің радиус-векторы. Жазықтықтағы нүктелердің координаталары мен векторлардың координаталары арасындағы байланыс. Векторлардың арасындағы бұрыш. Векторлардың скалярлық көбейтіндісі;

3) «Жазықтықта түрлендіру». Жазықтықты түрлендіру, қозғалыс және оның қасиеттері. Түрлендірулердің композициясы (көбейтіндісі). Фигуралардың теңдігі және оның қасиеттері. Жазықтықтағы қозғалыстар – осьтік және центрлік симметриялар, параллель көшіру, бұру. Гомотетия, ұқсастық түрлендіру және оның қасиеттері. Ұқсас фигуралар. Үшбұрыштар ұқсастығының белгілері. Тікбұрышты үшбұрыштардың ұқсастығы;

4) «Үшбұрыштарды шешу». Синустар және косинустар теоремалары. Үшбұрыштарды шешу. Практикалық мазмұнды есептерді шешу. Шеңберге іштей немесе сырттай сызылған үшбұрыштың ауданын пайдаланып шеңбердің радиусын табу формулалары;

5) «Шеңбер. Дұрыс көпбұрыштар». Іштей сызылған бұрыш және оның қасиеттері. Шеңбердің хордалары мен қиюшы кесінділерінің пропорционалдығы туралы теорема. Шеңберге іштей және сырттай сызылған төртбұрыштар. Дұрыс көпбұрыштар және олардың қасиеттері. Шеңбер доғасының ұзындығы. Сектор мен сегмент ауданы. Іштей және сырттай сызылған шеңберлердің радиустарын көпбұрыштың қабырғаларымен, периметрімен және ауданымен байланыстыратын формулалар. Дұрыс көпбұрыштарды салу;

б) 7-9 сыныптардағы геометрия курсы қайталау.

8. «Геометрия» оқу пәнінің білім мазмұны бөлімдерге бөлінген. Бұл бөлімдер күтілетін нәтижелер (біліктер немесе дағдылар, білім немесе түсініктер) түрінде берілген сыныптар бойынша оқыту мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады. Әр бөлімше ішінде тізбектеліп жазылған оқыту мақсаттары мұғалімге өз жұмысын жоспарлап, оқушылардың жетістіктерін бағалауға, сонымен қатар оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік жасайды.

9. Оқу пәнінің мазмұны бір бөлімді қамтиды: «Геометрия».

10. «Геометрия» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: геометриялық фигуралар туралы түсінік; геометриялық фигуралардың өзара орналасуы; метрикалық қатыстар; векторлар және түрлендірулер.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

11. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында «7» - сынып, «2.1» - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» - оқыту мақсатының реттік саны.

12. Білім алушыларға қойылатын мақсаттар:

Геометрия		
1-бөлім. Геометриялық фигуралар туралы түсінік		
7.1.1.	8.1.1.	9.1.1.
7.1.1.1 планиметрияның негізгі фигураларын білу: нүкте, түзу;	8.1.1.1 көпбұрыш, дөңес	9.1.1.1 доғ а
7.1.1.2 нүктелер мен түзулердің тиістілік аксиомаларын білу және қолдану;	көпбұрыш, көпбұрыш элементтері	ұзындығының формуласын білу және қолдану;
7.1.1.3 аксиоманың теоремадан айырмашылығын түсіну: теореманың шарты мен қорытындысын ажырату;	анықтамаларын білу;	9.1.1.2 сектор мен сегмент ауданының формулаларын білу және қолдану;
7.1.1.4 теоремаларды дәлелдеу әдістерін білу: тура дәлелдеу және «кері жору» әдістері;	8.1.1.2 көпбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындыларының және сыртқы бұрыштарының қосындыларының формулаларын қорытып шығару;	9.1.1.3 іштей сызылған бұрыш анықтамасын және оның қасиеттерін білу;
7.1.1.5 кесінді, сәуле, бұрыш, үшбұрыш, жарты жазықтық анықтамаларын білу;	8.1.1.3 параллелограмм анықтамасын білу;	9.1.1.4 дөңгелектегі кесінділердің пропорционалдылығы туралы теоремаларды білу және қолдану
7.1.1.6 кесінділер мен бұрыштарды өлшеу аксиомаларын білу және қолдану;	8.1.1.4 параллелограмм қасиеттерін қорытып шығару және қолдану;	
7.1.1.7 тең фигуралардың анықтамасы мен қасиеттерін білу және қолдану;	8.1.1.5 параллелограмм белгілерін қорытып шығару және қолдану;	
7.1.1.8 кесінділер мен бұрыштарды салу аксиомаларын білу және қолдану;	8.1.1.6 тіктөртбұрыш, ромб, шаршы анықтамаларын білу және олардың қасиеттері мен белгілерін білу;	
7.1.1.9 сыбайлас және вертикаль бұрыштардың анықтамаларын білу;	8.1.1.7 Фалес теоремасын білу	
7.1.1.10 сыбайлас және вертикаль бұрыштардың қасиеттерін білу және қолдану;		
7.1.1.11 берілген үшбұрышқа тең үшбұрыштың бар болуы аксиомасын білу;		
7.1.1.12 үшбұрыштың медианасы, биссектрисасы, биіктігі, орта перпендикуляр, орта сызығы анықтамаларын білу және оларды салу;		
7.1.1.13 үшбұрыштардың түрлерін ажырату;		
7.1.1.14 теңқабырғалы, теңбүйірлі, тікбұрышты үшбұрыштардың элементтерін білу;		
7.1.1.15 үшбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысы туралы теорема мен оның салдарларын білу;		
7.1.1.16 үшбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысы туралы теорема мен оның салдарларын есептер шығаруда қолдану;		
7.1.1.17 үшбұрыштың сыртқы бұрышының анықтамасын білу және үшбұрыштың сыртқы бұрышы туралы теореманы білу;		
7.1.1.18 үшбұрыштың сыртқы бұрышы туралы теореманы қолдану;		
7.1.1.19 үшбұрыштың бұрыштары мен қабырғалары арасындағы қатысты білу және есептер шығаруда қолдану;		
7.1.1.20 үшбұрыштар теңдігінің белгілерін білу;		

<p>7.1.1.21 үшбұрыштар теңдігінің белгілерін есептер шығаруда қолдану; 7.1.1.22 теңбүйірлі үшбұрыштың белгілері мен қасиеттерін қолдану; 7.1.1.23 теңқабырғалы үшбұрыштың қасиеттерін есептер шығаруда қолдану; 7.1.1.24 тікбұрышты үшбұрыштар теңдігінің белгілерін білу; 7.1.1.25 тікбұрышты үшбұрыштар теңдігінің белгілерін есептер шығаруда қолдану; 7.1.1.26 тікбұрышты үшбұрыштың қасиеттерін қолдану; 7.1.1.27 шеңбер мен дөңгелектің және олардың элементтерінің (центр, радиус, диаметр, хорда) анықтамаларын білу; 7.1.1.28 центрлік бұрыштың анықтамасы мен қасиеттерін білу және қолдану; 7.1.1.29 шеңбер диаметрі мен хордасының перпендикулярлығы туралы теоремаларды білу және қолдану; 7.1.1.30 нүктелердің геометриялық орнының анықтамасын білу; 7.1.1.31 перпендикуляр ұғымын біледі</p>	<p>және қолдану; 8.1.1.8 пропорционал кесінділер туралы теоремаларды білу және қолдану; 8.1.1.9 трапецияның анықтамасын, түрлерін және қасиеттерін білу; 8.1.1.10 үшбұрыштың орта сызығының қасиетін білу және қолдану; 8.1.1.11 трапецияның орта сызығының қасиетін білу және қолдану</p>	
2-бөлім. Геометриялық фигуралардың өзара орналасуы		
7.1.2.	8.1.2.	9.1.2.
<p>7.1.2.1 нүктелердің түзу мен жазықтықта орналасу аксиомаларын білу және қолдану (реттік аксиомасы); 7.1.2.2 түзулердің параллельдік аксиомасын білу; 7.1.2.3 екі түзуді қиюшымен қиғанда пайда болған бұрыштарды танып білу; 7.1.2.4 түзулердің параллельдік белгілерін білу; 7.1.2.5 түзулердің параллельдік белгілерін есептер шығаруда қолдану; 7.1.2.6 параллель түзулердің қасиеттерін білу; 7.1.2.7 параллель түзулердің қасиеттерін есептер шығаруда қолдану; 7.1.2.8 перпендикуляр, көлбеу және көлбеудің проекциясы ұғымдарын меңгеру; 7.1.2.9 нүктеден түзуге түсірілген перпендикулярдың біреу ғана болуы туралы теореманы білу және қолдану; 7.1.2.10 перпендикуляр түзулердің қасиеттерін білу және қолдану; 7.1.2.11 шеңберге жүргізілген жанама мен қиюшының анықтамаларын білу; 7.1.2.12 түзу мен шеңбердің, екі шеңбердің өзара орналасу жағдайларын білу; 7.1.2.13 есептер шығаруда шеңбер жанамасының қасиеттерін білу және қолдану; 7.1.2.14 үшбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлердің анықтамаларын білу; 7.1.2.15 үшбұрышқа сырттай және іштей сызылған шеңберлердің центрлерінің орналасуын білу; 7.1.2.16 берілген бұрышқа тең бұрыш салу, бұрыштың</p>		<p>9.1.2.1 шеңберге іштей және сырттай сызылған төртбұрыштардың қасиеттері мен белгілерін білу және қолдану; 9.1.2.2 дұрыс көпбұрыштардың анықтамасын және қасиеттерін білу; 9.1.2.3 дұрыс көпбұрыштарды салу; 9.1.2.4 дұрыс көпбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлердің радиустары арасындағы байланысты білу және қолдану; 9.1.2.5 дұрыс көпбұрыштың қабырғаларын, периметрін, ауданын және оған іштей және сырттай сызылған</p>

<p>биссектрисасын салу, кесіндіні қақ бөлу; 7.1.2.17 кесіндінің орта перпендикулярын және берілген түзуге перпендикуляр түзу салу; 7.1.2.18 берілген элементтері бойынша үшбұрыш салу</p>		<p>шеңберлердің радиустарын байланыстыратын формулаларды білу және қолдану; 9.1.2.6 үшбұрыш медианаларының қасиеттерін білу және қолдану</p>
3-бөлім. Метрикалық қатыстар		
7.1.3.	8.1.3	9.1.3.
7.1.3.1 үшбұрыш теңсіздігін білу және қолдану	<p>8.1.3.1 үшбұрыштың қабырғаларына жүргізілген медианалар, биссектрисалар, биіктіктер және орта перпендикулярлар қасиеттерін білу және қолдану; 8.1.3.2 бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің тікбұрышты үшбұрыштың қабырғалары мен бұрыштарының қатыстары арқылы берілген анықтамаларын білу; 8.1.3.3 Пифагор теоремасын дәлелдеу және қолдану; 8.1.3.4 тікбұрышты үшбұрыштың тік бұрышының төбесінен гипотенузасына түсірілген биіктігінің қасиеттерін білу және қолдану; 8.1.3.5 тікбұрышты үшбұрышты 30°, 45°, 60° -қа тең бұрыштардың синус, косинус, тангенс және котангенсінің мәндерін табу үшін қолдану; 8.1.3.6 тікбұрышты үшбұрыштың элементтерін табу үшін 30°, 45°, 60° -қа тең бұрыштардың синус, косинус, тангенс және котангенсінің мәндерін қолдану; 8.1.3.7 берілген екі элементі бойынша тікбұрышты үшбұрыштың бұрыштары мен қабырғаларын табу; 8.1.3.8 көпбұрыш ауданының анықтамасы мен қасиеттерін білу; 8.1.3.9 тең шамалас және тең құрамдас фигуралардың анықтамаларын білу; 8.1.3.10 параллелограммның, ромбтың ауданы формулаларын білу және қолдану; 8.1.3.11 үшбұрыштың ауданы формулаларын білу және қолдану; 8.1.3.12 трапецияның ауданы формулаларын білу және қолдану; 8.1.3.13 жазықтықта координаталары мен берілген екі нүктенің арақашықтығын есептеу; 8.1.3.14 кесінді ортасының координаталарын табу; 8.1.3.15 кесіндіні берілген қатынаста бөлетін нүктенің координаталарын табу; 8.1.3.16 центрі (a, b), радиусы r болатын шеңбердің теңдеуін $(x - a)^2 + (y - b)^2 = r^2$ білу; 8.1.3.17 түзудің жалпы теңдеуін және берілген екі нүкте арқылы өтетін түзудің теңдеуін жазу: $ax + by +$</p>	<p>9.1.3.1 вектордың координаталарын табу; 9.1.3.2 вектордың ұзындығын табу; 9.1.3.3 координаталары мен берілген векторларға амалдар қолдану; 9.1.3.4 векторлардың скаляр көбейтіндісін және оның қасиеттерін білу және қолдану; 9.1.3.5 векторлар арасындағы бұрышты есептеу; 9.1.3.6 косинустар теоремасын білу және қолдану; 9.1.3.7 синустар теоремасын білу және қолдану; 9.1.3.8 іштей сызылған үшбұрыштың ауданын ($S = \frac{abc}{4R}$, мұндағы a, b, c – үшбұрыштың қабырғалары, R – сырттай сызылған шеңбер радиусы) және сырттай сызылған көпбұрыштың ауданының ($S = p \cdot r$, мұндағы r – іштей сызылған шеңбер радиусы, p –</p>

	$c = 0, \frac{x-x_1}{x_2-x_1} = \frac{y-y_1}{y_2-y_1};$ 8.1.3.18 $\sin^2\alpha + \cos^2\alpha = 1$ формуласын білу және есептер шешуде қолдану; 8.1.3.19 негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктерді білу және қолдану; 8.1.3.20 α және $(90 - \alpha)$ бұрыштарының синусы, косинусы, тангенсі және котангенсі арасындағы байланыстарды білу және қолдану; 8.1.3.21 $\sin \alpha, \cos \alpha, tg \alpha$ және $ctg \alpha$ -ның мәндерін олардың біреуінің берілген мәні бойынша табу	көпбұрыштың жарты периметрі) формуларын білу және қолдану; 9.1.3.9 шеңберге іштей немесе сырттай сызылған үшбұрыштардың аудандарын пайдаланып шеңбердің радиусын табу формулаларын білу және қолдану; 9.1.3.10 синустар және косинустар теоремаларын үшбұрыштарды шешуде қолдану
--	---	--

4-бөлім. Векторлар және түрлендірулер

7.1.4.	8.1.4.	9.1.4.
		9.1.4.1 вектордың, коллинеар векторлардың, тең векторлардың, нөлдік вектордың, бірлік вектордың және вектор ұзындығының анықтамаларын білу; 9.1.4.2 векторларды қосу, векторды санға көбейту ережелерін білу және қолдану; 9.1.4.3 векторлардың коллинеарлық шартын қолдану; 9.1.4.4 векторды екі коллинеар емес векторлар бойынша жіктеу; 9.1.4.5 екі вектордың арасындағы бұрыштың анықтамасын білу; 9.1.4.6 векторлардың скаляр көбейтіндісін табу; 9.1.4.7 қозғалыстың түрлерін, композициясын және олардың қасиеттерін білу; 9.1.4.8 симметрия, параллель көшіру және бұру кезінде фигуралардың бейнелерін салу; 9.1.4.9 гомотетияның анықтамасын және қасиеттерін білу; 9.1.4.10 ұқсас фигуралардың анықтамасын және қасиеттерін білу; 9.1.4.11 үшбұрыштар ұқсастығы белгілерін білу және қолдану; 9.1.4.12 тікбұрышты үшбұрыштардың ұқсастығын білу және қолдану; 9.1.4.13 үшбұрыш биссектрисасының қасиетін білу және қолдану; 9.1.4.14 ұқсас фигуралардың аудандары және ұқсастық коэффициенті арасындағы тәуелділік формуласын білу; 9.1.4.15 дұрыс көрбұрыштардың симметрияларын білу;

13. Осы оқу бағдарламасы кешкі мектептердің 7-9 сыныптарына арналған «Геометрия» оқу пәні бойынша негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады (қазақ тілінде күндізгі оқыту түрі).

14. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Кешкі мектептердің 7-9 сыныптарына арналған «Геометрия» оқу пәнінен негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына (қазақ тілінде күндізгі оқыту түрі) қосымша

1) 7-сынып:

1-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Геометрияның алғашқы мәліметтері	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
Геометрияның негізгі ұғымдары. Аксиома. Теорема	7.1.1.1 планиметрияның негізгі фигураларын білу: нүкте, түзу; 7.1.1.5 кесінді, сәуле, бұрыш, үшбұрыш, жарты жазықтық анықтамаларын білу; 7.1.1.2 нүктелер мен түзулердің тиістілік аксиомаларын білу және қолдану; 7.1.1.3 аксиоманың теоремадан айырмашылығын түсіну: теореманың шарты мен қорытындысын ажырату; 7.1.2.1 нүктелердің түзу мен жазықтықта орналасу аксиомаларын білу және қолдану (реттік аксиомасы); 7.1.1.6 кесінділер мен бұрыштарды өлшеу аксиомаларын білу және қолдану; 7.1.1.8 кесінділер мен бұрыштарды салу аксиомаларын білу және қолдану; 7.1.1.11 берілген үшбұрышқа тең үшбұрыштың бар болуы аксиомасын білу; 7.1.2.2 түзулердің параллельдік аксиомасын білу
Фигуралар теңдігі	7.1.1.7 тең фигуралардың анықтамасы мен қасиеттерін білу және қолдану
Теореманы дәлелдеу әдістері: тура дәлелдеу және «кері жору» әдісі	7.1.1.4 теоремаларды дәлелдеу әдістерін білу: тура дәлелдеу және «кері жору» әдістері
Сыбайлас және вертикаль бұрыштар, олардың қасиеттері	7.1.1.9 сыбайлас және вертикаль бұрыштардың анықтамаларын білу; 7.1.1.10 сыбайлас және вертикаль бұрыштардың қасиеттерін білу және қолдану; 7.1.1.31 перпендикуляр ұғымын біледі
2-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Үшбұрыштар	
Үшбұрыш және оның түрлері	7.1.1.13 үшбұрыштардың түрлерін ажырату
Үшбұрыштың биссектрисы, медианасы, биіктігі және орта сызығы	7.1.1.14 теңқабырғалы, теңбүйірлі, тікбұрышты үшбұрыштардың элементтерін білу; 7.1.1.12 үшбұрыштың медианасы, биссектрисасы, биіктігі, орта перпендикулярлары, орта сызығы анықтамаларын білу және оларды салу;
Үшбұрыштар теңдігінің белгілері	7.1.1.20 үшбұрыштар теңдігінің белгілерін білу; 7.1.1.21 үшбұрыштар теңдігінің белгілерін есептер шығаруда қолдану
Теңбүйірлі үшбұрыш, оның қасиеттері және белгілері	7.1.1.22 теңбүйірлі үшбұрыштың белгілері мен қасиеттерін қолдану; 7.1.1.23 теңқабырғалы үшбұрыштың қасиеттерін есептер шығаруда қолдану
3-тоқсан	

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Түзулердің өзара орналасуы	
Параллель түзулер, олардың белгілері және қасиеттері	7.1.2.3 екі түзуді қиюшымен қиғанда пайда болған бұрыштарды танып білу; 7.1.2.4 түзулердің параллельдік белгілерін білу; 7.1.2.5 түзулердің параллельдік белгілерін есептер шығаруда қолдану; 7.1.2.6 параллель түзулердің қасиеттерін білу; 7.1.2.7 параллель түзулердің қасиеттерін есептер шығаруда қолдану
Үшбұрыш бұрыштарының қосындысы. Үшбұрыштың сыртқы бұрышы	7.1.1.15 үшбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысы туралы теорема мен оның салдарларын білу; 7.1.1.16 үшбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындысы туралы теорема мен оның салдарларын есептер шығаруда қолдану; 7.1.1.17 үшбұрыштың сыртқы бұрышының анықтамасын білу және үшбұрыштың сыртқы бұрышы туралы теореманы білу; 7.1.1.18 үшбұрыштың сыртқы бұрышы туралы теореманы қолдану
Үшбұрыш теңсіздігі	7.1.1.19 үшбұрыштың бұрыштары мен қабырғалары арасындағы қатысты білу және есептер шығаруда қолдану; 7.1.3.1 үшбұрыш теңсіздігін білу және қолдану
Тікбұрышты үшбұрыштардың теңдігінің белгілері. Тікбұрышты үшбұрыштың қасиеттері	7.1.1.24 тікбұрышты үшбұрыштар теңдігінің белгілерін білу; 7.1.1.25 тікбұрышты үшбұрыштар теңдігінің белгілерін есептер шығаруда қолдану; 7.1.1.26 тікбұрышты үшбұрыштың қасиеттерін қолдану
Перпендикуляр түзулер. Перпендикуляр, көлбеу және оның проекциясы	7.1.2.8 перпендикуляр, көлбеу және көлбеудің проекциясы ұғымдарын меңгеру; 7.1.2.9 нүктеден түзуге түсірілген перпендикулярдың біреу ғана болуы туралы теореманы білу және қолдану; 7.1.2.10 перпендикуляр түзулердің қасиеттерін білу және қолдану
4-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Шеңбер. Геометриялық салулар	
Шеңбер, дөңгелек, олардың элементтері мен бөліктері. Центрлік бұрыш	7.1.1.30 нүктелердің геометриялық орнының анықтамасын білу; 7.1.1.27 шеңбер мен дөңгелектің және олардың элементтерінің (центр, радиус, диаметр, хорда) анықтамаларын білу; 7.1.1.28 центрлік бұрыштың анықтамасы мен қасиеттерін білу және қолдану; 7.1.1.29 шеңбер диаметрі мен хордасының перпендикулярлығы туралы теоремаларды білу және қолдану
Түзу мен шеңбердің өзара орналасуы. Екі шеңбердің өзара орналасуы	7.1.2.12 түзу мен шеңбердің, екі шеңбердің өзара орналасу жағдайларын білу
Шеңберге жүргізілген жанама. Шеңберге жүргізілген жанамалардың қасиеттері	7.1.2.11 шеңберге жүргізілген жанама мен қиюшының анықтамаларын білу; 7.1.2.13 есептер шығаруда шеңбер жанамасының қасиеттерін білу және қолдану
Үшбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлер	7.1.2.14 үшбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлердің анықтамаларын білу; 7.1.2.15 үшбұрышқа сырттай және іштей сызылған шеңберлердің

	центрлерінің орналасуын білу
Салу есептері	7.1.2.16 берілген бұрышқа тең бұрыш салу, бұрыштың биссектрисасын салу, кесіндіні қак бөлу; 7.1.2.17 кесіндінің орта перпендикулярын және берілген түзуге перпендикуляр түзу салу; 7.1.2.18 берілген элементтері бойынша үшбұрыш салу
7-сыныптағы геометрия курсы қайталау	

2) 8-сынып:

1-тоқсан	
7-сыныптағы геометрия курсы қайталау	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Көпбұрыштар. Төртбұрыштарды зерттеу	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
Көпбұрыш. Дөңес көпбұрыш	8.1.1.1 көпбұрыш, дөңес көпбұрыш, көпбұрыш элементтері анықтамаларын білу; 8.1.1.2 көпбұрыштың ішкі бұрыштарының қосындыларының және сыртқы бұрыштарының қосындыларының формулаларын білу
Параллелограмм, ромб, тіктөртбұрыш, шаршы және олардың қасиеттері мен белгілері	8.1.1.3 параллелограмм анықтамасын білу; 8.1.1.4 параллелограмм қасиеттерін білу және қолдану; 8.1.1.5 параллелограмм белгілерін білу және қолдану; 8.1.1.6 тіктөртбұрыш, ромб, шаршы анықтамаларын білу және олардың қасиеттері мен белгілерін білу
Фалес теоремасы. Пропорционал кесінділер	8.1.1.7 Фалес теоремасын білу және қолдану; 8.1.1.8 пропорционал кесінділер туралы теоремаларды білу және қолдану
Трапеция, оның түрлері мен қасиеттері. Трапеция мен үшбұрыштың орта сызықтары	8.1.1.9 трапецияның анықтамасын, түрлерін және қасиеттерін білу; 8.1.1.10 үшбұрыштың орта сызығының қасиетін білу және қолдану; 8.1.1.11 трапецияның орта сызығының қасиетін білу және қолдану
Үшбұрыштың тамаша нүктелері	8.1.3.1 үшбұрыштың қабырғаларына жүргізілген медианалар, биссектрисалар, биіктіктер және орта перпендикулярлар қасиеттерін білу және қолдану
2-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Тікбұрышты үшбұрыштың қабырғалары мен бұрыштары арасындағы қатыстар	
Тікбұрышты үшбұрыштың сүйір бұрыштарының тригонометриялық функциялары. Пифагор теоремасы	8.1.3.2 бұрыштың синусы, косинусы, тангенсі және котангенсінің тікбұрышты үшбұрыштың қабырғалары мен бұрыштарының қатыстары арқылы берілген анықтамаларын білу; 8.1.3.3 Пифагор теоремасын дәлелдеу және қолдану; 8.1.3.4 тікбұрышты үшбұрыштың тік бұрышының төбесінен гипотенузасына түсірілген биіктігінің қасиеттерін білу және қолдану
Негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктер	8.1.3.18 $\sin^2\alpha + \cos^2\alpha = 1$ формуласын білу және есептер шешуде қолдану; 8.1.3.19 негізгі тригонометриялық тепе-теңдіктерді білу және қолдану; 8.1.3.20 α және $(90 - \alpha)$ бұрыштарының синусы, косинусы, тангенсі және котангенсі арасындағы байланыстарды білу және қолдану 8.1.3.21 $\sin \alpha$, $\cos \alpha$, $tg \alpha$ және $ctg \alpha$ мәндерін олардың біреуінің
Тікбұрышты	8.1.3.5 тікбұрышты үшбұрышты 30^0 , 45^0 , 60^0 -қа тең бұрыштардың

үшбұрыштарды шешу	синус, косинус, тангенс және котангенсінің мәндерін табу үшін қолдану; 8.1.3.6 тікбұрышты үшбұрыштың элементтерін табу үшін $30^0, 45^0, 60^0$ -қа тең бұрыштардың синус, косинус, тангенс және котангенсінің мәндерін қолдану; 8.1.3.7 берілген екі элементі бойынша тікбұрышты үшбұрыштың бұрыштары мен қабырғаларын табу
3-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Аудан	
Фигураның ауданы және оның қасиеттері	8.1.3.8 көпбұрыш ауданының анықтамасы мен қасиеттерін білу; 8.1.3.9 тең шамалас және тең құрамдас фигуралардың анықтамаларын білу
Төртбұрыштар мен үшбұрыштардың аудандары	8.1.3.10 параллелограммның, ромбтың ауданы формулаларын білу және қолдану; 8.1.3.11 үшбұрыштың ауданы формулаларын білу және қолдану; 8.1.3.12 трапецияның ауданы формулаларын білу және қолдану
4-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Жазықтықтағы тікбұрышты координаталар жүйесі	
Жазықтықтағы координаталар әдісі	8.1.3.13 жазықтықта координаталарымен берілген екі нүктенің арақашықтықтығын есептеу; 8.1.3.14 кесінді ортасының координаталарын табу; 8.1.3.15 кесіндіні берілген қатынаста бөлетін нүктенің координаталарын табу; 8.1.3.16 центрі (a, b), радиусы r болатын шеңбердің теңдеуін $(x - a)^2 + (y - b)^2 = r^2$ білу; 8.1.3.17 түзудің жалпы теңдеуін және берілген екі нүкте арқылы өтетін түзудің теңдеуін жазу: $ax + by + c = 0, \frac{x-x_1}{x_2-x_1} = \frac{y-y_1}{y_2-y_1}$
8-сыныптағы геометрия курсы қайталау	

3) 9-сынып:

8-сыныптағы геометрия курсы қайталау	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Жазықтықтағы векторлар	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
Вектор. Векторларға амалдар қолдану. Коллинеар және коллинеар емес векторлар	9.1.4.1 вектордың, коллинеар векторлардың, тең векторлардың, нөлдік вектордың, бірлік вектордың және вектор ұзындығының анықтамаларын білу; 9.1.4.2 векторларды қосу, векторды санға көбейту ережелерін білу және қолдану; 9.1.4.3 векторлардың коллинеарлық шартын қолдану; 9.1.4.4 векторды екі коллинеар емес векторлар бойынша жіктеу; 9.1.4.5 екі вектордың арасындағы бұрыштың анықтамасын білу; 9.1.4.6 векторлардың скаляр көбейтіндісін табу;
Вектордың координаталары. Координаталық түрде берілген векторларға амалдар қолдану	9.1.3.1 вектордың координаталарын табу; 9.1.3.2 вектордың ұзындығын табу; 9.1.4.3 векторлардың коллинеарлық шартын қолдану; 9.1.3.3 координаталарымен берілген векторларға амалдар қолдану; 9.1.3.4 векторлардың скаляр көбейтіндісін және оның қасиеттерін білу және қолдану; 9.1.3.5 векторлар арасындағы бұрышты есептеу

2-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Жазықтықтағы түрлендірулер	
Қозғалыс және оның қасиеттері	9.1.4.7 қозғалыстың түрлерін, композициясын және олардың қасиеттерін білу; 9.1.4.8 симметрия, параллель көшіру және бұру кезінде фигуралардың бейнелерін салу;
Гомотетия және оның қасиеттері	9.1.4.9 гомотетияның анықтамасын және қасиеттерін білу;
Ұқсас фигуралар және олардың қасиеттері. Үшбұрыштар ұқсастығының белгілері	9.1.4.10 ұқсас фигуралардың анықтамасын және қасиеттерін білу; 9.1.4.11 үшбұрыштар ұқсастығы белгілерін білу және қолдану; 9.1.4.12 тікбұрышты үшбұрыштардың ұқсастығын білу және қолдану; 9.1.4.13 үшбұрыш биссектрисасының қасиетін білу және қолдану; 9.1.4.14 ұқсас фигуралардың аудандары және ұқсастық коэффициенті арасындағы тәуелділік формуласын білу
3-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Үшбұрыштарды шешу	
Үшбұрыштарды шешу	9.1.3.6 косинустар теоремасын білу және қолдану; 9.1.3.7 синустар теоремасын білу және қолдану; 9.1.3.8 іштей сызылған үшбұрыштың ауданын ($S = \frac{abc}{4R}$, мұндағы a, b, c – үшбұрыштың қабырғалары, R – сырттай сызылған шеңбер радиусы) және сырттай сызылған көпбұрыштың ауданының ($S = p \cdot r$, мұндағы r – іштей сызылған шеңбер радиусы, p – көпбұрыштың жарты периметрі) формуларын білу және қолдану; 9.1.3.9 шеңберге іштей немесе сырттай сызылған үшбұрыштардың аудандарын пайдаланып шеңбердің радиусын табу формулаларын білу және қолдану; 9.1.3.10 синустар және косинустар теоремаларын үшбұрыштарды шешуде қолдану
4-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Шеңбер. Көпбұрыштар	
Шеңбер және дөңгелек. Доғаның ұзындығы. Дөңгелек, сектор және сегменттің аудандары	9.1.1.1 доға ұзындығының формуласын білу және қолдану; 9.1.1.2 сектор мен сегмент ауданының формулаларын білу және қолдану; 9.1.1.3 іштей сызылған бұрыш анықтамасын және оның қасиеттерін білу; 9.1.1.4 дөңгелектегі кесінділердің пропорционалдылығы туралы теоремаларды білу және қолдану
Дұрыс көпбұрыштар, олардың қасиеттері және симметриялары	9.1.2.1 шеңберге іштей және сырттай сызылған төртбұрыштардың қасиеттері мен белгілерін білу және қолдану; 9.1.2.2 дұрыс көпбұрыштардың анықтамасын және қасиеттерін білу; 9.1.2.3 дұрыс көпбұрыштарды салу; 9.1.2.4 дұрыс көпбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлердің радиустары арасындағы байланысты білу және қолдану; 9.1.2.5 дұрыс көпбұрыштың қабырғаларын, периметрін, ауданын және оған іштей және сырттай сызылған шеңберлердің радиустарын байланыстыратын формулаларды білу және қолдану; 9.1.2.6 үшбұрыш медианаларының қасиеттерін білу және қолдану; 9.1.4.15 дұрыс көпбұрыштардың симметрияларын білу
7-9-сыныптардағы геометрия курсы қайталау	

7) *Кешкі мектептердің 7-9-сыныптарға арналған «Информатика» пәнінен негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)*

1-тарау. Жалпы ережелер

11. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

12. Оқу пәнінің мақсаты – білім алушыларды қазіргі заманауи технологиялармен тиімді жұмыс істеу үшін базалық білім, білік және дағдымен қамтамасыз ету болып табылады.

13. Негізгі міндеттер:

1) білім алушыларда ақпараттық процесстердің қоғамдағы ролінің түсінігін, ақпараттық технологияларды адам іс – әрекетінің әр түрлі салаларында пайдаланудың техникалық мүмкіндіктері мен перспективаларын қалыптастыру;

2) білім алушылардың ақпараттық технологияларды күнделікті өмірде, оқуда және келешек еңбек іс – әрекетінде тиімді қолдануларына әрекет ету;

3) білім алушыларды жүйелерді талдауға, шешімдерді, программалық қосымшаларды жасауға, оларды дамытып жетілдіруге, сонымен қатар, өздерінің өнімдерін бағалауға мүмкіндік бере отырып, олардың компьютермен жұмыс істеудің негізгі қағидаларын түсінуін қамтамасыз ету;

4) талдау, абстракция, модельдеу және программалау арқылы білім алушыларға әр түрлі тапсырмаларды шешуді үйрету;

5) білім алушыларда логикалық, алгоритмдік, сонымен қатар, жалпылау мен үйлестік, тапсырмаларды құрамдас бөлікке ажырату мен ортақ заңдылықтарды бөлу, қойылған тапсырмаларды шешуге тиімді және рационалды тәсілдер табу мүмкіндіктерін қосатын есептік ойлауды дамыту;

6) білім алушыларда ақпараттық мәдениетті қалыптастыру – жалпы ережелерді ұстану және жеке тұлға мен бүкіл қазақстандық әлеуметтің мүддесін көздеу;

7) білім алушылардың ғылыми тілді меңгеруіне және пән бойынша ұғымдық аппаратты байытуына ықпал ету.

2 – тарау. «Информатика» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

14. «Информатика» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

2) 8-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

3) 9-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

15. Оқу пәнінің мазмұны бағдарламаның пән бойынша оқыту бөлімдерінен тұрады. Әр бөлім бөлімшелерге бөлінген. Бөлімшелер күтілетін нәтиже, дағды немесе білік, білім немесе түсінік түрінде оқыту мақсаттарын қамтиды.

16. «Информатика» пәні бойынша бағдарламаның мазмұны 4 бөлімді қамтиды: компьютерлік жүйелер; ақпараттық процестер; компьютерлік ойлау;

денсаулық және қауіпсіздік.

17. 1-бөлім. «Компьютерлік жүйелер» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: компьютердің құрылғылары; программалық қамтамасыз ету; компьютерлік желілер.

8. 2-бөлім. «Ақпараттық процестер» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: ақпаратты ұсыну және өлшеу; ақпараттық нысандарды құру және түрлендіру.

9. 3-бөлім. «Компьютерлік ойлау» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: модельдеу; алгоритмдер; программалау.

10. 4-бөлім. «Денсаулық және қауіпсіздік» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: эргономика; ақпараттық және онлайн қауіпсіздік.

11. 7-сыныпқа арналған оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) «Ақпаратты өлшеу және компьютер жады». Ақпараттың өлшем бірліктерін атап өту, ақпаратты бір өлшем бірлігінен басқа өлшем бірліктеріне ауыстыруды жүзеге асыру; компьютердің жады түрлері (жедел сақтау құрылғысы, тұрақты сақтау құрылғысы, сыртқы сақтау құрылғысы, кэш – жады); ақпаратты сығу, мұрағаттау программалары; мұрағаттарды құру және мұрағаттан шығару;

2) «Жүйелер және қауіпсіздік». Қызметі, компьютерлік желілердің жіктелуі (масштаб, топология, тиістілігіне қарай); компьютерді зиянды программалардан қорғау;

3) «Тапсырмаларды электронды кестелердің көмегімен шешу». Мәтіндік процессорда кестелерді құру, өңдеу, пішімдеу; электронды кестелер, электронды кестелердің негізгі ұғымдары; мәліметтерді енгізу, өңдеу мен пішімдеу, толтыру маркері; мәлімет типтері; формулаларды енгізу; диаграммаларды құру;

4) «Шешімдерді программалау (C/C++, Python, Delphi, Lazarus тілдерінің бірінде)». Программалау жүйесі; программалау тілдері; мәлімет типтері; жобаның интерфейсі; сызықтық алгоритмдерді программалау; тармақталу алгоритмдерін программалау; кірістірілген және құрамды шарттарды программалау;

5) «Нысандар мен оқиғаларды модельдеу». 3D – редакторлар; нысандардың үшөлшемді модельдері; оқиғалардың үшөлшемді модельдері; үшөлшемді нысандар мен оқиғаларды құру және редакциялау.

12. 8-сыныпқа арналған оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) «Компьютер мен жүйелердің техникалық сипаттамалары». Ақпарат көлемін анықтауда алфавиттік (әліпби) тәсілін қолдану; процессордың негізгі сипаттамалары; желінің өткізу қабілеті;

2) «Денсаулық және қауіпсіздік». Адам ағзасына түрлі электронды құрылғылардың әсері, электронды құрылғылардың жағымсыз әсерінен қорғану тәсілдері; желі қолданушыларының қауіпсіздігі: интернеттегі алаяқтық пен агрессия;

3) «Ақпаратты электронды кестелерде өңдеу». Электронды кестелердегі мәліметтердің пішімдері; абсолютті және салыстырмалы сілтемелер; берілген функция графигін құру; кірістірілген функцияларды қолдану: математикалық

(қосынды, көбейтінді, дәреже), статистикалық (егер минималды, максималды, орташа мәні, есептеу), логикалық (егер);

4) «Программалар жасаудың кіріктірілген орталары (C/C++, Python, Delphi, Lazarus тілдерінің бірінде)». Программалық жасақтаманың міндетіне қарай жіктелуі; программа құрудың кіріктірілген ортасының құрамдас бөліктері; таңдау операторы; алгоритмнің трассировкасын орындау;

5) «Программа құрудың кіріктірілген ортасында тапсырмаларды шешу». Қолданбалы есептерді программа құрудың кіріктірілген ортасында модельдеу.

13. 9-сыныпқа арналған оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) «Ақпаратпен жұмыс». Эргономика (компьютерді ұзақ уақыт бойы қолдануға байланысты қауіптерді сынап бағалау); ақпараттың қасиеттері; бұлттық есептеулерді қолдана отырып, құжаттарды құру, өзгерту және қарастыруда бірлесе жұмыс істеу; желілік этикет және құқықтық нормалар;

2) «Компьютердің конфигурациясы». Компьютердің міндетіне қарай конфигурациясын (аппараттық және программалық жасақтама) таңдау;

3) «Мәліметтер қоры». Мәліметтер қоры, жазба, өріс; электронды кестеде мәліметтер қорын құру; мәліметтерді іздеу, сұрыптау және сүзгілеу;

4) «Процестерді электронды кестелерде модельдеу». Модельді құру және оны зерттеу (электронды кестедегі мәліметтер қоры); есепті әртүрлі әдістермен шығару, әрқайсысын сипаттау және тиімдісін таңдап алу; процестер модельдерін электронды кестелер арқылы зерттеу (физикалық, биологиялық, экономикалық).

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

14. Оқыту мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа бөлінген.

15. Бағдарламада «оқыту мақсаттары» төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында «7» – сынып, «2.1» – екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» – оқыту мақсатының реттік саны.

16. Білім алушыларға қойылатын мақсаттар:

1-бөлім. Компьютерлік жүйелер		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
1.1 Компьютердің құрылғылары		
7.1.1.1 компьютердің жады түрлерінің қызметін (жедел сақтау құрылғысы, тұрақты сақтау құрылғысы, сыртқы сақтау құрылғысы, кэш – жады) сипаттау	8.1.1.1 қарапайым деңгейінде процессордың қызметін және оның негізгі сипаттама сын түсіндіру.	9.1.1.1 компьютердің міндетіне қарай конфигурациясын таңдау.
1.2 Программалық қамтамасыз ету		
7.1.2.1 «программалау жүйесі» және «программалау тілдері» ұғымдарын ажырата білу; 7.1.2.2 - әртүрлі пішімдегі мұрағаттарды құру және мұрағаттан шығару	8.1.2.1 жүйелік, қолданбалы программалық қамтамасыз ету және программалау жүйесін ажырату.	9.1.2.1 қолданушының қажеттілігіне байланысты программалық қамтамасыз етуді таңдау

1.3. Компьютерлік желілер		
7.1.3.1 компьютерлік желілерді топтастыру.	8.1.3.1 желінің өткізу қабілетін анықтау.	9.1.3.1 бұлтты технологияларын қолдана отырып, құжаттармен бірлесе жұмыс істеуді ұйымдастыру
2-бөлім. Ақпараттық процестер		
7 – сынып	8 – сынып	9 – сынып
2.1 Ақпаратты ұсыну және өлшеу		
7.2.1.1 ақпараттың өлшем бірліктерін атап өту; 7.2.1.2 - ақпаратты бір өлшем бірлігінен басқа өлшем бірліктеріне ауыстыруды жүзеге асыру.	8.2.1.1 ақпарат көлемін анықтауда алфавиттік (әліпби) тәсілді қолдану.	9.2.1.1 ақпараттың қасиеттерін анықтау (өзектілігі, нақтылығы, анықтығы, құндылығы және тағы басқа).
2.2. Ақпараттық нысандарды құру және түрлендіру		
7.2.2.1 мәтіндік процессорда кесте элементтерін пішімдеу; 7.2.2.2 электронды кесте элементте рін пішімдеу; 7.2.2.3 электронды кестеде диаграммалар құру	8.2.2.1 электронды кестеде есептерді шешу үшін мәліметтердің әр түрлі пішімдерін қолдану; 8.2.2.2 электронды кестені қолдана отырып есептерді шешуде кіріктірілген функция ларды қолдану	9.2.2.1 мәліметтер қоры, жазба, өріс терминдерін түсіндіру; 9.2.2.2 электронды кестеде мәліметтер қорын құру
3-бөлім. Компьютерлік ойлау		
7 – сынып	8 – сынып	9 – сынып
3.1. Модельдеу		
7.3.1.1 редакторларында нысандар мен оқиғалардың 3D моделін құру	8.3.1.1 программа өңдеудің кіріктірілген ортасында есептердің моделін құру	9.3.1.1 электронды кестеде процесстердің моделін (физикалық, биологиялық, экономикалық) өңдеу және зерттеу
3.2. Алгоритмдер		
7.3.2.1 алгоритмді программалау тілінде жазу.	8.3.2.1 алгоритм трассировкасын жүзеге асыру	9.3.2.1 есепті әр түрлі әдістермен шығару, әрқайсысын сипаттау және тиімдісін таңдап алу; 9.3.2.2 қойылған міндеттің нәтижесін бағалау.
3.3. Программалау		
7.3.3.1 деректердің типін жіктеу; 7.3.3.2 сызықтық және тармақталу алгоритмдерін программаны өңдеудің кіріктірілген ортасынында (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) жазу.	8.3.3.1 таңдау және циклдер операторларын программаны өңдеудің кіріктірілген ортасында қолдану (C/C++, Python, Delphi, Lazarus); 8.3.3.2 программаны өңдеудің кіріктірілген ортасының компоненттерін білу және қолдану (C/C++, Python, Delphi, Lazarus)	9.3.3.1 программаны өңдеудің кіріктірілген ортасынында бір өлшемді массивті қолдана отырып программаны құрастыру(C/C++, Python, Delphi, Lazarus)
4. Денсаулық және қауіпсіздік		
7 – сынып	8 – сынып	9 – сынып
4.1. Эргономика		
7.4.1.1 қауіпсіздік техникасы ережелері бұзылуы зардаптары	8.4.1.1 адам ағзасына түрлі электронды құрылғылардың әсері туралы мысал келтіру	9.4.1.1 компьютерді ұзақ уақыт бойы қолдануға

туралы айту; 7.4.1.2 жасалатын жобаның интерфейсін құру талаптарын орындау	және қорғану тәсілдерін тиімді қолдану.	байланысты қауіптерді сынап бағалау.
4.2. Ақпараттық қауіпсіздік		
7.4.2.1 өзгенің жұмысын көшіріп алуд заңсыздық екені туралы айту; 7.4.2.2 компьютерді зиянды программалардан қорғау	8.4.2.1 желі қолданушы- ларының қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерін сақтау (интернеттегі алаяқтық пен агрессия).	9.4.2.1 желіде жұмыс істеу барысында этикалық және кұқықтық нормалардың бұзылу салдары туралы ой қорытып айту.

17. Осы оқу бағдарламасы кешкі мектептердің 7-9-сыныптарына арналған «Информатика» оқу пәні бойынша негізгі орта білім беру деңгейінің жанартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес (қазақ тілінде күндізгі оқыту түріндегі) жүзеге асырылады.

18. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

*Кешкі мектептердің 7-9 сыныптарына арналған «Информатика» пәнінен
негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу
бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар
(қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)*

1) 7-сынып:

1-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Ақпаратты өлшеу және компьютер жадысы	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
Ақпараттың өлшем бірліктері	7.2.1.1 - ақпараттың өлшем бірліктерін атап өту; 7.2.1.2 - ақпаратты бір өлшем бірлігінен басқа өлшем бірліктеріне ауыстыруды жүзеге асыру
Компьютерлік жады	7.1.1.1 - компьютердің жады түрлерінің қызметін (жедел сақтау құрылғысы, тұрақты сақтау құрылғысы, сыртқы сақтау құрылғысы, кэш – жады) сипаттау
Файлдардың көлемі	7.1.2.2 - әртүрлі пішімдегі мұрағаттарды құру және мұрағаттан шығару
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Желілер және қауіпсіздік	
Компьютерлік желілер және олардың жіктелуі	7.1.3.1 - компьютерлік желілерді топтастыру
Вирусқа қарсы қауіпсіздік	7.4.2.1 - компьютерді зиянды программалардан қорғау
2-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Есептерді электронды кестелердің көмегімен шешу	
Мәтіндік процессордағы кестелер	7.2.2.1 - мәтіндік процессорда кесте элементтерін пішімдеу
Электронды кестелердің элементтерін пішімдеу	7.2.2.2 - электронды кесте элементтерін пішімдеу
Мәліметтер пішімі	7.3.3.1 - деректердің типін жіктеу
Кестелі мәліметтердің графикалық ұсынылуы	7.2.2.3 - электронды кестеде диаграммалар құру;
Процесстерді электронды кестелерде модельдеу	7.2.2.2 - электронды кесте элементтерін пішімдеу; 7.3.3.1 - деректердің типін жіктеу;

	7.2.2.3 - электронды кестеде диаграммалар құру.
3-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Шешімдерді программалау	
Программалау тілдері	7.1.2.1 - «программалау жүйесі» және «программалау тілдері» ұғымдарын ажырата білу
Программалау жүйелері	7.1.2.1 - «программалау жүйесі» және «программалау тілдері» ұғымдарын ажырата білу;
Мәліметтер типтері	7.3.3.1 - деректердің типін жіктеу;
Сызықтық алгоритмдерді программалау	7.3.2.1 - алгоритмді программалау тілінде жазу; 7.3.3.2 - сызықтық және тармақталу алгоритмдерін программаны өңдеудің кіріктірілген ортасында (C/C++, Python, Delphi, Lazarus, PascalABC) жазу;
Тармақталу алгоритмдерін программалау	7.3.2.1 - программалау тілінде алгоритмді жазу; 7.3.3.2 - сызықтық және тармақталу алгоритмдерін программаны өңдеудің кіріктірілген ортасында (C/C++, Python, Delphi, Lazarus, PascalABC) жазу;
Кірістірілген шарттарды программалау	7.3.2.1 - программалау тілінде алгоритмді жазу; 7.3.3.2 - сызықтық және тармақталу алгоритмдерін программаны өңдеудің кіріктірілген ортасында (C/C++, Python, Delphi, Lazarus, PascalABC) жазу;
Құрамды шарттарды программалау	7.3.2.1 - алгоритмді программалау тілінде жазу; 7.3.3.2 - сызықтық және тармақталу алгоритмдерін программаны өңдеудің кіріктірілген ортасында (C/C++, Python, Delphi, Lazarus, PascalABC) жазу.
4-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Нысандар мен оқиғаларды модельдеу	
Үш өлшемді модельдер	7.3.1.1 - нысандар мен оқиғалардың 3D моделін құру;
Редакторға кіріктірілген нысандар	7.3.1.1 - нысандар мен оқиғалардың 3D моделін құру;
Нысандардың үш өлшемді модельдері	7.3.1.1 - нысандар мен оқиғалардың 3D моделін құру;
Оқиғалардың үш өлшемді модельдері	7.3.1.1 - нысандар мен оқиғалардың 3D моделін құру.

2) 8-сынып:

1-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Компьютер мен желілердің техникалық сипаттамалары	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
Ақпаратты өлшеу	8.2.1.1 - ақпарат көлемін анықтауда алфавиттік (әліпби) тәсілін қолдану;
Процессор және оның сипаттамалары	8.1.1.1 - қарапайым деңгейінде процессордың қызметін және оның негізгі сипаттамасын түсіндіру;
Компьютерлік желілер	8.1.3.1 - желінің өткізу қабілетін анықтау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Денсаулық және қауіпсіздік	
Компьютер пайдаланудың кері аспектілері	8.4.1.1 - адам ағзасына түрлі электронды құрылғылардың әсері туралы мысал келтіру және қорғану тәсілдерін тиімді қолдану;
Желідегі қауіпсіздік	8.4.2.1 - желі қолданушыларының қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерін сақтау (интернеттегі алаяқтық пен агрессия)
2-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Ақпаратты электронды кестелерде өңдеу	

Статистикалық мәліметтер	8.2.2.2 - электронды кестені қолдана отырып есептерді шешуде кіріктірілген функцияларды қолдану; 8.2.2.1 - электронды кестеде есептерді шешу үшін мәліметтердің әртүрлі пішімдерін қолдану;
Кірістірілген функциялар	8.2.2.2 - электронды кестені қолдана отырып есептерді шешуде кіріктірілген функция ларды қолдану
Қолжетімді ақпараттың негізінде мәліметтерді талдау	8.2.2.2 - электронды кестені қолдана отырып есептерді шешуде кіріктірілген функция ларды қолдану
Қолданбалы есептерді шешу	8.2.2.2 - электронды кестені қолдана отырып есептерді шешуде кіріктірілген функция ларды қолдану ну; 8.2.2.1 - электронды кестеде есептерді шешу үшін мәліметтердің әр түрлі типі мен пішімдерін қолдану
Статистикалық мәліметтер	8.2.2.2 - электронды кестені қолдана отырып есептерді шешуде кіріктірілген функция ларды қолдану; 8.2.2.1 - электронды кестеде есептерді шешу үшін мәліметтердің әртүрлі пішімдерін қолдану
3-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Программаларды құрудың кіріктірілген орталары	
Программалық қамтамасыз етудің жіктелуі	8.1.2.1 - жүйелік, қолданбалы программалық қамтамасыз ету және программалау жүйесін ажырату;
Программа құрудың кіріктірілген ортасының компоненттері	8.3.3.2 - программаны өңдеудің кіріктірілген ортасының компоненттерін білу және қолдану (C/C++, Python, Delphi, Lazarus)
Таңдау операторы	8.3.3.1 - таңдау және циклдар операторларын программаны өңдеудің кіріктірілген ортасында қолдану (C/C++, Python, Delphi, Lazarus)
Алгоритм трассировкасы	8.3.2.1 - алгоритм трассировкасын жүзеге асыру
4-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Программаларды құрудың кіріктірілген ортасында есептерді шешу	
Алгоритмді құру	8.3.1.1 программа өңдеудің кіріктірілген ортасында есептердің моделін құру 8.3.2.1 - алгоритм трассировкасын жүзеге асыру;
Алгоритмді программалау	8.3.1.1 программа өңдеудің кіріктірілген ортасында есептердің моделін құру 8.3.3.2 - программаны өңдеудің кіріктірілген ортасының компоненттерін білу және қолдану (C/C++, Python, Delphi, Lazarus) ; 8.3.3.1 - таңдау және циклдар операторларын программаны өңдеудің кіріктірілген ортасында қолдану (C/C++, Python, Delphi, Lazarus)
Программаны тестілеу	8.3.1.1 программа өңдеудің кіріктірілген ортасында есептердің моделін құру 8.3.2.1 - алгоритм трассировкасын жүзеге асыру

3) 9-сынып:

1-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Ақпаратпен жұмыс	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
Ақпараттың қасиеттері	9.2.1.1 - ақпараттың қасиеттерін анықтау (өзектілігі,

	нақтылығы, анықтығы, құндылығы және тағы басқа); 9.4.1.1 - компьютерді ұзақ уақыт бойы қолдануға байланысты қауіптерді сынап бағалау;
Құжаттармен бірлескен жұмыс	9.1.3.1 - бұлтты технологияларды қолдана отырып, құжаттармен бірлесе жұмыс істеуді ұйымдастыру;
Желілік этикет	9.4.2.1 - желіде жұмыс істеу барысында этикалық және құқықтық нормалардың бұзылу салдары туралы ой қорытып айту.
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Компьютерді таңдау	
Компьютердің конфигурациясы	9.1.1.1 - компьютердің міндетіне қарай конфигурациясын таңдау;
Программалық қамтамасыз етуді таңдау	9.1.2.1 - қолданушының қажеттілігіне байланысты программалық қамтамасыз етуді таңдау
2-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Мәліметтер қоры	
Мәліметтер қоры	9.2.2.1 – «мәліметтер қоры, жазба, өріс» терминдерін түсіндіру;
Электронды кестелерде мәліметтер қорын құру	9.2.2.2 - электронды кестеде мәліметтер қорын құру;
Мәліметтер қорымен жұмыс істеу	9.2.2.2 - электронды кестеде мәліметтер қорын құру
3-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Циклдарды программалау	
Параметрлі цикл	9.3.3.1 - таңдау және циклдар операторларын программаны өңдеудің кіріктірілген ортасында қолдану (C/C++, Python, Delphi, Lazarus)
Соңғы шартты цикл	9.3.3.1 - таңдау және циклдар операторларын программаны өңдеудің кіріктірілген ортасында қолдану (C/C++, Python, Delphi, Lazarus)
Алғы шартты цикл	9.3.3.1 - таңдау және циклдар операторларын программаны өңдеудің кіріктірілген ортасында қолдану (C/C++, Python, Delphi, Lazarus)
4-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Процесстерді электронды кестелерде модельдеу	
Мәселені анықтау және талдау	9.3.1.1 - электронды кестеде процесстердің моделін (физикалық, биологиялық, экономикалық және тағы басқа) өңдеу және зерттеу;
Шешімді табу	9.3.1.1 - электронды кестеде процесстердің моделін (физикалық, биологиялық, экономикалық және тағы басқа) өңдеу және зерттеу; 9.2.2.2 - электронды кестеде мәліметтер қорын құру; 9.2.2.3 - мәліметтерді іздеуді, сұрыптауды және сүзгілеуді жүзеге асыру; 9.3.2.1 - есепті әртүрлі әдістермен шығару, әрқайсысын сипаттау және сәйкесін таңдап алу; 9.3.2.2 - қойылған міндеттің нәтижесін бағалау; 9.1.3.1 - бұлтты технологияларды қолдана отырып, құжаттармен бірлесе жұмыс істеуді ұйымдастыру;
Жобаны қорғау	9.1.3.1 - бұлтты технологияларды қолдана отырып, құжаттармен бірлесе жұмыс істеуді ұйымдастыру; 9.4.1.1 - компьютерді ұзақ уақыт бойы қолдануға байланысты

8) *Негізгі орта білім беру деңгейінің кешкі мектептерінің 7-9-сыныптарына арналған «Физика» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)*

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. 7-9-сыныптардағы физика курсының мақсаты – оқушылардың ғылыми көзқарасының негізін қалыптастыру. Әлемнің жаратылыстанымдық-ғылыми бейнесін тұтастай қабылдауды, бақылау қабілеттерін дамыту және табиғат құбылыстарын талдау және таңдау арқылы өмірге қажетті практикалық есептердің шешімдерін таба білуге дағдыландыру.

3. Мақсатқа сәйкес оқу пәнін оқытудың негізгі міндеттері:

1) оқушылардың әлемнің қазіргі физикалық бейнесінің негізінде жатқан іргелі заңдылықтар мен принциптер туралы білімді, табиғатты танудың ғылыми әдістерін меңгеру;

2) оқушылардың зияткерлік, ақпараттық, коммуникативтік және рефлексивтік мәдениетін дамытуға, физикалық экспериментті орындау және зерттеу жұмыстарын жүргізу дағдыларын дамыту;

3) оқу және зерттеу қызметіне жауапкершілікпен қарауға тәрбиелеу;

4) табиғат ресурстарын пайдалануда және қоршаған ортаны қорғауда, адамды және қоғамды қауіпсіз өмір сүрумен қамтамасыз етуде меңгерген дағдыларды қолдану болып табылады.

2-тарау. «Физика» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Физика» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

7-9 сыныпта – аптасына 1,5 сағатты, оқу жылында 51 сағатты құрайды.

5. Оқу пәнінің мазмұны 8 бөлімді қамтиды: физикалық шамалар мен өлшеулер, механика, жылу физикасы, электр және магнетизм, геометриялық оптика, кванттық физика элементтері, астрономия негіздері, әлемнің қазіргі физикалық бейнесі.

6. «Физикалық шамалар мен өлшеулер» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: физика – табиғат туралы ғылым, физикалық шамалар мен өлшеулер.

7. «Механика» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: кинематика негіздері, динамика негіздері, сақталу заңдары, статика, тербелістер мен толқындар.

8. «Жылу физикасы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: молекулалы-кинетикалық теория негіздері, термодинамика негіздері.

9. «Электр және магнетизм» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: электростатика негіздері, электр тогы, магнит өрісі, электромагниттік толқындар және тербеліс.

10. «Геометриялық оптика» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: геометриялық оптика заңдары.

11. «Кванттық физика элементтері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: атом мен атом ядросының құрылысы, радиоактивтілік, элементар бөлшектер.

12. «Астрономия негіздері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: жер және ғарыш, астрофизика элементтері.

13. «Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі» бөлімі «Физиканың дүниетанымдық мәні» бөлімшесінен тұрады.

14. Оқу пәнінің 7-сыныптағы базалық білім мазмұны:

1) «Физика – табиғат туралы ғылым». Физика – табиғат туралы ғылым, табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері; «Физикалық шамалар мен өлшеулер». Халықаралық бірліктер жүйесі (SI); скаляр және векторлық физикалық шамалар, өлшеулер мен есептеулердің дәлдігі, үлкен және кіші сандарды ықшамдап жазу;

№ 1-зертханалық жұмыс: кішкентай денелердің өлшемін анықтау;

№ 2-зертханалық жұмыс: физикалық шамаларды өлшеу;

2) «Механикалық қозғалыс». Механикалық қозғалыс және оның сипаттамалары, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырмалылығы, түзусызықты бірқалыпты және бірқалыпсыз қозғалыстар, жылдамдық және орташа жылдамдықты есептеу, әртүрлі механикалық қозғалыстардың графиктері;

3) «Тығыздық». Масса және денелердің массасын өлшеу, дұрыс және дұрыс емес пішінді денелердің көлемін өлшеу, заттың тығыздығы және тығыздықтың өлшем бірлігі, тығыздықты есептеу;

№ 3-зертханалық жұмыс: сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын анықтау;

4) «Денелердің өзара әрекеттесуі». Инерция құбылысы, күш, тартылыс құбылысы және ауырлық күші, салмақ, деформация, серпімділік күші, Гук заңы, үйкеліс күші, үйкеліс әрекетін техникада ескеру, бір түзу бойымен денеге әсер еткен күштерді қосу;

№ 4-зертханалық жұмыс: серпімді деформацияларды зерделеу;

№ 5-зертханалық жұмыс: сырғанау үйкеліс күшін зерттеу;

5) «Қатты денелер, сұйықтар және газдардағы қысым». Газдардың, сұйықтардың және қатты денелердің молекулалық құрылымы, қатты денелердегі қысым, сұйықтар мен газдардағы қысым, Паскаль заңы, қатынас ыдыстар, гидравликалық машиналар, атмосфералық қысым, атмосфералық қысымды өлшеу, манометрлер, сорғылар, кері итеруші күш;

№ 6-зертханалық жұмыс: Архимед заңын зерделеу;

№ 7-зертханалық жұмыс: дененің сұйықта жүзу шарттарын анықтау;

6) «Жұмыс және қуат». Механикалық жұмыс, қуат;

7) «Энергия». Кинетикалық энергия, потенциалдық энергия, энергияның сақталуы және басқа түрге айналуы;

8) «Жай механизмдер». Жай механизмдер, дененің массалық центрі, иіндіктің тепе-теңдік шарты, пайдалы әрекет коэффициенті;

№ 8-зертханалық жұмыс: Жазық фигураның массалар центрін анықтау;

№ 9-зертханалық жұмыс: иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау;

№ 10-зертханалық жұмыс: көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін анықтау;

9) «Жер және Ғарыш». Аспан денелері туралы ғылым, күн жүйесі, күнтізбе негіздері (тәулік, ай, жыл).

15. Оқу пәнінің 8-сыныптағы базалық білім мазмұны:

1) «Жылулық құбылыстар». Жылулық қозғалыс, броундық қозғалыс, диффузия, температура, оны өлшеу тәсілдері, температураның шкалалары, ішкі энергия, ішкі энергияны өзгерту тәсілдері, жылуөткізгіштік, конвекция, сәуле шығару, табиғаттағы және техникадағы жылу берілу, жылу мөлшері, заттың меншікті жылу сыйымдылығы, отынның энергиясы, отынның меншікті жану жылуы, жылу үдерістеріндегі энергияның сақталу және басқа түрге айналу заңы;

№ 1-зертханалық жұмыс: әртүрлі температурадағы суларды араластырғандағы жылу мөлшерлерін салыстыру;

2) «Заттың агрегаттық күйлері». Қатты денелердің балқуы және қатаюы, балқу температурасы, меншікті балқу жылуы, булану және конденсация, қаныққан және қанықпаған булар, қайнау, меншікті булану жылуы, қайнау температурасының атмосфералық қысымға байланыстылығын анықтау;

№ 2-зертханалық жұмыс: мұздың меншікті балқу жылуын анықтау; практикалық жұмыстар: сапалық және сандық есептер шығару, заттың фазалық ауысу графигін зерттеу, мұздың балқу температурасын зерттеу, булану жылдамдығының әртүрлі факторларға тәуелділігін зерттеу;

3) «Термодинамика негіздері». Термодинамиканың бірінші заңы, газдың және будың жұмысы, жылу үдерістерінің қайтымсыздығы, термодинамиканың екінші заңы, жылу қозғалтқыштары, жылу қозғалтқыштарының пайдалы әрекет коэффициенті, Жылу машиналарын пайдаланудағы экологиялық мәселелер;

4) «Электростатика негіздері». Денелердің электрленуі, электр заряды, өткізгіштер мен диэлектриктер, электр зарядының сақталу заңы, қозғалмайтын зарядтардың өзара әрекеттесуі, Кулон заңы, элементар электр заряды, электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі, электр өрісінің потенциалы және потенциалдар айырымы, конденсатор;

5) «Тұрақты электр тогы. Электр тогы, электр тогы көздері, электр тізбегі және оның құрамды бөліктері, ток күші, кернеу, тізбек бөлігі үшін Ом заңы, өткізгіштің электр кедергісі, өткізгіштің меншікті кедергісі, реостат, өткізгіштерді тізбектей және параллель қосу, электр тогының жұмысы мен қуаты, электр тогының жылулық әсері, Джоуль-Ленц заңы, металдардағы электр кедергісінің температураға тәуелділігі, асқын өткізгіштік, электрқызырғыш құралдар, қыздыру шамдары, қысқа тұйықталу, балқымалы сақтандырғыштар, электр тогының химиялық әсері (Фарадейдің заңы);

№ 3-зертханалық жұмыс: электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі ток күшін өлшеу;

№ 4-зертханалық жұмыс: тізбек бөлігі үшін ток күшінің кернеуге тәуелділігін зерттеу;

№ 5-зертханалық жұмыс: өткізгіштерді тізбектей және параллель қосуды зерделеу;

№ 6-зертханалық жұмыс: электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау;

б) «Электромагниттік құбылыстар». Тұрақты магниттер, магнит өрісі, тогы бар түзу өткізгіштің магнит өрісі, тогы бар шарғының магнит өрісі, электромагниттер және оларды қолдану; магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әрекеті, электроқозғалтқыш; электр өлшеуіш құралдар, электромагниттік индукция, генераторлар;

№ 7-зертханалық жұмыс: тұрақты магниттің қасиеттерін оқып-үйрену және магнит өрісінің бейнесін алу;

№ 8-зертханалық жұмыс: электромагнитті құрастыру және оның әсерін сынау;

7) «Жарық құбылыстары». Жарықтың түзу сызықты таралу заңы, жарықтың шағылуы, шағылу заңдары, жазық айналар, сфералық айналар, сфералық айна көмегімен кескін алу, жарықтың сынуы, жарықтың сыну заңы, толық ішкі шағылу, линзалар, линзаның оптикалық күші, жұқа линзаның формуласы, линзаның көмегімен кескін алу, көз - оптикалық жүйе, көздің көру кемшіліктері және оларды түзету әдістері, оптикалық аспаптар;

№ 9-зертханалық жұмыс: шынының сыну көрсеткішін анықтау;

№ 10-зертханалық жұмыс: жұқа линзаның фокустық қашықтығын анықтау;

16. Оқу пәнінің 9-сыныптағы базалық білім мазмұны:

1) «Кинематика негіздері». Механикалық қозғалыс, векторлар және оларға амалдар қолдану, вектордың координаталар осьтеріне түсірілген проекциялары, түзусызықты теңайнымалы қозғалыс, үдеу, түзусызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру, дененің еркін түсуі, еркін түсу үдеуі, қисықсызықты қозғалыс, материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы, сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар, центрге тартқыш үдеу;

№ 1-зертханалық жұмыс: теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау;

№ 2-зертханалық жұмыс: горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу;

2) «Астрономия негіздері». Жұлдызды аспан, аспан сферасы, аспан координаталарының жүйесі, әртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінерлік қозғалысы, жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақыт, Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары, Күн жүйесі денесіне дейінгі ара қашықтықты параллакс әдісімен анықтау;

3) «Динамика негіздері». Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері, механикадағы күштер, Ньютонның екінші заңы, масса, Ньютонның үшінші заңы, Бүкіләлемдік тартылыс заңы, дененің салмағы, салмақсыздық, денелердің ауырлық күшінің әрекетінен қозғалуы, Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы;

4) «Сақталу заңдары». Дене импульсі және күш импульсі, импульстің

сақталу заңы, реактивті қозғалыс, механикалық жұмыс және энергия, энергияның сақталу және айналу заңы;

5) «Тербелістер және толқындар». Тербелмелі қозғалыс, тербелістер кезіндегі энергияның түрленуі, тербелмелі қозғалыстың теңдеуі, математикалық және серіппелі маятниктердің тербелістері, еркін және еріксіз тербелістер, резонанс, еркін электромагниттік тербелістер, толқындық қозғалыс, дыбыс, дыбыстың сипаттамалары, акустикалық резонанс, жаңғырық, электромагниттік толқындар, электромагниттік толқындар шкаласы;

№ 3-зертханалық жұмыс: математикалық маятниктің көмегімен еркін түсу үдеуін анықтау;

№ 4-зертханалық жұмыс: беттік толқындардың таралу жылдамдығын анықтау.

б) «Атом құрылысы. Атом құбылысы». Жылулық сәуле шығару; жарық кванттары туралы Планк гипотезасы, фотоэффект құбылысы, рентген сәулелері, радиоактивтілік, радиоактивті сәулеленудің табиғаты, Резерфорд тәжірибесі, атомның құрамы;

7) «Атом ядросы. Ядролық өзара әрекеттесу, ядролық күштер, массалар ақауы, атом ядросының байланыс энергиясы, ядролық реакциялар, радиоактивті ыдырау заңы, ауыр ядролардың бөлінуі, тізбекті ядролық реакция, ядролық реактор, термоядролық реакциялар, радиоизотоптар, радиациядан қорғану, элементар бөлшектер;

8) «Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі». Физика және астрономияның дүниетанымдық маңызы, экологиялық мәдениет.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

17. Бағдарламада «оқыту мақсаттары» төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында «7» – сынып, «2.1» – екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» – оқыту мақсатының реттік саны.

18. Білім алушылар білуі тиіс:

7-сынып		8-сынып	9-сынып
1.1 Физика –табиғат туралы ғылым			
7.1.1.1 физикалық құбылыстарға мысалдар келтіру, табиғатты зерттеудің ғылыми әдістерін ажырату			
1.2 Физикалық шамалар			
7.1.2.1 физикалық шамаларды олардың SI(Халықаралық бірліктер жүйесі) жүйесіндегі өлшем бірліктерімен сәйкестендіру			
7.1.2.2 скаляр және векторлық шамаларды ажырату және мысалдар келтіру;			
7-сынып	8-сынып	9-сынып	
1.3 Физикалық өлшеулер			
7.1.3.1 дененің ұзындығын, көлемін, температурасын және уақытты өлшеу, өлшеу нәтижелерін	8.1.3.1 эксперимент-тен деректерін жинақтау, талдау және өлшеу және қателіктерін ескеріп жазу	9.1.3.1 алған түсіндіру жасау	нәтижені және қорытынды

аспаптардың қателіктерін есепке ала отырып жазу		
7.1.3.2 кішкентай денелердің өлшемін қатарлау әдісі арқылы анықтау	8.1.3.2 тәжірибені жүргізуге әсер ететін факторларды анықтау	9.1.3.2 эксперименттің нәтижесіне әсер ететін факторларды талдау және экспериментті жүргізуді жақсарту жолдарын ұсыну
7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау	8.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау	9.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
2.1 Кинематика негіздері		
7-сынып		8-сынып
		9-сынып
7.2.1.1 терминдердің физикалық мағынасын түсіндіру - материялық нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырмалылығы, траектория, жол, орын ауыстыру, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру		9.2.1.1 материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану
7.2.1.2 түзу сызықты бірқалыпты қозғалысты және бірқалыпсыз қозғалысты ажырата білу		9.2.1.2 векторларды қосу, азайту, векторды скалярға көбейту вектордың координаталар остеріне проекцияларын анықтау, векторларды құраушыларға жіктеу
7.2.1.3 қозғалыстағы дененің жылдамдығы мен орташа жылдамдығын есептеу		9.2.1.3 уақытқа тәуелділік графиктерінен орын ауыстыру, жылдамдық, үдеуді анықтау
7.2.1.4 s -тің t -ға тәуелділік графигін тұрғызуда координата осьтерінде және кестелерде өлшем бірліктерін дұрыс белгілеу		9.2.1.4 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын есептер шығаруда қолдану, түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі координата мен орын ауыстыру теңдеулерін есептер шығаруда қолдану
7.2.1.5 дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен келесі жағдайларды анықтау: (1) дененің тыныштық күйін, (2) тұрақты жылдамдықпен қозғалысын		9.2.1.5 тең үдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін эксперименттік жолмен анықтау, тең үдемелі қозғалыс кезіндегі орын ауыстырудың және жылдамдықтың уақытқа тәуелділік графиктерін тұрғызу және оларды түсіндіру
7.2.1.6 бірқалыпты қозғалған дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен жылдамдығын анықтау		9.2.1.6 еркін түсуді сипаттау үшін теңайнымалы қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдану
		9.2.1.7 теңайнымалы және бірқалыпты қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдана отырып, горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын сипаттау
		9.2.1.8 горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс жылдамдығын анықтау, горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс траекториясын сызу
		9.2.1.9 дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сызықтық және бұрыштық шамалар арқылы сипаттау, сызықтық және бұрыштық жылдамдықты байланыстыратын өрнекті есептер шығаруда қолдану

		9.2.1.10 центрге тартқыш үдеу формуласын есептер шығаруда қолдану
2.2 Динамика негіздері		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
7.2.2.1 инерция құбылысын түсіндіру және мысалдар келтіру		9.2.2.1 инерция, инерттілік және инерциялық санақ жүйесі ұғымдарының мағынасын түсіндіру, Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
7.2.2.2 күнделікті өмірден күштердің әрекет етуіне мысалдар келтіру		9.2.2.2 ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіру
7.2.2.3 пластикалық және серпімді деформацияларды ажырату, мысалдар келтіру		9.2.2.3 Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
7.2.2.4 серпімділік күшінің серіппенің ұзаруына тәуелділік графигінен қатандық коэффициентін анықтау		9.2.2.4 Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
7.2.2.5 Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу		9.2.2.5 бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
7.2.2.6 Үйкеліс күшінің түрлерін ажырату, оның пайдасы мен зиянына мысалдар келтіру		9.2.2.6 үдеумен қозғалған дененің салмағын анықтау, салмақсыздық күйді түсіндіру
7.2.2.7 күштерді берілген масштабта графикалық түрде көрсету, денеге бір түзудің бойымен әрекет ететін күштердің тең әрекетті күшінің модулі мен бағытын анықтау		9.2.2.7 ғарыш аппараттардың орбиталарын салыстыру, бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласын есептер шығаруда қолдану
7.2.2.8 масса, салмақ және ауырлық күші ұғымдарын ажырату		9.2.2.8 тартылыс өрісіндегі дененің қозғалысын сипаттайтын шамаларды анықтау
7.2.2.9 электронды, серіппелі, иінді таразылардың көмегімен дененің массасын өлшеу		
7.2.2.10 әртүрлі пішіндегі қатты дененің немесе сұйықтың көлемін өлшеу үшін өлшеуіш цилиндрді(мензурка) қолдану		
7.2.2.11 тығыздықтың физикалық мағынасын түсіндіру,		
7.2.2.12 сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын тәжірибе арқылы анықтау, тығыздықтың формуласын есептер шығаруда қолдану		
2.3 Сақталу заңдары		
7.2.3.1 механикалық жұмыс деген физикалық ұғымның мағынасын түсіндіру		9.2.3.1 дене импульсі мен күш импульсін ажырату
7.2.3.2 механикалық энергияның екі түрін ажырату		9.2.3.2 импульстің сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
7.2.3.3 кинетикалық энергия формуласын есептер шығаруда қолдану		9.2.3.3 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына баға беру
7.2.3.4 жоғары көтерілген дене үшін потенциалдық энергиясының және		9.2.3.4 механикалық жұмысты аналитикалық және графиктік тәсілмен анықтау, жұмыс пен

серпімді дененің формуласын қолдану		энергияның байланысын түсіндіру	
7.2.3.5 энергияның түрленуіне мысалдар келтіру, және механикалық энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану		9.2.3.5 энергияның сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану	
7.2.3.6 қуат ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру			
7.2.3.7 механикалық жұмыс пен қуаттың формулаларын есептер шығаруда қолдану			
2.4 Статика			
7-сынып		8-сынып	9-сынып
7.2.4.1 «Механиканың алтын ережесін» тұжырымдау және қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру, күш моменті ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру			
7.2.4.2 жазық фигураның массалық центрін тәжірибеде анықтау			
7.2.4.3 тәжірибеде иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттер ережесін тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану			
7.2.4.4 көлбеу жазықтықтың пайдалы әсер коэффициентін тәжірибеде анықтау			
2.5 Тербелістер мен толқындар			
7-сынып	8-сынып	9-сынып	
		9.2.5.1 еркін және еріксіз тербелістерге мысалдар келтіру, эксперименттік әдіспен амплитуда, период, жиілікті анықтау	
		9.2.5.2 формулаларды қолданып, период, жиілік, циклдік жиілікті анықтау	
		9.2.5.3 тербелмелі процесте энергияның сақталу заңын сипаттау	
		9.2.5.4 гармоникалық тербелістердің графиктері бойынша координатаның, жылдамдықтың және үдеудің теңдеулерін жаза білу	
		9.2.5.5 әртүрлі тербелмелі жүйедегі тербелістің пайда болу себептерін түсіндіру, маятниктер тербелісі периодының әртүрлі параметрлерге тәуелділігін зерттеу	
		9.2.5.6 математикалық маятник периодының формуласынан еркін түсу үдеуін анықтау, период квадратының маятник ұзындығына тәуелділік графигін тұрғызу және талдау	
		9.2.5.7 еріксіз тербеліс амплитудасының мәжбүрлеуші күштің жиілігіне тәуелділігін график бойынша сипаттау, резонанс құбылысын сипаттау	
		9.2.5.8 толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын есеп шығаруда қолдану, көлденең және бойлық толқындарды салыстыру	
		9.2.5.9 су бетіндегі толқындардың таралу жылдамдығын эксперимент түрінде анықтау	
		9.2.5.10 дыбыстың пайда болу және таралу шарттарын атау, дыбыс сипаттамаларын дыбыс толқындарының жиілігі және амплитудасымен сәйкестендіру	
		9.2.5.11 резонанстың пайда болу шарттарын атау және оның қолданылуына мысалдар келтіру	
		9.2.5.12 жаңғырықтың пайда болу табиғатын және оны қолдану әдістерін сипаттау, табиғатта және техникада ультрадыбыс пен инфрадыбысты қолдануға мысалдар келтіру	

3.1 Молекулалы- кинетикалық теория негіздері		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
7.3.1.1 заттардың молекулалық құрылысы негізінде, газдардың сұйықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау	8.3.1.1 молекулалы- кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау	
7.3.1.2 қысымның физикалық мағынасын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау, есептер шығаруда қатты дененің қысымының формуласын қолдану	8.3.1.2 температураның мәндерін әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу, температураны өлшеуді жылулық ұлғаю негізінде сипаттау	
7.3.1.3 газ қысымын молекулалық құрылым негізінде түсіндіру	8.3.1.3 молекула-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуы сипаттау	
7.3.1.4 сұйықтықтағы гидростатикалық қысымның формуласын шығару және оны есептер шығаруда қолдану	8.3.1.4 молекула-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау	
7.3.1.5 қатынас ыдыстардың қолданылуына мысалдар келтіру		
7.3.1.6 гидравликалық машиналардың жұмыс істеу принципін сипаттау, гидравликалық машиналарды қолдану кезіндегі күштен ұтысты есептеу		
7.3.1.7 атмосфералық қысымның табиғатын түсіндіру және оны өлшеудің әдістерін ұсыну, манометр мен сорғылардың жұмыс істеу принципін сипаттау		
7.3.1.8 кері итеруші күшті анықтау және оның сұйыққа батырылған дененің көлеміне тәуелділігін зерттеу		
7.3.1.9 сұйықтар мен газдардағы кері итеруші күштің табиғатын түсіндіру		
7.3.1.10 есептер шығару кезінде Архимед заңын қолдану		
3.2 Термодинамика негіздері		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
	8.3.2.1 дененің ішкі энергиясын өзгерту тәсілдерін сипаттау	
	8.3.2.2 жылу берілудің түрлерін салыстыру, техникада және тұрмыста жылу берілу түрлерінің қолданылуына мысалдар келтіру	
	8.3.2.3 жылу алмасу процесі кезінде алған немесе берген жылу мөлшерін анықтау	
	8.3.2.4 заттың меншікті жылу сыйымдылығының мағынасын түсіндіру	
	8.3.2.5 отынның жануы кезінде бөлінген жылу мөлшерін анықтау	
	8.3.2.6 жылу құбылыстарындағы энергияның сақталу және айналу заңын зерттеу, жылулық тепе-теңдік теңдеуін есептер шығаруда қолдану	
	8.3.2.7 балқу/кристалдану кезіндегі жұтылатын/бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын есептер шығаруда қолдану	
	8.3.2.8 заттың балқу және қатаю процесі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау	
	8.3.2.9 эксперимент көмегімен мұздың меншікті балқу жылуын	

	анықтау	
	8.3.2.10 заттың булану және конденсациялану кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау, су буының мысалында қанығу күйін сипаттау	
	8.3.2.11 меншікті булану жылуын анықтау, қайнау температурасының сыртқы қысымға тәуелділігін түсіндіру	
	8.3.2.12 термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру	
	8.3.2.13 термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру	
	8.3.2.14 жылу қозғалтқышының пайдалы әсер коэффициентін анықтау	
	8.3.2.15 іштен жану қозғалтқышының, бу турбинасының жұмыс істеу принципін түсіну және сипаттау	
	8.3.2.16 жылу қозғалтқыштарын жетілдіру жолдарын ұсыну, жылу машиналарының қоршаған ортаның экологиясына әсерін бағалау	
	8.3.2.17 жылу қозғалтқыштарындағы энергияның түрленуін сипаттау	
4.1 Электростатика негіздері		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
	8.4.1.1 электр зарядын сипаттау, үйкеліс арқылы денені электрлендіру және индукция құбылысын түсіндіру	
	8.4.1.2 электрленудің оң және теріс әсерлеріне мысалдар келтіру	
	8.4.1.3 электр зарядының сақталу заңын түсіндіру, Кулон заңын есептер шығаруда қолдану	
	8.4.1.4 электр өрісі және оның күштік сипаттамасы ұғымдарының физикалық мағынасын түсіндіру	
	8.4.1.5 біртекті электростатикалық өрістегі зарядқа әсер етуші күшті есептеу, электр өрісін күш сызықтар арқылы графикалық кескіндеу	
	8.4.1.6 потенциалдың физикалық мағынасын түсіндіру, конденсаторлардың құрылысын және қолданылуын сипаттау	
4.2 Электр тогы		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
	8.4.2.1 электр тогы ұғымын және электр тогының пайда болу шарттарын түсіндіру	
	8.4.2.2 электр схемасын графикалық бейнелеуде электр тізбегі элементтерінің шартты белгілерін қолдану, кернеудің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру	
	8.4.2.3 электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді анықтау	
	8.4.2.4 тұрақты температурада металл өткізгіштің вольт-амперлік сипаттамасын графикалық түрде бейнелеу және түсіндіру	
	8.4.2.5 тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану	
	8.4.2.6 кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіну, есеп шығаруғанда өткізгіштің меншікті кедергісін формуласын қолдану	
	8.4.2.7 өткізгіштерді тізбектей жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау, өткізгіштерді параллель жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау	
	8.4.2.8 өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғауда тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолданып, электр тізбектеріне есептеулер жүргізу	
	8.4.2.9 жұмыс және қуат формулаларын есептер шығаруда қолдану	
	8.4.2.10 Джоуль-Ленц заңын есептер шығару үшін қолдану	

	8.4.2.11 эксперимент көмегімен электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау, кВтсағ өлшем бірлігін қолданып, электр энергиясының құнын практикалық есептеулермен алу	
	8.4.2.12 металл өткізгіштердегі электр тогын және оның кедергісінің температураға тәуелділігін сипаттау	
	8.4.2.13 қысқа тұйықталудың пайда болу себептерін және алдын алу амалдарын түсіндіру, сұйықтардағы электр тогын сипаттау	
4.3 Магнит өрісі		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
	8.4.3.1 магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттама беру және магнит өрісін күш сызықтары арқылы графикалық бейнелеу	
	8.4.3.2 магнит өрісінің сипаттамаларын түсіндіру; тогы бар түзу өткізгіштің және соленоидтің айналасында магнит өрісі сызықтарының бағытын анықтау;	
	8.4.3.3 жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру;	
	8.4.3.4 магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әсерін сипаттау	
	8.4.3.5 электр қозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмыс істеу принципін түсіндіру	
	8.4.3.6 электро магниттік индукция құбылысын түсіндіру. Қазақстанда және дүние жүзінде электр энергиясын өндірудің мысалдарын келтіру	
4.4 Электромагниттік толқындар және тербеліс		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
	9.4.4.1 тербелмелі контурдағы еркін электромагниттік тербелістерді сапалы сипаттау	
	9.4.4.2 механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың ұқсастығы мен айырмашылығын салыстыру, электро магниттік толқындар шкаласын сипаттау және әртүрлі диапазондағы толқындардың қолданылуына мысалдар келтіру	
	9.4.4.3 шыны призма арқылы өткен жарықтың дисперсиясына сапалы сипаттама беру	
5.1 Геометриялық оптика заңдары		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
	8.5.1.1 Күннің және Айдың тұтылуын графикалық бейнелеу	
	8.5.1.2 эксперимент арқылы түсу және шағылу бұрыштарының тәуелділігін анықтау	
	8.5.1.3 айналық және шашыранды шағылудың мысалдарын келтіру және түсіндіру	
	8.5.1.4 жазық айнада дененің кескінін алу және оны сипаттау	
	8.5.1.5 дененің кескінін алу үшін сфералық айнада сәуленің жолын салу және алынған кескінді сипаттау	
	8.5.1.6 жазық параллель пластинада сәуленің жолын салу	
	8.5.1.7 жарықтың сыну заңын пайдаланып есептер шығару	
	8.5.1.8 тәжірибеге сүйене отырып толық ішкі шағылу құбылысын түсіндіру	
	8.5.1.9 экспериментте шынының сыну көрсеткішін анықтау сыну көрсеткішінің анықталған мәнін кестелік мәндермен салыстыру	

	және эксперимент нәтижесін бағалау		
	8.5.1.10 жұқа линза формуласын есептер шығару үшін қолдану		
	8.5.1.11 линзаның сызықтық ұлғаю формуласын сандық және графиктік есептер шығару үшін қолдану жұқа линзада сәуленің жолын салу және кескінге сипаттама беру		
	8.5.1.12 жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау		
	8.5.1.13 көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуді сипаттау. қарапайым оптикалық құралдарды (перископ, Обскура камерасы) құрастыру		
6.1 Атом мен атом ядросының құрылысы			
7-сынып	8-сынып	9-сынып	
		9.6.1.1 сәулелік энергияның температураға тәуелділігін сипаттау	
		9.6.1.2 Планк формуласын есептер шығаруда қолдану	
		9.6.1.3 фотоэффект құбылысын сипаттау және фотоэффект құбылысының техникада пайдаланылуына мысалдар келтіру фотоэффект үшін Эйнштейн формуласын есептер шығаруда қолдану	
		9.6.1.4 рентген сәулесін электромагниттік сәулелердің басқа түрлерімен салыстыру рентген сәулесін қолдануға мысалдар келтіру	
		9.6.1.5 α -бөлшегінің шашырауы бойынша Резерфорд тәжірибесін сипаттау	
		9.6.1.6 ядролық күштердің қасиеттерін сипаттау	
		9.6.1.7 атом ядросының масса ақауын анықтау, атом ядросының байланыс энергиясы формуласын есептер шығаруда қолдану;	
		9.6.1.8 ядролық реакцияның теңдеуін шешуде зарядтық және массалық сандардың сақталу заңын қолдану	
6.2 Радиоактивтілік			
7-сынып	8-сынып	9-сынып	
		9.6.2.1 α , β және γ - сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін түсіндіру	
		9.6.2.2 радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру, радиоактивті ыдырау заңын есептер шығаруда қолдану	
		9.6.2.3 тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын сипаттау, ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау	
		9.6.2.4 ядролық ыдырау мен ядролық синтезді салыстыру	
		9.6.2.5 радиоактивті изотоптарды қолданудың мысалдарын келтіру, радиациядан қорғану әдістерін сипаттау	
6.3 Элементар бөлшектер			
7-сынып	8-сынып	9-сынып	
		9.6.3 элементар бөлшектерді жіктеу	
7.1 Жер және Ғарыш			
	7-сынып		8-сынып 9-сынып
	7.7.1.1 геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерді салыстыру		
	7.7.1.2 Күн жүйесінің нысандарын жүйелеу		
	7.7.1.3 жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты ауысуын және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіру		
7.2 Астро-физика элементтері			
7 - сынып	8 - сынып	9 - сынып	
		9.7.2.1 абсолюттік және көрінерлік жұлдыздық шамаларды ажырату жұлдыздың жарқырауына әсер ететін факторларды	

		атау
		97.2.2 аспан сферасының негізгі элементтерін атау, жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың аспан координатасын анықтау
		9.7.2.3 әртүрлі ендіктегі жұлдыздардың шарықтау айырмашылығын түсіндіру, жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру
		9.7.2.4 Кеплер заңдарының негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру
		9.7.2.5 Күн жүйесіндегі денелердің ара қашықтығы мен өлшемдерін анықтау үшін параллакс әдісін қолдануды түсіндіру
8.1 Физиканың дүниетанымдық мәні		
7 - сынып	8 - сынып	9 - сынып
		9.8.1.1 адамның дүниетанымдық көзқарасының қалыптасуына физика және астрономияның дамуының әсерін түсіндіру
		9.8.1.2 жаңа технологиялардың қоршаған ортаға әсерінің артықшылығы мен қауіптілігін бағалау

19. Осы оқу бағдарламасы негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Физика» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

20. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Кешкі мектептердің негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Физика» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

Тақырыптар/ Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан	
Физика – табиғат туралы ғылым	
Физика – табиғат туралы ғылым. Табиғатты зерттеудің ғылыми әдістері	7.1.1.1 физикалық құбылыстарға мысалдар келтіру, табиғатты зерттеудің ғылыми әдістерін ажырату
Физикалық шамалар мен өлшеулер	
Халықаралық бірліктер жүйесі (SI)	7.1.2.1 физикалық шамаларды олардың SI- жүйесіндегі өлшем бірліктерімен сәйкестендіру
Скаляр және векторлық физикалық шамалар	7.1.2.2 скаляр және векторлық физикалық шамалар ажырату және мысалдар келтіру
Өлшеулер мен есептеулердің дәлдігі.	7.1.3.1 дененің ұзындығын, көлемін, температурасын және уақытты өлшеу, өлшеу нәтижелерін аспаптардың қателіктерін есепке ала отырып жазу;
№1-зертханалық жұмыс. «Кішкентай денелердің өлшемін анықтау»	7.1.3.2 кішкентай денелердің өлшемін қатарлау әдісі арқылы анықтау;
№2-зертханалық жұмыс. «Физикалық шамаларды өлшеу»	7.1.3.3 физика кабинетінде қауіпсіздік ережелерін білу және сақтау
Механикалық қозғалыс	

Механикалық қозғалыс және оның сипаттамасы Санақ жүйесі Қозғалыстың салыстырмалылығы	7.2.1.1 келесі терминдердің физикалық мағынасын түсіндіру - материялық нүкте, санақ жүйесі, қозғалыстың салыстырмалылығы, траектория, жол, орын ауыстыру, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығына мысалдар келтіру
Түзу сызықты бірқалыпты және бірқалыпсыз қозғалыстар	7.2.1.2 түзу сызықты бірқалыпты қозғалыс пен бірқалыпсыз қозғалысты ажырата білу
Жылдамдық және орташа жылдамдықты есептеу	7.2.1.3 қозғалыстағы дененің жылдам-дығы мен орташа жылдамдығын есептеу
Әртүрлі механикалық қозғалыстардың графиктері	7.2.1.4 s -тің t-ға тәуелділік графигін тұрғызуда координаталар осьтерінде және кестелерде өлшем бірліктерін дұрыс белгілеу; 7.2.1.5 дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен келесі жағдайларды анықтау: дененің тыныштық күйін, тұрақты жылдамдықпен қозғалысын; 7.2.1.6.бірқалыпты қозғалған дененің орын ауыстыруының уақытқа тәуелділік графигінен жылдамдығын анықтау
2-тоқсан	
Тығыздық	
Масса және денелердің массасын өлшеу	7.2.2.9 электронды, серіппелі, иінді таразылардың көмегімен дененің массасын өлшеу
Дұрыс және дұрыс емес пішінді денелердің көлемін өлшеу	7.2.2.10 әртүрлі пішіндегі қатты дененің немесе сұйықтың көлемін өлшеу үшін өлшеуіш цилиндрді (мензурка) қолдану
Заттың тығыздығы және тығыздықтың өлшем бірлігі. №3-зертханалық жұмыс. «Сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын анықтау»	7.2.2.11 тығыздықтың физикалық мағынасын түсіндіру; 7.2.2.12сұйықтар мен қатты денелердің тығыздығын тәжірибе арқылы анықтау, тығыздықтың формуласын есептер шығаруда қолдану
Денелердің өзара әрекеттесуі	
Инерция құбылысы	7.2.2.1 инерция құбылысын түсіндіру және мысалдар келтіру
Күш	7.2.2.2 күнделікті өмірден күштердің әрекет етуіне мысалдар келтіру
Тартылыс құбылысы және ауырлық күші. Салмақ	7.2.2.8 масса, салмақ және ауырлық күші ұғымдарын ажырату
№4-зертханалық жұмыс. «Серпімді деформацияларды зерделеу»	7.2.2.4 серпімділік күшінің серіппенің ұзаруына тәуелділік графигінен қатаңдық коэффициентін анықтау;
Деформация	7.2.2.3 пластикалық және серпімді деформацияларды ажырату, мысалдар келтіру
Серпімділік күші, Гук заңы	7.2.2.5 Гук заңының формуласы бойынша серпімділік күшін есептеу
Үйкеліс күші. №5-зертханалық жұмыс. «Сырғанау үйкеліс күшін зерттеу»	7.2.2.6 Үйкеліс күшінің түрлерін ажырату, оның пайдасы мен зиянына мысалдар келтіру
Бір түзу бойымен денеге әрекет еткен күштерді қосу	7.2.2.7 күштерді берілген масштабта графикалық түрде көрсету, денеге әсер ететін және бір түзудің бойымен бағытталған күштердің тең әрекетті күшінің модулі мен

	бағытын анықтау	
3-тоқсан		
Қысым		
Газдардың сұйықтар және қатты денелердің молекулалық құрылымы	7.3.1.1 заттардың молекулалық құрылысы негізінде, газдардың сұйықтар мен қатты денелердің құрылымын сипаттау	
Қатты денелердегі қысым	7.3.1.2 қысымның физикалық мағына-сын түсіндіру және өзгерту әдістерін сипаттау; есептер шығаруда қатты дененің қысымының формуласын қолдану	
Сұйықтар мен газдардағы қысым, Паскаль заңы	7.3.1.3 газ қысымын молекулалық құрылым негізінде түсіндіру; 7.3.1.4 сұйықтардағы гидростатикалық қысымның формуласын шығару және оны есептер шығаруда қолдану	
Қатынас ыдыстар	7.3.1.5 қатынас ыдыстарды қолдануға мысалдар келтіру	
Гидравликалық машиналар	7.3.1.6 гидравликалық машиналардың жұмыс істеу принципін сипаттау; гидравликалық машиналарды қолдану кезіндегі күштен ұтысты есептеу	
Атмосфералық қысым. Атмосфералық қысымды өлшеу. Манометрлер. Сорғылар	7.3.1.7 атмосфералық қысымның табиғатын түсіндіру және оны өлшеудің әдістерін ұсыну, манометр мен сорғылардың жұмыс істеу принципін сипаттау	
№ 6-зертханалық жұмыс. «Архимед заңын зерделеу»	7.3.1.8 кері итеруші күшті анықтау және оның сұйыққа батырылған дененің көлеміне тәуелділігін зерттеу;	
Кері итеруші күш	7.3.1.9 сұйықтар мен газдардағы кері итеруші күштің табиғатын түсіндіру; 7.3.1.10 есептер шығаруда Архимед заңын қолдану	
№ 7-зертханалық жұмыс. «Дененің сұйықта жүзу шарттарын анықтау»	7.3.1.11 дененің сұйықта жүзу шарттарын зерттеу;	
Жұмыс және қуат		
Механикалық жұмыс Қуат	7.2.3.1 механикалық жұмыс ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 7.2.3.6 қуат ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру; 7.2.3.7 механикалық жұмыс пен қуаттың формулаларын есептер шығаруда қолдану	
4-тоқсан		
Энергия		
Кинетикалық энергия. Потенциалдық энергия	7.2.3.2 механикалық энергияның екі түрін ажырату; 7.2.3.3 кинетикалық энергия формуласын есептер шығаруда қолдану; 7.2.3.4 жоғары көтерілген дене үшін потенциалдық энергияның және серпімді дененің формуласын қолдану	
Энергияның сақталуы және айналуы	7.2.3.5 энергияның түрленуіне мысалдар келтіру, және механикалық энергияның сақталу заңын есептер шығаруда қолдану	
Күш моменті		
Жай механизмдер	7.2.4.1 «Механиканың алтын ережесін» тұжырымдау және қарапайым механизмдердің қолданылуына мысалдар келтіру; күш моменті ұғымының физикалық мағынасын түсіндіру	
Дененің массалық центрі №8-зертханалық жұмыс. «Жазық фигураның массалар центрін анықтау»	7.2.4.2 жазық фигураның массалық центрін тәжірибеде анықтау	

№9-зертханалық жұмыс. «Иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау» Иіндіктің тепе-теңдік шарты	7.2.4.3 тәжірибеде иіндіктің тепе-теңдік шарттарын анықтау; тепе-теңдікте тұрған денелер үшін күш моменттер ережесін тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
Пайдалы әрекет коэффициенті. №10-зертханалық жұмыс. «Көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін анықтау»	7.2.4.4 көлбеу жазықтықтың пайдалы әрекет коэффициентін тәжірибеде анықтау;
Жер және Ғарыш	
Аспан денелері туралы ғылым	7.7.1.1 геоцентрлік және гелиоцентрлік жүйелерді салыстыру
Күн жүйесі	7.7.1.2 Күн жүйесінің нысандарын жүйелеу
Күнгізбе негіздері (тәулік, ай, жыл)	7.7.1.3 жыл мезгілдерінің ендіктерге байланысты ауысуы және күн мен түннің ұзақтығын түсіндіру

1) 8-сынып:

Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
Жылу құбылыстары	
I-тоқсан	
Жылулық қозғалыс, броундық қозғалыс, диффузия	8.3.1.1 молекула-кинетикалық теорияның негізгі қағидаларын дәлелдейтін мысалдар келтіру және тәжірибені сипаттау
Температура, оны өлшеу тәсілдері, температураның шкалалары	8.3.1.2 Температураны өлшеуді жылулық ұлғаю негізінде сипаттау; температураны әр түрлі шкала (Цельсий, Кельвин) бойынша өрнектеу
Ішкі энергия, ішкі энергияны өзгерту тәсілдері	8.3.2.1 дененің ішкі энергиясын өзгерту тәсілдерін сипаттау;
Жылуөткізгіштік, Табиғаттағы және техникадағы жылу берілу конвекция, сәуле шығару	8.3.2.2 жылу берілудің түрлерін салыстыру, техникада және тұрмыста жылу беру түрлерінің қолданылуына мысалдар келтіру
Жылу мөлшері. Заттың меншікті жылу сыйымдылығы	8.3.2.3 жылу алмасу процесі кезінде алған немесе берген жылу мөлшерін анықтау; 8.3.2.4 заттың меншікті жылу сыйымдылығының мағынасын түсіндіру
Отынның энергиясы Отынның меншікті жану жылуы	8.3.2.5 отынның жануы кезінде бөлінген жылу мөлшерін анықтау
№ 1-зертханалық жұмыс. «Температуралары әр түрлі суды араластырғандағы жылу мөлшерлерін салыстыру» Жылу үдерістеріндегі энергияның сақталу және айналу заңы	8.3.2.6 жылу құбылыстарындағы энергияның сақталу және айналу заңын зерттеу; жылулық тепе-теңдік теңдеуін есептер шығаруда қолдану 8.1.3.2 тәжірибені жүргізуге әсер ететін факторларды анықтау;
Заттың агрегаттық күйлері	
Қатты денелердің балқуы және қатаюы, балқу температурасы, меншікті балқу жылуы	8.3.1.3 молекула-кинетикалық теория негізінде қатты күйден сұйыққа және кері айналуы сипаттау; 8.3.2.7 балқу/кристалдану кезіндегі жұтылатын/бөлінетін жылу мөлшерінің формуласын есептер шығаруға қолдану;

	8.3.2.8 заттың балқу және қатаю үдерісі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау
№ 2-зертханалық жұмыс. «Мұздың меншікті балқу жылуын анықтау»	8.3.2.9 эксперимент көмегімен мұздың меншікті балқу жылуын анықтау;
Булану және конденсация. Қаныққан және қанықпаған булар	8.3.1.4 молекула-кинетикалық теория негізінде заттың сұйық күйден газ күйіне және кері айналуын сипаттау; 8.3.2.10 заттың булану және конденсация үдерісі кезіндегі температураның уақытқа тәуелділік графигін талдау; су буының мысалы негізінде қанығу күйін сипаттау
Қайнау, меншікті булану жылуы. Қайнау температурасының атмосфералық қысымға байланыстылығын анықтау	8.3.2.11 меншікті булану жылуын анықтау; қайнау температурасының сыртқы қысымға тәуелділігін түсіндіру
2-тоқсан	
Термодинамика негіздері	
Термодинамиканың бірінші заңы, газдың және будың жұмысы	8.3.2.12 термодинамиканың бірінші заңының мағынасын түсіндіру
Жылу үдерістерінің қайтымсыздығы, термодинамиканың екінші заңы	8.3.2.13 термодинамиканың екінші заңының мағынасын түсіндіру
Жылу қозғалтқыштары	8.3.2.17 жылу қозғалтқыштарындағы энергияның түрленуін сипаттау; 8.3.2.15 іштен жану қозғалтқышының, бу турбинасының жұмыс істеу принципін сипаттау
Жылу қозғалтқыштарының пайдалы әрекет коэффициенті Жылу машиналарын пайдаланудағы экологиялық мәселелер	8.3.2.14 жылу қозғалтқышының пайдалы әрекет коэффициентін анықтау; 8.3.2.16 жылу қозғалтқыштарын жетілдіру жолдарын ұсыну, жылу машиналарының қоршаған ортаның экологиясына әсерін бағалау
Электростатика негіздері	
Денелердің электрленуі, электр заряды, өткізгіштер мен диэлектриктер	8.4.1.1 электр зарядын сипаттау; үйкеліс арқылы денені электрлену және индукция құбылысын түсіндіру; 8.4.1.2 электрленудің оң және теріс әсеріне мысалдар келтір
Электр зарядының сақталу заңы, қозғалмайтын зарядтардың өзара әрекеттесуі, Кулон заңы, элементар электр заряды	8.4.1.3 электр зарядының сақталу заңын түсіндіру; Кулон заңын есептер шығаруда қолдану
Электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі	8.4.1.4 электр өрісі және оның күштік сипаттамасы ұғымдарының физикалық мағынасын түсіндіру; 8.4.1.5 біртекті электростатикалық өрістегі зарядқа әсер етуші күшті есептеу; электр өрісін күш сызықтар арқылы кескіндеу
Электр өрісінің потенциалы және потенциалдар айырымы, конденсатор	8.4.1.6 потенциалдар айырымының және потенциалдың физикалық мағынасын түсіндіру; конденсаторлардың құрылысын және қолданылуын сипаттау
3-тоқсан	
Тұрақты электр тогы	
Электр тогы, электр тогы көздері	8.4.2.1 электр тогы ұғымын және электр тогының пайда болу шарттарын түсіндіру
Электр тізбегі және оның құрамды бөліктері, ток күші,	8.4.2.2 электр схемасын графикалық бейнелеуде электр тізбегі элементтерінің шартты белгілерін қолдану;

кернеу	кернеудің физикалық мағына-сын, оның өлшем бірлігін түсіндіру	
№ 3-зертханалық жұмыс. «Электр тізбегін құрастыру және оның әртүрлі бөліктеріндегі ток күшін өлшеу»		8.4.2.3 электр тізбегіндегі ток күші мен кернеуді анықтау;
№ 4-зертханалық жұмыс. «Тізбек бөлігі үшін ток күшінің кернеуге тәуелділігін зерттеу»	8.4.2.4 тұрақты температурада металл өткізгіштің вольт-амперлік сипаттамасын графикалық түрде бейнелеу және түсіндіру; 8.1.3.1 эксперименттен деректерін жинақтау, талдау және өлшеу және қателіктерін ескеріп жазу	
Тізбек бөлігі үшін Ом заңы	8.4.2.5 тізбек бөлігі үшін Ом заңын есептер шығаруда қолдану;	
Өткізгіштің электр кедергісі, өткізгіштің меншікті кедергісі, реостат	8.4.2.6 кедергінің физикалық мағынасын, оның өлшем бірлігін түсіндіру, есеп шығаруғанда өткізгіштің меншікті кедергісін формуласын қолдану	
№ 5-зертханалық жұмыс. «Өткізгіштерді тізбектей және параллель қосуды зерделеу»	8.4.2.7 өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғаудың заңдылықтарын эксперимент арқылы анықтау	
Өткізгіштерді тізбектей және параллель қосу	8.4.2.8 өткізгіштерді тізбектей және параллель жалғауда тізбек бөлігі үшін Ом заңын қолданып, электр тізбектеріне есептеулер жүргізу	
Электр тогының жұмысы мен қуаты	8.4.2.9 жұмыс және қуат формулаларын есептер шығаруда қолдану	
Электр тогының жылулық әсері, Джоуль-Ленц заңы	8.4.2.10 Джоуль-Ленц заңын есептер шығару үшін қолдану;	
№ 6-зертханалық жұмыс. «Электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау»	8.4.2.11 эксперимент көмегімен электр тогының жұмысы мен қуатын анықтау, кВт*сағ өлшем бірлігін қолданып, электр энергиясының құнын практика жүзінде анықтау;	
Металдардағы электр кедергісінің температураға тәуелділігі, асқын өткізгіштік	8.4.2.12 металл өткізгіштердегі электр тогын және оның кедергісінің температураға тәуелділігін сипаттау	
Электрқыздырғыш құралдар, қыздыру шамдары, қысқа тұйықталу, балқымалы сақтандырғыштар, Электр тогының химиялық әсері	8.4.2.13 қысқа тұйықталудың пайда болу себептерін және алдын алу амалдарын түсіндіру, сұйықтардағы электр тогын сипаттау	
Электромагниттік құбылыстар		
Тұрақты магниттер, магнит өрісі. № 7-зертханалық жұмыс. «Тұрақты магниттің қасиеттерін оқып-үйрену және магнит өрісінің бейнесін алу»	8.4.3.1 магниттердің негізгі қасиеттеріне сипаттама беру және магнит өрісін күш сызықтары арқылы бейнелеу;	
Тогы бар тұзу өткізгіштің магнит өрісі. Тогы бар шарғының магнит өрісі	8.4.3.2 магнит өрісінің сипаттамаларын түсіндіру; тогы бар тұзу өткізгіштің және соленоидтің айналасындағы өріс сызықтарының бағытын анықтау	
Электромагниттер және оларды қолдану. № 8 зертханалық жұмыс. «Электромагнитті құрастыру және оның әсерін сынау»		8.4.3.3 жолақ магнит пен соленоидтың магнит өрістерін салыстыру
Магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әрекеті, электроқозғалтқыш, электр	8.4.3.4 магнит өрісінің тогы бар өткізгішке әсерін сипаттау; 8.4.3.5 электрқозғалтқыштың және электр өлшеуіш құралдардың жұмыс істеу принципін түсіндіру	

өлшеуіш құралдар		
Электромагниттік индукция, генераторлар		8.4.3.6 электромагниттік индукция құбылысын түсіндіру; Қазақстанда және дүние жүзінде электр энергиясын өндірудің мысалдарын келтіру
4-тоқсан		
Жарық құбылыстары		
Жарықтың түзу сызықты таралу заңы.		8.5.1.1 Күннің және Айдың тұтылуын графикалық бейнелеу;
Жарықтың шағылуы, шағылу заңдары, жазық айналар	8.5.1.2 эксперимент арқылы түсу және шағылу бұрыштарының тәуелділігін анықтау; 8.5.1.3 айналық және шашыранды шағылудың мысалдарын келтіру және түсіндіру; 8.5.1.4 жазық айнада дененің кескінін алу және оны сипаттау	
Сфералық айналар, сфералық айна көмегімен кескін алу		8.5.1.5 дененің кескінін алу үшін сфералық айнада сәуленің жолын салу және алынған кескінді сипаттау
Жарықтың сынуы, жарықтың сыну заңы, толық ішкі шағылу		8.5.1.6 жазық параллель пластинада сәуленің жолын салу; 8.5.1.7 жарықтың сыну заңын пайдаланып есептер шығару; 8.5.1.8 тәжірибеге сүйене отырып толық ішкі шағылу құбылысын түсіндіру
№ 9 зертханалық жұмыс. «Шынының сыну көрсеткішін анықтау»		8.5.1.9 экспериментте шынының сыну көрсеткішін анықтау; сыну көрсеткішінің анықталған мәнін кестелік мәндермен салыстыру және эксперимент нәтижесін бағалау
Линзалар, линзаның оптикалық күші, жұқа линзаның формуласы. Линзаның көмегімен кескін алу		8.5.1.10 жұқа линза формуласын есептер шығару үшін қолдану; 8.5.1.11 линзаның сызықтық ұлғаю формуласын сандық және графиктік есептер шығару үшін қолдану, жұқа линзада сәуленің жолын салу және кескінге сипаттама беру
№ 10-зертханалық жұмыс. «Жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау»		8.5.1.12 жұқа линзаның фокустық қашықтығын және оптикалық күшін анықтау;
Көз - оптикалық жүйе, көздің көру кемшіліктері және оларды түзету әдістері Оптикалық аспаптар		8.5.1.13 көздің алыстан көргіштігі мен жақыннан көргіштігін түзетуді сипаттау қарапайым оптикалық құралдарды (перископ, обскура камерасы) құрастыру

2) 9-сынып:

Тақырыптар/ Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан	
Кинематика негіздері	
Механикалық қозғалыс	9.2.1.1 Материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану
Векторлар және оларға амалдар қолдану. Вектордың координаталар осьтеріндегі проекциялары	9.2.1.2 векторларды қосу, азайту, векторды скалярға көбейту; вектордың координаталар осіне проекциясын анықтау, векторды құраушыларға жіктеу
Түзусызықты теңайнымалы қозғалыс, үдеу	9.2.1.3 уақыттан тәуелділік графиктерінен орын ауыстыруды, жылдамдықты, үдеуді анықтау;
Түзусызықты теңайнымалы қозғалыс	9.2.1.4 түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын есептер шығаруда қолдану; түзу

кезіндегі жылдамдық және орын ауыстыру	сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі координата мен орын ауыстыру теңдеулерін есептер шығаруда қолдану	
№ 1 зертханалық жұмыс. «Теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін анықтау»	9.2.1.5 теңүдемелі қозғалыс кезіндегі дененің үдеуін эксперименттік жолмен анықтау, эксперименттің нәтижесіне әсер ететін факторларды талдау және экспериментті жүргізуді жақсарту жолдарын ұсыну; теңүдемелі қозғалыс кезіндегі орын ауыстырудың және жылдамдықтың уақытқа тәуелділік графиктерін тұрғызу және оларды түсіндіру	
Дененің еркін түсуі, еркін түсу үдеуі	9.2.1.6 еркін түсуді сипаттау үшін теңайнымалы қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдану	
№ 2-зертханалық жұмыс. «Горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын зерделеу»	9.2.1.7 теңайнымалы және бірқалыпты қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдана отырып, горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын сипаттау; 9.2.1.8 горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс жылдамдығын анықтау ; горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс траекториясын сызу	
Қисықсызықты қозғалыс; материялық нүктенің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысы. Сызықтық және бұрыштық жылдамдықтар	9.2.1.9 дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сызықтық және бұрыштық шамалар арқылы сипаттау; сызықтық және бұрыштық жылдамдықты байланыстыратын өрнекті есептер шығаруда қолдану	
Орталыққа тартқыш үдеу	9.2.1.10 Орталыққа тартқыш үдеу формуласын есептер шығаруда қолдану	
Астрономия негіздері		
Жұлдызды аспан	9.7.2.1 абсолюттік және көрінерлік жұлдыздық шамаларды ажырату; жұлдыздың жарқырауына әсер ететін факторларды атау	
Аспан сферасы, аспан координаталарының жүйесі	9.7.2.2 аспан сферасының негізгі элементтерін атау; жұлдызды аспанның жылжымалы картасынан жұлдыздардың аспан координатасын анықтау	
Әртүрлі географиялық ендіктегі аспан шырақтарының көрінерлік жергілікті, белдеулік және уақыт	9.7.2.3 әртүрлі ендіктегі жұлдыздардың шарықтау айырмашылығын түсіндіру; жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру	
Күн жүйесіндегі ғаламшарлардың қозғалыс заңдары	9.7.2.4 Кеплер заңдарының негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру	
Күн жүйесі денесіне дейінгі ара қашықтықты параллакс әдісімен анықтау	9.7.2.5 Күн жүйесіндегі денелердің ара қашықтығын немесе өлшемдерін анықтау үшін параллакс әдісін қолдануды түсіндіру	
2-тоқсан		
Динамика негіздері		
Ньютонның бірінші заңы, инерциялық санақ жүйелері	9.2.2.1 инерция, инерттілік және инерциялық санақ жүйесі ұғымдарының мағынасын түсіндіру; Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану	
Механикадағы күштер	9.2.2.2 ауырлық күші, серпімділік күші, және үйкеліс күші табиғатын түсіндіру	
Ньютонның екінші заңы, масса	9.2.2.3 Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану	
Ньютонның үшінші заңы	9.2.2.4 Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану	
Бүкіләлемдік тартылыс заңы	9.2.2.5 Бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және	

	оны есептер шығаруда қолдану
Дененің салмағы, салмақсыздық	9.2.2.бүдеумен қозғалған дененің салмағын анықтау; салмақсыздық күйді түсіндіру
Денелердің ауырлық күшінің әрекетінен қозғалуы. Жердің жасанды серіктерінің қозғалысы	9.2.2.7 бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласын есептер шығаруда қолдану; ғарыш аппараттардың орбиталарын салыстыру; 9.2.2.8 тартылыс өрісіндегі дененің қозғалысын сипаттайтын шамаларды анықтау
3-тоқсан	
Сақталу заңдары	
Дене импульсі және күш импульсі	9.2.3.1дене импульсі мен күш импульсін ажырату
Импульстің сақталу заңы. Реактивті қозғалыс	9.2.3.2 импульстің сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану; 9.2.3.3 табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру; Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына баға беру
Механикалық жұмыс және энергия	9.2.3.4механикалық жұмысты аналитикалық және графиктік тәсілдермен анықтау; жұмыс пен энергияның байланысын түсіндіру
Энергияның сақталу және айналу заңы	9.2.3.5энергияның сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
Тербелістер және толқындар	
Тербелмелі қозғалыс	9.2.5.1 еркін және еріксіз тербелістерге мысалдар келтіру; эксперименттік әдіспен амплитуда, период, жиілікті анықтау; 9.2.5.2 формулаларды қолданып, период, жиілік, циклдік жиілікті анықтау
Тербелістер кезіндегі энергияның түрленуі. Тербелмелі қозғалыстың теңдеуі	9.2.5.3 тербелмелі процесте энергияның сақталу заңын сипаттау; 9.2.5.4 гармониялық тербелістердің графиктері бойынша координатаның, жылдамдықтың және үдеудің теңдеулерін жаза білу
Математикалық және серіппелі маятниктердің тербелістері	9.2.5.5 әртүрлі тербелмелі жүйедегі тербелістің пайда болу себептерін түсіндіру; маятниктер тербелісі периодының әртүрлі параметрлерге тәуелділігін зерттеу
№ 3-зертханалық жұмыс. «Математикалық маятниктің көмегімен еркін түсу үдеуін анықтау»	9.2.5.6 математикалық маятник периодының формуласынан еркін түсу үдеуін анықтау; период квадратының маятник ұзындығына тәуелділік графигін тұрғызу және талдау; 9.1.3.1 алған нәтижені түсіндіру және қорытынды жасау
Еркін және еріксіз тербелістер, резонанс	9.2.5.7еріксіз тербеліс амплитудасының мәжбүрлеуші күштің жиілігіне тәуелділігін график бойынша сипаттау; резонанс құбылысын сипаттау
Еркін электромагниттік тербелістер	9.4.4.1 тербелмелі контурдағы еркін электромагниттік тербелістерді сапалық түрде сипаттау
Толқындық қозғалыс	9.2.5.8 толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын есеп шығаруда қолдану; көлденең және бойлық толқындарды салыстыру
№4-зертханалық жұмыс. «Беттік толқындардың таралу жылдамдығын анықтау»	9.2.5.9 су бетіндегі толқындардың таралу жылдамдығын эксперимент түрінде анықтау
Дыбыс, дыбыстың	9.2.5.10 дыбыстың пайда болу және таралу шарттарын атау; дыбыс

сипаттамалары, акустикалық резонанс, жаңғырық	сипаттамаларын дыбыс толқындарының жиілігі және амплитудасымен сәйкестендіру; 9.2.5.11 резонанстың пайда болу шарттарын атау және оның қолданылуына мысалдар келтіру; 9.2.5.12 жаңғырықтың пайда болу табиғатын және оны қолдану әдістерін сипаттау; табиғатта және техникада ультрадыбыс пен инфрадыбыстықолдануға мысалдар келтіру
Электромагниттік толқындар Электромагниттік толқындар шкаласы	9.4.4.2 механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың ұқсастығы мен айырмашылығын салыстыру; электромагниттік толқындар шкаласын сипаттау және әртүрлі диапазондағы толқындардың қолданылуына мысалдар келтіру; 9.4.4.3- шыны призма арқылы өткен жарықтың дисперсиясына сапалы сипаттама беру
4-тоқсан	
Атом құрылысы. Атомдық құбылыстар	
Жылулық сәуле шығару	9.6.1.1 жылулық сәуле шығару энергиясының температураға тәуелділігін сипаттау
Жарық кванттары туралы Планк гипотезасы	9.6.1.2 Планк формуласын есептер шығаруда қолдану
Фотоэффект құбылысы	9.6.1.3 фотоэффект құбылысын сипаттау және фотоэффект құбылысының техникада пайдаланылуына мысалдар келтіру; фотоэффект үшін Эйнштейн формуласын есептер шығаруда қолдану;
Рентген сәулелері	9.6.1.4 рентген сәулесін электромагниттік сәулелердің басқа түрлерімен салыстыру; рентген сәулесін қолдануға мысалдар келтіру
Радиоактивтілік. Радиоактивті сәулеленудің табиғаты	9.6.2.1 α , β және γ - сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін түсіндіру
Резерфорд тәжірибесі, атомның құрамы	9.6.1.5 α -бөлшегінің шашырауы бойынша Резерфорд тәжірибесін сипаттау
Атом ядросы	
Ядролық өзара әрекеттесу, ядролық күштер. Массалар ақауы, атом ядросының байланыс энергиясы	9.6.1.6 ядролық күштердің қасиеттерін сипаттау; 9.6.1.7 атом ядросының масса ақауын анықтау; атом ядросының байланыс энергиясы формуласын есептер шығаруда қолдану
Ядролық реакциялар. Радиоактивті ыдырау заңы	9.6.1.8 ядролық реакцияның теңдеуін шешуде зарядтық және массалық сандардың сақталу заңын қолдану; 9.6.2.2 радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру; радиоактивті ыдырау заңын есеп шығаруда қолдану
Ауыр ядролардың бөлінуі, тізбекті ядролық реакция. Ядролық реакторлар	9.6.2.3 тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын сипаттау; ядролық реактордың жұмыс істеу принципін сипаттау
Термоядролық реакциялар. Радиоизотоптар, радиациядан қорғану	9.6.2.4 ядролық ыдырау мен ядролық синтезді салыстыру; 9.6.2.5 радиоактивті изотоптарды қолданудың мысалдарын келтіру; радиациядан қорғану әдістерін сипаттау
Элементар бөлшектер	9.6.3 элементар бөлшектерді жіктеу
Әлемнің қазіргі физикалық бейнесі	
Физика және астрономияның дүниетанымдық маңызы	9.8.1.1 адамның дүниетанымдық көзқарасының қалыптасуына физика және астрономияның дамуының ықпалын түсіндіру;
Экологиялық мәдениет	9.8.1.3 жаңа технологиялардың қоршаған ортаға

9) *Негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы кешкі мектептердің 7-9-сыныптарына арналған «Химия» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)*

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2.«Химия» оқу пәнінің мақсаты: Заттар мен олардың айналымы, заттар қасиеттерінің, олардың құрамы мен құрылысына тәуелділігін түсіндіретін заңдар мен теориялар туралы білім жүйесін қалыптастыру; заттар және химиялық реакциялар туралы білімін өмірде пайдалану біліктерін дамыту.

3. Химия курсын оқып аяқтағаннан кейін оқушылар: заттардың атомдармен молекулаларының құрылымын, химиялық реакция барысында заттардың қасиеттерінің өзгеруін; химиялық реакцияларды жүргізу ережелерін, өмір мен қоршаған орта қауіпсіздігі үшін техника қауіпсіздігі ережелерін сақтауды;

2-тарау. «Химия» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4.«Химия» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 7 сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;
- 2) 8 сыныпта – аптасына 1,5 сағатты, оқу жылында 51 сағатты;
- 3) 9 сыныпта – аптасына 1,5 сағатты, оқу жылында 51 сағатты құрайды.

5. Оқу пәнінің мазмұны бес бөлімді қамтиды: заттардың бөлшектері; химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары; химиядағы энергетика; химия және қоршаған орта; химия және өмір.

6. Оқу пәнінің мазмұны оқытудың бөлімдері арқылы ұйымдастырылған. Бөлімдер білім, түсінік және дағдыларды қамтитын күтілетін нәтижелер түріндегі оқу мақсаттарынан тұратын бөлімшелерге бөлінген. Әр бөлімшеде көрсетілген оқу мақсаттары, мұғалімге оқушыларды дамыту бойынша жұмысты жүйелі жоспарлауға, сонымен қатар олардың жетістіктерін бағалауға, оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

7. «Заттардың бөлшектері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: атомдар, иондар және молекулар; атомның құрамы мен құрылысы; атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы, атомдардан иондардың құрылуы;

4) химиялық байланыстардың түрлері.

8. «Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: периодтық заң және химиялық элементтердің периодтық жүйесі; химиялық реакциялардың жіктелуі; зат массасының сақталу заңы; металдардың электрохимиялық кернеу қатары.

9. «Химиядағы энергетика» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар; химиялық реакциялардың жылдамдығы; химиялық тепе-теңдік; қышқылдар мен негіздер теориясы.

10. «Химия және қоршаған орта» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: заттардың жіктелуі; Жер химиясы; көміртек және оның қосылыстары химиясы.

11. «Химия және өмір» бөлімі «Биохимия» бөлімшесінен тұрады.

12. 7- сыныпқа арналған «Химия» оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) «Химия пәні. Таза заттар және қоспалар. Химия – заттар туралы жаратылыстану ғылымдарының бір саласы, химияның дамуы мен маңызы, химия кабинетіндегі және зертханасындағы қауіпсіздік техникасының ережелері, таза заттар және олардың физикалық қасиеттері, біртекті және әртекті қоспалар, заттарды тазарту және бөлу тәсілдері, жәй және күрделі заттар, элемент, химиялық қосылыстар: №1 практикалық жұмыс «Техника қауіпсіздігі ережелері және зертханалық құрал-жабдықтармен танысу»; № 1 зертханалық тәжірибе «Заттарды және олардың қосылыстарын салыстыру»; № 2 зертханалық тәжірибе «Ластанған ас тұзын тазарту»;

2) «Заттар күйінің өзгеруі». Физикалық және химиялық құбылыстар, химиялық реакция, заттың агрегаттық күйлері, қатты, сұйық, бөлшектердің кинетикалық теориясына сәйкес газ тәріздес заттардың құрылымы, заттардың салқындау, қыздыру және булану үдерістері: № 3 зертханалық тәжірибе «Химиялық реакциялардың белгілері» № 4 зертханалық тәжірибе «Судың қайнау үдерісін зерттеу»; № 1 бақылау жұмысы.

3) «Атомдар. Молекулалар. Заттар». Атомдар мен молекулалар, атомдар мен молекулалардың айырмашылығы, химиялық элементтер, химиялық элементтердің символдары, элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу, жай және күрделі заттар, атомның құрамы мен құрылысы, ядро, протон, нейтрон, электрон, изотоптар, элементті аталуы және фундаменталды бөлшектерінің саны бойынша сипаттау;

4) «Ауа. Жану реакциясы». Ауа және оның құрамы, атмосфералық ауаны ластанудан қорғаудың маңызы, жану үдерісі, заттың жану шарттары, тез тұтанатын, жанатын және жанбайтын заттар, отын, оттек, тұтану көзі, тұтану температурасы, металдар мен бейметалдардың жануы, жану реакциясының өнімдері; №5 зертханалық тәжірибе «Балауыз шамның жануы», № 2 практикалық жұмыс/көрсетілім «Күкірттің, фосфордың, темірдің ауада және оттеkte жануын салыстыру», № 2 бақылау жұмысы;

5) «Химиялық реакциялар». Табиғи қышқылдар мен сілтілер; «қышқылдық» және «сабынды» қасиеттері, индикаторлар, әмбебап индикатор, рН шкала метилоранж, лакмус, фенолфталеин, индикаторлардың түрлі орталардағы түстерінің өзгеруі, қышқылдар мен сілтілер, антацидті заттар, бейтараптану реакциясы, сұйылтылған қышқылдар, қышқылдардың қолданылу аймақтар, қышқылдармен жұмыс жүргізу ережелері, сұйылтылған қышқылдардың түрлі металдармен әрекеттесуі, сутекке сапалық реакция, карбонаттар, сұйылтылған қышқылдардың карбонаттармен әрекеттесуі, көмірқышқыл газына сапалық реакция;

6) «Химиялық элементтердің периодтық кестесі». Химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы, И. Дёберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің элементтерді жіктеуі, периодтық заң, периодтық

кестенің құрылымы, периодтық кестенің құрылу принципі, атом нөмірі ядро заряды, атомдағы элементар бөлшектер;

7) «Салыстырмалы атомдық масса және қарапайым формулалар». Изотоптар қоспасы, табиғи изотоптар, салыстырмалы атомдық масса, салыстырмалы молекулалық/формулалық масса, химиялық формула, химиялық элементтердің валенттілігі, бинарлы қосылыстардың формулаларын құрастыру, қосылыстардағы атомдардың қатынастары: есептеуге берілген есептер: салыстырмалы молекулалық массаны есептеу; № 3 бақылау жұмысы;

8) «Адам ағзасындағы химиялық элементтер». Қоректік заттар, адам ағзасындағы химиялық элементтер, химиялық элементтердің тірі және өлі табиғаттағы таралуы, адам ағзасындағы микро-макроэлементтердің биологиялық рөлі, тыныс алу үдерісі, тамақтану теңгерімі; №3 практикалық жұмыс «Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау»; № 6 зертханалық тәжірибе «Тыныс алу үдерісін зерттеу»;

9) «Геологиялық химиялық қосылыстар». Пайдалы геологиялық химиялық қосылыстар, табиғи ресурстар, кен орны, кен, кеннің құрамы, минералдар, табиғи ресурстарды өндіру, металдарды алу, Қазақстанның пайдалы қазбалары, минералдарды өндірудің экологиялық аспектілері. № 4 бақылау жұмысы.

14. 8-сыныпқа арналған «Химия» оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) «Атомдардағы электрондардың қозғалысы». Атомдардағы электрондардың орналасуы, энергетикалық деңгейлер, s және p орбитальдарының пішіндері, электронды-графикалық формула, ион, иондардың түзілуі, «нольдік қосынды» әдісімен қосылыстардың формулаларын құрастыру, № 1 зертханалық тәжірибе «Атомдардың модельдерін жасау»;

2) «Заттардың формулалары және химиялық реакция теңдеулері». Химиялық формула, химиялық реакция теңдеулері, заттардың массасының сақталу заңы, химиялық реакциялардың типтері: бірігу, ажырау, алмастыру, алмасу, табиғаттағы химиялық реакциялар, тірі организмдер мен адам тіршілігіндегі химиялық реакциялар;

3) «Металдардың химиялық белсенділігі». Металдардың тотығуы, металдардың жемірілуі, металдардың сумен, қышқыл ерітінділерімен, тұз ерітінділерімен әрекеттесуі, металдардың белсенділік қатары, № 1 практикалық жұмыс «Металдардың белсенділігін салыстыру»; № 1 бақылау жұмысы;

4) «Заттың мөлшері». Заттың мөлшері, моль, Авогадро саны, заттың молярлық массасы;

5) «Стехиометриялық есептеулер». Химиялық реакциялардың теңдеулері бойынша есептер шығару, молярлық көлем, газдардың салыстырмалы тығыздығы, көлемдік қатынастар заңы, қалыпты және стандартты жағдайлар;

6) «Химиялық реакциялардағы энергиямен танысу». Отынның жануы және энергияның бөлінуі, жылыжайлық эффектісінің себептері және шешу жолдары, экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар, әртүрлі отындардың потенциалы, қоршаған ортаға әсері; № 2 зертханалық тәжірибе «Энергияның өзгеруімен жүретін химиялық реакциялар»;

7) «Сутек. Оттек және озон». Сутек, оның изотоптары, сутектің қасиеттері, қолданылуы және алынуы, оттек, оттектің қасиеттері, қолданылуы, алынуы, сутектің және оттектің бинарлы қосылыстары, табиғатта таралуы, оттектің аллотропиялық түрөзгерісі, озон, сутек пен оттекті алу, Жер бетіндегі озон қабатының маңызы, № 2 практикалық жұмыс «Сутекті алу және оның қасиеттерін зерттеу»; № 3 практикалық жұмыс «Оттекті алу және оның қасиеттерін тану», № 2 бақылау жұмысы;

8) «Химиялық элементтердің периодтық жүйесі». Химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрылымы, химиялық элементтердің атомдарының кейбір қасиеттері мен сипаттамаларының периодты түрде өзгеруі, периодтық жүйедегі орыны бойынша элементтің сипатталуы, химиялық элементтердің табиғи тектестері, металдар мен бейметалдар, периодтық кестеде орналасуына байланысты химиялық элементтің қасиеттері;

9) «Химиялық байланыс түрлері». Химиялық элементтердің электртерістілігі, атомдар арасындағы химиялық байланыстар табиғатының бірлігі, ковалентті полярлық және полярлық емес байланыс, иондық байланыс, заттың аморфты және кристалдық күйлері, кристалл торларының типтері, заттардың қасиеттерінің оның құрылысына тәуелділігі;

10) «Ерітінділер және ерігіштік». Заттардың суда еруі, заттардың судағы ерігіштігі бойынша жіктелуі, ерітінділер, еріген заттың массалық үлесі, молярлық концентрация, қатты заттардың, сұйықтардың және газдардың суда ерігіштігі, ерітінділердің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі рөлі, заттарды ерігіштігіне температураның әсері, № 3 зертханалық тәжірибе «Заттардың ерігіштігін зерттеу, № 3 бақылау жұмысы»;

11) «Бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары». Бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланыс, қышқылдар, негіздер, тұздар, құрамы, номенклатурасы, жіктелуі, қасиеттері, алынуы және қолданылуы;

12) «Көміртек және оның қосылыстары». Көміртектің жалпы сипаттамасы; табиғатта көміртек және оның қосылыстарының таралуы, көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері, көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің қолдану аймағы, көміртектің қасиеттері, көміртектің оксидтері және олардың қасиеттері, тірі ағзаларға иіс газының физиологиялық әсері, көміртектің табиғаттағы айналымы, № 4 практикалық жұмыс «Көмірқышқыл газын алу және оның қасиеттерін зерттеу».

13) «Су». Судың құрамы, қасиеттері және қолданылуы, табиғаттағы су, сулы ерітінділер және жүзгіндер, судың бірегей қасиеттері және оның өмір үшін маңызы, судың табиғаттағы айналымы, судың ластану себептері, судың кермектігі және оны жою тәсілдері, судың және сулы ерітінділердің табиғаттағы, өндірістің түрлі салаларындағы және ауыл шаруашылығындағы маңызы, суды тазарту әдістері, Қазақстан Республикасындағы ауыз су мәселесі, су бассейнін ластанудан қорғау, Қазақстандағы су ресурстарының экологиялық мәселелері, № 4 зертханалық тәжірибе «Судың кермектігін анықтау»; № 4 бақылау жұмысы.

15. 9-сынып оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) «Электролиттік диссоциация». Электролиттер және бейэлектролиттер, С. Аррениустың электролиттік диссоциациялану теориясының негізгі қағидалары, электролиттік диссоциациялану механизмі, ерітінділердің немесе заттың балқымаларының электр өткізгіштігінің химиялық байланыс түріне тәуелділігі, күшті және әлсіз электролиттер, диссоциациялану дәрежесі, қышқыл, сілті және тұздардың судағы ерітінділерінде электролиттік диссоциациялануы, көпнегізді қышқылдардың, қышқылдық және негіздік тұздардың диссоциациялануы, ион алмасу реакциялары және олардың жүру жағдайлары, электролиттік диссоциациялану теориясы тұрғысынан қышқыл, негіз және тұз ерітінділерінің химиялық қасиеттері, тұздар гидролизі; № 1 көрсетілім «Иондық және ковалентті полярлық байланысы бар заттардың электролиттік диссоциациясы»; № 1 практикалық жұмыс «Ион алмасу реакциялары»;

2) «Бейорганикалық заттарға сапалық талдау». Катиондарға және аниондарға сапалық реакциялар, бейорганикалық қосылыстардың құрамын сапалық талдау; № 2 практикалық жұмыс «Бейорганикалық қосылыстарды сапалық талдау»;

3) «Химиялық реакциялардың жылдамдығы». Химиялық реакциялардың жылдамдығы, химиялық реакциялардың жылдамдығына әсер ететін факторлар, бөлшектердің кинетикалық тұрғысынан реакция жылдамдығы, катализаторлар, ингибиторлар, катализаторлар мен ингибиторлардың реакция жылдамдығына әсері; № 2 зертханалық тәжірибе «Концентрацияның температурасы мен бөлшектер көлемінің реакция жылдамдығына әсері»; № 3 практикалық жұмыс «Реакция жылдамдығына катализатордың әсері»;

4) «Қайтымды реакциялар». Химиялық тепе-теңдік, тепе-теңдік динамикалық үдеріс ретінде, химиялық тепе-теңдіктің ығысуы, Ле-Шателье-Браун принципі, химиялық тепе-теңдік күйіне және химиялық реакция жылдамдығына жағдайлардың өзгерісінің әсері, бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан химиялық тепе-теңдік;

5) «Тотығу-тотықсыздану реакциялары». Химиялық элементтердің тотығу дәрежелері, қосылыстардың формулалары бойынша химиялық элементтердің тотығу дәрежелерін анықтау, тотықтырғыш және тотықсыздандырғыш туралы түсінік, тотығу-тотықсыздану реакциялары, электрондық баланс әдісі;

6) «Металдар мен қорытпалар». Металдардың жалпы сипаттамасы, металдық байланыс пен металдық кристалдық тор, темір мен мыстың физикалық және химиялық қасиеттері, металдардың тек тотықсыздандырғыш қасиеттерін көрсетуі, темір қорытпалары және олардың қолданылуы, металлургия туралы түсінік, шойын мен болат өндірісі, Қазақстанда металлургияның дамуы, металдар мен олардың қорытпаларын алу, Қазақстандағы металдар және оның қосылыстарының маңызды кен орындары, металдарды өндіру үдерістері, қоршаған ортаға әсері, металдарды алу. № 3 көрсетілім «Металдардың кристалдық торы модельдері»;

7) 1 (I), 2 (II) және 13 (III) топтар элементтері және олардың қосылыстары. 1 (I)-топ элементтері және олардың қосылыстары, атомдары құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттері, сілтілік металдардың оксидтері мен гидроксидтерінің негіздік қасиеттері және олардың қолданылуы, 2 (II)-топ элементтері және олардың қосылыстары, 1 (I)-ші және 2 (II)-топ металдарының жалпы қасиеттері, кальций оксиді мен гидроксидінің негіздік қасиеттері және олардың қолданылуы, 3 (III)-топ элементтері, алюминий және оның қосылыстары, алюминийдің қосылыстары мен қорытпаларының қолдану аймағы, алюминий, оның оксиді мен гидроксидінің екі дайлы қасиеттері: №3 зертханалық тәжірибе «Алюминийдің қышқыл және сілті ерітінділерімен әрекеттесуі»; №4 практикалық жұмыс «Металдар» тақырыбына эксперименттік есептер шығару; № 2 бақылау жұмысы;

8) 17 (VII), 16 (VI), 15 (V), 14 (IV) - топтарының элементтері және олардың қосылыстары.(VII) топ элементтері, галогендер, байланыс түрі және кристалдық тор типі, топтағы галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары, хлор, хлордың химиялық қасиеттері: металдармен, сутекпен және галогенидтермен әрекеттесуі, хлорсутек қышқылының құрамы қасиеттері мен қолданылуы, 16 (VI)-топ элементтері, күкірт, күкірттің аллотропиялық түр өзгерістерінің физикалық қасиеттері, күкірттің негізгі қосылыстары және олардың физикалық және химиялық қасиеттері, қышқылдық жаңбырдың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсері, күкірт қышқылы, күкірт қышқылы және оның тұздарының жалпы және ерекше қасиеттері, қасиеттері мен қолданылуы, 15 (V)-топ элементтері: азот, азоттың қасиеттері және табиғаттағы азот айналымы, аммиак, аммиактың қасиеттері, алынуы мен қолданылуы, аммиак өндірісі, (Габер синтезі): азот қышқылы, азот қышқылының қасиеттері, азот қышқылы мен нитраттардың өзіне тән қасиеттері, фосфор және оның қосылыстары, фосфорды аллотропиялық түрлендіру, фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындары, фосфор және оның қосылыстарының жалпы химиялық қасиеттері, минералды тыңайтқыштар, олардың Қазақстанда өндірілуі және оларды тиімді қолдану, азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсері, 14 (IV) - топ элементтері, кремний және оның қосылыстары, кремнийдің қолданылу аймағы және оның жартылай өткізгіш ретінде маңызы, сұйық кристалдар, кремний, оның диоксиді мен карбидіндегі химиялық байланыс түрін және кристалдық тор типі, кремний мен оның қосылыстарының химиялық қасиеттері, Қазақстандағы силикат өнеркәсібі; № 4 зертханалық тәжірибе «Азот молекуласының моделін дайындау»; №5 зертханалық тәжірибе «Аммиак молекуласының моделін дайындау»;

9) «Адам ағзасындағы химиялық элементтер». Адам ағзасының химиялық құрамы, макроэлементтер және микроэлементтер, олардың маңызы, адам ағзасының құрамына кіретін элементтер және олардың маңызы, Қазақстан тұрғындарының теңгерімді тамақтану рационы, ағзадағы кейбір элементтерді анықтау, ауыр металдармен қоршаған ортаның ластануы көздері, ауыр металдардың ағзаларға әсері: №6 зертханалық тәжірибе «Тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау»; № 3 бақылау жұмысы;

10) «Органикалық химияға кіріспе». Органикалық химия – көміртек қосылыстарының химиясы, А.М. Бутлеровтың органикалық қосылыстардың құрылыс теориясының негізгі қағидалары, органикалық заттардың ерекшеліктері, органикалық қосылыстардың жіктелуі, функционалдық топ түсінігі, органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары, органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары, органикалық қосылыстардың номенклатурасы, органикалық қосылыстардың изомериясы.

11) «Көмірсутектер. Отын». Көмірсутектердің жіктелуі, номенклатурасы және изомериясы, қаныққан көмірсутектер, алкан, метан, қанықпаған көмірсутектер, алкендер, этилен, алкиндер, ацетилен, арендер, бензол, көмірсутектер арасындағы генетикалық байланыс, көмірсутектердің табиғи көздері, көмірсутекті отындар, табиғи газдың, мұнайдың, көмірдің Қазақстандағы кен орындары, оларды өндіру және өңдеу, көмірсутектерді өндіру, өңдеу және қолданудағы экологиялық мәселелер, көмірсутектерді экономиканың түрлі салаларында және тұрмыста пайдалану, альтернативті отын түрлері, мұнай, мұнай фракциялары және шикі мұнай өнімдерінің қолдану аймағы:

12) «Оттекті және азотты органикалық қосылыстар». Оттекті органикалық қосылыстардың жіктелуі және номенклатурасы, метанол, этанол, спирттердің улылығы және этил спиртінің адам организміне зиянды әсері, оттекті органикалық қосылыстардың өкілдері, этандиол, пропантриол, этан қышқылы, глюкоза, сахароза, крахмал, целлюлозаның қолданылуы, карбон қышқылдары, күрделі эфирлер мен майлар, сабын, синтетикалық жуғыш заттар, синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсері, көмірсулар, нәруыздар, аминқышқылдары, биологиялық маңызды органикалық қосылыстар, Қазақстанның тамақ өнеркәсібі; № 4 бақылау жұмысы.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

16. Бағдарламада оқыту мақсаттары қолдануға ыңғайлы болу үшін төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімшені, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 9.2.1.2 кодында: «9» – сынып, «2.1.» - бөлім мен бөлімше; «2» - оқу мақсатының реттік нөмірі.

17. Оқу мақсаттарының жүйесі әр сынып бойынша жазылған:

1) заттардың бөлшектері:

1.1 Атомдар, иондар және молекулалар		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
<p>7.1.1.1 «Химия» ғылымының неі оқытатынын білу</p> <p>7.1.1.2 химиялық зертханада және кабинетінде жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін білу және түсіну</p> <p>7.1.1.3 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырата алу</p> <p>7.1.1.4 заттардың әртүрлі агрегаттық күйлерін білу және бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан қатты, сұйық, газ тәріздес заттардың құрылымын түсіндіре алу;</p> <p>7.1.1.5 салқындау үдерісін зерделеу, салқындау қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сай, өз бақылауларын түсіндіру</p> <p>7.1.1.6 судың қайнау үдерісін зерделеу, қыздыру қисығын салу және оны талдау</p>	<p>8.1.1.1 зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде мольді және Авогадро санын білу</p> <p>8.1.1.2 формула бойынша заттың массасын, зат мөлшерін, құрылымдық бөлшектер санын есептей алу</p> <p>8.1.1.3 масса, зат мөлшері және құрылымдық бөлшектер санын есептеу</p>	
1.2 Атом құрамы мен құрылысы		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
<p>7.1.2.1 атомдар мен молекулалардың айырмашылығын білу</p> <p>7.1.2.2 әрбір элементтің химиялық таңбамен белгіленетіндігін және белгілі атом түрі екенін білу</p> <p>7.1.2.3 элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктей алу</p> <p>7.1.2.4 заттарды құрамына қарай жай және күрделіге жіктеу</p> <p>7.1.2.5 протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін, массасын зарядын білу</p> <p>7.1.2.6 изотоп түсінігін білу</p> <p>7.1.2.7 Жердегі элементтердің басым бөлігі изотоптар қоспасы түрінде кездесетіндігін түсіну, табиғи изотоптары бар химиялық элементтердің атомдық массалары бөлшек сан болатындығын түсіну</p> <p>7.1.2.8 салыстырмалы атомдық массаның анықтамасын білу</p> <p>7.1.2.9 валенттілік ұғымын қолдана отырып, бинарлы химиялық қосылыстардың формулаларын дұрыс құра білу</p> <p>7.1.2.10 химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық/формулалық массасын есептеу</p>		
1.3 Атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы. Атомдардан иондардың құрылуы		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
<p>8.1.3.1 атомда электрондар энергетикалық деңгейлер бойынша таралатынын түсіну, <i>s</i> және <i>p</i> орбиталдарының пішінін білу</p> <p>8.1.3.2 алғашқы 20 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын және электронды графикалық формуларын жаза білу</p> <p>8.1.3.3 атомдар электрондарды қабылдай немесе жоғалта алатынын және осының нәтижесінде иондар түзілетінін түсіну</p> <p>8.1.3.4 «нольдік қосынды» әдісімен қосылыстардың формуласын құрастыру</p>		
1.4 Химиялық байланыстардың түрлері		

7-сынып	8-сынып	9-сынып
	8.1.4.1 электртерістілік ұғымына сүйеніп ковалентті байланыстың түзілуін түсіндіру 8.1.4.2 иондық байланыстың түзілуін сипаттау 8.1.4.3 заттар қасиеттерінің кристалдық тор типтеріне тәуелділігін түсіндіру	9.1.4.1 металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу 9.1.4.2 құйма ұғымын білу және оның артықшылықтарын түсіндіру 9.1.4.3 галоген молекулаларының электрондық формулаларын білу, топта галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіну 9.1.4.4 аммиактың молекулалық, электрондық және құрылымдық формулаларын түсіндіру 9.1.4.5 азот қышқылының молекулалық, формуласын білу және атомдар арасындағы химиялық байланыстардың түзілуін түсіндіру

2) химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары:

1. Периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесі

7-сынып	8-сынып	9-сынып
7.2.1.1 И. Дёберейнер Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің еңбектерінің мысалында элементтердің жіктелуін білу және салыстыру; 7.2.1.2 периодтық кестенің құрылымын білу және сипаттау: топтар және периодтар	8.2.1.1 топ, период, атом нөмірінің физикалық мәнін түсіндіру; 8.2.1.2 бір топтағы элементтердің сыртқы электрондық деңгейінде электрондар санының бірдей болатындығын түсіну; 8.2.1.3 топтар мен периодтарда элементтер қасиеттерінің өзгеру заңдылығын түсіндіру 8.2.1.4 периодтық жүйедегі орны бойынша элементті сипаттау 8.2.1.5 химиялық қасиеттері ұқсас элементтердің бір топқа жататындығын түсіну 8.2.1.6 химиялық элементтің периодтық кестеде орналасуына сай қасиеттерін болжау	9.2.1.1 атом құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін түсіндіру 9.2.1.2 1 (I) және 2 (II) -топ металдарының жалпы қасиеттерін салыстыру және химиялық реакция теңдеулерін құрастыру 9.2.1.3 атом құрылысы негізінде алюминийдің қасиеттерін түсіндіру, оның маңызды қосылыстары мен құймаларының қолдану аймағын атау 9.2.1.4 1 (I), 2 (II), 13 (III) -топ металдарының жай және күрделі заттармен әрекеттесуіне байланысты тәжірибені жоспарлау және жүргізу 9.2.1.5 хлордың физикалық қасиеттерін сипаттау және металдармен, сутекпен және галогенидтермен реакция теңдеулерін құру 9.2.1.6 хлорсутек қышқылы ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу және оның қолдану аясын білу 9.2.1.7 16 (VI) топ элементтерінің жалпы қасиеттерін сипаттау 9.2.1.8 күкірттің химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін құрастыру 9.2.1.9 күкірттің (IV) және (VI) оксидтерінің физикалық және химиялық қасиеттерін салыстыру 9.2.1.10 азоттың қасиеттерін және табиғаттағы азот айналымын түсіндіру 9.2.1.11 аммиакты алу және қасиеттері мен қолданылуын түсіндіру 9.2.1.12 сұйылтылған және концентрлі азот қышқылының металдармен әрекеттесуінің ерекшелігін сипаттау және электронды баланс әдісімен реакция теңдеуін құрастыру 9.2.1.13 фосфор және оның қосылыстарының жалпы химиялық қасиеттерін түсіндіру

		9.2.1.14 кремнийдің қолданылу аймағын және оның жартылай өткізгіш ретінде қолданылуын түсіндіру
2.2 Химиялық реакциялардың жіктелуі		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
7.2.2.1 сұйылтылған қышқылдардың қолдану аяларын және олармен жұмыс жасау ережелерін атау 7.2.2.2 кейбір карбонаттардың сұйылтылған қышқылдармен реакцияларының теңдеуін жаза алу	8.2.2.1 бастапқы және түзілген заттардың саны мен құрамы бойынша химиялық реакцияларды жіктеу 8.2.2.2 табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау	9.2.2.1 реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құру 9.2.2.2 тотығу дәрежесі ұғымының мәнін түсіндіру және оны заттың формуласы бойынша анықтау 9.2.2.3 тотығу және тотықсыздану үдерістері бір-бірімен байланысты екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіну 9.2.2.4 электрондық баланс әдісімен тотығу-тотықсыздану реакцияларының коэффициенттерін қою
2.3 Зат массасының сақталу заңы		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
	8.2.3.1 заттар құрамындағы элементтердің массалық үлесін табу 8.2.3.2 реакцияға қатысатын және түзілетін заттардың формуласын жаза отырып, химиялық реакциялар теңдеулерін құру 8.2.3.3 заттар массасының сақталу заңын білу; 8.2.3.4 химиялық реакция теңдеулері бойынша зат массасын, зат мөлшерін есептеу; 8.2.3.5 Авогадро заңын білу және қалыпты және стандартты жағдайлардағы газдар көлемін есептеуде молярлық көлемді қолдану; 8.2.3.6 газдардың салыстырмалы тығыздығын және заттың молярлық массасын салыстырмалы тығыздық бойынша есептеу	9.2.3.1 әрекеттесуші заттардың біреуі артық берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер жүргізу 9.2.3.2 қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын, басқа заттың массасы белгілі жағдайда реакция теңдеуі бойынша зат массасын есептеу
2.4 Металдардың электрохимиялық кернеу қатары		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
	8.2.4.1 белсенді металдардың салқын сумен, ыстық су немесе бумен әрекеттесуін сипаттау 8.2.4.2 металдар коррозиясын туындатуға әсер ететін жағдайларды зерттеу 8.2.4.3 қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын зерттеу 8.2.4.4 металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуінің теңдеуін жазу 8.2.4.5 эксперимент нәтижесі бойынша металдардың белсенділік қатарын құру және оны анықтама мәліметтерімен сәйкестендіру	

3) химиядағы энергетика:

3.1 Экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар
--

7-сынып 7.3.1.1 ауа құрамын білу 7.3.1.2 заттардың жану кезінде ауаның құрамына кіретін оттектің жұмсалатындығын білу 7.3.1.3 затты жағуға қажетті жағдайларды және жану реакциясының өнімдерін білу, жанғыш және жанбайтын заттарға мысалдар келтіру; 7.3.1.4 заттардың таза оттеkte ауаға қарағанда жақсырақ жанатындығын түсіну	8-сынып 8.3.1.1 заттың жану реакциясының өнімі көбінесе оксид екенін және құрамында көміртегі бар отын оттеkte жанғанда, көмірқышқыл газы, иіс газы түзілетінін түсіну, парниктік эффекттің себептерін түсіндіру және шешу жолдарын ұсыну 8.3.1.2 экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар туралы білу 8.3.1.3 әртүрлі жанғыш заттардың қоршаған ортаға әсер ету салдарын түсіну	9-сынып
--	--	---------

3.2 Химиялық реакциялардың жылдамдығы

7-сынып	8-сынып	9-сынып
		9.3.2.1 реакция жылдамдығы ұғымын түсіндіру, реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау және оны бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру 9.3.2.2 катализатордың реагенттен айырмашылығын және олардың реакция жылдамдығына әсерін түсіндіру 9.3.2.3 реакция жылдамдығына ингибитордың әсерін түсіндіру

3.3 Химиялық тепе-теңдік

		9.3.3.1 қайтымды және қайтымсыз реакцияларды білу 9.3.3.2 тепе-теңдікті динамикалық үдеріс ретінде сипаттау, Ле-Шателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау
--	--	--

3.4 Қышқылдар мен негіздер теориясы

7-сынып	8-сынып	9-сынып
7.3.4.1 кейбір табиғи қышқылдар мен сілтілердің «қышқылдық» және «сабындылық» қасиеттер белгілері болуы мүмкін екендігін білу 7.3.4.2 химиялық индикаторлар түстерінің өзгеруін білу	8.3.4.1 заттарды олардың судағы ерігіштігі бойынша жіктеу 8.3.4.2 заттар ерітінділерінің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі маңызын түсіндіру 8.3.4.3 заттың ерігіштігіне температура әсерін түсіндіру 8.3.4.4 еріген заттың массасын есептеу 8.3.4.5 ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу 8.3.4.6 оксидтердің жіктелуін және қасиеттерін білу 8.3.4.7 қышқылдардың жіктелуін, қасиеттерін білу және түсіну 8.3.4.8 негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін білу және түсіну, олардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру 8.3.4.9 тұздарды алудың әртүрлі әдістерін білу, сәйкес реакция теңдеулерін құрастыру; 8.3.4.10 бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланысты зерттеу	9.3.4.1 қышқылдар, еритін және ерімейтін негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құрастыру 9.3.4.2 тұз гидролизінің теңдеуін молекулалық және иондық түрде құрастыру

4) химия және қоршаған орта:

4.1 Заттардың жіктелуі		
7-сынып	8-сынып	9-сынып

<p>7.4.1.1 элементті (жай зат) бірдей атомдардың жиынтығы ретінде түсіну</p> <p>7.4.1.2 таза заттар атомдардың немесе молекулалардың бір түрінен түзілетінін білу</p> <p>7.4.1.3 элемент (жай зат) қоспа және қосылыс түсініктерін ажырата алу</p> <p>7.4.1.4 қоспалардың түрлерін және оларды бөлу әдістерін білу</p> <p>7.4.1.5 қоспаны бөлуге негізделген тәжірибені жоспарлау және өткізу</p>		<p>9.4.1.1 электролиттер мен бейэлектролиттердің анықтамасын білу және мысалдар келтіру</p> <p>9.4.1.2 электрөткізгіштік химиялық байланыс түріне тәуелді екендігін түсіндіру</p> <p>9.4.1.3 электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын білу</p> <p>9.4.1.4 ерітінділердің қышқылдылығы мен сілтілігін ажырату</p> <p>9.4.1.5 қышқыл, сілті, орта және қышқылдық тұздардың электролиттік диссоциациялану теңдеулерін құрастыру, күшті және әлсіз электролиттерге мысал келтіру және оларды ажырату, диссоциациялану дәрежесін анықтай білу;</p> <p>9.4.1.6 белгісіз заттардағы катион мен аниондарды анықтау тәжірибесінің жоспарын құру және оны практикада жүзеге асыру</p>
4.2 Жер химиясы		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
<p>7.4.2.1 жер қыртысында көптеген пайдалы химиялық қосылыстар барын түсіну;</p> <p>7.4.2.2 кейбір минералдар мен пайдалы табиғи қосылыстардың кендерге жататынын түсіну;</p> <p>7.4.2.3 Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын білу;</p> <p>7.4.2.4 табиғи ресурстарды өндірудің қоршаған ортаға әсерін зерделеу</p>	<p>8.4.2.1 сутекті алу және оның қасиеттері мен қолдануын зерттеу</p> <p>8.4.2.2 ауа құрамындағы және жер қыртысындағы оттектің пайыздық мөлшерін білу</p> <p>8.4.2.3 оттекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерттеу</p> <p>8.4.2.4 Жер бетіндегі озон қабатының маңызын түсіндіру</p> <p>8.4.2.5 судың қасиеттерін және оның өмір үшін маңызын түсіндіру, судың табиғаттағы айналымын түсіндіру</p> <p>8.4.2.6 судың «жермектігін» анықтау және оны жою тәсілдерін түсіндіру</p>	<p>9.4.2.1 қышқылдық жаңбырлардың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру</p> <p>9.4.2.2 фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындарын атау</p> <p>9.4.2.3 минералды тыңайтқыштардың жіктелуін және олардың құрамына кіретін қоректік элементтерді білу</p> <p>9.4.2.4 азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсерін оқып білу</p> <p>9.4.2.5 Қазақстандағы металдардың кен орындарын атау және оларды өндіру процестерін, қоршаған ортаға әсерін түсіндіру</p> <p>9.4.2.6 кеннен металды алу үдерісін сипаттау</p>
4.3 Көміртек және оның қосылыстары		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
	<p>8.4.3.1 табиғатта көміртек және оның қосылыстарының таралуын сипаттау</p> <p>8.4.3.2 көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрылысын және</p>	<p>9.4.3.1 органикалық қосылыстардың көптүрлілігінің себептерін түсіндіру</p> <p>9.4.3.2 көмірсутектердің және олардың туындыларының жіктелуін білу</p> <p>9.4.3.3 функционалдық топ түсінігін берілген класс қосылысының химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде түсіндіру</p> <p>9.4.3.4 гомолог ұғымын және гомологтық</p>

<p>қасиеттерін салыстыру 8.4.3.3 көміртектің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу 8.4.3.4 көмірқышқыл газын алу, оны анықтау және қасиеттерін зерттеу</p>		<p>айырмашылықты білу 9.4.3.5 органикалық қосылыстардың негізгі кластары үшін IUPAC номенклатурасын қолдану 9.4.3.6 көмірсутектердің құрылымдық изомерлерінің формулаларын құрастыра алу және изомерия құбылысын білу 9.4.3.7 алкандардың химиялық қасиеттерін сипаттау және оны реакция теңдеулерімен дәлелдеу 9.4.3.8 қанықпағандық ұғымын сипаттау 9.4.3.9 этен мысалында алкендердің химиялық оқып үйрену 9.4.3.10 этин мысалында алкиндердің химиялық қасиеттерін оқып үйрену 9.4.3.11 бензолдың алынуы, қасиеттері және қолданылуын сипаттау 9.4.3.12 Қазақстандағы көмірдің, мұнайдың, табиғи газдың кен орындарын атау және оларды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру 9.4.3.13 мұнай фракцияларын және шикі мұнайды айдау өнімдерінің қолдану аймақтарын атау 9.4.3.14 оттекті органикалық заттардың жіктелуін білу 9.4.3.15 спирттердің жіктелуін метанол мен этанолдың, қолданылуын, этанолдың алынуын білу және қасиеттерін түсіндіру 9.4.3.16 метанол мен этанолдың адам ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру 9.4.3.17 карбон қышқылдарының құрамын білу және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау 9.4.3.18 күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру 9.4.3.19 сабынның алынуы мен оның қолданылуын білу 9.4.3.20 синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру 9.4.3.21 көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру 9.4.3.22 нәруыздың биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру</p>
--	--	---

5) химия және өмір:

Білім алушылар білуі тиіс:		
5.1 Биохимия		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
7.5.1.1 тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығы деп түсіну		9.5.1.1 адам ағзасының құрамына кіретін элементтерді атау және олардың маңызын түсіндіру
7.5.1.2 адам ағзасына кіретін элементтерді білу		9.5.1.2 Қазақстан тұрғындарының типтік тамақтану рационын зерттеу және теңгерімді тамақтану рационын құрастыру
7.5.1.3 тыныс алу үдерісін түсіндіру		9.5.1.3 кальций мен темірдің адам ағзасындағы рөлін түсіндіру
		9.5.1.4 тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау;
		9.5.1.5 қоршаған ортаның ауыр металдармен ластану көздерін атау және олардың ағзаларға әсерін түсіндіру

17. Осы оқу бағдарламасы кешкі мектептердің 7-9 сыныптарына арналған «Химия» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

18. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

«Химия» пәні бойынша кешкі (қазақ тілінде оқыту түріндегі) мектептердің негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы 7-9 сыныптарына арналған ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

Тақырыптар/ Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаты
1-тоқсан	
7.1 Химия пәніне кіріспе. Таза заттар және қоспалар	
Химия пәні. №1 практикалық жұмыс «Қауіпсіздік техникасының ережелерімен және зертханалық құрал-жабдықтармен танысу»	7.1.1.1 химия ғылымының негізін оқытатынын білу 7.1.1.2 химиялық лабораторияда және кабинетте жұмыс жүргізу кезіндегі қауіпсіздік техникасының ережелерін білу және түсіну
Элемент, қоспа және қосылыс. № 1 зертханалық тәжірибе «Заттар қоспалары мен олардың қосылыстарын салыстыру»	7.4.1.1 элементті (жай зат) бірдей атомдардың жиынтығы ретінде түсіну 7.4.1.2 таза заттар атомдардың немесе молекулалардың бір түрінен түзілетінін білу 7.4.1.3 элемент(жай зат), қоспа және қосылыс түсініктерін ажырата алу;
Қоспаларды бөлу әдістері. № 2 зертханалық тәжірибе «Ластанған ас тұзын тазарту»	7.4.1.4 қоспалардың түрлерін және оларды бөлу әдістерін білу 7.4.1.5 қоспаны бөлуге негізделген тәжірибені жоспарлау және өткізу
7.1 Заттардың агрегаттық күйінің өзгеруі	
Физикалық және химиялық құбылыстар № 3 зертханалық тәжірибе «Химиялық реакциялардың	7.1.1.3 физикалық және химиялық құбылыстарды ажырату

белгілері»	
Заттардың агрегаттық күйлері	7.1.1.4 заттардың әртүрлі агрегаттық күйлерін білу және бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан қатты, сұйық, газ тәріздес заттардың құрылымын түсіндіру
Салқындау үдерісі	7.1.1.5 салқындау үдерісін зерделеу, салқындау қисығын салу және оны талдау, бөлшектердің кинетикалық теориясына сай, өз бақылауларын түсіндіру
Қыздыру үдерісі № 4 зертханалық тәжірибе «Судың қайнау үдерісін зерттеу»	7.1.1.6 судың қайнау үдерісін зерделеу, қыздыру қисығын салу
2-тоқсан	
7.2 Атомдар Молекулалар Заттар	
Атомдар мен молекулалар	7.1.2.1 атомдар мен молекулалардың айырмашылығын білу
Химиялық элементтер. Жай және күрделі заттар	7.1.2.2 әрбір элементтің химиялық таңбамен белгіленетіндігін және белгілі атом түрі екенін білу; 7.1.2.3 элементтерді металдар мен бейметалдарға жіктеу 7.1.2.4 заттарды құрамына қарай жай және күрделіге жіктеу
Атомның құрамы мен құрылысы. Изотоптар	7.1.2.5 протон, электрон, нейтронды және олардың атомдағы орналасу тәртібін, массасын зарядын білу 7.1.2.6 изотоп түсінігін білу
7.2 Ауа. Жану реакциясы	
Ауа. Ауаның құрамы №5 зертханалық тәжірибе «Балауыз шамның жануы»	7.3.1.1 ауа құрамын білу 7.3.1.2 заттардың жану кезінде ауаның құрамына кіретін оттектің жұмсалатындығын білу
Жану үдерісі № 2 практикалық жұмыс/көрсетілім «Күкірттің, фосфордың, темірдің ауада және оттекте жануын салыстыру»	7.3.1.3 затты жағуға қажетті жағдайларды және жану реакциясының өнімдерін білуге тұтанатын, жанғыш және жанбайтын заттарға мысалдар келтіру 7.3.1.4 заттардың таза оттекте жақсырақ жанатындығын түсіну
3-тоқсан	
7.3 Химиялық реакциялар	
Табиғи қышқылдар мен негіздер. Индикаторлар.	7.3.4.1 «қышқылдық» және «сабындылық» қасиеттер кейбір табиғи қышқылдар мен сілтілердің белгілері болуы мүмкін екендігін білу 7.3.4.2 химиялық индикаторлар метилоранж, лакмус, фенолфталеинді және олардың әртүрлі ортадағы түстерінің өзгеруін білу
Сұйылтылған қышқылдардың металдармен әрекеттесуі	7.2.2.1 сұйылтылған қышқылдардың қолдану аяларын және олармен жұмыс жасау ережелерін атау
Сұйылтылған қышқылдардың карбонаттармен әрекеттесуі	7.2.2.2 кейбір карбонаттардың сұйылтылған қышқылдармен реакцияларының теңдеулерін жаза алу
7.3 Химиялық элементтердің периодтық кестесі	

Химиялық элементтердің периодтық кестелерін құру тарихы	7.2.1.1 И. Дёберейнер, Дж. Ньюлендс, Д.И. Менделеевтің еңбектерінің мысалында элементтердің жіктелуін білу
Периодтық кестенің құрылымы	7.2.1.2 периодтық кестенің құрылымын білу және сипаттау: топтар мен периодтар
7.3 Салыстырмалы атомдық масса және қарапайым формула	
Салыстырмалы атомдық масса	7.1.2.8 салыстырмалы атомдық массаның анықтамасын білу
Валенттілік. Химиялық формулалар. Қосылыстардың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық массасын есептеу	7.1.2.9 валенттілік ұғымын қолдана отырып, бинарлы химиялық қосылыстардың формулаларын дұрыс құра білу 7.1.2.10 химиялық қосылыстың формуласы бойынша салыстырмалы молекулалық/ формулалық массасын есептеу
4-тоқсан	
7.4 Адам ағзасындағы химиялық элементтер	
Тағам құрамындағы қоректік заттар. № 3 практикалық жұмыс «Тағам құрамындағы қоректік заттарды анықтау»	7.5.1.1 тағам өнімдерін химиялық заттардың жиынтығы деп түсіну
Адам ағзасындағы химиялық элементтер. Тыныс алу үдерісі. №6 зертханалық тәжірибе «Тыныс алу үдерісін зерттеу»	7.5.1.2 адам ағзасына кіретін элементтерді білу 7.5.1.3 тыныс алу үдерісін түсіндіру
7.4 Геологиялық химиялық қосылыстар	
Пайдалы геологиялық химиялық қосылыстар. Кен құрамы	7.4.2.1 Жер қыртысында көптеген пайдалы химиялық қосылыстар барын түсіну 7.4.2.2 кейбір минералдар мен пайдалы табиғи қосылыстардың кендерге жататынын білу
Қазақстанның пайдалы қазбалары Минералдарды өндірудің экологиялық аспектілері	7.4.2.3 Қазақстан қандай минералды және табиғи ресурстармен бай екендігін және олардың кен орындарын білу 7.4.2.4 табиғи ресурстарды өндірудің қоршаған ортаға әсерін зерделеу

2) 8-сынып:

Тақырып/ Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі мазмұны	Оқу мақсаттары
1-тоқсан	
8.1 Атомдағы электрондардың қозғалысы	
Атомда электрондардың таралуы Энергетикалық деңгейлер. № 1 зертханалық тәжірибе «Атомдар модельдерін жасау»	8.1.3.1 атомда электрондар энергетикалық деңгейлер бойынша таралатынын түсіну, s және p орбиталдарының пішінін білу 8.1.3.2 алғашқы 20 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын және электронды графикалық формуларын жаза білу
Иондардың түзілуі	8.1.3.3 атомдар электрондарды қабылдай немесе жоғалта алатынын және осының нәтижесінде

	иондар түзілетінін түсіну
Қосылыстар формуласын құрастыру	8.1.3.4 «нольдік қосынды» әдісімен қосылыстардың формуласын құрастыру
8.1 Заттардың формулалары және химиялық реакция теңдеулері	
Химиялық формулалар бойынша есептеулер	8.2.3.1 заттар құрамындағы элементтердің массалық үлесін таба білу
Химиялық реакция теңдеулерін құру. Зат массасының сақталу заңы.	8.2.3.2 реакцияға қатысатын және түзілетін заттардың формуласын жаза отырып, химиялық реакциялар теңдеулерін құру 8.2.3.3 заттар массасының сақталу заңын білу
Химиялық реакция типтері	8.2.2.1 бастапқы және түзілген заттардың саны мен құрамы бойынша химиялық реакцияларды жіктеу
Табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакциялар	8.2.2.2 табиғаттағы және тірі ағзалар мен адам тіршілігіндегі химиялық реакцияларды сипаттау
8.1 Металдар белсенділігін салыстыру	
Металдардың оттеппен және сумен әрекеттесуі.	8.2.4.1 белсенді металдардың салқын сумен, ыстық су немесе бумен әрекеттесуін сипаттау; 8.2.4.2 металдар коррозиясын туындатуға әсер ететін жағдайларды зерттеу
Металдардың қышқыл ерітінділерімен әрекеттесуі.	8.2.4.3 қышқыл ерітінділерімен әртүрлі металдардың реакцияларын зерттеу
Металдардың тұз ерітінділерімен реакциялары.	8.2.4.4 металдардың тұз ерітінділерімен әрекеттесуінің теңдеуін жазу
Металдардың белсенділік қатары. № 1 практикалық жұмыс «Металдардың белсенділігін салыстыру»	8.2.4.5 эксперимент нәтижесі бойынша металдардың белсенділік қатарын құру және оны анықтама мәліметтерімен сәйкестендіру
2-тоқсан	
8.2 Зат мөлшері	
Зат мөлшері. Моль. Авогадро саны. Заттардың молярлық массасы Масса, молярлық масса және зат мөлшері арасындағы байланыс	8.1.1.1 зат мөлшерінің өлшем бірлігі ретінде – мольді білу және Авогадро санын білу; 8.1.1.2 қосылыстың молярлық массасын есептей алу 8.1.1.3 масса, зат мөлшері және құрылымдық бөлшектер санын есептеу
8.2 Стехиометриялық есептеулер	
Химиялық реакция теңдеулері бойынша есептер шығару	8.2.3.4 химиялық реакция теңдеулері бойынша заттың массасын, зат мөлшерін есептеу
Авогадро заңы. Молярлық көлем	8.2.3.5 Авогадро заңын білу және қалыпты және стандартты жағдайлардағы газдар көлемін есептеуде молярлық көлемді қолдану
Газдардың	8.2.3.6 газдардың салыстырмалы тығыздығын және заттың

салыстырмалы тығыздығы. Көлемдік қатынас заңы	молярлық массасын салыстырмалы тығыздық бойынша есептеу
8.2 Химиялық реакциядағы энергиямен танысу	
Отынның жануы және энергияның бөлінуі Экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар. Термохимиялық реакциялар № 2 зертханалық тәжірибе «Энергияның өзгеруімен жүретін химиялық реакциялар»	8.3.1.1 жану реакциясының өнімдері туралы білу, парниктік эффекттің себептерін түсіндіру 8.3.1.2 экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар туралы білу 8.3.1.3 әртүрлі жанғыш заттардың қоршаған ортаға әсер ету салдарын түсіну
8.2 Сутек. Оттек және озон	
Сутек, алынуы, қасиеттері және қолданылуы. № 2 практикалық жұмыс	8.4.2.1 сутекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерделеу
Оттек, алынуы, қасиеттері, қолданылуы. № 3 практикалық жұмыс «Оттекті алу және оның қасиеттерін тану» Оттек және озон	8.4.2.2 ауа құрамындағы және жер қыртысындағы оттектің пайыздық мөлшерін білу; 8.4.2.3 оттекті алу және оның қасиеттері мен қолданылуын зерттеу 8.4.2.4 Жер бетіндегі озон қабатының маңызын түсіндіру
3-тоқсан	
8.3 Химиялық элементтердің периодтық жүйесі	
Химиялық элементтердің периодтық жүйесінің құрылымы	8.2.1.1 топ, период, атом нөмірінің физикалық мәнін түсіндіру
Химиялық элемент атомдарының қасиеттері мен кейбір сипаттамаларының периодты түрде өзгеруі Периодтық жүйедегі орны бойынша элементтің сипаттамасы	8.2.1.2 бір топтағы элементтердің сыртқы электрондық деңгейінде электрондар санының бірдей болатындығын түсіну 8.2.1.3 топтар мен периодтарда элементтер қасиеттерінің заңдылықпен өзгеретінін түсіндіру 8.2.1.4 периодтық жүйедегі орны бойынша химиялық элементті сипаттау
Химиялық элементтердің табиғи ұяластары және олардың қасиеттері	8.2.1.5 химиялық қасиеттері ұқсас элементтердің бір топқа жататындығын түсіну
Металдар және бейметалдар	8.2.1.6 химиялық элементтің периодтық кестеде орналасуына сай қасиеттерін болжау
8.3 Химиялық байланыс түрлері	
Электртерістілік. Ковалентті байланыс	8.1.4.1 электртерістілік ұғымы негізінде атомдар арасындағы ковалентті байланыстың түзілуін түсіндіру
Иондық байланыс	8.1.4.2 иондық байланыстың түзілу механизмін сипаттау
Кристалдық тор түрлері, байланыс типтері	8.1.4.3 заттар қасиеттерінің кристалдық тор типтеріне тәуелділігін түсіндіру
8.3 Ерітінділер және ерігіштік	

Заттардың суда еруі. № 3 зертханалық тәжірибе «Заттардың ерігіштігін зерттеу» Заттардың ерігіштігі.	8.3.4.1 заттарды судағы ерігіштігі бойынша жіктеу 8.3.4.2 ерітінділердің табиғаттағы және күнделікті өмірдегі маңызын түсіндіру 8.3.4.3 заттың ерігіштігіне температураның әсерін түсіндіру;
Еріген заттың массалық үлесі	8.3.4.4 еріген заттың массасын есептеу
Ерітіндідегі заттардың молярлық концентрациясы	8.3.4.5 ерітіндідегі заттың молярлық концентрациясын есептеу
4-тоқсан	
8.4 Бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары. Генетикалық байланыс	
Оксидтер.	8.3.4.6 оксидтердің жіктелуін және қасиеттерін білу
Қышқылдар.	8.3.4.7 қышқылдардың жіктелуін, қасиеттерін білу және түсіну
Негіздер.	8.3.4.8 негіздердің жіктелуі мен қасиеттерін білу және түсіну
Тұздар.	8.3.4.9 тұздарды алудың әртүрлі әдістерін білу, сәйкес реакция теңдеулерін құрастыру
Бейорганикалық қосылыстар арасындағы генетикалық байланыс	8.3.4.10 бейорганикалық қосылыстардың негізгі кластары арасындағы генетикалық байланысты түсіну
8.4 Көміртек және оның қосылыстары	
Көміртектің жалпы сипаттамасы Көміртектің аллотропиялық түр өзгерістері	8.4.3.1 табиғатта көміртек және оның қосылыстарының таралуын сипаттау 8.4.3.2 көміртектің аллотропиялық түр өзгерістерінің құрылысын және қасиеттерін салыстыру
Көміртектің қасиеттері. № 4 практикалық жұмыс «Көмірқышқыл газын алу және оның қасиеттерін зерттеу»	8.4.3.3 көміртектің физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу 8.4.3.4 көмірқышқыл газын ала алу, оны анықтау және қасиеттерін зерттеу
8.4 Су	
Табиғаттағы су Судың ластану себептері. Судың кермектігі. №4 зертханалық тәжірибе «Судың кермектігін анықтау»	8.4.2.5 судың қасиеттерін және оның өмір үшін маңызын түсіндіру, судың табиғаттағы айналымын түсіндіру 8.4.2.6 судың «кермектігін» анықтау және оны жою тәсілдерін түсіндіру

3) 9-сынып

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Тақырыптар/ Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі мазмұны	Оқу мақсаттары
1-тоқсан		
9.1 Электрлиттік диссоциация		
Электрлиттер мен бейэлектрлиттер. Электрлиттік диссоциациялану теориясы	9.4.1.1 электрлиттер мен бейэлектрлиттердің анықтамасын білу және мысалдар келтіру 9.4.1.2 электрөткізгіштік химиялық байланыс түріне тәуелді екендігін түсіндіру 9.4.1.3 электрлиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын білу	

Қышқыл, негіз, тұздардың электролиттік диссоциациясы. Диссоциациялану дәрежесі. Күшті және әлсіз электролиттер	9.4.1.4 ерітіндінің қышқылдығы мен сілтілігін ажырату 9.4.1.5 қышқыл, сілті, орта және қышқылдық тұздардың электролиттік диссоциациялану теңдеулерін құрастыру, күшті және әлсіз электролиттерге мысал келтіру және оларды ажырату, диссоциациялану дәрежесін анықтай білу
№ 1 практикалық жұмыс «Ион алмасу реакциялары»	9.2.2.1 алмасу реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құрастыру;
Электролиттік диссоциациялану теориясы тұрғысынан қышқыл, негіз, тұздардың химиялық қасиеттері	9.3.4.1 қышқылдар, еритін және ерімейтін негіздер, орта тұздардың химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін молекулалық және иондық түрде құрастыру
Тұздар гидролизі.	9.3.4.2 тұздар гидролизінің теңдеуін молекулалық және иондық түрде құрастыру;
9.1 Бейорганикалық қосылыстардың сапалық талдауы	
Катиондар мен аниондарға сапалық реакциялар. № 2 практикалық жұмыс «Бейорганикалық қосылыстар құрамының сапалық талдауы»	9.4.1.6 белгісіз заттардағы катион және аниондарды анықтау тәжірибесінің жоспарын құру және оны практикада жүзеге асыру
9.1 Химиялық реакция жылдамдығы	
Химиялық реакциялардың жылдамдығы. Химиялық реакциялар жылдамдығына әсер ететін факторлар. № 1 зертханалық тәжірибе «Реакция жылдамдығына температура, концентрация мен бөлшектер өлшемінің әсері» Катализаторлар. Ингибиторлар. № 3 практикалық жұмыс «Реакция жылдамдығына катализатордың әсері»	9.3.2.1 реакция жылдамдығы ұғымын түсіндіру, реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау және оны бөлшектердің кинетикалық теориясы тұрғысынан түсіндіру 9.3.2.2 катализатордың реагенттен айырмашылығын және реакция жылдамдығына әсерін түсіндіру; 9.3.2.3 реакция жылдамдығына ингибитордың әсерін түсіндіру
9.1 Қайтымды реакциялар	
Қайтымды және қайтымсыз химиялық реакциялар. Химиялық тепе-теңдік. № 2 зертханалық тәжірибе «Химиялық тепе-теңдіктің ығысуы»	9.3.3.1 қайтымды және қайтымсыз реакцияларды білу 9.3.3.2 тепе-теңдікті динамикалық үдеріс ретінде сипаттау және Ле-Шателье-Браун принципі бойынша химиялық тепе-теңдіктің ығысуын болжау
2-тоқсан	
9.2 Тотығу-тотықсыздану реакциялары	
Тотығу дәрежесі. Тотығу және тотықсыздану Тотығу-тотықсыздану реакциялары	9.2.2.2 тотығу дәрежесін табудың ережесін білу және қолдану 9.2.2.3 тотығу және тотықсыздану үдерістері бір-бірімен байланысты екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіну
Электрондық баланс әдісі	9.2.2.4 электрондық баланс әдісімен тотығу-тотықсыздану реакцияларының коэффициенттерін қою
9.2 Металдар мен күймалар	

Металдардың жалпы сипаттамасы.	9.1.4.1 металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу
Металдар құймалары.	9.1.4.2 құйма ұғымын және оның артықшылықтарын білу; 9.4.2.5 Қазақстандағы металдардың кен орындарын атау және оларды өндіру үдерістерін, қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
Металдарды алу	9.4.2.6 кеннен металды алу үдерісін сипаттау
9.2 1 (I), 2 (II) және 13 (III) топ элементтері және олардың қосылыстары	
1 (I)-топ элементтері және олардың қосылыстары	9.2.1.1 атом құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін түсіндіру
2 (II)-топ металдары және олардың қосылыстары.	9.2.1.2 1 (I)-ші және 2 (II) топ металдарының жалпы қасиеттерін салыстыру және реакция теңдеулерін құрастыру
13 (III)-топ металдары. Алюминий және оның қосылыстары.	9.2.1.3 алюминийдің қасиеттерін түсіндіру, оның маңызды қосылыстары мен құймаларының қолдану аймағын атау
№ 4 практикалық жұмыс «Металдар» тақырыбына эксперименттік есептер шығару	9.2.1.4 1 (I), 2 (II), 13 (III) –топ металдарының жай және күрделі заттармен әрекеттесуіне байланысты тәжірибені жоспарлау және жүргізу
3-тоқсан	
9.3 17 (VII), 16 (VI), 15 (VI), 14 (IV)-топ элементтері және олардың қосылыстары	
Галогендер	9.1.4.3 галоген молекулаларының электрондық формулаларын білу, топта галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын болжау
Хлор	9.2.1.5 хлордың химиялық қасиеттерін сипаттау
Хлорсутек қышқылы.	9.2.1.6 хлорсутек қышқылы ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу және қолдану аясын білу
16 (VI)-топ элементтері. Күкірт.	9.2.1.7 16 (VI)-топ элементтерінің жалпы қасиетін сипаттау; 9.2.1.8 күкірттің аллотропиялық түр өзгерістерінің физикалық қасиеттерін салыстыру және күкірттің химиялық қасиеттерін көрсететін реакция теңдеулерін құрастыру
Күкірттің қосылыстары Күкірт қышқылы және оның тұздары	9.2.1.9 күкірттің (IV) және (VI) оксидтерінің қасиеттерін салыстыру; 9.4.2.1 қышқылдық жаңбырдың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру;
Азот. № 3 зертханалық тәжірибе «Азот молекуласының моделі»	9.2.1.10 азоттың қасиеттерін және табиғаттағы азот айналымын түсіндіру
Аммиак. № 4 зертханалық тәжірибе «Аммиак молекуласының моделі» Аммиактың қасиеттері, алынуы мен қолданылуы.	9.1.4.4 аммиактың молекулалық, электрондық және құрылымдық формуласын түсіндіру 9.2.1.11 аммиакты алуды қасиеттерін мен қолданылуын түсіндіру, аммиак өндірісінің үдерісін сипаттау
Азот қышқылы.	9.1.4.5 азот қышқылының молекулалық, формулаларын білу және атомдар арасындағы химиялық байланыстардың түзілуін түсіндіру
Азот қышқылы мен нитраттардың	9.2.1.12 сұйылтылған және концентрлі азот

өзіне тән қасиеттері	қышқылының металмен әрекеттесуінің ерекшелігін сипаттау және реакция теңдеулерін құрастыру;
Фосфор және оның қосылыстары	9.4.2.2 фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындарын атау 9.2.1.13 фосфор және оның қосылыстарының жалпы химиялық қасиеттерін түсіндіру
Минералды тыңайтқыштар.	9.4.2.3 минералды тыңайтқыштардың жіктелуін және олардың құрамына кіретін қоректік элементтерді атау 9.4.2.4 азот және фосфор тыңайтқыштарының қоршаған ортаға әсерін зерделеу
Кремний және оның қосылыстары.	9.2.1.14 кремнийдің қолданылу аймағын және оның жартылай өткізгіш ретінде қолданылуын түсіндіру;
9.3 Адам ағзасындағы химиялық элементтер	
Адам ағзасының химиялық құрамы. Макроэлементтер, микроэлементтер және олардың маңызы	9.5.1.1 адам ағзасының құрамына кіретін элементтерді атау 9.5.1.2 Қазақстанның тұрғындарының типтік тамақтану рационын зерттеу және теңгерімді тамақтану рационын құрастыру
Ағзадағы кейбір элементтерді анықтау. № 5 зертханалық тәжірибе «Тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау»	9.5.1.3 адам ағзасындағы кальций мен темірдің ролін түсіндіру; 9.5.1.4 тамақ өнімдерінің құрамындағы көміртекті анықтау
Ауыр металдармен қоршаған ортаның ластануы	9.5.1.5 қоршаған ортаның ауыр металдармен ластану көздерін атау және олардың ағзаларға әсерін түсіндіру
4-тоқсан	
9.4 Органикалық химияға кіріспе	
Органикалық заттардың ерекшеліктері	9.4.3.1 органикалық қосылыстардың көптүрлілігінің себебін түсіндіру
Органикалық қосылыстардың жіктелуі.	9.4.3.2 көмірсутектердің және олардың туындыларының жіктелуін білу 9.4.3.3 функционалдық топ түсінігін, берілген класс қосылысының химиялық қасиеттерін анықтайтын топ ретінде түсіндіру
Органикалық қосылыстардың гомологтық қатарлары. Органикалық қосылыстардың номенклатурасы	9.4.3.4 гомолог ұғымын және гомологтық айырмашылықты білу 9.4.3.5 органикалық қосылыстардың негізгі кластары үшін IUPAC номенклатурасын қолдану
Органикалық қосылыстардың изомериясы.	9.4.3.6 изомерия құбылысын білу және көмірсутектер құрылымдық изомерлерінің формулаларын құрастыру
9.4 Көмірсутектер. Отын	
Алкандар	9.4.3.7 алкандардың химиялық қасиеттерін сипаттау және оны реакция теңдеулерімен дәлелдеу
Алкендер.	9.4.3.8 қанықпағандық ұғымын сипаттау 9.4.3.9 этен мысалында алкендердің химиялық қасиеттерін оқып үйрену
Алкиндер	9.4.3.10 этин мысалында алкиндердің химиялық қасиеттерін оқып үйрену
Ароматты көмірсутектер. Бензол	9.4.3.11 бензолдың алынуы, қасиеттері және қолданылуын сипаттау

Көмірсутекті отындар.	9.4.3.12 Қазақстандағы көмірдің, мұнайдың, табиғи газдың кен орындарын атау және оларды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
Мұнай.	9.4.3.13 мұнай фракцияларын және шикі мұнайды айдау өнімдерінің қолдану аймақтарын атау
9.4 Оттекті және азотты органикалық қосылыстар	
Оттекті органикалық заттар. Спирттер	9.4.3.14 оттекті органикалық заттардың жіктелуін білу 9.4.3.15 спирттердің жіктелуін, метанол мен этанолдың қолданылуын, этанолдың алынуын білу және қасиеттерін түсіндіру 9.4.3.16 метанол мен этанолдың адам ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру
Карбон қышқылдары. № 6 зертханалық тәжірибе «Сірке қышқылының қасиеттерін зерттеу»	9.4.3.17 карбон қышқылдарының құрамын білу және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау
Күрделі эфирлер мен майлар	9.4.3.18 күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру
Сабын мен синтетикалық жуғыш заттар	9.4.3.19 сабынның алынуы мен оның қолданылуын білу; 9.4.3.20 синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
Көмірсулар	9.4.3.21 көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру
Амин қышқылдары. Нәруыздар. № 7 зертханалық тәжірибе «Нәруыздардың денатурациясы»	9.4.3.22 нәруыздың биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру

10) Кешкі мектептердің 7-9-сыныптарына арналған «Биология» пәнінен негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түріі)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. «Биология» пәнінің мақсаты – оқушыларға органикалық дүниенің көптүрлілігі, ондағы болып жатқан құбылыстар мен үдерістердің заңдары мен заңдылықтары, сонымен қатар адам оның ажырамас бөлігі туралы білім мен түсінік жүйелерін беру.

3. Оқу пәнінің міндеттері:

1) жер бетіндегі барлық тірі ағзалардың құндылығын түсіну үшін өмірдің құрылымдық-функционалдық және генетикалық негіздері туралы, тірі табиғаттың негізгі патшалықтары ағзаларының көбеюі мен дамуы, экожүйе, биоалуантүрлілік, эволюция туралы білім жүйесін асыру;

2) экологиялық этика нормалары мен ережелерін, табиғатқа жауапкершілікпен қарауын қалыптастыру;

3) генетикалық сауаттылықты қалыптастыру - салауатты өмір салты негіздері, психикалық, тән және моральдық денсаулық сақтау;

4) оқушылардың тұлғалық қасиеттерін дамыту, биологиялық білімдерін практикада қолдануға ұмтылу, медицина, ауыл шаруашылығы, биотехнология, экологиялық менеджмент және қоршаған ортаны қорғау саласындағы практикалық іс-шараларға қатысу.

2-тарау. «Биология» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Биология» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сыныпта – аптасына 1,5 сағатты, оқу жылында 51 сағатты;

2) 8-сыныпта – аптасына 1,5 сағатты, оқу жылында 51 сағатты;

3) 9-сыныпта – аптасына 1,5 сағатты, оқу жылында 51 сағатты құрайды.

5. «Биология» оқу пәнінің оқу бағдарламасының мазмұны оқытудың бөлімдері арқылы ұйымдастырылған.

6. Бөлімдер сыныптар бойынша күтілетін нәтиже түрінде берілген оқу мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

7. Әр бөлімшеде көрсетілген оқу мақсаттары, мұғалімге оқушыларды дамыту бойынша жұмысты жүйелі жоспарлауға, сонымен қатар олардың жетістіктерін бағалауға, оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

8. Оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімді қамтиды: тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері, көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік. Эволюциялық даму, ағза мен қоршаған орта, қолданбалы кіріктірілген ғылымдар.

9. «Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: тірі ағзалардың көптүрлілігі, қоректену, заттардың тасымалдануы, тыныс алу, бөліп шығару, қозғалыс, координация және реттелу.

10. «Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік. Эволюциялық даму» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: көбею, жасушалық айналым, өсу және даму, тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары, эволюциялық даму мен селекция негіздері.

11. «Ағза мен қоршаған орта» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: биосфера, экожүйе, популяция, адам қызметінің қоршаған ортаға әсері.

12. «Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: молекулалық биология мен биохимия, жасушалық биология, микробиология және биотехнология, биофизика.

13.7-сыныпқа арналған биология пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) «Экожүйелер». Ортаның экологиялық факторлары: абиотикалық, биотикалық Адам экожүйенің бір бөлігі. Антропогендік фактор. Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері. Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары. Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктері.

2) «Тірі ағзаларды жүйелеу». Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама. Өсімдіктер мен жануарларды жүйелеудің маңызы. Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер.

3) «Жасушалық биология». Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері. Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары.

4) «Су және органикалық заттар». Судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылусыйымдылығы. Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі рөлі. Микро-және макроэлементтердің тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Азық-түліктердегі органикалық заттар.

5) «Заттардың тасымалдануы». Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі. Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы. Тамыр аймақтары. Тамырдың ішкі құрылысы. Жануарлардағы қанайналым мүшелері: буылтық құрттар, ұлулар, буынаяқтылар және омыртқалылар.

6) «Тірі ағзалардың қоректенуі». Жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездеуші негізгі арнайы мүше. Судың булануы мен газдардың алмасуы. Фотосинтезге қажетті жағдайлар. Зертханалық жұмыс: «Фотосинтез үдерісіне қажетті жағдайларды зерттеу».

7) «Тыныс алу». Өсімдіктер мен жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тынысалу - энергия көзі. Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты. Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тынысалуы мысалында. Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелері. Тынысалу мүшелері. Адамның тынысалу жолдарының құрылысы мен газалмасу мүшелері. Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары.

8) «Бөліп шығару». Бөліп шығарудың тірі ағзалар үшін маңызы. Жануарлардағы бөліп шығару өнімдері. Зат алмасудың соңғы өнімдері. Өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдері: тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері. Жануарлардың бөліп шығару жүйелері. Жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру.

9) «Қозғалыс». Өсімдіктердің қозғалысы. Қозғалыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері (тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары). Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері. Жануарлардың қозғалыс мүшелері. Тірі ағзалардағы қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыс тәсілдері арасындағы байланыстарды анықтау.

10) «Координация және реттелу». Жүйке жүйесінің типтерін салыстыру: диффузиялы, сатылы, түйнекті, түтіктәрізді. Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның құрылысы. Нейронның қызметтері. Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын. Ми. Ми бөлімдерінің

құрылысы мен қызметтері. Үлкен ми сыңарлары. Рефлекстік доға. Зертханалық жұмыс: «Тізе рефлексі». Ішкі мүшелер жұмысының жүйкелік реттелуі. Адам ағзасы үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер. Ұйқының кезеңдері. Жұмысқа қабілеттілік. Күн тәртібі. Оқу еңбегі мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері. Жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсері.

11) «Тұқымқуалау мен өзгергіштік». Адамда белгілердің тұқым қуалауында гендер мен дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНҚ) рөлі. Жүре пайда болған және тұқымқуалайтын белгілер. Хромосоманың құрылымы. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНҚ) жайлы түсінік. Әртүрлі ағза түрлерінің хромосомалар саны. Соматикалық және жыныс жасушалар. Гаплоидты және диплоидты хромосомалар жиыны.

12) «Көбею». Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы. Өсімдіктердің өсімді жолмен көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы. Гүл құрылысы. Тозаңдану түрлері. Гүлдеу және тозаңдану. Тозаңдану түрлері.

13) «Өсу және даму». Ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, қартаю. Өсімдіктердің өсуі. Сабактың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар. Зертханалық жұмыс: «Жылдық сақинаны санау». Жануарлардағы тура және түрленіп даму онтогенез типтері. Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуына мысалдар. Модельдеу «Жануарлардағы онтогенез типтерін салыстыру».

14) «Микробиология және биотехнология». Бактериялардың формаларының әртүрлілігі. Бактериялардың таралуы. Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі бактериялардың маңызы. Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге тұрақтылығы. Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері вирустардың құрылыс ерекшеліктері.

14. 8-сыныпқа арналған биология пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) «Жасушалық биология». Жасуша – тірі ағзалардың құрылымдық негізгі өлшем бірлігі. Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы. Өсімдік ұлпаларының әртүрлілігі. Жануар ұлпаларының әртүрлілігі.

2) «Молекулалық биология». Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық. Көмірсулар – энергия көзі. Көмірсулардың маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі. Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері.

3) «Тірі ағзалардың көп түрлілігі». Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы: мукор, пеницилл. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақшалы саңырауқұлақтар. Жеуге

жарамды және улы саңырауқұлақтар. Зертханалық жұмыс: «Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу». Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама.

4) «Қоректену». Жауын құртының, сиырдың және адамның асқорыту жүйесінің құрылысы. Тістің құрылысы мен қызметі, сүт тістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы. Адамның асқорыту жолдарының құрылысы және олардың атқаратын Асқорыту бездері. Асқорыту мүшелерінің қызметі. Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер.

5) «Заттардың тасымалдануы». Ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз. Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі. Иммуниетет. Гуморальдық және жасушалық иммуниетет. Лейкоциттердің түрлі типтері және олардың қызметтері. Т – және В-лимфоциттердің әрекет етуі. Жұқпалы аурулар және олардың алдын алу. Иммуниетет. Иммуниететтің түрлері: туа пайда болған және жүре пайда болған иммуниетет. Қан топтары. Қан құю. Резус-фактор. Агглютинация. Резус-конфликт. Буылтық құрттардың (жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың және омыртқалылардың жүрегі және қантамырларының құрылысы мен қызметі. Қантамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері. Адамның қанайналым жүйесі. Жүрек - қантамырлар жүйесі аурулары. Аурудың себептері.

6) «Тыныс алу». Альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу. Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер. Тыныс алудың минуттық көлемі. Өртүрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы. Тыныс алу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері. Зертханалық жұмыс: «Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу».

7) «Бөліп шығару». Зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметі. Бөліпшығару және сүзу мүшелері. Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінудің реттелуі. Тері ауруларының пайда болу себептері мен салдары. Белгілері мен алдын алу шаралары.

8) «Қозғалыс». Адам қаңқасының құрылысы. Тірек – қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі. Сүйектің байланыс түрлері. Бұлшықет ұлпаларының құрылысы мен қызметі. Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақтабандылықтың пайда болу себептері. Сымбаттың бұзылуы мен жалпақтабандылықтың алдын алу шаралары.

9) «Биофизика». Тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері.

10) «Координация және реттелу». Көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің

маңызы. Көру қызметінің бұзылуы. Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері. Таяқшаның, құтышаның және түкті жасушалардың құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс: «Соқыр дақты анықтау, түстердің араласуына тәжірибе, дыбыстың ауа және сүйек арқылы өтуі». Эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар. Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары. Зертханалық жұмыс: «Тері сезімталдығын зерттеу». Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің рөлі.

11) «Көбею». Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы. Жануарлардың көбею формалары. Жыныссыз көбею типтері. Жынысты көбею. Мүктер мен қырықжапырақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит. Ашықтұқымды және жабықтұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі.

12) «Өсу және даму». Эмбрионалдық даму кезеңдері: бластула, гастрюла, нейрула. Ұлпалар мен мүшелердің дифференциялануы. Органогенез.

13) «Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары». Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы маңызы. Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы. Қазақстан аумағында кездесетін егістік дақылдар мен үй жануарларының қолтұқымдары. Маңызды белгілер.

14) «Биосфера, экожүйе, популяция». Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері. Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. «Жыртқыш-жемтік» қарым-қатынас түрі. Популяция санының өзгеруі.

15) «Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері». Адамның табиғаттағы рөлі. Табиғатты тиімді пайдалану. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау. Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары. Себептері мен салдарлары. Оларды шешу жолдары.

15. 9-сыныпқа арналған биология пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) «Жасушалық биология». Жасушаның негізгі компоненттерінің қызметтері. Жасуша құрылымдары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері.

2) «Тірі ағзалардың көп түрлілігі. Биосфера және экожүйе». Әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану. Экожүйедегі энергия тасымалының тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері. Табиғаттағы көміртек пен азот айналымы. Биосферадағы биохимиялық үрдістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың рөлі.

3) «Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері». Пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері. Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері. Жылыжай эффектісі (булану) және озон қабатының жұқаруы. Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су мен атмосфера температурасының көтерілуінің тірі ағзаларға әсері.

4) «Қоректену». Ыдырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері және асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару. Ферменттердің әсер ету механизмі. Ферменттің белсенді орталығы.

5) «Заттар тасымалы». Активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану. Белсенді тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалуды. Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері. Сыртқы факторлардың флоризмда зат тасымалына әсері: температура, ылғалдылық, жарық.

6) «Тыныс алу». Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тынысалу үдерістерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс алудың тиімділіктері. Аэробты, анаэробты тынысалу үдерістерімен байланысты бұлшық еттердің қажуы.

7) «Бөліп шығару». Нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафилтрация. Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері филтрацияның себептері. Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары. Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері.

8) «Координация және реттелу». Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі. Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары. Синапстар және медиаторлар. Модельдеу «Жүйке ұлпаларын зерттеу». Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі. Тірі ағзалардағы электрлік үдерістер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер. Тынысалу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогуморальдық реттелу механизмі. Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру. Ағзаның күйзеліске бейімделуі. Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері. Өсімдіктердің өсуі мен дамуын реттеуші.

9) «Қозғалыс». Бұлшық еттің жұмысы. Демонстрация «Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі. Бұлшықет қозғалысын реттеу».

10) «Молекулалық биология». Дезоксирибонуклеин қышқылы (ДНК) молекулалық құрылысының принциптері: нуклеотидтердің комплементарлығы.

11) «Жасушалық цикл». Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G_1 , S және G_2 . Митоз. Митоз фазалары. Зертханалық жұмыс: «Пияз тамыр ұшындағы жасушалардан митозды зерттеу». Мейоз. Мейоз фазалары. Мейоз бен митозды салыстыру.

12) «Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары». Г. Мендель анықтаған белгілердің тұқым қуалаушылық заңдылықтары. Тұқым қуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі. Тұқым қуалаушылықтың генетикалық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гамета тазалығы заңы және оның цитологиялық негіздемесі. Моногибридті будандастыру. Дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы. Аллельді гендердің әрекеттесуі: толық және толымсыз. Доминанттылық белгілердің пайда болуы. Талдаушы шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы. Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық механизмі. Жыныспен тіркесіп

тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм. Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. Резус-фактор. Адам генетикасы. Адамның тұқымқуалау белгілерін зерттеу әдістері. Адамның генетикалық ауруларының алдын алу. Адамның генеалогиялық шежіре ағашын құру.

13) «Микробиология және биотехнология». Биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасы және биотехнологияда алынатын өнімдері (медицинада, өнеркәсіпте және ауылшаруашылығында). Инсулин өндірісі.

14) «Көбею». Адамның жыныс жүйесінің құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс «Аталық және аналық гаметалардың құрылысын зерттеу». Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және әлеуметтік жетілу. Жыныстық жолмен берілетін аурулар, олардың алдын алу шаралары.

15) «Өсу және даму». Құрсақта даму. Ұрықтық дамудың алғашқы кезеңдері. Ұрықтың қалыптасуы мен дамуы. Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері

16) «Эволюциялық даму». Эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ч.Дарвиннің эволюциялық ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның қазіргі заман теориясының пайда болуы. Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі бейімделушілік. Эволюциялық үдерістегі өзгергіштіктің рөлі. Табиғи сұрыпталу, оның түрлері. Тіршілік үшін күрес. «Түр» ұғымының анықтамасы. Түрдің құрылымы. Түр критерийлері. «Түр түзілу» ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері.

17) Жердегі тіршіліктің пайда болуы кезеңдері.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

16. Бағдарламада оқыту мақсаттарын пайдалану ыңғайлылығы үшін кодтау енгізілді. Кодта бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар – бөлім мен бөлімшенің, төртінші сан – оқыту мақсатының реттік санын білдіреді. Мысалы, 7.2.1.4. кодында «7» - сынып, «2.1» - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» - оқыту мақсатының реттік саны.

17. Оқыту мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген.

1) Тірі организмдердің көп түрлілігі, құрылымы мен қызметтері:

Білім алушылар білуі тиіс:		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
Бөлімше 1. Тірі ағзалардың көптүрлілігі		
7.1.1.1 - жүйелеудің маңызын түсіндіру; 7.1.1.2 - жүйеленуде тірі ағзалардың орынын анықтау; 7.1.1.3 - омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың құрылысының айырмашылық белгілерін сипаттау.	8.1.1.1 - саңырауқұлақтардың ерекшелік белгілерін сипаттау; 8.1.1.2 - даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктер кластарын негізгі белгілеріне қарай ажырату, 8.1.1.3 - буынаяқты-лар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша тану.	9.1.1.1 - әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлы номенклатураны қолдану.
Бөлімше 2. Қоректену		
7.1.2.1 - жапырақтың ішкі құрылысын сипаттау және	8.1.2.1 - омыртқасыз-дар, күйіс қайыратын жануарлар	9.1.2.1 - адамның асқорыту

құрылысы мен оның қызметі арасындағы өзара байланысты түсіндіру.	мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру.	жолдарындағы үдерістерді сипаттау.
7.1.2.2 - фотосин тез үдерісі үшін қажетті жағдайларды зерттеу.	8.1.2.2 - әртүрлі типті тістердің құрылысы мен қызметтері арасындағы байланысын және тісті күту ережелерін сипаттау; 8.1.2.3 - адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты түсіндіру; 8.1.2.5 - адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау; 8.1.2.6 - құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері бар азық-түліктер тізімін жасау.	9.1.2.2 - ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкес ферменттердің арасындағы байланысты орнату.
Бөлімше 3. Заттардың тасымалдануы		
7.1.3.1 - тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіру; 7.1.3.2 - өсімдіктерде заттардың тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу; 7.1.3.3 - сабақ пен тамырдың ішкі құрылысын түсіндіру; 7.1.3.4 - сабақ және тамырдың құрылысы мен қызметтерінің өзара байланысын сипаттау; 7.1.3.5 - жануарларда заттар тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу.	8.1.3.1 - лимфа жүйелерін және қан, ұлпалық сұйықтық пен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау; 8.1.3.2 - қан құрамы мен қызметін сипаттау; 8.1.3.3 - гуморальдық және жасушалық иммунитетті салыстыру; 8.1.3.4 - аурудың алдын - алудағы иммунитет түрлерінің рөлін бағалау; 8.1.3.5 - агглютинация және резус-конфликт механизмдерін түсіндіру; 8.1.3.6- жануарлардың жүрегінің құрылысы мен қантамыр жүйелерінің маңызын сипаттау; 8.1.3.7 - қантамыр қабырғасының құрылысы мен олардың қызметі арасындағы байланысты орнату; 8.1.3.8 жануарлардың қантамырлар жүйесінің түрлерін сипаттау; 8.1.3.9 - қантамыр жүйесі мүшелерінің ауруларының себептері мен ауру белгілерін сипаттау.	9.1.3.1 - активті және пассивті тасымалдарды салыстыру; 9.1.3.2 - өсімдіктердегі транспирация үдерісінің мәнін түсіндіру; 9.1.3.3 - сыртқы факторлардың флоэма арқылы заттардың тасымалдануына әсерін зерттеу.
Бөлімше 4. Тыныс алу		
7.1.4.1- тірі ағзалар үшін тыныс алудың маңызын сипаттау; 7.1.4.2 – өсімдіктердегі тыныс алу үдерісінің ерекшеліктерін сипаттау; 7.1.4.3 - омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерін салыстыру; 7.1.4.4 - адамның тыныс алу мүшелері құрылысының ерекшеліктерін танып білу; 7.1.4.5 - тыныс алу мүшелерінің ауыруларының себептері мен олардың алдын алу жолдарын түсіндіру.	8.1.4.1 - өкпе мен ұлпадағы газ алмасу; механизмдерін сипаттау; 8.1.4.2 - тыныс алу және тыныс шығару; механизмін түсіндіру; 8.1.4.3 - өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау.	9.1.4.1 - тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру; 9.1.4.2 - бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістері арасындағы байланысты қарастыру.
Бөлімше 5. Бөліп шығару		
7.1.5.1 - ағзалардың тіршілік әрекетіндегі	8.1.5.1 - адамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы	9.1.5.1 - нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау;

бөліп шығарудың маңызын сипаттау; 7.1.5.2 - өсімдіктердегі бөліп шығару ерекшеліктерін зерттеу; 7.1.5.3 - омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру.	мен қызметтерін сипаттау; 8.1.5.2 - бүйректің құрылымдық бөліктерін танып білу; 8.1.5.3 - терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын сипаттау; 8.1.5.4 - тері ауруларын және оның алдын алу шараларын түсіндіру.	9.1.5.2 - фильтрация және несептің түзілуі үдерістерін сипаттау; 9.1.5.3 - зәр шығару жүйесі, бүйрек ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру; 9.1.5.4 - әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасуларының соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату.
Бөлімше 6. Қозғалыс		
7.1.6.1 - өсімдіктердің қозғалу себептерін түсіндіріп, қозғалыстың маңызын сипаттау; 7.1.6.2 - жарықтың өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсерін түсіндіру; 7.1.6.3 - омыртқалы және омыртқасыз жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру.	8.1.6.1 - тірек-қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау; 8.1.6.2 - сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру; 8.1.6.3 - бұлшық ет ұлпасының қызметтері түрлері мен олардың; 8.1.6.4 - гиподинамия салдарын атау; 8.1.6.5 - сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау қызметтерін сипаттау.	9.1.6.1 - қол бұлшық еттерінің максималды жұмыс күшін және күшке төзімділігін зерттеу.
Бөлімше 7. Координация және реттелу		
7.1.7.1 - жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру; 7.1.7.2 - жүйке жүйесінің қызметі мен құрылымдық компоненттерін атау; 7.1.7.3 - жүйке жасушасының құрылымдық бөліктерін анықтау; 7.1.7.4 - орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметін салыстыру; 7.1.7.5 - рефлекстік доғаны зерттеу; 7.1.7.6 - вегетативті жүйке жүйесінің қызметін сипаттау; 7.1.7.7 - ағзаның тіршілік әрекетін қалпына келтіру және тынығуы үшін ұйқының маңызын түсіндіру; 7.1.7.8 - жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың принциптерін түсіндіру; 7.1.7.9 - жүйке жүйесінің қызметіне алкоголь, шылым және есірткілік заттардың әсерін түсіндіру.	8.1.7.1 - көруді қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережелерін сипаттау; 8.1.7.2 - дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және есту мүшелерінің гигиенасы ережелерін сипаттау; 8.1.7.3 - көру және есту рецепторларының құрылымы мен қызметін сәйкестендіру; 8.1.7.4 - эндокиринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау; 8.1.7.5 - бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру; 8.1.7.6 - терінің сезімталдығын зерттеу; 8.1.7.7 - жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің ролін сипаттау.	9.1.7.1 - жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасында байланыс орнату; 9.1.7.2 - жүйке ұлпалары мен оның құрылымдық бөліктерінің қызметтерін талдау; 9.1.7.3 - нейрогуморалды реттелудің механизмін түсіндіру; 9.1.7.4 – ағзаның ішкі ортасының тұрақтылығын ұстаудағы гомеостазды сақтаудың механизмін түсіндіру; 9.1.7.5 - өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсер ететін заттардың әрекетін талдау.

2) Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму:

7 сынып	8 сынып	9 сынып
Бөлімше 1. Көбею		
7.2.1.1 - өсімдіктердің жыныссыз және	8.2.1.1 - жануарлардың көбею тәсілдерін салыстыру;	9.2.1.1 - адамның жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау;

жынысты көбеюін сипаттау; 7.2.1.2 - өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру; 7.2.1.3 - айқас тозаңдану мен өздігінен тозаңданудың салыстырмалы артықшылықтарын сипаттау.	8.2.1.2 - мүктер мен қырықжапырақтардың мысалында жынысты және жыныссыз ұрпақтарының ерекшеліктерін түсіндіру; 8.2.1.3 - ашықтұқымды және жабықтұқымды өсімдіктердің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру.	9.2.1.2 - аталық және аналық жыныс жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу; 9.2.1.3 - жыныстық жетілу кезеңіндегі екінші реттік жыныстық белгілердің дамуын сипаттау; 9.2.1.4 - жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру.
Бөлімше 2. Жасушалық айналым		
7.2.2.1 - әртүрлі ағзалар түрлеріндегі хромосомалардың санын салыстыру; 7.2.2.2 - сомалық және жыныс жасушаларындағы хромосомалар сандарын атау.	8.2.2.1 - тірі ағзалардың өсуі мен дамуы үшін митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру.	9.2.2.1 - жасушалық айналымның интерфаза кезеңіндегі жүретін үдерістерді түсіндіру; 9.2.2.2 - митоздың кезеңдерін сипаттау; 9.2.2.3 - мейоз кезеңдерін сипаттау; 9.2.2.4 - митоз бен мейоз үдерісін салыстыру.
Бөлімше 3. Өсу және даму		
7.2.3.1 - ағздардың өсу мен даму үдерістерін сипаттау; 7.2.3.2 - өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу үдерісін зерттеу; 7.2.3.3 - өсімдіктер мен жануарлардың онтогенез кезеңдерін ажырату; 7.2.3.4 - жануарлардың онтогенезіндегі тура және түрленіп даму типтерін салыстыру.	8.2.3.1 - эмбрионалдық даму кезеңдерін сипаттау; 8.2.3.2 - әр түрлі ұрық жапырақшаларынан қалыптасқан мүшелер мен ұлпалар дифференциасын сипаттау.	9.2.3.1 - ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру; 9.2.3.2 - ұрық пен эмбрионның дамуын салыстыру; 9.2.3.3 - адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру.
Бөлімше 4. Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары		
7.2.4.1 - адам ағзасындағы тұқым қуалайтын және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу; 7.2.4.2 – белгілерді анықтаудағы гендердің рөлін түсіндіру; 7.2.4.3 - хромосомадағы генетикалық ақпарат ДНК-ның маңызын түсіндіру.	8.2.4.1 - тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы ролін дәйектеу; 8.2.4.2 - ағзалар селекциясы үшін қолдан сұрыптаудың маңызын сипаттау; 8.2.4.3 - маңызды мәдени өсімдіктер іріктемелері мен үй жануарлары қолтұқымын сипаттау.	9.2.4.1 - генетиканың дамуымен қалыптасуындағы Мендель зерттеулерінің рөлін бағалау; 9.2.4.2 - моногибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін тұжырымдау және моногибридті будандастыруға есептер шығару; 9.2.4.3 - дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін негіздерін дәлелдеу және есептер шығару; 9.2.4.4 - толық және толымсыз доминатты-ықты салыстыру; 9.2.4.5 - талдаушы шағылыстырудың маңыздылығын бағалау; 9.2.4.6 - жынысты анықтау теориясын сипаттау; 9.2.4.7 - жынысты анықтау кезінде хромосомалардың рөлін түсіндіретін сызба жасау; 9.2.4.8 - адамның қан тобының тұқымқуалау-уын және қан топтарын анықтау механизмін түсіндіру; 9.2.4.9 - адам генетикасын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау; 9.2.4.10 - шежіре сызбасын құру.
Бөлімше 5. Эволюциялық даму мен селекция негіздері		

	<p>9.2.5.1 - К. Линней мен Ж.Б. Ламарк еңбектерінің негізгі қағидаларын оқып зерттеу;</p> <p>9.2.5.2 - эволюциялық ілімнің қалыптасуындағы Ч. Дарвин еңбектерінің рөлін түсіндіру;</p> <p>9.2.5.3 - эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау;</p> <p>9.2.5.4 - ағзалардың бейімделушілігіндегі табиғи сұрыпталудың рөлін сипаттау;</p> <p>9.2.5.5 - түрдің құрылымы мен критерийлерін сипаттау;</p> <p>9.2.5.6 - түр түзілу үдерісін түсіндіру;</p> <p>9.2.5.7 - Жердегі тіршіліктің дамуының негізгі кезеңдерін оқып білу.</p>
--	---

3) Ағза мен қоршаған орта

7-сынып	8-сынып	9-сынып
Бөлімше 1. Биосфера, экожүйе, популяция		
7.3.1.1 - жергілікті жер экожүйесі қоршаған орта факторларының тірі ағзаларының тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу.	8.3.1.1 -Экожүйелердің жалпы құрылым ерекшеліктерін сипаттау; 8.3.1.2 - популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау; 8.3.1.3 - жыртқыш-құрбан қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін орнату.	9.3.1.1 - энергия ағымының тиімділігін есептеу; 9.3.1.2 - энергия, биомасса және сандар пирамидаларын салыстыру; 9.3.1.3 - азот пен көміртек айналымының табиғаттағы сызбасын құру.
Бөлімше 2. Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері		
7.3.2.1 - адам мен экожүйе арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау; 7.3.2.2 - экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің шаруашылық салаларынан мысалдар келтіру; 7.3.2.3 - Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың өсімдіктері мен жануарларын сипаттау; 7.3.2.4 - Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жергілікті өңірдің жануарлары мен өсімдіктеріне мысал келтіру.	8.3.2.1 - биологиялық әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептерін негіздеу; 8.3.2.2 - Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың туындау себептері мен оларды шешу жолдарын түсіндіру.	9.3.2.1 - пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; 9.3.2.2 - пестицидтерді пайдаланудың, қоршаған ортаға мен адам денсаулығы әсерін түсіндіру; 9.3.2.3 -жылыжай эффектісінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру; 9.3.2.4 - озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру.

4) Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар:

7-сынып	8-сынып	9-сынып
Бөлімше 1. Молекулалық биология мен биохимия		
7.4.1.1 - судың қасиеті мен тірі ағзалар тіршілігі үшін маңызын сипаттау; 7.4.1.2 - тірі ағзалар тіршілік әрекеті үшін микро-және макроэлементтердің рөлін сипаттау; 7.4.1.3 - азық-түлік құрамындағы органикалық заттардың маңыздылығын сипаттау.	8.4.1.1 - биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау; 8.4.1.2 - көмірсулар мен липидтердің биологиялық қызметтерін сипаттау; 8.4.1.3 - нәруыздардың қасиеттері мен биологиялық қызметтерін сипаттау.	9.4.1.1 - дезоксирибонуклеин қышқылы молекуласының қос шиыршықты құрылымын сипаттау; 9.4.1.2 - дезоксирибонуклеин қышқылының құрылымдық қағидалары негізінде үлгілеу.
Бөлімше 2. Жасушалық биология		

7.4.2.1 - жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі ұғымын түсіндіру;	8.4.2.1 - прокариот және эукариот жасушаларының құрылысын салыстыру;	9.4.2.1 - өсімдік және жануар жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін түсіндіру.
7.4.2.2 - жануарлар және өсімдіктер жасушаларын ажырату.	8.4.2.2 - өсімдік және жануар ұлпаларын жіктеу.	
Бөлімше3. Микробиология және биотехнология		
7.4.3.1 бактериялар формаларының әртүрлілігін сипаттау;	8.4.3.1 - қарапайым-дылар, бактериялар, саңырауқұлақтар, вирустармен туындайтын аурулардың ерекшеліктері мен алдын алу шараларын сипаттау	9.4.3.1 - инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасын сипаттау;
7.4.3.2- бактериялардың адам өміріндегі маңызын сипаттау;		9.4.3.2- биотехнологияда өндірілетін өнімдерге мысал келтіру
7.4.3.3 антибиотиктер, антисептиктер мен залалсыздандыру өнімдерінің қолданылуын сипаттау;		
7.4.3.4 вирустардың тіршіліктің жасушасыз формасы екендігін түсіндіру		
Бөлімше 4. Биофизика		
8.4.4.1 - тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін зерттеу.	9.4.4.1 - тірі ағзалардағы электрлі үдерістерді зерттеу.	

18. Осы оқу бағдарламасы негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Биология» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

19. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «Биология» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

1-тоқсан	
Тақырыптар/Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаты. Білім алушылар білуге тиісті
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері/ Экожүйелер	
Ортаның экологиялық факторлары: абиотикалық, биотикалық	7.3.1.1 жергілікті жер экожүйесі қоршаған орта факторларының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті мен таралуына әсерін зерттеу.
Адам экожүйенің бір бөлігі. Антропогендік фактор.	7.3.2.1 адам мен экожүйе арасындағы қарым-қатынастарды сипаттау.
Адам әрекеттерінің экожүйеге жағымсыз әсері.	7.3.2.2 экожүйеге жағымсыз әсер ететін адам тіршілігінің салаларына мысалдар келтіру.
Қазақстанда ерекше қорғалатын аймақтар. Жергілікті жердің ерекше қорғалатын аймақтары.	7.3.2.3 Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аймақтарының өсімдіктері мен жануарларын сипаттау.
Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы. Жергілікті өңірдің ҚР Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктері.	7.3.2.4 жергілікті өңірдің Қазақстан Республикасының Қызыл кітабына енгізілген жануарлары мен өсімдіктеріне мысал келтіру.
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері/ Тірі ағзаларды жүйелеу	
Тірі ағзалардың бес патшалығына жалпы сипаттама. Өсімдіктер мен жануарларды	7.1.1.1 жүйелеудің маңызын түсіндіру; 7.1.1.2 жүйелеуде тірі ағзалардың орынын

жүйелеудің маңызы.	анықтау.	
Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың сыртқы құрылысындағы ерекшеліктер	7.1.1.3 - омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың құрылысының ерекшеліктерін сипаттау	
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері/ Жасушалық биология		
Жасуша, ұлпа, мүше, мүшелер жүйесі түсініктері	7.4.2.1 - «жасуша», «ұлпа», «мүше», «мүшелер жүйесі» туралы түсініктер.;	
Өсімдіктер және жануарлар жасушаларын салыстыру. Жарық микроскобынан көрінетін жасуша құрылымдары.	7.4.2.2 - өсімдіктер және жануарлар жасушаларын ажырату.	
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері/ Су және органикалық заттар		
Судың қасиеттері: беттік керілу, судың қозғалысы, еріткіштігі, қайнау және балқу температурасы, жылусыйымдылығы. Судың биологиялық маңызы және оның еріткіш ретіндегі, температураны сақтау мен реттеудегі ролі.	7.4.1.1 - судың қасиеті мен тірі ағзалар үшін маңызын сипаттау.	
Микро- және макроэлементтердің тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы.	7.4.1.2 - тірі ағзалар тіршілік әрекеттері үшін микро- және макроэлементтердің ролін сипаттау.	
Азық-түліктердегі органикалық заттар.	7.4.1.3 - азық-түлік құрамындағы органикалық заттардың маңыздылығын сипаттау.	
2-тоқсан		
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері/Заттардың тасымалдануы		
Заттар тасымалдануының тірі ағзалардың тіршілік әрекеті үшін маңызы. Заттардың тасымалдануына қатысатын тірі ағзалардың мүшелері мен мүшелер жүйесі.	7.1.3.1 - тірі ағзалардағы қоректік заттардың тасымалының маңызын түсіндіру; 7.1.3.2 - өсімдіктерде заттардың тасымалын қамтамасыз ететін мүшелерді танып білу.	
Сабақ және тамыр. Сабақтың ішкі құрылысы	7.1.3.3 - тамыр және сабақтың ішкі құрылысын зерттеу;	
Тамыр аймақтары. Тамырдың ішкі құрылысы.	7.1.3.4 - тамыр және сабақтың құрылысы мен қызметі арасындағы байланысты сипаттау.	
Жануарлардағы қанайналым мүшелері: буылтық құрттар, ұлулар, буынаяқтылар және омыртқалылар.	7.1.3.5 - жануарларда заттар тасымалына қатысатын мүшелерді танып білу.	
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері/ Тірі ағзалардың қоректенуі		
Жапырақтың құрылысы мен қызметі. Жапырақтың ішкі құрылысы. Лептесік. Жапырақ фотосинтездеуші негізгі арнайы мүше.	7.1.2.1 - жапырақтың ішкі құрылысын сипаттау, құрылысы мен қызметі арасындағы өзара байланысты түсіндіру.	
Судың булануы мен газдардың алмасуы.	7.1.2.2 - фотосинтезге қажетті жағдайларды зерттеу.	
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері/ Тыныс алу		
Өсімдіктер мен жануарлар үшін тыныс алудың маңызы. Тынысалу - энергия көзі. Тыныс алу типтері: анаэробты және аэробты.	7.1.4.1 - тірі ағзалардағы тыныс алу маңызын сипаттау.	
Өсімдіктердің тыныс алуы. Тұқымның немесе өскіндердің тынысалуы мысалында	7.1.4.2 – өсімдіктердегі тыныс алу үдерісінің ерекшеліктерін сипаттау.	
Омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелері	7.1.4.3 - омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың тыныс алу мүшелерін салыстыру	
Тынысалу мүшелері. Адамның тынысалу жолдарының құрылысы мен газалмасу мүшелері.	7.1.4.4 - адамның тыныс алу мүшелерінің құрылыс ерекшеліктерін танып білу	

Тыныс алу мүшелерінің аурулары. Тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдары.	7.1.4.5 - тыныс алу мүшелерінің ауруларының себептері мен алдын алу жолдарын түсіндіру
3-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері/ Бөліп шығару	
Бөліп шығарудың тірі ағзалар үшін маңызы. Жануарлардағы бөліп шығару өнімдері. Зат алмасудың соңғы өнімдері.	7.1.5.1 - ағзалардың тіршілік әрекетінде бөліп шығарудың маңыздылығын түсіндіру
Өсімдіктердегі бөліп шығару өнімдері: тыныс алу мен фотосинтездің бастапқы және соңғы өнімдері.	7.1.5.2 - өсімдіктердегі бөліп шығару ерекшеліктерін зерттеу
Жануарлардың бөліп шығару жүйелері. Жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру.	7.1.5.3 - омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың бөліп шығару жүйелерінің құрылысын салыстыру
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері/ Қозғалыс	
Өсімдіктердің қозғалысы. Қозғалыстың өсімдіктер тіршілігіндегі маңызы. Өсімдіктердің қозғалу тәсілдері(тропизмдер, таксистер, өсу қозғалыстары).	7.1.6.1 - өсімдіктердің қозғалысы себептерін түсіндіріп, қозғалыстың маңызын сипаттау.
Өсімдіктердің өсуі мен дамуына жарықтың әсері.	7.1.6.2 - жарықтың өсімдіктердің дамуына әсерін түсіндіру.
Жануарлардың қозғалыс мүшелері. Тірі ағзалардағы қозғалыстың рөлі. Жануарлардың қозғалу тәсілдеріне мысалдар. Жануарлардың мекен ортасы мен қозғалыс тәсілдері арасындағы байланыстар.	7.1.6.3 - омыртқасыз және омыртқалы жануарлардың қозғалыс мүшелерін салыстыру.
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері/ Координация және реттелу	
Жүйке жүйесінің типтерін салыстыру: диффузиялы, сатылы, түйнекті, түтіктерізді.	7.1.7.1 - жануарлардың жүйке жүйесінің типтерін салыстыру.
Жүйке жүйесінің құрам бөліктері. Жүйке жүйесінің қызметі. Нейронның қызметтері.	7.1.7.2 - жүйке жүйесінің қызметін және құрылымдық компоненттерін атау; 7.1.7.3 - жүйке жасушасының компоненттерін анықтау.
Жүйке жүйесінің орталық және шеткі бөлімдері. Жұлын.. Ми. Ми бөлімдерінің құрылысы мен қызметтері.	7.1.7.4 - орталық жүйке жүйесі бөлімдерінің құрылысы мен қызметтерін салыстыру.
Үлкен ми сыңарлары.	
Рефлекстік доға. Зертханалық жұмыс «Тізе рефлексі».	7.1.7.5 - рефлекстік доғаны зерттеу.
Ішкі мүшелер жұмысының жүйкелік реттелуі.	7.1.7.6 - вегетативті жүйке жүйесінің қызметін сипаттау.
Адам ағзасы үшін ұйқының маңызы. Биологиялық ритмдер. Жұмысқа қабілеттілік. Күн тәртібі.	7.1.7.7 - ағзаның тіршілік әрекеттерінің қалпына келуіне және тынығуына ұйқының маңызын түсіндіру.
Оқу еңбегі мен дене еңбегінің гигиенасы. Күйзеліс. Күйзеліс жағдайларымен күрес және олардың алдын алу әдістері.	7.1.7.8 - жақсы психикалық денсаулықты сақтаудың принциптерін түсіндіру.
Жүйке жүйесінің қызметіне алкаголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсері.	7.1.7.9 - жүйке жүйесінің қызметіне алкаголь, темекі, және наркотикалық заттардың әсерін түсіндіру.
4-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері/ Тұқымқуалау мен өзгергіштік	
Адамда белгілердің тұқым қуалауында	7.2.4.1 - адам ағзасындағы тұқымқуалайтын

гендер мен ДНҚ рөлі. Жүре пайда болған және тұқымқуалайтын белгілер.. Хромосоманың құрылымы. Генетикалық материалды сақтаушы және тасымалдаушы ДНҚ жайлы түсінік.	және тұқым қуаламайтын белгілерді зерттеу; 7.2.4.2 - белгілерді анықтаудығы гендердің рөлін түсіндіру; 7.2.4.3 - хромосомадағы генетикалық ақпарат дезоксирибонуклеин қышқылы рөлін түсіндіру.
Әртүрлі ағзалар түрлерінің хромосомалар саны. Соматикалық және жыныс жасушалар. Гаплоидты және диплоидты хромосомалар жиыны.	7.2.2.1 - әртүрлі ағзалардағы хромосомалардың санын салыстыру; 7.2.2.2 - соматикалық және жыныс хромосомаларындағы хромосомалар санының әртүрлілігін түсіндіру.
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері/ Көбею	
Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюі. Өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюінің биологиялық маңызы	7.2.1.1 - өсімдіктердің жынысты және жыныссыз көбеюін сипаттау.
Өсімдіктердің өсімді жолмен көбеюі, оның түрлері және табиғаттағы биологиялық маңызы.	7.2.1.2 - өсімдіктердің өсімді көбею тәсілдерін салыстыру.
Гүл құрылысы. Тозандану түрлері. Гүлдеу және тозандану.	7.2.1.3 - өздігінен және айқас тозанданудың шамалы артықшылықтарын сипаттау.
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері/ Өсу және даму	
Ағзалардың жеке дамуы түсінігі. Өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдері. Бөліну, өсу, көбею, қартаю. Өсімдіктердің өсуі.	7.2.3.1 - ағзалардың өсу және даму үдерістерін сипаттау.
Сабактың ұзарып және жуандап өсуі. Камбийдің рөлі. Жылдық сақиналар. Зертханалық жұмыс «Жылдық сақинаны санау»	7.2.3.2 - өсімдіктердің ұзарып және жуандап өсу үдерістерін зерттеу.
Жануарлардағы тура және түрленіп даму онтогенез типтері. Бунақденелілердің шала және толық түрленіп дамуына мысалдар. Модельдеу «Жануарлардағы онтогенез типтерін салыстыру».	7.2.3.3 - өсімдіктер мен жануарлардағы онтогенез кезеңдерін ажырату; 7.2.3.4 - жануарлардағы тура және тура емес онтогенез типтерін салыстыру
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері/ Микробиология және биотехнология	
Бактериялардың формаларының әртүрлілігі. Бактериялардың таралуы.	7.4.3.1 - бактериялар формаларының әртүрлілігін сипаттау.
Бактерияларды пайдалану. Табиғаттағы және адам өміріндегі бактериялардың маңызы.	7.4.3.2- бактериялардың адам өміріндегі маңызын сипаттау.
Патогендермен күрес тәсілдері. Бактериялардың антибиотиктерге тұрақтылығы.	7.4.3.3 - антибиотиктер, антисептиктер және залалсыздандыру өнімдерінің қолданылуын сипаттау
Вирустар. Жасушасыз құрылым иелері вирустардың құрылыс ерекшеліктері.	7.4.3.4 - вирустардың тіршіліктің жасушасыз формасы екендігін түсіндіру

2) 8-сынып:

1-тоқсан	
Тақырыптары/ұзақ мерзімді жоспардың бөлімдері	Оқыту мақсаты. Білім алушылар білуге тиісті.
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері/ Жасушалық биология	
Жасуша – тірі ағзалардың құрылымдық негізгі өлшем бірлігі. Прокариот және эукариот жасушалардың құрылысы.	8.4.2.1 - прокариот және эукариот жасушалардың құрылысын салыстыру

Өсімдік ұлпаларының әртүрлілігі. Жануар ұлпаларының әртүрлілігі.	8.4.2.2 - Өсімдіктер мен жануарлардың ұлпаларын классификациялау	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері/ Молекулалық биология		
Жасушаның құрамындағы органикалық заттар. Мономерлер мен полимерлер арасындағы айырмашылық.	8.4.1.1 - биологиялық мысалдарды пайдаланып полимерлер мен мономерлер арасындағы айырмашылықты сипаттау	
Көмірсулар – энергия көзі. Көмірсулардың маңызы және қызметтері. Липидтердің қасиеттері мен қызметі. Липидтердің әртүрлілігі	8.4.1.2 - көмірсулар мен липидтің құрылымы мен биологиялық қызметтерін сипаттау	
Нәруыздар, қасиеттері мен қызметтері.	8.4.1.3 - нәруыздардың биологиялық құрылымы мен қызметі	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері/ Тірі ағзалардың көп түрлілігі		
Саңырауқұлақтар патшалығы. Зең саңырауқұлағы. Біржасушалы саңырауқұлақтар – ашытқы. Көпжасушалы саңырауқұлақтар. Қалпақшалы саңырауқұлақтар. Жеуге жарамды және улы саңырауқұлақтар.	8.1.1.1 - саңырауқұлақтардың негізгі белгілерін сипаттау	
Зертханалық жұмыс «Дара жарнақты және қосжарнақтылар өсімдіктер кластарының белгілерін зерттеу».	8.1.1.2 - даражарнақты және қосжарнақты өсімдіктерді негізгі белгілеріне қарай ажырату	
Буынаяқтылар типі. Хордалылар типі. Сыртқы белгілеріне қарай салыстырмалы сипаттама.	8.1.1.3 - буынаяқтылар мен хордалы жануарлар кластарын ерекше белгілері бойынша тану	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері/ Қоректену		
Жауынкұртының, сиырдың және адамның асқорыту жүйесінің құрылысы. .	8.1.2.1 - омыртқасыз, күйіс қайыратын жануарлар мен адамның ас қорыту жүйесінің құрылысын салыстыру	
Тістің құрылысымен қызметі, сүттістердің тұрақты тістерге ауысуы. Тіс гигиенасы.	8.1.2.2 - тістердің құрылысы, әртүрлі типтері мен қызметтері арасындағы байланысты және тісті күту ережелерін сипаттау	
Адамның асқорыту жолдарының құрылысы Асқорыту бездері. Асқорыту мүшелерінің қызметі.	8.1.2.3 - адамның ас қорыту жүйесінің құрылысы мен қызметтері арасындағы өзара байланысты анықтау	
Дәрумендер және олардың маңызы. Суда еритін және майда еритін дәрумендер.	8.1.2.4 - адам ағзасындағы дәрумендердің маңыздылығын сипаттау 8.1.2.5 - құрамында дәрумендердің маңызды мөлшері бар азық-түлік тізімін жасау	
2-тоқсан		
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері/ Заттардың тасымалдануы		
Ағзаның ішкі ортасы және оның маңызы. Лимфа. Лимфа айналымы мен оның маңызы. Гомеостаз.	8.1.3.1 лимфа жүйесін және қан, ұлпа сұйықтығы мен лимфа арасындағы өзара байланысты сипаттау	
Қанның құрамы мен қызметі. Қан түйіршіктері: эритроциттер, лейкоциттер, тромбоциттер. Плазма. Қанның қызметі:	8.1.3.2 - қан құрамы мен қызметін сипаттау	
Иммунитет. Гуморальдық және жасушалық иммунитет. Лейкоциттердің түрлі типтері және олардың қызметтері. Т – және В- лимфоциттердің әрекет етуі.	8.1.3.3 - лейкоциттердің түрлі типтерінің қызметтерін сипаттау 8.1.3.4 - гуморальдық және жасушалық иммунитетті салыстыру	
Жұқпалы аурулар және олардың алдын алу.	8.4.3.1 - қарапайымдылар, саңырауқұлақтар, бактериялар мен вирустар қоздыратынмен туындайтын аурулардың ерекшеліктерін сипаттау және алдын алу шараларын сипаттау	
Иммунитет. Иммунитеттің түрлері: туа пайда	8.1.3.5 – аурудың алдын-алудағы	

болған және жүре пайда болған иммунитет.		иммунитет түрлерінің рөлін бағалау
Қан топтары. Қан құю. Резус – фактор. Агглютинация. Резус – конфликт.	8.1.3.6 - агглютинация және резус-конфликт механизмдерін түсіндіру	
Буылтық құрттардың (жауын құрт), ұлулардың, буынаяқтылардың және омыртқалылардың жүрегі және қантамырларының құрылысы мен қызметі.	8.1.3.7 - жануарлар жүрегінің құрылысы мен қантамырлар жүйелерінің маңызын сипаттау 8.1.3.8 - қантамыр қабырғасының құрылысы мен олардың қызметі арасындағы байланысты орнату	
Қантамырлар жүйесінің түрлері. Ашық және тұйық қанайналым жүйелері. Үлкен және кіші қанайналым шеңберлері. Адамның қанайналым жүйесі.	8.1.3.9 - жануарлардың қантамырлар жүйесі түрлерін сипаттау	
Жүрек-қантамырлар жүйесі аурулары. Аурудың себептері.	8.1.3.10 - қантамыр жүйесі ауруларының себептері мен ауру белгілерін сипаттау	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері/ Тыныс алу		
Альвеола мен қан арасындағы газ алмасу. Өкпедегі қанның оттекке қанығуы. Ұлпа мен қан арасындағы газ алмасу.	8.1.4.1 - өкпе мен ұлпадағы газалмасу механизмдерін сипаттау	
Тыныс алу және тыныс шығару механизмі. Кеуде қуысының құрылысы. Тыныс алуға және тыныс шығаруға қатысатын бұлшықеттер.	8.1.4.2 - тыныс алу және тыныс шығару механизмін түсіндіру	
Тыныс алудың минуттық көлемі. Әр түрлі жастағы, физикалық дамыған, ер және әйел адамдардың өкпесінің тіршілік сыйымдылығы. Тынысалу қозғалыстарының жиілігі. Шылым шегудің өкпенің тіршілік сыйымдылығына әсері. Зертханалық жұмыс «Өкпенің тіршілік сыйымдылығын зерттеу».	8.1.4.3 - өкпенің тіршілік сыйымдылығын анықтау және қалыпты жағдайдағы және дененің физикалық жүктемесі кезіндегі тыныс алудың минуттық көлемін анықтау.	
3-тоқсан		
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері/ Бөліп шығару		
Зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметі..	8.1.5.1 - адамның зәр шығару жүйесі мүшелерінің құрылысы мен қызметін сипаттау	
Бөліп шығару және сүзу мүшелері	8.1.5.2 - бүйректің құрылымдық бөліктерін танып білу	
Терінің маңызы, құрылысы мен қызметі. Тер бөлінудің реттелуі	8.1.5.3 - терінің құрылысы мен оның бөліп шығарудағы маңызын сипаттау	
Тері ауруларының пайда болу себептері мен салдары. Белгілері мен алдын алу шаралары.	8.1.5.4 - тері ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері/ Қозғалыс		
Адам қаңқасының құрылысы. Тірек-қимыл жүйесінің маңызы мен қызметі	8.1.6.1 - тірек-қимыл жүйесінің қызметтерін сипаттау	
Сүйектің байланыс түрлері	8.1.6.2 - сүйектердің байланыс түрлерін салыстыру	
Бұлшықет ұлпаларының құрылысы мен қызметі	8.1.6.3 - бұлшық ет ұлпасының түрлері мен олардың қызметтерін сипаттау	
Гиподинамия. Сымбаттың бұзылуы және жалпақтабандылықтың пайда болу себептері	8.1.6.4 - гиподинамия салдарын атау; 8.1.6.5 - сымбаттың бұзылуы және жалпақ жалпақтабандылықтың пайда болу себептерін анықтау	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері/ Биофизика		
Тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктері. Тік жүруге байланысты адамның қаңқа құрылысының ерекшеліктері	8.4.4.1 - тік жүруге байланысты адам қозғалуының биомеханикалық ерекшеліктерін зерттеу	

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері/ Координация және реттелу		
Көру мүшелерінің құрылысы. Көрудің маңызы. Көру қызметінің бұзылуы	8.1.7.1 - көруді қабылдаудың ерекшеліктерін зерттеу және көру гигиенасы ережесін сипаттау	
Есту мүшесінің құрылысы. Естудің маңызы. Естудің бұзылу себептері	8.1.7.2 - дыбысты қабылдау ерекшеліктерін зерттеу және есту гигиенасының ережелерін сипаттау	
Таяқшаның, құтышаның және түкті жасушалардың құрылымы мен қызметі. Зертханалық жұмыс «Соқыр дақты анықтау, түстердің аралсуына тәжірибе, дыбыстың ауа және сүйек арқылы өтуі».	8.1.7.3 - көру және есту рецепторларының құрылымы мен қызметтерін сәйкестендіру	
Эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасуы және қызметі. Бездерден бөлінетін гормондар	8.1.7.4 - эндокринді, экзокринді және аралас бездердің орналасқан жерлерін анықтау 8.1.7.5 - бездердің негізгі қызметтерін түсіндіру	
Адам денесінде орналасқан тері рецепторлары. Зертханалық жұмыс «Тері сезімталдығын зерттеу»	8.1.7.6 - терінің сезімталдығын зерттеу	
Жылықанды жануарлардың тұрақты температураны сақтауындағы терінің ролі	8.1.7.7 - жылықанды жануарлардың дене температураны сақтаудағы терінің ролін сипаттау	
4-тоқсан		
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері/ Көбею		
Митоз. Мейоз. Митоз бен мейоздың биологиялық маңызы.	8.2.2.1 - тірі ағзалардың тіршілік әрекетіндегі митоз бен мейоздың маңызын түсіндіру	
Жануарлардың көбею формалары. Көбею типтері. Жынысты көбею.	Жыныссыз	8.2.1.1 - жануарлардың көбею тәсілдерін салыстыру
Мүктер мен қырықжапырақтардың тіршілік циклі. Гаметофит. Спорофит.	8.2.1.2 - мүктер мен қырықжапырақтардың мысалдарында жынысты және жыныссыз ұрпақтарының ерекшеліктерін түсіндіру	
Ашықтұқымды және жабықтұқымды өсімдіктердің тіршілік циклі.	8.2.1.3 - ашықтұқымды және жабықтұқымды өсімдіктердің тіршілік циклінің ерекшеліктерін түсіндіру	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері/ Өсу және даму		
Эмбрионалдық даму кезеңдері: бластула, гастрюла, нейрула. Ұлпалар мен мүшелердің дифференциалануы. Органогенез.	8.2.3.1 - эмбрионалдық даму кезеңдерін сипаттау 8.2.3.2 әр түрлі ұрық жапырақшаларынан қалыптасатын ұлпалар мен мүшелердің дифференциалануын сипаттау	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері/ Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары		
Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы маңызы.	8.2.4.1 тұқым қуалаушылық пен өзгергіштіктің эволюциядағы ролін дәйектеу	
Қолдан сұрыптау және оның селекция үшін маңызы.	8.2.4.2 ағзалар селекциясы үшін қолдан сұрыптаудың маңызын сипаттау	
Қазақстан территориясында кездесетін егістік дақылдар мен үй жануарларының қолтұқымдары. Маңызды белгілер.	8.2.4.3 маңызды мәдени өсімдіктер іріктемелері мен үй жануарлары қолтұқымын сипаттау	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері/ Биосфера, экожүйе, популяция		
Экожүйелердің компоненттері. Су және құрлық экожүйелері.	8.3.1.1 Экожүйелердің жалпы құрылым ерекшеліктерін сипаттау	
Популяцияның құрылымының негізгі сипаттамалары және ерекшеліктері. «Жыртқыш-жемтік» қарым-қатынас түрі. Популяция санының өзгеруі.	8.3.1.2 популяцияның негізгі қасиеттерін және құрылымдық ерекшеліктерін сипаттау; 8.3.1.3 жыртқыш-құрбан қарым-қатынасы мысалында популяция санының өзгеру себептерін анықтау	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімдері/ Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері		

Адамның табиғаттағы ролі. Табиғатты тиімді пайдалану. Биологиялық алуан түрлілікті сақтау.	8.3.2.1 биологиялық әртүрлілікті сақтаудың және қолдауды қажеттіктің себептерін егіздеу
Қазақстан Республикасының экологиялық проблемалары. Себептері мен салдарлары. Оларды шешу жолдары.	8.3.2.3 Қазақстан аумағындағы экологиялық проблемалардың туындау себептері мен оларды шешу жолдарын түсіндіру

3) 9-сынып:

1-тоқсан	
Тақырып/Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары. Білім алушылар білуге тиісті.
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі/ Жасушалық биология	
Жасушаның негізгі компонент-терінің қызметтері. Жасуша құрылымдары. Құрылыстары және атқаратын қызметтері	9.4.2.1 өсімдік және жануар жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін түсіндіру
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі/ Тірі ағзалардың көп түрлілігі. Биосфера және экожүйе	
Әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану	9.1.1.1 әр түрлі түрлерді сипаттауда бинарлық номенклатураны қолдану
Экожүйедегі энергия тасымаланың тиімділігі. Энергия ағыны және қоректік тізбектер. Экологиялық пирамида түрлері	9.3.1.2 - энергия ағымының тиімділігін есептеу; 9.3.1.3 - энергия, биомасса және сандар пирамидаларын салыстыру
Табиғаттағы көміртек пен азот айналымы. Биосферадағы биохимиялық үрдістер. Топырақ пен шөгінді жыныстар түзудегі тірі ағзалардың ролі	9.3.1.4 - азот пен көміртектің табиғаттағы айналымының сызбасын құру
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі/ Адам қызметінің қоршаған ортаға әсері	
Пайдалы қазбаларды өндірудің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері	9.3.2.1 - Пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өңдеудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
Пестицидтердің қоршаған орта мен адам денсаулығына әсері	9.3.2.2 - пестицидтерді пайдаланудың қоршаған орта мен адам денсаулығына әсерін түсіндіру
Жылыжай эффектісі (булану) және озон қабатының жұқаруы. Дүниежүзілік мұхит деңгейінің, су мен атмосфера температурасының көтерілуінің тірі ағзаларға әсері	9.3.2.3 - парниктік эффектінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру; 9.3.2.4 - озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі/ Қоректену	
Ыдырау үдерісі. Асқорыту ферменттерінің әсері. Асқорытудағы ферменттердің маңызы. Сіңіру және бөліп шығару.	9.1.2.1 - адамның асқорыту жолдарындағы үдерістерді сипаттау; 9.1.2.2 - ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкесі ферменттердің арасындағы байланысты орнату
Ферменттердің әсер ету механизмі. Ферменттің белсенді орталығы.	9.4.1.1 - ферменттер механизмін оқып тану;
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі/ Заттар тасымалы	
Активті және пассивті тасымалдардың ұқсастығы мен айырмашылығы. Жасуша мембранасы арқылы тасымалдану. Белсенді тасымалдану кезіндегі энергияның жұмсалыуы.	9.1.3.1 - активті және пассивті тасымалдарды салыстыру
Сыртқы және ішкі факторлардың транспирацияға әсері.	9.1.3.2- өсімдіктердегі транспирация үдерісінің мәнін түсіндіру

Сыртқы факторлардың флоэмада зат тасымалына әсері: температура, ылғалдылық, жарық	9.1.3.3 - сыртқы факторлардың флоэма арқылы заттардың тасымалдануына әсерін зерттеу
2-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі/ Тыныс алу	
Анаэробты және аэробты тыныс алу. Анаэробты және аэробты тыныс салу үдерістерін химиялық реакция теңдеулерін қолданып қарастыру. Анаэробты және аэробты тыныс алудың тиімділіктері.	9.1.4.1 - тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру
Аэробты, анаэробты тынысалу үдерістерімен байланысты бұлшық еттердің қажуы.	9.1.4.2 бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістері арасындағы байланысты қарастыру
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі/ Бөліп шығару	
Нефронның құрылысы және қызметі. Ультрафилтрация.	9.1.5.1- нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау
Абсорбция және таңдамалы реабсорбция. Несептің құрамы. Филтрация мен кері филтрацияның себептері.	9.1.5.2 -филтрация және несептің түзілу үрдістерін сипаттау
Зәр шығару жүйесінің гигиенасы. Бүйрек және зәр шығару жүйесінің аурулары: пиелонефрит, цистит, бүйрекке тастың жиналуы. Себептері және алдын алу шаралары.	9.1.5.3 - бүйрек және зәр шығару жүйесі ауруларының алдын алу жолдарын түсіндіру
Құрлықта, шөлде, тұщы және тұзды суларда тіршілік ететін тірі ағзалардың зат алмасуының соңғы өнімдері.	9.1.5.4 - әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасудың соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі/ Координация және реттелу	
Нейрондардың түрлері мен қызметтері. Жүйке ұлпасының қызметі. Аксондардың миеленді және миеленсіз қабықтары.	9.1.7.1 - жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасындағы өзара байланысты орнату
Миеленді, миеленсіз аксондарда жүйке импульстарының туындауы және өткізілуі.	9.1.7.2 - жүйке импульсінің туындауы мен өтуін сипаттау
Тірі ағзалардағы электрлік үдерістер. Электрорецепторлар және электрлі мүшелер.	9.4.4.1 - тірі ағзалардағы электрлік үдерістерді зерттеу
Тынысалу мен тыныс шығарудың реттелуі мысалында нейрогумо-ральдық реттелу механизмі. Жүйкелік және гуморальдық реттелуді салыстыру. Ағзаның күйзеліске бейімделуі.	9.1.7.3 - нейрогуморалды реттелудің механизмін түсіндіру
Гомеостазды тұрақты ұстаудың механизмдері.	9.1.7.4 - ағзаның ішкі ортасының тұрақтылығын ұстаудағы гомеостазды сақтаудың механизмін түсіндіру
Өсімдіктердің өсуі мен дамуын реттеуші.	9.1.7.5 - өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсер ететін заттардың әрекетін талдау
3-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі/ Қозғалыс	
Бұлшық еттің жұмысы. Демонстрация « Негізгі бұлшық еттердің жұмысын өзіндік бақылау, иық белдеуінің қол қозғалысындағы рөлі.Бұлшықет қозғалысын реттеу»	9.1.6.1 - қол бұлшық еттерінің максималды жұмыс күшін және күшке төзімділігін зерттеу;
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі/ Молекулалық биология	

Дезоксирибонуклеин қышқылының молекулалық құрылысының принциптері: нуклеотидтердің комплементарлығы.	9.4.1.1 - дезоксирибонуклеин қышқылының молекуласының қос шиыршықты құрылымын сипаттау
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі/ Жасушалық цикл	
Интерфаза. Интерфаза кезеңдері: G ₁ , S және G ₂ .	9.2.2.1- жасуша айналымының интерфаза кезіндегі жүретін үдерістерді түсіндіру
Митоз. Митоз фазалары. Зертханалық жұмыс «Пияз тамыр ұшындағы жасушалардан митозды зерттеу»	9.2.2.2 - митоздың кезеңдерін сипаттау
Мейоз. Мейоз фазалары. Мейоз бен митозды салыстыру.	9.2.2.3- мейоз кезеңдерін сипаттау; 9.2.2.4 - митоз және мейоз үдерістерін салыстыру
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі/ Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	
Мендель ашқан белгілердің тұқымқуалау заңдылықтары. Тұқымқуалаушылықты зерттеудің гибридологиялық әдісі.	9.2.4.1 - генетиканың дамуы мен қалыптасуындағы Мендель зерттеулерінің рөлін бағалау
Тұқымқуалаушылық заңдылықтарының цитологиялық негіздері. Гаметалар тазалығы және оның цитологиялық негіздемесі. Моногибридті будандастыру	9.2.4.2 - моногибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін дәлелдеу және есептер шығару
Дигибридті будандастыру. Басымдылық заңы. Ажырау заңы.	9.2.4.3 - дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін дәлелдеу және есептер шығару
Аллельді гендердің әрекеттесуі: толық және толымсыз. Доминанттылық белгілердің пайда болуы.	9.2.4.4 - толық және толымсыз доминанттылықты салыстыру
Талдаушы шағылыстыру ұғымы мен оның практикалық маңызы.	9.2.4.5 - талдаушы будандастыру-дың маңыздылығын бағалау
Жыныс генетикасы. Жынысты анықтаудың генетикалық механизмі. Жыныспен тіркесіп тұқымқуалау. Гемофилия және дальтонизм.	9.2.4.6 - жынысты анықтау теориясын сипаттау; 9.2.4.7- жынысты анықтау кезінде хромосомалардың рөлін түсіндіретін сызба жасау
Адам қан топтарының тұқымқуалау заңдылықтары. Резус-фактор.	9.2.4.8 - адамның қан тобының тұқымқуалауын және қан топтарын анықтау механизмін түсіндіру
Адам генетикасы. Адамның тұқым-қуалау белгілерін зерттеу әдістері. Адамның генетикалық ауруларының алдын алу.	9.2.4.9 - адам генетикасын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау; 9.2.4.10 - шежіре сызбасын құру
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі/ Микробиология және биотехнология	
Биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасы және биотехнологияда алынатын өнімдері (медицинада, өнеркәсіпте және ауылшаруашылықта). Инсулин өндірісі.	9.4.3.1 - инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасын сипаттау; 9.4.3.2 - биотехнологияда өндірілетін өнімдерге мысал келтіру
4-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі/ Көбею	
Адамның жыныс жүйесінің құрылымы мен қызметі.	9.2.1.1 - адамның жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау
Зертханалық жұмыс «Аталық және аналық гаметалардың құрылысын зерттеу».	9.2.1.2 - аталық және аналық жыныс жасушаларының құрылысын зерттеу
Екінші реттік жыныстық белгілер. Ұлдар мен қыздардың жыныстық жетілуі. Биологиялық және әлеуметтік жетілу.	9.2.1.3 - жыныстық жетілу кезеңіндегі екінші реттік жыныстық белгілердің дамуын сипаттау

Жыныстық жолмен берілетін аурулар. Алдын алу шаралары.	9.2.1.4 - жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі/ Өсу және даму	
Құрсақта даму. Ұрықтық дамудың алғашқы кезеңдері. Ұрықтың қалыптасуы мен дамуы.	9.2.3.1 - ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру; 9.2.3.2 - эмбрион мен ұрықтың дамуын салыстыру
Шылым шегу, есірткі мен ішімдіктің адам ұрығының дамуына тигізетін әсері	9.2.3.3 - адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру
Ұзақ мерзімді жоспардың бөлімі/ Эволюциялық даму	
Жердегі тіршіліктің пайда болуы кезеңдері.	9.2.5.7 - Жердегі тіршіліктің даму-ының негізгі кезеңдерін оқып білу
Эволюциялық ұғымдардың қалыптасуы және дамуы. Ч.Дарвиннің эволюциялық ілімінің негізгі қағидалары. Эволюцияның қазіргі заман теориясының пайда болуы.	9.2.5.1 - К. Линней мен Ж.Б. Ламарк еңбектерінің негізгі қағидаларын оқып зерттеу; 9.2.5.2 - Эволюция ілімінің қалыптасуындағы Ч.Дарвин еңбектерінің ролін түсіндіру
Эволюцияның қозғаушы күштері. Табиғи сұрыпталу нәтижесіндегі бейімделушілік. Эволюциялық үдерістегі өзгергіштіктің рөлі.	9.2.5.3 -эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау
Табиғи сұрыпталу, оның түрлері. Тіршілік үшін күрес .	9.2.5.4 -ағзалардың бейімделудегі табиғи сұрыпталудың ролін сипаттау
«Түр» ұғымының анықтамасы.Түрдің құрылымы. Түр критерийлері.	9.2.5.5 - түрдің құрылымы мен критерийлерін сипаттау
«Түр түзілу» ұғымы. Түр түзілудің тәсілдері мен механизмдері.	9.2.5.6 түр түзілу үдерісін түсіндіру

11) Кешкі мектептердің 7-9-сыныптарына арналған негізгі орта білім беру деңгейінің «География» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. «География» пәнінің мақсаты – дүниенің географиялық бейнесін тұтас қабылдайтын, географиялық ойлау қабілеті дамыған, географияның әдістері мен тілін білетін және қолданатын, географиялық мәдениеті бар тұлға тәрбиелеу.

3. «География» пәнінің міндеттері:

1) географияның ғылыми пән ретіндегі рөлі мен оның қазіргі заманғы адамзат мәселелерін, сондай-ақ ғаламдық мәселелерді шешудегі әлеуетін түсінуге мүмкіндік беру;

2) оқушылардың бойында табиғат пен қоғам арасындағы өзара байланыстарға, осы байланыстардың кеңістіктік ерекшеліктеріне ғылыми көзқарастарды қалыптастыру;

3) қоғамдық өндірістің, табиғатты қорғау мен табиғатты тиімді пайдаланудың ғылыми-жаратылыстану, әлеуметтік-экономикалық негіздерін ашу;

4) оқушылардың география ғылымының түсініктері мен терминдерін меңгеруіне ықпал жасау;

5) географиялық білімді күнделікті өмірде, өз іс-тәжірибесінде пайдалану дағдыларын қалыптастыру.

2-тарау. «География» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «География» оқу пәні бойынша оқу жүктемесі:

1) 7-сыныпта – аптасына 1,5 сағатты, оқу жылында 51 сағатты;

2) 8-сыныпта – аптасына 1,5 сағатты, оқу жылында 51 сағатты;

3) 9-сыныпта – аптасына 1,5 сағатты, оқу жылында 51 сағатты құрайды.

5. «География» пәні оқу бағдарламасының мазмұны оқытудың бөлімдері арқылы ұйымдастырылған. Бөлімдер сыныптар бойынша күтілетін нәтиже түрінде берілген оқу мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

6. Әр бөлімшеде көрсетілген оқу мақсаттары, мұғалімге оқушыларды дамыту бойынша жұмысты жүйелі жоспарлауға, сонымен қатар олардың жетістіктерін бағалауға, оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

7. Оқу пәнінің мазмұны 6 бөлімді қамтиды: географиялық зерттеу әдістері; картография және географиялық деректер базасы; физикалық география; әлеуметтік география; экономикалық география; елтану және саяси география негіздері.

8. «Географиялық зерттеу әдістері» бөлімі «зерттеу және зерттеушілер» бөлімшесінен тұрады.

9. «Картография және географиялық деректер базасы» бөлімі «географиялық карталар», «географиялық деректер базасы» бөлімшелерінен тұрады.

10. «Физикалық география» бөлімі «литосфера», «атмосфера», «гидросфера», «биосфера», «табиғи-аумақтық кешендер» бөлімшелерінен тұрады.

11. «Әлеуметтік география» бөлімі «халықтар географиясы» бөлімшесінен тұрады.

12. «Экономикалық география» бөлімі «табиғи ресурстар», «әлеуметтік-экономикалық ресурстар», «дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы», «дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері» бөлімшелерінен тұрады.

13. «Елтану және саяси география негіздері» бөлімі «дүниежүзі елдері» бөлімшесін қамтиды.

14. Пәннің 7-сыныпқа арналған базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) географиялық зерттеу әдістері, зерттеу және зерттеушілер, географияны зерттеу нысандары, география ғылымының дамуы, географиялық дерек көздері, далалық зерттеу әдістері;

2) картография және географиялық деректер базасы, географиялық карталар, географиялық номенклатура, географиялық деректер базасы, географиялық деректерді ұйымдастыру;

3) физикалық география, литосфера, литосфераның құрылысы мен заттық құрамы, жердің тектоникалық құрылысы, литосфераның тектоникалық қозғалыстары, литосфералық катаклизмдер, атмосфера, атмосфера және оның құрамдас бөліктері, ауа райы және метеорологиялық элементтер, атмосфералық қолайсыз құбылыстар, гидросфера, гидросфера және оның құрамдас бөліктері, су ресурстарының маңыздылығы, дүниежүзілік мұхиттың географиялық жағдайы, дүниежүзілік мұхит суларының қасиеттері, мұхит суларының қозғалыстары, мұхиттармен байланысты апаттар, дүниежүзілік мұхиттың проблемалары, биосфера, биосфера және оның құрамдас бөліктері, туған өлкенің флорасы мен фаунасы, топырақ, оның құрамы мен құрылымы, Қазақстанның топырақ түрлері, топырақтың экологиялық проблемалары, табиғи-аумақтық кешендер, табиғи-аумақтық кешендердің қалыптасуы, туған өлкемнің визит карточкасы: өлкетанудың деректер базасын әзірлеу;

4) әлеуметтік география, халық географиясы, дүниежүзі халқының тілдік әулеттері мен топтары, дүниежүзі халқының діни құрамы, дүниежүзінің тарихи-мәдени аймақтары, ұлтаралық және дінаралық келісім;

5) экономикалық география, табиғи ресурстар, табиғи ресурстардың жіктелуі, табиғи ресурстарды игерумен байланысты проблемалар, әлеуметтік-экономикалық ресурстар, көлік инфрақұрылымы, әлеуметтік инфрақұрылым, дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы, дүниежүзілік шаруашылықтың салалары: ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіп;

б) елтану және саяси география негіздері, дүниежүзі елдері, дүниежүзі елдерінің географиялық геосаяси жағдайы, дүниежүзі елдерінің географиялық және экономикалық-географиялық жағдайы.

15. Пәннің 8-сыныпқа арналған базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) географиялық зерттеу әдістері, зерттеу және зерттеушілер, география ғылымының салалары, географиялық зерттеу әдістерінің түрлері, географиялық деректерді өңдеу және талдау;

2) картография және географиялық деректер базасы, географиялық карталар, тақырыптық карталар және оларды қосымша сипаттау элементтері, тақырыптық карталарды оқу, тақырыптық географиялық номенклатура, географиялық деректер базасы, географиялық деректер базасын құрастыруда ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың рөлі;

3) физикалық география, литосфера, жер бедерінің қалыптасу және таралу заңдылықтары, жер бедерінің жіктелуі, тау жыныстары мен минералдардың жіктелуі, пайдалы қазбалардың тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты таралуы, тау жыныстары мен минералдардың қасиеттері, тау жыныстарының жасын анықтау, геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кесте, жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері, атмосфера, климат

қалыптастырушы факторлар, атмосфераның ғаламдық циркуляциясы, климаттық белдеулер, материктердің климаттық ерекшеліктері, климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері, адам әрекетінің атмосфераға тигізетін кері әсері, гидросфера, құрлық суларының түрлері мен қалыптасуы, құрлық суларының шаруашылық маңызы, өзен аңғарының құрылысы, өзендердің гидрологиялық режимі, көлдер мен мұздықтар, құрлық суларының экологиялық проблемалары, су апаттары, биосфера, табиғат зоналары мен биіктік белдеулер, материктердің табиғи зоналары, мұхиттардың тіршілік дүниесі, өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау, табиғи-аумақтық кешендер, географиялық қабықтың құрамы мен құрылысы, географиялық қабықтың заңдылықтары;

4) әлеуметтік география, халық географиясы, халық санағы, дайы өсудің түрлері, демографиялық көрсеткіштер мен демографиялық жағдай, демографиялық проблемалар, демографиялық саясат;

5) экономикалық география, табиғи ресурстар, табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалау, дүниежүзі аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуеті, табиғи ресурстарды өңдеу технологиясы, орталықтары және дайын өнім түрлері, әлеуметтік-экономикалық ресурстар, экономикалық инфрақұрылымның элементтері мен функциялары, дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы, дүниежүзілік шаруашылықтың салалық құрамы: өндіруші, өңдеуші және қызмет салалары, ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын ұйымдастыру түрлері, ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын орналастыру факторлары, дүниежүзілік шаруашылық салаларын сипаттау;

б) елтану және саяси география негіздері, дүние жүзі елдері, дүниежүзінің саяси картасы, елдердің саяси типологиясы, саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістер, дүние жүзі елдерінің саяси-географиялық жағдайы, саяси интеграция, Қазақстанның саяси-интеграциялық үдерістердегі мүдделері, бағыттары және бастамалары.

16. «Қазақстан географиясы» пәнінің 9-сыныпқа арналған базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) географиялық зерттеу әдістері, зерттеу және зерттеушілер, қазақстандық географтардың зерттеулері, география ғылымы зерттеулерінің қазіргі заманғы өзекті проблемалары, географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері, қазақтың халықтық географиялық терминдері;

2) картография және географиялық деректер базасы, географиялық карталар, географиялық номенклатура нысандарын көрсету тәсілдері, географиялық деректер базасы, жерді қашықтықтан зерделеу әдістері, геоақпараттық жүйе технологияларын қолдану аясы;

3) физикалық география, литосфера, Қазақстан аумағының геологиялық тарихы және тектоникалық құрылымы, Қазақстанның басты орографиялық нысандары, қазақ оронимдері, Қазақстанда минералды ресурстардың таралу заңдылықтары, минералды ресурстарды өндіру және өңдеу орталықтары,

Қазақстанның минералды ресурстарына баға беру, минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемалар, атмосфера, Қазақстанның климатын түзуші факторлар, Қазақстанның климаттық жағдайы, Қазақстанның климаттық ресурстары, Қазақстанда қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстар, қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері, гидросфера, Қазақстанның ішкі суларының түрлері, қазақ гидронимдері, Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру, су ресурстарының экологиялық проблемалары, Қазақстанның ішкі суларының геосаяси проблемалары, биосфера, Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулері, ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың түрлері, Қазақстанның табиғи мұрасы, табиғи хоронимдердің (ерекше қорғауға алынған аумақтар) мағынасы, ноосфераның қалыптасуы, Қазақстанның ноосфераның дамуына қосқан үлесі, табиғи-аумақтық кешендер, Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аудандары, Қазақтың табиғи хоронимдері (физикалық-географиялық аудандардың атауы), табиғат кешендеріне әсер ететін антропогендік факторлар, антропогендік ландшафтарды жақсарту жолдары;

4) әлеуметтік география, халық географиясы, Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамы, дүниежүзі халқының көші-қоны, Қазақстандағы халықтың көші-қоны, көші-қон саясаты, еңбек ресурстарының сандық және сапалық құрамы, Қазақстанның демографиялық жағдайы мен демографиялық саясаты, елді мекендердің жіктелуі, елді мекендердің функционалды зоналары, Қазақстандағы ойконимдер, Қазақстандағы елді мекендердің проблемалары, урбандалу үдерісі, Қазақстандағы урбандалу үдерісіне баға беру;

5) экономикалық география, табиғи ресурстар, Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуеті, Қазақстанда жекелеген ресурс түрлерін өңдеу технологиялары, орталықтары және дайын өнім түрлері, табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлері, тұрақты даму, Қазақстанда табиғатты пайдаланумен байланысты проблемалар, Әлеуметтік-экономикалық ресурстар, ғылыми-техникалық революция үдерісі, бағыттары, адам әлеуеті даму индексінің көрсеткіштері, Қазақстанда адамдық капиталды дамыту, Қазақстанның индустриялы-инновациялық даму бағыттары, Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы, Қазақстан аймақтары инфрақұрылымының даму деңгейі, дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы, Қазақстан шаруашылығының салалары, Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салалары мен мамандануы, дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері, дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілері, халықаралық географиялық еңбек бөлінісі, халықаралық экономикалық қатынас түрлері, дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштері, дүниежүзілік шаруашылықтың даму модельдері мен аумақтық құрылымы, дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері, Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықта алатын орны, Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттары, орны;

б) елтану және саяси география негіздері, дүниежүзі елдері, елдердің экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырылуы, халықаралық

ұйымдардың деңгейлері мен мақсаттары, Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайы, Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдер, Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты ұсыну формалары.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

17. Бағдарламада оқыту мақсаттарын пайдалану ыңғайлылығы үшін кодтау енгізілді. Кодтық белгіде бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар – бөлім мен бөлімшенің, төртінші сан – оқыту мақсатының реттік санын білдіреді. Мысалы, 7.2.1.1. кодында «7» - сынып, «2.1» - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «1» - оқыту мақсатының реттік саны.

Білім алушылар білуі тиіс:		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
1. Географиялық зерттеу әдістері. 1.1 Зерттеулер және зерттеушілер		
7.1.1.1 географияның зерттеу нысандарын анықтайды; 7.1.1.2 саяхатшылар мен зерттеушілердің география ғылымының дамуына қосқан үлесін сипаттап, баға береді; 7.1.1.3 географиялық дерек көздермен жұмыс істейді; 7.1.1.4 географиялық далалық зерттеу әдістерін қолданады, көрсеткіштерді тіркейді, жинақтайды, өңдейді, талдайды	8.1.1.1 география ғылымының салаларға бөлінуін түсіндіреді; 8.1.1.2 география ғылымы салаларын дағы маңызды зерттеулерді анықтайды; 8.1.1.3 далалық, картографиялық, теориялық географиялық зерттеу әдістерінің мәнін түсіндіреді; 8.1.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамтумен сандық және сапалық географиялық деректерді өңдеп, талдайды	9.1.1.1 география ғылымының дамуына үлес қосқан қазақстандықтардың зерттеулері туралы баяндайды; 9.1.1.2 география ғылымының қазіргі заманғы өзекті зерттеу проблемаларын анықтайды; 9.1.1.3 географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктерін анықтайды; 9.1.1.4 қазақ халқының халықтық географиялық терминдерінің мағынасын түсіндіреді
2. Картография және географиялық деректер базасы. 2.1 Географиялық карталар		
7.2.1.1 географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсетеді	8.2.1.1 тақырыптық карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді құрастырады 8.2.1.2 географиялық шартты белгілер мен карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді қолданумен тақырыптық карталарды оқиды; 8.2.1.3 географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсетеді	9.2.1.1 қазақстандық географиялық нысандарды карталардан көрсету барысында сипаттайды
2.2. Географиялық деректер базасы		
7.2.2.1 географиялық нысандарды топтастырып кесте түрінде көрсетеді	8.2.2.1 ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдана отырып, географиялық деректер базасын құрастырады	9.2.2.1 жерді қашықтықтан зерделеудің маңыздылығы мен ерекшеліктерін түсіндіреді; 9.2.2.2 шаруашылық пен ғылым салаларында геоақпарат технологияларын қолданудың маңыздылығын сипаттайды
3. Физикалық география. 3.1 Литосфера		
7.3.1.1	8.3.1.1 жер бедерінің қалыптасу және	9.3.1.1 жергілікті компонент

<p>литосфераның құрылысы мен заттық құрамын анықтайды; 7.3.1.2 жердің тектоникалық құрылымы мен литосфералық плиталардың орналасуын картадан көрсетеді және сипаттайды; 7.3.1.3 жер қыртысының тектоникалық қозғалыстарын талдайды; 7.3.1.4 дүние жүзінде және Қазақстанда литосфералық катаклизмдердің себеп-салдарын, таралуын түсіндіреді; 7.3.1.5 литосфералық катаклизмдер барысында өзін өзі ұстау ережелерін қазақстандық компонент негізінде түсіндіреді</p>	<p>таралу заңдылықтарын зерттейді; 8.3.1.2 жер бедері түрлерін жіктейді; 8.3.1.3 жер бедері түрлерін жоспар бойынша сипаттайды; 8.3.1.4 материктер мен мұхиттарда орналасқан ұқсас орографиялық бірліктерді салыстырады; 8.3.1.5 тау жыныстары мен минералдарды түрлі белгілері бойынша жіктейді; 8.3.1.6 тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуына талдау жасайды; 8.3.1.7 тау жыныстары мен минералдардың қасиеттерін анықтайды; 8.3.1.8 тау жыныстарының жасын анықтау әдістерін түсіндіреді; 8.3.1.9 геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кестені талдап, жер қыртысының және тіршіліктің дамуындағы ірі кезеңдері мен геологиялық оқиғаларды ажырата алады; 8.3.1.10 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға береді</p>	<p>ті қосымша қамту негізінде Қазақстанның жер бедерінің геологиялық тарихын және тектоникалық құрылымын анықтайды; 9.3.1.2 Қазақстанның басты орографиялық нысандарын сипаттайды; 9.3.1.3 қазақ оронимдерінің мағынасын түсіндіреді; 9.3.1.4 Қазақстанның минералды ресурстарының таралу заңдылықтарын анықтайды; 9.3.1.5 Қазақстанның минералды ресурстарын өндіру және өңдеудің басты орталықтарын картадан көрсетіп, сипаттайды; 9.3.1.6 Қазақстанның минералды ресурстарына баға береді; 9.3.1.7 минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемаларды топтастырады</p>
<p>3.2 Атмосфера</p>		
<p>7.3.2.1 атмосфераның құрамын сипаттайды; 7.3.2.2 атмосфераның құрылысы мен қабаттарының ерекшеліктерін түсіндіреді; 7.3.2.3 «ауа райы» ұғымын түсіндіреді; 7.3.2.4 метеорологиялық элементтерді сипаттау негізінде, оларды зерделеудің маңыздылығын түсіндіреді; 7.3.2.5 жергілікті жер мүмкіндігі бойынша метеорологиялық элементтерінің көрсеткіштері бойынша синоптикалық графикалық материалдарды жасайды; 7.3.2.6 жергілікті</p>	<p>8.3.2.1 климат қалыптастырушы факторларды талдайды; 8.3.2.2 атмосфераның ғаламдық циркуляциясын талдап, түсіндіреді; 8.3.2.3 климаттық белдеулерді талдайды; 8.3.2.4 әр материкте орналасқан ұқсас климаттық белдеулерді салыстырады; 8.3.2.5 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға береді; 8.3.2.6 адамзат әрекетінің атмосфера мен климатқа</p>	<p>9.3.2.1 Қазақстан климатын қалыптастырушы факторларды талдайды; 9.3.2.2 Қазақстанның климаттық жағдайын талдайды; 9.3.2.3 Қазақстанның климаттық ресурстарын бағалайды; 9.3.2.4 Қазақстанда атмосфералық қолайсыз және қауіпті құбылыстардың қалыптасуын, таралу аумақтарын картада көрсетіп, сақтану шараларын ұсынады; 9.3.2.5 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қазақ халқының</p>

компонентті қосымша қамту негізінде қолайсыз атмосфералық құбылыстарды талдай отырып, сақтанушараларын ұсынады	тигізетін кері әсерін топтастырады, жолдарын (қазақстандық компонент негізінде)	атмосфералық және климаттық құбылыс тарды номинациялау ерекшеліктерін анықтайды
3.3 Гидросфера		
7.3.3.1 гидросфера және оның құрамдас бөліктерін сипаттайды; 7.3.3.2 су ресурстарының маңыздылығын түсіндіреді; 7.3.3.3 дүниежүзілік мұхиттың құрамын, географиялық жағдайын сипаттайды; 7.3.3.4 мұхит және оның құрамдас бөліктерін жоспар бойынша сипаттайды; 7.3.3.5 мұхит суының қасиеттеріне әсер ететін факторларды анықтайды; 7.3.3.6 мұхит суының қозғалыстарын жіктеп, түсіндіреді; 7.3.3.7 мұхиттар және теңіздермен байланысты апаттарды топтастырып, сақтану шараларын ұсынады; 7.3.3.8 дүниежүзілік мұхит проблемаларын топтастырып, шешу жолдарын ұсынады	8.3.3.1 құрлық суларының қалыптасу жолдарын анықтайды; 8.3.3.2 құрлық суларының негізгі түрлерінің шаруашылық маңызын түсіндіреді (қазақстандық компонент негізінде); 8.3.3.3 өзен аңғарының құрылысын түсіндіреді; 8.3.3.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде өзендердің гидрологиялық режимін түсіндіреді; 8.3.3.5 дүние жүзінің және Қазақстанның көлдері мен мұздықтары жоспар бойынша сипаттайды; 8.3.3.6 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде құрлық суларының экологиялық проблемаларын шешу жолдарын ұсынады; 8.3.3.7 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су апаттарының алдын алу шараларын ұсынады	9.3.3.1 Қазақстанның ішкі суларын топтастырады, көрсеткіштерін талдайды және сипаттайды; 9.3.3.2 қазақ гидронимдерінің мағынасын түсіндіреді; 9.3.3.3 Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға береді; 9.3.3.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су ресурстарының экологиялық проблемаларын шешу жолдарын ұсынады; 9.3.3.5 Қазақстандағы су ресурстарының геосаяси проблемаларын жіктеп шешу жолдарын ұсынады: трансшекаралық өзендер, Каспий теңізінің мәртебесі
3.4 Биосфера		
7.3.4.1 биосфераның құрамын, құрылымын, шекаралары мен қасиеттерін анықтайды; 7.3.4.2 өлкеге тән өсімдіктер мен жануарларды анықтайды және «Қызыл кітапқа» енген түрлерін атайды; 7.3.4.3 Қазақстанда топырақ түрлерінің таралуын анықтайды; 7.3.4.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде топырақ ресурстарына баға береді; 7.3.4.5 топырақтардың	8.3.4.1 табиғат зоналары мен биіктік белдеулерінің қалыптасуын түсіндіреді; 8.3.4.2 табиғат зоналарын жоспар бойынша сипаттайды; 8.3.4.3 әр материкте орналасқан ұқсас табиғат зоналары мен биіктік белдеулерді салыстырады; 8.3.4.4 мұхиттағы тіршілік дүниесінің таралуын анықтайды; 8.3.4.5 өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау қажеттілігін дәлелдейді;	9.3.4.1 Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулеріне салыстырмалы талдау жасайды; 9.3.4.2 ерекше қорғалатын аумақтардың құрылу мақсатын түсіндіреді; 9.3.4.3 Қазақстанның табиғи мұрасына баға береді; 9.3.4.4 қазақтың табиғи хоронимдерінің мағынасын түсіндіреді; 9.3.4.5 ноосфераның қалыптасу шарттары туралы баяндайды; 9.3.4.6 Қазақстанның

экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады	қорғау жолдарын ұсынады	ноосфера дамуына қосқан өзіндік үлесі туралы баяндайды
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер		
7.3.5.1 табиғи-аумақтық кешендердің қалыптасуын түсіндіреді; 7.3.5.2 туған өлкенің табиғи-аумақтық кешендерін жоспар бойынша сипаттайды	8.3.5.1 географиялық қабықтың құрамы мен құрылысын түсіндіреді; 8.3.5.2 географиялық қабық заңдылықтарының маңыздылығын түсіндіреді	9.3.5.1 Қазақстанның ірі табиғи кешендерін жоспар бойынша сипаттайды; 9.3.5.2 қазақтың табиғи хоронимдерінің мағынасын түсіндіреді; 9.3.5.3 жергілікті компонент негізінде антропогендік фактор лардың табиғат кешен деріне әсерін түсіндіреді; 9.3.5.4 антропогендік ландшафттарды жақсар ту жолдарын ұсынады
4. Әлеуметтік география. 4.1 Халық географиясы		
7.4.1.1 дүниежүзі халықтарының этнолингвистикалық жіктелу ін түсіндіреді; 7.4.1.2 дүние жүзі халқының діни құрамы мен діндердің таралу аймақтарын анықтайды; 7.4.1.3 халықтың этникалық және діни құрамына байланысты дүниежүзінің тарихи-мәдени өркениеттік аймақтарының қалыптасуын түсіндіреді; 7.4.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ұлтаралық және дінаралық келісімнің қажеттілігін дәлелдейді және қалыптастыру жолдарын ұсынады	8.4.1.1 халық санын анықтау әдістерін түсіндіреді; 8.4.1.2 дүниежүзі елдерін халықтың ұдайы өсу түрі бойынша жіктейді; 8.4.1.3 елдердің демографиялық жағдайын талдап, басты демографиялық көрсеткіштерін есептейді; 8.4.1.4 елдердің демографиялық көрсеткіштерін түсіндіреді; 8.4.1.5 дүниежүзі елдерін демографиялық проблемалары бойынша жіктейді; 8.4.1.6 «демографиялық саясат» ұғымын түсіндіре отырып дүниежүзінің жекелеген елдеріне қатысты демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсынады	9.4.1.1 Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамын анықтайды; 9.4.1.2 дүниежүзі халқы миграцияларының басты бағыттарын, себеп-салдарын түсіндіреді; 9.4.1.3 Қазақстандағы көші-қон үдерістерді талдап, басты бағыттарын анықтайды; 9.4.1.4 көші-қон саясатының өзіндік үлгісін ұсынады; 9.4.1.5 қазақстандық көрсеткіштерді басқа елдердің көрсеткіштерімен салыстыру негізінде еңбек ресурстарының сандық, сапалық құрамына баға береді; 9.4.1.6 Қазақстанның демографиялық жағдайын талдап, демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсынады; 9.4.1.7 Қазақстандағы елді мекендерді жіктейді; 9.4.1.8 елді мекендердің түрлері мен функционалды зоналарын сипаттайды; 9.4.1.9 Қазақстандағы ойконимдердің мағынасын түсіндіреді; 9.4.1.10 Қазақстанның елді мекендері проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады; 9.4.1.11 урбандалу үдерісінің себеп-салдарын түсіндіру арқылы, байланысты проблемалардың шешу жолдарын ұсынады; 9.4.1.12 Қазақстандағы урбандалу үдерісіне баға береді
5. Экономикалық география. 5.1 Табиғи ресурстар		
7.5.1.1 табиғи ресурстарды жіктейді; 7.5.1.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи	8.5.1.1 табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұлғадан бағалайды; 8.5.1.2 дүниежүзінің	9.5.1.1 Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуетін бағалайды; 9.5.1.2 Қазақстанда жекелеген табиғи ресурс-

ресурстардың таралу заңдылықтарын талдайды; 7.5.1.3 табиғи ресурстардың шоғырлануын картада көрсетеді; 7.5.1.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстарды игерумен байланысты проблемаларды талдап, шешу жолдарын ұсынады	жекелеген аймақтарының табиғи ресурстық әлеуетін бағалайды; 8.5.1.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде жекелеген табиғат ресурстарын өңдеу технологиясын сипаттай отырып, орталықтары мен дайын өнім түрлерін атайды	тарды өңдеу технологиясын сипаттап, орталықтары мен дайын өнім түрлерін атайды; 9.5.1.3 табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлерін топтастырады; 9.5.1.4 тұрақты дамудың белгілері мен бағыттарын сипаттайды; 9.5.1.5 Қазақстанда табиғатты пайдалану проблемаларын анықтап, шешу жолдарын ұсынады
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар		
7.5.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде көлік инфрақұрылым элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді; 7.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде әлеуметтік инфрақұрылым элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді	8.5.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде экономикалық инфрақұрылым элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді	9.5.2.1 ғылыми-техникалық революция үдерісін, даму бағыттарын талдайды; 9.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде адам әлеуетінің даму индексі көрсеткіштерін анықтап, елдерді салыстырады; 9.5.2.3 Қазақстанда адам капиталы-ның әлеуетін арттыру жөнінде ұсыныстар әзірлейді; 9.5.2.4 Қазақстанның индустриялық-инновациялық даму бағыттарын анықтап, болжам жасайды; 9.5.2.5 Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымының жағдайын талдап, дамыту жөнінде ұсыныстар әзірлейді; 9.5.2.6 Қазақстан аймақтарының инфрақұрылымын талдап, проблемаларды шешу жолдарын ұсынады
5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы		
7.5.3.1 ауыл шаруашылық, өнеркәсіп шаруашылық салаларын жіктеу арқылы маңыздылығын түсіндіреді	8.5.3.1 өндіруші және өңдеуші, қызмет саласы шаруашылық түрлерін жіктейді; 8.5.3.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауылшаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын ұйымдастыру түрлерін сипаттайды; 8.5.3.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын орналастыру факторларын талдайды; 8.5.3.4 дүниежүзі шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды	9.5.3.1 Қазақстан шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды; 9.5.3.2 Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салаларын анықтап, мамандануын түсіндіреді
5.4 Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері		
		9.5.4.1 дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілерін сипаттайды; 9.5.4.2 халықаралық географиялық еңбек бөлінісінің мәнін анықтайды; 9.5.4.3 халықаралық экономикалық қатынас түрлерін жіктеп, сипаттайды; 9.5.4.4 дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін сипаттайды;

	9.5.4.5 дүниежүзілік шаруашылықтың модельдері мен аумақтық құрылымын талдайды; 9.5.4.6 дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістерін талдайды; 9.5.4.7 Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылық тағы орнын анықтайды; 9.5.4.8 Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын, орнын анықтайды	
6. Елтану және саяси география негіздері. 6.1 Дүниежүзі елдері		
7.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді географиялық орнына байланысты топтастырады; 7.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық орнын жоспар бойынша сипаттайды; 7.6.1.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық-географиялық орнына байланысты топтастырады; 7.6.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайын жоспар бойынша сипаттайды; 7.6.1.5 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайына баға береді; 7.6.1.6 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайын жақсарту жөнінде ұсыныс жасайды	8.6.1.1 саяси картаның басты нысандарын сипаттайды; 8.6.1.2 елдерді басқару формасы және мемлекеттік құрылымы бойынша топтастырады; 8.6.1.3 саяси картаның сандық және сапалық өзгерістерін талдайды; 8.6.1.4 елдердің саяси-географиялық жағдайына баға береді; 8.6.1.5 саяси интеграцияның қажеттілігі мен мақсаттарын түсіндіреді; 8.6.1.6 Қазақстанның саяси интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын талдайды	9.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырады; 9.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде халықаралық ұйымдарды деңгейі және мақсаты бойынша топтастырады; 9.6.1.3 Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайына кешенді баға береді; 9.6.1.4 Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдерінің мағынасын түсіндіреді; 9.6.1.5 Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты түрлі мақсатты аудиториялар үшін дайындайды

18. Оқу бағдарламасы негізгі орта білім беру деңгейінің 7-9-сыныптарына арналған «География» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

19. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Негізгі орта білім беру деңгейінің кешкі мектептерінің 7-9-сыныптарына арналған «География» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан	
1 Географияны зерттеу тәсілдері. 1.1 Зерттеу және зерттеушілер	
Географияның зерттеу нысандары	7.1.1.1 географияның зерттеу нысандарын анықтайды
География ғылымының дамуы	7.1.1.2 саяхатшылар мен зерттеушілердің география

	ғылымының дамуына қосқан үлесін сипаттап, баға береді
Географиялық дерек көздері	7.1.1.3 географиялық дереккөздермен жұмыс істейді
Далалық зерттеулер әдістері	7.1.1.4 географиялық далалық зерттеу әдістерін қолданады, көрсеткіштерді тіркейді, жинақтайды, өңдейді, талдайды
2 Картография және географиялық деректер базасы. 2.1 Географиялық карталар	
Географиялық номенклатура	7.2.1.1 географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсетеді
2.2. Географиялық деректер базасы	
Географиялық деректерді ұйымдастыру	7.2.2.1 географиялық нысандарды топтастырып кесте түрінде көрсетеді
3 Физикалық география. 3.1 Литосфера	
Литосфераның құрылысы мен заттық құрамы	7.3.1.1 литосфераның құрылысы мен заттық құрамын анықтайды
Жердің тектоникалық құрылысы	7.3.1.2 жердің тектоникалық құрылымы мен литосфералық плиталардың орналасуын картадан көрсетеді және сипаттайды
Литосфераның тектоникалық қозғалыстары	7.3.1.3 жер қыртысының тектоникалық қозғалыстарын талдайды
Литосфералық катаклизмдер	7.3.1.4 дүние жүзінде және Қазақстанда литосфералық катаклизмдердің себеп-салдарын, таралуын түсіндіреді
	7.3.1.5 қазақстандық компонент негізінде литосфералық катаклизмдер барысында өзін өзі ұстау ережелерін түсіндіреді
3.2 Атмосфера	
Атмосфера және оның құрамдас бөліктері	7.3.2.1 атмосфераның құрамын сипаттайды
	7.3.2.2 атмосфераның құрылысы мен қабаттарының ерекшеліктерін түсіндіреді
Ауа райы және метеорологиялық элементтер	7.3.2.3 «ауа райы» ұғымын түсіндіреді
	7.3.2.4 метеорологиялық элементтер мен құбылыстарды сипаттап, зерттеу маңыздылығын анықтайды
	7.3.2.5 жергілікті жер мүмкіндігі бойынша метеорологиялық элементтерінің көрсеткіштері бойынша синоптикалық графикалық материалдарды жасайды
Қолайсыз атмосфералық құбылыстар	7.3.2.6 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қолайсыз атмосфералық құбылыстарды талдай отырып, сақтану шараларын ұсынады
3.3 Гидросфера	
Гидросфера және оның құрамдас бөлігі	7.3.3.1 гидросфера және оның құрамдас бөліктерін сипаттайды
Су ресурстарының маңыздылығы	7.3.3.2 су ресурстарының маңыздылығын түсіндіреді
Дүниежүзілік мұхиттың географиялық жағдайы	7.3.3.3 дүниежүзілік мұхиттың құрамын, географиялық жағдайын сипаттайды
	7.3.3.4 мұхит және оның құрамдас бөліктерін жоспар бойынша сипаттайды
Дүниежүзілік мұхит суларының қасиеттері	7.3.3.5 мұхит суының қасиеттеріне әсер ететін факторларды анықтайды
Мұхит қозғалыстары	7.3.3.6 мұхит суының қозғалыстарын жіктеп, түсіндіреді
Мұхиттармен байланысты	7.3.3.7 мұхитар мен теңіздермен байланысты апаттарды

апаттар		топтастырып, сақтану шараларын ұсынады
Дүниежүзілік проблемалары	мұхиттың	7.3.3.8 дүниежүзілік мұхит проблемаларын топтастырып, шешу жолдарын ұсынады
3.4 Биосфера		
Биосфера және оның құрамдас бөліктері		7.3.4.1 биосфераның құрамын, құрылымын, шекаралары мен қасиеттерін анықтайды
Туған өлкенің флорасы мен фаунасы		7.3.4.2 өлкеге тән өсімдіктер мен жануарларды анықтайды және «Қызыл кітапқа» енген түрлерін атайды
Қазақстанның топырақ түрлері		7.3.4.3 Қазақстанда топырақ түрлерінің таралуын анықтайды
		7.3.4.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде топырақ ресурстарына баға береді
Топырақтың проблемалары	экологиялық	7.3.4.5 топырақтардың экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер		
Табиғи-аумақтық кешендердің қалыптасуы		7.3.5.1 табиғи-аумақтық кешендерінің қалыптасуын түсіндіреді
Туған өлкемнің визит карточкасы: деректер базасын әзірлеу	өлкетанудың	7.3.5.2 туған өлкенің табиғи-аумақтық кешендерін жоспар бойынша сипаттайды және өлкетану деректер базасын әртүрлі формада ұсынады
4 Әлеуметтік география. 4.1 Халық географиясы		
Дүниежүзі халқының әулеттері мен топтары	ның тілдік	7.4.1.1 дүниежүзі халықтарының этнолингвистикалық жіктелінуін түсіндіреді
Дүниежүзі халқының діни құрамы	ның діни	7.4.1.2 дүние жүзі халқының діни құрамы мен діндердің таралу аймақтарын анықтайды
Дүниежүзінің тарихи-мәдени аймақтары	тарихи-мәдени	7.4.1.3 халықтың этникалық және діни құрамына байланысты дүниежүзінің тарихи-мәдени өркениеттік аймақтарының қалыптасуын түсіндіреді
Ұлтаралық және дінаралық келісім	және дінаралық	7.4.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ұлтаралық және дінаралық келісімнің қажеттілігін дәлелдейді және қалыптастыру жолдарын ұсынады
5 Экономикалық география. 5.1 Табиғат ресурстар		
Табиғат ресурстарының жіктелуі		7.5.1.1 табиғи ресурстарды жіктейді
		7.5.1.2 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстардың таралу заңдылықтарын талдайды
		7.5.1.3 табиғи ресурстардың шоғырлануын картада көрсетеді
Табиғат ресурстарын игерумен байланысты проблемалар		7.5.1.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде табиғи ресурстарды игерумен байланысты проблемаларды талдап, шешу жолдарын ұсынады
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар		
Көлік инфрақұрылымы	7.5.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде көлік инфрақұрылымының элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді	
Әлеуметтік инфрақұрылым	7.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде әлеуметтік инфрақұрылым элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді	
5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы		
Дүниежүзілік шаруашылықтың салалары: ауыл шаруашылығы мен өнеркәсіп		7.5.3.1 ауыл шаруашылық, өнеркәсіп шаруашылық салаларын жіктеу арқылы маңыздылығын түсіндіреді

6 Елтану және саяси география негіздері. 6.1 Дүниежүзі елдері	
Дүниежүзі елдерінің географиялық жағдайы	7.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді географиялық орнына байланысты топтастырады
	7.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық орнын жоспар бойынша сипаттайды
Елдердің экономикалық географиялық жағдайы	7.6.1.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық-географиялық орнына байланысты топтастырады
	7.6.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайын жоспар бойынша сипаттайды
	7.6.1.5 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің экономикалық-географиялық жағдайына баға береді
	7.6.1.6 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдердің географиялық, экономикалық-географиялық жағдайын жақсарту жөнінде ұсыныс жасайды

2) 8-сынып:

Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
1 Географиялық зерттеу әдістері. 1.1 Зерттеу және зерттеушілер	
География ғылымының салалары	8.1.1.1 география ғылымының салаларға бөлінуін түсіндіреді
	8.1.1.2 география ғылымы салаларындағы маңызды зерттеулерді анықтайды
Географиялық зерттеу әдістерінің түрлері	8.1.1.3 далалық, картографиялық, теориялық географиялық зерттеу әдістерінің мәнін түсіндіріп, қолданады
Географиялық деректерді өңдеу және талдау	8.1.1.4 қазақстандық компонентті қосымша қамтумен сандық және сапалық географиялық деректерді өңдеп, талдайды
2 Картография және географиялық деректер базасы. 2.1 Географиялық карталар	
Тақырыптық карталар және оларды қосымша сипаттайтын элементтер	8.2.1.1 тақырыптық карталарды сипаттайтын қосымша элементтерді құрастырады
Тақырыптық карталарды оқу	8.2.1.2 шартты белгілер мен сипаттаудың қосымша элементтерін қолданп, тақырыптық карталарды оқиды
Тақырыптық географиялық номенклатура	8.2.1.3 картадан географиялық номенклатура нысандарын көрсетеді
2.2 Географиялық деректер базасы	
Географиялық деректер базасын құрастыруда ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың рөлі	8.2.2.1 ақпараттық-коммуникациялық технологияны қолдана отырып, географиялық деректер базасын құрастырады
3 Физикалық география. 3.1 Литосфера	
Жер бедері формаларының қалыптасу және таралу заңдылықтары	8.3.1.1 жер бедері формаларының қалыптасу және таралу заңдылықтарын зерттейді
Жер бедерінің жіктелуі	8.3.1.2 жер бедері түрлерін жіктейді

	8.3.1.3 жер бедері түрлерін жоспар бойынша сипаттайды
Тау жыныстары мен минералдардың жіктелуі	8.3.1.4 тау жыныстары мен минералдарды түрлі белгілері бойынша жіктейді
Тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуы	8.3.1.5 тау жыныстары мен минералдардың қалыптасу заңдылықтарына байланысты пайдалы қазбалардың таралуына талдау жасайды
Тау жыныстары мен минералдардың қасиеттері	8.3.1.6 тау жыныстары мен минералдардың қасиеттерін анықтайды
Тау жыныстарының жасын анықтау	8.3.1.7 тау жыныстарының жасын анықтау әдістерін түсіндіреді
Геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кесте	8.3.1.8 геологиялық жыл санау мен геохронологиялық кестені талдап, жер қыртысының және тіршіліктің дамуындағы ірі кезеңдері мен геологиялық оқиғаларды ажырата алады
Жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері	8.3.1.9 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде жер бедерінің адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға береді
3.2 Атмосфера	
Климат түзуші факторлар	8.3.2.1 климат түзуші факторларды талдайды
Атмосфераның ғаламдық циркуляциясы	8.3.2.2 атмосфераның ғаламдық циркуляциясын талдап, түсіндіреді
Климаттық белдеулер	8.3.2.3 климаттық белдеулерді талдайды
Материктердің климаттық ерекшеліктері	8.3.2.4 әр материкте орналасқан ұқсас климаттық белдеулерді салыстырады
Климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсері	8.3.2.5 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде климаттың адамзат тіршілігі мен шаруашылығына тигізетін әсеріне баға береді
Адамзат әрекетінің атмосфераға тигізетін кері әсері	8.3.2.6 адамзат әрекетінің атмосфера мен климатқа тигізетін кері әсерін топтастырады, шешу жолдарын ұсынады (қазақстандық компонент негізінде)
3.3 Гидросфера	
Құрлық суларының түрлері мен қалыптасуы	8.3.3.1 құрлық суларының қалыптасу жолдарын анықтайды
Құрлық суларының шаруашылық маңыздылығы	8.3.3.2 құрлық суларының негізгі түрлерінің шаруашылық маңызын түсіндіреді (қазақстандық компонент негізінде)
Өзен аңғарының құрылысы	8.3.3.3 өзен аңғарының құрылысын түсіндіреді
Өзендердің гидрологиялық режимі	8.3.3.4 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде өзендердің гидрологиялық режимін түсіндіреді
Көлдер мен мұздықтар	8.3.3.5 дүние жүзінің және Қазақстанның көлдері мен мұздықтарын жоспар бойынша сипаттайды
Құрлық суларының экологиялық проблемалары	8.3.3.6 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде құрлық суларының экологиялық проблемаларын шешу жолдарын ұсынады
Су апаттары	8.3.3.7 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су апаттарының алдын алу шараларын ұсынады

3.4 Биосфера	
Табиғат зоналары мен биіктік белдеулер	8.3.4.1 табиғат зоналары мен биіктік белдеулерінің қалыптасуын түсіндіреді
	8.3.4.2 табиғат зоналарын жоспар бойынша сипаттайды
Материктердің табиғи зоналары	8.3.4.3 әр материкте орналасқан ұқсас табиғат зоналар мен биіктік белдеулерді салыстырады
Мұхиттарда тіршілік дүниесі	8.3.4.4 мұхиттағы тіршілік дүниесінің таралуын анықтайды
Өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау	8.3.4.5 өсімдік әлемі мен жануарлар дүниесін қорғау қажеттілігін дәлелдейді, қорғау жолдарын ұсынады
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер.	
Географиялық қабықтың құрамы мен құрылысы	8.3.5.1 географиялық қабықтың құрамы мен құрылысын түсіндіреді
Географиялық қабықтың заңдылықтары	8.3.5.2 географиялық қабық заңдылықтарының маңыздылығын түсіндіреді
4 Әлеуметтік география. 4.1 Халық географиясы	
Халық санағы	8.4.1.1 халық санының анықтау әдістерін түсіндіреді;
Ұдайы өсудің түрлері	8.4.1.2 дүниежүзі елдерін халықтың ұдайы өсу түрі бойынша жіктейді
Демографиялық көрсеткіштер мен демографиялық жағдай	8.4.1.3 елдердің демографиялық жағдайын талдап, демографиялық көрсеткіштерін есептейді
	8.4.1.4 елдердің демографиялық көрсеткіштерін түсіндіреді
Демографиялық проблемалар	8.4.1.5 дүниежүзі елдерін демографиялық проблемалары бойынша жіктейді
Демографиялық саясат	8.4.1.6 «демографиялық саясат» ұғымын түсіндіре отырып жекелеген дүниежүзі елдеріне қатысты демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсынады
5 Экономикалық география. 5.1 Табиғи ресурстар	
Табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалау	8.5.1.1 табиғи ресурстарды экономикалық және экологиялық тұрғыдан бағалайды
Дүниежүзі аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуеті	8.5.1.2 дүниежүзінің жекелеген аймақтарының табиғи-ресурстық әлеуетін бағалайды
Табиғи ресурстарды өңдеу технологиясы, орталықтары және дайын өнім түрлері	8.5.1.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде жекелеген табиғат ресурстарын өңдеу технологиясын сипаттай отырып, орталықтары мен дайын өнім түрлерін атайды
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	
Экономикалық инфрақұрылымның элементтері мен функциялары	8.5.2.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде экономикалық инфрақұрылымның элементтерін сипаттап, маңыздылығына баға береді
5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	
Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық құрамы	8.5.3.1 өндіруші және өңдеуші, қызмет саласы шаруашылық түрлерін жіктейді
Ауылшаруашылық, өнеркәсіп	8.5.3.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту

және қызмет салаларын ұйым дастыру түрлері	негізінде ауылшаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын ұйымдастыру түрлерін сипаттайды
Ауылшаруашылық, өнеркәсіп және қызмет салаларын орналастыру факторлары	8.5.3.3 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде ауыл шаруашылық және өнеркәсіп өндірісін, қызмет саласын орналастыру факторларын талдайды
Дүниежүзілік шаруашылық салаларын сипаттау	8.5.3.4 дүниежүзі шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды
6 Елтану және саяси география негіздері. 6.1 Дүниежүзі елдері	
Дүниежүзінің саяси картасы	8.6.1.1 саяси картаның басты нысандарын сипаттайды
Елдердің саяси типологиясы	8.6.1.2 елдерді басқару формасы және мемлекеттік құрылымы бойынша топтастырады
Саяси картадағы сандық және сапалық өзгерістер	8.6.1.3 саяси картаның сандық және сапалық өзгерістерін талдайды
Елдердің саяси-географиялық жағдайы	8.6.1.4 елдердің саяси-географиялық жағдайына баға береді
Саяси интеграция	8.6.1.5 саяси интеграцияның қажеттілігі мен мақсаттарын түсіндіреді
Қазақстанның саяси-интеграциялық үдерістердегі мүдделері, бағыттары және бастамалары	8.6.1.6 Қазақстанның саяси интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын талдайды

3) 9-сынып:

Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
1 Географиялық зерттеу әдістері.	1.1 Зерттеулер және зерттеушілер
Қазақстандық географтардың зерттеулері	9.1.1.1 география ғылымының дамуына үлес қосқан қазақстандықтардың зерттеулері туралы баяндайды
География ғылымының қазіргі заманғы өзекті зерттеу проблемалары	9.1.1.2 география ғылымының қазіргі заманғы өзекті проблемаларын анықтайды
Географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері	9.1.1.3 географиялық нысандар мен құбылыстарды номинациялау ерекшеліктерін анықтайды
Қазақтың халықтық географиялық терминдері	9.1.1.4 қазақ халқының халықтық географиялық терминдерінің мағынасын түсіндіреді
2 Картография және географиялық деректер базасы. 2.1 Географиялық карталар	
Географиялық номенклатура нысандарын көрсету тәсілдері	9.2.1.1 Қазақстанның географиялық номенклатура нысандарын картадан көрсетеді
2.2 Географиялық деректер базасы	
Жерді қашықтықтан зерделеу әдістері	9.2.2.1 Жерді қашықтықтан зерделеудің әдістерінің маңыздылығы мен ерекшеліктерін түсіндіреді
Геоақпараттық жүйелер технологияларын қолдану аясы	9.2.2.2 шаруашылық пен ғылым салаларында геоақпарат технологияларын қолдану маңыздылығын сипаттайды
3 Физикалық география. 3.1 Литосфера	
Қазақстан аумағының геологиялық тарихы және	9.3.1.1 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде Қазақстанның жер бедерінің геологиялық тарихын және

тектоникалық құрылымы	тектоникалық құрылымын анықтайды
Қазақстанның басты орографиялық нысандары	9.3.1.2 Қазақстанның басты орографиялық нысандарды сипаттайды
Қазақ оронимдері	9.3.1.3 қазақ оронимдерін мағынасын түсіндіреді
Қазақстанда минералды ресурстардың таралу заңдылықтары	9.3.1.4 Қазақстанның минералды ресурстарының таралу заңдылықтарын анықтайды
Минералды ресурстарды өндіру және өңдеу орталықтары	9.3.1.5 Қазақстанның минералды ресурстарын өндіру және өңдеудің басты орталықтарын картадан көрсетіп, сипаттайды
Қазақстанның минералды ресурстарына баға беру	9.3.1.6 Қазақстанның минералды ресурстарына баға береді
Минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемалар	9.3.1.7 минералды ресурстарды игерумен байланысты проблемаларды топтастырады
3.2 Атмосфера	
Қазақстанның климатын түзуші факторлар	9.3.2.1 Қазақстан климатын түзуші факторларды талдайды
Қазақстанның климаттық жағдайы	9.3.2.2 Қазақстанның климаттық жағдайын талдайды
Қазақстанның климаттық ресурстары	9.3.2.3 Қазақстанның климаттық ресурстарын бағалайды
Қазақстанда қолайсыз және қауіпті атмосфералық құбылыстар	9.3.2.4 Қазақстанда атмосфералық қолайсыз және қауіпті құбылыстардың қалыптасуын, таралу аумақтарын картада көрсетіп, сақтану шараларын ұсынады
Қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктері	9.3.2.5 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыстарды номинациялау ерекшеліктерін анықтайды
3.3 Гидросфера	
Қазақстанның ішкі суларының түрлері	9.3.3.1 Қазақстанның ішкі суларын топтастырады, көрсеткіштерін талдайды және сипаттайды
Қазақ гидронимдері	9.3.3.2 қазақ гидронимдерін мағынасын түсіндіреді
Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға беру	9.3.3.3 Қазақстанның су ресурстарына экономикалық баға береді
Су ресурстарының экологиялық проблемалары	9.3.3.4 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде су ресурстарының экологиялық проблемаларын талдап, шешу жолдарын ұсынады
Қазақстанның ішкі суларының геосаяси проблемалары	9.3.3.5 Қазақстандағы су ресурстарының геосаяси проблемаларын жіктеп шешу жолдарын ұсынады: трансшекаралық өзендер, Каспий теңізінің мәртебесі
3.4 Биосфера	
Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулері	9.3.4.1 Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулеріне салыстырмалы талдау жасайды
Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың түрлері	9.3.4.2 ерекше қорғалатын аумақтарының құрылу мақсатын түсіндіреді
Қазақстанның табиғи мұрасы	9.3.4.3 Қазақстанның табиғи мұрасына баға береді
Табиғи хоронимдердің мағынасы	9.3.4.4 қазақтың табиғи хоронимдерін мағынасын түсіндіреді
Ноосфераның қалыптасуы	9.3.4.5 ноосфераның қалыптасу шарттарын баяндайды
Қазақстанның ноосфераның	9.3.4.6 Қазақстанның ноосфера дамуына қосқан өзіндік

дамуына қосқан үлесі	үлесі туралы баяндайды
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер	
Қазақстанның ірі физикалық-географиялық аудандары	9.3.5.1 Қазақстанның ірі табиғи-аумақтық кешендерін жоспар бойынша сипаттайды
Қазақтың табиғи хоронимдері	9.3.5.2 қазақтың табиғи хоронимдерінің мағынасын түсіндіреді
Табиғат кешенде рiне әсер ететiн антропогендiк факторлар	9.3.5.3 жергiлiктi компонент негiзiнде антропогендiк факторлардың табиғат кешендерiне әсерiн түсiндiредi
Антропогендiк ландшафттарды жақсарту жолдары	9.3.5.4 антропогендiк ландшафттарды жақсарту жолдарын ұсынады
4 Әлеуметтік география. 4.1 Халық географиясы	
Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамы	9.4.1.1 Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамын анықтайды
Дүниежүзі халқының миграциясы	9.4.1.2 дүниежүзі халқы көші-қонының басты бағыттарын, себеп-салдарын түсіндіреді
Қазақстандағы халықтың миграциясы	9.4.1.3 Қазақстандағы көші-қон үдерістерін талдап, басты бағыттарын анықтайды
Көші-қон саясаты	9.4.1.4 көші-қон саясатының өзіндік үлгісін ұсынады
Еңбек ресурстарының сандық және сапалық құрамы	9.4.1.5 қазақстандық көрсеткіштерді басқа елдердің көрсеткіштерімен салыстыру негізінде еңбек ресурстарының сандық, сапалық құрамына баға береді
Қазақстанның демографиялық жағдайы мен демографиялық саясаты	9.4.1.6 Қазақстанның демографиялық жағдайын талдап, демографиялық саясаттың өзіндік моделін ұсынады
Елді мекендердің жіктелуі	9.4.1.7 Қазақстандағы елді мекендерді жіктейді
Елді мекендердің функционалды зоналары	9.4.1.8 елді мекендердің түрлері мен функционалды зоналарын сипаттайды
Қазақстандағы ойконимдер	9.4.1.9 Қазақстандағы ойконимдердің мағынасын түсіндіреді
Қазақстанда елді мекендердің проблемалары	9.4.1.10 Қазақстанның елді мекендерінің проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады
Урбандалу үдерісі	9.4.1.11 урбандалу үдерісінің себеп-салдарын түсіндіру арқылы, олармен байланысты проблемалардың шешу жолдарын ұсынады
Қазақстандағы урбандалу үдерісі не баға беру	9.4.1.12 Қазақстандағы урбандалу үдерісіне баға береді
5 Экономикалық география. 5.1 Табиғи ресурстар	
Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуеті	9.5.1.1 Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуетін бағалайды
Қазақстанда жекелеген ресурс түрлерін өңдеу технологиялары, орталықтары мен дайын өнім түрлері	9.5.1.2 Қазақстанда жекелеген табиғи ресурстарды өңдеу технологиясын сипаттап, орталықтары мен дайын өнім түрлерін атайды
Табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлері	9.5.1.3 табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлерін топтастырады
Тұрақты даму	9.5.1.4 тұрақты дамудың белгілері мен бағыттарын сипаттайды
Қазақстанда табиғатты пайдаланумен байланысты проблемалар	9.5.1.5 Қазақстанда табиғатты пайдалану проблемаларын анықтап, шешу жолдарын ұсынады
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар	

Ғылыми-техникалық революция үдерісі және бағыттары	9.5.2.1 ғылыми-техникалық революция үдерісін, даму бағыттарын талдайды
Адам әлеуеті даму индексінің көрсеткіштері	9.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде адам әлеуетінің даму индексі көрсеткіштерін анықтап, елдерді салыстырады
Қазақстанда адами капиталды дамыту	9.5.2.3 Қазақстанда адам капиталының сапасын арттыру жөнінде ұсыныстар әзірлейді
Қазақстанның индустриялық-инновациялық даму бағыттары	9.5.2.4 Қазақстанның индустриялық-инновациялық даму бағыттарын анықтап, болжам жасайды
Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымы	9.5.2.5 Қазақстанның инновациялық инфрақұрылымының жағдайын талдап, дамыту жөнінде ұсыныстар әзірлейді
Қазақстан аймақтары инфрақұрылымының даму деңгейі	9.5.2.6 Қазақстан аймақтарының инфрақұрылымын талдап, проблемаларды шешу жолдарын ұсынады
5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы	
Қазақстан шаруашылығының салалары	9.5.3.1 Қазақстан шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды
Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салалары мен мамандануы	9.5.3.2 Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салаларын анықтап, мамандануын түсіндіреді
5.4 Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері	
Дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілері	9.5.4.1 дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілерін сипаттайды
Халықаралық географиялық еңбек бөлінісі	9.5.4.2 халықаралық географиялық еңбек бөлінісінің мәнін анықтайды
Халықаралық экономикалық қатынастар түрлері	9.5.4.3 халықаралық экономикалық қатынас түрлерін жіктеп, сипаттайды
Дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштері	9.5.4.4 дүниежүзілік шаруашылықтың даму көрсеткіштерін сипаттайды
Дүниежүзілік шаруашылықтың даму модельдері мен аумақтық құрылымы	9.5.4.5 дүниежүзілік шаруашылықтың модельдері мен аумақтық құрылымын талдайды
Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері	9.5.4.6 дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістерін талдайды
Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықта алатын орны	9.5.4.7 Қазақстанның дүниежүзілік шаруашылықтағы орнын анықтайды
Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттары, орны	9.5.4.8 Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын, орнын анықтайды
6 Елтану және саяси география негіздері. 6.1 Дүние жүзі елдері	
Елдердің экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырылуы	9.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырады
Халықаралық ұйымдардың деңгейлері мен мақсаттары	9.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде халықаралық ұйымдарды деңгейі және мақсаты бойынша топтастырады
Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайы	9.6.1.3. Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайына кешенді баға береді

Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдер	9.6.1.4 Қазақстандағы саяси-әкімшілік хоронимдерді мағынасын түсіндіреді
Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты ұсыну формалары	9.6.1.5 Қазақстан Республикасы туралы кешенді географиялық ақпаратты түрлі мақсатты аудиториялар үшін дайындайды

*12) Кешкі мектептердің 7-9-сыныптарына арналған
«Қазақстан тарихы» пәнінен жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)*

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы №1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Оқу пәнінің мақсаты – білім алушылардың бойында тарихи сана, қазақстандық патриотизм, ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтарды қалыптастыру, коммуникативті дағдыларды дамыту.

3. Оқу пәнінің міндеттері:

1) Қазақстан аумағындағы XVIII ғасырдан бастап бүгінгі күнге дейінгі қоғамның әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері мен ерекшеліктері туралы білімін қалыптастыру;

2) тарихи оқиғаларды, құбылыстар мен процестерді және тарихи тұлғалардың қызметін Отандық тарих контекстінде талдауға үйрету;

3) тарихи деректердің негізінде талдау жүргізу дағдыларын қалыптастыру мен дамыту (гипотезаларды ұсыну, деректерді талдау, әртүрлі көзқарастарды салыстыру, нәтижелер мен қорытындыларды шығару, өзінің ұстанымын анықтау);

4) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерге бағытталу үшін тарихи білімдерін қолдана білу.

2-тарау. «Қазақстан тарихы» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Қазақстан тарихы» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

4) 7-сынып – аптасына 1,5 сағат, оқу жылында 51 сағат;

5) 8-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;

6) 9-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

5. «Қазақстан тарихы» оқу пәнінен білім мазмұны бөлімдер арқылы қамтылған. Аталған бөлімдер сыныптар бойынша оқу мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

6. Оқу пәнінің білім мазмұны төрт бөлімді қамтиды: әлеуметтік қатынастардың дамуы, мәдениеттің дамуы, мемлекеттің дамуы, Қазақстанның экономикалық дамуы.

7. «Әлеуметтік қатынастардың дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: этникалық қатынастар, әлеуметтік қатынастар.

8. «Мәдениеттің дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: дүниетаным мен дін, өнер мен әдебиет, білім және ғылым.

9. «Мемлекеттің дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады:

мемлекеттің ішкі саясаты, мемлекеттің сыртқы саясаты.

10. «Қазақстанның экономикалық дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: шаруашылық, өндірістік қатынастар және сауда.

11. Оқу мақсаттары әр бөлімше ішінде мұғалім мен білім алушыға болашақ қадамдары жөнінде өзара ой бөлісуге, оларды жоспарлау мен бағалауға мүмкіндік беретін бірізділік пен сабақтастықты көрсетеді.

12. 7-сыныпқа арналған «Қазақстан тарихы» пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) XVIII ғасырдың басындағы Қазақстан: сыртқы және ішкі саяси жағдай. Жоңғар мемлекеті. Қазақ-жоңғар соғыстары. «Ақтабан шұбырынды, алқакөл сұлама» заманы. Қарақұм мен Ордабасыдағы құрылтайлар – қазақ жасағының құрылуы. Аңырақай шайқасы. Отан қорғаушы батырлар. XVIII ғасырдың 30-40 жылдарындағы қазақ-жоңғар соғыстары;

2) XVIII ғасырдың бірінші жартысындағы Қазақ хандығы. XVIII ғасырдың басына дейінгі қазақ-орыс қатынастары. XVIII ғасырдың басындағы Ресей империясы назарындағы Қазақстан (саяси және экономикалық мақсаттар, әскери-барлау экспедициялары, алғашқы әскери бекіністердің салынуы). Кіші жүз ханы Әбілқайырдың Ресей бодандығын қабылдауы: себептері мен мақсаттары. XVIII ғасырдың 30-50-жылдарындағы Қазақстандағы Ресей империясының саясаты. XVIII ғасырдың 40-жылдарындағы Қазақстандағы ішкі саяси жағдайдың асқынуы. Абылай хан тұсындағы Қазақ хандығы: ішкі және сыртқы саясаты;

3) XVIII ғасырдағы Қазақстан мәдениеті. XVIII ғасыр ақын-жырауларының шығармашылығы. XVIII ғасыр тарихы бойынша қазақ деректері. Қазақтардың қолданбалы өнері;

4) отарлау және ұлт-азаттық күрес. Ресей империясының отаршылдық саясаты: мақсаттары мен әдістері. Сырым Датұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (себептері, қозғалыстың қозғаушы күші, кезеңдері мен барысы, нәтижелері). 1822-1824 жылдардағы патша реформалары (Кіші және Орта жүздегі хандық биліктің жойылуы). 1836-1838 жылдардағы Бөкей ордасындағы қазақтардың көтерілісі (себептері, негізгі кезеңдері мен шайқастары). XIX ғасырдың бірінші жартысындағы қазақ халқының ұлт-азаттық қозғалыстары (Жоламан Тіленшіұлы, Саржан Қасымов бастаған көтеріліс). Кенесары Қасымұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс (себептері, мақсаттары мен қозғаушы күштері, негізгі кезеңдері). Кенесары Қасымұлы: тұлға және саясаткер. Жанхожа Нұрмұхамедұлы және Есет Көтібарұлы бастаған ұлт-азаттық көтеріліс (себептері, көтеріліс барысы). Ресей империясының Қазақстанның оңтүстік аймақтарын қосып алуы. XVIII ғасырдың соңы – XIX ғасырдағы Қазақстандағы ұлт-азаттық қозғалыстардың тарихи маңызы;

5) Қазақстан Ресей империясының құрамында. XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы патшалық реформалар. 1867-1868 жылдардағы реформалар. Қазақстандағы патшалық Ресейдің аграрлық және қоныстандыру саясаты. 1860-1870 жылдардағы ұлт-азаттық күрес (себептері мен көтеріліс барысы). XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстанның

әлеуметтік-экономикалық дамуы. Капиталистік қатынастардың ене бастауы. ХІХ ғасырдың 80-90 - жылдарындағы әкімшілік-аумақтық реформалар: мазмұны мен салдары. Сауда қатынастарының дамуы. Жетісу аумағына ұйғырлар мен дүнгендердің қоныс аударуы. Дәстүрлі қазақ қоғамының трансформациясы. ХІХ ғасырдың екінші жартысындағы қоғамдық-саяси ойлардың дамуы;

6) ХІХ ғасыр-ХХ ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті.

ХІХ ғасырдағы Қазақстандағы ағарту ісі мен ғылымның дамуы. Бөкей ордасының ханы Жәңгірдің ағартушылық қызметі. Қазақстанның ғылыми зерттелуі (П.Семенов-Тянь-Шанский, Г.Н.Потанин, В.В.Радлов, М.Шорманов, М.Бабаджанов, А.Диваев). Зайырлы және діни білім беру мекемелері. Жадиттік және білім берудегі жаңашылдық. Шоқан Уәлиханов – ұлы қазақ ғалымы. Ыбырай Алтынсарин – ағартушы, жаңашыл-педагог, қоғам қайраткері. Абай Құнанбайұлы – ұлы ойшыл, қазақ жазба әдебиетінің негізін салушы. Қазақ музыкалық мәдениетінің дамуы (Құрманғазы Сағырбайұлы, Тәттімбет Қазанғапұлы, Дәулеткерей Шығайұлы). Әйгілі суретшілер шығармашылығындағы ұлттық контекст. Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпеев және К.Халидтің тарихи еңбектері.

7) өлкетану: Өлкенің туристік маршруттары. Туған жердің «Атымтай жомарттары». Туған өлкенің шежіресі. Мектебімнің тарихы.

13. 8-сыныпқа арналған «Қазақстан тарихы» пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) ХХ ғасырдың басындағы Қазақстан. ХХ ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси үдерістер. ХХ ғасырдың басындағы Қазақстанның экономикалық дамуы. Столыпіннің аграрлық реформасы және шаруалардың Қазақстанға жаппай қоныс аударуы. ХХ ғасырдың басындағы Қазақстандағы өнеркәсіптің дамуы. Сауданың дамуы. 1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліс. Қазақ ұлттық зиялылар қауымы және оның ХХ ғасырдың басындағы қоғамдық-саяси үдерістерге әсері. Ұлттық баспаның дамуы («Қазақ» газеті, «Айқап» журналы). 1917 жылғы революциялар. «Алаш» партиясының құрылуы. «Алаш-Орда» үкіметі. Қазақ халқының саяси көшбасшылары (Ә. Бөкейхан, А.Байтұрсынов, М.Дулатов, Б.Қаратаев, М.Тынышпаев, М.Шоқаев). ХХ ғасырдың басындағы қазақ зиялыларының ғылыми еңбектері;

2) Қазақстандағы Кеңес үкіметінің орнығуы. «Үш Жүз» қазақ социалистік партиясы. Азамат соғысы жылдарындағы (1918-1920 жылдар) Қазақстандағы соғыс қимылдары. Кеңес билігі органдарының «Алаш-Орда» үкіметі, Қоқан автономиясымен қарым-қатынасы. «Әскери коммунизм саясаты». 1921 жылғы жұт және аштық. Қазақ Автономиялы Кеңестік Социалистік Республикасының құрылуы. Қазақ АКСР-ы аумағының қалыптасуы. Қазақ жерлерінің біртұтастығын қалпына келтірудегі қазақ зиялыларының рөлі. Қазақстандағы Жаңа экономикалық саясат (1921-1925 жылдар). ХХ ғасырдың 20-30 жылдарындағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясаты. Кеңес үкіметінің діни саясаты;

3) Қазақстан тоталитарлық жүйенің нығаюы кезеңінде. Қазақстандағы социалистік индустрияландыру (мәні мен ерекшеліктері). «Кіші Қазан»

(мазмұны және жүзеге асырылуы). Бай шаруашылықтарының тәркіленуі. Ауыл шаруашылығындағы күштеп ұжымдастыру саясаты. Қазақстандағы күштеп ұжымдастыру саясатының экономикалық салдары. 1931-1933 жылдардағы аштық - XX ғасырдағы қазақстандық қасірет. Қазақстандағы ұжымдастырудың демографиялық салдарлары. Ұжымдастыруды жүзеге асырудың әдістеріне қатысты ұлттық зиялылардың («Бесеудің хаты») қоғамдық-саяси көзқарасы мен қатынасы. 1920-1930 жылдардағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси үдерістер. Сталиндік репрессиялар. Қазақстан аумағындағы кеңестік «еңбек түзеу» концентрациялық лагерлері (Степлаг, Карлаг, Алжир және тағы басқалар);

4) Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: білім мен ғылым. Халыққа білім беру (жалпыға бірдей міндетті сауат ашу, орта білім, қазақ жазуының араб тілінен латын тіліне көшуі, орыс графикасына негізделген жаңа әліпбиге көшу). А.Байтұрсынов – «ұлт ұстазы». Жоғары оқу орындарының ашылуы. КСРО Ғылым Академиясының Қазақ филиалы. Қ.Сәтбаевтың Қазақстан ғылымын дамытудағы рөлі. Қазақстандық ғалымдар мен олардың ғылыми жетістіктері. Әдебиеттің дамуы (Ж.Аймауытов, М.Жұмабаев, Б.Майлин, І.Жансүгіров, С.Сейфуллин, С.Мұқанов, Ғ.Мүсірепов, Ғ.Мұстафин шығармашылығы). Театр, кино, бейнелеу өнері және оның қайраткерлері. Мәдениет саласындағы кеңестік идеология. Социалистік реализм;

5) Қазақстан Ұлы Отан соғысы жылдарында. (10 сағат) Ұлы Отан соғысының басталуы. Қазақстандағы мобилизация және қазақстандық әскери бөлімдердің құрылуы. Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы жылдарындағы ерлігі мен тағдыры. Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы шайқастарына қатысуы. Қазақстандықтар – Кеңес Одағының батырлары. Б.Момышұлы – аңызға айналған тұлға. Қазақстан – майдан арсеналы. КСРО халықтарының Қазақстанға депортациялануы. Ұлы Отан соғысы жылдарындағы мәдениет. Ғылымның дамуы. Әдебиеттегі жетістіктер (М.Әуезов, Ж.Жабаев, Д.Снегин, И. Шухов және тағы басқалар). Өнердің дамуы (театр, кино).

14. 9-сыныпқа арналған «Қазақстан тарихы» пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) Қазақстан соғыстан кейінгі жылдарда (1946-1953 жылдар). Соғыстан кейінгі жылдардағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер. Пайдалы қазбаларды өңдеу және өнеркәсіптің дамуы. Ауыл шаруашылығының дамуы. Қазақстанның әскери-өнеркәсіптік кешенінің қалыптасуы (Қазақстандағы ядролық полигон). Соғыстан кейінгі жылдардағы қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктері. «Бекмаханов ісі»;

2) Қазақстан «Жылымық» кезеңінде (1954-1964 жылдар). Қазақстанда «Хрущевтік кезеңдегі» өнеркәсіптің дамуы. Тың және тыңайған жерлерді игеру (тың игерудің экономикалық, экологиялық және демографиялық салдары). Қазақстандағы әскери-өнеркәсіптік кешен («Байқоңыр» ғарыш айлағы). «Жылымық кезеңі». 1954-1965 жылдардағы республикадағы қоғамдық-саяси өмір;

3) Қазақстан «Тоқырау» кезеңінде (1965-1985 жылдар). 1965-1985-жылдардағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы. Экономиканың

шикізаттық бағыты. Урбанизация. 1970-1980 жылдардағы ауыл шаруашылығындағы дағдарыс. 1965-1985 жылдардағы қоғамдық-саяси өмір. 1979 жылғы Целиноградтағы оқиғалар. Қазақ Кеңестік Социалистік Республикасы басшыларының қызметі (Ж.Шаяхметов, Д.Қонаев, Ж.Тәшенов);

4) кеңестік Қазақстанның мәдениеті (1946-1985-жылдар.). Білім беру саласындағы мемлекеттік саясат. Жалпыға бірдей міндетті орта білім. Қазақ тілінің жағдайы. Ғылымның дамуы. Әдебиеттің дамуы (Ә.Нұрпейісов, Б.Момышұлы, І.Есенберлин, О.Сүлейменов, М.Шаханов). Өнер (театр, кино);

5) Қазақстан Қайта құру кезеңінде (1986-1991 - жылдар). «Қайта құру» жылдарындағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер: мақсаттары, проблемалары мен қарама-қайшылықтары. Қазақстандағы 1986жылғы желтоқсан оқиғалары (себептері, барысы мен салдары). 1986 жылғы желтоқсан оқиғаларының қатысушыларына қатысты жазалау шаралары. «Қазақ КСР-ның мемлекеттік егемендігі туралы Декларация» (1990 жылғы қазан). Кеңестік саяси жүйенің дағдарысы (1991 жылғы «Тамыз бүлігі»). КСРО-ның ыдырауы. Қазақстандағы қоғамдық-саяси қозғалыстар. Семей ядролық полигонының жабылуы. «Қазақ КСР-ның тілдер туралы Заңының» қабылдануы;

6) Қазақстан мемлекеттілігінің қайта жаңғыруы (1991 - 1997 жылдар). «Мемлекеттік тәуелсіздік туралы» Конституциялық заңының қабылдануының тарихи маңызы. Н.Ә.Назарбаев – Қазақстан Республикасының тұңғыш Президенті. Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси институттарының қалыптасуы. Нарықтық экономикаға көшудегі қиыншылықтар. Қазақстанның әлемдік қауымдастыққа кірігуі. Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық үдерістер. 1995 жылғы Конституцияның қабылдануы;

7) Қазақстан Республикасының нығаюы (1997 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін). Қазақстан Республикасының ұзақ мерзімді басым мақсаттары мен стратегиялары. «Қазақстан – 2030» стратегиясының қабылдануы. Қазақстан Республикасының халықаралық сахнадағы беделінің өсуі. Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдармен қарым-қатынасы. Қазақстанның ЕҚЫҰ және ИЫҰ-на төрағалық етуі. Әлемдік экономикалық байланыстар жүйесіндегі Қазақстан. Мемлекеттің экономикалық және әлеуметтік жағдайы. Астана – Қазақстан Республикасының жаңа астанасы. «Қазақстан-2050» стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты. «5 институтционалды реформаларды жүзеге асырудағы 100 нақты қадам» ұлттық жоспары – қазіргі заманның сын-тегеуріндеріне жауап. Ұлт көшбасшысы – Н.Ә.Назарбаевтың тәуелсіз мемлекетті құрудағы және дамытудағы рөлі;

8) қазіргі заманғы Қазақстан мәдениеті (1991 жылдан бүгінгі күнге дейін). Білім және ғылым саласындағы мемлекеттік саясат. «Болашақ» мемлекеттік бағдарламасы. Инновациялық ғылыми-білім беру мекемелерінің құрылуы. Этносаралық және дінаралық келісімнің қазақстандық моделі. Қазақстан халқы Ассамблеясы. Жаһандану дәуіріндегі ұлттық мәдениетті жаңғырту және сақтап қалу мәселелері. Қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденциялары.

«Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы. «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық біріктіруші идеясы.«Болашаққа бағдар:рухани жаңғыру» бағдарламасы.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

15. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 кодында: «7» – сынып, «2.1.» – бөлім мен бөлімше, «2» – оқыту мақсатының реттік саны.

16. Оқу мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген:

1- бөлім әлеуметтік қатынастардың дамуы:		
1.1 Этникалық қатынастар		
7- сынып XVIII – XIX ғасырлар	8- сынып XX ғасырдың бірінші жартысы	9- сынып XX ғасырдың екінші жартысынан бүгінгі күнге дейін
7.1.1.1 жоңғар шапқыншылығы кезіндегі демографиялық өзгерістерді және миграциялық процестерді түсіндіру	8.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау	9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы дәйекті қорытынды жасау
7.1.1.2 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын талдау		9.1.1.2 өткен тарихи кезеңдермен сабақтастықты орнату арқылы қазіргі кезеңдегі демографиялық процестерге баға беру
		9.1.1.3 Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың бағыттарын сипаттау
1.2 Әлеуметтік қатынастар		
7.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау	8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін сипаттау	9.1.2.1 қазіргі кездегі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын талдау
7.1.2.2 қазақ зиялыларының қалыптасуының маңыздылығын түсіндіру	8.1.2.2 соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын анықтау	
2-бөлім. Мәдениеттің дамуы:		
2.1 Дүниетаным мен дін		
7.2.1.1 салт - дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау		9.2.1.1 дәстүрлі және деструктивті діни ағымдар мен ұйымдардың іс-әрекетін анықтау
7.2.1.2 ұлттық құндылықтарға отаршылдық саясаттың кері әсерін талдау		9.2.1.2 Қазақстан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім мен ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын сипаттау
		9.2.1.3 «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының маңыздылығын бағалау
2.2 Өнер мен әдебиет		
7.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын сипаттау	8.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын талдау және қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру	9.2.2.1 кеңестік әдебиет пен өнер туындыларында қоғамдық өмірдің бейнеленуін анықтау

7.2.2.2 А. Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі рөлін айқындау	8.2.2.2 Ахмет Байтұрсыновты қазақ тіл білімінің негізін салушы, қоғам қайраткері ретінде бағалау	9.2.2.2 қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденцияларын айқындау
7.2.2.3 қолданбалы өнердің жетістіктерін бағалау	8.2.2.3 Ә. Қашаубаев пен Қажымұқан Мұңайтпасұлының қазақ халқын әлемге танытудағы рөлін анықтау	9.2.2.3 ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік бағдарлар маламаттардың қажеттілігін негіздеу («Мәдени мұра», «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламалары)
7.2.2.4 өлкенің тарихи оқиғалар хроникасын құру	8.2.2.4 соғыс жылдарындағы өнер мен әдебиеттің халық рухын көтерудегі маңызын анықтау	
7.2.2.5 түрлі дереккөздер негізінде өз мектебінің тарихын анықтау		
2.3 Білім және ғылым		
7.2.3.1 Ш. Уәлихановтың ғылыми зерттеулерінің тарихи құндылығын анықтау	8.2.3.1 ұлттық баспа сөздің қоғамдық-саяси сананы оятудағы рөлін анықтау	9.2.3.1 Е.Бекмахановтың Қазақстан тарихы ғылымына қосқан үлесін бағалау
7.2.3.2 ХІХ ғ. екінші жартысындағы білім беру мен ағарту ісінің даму ерекшеліктерін түсіндіру	8.2.3.2 ХХ ғ. бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістерді сипаттау	9.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатты талдау
7.2.3.3 Ы. Алтынсариннің ағарту саласына қосқан үлесін сипаттау	8.2.3.3 Қаныш Сәтбаевтың Қазақстан өнеркәсібі мен ғылымын дамытудағы рөліне баға беру	
7.2.3.4 Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы, Қ. Халид еңбектерінің тарихи дерек ретіндегі маңызын айқындау		
7.2.3.5 туристік маршруттарды құру жолдарын ұсыну		
3-бөлім. Мемлекеттің дамуы:		
3.1. Мемлекеттің ішкі саясаты		
7.3.1.1 Қарақұм және Ордабасы құрылтайларының халықты жоңғар басқыншылығына қарсы жұмылдырудағы рөліне баға беру	8.3.1.1 қазақ зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қызметін сипаттау	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын анықтау	8.3.1.2 ХХ ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерді анықтау	9.3.1.2 қоғамдық-саяси қайраткерлердің ұлттық мүддені қорғаудағы рөлін анықтау
7.3.1.3 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау	8.3.1.3 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беру	9.3.1.3 Қазақстан Республикасы Конституциясын мемлекеттің тұрақты даму кепілі ретінде бағалау
7.3.1.4 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі	8.3.1.4 «Алаш» партиясының ұлттық мемлекет	9.3.1.4 әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықтарына

әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру	кеттілікті жаңғырту саясатын талдау	қорытынды жасау
7.3.1.5 халықтың отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау	8.3.1.5 Әлихан Бөкейханның саяси көшбасшылық қызметін сипаттау	9.3.1.5 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасының тарихи маңызын сипаттау
7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөлін айқындау	8.3.1.6 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңызын анықтау	9.3.1.6 Қазақстанның тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарын анықтау
	8.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 -жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын анықтау	9.3.1.7 өткен оқиғалармен сабақтастықты орнатып, тәуелсіз Қазақстанның жариялануының тарихи маңызын түсіндіру
		9.3.1.8 Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуын талдау
		9.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау
		9.3.1.10 Тәуелсіз мемлекеттің қалыптасуын дағы Елбасы Н.Назарбаевтың рөлін айқындау
		9.3.1.11 Астананы жаңа Қазақстанның өркендеуінің нышаны ретінде айқындау
3.2 Мемлекеттің сыртқы саясаты		
7.3.2.	8.3.2.	9.3.2.
7.3.2.1 Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру	8.3.2.1 қазақстандықтардың Екінші дүниежүзілік соғысының жеңісіне қосқан үлесін анықтау	9.3.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын анықтау
7.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау	8.3.2.2 Б. Момышұлының батырлық, тұлғалық қасиетін сипаттау	9.3.2.2 Қазақстан Республикасының халықаралық аренада танылуына баға беру
7.3.2.3 Абылай ханның дипломатиялық шеберлігі мен саясатын бағалау		9.3.2.3 Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдарымен байланыстарын анықтау
		9.3.2.4 қазақ диаспораларының тарихи Отанымен байланысының маңыздылығын айқындау
4-бөлім. Қазақстанның экономикалық дамуы:		
4.1 Шаруашылық		
7.4.1.	8.4.1.	9.4.1.
7.4.1.1 жоңғар шапқыншылығының қазақ халқының шаруашылығына тигізген зардаптарын анықтау	8.4.1.1 жаңа экономикалық саясаттың нәтижесінде орын алған өзгерістерді талдау	9.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығына орын алған өзгерістерді сипаттау
7.4.1.2 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін анықтау	8.4.1.2 күштеп ұжымдастыру саясатының ауыл шаруашылығына тигізген зардаптарын сипаттау	9.4.1.2 Кеңес үкіметі кезіндегі орын алған әлеуметтік-экономикалық мәселелерді анықтау

7.4.1.3 өлкені дамытуға қолдау көрсеткен тұлғалардың қызметін сипаттау		
7.4.1.4 өлке дамуының маңызды кезеңдерін анықтау		
4.2 Өндірістік қатынастар және сауда		
7.4.2	8.4.2	9.4.2
7.4.2.1 капиталистік қатынастар дамуының Қазақстан экономикасына ықпалын анықтау	8.4.2.1 Қазақстандағы индустрияландырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдау	9.4.2.1 өнеркәсіптің ахуалын анықтау
7.4.2.2 сауда қатынастағы нарық жәрменкелердің өзгерістерін анықтау	8.4.2.2 Қазақстан экономикасының соғыс жағдайына бейімделуін анықтау	9.4.2.2 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін анықтау
		9.4.2.3 Қазақстанның әлемдік экономикамен байланысын анықтау
		9.4.2.4 сыртқы сауданың экономикаға әсерін анықтау

17. Осы оқу бағдарламасы кешкі мектептердің 7-9-сыныптарына арналған «Қазақстан тарихы» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

18. Тоқсандағы бөлімдер және бөлім ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Кешкі мектептердің 7-9-сыныптарына арналған «Қазақстан тарихы» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі) қосымша

1) 7-сынып:

1- тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Қазақ-жоңғар соғыстары	
Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
Жоңғар басқыншылығына қарсы Отан соғысының басталуы	7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын анықтау; 7.1.1.1 жоңғар шапқыншылығы кезіндегі демографиялық өзгерістерді және миграциялық процестерді түсіндіру; 7.4.1.1 жоңғар шапқыншылығының қазақ халқының шаруашылығына тигізген зардаптарын анықтау
Біртұтас халық жасағының ұйымдастырылуы	7.3.1.1 Қарақұм және Ордабасы құрылтайларының халықты жоңғар басқыншылығына қарсы жұмылдырудағы рөліне баға беру
Қазақ-жоңғар шайқастары.	7.3.2.1 Жоңғар шапқыншылығына қарсы күресте танылған хандар мен батырлардың рөлін түсіндіру
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: XVIII ғасырдағы Қазақ хандығы	
XVIII ғасырдың басына дейінгі қазақ-орыс қарым-қатынастарының тарихы.	7.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау
Қазақ хандығының Ресей	7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын анықтау;

империясына қосылуының басталауы.	7.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін талдау
Абылай ханның ішкі және сыртқы саясаты.	7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын анықтау; 7.3.2.3 Абылай ханның ішкі және сыртқы саясатын бағалау
Өлкетану	
Өлкенің туристік маршруттары	7.2.3.5 туристік маршруттарды құру жолдарын ұсыну
Қайталау	
2-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: XVIII ғасырдағы Қазақстанның мәдениеті	
XVIII ғасырдағы халық ауыз әдебиеті	7.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын сипаттау
XVIII ғасырдағы қазақтардың материалдық мәдениеті.	7.2.2.3 қолданбалы өнердің жетістіктерін бағалау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Отарлау және ұлт-азаттық күрес	
XVIII ғасырдағы Қазақстандағы казак-әскери отаршылдығы	7.3.1.3 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау
Сырым Датұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс	7.3.1.5 халықтың отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөлін айқындау
1822-1824 жылдардағы патша реформалары	7.3.1.4 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру
1836-1838 жылдардағы Бөкей Ордасындағы қазақтардың көтерілісі	7.3.1.5 қазақ халықының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөлін айқындау
Кенесары Қасымұлы бастаған ұлт-азаттық қозғалыс	7.3.1.5 халықтың отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау; 7.3.1.6 ұлт-азаттық көтеріліс басшыларының рөлін айқындау
Өлкетану	
Туған жердің «Атымтай жомарттары».	7.4.1.3 өлкені дамытуға қолдау көрсеткен тұлғалардың қызметін сипаттау
Қайталау	
3-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Отарлау және ұлт-азаттық күрес	
XIX ғасырдың 40-60 жылдарындағы қазақтардың ортаазиялық хандықтармен қарым-қатынастары.	7.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау; 7.3.1.5 халықтың отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау
Қазақстанның Ресей империясына қосылуының аяқталуы.	7.3.1.2 Қазақ хандығының ішкі саяси жағдайын анықтау; 7.3.2.2 Қазақ хандығының сыртқы саясатының нәтижелерін анықтау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Қазақстан Ресей империясының құрамында	
XIX ғасырдың екінші жартысындағы Қазақстандағы әкімшілік-аумақтық реформалар	7.3.1.3 Ресей империясының отарлық саясатының себеп-салдарын анықтау; 7.3.1.4 Патша үкіметі реформалары нәтижесіндегі әкімшілік-аумақтық өзгерістерді түсіндіру; 7.1.2.1 дәстүрлі қазақ қоғамындағы өзгерістерді өткен тарихи кезеңдермен салыстыру арқылы анықтау

Қазақтардың 1860-1870 жылдардағы азаттық күресі	7.3.1.5 қазақ халқының отаршылдыққа қарсы ұлт-азаттық күресінің себеп-салдарын анықтау
Қазақстандағы жаппай отаршылдық қоныс аудару саясаты.	7.4.1.2 отарлау саясатының қазақтардың дәстүрлі шаруашылығына тигізген әсерін анықтау; 7.1.1.2 Ресей империясының қоныстандыру саясатының себептері мен салдарын талдау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Қазақстан Ресей империясының құрамында	
Қазақстанда капиталистік қатынастардың дамуы.	7.4.2.1 капиталистік қатынастар дамуының Қазақстанның экономикасына ықпалын анықтау
Жәрмеңке саудасының дамуы.	7.4.2.2 сауда қатынастарына жәрмеңкелердің әкелген өзгерістерін анықтау
XIX ғасырдың екінші жартысындағы қазақ қоғамы.	7.2.1.2 ұлттық құндылықтарға отаршылдық саясаттың кері әсерін талдау; 7.1.2.2 қазақ зиялыларының қалыптасуының маңыздылығын түсіндіру
Өлкетану	
Туған өлкенің шежіресі	7.4.1.4 өлке дамуының маңызды кезеңдерін анықтау; 7.2.2.4 өлкенің тарихи оқиғалар хронологиясын құру
Қайталау	
4- тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: XIX ғасыр -XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті	
XIX ғасырдағы мәдениеттің дамуы.	7.2.1.1 салт-дәстүрлер мен әдет-ғұрыптардың құндылықтары мен маңыздылығын анықтау; 7.2.2.1 халық ауыз әдебиеті мен музыка өнері туындыларының тарихи дереккөзі ретінде құндылығын сипаттау
XIX ғасырдағы білім беру мен ағарту ісі.	7.2.3.2 XIX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру мен ағарту ісінің даму ерекшеліктерін түсіндіру
Шоқан Уәлиханов – алғашқы қазақ ғалымы.	7.2.3.1 Шоқан Уәлихановтың ғылыми зерттеулерінің тарихи құндылығын анықтау
Ы. Алтынсарин – жаңашыл -педагог.	7.2.3.3 Ыбырай Алтынсариннің ағарту саласына қосқан үлесін сипаттау
Абай Құнанбаев – ұлы ойшыл.	7.2.2.2 Абай Құнанбаевтың ақын, ойшыл, қоғам қайраткері ретіндегі ролін айқындау
XIX ғасырдың соңы – XX ғасырдың басындағы Қазақтардың ауызша тарихи дәстүрлерінің дамуы.	7.2.3.4 Шәкәрім Құдайбердіұлы, Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы, Қ.Халид еңбектерін тарихи дерек ретіндегі маңызын айқындау
Өлкетану	
Мектебімнің тарихы	7.2.2.5 түрлі дереккөздер негізінде өз мектебінің тарихын анықтау
Қайталау	

2) 8- сынып:

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: XX ғасырдың басындағы Қазақстан	
Тақырыптар	Оқыту мақсаттары.
1- тоқсан	

Қазақстанның ХХ ғасырдың басындағы әлеуметтік-экономикалық жағдайы.	8.3.1.1 қазақ зиялыларының Ресей империясының Мемлекеттік Думасындағы қызметін сипаттау; 8.3.1.2 ХХ ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерді анықтау
Қазақстандағы 1916 жылғы ұлт-азаттық қозғалыс.	8.3.1.3 1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілістің тарихи маңызын анықтау және тұлғалардың рөліне баға беру
1917 жылғы ақпан буржуазиялық-демократиялық революциясы және оның Қазақстанға әсері.	8.3.1.2 ХХ ғасыр басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерді анықтау
«Алаш» қозғалысы және қазақ ұлттық идеясы.	8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін сипаттау; 8.3.1.4 «Алаш» партиясының ұлттық мемлекеттілікті жаңғыртудағы саясатын талдау; 8.2.3.1 ұлттық баспасөздің қоғамдық-саяси сананы оятудағы рөлін анықтау
ХХ ғасырдың басындағы қазақ зиялыларының көрнекті өкілдері.	8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін сипаттау; 8.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын сипаттау және қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру; 8.3.1.5 Әлихан Бөкейханның саяси көшбасшылық қызметін сипаттау
2-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Қазақстанда кеңестік биліктің орнығуы	
Қазақстан азаматтық қарсыластық жылдарында (1917-1920 жылдар)	8.3.1.2 ХХ ғасырдың басындағы Қазақстандағы қоғамдық-саяси процестерді анықтау
Қазақстандағы ұлттық автономиялар	8.3.1.6 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңызын анықтау; 8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін сипаттау
Қырғыз (Қазақ) АКСР-нің құрылуы	8.3.1.6 Қазақстанда құрылған ұлттық автономиялардың маңызын анықтау; 8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін сипаттау
Әскери коммунизм саясатынан Жаңа экономикалық саясатқа көшу	8.3.1.7 ХХ ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын анықтау; 8.4.1.1 жаңа экономикалық саясаттың нәтижесінде орын алған өзгерістерді талдау
Қайталау	
3-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Қазақстан тоталитарлық жүйе кезеңінде	
Қазақстандағы 1920-1930 жылдардағы индустрияландыру	8.4.2.1 Қазақстандағы индустриялан дырудың жетістіктері мен кемшіліктерін талдау
Қазақстандағы ұжымдастыру	8.4.1.2 күштеп ұжымдастыру саясатының ауыл шаруашылығына тигізген зардап тарын сипаттау; 8.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау; 8.3.1.7 ХХ ғасырдың 20-30 жылдарындағы әміршіл-әкімшіл жүйе

	саясатының зардаптарын анықтау
1920-1930 жылдардағы саяси репрессиялар	8.3.1.7 XX ғасырдың 20-30 жылдардағы әміршіл-әкімшіл жүйе саясатының зардаптарын анықтау; 8.1.2.1 қазақ зиялыларының қоғамдағы рөлі мен қызметін сипаттау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: білім мен ғылым	
Ахмет Байтұрсынов – «ұлт ұстазы».	8.2.2.2 Ахмет Байтұрсыновты қазақ тіл білімінің негізін салушы, қоғам қайраткері ретінде бағалау
XX ғ. 20-30 жылдарындағы білім беру жүйесі мен ғылым.	8.2.3.2 XX ғасырдың бірінші жартысындағы білім мен ғылым саласындағы өзгерістерді сипаттау
Қ.Сатбаев – жан-жақты ғалым.	8.2.3.3 Қаныш Сәтбаевтың Қазақстан өнеркәсібі мен ғылымын дамытудағы рөліне баға беру
4- тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Кеңестік Қазақстанның мәдениеті: әдебиет пен өнер	
XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы қазақ әдебиетінің дамуы.	8.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын сипаттау және қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру
XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы қазақ өнерінің дамуы.	8.2.2.3 Әміре Қашаубаев пен Қажымұқан Мұңайтпасұлының қазақ халқын әлемге танытудағы рөлін анықтау; 8.2.2.1 қазақ зиялыларының шығармашылық мұрасын сипаттау және қоғамдық санаға тигізген әсеріне баға беру
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Қазақстан Ұлы Отан соғысы жылдарында	
Қазақстандықтардың Ұлы Отан соғысы шайқастарына қатысуы.	8.3.2.1 қазақстандықтардың Екінші дүниежүзілік соғысының жеңісіне қосқан үлесін анықтау; 8.3.2.2 Бауыржан Момышұлының батырлық, тұлғалық қасиетін сипаттау
Қазақстан – майдан арсеналы.	8.4.2.2 Қазақстан экономикасының соғыс жағдайына бейімделуін анықтау; 8.1.2.2 соғыс жылдарындағы халықтың әлеуметтік жағдайын анықтау
Ұлы Отан соғысы жылдарындағы Қазақ КСР мәдениеті.	8.2.2.4 соғыс жылдарындағы өнер мен әдебиеттің халық рухын көтерудегі маңызын анықтау
Қазақстанға КСРО халықтағы депортациясы.	8.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтау
Қайталау	

3) 9- сынып:

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Қазақстан соғыстан кейінгі жылдарда (1946-1953 жылдар)	
Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
1- тоқсан	
Соғыстан кейінгі Қазақ КСР-нің әлеуметтік-экономикалық дамуы	9.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді сипаттау; 9.4.2.1 өнеркәсіптің ахуалын анықтау
Қазақстандағы әскери-өнеркәсіп кешені	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 9.3.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендердің Қазақстанға тигізген зардаптарын анықтау

Сталиндік идеологияның Қазақстандағы қоғамдық-саяси өмірге әсері	9.2.3.1 Ермұхан Бекмахановтың Қазақстан тарихы ғылымына қосқан үлесін бағалау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Қазақстан «жылымық» кезеңінде (1954-1964 жылдар)	
«Жылымық» кезеңіндегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуы.	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
Тың игеру жылдарындағы Қазақстан.	9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы дәйекті қорытынды жасау; 9.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді сипаттау
Қазақ КСР экономикасының шикізатқа бағытталуы.	9.3.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендердің Қазақстанға тигізген зардаптарын анықтау
2-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Қазақстан «тоқырау» кезеңінде (1965-1985 жылдар)	
1965-1985 жылдардағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық дамуы.	9.4.2.1 өнеркәсіптің ахуалын анықтау; 9.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді сипаттау
XX ғ. 60-80 жылдарындағы Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуындағы қарама-қайшылықтар.	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру; 9.3.1.4 әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықтарына қорытынды жасау; 9.3.1.2 қоғамдық-саяси қайраткерлердің ұлттық мүддені қорғаудағы рөлін анықтау
«Тоқырау» жылдарындағы демографиялық процестер.	9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын талдау арқылы қорытынды жасау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Кеңестік Қазақстанның мәдениеті (1946-1985 жылдар)	
XX ғасырдың екінші жартысындағы білім беру мен ғылымды дамытудағы жетістіктер	9.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатты талдау
XX ғасырдың 40-80 жылдарындағы әдебиет пен өнердің дамуы.	9.2.2.1 кеңестік әдебиет пен өнер туындыларында қоғамдық өмірдің бейнеленуін анықтау
3-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Қазақстан қайта құру кезеңінде (1986-1991 жылдар)	
Қазақстан «Қайта құрудың» бастапқы кезеңінде.	9.4.1.2 Кеңес үкіметі кезіндегі орын алған әлеуметтік-экономикалық проблемаларды анықтау
Қазақстандағы 1986 жылғы Желтоқсан оқиғалары.	9.3.1.5 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасының тарихи маңызын сипаттау
«Қайта құру» жылдарындағы Қазақстандағы демократиялық процестер.	9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Қазақстан мемлекеттілігінің қайта жаңғыруы (1991 – 1996 жылдар)	
Қазақстан Республикасы тәуелсіздігінің жариялануы	9.3.1.6 Қазақстанның тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарын анықтау; 9.3.1.7 өткен оқиғалармен сабақтастықты орнатып, Қазақстан

	тәуелсіздігінің жариялануының тарихи маңызын түсіндіру
Н.Ә. Назарбаев - Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті	9.3.1.10 Тәуелсіз мемлекеттің қалыптасуындағы Елбасы Н. Назарбаевтың рөлін айқындау
Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы мемлекеттілікті қалыптастырудағы іс-шаралар	9.3.1.8 Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық – саяси дамуын талдау; 9.3.1.6 Қазақстанның тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарын анықтау; 9.3.1.3 Қазақстан Республикасы Конституциясын мемлекеттің тұрақты дамуының кепілі ретінде бағалау
Қазақстан – халықаралық құқық субъектісі	9.3.2.2 Қазақстан Республикасының халықаралық аренада танылуына баға беру; 9.3.2.3 Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдарымен байланыстарын сипаттау
Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы Қазақстанның экономикалық дамуы	9.4.2.2 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін анықтау; 9.4.2.3 Қазақстанның әлемдік экономикамен байланысын анықтау
Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарындағы әлеуметтік-демографиялық процестер	9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын анықтау
4-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Қазақстан Республикасының дамуы (1997 жылдан бастап бүгінгі күнге дейін)	
Қазақстан - 2030» Стратегиясы – мемлекет дамуындағы жаңа кезең	9.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау
Қазақстанның 1997 жылдан бастап әлеуметтік экономикалық дамуы.	9.1.2.1 қазіргі кездегі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын талдау 9.4.2.4 сыртқы сауданың экономикаға әсерін анықтау
Халықаралық қатынастар жүйесіндегі Қазақстан	9.3.2.3 Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдарымен байланыстарын анықтау; 9.3.2.2 Қазақстан Республикасының халықаралық аренада танылуына баға беру
Астана – Тәуелсіз Қазақстанның астанасы.	9.3.1.11 Астананы жаңа Қазақстанның өркендеуінің нышаны ретінде айқындау
Қазіргі кездегі Қазақстанның дамуындағы басым бағыттары: «Қазақстан – 2050» стратегиялары	9.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды талдау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Қазіргі заманғы Қазақстан мәдениеті (1991 жылдан бүгінгі күнге дейін)	
Тәуелсіздік жылдарындағы білім мен ғылымның дамуы	9.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатты талдау
Тәуелсіз Қазақстан мәдениетінің дамуы	9.2.2.2 қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденцияларын айқындау; 9.2.2.3 ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың қажеттілігін негіздеу («Мәдени мұра», «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламасы)

Діннің қазіргі Қазақстан қоғамындағы рөлі	9.2.1.1 дәстүрлі және деструктивті діни ағымдар мен ұйымдардың іс-әрекетін анықтау; 9.2.1.2 Қазақстан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім және ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын сипаттау
«Мәңгілік Ел» ұлттық идеясы	9.2.1.3 «Мәңгілік Ел» Жалпыұлттық идеясының маңыздылығын бағалау; 9.2.1.2 Қазақстан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім және ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын сипаттау
Қайталау	

13) Кешкі мектептердің 7-9-сыныптарына арналған
«Дүниежүзі тарихы» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Оқу пәнінің мақсаты - білім алушылардың бойында тарихи сана, толеранттылық, өз елі және басқа елдердің тарихы мен мәдениетіне құрмет қалыптастыру, ғасырлар бойы қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтарды дарыту және коммуникативті дағдыларды дамыту.

3. Оқу пәнінің міндеттері:

1) адамзат өркениетінің XVII ғасырдан бастап бүгінгі күнге дейінгі әлеуметтік, мәдени, саяси, экономикалық дамуының негізгі кезеңдері және түрлі халықтардың тарихи даму жолының ерекшеліктері туралы білімін қалыптастыру;

2) әлемнің тарихи дамуы барысында қалыптасқан жалпы адамзаттық құндылықтар жүйесі туралы білім беру;

3) негізгі оқиғалар, құбылыстар мен тарихи даму процестерінің мәні туралы түсінік қалыптастыру;

4) тарихи деректердің негізінде талдау жүргізу дағдыларын қалыптастыру мен дамыту (гипотезаларды ұсыну, деректерді талдау, әртүрлі көзқарастарды салыстыру, нәтижелер мен қорытындыларды шығару, өзінің ұстанымын анықтау);

5) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерге бағытталу үшін тарихи білімдерін қолдана білу.

2-тарау. «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4.«Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;

2) 8-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;

3) 9-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты қамтиды.

5. «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінің білім мазмұны бөлімдер арқылы

қамтылған. Аталған бөлімдер сыныптар бойынша оқу мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

6. Оқу пәнінің білім мазмұны төрт бөлімді қамтиды: әлеуметтік қатынастардың дамуы, мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі, саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі, экономикалық қатынастардың дамуы.

7. «Әлеуметтік қатынастардың дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: әлеуметтік құрылымдар, әлеуметтік өзара әрекеттестік.

8.«Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: дін, өнер, философиялық жүйелер, ғылым.

9. «Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: мемлекет: белгілері, құрылымы және басқару тәртібі; империялар, соғыстар, көтерілістер мен революциялар.

10. «Экономикалық қатынастардың дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: шаруашылық жүйелер:эволюция және өзара әрекеттестік, экономикалық жүйелердің тарихи үлгілері.

11. 7-сыныпқа арналған «Дүниежүзі тарихы» пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) жаңа заманның басталуы. Курсқа кіріспе. «Жаңа заман» түсінігі, оның мәні мен кезеңдері. XVII ғасырдағы ағылшын бұржуазиялық революциясы. Дәстүрлі өркениет дағдарысы және Англияда XVII ғасырда жаңа қоғамның пайда болуы. Мануфактура, фабрикалардың пайда болуы және жалдамалы жұмысшы табының қалыптасуы. Өнеркәсіп төңкерісі: мәні, маңызы және салдары. Феодалдық құрылыстан капиталистік шаруашылыққа өту. Индустриалды қоғамның әлеуметтік-экономикалық және саяси құрылымының ерекшеліктері;

2) XVIII ғасырдағы Үндістан және Ұлыбритания. Ұлы Моғолдар империясының дағдарысы және күйреуі. Еуропалық мемлекеттердің Ост-Үнді компаниясы. Франция мен Ұлыбританияның Үндістанға үстемдік жүргізудегі бәсекелестігі. Британ отарлық империясының құрылуы. XVIII ғасырдағы Үндістанның әлеуметтік-экономикалық жағдайы;

3) Ағартушылық идеяларының таралуы. Ағартушылық кезеңінің қайраткерлері. «Ағартушылық абсолютизмі». Еуропа мен Солтүстік Америкадағы революциялық процестердің таралуындағы ағартушылық идеялардың рөлі. Солтүстік Америкадағы Британ отарлары. Отар елдердің әлеуметтік-экономикалық дамуы. Тәуелсіздік үшін күрес және Америка Құрама Штаттарының құрылуы. «Тәуелсіздік декларациясы»;

4) Француз бұржуазиялық революциясының көрінісі. Француз абсолютизмнің дағдарысы. Француз бұржуазиялық революциясының негізгі оқиғалары. Ағартушылық идеялардың қоғамдық санаға әсері. Ағартушылық пен революция кезеңіндегі Франция мәдениеті. Республикалық құрылыстың ерекшеліктері. Наполеон Бонапарттың ішкі және сыртқы саясаты. Антифранцуздық коалициялар. Құрлықтық блокада. Наполеонның Ресейге басып кіруі. Наполеон империясының күйреуі;

5) XIX ғасырдағы империялар және олардың бәсекелестігі. Ұлыбритания мен Ресейдің Иранға ықпал ету бәсекелестігі. Осман империясының саяси және әлеуметтік-экономикалық даму ерекшеліктері. Танзимат реформасы: мақсаттары мен нәтижелері. XVIII ғасырдың II - жартысындағы Осман империясының әлсіреуі: ішкі және сыртқы саясат. XIX ғасырдың бірінші жартысындағы халықаралық қатынастар жүйесіндегі Ресей. Қырым соғысының себептері мен салдары;

6) XIX ғасырдағы Қытай мен Еуропа елдері. Цин династиясының оқшаулану саясаты мен еуропалықтардың сауда, дипломатиялық миссиялары. Апиын соғыстары: себептері мен салдары. Ихэтуандар көтерілісі («боксерлер» көтерілісі). Еуропалық мемлекеттердің Қытайды «ықпал ету аймақтарына» бөлуі. Жартылай отар Қытайдың әлеуметтік-экономикалық жағдайы. «Миссионерлік», «экспансия», «фактория», «отарлау» түсініктері;

7) революциялық идеялардың XIX ғасырда Еуропаға таралуы. Мемлекеттердің саяси және әлеуметтік-экономикалық жағдайы (Германия, Италия). Либералдық және демократиялық қозғалыс. Марксизмнің қалыптасуы мен таралуы. Еуропадағы 1848 жылғы буржуазиялық революциялар. Франко-Пруссия соғысы және Германияның бірігуі. Италияның бірігуі;

8) XIX ғасырдағы Ресейдегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Әлеуметтік-экономикалық даму. Ресей самодержавиясының ерекшеліктері. Ресейдегі азаттық қозғалыстың үш кезеңі. Декабристер көтерілісі. II Александр императордың реформалары. Халықшылдардың қозғалысы. Ресейдегі марксизмнің таралуы мен В.И. Лениннің революциялық қызметінің басталуы;

9) XIX ғасырдағы еуропалық отарлық үстемдік. 1857-1859 жылдардағы Үндістандағы ұлт-азаттық көтеріліс (сипайлар көтерілісі). Үндістанды басқарудағы өзгерістер. XIX ғасырдың соңында әлемдік отарлық жүйенің қалыптасуы;

10) Америка Құрама Штаттарының күшеюі. Америка Құрама Штаттарының «Айқын болашақ» идеясы және АҚШ территориясының ұлғаюы. Қиыр шығыстық саясат. «Жапонияны ашу». Трансатлантикалық құл саудасы. 1861-1865 жылдардағы азамат соғысы. Америка Құрама Штаттарындағы құлдықтың жойылуы. Өнеркәсіптің өркендеуі және әлеуметтік-экономикалық даму;

11) суретшілер және жазушылар көзқарастарымен: XIX ғасырдағы өзгерістерге шолу. XIX ғасырдағы өнер және оның бағыттары. Әдебиет пен өнер. Өнердегі әлеуметтік әділетсіздіктің суреттелуі (Э. Золя, А.Н.Радищев, А. Құнанбаев, Ч. Диккенс, Ф. М. Достоевский);

12) ғылыми ойдың дамуы. XIX ғасырдың ғылыми жаңалықтары (Ч. Дарвин, Г. Мендель және тағы басқалар).

12. 8-сыныпқа арналған «Дүниежүзі тарихы» пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) XX ғасырдың басындағы әлем. XX ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуі және мемлекеттердің саяси құрылымы. Индустриалды қоғамнан ақпараттық қоғамға. Ғылыми-техникалық прогресс. Өнер стильдерінің әлеуметтік себептілігі (модерн, символизм, реализм, авангардизм);

2) Бірінші дүниежүзілік соғыс: себептері мен салдары. XX ғасырдың басындағы жетекші капиталистік мемлекеттер арасындағы қарама-қайшылықтар. Бірінші дүниежүзілік соғыстың себептері. 1914-1918 жылдардағы негізгі соғыс қимылдары. Соғыс жылдарындағы әскери стратегиялардың, ғылым мен техниканың дамуы. Германия мен оның одақтастарының жеңілуі. Компьен бітімі. Соғыстың салдары. Париж бітім конференциясы. Әлемнің саяси картасының өзгеруі. Империялардың күйреуі. Мандаттық жүйе. Ұлттар Лигасының құрылуы және қызметі. Вашингтон конференциясы. Версаль-Вашингтон жүйесінің қарама-қайшылығы мен әлсіздігі;

3) 1917 жылғы Ресейдегі революциялар. Ресей империясындағы 1917 жылғы революциялық оқиғалар. Саяси күштердің күресі. Большевиктердің билік басына келуі. Кеңес үкіметінің алғашқы декреттері. «Еңбекшілер құқығы туралы Декларация». Азамат соғысы және шетел интервенциясы. «Әскери коммунизм» саясатынан жаңа экономикалық саясатқа көшу. Кеңестік Социалистік Республикалар Одағының құрылуы. Әміршіл-әкімшіл жүйенің қалыптаса бастауы;

4) Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдері. Осман империясында сұлтан билігінің жойылуы және шетел интервенттеріне қарсы күресі. Мұстафа Кемалдың (Ататүрік) тарихи рөлі. Түркия – зайырлы мемлекет. Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Қытай. Гоминьдан қызметі. Азамат соғысы. Синьхай революциясы. Сунь Ятсен – Қытайдың уақытша президенті. Чан Кайши үкіметінің саясаты. Біртұтас майдан мәселесі. Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Жапония. «Танака меморандумы» және басқыншылық саясат. «Антикоминтерндік пакт» пен «Үштік пакт». Жапонияның Қытайдағы және Оңтүстік-Шығыс Азия елдеріндегі басқыншылық саясаты. М. Ганди мен М. Джиннаның Үндістан тәуелсіздігіне қол жеткізудегі көзқарастары;

5) әлемдік экономикалық дағдарыстың себептері мен салдары. «Гүлдену» кезеңіндегі Америка Құрама Штаттарының экономикалық және саяси дамуы. Дүниежүзілік экономикалық дағдарыс және оның салдары.

Франклин Делано Рузвельттің «Жаңа бағыты». Соғысаралық кезеңдегі Америка Құрама Штаттарының сыртқы саясаты. Германияның, Францияның, Жапонияның әлемдік экономикалық дағдарыстан шығу жолдары;

б) еуропа елдеріндегі тоталитарлық режимдер. И.В. Сталин және Кеңестік Социалистік Республикалар Одағындағы тоталитаризм. Индустрияландыру. Ұжымдастыру. Кеңестік қоғамның әлеуметтік құрылымы. 1937-1938 жылдардағы жаппай саяси репрессиялар. ГУЛАГ жүйесі. XX ғасырдың 30-жылының соңындағы Кеңес үкіметінің сыртқы саясаты. Социалистік реализм. Соғыстан кейінгі Италия. Фашистік ұйымның пайда болуы. Фашистердің билікке келуі. Фашизмге қарсы демократиялық күштердің күресі. «Маттеотти дағдарысы». Б. Муссолини үкіметінің ішкі және сыртқы саясаты. Германия. 1918-1919 жылдардағы революциялық үдерістер. Веймар республикасы. Соғыс салдары, экономикалық және саяси дағдарыстар. Фашистік партия және тоталитарлық режимнің орнығуы. Ұлтшылдар партиясының әлеуметтік-

экономикалық саясаты. Үшінші Рейхтің жүргізген сыртқы басқыншылық саясаты. Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Францияның дамуы. Әлемдік экономикалық дағдарыс және оның Франциядағы салдары. Франциядағы фашизмнің жеңілу себептері. Халықтық майдан үкіметі. Соғысаралық кезеңдегі Испания. Буржуазиялық-демократиялық революция. Халықтық майданның жеңісі. Азамат соғысы және 1936-1939 жылдардағы фашистік интервенция. Ф. Франко диктатурасының орнауы;

7) Екінші дүниежүзілік соғыс: себептері мен салдары. Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері. Мюнхен келісімі, Молотов-Риббентроп пактісі, Антифашистік коалиция, Ленд-лиз заңының қабылдануы, «Үлкен үштік». Екінші дүниежүзілік соғыстың басталуы. Германияның Батыс Еуропа елдерін басып алуы. Балқан түбегі, Солтүстік Африкадағы соғыс қимылдары. Басып алынған аумақтарда орнатылған фашистік «Жаңа тәртіп». Жапонияның Перл-Харборға шабуылы және Америка Құрама Штаттарының соғысқа кірісуі. Соғыс барысындағы түбегейлі бетбұрыс. «Екінші майдан» ашу мәселесі. Фашистік Германияға қарсы кеңес халқының Ұлы Отан соғысы. Екінші дүниежүзілік соғыстың қорытындылары мен салдары;

8) XX ғасырдың бірінші жартысындағы мәдениет және ғылым. Мәдениет дамуының ерекшелігі. Көпшілік мәдениет. Қоғамдағы дін рөлінің өзгеруі. XX ғасырдың бірінші жартысындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер.

13. 9-сыныпқа арналған «Дүниежүзі тарихы» пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасы. Отарсыздану үдерісінің күшеюі. Әлемдік отарлау жүйесінің дағдарысы және күйреуі. Британдық Үндістанды бөлу және екі мемлекеттің (доминионның) қалыптасуы. Тәуелсіз Үндістанның жариялануы. Африка жылы. Франциядағы отарлық мәселенің шиеленісуі. Маршалл жоспары. «Қырғи қабақ соғыстың» басталуы. У.Черчилдің Фултон сөзі. Трумэн доктринасы. Екі полюсті әлем. Әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ қарсылығы. Әлемдік «социалистік лагерьдің» қалыптасуы. Қарулану жолындағы жарыс. 1948-1962 жылдардағы «қырғи қабақ соғыстың» негізгі оқиғалары;

2) халықаралық ұйымдардың қалыптасуы. Біріккен Ұлттар Ұйымының құрылуы мен қызметі. Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы. XX ғасырдың екінші жартысындағы халықаралық мәселелерді реттеудің жолдары. Еуропалық интеграция (Еуроодақ, Еуропадағы Қауіпсіздік және ынтымақтастық Ұйымы);

3) XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуы. Екінші дүниежүзілік соғыстың экономикалық салдары. 50-60 жылдардағы «экономикалық ғажайып». Батыс Еуропа мен Америка Құрама Штатындағы «мемлекеттік әл-ауқаттылық» негізінің қалыптасуы.

КСРО-дағы соғыстан кейінгі қалпына келу және әкімшіл-әміршіл жүйенің нығаюы. «Хрущев жылымығы». Кеңестік экономиканы реформалаудың сәтсіздікке ұшырау себептері. «Тоқырау» кезеңі (1960 жылдың II жартысы –

1980 жылдың соңы);

4) екі полюсті әлемнен көп полюсті әлемге бағыт алу үдерісі. 1979-1985 жылдардағы «қырғи қабақ соғыстың» түйінді оқиғалары және оның аяқталуы. Саманта Смиттің КСРО-ға келуі. «Қырғи қабақ соғыстың» салдары: әлем картасындағы өзгерістер, жергілікті әскери шиеленістер;

5) аумақтық мәселелерді шешудегі халықаралық ұйымдардың рөлі. Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі араб мемлекеттерінің негізгі даму тенденциялары. Араб-израиль қайшылығы мен Палестина мәселесі. Халықаралық шиеленістерді реттеудегі Біріккен Ұлттар Ұйымының қызметі. «Араб көктемі»: әлемдік саясат үшін себептері мен салдары;

6) Батыс елдерінің XX ғасырдың екінші жартысындағы даму ерешеліктері. Франциядағы консерватизмнің неоконсерватизмге ауысуы. «Тэтчеризм». Швеция үлгісіндегі социал-демократиялық мемлекеттің қалыптасуы. Германиядағы «әлеуметтік-нарықтық шаруашылық» белгілері. Әлемдегі жоғары дамыған елдердің әлеуметтік құрылымы мен адамдардың өмір сүру деңгейі;

7) XX ғасырдың екінші жартысындағы Азия елдерінің даму ерешеліктері. Коммунистік Қытай: саяси және әлеуметтік-экономикалық жүйе сипаттамасы. Үндістанның тәуелсіз дамуы: мәселелер және шешу жолдары. XX ғасырдың екінші жартысындағы кемализм эволюциясы. 1950-1960 жылдардағы жапондық және оңтүстік корейлік «экономикалық ғажайыптың» себептері;

8) қазіргі әлемнің жаһандануы. Жаһандану үдерісінің мәні. Бүгінгі әлемдегі лаңкестік қаупі. Халықаралық лаңкестік және экстремизм. Аса ірі лаңкестік әрекеттер. Жаһандану жағдайында ұлттық бірегейлікті сақтау мәселесі;

9) XX ғасырдың екінші жартысындағы - XXI ғасырдың басындағы ғылым, білім, технология. Қазіргі кездегі ғылымның негізгі даму бағыттары. XX ғасырдың екінші жартысы – XXI ғасырдың басындағы жаратылыстану, қоғамдық ғылымдар, техника мен өндірістегі маңызды жаңалықтар мен жетістіктер. Ғылыми-техникалық революция - ғылыми-техникалық прогрестің жаңа кезеңі. АҚШ-тағы ғылыми техникалық революцияның елдердің дамуына әсері. Дамушы елдердің мәдени-техникалық даму ерекшеліктері мен заңдылықтары. «Байқоңыр» ғарыш айлағы. Қоғамның бәсекеге қабілеттілігін арттырудағы білім берудің рөлі;

10) XX ғасырдың екінші жартысындағы - XXI ғасырдың басындағы мәдениет. Мәдениеттің негізгі даму бағыттары. Қазіргі кездегі ақпараттық қоғам. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтаудағы ЮНЕСКО-ның қызметі.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

14. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 кодында: «7» – сынып, «2.1.» – бөлім мен бөлімше, «2» – оқыту мақсатының реттік саны.

15. Оқу мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген:

Дүниежүзі тарихы		
1-бөлім. Әлеуметтік қатынастардың дамуы:		
1.1 Әлеуметтік құрылымдар		
7-сынып XVII ғасырдың ортасы - XIX ғасыр	8-сынып XX ғасырдың бірінші жартысы	9-сынып XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасыр
Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей, Осман империясы	Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, Ресей империясы және КСРО, Түркия, Сауд Арабиясы, Жапония	Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО және Ресей, Корея, Жапония, араб елдері
	8.1.1.1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан төңкерісі әсерін сипаттау	9.1.1.1 социалистік даму жолынан бас тартуға байланысты әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді анықтау
7.1.1.1 Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау (Қытай, Үндістан, Жапония)		
1.2 Әлеуметтік өзара әрекеттестік		
7.1.2.1 экономикалық және саяси жүйенің өзгеруіне буржуазияның әсерін анықтау	8.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакция шыл идеологиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралуықпалын талдау	9.1.2.1 батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау
7.1.2.2 трансатлантикалық құлдықтың ерекшеліктерін анықтау		9.1.2.2 әлемнің жетекші және дамушы мемлекеттеріндегі халықтың өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторларды анықтау
		9.1.2.3 қоғамның тарихи даму бағытын үлгілей отырып, жаһандану процесіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция) сипаттау
		9.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау
2-бөлім. Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі:		
2.1 Дін		
7-сынып XVII ғасырдың ортасы - XIX ғасыр	8-сынып XX ғасырдың бірінші жартысы	9-сынып XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасыр
Франция, Германия, Англия, АҚШ, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей, Осман империясы, Иран	Франция, Германия, Англия, АҚШ, Жапония, Қытай, Үндістан, Ресей империясы, КСРО, Түркия, Сауд Арабиясы	Франция, Германия, Англия, АҚШ, Қытай, Жапония, Италия, Үндістан, Ресей, КСРО, араб елдері
7.2.1.1 қоғамда дін рөлінің шектелуіне байланысты адамдар өмірінде орын алған өзгерістерді анықтау	8.2.1.1 тарихи кезеңдердің ерекшеліктерін салыстыра отырып, мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау	9.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетіне баға беру
7.2.1.2 миссионерліктің міндеттерін анықтау		
		9.2.1.2 тарихи процестің сабақтастығын орнату арқылы адамзаттың өркениетті даму жолдарын

		қалыптас тырудағы әлемдік діндердің рөлін анықтау
2.2 Өнер		
	8.2.2.1 XIX - XX ғасырдың басындағы өнердегі негізгі ағымдарды сипаттау (модернизм, символизм, реализм, авангардизм)	
7.2.2.1 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) сипаттау	8.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау	9.2.2.1 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын сипаттау
		9.2.2.2 ақпараттық қоғам жағдайындағы көркем шығармашылықтың жаңа түрлерінің қалыптасуын талдау
2.3 Философиялық жүйелер		
7.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың (халықшылдық, либерализм) пайда болу себептерін анықтау		9.2.3.1 түрлі философиялық көзқарастардың қазіргі қоғамдық өмірге ықпалын анықтау
7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау		9.2.3.2 қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне сипаттау
7.2.3.3 Карл Маркстың көзқарастарын және марксизмнің қоғамдық өмірге ықпалын түсіндіру		9.2.3.3 жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтарды сақтаудың маңыздылығын дәлелдеу
7.2.4.1 өзгерістер мен сабақтастықты көрсету арқылы, адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңызын талдау		9.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын сипаттау
2.4 Ғылым		
	8.2.4.1 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы, ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін бағалау	9.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау
	8.2.4.2 тарихи оқиғаларға түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының рөлін сипаттау	9.2.4.3 ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нанотехнологиялар, ядролық физика) қоғам дамуына ықпалын талдау
3-бөлім. Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі		
3.1 Мемлекет: белгілері, құрылымы және басқару тәртібі		
7-сынып XVII ғасырдың ортасы - XIX ғасыр.	8-сынып XX ғасырдың бірінші жартысы	9-сынып XX ғасырдың екінші жартысы XXI ғасыр
Франция, Германия, Англия, АҚШ, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей империясы,	Франция, Германия, Англия, АҚШ, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей империясы,	Франция, Германия, Англия, АҚШ, Қытай, Италия, Үндістан, Ресей, КСРО, араб

Италия, Дания, Венгрия, Осман империясы, Иран	КСРО, Сауд Арабиясы, Түркия, Австро - Венгрия	елдері, Корея, Сингапур, Швеция, Малайзия, Жапония
7.3.1.1 республикалық басқару құрылымының ерекшеліктерін анықтау	8.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау	9.3.1.1 «Мемлекеттік әлауқаттылық» ұғымын 1970 – 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану
7.3.1.2 XIX ғасырдағы Америка Құрама Штаттары территориясының кеңею үдерісін сипаттау	8.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғы шарттары мен тарихын түсіндіру	9.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы Еуропаның Қауіпсіздік пен Ынтымақ тастық Ұйымы, Еурокеңес, Гаагадағы Халықаралық сот)
	8.3.1.3 фактілерді, процестер мен оқиғаларды салыстыру арқылы дүниежүзілік экономикалық дағдарыстан шығудың түрлі жолдарын түсіндіру (АҚШ, Франция, Германия)	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау
7.3.1.3 әртүрлі елдердің бір уақыт кезеңіндегі тарихи оқиғаларын салыстыру арқылы ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия) қалыптасу маңызын анықтау		9.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
3.2 Империялар, соғыстар, көтерілістер және революциялар		
7.3.2.1 Батыс Еуропадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау	8.3.2.1 Бірінші дүние жүзілік соғыстың алғышарттары мен себептерін айқындау	9.3.2.1 отаршылдық жүйе күйреуінің себептері мен салдарын талдау
7.3.2.2 XVIII–XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау	8.3.2.2 әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді сипаттау арқылы империялардың (Австро – Венгрия, Ресей, Осман империясы) ыдырау себептерін тұжырымдау	9.3.2.2 «қырғи қабақ соғыс» ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау
7.3.2.3 отаршылдық экспансияның салдарын талдау арқылы XIX ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтау	8.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау	9.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау
7.3.2.4 басқыншылық соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын бағалау (Наполеон соғыстары мысалында)	8.3.2.4 Ұлттар Лигасының қызметі мен Версаль-Вашингтон жүйесін талдау	9.3.2.4 «қырғи қабақ соғыстан» кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау
	8.3.2.5 XX ғасырдың басына қарай әлемнің аумақтық бөлінуін және мемлекеттердің саяси құрылымын сипаттау	9.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау
7.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі		9.3.2.6 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін

қоғамдарына ықпалын сипаттау		сипаттау
7.3.2.6 еуропалық революциялардың солтүстік-америкалық қоғамның дамуына ықпалын сипаттау		9.3.2.7 қазіргі кездегі халықаралық лаңкестік және экстремизм проблемасын талдау
	9.3.2.8 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді айқындау	

4-бөлім. Экономикалық қатынастардың дамуы

Бөлімше: 4.1 Шаруашылық жүйелер: эволюция және өзара әрекеттестік		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
XVII ғасырдың ортасы-XIX ғасыр	XX ғасырдың бірінші жартысы	XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасыр
Франция, Германия, Италия, Англия, Қытай, Жапония, Үндістан, Ресей, АҚШ, Парсы мемлекеті, Осман империясы	Франция, Германия, Англия, АҚШ, Қытай, Италия, Үндістан, Ресей, КСРО, Түркия, Египет	Франция, Германия, АҚШ, Қытай, Италия, Үндістан, КСРО, Ресей, Араб елдері, Корея, Сингапур, Швеция, Малайзия, Жапония
7.4.1.1 себеп-салдарды анықтау арқылы Еуропадағы феодалдық құрылыстан капиталистік шаруашылыққа (мануфактура, фабрика) өту процесін түсіндіру	8.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын сипаттау	9.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы жұмыссыздықтың себеп-салдарын талдау
7.4.1.2 Англияның әлемдік жетекші держава ретінде қалыптасуындағы өнеркәсіп төңкерісінің рөлін сипаттау		9.4.1.2 «инфляция», «дағдарыс», «стагнация» ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын сипаттау
7.4.1.3 АҚШ-дағы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтау		9.4.1.3 жаһандану жағдайындағы экономикалық интеграцияның маңызын айқындау
	8.4.1.2 фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтау	9.4.1.4 себеп-салдарлық байланыстарды талдау арқылы социалистік шаруашылық жүйесінің дамуындағы қарама-қайшылықтарды анықтау
	8.4.1.3 1930 жылдардағы құрылымдық экономикалық дағдарыстың нәтижесінде экономикада орын алған өзгерістерді анықтау	9.4.1.5 Оңтүстік - Шығыс Азия мемлекеттерінің қарқынды экономикалық дамуына ықпал ететін негізгі факторларды талдау
4.2 Экономикалық жүйелердің тарихи үлгілері		
7.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін анықтау	8.4.2.1 «жоспарлы экономика», «нарықтық экономика» ұғымдарын қолдана отырып, XX ғасырдың бірінші жартысындағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін айқындау	9.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін негіздеу
7.4.2.2 дүниежүзі тарихының жаңа кезеңін сипаттау үшін «жаңа заман» ұғымын қолдану		

16. Осы оқу бағдарламасы кешкі мектептердің 7-9-сыныптарына арналған «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

17. Ұзақ мерзімді жоспардағы тақырыптар білім алушылардың ойлау

қабілетін белсендіретін және олардың сын тұрғысынан ойлау, проблемалық сұрақ қою, өздігінен талдау жасау дағдыларын дамытуға мүмкіндік беретін проблемалық сұрақтар түрінде құрастырылған.

18. Тоқсандағы бөлімдер және бөлім ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

*Кешкі мектептердің 7-9-сыныптарына арналған
«Дүниежүзі тарихы» пәнінен жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасына
(қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқыту түрі) қосымша*

1) 7-сынып:

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Жаңа заманның басталуы	
Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
1- тоқсан	
Курсқа кіріспе. XVII ғасырдың ортасындағы Ағылшын бұржуазиялық революциясы қандай маңызға ие болды?	7.4.2.2 дүниежүзі тарихының жаңа кезеңін сипаттау үшін «жаңа заман» ұғымын қолдану; 7.3.2.1 Батыс Еуропадағы бұржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 7.1.2.1 экономикалық және саяси жүйенің өзгеруіне бұржуазияның әсерін анықтау
Өнеркәсіп төңкерісі әлемді қалай өзгертті?	7.4.1.1 Еуропадағы феодалдық құрылыстан капиталистік шаруашылыққа (мануфактура, фабрика) өту процесін түсіндіру; 7.4.1.2 Англияның әлемдік жетекші держава ретінде қалыптасуындағы өнеркәсіп төңкерісінің рөлін сипаттау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: XVIII ғасырдағы Үндістан және Ұлыбритания	
Ағылшындар саудагерлерден Үндістан билеушілеріне қалай айналды?	7.1.1.1 Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау (Қытай, Үндістан, Жапония); 7.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Ағартушылық идеяларының таралуы	
Ағартушылық дәуірдің қандай идеялары еуропалық монархтардың қызметінде көрініс тапты?	7.2.1.1 қоғамда дін рөлінің шектелуіне байланысты адамдар өмірінде орын алған өзгерістерді анықтау; 7.2.3.2 Ағартушылық дәуір идеяларының қоғамдық дамуға ықпалын анықтау
Ағартушылық идеялар американдықтарға қалай әсер етті?	7.3.2.6 еуропалық революциялардың солтүстік америкалық қоғамның дамуына ықпалын сипаттау; 7.3.1.1 республикалық басқару құрылымның ерекшеліктерін анықтау
2 –тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Француз бұржуазиялық революциясының көрінісі	
1789-1799 жылдар аралығында Францияда қандай өзгерістер орын алды?	7.3.2.1 Батыс Еуропадағы бұржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 7.1.2.1 экономикалық және саяси жүйенің өзгеруіне бұржуазияның әсерін анықтау
Неліктен Давид пен Бодридің Марат туралы көзқарастары әртүрлі болды?	7.2.2.1 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдардың белгілерін (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) сипаттау; 7.3.1.1 республикалық құрылымның ерекшеліктерін анықтау

Наполеон империясы қалай құрылды және оның құлдырау себептері неде болды?	7.3.2.4 империалистік соғыстардың әлемдік саясаттың өзгеруіне ықпалын сипаттау (Наполеон соғыстары мысалында)
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: XIX ғасырдағы империялар және олардың бақталастығы	
Ресей мен Британия Иранға ықпал ету үшін неге бақталас болды?	7.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау
Танзимат саясаты Осман империясын күшейтуге әсер етті ме?	7.4.2.1 түрлі мемлекеттердің өнеркәсіптік даму сатысына өту процесінің ерекшеліктерін анықтау
Қырым соғысының себептері мен салдары қандай болды?	7.3.2.2 XVIII-XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау
3-тоқсан	
XIX ғасырдағы Қытай мен Еуропа елдері	
Англия және Қытай үкіметтерінің хат алысуынан империализм туралы не біле аламыз?	7.3.2.2 XVIII - XIX ғасырдың ортасындағы халықаралық қатынастардағы өзгерістерді сипаттау
Неліктен Апиын соғыстары осы күнге дейін қытай халқының есінде?	7.1.1.1 еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау; 7.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Революциялық идеялардың XIX ғасырдағы Еуропаға әсері	
1848 ж. революциялар Еуропада қандай саяси идеяларды қалыптастырды?	7.3.2.1 Батыс Еуропадағы буржуазиялық революциялардың себептерін сипаттау; 7.1.2.1 экономикалық және саяси жүйенің өзгеруіне буржуазияның әсерін анықтау; 7.2.3.3 К. Маркстың көзқарастарын және марксизмнің қоғамдық өмірге ықпалын түсіндіру
Италия және Германияның бірігу жолдары қаншалықты бір-біріне ұқсас болмады?	7.3.1.3 әртүрлі елдердің бір уақыт кезеңіндегі тарихи оқиғаларын салыстыру арқылы ұлттық мемлекеттердің (Италия, Германия) қалыптасу маңызын анықтау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: XIX ғасырдағы Ресейдегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы	
Неліктен II Александр патша «Халық еркі» ұйымының құрбаны болды?	7.2.3.1 Ресейде жаңа қоғамдық-саяси ағымдардың (халықшылдық, либерализм) пайда болу себептерін анықтау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: XIX ғасырдағы еуропалық отаршыл үстемдік	
1857-1859 жылдардағы. Үндістандағы оқиғаларды XIX ғасырдағы британдық тар мен қазіргі кездегі үндістер қалай баяндайды?	7.1.1.1 Еуропалық державалардың отаршылдық экспансиясы кезеңіндегі Азия мемлекеттерінің (Қытай, Үндістан, Жапония) әлеуметтік құрылымындағы ерекшеліктерді анықтау; 7.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау
Әлемдік отарлау жүйесі қалай қалыптасты?	7.3.2.5 еуропалық отаршылдық экспансияның Шығыстың дәстүрлі қоғамдарына ықпалын сипаттау;

	7.3.2.3 отаршылдық экспансияның салдарын талдау арқылы XIX ғасырдағы әлемнің саяси картасындағы негізгі өзгерістерді анықтау
4-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Америка Құрама Штаттарының күшеюі	
АҚШ-тың батыс бағыттағы аумағы қалай кеңейді?	7.3.1.2 XIX ғасырдағы Америка Құрама Штаттары территориясының кеңею үдерісін сипаттау
АҚШ-тағы құлдық қалай жойылды?	7.1.2.2 трансатлантикалық құлдықтың ерекшеліктерін анықтау
Неліктен АҚШ өз әскери кемелерін Жапонияға жіберді?	7.4.1.3 АҚШ-ғы капиталистік монополиялардың даму ерекшеліктерін анықтау; 7.2.1.2 миссионерліктің міндеттерін анықтау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Суретшілер мен жазушылардың көзқарасымен XIX ғасырдағы өзгерістерге шолу	
XIX ғасырдағы өнер мен әдебиет әлеуметтік әділетсіздікті қалай суреттейді?	7.2.2.1 өнердегі негізгі стильдер мен ағымдарды (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм) анықтау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Ғылыми ойдың дамуы	
XIX ғасырдағы қай ғылыми жаңалықтың адамдар өміріне ықпалы зор болды?	7.2.4.1 өзгерістер мен сабақтастықты көрсету арқылы адам мен қоғам өміріндегі ғылыми жаңалықтардың маңызын талдау

2) 8- сынып:

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі. XX ғасырдың басындағы әлем	
Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
1 –тоқсан	
XX ғасырдың басында әлем бейнесі қандай болды?	8.3.2.5 XX ғасырдың басындағы әлемнің аумақтық бөлінуін және мемлекеттердің саяси құрылымын сипаттау
XX ғасырдың бірінші жартысындағы қандай ғылыми ашулар мен жаңа технологиялар ерекше маңызды болды?	8.2.4.1 ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы рөлін айқындау; 8.4.1.1 XX ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын сипаттау
XIX ғасырдың аяғы - XX ғасырдың басында өнер қалайша өзгерді?	8.2.2.1 XIX ғасырдағы - XX ғасырдың басындағы өнердегі негізгі ағымдарды сипаттау (модернизм, символизм, реализм, авангардизм); 8.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Бірінші дүниежүзілік соғыс: себептері мен салдары	
Бірінші дүниежүзілік соғыстың себептері қандай?	8.3.2.1 Бірінші дүниежүзілік соғыстың алғышарттары мен себептерін айқындау
Бірінші дүниежүзілік соғыстың негізгі шайқастары қандай?	8.2.4.2 тарихи оқиғаларға түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының рөлін бағалау
Бірінші дүниежүзілік	8.3.2.2 әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді сипаттау

соғыс әлем картасын қалай өзгертті?	арқылы империялардың (Австро - Венгрия, Ресей империясы, Осман империясы) ыдырау себептерін тұжырымдау
Неліктен Ұлттар Лигасы Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейін әлемде бейбітшілікті сақтай алмады?	8.3.2.4 Ұлттар Лигасының қызметі мен Версаль-Вашингтон жүйесін талдау
2 –тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: 1917 жылғы Ресейдегі революция	
Ресейдегі самодержавие не себепті жойылды?	8.3.1.1 қоғамдық-саяси даму үлгісін: әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократияны сипаттау
Большевиктер Уақытша үкіметтің билігін қалай жойды?	8.1.1.1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан төңкерісінің әсерін сипаттау
Неліктен қоғам «қызылдар» мен «ақтарға» қақ жарылды?	8.1.1.1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан төңкерісінің әсерін сипаттау
1917-1924 жылдарда Ресей қаншалықты өзгерді?	8.1.1.1 тарихи оқиғаның нәтижелерін талдау арқылы әлеуметтік құрылымның өзгеруіне Қазан төңкерісінің әсерін сипаттау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Бірінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Азия елдері	
Неліктен Мұстафа Кемалді «Ататүрік» деп атады?	8.2.1.1 тарихи кезең дердің ерекшеліктерін салыстыра отырып, мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау
Сунь Ятсеннің үш қағидаты Қытайды қалайша өзгертті?	8.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау
«Танак меморандумы» қаншалықты қауіпті болды?	8.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеялогиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 8.4.1.3 1930 жылдардағы құрылымдық экономикалық дағдарыстың нәтижесінде экономикада орын алған өзгерістерді анықтау
Неліктен М. Джинна мен М. Ганди Үндістанның тәуелсіздікке қол жеткізуі туралы әр түрлі көзқараста болды?	8.2.1.1 тарихи кезең дердің ерекшеліктерін салыстыра отырып, мемлекет пен діннің өзара қатынасын сипаттау
3-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Әлемдік экономикалық дағдарыс	
Неліктен АҚШ-та 1920-шы жылдарды «гүлдену кезеңі» деп атайды?	8.4.1.1 ХХ ғасырдың басындағы техникалық революция жетістіктерінің (конвейер өндірісі, стандарттау) мемлекеттердің шаруашылық жүйесінің дамуына ықпалын сипаттау
Уолл-стриттің күйреу себептері мен салдары?	8.4.1.2 фактілерді, процестерді, оқиғаларды салыстыра отырып, индустриялық қоғам қайшылықтарының (өндіру мен тұтыну теңгерімі) шиеленісу себептерін анықтау
Әлем елдері Ұлы дағдарыстан қалай шықты?	8.3.1.3 фактілерді, процестер мен оқиғаларды салыстыру арқылы дүниежүзілік экономикалық дағдарыстан шығудың түрлі жолдарын түсіндіру (АҚШ, Франция, Германия)

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Еуропа елдеріндегі тоталитарлық режимдер	
Сталиннің билігі тұсында КСРО қалай дамыды?	8.4.2.1 «жоспарлы экономика», «нарықтық экономика» ұғымдарын қолдана отырып, XX ғасыр бірінші жартысындағы капитализм мен социализмнің экономикалық жүйелерін айқындау; 8.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру
Неліктен фашизм Италия мен Германияда өрбіді?	8.1.2.1 қоғамның әлеуметтік өміріндегі өзгерістерге реакцияшыл идеологиялардың (фашизм, тоталитаризм, нәсілшілдік, шовинизм, ұлтшылдық) таралу ықпалын талдау; 8.3.1.2 тоталитаризм, авторитаризм сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру
Нацистердің саясаты Германия тұрғындарына қандай әсерін тигізді?	8.3.1.2 тоталитаризм, әміршіл-әкімшіл жүйе сияқты саяси режимдердің қалыптасу алғышарттары мен тарихын түсіндіру
Франция мен Испаниядағы «Халық майданы» қаншалықты тұрақты болды?	8.3.1.1 қоғамдық-саяси ағымдардың (әлеуметтік либерализм, әлеуметтік консерватизм, марксизм, социал-демократия) қоғамның өміріне ықпалын талдау
4 –тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Екінші дүниежүзілік соғыстың себептері мен салдары	
Екінші дүниежүзілік соғыс қарсаңы мен барысында елдер арасында қандай келісім шарт қарым-қатынастары қалыптасты?	8.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау
Екінші дүниежүзілік соғыстың қандай оқиғалары түйінді болып табылады?	8.2.4.2 тарихи оқиғаларға түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының ролін сипаттау
Кеңес Одағының фашистік Германияға қарсы соғысы неліктен Ұлы Отан соғысы деп аталды?	8.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау; 8.2.4.2 тарихи оқиғаларға түсіндірме бере отырып, әскери ғылым мен техниканың және соғыс стратегияларының ролін сипаттау
Екінші дүниежүзілік соғыстың қорытындылары мен сабақтары қандай болды?	8.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: XX ғасырдың бірінші жартысындағы мәдениет және ғылым	
XX ғасырдың бірінші жартысында мәдениеттің даму ерекшеліктері қандай?	8.2.2.2 XX ғасырдың бірінші жартысында бұқаралық мәдениеттің (кинематограф, радио) қоғамның рухани дамуына ықпалын талдау
XX ғасырдың бірінші жартысында ғылым қалай дамыды?	8.2.4.1 тарихи оқиғалардың себептерін, нәтижелерін, маңызын тұжырымдау арқылы ғылымның әлем мемлекеттерінің әлеуметтік-экономикалық дамуындағы ролін бағалау

3) 9- сынып

1 –тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемнің саяси картасы	
Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін әлемнің саяси картасы қалай өзгерді?	9.3.2.8 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді айқындау; 8.3.2.3 Екінші дүниежүзілік соғыстың себептерін, сипаты мен салдарын талдау
XX ғасырдың екінші жартысында отарсыздандыру процесі неліктен күшейді?	9.1.1.1 социалистік даму жолынан бас тартуға байланысты әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді анықтау; 9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау; 9.3.2.1 отаршылдық жүйе күйреуінің себептері мен салдарын талдау
Әлемнің екі полюсті жүйесі қалай қалыптасты?	9.3.2.2 «қырғи қабақ соғыс» ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау; 9.3.2.8 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді айқындау
1946-1963 жж. қырғи қабақ соғыстың ерекшелігі неде?	9.3.2.2 «қырғи қабақ соғыс» ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау; 9.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Халықаралық ұйымдардың қалыптасуы	
Неліктен Біріккен Ұлттар Ұйымы Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясын жариялады?	9.2.3.2 қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметін сипаттау; 9.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын талдау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы, ЕҚЫҰ, Еурокеңес, Гаагадағы Халықаралық сот)
Соғыстан кейінгі уақыттағы еуропалық интеграцияның себептері қандай?	9.3.2.4 «қырғи қабақ соғыстан» кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау
2-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: XX ғасырдың екінші жартысындағы әлемдік экономиканың дамуы	
Неліктен XX ғасырдың екінші жартысында «әл-ауқатты мемлекеттер» экономикалық дағдарысқа ұшырады?	9.3.1.1 «Мемлекеттік әл-ауқаттылық» ұғымын 1970 – 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану; 9.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы жұмыссыздықтың себеп-салдарын талдау; 9.4.1.2 «инфляция», «дағдарыс», «стагнация» ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын сипаттау
XX ғасырдың 60-70-жылдарында КСРО қандай экономикалық қиыншылықтарға тап болды?	9.4.1.4 себеп-салдарлық байланыстарды талдау арқылы социалистік шаруашылық жүйесінің дамуындағы қарама-қайшылықтарды анықтау; 9.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін негіздеу
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Екі полюсті әлемнен көп полюсті әлемге	
1979-1985 жылдар аралығындағы қыбақ	9.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау;

оқиғаларының ерешеліктері қандай?	
Саманта Смиттің КСРО-ға сапары неге мүмкін болды?	9.3.2.4 «қырғи қабақ соғыстан» кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау
Қырғи-қабақ соғыстың аяқталуының себептері қандай болды?	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау
Қырғи-қабақ соғыстың аяқталуымен әлемдегі қауіпсіздік артты ма?	9.3.2.8 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді айқындау; 9.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Аумақтық мәселелерді шешудегі халықаралық ұйымдар	
БҰҰ Таяу Шығыстағы дағдарысты шешудің қандай бейбіт жолдарын ұсынады?	9.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау; 9.3.2.6 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін сипаттау
«Араб көктемінің» себептері мен салдары қандай?	9.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын тұжырымдау; 9.3.2.6 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін сипаттау
3 - тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: XX ғасырдың екінші жартысындағы батыс елдерінің даму ерекшеліктері	
Неліктен Францияда консерватизм жаңа консерватизммен ауысты?	9.1.2.2 әлемнің жетекші және дамушы мемлекеттеріндегі халықтың өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторларды анықтау; 9.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
Социализмнің «шведтік моделінің» белгілері қандай?	9.1.2.1 батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 9.3.1.1 «әл-ауқатты мемлекеттер» ұғымын 1970 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану
Германдық «әлеуметтік-нарықтық шаруашылық» ерекшеліктері қандай?	9.1.2.2 әлемнің жетекші және дамушы мемлекеттеріндегі халықтың өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторларды анықтау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: XX ғасырдың екінші жартысындағы Азия елдерінің даму ерекшеліктері	
1949 жылғы коммунистік партия жеңісі нәтижесінде Қытай қалай өзгерді?	9.4.1.4 себеп-салдарлық байланыстарды талдау арқылы социалистік шаруашылық жүйесінің дамуындағы қарама-қайшылықтарды анықтау; 9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау
«Азиялық серпіліс» неліктен мүмкін болды?	9.4.1.5 Оңтүстік - Шығыс Азия мемлекеттерінің қарқынды экономикалық дамуына ықпал ететін негізгі факторларды талдау
Тәуелсіз қандай мәселелері отарлық өткенімен байланысты?	9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау
XX ғасырдың екінші жартысындағы кемализм эволюциясы қалай айқындалды?	9.2.1.2 тарихи процестің сабақтастығын орнату арқылы адамзаттың өркениетті даму жолдарын қалыптастырудағы әлемдік діндердің рөлін анықтау; 9.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау

4-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Қазіргі әлемнің жаһандануы	
Жаһанданудың негізгі ерекшеліктері қандай?	9.1.2.3 қоғамның тарихи даму бағытын үлгілей отыра, жаһандану процесіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция) сипаттау
Жаһандану саясат пен әлемдік экономиканың дамуына қаншалықты ықпал етеді?	9.1.2.3 қоғамның тарихи даму бағытын үлгілей (модельдеу) отыра, жаһандану процесіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді сипаттау (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция); 9.4.1.3 жаһандану жағдайындағы экономикалық интеграцияның маңызын айқындау
Адамзат үшін лаңкестік несімен қауіпті?	9.3.2.7 қазіргі кездегі халықаралық лаңкестік және экстремизм проблемасын талдау; 9.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетіне баға беру; 9.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының ролін анықтау
Жаһандану жағдайында ұлттық бірегейлікті қалай сақтауға болады?	9.2.3.3 жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтарды сақтаудың маңыздылығын дәлелдеу; 9.2.2.1 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын сипаттау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: XX ғасырдың екінші жартысындағы- XXI ғасырдың басындағы ғылым, білім, технология	
АҚШ тағы Ғылыми техникалық революцияның қазіргі әлемдегі елдердің дамуына әсері қандай?	9.2.4.3 ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нано технологиялар, ядролық физика) қоғам дамуына ықпалын талдау; 9.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау
Әлемдік ғылымның дамуында Байқоңыр ғарыш айлағының маңызы қандай?	9.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын сипаттау; 9.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау
Қазіргі әлемдегі білімнің маңызы неде?	9.2.4.2 адамзат өркениетінің дамуын үлгілеу арқылы жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: XX ғасырдың екінші жартысындағы- XXI ғасырдың басындағы мәдениет	
XX ғасырдағы мәдениет қайраткерлері адамзаттың рухани дамуына қандай ықпал жасады?	9.2.2.2 ақпараттық қоғам жағдайындағы көркем шығармашылықтың жаңа түрлерінің қалыптасуын талдау; 9.2.3.1 түрлі философиялық көзқарастардың қазіргі қоғамдық өмірге ықпалын анықтау; 9.3.1.4 тұлғаның тарихтағы ролін бағалау
Қоғамның рухани дамуына бұқаралық мәдениеттің әсері қандай?	9.2.2.1 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына тигізген ықпалын сипаттау; 9.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының ролін анықтау

14) Кешкі мектептердің 9-сыныбына арналған «Құқық негіздері» пәнінен негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. «Құқық негіздері» пәнінің мақсаты - құқық жөнінде негізгі білімдерді игеру арқылы құқықтық тұрғыдан сауатты азаматты тәрбиелеу және олардың бойында заңды құрметтеу дәстүрі мен құқықтық мәдениетті қалыптастыру, өз азаматтық құқықтары мен міндеттерін жүзеге асыруға қажетті білім мен дағдыларды қалыптастырып дамыту.

3. Пәннің міндеттері:

1) Қазақстандық құқық салаларының негізгі түсініктері мен мазмұны туралы білімдерді қалыптастыру;

2) іргелі құқықтық және әлеуметтік құндылықтар жүйесі: адам құқықтары, демократия, азаматтық қоғам, заңдылық пен құқықтық тәртіп туралы білімдерін қалыптастыру;

3) құқықтық мемлекеттің белгілері мен ерекшеліктері туралы түсінік қалыптастыру;

4) оқу және практикалық іс-әрекетте құқықтық ақпаратты табу, анықтау және түсіндіру дағдыларын қалыптастыру;

5) құқықпен реттелетін әртүрлі өмірлік жағдайларда құқықтық білімдер мен дағдыларын қолдануды қалыптастыру және дамыту.

2-тарау. «Құқық негіздері» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Құқық негіздері» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі 9-сыныпта аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

5. Оқу пәнінің мазмұны бөлімдерге бөлінген. Бұл бөлімдер білім, түсінік және дағдыларды қалыптастыруды көздейтін бөлімшелерден тұрады.

6. Әр бөлімшеде көрсетілген оқу мақсаттары, мұғалімге оқушыларды дамыту бойынша жұмысты жүйелі жоспарлауға және олардың жетістіктерін бағалауға, оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

7. «Құқық негіздері» оқу пәнінің мазмұны жеті бөлімнен тұрады: Құқық және мемлекет; Конституциялық құқық; Азаматтық құқық; Еңбек құқығы; Отбасы құқығы; Әкімшілік құқық; Қылмыстық құқық.

1) «Құқық және мемлекет» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: құқық түсінігі; құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам;

2) «Конституциялық құқық» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары; мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі;

3) «Азаматтық құқық» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: азаматтық құқық түсінігі; меншік құқығы; азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік; тұтынушылар құқығын қорғау;

4) «Еңбек құқығы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: еңбек құқығы түсінігі; еңбек жағдайлары; еңбекті қорғау; еңбек шарты;

5) «Отбасы құқығы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: отбасы құқығының түсінігі; некені қию және тоқтату жолдары; отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері; отбасының қоғамдағы маңыздылығы.

6) «Әкімшілік құқық» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: әкімшілік құқық түсінігі; әкімшілік жауапкершілік; әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу;

7) «Қылмыстық құқық» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: қылмыстық құқық түсінігі; қылмыс ұғымы; қылмыстық жауапкершілік; жазалау және гуманизм мәселесі;

8.«Құқық негіздері» пәнінің базалық мазмұны:

1) құқық түсінігі. Құқық түсінігі және оның белгілері. Құқықтың басқа әлеуметтік нормалардан айырмашылығы: мораль, діни нормалар, дәстүрлер, корпоротивтік нормалар;

2) адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары. Конституциялық құрылыс негіздері. Адамдар мен азаматтардың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттері;

3) азаматтық құқық түсінігі. Тараптардың теңдігі негізіндегі мүліктік қатынас. Жеке мүліктік емес қатынастар: өмір, денсаулық, ар, абырой;

4) еңбек құқығы түсінігі. Еңбек бостандығының конституциялық кепілдігі;

5) неке және отбасы құқығы түсінігі. Отбасы мен неке (ерлі-зайыптылық) түсінігі;

6) әкімшілік құқық түсінігі. Басқару құқығы. Әкімшілік құқық бұзушылық;

7) қылмыстық құқық түсінігі. Қылмыстық мінез-құлық пен жазаланушылық;

8) мемлекеттік басқару органдардың конституциялық жүйесі. Жоғарғы билік органдарының негізгі қызмет бағыттары. Мемлекеттік биліктің өкілетті органдары;

9) меншік құқығы. Қазақстан Республикасындағы меншік түрлері. Меншік құқығына ие болу және тоқтатылуының негізгі жолдары;

10) еңбек жағдайлары. Жұмыс беруші мен жұмыскердің құқықтары мен міндеттері;

11) некені қию және тоқтату жолдары. Некеге тұрудың шарттары мен кедергілері. Некені тоқтату мен бұзу;

12) қылмыс ұғымы. Қылмыстың түрлері мен белгілері. Қылмыстың объектісі, субъектісі. Қылмыстың объективті және субъективті жақтары;

13) азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік. Міндеттемелерді орындамағаны үшін мүліктік жауапкершілік. Міндеттемелерді қамтамасыз ету амалдары;

14) еңбекті қорғау. Еңбек дауларын шешу жолдары. Жасөспірімдер еңбегінің құқықтық реттелуі;

15) отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері. Бала құқығы;

16) әкімшілік жауапкершілік. Әкімшілік құқық бұзушылық белгілері мен түрлері. Әкімшілік өндіріп алу түрлері мен оларды қолдану тәртібі;

17) қылмыстық жауапкершілік. Құқыққа қарсы әрекет үшін қылмыстық жауапкершілік және жаза түрлері. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың субъектілері;

18) құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам. Құқықтық мемлекеттің түсінігі мен белгілері. Құқықтық мемлекеттің қызметіндегі азаматтық қоғам институттарының маңызы мен рөлі;

19) тұтынушылар құқығын қорғау. Тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдары. Тұтынушылардың өз құқықтарын қорғау құқығы;

20) еңбек шарты. Еңбек шартының мазмұны;

21) отбасының қоғамдағы маңыздылығы. Отбасы қатынастарын мемлекеттік қолдау және қорғау;

22) әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу. Қоғамдық қатынастарды реттеудегі әкімшілік құқық бұзушылық нормаларының рөлі мен маңызы;

23) жазалау мен гуманизм мәселесі. Қылмыстық құқықтағы гуманизм қағидаты.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

9. Бағдарламада «оқыту мақсаттары» төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді Мысалы, 9.2.1.2 кодында: «9» – сынып, «2.1.» – бөлім мен бөлімшенің, «2» – оқыту мақсатының реттік саны.

10. Білім алушыларға қойылатын мақсаттар:

1-бөлім. Құқық және мемлекет	
Бөлімше	9-сынып
9.1.1 Құқық түсінігі	9.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесінде құқықтың ұғымы мен рөлін түсіндіру
9.1.2 Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	9.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшелігі мен маңызын анықтау
	9.1.2.2 азаматтық қоғам институттарының ролі мен маңызын түсіндіру
2-бөлім. Конституциялық құқық	
9.2.1 Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары	9.2.1.1 конституциялық құрылыс негіздерін түсіндіру
	9.2.1.2 Қазақстан Республикасы Конституциясын негізінде адамның және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін түсіндіру
9.2.2 Мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі	9.2.2.1 Конституция негізінде мемлекеттік органдардың қызметтерін анықтау
	9.2.2.2 мемлекеттік органдардың құрылуында сайлаудың маңызы мен рөлін анықтау
3-бөлім. Азаматтық құқық	
9.3.1 Азаматтық құқық түсінігі	9.3.1.1 азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын түсіндіру
9.3.2 Меншік құқығы	9.3.2.1 меншік түрлерін анықтау
	9.3.2.2 меншік құқығына ие болудың және тоқтатылудың жолдарын, құқықтық жағдаяттарды анықтау
9.3.3 Азаматтық	9.3.3.1 азаматтық құқықтағы міндеттемелер негізінде,

құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік	жауапкершіліктерін анықтау
9.3.4 Тұтынушылар құқығын қорғау	9.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын түсіндіру
4-бөлім. Еңбек құқығы	
9.4.1 Еңбек құқығы түсінігі	9.4.1.1 еңбек құқығы ұғымын түсіндіру
9.4.2 Еңбек жағдайлары	9.4.2.1 Қазақстан Республикасының еңбек кодексі баптарының негізінде еңбек жағдайларын анықтау
	9.4.2.2 құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы жұмыс беруші мен жұмысшының құқықтары мен міндеттерін түсіндіру
9.4.3 Еңбекті қорғау	9.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды анықтау
	9.4.3.2 құқықтық нормативтік актілерге сүйеніп еңбек дауларын шешу жолдарын түсіндіру
9.4.4 Еңбек шарты	9.4.4.1 құқықтық жағдаяттар негізінде еңбек шартының мазмұнын ашу
5-бөлім.Отбасы құқығы	
9.5.1 Неке және отбасы құқығы түсінігі	9.5.1.1 неке және отбасы ұғымдарын түсіндіру
9.5.2 Некені қию және тоқтату жолдары	9.5.2.1 некені қию және тоқтатылу шарттарын түсіндіру
9.5.3. Отбасы мүшелерінің құқығы мен міндеттері	9.5.3.1отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау
	9.5.3.2 құқықтық актілерге сүйене отырып, қоғам мен отбасындағы балалар құқығын сипаттау
9.5.4 Отбасының қоғамдағы маңыздылығы	9.5.4.1 отбасының қоғамдағы маңыздылығын түсіндіру
6-бөлім.Әкімшілік құқық	
9.6.1 Әкімшілік құқық түсінігі	9.6.1.1 әкімшілік құқық ұғымын түсіндіру
9.6.2 Әкімшілік жауапкершілік	9.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілерін анықтау
	9.6.2.2 құқықтық жағдаяттар арқылы әкімшілік жауапкершілік түрлерін және оларды қолдану тәртібін түсіндіру
9.6.3 Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	9.6.3.1 әкімшілік құқықтық нормалардың маңызын түсіндіру
7-бөлім. Қылмыстық құқық	
9.7.1 Қылмыстық құқық түсінігі	9.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымын түсіндіру
9.7.2 Қылмыс ұғымы	9.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін ажырату
9.7.3 Қылмыстық жауапкершілік	9.7.3.1 құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы қылмыстық жауаптылықты және жаза түрлерін анықтау
	9.7.3.2 сыбайлас жемқорлықпен күреске бағытталған құқықтық актілерді түсіндіру
9.7.4 Жазалау және гуманизм мәселесі	9.7.4.1 қылмыстық құқықтағы гуманизм қағидасын түсіндіру

11. Осы оқу бағдарламасы кешкі мектептердің 9-сыныбына арналған

«Құқық негіздері» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

12. Ұзақ мерзімді жоспардағы тақырыптар білім алушылардың ойлау қабілетін белсендіретін және олардың сын тұрғысынан ойлау, проблемалық сұрақ қою, өздігінен талдау жасау дағдыларын дамытуға мүмкіндік беретін проблемалық сұрақтар түрінде құрастырылған.

13. Тоқсандағы бөлімдер және бөлім ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Кешкі мектептердің 9-сыныбына арналған «Құқық негіздері» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі) қосымша

1-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Құқық түсінігі	
Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
Құқық дегеніміз не және ол қоғамдық қатынастарға қалай әсер етеді?	9.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесіндегі құқық ұғымы мен ролін түсіндіру
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары	
Қазақстан Республикасында адам мен азаматтың қандай құқықтары мен міндеттері бар?	9.2.1.2 Қазақстан Республикасы Конституциясы негізінде адамның және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін түсіндіру
Неліктен Қазақстан өзін демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет ретінде жариялайды?	9.2.1.1 конституциялық құрылым негіздерін түсіндіру
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Азаматтық құқық түсінігі	
Азаматтық құқық қоғамдық қатынастарды қалай реттейді?	9.3.1.1 азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын түсіндіру
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Еңбек құқығы түсінігі	
ҚР Конституциясының 24-ші бабы нені көздейді?	9.4.1.1 еңбек құқығы ұғымын түсіндіру
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Неке және отбасы құқығы түсінігі	
Заңнамада отбасы қалай қорғалған?	9.5.1.1 неке және отбасы ұғымдарын түсіндіру
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Әкімшілік құқық түсінігі	
Әкімшілік құқық қандай қоғамдық қатынастарды реттейді?	9.6.1.1 Әкімшілік құқық ұғымын түсіндіру
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Қылмыстық құқық түсінігі	
Қылмыстық құқықтың басқа құқық салаларынан ерекшелігі неде?	9.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымын түсіндіру
2-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Мемлекеттік органдардың конституциялық құрылысы	
Мемлекеттік органдардың қызметі қандай?	9.2.2.1 Конституция негізінде мемлекеттік органдардың қызметтерін анықтау
Мемлекеттік органдардың құрылуында сайлаудың маңызы	9.2.2.2 мемлекеттік органдардың құрылуындағы сайлаудың маңызы мен ролін анықтау

мен рөлі қандай?	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Меншік құқығы	
Қалай меншік иесі бола аламыз?	9.3.2.1 меншік түрлерін анықтау; 9.3.2.2 меншік құқығына ие болудың және тоқтатылудың жолдарын, құқықтық жағдаяттарды анықтау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Еңбек жағдайлары	
Заңнамамен еңбек жағдайлары қалай реттеледі?	9.4.2.1 ҚР еңбек кодексінің баптарының негізінде еңбек жағдайларын анықтау; 9.4.2.2 құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы жұмыс беруші мен жұмысшының құқықтары мен міндеттерін түсіндіру
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Некені қию және тоқтату жолдары	
Неке қандай жағдайда қиылады және тоқтатылады?	9.5.2.1 некені қию және тоқтатылу шарттарын анықтау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Қылмыс ұғымы	
Қандай әрекет қылмыс деп танылады?	9.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін ажырату
3-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік	
Азаматтық-құқықтық міндеттемелер қандай жауапкершіліктерді туындатады?	9.3.3.1 азаматтық құқықтағы міндеттемелер негізінде, жауапкершіліктерін анықтау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Еңбекті қорғау	
Еңбек даулары қалай шешіледі?	9.4.3.2 құқықтық нормативтік актілерге сүйене отырып, еңбек дауларын шешу жолдарын түсіндіру
Кәмелетке толмағандардың еңбегі заңнамамен қалай қорғалады?	9.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқық нормаларын анықтау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Отбасы мүшелерінің құқығы мен міндеттері	
Отбасы мүшелерінің құқықтық мәртебесі қандай?	9.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау
Бала құқығы қалай қорғалады?	9.5.3.2 құқықтық актілерге сүйеніп қоғам мен отбасындағы балалар құқығын сипаттау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Әкімшілік жауапкершілік	
Қандай жағдайларда әкімшілік жауапкершілік туындайды?	9.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілерін анықтау; 9.6.2.2 құқықтық жағдаяттар арқылы әкімшілік жауапкершілік түрлерін және оларды қолдану тәртібін түсіндіру
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Қылмыстық жауапкершілік	
Қылмыстық жауапкершіліктің мәні неде?	9.7.3.1 құқықтық жағдаяттар арқылы қылмыстық жауапкершілікті және жаза түрлерін анықтау
Кімдерсыбайлас жемқорлықтың субъектілері болып табылады	9.7.3.2 сыбайлас жемқорлықпен күреске бағытталған құқықтық актілерді түсіндіру
4-тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	
Құқықтық мемлекеттің басты идеялары неде?	9.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшелігі мен маңызын анықтау
Азаматтық қоғамды	9.1.2.2 азаматтық қоғам институттарының ролі мен

калыптастырудың маңызы неде?	маңызын түсіндіру
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Тұтынушылар құқығын қорғау	
Біз тұтынушы ретінде өз құқығымызды білеміз бе?	9.3.4.1 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын түсіндіру
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Еңбек шарты	
Еңбек шарты қандай құқықтар мен міндеттерді туындатады?	9.4.4.1 құқықтық жағдаяттар негізінде еңбек шартының мазмұнын ашу
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Отбасының қоғамдағы маңыздылығы	
Отбасының әлеуметтік мәні неде?	9.5.4.1 отбасының қоғамдағы маңыздылығын түсіндіру
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	
Әкімшілік құқықтық нормалардың қажеттілігі мен маңызы неде?	9.6.3.1 әкімшілік құқықтық нормалардың маңызын түсіндіру
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Жазалау мен гуманизм мәселесі	
Қылмыстық құқықта гуманизм қағидасы қажет пе?	9.7.4.1 қылмыстық құқықтағы гуманизм қағидасын түсіндіру

15) *Кешкі мектептердің 7-9-сыныптарына арналған «Өзін-өзі тану» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)*

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Біртұтас үдеріс ретіндегі өзін-өзі танудың объектісі физикалық, психикалық және рухани табиғаты қырлары аспектісінде қарастырылатын адам болып табылады. Адамның осы қырларының біртұтастығы оның өзін-өзі жігерлендіруін, өзін-өзі жүзеге асыруын және өзін-өзі жетілдіруін қамтитын үйлесімді дамуын қамтамасыз етеді. Бұл өзін-өзі танудың пәндік аясын анықтайды, сол сияқты оқу пәнінің танымдық, дамытушылық және тәрбиелік қызметін нақтылайды.

3. «Өзін-өзі тану» пәні бойынша оқу үдерісінің басты міндеті:

1) тұлғаның құндылықтар жүйесін, қоғамға қызмет етуге бағытталған мәселелерді шығармашылықпен шешудің іс жүзіндегі дағдыларын анықтау;

2) оқушылардың әлеуметтік мәнді бағдарларын, яғни адамның өзіне, қоршаған әлемге, жалпы адамзатқа қатысына себепші болатын адамгершілік тәртіп негіздерін қалыптастыру;

3) жас ерекшеліктеріне қарай, жеке тұлға ретінде, іс-әрекет субъектісі ретінде дамыта отырып, әрбір адамның табиғатына салынған жалпыадамзаттық құндылықтарды жарыққа шығару.

4. «Өзін-өзі тану» пәнінің мазмұны төмендегі дидактикалық негіздемелерге сәйкес іріктелді:

1) рухани-адамгершілік білім берудің адамның дене, психикалық, рухани әлеуеттерін үйлесімді ашуға және оның қабілеттіліктерін дамытуға

бағытталған жалпы мақсаты;

2) «Өзін-өзі тану» пәнінің жалпы мәдениетті, ұлттық және әлемдік рухани мұра шығармаларын білуді, ізгілік психологиясы негіздерін, жағымды ойлау мен терең ойлау және жақсылық пен жамандықты, мәңгілік пен уақытшаны ажырата білу іскерлігін дамытуға бағдарланған білімдік мақсаты;

5. «Өзін-өзі тану» пәні мазмұнының құрамы мен құрылымы аталған міндеттерді орындауға бағытталып, білім берудің базалық мазмұнын анықтайды.

1) Пән мазмұнының логикалық құрылымы жалпыадамзаттық құндылықтар жүйесімен, төмендегілерді тануға мүмкіндік беретіндей анықталған:

2) адамзаттың рухани мұрасы: ақиқат, адамзаттың рухани-адамгершілік мұрасы, әлем халықтары мәдени дәстүрлерінің негізі ретіндегі жалпыадамзаттық құндылықтар;

3) отбасындағы сүйіспеншілік: үйдегі, мектептегі, көшедегі дұрыс қарым-қатынас; денсаулық, бақыт, еңбек, тыныштық, тән мен рухтың үйлесімі;

4) қоғамдағы сүйіспеншілік: қоғамдағы дұрыс қарым-қатынас; патриотизм, азаматтық, теңдік, бауырластық, сұхбат, өзара түсіністік, ынтымақтастық;

5) адамзаттың бірлігі: жер – адамзаттық ортақ үйі ретінде; көптүрліліктегі бірлік; шабытты шығармашылық, қиянат жасамау әлеммен үйлесімнің негізі ретінде, табиғатқа сүйіспеншілік.

6. Аталған тараулар өзін-өзі тану үдерісінің түйінді бағыты болып табылады, өйткені олар адам өмірінің мақсатына, жалпыадамзаттық құндылықтар жүйесіне толықтай сәйкес келеді және жеке тұлғаның рухани-адамгершілік қасиеттерін дамытуға, өзін-өзі танып, өзін-өзі іс жүзінде мейлінше көрсете білуіне айтарлықтай мүмкіндік береді. Бұл тараулар мектептің түрлі сатыларындағы оқыту мазмұнын, оқушылардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, нақты бірізділікпен құрылған.

7. Бағдарламада сыныптар бойынша жалпыадамзаттық құндылықтардың негізгі ұғымдарын дамытудағы және орта білім беру деңгейлеріндегі сабақтастық қарастырылған.

8. Сыныптан сыныпқа ауысқан сайын әр бөлім ішіндегі тақырыптар, ұғымдардың түрлі үйлесімділігін қалай да бір қырынан ашу бағытында құрылған. Бұл ретте тақырыптардың мазмұны және олардың орналасуынан әр бөлімнің негізгі идеяларын ашу логикасы көрінеді.

9. «Өзін-өзі тану» оқу пәнінің мақсаты – оқушыларды рухани-адамгершілік дамыту; оларға жалпыадамзаттық құндылықтар туралы білімді игерту; оқушылардың әлеуметтік-маңызды тұлғалық қасиеттерін және өмірлік дағдыларын қалыптастыру.

10. «Өзін-өзі тану» оқу пәнінің міндеттері:

1) өзіне, адамдарға және қоршаған шындыққа құндылықтық қатынасты ашу; айналасындағыларға риясыз сүйіспеншілік пен тілектестік қабілеттілігін таныту, оларға қамқорлық жасау;

2) өзін-өзі тануға, өмірлік мақсаты мен өзінің мұратын түсінуге уәждемелерді дамыту;

3) өзіндік қадір-қасиетін сезінуін, өзіне сенімділікті, өз ойына, сөзіне және әрекеттеріне жауапкершілікті дамыту;

4) адамның ішкі және сыртқы әлемінің өзара байланысын түсіну қабілетін, оның табиғатпен бірлігін, физикалық, психикалық және рухани жағынан денсаулығының өзара тәуелділігін; салауатты өмір салтын ендірудің негізі ретінде өзіндік физикалық және психикалық күйін реттеуді дамыту;

5) әлеуметтік айқындамалар мен рөлдердің алуан түрлілігі тұрғысында жағымды ойлау және өзінің әрекеттері мен тәртібін реттеу мүмкіндіктерін ұғыну қабілеттілігін дамыту;

6) дұрыс өмір сүру үшін білім, іскерлік және дағдыларын қолдану қабілеттерін ашу; әртүрлі өмірлік жағдаяттарды бағалау кезінде өзінің ар-ұжданына жүгіну; жалпыадамзаттық құндылықтарға қайшы келмейтін шешімдер қабылдау;

7) өзіне және басқаларға қиянат жасамастан, адамгершілік нормаларға сәйкес келетін міндеттерді сындарлы шешу үшін ұжымда ынтымақтасу, сондай-ақ топта, командада жұмыс істеу іскерліктерін дамыту.

11. 7-9-сыныптардағы «Өзін-өзі тану» базалық мазмұны төрт тарауды қамтиды: «Таным қуанышы», «Адам болам десеңіз ...», «Адам және әлем», «Адамзаттың рухани тәжірибесі».

2-тарау. «Өзін-өзі тану» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

12. «Өзін-өзі тану» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі: 7-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат; 8-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат; 9-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат.

13. Рухани-адамгершілік білім берудің ерекшеліктеріне сәйкес сандық емес, сапалық баға маңызды, сондықтан әрбір жартыжылдықтың қорытындысы бойынша «Сынақ» бағасы қойылады.

14. Егер оқушы бағдарламада көрсетілген дайындық деңгейіне қойылатын барлық талаптарды орындаса, оқушыға «Сынақ» қойылады.

15. Мазмұны оқыту бөлімдері бойынша ұйымдастырылған.

1) 7-сыныпта «Таным қуанышы» тарауы 8 сабақтан тұрады, тақырыптары: «Ақыл-парасат, ерік-жігер және жүрек»; «Адамның ішкі әлемі»; «Өмірдің мәні»; «Адам бақыты».

16. Мазмұндық негіздері:

1) «Ақыл-парасатты адам. Ақыл-парасат және сезім. Ерік-жігері күшті адам. Абай Құнанбаев ақыл-парасат, ерік-жігер және жүрек туралы. Жүрек жолы – рухани кемелденуге жол».

2) «Адамның рухының тазалығы. Адамның ішкі тазалағының көрінісі. Ішкі әлемді кемелдендіру».

3) «Ақиқатты іздеу өмірдің мәні ретінде. Адамгершілік таңдау».

4) «Ниет тазалығы, риясыз қызмет ету. Шынайы бақытты ұғыну».

17. «Адам болма десеңіз...» тарауы 8 сабақтан тұрады, тақырыптары: «Адам абыройы»; «Адам жауапкершілігі»; «Парыз тәртіптен

басталады»; «Қоғамға қызмет ету».

18. Мазмұндық негіздері:

1) «Өзінің шынайы Меніне лайықты болу. Өзін-өзі қадірлеу».

2) «Жауапкершілік – дұрыс әрекет қасиеті. Ойыңа, сөзіңе, ісіңе жауапкершілік».

3) «Адамгершіліктің алтын ережесі. Өзін-өзі ұйымдастыру. Өзіңнің, отбасыңның, қоғамның алдындағы парызы. Ұрпақтардың адамгершілік парызы».

4) «Қоршаған әлемге сүйіспеншілік. Риясыз қызмет ету адамның рухани өсуінің негізі ретінде».

19. «Адам және әлем» тарауы 8 сабақтан тұрады, тақырыптары: «Адами қарым-қатынас жарастығы; «Отбасылық құндылықтар; «Ұжымдағы өзара қарым-қатынас; «Адам және адамзат».

20. Мазмұндық негіздері:

1) «Адами қарым-қатынас жарастығы қоғамда татулық пен келісім құрудың негізі ретінде. Өзіңе және басқаларға құндылықтық қарым-қатынас».

2) «Отбасындағы жалпыадамзаттық құндылықтар. Отбасы адамның рухани тірегі. Отбасы бақыты. Отбасындағы сенім».

3) «Тәртіп, талап, тазалық, тыныштық, татулық – ұжымдағы өзара қарым-қатынастың негізі. Ұжымдағы жайлы ахуалға адамның жауапкершілігі».

4) «Адам әлемнің бөлшегі ретінде. Адамзаттың рухани-мәдени мұрасын сақтаудағы әрбір адамның рөлі. Адамзаттың бірлігі».

21. «Адамзаттың рухани тәжірибесі» тарауы 10-сабақтан тұрады, тақырыптары: «Қоршаған әлеммен үндестік»; «Адамның рухани әлемі»; «Адам жасампаздығы»; «Сүйіспеншілік жолындағы өмір»; «Әсемдік әлемінде».

22. Мазмұндық негіздері:

1) «Қоршаған әлеммен үндестік. Сүйіспеншілік және қиянат жасамау».

2) «Адамның рухани әлемін көрінісі. Рухани әлемді байыту».

3) «Жағымды ойлау жасампаздық іс-әрекеттің шарты ретінде. Өмірлік шығармашылықтағы жағымды ойлаудың мәні».

4) «Сүйіспеншілік мәңгілік жалпыадамзаттық құндылық ретінде. Өзіңді сүйіспеншілік арқылы тану. Риясыз сүйіспеншілік жолындағы өмір мысалдары».

5) «Шығармашылық сабақтары. Өтілгендерді қорытындылау».

23. 8-сыныпта «Таным қуанышы» тарауы 8 сабақтан тұрады, тақырыптары: «Бұл әлемге келген соң...»; «Ар-ұждан үні»; «Шынайы білімнің нұры»; «Сүйіспеншілік – таным жолы ретінде».

24. Мазмұндық негіздері:

1) «Өмір мектебі арқылы адамгершіліктің шыңына шығу. Өмір - мәңгілік жасампаздық ретінде. Адам және оның болашағы».

2) «Ар-ұжданмен өмір сүру. Адалдық пен шынайылық. Ар-ұждан – өмірдің адамгершілік заңы».

3) ««Бақыт сыйлаушы білім». Жақсылық – адамдағы адамшылық өлшемі».

4) «Шабытты шығармашылық қуанышы. Ақиқатты өмір – адам үшін

шаттық бастауы».

25. «Адам болма десеңіз...» тарауы 8 сабақтан тұрады, тақырыптары: «Қайырымдылық көкжиектері»; «Достық айнасы»; «Сыйластық бастаулары»; «Отанға жол».

26. Мазмұндық негіздері:

1) «Адамгершіліктің алтын ережесі. Сыныптағы достық пен өзара түсіністік -бірлікшіл ұжымның негізі ретінде».

2) «"Өзара қарым-қатынас тазалығы – шынайы достықтың негізі. Достықтағы жауапкершілік. Нағыз достың қасиеті. Достық ережесі».

3) «Риясыз сүйіспеншілік – өзіңе және қоршаған әлемге сыйластықтың негізі. Басқа адамды түсіне білу білігі».

4) «Отанға риясыз сүйіспеншіліктің күші. Отан – адам күшінің бастауы. Азаматтық және патриотизм».

27. «Адам және әлем» тарауы 8 сабақтан тұрады, тақырыптары: «Отбасын қадірлеу»; «Менің сыныптасым»; «Өз мұратына жету»; «Мен әлемді сүйемін!»

28. Мазмұндық негіздері:

1) «Сүйіспеншілік – отбасылық өмірдің негізі ретінде. Жақсылықтың жасампаздығы. Отбасы – өмір мектебі».

2) «Ұлдар мен қыздар. Өзара қарым-қатынастар әлемі. Сыныптағы ұлдар мен қыздардың арасындағы өзара түсіністік - бірлікшіл ұжымның негізі ретінде».

3) «Адамзатқа қызмет ету – жасампаз еңбектің негізі. Кәсіпке жол. Адам болам десеңіз...»

4) «Қоршаған әлем - ішкі әлемнің көрінісі ретінде. Осы сәттегі өмір қоршаған әлемге сүйіспеншілік танытуға апарады».

29. «Адамзаттың рухани тәжірибесі» тарауы 10-сабақтан тұрады, тақырыптары: «Даналықтан қанып іш...»; «Қалаулар шегі»; «Шығармашылық қанатында»; «Болашақты жасаймыз»; «Қандай әсем әлем!»

30. Мазмұндық негіздері:

1) «Ақиқат – даналықтың бастауы. Даналық және өмірлік тәжірибе. Даналық – таным нәтижесі ретінде».

2) «Қалау, тілектерді басқару. Табиғат ресурстарына ұқыпты қарау. Тамақты орынды пайдалану. Уақыт – даналық ұстазы».

3) «Шабыт – жанның ерекше күйі. Шабытты шығармашылық – ақиқат көрінісі. Сұлулық жүректен туады».

4) «Адам – болашақты жасаушы. Адамның игі істері – болашақтың іргетасы».

5) «Өтілгендерді қорытындылау. Шығармашылық жобаларды қорғау».

31. 9-сыныпта «Таным қуанышы» тарауы 8 сабақтан тұрады, тақырыптары: «Өмір жолын таңдау»; «Мәнге толы өмір»; «Адам ойының, сөзі мен ісінің бірлігі»; «Даналықтың сарқылмас күші»;

32. Мазмұндық негіздері:

1) «Өз мүмкіндіктерін тану. Ықылас және мүмкіндіктер. Адамның шынайы

борышы. Бейімділік және кәсіп».

2) «Рухани-адамгершілік сапалардың өмірдегі көрінісі. Адам -өмірдің мәнін ұғыну жолында».

3) «Адамгершілік қағидалары. Әрекет –тұлғаның рухани кемелденуінің көрінісі ретінде».

4) «Халық даналығының тереңдігі. Жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтардың өзара әрекеттестігі. Салт-дәстүрлердің, халық шығармашылығының өзін-өзі тәрбиелеу мен кемелденуінің негізі ретіндегі рухани мәні».

33. «Адам болма десеңіз...» тарауы 8 сабақтан тұрады, тақырыптары: «Адамның адамгершілік қасиеттері»; «Әйелдің орны, рөлі»; «Ер адам – парызды, жауапкершілік пен тәртіпті іске асырушы»; «Адамның еркіндігі».

34. Мазмұндық негіздері:

1) «Жеке тұлғаның мәдениеті. Ұждандылық, қадір-қасиет және бекзаттық/тектілік адамның адамгершілігінің көрінісі ретінде. Қарапайымдылық – адамның рухани мәдениетінің көрінісі ретінде».

2) «Отбасындағы және қоғамдағы әйел. Әйел – риясыз сүйіспеншілік бастауы. Бойжеткен қыздың адамгершілік бейнесі».

3) «Ер адамның қадір-қасиеті мен абыройы. Парыз сезімі. Отбасы қауіпсіздігі үшін жауапкершілік. Әйел адамды сыйлау».

4) «Адам – өз елінің азаматы. Азаматтық сана. Белсенді өмірлік ұстаным. Еркіндік – тұлғаның өз әрекеті үшін жауапкершілігі ретінде».

35. «Адам және әлем» тарауы 8 сабақтан тұрады, тақырыптары: «Отбасы татулығы – қоғамдағы татулық»; «Ұжымдағы ынтымақтастық»; «Өзгелерге қызмет ету – өзіне қызмет ету»; «Бақыт – бірлікте».

36. Мазмұндық негіздері:

1) «Отбасы – адамгершілік дамуының алғашқы ортасы ретінде. Отбасындағы бірлік және өзара түсіністік. Кешіре білу білігі».

2) «Ұжымдағы адам. Ынтымақтастыққа даяр болу. Өзара көмек және қолдау. Қарым-қатынас жасай білу».

3) «Адамның риясыз қызмет ету қажеттілігі. Қайырымдылық, жанашырлық, кеңпейілділік. Адамның жан жомарттығы».

4) «Әлемнің бірлігі мен тұтастығын түсіну. Адам – әлемнің бөлшегі ретінде. Адамның табиғатпен, басқа адамдармен бірлігі. Жалпыадамзаттық құндылықтар – адамзат бірлігінің негізі».

37. «Адамзаттың рухани тәжірибесі» тарауы 10-сабақтан тұрады, тақырыптары: «Адамзат даналығының бастаулары»; «Мәңгілік ізденіс - мәңгілік жол»; «Сүйіспеншілік - жоғарғы Ақиқат ретінде»; «Адамның рухани сұлулығы»; «Ар-ұждан ғылымы».

38. Мазмұндық негіздері:

1) «Мәдениет, ғылым, өнер, әдебиет - адам даналығының бастаулары. Ата-бабалар мен аға ұрпақтың құндылықтарда іске асырылған мәңгілік жалпыадамзаттық адамгершілік қасиеттері».

2) «Ұлы адамдардың өмірі мен рухани ізденістері. Рухани және адамгершілік

кемелденуге талпыныс».

3) «Сүйіспеншілік – адам табиғатының негізі ретінде. Жақынына сүйіспеншілік - адамдар арасындағы қарым-қатынастың маңызды жағы ретінде. Әдебиеттегі, өнердегі сүйіспеншілік бейнесі -адам мен әлемді танудың тәсілі ретінде».

4) «Жалпыадамзаттық құндылықтар – өмірдің негізі. Өтілгенді қайталау».

5) «Өтілгендерді қорытындылау. Шығармашылық жобаларды қорғау».

39. Оқушылар 7 - сыныпты аяқтағаннан соң:

40. рухани даму, адам жанының сұлулығы, қадір-қасиеті, бақыт, қарым-қатынас, келісімге келу, азаматтық ұстаным, жағымды ойлау, өмір үйлесімділігі, азаттық, шығармашылық, өмір мәні - ұғымдарының мәні мен мазмұнын ұғынады;

жалпыадамзаттық құндылықтардың қажеттілігін ұғынады және оларды өз өмірінде басшылыққа алуға тырысады;

жыл бойы өмірлерін үлгі ретінде қарастырған, адамзат ғұмырындағы ізгілікті ұстаздардың өмірі мен шығармашылығын біледі;

өз эмоционалдық және психикалық жағдайларын басқара алады, жағымсыз эмоциялары мен әрекеттерінің көрінуіне тоқтау жасай алады;

ақиқат пен жалғанның, мәңгілік пен уақытшаның арасын тереңнен ойлап, ажырата алады;

отбасылық дәстүрді біледі және құрметтейді, отбасындағы, қоғамдағы өзінің рөлін түсінеді;

жауапкершілікті сезінеді, қамқоршы, жақындары және туыстарымен достық қарым-қатынаста бола алады;

салауатты өмір салтына септігін тигізетін физикалық жұмыстың әр түрін орындай алады;

қоршаған орта сұлулығы мен адамды бағалай біледі;

оларға деген көзқарасын шығармашылық жұмыстары арқылы көрсетеді;

өз міндеттеріне жауапкершілікпен қараудың мәнін түсінеді, өз алдына және ұжымда еңбектене алады;

өзіндік мақсаттарын айқындап және оларға рухани-адамгершілік ережелеріне сәйкес жету мүмкіндіктерін біледі;

жағымсыз әрекеттерді және қауіпті қызығушылықтарды айырып, бағалай біледі;

өзінің іс-әрекетін және зиянды дағдылардан (ішімдік, шылым шегу, нашакорлық т.с.с) сақтану көзқарасы тұрғысынан өзіндік дамуын бағалай алады; мәдениеттің, салт-дәстүрдің, өз елінің және басқа да халықтар тілінің маңызын түсінеді;

жағымды қарым-қатынас орнатудың құндылығын түсінеді, өзіне бағалау жүргізе алады және оны мұғалімнің, құрдастарының, жақындары мен туыстарының бағалауымен салыстыра алады;

қоғамға лайықты тәртіп ережелерін сақтайды, өз әрекеті мен айналасындағылардың әрекетін сараптай алады;

әлеуметтік және азаматтық жауапкершілігін сезіне отырып, өз бетінше

шешім қабылдай алады.

40. Оқушылар 8-сыныпты аяқтағаннан соң:

даналық, адалдық, келісімге келу, шындық, бақыт, өмір, сүйіспеншілік ұғымдарының мәні мен мазмұнын ұғынады;

адам мінезінің жағымды және жағымсыз сипаттарын, оның іс-әрекетін және ниетін ажырата алады;

өз эмоционалдық және психикалық жағдайларын басқара алады, жағымсыз эмоциялары мен әрекеттерінің көрінуіне тоқтау жасай алады;

отбасылық дәстүрді біледі және құрметтейді, отбасындағы, қоғамдағы өзінің рөлін түсінеді;

жауапкершілікті сезінеді, қамқоршы, жақындары және туыстарымен достық қарым-қатынаста бола алады;

салауатты өмір салтына септігін тигізетін физикалық жұмыстың әр түрін орындай алады;

қоршаған орта сұлулығы мен адамды бағалай біледі;

оларға деген көзқарасын шығармашылық жұмыстары арқылы көрсетеді;

өз міндеттеріне жауапкершілікпен қараудың мәнін түсінеді, өз алдына және ұжымда еңбектене алады;

өзіндік мақсаттарын айқындап және оларға рухани-адамгершілік ережелеріне сәйкес жету мүмкіндіктерін біледі;

жағымсыз әрекеттерді және қауіпті қызығушылықтарды бағалай біледі;

өзінің іс-әрекетін және зиянды дағдылардан (ішімдік, шылым шегу, нашакорлық т.с.с) сақтану көзқарасы тұрғысынан өзіндік дамуын бағалай алады;

мәдениеттің, салт-дәстүрдің, өз елінің және басқа да халықтар тілінің маңызын түсінеді;

жағымды қарым-қатынас орнатудың құндылығын түсінеді, өзіне бағалау жүргізе алады және оны мұғалімнің, құрдастарының, жақындары мен туыстарының бағалауымен салыстыра алады;

қоғамға лайықты тәртіп ережелерін сақтайды, өз әрекеті мен айналасындағылардың әрекетін сараптай алады;

әлеуметтік және азаматтық жауапкершілігін сезіне отырып, өз бетінше шешім қабылдай алады.

41. Оқушылар 9-сыныпты аяқтағаннан соң:

жалпыадамзаттық, этномәдениеттік және ұлттық құндылықтардың өзара байланысын түсінеді;

өз мүмкіндіктерін тануға тырысады;

өз ойларына, сөздеріне және іс-әрекетіне деген жауапкершілігін сезінеді;

зорлық пен қаталдық орын алған жағдайдағы жағымсыз зардаптарын біледі;

өмірдегі ғажайыпты, асқақты, қайғыны және күлкіліні ажырата алады және оған өз көзқарасын білдіре алады;

жыныстық сипаттарына байланысты отбасындағы, ұжымдағы және қоғамдағы өзінің рөлін түсінеді;

өз өмірі мен денсаулығының құнын түсінеді, салауатты өмір салты туралы білімін тәжірибеде пайдаланады, өмірлерінен жағымсыз әдеттерді шығаруға тырысады;

болашақ мамандығын саналы таңдаудың маңыздылығын түсінеді;

өзінің жеке уақытын есептеп, бақылай алады;

қалауы мен мүмкіндіктерінің шегін біледі, қалауын материалды, материалды емес тұрғысынан ажырата біледі;

өмірдегі өзара көмек көрсетудің мәнін түсінеді;

азаматтық болмысты ұғынуға тырысады, қазақ және басқа да тілдерге, қазақтың ұлттық дәстүрлері мен басқа ұлт өкілдерінің дәстүрлеріне құрмет көрсетеді.

4. Жалпы орта білім беру пәндері бойынша жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламалары (күндізгі оқыту түрі) (оқыту қазақ тілінде жүргізілетін мектептер үшін)

Кешкі мектептің 10-11-сыныптарына арналған жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламалары жалпы білім беретін мектептердің қоғамдық-гуманитарлық бағытындағы 10-11-сыныптарына арналған үлгілік оқу бағдарламаларының негізінде дайындалды.

Оқыту қазақ тілінде жүргізілетін кешкі мектептердің 10-11-сыныптарына арналған жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламалары қазақ тілі, қазақ әдебиеті, русский язык и литература, ағылшын тілі, алгебра, геометрия, информатика, физика, химия, биология, география, Қазақстан тарихы, дүниежүзі тарихы, құқық негіздері оқу пәндері бойынша дайындалды.

1) Кешкі мектептердің 10-11 сыныптарына арналған «Қазақ тілі» пәнінен жалпы орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Жалпы орта білім беретін мектептерде «Қазақ тілі» пәнін оқытудың мақсаты – ана тілін қадірлейтін, қоғамдық мәнін түсінетін тұлға қалыптастыру, сондай-ақ қазақ әдеби тілі нормаларын сақтап, дұрыс қолдана білуге, еркін сөйлесуге және сауатты жазуға үйрету.

3. «Қазақ тілі» оқу пәнін оқытудың негізгі міндеттері:

1) қазақ тілін ана тілі ретінде тани отырып, өмірлік қажеттіліктерінде коммуникативтік әрекеттер түрінде (тыңдалым, оқылым, айтылым, жазылым) сауаттылықпен қолдану дағдыларын қалыптастырады;

2) білім алушылардың қазақ тілін күнделікті өзі еркімен қолданып жүрген қарым-қатынас құралынан енді оны тілдік заңдылықтар негізінде танып-білу дағдыларын қалыптастырады;

3) қазақ тілі жүйесін құраушы кіші жүйелерді, тіл бірліктерін және олардың табиғатын танып біледі;

4) тіл бірліктерінің қарым-қатынас құралы болу, ойды білдіру, таным құралы болу, ақпаратты сақтау құралы болу қасиеттерін функционалдық-коммуникативтік бағдарда танып-біледі, соған лайықты машықтар мен дағдыларды қалыптастырады;

5) «Қазақ тілі» пәні бағдарламасы білім алушының тіл сауаттылығы мен сөйлеу сауаттылығын, сөз байлығын, басқалармен еркін қарым-қатынасқа түсу қабілетін дамытуды және ойлау қабілеті мен танымдық дағдыларын жетілдіруді көздейді.

2-тарау. «Қазақ тілі» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. Қазақ тілі пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

7) 10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;

8) 11-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

5. Оқыту мақсаттары мұғалім мен білім алушыларға болашақ қадамдары жөнінде өзара ой бөлісуге, оларды жоспарлау мен бағалауға мүмкіндік беретін бірізділік пен сабақтастықты көрсететін 4 бөлімнен тұрады: тыңдалым және айтылым, оқылым, жазылым, әдеби тіл нормасы.

1) «Тыңдалым және айтылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: болжау, мәтіннен ақпаратты анықтау, негізгі ойды анықтау, тыңдалым материалы бойынша сұрақтар құрастыру және бағалау, сөйлеу мәдениетін дамыту.

2) «Оқылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: ақпаратты түсіну, мәтіннің стильдік ерекшелігін тану, мәтіннің жанрлық ерекшелігін ажырату, мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау, мәліметтерді өңдей білу, әртүлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу.

3) «Жазылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: әртүлі ресурс көздерінен қажетті ақпарат алу, жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну, эссе жазу, оқылым және тыңдалым материалдары негізінде жинақы мәтін жазу, шығармашылық жұмыс, мәтіндерді түзету және редакциялау.

4) Әдеби тіл нормасы бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: орфография, орфоэпия, лексика, грамматика, пунктуация.

6. Оқу пәнінің 10-сыныптағы базалық мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру, тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық мәселелермен байланыстыра білу, мәтінде көтерілген мәселені (қоғамдық-саяси) талдай отырып, негізгі ойды анықтау, мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастыру және бағалау, коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу тілінің лексикалық, фонетикалық-морфологиялық, синтаксистік ерекшеліктерін ажыратып, орынды қолдану;

2) оқылым: әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді талдау, негізгі үрдістерді анықтау, ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильді тілдік құралдар арқылы тану (терминдер, тілдік оралымдар, өзге стиль элементтері), ауызекі сөйлеудің стильдік бедерін дұрыс қолдану, публицистикалық шығарма тілінің стильдік бедерін дұрыс қолдана білу, ресми ісқағаздары тілінің сөз бедерін дұрыс қолдана білу, көркем әдебиет тілінің сөз бедерін дұрыс қолдана білу, әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау (фонетикалық деңгей, лексикалық деңгей, морфологиялық деңгей, синтаксистік деңгей негізінде), мәтіндегі негізгі ойды анықтау, белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу;

3) жазылым: жоспар түрлерін құру (қарапайым, күрделі, тезистік), ауызекі сөйлеу стилінде әлеуметтік жағдайларға сай мәтін құрастыру, мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, эссе түрлерінің құрылымын сақтай отырып, көтерілген мәселе бойынша өзіндік пікір жаза білу, оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктей отырып, түртіп жазу (конспектiлеу), жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау;

4) әдеби тіл нормалары: орфографиялық нормаға сай жазу, сөздерді фонетикалық принцип негізінде жазу, сөздерді морфологиялық-фонематикалық принцип негізінде жазу, сөздерді тарихи-дәстүрлік принцип негізінде жазу, сөйлем соңында қойылатын тыныс белгілерді дұрыс қою (нүкте, сұрау белгісі, леп белгісі, көп нүкте), сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді дұрыс қою (үтір, нүктелі үтір, жақша, қос нүкте, тырнақша, сызықша).

7. Оқу пәнінің 11-сыныптағы базалық мазмұны:

1) тыңдалым және айтылым: мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу, тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық (отандық) мәселелермен байланыстыра білу, салыстыру, мәтінде көтерілген мәселені, автор позициясын (қоғамдық-саяси, ғылыми) талдай отырып, негізгі ойды анықтау, мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау, коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу;

2) оқылым: әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау, ауызекі сөйлеудің стильдік бедерін дұрыс қолдану, публицистикалық шығарма тілінің стильдік бедерін дұрыс қолдана білу, ресми ісқағаздары тілінің сөз бедерін дұрыс қолдана білу, көркем әдебиет тілінің сөз бедерін дұрыс қолдана білу, әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау (фонетикалық деңгей, лексикалық деңгей, морфологиялық деңгей, синтаксистік деңгей негізінде), мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру, белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу;

3) жазылым: жоспар түрлерін құру (күрделі, тезистік, тірек-схема түріндегі жоспар), ауызекі сөйлеу стилінде әлеуметтік жағдайларға сай мәтін құрастыру, ресми қарым-қатынас аясында ресми құжат түрлерін жазу: сенімхат, кепілхат, өтінім, тапсырыс, келісімшарт, еңбек шарты, шарт, еңбек келісімі және т.б. мәтіндер құрастыру, публицистикалық стильдің стильдік және жанрлық ерекшеліктерін ескере отырып, ақпарат, ақпараттық хабар, көркем әдебиет стилінің стильдік және жанрлық ерекшеліктерін ескере отырып мәтіндер құрастыру (таңдау бойынша), мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен

үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау, көтерілген мәселе бойынша академиялық тұрғыдан эссе жаза білу, мәселенің артықшылықтары мен кемшіліктерін талдап жазу, оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектiлеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу, жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетудер енгізу, редакциялау;

4) әдеби тіл нормалары: мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді қазіргі орфографиялық нормаға сай жазу, сөздерді фонетикалық принцип негізінде жазу, сөздерді морфологиялық-фонематикалық принцип негізінде жазу, сөздерді тарихи-дәстүрлік принцип негізінде жазу, сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану, әлеуметтік-саяси шешендік қатынас аясында сөз әдеби мен сөйлеу мәнерін дұрыс қолдану, мәтін нормаларын сақтап жазу (мәтін құрылымы, абзац, мәтін бөліктері, тақырып), мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

12. Бағдарламада «оқыту мақсаттары» төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 10.2.1.4. кодында «10» - сынып, «2.1» - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» - оқу мақсатының реттік саны.

13. Оқыту мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген:

1) тыңдалым және айтылым:

Білім алушылар:	
10-сынып	11-сынып
1. Болжау	
10.1.1.1 мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру	11.1.1.1 мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу
2. Мәтіннен ақпаратты анықтау	
10.1.2.1 тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық мәселелермен байланыстыра білу, астарлы ойды анықтау	11.1.2.1 тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық (отандық) мәселелермен байланыстыра білу, салыстыру, факті мен көзқарасты ажырата білу
3. Негізгі ойды анықтау	
10.1.3.1 мәтінде көтерілген мәселені (қоғамдық-саяси) талдай отырып, негізгі ойды анықтау және ғаламдық мәселелермен байланыстыру	11.1.3.1 мәтінде көтерілген мәселені, автор позициясын (қоғамдық-саяси, ғылыми) талдай отырып, негізгі ойды анықтау
4. Тыңдалым материалы бойынша сұрақтар құрастыру және бағалау	
10.1.4.1 мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастыру және бағалау	11.1.4.1 мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау
5. Сөйлеу мәдениетін дамыту	

10.1.5.1 коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу	11.1.5.1 коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу
--	--

2) оқылым:

Білім алушылар:	
10-сынып	11-сынып
1. Ақпаратты түсіну	
10.2.1.1 әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді талдау, негізгі үрдістерді анықтау	11.2.1.1 әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау
2. Мәтіннің стильдік ерекшелігін тану	
10.2.2.1 ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильді тілдік құралдар арқылы тану (терминдер, тілдік оралымдар, өзге стиль элементтері)	11.2.2.1 таза ғылыми стильді тілдік құралдар арқылы тану (терминдер, ұғымдар, шартты белгілер, синтаксистік құрылымы)
3. Мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау	
10.2.3.1 әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар, публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау	11.2.3.1 әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар, публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау
4. Мәліметтерді өңдей білу	
10.2.4.1 мәтіндегі негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселеге баға беріп, мәліметтер мен пікірлерді өңдей білу	11.2.4.1 мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру
5. Оқылым стратегияларын қолдану	
10.2.5.1 белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу	11.2.5.1 белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу

3) жазылым:

Білім алушылар:	
10-сынып	11-сынып
1. Жоспар құру	
10.3.1.1 жоспар түрлерін құру (қарапайым, күрделі, тезистік)	11.3.1.1 жоспар түрлерін құру (күрделі, тезистік, тірек-схема түріндегі жоспар)
2. Жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну	
10.3.2.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу	11.3.2.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау
3. Эссе жазу	
10.3.3.1 қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу («келісу, келіспеу» эссесі, дискуссивті эссе, аргументативті эссе)	11.3.3.1 қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе, аргументативті эссе)
4. Оқылым және тыңдалым материалдары негізінде жинақы мәтін жазу	

10.3.4.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктей отырып, түртіп жазу (конспектілеу)	11.3.4.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу
5. Шығармашылық жұмыс	
10.3.5.1 әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, хат, әңгіме, шығарма) ұсына білу	11.3.5.1 әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, әңгіме, естелік, шығарма) ұсына білу
6. Мәтіндерді түзету және редакциялау	
10.3.6.1 жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау	11.3.6.1 жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау)

4) әдеби тіл нормасы:

Білім алушылар:	
10-сынып	11-сынып
1. Орфографиялық норма	
10. 4.1.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу	11.4.1.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу
2. Орфоэпиялық норма	
10. 4.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану	11.4.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану
3. Лексикалық норма	
10.4.3.1 белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана білу	11.4.3.1 белгілі бір тақырып аясында тілдегі көркемдік құралдарды орынды пайдалану: көркемдеу, айшықтау, дәлелдеу, сөздерді сұрыптай білу (образды-эстетикалық)
4. Грамматикалық норма	
10. 4.4.1 сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай білу	11.4.4.1 мәтін нормаларын сақтап жазу (мәтін құрылымы, абзац, мәтін бөліктері, тақырып)
5. Пунктуациялық норма	
10. 4.5.1 сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу	11.4.5.1 мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу

14. Осы оқу бағдарламасы қосымшада берілген кешкі мектептердің 10-11 сыныптарына арналған «Қазақ тілі» пәнінен жалпы орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

15. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Кешкі мектептердің 10-11 сыныптарына арналған «Қазақ тілі» пәнінен жалпы орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 10-сынып:

Сөйлеу әрекетінің түрлері	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан	
1. Тіл және алаш идеясы. Сөз мәдениеті	
Кітаби тіл. Сөйлеу тілі	
Тыңдалым және айтылым	10.1.1.1 мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру; 10.1.4.1 мәтінде көтерілген мәселені (қоғамдық-саяси) талдай отырып, негізгі ойды анықтау және ғаламдық мәселелермен байланыстыру
Оқылым	10.2.2.1 ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильді тілдік құралдар арқылы тану (терминдер, тілдік оралымдар, өзге стиль элементтері)
Жазылым	10.3.3.1 қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу («келісу, келіспеу» эссесі); 10.3.6.1 жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау
Әдеби тіл нормалары	10.4.1.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу
2. Әлем жаңалықтары: өнер және мәдениет. Сөз мәдениеті	
Сөз байлығы. Сөйлеу стильдеріндегі тілдік бірліктер және олардың қолданысы	
Тыңдалым және айтылым	10.1.3.3 тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық мәселелермен байланыстыра білу, астарлы ойды анықтау
Оқылым	10.2.6.1 белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу
Жазылым	10.3.4.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктей отырып, түртіп жазу (конспектілеу); 10.3.3.1 қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе)
Әдеби тіл нормалары	10.4.1.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу
2-тоқсан	
3. Қазіргі қоғам құндылықтары: мәдениет және өркениет. Тілдік жүйе және норма	
Стиль және сөз қолданысындағы ерекшеліктер. Ғылыми стильдің ерекшеліктері	
Тыңдалым және айтылым	10.1.2.1 тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық мәселелермен байланыстыра білу, астарлы ойды анықтау; 10.1.5.1 мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастыру және бағалау
Оқылым	10.2.3.1 әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар, публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау
Жазылым	10.3.2.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графикалық мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу
Әдеби тіл нормалары	10.4.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану
4. Экономикалық интеграция – бүгінгі күннің даму үрдісі. Тілдік жүйе және норма	
Сөз тазалығы. Ресми ісқағаздар стилінің ерекшеліктері	
Тыңдалым және айтылым	10.1.3.1 мәтінде көтерілген мәселені (қоғамдық-саяси) талдай отырып, негізгі ойды анықтау және ғаламдық мәселелермен байланыстыру; 10.1.6.1 коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін

	сақтай отырып, дұрыс сөйлеу
Оқылым	10.2.1.1 әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді талдау, негізгі үрдістерді анықтау
Жазылым	10.3.2.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу; 10.3.6.1 жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау
Әдеби тіл нормалары	10.4.3.1 белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана білу
3-тоқсан	
5. Білім. Ғылым. Инновация. Тілдік жүйе және норма	
Сөз дәлдігі	
Тыңдалым және айтылым	10.1.3.3 тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық мәселелермен байланыстыра білу, астарлы ойды анықтау; 10.1.4.1 мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастыру және бағалау
Оқылым	10.2.5.1 белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу
Жазылым	10.3.3.1 қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу («келісу, келіспеу» эссесі); 10.3.4.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктей отырып, түртіп жазу (конспектілеу)
Әдеби тіл нормалары	10.4.3.1 белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана білу
6. Қазіргі қоғам: әлеуметтік теңсіздік. Тілдік жүйе және стиль	
Әлеуметтік-тұрмыстық қатынастағы сөздер. Публицистикалық стильдің ерекшеліктері	
Тыңдалым және айтылым	10.1.1.1 мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру
Оқылым	10.2.3.1 әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар, публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау; 10.2.1.1 әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді талдау, негізгі үрдістерді анықтау
Жазылым	10.3.3.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу; 10.3.4.1 қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу («келісу, келіспеу» эссесі, аргументативті эссе)
Әдеби тіл нормалары	10.4.4.1 сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай білу
7. Сәулет өнері. Стильдік ерекшеліктер	
Жаңа қолданыстағы сөздер. Ғылыми және ғылыми-көпшілік стиль атаулары	
Тыңдалым және айтылым	10.1.3.1 мәтінде көтерілген мәселені (қоғамдық-саяси) талдай отырып, негізгі ойды анықтау және ғаламдық мәселелермен байланыстыру; 10.1.5.1 коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу
Оқылым	10.2.3.1 әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар, публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра

	талдау; 10.2.1.1 әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді талдау, негізгі үрдістерді анықтау
Жазылым	10.3.2.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу; 10.3.4.1 қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе, аргументативті эссе)
Әдеби тіл нормалары	10.4.4.1 сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай білу
4-тоқсан	
8. Қазіргі әлемдегі саясат және жаһандық мәселелер. Пунктуация	
Публицистикалық шығарма стилінің ерекшеліктері. Сөйлем ішіндегі даралаушы, ерекшелеуші, ойдың аражігін ажырататын тыныс белгілерді ережеге сай қолдану	
Тыңдалым және айтылым	10.1.1.1 мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру; 10.1.2.1 тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық мәселелермен байланыстыра білу, астарлы ойды анықтау
Оқылым	10.2.3.1 әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар, публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау; 10.2.4.1 мәтіндегі негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселеге баға беріп, мәліметтер мен пікірлерді өңдей білу
Жазылым	10.3.4.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктей отырып, түртіп жазу (конспектілеу)
Әдеби тіл нормалары	10.4.5.1 сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу
9. Сөз мәдениеті және шешендік өнер. Пунктуация	
Көркем әдебиет стилінің ерекшеліктері. Сөйлем ішіндегі даралаушы, ерекшелеуші, ойдың аражігін ажырататын тыныс белгілерді ережеге сай қолдану	
Тыңдалым және айтылым	10.1.5.1 коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу
Оқылым	10.2.5.1 мәтіндегі негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселеге баға беріп, мәліметтер мен пікірлерді өңдей білу
Жазылым	10.3.3.1 қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу («келісу, келіспеу» эссесі); 10.3.6.1 жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау
Әдеби тіл нормалары	10.4.5.1 сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу

2) 11-сынып:

Сөйлеу әрекетінің түрлері	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан	
1. Қазақстан бейнесі. Қазақстанның өткені мен келешегі. Шешендік сөздер	
Ойталқы (диспут). Ғылыми стильдің тілдік ерекшеліктері	

Тыңдалым және айтылым	11.1.1.1 мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу; 11.1.4.1 мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау
Оқылым	11.2.5.1 мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру; 11.2.5.1 белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу
Жазылым	11.3.3.1 қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе); 11.3.5.1 жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау)
Әдеби тіл нормалары	11.4.1.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу
2. Жастар мәдениеті және мәселесі. Шешендік сөздер	
Ой көкпар (дебат). Публицистикалық стильдің тілдік ерекшеліктері	
Тыңдалым және айтылым	11.1.2.1 тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық (отандық) мәселелермен байланыстыра білу, салыстыру
Оқылым	11.2.3.1 әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар, публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау
Жазылым	11.3.4.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу
Әдеби тіл нормалары	11.4.1.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу
2-тоқсан	
3. Қазіргі қоғам. Миграция. Зияткерлік миграция. Шешендік сөздер	
Сөзталас. Ресми ісқағаздар стилінің тілдік ерекшеліктері	
Тыңдалым және айтылым	11.1.5.1 коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу
Оқылым	11.2.1.1 әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау
Жазылым	11.3.2.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау
Әдеби тіл нормалары	11.4.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану
4. Әлемді өзгерткен өнертабыстары. Шешендік сөздер	

Пікір алмасу. Публицистикалық стильдің тілдік ерекшеліктері	
Тыңдалым және айтылым	11.1.2.1 тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық (отандық) мәселелермен байланыстыра білу, салыстыру, факті мен көзқарасты ажырата білу
Оқылым	11.2.3.1 әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар, публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау
Жазылым	11.3.1.1 жоспар түрлерін құру (күрделі, тезистік, тірек-схема түріндегі жоспар)
Әдеби тіл нормалары	11.4.3.1 белгілі бір тақырып аясында тілдегі көркемдік құралдарды орынды пайдалану: көркемдеу, айшықтау, дәлелдеу, сөздерді сұрыптай білу (образды-эстетикалық)
3-тоқсан	
5. Бейбітшілік, қауіпсіздік және жаһандық экономика. Шешендік сөздер	
Пікірталас. Көркем әдебиет стилінің тілдік ерекшеліктері	
Тыңдалым және айтылым	11.1.3.1 мәтінде көтерілген мәселені, автор позициясын (қоғамдық-саяси, ғылыми) талдай отырып, негізгі ойды анықтау, 11.1.4.1 мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау
Оқылым	11.2.4.1 мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру; 11.2.5.1 белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу
Жазылым	11.3.3.1 қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (аргументативті эссе); 11.3.4.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектiлеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу
Әдеби тіл нормалары	11.4.3.1 белгілі бір тақырып аясында тілдегі көркемдік құралдарды орынды пайдалану: көркемдеу, айшықтау, дәлелдеу, сөздерді сұрыптай білу (образды-эстетикалық)
6. Ұлттың тарихи жәдігерлерін сақтау. Шешендік сөздер	
Әңгіме және дөңгелек үстел. Ой айқындылығы. Сөз дәлдігі. Пікірталас мәдениетіндегі сөз қолданыстар	
Тыңдалым және айтылым	11.1.3.1 мәтінде көтерілген мәселені, автор позициясын (қоғамдық-саяси, ғылыми) талдай отырып, негізгі ойды анықтау; 11.1.5.1 коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу
Оқылым	11.2.3.1 әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар, публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау
Жазылым	11.3.2.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау
Әдеби тіл нормалары	11.4.4.1 мәтін нормаларын сақтап жазу (мәтін құрылымы, абзац, мәтін бөліктері, тақырып)
7. Табиғат және экология. Шешендік сөздер	

Айтыс. Сыни пікірдің өзіндік ерекшелігі	
Тыңдалым және айтылым	11.1.1.1 мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу; 11.1.4.1 мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау
Оқылым	11.2.1.1 әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау; 11.2.5.1 белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу
Жазылым	11.3.2.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау
Әдеби тіл нормалары	11.4.4.1 мәтін нормаларын сақтап жазу (мәтін құрылымы, абзац, мәтін бөліктері, тақырып)
4- тоқсан	
8. Жаңа әлемдегі театр мен киноматография. Шешендік сөздер	
Көпшілік алдында сөйленетін сөздің ерекшелігі. Даралаушы, ерекшеленуші, ойдың аражігін ажырататын тыныс белгілерді ережеге сай қолдану	
Тыңдалым және айтылым	11.1.5.1 коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу
Оқылым	11.2.4.1 мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру; 11.2.5.1 белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі қолдана білу
Жазылым	11.3.5.1 жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер енгізу, редакциялау)
Әдеби тіл нормалары	11.4.5.1 мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу
9. Еңбек нарығы және сұраныс. Шешендік сөздер	
Сөйлеу мәнерлілігі	
Тыңдалым және айтылым	11.1.3.1 мәтінде көтерілген мәселені, автор позициясын (қоғамдық-саяси, ғылыми) талдай отырып, негізгі ойды анықтау; 11.1.4.1 мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау
Оқылым	11.2.1.1 әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау; 11.2.4.1 мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру
Жазылым	11.3.1.1 жоспар түрлерін құру (күрделі, тезистік, тірек-схема түріндегі жоспар); 11.3.4.1 қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе, аргументативті эссе)
Әдеби тіл нормалары	11.4.5.1 мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу

2) *Кешкі мектептердің 10-11-сыныптарына арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінен жалпы орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)*

1-тарау. Жалпы ережелер

4. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

5. Қазақ әдебиеті бағдарламасының мақсаты – білім алушыларды креативті ойлауға бағыттау. Олардың ойларын ауызша еркін жеткізуіне және жаза білуіне қолдау көрсету, дәлелдер келтіру, салыстыру және анализ жасау, бағалау дағдыларын қалыптастыру. Білім алушылар әдеби жанрларға эксперимент жасау арқылы драмалық шығарманы проза тілімен, прозаны поэзия тілімен жазу тәсілдерін меңгере алады.

6. «Қазақ әдебиеті» оқу пәнін оқытудың негізгі міндеттері:

1) «Қазақ әдебиеті» бағдарламасы білім алушылардың сауаттылығын, олардың әдеби және эстетикалық талғамдары мен сезімдерін дамыту, ойлау қабілеттері мен танымдық және коммуникативтік дағдыларын қалыптастыру бағытында құрастырылған;

2) қазақ әдебиетінің құндылық ретіндегі болмысын, ұлттық мәдениеттегі маңызды орнын құрметтейді және бағалайды;

3) қазақ әдебиетінің мәдениетаралық қарым-қатынастағы рөлін, қазақ халқының қалыптасқан тарихын, алға қойған міндеттерін, мәселелерін, қарама-қайшылық пен қиындықтарын анықтайды және түсінеді;

4) түрлі жағдайларға бейімделе білу және өздігінен шешім қабылдау дағдыларын қалыптастырады.

2-тарау. «Қазақ әдебиеті» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

9) 10-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;

10) 11-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

5. «Қазақ әдебиеті» пәндік білімнің мазмұны бөлімдерге бөлінген: түсіну және жауап беру, анализ және интерпретация, бағалау және салыстырмалы анализ, сонымен қатар, дағдыларды қалыптастыратын бөлімшелерден тұрады. Бағдарламаның бұл бөлімі пән бойынша оқу мақсаттарынан тұрады.

6. «Түсіну және жауап беру» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: көркем шығарма мазмұны мен пішіні, көркем шығармадағы образ, шығарма үзінділерімен жұмыс.

7. «Анализ және интерпретация» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: әдеби шығарманың композициясы, автор бейнесі, шығармашылық жұмыс.

8. «Бағалау және салыстыру» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: тарихи және көркемдік құндылығы, заманауилығы мен жаңашылдығы, әдеби эссе.

9. Оқу пәнінің 10-сыныптағы базалық білім мазмұны:

1) түсіну және жауап беру: әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну, әдеби шығарманың жанрлық табиғатын тану, көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау, көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану;

2) анализ және интерпретация: әдеби шығарманың әртүрлі композициялық ерекшеліктерін талдау, автор бейнесінің шығармадағы белгілі бір оқиғадағы көрінісі, көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс жазу;

3) бағалау және салыстыру: шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау, көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру, шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.

10. Оқытылатын көркем шығармалар тізімі:

1) Абай Құнанбаев «Сегіз аяқ», «Қалың елім, қазағым, қайран жұртым», «Лай суға май бітпес қой өткенге» өлеңдері; Он жетінші қарасөз, Отыз екінші қарасөз, «Масфұт» поэмасы;

2) М. Сәрсекке «Қаныш Сәтбаев» роман-эссе;

3) А. Кемелбаева «Шашты» әңгімесі;

4) Т. Сұлтанбеков «Көшпелі алтын» ғылыми фантастикалық әңгіме;

5) Оразақын Асқар «Шетте жүрген бауырларға» өлеңі;

6) Ш. Мұртаза «Бесеудің хаты» драмасы;

7) Ж. Бөдеш «Жалғыз» поэмасы.

11. Оқу пәнінің 11-сыныптағы базалық білім мазмұны:

1) түсіну және жауап беру: әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну, көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету, көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер мен дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану, ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру;

2) анализ және интерпретация: әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау, шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысы, әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс жазу, әлем және қазақ әдебиетіндегі ортақ құндылықтардың үндестігін талдау;

3) бағалау және салыстыру: шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау, көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау, шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу.

12. Оқытылатын көркем шығармалар тізімі:

1) О. Бөкей «Атау кере» повесі;

2) Ж. Әбдірашев «Дала, сенің ұлыңмын» өлеңі;

3) Б. Мұқай «Өмірзая» романы;

4) Е. Әбікен «Пәтер іздеп жүр едік» әңгімесі;

5) М. Әуезов «Абай жолы» роман-эпопеясы 1, 2-том;

6) Қ. Мырзалиев «Қызыл кітап» поэмасы;

7) С. Балғабаев «Тойдан қайтқан қазақтар» комедиялық драмасы.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

13. Бағдарламада «оқыту мақсаттары» төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқыту

мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 10.2.1.4 кодында «10» - сынып, «2.1» - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» - оқыту мақсатының реттік саны.

14. Оқыту мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген:

1) түсіну және жауап беру:

Білім алушылар:	
10-сынып	11-сынып
1. Көркем шығарманың мазмұны мен пішіні	
10.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну	11.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну
2. Көркем шығармадағы образ	
10.1.2.1 көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау	11.1.2.1 көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету
3. Шығарма үзінділерімен жұмыс	
10.1.3.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану	11.1.3.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану
4. Қазақ әдебиетіндегі ұлттық құндылықтардың әлемдегі орнын білу	
10.1.4.1 ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру	11.1.4.1 ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру
2) анализ және интерпретация:	
10-сынып	11-сынып
1. Әдеби шығарманың композициясы	
10.2.1.1 әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау	11.2.1.1 әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау
2. Автор бейнесі	
10.2.2.1 автор бейнесінің шығармадағы белгілі бір оқиғадағы көрінісін анықтау	11.2.2.1 шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау
3. Шығармашылық жұмыс	
10.2.3.1 көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу	11.2.3.1 әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу

3) бағалау және салыстыру:

10-сынып	11-сынып
1. Тарихи және көркемдік құндылығы	
10.3.1.1 шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау	11.3.1.1 шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау
2. Заманауилығы мен жаңашылдығы	
10.3.2.1 көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру	11.3.2.1 көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау
3. Әдеби эссе	
10.3.3.1 шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан	11.3.3.1 шығарманы көркемдікэстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе

талдап, әдеби эссе жазу	жазу
-------------------------	------

15. Осы оқу бағдарламасы қосымшада берілген кешкі мектептердің 10-11-сыныптарына арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінен жалпы орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

16. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Кешкі мектептердің 10-11-сыныптарына арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінен жалпы орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 10-сынып:

Дағдылар	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан	
Қалың елім, қазағым	
Абай шығармашылығы: «Сегіз аяқ», «Қалың елім, қазағым, қайран жұртым», «Лай суға май бітпес қой өткенге» өлеңдері, он жетінші қарасөз, отыз екінші қарасөз, «Масфұт» поэмасы	
Түсіну және жауап беру	10.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 10.1.2.1 көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 10.1.3.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану
Анализ және интерпретация	10.2.1.1 әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 10.2.2.1 автор бейнесінің шығармадағы белгілі бір оқиғадағы көрінісін анықтау; 10.2.3.1 көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу
Бағалау және салыстыру	10.3.1.1 шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 10.3.2.1 көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру; 10.3.3.1 шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу
2-тоқсан	
Қазақтың Қанышы	
М. Сәрсекке «Қаныш Сәтбаев» роман-эссе	

Түсіну және жауап беру	10.1.2.1. әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 10.1.2.1 көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 10.1.4.1 ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру
Анализ және интерпретация	10.2.1.1 әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 10.2.2.1 автор бейнесінің шығармадағы белгілі бір оқиғадағы көрінісін анықтау
Бағалау және салыстыру	10.3.1.1 шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 10.3.2.1 көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру
3-тоқсан	
Парасат пайымы	
А. Кемелбаева «Шашты» әңгімесі, Т. Сұлтанбеков «Көшпелі алтын» ғылыми фантастикалық әңгімесі, Оразақын Асқар «Шетте жүрген бауырларға» өлеңі	
Түсіну және жауап беру	10.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 10.1.2.1 көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 10.1.4.1 ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру
Анализ және интерпретация	10.2.1.1 әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 10.2.2.1 автор бейнесінің шығармадағы белгілі бір оқиғадағы көрінісін анықтау; 10.2.4.1 көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу
Бағалау және салыстыру	10.3.1.1 шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 10.3.2.1 көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру; 10.3.3.1 шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу
4-тоқсан	
Тарих тағылымы	
Ш. Мұртаза «Бесеудің хаты» драмасы, Ж. Бөдеш «Жалғыз» поэмасы	

Түсіну және жауап беру	10.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну; 10.1.2.1 көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау; 10.1.3.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану
Анализ және интерпретация	10.2.1.1 әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау; 10.2.2.1 автор бейнесінің шығармадағы белгілі бір оқиғадағы көрінісін анықтау; 10.2.3.1 көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (өлең, әңгіме) жазу
Бағалау және салыстыру	10.3.1.1 шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау; 10.3.3.1 шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу

2) 11-сынып:

Дағдылар	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан	
Кеңістік пен уақыт	
О. Бөкей «Атау кере» повесі, Ж. Әбдірашев «Дала, сенің ұлыңмын» өлеңі	
Түсіну және жауап беру	11.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 11.1.2.1 көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 11.1.3.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану
Анализ және интерпретация	11.2.1.1 әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау; 11.2.2.1 шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 11.2.3.1 әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең) жазу
Бағалау және салыстыру	11.3.1.1 шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 11.3.2.1 көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау; 11.3.3.1 шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу
2-тоқсан	
Заман шындығы	
Б. Мұқай «Өмірзая» романы, Ерболат Әбікен «Пәтер іздеп жүр едік» әңгімесі	
Түсіну және жауап беру	11.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 11.1.2.1 көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 11.1.4.1 ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру

Анализ және интерпретация	11.2.1.1 әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау; 11.2.2.1 шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 11.2.3.1 әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу
Бағалау және салыстыру	11.3.1.1 шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 11.3.2.1 көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау
3-тоқсан	
Ғасырлық туынды	
М. Әуезов «Абай жолы» роман-эпопеясы 1, 2-том	
Түсіну және жауап беру	11.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 11.1.3.1 көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 11.1.3.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану
Анализ және интерпретация	11.2.1.1 әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау; 11.2.2.1 шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 11.2.3.1 әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу
Бағалау және салыстыру	11.3.1.1 шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау; 11.3.2.1 көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау; 11.3.3.1 шығарманы көркемдік-эстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу
4-тоқсан	
Табиғат және адам	
Қ. Мырзалиев «Қызыл кітап» поэмасы, С. Балғабаев «Гойдан қайтқан қазақтар» комедиялық драмасы	
Түсіну және жауап беру	11.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну; 11.1.2.1 көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету; 11.1.4.1 ұлттық құндылықтардың маңыздылығын ғаламдық тақырыптағы контекстермен байланыстыру
Анализ және интерпретация	11.2.1.1 әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау; 11.2.2.1 шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау; 11.2.3.1 әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу

Бағалау және салыстыру	11.3.2.1 көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау
------------------------	---

3) *Типовая учебная программа по предмету «Русский язык и литература» для 10-11 классов уровня общего среднего образования по обновленному содержанию (очная форма обучения)*

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года №1080.
2. Программа по предмету «Русский язык и литература» способствует становлению мировоззрения обучающегося, дает возможность пользоваться информацией различных сфер: социально-культурной, социально-экономической, социально-юридической, научно-технической, учебно-профессиональной; помогает ориентироваться в общемировом образовательном пространстве.
3. Целью обучения учебному предмету «Русский язык и литература» является совершенствование навыков речевой деятельности, основанных на владении системой разноуровневых языковых средств, соблюдении правил и норм русского литературного языка, правил речевого этикета, что способствует развитию функциональной грамотности обучающихся.
4. Учебная программа направлена на развитие всех видов речевой деятельности.
5. По окончании средней школы обучающиеся должны свободно владеть языком на продвинутом уровне - C1 согласно CEFR – Европейской системы оценки уровня владения иностранным языком.
6. Задачами учебного предмета «Русский язык и литература» являются:
  - 1) развитие навыков слушания, говорения, чтения, письма, необходимых для общения в социально-культурной, социально-экономической, научно-технической, учебно-профессиональной сферах жизни;
  - 2) совершенствование знаний о единицах языковой системы, правилах их сочетания, функционирования, навыках и умениях конструирования синтаксических структур в соответствии с нормами и правилами русского языка, а также знание теоретико-литературных понятий;
  - 3) развитие умения анализировать художественный текст, определять род и жанр литературного произведения, характеризовать роль изобразительно-выразительных средств, формулировать идею и проблематику произведения;
  - 4) развитие умения выражать собственное отношение к прочитанному, выявлять авторскую позицию;
  - 5) совершенствование навыков создания связного текста (устного и письменного) на соответствующую тему с учетом норм русского литературного языка;

6) совершенствование умений и навыков, связанных с поиском, переработкой и фиксацией информации;

7) совершенствование навыков критического мышления, направленных на формирование у обучающихся навыков на основе чтения и письма, исследовательских умений, навыков анализа, синтеза, оценки, интерпретации информации, полученной на других предметах;

8) использование различных видов чтения в соответствии с коммуникативными задачами;

9) обогащение словарного запаса обучающихся узкоспециальной лексикой и фразеологией русского языка;

10) совершенствование навыков использования информационно-коммуникационных и компьютерных технологий;

11) формирование толерантного отношения к языкам и культурам различных этносов, проживающих в Казахстане и за рубежом.

7. Грамматический материал изучается в контексте лексических тем на основе текстов художественных произведений.

8. Учебная программа по предмету «Русский язык» рассчитана на два года обучения в старшей школе.

Глава 2. Организация содержания предмета «Русский язык и литература»

9. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Русский язык и литература» составляет:

1) в 10 классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году;

2) в 11 классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году.

10. Содержание учебной программы организовано по разделам обучения, включающим виды речевой деятельности и использование языковых единиц.

11. Разделы разбиты на подразделы, которые содержат в себе цели обучения по классам в виде ожидаемых результатов по классам.

12. Цели обучения, организованные последовательно внутри каждого подраздела, позволяют учителям планировать свою работу и оценивать достижения обучающихся, а также информировать их о следующих этапах обучения.

13. Раздел «Слушание» состоит из следующих подразделов:

1) понимание устного сообщения/аудио/видеоматериалов;

2) понимание лексического значения слов;

3) понимание содержания художественных произведений;

4) определение основной мысли;

5) прогнозирование содержания текста.

14. Раздел «Говорение» включает следующие подразделы:

1) разнообразие словарного запаса;

2) пересказ прослушанного/прочитанного текста;

3) соблюдение речевых норм;

4) создание монологического высказывания;

5) участие в диалоге;

6) построение устного высказывания на основе графической информации.

15. Раздел «Чтение» включает следующие подразделы:

- 1) понимание содержания текста;
- 2) определение стилей и типов речи;
- 3) формулирование вопросов и ответов;
- 4) владение разными видами чтения;
- 5) анализ художественных произведений;
- 6) извлечение информации из различных ресурсов;
- 7) сравнительный анализ текстов.

16. Раздел «Письмо» включает следующие подразделы:

- 1) создание текстов разных жанров и стилей речи;
- 2) синтез прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала;
- 3) представление информации в различных формах;
- 4) творческое письмо;
- 5) написание эссе;
- 6) соблюдение орфографических норм;
- 7) соблюдение пунктуационных норм.

17. Раздел «Использование языковых единиц» включает следующие подразделы: 1) использование грамматических форм слов; 2) использование синтаксических конструкций.

Глава 3. Система целей обучения

18. Цели обучения в программе представлены кодировкой. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – подраздел программы, четвёртое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 10.2.4: «10» – класс, «2» – подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

1) слушание	
Обучающиеся должны:	
класс 10	Класс 11
1.Понимание устного сообщения\аудио\видеоматериалов	
10.1.1 понимать детально информацию сообщения, подтекст, определяя социальные и эмоционально-экспрессивные особенности речи говорящего	11.1.1 понимать детально информацию сообщения, определяя социально-поведенческие характеристики и коммуникативные намерения говорящего
2.Понимание лексического значения слов	
10.1.2 понимать значение слов социально-культурной, учебно-профессиональной, общественно-политической сфер	11.1.2 понимать общенаучную и узкоспециальную лексику социально-культурной, учебно-профессиональной, общественно-политической сфер
3. Определение основной мысли	
10.1.3 определять основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие её	11.1.3 определять основную мысль текста, выявляя авторскую позицию и выражая свое отношение
4.Прогнозирование содержания текста	
10.1.4 прогнозировать содержание всего текста, опираясь на заключительные фразы, выводы текста	11.1.4 прогнозировать причины и следствия по предложенной проблеме
5.Оценивание устного высказывания	
10.1.5 оценивать высказывание с точки	11.1.5 оценивать высказывание с точки

зрения правильности и уместности использованных языковых единиц	зрения эффективности достижения коммуникативных задач
2) говорение	
1. Разнообразие словарного запаса	
10.2.1 владеть словарным запасом, включающим лексику социально-культурной, учебно-профессиональной, общественно-политической сфер	11.2.1 владеть словарным запасом, включающим общенаучную и узкоспециальную лексику социально-культурной, учебно-профессиональной общественно-политической сфер
2. Пересказ прослушанного/ прочитанного текста	
10.2.2 пересказывать содержание текста, демонстрируя собственное понимание проблематики и связывая прочитанное/услышанное с собственным опытом	11.2.2 пересказывать тексты, адаптируя содержание для определенной целевой аудитории с использованием средств для привлечения внимания
3. Соблюдение речевых норм	
10.2.3 соблюдать речевые нормы, избегая нарушений лексической сочетаемости, использования слов в несвойственном значении	11.2.3 соблюдать речевые нормы, избегая лексической недостаточности и избыточности, логических ошибок
4. Создание монологического высказывания	
10.2.4 создавать высказывание (побуждение, убеждение, информационную речь), используя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию	11.2.4 создавать развернутое монологическое высказывание для публичного выступления, удерживая внимание и взаимодействуя с аудиторией
5. Участие в диалоге	
10.2.5 участвовать в полемике, синтезируя различные точки зрения и предлагая решение проблемы	11.2.5 участвовать в деловой беседе, решая проблему и достигая договоренности
6. Построение устного высказывания на основе графической информации	
10.2.6 создавать высказывание на основе рисунков, графиков, таблиц, схем, диаграмм	11.2.6 создавать высказывание, сравнивая информацию двух рисунков, графиков, таблиц, схем, диаграмм
3) чтение	
1. Понимание содержания текста	
10.3.1 понимать детально содержание текстов, соотнося детали с основной мыслью текста	11.3.1 понимать скрытый смысл текстов, определяя позицию автора
2. Определение стилей и типов речи	
10.3.2 определять структурные, лексические и грамматические особенности текстов научного (научно-популярного подстиля) и публицистического стилей (статья, эссе, тезисы, интервью, пресс-релиз)	11.3.2 определять структурные, лексические и грамматические особенности текстов научного и публицистического стилей (статья, аннотация, публичное выступление, репортаж)
3. Формулирование вопросов и ответов	
10.3.3 формулировать практические вопросы по прочитанному тексту и отвечать на них, используя внетекстовую	11.3.3 формулировать проблемные вопросы и отвечать на них, определяя пути решения проблемы

информацию для подтверждения своей точки зрения	
4. Владение разными видами чтения	
10.3.4 владеть стратегиями чтения, включая просмотровое чтение, сканирование и детальное чтение	11.3.4 владеть разными видами и стратегиями чтения в зависимости от цели и задач
5. Анализ художественных произведений	
10.3.5 анализировать содержание художественных произведений, определяя роль композиции, изобразительно-выразительных средств, деталей, в раскрытии основной мысли	11.3.5 анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств
6. Извлечение информации из различных ресурсов	
10.3.6 извлекать необходимую информацию из различных источников, определяя факт и мнение	11.3.6 извлекать необходимую информацию из разных источников, критически оценивая аргументы, содержащиеся в ней
7. Сравнительный анализ текстов	
10.3.7 сравнивать цели, целевую аудиторию, жанровые и стилистические особенности текстов	11.3.7 сравнивать цели, целевую аудиторию, авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов
4) письмо	
1. Создание текстов разных типов, жанров и стилей речи	
10.4.1 создавать тексты смешанных типов, тексты научного (научно-популярного подстиля) и публицистического стилей (статья, тезисы, интервью, пресс-релиз)	11.4.1 создавать тексты смешанных типов, тексты научного и публицистического стилей (статья, аннотация, репортаж)
2. Синтез прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала	
10.4.2 излагать сжато информацию прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального текста, сохраняя основную мысль и выражая личную оценку	11.4.2 излагать сжато информацию прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального текста, в том числе материалы СМИ, перефразируя исходный материал и сохраняя основную мысль
3. Представление информации в различных формах	
10.4.3 представлять информацию в виде несплошного текста, используя информацию двух текстов	11.4.3 представлять информацию в виде сплошного текста, сравнивая данные таблиц, схем, диаграмм, объединенных одной темой или проблемой
4. Творческое письмо	
10.4.4 писать творческие работы (описания, повествования), используя знания из других предметных областей	11.4.4 писать творческие работы (описания, повествования, тексты смешанных типов) с явно или скрыто выраженной авторской позицией
5. Написание эссе	
10.4.5 писать эссе, в том числе причинно-следственное, аргументативное	11.4.5 писать эссе, в том числе дискуссионное, сравнительно-сопоставительное
6. Соблюдение орфографических норм	
10.4.6 соблюдать орфографические нормы (Н и НН в разных частях речи, правописание Ъ и Ь, правописание	11.4.6 соблюдать орфографические нормы (правописание частиц, наречий, предлогов и союзов)

числительных, сложных слов)	
7.Соблюдение пунктуационных норм	
10.4.7 соблюдать пунктуационные нормы в сложных синтаксических конструкциях, тире в простом и сложном предложении	11.4.7 соблюдать пунктуационные нормы в сложных союзных и бессоюзных предложениях, в конструкциях с союзом «как», при обособлении второстепенных предложений
5) использование языковых единиц:	
1.Использование грамматических форм слов	
10.5.1 использовать отглагольные существительные, сложные прилагательные, прилагательные в краткой форме, глаголы в страдательном залоге, причастия, деепричастия	11.5.1 использовать прилагательные и страдательные причастия в краткой форме, производные предлоги
2.Использование синтаксических конструкций	
10.5.2 использовать безличные конструкции, предложения с обособленными второстепенными членами, сложные синтаксические конструкции	11.5.2 использовать неполные предложения, сложные союзные и бессоюзные предложения

19. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Русский язык и литература» для 10-11 классов уровня общего среднего образования по обновленному содержанию.

20. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя. Долгосрочный план определяет содержание, предлагаемое для изучения в разделе.

*Долгосрочный план
по реализации Типовой учебной программы
по учебному предмету «Русский язык и литература»
для 10-11 классов уровня общего среднего образования
по обновленному содержанию (нерусским языком обучения)
для вечерней школы очной формы обучения*

1) 10 класс

Тема	Изучаемые художественные произведения (по выбору)	Виды речевой деятельности	Цели обучения
I четверть			
Туризм. Экотуризм			
А.С.Пушкин. «Монастырь на Казбеке». А.К. Толстой. «Растянулся на просторе». М.Макаатаев. Казахская земля.			
Слушание		10.1.1 понимать детально информацию сообщения, подтекст, определяя социальные и эмоционально-экспрессивные особенности речи говорящего	
Говорение		10.2.2 пересказывать содержание текста, демонстрируя собственное понимание проблематики и связывая прочитанное/услышанное с собственным опытом	

Чтение	10.3.1 понимать детально содержание текстов, соотнося детали с основной мыслью текста; 10.3.3 формулировать практические вопросы по прочитанному тексту и отвечать на них, используя внетекстовую информацию для подтверждения своей точки зрения
Письмо	10.4.1 создавать тексты смешанных типов, тексты публицистического стиля (пресс-релиз)
Использование языковых единиц	10.5.1 использовать отглагольные существительные, прилагательные в краткой форме; 10.5.2 использовать безличные конструкции
Человек и Родина	
М.Ю. Лермонтов. «Родина». Ч. Айтматов. «Буранный полустанок». Программа «Мәңгілік Ел».	
Слушание	10.1.3 определять основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие её
Говорение	10.2.5 участвовать в полемике, синтезируя различные точки зрения и предлагая решение проблемы
Чтение	10.3.4 владеть стратегиями чтения, включая просмотровое чтение, сканирование и детальное чтение
Письмо	10.4.1 создавать тексты смешанных типов, тексты публицистического стилей (статья)
Использование языковых единиц	10.5.2 использовать предложения с обособленными второстепенными членами
2 четверть	
Наука и этика	
М. А. Булгаков. «Собачье сердце».	
Слушание	10.1.3 определять основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие её
Говорение	10.2.4 создавать высказывание (побуждение, убеждение, информационную речь), используя приёмы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию
Чтение	10.3.5 анализировать содержание художественных произведений, определяя роль композиции, изобразительно-выразительных средств, деталей в раскрытии основной мысли
Письмо	10.4.6 соблюдать орфографические нормы (правописание числительных); 10.4.7 соблюдать пунктуационные нормы в сложных синтаксических конструкциях, тире в простом и сложном предложении
Использование языковых единиц	10.5.1 использовать причастия, деепричастия
Планета Земля. Океаны.	
А. де Сент Экзюпери. «Маленький принц».	
Слушание	10.1.5 оценивать высказывание с точки зрения правильности и уместности использованных языковых единиц
Говорение	10.2.4 создавать высказывание (побуждение, убеждение, информационную речь), используя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию
Чтение	10.3.1 понимать детально содержание текстов, соотнося детали с основной мыслью текста
Письмо	10.4.4 писать творческие работы (описания), используя знания из других предметных областей

Использование языковых единиц	10.5.1 использовать причастия, деепричастия
3 четверть	
Литература и искусство	
А.С. Пушкин. «Моцарт и Сальери». О.Сулейменов. «Махамбету» (отрывок «Песня акына»).	
Слушание	10.1.1 понимать детально информацию сообщения, подтекст, определяя социальные и эмоционально-экспрессивные особенности речи говорящего
Говорение	10.2.2 пересказывать содержание текста, демонстрируя собственное понимание проблематики и связывая прочитанное/ услышанное с собственным опытом; 10.2.5 участвовать в полемике, синтезируя различные точки зрения и предлагая решение проблемы
Чтение	10.3.3 формулировать практические вопросы по прочитанному тексту и отвечать на них, используя внетекстовую информацию из текста для подтверждения своей точки зрения; 10.3.5 анализировать содержание художественных произведений, определяя роль композиции, изобразительно-выразительных средств, деталей, в раскрытии основной мысли;
Письмо	10.4.5 писать причинно-следственное эссе; 10.4.7 соблюдать пунктуационные нормы в сложных синтаксических конструкциях, тире в простом и сложном предложении
Использование языковых единиц	10.5.2 использовать предложения с обособленными второстепенными членами
Тема социального неравенства в литературе	
Н. А. Островский. «Бесприданница». Н. В. Гоголь. «Шинель».	
Слушание	10.1.3 определять основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие её
Говорение	10.2.4 создавать высказывание (побуждение, убеждение, информационную речь), используя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию
Чтение	10.3.5 анализировать содержание художественных произведений, определяя роль композиции, изобразительно-выразительных средств, деталей в раскрытии основной мысли
Письмо	10.4.2 излагать сжато информацию прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального текста, сохраняя основную мысль и выражая личную оценку; 10.4.6 соблюдать орфографические нормы (правописание сложных слов)
Использование языковых единиц	10.5.1 использовать сложные прилагательные
4 четверть	
Развитие общества: экономика и сотрудничество	
О. Бальзак. «Гобсек». Н.А.Назарбаев. «В потоке истории» (отрывок).	
Слушание	10.1.1 понимать детально информацию сообщения, подтекст, определяя социальные и эмоционально-экспрессивные особенности речи говорящего
Говорение	10.2.2 пересказывать содержание текста, демонстрируя собственное понимание проблематики и связывая прочитанное/услышанное с собственным опытом
Чтение	10.3.4 владеть стратегиями чтения, включая просмотровое чтение,

	сканирование и детальное чтение		
Письмо	10.4.4 писать творческие работы (повествования), используя знания из других предметных областей; 10.4.7 соблюдать пунктуационные нормы в сложных синтаксических конструкциях, тире в простом и сложном предложении		
Использование языковых единиц	10.5.1 использовать отглагольные существительные, прилагательные в краткой форме, глаголы в страдательном залоге, причастия, деепричастия		
Значение труда в жизни человека и общества			
А. П. Платонов. «Песчаная учительница». М.Е. Салтыков – Щедрин. «Повесть о том, как один мужик двух генералов прокормил».			
Слушание	10.1.2 понимать значение слов социально-культурной, учебно-профессиональной, общественно-политической сфер		
Говорение	10.2.2 пересказывать содержание текста, демонстрируя собственное понимание проблематики и связывая прочитанное/ услышанное с собственным опытом		
Чтение	10.3.6 извлекать необходимую информацию из различных источников, определяя факт и мнение		
Письмо	10.4.5 писать аргументативное эссе		
Использование языковых единиц	10.5.2 использовать сложные синтаксические конструкции		
2) 11 класс			
Тема	Изучаемые художественные произведения (по выбору)	Виды речевой деятельности	Цели обучения
1 четверть			
Показатель развития общества: экология и сохранение биоресурсов			
Р. Сейсенбаев. «День, когда рухнул мир». М. Дудин. «Берегите Землю!».			
Слушание	11.1.1 понимать детально информацию сообщения, подтекст, определяя социально-поведенческие характеристики и коммуникативные намерения говорящего		
Говорение	11.2.2 пересказывать тексты, адаптируя содержание для определенной целевой аудитории с использованием средств для привлечения внимания		
Чтение	11.3.1 понимать скрытый смысл текстов, определяя позицию автора; 11.3.3 формулировать проблемные вопросы и отвечать на них, определяя пути решения проблемы		
Письмо	11.4.1 создавать тексты смешанных типов, тексты научного стиля (статья); 11.4.6 соблюдать орфографические нормы (правописание наречий)		
Использование языковых единиц	11.5.1 использовать прилагательные и страдательные причастия в краткой форме; 11.5.2 использовать неполные предложения		
Показатель развития общества: свободное время			
И.А. Гончаров. «Обломов».			
Слушание	11.1.2 понимать общенаучную и узкоспециальную лексику социально-культурной, учебно-профессиональной, общественно-политической сфер		

Говорение	11.2.4 создавать развернутое монологическое высказывание для публичного выступления, удерживая внимание и взаимодействуя с аудиторией
Чтение	11.3.3 формулировать проблемные вопросы и отвечать на них, определяя пути решения проблемы; 11.3.4 владеть разными видами и стратегиями чтения в зависимости от цели и задач
Письмо	11.4.2 излагать сжато информацию прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального текста, в том числе материалы СМИ, перефразируя исходный материал и сохраняя основную мысль; 11.4.7 соблюдать пунктуационные нормы в конструкциях с союзом «как»
Использование языковых единиц	11.5.2 использовать неполные предложения
2 четверть	
Человек и история	
А.С.Пушкин. «Евгений Онегин». О.Сулейменов. «Одна война закончилась другой...»	
Слушание	11.1.3 определять основную мысль текста, выявляя авторскую позицию и выражая свое отношение
Говорение	11.2.5 участвовать в деловой беседе, решая проблему и достигая договоренности
Чтение	11.3.5 анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств; 11.3.6 извлекать необходимую информацию из разных источников, критически оценивая аргументы, содержащиеся в ней
Письмо	11.4.4 писать творческие работы (описания) с явно или скрыто выраженной авторской позицией; 11.4.6 соблюдать орфографические нормы (правописание частиц)
Использование языковых единиц	11.5.1 использовать прилагательные и страдательные причастия в краткой форме
Энергия будущего. Энергия слова.	
К.Алтайский. «Казахские мотивы». С.Назарова. «Мой зеленоглазый аруах». В.Высоцкий. «Баллада о времени».	
Слушание	11.1.3 определять основную мысль текста, выявляя авторскую позицию и выражая своё отношение
Говорение	11.2.4 создавать развернутое монологическое высказывание для публичного выступления, удерживая внимание и взаимодействуя с аудиторией
Чтение	11.3.1 понимать скрытый смысл текстов, определяя позицию автора
Письмо	11.4.6 соблюдать орфографические нормы (правописание предлогов и союзов); 11.4.7 соблюдать пунктуационные нормы в сложных союзных и бессоюзных предложениях, при обособлении второстепенных предложений
Использование языковых единиц	11.5.1 использовать производные предлоги; 11.5.2 использовать неполные предложения, сложные союзные и бессоюзные предложения
3 четверть	
Мир и безопасность	
Л.Н. Толстой. «Война и мир» (обзор с чтением глав о Бородинском сражении).	

О.Сулейменов. Публицистика об антиядерном движении «Невада – Семипалатинск».	
Слушание	11.1.3 определять основную мысль текста, выявляя авторскую позицию и выражая своё отношение
Говорение	11.2.3 соблюдать речевые нормы, избегая лексической недостаточности и избыточности, логических ошибок
Чтение	11.3.3 формулировать проблемные вопросы и отвечать на них, определяя пути решения проблемы; 11.3.4 владеть разными видами и стратегиями чтения в зависимости от цели и задач
Письмо	11.4.4 писать творческие работы (тексты смешанных типов) с явно или скрыто выраженной авторской позицией; 11.4.6 соблюдать орфографические нормы (правописание частиц, наречий, предлогов и союзов)
Использование языковых единиц	11.5.1 использовать производные предлоги; 11.5.2 использовать неполные предложения, сложные союзные и бессоюзные предложения
Театр и кино в современном мире	
А.П. Чехов. «Вишнёвый сад».	
Слушание	11.1.3 определять основную мысль текста, выявляя авторскую позицию и выражая свое отношение
Говорение	11.2.4 создавать развернутое монологическое высказывание для публичного выступления, удерживая внимание и взаимодействуя с аудиторией
Чтение	11.3.5 анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств; 11.3.7 сравнивать цели, целевую аудиторию, авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов
Письмо	11.4.1 создавать тексты смешанных типов, тексты публицистического стиля (репортаж) 11.4.5писать дискуссионное эссе;
Использование языковых единиц	11.5.1 использовать прилагательные и страдательные причастия в краткой форме, производные предлоги; 11.5.2 использовать неполные предложения, сложные союзные и бессоюзные предложения
4 четверть	
Высшая ценность – права человека	
Ю.О. Домбровский. «Хранитель древностей». Ч.Айтматов. «Легенда о манкурте».	
Слушание	11.1.1 понимать детально информацию сообщения, подтекст, определяя социально-поведенческие характеристики и коммуникативные намерения говорящего
Говорение	11.2.2 пересказывать тексты, адаптируя содержание для определенной целевой аудитории с использованием средств для привлечения внимания
Чтение	11.3.4 владеть разными видами и стратегиями чтения в зависимости от цели и задач
Письмо	11.4.5 писать сравнительно-сопоставительное эссе
Использование языковых единиц	11.5.1 использовать прилагательные и страдательные причастия в краткой форме, производные предлоги; 11.5.2 использовать неполные предложения, сложные союзные и бессоюзные предложения;

Современное общество: миграция	
В.В. Набоков. «Родина». П. Васильев. «Переселенцы». Н.А.Назарбаев «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания» (статья).	
Слушание	11.1.5 оценивать высказывание с точки зрения эффективности достижения коммуникативных задач
Говорение	11.2.4 создавать развернутое монологическое высказывание для публичного выступления, удерживая внимание и взаимодействуя с аудиторией
Чтение	11.3.5 анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств
Письмо	11.4.5писать эссе, в том числе дискуссионное, сравнительно-сопоставительное
Использование языковых единиц	11.5.1 использовать прилагательные и страдательные причастия в краткой форме, производные предлоги; 11.5.2 использовать неполные предложения, сложные союзные и бессоюзные предложения

4) *Кешкі мектептердің 10-11 сыныптарына арналған «Ағылшын тілі» пәнінен жалпы орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)*

Chapter 1. Generalprovisions

1. The subject program was developed in accordance with the State Compulsory Education Standard (primary, lower secondary and upper secondary education) approved by Republic of Kazakhstan government decree dated № 1080 dated 23 August, 2012.

2. The distinctive feature of the subject programmes is that they are focused on forming not only subject knowledge, but also a wide range of skills. The system of learning objectives is based on the following core values: Kazakhstani patriotism and civil responsibility respect cooperation work and creativity transparency lifelong learning. The English curriculum aims to provide opportunities for learners to communicate effectively with different audiences. It will achieve this aim through frequent opportunities in the school environment for interaction with peers, teachers and visitors, and through interactive tasks which involve informal and formal spoken and written presentations. There will also be a focus on out-of-school interaction with learners communicating online and face-to face with speakers of English from other cultures.

Through the study of English learners will understand how English works and rules related to language learning, how to deal with a wide range of global and curricular topics both receptively and productively, how to use a wide range of subject specific vocabulary when developing an argument.

Learners will be able to, understand a wide range of fiction of unfamiliar vocabulary from the context, speak with an appropriate level of fluency, accuracy, word stress, intonation and formality, read a range of fiction and non-fiction with confidence and enjoyment, successfully communicate with native English and non-native English speakers.

3. The English curriculum aims to develop learners who gain the high B1 level of language skills through the varied tasks which foster analysis, evaluation and creative thinking, the exposure to a wide variety of spoken and written sources and through the stimulating and challenging subject matter.

Chapter 2. Organization of the content of the subject of "The English language"

4. In the study of the subject "The English language"

4) in the 10th grade-1 hours a week, 34 hours a year;

5) in the 11th grade-1 hours a week, 34 hours a years.

5. The basic programme content for 10th grade:

1) Content. Using speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups, to provide sensitive feedback to peers. Evaluate and respond constructively to feedback from others, use feedback to set personal learning objectives. Organize and present information clearly to others. Develop and sustain a consistent argument when speaking or writing. Develop intercultural awareness through reading and discussion. Use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings. Use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world;

2) Listening. Understanding the main points in talk, specific information and the detail of an argument in talk on a wide range of general and curricular topics. Recognizing the attitude or opinion of the speaker(s) in talk on a wide range of general and curricular topics. Deducing meaning from context in talk. Viewpoints and extent of explicit agreement between speakers. Identifying inconsistencies in argument in extended talk on a range of general and curricular subjects;

3) Speaking. Using formal and informal language registers, asking and responding to complex questions to get information about a wide range of general and curricular topics. Explaining and justifying own and others' point of view, evaluating and giving comments on the views of others in a growing variety of talk contexts. Using appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general and curricular topics;

4) Reading. Understanding the main points, specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics. Reading a range of fiction and non-fiction texts. Deducing meaning from context, the attitude or opinion of the writer in texts. A range of familiar and unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and understanding. Inconsistencies in argument in texts on a range of general and curricular topics;

5) Writing. Planning, writing, editing and proofreading at text level using a growing range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately. Writing with grammatical accuracy, using style and register to achieve appropriate degree of formality. Develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons. Coherent writing at text level using a variety of connectors. Use of appropriate layout at text level. Punctuation in written works at text level with a good degree of accuracy;

6) Use of English. Using a variety of abstract compound nouns and complex noun phrases, a variety of quantifiers for countable and uncountable nouns and a

variety of noun phrases, a variety of compound adjectives, adjectives as participles, comparative structures indicating degree, and intensifying adjectives, a variety of determiners and pre-determiner structures, a wide variety of question types, relative, demonstrative, indefinite, quantitative pronouns and reflexive pronoun structures. Using perfect continuous forms and a variety of simple perfect active and passive forms, a variety of future active and passive and future continuous forms, a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech, present continuous and past continuous active and passive forms. Using a variety of reported statements and question forms, a variety of comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs, a variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs, a growing variety of past modal forms express speculation and deduction about the past, a variety of prepositional phrases before nouns and adjectives, a number of dependent prepositions following nouns and adjectives and a variety of prepositions following verbs. Using infinitive forms after an increased number of verbs and adjectives, gerund forms after a variety of verbs and prepositions, a variety of prepositional and phrasal verb. A variety of conjunctions. If / if only in third conditional structures, use a variety of relative clauses including with which [whole previous clause reference] on a range of familiar general and curricular topics.

6. The basic programme content for 11th grade:

1) Content. Speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups, to provide sensitive feedback to peers. Respect differing points of view. Evaluate and respond constructively to feedback from others, use feedback to set personal learning objectives. Develop and sustain a consistent argument. Develop intercultural awareness. Use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings. Use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world;

2) Listening. Understanding the main points, specific information, the detail of an argument implied meaning, recognizing the attitude or opinion of the speaker(s) in talk. Deducing meaning from context in talk, understanding speaker viewpoints and extent of explicit agreement between speakers, recognizing inconsistencies in argument in talk on a range of general and curricular subjects;

3) Speaking. Using formal and informal language registers in talk. Asking and responding with appropriate syntax and vocabulary to open-ended higher-order thinking questions. Explaining and justifying own and others' point of view, evaluating and giving comments on the views of others in a growing variety of talk contexts. Using appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of familiar and some unfamiliar general and curricular topics;

4) Reading. Understanding complex and abstract main points, specific information and detail, deducing meaning from context in texts. Reading a range of fiction and non-fiction texts on a variety of more complex and abstract general and curricular topics. Recognising the attitude, opinion or tone of the writer. Selecting and evaluating paper and digital reference resources to check meaning and

understanding. Recognising inconsistencies in argument in texts on a range of more complex and abstract general and curricular topics;

5) Writing. Planning, writing, editing and proofreading at text level on a range of general and curricular topics using a wide range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately, writing with grammatical accuracy using style and register to achieve an appropriate degree of formality in a variety of written genres on general and curricular topics. Developing with minimal support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a range of written genres. Writing coherently at text level using a variety of connectors. Using appropriate layout at text level. Punctuating written works at text level and a wide range of general and curricular topics with a good degree of accuracy;

6) Use of English. Using a variety of past modal forms to express appropriate functions, a variety of near modal structures, a variety of dependent prepositions with less common nouns, adjectives and verbs, a growing variety of more complex prepositional phrases including those relating to concession and respect, a variety of multi-word verbs of different syntactic types, a growing variety of more complex conjunctions to express condition concession and contrast, a variety of pre- and post-modifying noun structures, a variety of determiners relating to nouns for generic uses, some appositional uses and textual reference, affixes with appropriate meaning and correct spelling, a variety of impersonal and cleft structures, a wide variety of future forms, including future perfect forms, a variety of present and past forms, a wide variety of reported statement, command and question forms, a wide variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs/adverbial phrases on a wide range of general and curricular topics.

This is the substantive knowledge of the programme and comprises what we know in the subject and how we gain that knowledge. Knowledge in the subject is organized into strands of learning. Strands are further broken down into sub-strands, which will be at the level of a skill or topic, knowledge or understanding. Sub-strands, when expressed as grade-related expectations, form the learning objectives for a subject.

7. The learning objectives demonstrate the progression within each sub-strand allowing teachers to plan and assess, sharing with learners the next steps they should take.

8.Strand 1: Content. Learners develop skills needed for success in a range of academic subjects such as using speaking and listening skills to solve problems, organizing information clearly for others and developing intercultural awareness through reading and discussion.

9.Strand 2: Listening. A learner understands the main ideas of authentic texts of a range of genres, conversations on familiar and partially unfamiliar topics recognizes functionally important meanings, including details and specific information to fill in forms, tables, schemes understands the meaning of terms and the key units of texts on a range of curricular topics and general topics; distinguishes between a fact and an opinion recognizes and compares inconsistencies in medium-

length texts of a range of genres and styles on general and curricular topics, deduces the meanings of unfamiliar words using the context.

10. Strand 3: Speaking. A learner participates in a conversation in situations of formal and informal everyday communication correctly formulates utterances using the lexical and grammatical resources of the language expresses an emotional and evaluative attitude to the reality using a previously suggested strategy of oral communication analyses and compares texts providing arguments to support their point of view reasons evaluating events, opinions, and problems makes conclusions and suggests ways to solve a given problem.

11. Strand 4: Reading. A learner understands the main ideas of fiction and non-fiction texts in a range of genres and styles on Humanities uses a range of reading strategies identifies the time and cause-effect connections of events and phenomena analyses and compares the meanings of words using paper and digital resources critically evaluates the content of texts of a range of genres and styles.

12. Strand 5: Writing. A learner plans and makes a brief outline of a written text, edits and proofreads texts of a range of genres and styles, observes spelling and grammar rules, provides arguments in a written text based on media information, writes business letters and other documents, writes discursive texts expressing an opinion of an issue on a range of topics, including those related to social studies and humanities.

13. Strand 6: A learner expresses themselves using a good lexical range and variety of language with a generally high degree of accuracy. A learner develops an ability to use a wide range of past, present and future forms, modals, active and passive verb forms, direct and reported speech patterns.

Chapter 3. Learning objectives system

14. Education aims in the programme are presented by the codes. The first number in the code is a grade, the second one is the number of the strand, the third one is the number of the aim.

1) Strand 1: Content

Grade 10 mid B1	Grade 11 mid-high B1
10.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups	11.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups
10.1.2 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers	11.1.2 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers
10.1.3 respect differing points of view	11.1.3 respect differing points of view
10.1.4 evaluate and respond constructively to feedback from others	11.1.4 evaluate and respond constructively to feedback from others
10.1.5 use feedback to set personal learning objectives	11.1.5 use feedback to set personal learning objectives
10.1.6 organize and present information clearly to others	11.1.6 organize and present information clearly to others
10.1.7 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing	11.1.7 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing
10.1.8 develop intercultural awareness through reading and discussion	11.1.8 develop intercultural awareness through reading and discussion

10.1.9 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings	11.1.9 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings
10.1.10 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world	11.1.10 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world

2) Strand 2: Listening

Grade 10	Grade 11
mid B1	mid-high B1
10.2.1 understand the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics	11.2.1 understand the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics
10.2.2 understand specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics	11.2.2 understand specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics
10.2.3 understand the detail of an argument in extended talk on a wide range of general and curricular topics	11.2.3 understand the detail of an argument in extended talk on a wide range of general and curricular topics
10.2.4 understand implied meaning in extended talk on a wide range of general and curricular topics	11.2.4 implied meaning in extended talk on a wide range of general and curricular topics
10.2.5 recognize the attitude or opinion of the speaker(s) in extended talk on a wide range of general and curricular topics	11.2.5 recognize the attitude or opinion of the speaker(s) in extended talk on a wide range of general and curricular topics
10.2.6 deduce meaning from context in extended talk on a wide range of general and curricular topics	11.2.6 deduce meaning from context in extended talk on a wide range of general and curricular topics
10.2.7 understand speaker viewpoints and extent of explicit agreement between speakers on a range of general and curricular topics	11.2.7 understand speaker viewpoints and extent of explicit agreement between speakers on a range of general and curricular topics
10.2.8 recognize inconsistencies in argument in extended talk on a range of general and curricular subjects	11.2.8 recognize inconsistencies in argument in extended talk on a range of general and curricular subjects

3) Strand 3: Speaking

Grade 10	Grade 11
mid B1	mid-high B1
10.3.1 use formal and informal language registers in talk on a wide range of general and curricular topics	11.3.1 use formal and informal language registers in talk on a range of general and curricular topics
10.3.2 ask and respond to complex questions to get information about a wide range of general and curricular topics	11.3.2 ask and respond with appropriate syntax and vocabulary to open-ended higher-order thinking questions on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics
10.3.3 explain and justify own and others' point of view on a wide range of general and curricular topics	11.3.3 explain and justify own and others' point of view on a range of general and curricular topics
10.3.4 evaluate and comment on the views of others in a growing variety of talk contexts on a growing range of general and curricular topics	11.3.4 evaluate and comment on the views of others in a growing variety of talk contexts on a wide range of general and curricular topics
10.3.5 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general and curricular topics	11.3.5 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of familiar and some unfamiliar general and curricular topics

4) Strand 4: Reading

Grade 10 mid B1	Grade 11 mid-high B1
10.4.1 understand main points in extended texts on a range of familiar general and curricular topics	11.4.1 understand complex and abstract main points in extended texts on a range of familiar general and curricular topics
10.4.2 understand specific information and detail in extended texts on a range of familiar general and curricular topics	11.4.2 understand specific information and detail in extended texts on a range of familiar general and curricular topics
10.4.3 read a wide range of extended fiction and non-fiction texts on familiar and unfamiliar general and curricular topics	11.4.3 read a wide range of extended fiction and non-fiction texts on a general and curricular topics
10.4.4 deduce meaning from context in extended texts on a range of familiar general and curricular topics	11.4.4 deduce meaning from context in extended texts on a range of familiar and unfamiliar general and curricular topics
10.4.5 recognize the attitude or opinion of the writer in extended texts on a range of familiar general and curricular topics	11.4.5 recognize the attitude, opinion of the writer in extended texts on a range general and curricular topics
10.4.6 use a range of familiar and unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and extend understanding	11.4.6 select and evaluate paper and digital reference resources to check meaning and extend understanding
10.4.7 recognize inconsistencies in argument in extended texts on a range of general and curricular topics	11.4.7 recognize inconsistencies in argument in extended texts on a range of more complex and abstract general and curricular topics

5) Strand 5: Writing

Grade 10 mid B1	Grade 11 mid-high B1
10.5.1 plan, write, edit and proofread on a range of general and curricular topics	11.5.1 plan, write, edit and proofread on a wide range of general and curricular topics
10.5.2 use a growing range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately	11.5.2 use a wide range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately
10.5.3 write with grammatical accuracy on a range of familiar general and curricular topics	11.5.3 write with grammatical accuracy on a wide range of general and curricular topics
10.5.4 use style and register to achieve appropriate degree of formality in a growing variety of written genres on a range of general and curricular topics	11.5.4 use style and register to achieve an appropriate degree of formality in a wide variety of written genres on general and curricular topics
10.5.5 develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a wide range of written genres in familiar general and curricular topics	11.5.5 develop with minimal support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a wide range of written genres in familiar general and curricular topics
10.5.6 write coherently at text level using a variety of connectors on a range of familiar general and curricular topics	11.5.6 write coherently at text level using a variety of connectors on a wide range of familiar general and curricular topics
10.5.7 use appropriate layout at text level on a range of general and curricular topics	11.5.7 use appropriate layout at text level on a wide range of general and curricular topics
10.5.8 punctuate written work at text level on a wide range of general and curricular topics with a good degree of accuracy	11.5.8 punctuate written work at text level on a wide range of general and curricular topics with a good degree of accuracy

6) Strand 6: Use of English

Grade 10	Grade 11
mid B1	mid-high B1
10.6.1 use a variety of abstract compound nouns and complex noun phrases on a range of familiar general and curricular topics, and some unfamiliar general and curricular topics	11.6.1 use a variety of pre- and post-modifying noun structures on a wide range of general and curricular topics
10.6.2 use a variety of quantifiers for countable and uncountable nouns and a variety of noun phrases on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.2 use a variety of determiners relating to nouns for generic uses, some appositional uses and textual reference on a wide range of general and curricular topics
10.6.3 use a variety of compound adjectives, adjectives as participles, comparative structures indicating degree, and intensifying adjectives on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.3 use a variety of adjectives complemented by that, infinitive and wh-clauses on a wide range of general and curricular topics
10.6.4 use a wide variety of determiners and pre-determiner structures on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.4 use a range of affixes with appropriate meaning and correct spelling on a wide range of general and curricular topics
10.6.5 use a wide variety of question types on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.5 use a range of transitive and intransitive verb complementation patterns on a wide range of general and curricular topics
10.6.6 use a wide variety of relative, demonstrative, indefinite, quantitative pronouns and reflexive pronoun structures on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.6 use a growing variety of impersonal and cleft structures on a wide range of general and curricular topics
10.6.7 use a variety of future active and passive and future continuous forms on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.7 use a wide variety of future forms, including future perfect forms on a wide range of general and curricular topics
10.6.8 use appropriately a wide variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.8 use a wide variety of present and past forms, including a growing number of more nuanced contrasts [past and perfective aspect/simple and progressive aspect] on a wide range of general and curricular topics
10.6.9 use present continuous and past continuous active and passive forms on a wide range of general and familiar curricular topics	11.6.9 use a wide variety of reported statement, command and question forms on a wide range of general and curricular topics
10.6.10 use a variety of reported statements and question forms on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.10 use a wide variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs/adverbial phrases on a wide range of general and curricular topics
10.6.11 use a variety of comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs	11.6.11 use a wide variety of past modal forms to express appropriate functions
10.6.12 use a growing variety of past modal forms including must have, can't have, might have to express speculation and deduction about the past on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.12 use a variety of dependent prepositions with less common nouns, adjectives and verbs on a wide range of general and curricular topics
10.6.13 use a variety of prepositional phrases before nouns and adjectives, use a number of dependent prepositions following nouns and adjectives and a variety of prepositions following verbs on a wide range of familiar	11.6.13 use a growing variety of more complex prepositional phrases including those relating to concession and respect, use a variety of multi-word verbs of different syntactic types on a wide range of general and curricular topics

general and curricular topics	
10.6.14 use infinitive forms after an increased number of verbs and adjectives, use gerund forms after a variety of verbs and prepositions, use a variety of prepositional and phrasal verb on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.14 use a growing variety of more complex conjunctions to express condition concession. and contrast on a wide range of general and curricular topics
10.6.15 use a wide variety of conjunctions on a wide range of familiar general and curricular topics	
11.6.16 use if / if only in third conditional structures, use a variety of relative clauses including with which [whole previous clause reference] on a wide range of familiar general and curricular topics	

15. This program is implemented in accordance with the Long-Term Plan for the Standard Subject program in school subject "English language" for 10-11 grades of the evening schools on the updated content. (According to the app).

16. Distribution of hours in terms in sections and within sections is varied according to the teacher's consideration.

Кешкі мектептердің 10-11-сыныптарына арналған «Ағылшын тілі» оқу пәнінен жалпы орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) grade 10:

Units	Subunits
Learning objectives	
Term 1	
Science and scientific phenomena	Interesting facts about genetics. DNA
10.1.6 organise and present information clearly to others; 10.2.1 understand the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 10.3.4 evaluate and comment on the views of others in a growing variety of talk contexts on a growing range of general and curricular topics; 10.4.1 understand main points in extended texts on a range of familiar general and curricular topics; 10.5.2 use a growing range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately; 10.6.10 use a variety of reported statements and question forms on a wide range of familiar general and curricular topics; 10.6.11 use a variety of comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs; 10.6.12 use a growing variety of past modal forms including must have, can't have, might have to express speculation and deduction about the past on a wide range of familiar general and curricular topics	
Science and scientific phenomena	Myth busters (Physics, Chemistry, Biology)
10.1.2 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers; 10.2.3 understand the detail of an argument in unsupported extended talk on a wide range of general and curricular topics; 10.3.5 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general and curricular topics; 10.4.6 use a range of familiar and unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and extend understanding	
Natural Disasters	Causes and consequences of natural disasters (atmosphere, lithosphere, hydrosphere)
10.1.9 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; 10.2.2 understand specific information in unsupported extended talk on a wide range of general	

<p>and curricular topics; 10.4.4 deduce meaning from context in extended texts on a range of familiar general and curricular topics; 10.5.3 write with grammatical accuracy on a range of familiar general and curricular topics; 10.6.3 use a variety of compound adjectives, adjectives as participles, comparative structures indicating degree, and intensifying adjectives on a wide range of familiar general and curricular topics; 10.6.14 use infinitive forms after an increased number of verbs and adjectives use gerund forms after a variety of verbs and prepositions use a variety of prepositional and phrasal verb on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	
Natural Disasters	Focus on Kazakhstan: reporting on the causes and consequences of natural disasters
<p>10.1.5 use feedback to set personal learning objectives; 10.3.1 use formal and informal language registers in talk on a wide range of general and curricular topics; 10.3.5 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general and curricular topics; 10.4.7 recognize inconsistencies in argument in extended texts on a range of general and curricular topics; 10.5.3 write with grammatical accuracy on a range of familiar general and curricular topics; 10.6.13 use a variety of prepositional phrases before nouns and adjectives use a number of dependent prepositions following nouns and adjectives and a variety of prepositions following verbs on a wide range of familiar general and curricular topics; 10.6.17 use if / if only in third conditional structures use a variety of relative clauses including with which [whole previous clause reference] on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	
Natural Disasters	Prediction and prevention of natural disasters
<p>10.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups; 10.2.7 understand speaker viewpoints and extent of explicit agreement between speakers on a range of general and curricular topics; 10.5.5 develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a wide range of written genres in familiar general and curricular topics; 11.6.16 use if / if only in third conditional structures, use a variety of relative clauses including with which [whole previous clause reference] on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	
Term 2	
Virtual reality	Developing and evaluating mobile applications
<p>10.1.3 respect differing points of view; 10.1.4 evaluate and respond constructively to feedback from others; 10.2.1 understand the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 10.3.5 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general and curricular topics; 10.4.1 understand main points in extended texts on a range of familiar general and curricular topics; 10.5.4 use style and register to achieve appropriate degree of formality in a growing variety of written genres on a range of general and curricular topics; 10.6.1 use a variety of abstract compound nouns and complex noun phrases on a range of familiar general and curricular topics, and some unfamiliar general and curricular topics; 11.6.16 use if / if only in third conditional structures, use a variety of relative clauses including with which [whole previous clause reference] on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	

Virtual reality	Expressing and justifying opinions about 2D games
<p>10.1.10 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world;</p> <p>10.2.8 recognise inconsistencies in argument in extended talk on a range of general and curricular subjects;</p> <p>10.3.3 explain and justify own and others' point of view on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.4.4 deduce meaning from context in extended texts on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>10.5.8 punctuate written work at text level on a wide range of general and curricular topics with a good degree of accuracy;</p> <p>10.6.2 use a variety of quantifiers for countable and uncountable nouns and a variety of noun phrases on a wide range of familiar general and curricular topics;</p> <p>10.6.8 use appropriately a wide variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	
Organic and non-organic worlds	Discussing the difference between organic and non-organic food
<p>10.2.4 understand implied meaning in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.3.3 explain and justify own and others' point of view on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.4.1 understand main points in extended texts on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>10.6.6 use a wide variety of relative, demonstrative, indefinite, quantitative pronouns and reflexive pronoun structures on a wide range of familiar general and curricular topics;</p> <p>10.6.7 use a variety of future active and passive and future continuous forms on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	
Organic and non-organic worlds	Analyzing the advantages and disadvantages of biofuels
<p>10.1.9 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings;</p> <p>10.2.7 understand speaker viewpoints and extent of explicit agreement between speakers on a range of general and curricular topics;</p> <p>10.3.4 evaluate and comment on the views of others in a growing variety of talk contexts on a growing range of general and curricular topics;</p> <p>10.4.5 recognise the attitude or opinion of the writer in extended texts on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>10.5.2 use a growing range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately;</p> <p>10.6.4 use a wide variety of determiners and pre-determiner structures on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	
Term 3	
Reading for pleasure	Learners read a non-fiction text
<p>10.1.4 evaluate and respond constructively to feedback from others;</p> <p>10.1.6 organise and present information clearly to others;</p> <p>10.2.7 understand speaker viewpoints and extent of explicit agreement between speakers on a range of general and curricular topics;</p> <p>10.3.1 use formal and informal language registers in talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.4.3 read a wide range of extended fiction and non-fiction texts on familiar and unfamiliar general and curricular topics;</p> <p>10.5.1 plan, write, edit and proofread on a range of general and curricular topics;</p> <p>10.6.5 use a wide variety of question types on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	

Capabilities of human brain	Investigate and report on the functions of the brain
<p>10.2.3 understand the detail of an argument in unsupported extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.3.2 ask and respond to complex questions to get information about a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.4.6 use a range of familiar and unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and extend understanding;</p> <p>10.6.5 use a wide variety of question types on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	
Capabilities of human brain	Multiple intelligences (self-study project)
<p>10.1.10 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world;</p> <p>10.2.6 deduce meaning from context in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.3.2 ask and respond to complex questions to get information about a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.4.3 read a wide range of extended fiction and non-fiction texts on familiar and unfamiliar general and curricular topics;</p> <p>10.5.5 develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a wide range of written genres in familiar general and curricular topics;</p> <p>10.6.17 use if / if only in third conditional structures use a variety of relative clauses including with which [whole previous clause reference] on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	
Capabilities of human brain	Describing the symptoms of stress and giving advice on how to reduce stress
<p>10.1.5 use feedback to set personal learning objectives;</p> <p>10.2.2 understand specific information in unsupported extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.3.4 evaluate and comment on the views of others in a growing variety of talk contexts on a growing range of general and curricular topics;</p> <p>10.4.2 understand specific information and detail in extended texts on a range of familiar general and curricular topics, and some unfamiliar topics;</p> <p>10.5.7 use appropriate layout at text level on a range of general and curricular topics;</p> <p>10.6.1 use a variety of abstract compound nouns and complex noun phrases on a range of familiar general and curricular topics, and some unfamiliar general and curricular topics;</p> <p>10.6.15 use a wide variety of conjunctions on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	
Breakthrough technologies	Nanotechnology
<p>10.1.8 develop intercultural awareness through reading and discussion;</p> <p>10.2.8 recognise inconsistencies in argument in extended talk on a range of general and curricular subjects;</p> <p>10.3.2 ask and respond to complex questions to get information about a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.4.5 recognise the attitude or opinion of the writer in extended texts on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>10.6.3 use a variety of compound adjectives, adjectives as participles, comparative structures indicating degree, and intensifying adjectives on a wide range of familiar general and curricular topics;</p> <p>10.6.10 use a variety of reported statements and question forms on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	
Breakthrough technologies	Robotics
<p>10.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups;</p> <p>10.2.3 understand the detail of an argument in unsupported extended talk on a wide range of</p>	

<p>general and curricular topics; 10.3.2 ask and respond to complex questions to get information about a wide range of general and curricular topics; 10.3.5 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general and curricular topics; 10.4.5 recognise the attitude or opinion of the writer in extended texts on a range of familiar general and curricular topics; 10.5.5 develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a wide range of written genres in familiar general and curricular topics; 10.6.7 use a variety of future active and passive and future continuous forms on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	
Term 4	
Space X	Things you did not know about space
<p>10.1.9 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; 10.2.5 recognise the attitude or opinion of the speaker(s) in unsupported extended talk on a wide range of general and curricular topics; 10.3.5 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general and curricular topics; 10.4.4 deduce meaning from context in extended texts on a range of familiar general and curricular topics; 10.5.6 write coherently at text level using a variety of connectors on a range of familiar general and curricular topics 10.6.2 use a variety of quantifiers for countable and uncountable nouns and a variety of noun phrases on a wide range of familiar general and curricular topics; 10.6.8 use appropriately a wide variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a wide range of familiar general and curricular topics; 10.6.14 use infinitive forms after an increased number of verbs and adjectives use gerund forms after a variety of verbs and prepositions use a variety of prepositional and phrasal verb on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	
Space X	Analysis of sci-fi film from different perspectives (physics, biology, economics)
<p>10.1.7 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing; 10.2.1 understand the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 10.3.3 explain and justify own and others' point of view on a wide range of general and curricular topics; 10.4.6 use a range of familiar and unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and extend understanding; 10.5.2 use a growing range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately; 10.6.9 use present continuous and past continuous active and passive forms on a wide range of general and familiar curricular topics; 10.6.10 use a variety of reported statements and question forms on a wide range of familiar general and curricular topics; 10.6.12 use a growing variety of past modal forms including must have, can't have, might have to express speculation and deduction about the past on a wide range of familiar general and curricular topics; 10.6.15 use a wide variety of conjunctions on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	
Independent project	
<p>10.1.3 respect differing points of view; 10.2.2 understand specific information in unsupported extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p>	

10.3.2 ask and respond to complex questions to get information about a wide range of general and curricular topics;

10.4.2 understand specific information and detail in extended texts on a range of familiar general and curricular topics, and some unfamiliar topics;

10.5.7 use appropriate layout at text level on a range of general and curricular topics;

10.6.7 use a variety of future active and passive and future continuous forms on a wide range of familiar general and curricular topics;

10.6.13 use a variety of prepositional phrases before nouns and adjectives use a number of dependent prepositions following nouns and adjectives and a variety of prepositions following verbs on a wide range of familiar general and curricular topics

2) grade 11:

Units	Subunits
Learning objectives	
Term 1	
Making connections in biology	Journey to biological understanding
11.1.6 organise and present information clearly to others; 11.2.5 recognise the attitude or opinion of the speaker(s) in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 11.3.2 ask and respond with appropriate syntax and vocabulary to open-ended higher-order thinking questions on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics; 11.5.2 use a wide range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately; 11.6.3 use a variety of adjectives complemented by that, infinitive and wh- clauses on a wide range of general and curricular topics	
Investigate and report on animal world: bats, eagles, bees and dolphins	Introduction to the topic
11.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups; 11.1.3 respect differing points of view; 11.3.1 use formal and informal language registers in talk on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics; 11.4.2 understand specific information and detail in extended texts on a range of familiar and unfamiliar general and curricular topics; 11.4.4 deduce meaning from context in extended texts on a range of familiar and unfamiliar general and curricular topics	
Investigate and report on animal world: bats, eagles, bees and dolphins	Analyzing the specific features of animals
11.1.2 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers; 11.2.3 understand the detail of an argument in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 11.2.5 recognise the attitude or opinion of the speaker(s) in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 11.3.4 evaluate and comment on the views of others in a growing variety of talk contexts on a wide range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics; 11.5.4 use style and register to achieve an appropriate degree of formality in a wide variety of written genres on general and curricular topics; 11.6.8 use a wide variety of present and past forms, including a growing number of more nuanced contrasts [past and perfective aspect/simple and progressive aspect] on a wide range of general and curricular topics	
Investigate and report on animal world: bats, eagles, bees and dolphins	Presentation of the animals' specific features

<p>11.1.4 evaluate and respond constructively to feedback from others;</p> <p>11.1.5 use feedback to set personal learning objectives;</p> <p>11.1.7 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing;</p> <p>11.1.10 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world;</p> <p>11.2.8 recognise inconsistencies in argument in extended talk on a range of general and curricular subjects;</p> <p>11.3.1 use formal and informal language registers in talk on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;</p> <p>11.6.6 use a growing variety of impersonal and cleft structures on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>11.6.9 use a wide variety of reported statement, command and question forms on a wide range of general and curricular topics</p>	
Term 2	
Human brain	Amazing human brain facts (based on the latest science)
<p>11.1.2 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers</p> <p>11.2.6 deduce meaning from context in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>11.3.2 ask and respond with appropriate syntax and vocabulary to open-ended higher-order thinking questions on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;</p> <p>11.4.1 understand complex and abstract main points in extended texts on a range of familiar and unfamiliar general and curricular topics;</p> <p>11.5.7 use appropriate layout at text level on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>11.6.12 use a variety of dependent prepositions with less common nouns, adjectives and verbs on a wide range of general and curricular topics</p>	
Human brain	Giving and following instructions (How to use a device)
<p>11.1.10 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world;</p> <p>11.2.2 understand specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>11.3.4 evaluate and comment on the views of others in a growing variety of talk contexts on a wide range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;</p> <p>11.4.5 recognize the attitude, opinion of the writer in extended texts on a range general and curricular topics;</p> <p>11.5.4 use style and register to achieve an appropriate degree of formality in a wide variety of written genres on general and curricular topics;</p> <p>11.6.14 use a growing variety of more complex conjunctions to express condition concession. And contrast on a wide range of general and curricular topics</p>	
Human brain	Using memory techniques
<p>11.1.9 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings;</p> <p>11.2.4 understand implied meaning in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>11.3.5 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of familiar and some unfamiliar general and curricular topics;</p> <p>11.4.3 read a wide range of extended fiction and non-fiction texts on a variety of more complex and abstract general and curricular topics;</p> <p>11.5.8 punctuate written work at text level on a wide range of general and curricular topics with a good degree of accuracy;</p> <p>11.6.4 use a range of affixes with appropriate meaning and correct spelling on a wide range of general and curricular topics</p> <p>11.6.11 use a wide variety of past modal forms to express appropriate functions</p>	
Investigate and report on timekeeping	Introduction to the topic

devices/Science video	
<p>11.2.3 understand the detail of an argument in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>11.3.3 explain and justify own and others' point of view on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;</p> <p>11.4.2 understand specific information and detail in extended texts on a range of familiar and unfamiliar general and curricular topics</p>	
Investigate and report on timekeeping devices/Science video	The history of timekeeping devices
<p>11.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups;</p> <p>11.2.3 understand the detail of an argument in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>11.3.3 explain and justify own and others' point of view on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;</p> <p>11.4.7 recognize inconsistencies in argument in extended texts on a range of more complex and abstract general and curricular topics;</p> <p>11.5.1 plan, write, edit and proofread work at text level on a wide range of general and curricular topics</p>	
Term 3	
Work and inventions	Investigating the world of work
<p>11.1.6 organise and present information clearly to others;</p> <p>11.1.8 develop intercultural awareness through reading and discussion;</p> <p>11.2.2 understand specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>11.3.3 explain and justify own and others' point of view on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;</p> <p>11.3.5 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of familiar and some unfamiliar general and curricular topics;</p> <p>11.4.1 understand complex and abstract main points in extended texts on a range of familiar and unfamiliar general and curricular topics;</p> <p>11.5.2 use a wide range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately;</p> <p>11.5.3 write with grammatical accuracy on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>11.5.6 write coherently at text level using a variety of connectors on a wide range of familiar general and curricular topics;</p> <p>11.6.1 use a variety of pre- and post- modifying noun structures on a wide range of general and curricular topics</p>	
Work and inventions	Considering success in business
<p>11.1.9 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings;</p> <p>11.2.4 understand implied meaning in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>11.4.1 understand complex and abstract main points in extended texts on a range of familiar and unfamiliar general and curricular topics</p>	
Work and inventions	Comparing, analysing and ranking inventions Design your own invention
<p>11.1.7 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing;</p> <p>11.1.9 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings;</p> <p>11.2.7 understand speaker viewpoints and extent of explicit agreement between speakers on a range of general and curricular topics;</p> <p>11.3.5 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of familiar and some unfamiliar general and curricular topics;</p>	

11.4.6 select and evaluate paper and digital reference resources to check meaning and extend understanding;	
11.5.5 develop with minimal support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a wide range of written genres in familiar general and curricular topics;	
11.6.13 use a growing variety of more complex prepositional phrases including those relating to concession and respect use a variety of multi-word verbs of different syntactic types on a wide range of general and curricular topics	
STEM	Intelligent energy storage
11.1.2 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers;	
11.2.1 understand the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics;	
11.2.7 understand speaker viewpoints and extent of explicit agreement between speakers on a range of general and curricular topics;	
11.2.8 recognise inconsistencies in argument in extended talk on a range of general and curricular subjects;	
11.3.4 evaluate and comment on the views of others in a growing variety of talk contexts on a wide range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;	
11.4.7 recognize inconsistencies in argument in extended texts on a range of more complex and abstract general and curricular topics;	
11.5.1 plan, write, edit and proofread work at text level on a wide range of general and curricular topics	
11.5.6 write coherently at text level using a variety of connectors on a wide range of familiar general and curricular topics;	
11.6.7 use a wide variety of future forms, including future perfect forms on a wide range of general and curricular topics	
Term 4	
Recent advances in technology	A variety of technological, mobile and application tools for personal, educational and professional use
11.2.2 understand specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics;	
11.3.2 ask and respond with appropriate syntax and vocabulary to open-ended higher-order thinking questions on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;	
11.4.2 understand specific information and detail in extended texts on a range of familiar and unfamiliar general and curricular topics;	
11.5.7 use appropriate layout at text level on a wide range of general and curricular topics;	
11.6.9 use a wide variety of reported statement, command and question forms on a wide range of general and curricular topics;	
11.6.12 use a variety of dependent prepositions with less common nouns, adjectives and verbs on a wide range of general and curricular topics	
Recent advances in technology	Options for future careers Producing information leaflets
11.3.2 ask and respond with appropriate syntax and vocabulary to open-ended higher-order thinking questions on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;	
11.3.3 explain and justify own and others' point of view on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;	
11.4.4 deduce meaning from context in extended texts on a range of familiar and unfamiliar general and curricular topics;	
11.5.3 write with grammatical accuracy on a wide range of general and curricular topics;	
11.6.13 use a growing variety of more complex prepositional phrases including those relating to concession and respect use a variety of multi-word verbs of different syntactic types on a wide range of general and curricular topics	
The clothes of chemistry	Introduction to the topic

11.1.10 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world;	
11.2.5 recognise the attitude or opinion of the speaker(s) in extended talk on a wide range of general and curricular topics;	
11.4.3 read a wide range of extended fiction and non-fiction texts on a variety of more complex and abstract general and curricular topics	
The clothes of chemistry	Investigating the resources and processes involved in manufacturing clothes
11.1.6 organise and present information clearly to others ;	
11.1.8 develop intercultural awareness through reading and discussion;	
11.3.2 ask and respond with appropriate syntax and vocabulary to open-ended higher-order thinking questions on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;	
11.4.4 deduce meaning from context in extended texts on a range of familiar and unfamiliar general and curricular topics;	
11.5.8 punctuate written work at text level on a wide range of general and curricular topics with a good degree of accuracy;	
11.6.10 use a wide variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs/adverbial phrases on a wide range of general and curricular topics	

5) Кешкі мектептердің 10- 11-сыныптарына арналған «Алгебра және анализ бастамалары» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Жалпы орта білім беру деңгейінде «Алгебра және анализ бастамалары» пәнін оқыту маңызды болып табылады, себебі оны оқып-үйрену барысында математиканың практикалық маңыздылығы, тұлғаның логикалық және сыни тұрғыдан ойлау қабілетін қалыптастыру мен дамыту арқылы оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға мүмкіндік жасайды. Сондай-ақ, ғылыми-жаратылыстану пәндерін оқып-білуге қажетті математикалық білім мен білік негіздерін игеру қоршаған ортаның біртұтастығы туралы түсінікті қалыптастыруға ықпал етеді.

3. Мақсаты: қазіргі замандағы қоғамда өзін еркін сезінуге адамға қажетті ойлау қасиеттерін қалыптастыру арқылы оқушылардың зияткерлік деңгейін дамыту; практикалық іс-әрекеттерде қолдануда, басқа пәндерді үйренуде, білім алуды жалғастыруда қажетті математикалық білімді меңгеру.

4. Міндеттері:

1) Бағдарламаның «Алгебра», «Статистика және ықтималдықтар теориясы», «Математикалық модельдеу және анализ» бөлімдері бойынша математикалық білім, білік және дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға жағдай жасау;

2) әртүрлі мәнмәтіндегі есептерді шешуде математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, сандық қатынастар мен кеңістіктік формаларды оқып білуге ықпал ету;

3) есептерді шешу мақсатында оқушылардың білімдерін математикалық модельдерді құруға және керісінше, шынайы процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді суреттеп беруге бағыттау;

4) практикалық есептерді шешуде, алынған нәтижелерді бағалау мен олардың нақтылығын айқындауда лайықты математикалық әдістерді таңдап алу үшін логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;

5) коммуникативтік дағдыларын, оның ішінде, ақпаратты дұрыс және сауатты түрде беру, сонымен қатар түрлі ақпарат көздерінен, басылымдар мен электрондық құралдардан алынған ақпаратты қолдану қабілетін дамыту;

6) өздігінен және топта жұмыс істеуде қажетті тәуелсіздік, жауапкершілік, белсенділік, табандылық пен толеранттылық сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту;

7) математиканы оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану дағдыларын дамыту.

2-тарау. «Алгебра және анализ бастамалары» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

5. «Алгебра және анализ бастамалары» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

2) 11-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат.

6. 10-сыныпқа арналған «Алгебра және анализ бастамалары» пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) 7-9-сыныптардағы алгебра курсына қайталау;

2) «Функция, оның қасиеттері және графигі». Функция және оның берілу тәсілдері. Функцияның графиктерін түрлендіру. Функцияның қасиеттері. Кері функция ұғымы. Күрделі функция;

3) «Тригонометриялық функциялар». Тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері. Арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс;

4) «Тригонометриялық теңдеулер мен теңсіздіктер». Қарапайым тригонометриялық теңдеулер. Тригонометриялық теңдеулерді шешу әдістері. Қарапайым тригонометриялық теңсіздіктерді шешу;

5) «Ықтималдық». Оқиға ықтималдығы және оның қасиеттері. Ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелері;

6) «Туынды». Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі шегі. Функцияның нүктедегі және жиындағы үзіліссіздігі. Туындының анықтамасы. Туындыны табу ережелері. Туындының физикалық және геометриялық мағынасы. Функция графигіне жүргізілген жанаманың теңдеуі. Күрделі функцияның туындысы. Тригонометриялық функциялардың туындылары;

7) «Туындының қолданылуы». Функцияның өсу және кему белгілері. Функцияның кризистік нүктелері мен экстремум нүктелері. Туындының көмегімен функцияны зерттеу және оның графигін салу. Функцияның кесіндідегі ең үлкен және ең кіші мәндері;

8) «Кездейсоқ шамалар және олардың сандық сипаттамалары». Кездейсоқ шамалар. Дискретті және үздіксіз кездейсоқ шамалар. Дискретті кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамалары;

9) 10-сыныптағы алгебра және анализ бастамалары курсы қайталау.

7. 11-сыныпқа арналған «Алгебра және анализ бастамалары» пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) 10-сыныптағы алгебра және анализ бастамалары курсы қайталау;

2) «Алғашқы функция және интеграл». Алғашқы функция және анықталмаған интеграл. Анықталмаған интеграл қасиеттері. Қисықсызықты трапеция және оның ауданы. Анықталған интеграл. Жазық фигуралар аудандары мен айналу денелерінің көлемдерін анықталған интеграл көмегімен есептеу;

3) «Дәреже және түбір. Дәрежелік функция». n -ші дәрежелі түбір және оның қасиеттері. Рационал көрсеткішті дәреже. Рационал көрсеткішті дәрежесі бар өрнектерді түрлендіру. Иррационал өрнектерді түрлендіру. Дәрежелік функция, оның қасиеттері мен графигі. Нақты көрсеткішті дәрежелік функцияның туындысы мен интегралы;

4) «Көрсеткіштік және логарифмдік функциялар». Көрсеткіштік функция, оның қасиеттері мен графигі. Санның логарифмі және оның қасиеттері. Логарифмдік функция, оның қасиеттері мен графигі. Көрсеткіштік функцияның туындысы мен интегралы. Логарифмдік функцияның туындысы;

5) «Көрсеткіштік және логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер». Көрсеткіштік теңдеулер. Логарифмдік теңдеулер. Көрсеткіштік теңсіздіктер. Логарифмдік теңдеулер. Логарифмдік теңсіздіктер;

6) «Иррационал теңдеулер». Иррационал теңдеулер. Иррационал теңдеулерді шешу әдістері;

7) «Математикалық статистика элементтері». Бас жиын және таңдама. Дискретті және интервалды вариациялық қатарлар. Кездейсоқ шаманың сандық сипаттамаларын таңдама бойынша бағалау;

8) 10-11 сыныптардағы алгебра және анализ бастамалары курсы қайталау.

8. Оқу пәнінің білім мазмұны бөлімдерге бөлінген. Бұл бөлімдер күтілетін нәтижелер (біліктер немесе дағдылар, білім немесе түсініктер) түрінде берілген сыныптар бойынша оқыту мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады. Әр бөлімше ішінде тізбектеліп жазылған оқыту мақсаттары мұғалімге өз жұмысын жоспарлап, оқушылардың жетістіктерін бағалауға, сонымен қатар оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік жасайды.

9. Оқу пәнінің мазмұны үш бөлімді қамтиды: «Алгебра», «Статистика және ықтималдықтар теориясы», «Математикалық модельдеу және анализ».

10. «Алгебра» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: Алгебралық өрнектер және оларды түрлендіру; Теңдеулер және теңсіздіктер, олардың жүйелері және жиынтықтары; Тригонометрия.

11. «Статистика және ықтималдықтар теориясы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: Ықтималдықтар теориясының негіздері; Статистика және деректерді талдау.

12. «Математикалық модельдеу және анализ» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: Математикалық анализ бастамалары; Математикалық тіл және математикалық модель; Математикалық модельдеудің көмегімен есептер шығару.

3 тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

13. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 10.2.1.4. кодында «10» - сынып, «2.1» - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» - оқу мақсатының реттік саны.

14. Білім алушыларға қойылатын мақсаттар:

1-бөлім. «Алгебра»	
1. Алгебралық өрнектер және оларды түрлендіру	
10-сынып	11-сынып
10.1.1.	11.1.1.
	11.1.1.1 - n -ші дәрежелі түбір және n -ші дәрежелі арифметикалық түбірдің анықтамасын білу; 11.1.1.2 - n -ші дәрежелі түбір қасиеттерін білу; 11.1.1.3 - рационал көрсеткішті дәреже анықтамасын және қасиеттерін білу; 11.1.1.4 - алгебралық өрнектерді түрлендіру үшін рационал көрсеткішті дәреже қасиеттерін қолдану; 11.1.1.5 - иррационал өрнектерді түрлендіруде n -ші дәрежелі түбір қасиеттерін қолдану;
2. Теңдеулер және теңсіздіктер, олардың жүйелері және жиынтықтары	
10.1.2.	11.1.2.
	11.1.2.1 - иррационал теңдеудің анықтамасын білу, оның мүмкін болатын мәндер жиынын анықтай алу; 11.1.2.2 - теңдеудің екі жағын n дәрежеге шығару әдісі арқылы иррационал теңдеулерді шеше алу; 11.1.2.3 - айнымалыны алмастыру әдісі арқылы иррационал теңдеулерді шеше алу; 11.1.2.4 - көрсеткіштік теңдеулерді шеше алу; 11.1.2.5 - логарифмдік теңдеулерді шеше алу; 11.1.2.6 - көрсеткіштік теңсіздіктерді шеше алу; 11.1.2.7 - логарифмдік теңсіздіктерді шеше алу;
3. Тригонометрия	
10.1.3.	11.1.3.
10.1.3.1- тригонометриялық функциялар анықтамаларын, қасиеттерін білу және олардың графиктерін сала білу; 10.1.3.2 - тригонометриялық функциялардың графиктерін түрлендірулер көмегімен сала білу; 10.1.3.3 - арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс анықтамаларын білу және олардың мәндерін таба білу; 10.1.3.4 - құрамында кері тригонометриялық функциялары бар өрнектердің мәндерін табу; 10.1.3.5 - қарапайым тригонометриялық теңдеулерді шеше алу; 10.1.3.6 - тригонометриялық теңдеулерді көбейткіштерге жіктеу арқылы шеше алу; 10.1.3.7 - квадрат теңдеуге келтірілетін тригонометриялық теңдеулерді шеше алу; 10.1.3.8 - біртекті тригонометриялық теңдеулерді шеше алу;	

10.1.3.9 - қарапайым тригонометриялық теңсіздіктерді шеше алу;		
2-бөлім. «Статистика және ықтималдықтар теориясы»		
1. Ықтималдықтар теориясының негіздері		
10.2.1.		11.2.1.
10.2.1.1 - кездейсоқ оқиға ұғымын, кездейсоқ оқиға түрлерін білу және оларға мысалдар келтіру; 10.2.1.2 - ықтималдықтар қасиеттерін қолданып, кездейсоқ оқиғалардың ықтималдығын есептеу; 10.2.1.3 - ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелерін: * $P(A \cdot B) = P(A) \cdot P(B)$; * $P(A + B) = P(A) + P(B)$; * $P(A + B) = P(A) + P(B) - P(A \cdot B)$ түсіну және қолдану; 10.2.1.4 - кездейсоқ шаманың не екенін түсіну және кездейсоқ шамаларға мысалдар келтіру; 10.2.1.5 - дискретті және үзіліссіз кездейсоқ шамалардың анықтамаларын білу және оларды ажырата алу; 10.2.1.6 - кейбір дискретті кездейсоқ шамалардың үлестірім заңы кестесін құру; 10.2.1.7 - дискретті кездейсоқ шаманың математикалық күтімі ұғымын және оның қасиеттерін білу; 10.2.1.8 - дискретті кездейсоқ шаманың математикалық күтімін есептеу; 10.2.1.9 - дискретті кездейсоқ шаманың дисперсиясы мен орташа квадраттық (стандартты) ауытқуын есептеу; 10.2.1.10 - дискретті кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамаларын қолдану арқылы есептер шығару;		
2. Статистика және деректерді талдау		
10.2.2.	11.2.2.	
	11.2.2.1 - математикалық статистиканың негізгі терминдерін білу және түсіну; 11.2.2.2 - дискретті және аралық вариациялық қатарларды құрастыру үшін таңдаманы өңдеу; 11.2.2.3 - таңдама бойынша кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамаларын бағалау;	
3-бөлім. «Математикалық модельдеу және анализ»		
1. Математикалық анализ бастамалары		
10.3.1.		11.3.1.
10.3.1.1 - функция анықтамасын және берілу тәсілдерін білу; 10.3.1.2 - функция графигіне түрлендірулер орындай алу (параллель көшіру, сығу және созу); 10.3.1.3 - функция қасиеттерін анықтай алу; 10.3.1.4 - функцияның берілген графигі бойынша оның қасиеттерін: 1) функцияның анықталу облысы; 2) функцияның мәндер жиыны; 3) функцияның нөлдері; 4) функцияның периодтылығы; 5) функцияның бірсарындылық аралықтары; 6) функцияның таңбатұрақтылық аралықтары; 7) функцияның ең үлкен және ең кіші мәндері; 8) функцияның жұптылығы, тақтылығы; 9) функцияның шектелгендігі; 10) функция үзіліссіздігі;		11.3.1.1 - алғашқы функция және анықталмаған интеграл анықтамаларын білу; 11.3.1.2 - анықталмаған интеграл қасиеттерін білу және қолдану; 11.3.1.3 - негізгі анықталмаған интегралдарды 1. $\int x^n dx = \frac{x^{n+1}}{n+1} + C, n \neq -1$; 2. $\int \cos x dx = \sin x + C$; 3. $\int \sin x dx = -\cos x + C$; 4. $\int \frac{dx}{\cos^2 x} = \operatorname{tg} x + C$; 5. $\int \frac{dx}{\sin^2 x} = -\operatorname{ctg} x + C$ білу және оларды есептер шығаруда қолдану;

<p>11) функцияның экстремумдары сипаттай алу; 10.3.1.5 - кері функцияның анықтамасын білу және берілген функцияға кері функцияны табу және өзара кері функциялар графиктерінің орналасу қасиетін білу; 10.3.1.6 - $f(g(x))$ күрделі функциясын ажырата білу және функциялар композициясын құру; 10.3.1.7 - функцияның нүктедегі және шексіздіктегі шегінің анықтамасын білу; 10.3.1.8 - үзіліссіз функцияның анықтамасын білу; 10.3.1.9 - функция туындысының анықтамасын білу және анықтама бойынша функцияның туындысын табу; 10.3.1.10 - тұрақты функцияның және дәрежелік функцияның туындыларын табу; 10.3.1.11 - дифференциалдаудың ережелерін білу және қолдану; 10.3.1.12 - функция графигіне жүргізілген жанаманың тендеуін құрастыру; 10.3.1.13 - тригонометриялық функциялардың туындыларын табу; 10.3.1.14 - күрделі функцияның анықтамасын білу және оның туындысын табу; 10.3.1.15 - функцияның аралықта өсуінің (кемуінің) қажетті және жеткілікті шартын білу және қолдану; 10.3.1.16 - функцияның кризистік нүктелері мен экстремум нүктелерінің анықтамаларын және экстремумының бар болу шартын білу; 10.3.1.17 - функцияның кризистік нүктелері мен экстремум нүктелерін табу; 10.3.1.18 - туындының көмегімен функция қасиеттерін зерттеу және оның графигін салу; 10.3.1.19 - функцияның кесіндідегі ең үлкен және ең кіші мәндерін табу;</p>	<p>11.3.1.4 - қисық сызықты трапецияның анықтамасын білу және оның ауданын табу үшін Ньютон-Лейбниц формуласын қолдану; 11.3.1.5 - анықталған интеграл ұғымын білу және оны есептеу; 11.3.1.6-берілген сызықтармен шектелген жазық фигураның ауданын есептеу; 11.3.1.7 - айналу денесінің көлемін анықталған интеграл көмегімен есептеу формуласын білу және қолдану; 11.3.1.8 - дәрежелік функция анықтамасын білу және дәреже көрсеткішіне тәуелді дәрежелік функция графигін салу; 11.3.1.9 - нақты көрсеткішті дәрежелік функцияның туындысын табу ережелерін білу және қолдану; 11.3.1.10 - нақты көрсеткішті дәрежелік функцияның интегралын табу ережелерін білу және қолдану; 11.3.1.11 - көрсеткіштік функция анықтамасын білу және оның графигін салу; 11.3.1.12 - көрсеткіштік функцияның негізіне қатысты қасиеттерін білу; 11.3.1.13 - сан логарифмі, ондық және натурал логарифмдер анықтамаларын білу; 11.3.1.14 - логарифм қасиеттерін білу және оны логарифмдік өрнектерді түрлендіруде қолдану; 11.3.1.15 - логарифмдік функцияның анықтамасын, қасиеттерін білу және оның графигін салу; 11.3.1.16 - көрсеткіштік функцияның туындысы мен интегралын табу; 11.3.1.17 - логарифмдік функцияның туындысын табу;</p>
<p>2. Математикалық тіл және математикалық модель</p>	
<p>10.3.2.</p>	<p>11.3.2.</p>
<p>10.3.2.1 - туындының геометриялық мағынасын білу; 10.3.2.2 - туындының физикалық мағынасын білу;</p>	

15. Осы оқу бағдарламасы жалпы орта білім беру деңгейінің қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы 10-11-сыныптарына арналған «Алгебра және анализ бастамалары» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

16. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Жалпы орта білім беру деңгейінің қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы 10-11-сыныптарына арналған «Алгебра және анализ бастамалары» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 10-сынып

1-тоқсан	
7-9-сыныптардағы алгебра курсы қайталау	
Функция, оның қасиеттері және графигі	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
Функция және оның берілу тәсілдері	10.3.1.1 - функция анықтамасын және берілу тәсілдерін білу;
Функциялардың графиктерін түрлендіру	10.3.1.2 - функция графигіне түрлендірулер орындай алу (параллель көшіру, сығу және созу);
Функция қасиеттері	10.1.1.3 - функция қасиеттерін анықтай алу; 10.3.1.4 - функцияның берілген графигі бойынша оның қасиеттерін: 1) функцияның анықталу облысы; 2) функцияның мәндер жиыны; 3) функцияның нөлдері; 4) функцияның периодтылығы; 5) функцияның бірсарындылық аралықтары; 6) функцияның таңбатұрақтылық аралықтары; 7) функцияның ең үлкен және ең кіші мәндері; 8) функцияның жұптылығы, тақтылығы; 9) функцияның шектелгендігі; 10) функция үзіліссіздігі; 11) функцияның экстремумдары сипаттай алу;
Кері функция ұғымы	10.3.1.5 - кері функцияның анықтамасын білу және берілген функцияға кері функцияны табу және өзара кері функциялар графиктерінің орналасу қасиетін білу;
Күрделі функция	10.3.1.6 - $f(g(x))$ күрделі функциясын ажырата білу және функциялар композициясын құру;
Тригонометриялық функциялар	
Тригонометриялық функциялар, олардың қасиеттері мен графиктері	10.1.3.1 - тригонометриялық функциялар анықтамаларын, қасиеттерін білу және олардың графиктерін сала білу; 10.1.3.2 - тригонометриялық функциялардың графиктерін түрлендірулер көмегімен сала білу;
Арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс	10.1.3.3 - арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс анықтамаларын білу және олардың мәндерін таба білу; 10.1.3.4 - құрамында кері тригонометриялық функциялары бар өрнектердің мәнін табу;
2-тоқсан	
Тригонометриялық теңдеулер мен теңсіздіктер	
Қарапайым тригонометриялық теңдеулер	10.1.3.5 - қарапайым тригонометриялық теңдеулерді шеше алу;
Тригонометриялық теңдеулерді шешу	10.1.3.6 - тригонометриялық теңдеулерді көбейткіштерге жіктеу арқылы шеше алу; 10.1.3.7 - квадрат теңдеуге келтірілетін тригонометриялық теңдеулерді

әдістері	шеше алу; 10.1.3.8 - біртекті тригонометриялық теңдеулерді шеше алу;
Қарапайым тригонометриялық теңсіздіктерді шешу	10.1.3.9 - қарапайым тригонометриялық теңсіздіктерді шеше алу
Ықтималдық	
Оқиға ықтималдығы және оның қасиеттері	10.2.1.1 - кездейсоқ оқиға ұғымын, кездейсоқ оқиға түрлерін білу және оларға мысалдар келтіру; 10.2.1.2 - ықтималдықтар қасиеттерін қолданып, кездейсоқ оқиғалардың ықтималдығын есептеу;
Ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелері	10.2.1.3 - ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелерін: * $P(A \cdot B) = P(A) \cdot P(B)$; * $P(A + B) = P(A) + P(B)$; * $P(A + B) = P(A) + P(B) - P(A \cdot B)$ түсіну және қолдану;
3-тоқсан	
Туынды	
Функцияның нүктедегі және шексіздіктегі шегі	10.3.1.7 - функцияның нүктедегі және шексіздіктегі шегінің анықтамасын білу;
Функцияның нүктедегі және жиындағы үзіліссіздігі	10.3.1.8 - үзіліссіз функцияның анықтамасын білу;
Туындының анықтамасы	10.3.1.9 - функция туындысының анықтамасын білу және анықтама бойынша функцияның туындысын табу;
Туындыны табу ережелері	10.3.1.10 - тұрақты функцияның және дәрежелік функцияның туындыларын табу; 10.3.1.11 - дифференциалдаудың ережелерін білу және қолдану;
Туындының физикалық және геометриялық мағынасы	10.3.2.1 - туындының геометриялық мағынасын білу; 10.3.2.2 - туындының физикалық мағынасын білу; 10.3.3.1 - туындының физикалық мағынасына сүйене отырып, қолданбалы есептер шығару; 10.3.3.2 - туындының геометриялық мағынасын қолданып есептер шығару;
Функция графигіне жүргізілген жанаманың теңдеуі	10.3.1.12 - функция графигіне жүргізілген жанаманың теңдеуін құрастыру;
Күрделі функцияның туындысы	10.3.1.14 - күрделі функцияның анықтамасын білу және оның туындысын табу;
Тригонометриялық функциялардың туындылары	10.3.1.13 - тригонометриялық функциялардың туындыларын табу;
Туындының қолданылуы	
Функцияның өсу және кему белгілері	10.3.1.15 - функцияның аралықта өсуінің (кемуінің) қажетті және жеткілікті шартын білу және қолдану;
Функцияның кризистік нүктелері мен экстремум нүктелері	10.3.1.16 - функцияның кризистік нүктелері мен экстремум нүктелерінің анықтамаларын және экстремумының бар болу шартын білу; 10.3.1.17 - функцияның кризистік нүктелері мен экстремум нүктелерін табу;
Туындының көмегімен функцияны зерттеу	10.3.1.18 - туындының көмегімен функция қасиеттерін зерттеу және оның графигін салу;

және оның графигін салу	
Функцияның кесіндідегі ең үлкен және ең кіші мәндері	10.3.1.19 - функцияның кесіндідегі ең үлкен және ең кіші мәндерін табу; 10.3.3.3 - функцияның ең үлкен (ең кіші) мәндерін табуға байланысты қолданбалы есептер шығару;
4-тоқсан	
Кездейсоқ шамалар және олардың сандық сипаттамалары	
Кездейсоқ шамалар	10.2.1.4 - кездейсоқ шаманың не екенін түсіну және кездейсоқ шамаларға мысалдар келтіру;
Дискретті және үздіксіз кездейсоқ шамалар	10.2.1.5 - дискретті және үзіліссіз кездейсоқ шамалардың анықтамаларын білу және оларды ажырата алу; 10.2.1.6 - кейбір дискретті кездейсоқ шамалардың үлестірім заңы кестесін құру;
Дискретті кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамалары	10.2.1.7 - дискретті кездейсоқ шаманың математикалық күтімі ұғымын және оның қасиеттерін білу; 10.2.1.8 - дискретті кездейсоқ шаманың математикалық күтімін есептеу; 10.2.1.9 - дискретті кездейсоқ шаманың дисперсиясы мен орташа квадраттық (стандартты) ауытқуын есептеу; 10.2.1.10 - дискретті кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамаларын қолдану арқылы есептер шығару;
10-сыныптағы алгебра және анализ бастамалары курсы қайталау	

2) 11-сынып

1-тоқсан	
10-сыныптағы алгебра және анализ бастамалары курсы қайталау	
Алғашқы функция және интеграл	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
Алғашқы функция және анықталмаған интеграл. Анықталмаған интеграл қасиеттері	11.3.1.1 - алғашқы функция және анықталмаған интеграл анықтамаларын білу; 11.3.1.2 - анықталмаған интеграл қасиеттерін білу және қолдану; 11.3.1.3 - негізгі анықталмаған интегралдарды 1. $\int x^n dx = \frac{x^{n+1}}{n+1} + C, n \neq -1;$ 2. $\int \cos x dx = \sin x + C;$ 3. $\int \sin x dx = -\cos x + C;$ 4. $\int \frac{dx}{\cos^2 x} = \operatorname{tg} x + C;$ 5. $\int \frac{dx}{\sin^2 x} = -\operatorname{ctg} x + C$ білу және оларды есептер шығаруда қолдану;
Қисықсыздықты трапеция және оның ауданы. Анықталған интеграл.	11.3.1.4 - қисықсыздықты трапецияның анықтамасын білу және оның ауданын табу үшін Ньютон-Лейбниц формуласын қолдану; 11.3.1.5 - анықталған интеграл ұғымын білу және оны есептеу;
Жазық фигуралар аудандары мен	11.3.1.6 - берілген сызықтармен шектелген жазық фигураның ауданын есептеу;

айналу денелерінің көлемдерін анықталған интеграл көмегімен есептеу	11.3.1.7 - айналу денесінің көлемін анықталған интеграл көмегімен есептеу формуласын білу және қолдану;
2-тоқсан	
Дәреже мен түбір. Дәрежелік функция	
n -ші дәрежелі түбір және оның қасиеттері	11.1.1.1 - n -ші дәрежелі түбір және n -ші дәрежелі арифметикалық түбірдің анықтамасын білу; 11.1.1.2 - n -ші дәрежелі түбір қасиеттерін білу;
Рационал көрсеткішті дәреже	11.1.1.3 - рационал көрсеткішті дәреже анықтамасын және қасиеттерін білу;
Рационал көрсеткішті дәрежесі бар өрнектерді түрлендіру	11.1.1.4 - алгебралық өрнектерді түрлендіру үшін рационал көрсеткішті дәреже қасиеттерін қолдану;
Иррационал өрнектерді түрлендіру	11.1.1.5 - иррационал өрнектерді түрлендіруде n -ші дәрежелі түбір қасиеттерін қолдану;
Дәрежелік функция, оның қасиеттері мен графигі	11.3.1.8 - дәрежелік функция анықтамасын білу және дәреже көрсеткішіне тәуелді дәрежелік функция графигін салу;
Нақты көрсеткішті дәрежелік функцияның туындысы мен интегралы	11.3.1.9 - нақты көрсеткішті дәрежелік функцияның туындысын табу ережелерін білу және қолдану; 11.3.1.10 - нақты көрсеткішті дәрежелік функцияның интегралын табу ережелерін білу және қолдану;
Иррационал теңдеулер	
Иррационал теңдеулер. Иррационал теңдеулерді шешу әдістері	11.1.2.1 - иррационал теңдеудің анықтамасын білу, оның мүмкін болатын мәндер жиынын анықтай алу; 11.1.2.2 - теңдеудің екі жағын n дәрежеге шығару әдісі арқылы иррационал теңдеулерді шеше алу; 11.1.2.3 - айнымалыны алмастыру әдісі арқылы иррационал теңдеулерді шеше алу;
3-тоқсан	
Көрсеткіштік және логарифмдік функциялар	
Көрсеткіштік функция, оның қасиеттері мен графигі	11.3.1.11 - көрсеткіштік функция анықтамасын білу және оның графигін салу; 11.3.1.12 - көрсеткіштік функцияның негізіне қатысты қасиеттерін білу;
Сан логарифмі және оның қасиеттері	11.3.1.13 - сан логарифмі, ондық және натурал логарифмдер анықтамаларын білу; 11.3.1.14 - логарифм қасиеттерін білу және оны логарифмдік өрнектерді түрлендіруде қолдану;
Логарифмдік функция, оның қасиеттері мен графигі	11.3.1.15 - логарифмдік функцияның анықтамасын, қасиеттерін білу және оның графигін салу
Көрсеткіштік функцияның туындысы мен интегралы	11.3.1.16 - көрсеткіштік функцияның туындысы мен интегралын табу;

Логарифмдік функцияның туындысы	11.3.1.17 - логарифмдік функцияның туындысын табу;
Көрсеткіштік және логарифмдік теңдеулер мен теңсіздіктер	
Көрсеткіштік теңдеулер	11.1.2.4 - көрсеткіштік теңдеулерді шеше алу;
Логарифмдік теңдеулер	11.1.2.5 - логарифмдік теңдеулерді шеше алу;
Көрсеткіштік теңсіздіктер	11.1.2.6 - көрсеткіштік теңсіздіктерді шеше алу;
Логарифмдік теңсіздіктер	11.1.2.7 - логарифмдік теңсіздіктерді шеше алу;
4-тоқсан	
Математикалық статистика элементтері	
Бас жиын және таңдама	11.2.2.1 - математикалық статистиканың негізгі терминдерін білу және түсіну;
Дискретті және интервалды вариациялық қатарлар	11.2.2.2 - дискретті және аралық вариациялық қатарларды құрастыру үшін таңдаманы өңдеу;
Кездейсоқ шаманың сандық сипаттамаларын таңдамалар бойынша бағалау	11.2.2.3 - таңдама бойынша кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамаларын бағалау;
10-11 сыныптардағы алгебра және анализ бастамалары курсы қайталау	

б) Кешкі мектептердің 10-11 сыныптарына арналған «Геометрия» пәнінен жалпы орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде күндізгі оқыту түрі)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Жалпы орта білім беру (қоғамдық-гуманитарлық бағытындағы) деңгейінде «Геометрия» пәнін оқыту маңызды болып табылады, себебі оны оқып-үйрену барысында математиканың практикалық маңыздылығы, тұлғаның логикалық және сыни тұрғыдан ойлау қабілетін қалыптастыру мен дамыту арқылы оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға мүмкіндік жасайды. Сондай-ақ, ғылыми-жаратылыстану пәндерін оқып-білуге қажетті математикалық білім мен білік негіздерін игеру қоршаған ортаның бір тұтастығы туралы түсінікті қалыптастыруға ықпал етеді.

3. Мақсаты: қазіргі замандағы қоғамда өзін еркін сезінуге адамға қажетті ойлау қасиеттерін қалыптастыру арқылы оқушылардың зияткерлік деңгейін дамыту; практикалық іс-әрекеттерде қолдануда, басқа пәндерді үйренуде, білім алуды жалғастыруда қажетті математикалық білімді меңгеру.

4. Міндеттері:

1) Геометрия бойынша математикалық білім, білік және дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға жағдай жасау;

2) әр түрлі мәнмәтіндегі есептерді шешуде математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, сандық қатынастар мен кеңістіктік формаларды оқып білуге ықпал ету;

3) есептерді шешу мақсатында оқушылардың білімдерін математикалық модельдерді құруға және керісінше, шынайы процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді суреттеп беруге бағыттау;

4) практикалық есептерді шешуде, алынған нәтижелерді бағалау мен олардың нақтылығын айқындауда лайықты математикалық әдістерді таңдап алу үшін логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;

5) коммуникативтік дағдыларын, оның ішінде, ақпаратты дұрыс және сауатты түрде беру, сонымен қатар әр түрлі ақпарат көздерінен, басылымдар мен электрондық құралдардан алынған ақпаратты қолдану қабілетін дамыту;

6) өздігінен және топта жұмыс істеуде қажетті тәуелсіздік, жауапкершілік, белсенділік, табандылық пен толеранттылық сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту;

7) геометрияны оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану дағдыларын дамыту.

2-тарау. «Геометрия» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

5. «Геометрия» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

3) 10-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;

4) 11-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат.

6. 10-сыныпқа арналған «Геометрия» пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) 7-9 сыныптардағы геометрия курсы қайталау;

2) «Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтардың өзара орналасуы». Стереометрия аксиомалары және олардың салдарлары. Кеңістіктегі екі түзудің өзара орналасуы. Түзу мен жазықтықтың өзара орналасуы. Екі жазықтықтың өзара орналасуы:

3) «Кеңістіктегі бұрыш. Кеңістіктегі арақашықтық». Кеңістіктегі түзулер арасындағы бұрыш. Перпендикуляр және көлбеу. Үш перпендикуляр туралы теорема. Түзу мен жазықтық арасындағы бұрыш. Жазықтықтар арасындағы бұрыш. Кеңістіктегі арақашықтық;

4) «Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі және векторлар». Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі. Екі нүктенің арақашықтығы. Кесінді ортасының координаталары. Сфера теңдеуі. Кеңістіктегі вектордың координаталары. Векторлардың коллинеарлығы және компланарлығы. Векторларды қосу, векторды санға көбейту. Векторлардың скаляр көбейтіндісі;

5) 10-сыныптағы геометрия курсы қайталау.

7. 11-сыныпқа арналған «Геометрия» пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) 10-сыныптағы геометрия курсы қайталау;

2) «Көпжақтар». Көпжақ ұғымы. Призма және оның элементтері. Тік және дұрыс призма. Тікбұрышты параллелепипед және оның қасиеттері. Призманың жазбасы, бүйір және толық бетінің аудандары. Пирамида және оның элементтері. Қиық пирамида. Пирамиданың жазбасы, бүйір және толық бетінің аудандары. Қиық пирамида бетінің ауданы. Дұрыс көпжақтар;

3) «Айналу денелері және олардың элементтері». Цилиндр және оның элементтері. Цилиндрдің жазбасы, бүйір және толық бетінің аудандары. Конус және оның элементтері. Конустың жазбасы, бүйір және толық бетінің аудандары. Қиық конус және оның элементтері. Қиық конус бетінің ауданы. Сфера және шар. Сфера бетінің ауданы. Айналу денелерінің жазықтықпен қималары;

4) «Денелер көлемдері». Денелер көлемдерінің жалпы қасиеттері. Призма көлемі. Пирамида және қиық пирамида көлемдері. Цилиндр көлемі. Конус және қиық конус көлемдері. Шар көлемі;

5) 10-11 сыныптардағы геометрия курсы қайталау.

8. Оқу пәнінің білім мазмұны бөлімдерге бөлінген. Бұл бөлімдер күтілетін нәтижелер (біліктер немесе дағдылар, білім немесе түсініктер) түрінде берілген сыныптар бойынша оқу мақсаттарын қамтиды. Әр бөлім ішінде тізбектеліп жазылған оқу мақсаттары мұғалімге өз жұмысын жоспарлап, оқушылардың жетістіктерін бағалауға, сонымен қатар оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік жасайды.

9. «Геометрия» Оқу пәнінің мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:

- 1) геометриялық фигуралар туралы түсінік;
- 2) геометриялық фигуралардың өзара орналасуы;
- 3) метрикалық қатынастар;
- 4) векторлар және түрлендірулер.

3 тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

10. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші сан бөлім ретін, үшінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 10.2.4. кодында «10» - сынып, «2» - бөлім, «4» - оқу мақсатының реттік саны.

11. Білім алушыларға қойылатын талаптар:

10-сынып		11-сынып	
1-бөлім. Геометриялық фигуралар туралы түсінік			
10.1.1.	11.1.1.		
	11.1.1 - көпжақ анықтамасын және оның элементтерін білу; 11.1.2 - призманың анықтамасын, оның элементтері, призма түрлерін білу; оларды жазықтықта кескіндей алу; 11.1.3 - тікбұрышты параллелепипедтің анықтамасы мен қасиеттерін білу және оны жазықтықта кескіндеу; 11.1.4 - пирамиданың анықтамасын, оның элементтері, пирамида түрлерін білу; оларды жазықтықта кескіндей алу; 11.1.5 - қиық пирамиданың анықтамасын білу, оны жазықтықта кескіндей алу; 11.1.6 - дұрыс көпжақтың анықтамасын білу және дұрыс көпжақтардың түрлерін ажырату; 11.1.7 - цилиндрдің анықтамасын, оның элементтерін білу; цилиндрді жазықтықта		

<p>кескіндей алу; 11.1.8 - конустың анықтамасын, оның элементтерін білу; конусты жазықтықта кескіндей алу; 11.1.9 - қиық конустың анықтамасын, оның элементтерін білу; қиық конусты жазықтықта кескіндей алу; 11.1.10 - сфера, шардың анықтамаларын білу; оларды жазықтықта кескіндей алу; 11.1.11 - көпжақтар мен айналу денелерінің жазбаларын жасай білу.</p>	
2-бөлім. Геометриялық фигуралардың өзара орналасуы	
10.2.	11.2.
<p>10.2.1 - стереометрия аксиомаларын, олардың салдарларын білу және оларды математикалық символдар арқылы жазып көрсету; 10.2.2 - кеңістіктегі параллель және айқас түзулердің анықтамаларын білу және оларды анықтау және кескіндеу; 10.2.3 - кеңістіктегі параллель түзулердің қасиеттерін білу және оларды есептер шығаруда қолдану; 10.2.4 - түзу мен жазықтықтың параллельдік және перпендикулярлық белгілерін, қасиеттерін білу және оларды есептер шығаруда қолдану; 10.2.5 - жазықтықтардың параллельдігі мен перпендикулярлығының белгілерін білу және оларды есептер шығаруда қолдану; 10.2.6 - кеңістіктегі екі түзу арасындағы бұрыш анықтамасын білу.</p>	<p>11.2.1 - цилиндрдің, конустың және шардың жазықтықпен қималарын кескіндеу; 11.2.2 - сфера мен жазықтықтың өзара орналасуын білу</p>
3-бөлім. Метрикалық қатынастар	
10.3.	11.3.
<p>10.3.1 - үш перпендикуляр туралы теореманы білу және оны есептер шығаруда қолдану; 10.3.2 - түзу мен жазықтық арасындағы бұрыштың анықтамасын білу, кескіндей алу және оның шамасын табу; 10.3.3 - жазықтықтар арасындағы бұрыштың (екіжақты бұрыш) анықтамасын білу, кескіндей алу және оның шамасын табу; 10.3.4 - нүктеден жазықтыққа дейінгі және айқас түзулер арасындағы арақашықтықтарды табу; 10.3.5 – кеңістіктегі перпендикуляр, көлбеу және көлбеудің проекциясы анықтамаларын білу.</p>	<p>11.3.1 - призманың бүйір және толық бетінің аудандары формулаларын есептер шығаруда қолдану; 11.3.2 - пирамиданың (қиық пирамиданың) бүйір және толық бетінің аудандары формулаларын есептер шығаруда қолдану; 11.3.3 - көпжақтардың элементтерін таба білу; 11.3.4 - айналу денелерінің (цилиндр, конус, қиық конус, шар) элементтерін таба білу; 11.3.5 - цилиндрдің бүйір және толық беті аудандарының формулаларын есептер шығаруда қолдану; 11.3.6 - конустың бүйір және толық беті аудандарының формулаларын есептер шығаруда қолдану; 11.3.7 - қиық конустың бүйір және толық беті аудандарының формулаларын есептер шығаруда қолдану; 11.3.8 - сфера бетінің ауданын таба білу; 11.3.9 - кеңістік денелерінің көлемдерінің қасиеттерін білу және қолдану; 11.3.10 - призма көлемін табу формуласын қолдану; 11.3.11 - пирамида және қиық пирамида көлемдерін табу формулаларын қолдану; 11.3.12 - цилиндр көлемін табу формуласын қолдану; 11.3.13 - конус және қиық конус көлемдерін табу формулаларын қолдану; 11.3.14 - шар көлемін табу формуласын қолдану.</p>
4-бөлім. Векторлар және түрлендірулер	
10.4.	11.4.
<p>10.4.1 - кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесін жазықтықта кескіндей алу;</p>	

10.4.2 - кеңістіктегі екі нүкте арасындағы арақашықтықты таба білу; 10.4.3 - кеңістіктегі кесінді ортасының координаталарын таба білу; 10.4.4 - сфера теңдеуін білу; 10.4.5 - кеңістіктегі вектордың координаталарын және ұзындығын таба білу; 10.4.6 - кеңістіктегі коллинеар және компланар векторлардың анықтамаларын, векторлардың коллинеарлық шартын білу; 10.4.7 - векторларды қосу және азайтуды, векторды санға көбейтуді орындау; 10.4.8 - координаталық түрдегі векторлардың скаляр көбейтіндісі формуласын білу	
---	--

12. Осы оқу бағдарламасы кешкі мектептердің 10-11сыныптарына арналған «Геометрия» оқу пәні бойынша жалпы орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады (қазақ тілінде күндізгі оқыту түрі).

13. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Кешкі мектептердің 10-11сыныптарына арналған «Геометрия» оқу пәнінен жалпы орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына (қазақ тілінде күндізгі оқыту түрі) қосымша

1) 10-сынып

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
7-9-сыныптардағы геометрия курсы қайталау		
Стереометрия аксиомалары. Кеңістіктегі түзулер мен жазықтықтар өзара орналасуы	Стереометрия аксиомалары және олардың салдарлары	10.2.1 - стереометрия аксиомаларын, олардың салдарларын білу және оларды математикалық символдар арқылы жазып көрсету;
	Кеңістіктегі екі түзудің өзара орналасуы	10.2.2 - кеңістіктегі параллель және айқас түзулердің анықтамаларын білу және оларды анықтау және кескіндеу; 10.2.3 - кеңістіктегі параллель түзулердің қасиеттерін білу және оларды есептер шығаруда қолдану;
	Түзу мен жазықтықтың өзара орналасуы	10.2.4 - түзу мен жазықтықтың параллельдік және перпендикулярлық белгілерін, қасиеттерін білу және оларды есептер шығаруда қолдану;
	Екі жазықтықтың өзара орналасуы	10.2.5 - жазықтықтардың параллельдігі мен перпендикулярлығының белгілерін білу және оларды есептер шығаруда қолдану;
2-тоқсан		
Кеңістіктегі бұрыш. Кеңістіктегі арақашықтық	Кеңістіктегі түзулер арасындағы бұрыш	10.2.6 - кеңістіктегі екі түзу арасындағы бұрыш анықтамасын білу;
	Перпендикуляр және көлбеу	10.3.5 – кеңістіктегі перпендикуляр, көлбеу және көлбеудің проекциясы анықтамаларын білу;
	Үш перпендикуляр туралы теорема	10.3.1 - үш перпендикуляр туралы теореманы білу;
3-тоқсан		

Кеңістіктегі бұрыш. Кеңістіктегі арақашықтық	Түзу мен жазықтық арасындағы бұрыш	10.3.2 - түзу мен жазықтық арасындағы бұрыштың анықтамасын білу, кескіндей алу және оның шамасын табу;
	Екі жазықтық арасындағы бұрыш. Екіжақты бұрыш	10.3.3 - жазықтықтар арасындағы бұрыштың (екіжақты бұрыш) анықтамасын білу, кескіндей алу және оның шамасын табу;
	Кеңістіктегі арақашықтық.	10.3.4 - нүктеден жазықтыққа дейінгі және айқас түзулер арасындағы арақашықтықтарды таба білу;
Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі және векторлар	Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі	10.4.1 - кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесін жазықтықта кескіндей алу;
	Екі нүктенің арақашықтығы	10.4.2 - кеңістіктегі екі нүкте арасындағы арақашықтықты таба білу;
	Кесінді ортасының координаталары	10.4.3 - кеңістіктегі кесінді ортасының координаталарын таба білу;
	Сфера теңдеуі	10.4.4 - сфера теңдеуін білу;
4-тоқсан		
Кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесі және векторлар	Кеңістіктегі вектордың координаталары	10.4.5 - кеңістіктегі вектордың координаталарын және ұзындығын таба білу;
	Векторлардың коллинеарлығы және компланарлығы	10.4.6 - кеңістіктегі коллинеар және компланар векторлардың анықтамаларын, векторлардың коллинеарлық шартын білу;
	Векторларды қосу, векторды санға көбейту	10.4.7 - векторларды қосу және азайтуды, векторды санға көбейтуді орындау;
	Векторлардың скаляр көбейтіндісі	10.4.8 - координаталық түрдегі векторлардың скаляр көбейтіндісі формуласын білу қолдану;
10-сыныптағы геометрия курсы қайталау		

2) 11-сынып

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі	Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
10-сыныптағы геометрия курсы қайталау		
Көпжақтар	Көпжақ ұғымы	11.1.1 - көпжақ анықтамасын және оның элементтерін білу;
	Призма және оның элементтері. Тік және дұрыс призма	11.1.2 - призманың анықтамасын, оның элементтері, призма түрлерін білу; оларды жазықтықта кескіндей алу; 11.3.3 - көпжақтардың элементтерін таба білу;
	Тікбұрышты параллелепипед және оның қасиеттері	11.1.3 - тікбұрышты параллелепипедтің анықтамасы мен қасиеттерін білу және оны жазықтықта кескіндеу;
	Призманың жазбасы, бүйір	11.1.11 - көпжақтар мен айналу

	және толық бетінің аудандары	денелерінің жазбаларын жасай білу; 11.3.1 - призманың бүйір және толық бетінің аудандары формулаларын есептер шығаруда қолдану;
	Пирамида және оның элементтері	11.1.4 - пирамиданың анықтамасын, оның элементтері, пирамида түрлерін білу; оларды жазықтықта кескіндей алу; 11.3.3 - көпжақтардың элементтерін таба білу;
	Қиық пирамида	11.1.5 - қиық пирамиданың анықтамасын білу, оны жазықтықта кескіндей алу; 11.3.3 - көпжақтардың элементтерін таба білу;
2-тоқсан		
Көпжақтар	Пирамиданың жазбасы, бүйір және толық бетінің аудандары	11.1.11 - көпжақтар мен айналу денелерінің жазбаларын жасай білу; 11.3.2 - пирамиданың (қиық пирамиданың) бүйір және толық бетінің аудандары формулаларын есептер шығаруда қолдану;
	Қиық пирамида бетінің ауданы	11.3.2 - пирамиданың (қиық пирамиданың) бүйір және толық бетінің аудандары формулаларын есептер шығаруда қолдану;
	Дұрыс көпжақтар	11.1.6 - дұрыс көпжақтың анықтамасын білу және дұрыс көпжақтардың түрлерін ажырату;
3-тоқсан		
Айналу денелері және олардың элементтері	Цилиндр және оның элементтері	11.1.7 - цилиндрдің анықтамасын, оның элементтерін білу; цилиндрді жазықтықта кескіндей алу; 11.3.4 - айналу денелерінің (цилиндр, конус, қиық конус, шар) элементтерін таба білу;
	Цилиндрдің жазбасы, бүйір және толық бетінің аудандары	11.1.11 - көпжақтар мен айналу денелерінің жазбаларын жасай білу; 11.3.5 - цилиндрдің бүйір және толық беті аудандарының формулаларын есептер шығаруда қолдану;
	Конус және оның элементтері	11.1.8 - конустың анықтамасын, оның элементтерін білу; конусты жазықтықта кескіндей алу; 11.3.4 - айналу денелерінің (цилиндр, конус, қиық конус, шар) элементтерін таба білу;
	Конустың жазбасы, бүйір және толық бетінің аудандары	11.1.11 - көпжақтар мен айналу денелерінің жазбаларын жасай білу; 11.3.6 - конустың бүйір және толық беті аудандарының формулаларын есептер шығаруда қолдану;

	Қиық конус және оның элементтері	11.1.9 - қиық конустың анықтамасын, оның элементтерін білу; қиық конусты жазықтықта кескіндей алу; 11.3.4 - айналу денелерінің (цилиндр, конус, қиық конус, шар) элементтерін таба білу;
	Қиық конус бетінің ауданы	11.3.7 - қиық конустың бүйір және толық беті аудандарының формулаларын есептер шығаруда қолдану;
	Сферажәне шар	11.1.10 - сфера, шардың анықтамаларын білу; оларды жазықтықта кескіндей алу; 11.2.2 - сфера мен жазықтықтың өзара орналасуын білу; 11.3.4 - айналу денелерінің (цилиндр, конус, қиық конус, шар) элементтерін таба білу;
	Сфера бетінің ауданы	11.3.8 - сфера бетінің ауданын таба білу;
	Айналу денелерінің жазықтықпен қималары	11.2.1 - цилиндрдің, конустың және шардың жазықтықпен қималарын кескіндеу;
4-тоқсан		
Денелер көлемдері	Денелер көлемдерінің жалпы қасиеттері	11.3.9 - кеңістік денелерінің көлемдерінің қасиеттерін білу және қолдану;
	Призма көлемі	11.3.10 - призма көлемін табу формуласын қолдану;
	Пирамида және қиық пирамида көлемдері	11.3.11 - пирамида және қиық пирамида көлемдерін табу формулаларын қолдану;
	Цилиндр көлемі	11.3.12 - цилиндр көлемін табу формуласын қолдану;
	Конус және қиық конус көлемдері	11.3.13 - конус және қиық конус көлемдерін табу формулаларын қолдану;
	Шар көлемі	11.3.14 - шар көлемін табу формуласын қолдану;
10-11 сыныптардағы геометрия курсы қайталау		

7) Кешкі мектептердің 10-11-сыныптарға арналған «Информатика» пәнінен жалпы орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш,

негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. «Информатика» пәніне оқытудың мақсаты оқушыларды негізгі біліммен, тиімді пайдалануға арналған қазіргі ақпараттық технологиялармен жүретін жұмыс дағдылары және қабылеттерімен қамтамасыз ету болып табылады.

3. Негізгі міндеттер:

1) оқушылардың ақпараттық үдерістердің қоғамдағы ролінің түсінігін, ақпараттық технологияларды адам іс-әрекетінің әр түрлі салаларында пайдаланудың техникалық мүмкіндіктері мен перспективаларын қалыптастыру;

2) оқушылардың ақпараттық технологияларды күнделікті өмірде, оқуда және келешек еңбек іс-әрекетінде тиімді қолдануларына әрекет ету;

3) оқушыларға жүйені талдауға, шешім, программалық қосымшалар жасауға, оларды дамытып жетілдіруге, сонымен қатар, өздерінің өнімдерін бағалауға мүмкіндік бере отырып, олардың компьютермен жұмыс істеудің негізгі қағидаларын түсінуін дамыту;

4) талдау, абстракция, модельдеу мен программалау арқылы оқушыларға әр түрлі тапсырмаларды шешуді үйрету;

5) оқушыларда логикалық, алгоритмдік, сонымен қатар, жалпылау мен үйлестік, тапсырмаларды құрамдас бөлікке ажырату мен ортақ заңдылықтарды бөлу, қойылған тапсырмаларды шешуге тиімді және рационалды тәсілдер табу мүмкіндіктерін қосатын есептік ойлауды дамыту;

6) оқушыларда ақпараттық мәдениетті қалыптастыру – жалпы ережелерді ұстану және жеке тұлға мен бүкіл қазақстандық әлеуметтің мүддесін көздеу;

7) оқушылардың ғылыми тілді меңгеруіне және пән бойынша ұғымдық аппаратты байытуға септік жасау.

2 – тарау. «Информатика» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Информатика» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 10-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

2) 11-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

5. Оқу пәнінің мазмұны бағдарламаның пән бойынша оқыту бөлімдерінен тұрады. Әр бөлім бөлімшелерге бөлінген. Бөлімшелер күтілетін нәтиже, дағды немесе білік, білім немесе түсінік түрінде оқыту мақсаттарын қамтиды.

6. «Информатика» пәні бойынша бағдарламаның мазмұны 3 бөлімді қамтиды: компьютерлік жүйелер; ақпараттық нысандарды құру және түрлендіру; ақпараттық үдерістер және жүйелер;

7. 1-бөлім. «Компьютерлік жүйелер» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: техникалық құралдар; программалық қамтамасыз ету; ақпараттық қауіпсіздік.

8. 2-бөлім. «Ақпараттық нысандарды құру және түрлендіру» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: дизайн теориясы; мультимедиа; веб-жобалау; деректер қорын басқару жүйесіндегі деректер қоры.

9. 3-бөлім. «Ақпараттық үдерістер және жүйелер» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: ақпаратты ұсыну; ақпараттық технологиялардың дамуының заманауи тенденциялары.

10. 10-сыныпқа арналған оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) «Техникалық құралдар». Перифериялық құрылғыларды қосу және баптау;

2) «Программалық қамтамасыз ету». Қолданбалы программалық қамтамасыз етудің түрлері; түрлі операциялық жүйелердің артықшылықтары мен кемшіліктері;

3) «Ақпараттық қауіпсіздік». Ақпараттық қауіпсіздік терминдері; қауіпсіздік ережелері; деректерге қатынауды қорғау тәсілдері;

4) «Дизайн теориясы». Дизайнның негізгі ұғымдары; веб-сайтты жобалау;

5) «Ақпаратты ұсыну». Растрлы суреттерді кодтау; компьютерлік графиканың форматтары; графикалық файлдардың түрленуі;

6) «Мультимедиа». Берілген параметрлер бойынша графикалық нысанды құру (логотип, баннер, веб-бетке арналған батырма, текстура және т.б.); кілттік кадрлер бойынша анимацияланған баннер құру;

7) «Веб-жобалау». «Жақсы дизайн» қағидалары; веб-сайтқа графикалық нысандарды және анимация орналастыру; басылым;

8) «Деректер қорын басқару жүйесіндегі деректер қоры». Деректер қорын басқару жүйесіндегі кестелі деректер қорын құру; деректер қорындағы деректерді сұрыптау және сүзгіден өткізу;

9) «Ақпараттық технологиялардың заманауи даму тенденциясы». Жасанды интеллект және эксперттік жүйелер.

11. 11-сыныпқа арналған оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) «Программалық қамтамасыз ету». Операциялық жүйенің утилиттері.

2) «Техникалық құралдар». Ұялы құрылғылардың аппараттық қамтамасыз етудің негізгі компоненттері.

3) «Ақпаратты ұсыну». Дыбыстық және бейне файлдардың форматтары; дыбыстық және бейне файлдарды түрлендіру және кодектерді қолдану;

4) «Мультимедиа». Бейне түсіру мен монтаж жасаудың негізгі қағидалары; бейнеклиптермен жұмыс жасайтын программалардың мүмкіндіктері;

5) «Дизайн теориясы». Визуалды дизайнды түрлері; веб-эргономика ерекшеліктерін есепке ала отырып, графикалық редакторда сайттың дизайн-макетін құру.

6) «Веб-жобалау». Сайт конструкторы; веб-парақта мультимедианы орналастыру; веб-сайт құру әдістері; сайтты жылжыту әдістері; жоба нәтижелерін жариялау және тарату үшін файл алмастыруды қолдану.

7) «Деректер қорын басқару жүйесіндегі деректер қоры». Сұрау және есеп нысандарын құру; деректер қорындағы бастапқы кілтті қолдану;

8) «Ақпараттық технологиялардың заманауи даму тенденциясы». Ақпараттық технологиялардың заманауи даму тенденциясы:

8) «Ақпараттық қауіпсіздік». Ақпаратты немесе зияткерлік меншікті қорғау заңдары (авторлық құқық туралы, ақпарат туралы, электрондық құжат және электрондық сандық қолтаңба туралы заңдар); электрондық сандық қолтаңбаның және сертификаттың тағайындалуы; электрондық сандық қолтаңбаны электронды үкімет сайтында пайдалану.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

12. Оқыту мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген.

13. Бағдарламада «оқыту мақсаттары» төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 10.2.1.4. кодында «10» – сынып, «2.1» – екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» – оқыту мақсатының реттік саны.

14. Білім алушыларға қойылатын мақсаттар:

1-бөлім. Компьютерлік жүйелер	
10-сынып	11-сынып
1.1 Техникалық құралдар	
10.1.1.1 перифериялық құрылғыларды қосу және баптау	11.1.1.1 ұялы құрылғылардың аппараттық қамтамасыз етудің негізгі компоненттерін атау және олардың қызметін түсіндіре алу (планшеттер, телефондар)
1.2 Программалық қамтамасыз ету	
10.1.2.1 қолданбалы программалық қамтамасыз етудің түрлері бойынша, таратылу тәсілі бойынша жіктеу 10.1.2.2 түрлі операциялық жүйелердің артықшылықтары мен кемшіліктерін атау	11.1.2.1 операциялық жүйенің утилиттерін қолдану
1.3 Ақпараттық қауіпсіздік	
10.1.3.1 “ақпараттық қауіпсіздік”, “құпиялылық” және “мәліметтердің біртұтастығы” түсініктерін сипаттау 10.1.3.2 қауіпсіздік шараларын, деректерді резервтік көшіру, шифрлауды, айнабетіндегідей көшірмелеу (зеркалирование) ұғымдары арқылы сипаттау 10.1.3.3 деректерді қорғау тәсілдерін қолдану туралы дәлел келтіру	11.1.3.1 ақпаратты немесе зияткерлік меншікті қорғау туралы заңдардан аргументтік дәлелдемелер келтіру (авторлық құқық туралы, ақпарат туралы, электрондық құжат және электрондық сандық қолтаңба туралы заңдар) 11.1.3.2 электрондық сандық қолтаңбаның және сертификаттың міндеттерін сипаттау 11.1.3.3 электрондық сандық қолтаңбаны электронды үкімет сайтында пайдалану
2-бөлім. Ақпараттық нысандарды құру және түрлендіру	
10-сынып	11-сынып

2.1 Дизайн теориясы	
10.2.1.1 “дизайн” және “қолайлылық” ұғымдарын түсіндіру 10.2.1.2 ақпаратты қабылдау қағидаларының жобалау қалай жүзеге асыруға болатынын түсіндіру 10.2.1.3 «жақсы дизайн» қағидаларын жүзеге асыру (қарапайымдылық, қолайлылық және т.б.)	11.2.1.1 визуалды дизайнды түрлері бойынша жіктеу 11.2.1.2 веб-эргономика ерекшеліктерін есепке ала отырып, графикалық редакторда сайттың дизайн-макетін құру
2.2 Мультимедиа	
10.2.2.1 берілген параметрлер бойынша графикалық нысанды құру (логотип, баннер, веб-бетке арналған батырма, текстура және т.б.) 10.2.2.2 кілттік кадрлер бойынша веб-парақтарға анимация құру	11.2.2.1 бейне түсіру мен монтаж жасаудың негізгі қағидаларын сақтау 11.2.2.2 өз сценарийі бойынша, дыбыс, сурет, эффекттер және мәтін қосу арқылы, бейнеклипті монтаждау 11.2.2.3 бейнеклиптермен жұмыс жасайтын программалардың мүмкіндіктерін салыстыру
2.3 Веб-жобалау	
10.2.3.1 веб-редакторда веб-парақ құру 10.2.3.2 веб-сайтқа графикалық нысандарды және анимация орналастыру (логотип, баннер және т.с.с.)	11.2.3.1 сайт конструкторның қолданылып отырып веб-сайт құру 11.2.3.2 веб-парақта мультимедианы орналастыру (дыбыс пен бейне) 11.2.3.3 веб-сайт құру әдістерін салыстыру 11.2.3.4 сайтты жылжыту әдістерін сипаттау 11.2.3.5 жоба нәтижелерін жариялау және тарату үшін файл алмастыруды қолдану
2.4 Деректер қорын басқару жүйесіндегі деректер қоры	
10.2.4.1 бір кестелі деректер қорын құру 10.2.4.2 деректер қорындағы деректерді сұрыптау және сүзгіден өткізу 10.2.4.3 деректерді енгізу формасын құру	11.2.4.1 конструкторды пайдаланып деректерді таңдау үшін сұрау салуды қалыптастыру; 11.2.4.2 алынған деректерді пайдалана отырып формаға келтірілген есептер құру; 11.2.4.3 деректер қорында бастапқы кілттер не үшін қолданылатынын түсіндіру
3-бөлім. Ақпараттық үдерістер және жүйелер	
10-сынып	11-сынып
3.1 Ақпаратты ұсыну	
10.3.1.1 растрлы графикалық суреттердің ақпараттық көлемін көрсету; 10.3.1.2 графикалық файлдар форматтары арасындағы айырмашылықты түсіндіру 10.3.1.3 графикалық файлдарды түрлендірудің қажеттігін түсіндіру	11.3.1.1 дыбыстық файлдардың форматтары арасындағы айырмашылықты түсіндіру 11.3.1.2 бейне файл форматтары арасындағы айырмашылықты түсіндіру 11.3.1.3 дыбыстық және бейне файлдарды түрлендірудің және кодектерді қолданудың қажеттігін түсіндіру

3.2 Ақпараттық технологияның дамуының заманауи тенденциялары	
10.3.2.1 жасанды интеллект және эксперттік жүйелер туралы түсінік беру (анықтамасы, қолдану облысы) 10.3.2.2 эксперттік жүйелерді қолдану	11.3.2.1 ақпараттық технологияның дамуының заманауи тенденцияларын сипаттау

15. Осы оқу бағдарламасы кешкі мектептердің 10-11 сыныптарына арналған «Информатика» оқу пәні бойынша жалпы орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес (қазақ тілінде күндізгі оқыту түрі) жүзеге асырылады.

16. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Кешкі мектептердің 10-11 сыныптарына арналған «Информатика» оқу пәнінен жалпы орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар (қазақ тілінде күндізгі оқыту түрі)

1) 10-сынып

1 тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Компьютерлік жүйе	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттар
Перифериялық құрылғылар	10.1.1.1 перифериялық құрылғыларды қосу және баптау
Программалық қамтамасыз етуді жіктеу	10.1.2.1 қолданбалы программалық қамтамасыз ету түрлері бойынша, таратылу тәсілі бойынша жіктеу 10.1.2.2 түрлі операциялық жүйелердің артықшылықтары мен кемшіліктерін атау
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Ақпарат қауіпсіздігі	
Ақпаратты қорғау	10.1.3.1 “ақпараттық қауіпсіздік”, “құпиялылық” және “мәліметтердің біртұтастығы” түсініктерін сипаттау 10.1.3.2 қауіпсіздік шараларын, деректерді резервтік көшіру, шифрлауды, айнабегіндегідей көшірмелеу (зеркалирование) ұғымдары арқылы сипаттау 10.1.3.3 деректерді қорғау тәсілдерін қолдану туралы дәлел келтіру
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Дизайн теориясы	
Веб-сайтты жобалау	10.2.1.1 “дизайн” және “қолайлылық” ұғымдарын түсіндіру 10.2.1.2 ақпаратты қабылдау қағидаларының жобада қалай жүзеге асыруға болатынын түсіндіру
2 тоқсан	

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Графикалық нысандар	
Кодтау	10.3.1.1 растрлы графикалық суреттердің ақпараттық көлемінкөрсету
Компьютерлік графиканың форматтары	10.3.1.2 графикалық файлдар форматтары арасындағы айырмашылықты түсіндіру 10.3.1.3 графикалық файлдарды түрлендірудің қажеттігін түсіндіру
Логотип	10.2.2.1 берілген параметрлер бойынша графикалық нысанды құру (логотип, баннер, веб-бетке арналған батырма, текстура және т.б.)
3 тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Сайт құрастыру	
Анимация	10.2.2.2 кілттік кадрлер бойынша веб-парақтарға анимация құру
Веб-сайтты құру	10.2.1.3 «жақсы дизайн» қағидаларын жүзеге асыру (қарапайымдылық, қолайлылық және т.б.) 10.2.3.1 веб-редакторда веб-парақ құру 10.2.3.2 веб-сайтқа графикалық нысандарды және анимация орналастыру (логотип, баннер және т.с.с.)
Веб-парақтағы графика	10.2.3.3 веб-сайтқа графикалық нысандарды және анимация орналастыру (логотип, баннер және т.с.с.)
4 тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Ақпараттық жүйелер	
Деректер қорын басқару жүйесіндегі деректер қоры	10.2.4.1 бір кестелі деректер қорын құру 10.2.4.2 деректер қорындағы деректерді сұрыптау және сүзгіден өткізу 10.2.4.3 деректерді енгізу формасын құру
Эксперттік жүйелер	10.3.2.1 жасанды интеллект және эксперттік жүйелер туралы түсінік беру (анықтамасы, қолдану облысы) 10.3.2.2 эксперттік жүйелерді қолдану

2) 11-сынып

1 тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Компьютерлік жүйе	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімінің мазмұны	Оқыту мақсаттары
Утилиттер	11.1.2.1 операциялық жүйенің утилиттерін қолдану
Ұялы құрылғылар	11.1.1.1 ұялы құрылғылардың аппараттық қамтамасыз етудің негізгі компоненттерін атау және олардың қызметін түсіндіре алу (планшеттер, телефондар)

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Ақпаратты беру жолдары	
Дыбыстық ақпаратты өңдеу	11.3.1.1 дыбыстық файлдардың форматтары арасындағы айырмашылықты түсіндіру 11.3.1.3 дыбыстық және бейне файлдарды түрлендірудің және кодектерді қолданудың қажеттігін түсіндіру
Видео ақпаратты өңдеу	11.3.1.2 бейне файл форматтары арасындағы айырмашылықты түсіндіру 11.3.1.3 дыбыстық және бейне файлдарды түрлендірудің және кодектерді қолданудың қажеттігін түсіндіру 11.2.2.1 бейне түсіру мен монтаж жасаудың негізгі қағидаларын сақтау
2 тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Ақпаратты беру жолдары	
Видео ақпаратты өңдеу	11.2.2.2 өз сценаріі бойынша, дыбыс, сурет, эффекттер және мәтін қосу арқылы, бейнеклипті монтаждау 11.2.2.3 бейнеклиптермен жұмыс жасайтын программалардың мүмкіндіктерін салыстыру 11.2.3.5 жоба нәтижелерін жариялау және тарату үшін файл алмастыруды қолдану
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Сайт құрастыру	
Сайт дизайнын құру	11.2.1.1 визуалды дизайнды түрлері бойынша жіктеу 11.2.1.2 веб-эргономика ерекшеліктерін есепке ала отырып, графикалық редакторда сайттың дизайн-макетін құру
3 тоқсан	
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Сайт құрастыру	
Сайт құру	11.2.3.1 сайт конструкторның қолдана отырып веб-сайт құру 11.2.3.2 веб-парақта мультимедианы орналастыру (дыбыс пен бейне) 11.2.3.3 веб-сайт құру әдістерін салыстыру
Интернетте жариялау	11.2.3.4 сайтты жылжыту әдістерін сипаттау 11.2.3.5 жоба нәтижелерін жариялау және тарату үшін файл алмастыруды қолдану
Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Шынайы мәселелерді шешу	
Деректер қорын басқару жүйесіндегі жоба	11.2.4.1 конструкторды пайдаланып деректерді таңдау үшін сұрау салуды қалыптастыру; 11.2.4.2 алынған деректерді пайдалана отырып формаға келтірілген есептер құру; 11.2.4.3 деректер қорында бастапқы кілттер не үшін қолданылатынын түсіндір
4 тоқсан	

Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі: Ақпараттық қоғам	
Ақпараттық технологияның дамуының заманауи тенденциялары	11.3.2.1 ақпараттық технологияның дамуының заманауи тенденцияларын сипаттау
Ақпараттық қауіпсіздік	11.1.3.1 ақпаратты немесе зияткерлік меншікті қорғау туралы заңдардан аргументтік дәлелдемелер келтіру (авторлық құқық туралы, ақпарат туралы, электрондық құжат және электрондық сандық қолтаңба туралы заңдар); 11.1.3.2 электрондық сандық қолтаңбаның және сертификаттың міндеттерін сипаттау; 11.1.3.3 электрондық сандық қолтаңбаны электронды үкімет сайтында пайдалану
Жобалау қызметі	11.1.3.1 ақпаратты немесе зияткерлік меншікті қорғау туралы заңдардан аргументтік дәлелдемелер келтіру (авторлық құқық туралы, ақпарат туралы, электрондық құжат және электрондық сандық қолтаңба туралы заңдар)

8) Кешкі мектептердің 10-11-сыныптарына арналған жалпы орта білім беру деңгейінің «Физика» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. 7-11-сыныптардағы физика курсының оқу мақсаты - білім алушылардың ғылыми дүниетанымдық негіздерін, әлемнің жаратылыстанымдық-ғылыми бейнесін тұтастай қабылдауын, өмірде маңызды практикалық мәселелерді шешуде табиғат құбылыстарын бақылау, жазу, талдау қабілеттерін қалыптастыру.

3. Мақсатқа сәйкес оқу пәнін оқытудың негізгі міндеттері мынадай болып табылады:

1) білім алушылардың әлемнің заманауи физикалық бейнесінің негізінде жатқан заңдылықтар мен принциптер туралы іргелі білімді, табиғатты танудың ғылыми әдістерді меңгеруіне ықпал ету;

2) білім алушылардың интеллектуалдық, ақпараттық, коммуникативтік және рефлексивтік мәдениетін дамытуға, физикалық экспериментті және зерттеу жұмыстарын орындау дағдыларын қалыптастыру;

3) оқу және зерттеу қызметіне жауапкершілікпен қарауға тәрбиелеу;

4) меңгерген дағдыларды табиғат ресурстарын пайдалану мен қоршаған ортаны қорғауда, қоғам мен адам өмірінің қауіпсіздігін қамтамасыз етуде қолдану.

3. «Физика» пәнінің оқу процесін ұйымдастыруға қойылатын талаптар

4. «Физика» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі: 10-11-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында 64 сағатты құрайды.

5. Оқу пәнінің мазмұны 9 бөлімді қамтиды: механика; молекулалық физика; электр және магнетизм; тербелістер; толқындар; оптика; кванттық физика; нанотехнология және наноматериалдар; космология.

6. «Механика» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: кинематика; динамика; статика және гидростатика сақталу заңдары; гидродинамика.

7. «Молекулалық физика» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: молекулалық физика; газ заңдары; термодинамика негіздері; сұйық және қатты денелер.

8. «Электр және магнетизм» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: электростатика; тұрақты ток; әртүрлі ортадағы электр тогы, магнит өрісі; электромагниттік индукция.

9. «Тербелістер» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: механикалық тербелістер; электромагниттік тербелістер; айнымалы ток.

10. «Толқындар» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: электромагниттік толқындар.

11. «Оптика» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: толқындық оптика; геометриялық оптика.

12. «Кванттық физика» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: атомдық және кванттық физика; атом ядросының физикасы.

13. Оқу пәнінің 10-сыныптағы базалық білім мазмұны:

1) «Кинематика». Дене қозғалысы кинематикасының негізгі теңдеулері мен графиктері; салыстырмалы қозғалыс, қисық сызықты қозғалыс кинематикасы;

2) «Динамика». Күштер; күштерді қосу; Ньютон заңдары; бүкіл әлемдік тартылыс заңы; гравитациялық өрістегі дене қозғалысы;

3) «Статика және гидростатика». Массалар центрі; тепе-теңдік түрлері, қатынас ыдыстар; Паскаль заңы, атмосфералық қысым, Торричелли тәжірибесі.

4) «Сақталу заңдары». Механикадағы импульс және энергияның сақталу заңдары, серпімді және серпімсіз соқтығысулар;

5) «Гидродинамика». Газдар мен сұйықтардың ламинарлық және турбуленттік ағысы, денелердің тұтқыр сұйықтағы қозғалысы;

№ 1 Зертханалық жұмыс: «Тұтқыр сұйықта қозғалатын кішкентай шардың қозғалысын зерттеу»;

6) «Молекулалық физика». Молекулалық кинетикалық теориясының негізгі қағидалары, термодинамикалық параметрлер; кристалл және кристалл емес заттар, қатты денелердің, сұйықтар мен газдардың моделі, молекула-кинетикалық теорияның негізгі теңдеуі;

7) «Газ заңдары». Идеал газ күйінің теңдеуі; изопроцестер; адиабаталық процесс;

8) «Термодинамика негіздері». Идеал газдың ішкі энергиясы, термодинамикалық жұмыс, жылу мөлшері, жылу сыйымдылық,

термодинамиканың бірінші заңы, термодинамиканың бірінші заңын әртүрлі процестерге қолдану, адиабаталық процесс, термодинамиканың екінші заңы, жылу қозғалтқыштары;

9) «Сұйық және қатты денелер». Қаныққан және қанықпаған бу, ауаның ылғалдылығы, шық нүктесі, сұйықтың беттік керілуі, жұғу, қылтүтік құбылыстар;

10) «Электростатика». Электр заряды, Кулон заңы, электр өрісі, электр өрісінің кернеулігі, біртекті электр өрісіндегі электр өрісінің кернеулігі мен потенциалдар арасындағы байланыс, электр сыйымдылық; конденсаторлар; сыйымдылықтың өлшем бірлігі және электр өрісінің энергиясы;

11) «Тұрақты ток». Электр тогы, ток көзінің электр қозғаушы күші мен ішкі кедергісі; толық тізбек үшін Ом заңы, электр тогының жұмысы мен қуаты, ток көзінің пайдалы әсер коэффициенті, пайдаланылған энергия құны;

Практикалық жұмыс: «Тұрмыстық құралдардың тұтынатын қуаты мен жұмысын есептеу»;

12) «Әртүрлі ортадағы электр тогы». Металдардағы электр тогы; асқын өткізгіштік, жартылай өткізгіштердегі электр тогы, жартылай өткізгішті құралдар, электролит ерітінділеріндегі электр тогы, электролиз заңы, газдардағы және вакуумдегі электр тогы;

№ 2 Зертханалық жұмыс: «Электролиттердегі электр тогының пайда болуын зерттеу»;

13) «Магнит өрісі». Магнит өрісі; тогы бар өткізгіштердің әсері, Ампер тәжірибесі, магнит индукциясының векторы; бұрғы ережесі; Ампер күші; зарядталған бөлшектердің магнит өрісіндегі қозғалысы; заттардың магниттік қасиеттері; жасанды магниттер; соленоид;

14) «Электромагниттік индукция». Магнит ағыны, электромагниттік индукция, электромагниттік индукция заңы; Ленц ережесі; магнит өрісінің энергиясы; электр қозғалтқыш және тұрақты токтың электрогенераторы;

14. Оқу пәнінің 11-сыныптағы базалық білім мазмұны:

1) «Механикалық тербелістер». Гармоникалық тербелістердің теңдеулері мен графиктері;

2) «Электромагниттік тербелістер». Еркін және еріксіз электромагниттік тербелістер; механикалық тербелістер мен электромагниттік тербелістер арасындағы ұқсастық;

3) «Айнымалы ток». Айнымалы ток генераторы; еріксіз электромагниттік тербелістер; айнымалы ток; электр тізбегіндегі кернеу резонансы; Қазақстандағы және дүние жүзіндегі электр энергиясын өндіру және қолдану;

№ 1 Зертханалық жұмыс: «Трансформатор орамасындағы орам санын анықтау»;

4) «Электромагниттік толқындар». Электромагниттік толқындардың жұтылуы мен шығарылуы; радиобайланыс; детекторлы радиоқабылдағыш; аналогты-сандық түрлендірулер; байланыс арналары; байланыс құралдары;

5) «Толқындық оптика». Жарықтың интерференциясы; жарықтың дифракциясы; дифракциялық торлар; жарықтың поляризациясы;

№ 2 Зертханалық жұмыс: «Дифракциялық тордың көмегімен жарықтың толқын ұзындығын анықтау»;

№ 3 Зертханалық жұмыс: «Поляризация құбылысын бақылау»;

6) «Геометриялық оптика». Геометриялық оптика заңдары, жазық-параллель пластинадан шағылу, толық ішкі шағылу; оптика-талшықты тасымалдаушылар, оптикалық құралдар;

№ 4 Зертханалық жұмыс: «Шынының сыну көрсеткішін анықтау»;

7) «Атомдық және кванттық физика». Жарықтың корпускулярлық-толқындық табиғатының біртұтастығы; сәулеленудің түрлері; спектрлер; спектрлік құралдар; спектрлік анализ; инфрақызыл және ультракүлгін сәулелену; рентген сәулелері; электромагниттік сәулелену шкаласы; фотоэффект; фотоэффектіні қолдану; жарық қысымы; жарықтың химиялық әсері; лазерлер; голография; фотография; томография;

8) «Атом ядросының физикасы». Табиғи радиоактивтілік; радиоактивті ыдырау заңы; атомдық ядро; ядроның нуклондық моделі; изотоптар; ядродағы нуклондардың байланыс энергиясы; ядролық реакциялар; жасанды радиоактивтілік; ауыр ядролардың бөлінуі; тізбекті ядролық реакция; сындық масса; радиоактивті сәулелердің биологиялық әсері; радиациядан қорғану; ядролық реактор; ядролық энергетика; термоядролық реакциялар;

№ 5 Зертханалық жұмыс: «Жартылай ырау периоды анықтау»;

9) «Нанотехнология және наноматериалдар». Нанотехнологияның негізгі жетістіктері, өзекті мәселелері және дамуы; наноматериалдар;

10) «Космология». Жұлдыздар әлемі; жұлдызға дейінгі қашықтық; айнымалы жұлдыздар; біздің Галактика; басқа Галактикалардың ашылуы; квазарлар; Үлкен жарылыс теориясы; қызыл ығысу және Галактикаға дейінгі қашықтықты анықтау; қара құрдым; Әлемнің ұлғаюы; Әлемнің эволюциясының негізгі кезеңдері; әлемнің моделдері; өмір және Әлем туралы ойлар; қара материя; нетронды жұлдыздар; аса жаңа жұлдыздар; Герцшпрунг-Рассел диаграммасы.

4. Оқу мақсаттарының жүйесі

15. Оқу мақсаттары әр бөлімше ішінде мұғалім мен білім алушыға болашақ қадамдары жөнінде өзара ой бөлісуге, оларды жоспарлау мен бағалауға мүмкіндік беретін бірізділік пен сабақтастықты көрсетеді. Бағдарламада «оқу мақсаттары» төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 10.2.1.4. кодында «10» - сынып, «2.1» - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» - оқу мақсатының реттік саны.

10-сынып	11-сынып
1.1 Кинематика	
10.1.1.1 - кинематика теңдеулерін қолдану және орын ауыстыру, жылдамдық, үдеудің графиктерін талдай білу	
10.1.1.2 - қисықсыздықты қозғалысты сипаттайтын шамаларды анықтау	
1.2 Динамика	

10.1.2.1 - Ньютон заңдарын түсіну және теңәрекетті күшті табу	
10.1.2.2 - бүкіл әлемдік тартылыс заңын түсіну және ғарыш аппаратының қозғалысын сипаттау	
1.3 Статика және гидростатика	
10.1.3.1 - абсолют қатты дененің және денелер жүйесінің массалар центрін анықтау	
10.1.3.2- Паскаль заңын сипаттау және оның қолданылуы	
10.1.3.3- гидростатикалық қысым терминін түсіндіру	
1.4. Сақталу заңдары	
10.1.4.1 - сақталу заңдарын түсіндіру	
1.5 Гидродинамика	
10.1.5.1 - сұйықтар мен газдардың ағыстарын сипаттау	
10.1.5.2 - тәуелсіз, тәуелді және тұрақты физикалық шамаларды анықтау және физикалық шамалардың өлшеу дәлдігін ескереру	
2.1 Молекулалық кинетикалық теорияның негіздері	
10.2.1.1 - молекулалық кинетикалық теорияның негізгі қағидалары мен идеал газды сипаттау	
10.2.1.2 - қатты дененің, сұйықтың, газдың модельдерін молекулалық кинетикалық теорияның негізінде сипаттау	
2.2 Газ заңдары	
10.2.2.1 - идеал газ күйінің негізгі теңдеуін қолдану және изопроцестер графиктерін ажырату	
2.3 Термодинамика негіздері	
10.2.3.1 - термодинамиканың бірінші және екінші заңының мағынасын түсіндіру	
10.2.3.2 - жылу қозғалтқышының жұмыс істеу принципі мен қолданылуын сипаттау	
2.4 Сұйық және қатты денелер	
10.2.4.1 - ауаның салыстырмалы ылғалдылығын анықтау	
10.2.4.2- сұйықтың беттік керілу құбылысының табиғатын түсіну және қылтүіктік құбылыстардың өмірдегі маңызы	
3.1 Электростатика	
10.3.1.1 - электр өрісінің қасиетін талқылау және оның күштік сипаттамасын анықтау	
10.3.1.2 - электр өрісінің қозғалыстағы зарядтарға әсерін сипаттау;	
10.3.1.3 - гравитациялық және электростатикалық өрістердің қасиеттерін салыстыру	
10.3.1.4 - қарапайым электр тізбегіндегі конденсатордың ролі	
3.2 Тұрақты ток	
10.3.2.1 - ток көзінің электр қозғаушы күшімен ішкі кедергі ұғымын түсіну	
10.3.2.2 - сыртқы тізбектегі электр қозғаушы күші мен кернеу түсуінің айырмашылығын түсіну	
10.3.2.3- толық тізбек үшін Ом заңын қолдану және қысқа тұйықталудың салдарын түсіну	
10.3.2.4 - тұрмыстағы электр құралдарының жұмыс құны мен қуатына практикалық есептеулер жүргізу	
3.3 Әртүрлі ортадағы электр тогы	
10.3.3.1 - әртүрлі ортадағы электр тогының пайда болуын салыстыру	
10.3.3.2-жартылай өткізгішті құралдардың қолданылуына мысалдар келтіру	
10.3.3.3 - асқын өткізгіштік құбылысы мен практикалық қолданылуын сипаттау;	

3.4 Магнит өрісі	
10.3.4.1 - өткізгіштің магнит өрісін сипаттайтын шамаларды түсіну	
10.3.4.2 - сол қол ережесін қолдануды және зарядталған бөлшектердің қозғалысы мен тогы бар өткізгішке магнит өрісінің әсерін сипаттау	
10.3.4.3 - магниттік материалдардың (неодим магниттер, датчиктер, сейсмометрлер, металл детекторлар) заманауи қолдану аймағын және олардың қолдану үрдісін талқылау	
3.5 Электромагниттік индукция	
10.3.5.1 - магнит ағыны өзгеруі салдарынан электр қозғаушы күштің пайда болуын түсіндіру	
10.3.5.2 - Ленц ережесін түсіндіру	
10.3.5.3 - электромагниттік құралдардың (электромагниттік реле, генератор, трансформатор) жұмыс істеу принципін түсіну	
10-сынып	11-сынып
4.1 Механикалық тербелістер	
	11.4.1.1 - эксперименттік, аналитикалық және графикалық тәсілмен гармоникалық тербелісті ($x(t)$, $v(t)$, $a(t)$) зерттеу
4.2 Электромагниттік тербелістер	
	11.4.2.1 - еркін және еріксіз тербелістердің пайда болу шарттарын сипаттау
4.3 Айнымалы ток	
	11.4.3.1 - генератор моделін қолданып, айнымалы ток генераторының жұмыс істеу принципін зерттеу
	11.4.3.2 - физикалық шамаларды (период, жиілік, кернеу, ток күші мен электр қозғаушы күшінің максималды және әсерлік мәндері) қолданып, айнымалы токты сипаттау
	11.4.3.3 - резонанс шартын түсіндіру және оның қолданылуына мысал келтіру; резонанстық жиілікті есептеу
	11.4.3.4 - электр энергиясын тасымалдау үшін жоғары кернеудегі айнымалы токтың экономикалық артықшылықтарын түсіндіру
	11.4.3.5 - трансформатор орамасындағы орам санын эксперимент арқылы анықтау
	11.4.3.6 - Қазақстандағы электр энергиясы көздерінің артықшылықтары мен кемшіліктерін бағалау
5.1 Электромагниттік толқындар	
	11.5.1.1 - электромагниттік толқындардың пайда болу шарттарын түсіндіру және олардың қасиеттерін сипаттау
	11.5.1.2 - жоғары жиілікті электромагниттік тербелістердің амплитудалық (АМ) және жиіліктік (FM) мен детектрленуін сипаттау;
	11.5.1.3-радиоқабылдағыштың жұмыс істеу принципін түсіндіру
	11.5.1.4 - аналогтықпен салыстырғанда сандық форматтағы сигналды берудің артықшылықтарын түсіндіру
	11.5.1.5- байланыс құралдарын жүйелеу және оларды жетілдірудің жолдарын ұсыну
6.1 Толқындық оптика	
	11.6.1.1 – жарық толқындарының интерференциясы және дифракциясы пайда болуын шарттарын сипаттау
	11.6.1.2 – дифракциялық торды толқын ұзындығын анықтау үшін қолдану
	11.6.1.3 - жарықтың поляризация құбылысын эксперимент арқылы зерттеу
6.2 Геометриялық оптика	
	11.6.2.1 - шынының сыну көрсеткішін эксперименттік жолмен анықтау; жарық сигналдарын тасымалдауда оптоалшықты технологияның артықшылығын

	түсіндіру
	11.6.2.3 - телескоп, микроскоп және лупадағы сәуленің жолын салу және түсіндіру
7.1 Кванттық физика	
	11.7.1.1 - электромагниттік сәулеленудің корпускулярлық-толқындық табиғатынын дәлелдейтін мысалдар келтіру;
	11.7.1.2 - спектрлік талдау әдісін және оның қолданылуын сипаттау
	11.7.1.3 - электромагниттік сәулеленуді, олардың пайда болу табиғаты мен затпен әрекеттесуіне қарай ажырату
	11.7.1.4 - фотоэффектінің табиғатын түсіндіру және оны қолдануға мысалдар келтіру
	11.7.1.5 - компьютерлік және магниттік-резонанстық томографияны салыстыру
	11.7.1.6-лазер құрылғысының әсері мен қолданылуын түсіндіру;
7.2 Атом ядросының физикасы	
	11. 7.2.1- Табиғи радиоактивті ыдырау құбылысын (α , β және γ) және жартылай ыдырау периоды терминін түсіндіру
	11. 7.2.2- ядролық ыдырау және синтез процестерін түсіндіру
	11. 7.2.3 - радиоактивті материалдарды өңдеуді, қолдануды, сақтауды сипаттау
	11. 7.2.4 - ядролық реакторлардың құрылысы мен жұмыс істеу принципін сипаттау;
8.1 Нанотехнология және наноматериалдар	
	11.8.1.1- наноматериалдардың физикалық қасиеттерін және оларды алудың жолдарын, қолдануын түсіндіру
9.1 Космология	
	11.9.1.1 - жұлдыздардың жырақтылығы бойынша жіктелетінін, көрінерлік жұлдыздық шамамен және абсолют жұлдыздық шамамен сипатталатынын түсіндіру
	11.9.1.2 - кара құрдымдар, нейтронды жұлдыздар және аса жана жұлдыздардың қасиеттерін сипаттау
	11.9.1.3 - ара қашықтықты анықтау үшін қолданылатын «жаңа тәсілдерді» әдісін пайдалануды сипаттау
	11.9.1.4 - берілген астрономиялық бақылауларға сүйене отырып әлемнің ұлғаюы туралы болжамды талқылау
	11.9.1.5 - Хаббл заңын қолданып, Әлемнің жасын бағалай алу;

15. Осы оқу бағдарламасы жалпы орта білім беру деңгейінің қоғамдық-гуманитарлық бағытындағы 10-11-сыныптарына арналған «Физика» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

16. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Кешкі мектептердің 10-11-сыныптарына арналған «Физика» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 10-сынып:

Тақырыптар	Оқу мақсаттары
1-тоқсан	
	Кинематика

Дене қозғалысы кинематикасының теңдеулері мен графиктері	10.1.1.1- кинематика теңдеулерін қолдану және орын ауыстыру, жылдамдық, үдеудің графиктерін талдай білу
Салыстырмалы қозғалыс	10.1.1.2 -жылдамдықтар мен орын ауыстыруды қосудың классикалық заңына күнделікті өмірден мысалдар келтіру
Қисық сызықты қозғалыс кинематикасы	10.1.1.3 -қисықсызықты қозғалысты сипаттайтын шамаларды анықтау
Динамика	
Күштер. Күштерді қосу. Ньютон заңдары	10.1.2.1 - Ньютон заңдарын түсіну және теңәрекетті күшті табу
Бүкіләлемдіктартылысзаңы	10.1.2.2 -бүкіл әлемдік тартылыс заңын түсіну және ғарыш аппаратының қозғалысын сипаттау
Гравитациялық өрістегі снарядтың қозғалысы	10.1.2.3 -көкжиекке бұрыш жасай және вертикаль лақтырылған дененің қозғалысы кезіндегі физикалық шамалардың өзгерісін сипаттау
Статика және гидростатика	
Массалар центрі. Тепе-теңдік түрлері	10.1.3.1 -абсолют қатты дененің массалар центрін анықтау және әртүрлі тепе-теңдікті түсіндіру
Қатынас ыдыстар. Гидравликалық пресс. Паскаль заңын қолдану Торичелли тәжірибесі	10.1.3.2- Паскаль заңын сипаттау және оның қолданылуы 10.1.3.3- гидростатикалық қысым терминін түсіндіру
Сақталу заңдары	
Механикадағы импульс пен энергияның сақталу заңдары	10.1.4.1 -сақталу заңдарын түсіндіру
Гидродинамика	
Сұйықтық кинематикасы	10.1.5.1 -сұйықтар мен газдардың ағыстарын сипаттау
№ 1 Зертханалық жұмыс: «Тұтқырлығы әртүрлі сұйықта қозғалатын кішкентай шардың қозғалысын зерттеу»	10.1.5.2. - тәуелсіз, тәуелді және тұрақты физикалық шамаларды анықтау және физикалық шамалардың өлшеу дәлдігін ескеру;
2-тоқсан	
Молекулалық кинетикалық теорияның негіздері	
Молекулалық кинетикалық теорияның негіздері қағидалары. Термодинамикалық параметрлер Кристалл және кристалл емес заттар	10.2.1.1 – молекулалық кинетикалық теорияның негізгі қағидалары мен идеал газды сипаттау; 10.2.1.2 - қатты дененің, сұйықтың, газдың модельдерін Молекулалық кинетикалық теорияның негізінде сипаттау;
Газ заңдары	
Идеал газ күйінің теңдеуі Изопроцестер.Адиабаталық процесс	10.2.2.1 -идеал газ күйінің негізгі теңдеуін қолдану және изопроцестер графиктерін ажырату
Термодинамика негіздері	

Термодинамика заңдарын қолдану Жылу қозғалтқыштары.	10.2.3.1 – термодинамиканың бірінші және екінші заңының мағынасын түсіндіру; сипаттау; 10.2.3.2 – жылу қозғалтқышының жұмыс істеу принципі мен қолданылуын сипаттау
Сұйық және қатты денелер	
Ауаның ылғалдылығы, шық нүктесі Сұйықтың беттік керілуі. Жұғу, қылтүіктік құбылыстар	10.2.4.1 - ауаның салыстырмалы ылғалдылығын анықтау; 10.2.4.2 - сұйықтың беттік керілу құбылысының табиғатын түсіну және қылтүіктік құбылыстардың өмірдегі маңызы
3-тоқсан	
Электростатика	
Электр өрісі	10.3.1.1 – электр өрісінің қасиетін талқылау және оның күштік сипаттамасын анықтау; 10.3.1.2 - электр өрісінің қозғалыстағы зарядтарға әсерін сипаттау;
	10.3.1.3 -гравитациялық және электростатикалық өрістердің қасиеттерін салыстыру
Электр сыйымдылық. Конденсаторлар.	10.3.1.4 – қарапайым электр тізбегіндегі конденсатордың ролі
Тұрақты ток	
Ток көзінің электр қозғаушы күші мен ішкі кедергісі. Кернеу және потенциалдар айырмасы	10.3.2.1 – ток көзінің электр қозғаушы күшімен ішкі кедергі ұғымын түсіну; 10.3.2.2 - сыртқы тізбектегі электр қозғаушы күші пен кернеу түсуінің айырмашылығын түсіну
Толық тізбек үшін Ом заңы	10.3.2.3- толық тізбек үшін Ом заңын қолдану және қысқа тұйықталудың салдарын түсіну
Электр тогының жұмысы мен қуаты	10.3.2.4 – тұрмыстағы электр құралдарының жұмыс құны мен қуатына практикалық есептеулер жүргізу
Әртүрлі ортадағы электр тогы	
Металдардағы, жартылай өткізгіштердегі, электролиттердегі, газдар мен вакуумдағы электр тогы. № 2 Зертханалық жұмыс: «Электролиттердегі электр тогының пайда болу шарттарын зерттеу»	10.3.3.1 – әртүрлі ортадағы электр тогының пайда болуын салыстыру; электролиз үдерісіндегі электр тогы шартын эксперимент арқылы анықтау
Жартылай өткізгішті құралдар	10.3.3.2 – жартылай өткізгішті құралдардың қолданылуына мысалдар келтіру
Асқын өткізгіштік	10.3.3.3 - асқын өткізгіштік құбылысы мен практикалық қолданылуын сипаттау
4-тоқсан	
Магнит өрісі	

Магнит өрісі. Магнит индукциясының векторы. Бұрғы ережесі.	10.3.4.1 – өткізгіштің магнит өрісін сипаттайтын шамаларды түсіну
Ампер күші, Лоренц күші.	10.3.4.2 – сол қол ережесін қолдануды және зарядталған бөлшектердің қозғалысы мен тогы бар өткізгішке магнит өрісінің әсерін сипаттау
Заттың магниттік қасиеттері.	10.3.4.3 – магниттік материалдардың заманауи қолдану аймағын және олардың қолдану үрдісін талқылау
Жасанды магниттер. Соленоид	10.3.4.4 - жасанды магниттерді эксперимент жүзінде жинау және қолданылу аясын түсіндіру; соленоидтың магнит өрісіне әсер ететін факторларды сипаттау
Электромагниттік индукция	
Электромагниттік индукция заңы.	10.3.5.1- магнит ағыны өзгеруі салдарынан электр қозғаушы күштің пайда болуын түсіндіру;
Электромагниттік құралдар	10.3.5.2- Ленц ережесін түсіндіру; 10.3.5.3 - электромагниттік құралдардың (электромагниттік реле, генератор, трансформатор) жұмыс істеу принципін түсіну
Магниттік-резонанстық томография	10.3.5.4 - магниттік-резонанстық томографияның практикалық маңызын түсіну

11-сынып

Тақырыптар	Оқу мақсаттары
1-тоқсан	
Механикалық тербелістер	
Гармоникалық тербелістер	11.4.1.1 - эксперименттік, аналитикалық және графиктік тәсілмен гармоникалық тербелісті ($x(t)$, $v(t)$, $a(t)$) зерттеу
Электромагниттік тербелістер	
Еркін және еріксіз электромагниттік тербелістер	11.4.2.1 - еркін және еріксіз тербелістердің пайда болу шарттарын сипаттау; 11.4.2.2 - механикалық тербелістер мен электромагниттік тербелістерді сәйкестендіру
Айнымалы ток	
Айнымалы ток генераторы	11.4.3.1 - генератор моделін қолданып, айнымалы ток генераторының жұмыс істеу принципін зерттеу
Еріксіз электромагниттік тербелістер. Айнымалы ток	11.4.3.2 - физикалық шамаларды (период, жиілік, кернеу, ток күші мен электр қозғаушы күшінің максималды және әсерлік мәндері) қолданып, айнымалы токты сипаттау
Айнымалы ток тізбегіндегі резонанс	11.4.3.3 - резонанс шартын түсіндіру және оның қолданылуына мысал келтіру; резонанстық жиілікті есептеу

Электр энергиясын өндіру, тасымалдау және қолдану, трансформатор	11.4.3.4 - электр энергиясын тасымалдау үшін жоғары кернеудегі айнымалы токтың экономикалық артықшылықтарын түсіндіру
№ 1 Зертханалық жұмыс: «Трансформатор орамасындағы орам санын анықтау»	11.4.3.5 - трансформатор орамасындағы орам санын эксперимент арқылы анықтау
Қазақстандағы және дүние жүзіндегі электр энергиясын өндіру және қолдану	11.4.3.6 - Қазақстандағы электр энергиясы көздерінің артықшылықтары мен кемшіліктерін бағалау
1-тоқсан	
Электромагниттік толқындар	
Электромагниттік толқындардың жұтылуы мен шығарылуы	11.5.1.1 - электромагниттік толқындардың пайда болу шарттарын түсіндіру және олардың қасиеттерін сипаттау
Радиобайланыс	11.5.1.2 - жоғары жиілікті электромагниттік тербелістердің модуляциясы (АМ және FM) мен детектрленуін сипаттау; 11.5.1.3 - радиоқабылдағыштың жұмыс істеу принципін түсіндіру
Аналогты-сандық түрлендірулер. Байланыс арналары	11.5.1.4 - аналогтықпен салыстырғанда сандық форматтағы сигналды берудің артықшылықтарын түсіндіру
Байланыс құралдары	11.5.1.5 - байланыс құралдарын жүйелеу және оларды жетілдірудің жолдарын ұсыну
Толқындық оптика	
Жарықтың интерференциясы Жарықтың дифракциясы	11.6.1.1 – жарық толқындарының интерференциясы және дифракциясы пайда болуын шарттарын сипаттау
Дифракциялық торлар № 2 Зертханалық жұмыс: «Дифракциялық тордың көмегімен жарықтың толқын ұзындығын анықтау»	11.6.1.2 – дифракциялық торды толқын ұзындығын анықтау үшін қолдану
Жарықтың поляризациясы. № 3 Зертханалық жұмыс: «Жарықтың поляризациясын бақылау»	11.6.1.3 - жарықтың поляризация құбылысын эксперимент арқылы зерттеу
Геометриялық оптика	
Геометриялық оптика заңдары	11.6.2.1 - шынының сыну көрсеткішін эксперименттік жолмен анықтау; жарық сигналдарын тасымалдауда оптоалшықты технологияның артықшылығын түсіндіру
Оптикалық құралдар	11.6.2.3 - телескоп, микроскоп және лупадағы сәулеленің жолын салу және түсіндіру
3-тоқсан	
Кванттық физика	

Жарықтың корпускулярлық-толқындық табиғатының біртұтастығы	11.7.1.1 - электромагниттік сәулеленудің корпускулярлық-толқындық табиғатының дәлелдейтін мысалдар келтіру (элементар бөлшектердің толқындық табиғаты)
Спектрлік талдау	11.7.1.2 - спектрлік талдау әдісін және оның қолданылуын сипаттау
Электромагниттік сәулелену шкаласы	11.7.1.3 - электромагниттік сәулеленуді, олардың пайда болу табиғаты мен затпен әрекеттесуіне қарай ажырату
Фотоэффектіні қолдану	11.7.1.4 - фотоэффектінің табиғатын түсіндіру және оны қолдануға мысалдар келтіру
Рентгендік сәулелену	11.7.1.5- компьютерлік және магниттік-резонанстық томографияны салыстыру
Лазерлер.	11.7.1.6- лазер құрылысының әсері мен қолданылуын түсіндіру;
Атом ядросының физикасы	
Табиғи радиоактивтілік. Радиоактивті ыдырау заңы	11.7.2.1- табиғи радиоактивті ыдырау құбылысын (α , β және γ) және жартылай ыдырау периоды терминін түсіндіру
Ядролық реакциялар. Ауыр ядролардың бөлінуі. Тізбекті ядролық реакция	11.7.2.2- ядролық ыдырау және синтез процестерін түсіндіру
Радиоактивті сәулелердің биологиялық әсері. Радиациядан қорғану	11.7.2.3 - радиоактивті материалдарды өңдеуді, қолдануды, сақтауды және олармен жұмыс кезіндегі қауіпсіздік ережелерін сипаттау
Ядролық реактор. Ядролық энергетика	11.7.2.6 - ядролық реакторлардың құрылысы мен жұмыс істеу принципін сипаттау;
Нанотехнология және наноматериалдар	
Нанотехнологияның негізгі жетістіктері, өзекті мәселелер және даму кезеңдері. Наноматериалдар	11.8.1.1 - наноматериалдардың физикалық қасиеттерін және оларды алудың жолдарын, қолдануын түсіндіру
4-тоқсан	
Космология	
Жұлдыздар әлемі. Жұлдыздық шамалар.	11.9.1.1 - жұлдыздардың жырақтылығы бойынша жіктелетінін, көрінерлік жұлдыздық шамамен және абсолют жұлдыздық шамамен сипатталатынын түсіндіру
Жұлдыздардың классификациясы	11.9.1.2 - жұлдыздар эволюциясын түсіндіру үшін Герцшпрунг-Рассель диаграммасын қолдану
Қашықтықты анықтау	11.9.1.3 - ара қашықтықты анықтау үшін қолданылатын «жаңа тәсілдер» әдісін пайдалануды сипаттау
Күңгірт энергия. Әлемнің үдеуі мен ұлғаюы	11.9.1.4 - берілген астрономиялық бақылауларға сүйене отырып әлемнің ұлғаюы туралы болжамды талқылау
Үлкен жарылыс теориясы. Қызыл ығысу	11.9.1.5 - Хаббл заңын қолданып, Әлемнің жасын бағалай алу;

9) *Кешкі мектептердің 10-11-сыныптарына арналған жалпы орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы «Химия» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқыту түрі)*

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы №1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. «Химия» пәнін оқытудың мақсаты -білім алушыларға зат және олардың айналымы, білім алушыларға химиялық үдерістердің мағынасын, негізгі заңдар мен заңдылықтарды түсініп, оларды шынайы өмірде қауіпсіз қолдана алуға мүмкіндік беру.

3. Негізгі міндеттері: Заттар және олардың бір-бірімен әрекеттесу заңдылығы туралы білім жүйесін қалыптастыру (фактілер, түсініктер, заңдар және теориялар); зияткерлік және экспериментальдық біліктер мен дағдылар түрінде іс-әрекеттердің танымал әдістерін жүзеге асыру тәжірибелерін қалыптастыру; қоғамның әрбір мүшесінің өмірлік проблемасын шешуге әсер ететін, «Химия» пәнінің жиынтық үлесі болып табылатын өзекті және пәндік құзіреттіліктің қалыптасуында көрінетін, қоршаған ортаға қарым-қатынасын көрсететін адам әрекетінің объектіге немесе қаражатқа құнды және сындарлы қарым-қатынас тәжірибесін қалыптастыру.

2-тарау. «Химия» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4.«Химия» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 1) 10-сыныпта аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68сағатты;
- 2) 11-сыныпта аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

5. Оқу мақсаттары мұғалім мен білім алушыларға болашақ қадамдары жөнінде өзара ой бөлісуге, оларды жоспарлау мен бағалауға мүмкіндік беретін бірізділік пен сабақтастықты көрсететін 5 бөлімнен тұрады: Заттардың бөлшектері; химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары;химиялық реакциялардың энергетикасы;химия және қоршаған орта; химия және өмір.

6. «Заттардың бөлшектері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: атомдар, иондар және молекулалар; атом құрамы мен құрылысы; атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы; химиялық байланыстардың түрлері.

7.«Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: периодтық заң мен периодтық жүйе;заттар массасының сақталу заңы;стандартты электрондық потенциалдар.

8.«Химиялық реакциялардың энергетикасы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар;химиялық реакцияның жылдамдығы; химиялық тепе-теңдік; қышқылдар мен негіздер теориясы. Электролиттер ерітінділеріндегі иондық тепе-теңдіктер.

9.« Химия және қоршаған орта» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: жер химиясы; көміртек және оның қосылыстары.

10.« Химия және өмір» бөлімі «Биохимия» бөлімшесінен тұрады.

11. «Химия» оқу пәнінің 10-сыныптағы базалық білім мазмұны:

1) «Атом құрылысы». Атом құрылысының заманауи теориясы; атомдағы электрон күйі және қозғалысы; Квант саны; Паули принципі; Хунд ережесі;

Клечковский ережесі; изотоптар; радиоактивті заттар туралы түсінік; ядролық реакциялар және олардың Қазақстанның энергетикалық потенциалындағы маңызы;

2) «Периодтық заң және химиялық элементтердің периодтық жүйесі». Периодтық заң және периодтық жүйе атом құрылысы тұрғысынан; атом валенттілігі және валенттілік мүмкіндігі; атомның тотығу дәрежесі; негізгі топшада және периодта элемент қасиеттерінің периодты өзгеруі; Периодта және топта қосылыстардың қышқылды-негіздік қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары; қоршаған ортаның химиялық бейнесін және технология мен ғылымның дамуы үшін периодтық заңның мәнін түсіну.

3) Химиялық байланыс және зат құрылысы; химиялық байланыс түрінің біртұтас электронды табиғаты; ковалентті химиялық байланыс; ковалентті химиялық байланыс қасиеттері; ковалентті байланыстың донорлы- акцепторлы механизммен түзілуі; атом орбитальдарының гибридтелуі (sp , sp^2 , sp^3) және молекула геометриясы; электртерістілік және байланыс полярлығы; ионды химиялық байланыс және иондық кристалдық тор; металдық байланыс және металдық кристалдық тор; сутектік байланыс; жай және күрделі заттардың қасиеттерінің химиялық байланыс және кристалдық тор типіне тәуелділігі; № 1 зертханалық тәжірибе: «Әр түрлі химиялық байланысты заттардың молекуласын даярлау. Түрлі кристалдық торлы заттардың қасиеттерін оқу».

4) «Химиялық реакциялар заңдылығы». Химиялық реакциялардың жіктелуі; жай, бинарлы және күрделі бейорганикалық заттардың қатысуымен тотығу-тотығу реакциялары; тұз ерітінділерінің және балқымаларының электролизі; қышқыл, сілті және тұз ерітінділерінің рН-і; тұздар гидролизі; химиялық реакциялардың жылу эффектісі және оның маңызы; № 2 зертханалық тәжірибе: «Гидроксидтер, қышқыл және тұздар қасиеттерін зерттеу. Тұздар гидролизі»;

5) «Кинетика». Химиялық реакция жылдамдығы; химиялық реакция жылдамдығына әсер ететін факторлар; катализаторлар мен ингибиторлар; гомогенді және гетерогенді катализ; Қазақстанда катализдік химия ғылымының дамуы;

6) «Химиялық тепе-теңдік». Химиялық тепе-теңдік және оның ығысуына әсер етуші жағдайлар. Ле Шателье-Браун принциптері;

7) «Металдар мен бейметалдардың жалпы сипаттамасы». Металдар және бейметалдар: химиялық элементтер және жай заттар; металдар мен бейметалдардың (атом, ион) құрылысы және кристалдық торларының ерекшелігі, металдар мен бейметалдар, олардың қосылыстарының қасиеттерінің период және топ бойынша өзгеруі; металдар және бейметалдар: негізгі физикалық және химиялық қасиеттері; металдардың электрохимиялық кернеу қатары; металдар, бейметалдар және олардың қосылыстарының табиғатта кездесуі; тірі ағзалардың іс-әрекетінде металдар және бейметалдардың биологиялық ролі;

8) «Маңызды s-элементтер және олардың қосылыстары». Химиялық элементтердің периодтық жүйесіндегі s-элементтердің орны, атом

құрылысының ерекшелігі, олардың металдық және тотықсыздандырғыштық қасиеттерін салыстыру; натрий, калий және олардың маңызды қосылыстарының физикалық, химиялық қасиеттері, алынуы, қолданылуы, биологиялық маңызы; кальций, магний және олардың қосылыстарының физикалық, химиялық қасиеттері, алынуы, қолданылуы, биологиялық маңызы; судың кермектігі, оны жою жолдары; сілтілік металдар мен сілтілік жер металдарының табиғи қосылыстарының Қазақстандағы кен орындары;

9) «Маңызды d-элементтер және олардың қосылыстары». d-элементтердің периодтық жүйедегі орны, атом құрылысының ерекшелігі; Қазақстандағы мыс, мырыш, темір, хром және олардың қосылыстарының кен орындары; мыс, мырыш және олардың маңызды қосылыстары. Хром және оның қосылыстары; темір және оның қосылыстары; коррозия түрлері және коррозияның алдын алу шаралары; №1 практикалық жұмыс: «Темір (II), (III), мыс (II), мырыш, хром (III) гидроксидтерін алу; қышқыл мен сілтінің гидроксидтерге әсерін зерттеу».

10) «Маңызды p-элементтер және олардың қосылыстары». Периодтық жүйедегі p-элементтердің орны, олардың атом құрылысының ерекшеліктері; алюминий және олардың қосылыстары; көміртек, кремний және олардың қосылыстарының табиғатта таралуы; азот молекуласы құрылысы және қасиеттерінің ерекшеліктері; аммиак, аммоний тұздары; ортофосфор қышқылы және фосфаттар; азот және фосфор қосылыстарының тыңайтқыш ретінде қолданылуы; азот оксидтерінің, нитраттар және фосфаттардың қоршаған ортаға экологиялық әсері; күкірт, оның оксидтері, қышқылдары, сульфаттар; күкірт қышқылының қасиеттері; галогендер; хлорсутек, тұз қышқылы және хлоридтер; «йод ерітіндісінің крахмалға әсері»; адам тіршілігіндегі йодтың биологиялық ролі; йод жетіспеушілігінен туындайтын аурулардан Қазақстан тұрғындарын сақтандыру шаралары; №2 практикалық жұмыс: «Аммиак алу, оның сулы ерітіндісінің және аммоний тұздарының қасиеттерін зерттеу»; №3 практикалық жұмыс: «Кейбір аниондарға сапалық реакция» тақырыбына эксперименттік есептер шығару.

11) «Бейорганикалық қосылыстарды және құймаларды өндіру»; Қазақстанда қара және түсті металдарды және олардың құймаларын алу; жанасу әдісімен күкірт қышқылын өндіру; аммиак, азот қышқылыш өндіру; Қазақстандағы силикат өндірісі; химиялық және металлургиялық өндіріс қалдықтарымен қоршаған ортаның ластануы.

12. «Химия» оқу пәнінің 11-сыныптағы базалық білім мазмұны:

1) «Органикалық химияға кіріспе». Көміртек атомы құрылысының ерекшеліктері; гибридизация; органикалық қосылыстардағы химиялық байланыстардың сипаттамасы және электрондық табиғаты А.М.Бутлеровтың органикалық қосылыстардың химиялық құрылыс теориясының негізгі қағидалары; изомерия және гомологтық қатар; бос радикалдар туралы ұғым және олардың тірі ағзалар өміріндегі маңызы; органикалық заттардың номенклатурасы мен жіктелуі; органикалық қосылыстардың табиғаттағы және адам өміріндегі маңызы; органикалық химияның дамуындағы Қазақстандық

ғалымдардың ролі; №1 зертханалық тәжірибе: «Метан, этан, этилен, ацетилен, бензол, метанол, этанол, сірке қышқылы молекулаларының модельдері».

2) «Көмірсутектер және олардың көздері». Алкандар; циклоалкандар; алкендер ,полиэтилен; №2 практикалық жұмыс: «Этиленді алу және қасиеттерін зерттеу» перманганаты және бром/ йод суы ерітінділеріне әсері».

3) «Көмірсутектер және олардың көздері». Алкадиендер; алкиндер; арендер және олардың туындылары; көмірсутектердің және олардың туындыларының генетикалық байланысы; көмірсутектердің табиғи көздері және олардың Қазақстандағы кен орындары; газ, мұнай, көмірді өңдеу; Қазақстанда көмір және мұнай-газ өндірістерінің дамуы; Қазақстанда өнімді өндірудегі, өңдеудегі экологиялық аспектілер; № 2 зертханалық тәжірибе: «Изопренді каучуктің шарөзекті моделін құрастыру».

4) «Оттекті органикалық қосылыстар». Оттекті органикалық қосылыстардың жіктелуі, номенклатурасы; біратомды және көпатомды спирттер; фенол; альдегидтер; кетондар; карбон қышқылдары; №2 зертханалық тәжірибе: «Спирттердің суда еруі, жануы және біратомды және көпатомды спирттерге сапалық реакциялары»; № 2 практикалық жұмыс: «Оттекті органикалық қосылыстарға сапалық реакциялар».

5) «Оттекті органикалық қосылыстар». Жай және күрделі эфирлер; майлар; сабын және жуғыш заттар; Қазақстандағы сабын және синтетикалық жуғыш заттар өндірісі; көмірсулардың жіктелуі, биологиялық ролі; моносахаридтер; глюкоза; фруктоза; дисахаридтер; сахароза; лактоза; полисахаридтер; крахмал; целлюлоза. № 3 зертханалық тәжірибе: «Тамақ өнімдеріндегі крахмалды анықтау»

6) «Құрамында азоты бар органикалық қосылыстар. Гетероциклді қосылыстар. Нуклеин қышқылдары». Амндер; анилин; аминқышқылдары; нәруыздар; нуклеин қышқылдары;

7) «Жасанды және синтетикалық полимерлер Химия адам өмірінде».

Жасанады және синтетикалық полимерлер; пластмассалар, каучуктер, талшықтар; Қазақстандағы полимерлер өндірісі; дәрумендер және гормондар туралы түсінік; биогенді органикалық заттардың ролі; химия және өмір; экологиялық мәселелер; №4 зертханалық тәжірибе: «Пластмассалар мен талшықтарды анықтау».

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

13. Бағдарламада «оқыту мақсаттары» төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 10.2.1.4. кодында «10»-сынып, «2.1» – екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» – оқыту мақсатының реттік саны.

1. Заттардың бөлшектері

10-сынып	11-сынып
1.1 Атомдар, молекулалар және иондар	
10.1.1.1 құрамындағы химиялық элемент атомының массалық үлесі бойынша қосылыстың химиялық формуласын шығару	
1.2 Атомның құрамы мен құрылысы	
10.1.2.1 атом құрылысының заманауи теориясын білу 10.1.2.2 s, p, d, f орбитальдарының пішінін ажырату; 10.1.2.3 радиоактивтілік табиғатын және радиоактивті изотоптардың қолданылуын түсіндіру	
1.3 Атомда электрондардың қозғалысы және таралуы	
10.1.3.1 квант сандарының сипаттамасы мен мәндерін білу; 10.1.3.2 электрон орбитальдарын толтыру ережелерін: минимальді энергия принципі, Паули принципі, Хунд ережесін білу	
1.4 Химиялық байланыстың түрлері	
10.1.4.1 донор-акцепторлы және алмасу механизмі бойынша ковалентті байланыстың түзілуін түсіндіру; 10.1.4.2 ковалентті байланыстың қасиеттерін сипаттау; 10.1.4.3 әртүрлі гибридтелу түрлерінің мәнін түсіндіру; 10.1.4.4 молекуланың электронды және кеңістіктік құрылысына зат қасиетінің тәуелділігін түсіндіру 10.1.4.5 атомдардың электртерістілік ұғымының физикалық мәнін түсіндіру; 10.1.4.6 иондық байланыстың қарама-қарсы зарядталған иондардың электростатикалық тартылуы нәтижесінде түзілетіндігін түсіну; 10.1.4.7 металдық байланыстың табиғатын және оның металдардың физикалық қасиеттеріне әсерін түсіндіру; 10.1.4.8 сутекті байланыстың түзілу механизмін түсіндіру; 10.1.4.9 кристалл тор типтері және байланыс түрлері әртүрлі қосылыстардың қасиеттерін болжау	

2. Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары

Білім алушылар орындауы тиіс	
10-сынып	11-сынып
2.1 Периодтық заң және периодтық жүйе	
10.2.1.1 периодтық заңның, валенттілік және атомның тотығу дәрежесі ұғымдарының физикалық мәнін түсіндіру; 10.2.1.2 химиялық элемент атомдарының қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарының сипаттау: радиусы, иондану энергиясы, электронтартқыштық, электртерістілік және тотығу дәрежесі; 10.2.1.3 период және топ бойынша химиялық элементтердің оксидтерінің, гидроксидтерінің және сутекті қосылыстарының қышқылдық-негіздік қасиеттерінің өзгеру заңдылығын түсіндіру; 10.2.1.4 периодтық кестеде орналасуы бойынша химиялық элементтердің және олардың қосылыстарының қасиеттерін болжау; 10.2.1.5 периодтық кестенің ашылуымен байланысты дамыған ғылымдардың негізгі бағыттарын тізімдеу; 10.2.1.6 химиялық реакцияларды үдерістің бағыты, саны мен құрамы, реагенттер мен реакция өнімдеріндегі химиялық элементтердің тотығу дәрежелерінің өзгеруі бойынша жіктей білу; 10.2.1.7 радиоактивті заттар ұғымын білу;	

<p>10.2.1.8 Қазақстан энергетикалық потенциалында ядролық реакциялар мәнін түсіну;</p> <p>10.2.1.9 металдар және бейметалдар құрылысының ерекшелігін сипаттау: радиусы, иондану энергиясы, электронтартқыштық, кристалл торы;</p> <p>10.2.1.10 период және топта металл, бейметалл және олардың қосылыстарының қасиеттерінің өзгеру заңдылығын болжау;</p> <p>10.2.1.11 металдар және бейметалдардың негізгі физикалық қасиеттерін түсіндіру;</p> <p>10.2.1.12 электрохимиялық кернеу катарында металдардың орналасу принципін түсіну;</p> <p>10.2.1.13 металдар және бейметалдардың негізгі физикалық қасиеттерін түсіндіру;</p> <p>10.2.1.14 металдар, бейметалдар және олардың қосылыстарының табиғатта таралуы туралы білу</p> <p>10.2.1.15 атом құрылысы негізінде s-элементтердің жалпы қасиеттерін түсіндіру</p> <p>10.2.1.16 s-элементтердің металдық, тотықсыздандырғыштық қасиеттерін салыстыру және реакция теңдеулерін құрастыру</p> <p>10.2.1.17 натрий, калий және олардың маңызды қосылыстарының алыну әдістерін білу;</p> <p>10.2.1.18 натрий, калий және кальцийдің сумен реакциясының химиялық белсенділігін ажыратуды түсіндіру ;</p> <p>10.2.1.19 кальций, магний және олардың қосылыстарының негізгі қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру</p> <p>10.2.1.20 атом құрылысы негізінде d-элементтердің периодтық жүйедегі орнын түсіндіру</p> <p>10.2.1.21 мыс, мырыш және олардың маңызды қосылыстарының қасиеттерін және қолданылуын түсіндіру</p> <p>10.2.1.22 хром және оның қосылыстарының қасиеттерін және қолданылуын түсіндіру</p> <p>10.2.1.23 темір және оның қосылыстарының алынуын, тән физикалық және химиялық қасиеттерін сипаттау;</p> <p>10.2.1.24 темір (II), (III), мыс (II), мырыш, хром (III) гидроксидтерін тәжірибе жүзінде ала білу және олардың қышқыл және сілтілермен әрекеттесуін зерделеу</p> <p>10.2.1.25 атом құрылысы көзқарасы тұрғысынан периодта және топта p-элементтердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіру</p> <p>10.2.1.26 алюминий оксиді және гидроксидінің екідайлы қасиеттерін оқып білу, оның құймаларының қолданылуын сипаттау;</p> <p>10.2.1.27 көміртек, кремний және олардың қосылыстарының физикалық, химиялық қасиеттерін оқып білу</p> <p>10.2.1.28 иіс газымен уланудың қалай жүретінін түсіндіру және алғашқы көмек көрсету әдістерін сипаттау</p> <p>10.2.1.29 молекула құрылысы негізінде азоттың төмен химиялық белсенділігін түсіндіру;</p> <p>10.2.1.30 газтәрізді аммиактың және оның сулы ерітіндісінің химиялық қасиеттерін және алынуын сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру;</p> <p>10.2.1.31 құрамында күкірті бар қазбалы отындардың жануы кезіндегі күкірт диоксидінің түзілуін сипаттау;</p> <p>10.2.1.32 топ бойынша галогендердің физикалық және химиялық қасиеттерінің өзгеру заңдылығын түсіндіру</p>	
---	--

10.2.1.33 тұз қышқылының химиялық қасиеттерін оқып білу және оның қолданылу аймағын білу;	
10.2.1.34 хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат-, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат- иондарына сапалық реакцияны білу;	
10.2.1.35 күкірт қышқылын өнеркәсіптік өндірудің жанау үдерісін сипаттау және оның өнеркәсіп үшін мәнін білу	
10.2.1.36 аммиак және азот қышқылын өнеркәсіптік өндіру әдістерін және қолданылу саласын сипаттау	
2.2 Заттар массасының сақталу заңы	
10.2.2.2 - металдар қатысуымен жүретін химиялық реакциялар теңдеуі бойынша есептер шығару	
2.3 Стандартты электрондық потенциалдар	
10.2.3.1 зат формуласы бойынша элементтің тотығу дәрежесін анықтай алу;	
10.2.3.2 электронды баланс әдісін қолданып тотығу және тотықсыздану теңдеулерін құрастыра алу	
10.2.3.3 ерітінді және балқыма арқылы электр тоғы өткен кезде жүретін үдерістерді оқу және түсіндіру	
10.2.3.4 электролит ерітінділерін және балқымаларын электролиздеу кезінде электродтарда түзілетін электролиз өнімдерін болжау	
10.2.3.5 коррозия түрлерін, коррозияның болу себептерін білу және оның конструкцияларының пайдалану ұзақтығына кері әсерін түсіндіру	
10.2.3.6 өнеркәсіпте металдарды алу әдістерін білу	
10.2.3.7 тұрмыста, техникада және ғылымда қолданылатын маңызды құймалардың құрамын атау	
10.2.3.8 шыны, цемент өндіру үдерісін және олардың қолданылуын сипаттау	

3. Химиялық реакциялардың энергетикасы

10-сынып	11-сынып
3.1 Экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар	
10.3.1.1 жылу эффектісі бойынша химиялық реакцияларды жіктей алу	
10.3.1.2 химиялық реакциялардың жылу эффектісі мәнін түсіндіру	
3.2 Химиялық реакциялардың жылдамдығы	
10.3.2.1 химиялық реакция жылдамдығына температура, концентрация, қысымның әсерін тәжірибелік зерттеу	
10.3.2.2 химиялық реакция жылдамдына әртүрлі факторлар өзгерісінің әсерін түсіндіру	
10.3.2.3 химиялық реакция жылдамдығына катализаторлар және ингибиторлар әсерін түсіндіру	
10.3.2.4 гомогенді және гетерогенді катализ механизмін түсіндіру	
10.3.2.5 Қазақстанда катализдік химияның дамуын білу	
3.3 Химиялық тепе-теңдік	
10.3.3.1 әр түрлі факторлардың тепе-теңдіктің ығысуына әсерін тәжірибе жүзінде зерттеу;	
10.3.3.2 химиялық тепе-теңдікке температура, концентрация және қысым өзгерісінің әсерін болжау;	
3.4 Қышқылдар мен негіздер теориясы. Электролиттер ерітінділеріндегі иондық тепе-теңдіктер	
10.3.4.1 ерітіндінің рН мәні бойынша тұздар, қышқылдар және гидроксид ерітінділерінің сапалық құрамын дәлелдеу;	
10.3.4.2 оның сапалық құрамы бойынша тұз ерітінділерінің ортасын болжау	

4. Химия және қоршаған орта

10-сынып	11-сынып
4.1 Жер химиясы	
<p>10.4.1.1 кейбір металдар мен бейметалдардың және олардың қосылыстарының қоршаған ортаға әсерін зерделеу</p> <p>10.4.1.2 тірі ағзалардың іс- әрекетінде металдар және бейметалдардың биологиялық рөлін түсіндіру</p> <p>10.4.1.3 натрий және калий қосылыстарының биологиялық рөлін түсіндіру</p> <p>10.4.1.4 кальций және магнийдің биологиялық рөлін түсіндіру</p> <p>10.4.1.5 судың кермектілігін және оны жою әдістерін түсіндіру</p> <p>10.4.1.6 Қазақстанда таралған сілтілік және сілтілік жер металдардың табиғи қосылыстарын білу</p> <p>10.4.1.7 Қазақстандағы мыс, мырыш, темір, хром және олардың қосылыстарының кен орындары атау</p> <p>10.4.1.8 азот оксидтерінің атмосфераға, нитраттардың топырақ және су ресурстарына әсерін анализдеу</p> <p>10.4.1.9 қышқыл жаңбырлардың қалыптасуындағы күкірт диоксидінің ролін және оның қоршаған ортаға әсерін түсіндіру</p> <p>10.4.1.10 тағам өнімдерін консервілеуде күкірт диоксидінің қолданылуын түсіндіру</p> <p>10.4.1.11 адам ағзасындағы йодтың биологиялық рөлін білу және Қазақстан территориясында йод жетіспеушілігіне байланысты туындайтын ауруларды түсіндіру және осы мәселелерді шешу жолын ұсыну</p> <p>10.4.1.12 Қазақстандағы химиялық өндірістердің экологиялық мәселелерін түсіндіру</p> <p>10.4.1.13 химиялық және металлургиялық өндіріс қалдықтарының қоршаған ортаға әсерін бағалау</p>	<p>11.4.1.1 «Жасыл химияның» 12 принципін білу және түсіндіру</p> <p>11.4.1.2 атмосфера, гидросфера және литосфераның ластану көздерін білу</p> <p>11.4.1.3 «парниктік эффект» пен озон қабатының бұзылу мәселелері арасындағы айырмашылықты түсіндіру</p> <p>11.4.1.4 Қазақстан химиялық өнеркәсібінің әр түрлі саласындағы экологиялық мәселелерді болжау және оның шешу жолдарын ұсыну</p>

4.2 Көміртек және оның қосылыстары	
10-сынып	11-сынып

11.4.2.1 көмірсутектердегі көміртектің гибридизациясын зерделеу
11.4.2.2 С-С байланысының түзілу қабылетін және көміртек атомының құрылыс ерекшеліктерін түсіндіру
11.4.2.3 А.М. Бутлеровтың органикалық қосылыстар теориясының негізгі қағидаларын білу
11.4.2.4 көмірсутектердің молекулалық, эмпирикалық, құрылымдық формулаларын ажырату
11.4.2.5 изомерлердің түрлерін атау және функционалдық топтар және класаралық изомерлерінің формулаларын құру
11.4.2.6 бос радикалдар туралы ұғымды қалыптастыру
11.4.2.7 тірі ағзалар өміріндегі радикалдардың рөлін білу
11.4.2.8 гомологтық қатарлардың қалай түзілетіндігін түсіну
11.4.2.9 гомологтардың ұқсастығы мен айырмашалығын түсіндіру
11.4.2.10 қосылыстардың құрылымдық формулаларын құру және оларды IUPAC номенклатурасы бойынша атау
11.4.2.11 органикалық қосылыстардың адам өміріндегі маңызын түсіну
11.4.2.12 қазақстандық ғалымдардың органикалық химияны дамуындағы үлесі
11.4.2.13 әртүрлі алкандардың жану үдерісін зерттеу және олардың отын ретінде қолданылуын түсіндіру
11.4.2.14 алкандардың жану өнімдерін білу және олардың қоршаған ортаға әсерін бағалау
11.4.2.15 берілген жану өнімдері бойынша заттардың молекулалық формулаларын анықтау
11.4.2.16 циклоалкандардың гомологтық қатарын, құрылысын, қасиеттерін қарастыру
11.4.2.17 изомерлерінің формулаларын, жазу IUPAC бойынша атау;
11.4.2.18 алкендердің алыну жолдарын, физикалық және химиялық қасиеттерін, құрылысын, гомологтық қатарын қарастыру;
11.4.2.19 полимерлену реакция теңдеулерін құра білу (полиэтилен, полипропилен, поливинилхлорид)
11.4.2.20 этиленнен этанолды алу және оның физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу
11.4.2.21 алкадиендердің құрылысы, қасиеттерін білу;
11.4.2.22 диендердің полимерлену реакциялары өнімдерінің шаростерженді модельдерін құрастыру (изопрен);
11.4.2.23 алкиндердің алыну жолдарын, физикалық және химиялық қасиеттерін, құрылысын, гомологтық қатарын қарастыру;
11.4.2.24 электрондардың делокализациясы тұрғысынан бензол молекуласының құрылымын түсіндіру;
11.4.2.25 бензолды және оның гомологтарын алу реакцияларының теңдеулерін құру;
11.4.2.26 органикалық қосылыстардың негізгі кластарының генетикалық байланысының сызбанұсқасын құру;
11.4.2.27 көміртек қосылыстарын отын ретінде қолдануға болатынын білу;
11.4.2.28 көмір, мұнай, табиғи газдардың Қазақстандағы кен орындарын карта бойынша анықтау;
11.4.2.29 шикі мұнайды айдау үдерісінің маңызын түсіну және өндіру үдерісін сипаттау;
11.4.2.30 қазба отындар қорының шектеулі екенін түсіну;
11.4.2.31 көмірсутек отындарын жағу қоршаған ортаның ластануына әкеп соғатынын және оның климатқа әсерін білу;
11.4.2.32 спирттер, альдегидтер, кетондар, карбон қышқылдары, эфирлердің

<p>функционалдық топтарының құрылысын сипаттау; 11.4.2.33 спирттер, альдегидтер, кетондар, карбон қышқылдары, эфирлердің құрылымдық формулаларын құру және IUPAC бойынша атау 11.4.2.34 спирттердің құрылымдық, функционалдық топ, класаралық изомерлерінің формуларын құру және жіктелуін атау; 11.4.2.35 спирттердің және фенолдың алу жолдарын білу; 11.4.2.36 спирттер мен фенолдың қолдану аясын атау; 11.4.2.37 спирттердің адам ағзасына уытты әсерін зерделеу; 11.4.2.38 альдегидтер мен кетондардың құрылымдық формулаларын құру және оларды IUPAC бойынша атау ; 11.4.2.39 альдегидтер мен кетондарды алу реакция теңдеулерін құрастыру; 11.4.2.40 альдегидтер мен кетондардың тотығу және тотықсыздану реакция өнімдерін атау; 11.4.2.41 карбон қышқылдарының алу тәсілдерін және физикалық қасиеттерін түсіндіру; 11.4.2.42 карбон қышқылдары, күрделі эфирлер, сабын, синтетикалық жуғыш заттардың қолдану аясын атау; 11.4.2.43 синтетикалық жуғыш заттардан табиғатты қорғау қажеттігін түсіну; 11.4.2.44 аминдердің номенклатурасы мен жіктелуін білу; 11.4.2.45 анилин, аминдар, аммиактың негізгі қасиеттері мен құрылымын салыстыру; 11.4.2.46 «мономер», «элементарлық буын», «олигомер», «полимер», «полимерлену дәрежесі» ұғымдарын ажырату; 11.4.2.47 кейбір полимерлер мен пластмассалардың қолдану аясын және қасиеттерін атау; 11.4.2.48 Қазақстанда өндірілетін полимерлердің түрлерін білу</p>
--

5. Химия және өмір

5.1 Биохимия	
10сын ып	11- сынып
	<p>11.5.1.1 жай және күрделі эфирлерді алу реакцияларының теңдеулерін құрастыру; 11.5.1.2 майлардың құрамы мен құрылысын білу ; 11.5.1.3 майлардың функциясын түсіну; 11.5.1.4 глюкоза, фруктоза, рибоза, дезоксирибоза, сахароза, крахмал және целлюлоза молекулалары формулаларының айырмашылығын білу; 11.5.1.5 глюкозаның сүт қышқылды және спирттік ашуының реакция теңдеуін құрастыру; 11.5.1.6 крахмалға сапалық реакцияны жасау; 11.5.1.7 сахароза, крахмал және целлюлоза гидролизінің реакция өнімдерін атау; 11.5.1.8 крахмал мен целлюлозаның құрылысы мен қасиеттерін салыстыру; 11.5.1.9 аминқышқылдарын тривиалды және жүйелі номенклатуралар бойынша атауларын білу; 11.5.1.10 аминқышқылдары молекулаларының құрамы мен құрылысын сипаттау; 11.5.1.11 α – аминақышқылдарынан нәруыздарды алудағы пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру; 11.5.1.12 нәруыздар гидролизі өнімдерін білу, нәруыздардың функциясын білу 11.5.1.13 нуклеин қышқылдары туралы жалпы ұғымды және олардың жіктелуін білу;</p>

11.5.1.14 ДНК мен РНК құрылымдарын салыстыру,биологиялық рөлін түсіндіру 11.5.1.15 гендік инженерия мен биотехнологияның маңыздылығын түсіну 11.5.1.16 дәрумендер мен гормондардың адам ағзасындағы функциясын сипаттау; 11.5.1.17 кейбір дәрумендердің табиғаттағы көздерін білу
--

14. Осы оқу бағдарламасы кешкі мектептердің жалпы орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы 10-11-сыныптарына арналған «Химия» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасының (қазақ тілінде күндізгі оқыту түрі) ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

15. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Кешкі мектептердің 10-11-сыныптарына арналған жалпы орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы «Химия» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 10-сынып

Тақырыбы/Ұзақ мерзімді жоспар бөлімі мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан	
10.1 Атом құрылысы	
Атом құрылысының заманауи теориясы. Атомдағы электрон күйі және қозғалысы.	10.1.2.1 атом құрылысының заманауи теориясын білу 10.1.2.2 s, p, d, f орбитальдарының пішінін ажырату
Квант саны. Паули принципі, Хунд ережесі, Клечковский ережесі	10.1.3.1 квант сандарының сипаттамасы мен мәндерін білу 10.1.3.2 электрон орбитальдарын толтыру ережелерін: минимальді энергия принципі, Паули принципі, Хунд ережесін білу 10.1.3.3 алғашқы 36 химиялық элементтің электрондық конфигурациясын жазу
Изотоптар. Есеп шығару: «Құрамындағы химиялық элемент атомының массалық үлесі бойынша қосылыстың химиялық формуласын табу»	10.1.2.3 радиоактивтілік табиғатын және радиоактивті изотоптардың қолданылуын түсіндіру 10.1.1.1 құрамындағы химиялық элемент атомының массалық үлесі бойынша қосылыстың химиялық формуласын шығару
Радиоактивті заттар туралы түсінік. Ядролық реакциялар және олардың Қазақстанның энергетикалық потенциалындағы маңызы	10.2.1.7 радиоактивті заттар ұғымын білу; 10.2.1.8 Қазақстан энергетикалық потенциалында ядролық реакциялар мәнін түсіну
10.1 Периодтық заң және химиялық элементтердің периодтық жүйесі	
Периодтық заң және периодтық жүйе атом құрылысы тұрғысынан. Атом валенттілігі және валенттілік мүмкіндігі. Атомның тотығу дәрежесі Негізгі	10.2.1.1 периодтық заңның, валенттілік және атомның тотығу дәрежесі ұғымдарының физикалық мәнін түсіндіру 10.2.1.2 химиялық элемент атомдарының қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарының сипаттау:

топшада және периодта элемент қасиеттерінің периодты өзгеруі	радиусы, иондану энергиясы, электронтартқыштық, электртерістілік және тотығу дәрежесі
Периодта және топта қосылыстардың қышқылды-негіздік қасиеттерінің өзгеру заңдылықтары	10.2.1.3 период және топ бойынша химиялық элементтердің оксидтерінің, гидроксидтерінің және сутекті қосылыстарының қышқылдық-негіздік қасиеттерінің өзгеру заңдылығын түсіндіру
Қоршаған ортаның химиялық бейнесін және технология мен ғылымның дамуы үшін периодтық заңның мәнін түсіну	10.2.1.4 периодтық кестеде орналасуы бойынша химиялық элементтердің және олардың қосылыстарының қасиеттерін болжау; 10.2.1.5 периодтық кестенің ашылуымен байланысты дамыған ғылымдардың негізгі бағыттарын тізімдеу
10.1 Химиялық байланыс және зат құрылысы	
Химиялық байланыс түрінің біртұтас электронды табиғаты. Ковалентті химиялық байланыс. Ковалентті химиялық байланыс қасиеттері. Ковалентті байланыстың донорлы- акцепторлы механизммен түзілуі	10.1.4.1 донор-акцепторлы және алмасу механизмі бойынша ковалентті байланыстың түзілуін түсіндіру; 10.1.4.2 ковалентті байланыстың қасиеттерін сипаттау
Атом орбитальдарының гибридтелуі (sp , sp^2 , sp^3) және молекула геометриясы	10.1.4.3 әртүрлі гибридтелу түрлерінің мәнін түсіндіру; 10.1.4.4 молекуланың электронды және кеңістіктік құрылысына зат қасиетінің тәуелділігін түсіндіру
Электртерістілік және байланыс полярлығы	10.1.4.5 атомдардың электртерістілік ұғымының физикалық мәнін түсіндіру
Ионды химиялық байланыс және иондық кристалдық тор. Металдық байланыс және металдық кристалдық тор.	10.1.4.6 иондық байланыстың қарама-қарсы зарядталған иондардың электростатикалық тартылуы нәтижесінде түзілетіндігін түсіну; 10.1.4.7 металдық байланыстың табиғатын және оның металдардың физикалық қасиеттеріне әсерін түсіндіру
Сутектік байланыс. Жай және күрделі заттардың қасиеттерінің химиялық байланыс және кристалдық тор типіне тәуелділігі. Зертханалық тәжірибе № 1 «Әртүрлі химиялық байланысты заттардың молекуласын даярлау»	10.1.4.8 сутекті байланыстың түзілу механизмін түсіндіру; 10.1.4.9 - кристалл тор типтері және байланыс түрлері әртүрлі қосылыстардың қасиеттерін болжау
2-тоқсан	
10.2 Химиялық реакциялар заңдылығы	
Химиялық реакциялардың жіктелуі	10.2.1.6 химиялық реакцияларды үдерістің бағыты, саны мен құрамы, реагенттер мен реакция өнімдеріндегі химиялық элементтердің тотығу дәрежелерінің өзгеруі бойынша жіктей білу

Жай, бинарлы және күрделі бейорганикалық заттардың қатысуымен тотығу-тотығу реакциялары	10.2.3.1 зат формуласы бойынша элементтің тотығу дәрежесін анықтай алу 10.2.3.2 электронды баланс әдісін қолданып тотығу және тотықсыздану теңдеулерін құрастыра алу
Тұз ерітінділерінің және балқымаларының электролизі	10.2.3.3 ерітінді және балқыма арқылы электр тоғы өткен кезде жүретін үдерістерді оқу және түсіндіру 10.2.3.4 электролит ерітінділерін және балқымаларын электролиздеу кезінде электродтарда түзілетін электролиз өнімдерін болжау
Қышқыл, сілті және тұз ерітінділерінің рН-і Тұздар гидролизі Зертханалық тәжірибе № 2 «Гидроксидтер, қышқыл және тұздар қасиеттерін зерттеу. Тұздар гидролизі»	10.3.4.1 ерітіндінің рН мәні бойынша тұздар, қышқылдар және гидроксид ерітінділерінің сапалық құрамын дәлелдеу; 10.3.4.2 оның сапалық құрамы бойынша тұз ерітінділерінің ортасын болжау
Химиялық реакциялардың жылу эффектісі және оның маңызы	10.3.1.1 жылу эффектісі бойынша химиялық реакцияларды жіктей алу 10.3.1.2 химиялық реакциялардың жылу эффектісі мәнін түсіндіру
10.2 Кинетика	
Химиялық реакция жылдамдығы. Химиялық реакция жылдамдығына әсер ететін факторлар. Зертханалық тәжірибе № 3 «Химиялық реакция жылдамдығының әртүрлі факторларға: температура, концентрация, қысымға тәуелділігін тану»	10.3.2.1 химиялық реакция жылдамдығына температура, концентрация, қысымның әсерін тәжірибелік зерттеу; 10.3.2.2 химиялық реакция жылдамдығына әртүрлі факторлар өзгерісінің әсерін түсіндіру
Катализаторлар мен ингибиторлар. Гомогенді және гетерогенді катализ. Қазақстанда катализдік химия ғылымының дамуы	10.3.2.3 химиялық реакция жылдамдығына катализаторлар және ингибиторлар әсерін түсіндіру 10.3.2.4 гомогенді және гетерогенді катализ механизмін түсіндіру 10.3.2.5 Қазақстанда катализдік химияның дамуын білу
10.2 Химиялық тепе-теңдік	
Химиялық тепе-теңдік және оның ығысуына әсер етуші жағдайлар. Ле Шателье-Браун принциптері.	10.3.3.1 әр түрлі факторлардың тепе-теңдіктің ығысуына әсерін тәжірибе жүзінде зерттеу 10.3.3.2 химиялық тепе-теңдікке температура, концентрация және қысым өзгерісінің әсерін болжау
3-тоқсан	
10.3 Металдар мен бейметалдардың жалпы сипаттамасы	
Металдар және бейметалдар: химиялық элементтер және жай заттар. Металдар мен бейметалдардың құрылысының	10.2.1.10 период және топта металл, бейметалл және олардың қосылыстарының қасиеттерінің өзгеру заңдылығын болжау

ерекшелігі	
Металдар және бейметалдар: негізгі физикалық және химиялық қасиеттері. Металдардың электрохимиялық кернеу қатары.	10.2.1.11 металдар және бейметалдардың негізгі физикалық қасиеттерін түсіндіру; 10.2.1.12 электрохимиялық кернеу қатарында металдардың орналасу принципін түсіну; 10.2.1.13 металдар және бейметалдардың химиялық қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру
Металдар, бейметалдар және олардың қосылыстарының табиғатта кездесуі	10.2.1.14 металдар, бейметалдар және олардың қосылыстарының табиғатта таралуы туралы білу; 10.4.1.1 кейбір металдар мен бейметалдардың және олардың қосылыстарының қоршаған ортаға әсерін зерделеу
Тірі ағзалардың іс- әрекетінде металдар және бейметалдардың биологиялық ролі	10.4.1.2 тірі ағзалардың іс- әрекетінде металдар және бейметалдардың биологиялық ролін түсіндіру
10.3 Маңызды s-элементтер және олардың қосылыстары	
Химиялық элементтердің периодтық жүйесіндегі s-элементтердің орны, атом құрылысының ерекшелігі	10.2.1.15 атом құрылысы негізінде s-элементтердің жалпы қасиеттерін түсіндіру 10.2.1.16 s-элементтердің металдық, тотықсыздандырғыштық қасиеттерін салыстыру және реакция теңдеулерін құрастыру
Натрий, калий және олардың маңызды қосылыстарының физикалық, химиялық қасиеттері, алынуы, қолданылуы, биологиялық маңызы.	10.2.1.17 натрий, калий және олардың маңызды қосылыстарының алыну әдістерін білу; 10.2.1.18 натрий, калий және кальцийдің сумен реакциясының химиялық белсенділігін ажыратуды түсіндіру 10.4.1.3 натрий және калий қосылыстарының биологиялық ролін түсіндіру
Кальций, магний және олардың қосылыстарының қасиеттері, алынуы, қолданылуы, биологиялық маңызы	10.2.1.19 кальций, магний және олардың қосылыстарының негізгі қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру 10.4.1.4 кальций және магнийдің биологиялық ролін түсіндіру
Судың кермектігі, оны жою жолдары. Сілтілік металдар мен сілтілік жер металдарының табиғи қосылыстарының Қазақстандағы кен орындары	10.4.1.5 судың кермектігін және оны жою әдістерін түсіндіру 10.4.1.6 Қазақстанда таралған сілтілік және сілтілік жер металдардың табиғи қосылыстарын білу
10.3 Маңызды d-элементтер және олардың қосылыстары	
d-элементтердің периодтық жүйедегі орны, атом құрылысының ерекшелігі. Қазақстандағы мыс, мырыш, темір, хром және олардың қосылыстарының кен орындары	10.2.1.20 - атом құрылысы негізінде d-элементтердің периодтық жүйедегі орнын түсіндіру; 10.4.1.7 Қазақстандағы мыс, мырыш, темір, хром және олардың қосылыстарының кен орындары атау

Мыс, мырыш және олардың маңызды қосылыстары.	10.2.1.21 мыс, мырыш және олардың маңызды қосылыстарының қасиеттерін және қолданылуын түсіндіру
Хром және оның қосылыстары	10.2.1.22 хром және оның қосылыстарын, қасиеттерін және қолданылуын түсіндіру
Темір және оның қосылыстары	10.2.1.23 темір және оның қосылыстарының алынуын, тән физикалық және химиялық қасиеттерін сипаттау
Практикалық жұмыс №1 «Темір (II), (III), мыс (II), мырыш, хром (III) гидроксидтерін алу; қышқыл мен сілтінің гидроксидтерге әсерін зерттеу»	10.2.1.24 темір (II), (III), мыс (II), мырыш, хром (III) гидроксидтерін тәжірибе жүзінде ала білу және олардың қышқыл және сілтілермен әрекеттесуін зерделеу
Коррозия түрлері және коррозияның алдын алу шаралары	10.2.3.5 коррозия түрлерін, коррозияның болу себептерін білу және оның конструкцияларының пайдалану ұзақтығына кері әсерін түсіндіру 10.2.2.2 металдар қатысуымен жүретін химиялық реакциялар теңдеуі бойынша есептер шығару
4-тоқсан	
10.4 Маңызды р-элементтер және олардың қосылыстары	
Периодтық жүйедегі р-элементтердің орны, олардың атом құрылысының ерекшеліктері. Алюминий және олардың қосылыстары.	10.2.1.25 атом құрылысы көзқарасы тұрғысынан периодта және топта р-элементтердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіру 10.2.1.26 алюминий оксиді және гидроксидінің екідайлы қасиеттерін оқып білу, оның құймаларының қолданылуын сипаттау
Көміртек, кремний және олардың қосылыстарының қасиеттері. Көміртек, кремний және олардың қосылыстарының табиғатта таралуы.	10.2.1.27 көміртек, кремний және олардың қосылыстарының физикалық, химиялық қасиеттерін оқып білу 10.2.1.28 иіс газымен уланудың қалай жүретінін түсіндіру және алғашқы көмек көрсету әдістерін сипаттау
Азот молекуласы құрылысы және қасиеттерінің ерекшеліктері. Аммиак, аммоний тұздары. Ортофосфор қышқылы және фосфаттар. Азот және фосфор қосылыстарының тыңайтқыш ретінде қолданылуы. Азот оксидтерінің, нитраттар және фосфаттардың қоршаған ортаға экологиялық әсері. Практикалық жұмыс №2 «Аммиак алу»	10.2.1.29 молекула құрылысы негізінде азоттың төмен химиялық белсенділігін түсіндіру 10.2.1.30 газтәрізді аммиактың және оның сулы ерітіндісінің химиялық қасиеттерін және алынуын сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру 10.4.1.8 азот оксидтерінің атмосфераға, нитраттардың топырақ және су ресурстарына әсерін анализдеу
Күкірт, оның оксидтері, қышқылдары, сульфаттар. Күкірт қышқылының қасиеттері	10.2.1.31 құрамында күкірті бар қазбалы отындардың жануы кезіндегі күкірт диоксидінің түзілуін сипаттау 10.4.1.9 қышқыл жаңбырлардың қалыптасуындағы күкірт диоксидінің ролін және оның қоршаған

	ортаға әсерін түсіндіру 10.4.1.10 тағам өнімдерін консервілеуде күкірт диоксидінің қолданылуын түсіндіру
Галогендер. Хлорсутек, тұз қышқылы және хлоридтер. Адам тіршілігіндегі йодтың биологиялық ролі. Йод жетіспеушілігінен туындайтын аурулардан Қазақстан тұрғындарын сақтандыру шаралары	10.2.1.32 топ бойынша галогендердің физикалық және химиялық қасиеттерінің өзгеру заңдылығын түсіндіру; 10.2.1.33 тұз қышқылының химиялық қасиеттерін оқып білу және оның қолданылу аймағын білу; 10.4.1.11 адам ағзасындағы йодтың биологиялық ролін білу және Қазақстан территориясында йод жетіспеушілігіне байланысты туындайтын ауруларды түсіндіру және осы мәселелерді шешу жолын ұсыну
Практикалық жұмыс № 3 «Кейбір аниондарға сапалық реакция» тақырыбына эксперименттік есептер шығару	10.2.1.34 хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат-, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат- иондарына сапалық реакцияны білу
10.4 Бейорганикалық қосылыстарды және құймаларды өндіру	
Қазақстанда қара және түсті металдарды және олардың құймаларын алу	10.2.3.6 өнеркәсіпте металдарды алу әдістерін білу 10.2.3.7 Тұрмыста, техникада және ғылымда қолданылатын маңызды құймалардың құрамын атау 10.4.1.12 Қазақстандағы химиялық өндірістердің экологиялық мәселелерін түсіндіру
Жанасу әдісімен күкірт қышқылын өндіру	10.2.1.35 күкірт қышқылын өнеркәсіптік өндірудің жанасу үдерісін сипаттау және оның өнеркәсіп үшін мәнін білу
Аммиак, азот қышқылыш өндіру	10.2.1.36 аммиак және азот қышқылын өнеркәсіптік өндіру әдістерін және қолданылу саласын сипаттау
Қазақстандағы силикат өндірісі	10.2.3.8 - шыны, цемент өндіру үдерісін және олардың қолданылуын сипаттау
Химиялық және металлургиялық өндіріс қалдықтарымен қоршаған ортаның ластануы	10.4.1.13 - химиялық және металлургиялық өндіріс қалдықтарының қоршаған ортаға әсерін бағалау

2) 11-сынып

Тақырыптар/ Ұзақ мерзімді жоспардың мазмұны	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан	
11.1 Органикалық химияға кіріспе Органикалық қосылыстардың құрылыс теориясы	
Көміртек атомы құрылысының ерекшеліктері. Гибридизация. Органикалық қосылыстардағы химиялық байланыстардың сипаттамасы және электрондық табиғаты	11.4.2.1 көмірсутектердегі көміртектің гибридизациясын зерделеу 11.4.2.2 C-C байланысының түзілуін және көміртек атомының құрылыс ерекшеліктерін түсіндіру
А.М.Бутлеровтың органикалық қосылыстардың	11.4.2.3 А.М. Бутлеровтың органикалық қосылыстардың құрылыс теориясының негізгі

химиялық құрылыс теориясының негізгі қағидалары. Изомерия және гомологтық қатар	қағидаларын білу 11.4.2.4 көмірсутектердің молекулалық, эмпирикалық, құрылымдық формулаларын ажырату 11.4.2.5 изомерлердің түрлерін атау, функционалдық топтар және класаралық изомерлерінің формулаларын білу
Бос радикалдар туралы ұғым және олардың тірі ағзалар өміріндегі маңызы	11.4.2.6 бос радикалдар туралы ұғымды қалыптастыру; 11.4.2.7 тірі ағзалар өміріндегі радикалдардың ролін білу
Органикалық заттардың номенклатурасы мен жіктелуі. Зертханалық тәжірибе №1 «Метан, этан, этилен, ацетилен, бензол, метанол, этанол, сірке қышқылы молекулаларының модельдері»	11.4.2.8 гомологтық қатарлардың қалай түзілетіндігін түсіну 11.4.2.9 гомологтардың ұқсастығы мен айырмашалығын түсіндіру 11.4.2.10 қосылыстардың құрылымдық формулаларын құру және оларды IUPAC номенклатурасы бойынша атау
Органикалық қосылыстардың табиғаттағы және адам өміріндегі маңызы. Органикалық химияның дамуындағы Қазақстандық ғалымдардың ролі	11.4.2.11 органикалық қосылыстардың адам өміріндегі маңызын түсіну 11.4.2.12 Қазақстандық ғалымдардың органикалық химияны дамуындағы үлесін түсіну
11.1 Көмірсутектер және олардың көздері	
Алкандар.	11.4.2.13 алкандардың жану үдерісін зерттеу және олардың отын ретінде қолданылуын түсіндіру 11.4.2.14 алкандардың жану өнімдерін білу және олардың қоршаған ортаға әсерін бағалау 11.4.2.15 берілген жану өнімдері бойынша заттардың молекулалық формулаларын анықтау
Циклоалкандар	11.4.2.16 циклоалкандардың гомологтық қатарын, құрылысын, қасиеттерін қарастыру 11.4.2.17 изомерлерінің формулаларын жазу IUPAC бойынша атау
Алкендер . Полиэтилен.	11.4.2.18 алкендердің алыну жолдарын, қасиеттерін, құрылысын, гомологтық қатарын қарастыру 11.4.2.19 полимерлену реакция теңдеулерін құра білу
Практикалық жұмыс №1 «Этиленді алу және қасиеттерін зерттеу»	11.4.2.20 - этиленнен этанолды алу әдісін білу және оның физикалық және химиялық қасиеттерін түсіну
2-тоқсан	
11.2 Көмірсутектер және олардың көздері	
Алкадиендер Зертханалық тәжірибе № 3 «Изопренді каучуктің шарөзекті моделін құрастыру»	11.4.2.21 алкадиендердің құрылысы, қасиеттерін білу 11.4.2.22 диендердің полимерлену реакциялары өнімдерінің шарөзектенді модельдерін құрастыру (изопрен)
Алкиндер	11.4.2.23 алкиндердің алынуын, қасиеттерін, құрылысын, гомологтық қатарын қарастыру

Арендер және олардың туындылары	11.4.2.24 электрондардың делокализациясы тұрғысынан бензол молекуласының құрылымын түсіндіру; 11.4.2.25 бензолды және оның гомологтарын алу реакцияларының теңдеулерін құру, бензол және оның гомологтарына тән қасиеттерді сипаттау
Көмірсутектердің және олардың туындыларының генетикалық байланысы	11.4.2.26 органикалық қосылыстардың негізгі кластарының генетикалық байланысының сызбанұсқасын құру
Көмірсутектердің табиғи көздері және олардың Қазақстандағы кен орындары. Газ, мұнай, көмірді өңдеу. Қазақстанда көмір және мұнай-газ өндірістерінің дамуы. Қазақстанда өнімді өндірудегі, өңдеудегі экологиялық аспектілер	11.4.2.27 көміртек қосылыстарын отын ретінде қолдануға болатынын білу; 11.4.2.28 көмір, мұнай, табиғи газдардың Қазақстандағы кен орындарын карта бойынша анықтау; 11.4.2.29 шикі мұнайды айдау үдерісінің маңызын түсіну және өндіру үдерісін сипаттау; 11.4.2.30 қазба отындар қорының шектеулі екенін түсіну; 11.4.2.31 көмірсутек отындарын жағу қоршаған ортаның ластануына әкеп соғатынын және оның климатқа әсерін білу
3-тоқсан	
11.3 Оттекті органикалық қосылыстар	
Оттекті органикалық қосылыстардың жіктелуі, номенклатурасы	11.4.2.32 спирттер, альдегидтер, кетондар, карбон қышқылдары, эфирлердің функционалдық топтарының құрылысын сипатта 11.4.2.33 спирттер, альдегидтер, кетондар, карбон қышқылдары, эфирлердің құрылымдық формулаларын құру және IUPAC бойынша атау
Біратомды және көпатомды спирттер. Фенол Зертханалық тәжірибе №2 «Спирттердің суда еруі, жануы және біратомды және көпатомды спирттерге сапалық реакциялары»	11.4.2.34 - спирттердің құрылымдық, функционалдық топ, класаралық изомерлерінің формулаларын құру және жіктелуін атау 11.4.2.35 - спирттердің және фенолдың алу жолдарын білу 11.4.2.36 - спирттер мен фенолдың қолдану аясын атау; 11.4.2.37 - спирттердің адам ағзасына уытты әсерін зерделеу
Альдегидтер. Кетондар. Карбон қышқылдары. Практикалық жұмыс № 2 «Оттекті органикалық қосылыстарға сапалық реакциялар»	11.4.2.38 альдегидтер мен кетондардың құрылымдық формулаларын құру және оларды IUPAC бойынша атау 11.4.2.39 альдегидтер мен кетондарды алу реакция теңдеулерін құрастыру; 11.4.2.40 альдегидтер мен кетондардың тотығу және тотықсыздану реакция өнімдерін атау; 11.4.2.41 карбон қышқылдарының алу тәсілдерін және физикалық қасиеттерін түсіндіру;
11.3 Оттекті органикалық қосылыстар	
Жай және күрделі эфирлер. Майлар. Сабын және жуғыш заттар Қазақстандағы сабын және синтетикалық жуғыш заттар	11.5.1.1 жай және күрделі эфирлерді алу реакцияларының теңдеулерін құрастыру; 11.5.1.2 майлардың құрамы мен құрылысын білу ; 11.5.1.3 майлардың функциясын түсіну; 11.4.2.42 карбон қышқылдары, күрделі эфирлер, сабын,

өндірісі.	синтетикалық жуғыш заттардың қолдану аясын атау; 11.4.2.43 синтетикалық жуғыш заттардан табиғатты қорғау қажеттігін түсіну
Көмірсулардың жіктелуі, биологиялық рөлі. Моносахаридтер. Глюкоза. Фруктоза Дисахаридтер. Сахароза. Лактоза. Полисахаридтер. Крахмал. Целлюлоза. Зертханалық тәжірибе № 3 «Тамақ өнімдеріндегі крахмалды анықтау»	11.5.1.4 глюкоза, фруктоза, рибоза, дезоксирибоза, сахароза, крахмал және целлюлоза молекулалары формулаларының айырмашылығын білу 11.5.1.5 глюкозаның сүт қышқылды және спирттік ашуының реакция теңдеуін құрастыру 11.5.1.6 крахмалға сапалық реакцияны жасау 11.5.1.7 сахароза, крахмал және целлюлоза гидролизінің реакция өнімдерін атау 11.5.1.8 крахмал мен целлюлозаның құрылысы мен қасиеттерін салыстыру
11.4 Құрамында азоты бар органикалық қосылыстар. Гетероциклді қосылыстар. Нуклеин қышқылдары	
Аминдер. Анилин	11.4.2.44 аминдердің номенклатурасы мен жіктелуін білу; 11.4.2.45 анилин, аминдер, аммиактың негізгі қасиеттері мен құрылымын салыстыру, аминдер мен анилиннің физикалық қасиеттерін түсіндіру
Аминқышқылдары.	11.5.1.9 аминқышқылдарын тривиалды және жүйелі номенклатуралар бойынша атауларын білу 11.5.1.10 аминқышқылдары молекулаларының құрамы мен құрылысын сипатта
Нәруыздар	11.5.1.11 α аминоқышқылдарынан нәруыздарды алудағы пептидтік байланыстың түзілуін түсіндіру 11.5.1.12 нәруыздар гидролизі өнімдерін білу, нәруыздардың функциясын білу
Нуклеин қышқылдары	11.5.1.13 нуклеин қышқылдары туралы жалпы ұғымды және олардың жіктелуін білу 11.5.1.14 ДНК мен РНК құрылымдарын салыстыру, биологиялық рөлін түсіндіру 11.5.1.15 гендік инженерия мен биотехнологияның маңыздылығын түсіну
11.4. Жасанды және синтетикалық полимерлер Химия адам өмірінде	
Жасанды және синтетикалық полимерлер; пластмассалар, каучуктер, талшықтар Қазақстандағы полимерлер өндірісі.	11.4.2.46 «мономер», «элементарлық буын», «олигомер», «полимер», «полимерлену дәрежесі» ұғымдарын ажырату; 11.4.2.47 кейбір полимерлер мен пластмассалардың қолдану аясын және қасиеттерін атау; 11.4.2.48 Қазақстанда өндірілетін полимерлердің түрлерін білу
Дәрумендер және гормондар туралы түсінік. Биогенді органикалық	11.5.1.16 дәрумендер мен гормондардың адам ағзасындағы функциясын сипаттау 11.5.1.17 кейбір дәрумендердің табиғаттағы көздерін

заттардың рөлі.	білу
Химия және өмір. Экологиялық мәселелер.	11.4.1.1 «Жасыл химияның» 12 принципін атау және түсіндіру 11.4.1.2 атмосфера, гидросфера және литосфераның ластану көздерін білу 11.4.1.3 «парниктік эффект» пен озон қабатының бұзылу мәселелері арасындағы айырмашылықты түсіндіру 11.4.1.4 Қазақстан химиялық өнеркәсібінің әр түрлі саласындағы экологиялық мәселелерді болжау және оның шешу жолдарын ұсыну

10) Кешкі мектептердің 10-11-сыныптарына арналған жалпы орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы «Биология» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы №1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. «Биология» оқу пәнінің мақсаты – білім алушылардың заман талаптарына сай білімдері мен біліктерін дамыту; өмірдің мәнін, дамуын, оның түрлі ұйымдасу деңгейлерінде көрініс табуын түсіну; өмірдің ең басты құндылық ретіндегі маңызын түсінетін жан-жақты дамыған тұлғаны дайындау.

3. Міндеттері:

1) табиғаттың даму заңдарын түсінуге негізделе отырып, адамның табиғаттағы рөлін анықтайтын маңызды биологиялық білімдер мен біліктер ауқымын кеңейту;

2) табиғаттың даму және тіршілігін жалғастыру заңдарын жаңа білімдерді алу, оларды ары қарай дамыту және тереңдету негізі және құралы ретінде пайдалану;

3) жүйені меңгеру барысында ғылым білім мен дүниетаным негіздерін; шығармашылық дербестік пен сын тұрғысынан ойлау қабілетін; зерттеушілік дағдыларын қалыптастыру;

4) әдеп мәселелерімен және қоғамның әлеуметтік өмірі мен еңбек әрекетіне тікелей қатысумен байланысты қоршаған шынайылықта еркін бағдарлануға мүмкіндік беретін, бастамашыл тұлғаның қасиеттерін дамыту;

5) білім алушылардың білім алуды және өздігінен білім алуды жалғастыруы үшін қажетті зияткерлік біліктерді дамыту.

2-тарау. «Биология» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Биология» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

4) 10-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;

5) 11-сыныпта – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат.

5. Оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

- 1) тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері;
- 2) көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік. Эволюциялық даму;
- 3) ағза мен қоршаған орта;
- 4) қолданбалы кіріктірілген ғылымдар.

6. «Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: тірі ағзалардың көптүрлілігі, қоректену, заттардың тасымалдануы, тыныс алу, бөліп шығару, қозғалыс, координация және реттелу.

7. «Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік. Эволюциялық даму» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: көбею, жасушалық айналым, өсу және даму, тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары, селекция негіздері, эволюциялық даму.

8. «Ағза мен қоршаған орта» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: биосфера, экожүйе, популяция, экология және адам қызметінің қоршаған ортаға әсері.

9. «Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: молекулалық биология мен биохимия, жасушалық биология, микробиология және биотехнология, биомедицина және биоинформатика.

10. Биология пәнінің 10-сыныпқа арналған базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) «Тірі ағзалардың әртүрлілігі». Жер бетінде тіршіліктің қалыптасу кезеңдері. Филогенетикалық шежіре ағашы.

2) «Заттардың тасымалдануы». Беттік аудан мөлшерінің көлемге қатынасының диффузия жылдамдығына әсері. Эритроцит жасушасы беттік аудан мөлшерінің, көлемге қатынасының маңызы.

3) «Тыныс алу». Аденозинтүшфосфаттың (АТФ) құрылысы мен қызметі. Аденозинтүшфосфаттың синтезі: глюкозаның анаэробты және аэробты ыдырау кезеңдері. Метаболизм түрлері. Энергетикалық алмасу кезеңдері. Митохондрияның құрылымы мен қызметтері. Митохондрия құрылымдары мен жасушалық тынысалу үдерістерінің өзара байланысы.

5) «Бөліп шығару». Су мөлшерінің реттелуі. Нысана мүшелер. Әсер ету эффектісі. Гипофункция. Гиперфункция.

6) «Қозғалыс». Көлденең жолақты бұлшықет ұлпаларының құрылысы. Миофибрилла құрылымы. Бұлшықет талшықтарының жиырылу механизмі.

7) «Координация және реттеу». Орталық жүйке жүйесінің құрылысы. Мидың және жұлынның құрылысы мен қызметтері. Холинергиялық синапстың құрылысы мен қызметі арасындағы байланыс. Холинергиялық синапстың мысалында синапстық берілудің механизмі.

8) «Жасушалық цикл» Өсімдіктер мен жануарлардағы гаметогенез. Гаметалар. Гаметогенез кезеңдері. Өсімдіктердегі спорогенез және гаметогенез. Ісіктің пайда болуы. Обыр алды жағдайлардың туындауына әсер етуші факторлар. Қартаю. Қартаю үрдісі туралы теориялар.

9) «Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары». Модификациялық өзгергіштік. Белгілердің өзгеруіндегі вариациялық қатарлар.

10) Белгілердің тұқымқуалауындағы цитологиялық негіздер. Дигибридті будандастыру кезіндегі хромосомалардың тәуелсіз ажырауы. Жынысқа тіркес тұқым қуалау. Есептер шығару. Аллельді және аллельді емес гендердің өзара әрекеттесуі. Көптік аллельділік. Комплиментарлық. Полимерия.

11) «Селекция негіздері». Селекция әдістері арқылы ауыл шаруашылық өсімдіктері мен жануарлардың қолтұқымдарын жақсарту тәсілдері. Гибридизация (будандастыру). Полиплоидия. Жасанды мутагенез.

12) «Эволюциялық даму». Тұқымқуалайтын өзгергіштік пен эволюция арасындағы өзара байланыс. Тұқымқуалайтын өзгергіштік – эволюция негізі. Эволюцияның дәлелдемелері. Түр түзілудің механизмі. Антропогенез кезеңдері. Проантроптар. Архантроптар. Палеоантроптар. Неоантроптар.

13) «Молекулалық биология және биохимия». Жердегі тіршілік үшін судың маңызы. Көмірсуларды жіктеу. Химиялық құрылымы. Көмірсулардың қасиеті және қызметтері. Липидтердің құрылымдық компоненттері. Майлардың химиялық құрылысы мен қызметтері. Нәруыздарды құрамы (жай, күрделі) және қызметі бойынша жіктеу. Нәруыздардың құрылымдық деңгейлері мен құрылысы. Нәруыз денатурациясы мен ренатурациясы. Дезоксирибонуклеин қышқылы молекуласының қызметі. Репликация механизмі. Дезоксирибонуклеин қышқылы. Рибонуклеин қышқылы (рРНҚ, аРНҚ, тРНҚ) молекуласының құрылысы мен қызметтері. Рибонуклеин қышқылы және дезоксирибонуклеин қышқылы молекулалары құрылысының ұқсастықтары мен айырмашылықтары.

14) «Жасушалық биология». Жасуша органоидтерінің құрылысы мен қызметтерінің ерекшеліктері. Жасушаның негізгі компоненттері.

15) «Биотехнология» Микроағзаларды өндірісте, ауыл шаруашылығында, медицинада, тұрмыста қолданудың артықшылықтары мен кемшіліктері.

16) «Биомедицина және биоинформатика». Биомеханиканы робототехникада қолдану. Инженерлік және медициналық биомеханика. Жүрек автоматиясының механизмі. Жүрек бұлшықеттерінің жиырылғыштығы. Электрокардиография, оның диагностикалық маңызы.

11. Биология пәнінің 11-сыныпқа арналған базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) «Қоректену». Фотосинтездің жарық кезеңі. Фотофосфорлану. Фотосинтездің қараңғы кезеңі. Кальвин циклі. Фотосинтездің жылдамдығына әсер ететін факторлар. Фотосинтездің шектеуші факторлары: жарық толқынының ұзындығы немесе жарық интенсивтілігі, көмірқышқыл газының концентрациясы, температура. Хемосинтез. Фотосинтез бен хемосинтез үдерістерін салыстыру.

2) «Заттардың тасымалдануы». Натрий-калий сорғысы белсенді тасымал механизмінің мысалы ретінде. Су потенциалы.

3) «Координация және реттеу». Биологиядағы басқару жүйесі. «Басқару жүйесі» ұғымы. Температураның/көмірқышқыл газының/оттегі газының деңгейлерінің реттелуі мысалында кері байланыс принципі. Гормондардың әсер ету механизмі. Инсулин мен эстроген мысалдарында гормондардың нысана-

жасушаларға әсер ету механизмі. Өсіргіш заттар. Өсіргіш заттардың өсімдіктерге әсер ету механизмі. Ауксин әсері.

4) «Көбею». Гаметогенез. Адам гаметогенезінің сатылары. Сперматогенез бен оогенезді салыстыру.

5) «Өсу және даму». Бағаналы жасушалар ұғымы және олардың қасиеттері (қайта жаңаруы, жіктелуі). Бағаналы жасушалардың түрлері: эмбрионалды және соматикалық.

6) «Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары». Халықаралық «Адам геномы» жобасы. Адамның геномдық дезоксирибонуклеин қышқылының секвенирлеу. Жоба аясында жүргізілген зерттеулердің маңызы.

7) «Биосфера, экожүйе, популяция». Түрлердің биоалуантүрлілігі мен экожүйенің тұрақтылығынң арасындағы байланыс. Түрлердің биоалуантүрлілігі. Харди - Вайнбергтің генетикалық тепе-теңдік заңы. Сирек кездесетін және жойылып бара жатқан өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін қорғау.

8) «Экология және адам іс-әрекетінің қоршаған ортаға әсері». Ғаламдық жылыну: себептері, салдарлары және шешу жолдары. Қазақстанның экологиялық проблемалары және оларды шешу жолдары.

9) «Молекулалық биология және биохимия». Антиген мен антидененің әрекеттесу механизмі. Транскрипция. Трансляцияның кезеңдері. Генетикалық кодтың қасиеттері: үшөрімділігі, көптігі, әмбебаптығы, бірін-бірі жаппайтындығы.

10) «Жасушалық биология». Жасушалардың негізгі компоненттерін анықтау.

11) «Биотехнология». Грамм оң және грамм теріс бактериялар және олардың құрылыс ерекшеліктері. «Рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылы» ұғымы. Рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылын алу тәсілдері. Рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылының қолданылуы. «Клондау» ұғымы. Ферменттердің медицинада, химияда және өнеркәсіпте қолданылуы.

12) «Биомедицина және биоинформатика». Электромагниттік және дыбыс толқындарының адам ағзасына әсер ету ерекшеліктері. «Биоинформатика» ұғымы. Биоинформатиканың құралдарын зерттеулерге қолдану. Моноклоналды антиденелердің маңызы. Моноклоналды антиденелердің өндірісі. Моноклоналды антиденелер көмегімен ауруларды диагностикалау және емдеу.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

12. Бағдарламада оқыту мақсаттарын пайдалану ыңғайлылығы үшін кодтау енгізілді. Кодта бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар – бөлім мен бөлімшенің, төртінші сан – оқыту мақсатының реттік санын білдіреді. Мысалы, 10.1.1.1. кодында «10» - сынып, «1.1» - бірінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «1» - оқыту мақсатының реттік саны.

13. Оқыту мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген.

Оқыту мақсаттары

Бөлім 1. Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері	
Бөлімше 1.1 Тірі организмдердің әртүрлілігі	
10-сынып	11-сынып
10.1.1.1 - жер бетінде тіршіліктің қалыптасу кезеңдерін және сызбаларын сипаттау	-
Бөлімше 1.2 Қоректену	
-	11.1.2.1 фотосинтездің жарық кезеңінде өтетін үдерістерді түсіндіру; 11.1.2.2 фотосинтездің қараңғы кезеңінде өтетін үдерістерді түсіндіру; 11.1.2.3 фотосинтездің шектеуші факторларын түсіндіру; 11.1.2.4 фотосинтез және хемосинтез процестерінің ерекшеліктерін салыстыру
Бөлімше 1.3 Заттардың тасымалдануы	
10.1.3.1. беттік аудан мөлшерінің көлемге қатынасының мәнін есептеу және олардың заттарды тасымалдауға қатысты маңызын түсіндіру	11.1.3.1 натрий-калий сорғысы мысалында белсенді тасымалды түсіндіру; 11.1.3.2 түрлі концентрациялы тұз ерітінділеріндегі жасуша-лардың су потенциалын сипаттау
Бөлімше 1.4 Тыныс алу	
10.1.4.1 аденозинүшфосфаттың (АТФ) құрылысы мен қызметтерін сипаттау; 10.1.4.2 анаэробты және аэробты тыныс алу барысындағы аденозинүшфосфаттың синтезін салыстыру; 10.1.4.3 метоболизмнің түрлерін сипаттау; 10.1.4.4 энергетикалық алмасу кезеңдерін сипаттау 10.1.4.5 митохондрия құрылымдары мен жасушалық тынысалу үдерістерінің өзара байланысты орнату	
Бөлімше 1.5 Бөліп шығару	
10.1.5.1 су мөлшерін реттеудегі антидиурети-калық гормонның (АДГ) рөлін түсіндіру	
Бөлімше 1.6 Қозғалыс	
10.1.6.1 көлденең жолақты бұлшықеттердің құрылымы мен бұлшықеттің жиырылу механизмін арасындағы байланысты түсіндіру; 10.1.6.2 жылдам және баяу жиырылатын бұлшықет талшықтарының ортақ қасиеттерін, орналасуы мен құрылысының байланысын орналастыру	
Бөлімше 1.7 Координация және реттеу	

10.1.7.1 жұлын мен мидың құрылысы мен қызметтерін оқып білу;	11.1.7.1 биологиядағы басқару жүйесін сипаттау;
10.1.7.2 синапстың құрылысы мен қызметі арасындағы байланысты орнату	11.1.7.2 гормондардың әрекет ету механизмін түсіндіру;
	11.1.7.3 өсімдіктердің өсуіне стимуляторлардың (өсуді тездететін) әсер етуін зерделеу
Бөлім 2 Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму	
Бөлімше 2.1 Көбею	
	11.2.1.1. адам гаметогенезін түсіндіру;
	11.2.1.2 сперматогенез бен оогенездің айырмашылығын түсіндіру
Бөлімше 2.2 Жасушалық цикл	
10.2.2.1 өсімдіктер мен жануарлардағы гаметалардың қалыптасу ерекшелігін түсіндіру;	
10.2.2.2 жасушалардың бақылауға бағынбайтын бөлінуі нәтижесінде обырдың түзілуін түсіндіру;	
10.2.2.3 қартаю үдерісін түсіндіру	
Бөлімше 2.3 Өсу және даму	
	11.2.3.1 - бағаналы жасушалардың мамандану үдерісін және олардың практикалық қолданылуын түсіндіру
Бөлімше 2.4 Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	
10.2.4.1 модификациялық өзгергіштіктің заңдылықтарын түсіндіру;	11.2.4.1
10.2.4.2 дигибридті будандастыру, жыныспен тіркескен тұқым қуалаудың цитологиялық негіздерін есептер шығаруда қолдану;	Халықаралық «Адам геномы» жобасының маңызын талқылау
10.2.4.3 аллельді және аллельді емес гендердің өзара әрекеттесуін салыстыру;	
10.2.4.4 мутация типтері мен мутагенез себептерін зерттеу	
Бөлімше 2.5 Селекция негіздері	
10.2.5.1 - селекция әдістері арқылы ауыл шаруашылық өсімдіктері мен жануарлардың қолтұқымдарын жақсарту тәсілдердің зерттеу	
Бөлімше 2.6 Эволюциялық даму	
10.2.6.1 тұқымқуалайтын өзгергіштік пен эволюция арасындағы өзара байланысты түсіндіру;	
10.2.6.2 эволюцияның дәлелдемелерін оқып-білу;	
10.2.6.3 антропогенездің кезеңдерін атау	

10.2.6.4 негізгі түртізудің механизмдерін жүйелеу		
Бөлім 3. Ағза мен қоршаған орта		
Бөлімше 3.1 Биосфера, экожүйе, популяция		
	11.3.1.1 экожүйенің алуан түрлілігі мен тұрақтылығы арасындағы өзара байланысын орнату	
Бөлімше 3.2 Адам іс-әрекетінің қоршаған ортаға әсері		
	11.3.2.1 - мүмкін болатын климаттың жаһандық жылыну салдарына болжау; 11.3.2.2 Қазақстанның экологиялық проблемала-рының шешу жолдарын ұсыну	
Бөлім 4. Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар		
Бөлімше 4.1 Молекулалық биология және биохимия		
10.4.1.1 Жердегі тіршілік үшін судың іргелі маңызын түсіндіру; 10.4.1.2 - көмірсуларды құрылымы, құрамы және қызметтері бойынша жіктеу; 10.4.1.3 майлардың химиялық құрылысы мен қызметтерін сипаттау; 10.4.1.4 нәруыздарды олардың құрылымы, құрамы, атқаратын қызметтері бойынша жіктеу, 10.4.1.5 рибонуклеин қышқылы типтерінің құрылысы мен қызметтерін ажырату; 10.4.1.6 рибонуклеин қыш-ылы және дезоксирибонуклеин қышқылы молекулаларының құрылысын салыстыру	11.4.1.1 антиген мен антидененің әрекеттесуін түсіндіру; 11.4.1.2 нәруыз биосинтезі үдерісінің кезеңдерін сипаттау; 11.4.1.3 генетикалық кодтың қасиеттерін түсіндіру	
Бөлімше 4.2 Жасушалық биология		
10.4.2.1 электронды микроскоп арқылы көрінетін жасуша органоидтерінің құрылысы мен қызметтерінің ерекшеліктерін түсіндіру	11.4.2.1 микрофотография қолданып жасушалардың негізгі компоненттерін анықтау және сипаттау	
Бөлімше 4.3 Биотехнология		
10.4.3.1 биотехнологияда қолданылатын тірі ағзалардың артықшылықтары мен кемшіліктерін талқылау	11.4.3.1 грамм «оң» және грамм «теріс» бактерияларды зерттеу; 11.4.3.2 рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылын алу тәсілдерін түсіндіру; 11.4.3.3 ферменттерді медицинада, өнеркәсіпте қолдану мүмкіндігін талқылау	
Бөлімше 4.4 Биомедицина және биоинформатика		
10.4.4.1 биомеханиканы	11.4.4.1 электромагниттік және дыбыс	

робототехникада қолданылуын оқып білу; 10.4.4.2 электрокардиограмманы қолдана отырып жүрек автоматиясы механизмін түсіндіру	толқындарының адам ағзасына әсерін түсіндіру; 11.4.4.2 биоинформатиканың рөлін сипаттау; 11.4.4.3 ауруларды диагностикалау және емдеуде моноклональды антиденелерді қолдануды түсіндіру
--	---

14. Осы оқу бағдарламасы жалпы орта білім беру деңгейінің 10-11-сыныптарға арналған «Биология» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

15. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Жалпы орта білім беру деңгейінің

кешкі мектептерге (қазақ тіліндегі күндізгі оқу бөлімі) арналған

10-11-сыныптар үшін «Биология» пәнінен жаңартылған мазмұндағы

үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1)10-сынып

Тақырып	Оқыту мақсаттары
1- тоқсан	
Бөлім Молекулалық биология және биохимия	
Жердегі тіршілік үшін судың маңызы.	10.4.1.1 - Жердегі тіршілік үшін судың іргелі маңызын түсіндіру
Көмірсуларды жіктеу. Химиялық құрылымы. Көмірсулардың қасиеті және қызметтері.	10.4.1.2 - көмірсуларды құрылымы, құрамы және қызметтері бойынша жіктеу
Липидтердің құрылымдық компоненттері. Майлардың химиялық құрылысы мен қызметтері.	10.4.1.3 - майлардың химиялық құрылысы мен қызметтерін сипаттау
Нәруыздардың құрамы (жай, күрделі) және қызметі бойынша жіктеу. Нәруыздардың құрылымдық деңгейлері мен құрылысы. Нәруыз денатурациясы мен ренатурациясы.	10.4.1.4 - нәруыздарды олардың құрылымы, құрамы, атқаратын қызметтері бойынша жіктеу
Репликация механизмі. ДНҚ.	10.4.1.5 – дезоксирибонуклеин қышқылы репликациясы үдерісін сипаттау
РНҚ молекуласының құрылысы мен қызметтері (аРНҚ, рРНҚ, тРНҚ).	10.4.1.6- рибонуклеин қышқылы типтерінің құрылысы мен қызметтерін ажырату
Рибонуклеин қышқылы және дезоксирибонуклеин қышқылы молекулалары құрылысынның ұқсастықтары мен айырмашылықтары.	10.4.1.7-рибонуклеин қышқылы және дезоксирибонуклеин қышқылы молекулаларының құрылысын салыстыру
Бөлім Жасушалық биология	
Жасуша органоидтерінің құрылысы мен қызметтерінің ерекшеліктері. Жасушаның негізгі компоненттерінің қызметтері.	10.4.2.1 - электронды микроскоп арқылы көрінетін жасуша органоидтерінің құрылысы мен қызметтерінің ерекшеліктерін түсіндіру
2-тоқсан	

Бөлім Заттардың тасымалдануы	
Беттік аудан мөлшерінің көлемге қатынасының диффузия жылдамдығына әсері. Эритроцит жасушасы беттік аудан мөлшерінің, көлемге қатынасының маңызы.	10.1.3.1 - беттік аудан мөлшерінің көлемге қатынасының мәнін есептеу
Бөлім Тыныс алу	
Аденозинүшфосфорқышқылының құрылысы мен қызметі	10.1.4.1 - аденозинүшфосфорқышқылының құрылысы мен қызметтерін сипаттау
Аденозинүшфосфорқышқылының синтезі: глюкозаның анаэробты және аэробты ыдырау кезеңдері.	10.1.4.2 - анаэробты және аэробты тыныс алу барысындағы аденозинүш-фосфорқышқылы синтезін салыстыру
Метаболизм түрлері. Энергетикалық алмасу кезеңдері.	10.1.4.3 - метоболизмнің түрлерін атау
	10.1.4.4 - энергетикалық алмасу кезеңдерін сипаттау
Митохондрияның құрылымы мен қызметтері. Митохондрия құрылымдары мен жасушалық тынысалу үдерістерінің өзара байланысы.	10.1.4.5 - митохондрия құрылымдары мен жасушалық тынысалу үдерістерінің өзара байланысты орнату
Бөлім Бөліп шығару	
Су мөлшерін реттеу. Нысана мүшелер. әсер ету эффектісі. Гипофункция. Гиперфункция.	10.1.5.1 - су мөлшерін бақылаудағы антидиуретикалық гормонның (АДГ) ролін түсіндіру
3 тоқсан	
Бөлім Жасушалық цикл	
Өсімдіктер мен жануарлардағы гаметогенез. Гаметалар. Гаметогенез кезеңдері. Өсімдіктердегі спорогенез және гаметогенез.	10.2.2.1 - өсімдіктер мен жануарлардағы гаметалардың қалыптасу ерекшелігін түсіндіру
Онкологиялық жаңа түзілулердің пайда болуы. Обыралды жағдайлардың туындауына әсер етуші факторлар	10.2.2.2 - жасушалардың бақылауға бағынбайтын бөлінуі нәтижесінде обырдың түзілуін түсіндіру
Қартаю. Қартаю үрдісі туралы теориялар	10.2.2.3 - қартаю үдерісін түсіндіру
Бөлім Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	
Модификациялық өзгергіштік. Белгілердің өзгеруіндегі вариациялық қатарлар.	10.2.4.1 - модификациялық өзгергіштіктің заңдылықтарын зерттеу
Белгілердің тұқым қуалауындағы цитологиялық негіздер. Дигибридті будандастыру кезіндегі хромосомалардың тәуелсіз ажырауы. Жыныспен тіркесіп тұқым қуалау. Есептер шығару.	10.2.4.2 - дигибридті будандастыру; жыныспен тіркескен тұқым қуалаудың цитологиялық негіздерін есептер шығаруда қолдану
Аллельді және аллельді емес гендердің өзара әрекеттесуі. Комплиментарлық. Полимерия, көп аллелділік.	10.2.4.3 - аллельді және аллельді емес гендердің өзара әрекеттесуін салыстыру
Бөлім Селекция негіздері.	

Селекция әдістері арқылы ауыл шаруашылық өсімдіктері мен жануарлардың қолтұқымдарын жақсарту тәсілдері. Гибридизация (будандастыру). Полиплоидия. Жасанды мутагенез.	10.2.5.1 - селекция әдістері арқылы ауыл шаруашылық өсімдіктері мен жануарлардың қолтұқымдарын жақсарту тәсілдердің зерттеу
Бөлім Эволюциялық даму	
Тұқымқуалайтын өзгергіштік пен эволюция арасындағы өзара байланыс. Тұқымқуалайтын өзгергіштік – эволюция негізі.	10.2.6.1 - тұқымқуалайтын өзгергіштік пен эволюция арасындағы өзара байланысты түсіндіру
Эволюцияның дәлелдемелері.	10.2.6.2 - эволюцияның дәлелдемелерін талдау
Түр түзілудің механизмі.	10.2.6.3 - түр түзілудің негізгі механизмдерін жіктеу
Антропогенез кезеңдері. Проантроптар. Архантроптар. Палеоантроптар. Неоантроптар	10.2.6.4 - антропогенездің кезеңдерін атау
4 -тоқсан	
Бөлім Координация және реттеу	
Орталықжүйежүйесінің құрылысы. Мидың және жұлынның құрылысы мен қызметтері.	10.1.7.1 - жұлын мен мидың құрылысы мен қызметтерін оқып білу
Холинергиялық синапстың құрылысы мен қызметі арасындағы байланыс. Холинергиялық синапстың мысалында синапстық берілудің механизмі	10.1.7.2- синапстың құрылысы мен қызметі арасындағы байланысты орнату
Бөлім Қозғалыс	
Көлденең жолақты бұлшықет ұлпаларының құрылысы. Миофибрилла құрылысы. Бұлшықет талшықтарының жиырылу механизмі.	10.1.6.1 - көлденең жолақты бұлшықеттердің құрылысымен бұлшықеттің жиырылу механизмінің өзара байланысын түсіндіру 10.1.6.2 - жылдам және баяу жиырылатын бұлшықет талшықтарының ортақ қасиеттерін, орналасуы мен құрылысының байланысын орналастыру
Бөлім Биофизика	
Биомеханиканы робототехникада қолдану. Инженерлік және медициналық биомеханика	10.4.4.1 - биомеханиканы робототехникада қолданылуын зерттеу
Жүрек автоматиясының механизмі. Жүректегі қозудың өту жылдамдығы. Жүрек бұлшықеттерінің жиырылғыштығы. Электрокардиография, оның диагностикалық маңызы.	10.4.4.2 -электрокардио-грамманы қолдана отырып жүрек автоматиясы механизмін түсіндіру
Бөлім Биотехнология	
Микроағзаларды өндірісте, ауыл шаруашылығында, медицинада, тұрмыста қолданудың артықшылықтары мен кемшіліктері. Гендік инженерияның маңызы.	10.4.3.1 - биотехнологияда қолданылатын тірі ағзалардың артықшылықтары мен кемшіліктерін талқылау

2) 11- сынып

Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
1 - тоқсан	
Бөлім Молекулярлық биология және биохимия	
Антиген мен антидененің әрекеттесу механизмі	11.4.1.1 - антиген мен антидененің әрекеттесуін түсіндіру
Транскрипция. Трансляцияның кезеңдері.	11.4.1.2- нәруыз биосинтезі үдерісі кезеңдерін сипаттау
Генетикалық кодтың қасиеттері: үшөрімділігі, көптігі, әмбебаптығы, бірін-бірі жаппайтындығы.	11.4.1.3- генетикалық кодтың қасиеттерін түсіндіру
Бөлім Қоректену	
Фотосинтездің жарық кезеңі. Фотофосфорлану.	11.1.2.1- фотосинтездің жарық кезеңінде өтетін үдерістерді түсіндіру
Фотосинтездің қараңғы кезеңі. Кальвин циклі.	11.1.2.2- фотосинтездің қараңғы кезеңінде өтетін үдерістерді түсіндіру
Фотосинтездің жылдамдығына әсер ететін факторлар. Фотосинтездің шектеуші факторлары: жарық толқынының ұзындығы немесе жарық интенсивтілігі, көмірқышқыл газының концентрациясы, температура.	11.1.2.3- фотосинтездің шектеуші факторларын түсіндіру
Хемосинтез. Фотосинтез бен хемосинтез үдерістерін салыстыру.	11.1.2.4- фотосинтез және хемосинтез үдерістерінің ерекшеліктерін салыстыру
2-тоқсан	
Бөлім Заттар тасымалы	
Натрий-калий сорғысы мысалында белсенді тасымалдың механизмі	11.1.3.1 - натрий-калий сорғысы мысалында белсенді тасымалды түсіндіру
Су потенциалы.	11.1.3.2- түрлі концентрациялы тұз ерітінділеріндегі жасушалардың су потенциалын сипаттау
Бөлім Координация және реттелу	
Биологиядағы басқару жүйесі. «Басқару жүйесі» ұғымы. Температураның/көмірқышқыл газының/оттегі азының деңгейлерінің реттелуі мысалында кері байланыс принципі.	11.1.7.1 - биологиядағы басқару жүйесін сипаттау
Гормондардың әсер ету механизмі. Инсулин мен эстроген мысалдарында гормондардың нысана-жасушаларға әсер ету механизмі.	11.1.7.2 - гормондардың әсер ету механизмін түсіндіру
Өсіргіш заттар. Өсіргіш заттардың өсімдіктерге әсер ету механизмі. Ауксин әсері.	11.1.7.3 - өсімдіктердің өсуіне стимуляторлардың (өсіргіш заттар) әсер етуін түсіндіру
Бөлім Көбею	
Гаметогенез. Адам гаметогенезінің сатылары.	11.2.1.1. - адам гаметогенезін түсіндіру
Сперматогенез бен оогенезді салыстыру.	11.2.1.2 - сперматогенез бен оогенездің айырмашылығын түсіндіру
3- тоқсан	

Бөлім Өсу және даму	
Бағаналы жасушалар ұғымы және олардың қасиеттері (қайта жаңаруы, жіктелуі). Бағаналы жасушалардың түрлері: эмбрионалды және соматикалық.	11.2.3.1 - бағаналы жасушалардың мамандану үдерісін және олардың практикалық қолданылуын түсіндіру
Бөлім Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары	
Халықаралық «Адам геномы» жобасы. Адамның геномдық Дезокси-рибонуклеин қышқылын секвенирлеу. Жоба аясында жүргізілген зерттеулердің маңызы.	11.2.4.2 - Халықаралық «Адам геномы» жобасының маңызын талқылау
Бөлім Жасушалық биология	
Жасушалардың негізгі компоненттерін анықтау.	11.4.2.1 - микрофотография қолданып жасушалардың негізгі компоненттерін анықтау және сипаттау
Бөлім Биотехнология	
Грамм оң және грамм теріс бактериялар және олардың құрылыс ерекшеліктері.	11.4.3.1 - грамм оң және грамм теріс бактерияларды салыстыру
«Рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылы» ұғымы. Рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылының алу тәсілдері. Рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылының қолданылуы. «Клондау» ұғымы.	11.4.3.2 - рекомбинантты Дезоксирибонуклеин қышқылын алу тәсілдерін түсіндіру
Ферменттердің медицинада, химияда және өнеркәсіпте қолданылуы.	11.4.3.3- ферменттерді медицинада, өнеркәсіпте қолдану мүмкіндігін талқылау
4- тоқсан	
Бөлім Биомедицина және биоинформатика	
Электромагниттік және дыбыс толқындарының адам ағзасына әсерінің ерекшеліктері.	11.4.4.1 - электромагниттік және дыбыс толқындарының адам ағзасына әсерін түсіндіру
«Биоинформатика» ұғымы. Биоинформатиканың құралдарын зерттеулерге қолдану.	11.4.4.2- биоинформатиканың рөлін сипаттау
Моноклоналды антиденелердің маңызы. Моноклоналды антиденелердің өндірісі. Моноклоналды антиденелер көмегімен ауруларды диагностикалау және емдеу.	11.4.4.3- ауруларды диагностикалау және емдеуде моноклоналды антиденелерді қолдануды түсіндіру
Бөлім Биосфера, экожүйе, популяция	
Түрлердің биоалуантүрлілігі. Харди - Вайнбергтің генетикалық тепе-теңдік заңы. Сирек кездесетін және жойылып бара жатқан өсімдіктер мен жануарлардың түрлерін қорғау.	11.3.1.1 - экожүйенің биоалуан түрлілігі мен тұрақтылығы арасындағы өзара байланысты орнату
Бөлім Адам іс-әрекетінің қоршаған ортаға әсері	
Ғаламдық жылыну: себептері, салдарлары және шешу жолдары.	11.3.2.1 - мүмкін болатын климаттың жаһандық жылыну салдарын болжау
Қазақстанның экологиялық проблемалары және оларды шешу жолдары.	11.3.2.2 - Қазақстанның экологиялық проблемаларының шешу жолдарын ұсыну

11) Жалпы орта білім беру деңгейінің кешкі мектептерінің 10-11-сыныптарына арналған «География» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (күндізгі оқыту формасы)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Жоғары мектептегі «География» пәнінің мақсаты – білім алушылар қоғам мен географиялық кеңістіктің барлық деңгейлерінде туындаған геоэкологиялық, геоэкономикалық, әлеуметтік, геосаяси және ғаламдық проблемаларды шешуге бағытталған географиялық білімдерін, біліктері мен дағдыларын қолдану үшін жағдай жасау.

3. Пәннің міндеттері:

1) білім алушының бойында географиялық кеңістіктік ойлауды, географиялық мәдениет пен тілді дамыту;

2) геоэкологиялық, геосаяси, геоэкономикалық, әлеуметтік үдерістер мен құбылыстарды зерттеу үшін ғаламдық, аймақтық және жергілікті ұстанымдардың түсінуін дамыту;

3) білім алушылар картографияны, геоэкологияны, геоэкономиканы, геосаясатты, елтану мен адамзаттың ғаламдық проблемаларын зерттеу барысында геокеңістіктік деректерді өңдеудің заманауи әдістерін қолдану үшін жағдай жасау

2-тарау. «География» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «География» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

7) 10-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты;

8) 11-сыныпта – аптасына 2 сағатты, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

5. Оқу пәнінің мазмұны 7 бөлімді қамтиды: географиялық зерттеу әдістері; картография және геоинформатика; табиғатты пайдалану және геоэкология; геоэкономика; геосаясат; елтану; адамзаттың ғаламдық проблемалары.

6. Оқу пәнінің мазмұны оқытудың бөлімдері арқылы ұйымдастырылған. Бөлімдер білім, түсінік, білік және дағдыларды қамтитын күтілетін нәтижелер түріндегі оқу мақсаттарынан тұратын бөлімшелерге бөлінген.

7. «Географиялық зерттеу әдістері» бөлімі «жалпы географиялық әдістер» бөлімшесінен тұрады

8. «Картография және геоинформатика» бөлімі «картография», «геоинформатика негіздері» бөлімшелерінен тұрады.

9. «Табиғатты пайдалану және геоэкология» бөлімі «табиғатты пайдалану», «геоэкологиялық зерттеу негіздері» бөлімшелерінен тұрады.

10. «Геоэкономика» бөлімі «геоэкономика негіздері» бөлімшесінен тұрады.

11. «Геосаясат» бөлімі «геосаясат негіздері» бөлімшесінен тұрады.

12. «Елтану» бөлімі келесі «дүниежүзі аймақтары», «елдерді салыстыру әдістемесі» бөлімшелерінен тұрады.

13. «Адамзаттың ғаламдық проблемалары» бөлімі «ғаламдық проблемаларды шешу» бөлімшесінен тұрады.

14. 10-сыныпқа арналған оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) «Географиялық зерттеу әдістері». Жалпы географиялық әдістер; зерттеу әдістерінің түрлері;

2) «Картография және геоинформатика». Картография; заманауи картографиялық әдістер; геоинформатика негіздері; географиялық деректер базасы; географиялық деректерді визуализациялау;

3) «Табиғатты пайдалану және геоэкология». Табиғатты пайдалану; табиғатты пайдалану түрлері; табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға әсерін бағалау; табиғатты тиімді пайдаланудың қағидаттары; геоэкологиялық зерттеулер негіздері; геоэкологияның зерттеу пәні мен өзектілігі; геосфералардың ластануы; геоэкологиялық аудандастыру; геоэкологиядағы антропогендік факторлар; ғаламдық экологиялық проблемалар; экологиялық проблемаларды шешудегі ғылыми-техникалық прогресс; Қазақстанның экологиялық проблемалары;

4) «Геоэкономика». Геоэкономика негіздері; геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі; шаруашылықты ұйымдастырудың факторлары мен алғышарттары; дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы; дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық модельдері; дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері; экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе; Қазақстан Республикасы экономикалық дамуындағы мақсатты көрсеткіштері;

5) «Геосаясат». Геосаясат негіздері; геосаясаттың өзектілігі; дүниежүзінің геосаяси аймақтары; геосаясат және географиялық факторлар; мемлекеттік аумақтың морфологиясы; мемлекеттік шекара;

6) «Елтану». Дүниежүзі аймақтары; кешенді географиялық аудандастыру; елдері салыстыру әдістемесі; салыстырмалы елтану;

7) «Адамзаттың ғаламдық проблемалары». Ғаламдық проблемаларды шешу; ғаламдық проблемалардың географиялық аспектілері.

15. 11-сыныпқа арналған оқу пәнінің базалық мазмұны:

1) «Географиялық зерттеу әдістері». Жалпы географиялық әдістер; географиялық зерттеулердің өзекті әдістері;

2) «Картография және геоинформатика». Картография; заманауи картографиялық әдістер; геоинформатика негіздері; геоақпараттық жүйелер; географиялық деректер базасы; географиялық деректерді визуализациялау;

3) «Табиғатты пайдалану және геоэкология». Табиғатты пайдалану; табиғатты пайдалануды реттеу; табиғатты қорғау шаралары; табиғатты қорғауда жеке тұлғаның рөлі; геоэкологиялық зерттеулер негіздері; қоршаған ортаның антропогендік өзгеруі; қоршаған ортаның сапасы;

4) «Геоэкономика». Геоэкономика негіздері; Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті; геоэкономикалық даму стратегиялары;

5) «Геосаясат». Геосаясат негіздері; заманауи геосаяси үдерістер, Қазақстанның геосаяси жағдайы; Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі; Қазақстанның геосаяси интеграциясы;

6) «Елтану». Дүниежүзі аймақтары; дүниежүзі аймақтар картасында Қазақстанның орны; дүниежүзі елдерін слыстыру әдістемесі; Қазақстанның халықаралық салыстырулардағы орны; қолданбалы елтану;

7) «Адамзаттың ғаламдық проблемалары». Ғаламдық проблемаларды шешу; ғаламдық проблемаларды шешу жолдары.

3-тарау. Оқу мақсаттарының жүйесі

16. Бағдарламада оқу мақсаттары қолдануға ыңғайлы болу үшін төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімшені, төртінші сан оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 10.2.1.1 кодында: «10» – сынып, «2.1.» - бөлімше; «1» - оқу мақсатының реттік нөмірі.

Оқу мақсаттары	
10-сынып	11-сынып
1. Географиялық зерттеу әдістер. 1.1 Жалпы географиялық әдістер	
10.1.1.1 зерттеу тақырыбына сәйкес салыстыру әдістерін қолдану;	11.1.1.1 зерттеу тақырыбына сәйкес географиялық сараптама әдістерін қолдану;
10.1.1.2 зерттеу тақырыбына сәйкес сандық әдістерді қолдану;	11.1.1.2 зерттеу тақырыбына сәйкес эксперттік бағалау әдістерін қолдану;
10.1.1.3 зерттеу тақырыбына сәйкес аудандастыру әдістерін қолдану	11.1.1.3 зерттеу тақырыбына сәйкес модельдеу әдістерін қолдану;
	11.1.1.4 зерттеу тақырыбына сәйкес аудандастыру әдістерін қолдану
2. Картография және геоинформатика. 2.1 Картография	
10.2.1.1 тақырыпқа сәйкес картографиялық зерттеу әдістерін қолдану	11.2.1.1 сандық карталарды оқу, олардың қолданумен географиялық объектілер мен аумақтардың орналасуын, сандық және сапалық көрсеткіштерін анықтау, сипаттау және талдау
2.2 Геоинформатика негіздері	
10.2.2.1 Microsoft Excel бағдарламасының қолданысымен тақырыпқа сәйкес географиялық деректер базасын құрастыру;	11.2.2.1 геоақпараттық әдістердің ерекшеліктерін түсіндіру;
10.2.2.2 статистикалық деректерді талдау	11.2.2.2 компьютерлік бағдарламалардың қолданумен тақырыпқа сәйкес географиялық деректер базасын құрастыру
3. Табиғатты пайдалану және геоэкология. 3.1 Табиғатты пайдалану	
10.3.1.1 табиғатты пайдаланудың қажеттілігін түсіндіріп, түрлерін (шаруашылық тұрғысынан) анықтау, графикалық түрде ұсыну;	11.3.1.1 шаруашылық және тұтыну салалары бойынша табиғатты пайдалануды реттеу механизмін талдау;
10.3.1.2 табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға тигізетін әсерін анықтап, баға беру (жергілікті / аймақтық компонент	11.3.1.2 табиғатты пайдалану түрлерінің заңнамалық тәртіппен бекітілген нормаларға сәйкестігін анықтау (жергілікті/ аймақтық компонент негізінде);

<p>негізінде); 10.3.1.3 табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға тигізетін кері әсерін азайтудың жолдарын ұсыну(жергілікті / аймақтық компонент негізінде); 10.3.1.4 тиімді табиғатты пайдаланудың қағидаттарын анықтау</p>	<p>11.3.1.3 табиғатты қорғау шараларының тиімділігіне баға беру(жергілікті/аймақтық компонентті қосымша қамту негізінде); 11.3.1.4 жеке тұлғаның табиғатты пайдаланудағы рөлін анықтап, «экологиялық ізін» есептеу</p>
<p>3.2 Геоэкологиялық зерттеулер негіздері</p>	
<p>10.3.2.1 геоэкологиялық зерттеулердің мәнін, мазмұнын, бағыттарын және негізгі категорияларын графикалық түрде ұсыну; 10.3.2.2 геосфералардың ластану деңгейін анықтап, себеп-салдарын зерттеу; 10.3.2.3 дүниежүзі аумағын ластану және табиғи ортаның бұзылу деңгейі бойынша аудандастыру; 10.3.2.4 табиғатқа әсер ететін антропогендік факторларды топтастыру 10.3.2.5 табиғатқа әсер ететін антропогендік факторлардың азайту жолдарын ұсыну; 10.3.2.6 ғаламдық экологиялық проблемалардың пайда болуында географиялық заңдылықтардың орнын анықтау; 10.3.2.7 экологиялық проблемаларды шешудегі ғылыми-техникалық прогрестің рөлін анықтау; 10.3.2.8 Қазақстан аумағын экологиялық тұрғыдан аудандастыру негізінде экологиялық проблемаларды шешу жолдарын ұсыну</p>	<p>11.3.2.1 қоршаған ортаның антропогендік өзгерістерін жіктеу; 11.3.2.2 қоршаған орта сапасының көрсеткіштерін жіктеу; 11.3.2.3 ластанған қоршаған ортаның адам өміріне тигізетін әсеріне баға беру(жергілікті/ аймақтық компонентті қосымша қамту негізінде); 11.3.2.4 дүниежүзі елдерін қоршаған ортаның сапасы бойынша жіктеу; 11.3.2.5 қоршаған орта сапасын тәжірибелік зерттеу арқылы анықтау (жергілікті / аймақтық компоненттің негізінде); 11.3.2.6 қоршаған орта сапасын арттыру жөнінде ұсыныстар әзірлеу (жергілікті/аймақтық компоненттің негізінде)</p>
<p>4. Геоэкономика. 4.1 Геоэкономика негіздері</p>	
<p>10.4.1.1 геоэкономиканың мақсаты мен міндеттерін, негізгі категорияларын түсіндіру; 10.4.1.2 елдер мен аймақтардың экономикалық дамуындағы географиялық кеңістіктің рөлін анықтау (қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде); 10.4.1.3 шаруашылық салаларын орналастыруда факторлар мен алғышарттардың жиынтығын талдау; 10.4.1.4 дүниежүзі елдерінің шаруашылық құрылымын бағалау; 10.4.1.5 дүниежүзі елдерін шаруашылық құрылымы бойынша жіктеу; 10.4.1.6 дүниежүзі шаруашылығының аумақтық модельдерін талдау; 10.4.1.7 дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерін салыстыру (қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде); 10.4.1.8 дүниежүзі елдерін экономикалық даму деңгейі бойынша жіктеу; 10.4.1.9 дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегияларына баға беру (қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде); 10.4.1.10 Қазақстан Республикасы үшін тиімді шаруашылықтың құрылымын, шаруашылық салаларының</p>	<p>11.4.1.1 Қазақстан аймақтарын шаруашылығының салалық және аумақтық құрылымы мен экономикалық даму көрсеткіштері бойынша салыстырып талдау; 11.4.1.2 Қазақстан аймақтарының экономикалық дамуын теңестіру жөнінде идеяларды ұсыну; 11.4.1.3 Қазақстан аймақтарының экономикалық даму әлеуетін анықтау (өз аймағы негізінде); 11.4.1.4 талдау негізінде Қазақстан аймақтарының экономикалық даму кедергілерін жою жөнінде ұсыныстар әзірлеу (өз аймағы мысалында); 11.4.1.5 Қазақстан аймақтарын экономикалық тұрғыда дамыту жөнінде стратегиялардың</p>

арақатынасын, шаруашылығының аумақтық құрылымын, экономикалық дамуындағы тиімді көрсеткіштерді анықтау		жобаларын ұсыну (өз аймағы негізінде)
5. Геосаясат. 5.1 Геосаясат негіздері		
<p>10.5.1.1 геосаясаттың мақсаты мен міндеттерін, зерттеу пәнін, негізгі категорияларын түсіндіру;</p> <p>10.5.1.2 негізгі геосаяси объектілер мен субъектілерді анықтау;</p> <p>10.5.1.3 түрлі көрсеткіштер немесе олардың жиынтығы бойынша ерекшеленген геосаяси аймақтарды анықтау;</p> <p>10.5.1.4 геосаясаттағы физикалық-географиялық, экономикалық, әлеуметтік, демографиялық, саяси, әскери, технологиялық факторларға баға беру;</p> <p>10.5.1.5 мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктерін талдау;</p> <p>10.5.1.6 Қазақстан Республикасы мемлекеттік аумағының морфологиялық ерекшеліктеріне кешенді баға беру;</p> <p>10.5.1.7 мемлекеттік шекаралардың функциясын, түрлерін, анықтау және белгілеу шараларын талдау;</p> <p>10.5.1.8 Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекараларының қалыптасу үдерісін, негізгі көрсеткіштерін, динамикасын және күшейту жөнінде шараларды зерттеу</p>		<p>11.5.1.1 қазіргі заманның геосаяси үдерістерін түсіндіру;</p> <p>11.5.1.2 Қазақстанның геосаяси жағдайына кешенді баға беру;</p> <p>11.5.1.3 Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне әсер ететін факторларды анықтау;</p> <p>11.5.1.4 Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігін күшейту жөнінде ұсыныстарды әзірлеу;</p> <p>11.5.1.5 Қазақстанның дүниежүзі елдері мен дүниежүзілік және аймақтық ұйымдармен байланыстарын күшейту жөнінде ұсыныстар әзірлеу</p>
6. Елтану. 6.1 Дүниежүзі аймақтары		
10.6.1.1 дүниежүзінің түрлі белгілер бойынша физикалық географиялық, тарихи-мәдени, саяси-географиялық, геосаяси аудандарға бөлінуін түсіндіру	11.6.1.1 Қазақстан Республикасының физикалық-географиялық, тарихи-географиялық, саяси-географиялық және геосаяси аймақтарында орналасуын анықтау	
6.2 Дүниежүзі елдері		
<p>10.6.2.1 дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын белгілерді анықтау;</p> <p>10.6.2.2 дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштердің бірін есептеу әдісін түсіндіру;</p> <p>10.6.2.3 жиынтық көрсеткіштер бойынша есептелінетін дүниежүзі елдерінің индекстері мен рейтингтерін сипаттау;</p> <p>10.6.2.4 елдің рейтингте орналасқан орына әсер ететін географиялық, әлеуметтік, экономикалық және саяси факторларды анықтау (таңдау бойынша рейтингтің басында, ортасында және соңында орналасқан үш елдің мысалында)</p>	<p>11.6.2.1 жиынтық көрсеткіштер бойынша есептелінетін индекстер мен рейтингтердегі Қазақстан орнының динамикасын зерттеу (таңдау бойынша бір рейтингтің мысалында);</p> <p>11.6.2.2 Қазақстанның жиынтық көрсеткіштер бойынша есептелінетін рейтингтерде орналасқан орына әсер ететін географиялық, әлеуметтік, экономикалық және саяси факторларды анықтау (таңдау бойынша бір рейтингтің мысалында);</p> <p>11.6.2.3 қолданбалы елтанушылық ақпараттың маңыздылығын, субъектілері мен тұтынушыларын анықтау;</p> <p>11.6.2.4 түрлі мақсатты аудиториялар үшін кешенді дүниежүзі елдерінің кешенді елтанушылық сипаттамаларды әзірлеу және шығармашылық түрде ұсыну (елдер мен ұсыну формасы – таңдау бойынша)</p>	
7. Адамзаттың ғаламдық проблемалары. 7.1 Ғаламдық проблема-ларды шешу		
<p>10.7.1.1 адамзаттың дамуындағы проблемаларын топтастыру;</p> <p>10.7.1.2 ғаламдық проблемалардың себептері мен салдарын анықтап, топтастыру;</p> <p>10.7.1.3 ғаламдық проблемалардың аумақтық көріністерін анықтау</p>	<p>11.7.1.1 Қазақстанның аумағында көрініс тапқан ғаламдық проблемаларды анықтау;</p> <p>11.7.1.2 ғаламдық, оның ішінде Қазақстан аумағында байқалатын проблемалардың алдын алу немесе шешу жөнінде өзіндік жобасын ұсыну</p>	

17. Осы оқу бағдарламасы жалпы орта білім беру деңгейінің қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы 10-11-сыныптарына арналған «География» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

Жалпы орта білім беру деңгейінің кешкі мектептерінің 10-11-сыныптарына арналған «География» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 10-сынып

Тақырып	Оқу мақсаттары
1-тоқсан	
1. Географиялық зерттеулер әдістері. 1.1 Жалпы географиялық әдістер	
Зерттеу әдістерінің түрлері	10.1.1.1 зерттеу тақырыбына сәйкес салыстыру әдістерін қолдану
	10.1.1.2 зерттеу тақырыбына сәйкес сандық әдістерді қолдану
	10.1.1.3 зерттеу тақырыбына сәйкес аудандастыру әдістерін қолданады
2. Картография және геоинформатика. 2.1 Картография	
Заманауи картографиялық әдістер	10.2.1.1 тақырыпқа сәйкес картографиялық зерттеулер әдістерін қолдану
2.2 Геоинформатика негіздері	
Географиялық деректер базасы	10.2.2.1 Microsoft Excel бағдарламасының қолданысымен тақырыпқа сәйкес географиялық деректер базасын құрастыру
Географиялық деректерді визуализациялау	10.2.2.2 статистикалық деректерді талдау нәтижелері бойынша картограммалар мен картодиаграммаларды жасау
3. Табиғатты пайдалану және геоэкология. 3.1 Табиғатты пайдалану	
Табиғатты пайдалану түрлері	10.3.1.1 табиғатты пайдаланудың қажеттілігін түсіндіріп, түрлерін (шаруашылық тұрғысынан) анықтау, графикалық түрде ұсыну
Табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға әсерін бағалау	10.3.1.2 табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға тигізетін әсерін анықтап, баға беру (жергілікті /аймақтық компоненттің негізінде)
	10.3.1.3 табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға тигізетін кері әсерін азайтудың жолдарын ұсыну (жергілікті / аймақтық компоненттің негізінде)
Табиғатты тиімді пайдаланудың қағидаттары	10.3.1.4 тиімді табиғатты пайдаланудың қағидаттарын анықтау
2-тоқсан	
3. Табиғатты пайдалану және геоэкология. 3.2 Геоэкологиялық зерттеулер негіздері	
Геоэкологияның зерттеу пәні мен өзектілігі	10.3.2.1 геоэкологиялық зерттеулердің мәнін, мазмұнын, бағыттарын және негізгі категорияларын графикалық түрде ұсыну
Геосфералардың ластануы	10.3.2.2 геосфералардың ластану деңгейін анықтап, себеп-салдарын зерттеу
Геоэкологиялық аудандастыру	10.3.2.3 дүниежүзі аумағын ластану және табиғи ортаның бұзылу деңгейі бойынша аудандастыру
Геоэкологиядағы антропогендік факторлар	10.3.2.4 табиғатқа әсер ететін антропогендік факторларды топтастыру және графикалық түрде ұсыну
	10.3.2.5 табиғатқа әсер ететін антропогендік факторлардың азайту

	жолдарын ұсыну	
Ғаламдық экологиялық проблемалар	10.3.2.6 ғаламдық экологиялық проблемалардың пайда болуында географиялық заңдылықтардың орнын анықтау	
Экологиялық проблемаларды шешудегі ғылыми-техникалық прогресс	10.3.2.7 экологиялық проблемаларды шешудегі ғылыми-техникалық прогрестің рөлін анықтау	
Қазақстанның экологиялық проблемалары	10.3.2.8 Қазақстан аумағын экологиялық тұрғыдан аудандастыру негізінде экологиялық проблемалардың шешу жолдарын ұсыну	
3-тоқсан		
4. Геоэкономика. 4.1 Геоэкономика негіздері		
Геоэкономиканың зерттеу пәні мен өзектілігі	10.4.1.1 геоэкономиканың мақсаты мен міндеттерін, негізгі категорияларын түсіндіру	
	10.4.1.2 елдер мен аймақтардың экономикалық дамуындағы географиялық кеңістіктің рөлін анықтау (қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде)	
Шаруашылықты ұйымдастырудың аумақтық факторлары	10.4.1.3 шаруашылық салаларын орналастыруда факторлар мен алғышарттардың жиынтығын талдау	
Дүниежүзілік шаруашылықтың құрылымы	10.4.1.4 дүниежүзі елдерінің шаруашылық құрылымын бағалау;	
	10.4.1.5 дүниежүзі елдерін шаруашылық құрылымы бойынша жіктеу	
Дүниежүзілік шаруашылықтың аумақтық модельдері	10.4.1.6 дүниежүзі шаруашылығының аумақтық модельдерін талдау	
Дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштері	10.4.1.7 дүниежүзі елдерінің экономикалық даму көрсеткіштерін салыстыру (қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде)	
	10.4.1.8 дүниежүзі елдерін экономикалық даму деңгейі бойынша жіктеу	
Экономикалық дамудағы әлемдік тәжірибе	10.4.1.9 дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегияларына баға беру (қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде)	
Қазақстан Республикасы экономикалық дамуындағы мақсатты көрсеткіштер мен индикаторлар	10.4.1.10 Қазақстан Республикасы үшін тиімді шаруашылықтың құрылымын, шаруашылық салаларының арақатынасын, шаруашылығының аумақтық құрылымын, экономикалық дамуындағы тиімді көрсеткіштерді анықтау	
5. Геосаясат. 5.1 Геосаясат негіздері		
Геосаясаттың өзектілігі	10.5.1.1 геосаясаттың мақсаты мен міндеттерін, зерттеу пәнін, негізгі категорияларын түсіндіру	
	10.5.1.2 негізгі геосаяси объектілер мен субъектілерді анықтау	
Дүниежүзінің геосаяси аймақтары	10.5.1.3 түрлі көрсеткіштер немесе олардың жиынтығы бойынша ерекшеленген геосаяси аймақтарды анықтау	
Геосаясаттағы географиялық факторлар	10.5.1.4 геосаясаттағы физикалық-географиялық, экономикалық, әлеуметтік, демографиялық, саяси, әскери, технологиялық факторларға баға беру	
Мемлекеттік аумақтың морфологиясы	10.5.1.5 мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктерін талдау	
	10.5.1.6 Қазақстан Республикасы мемлекеттік аумағының морфологиялық ерекшеліктеріне кешенді баға беру	
Мемлекеттік шекара	10.5.1.7 мемлекеттік шекаралардың функциясын, түрлерін, анықтау және белгілеу шараларын талдау	
	10.5.1.8 Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекараларының қалыптасу үдерісін, негізгі көрсеткіштерін, динамикасын және күшейту жөнінде шараларды зерттеу	

4-тоқсан	
6. Елтану. 6.1 Дүниежүзі аймақтары	
Кешенді географиялық аудандастыру	10.6.1.1 дүниежүзінің түрлі белгілер бойынша физикалық географиялық, тарихи-мәдени, саяси-географиялық, геосаяси аудандарға бөлінуін түсіндіру
6.2 Дүниежүзі елдері	
Салыстырмалы елтану	10.6.2.1 дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын белгілерді анықтау
	10.6.2.2 салыстыруда қолданылатын көрсеткіштердің бірін есептеу әдісін түсіндіру
	10.6.2.3 жиынтық көрсеткіштер бойынша есептелінетін дүниежүзі елдерінің индекстері мен рейтингтерін сипаттау
	10.6.2.4 елдің рейтингте орналасқан орына әсер ететін географиялық, әлеуметтік, экономикалық және саяси факторларды анықтау (таңдау бойынша рейтингтің басында, ортасында және соңында орналасқан үш елдің мысалында)
7. Адамзаттың ғаламдық проблемалары. 7.1 Ғаламдық проблемаларды шешу	
Ғаламдық проблемалардың географиялық аспектілері	10.7.1.1 адамзаттың дамуындағы проблемаларын топтастыру
	10.7.1.2 ғаламдық проблемалардың себептері мен салдарын анықтап, топтастыру
	10.7.1.3 ғаламдық проблемалардың аумақтық көріністерін анықтау

2) 11-сынып

Тақырып	Оқу мақсаттары
1-тоқсан	
1. Географиялық зерттеулер әдістері. 1.1 Жалпы географиялық әдістер	
Өзекті географиялық зерттеулер әдістері	11.1.1.1 зерттеу тақырыбына сәйкес географиялық сараптама әдістерін қолдану
	11.1.1.2 зерттеу тақырыбына сәйкес эксперттік бағалау әдістерін қолдану
	11.1.1.3 зерттеу тақырыбына сәйкес модельдеу әдістерін қолдану
	11.1.1.4 зерттеу тақырыбына сәйкес аудандастыру әдістерін қолдану
2. Картография және геоинформатика. 2.1 Картография	
Заманауи картографиялық әдістер	11.2.1.1 сандық карталарды оқу, олардың қолданумен географиялық объектілер мен аумақтардың орналасуын, сандық және сапалық көрсеткіштерін анықтау, сипаттау және талдау
2.2 Геоинформатика негіздері негіздері	
Геоақпараттық жүйелер	11.2.2.1 геоақпараттық әдістер ерекшеліктерін түсіндіру
Географиялық деректер базасы	11.2.2.2 компьютерлік бағдарламаларды қолдану-мен тақырыпқа сәйкес географиялық деректер базасын құрастыру
3. Табиғатты пайдалану және геоэкология. 3.1 Табиғатты пайдалану	
Табиғатты пайдалануды реттеу	11.3.1.1 шаруашылық және тұтыну салалары бойынша табиғатты пайдалануды реттеу механизмін талдау
	11.3.1.2 табиғатты пайдалану түрлерінің заңнамалық тәртіппен бекітілген нормаларға сәйкестігін анықтау (жергілікті/аймақтық компоненттің негізінде)
Табиғатты қорғау шаралары	11.3.1.3 табиғатты қорғау шараларының тиімділігіне баға беру(жергілікті/аймақтық компонентті қосымша қамту негізінде)
Табиғатты қорғауда жеке тұлғаның рөлі	11.3.1.4 жеке тұлғаның табиғатты пайдаланудағы рөлін анықтап, «экологиялық ізін» есептеу
2-тоқсан	
3. Табиғатты пайдалану және геоэкология. 3.2 Геоэкологиялық зерттеулер негіздері	

Қоршаған ортаның антропогендік өзгеруі	11.3.2.1 қоршаған ортаның антропогендік өзгерістерін жіктеу
Қоршаған ортаның сапасы	11.3.2.2 қоршаған орта сапасының көрсеткіштерін жіктеу; 11.3.2.3 ластанған қоршаған ортаның адам өміріне тигізетін әсеріне баға беру (жергілікті/аймақтық компонентті қосымша қамту негізінде); 11.3.2.4 дүниежүзі елдерін қоршаған ортаның сапасы бойынша жіктеу; 11.3.2.5 қоршаған орта сапасын тәжірибелік зерттеу арқылы анықтау (жергілікті/аймақтық компоненттің негізінде); 11.3.2.6 қоршаған орта сапасын арттыру жөнінде ұсыныстар әзірлеу(жергілікті/аймақтық компоненттің негізінде)
3-тоқсан	
4. Геоэкономика. 4.1 Геоэкономика негіздері	
Қазақстан Республикасы аймақтарының геоэкономикалық жағдайы мен әлеуеті	11.4.1.1 Қазақстан аймақтары шаруашылығының салалық және аумақтық құрылымы мен экономикалық даму көрсеткіштері бойынша салыстырып талдау
	11.4.1.2 Қазақстан аймақтарының экономикалық дамуын теңестіру жөнінде идеяларды ұсыну
	11.4.1.3 Қазақстан аймақтарының экономикалық даму әлеуетін анықтау(өз аймағы негізінде)
	11.4.1.4 талдау негізінде Қазақстан аймақтарының экономикалық даму кедергілерін жою жөнінде ұсыныстар әзірлеу(өз аймағы мысалында)
Геоэкономикалық даму стратегиялары	11.4.1.5 Қазақстан аймақтарын экономикалық тұрғыда дамыту жөнінде стратегиялардың жобаларын ұсыну(өз аймағы негізінде)
5. Геосаясат. 5.1 Геосаясат негіздері	
Заманауи геосаяси үдерістер	11.5.1.1 қазіргі заманның геосаяси үдерістерін түсіндіру
Қазақстанның геосаяси жағдайы	11.5.1.2 Қазақстанның геосаяси жағдайына кешенді баға беру
Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігі	11.5.1.3 Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне әсер ететін факторларды анықтау
	11.5.1.4 Қазақстанның геосаяси қауіпсіздігін күшейту жөнінде ұсыныстар әзірлеу
Қазақстанның геосаяси интеграциясы	11.5.1.5 Қазақстанның дүниежүзілік және аймақтық ұйымдармен байланыстарын күшейту жөнінде ұсыныстар әзірлеу
4-тоқсан	
6. Елтану. 6.1 Дүниежүзі аймақтары	
Дүниежүзі аймақтар картасында Қазақстанның орны	11.6.1.1 Қазақстан Республикасының физикалық-географиялық, тарихи-географиялық, саяси-географиялық және геосаяси аймақтарында орналасуын анықтау
6.2 Дүниежүзі елдері	
Қазақстанның халықаралық салыстырулардағы орны	11.6.2.1 жиынтық көрсеткіштер бойынша есептелінетін индекстер мен рейтингтердегі Қазақстан орнының динамикасын зерттеу (таңдау бойынша бір рейтингтің мысалында);
	11.6.2.2 Қазақстанның жиынтық көрсеткіштер бойынша есептелінетін рейтингтерде орналасқан орына әсер ететін географиялық, әлеуметтік, экономикалық және саяси факторларды анықтау (таңдау бойынша бір рейтингтің мысалында);
Қолданбалы елтану	11.6.2.3 қолданбалы елтанушылық ақпараттың маңыздылығын, субъектілері мен тұтынушыларын анықтау;
	11.6.2.4 дүниежүзі елдерінің кешенді елтанушылық сипаттамаларын

	әзірлеу және шығармашылық түрде ұсыну
7. Адамзаттың ғаламдық проблемалары. 7.1 Ғаламдық проблемаларды шешу	
Ғаламдық проблемаларды шешу жолдары	11.7.1.1 Қазақстанның аумағында көрініс тапқан ғаламдық проблемаларды анықтау
	11.7.1.2 ғаламдық, оның ішінде Қазақстан аумағында байқалатын проблемалардың алдын алу немесе шешу жөнінде өзіндік жобасын ұсыну

*12) Кешкі мектептердің 10-11-сыныптарға арналған
«Қазақстан тарихы» пәнінен жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)*

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы №1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Оқу пәнінің мақсаты - отандық тарихтың негізгі оқиғалары мен процестерін оқыту негізінде тарихи санаға, азаматтылық пен отансүйгіштік қасиеттерге ие, тарихи білім мен дағдыларды оқу және қоғамдық іс-әрекеттерде тиімді және шығармашылықпен қолдана алатын тұлға қалыптастыру.

3. Оқу пәнінің міндеттері:

1) Қазақстан аумағындағы қоғамның әртүрлі тарихи кезеңдеріндегі этникалық, әлеуметтік, экономикалық, саяси және мәдени дамуының негізгі мәселелері бойынша білім қалыптастыру;

3) әлемдік тарихи процестегі Қазақстанның орны мен рөлі туралы жалпы тұтас түсінік қалыптастыру;

4) тарихи оқиғалар, құбылыстарды тарихи заңдылықтарды ескере отырып зерттеу, оқиғалар мен тұлғаларға қатысты пікірлер мен берілген бағаларды салыстыру және сыни тұрғыдан талдау дағдыларын дамыту, өткен кезеңмен қазіргі уақытқа қатысты пікірталастық мәселелерге өзіндік көзқарасты қалыптастыру;

5) өлке тарихын зерделеу, өлкетанулық зерттеу жұмыстарын жүргізу дағдыларын дамыту;

8) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерді түсіну үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;

2-тарау. «Қазақстан тарихы» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Қазақстан тарихы» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

6) 10- сыныпта аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;

7) 11- сыныпта аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

5. «Қазақстан тарихы» оқу пәнінен білім мазмұны бөлімдер арқылы қамтылған. Аталған бөлімдер сыныптар бойынша оқыту мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

6. Оқу пәнінің білім мазмұны төрт бөлімді қамтиды:

10-сыныпта: өркениет: даму ерекшеліктері, этникалық және әлеуметтік процестер, мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан, мәдениеттің дамуы.

11-сыныпта: өркениет: даму ерекшеліктері, саяси-құқықтық процестер, қоғамдық-саяси ойдың дамуы, білім мен ғылымның дамуы.

7. «Өркениет: даму ерекшеліктері» бөлімі 10-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы, Ұлы дала өркениеті, Орталық Азия және әлемдік өркениет.

8. «Этникалық және әлеуметтік процестер» бөлімі 10-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: қазақ халқының шығу тегінің бастауы, дәстүрлі қазақ қоғамы: этникалық құрылымы және әлеуметтік ұйымдасуы.

9. «Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан» бөлімі 10-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттер, Ұлы даланың көшпенді империялары, қазақ хандығы - Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет, тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттілікті жаңғырту.

10. «Мәдениеттің дамуы» бөлімі 10-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті - дала өркениетінің мұрасы, кеңестік кезеңдегі Қазақстан мәдениеті, ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет.

11. «Өркениет: даму ерекшеліктері» бөлімі 11-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: қазақтардың тіршілікті қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі, дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері, Қазақстанның қазіргі замандағы әлеуметтік- экономикалық дамуы.

12. «Саяси-құқықтық процестер» бөлімі 11-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы. Қазақстан Республикасының этносаралық қатынастар саласындағы саясаты.

13. «Қоғамдық-саяси ойдың дамуы» бөлімі 11-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың эволюциясы, «Алаш» – қоғамдық ой және ұлттық идея, «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясы – ХХІ ғасырдағы Қазақстан қоғамын біріктіруші негізі.

14. «Білім мен ғылымның дамуы» бөлімі 11-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы, XVIII-XX ғасырлардағы Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуы, қазіргі кезеңдегі Қазақстандық білім және ғылым жүйесі.

15. Оқыту мақсаттары әр бөлімше ішінде мұғалім мен білім алушыға болашақ қадамдары жөнінде өзара ой бөлісуге, оларды жоспарлау мен бағалауға мүмкіндік беретін бірізділік пен сабақтастықты көрсетеді.

16. 10-сыныпқа арналған «Қазақстан тарихы» пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) өркениет: даму ерекшеліктері. Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы. «Орталық Азия» ұғымының тарихи және географиялық аспектілері. Орталық Азияның дәстүрлі өркениеттерін зерттеу тарихы. Орталық Азия өркениеттері пайда болуының факторлары. Орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтарының ерекшеліктері; Ұлы Дала өркениеті. «Ұлы Дала» ұғымының тарихи-географиялық сипаттамасы. Ұлы дала өркениетінің қайнар көзі және қалыптасуының ерекшеліктері (энеолит, қола дәуірі). Қазақстан аумағындағы ежелгі археологиялық мәдениеттердің

ерекшеліктері. Ерте көшпенділер дәуіріндегі Ұлы Дала өркениеті. Ұлы Дала ежелгі мәдениеттерінің сабақтастығы және өзара байланысы. Ерте көшпенділер өркениетінің әлемдік тарихи процестер барысына әсері; Орталық Азия және әлемдік өркениет. Орталық Азия халықтарының әлемдік материалдық мәдениеттің дамуына қосқан үлесі. Орталық Азия халықтарының әлемдік рухани мәдениеттің дамуына қосқан үлесі;

2) этникалық және әлеуметтік процестер. Қазақ халқының шығу тегі. «Антропогенез», «этногенез», «этнос» ұғымдары. Қазақстан аумағындағы этногенез және этникалық процестер. Қазақ этносының қалыптасуы – көп ғасырларлық этникалық процестердің нәтижесі. Мәдени-генетикалық код - ұлттың негізі; дәстүрлі қазақ қоғамы: этникалық құрылымы және әлеуметтік ұйымдасуы. Қазақтарда ру-тайпалық құрылым қалыптасуының тарихи шарттары. Қазақтардың ру-тайпалық құрылымының эволюциясы. Туыстық принциптердің және рулық құрылымның функционалдық маңызы. «Ауызша тарихнама», «шежіре», «ру», «тайпа», «ата-жұрт», «атамекен», «ел» ұғымы. Қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасуының біріктіруші рөлі; дәстүрлі қазақ қоғамының әлеуметтік жіктелуі. «Ақсүйек», «қарасүйек», «хан», «сұлтан», «би», «батыр» ұғымдары. Дәстүрлі қазақ қоғамындағы әлеуметтік институттардың қызметі;

3) мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан. Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттер. Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттердің саяси ұйымдасуы. «Мемлекет», «билік», «саяси ұйым» ұғымдары; Ұлы Дала көшпенділерінің империялары. Түркі империясы - көшпенділер мемлекеттілігінің классикалық үлгісі. Ұлы Түрік қағанатының қалыптасуы мен дамуы. Түркі империясының мұрагерлері. Мемлекеттік құрылым түрлерінің сабақтастығы. Ерте және дамыған орта ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің геосаяси белсенділігі. Түркі әлемінің қалыптасуы мен дамуындағы түркі империясының рөлі; Шыңғысхан империясы және оның мұрагерлері. Шыңғысханның әлем тарихындағы рөлі. Қазақстан аумағында ұлыс жүйесінің дамуы. XIII-XV ғасырлардағы мемлекеттердің геосаяси белсенділігі және олардың Еуразиядағы тарихи процестердің барысына әсер етуі; қазақ хандығы – Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет. Ақ Орда мен Қазақ хандығының тарихи сабақтастығы. Қазақ хандығының құрылуы – Қазақстан аумағындағы тарихи процестердің заңды нәтижесі. Қазақ хандарының Қазақ мемлекетінің қалыптасуы мен нығаюындағы рөлі. Қазақ хандығының саяси институттары. Мемлекеттік құрылым түрлерінің сабақтастығы. Бабаларымыздың ұлан-ғайыр аумақты қорғап сақтаудағы рөлі. Тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттіліктің қайта жаңғыртылуы. Қазақстанның мемлекеттік егемендігінен айрылуы. Қазақ халқының мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру үшін жүргізген ұлт-азаттық күресі. Түркістан (Қоқан) және Алаш автономиясы түрінде мемлекеттік егемендіктің қалпына келтірілуі. Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрі. «Автономдық кеңес республикасы», «Кеңес одағы республикасы», «унитарлы мемлекет» ұғымдары. Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуының жетістіктері мен қайшылықтары;

Ұлттық мемлекеттіліктің жаңғыртылуы. Ұлттық мемлекеттіліктің жаңғыртылуындағы Тұңғыш Президент Н.Ә. Назарбаевтың рөлі. Қазақстанның мемлекеттік тәуелсіздігінің қалпына келтірілуі – тарихи процестердің заңды нәтижесі. Қазақстан Республикасының мемлекеттік стратегиялары мен бағдарламалары;

4) мәдениеттің дамуы. Қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті – дала өркениетінің мұрасы. Қазақ халқының материалдық мәдениеті және қолданбалы қолөнері. «Мәдениет», «дала өркениеті», «материалдық мәдениет», «рухани мәдениет», «қолданбалы өнер», «мәдени мұра» ұғымдары. Қазақстандағы тарихи-этнографиялық процестердің эволюциясы және сабақтастығы; қазақтардың дәстүрлі дүниетанымы. «Әдет-ғұрып» «рәсім», «салт-дәстүр», «діл (менталитет)» ұғымдары. Қазақ халқының рухани-адамгершілік құндылықтары: әдет-ғұрыптар мен салт-дәстүрлер. Туған жерге, оның мәдениеті мен салт-дәстүріне құрмет көрсету- шынайы патриотизмнің көрінісі. Дала өркениеті тарихымен мәдениетінің ескерткіштері. Тарихи және мәдени ескерткіштердің классификациясы. Қазақстанның рухани құндылықтары – ұлттық бірегейліктің негізі. Қазақ халқының әдеби және музыкалық мұрасы: бастауы, дәстүрі, қазіргі уақыттағы дамуы. Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның мәдениеті. Кеңестік кезеңдегі мәдениет саласындағы жетістіктер мен қайшылықтар. Жаңа бағыттар мен жанрлар. Ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет. Қазақстандық мәдениеттің дамуы. Жаңа бағыттар мен жанрлар. Халықаралық мәдени кеңістікке кірігу процесі.

17. 11-сыныпқа арналған «Қазақстан тарихы» пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) өркениет: даму ерекшеліктері. Қазақтардың тіршілігін қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі. Қазақстан аумағындағы көшпелі мал шаруашылығы және егіншілік. Қазақстан халқының тіршілікті қамтамасыз ету жүйесінің қалыптасуына және дамуына табиғи-географиялық факторлардың әсері. «Тіршілікті қамтамасыз ету жүйесі», «қоныстану жүйесі», «экожүйе» ұғымдары. Дәстүрлі шаруашылық қызмет түрлерінің классификациясы. Қазақ халқының тіршілікті қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесіндегі кәсіптері мен қолөнері. Қазақтардың қолөнері мен кәсіптерінің этнографиялық зерттелуі. Дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері. Ұлы Жібек жолының Қазақстан аумағындағы бағыттары мен жолдары. Қазақстан аумағында қалалардың пайда болуы мен дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлі. Отырықшы және көшпенді халықтардың экономикалық және мәдени өзара қарым-қатынасы және өзара әсері. Қазақстанның қазіргі замандағы әлеуметтік-экономикалық дамуы. «Экономикалық жүйе», «дәстүрлі (аграрлы) экономика», «жоспарлы (социалистік) экономика» ұғымдары. XX ғасырда Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық даму бағыттарын анықтаған факторлар. Қазақстан Республикасы экономикасының даму кезеңдері. Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық даму болашағы;

2) саяси-құқықтық процестер. Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы. «Аграрлық саясат», «көші-қон саясаты», «моноэтностық

құрам» ұғымдары. Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдері. Кеңестік кезеңде Қазақстандағы полиэтникалық қоғамның қалыптасуы. «Депортация», «арнайы қоныс аударылғандар», «полиэтникалық қоғам», «ұлттық саясат», «интернационализм» ұғымдары. Кеңестік кезеңдегі Қазақстан этностарының өзара мәдени әсерлері. Қазақстан Республикасының этносаралық қатынастар саласындағы саясаты.«Көші-қон», «эмиграция», «иммиграция», «репатриант», «диаспора», «ирридента» ұғымдары. Қазақстан Республикасының көші-қон саясатының негізгі бағыттары мен басымдықтары. Ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық моделі. Қазақстанның саяси-әлеуметтік және мәдени өміріндегі Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлі;

3) қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Қазақстандағы әлеуметтік-саяси ойдың эволюциясы. Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанда қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Қазақ хандығы дәуіріндегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы. «Зар заман» ағымы өкілдерінің идеологиялық құндылықтары. ХІХ ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси көзқарастары. «Алаш» – қоғамдық ой және ұлттық идея. «Алаш» ұлттық идеясының тұжырымдамалық негіздері. Қазақ мемлекеттілігінің даму жолдары туралы ұлттық зиялылардың қоғамдық-саяси көзқарастары («Алаш» қозғалысы және қазақ революционер-демократтарының саяси көзқарастары). «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясы – ХХІ ғасырдағы Қазақстан қоғамын біріктіруші негіз. «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негізі. Қазақстан қоғамының жалпыұлттық құндылықтары. «Мәңгілік Ел» идеясының біріктіруші құндылықтарының маңыздылығы. Мемлекеттің идеология саласындағы саясаты («Мәңгілік Ел» – патриоттық актісі) және «Қазақстандық бірегейлікті және бірлікті нығайту және дамыту тұжырымдамасы»);

4) білім мен ғылымның дамуы. Ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы. Ортағасырлық Қазақстандағы ғылымның дамуы. Ортағасырлық Қазақстанның көрнекті ғалымдары мен ойшылдары. ХVІІІ-ХХ ғасырлардағы Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуы. ХVІІІ-ХХ ғасырдың басындағы Қазақстандағы зерттеулер. Зерттеушілердің Қазақстандағы ғылымды дамытуға қосқан үлесі. ХІХ ғасырда Қазақстанда оқу орындарының пайда болуы мен дамуы. ХІХ ғасырда -ХХ ғасырдың басында Қазақстанда өмір сүрген білім беру мекемелерінің ерекшеліктері. Кеңестік білім беру жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтары. Сауатсыздықты жою. Мектептік, кәсіби және жоғары білім беру. Кеңестік білім беру жүйесінің реформалары. Қазақстан ғылымын дамытудағы Қазақ КСР Ғылым академиясының рөлі. Қазақстанның көрнекті ғалымдары. Кеңестік саяси жүйе жағдайында Қазақстан ғылымы дамуының қиындықтары және қарама-қайшылықтары. Қазіргі кезеңдегі Қазақстандағы білім және ғылым жүйесі. Тәуелсіздік жылдарындағы Қазақстан Республикасының білім және ғылым жүйесінің дамуы: жетістіктері, проблемалары және болашағы. Қазақстан Республикасы білім беру жүйесінің жаңғыртылуы. Қазақстанның әлемдік білім және ғылым кеңістігіне кірігуі. Қазақстан Республикасының білім және ғылым саласындағы стратегиялары мен

бағдарламалары. Қазақстан Республикасының «Болашақ» халықаралық білім беру бағдарламасы. Қазақстан Республикасының инновациялық ғылыми және білім беру ұйымдары.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

18. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік санын көрсетеді. Мысалы, 10.2.1.2 кодында «10» – сынып, «2.1.» – бөлім мен бөлімше, «2» – оқыту мақсатының реттік саны.

19. Білім алушыларға қойылатын мақсаттар:

Қазақстан тарихы	
1- бөлім. Өркениет: даму ерекшеліктері	
10-сынып	11-сынып
10.1.1.1 «Орталық Азия» түсінігін аймақтың тарихи және географиялық ерекшеліктерін сипаттау үшін пайдалану	11.1.1.1 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің ерекшеліктерін «тіршілікті қамтамасыз ету жүйесі», «қоныстану жүйесі», «экожүйе» ұғымдарын пайдалана отырып анықтау
10.1.1.2 әлемдік өркениеттегі Орталық Азияның ролін айқындау	11.1.1.2 картаны пайдаланып дәстүрлі шаруашылық қызмет түрлерін жіктеу
10.1.1.3 Орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтарының ерекшеліктерін сипаттау	11.1.1.3 этнографиялық материалдар негізінде қазақтарда қолөнер мен кәсіптердің дамуын сипаттау
10.1.2.1 картаны пайдаланып «Ұлы Дала» тарихи-географиялық аймағын анықтау	11.1.2.1 картаны пайдаланып, Ұлы Жібек жолының Қазақстан аумағындағы бағыттары мен жолдарын зерттеу
10.1.2.2 тарихи дерек көздерді талдау негізінде «Ұлы Дала» ұғымының мәнін түсіндіру	11.1.2.2 Қазақстан аумағында қалалардың пайда болуы мен дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөліне талдау жасау
10.1.2.3 Ұлы дала өркениетінің пайда болуы мен қалыптасу ерекшеліктерін түсіндіру	11.1.2.3 сауда-экономикалық қарым-қатынастар жүйесіндегі көшпелі және отырықшы халықтың өзара қарым-қатынасын сипаттау
10.1.2.4 Қазақстан аумағындағы ежелгі археологиялық мәдениеттердің ерекшеліктерін сипаттау	11.1.2.4 дереккөздер негізінде көшпелі және отырықшы халықтың мәдени өзара әсерін анықтау
10.1.2.5 Ұлы Дала көшпелі өркениетінің ерекшеліктерін сипаттау	11.1.3.1 XX ғасырда Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық даму бағыттарын анықтаған факторларды талдау
10.1.2.6 ерте көшпенділер өркениетінің әлемдік тарихи процестер барысына әсерін анықтау	11.1.3.2 Қазақстан Республикасы экономикасының даму кезеңдерін талдау, олардың ерекшеліктерін анықтау
10.1.3.1 Орталық Азия халықтарының материалдық және рухани мәдениет жетістіктерін талдау арқылы адамзаттың дамуына қосқан үлесін сипаттау	
2-бөлім. Этникалық және әлеуметтік процестер	2-бөлім. Саяси-құқықтық процестер
10- сынып	11- сынып

10.2.1.1 этникалық процестердің сабақтастығын анықтай отырып, Қазақстан аумағында этногенездің кезеңдерін айқындау		
10.2.2.1 тарихи кезеңдерді талдау негізінде қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасу түрінің қалыптасу алғышарттарын сипаттау	11.2.1.1 Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдерін талдау	
10.2.2.2 қазақтардың ру-тайпалық құрылымының ерекшеліктерін ауызша тарихнама негізінде түсіндіру (шежіре, генеалогиялық аңыздар)		
10.2.2.3 қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасуының біріктіруші рөлін түсіндіру	11.2.1.3 Кеңестік кезеңде Қазақстан этностарының өзара мәдени әсерлесу ерекшеліктерін түсіндіру	
10.2.2.4 дәстүрлі қазақ қоғамындағы әлеуметтік институттардың функционалдық рөлін түсіндіру		
10.2.2.5 туған жердің мәдениеті, салт дәстүрінің маңызына баға беруде «мәдени-генетикалық код» ұғымын қолдану	11.2.2.1 Қазақстандық заңнаманың және мемлекеттік бағдарламалардың негізінде көші-қон саясатының негізгі бағыттары мен басымдықтарын түсіндіру	
	11.2.2.2 мемлекеттік стратегияларды және бағдарламаларды зерттеу негізінде ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық үлгісін талдау	
	11.2.2.3 Ұлттық бірлікті және қазақстандық бірегейлікті нығайтудағы Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлін сипаттау	
3- бөлім. Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан:		3- бөлім. Қоғамдық саяси ойдың дамуы
10- сынып		11- сынып
10.3.1.1 Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдерін түсіндіру	11.3.1.1 Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанның тарихи тұлғаларының қоғамдық-саяси идеяларын анықтау	
10.3.1.2 Қазақстан территориясындағы ерте мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау	11.3.1.2 Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың дамуына тарихи қайраткерлердің қосқан үлесін айқындау	
10.3.2.1 ерте және дамыған ортағасырлардағы түркі мемлекеттерінің геосаяси белсенділігін сипаттау	11.3.1.3 Қазақ хандығы дәуіріндегі тарихи тұлғалардың қоғамдық-саяси идеяларын анықтау	
10.3.2.2 XIII -XV ғасырлардағы мемлекеттердің геосаяси белсенділігін сипаттау арқылы, олардың Еуразиядағы тарихи процестердің барысына әсер ету дәрежесін анықтау	11.3.1.4 Қазақ ұлттық мемлекеттілігінің тарихи тағдыры туралы «Зар-заман» өкілдерінің идеяларын түсіндіру	
10.3.3.1 Ақ Орда және Қазақ хандығының тарихи сабақтастығын анықтау	11.3.1.5 XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси қызметін талдау	
	11.3.2.1 «Алаш» ұлттық идеясының тарихи негіздерін анықтау	
	11.3.2.2 қазақ мемлекеттілігінің даму жолдары туралы ұлттық зиялылардың қоғамдық-саяси көзқарастарын салыстыру	
	11.3.3.1 «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негіздерін анықтау	
	11.3.3.3 «Мәңгілік Ел» – патриоттық актісін» және «Қазақстандық бірегейлікті және бірлікті нығайту және дамыту тұжырымдамасын» зерттеу негізінде мемлекеттің идеология саласындағы саясатын түсіндіру	
10.3.3.2 Қазақ хандығының құрылуын Қазақстан аумағындағы тарихи		

процестердің заңды нәтижесі ретінде тұжырымдау		
10.3.3.3 мемлекет құрылысындағы сабақтастықты анықтай отырып, Қазақ хандығының саяси институттарының ерекшеліктерін сипаттау		
10.3.4.1 Қазақстанның мемлекеттік егемендігінен айрылуының себеп-салдарын анықтау		
10.3.4.2 қазақ халқының мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру үшін жүргізген күресін сипаттау		
10.3.4.3 Түркістан (Қоқан) және Алаш автономиясы түрінде мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру тарихын анықтау		
10.3.4.4 Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуының жетістіктері мен қайшылықтарын талдау		
10.3.4.5 Ұлттық мемлекеттіліктің жаңғыртылуындағы Тұңғыш Президент Н.Ә. Назарбаевтың рөлін анықтау		
10.3.4.6 мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың мазмұнын зерттей отырып, Қазақстан Республикасының даму болашағын айқындау		
4- бөлім. Мәдениеттің дамуы	4- бөлім. Білім мен ғылымның дамуы	
10 - сынып	11- сынып	
10.4.1.1 қазақ халқының материалдық мәдениетінің маңызды жетістіктерін анықтау	11.4.1.1 әртүрлі тарихи кезеңдердегі ғылымның жетістіктерін анықтау	
10.4.1.2 қазақ халқының рухани-адамгершілік құндылықтарын салт-дәстүрлерді зерттеу негізінде түсіндіру	11.4.1.2 ғылымның дамуына Қазақстан ортағасырлық ғалымдардың қосқан үлесін анықтау	
10.4.1.3 дала өркениетінің белгілі тарихи және мәдени ескерткіштерін айқындау	11.4.2.1 XVIII ғасырдағы -XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы ғылыми зерттеулердің негізгі бағыттарын түсіндіру	
10.4.1.4 Қазақ халқының мәдени мұрасындағы ауыз әдебиетінің маңызын анықтау	11.4.2.2 XVIII ғасырдағы-XX ғасырдың басындағы зерттеушілердің еңбектерін зерделеу негізінде Қазақстандағы ғылымды дамытуға қосқан үлесін анықтау	
10.4.1.5 фольклор және зерттеушілер еңбектерінің негізінде дәстүрлі музыкалық мәдениеттің бастаулары мен ерекшеліктерін анықтау	11.4.2.3 XIX-XX ғасырдың басында Қазақстан аумағында оқу орындарының дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықты анықтау	
10.4.2.1 Кеңестік дәуірдегі Қазақстанның мәдениет саласындағы жаңа бағыттарын және жанрларды анықтау	11.4.2.4 XIX-XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы білім беру мекемелерін қызметтік ерекшеліктерін сипаттау	
10.4.2.2 кеңестік дәуірдегі мәдениеттің даму ерекшеліктерін қорытындылай келе, жетістіктер мен қайшылықтарды талдау		
10.4.3.1 Қазақстан Республикасының мәдениет саласындағы жаңа бағыттарын және жанрларды сипаттау	11.4.2.5 Қазақстандағы кеңестік білім беру жүйесін реформалауды талдау, жетістіктері мен қайшылықтарын анықтау	
10.4.3.2 халықаралық мәдени кеңістікке кірігу процесін түсіндіру	11.4.2.6 Қазақстан ғылымын дамытудағы Қазақ КСР Ғылым академиясының рөлін анықтау	
10.4.3.3 халықтың тарихи мәдени мұрасының маңызын зерттеуде «Туған жер» ұғымын қолдану	11.4.2.7 Кеңестік кезеңде ғылымның дамуына Қазақстанның көрнекті ғалымдарының қосқан үлесін анықтау	
	11.4.2.8 Кеңестік саяси жүйе жағдайында Қазақстан ғылымы дамуының қиындықтарын және қарама-қайшылықтарын талдау	
	11.4.3.1 Қазақстан Республикасының стратегиялары мен бағдарламаларын	

	зерттеу негізінде білім және ғылым жүйесін жаңартудың алғышарттары мен маңызын талдау
	11.4.3.2 әлемдік білім мен ғылым кеңістігіне ену үшін инновациялық ғылыми және білім беру ұйымдарын құрудың маңыздылығын сипаттау
	11.4.3.3 Қазақстан Республикасының «Болашақ» халықаралық білім беру бағдарламасының елді жаңғыртудағы маңыздылығын талдау

20. Осы оқу бағдарламасы кешкі мектептердің 10-11-сыныптарына арналған «Қазақстан тарихы» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

21. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Кешкі мектептердің 10-11-сыныптарына арналған «Қазақстан тарихы» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына
(қазақ тілінде күндізгі оқыту түрі) қосымша

1) 10-сынып:

1-тоқсан		
1-бөлім Өркениет: даму ерекшеліктері		
Тарау	Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы	Орталық Азия: ұғымының тарихи және географиялық аспектілері	10.1.1.1 «Орталық Азия» түсінігін аймақтың тарихи және географиялық ерекшеліктерін сипаттау үшін пайдалану
	Орталық Азияның дәстүрлі өркениеттерін зерттеу тарихы	10.1.1.2 әлемдік өркениеттегі Орталық Азияның рөлінаықындау
	Орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтары	10.1.1.3 Орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтарының ерекшеліктерін сипаттау
«Ұлы Дала өркениеті	«Ұлы Дала»: тарихи-географиялық сипаттамасы	10.1.2.1 картаны пайдаланып «Ұлы Дала» тарихи-географиялық аймағын анықтау; 10.1.2.2 тарихи дерек көздерді талдау негізінде «Ұлы Дала» ұғымының мәнін түсіндіру
	Ұлы дала өркениетінің қайнар көзі және қалыптасуының ерекшеліктері (энеолит, қола дәуірі)	10.1.2.3 Ұлы дала өркениетінің пайда болуы мен қалыптасу ерекшеліктерін түсіндіру; 10.1.2.4 Қазақстан аумағындағы ежелгі археологиялық мәдениеттердің ерекшеліктерін сипаттау
	Ерте көшпенділер дәуіріндегі Ұлы Дала өркениеті	10.1.2.5 Ұлы Дала көшпелі өркениетінің ерекшеліктерін сипаттау; 10.1.2.6 ерте көшпенділер өркениетінің әлемдік тарихи процестер барысына әсерінаықтау
Орталық Азия және әлемдік өркениет	Әлемдік мәдениеттің дамуына Орталық Азия халықтарының қосқан үлесі	10.1.3.1 Орталық Азия халықтарының материалдық және рухани мәдениет жетістіктерін талдау арқылы адамзаттың дамуына қосқан үлесін сипаттау
2-тоқсан		
2-бөлім. Этникалық және әлеуметтік процестер		
Қазақ халқының шығу тегі	Қазақстандағы этногенез және этникалық процестер	10.2.1.1 этникалық процестердің сабақтастығынаықтау отырып, Қазақстан аумағындағы этногенездің кезеңдерін айқындау

Дәстүрлі қазақ қоғамы: этникалық құрылымы және әлеуметтік ұйымдасуы	Қазақтардың ру-тайпалық құрылымы қалыптасуының тарихи шарттары	10.2.2.1 тарихи кезеңдерді талдау негізінде қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасу түрінің қалыптасу алғышарттарын сипаттау; 10.2.2.5 туған жердің мәдениеті, салт дәстүрінің маңызына баға беруде «мәдени-генетикалық код» ұғымын қолдану
	Қазақтардың ру-тайпалық құрылымының ерекшеліктері	10.2.2.2 қазақтардың ру-тайпалық құрылымының ерекшеліктерін ауызша тарихнама негізінде түсіндіру (шежіре, генеалогиялық аңыздар); 10.2.2.3 қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасуының біріктіруші рөлін түсіндіру
	Дәстүрлі қазақ қоғамының әлеуметтік жіктелуінің ерекшеліктері	10.2.2.4 дәстүрлі қазақ қоғамындағы әлеуметтік институттардың функционалдық рөлін түсіндіру
3-тоқсан		
3-бөлім. Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан		
Қазақстан территориясындағы ерте мемлекеттер	Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттердің саяси ұйымдасуы	10.3.1.1 Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдерін түсіндіру; 10.3.1.2 Қазақстан территориясындағы ерте мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау
Ұлы Дала көшпенділерінің империялары	Түркі империясы - көшпенділер мемлекеттілігінің классикалық үлгісі. Түркі империясының мұрагерлері	10.3.1.1 Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдерін түсіндіру; 10.3.2.1 ерте және дамыған орта ғасырлардағы түркі мемлекеттерінің геосаяси белсенділігін сипаттау
	Шыңғысхан империясы және оның мұрагерлері	10.3.1.1 Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдерін түсіндіру; 10.3.2.2 XIII -XV ғасырлардағы мемлекеттердің геосаяси белсенділігін сипаттау арқылы, олардың Еуразиядағы тарихи процестердің барысына әсер ету дәрежесін анықтау
Қазақ хандығы - Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет	Ақ Орда - Қазақ хандығының негізі	10.3.3.1 Ақ Орда және Қазақ хандығының тарихи сабақтастығын анықтау
	Қазақ хандығы: мемлекеттің саяси институттары	10.3.3.2 Қазақ хандығының құрылуын Қазақстан аумағындағы тарихи процестердің заңды нәтижесі ретінде тұжырымдау; 10.3.3.3 Қазақ хандығының саяси басқару институттарының ерекшеліктерін сипаттау
Тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттіліктің қайта жаңғыртылуы	Мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру жолындағы қазақ халқының күресі	10.3.4.1 Қазақстанның мемлекеттік егемендігінен айрылуының себеп-салдарын анықтау; 10.3.4.2 қазақ халқының мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру үшін жүргізген күресін сипаттау; 10.3.4.3 Түркістан (Қоқан) және Алаш автономиясы түрінде мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру тарихын сипаттау
	Қазақ мемлекеттілігінің кеңестік түрі	10.3.4.4 Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуының жетістіктері мен қайшылықтарын талдау
	Ұлттық	10.3.4.5 Ұлттық мемлекеттіліктің

	мемлекеттіліктің жаңғыртылуы	жаңғыртылуындағы Тұңғыш Президент Н.Ә. Назарбаевтың рөлін анықтау; 10.3.4.6 мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың негізінде Қазақстан Республикасының даму болашағын айқындау
4-тоқсан		
4-бөлім. Мәдениеттің дамуы		
Қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті - дала өркениетінің мұрасы	Қазақ халқының материалдық мәдениеті және қолданбалы қолөнері	10.4.1.1 қазақ халқының материалдық мәдени жетістіктерін анықтау
	Қазақтардың дәстүрлі дүниетанымы	10.4.1.2 қазақ халқының дүниетанымы мен рухани-адамгершілік құндылықтарын салт-дәстүрлерді сипаттау негізінде түсіндіру
	Тарихи және мәдени ескерткіштер	10.4.1.3 дала өркениетінің белгілі тарихи және мәдени ескерткіштерін айқындау
	Қазақ халқының әдеби және музыкалық мұрасы	10.4.1.4 Қазақ халқының мәдени мұрасындағы ауыз әдебиетінің маңызын анықтау; 10.4.1.5 фольклор және зерттеушілер еңбектерінің негізінде дәстүрлі музыкалық мәдениеттің бастаулары мен ерекшеліктерін анықтау
Кеңестік кезеңдегі Қазақстан мәдениеті	Кеңестік кезеңдегі мәдениет саласындағы жетістіктер мен қайшылықтар	10.4.2.1 Кеңестік дәуірдегі Қазақстан мәдениеті саласындағы жаңа бағыттарды анықтау; 10.4.2.2 кеңестік дәуірдегі мәдениеттің даму ерекшеліктерін қорытындылай отырып, жетістіктер мен қайшылықтарды талдау
Ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет	Мәдениеттің қазіргі кезеңдегі дамуы	10.4.3.1 Қазақстан Республикасының мәдениет саласындағы жаңа бағыттарын сипаттау; 10.4.3.2 халықаралық мәдени кеңістікпен байланысын түсіндіру; 10.4.3.3 халықтың тарихи мәдени мұрасының маңызын зерттеуде «Туған жер» ұғымын қолдану

2) 11-сынып:

Тарау	Тақырып	Оқыту мақсаттары
1-тоқсан		
1-бөлім. Өркениет: даму ерекшеліктері		
Қазақтардың тіршілікті қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі	Қазақстанда көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің дамуы	11.1.1.1 көшпелі мал шаруашылығы және егіншіліктің ерекшеліктерін «тіршілікті қамтамасыз ету жүйесі», «қоныстану жүйесі», «экожүйе» ұғымдарын пайдалана отырып анықтау; 11.1.1.2 картаны пайдаланып дәстүрлі шаруашылық қызмет түрлерін жіктеу
	Қолөнер мен кәсіптер	11.1.1.3 этнографиялық материалдардың қазақтарда қолөнер мен кәсіптердің дамуын сипаттау
Дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері	Қазақстан қала мәдениетінің дамуындағы Ұлы Жібек жолының	11.1.2.1 картаны пайдаланып, Ұлы Жібек жолының Қазақстан аумағындағы бағыттары мен жолдарын айқындау; 11.1.2.2 Қазақстан аумағында қалалардың пайда

	рөлі	болуы мен дамуындағы Ұлы Жібек жолының рөлін талдау
	Экономикалық және мәдени өзара қарым-қатынас және өзара әсері	11.1.2.3 сауда-экономикалық қарым-қатынастар жүйесінде көшпелі және отырықшы халықтың өзара қарым-қатынасын сипаттау; 11.1.2.4 дереккөздер негізінде көшпелі және отырықшы халықтың мәдени өзара әсерін анықтау
Қазақстанның қазіргі замандағы әлеуметтік-экономикалық дамуы	XX ғасырдағы Қазақстан экономикасының дамуы	11.1.3.1 XX ғасырда Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық даму бағыттарын анықтаған факторларды талдау
	Қазақстан Республикасының экономикасының дамуы	11.1.3.2 Қазақстан Республикасы экономикасының даму кезеңдерін талдау, олардың ерекшеліктерін анықтау
2-тоқсан		
2-бөлім. Саяси-құқықтық процестер		
Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы	Қазақстан халқының моноэтникалық құрамының өзгеруі (XVIII ғасыр-XX ғасырдың басы)	11.2.1.1 Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдерін талдау
	Кеңестік кезеңде Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасуы	11.2.1.1 Қазақстанда халықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдерін айқындау; 11.2.1.4 Кеңестік кезеңде Қазақстан этностарының өзара мәдени әсерлесу ерекшеліктерін түсіндіру
Қазақстан Республикасының этносаралық қатынастар саласындағы саясаты	Қазақстан Республикасының көші-қон саясаты	11.2.2.1 Қазақстандық заңнаманың және мемлекеттік бағдарламалардың негізінде көші-қон саясатының негізгі бағыттары мен басымдықтарын түсіндіру
	Ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық моделі	11.2.2.2 мемлекеттік стратегияларды және бағдарламалардың негізінде ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық үлгісін талдау
	Қазақстанның саяси-әлеуметтік және мәдени өмірін дегі Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлі	11.2.2.3 Ұлттық бірлікті және қазақстандық бірегейлікті нығайтудағы Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлін сипаттау
3-тоқсан		
3-бөлім. Қоғамдық-саяси ойдың дамуы		
Қазақстандағы әлеуметтік-саяси ойдың эволюциясы	Қоғамдық-саяси ойдың бастауы және дамуы	11.3.1.1 Ежелгі және ортағасырлық Қазақстанның тарихи тұлғаларының қоғамдық-саяси идеяларын анықтау; 11.3.1.2 Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың дамуына тарихи қайраткерлердің қосқан үлесін айқындау

	Қазақ хандығы дәуіріндегі қоғамдық-саяси ойдың дамуы	11.3.1.3 Қазақ хандығы дәуіріндегі тарихи тұлғалардың қоғамдық-саяси идеяларын анықтау
	«Зарзаман» ағымы өкілдерінің идеологиялық құндылықтары	11.3.1.4 Қазақ ұлттық мемлекетті-лігінің тарихи тағдыры туралы «Зар-заман» өкілдерінің идеяларын түсіндіру
	XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси көзқарастары	11.3.1.5 XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси қызметін талдау; 11.3.1.2 Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың дамуына тарихи қайраткерлердің қосқан үлесін айқындау
«Алаш» – қоғамдық ой және ұлттық идея	«Алаш» ұлттық идеясының тұжырымдамалық негіздері	11.3.2.1 «Алаш» ұлттық идеясының тарихи негіздерін анықтау
	«Алаш» қозғалысы және қазақ революционер-демократтарының саяси көзқарастары	11.3.2.2 Қазақ мемлекеттілігінің даму жолдары туралы ұлттық зиялылардың қоғамдық-саяси көзқарастарын салыстыру және талдау; 11.3.1.2 Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың дамуына тарихи қайраткерлердің қосқан үлесін айқындау
«Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясы - XXI ғасырдағы Қазақстан қоғамын біріктіруші негіз	«Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негізі	11.3.3.1 «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негіздерін анықтау
	Қазақстан қоғамының жалпыұлттық құндылықтары	11.3.3.3 «Мәңгілік Ел – патриоттық актісін» және «Қазақстандық бірегейлікті және бірлікті нығайту және дамыту тұжырымдамасын» айқындау негізінде мемлекеттің идеология саласындағы саясатын түсіндіру
4-тоқсан		
4-бөлім. Білім мен ғылымның дамуы		
Ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы	Ортағасырлық Қазақстандағы ғылымның дамуы	11.4.1.1 әртүрлі тарихи кезеңдердегі ғылымның жетістіктерін анықтау; 11.4.1.2 ғылымның дамуына Қазақстан ортағасырлық ғалымдардың қосқан үлесін анықтау
XVIII-XX ғасырлардағы Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуы	XVIII-XX ғасырдың басында Қазақстандағы зерттеулер	11.4.2.1 XVIII-XX ғасырдың басында Қазақстандағы ғылыми зерттеулердің негізгі бағыттарын түсіндіру; 11.4.2.2 XVIII-XX ғасырдың басындағы зерттеушілер еңбегін зерделеу негізінде Қазақстандағы ғылымды дамытуға қосқан үлесін анықтау
	XIX - XX ғасырдың басында Қазақстандағы оқу орындарының қызметі	11.4.2.3 XIX-XX ғасырдың басында Қазақстан аумағында оқу орындарының дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықты анықтау; 11.4.2.4 XIX-XX ғасырдың басындағы Қазақстанда өмір сүрген білім беру мекемелерін қызметтік ерекшеліктерін сипаттау

	Кеңестік білім беру жүйесінің жетістіктері мен қайшылықтары	11.4.2.5 Қазақстандағы кеңестік білім беру жүйесін реформалауды талдау, жетістіктері мен қайшылықтарын анықтау
	Қазақ КСР Ғылым академиясы – КСРО-ның ірі ғылыми орталығы	11.4.2.6 Қазақстан ғылымын дамытудағы Қазақ КСР Ғылым академиясының рөлін анықтау; 11.4.2.7 Кеңестік кезеңде ғылымның дамуына Қазақстанның көрнекті ғалымдарының қосқан үлесін анықтау; 11.4.2.8 Кеңестік саяси жүйе жағдайында Қазақстан ғылымы дамуының қиындықтарын және қарама-қайшылықтарын талдау
Бүгінгі таңдағы Қазақстандағы білім және ғылым жүйесі	Қазақстан Республикасы білімі мен ғылымы дамуының мәселелері мен болашағы	11.4.3.1 Қазақстан Республикасының стратегиялары мен бағдарламалары негізінде білім және ғылым жүйесін жаңартудың алғышарттары мен маңызын талдау; 11.4.3.2 әлемдік білім және ғылым кеңістігіне ену үшін инновациялық ғылыми және білім беру ұйымдарын құрудың маңызын сипаттау; 11.4.3.3 Қазақстан Республикасының «Болашақ» халықаралық білім беру бағдарламасының елді жаңғыртудағы маңызды талдау

*13) Кешкі мектептердің 10-11-сыныптарына арналған
«Дүниежүзі тарихы» пәнінен жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)*

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы №1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Оқу пәнінің мақсаты - дүниежүзі тарихының негізгі оқиғалары мен процестерін оқу негізінде тарихи санасы қалыптасқан, азаматтық-патриоттық қасиеттерге ие, ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды құрметтейтін, тарихи білім мен дағдыларын оқу процесінде және әлеуметтік жағдайда белсенді әрі шығармашылықпен қолдана алатын тұлға қалыптастыру.

3. Оқу пәнінің міндеттері:

1) тарихи кезеңдегі қоғамдағы негізгі этникалық, әлеуметтік, экономикалық, саяси, мәдени мәселелер туралы білімдерді қалыптастыру;

2) тарихи кезеңдер бойы адамзат қалыптастырған патриотизмді, толеранттылықты, гуманистік ғұрыптар мен демократиялық құндылықтарды құрметтеуге тәрбиелеу;

3) әлемдік-тарихи процесс туралы толық біртұтас білім қалыптастыру;

7) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени мәселелерді ұғыну үшін тарихи білімдері мен дағдыларын қолдана білу қабілетін дамыту;

8) коммуникативтік дағдыларды дамыту: өз ойын ауызша және жазбаша

түрде анық жеткізе білу, топта жұмыс жасау, деректерден алынған ақпараттарды пайдалану.

2-тарау. «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Дүниежүзі тарихы» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

8) 10- сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;

9) 11- сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат.

5. «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінен білім мазмұны бөлімдер арқылы қамтылған. Аталған бөлімдер сыныптар бойынша оқыту мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

6. Оқу пәнінің білім мазмұны төрт бөлімді қамтиды:

10 - сыныпта: өркениет: даму ерекшеліктері, этникалық және әлеуметтік процестер, мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан, мәдениеттің дамуы.

11 - сыныпта: өркениет: даму ерекшеліктері, саяси-құқықтық процестер, қоғамдық-саяси ойдың дамуы, білім мен ғылымның дамуы.

7. «Өркениет: даму ерекшеліктері» бөлімі 10-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: өркениет: зерттеудің теориялары мен әдістері, өркениеттердің жіктелуі, әлем өркениеттерінің тарихы, өркениеттердің өзара әрекеттесуі.

8. «Этникалық және әлеуметтік процестер» бөлімі 10-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: антропогенез және этногенез; әлем тарихындағы этносаралық қатынастар; қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары.

9. «Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан» бөлімі 10-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер; әлем тарихының барысына әсер еткен әскери-саяси оқиғалар; революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде.

10. «Мәдениеттің дамуы.» бөлімі 10-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары; өнер – қоғам дамуының бейнесі; қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік құндылықтары.

11. «Өркениет: даму ерекшеліктері» бөлімі 11-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық; мемлекеттердің экономикалық дамуына табиғи-географиялық фактордың әсері; қазіргі кезеңде әлем елдерінің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі.

12. «Саяси-құқықтық процестер» бөлімі 11-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам; әлемнің қазіргі саяси жүйесі; қазіргі кездегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі.

13. «Қоғамдық-саяси ойдың дамуы» бөлімі 11-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы; ХХ ғасырдағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер; ХХ ғасырдағы- ХХІ ғасырдың басындағы көрнекті саясаткер-реформаторлар.

14. «Білім мен ғылымның дамуы» бөлімі 11-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: білім алу бүкіл адамзаттық құндылық ретінде; ғылыми-

техникалық прогресс; қазіргі заманғы ғылыми технологиялар.

15. 10 - сыныпқа арналған «Дүниежүзі тарихы» пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) өркениет: даму ерекшеліктері. Өркениет: зерттеудің теориялары мен тәсілдері. «Өркениет» түсінігі. «Өркениет» түсінігін зерттеудегі негізгі тәсілдер. Өркениеттердің жіктелуі. Өркениеттің дәстүрлі (аграрлы) түрі: отырықшы-егіншілік, көшпелі. Өркениет дамуының индустриалдық және постиндустриалдық кезеңдері. Қазіргі заманғы өркениеттің дамуына ақпараттық технологиялардың ықпалы. Әлем өркениеттерінің тарихы. Ежелгі әлем өркениеттері (Ежелгі Египет, Ежелгі Месопотамия, Ежелгі Қытай, Ежелгі Үндістан, Ежелгі Греция, Ежелгі Рим). Ежелгі діни наным-сенімдер (синтоизм, индуизм, иудаизм, зороастризм, манихейлік, даосизм). Ежелгі философиялық ілімдер (Платон, Сократ, Аристотель, Конфуций, Лао Цзы). Африка (бушмендер, нубийлер, Гана, Мали, Сунгай), Америка (майя, инктер, ацтектер) және Австралия мен Океанияның (полинезиялық, Таити аралының тайпалары, гавайлықтар) дәстүрлі өркениеттері. Әлемдік діндер және өркениеттің дамуы (буддизм, христиандық, ислам). Қазіргі заманғы әлемдік діндердің даму тенденциялары. Қазіргі заманғы деструктивті діни ұйымдар мен ағымдар. Өркениеттердің өзара әрекеттесуі. Өркениеттердің сауда-экономика саласындағы өзара әрекеттесулері (Ұлы жібек жолы, халықаралық ұйымдар: Дүниежүзілік сауда ұйымы (ДСҰ), Халықаралық валюта қоры (ХВҚ), Мұнай экспорттаушы елдер ұйымы (МЭЭҰ), Шанхай Үнтымақтастық Ұйымы (ШЫҰ), Еуразиялық Экономикалық Одақ (ЕАЭО) және тағы басқалар. Өркениеттердің дипломатиялық саладағы өзара әрекеттесулері. Дипломатия өркениеттердің өзара жақындасу факторы ретінде. Өркениеттердің өзара әрекеттесуінің әскери-саяси аспектісі (жаулаушылық соғыстар, отарлық экспансия, әскери-саяси одақтар, дүниежүзілік соғыстар, қырғи-қабақ соғыс, жергілікті қақтығыстар, этносаралық қақтығыстар). Мәдениеттер диалогі (мәдениеттердің өзара әрекеттесуі мен өзара ықпалдары);

2) этникалық және әлеуметтік процестер. Антропогенез және этногенез. Адамның пайда болуы туралы теориялар (діни, ғарыштық, эволюциялық). «Этнос», «этногенез», «ұлт» ұғымдары. Этностардың пайда болуына байланысты теориялар. Әлемнің этникалық картасы: өткен заман және қазіргі уақытта (ұлттық мемлекеттердің қалыптасуы мен ыдырауы, «ұлттық сана», этностардың ассимиляциясы, шағын этностардың проблемалары). Әлем тарихындағы этносаралық қатынастар. Ұлтаралық қатынастар: мәселелер және қарама-қайшылықтар. Ұлтаралық қақтығыстардың себептері мен салдарлары (ұлтшылдық, шовинизм, нәсілдік кемсітушілік, нацизм). Этностардың бейбіт өзара әрекеттесуінің тәсілдері (халықаралық интеграция, Біріккен Ұлттар Ұйымы (БҰҰ), Еуропа Одағы (ЕО), Түркі мәдениетін және өнерін дамыту халықаралық ұйымы (ТҮРКСОЙ), Еуразиялық Экономикалық Одақ (ЕАЭО), Ислам Үнтымақтастық Ұйымы (ИЫҰ), Қазақстан халқы Ассамблеясы және тағы басқалар). Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары. Социогенез туралы теориялардың әртүрлілігі (формациялық тәсіл, өркениеттік

тәсіл және тағы басқалар). Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары (қоғам ұйымдасуының қандық-туыстық, көршілік-аумақтық, макроэтикалық қағидалары). Қазіргі қоғамның әлеуметтік стратификациясы;

3) мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан. Мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер. «Мемлекет», «билік», «басқару институты» ұғымдары. Мемлекеттің пайда болу теориялары (Аристотель, Платон, Конфуций, Ф.Аквинский, Н. Макиавелли, Дж. Локк, Т.Гоббс, Т. Джефферсон, Ф.Энгельс және тағы басқалар). Мемлекет формаларының эволюциясы: ежелгі заманнан бүгінгі күнге дейін (монархия, республика, теократиялық мемлекеттер). Саяси режимдердің типтері (тоталитарлық, авторитарлық, демократиялық). Әлем тарихының барысына әсер еткен әскери - саяси оқиғалар. Антикалық дәуірдегі әлемдік империяларының қалыптасуы (Парсы империясы, Александр Македонский империясы, Рим империясы). Ғұндардың жаулап алушылық жорықтары Батыс Рим империясының ыдырауы мен антикалық кезеңінен орта ғасырларға көшу процесінің бір факторы ретінде. Араб шапқыншылықтары мен Крест жорықтары (Араб халифаты мен кресшілер мемлекеттерінің құрылуы мен ыдырауы). Еуразия картасының өзгеруіне Шыңғысхан жорықтарының әсері (Моңғол империясы, Алтын Орда, Әмір Темір империясы, Мәскеу мемлекеті, Құбылай мемлекеті, Ильханат). Еуропаның өзгеруіне Наполеон жорықтарының әсері (капиталистік дамудың жеделдетілуі, Еуропада либералдық әлеуметтік идеялардың таратылуы). Дүниежүзілік соғыстар және халықаралық қатынастар жүйесі: Версаль - Вашингтон, Ялта - Потсдам жүйелері. Революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде. Буржуазиялық революциялар индустриалды қоғам қалыптасуының катализаторы ретінде (XVII ғасырдағы Ағылшын буржуазиялық революциясы, XVIII ғасырдағы Француз буржуазиялық революциясы, АҚШ-ғы тәуелсіздік үшін соғыс, Еуропадағы 1848 жылғы «ұлттар көктемі»). Социалистік революция әлеуметтік теңдік идеяларын жүзеге асырудың радикалды тәсілі ретінде (1917 жылғы Қазан Социалистік революциясы, Қытайдағы 1946-1949 жылдардағы Азаматтық соғыс, 1959 жылғы Куба революциясы). Социалистік революциялар нәтижесіндегі қоғамдық құрылымының өзгеруі. Қазіргі заманның революциялары: себептері мен салдарлары (Шығыс Еуропадағы 1989-1990 жылдардағы «барқыт революциясы», Таяу Шығыстағы 2010-2011 жылдардағы «Араб көктемі», бұрынғы Кенес Одағы елдеріндегі «түрлі-түсті революциялар»). Қоғам проблемаларын революциялық жолмен шешудің салдарлары;

4) мәдениеттің дамуы. Адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары. Адамзаттың тарихи-мәдени мұрасын сақтап қалуға бағытталған ЮНЕСКО-ның қызметі. ЮНЕСКО-ның Дүниежүзілік мұрасының тізімі. Әлемнің ең ірі мұражайлары: адамзаттың тарихи зердесінің қазынасы (Эрмитаж, Лувр, Британ мұражайы, Метрополитен, Жапония Ұлттық мұражайы, Египет мұражайы, Уффици галереясы, Қазақстан Республикасының Ұлттық мұражайы және тағы басқалар). Әлем халықтарының тарихи-мәдени мұрасын зерттеу және сақтау барысындағы мұражайлардың рөлі. Өнер – қоғам

дамуының көрінісі. Тарихи процестер аясындағы өнердің бағыттары мен стильдері (абстракционизм, модернизм, постмодернизм, авангардизм, футуризм, кубизм, сюрреализм, экспрессионизм, гиперреализм, хайтек стилі және тағы басқалар). Өнердің бағыттары мен стильдерінің дамуына қоғамдық процестердің тигізетін әсері. Қазіргі кездегі өнердің даму тенденциялары. Бұқаралық мәдениет және оның қазіргі қоғамға тигізетін әсері (кино, радио, теледидар, интернет, спорт, музыка, қазіргі заманғы әдебиет, қазіргі заманғы бейнелеу өнері). Қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік құндылықтары. Жалпыадамзаттық моральдық құндылықтардың қалыптасуы (діни және философиялық идеялар, ұлттық әдет-ғұрыптар мен салт-дәстүрлер, фольклор, дәстүрлі музыка мен әдебиет, отбасылық құндылықтар). Тарихи оқиғалар аясындағы құндылықтардың өзгеруі (ұлттық мемлекеттердің қалыптасуы, дүниежүзілік соғыстар, қырғи-қабақ соғыстың аяқталуы). Қоғамның адамгершілік құндылықтарды қайта бағалауына ықпал еткен ХХ ғасырдың тарихи оқиғалары. Жаһандану жағдайындағы рухани-адамгершілік құндылықтардың өзгеру мәселесі (прагматизм, рационализм, шектен тыс дарашылдық, нигилизм, конформизм, әлеуметтік апатия, тұтынушылық психология, діни фанатизм, неофашизм, бейресми жастар ұйымдары);

16. 11-сыныпқа арналған «Дүниежүзі тарихы» пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) өркениеттер: даму ерекшеліктері. Экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық. Экономика және экономикалық жүйелердің типтері («экономика» және «экономикалық жүйе» ұғымдары). Елдердің экономикалық дамуының ерекшеліктері. Дәстүрлі (аграрлық) экономика. Нарықтық экономика (либералды экономика). Жоспарлы (социалистік) экономика. Аралас экономика. Табиғи және географиялық факторлардың мемлекеттердің экономикалық дамуына тигізетін әсері. Табиғи және географиялық факторларға байланысты елдердің экономикалық мамандандырылуы (Парсы шығанағы елдері, Канада, Австралия, Түркия, Бразилия және тағы басқалар). Мемлекеттердің экономикалық дамуындағы табиғи-географиялық шектеуші факторларға төтеп берудің тарихи мысалдары (Жапония, Израиль, Сингапур, Малайзия және тағы басқалар). Қазіргі кезеңде әлем елдерінің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі. Мемлекеттердің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі. Қазіргі кезеңдегі мемлекеттердің біркелкі емес экономикалық даму мәселелері (бұрынғы отарлардың экономикалық дамуы, неоколониализм, шикізатқа бағытталған экономикалар). Мемлекеттер мен аймақтардың кедейшілік пен экономикалық артта қалушылыққа төтеп берудегі халықаралық ұйымдардың рөлі;

2) саяси-құқықтық процестер. Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам. Құқықтық мемлекет ұғымы, принциптері мен қалыптасуының тарихи алғышарттары (мемлекеттік билікті бөлу принципі, заңның үстемдігі, құқықтар мен бостандықтардың кепілдігі). Құқықтық мемлекет принциптерінің жүзеге асырылуының тарихи тәжірибесі (Адам мен азаматтың құқықтары туралы декларациясы, АҚШ-тың тәуелсіздік туралы декларациясы, АҚШ-та құлдықты

жою туралы Заң, Жалпыға бірдей адам құқықтарының декларациясы, Қазақстан Республикасының Конституциясы). Азаматтық қоғамның түсінігі мен жалпы сипаттамасы (Үкіметтік емес ұйымдар, лоббизм, қоғамдық ұйымдар мен қозғалыстар). Мемлекеттердің саяси-құқықтық жүйесінің қазіргі заманғы даму тенденциялары. Үкіметтік емес ұйымдар және олардың азаматтық қоғамның қалыптасуы мен дамуындағы ролі. Әлемнің қазіргі саяси жүйесі. Әлемнің саяси жүйесінің өзгеруі. Халықаралық қатынастардағы Ялта-Потсдам жүйесінің ыдырау себептері. Әлемнің биполярлы жүйесінің ерешеліктері. Әлем құрылысының постбиполярлық жүйесі. «Постбиполярлы жүйе», «көпвекторлы саясат», «бірполярлы әлем» ұғымдары. Халықаралық қатынастардың қазіргі замандағы тенденциялары. Қазіргі кезеңдегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі. Халықаралық қауіпсіздіктің қазіргі кездегі қауіп-қатерлері (сепаратизм, ланкестік, фундаментализм, экстремизм, босқындар мәселесі, ірі мемлекеттердің қарсыласуы). Бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтаудағы мемлекеттердің бірлескен әрекеттері. Халықаралық және аймақтық ұйымдары: Біріккен Ұлттар Ұйымы (БҰҰ), Еуропадағы Қауіпсіздік және Ынтымақтастық Ұйымы (ЕҚЫҰ), НАТО, Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы (ШЫҰ), Азиядағы Өзара Ықпалдастық және Сенім Шаралары жөніндегі Кеңес (АӨСШК), Ұжымдық Қауіпсіздік туралы Шарт Ұйымы (ҰҚШҰ) және тағы басқалар;

3) қоғамдық-саяси ойдың дамуы. Жаңа замандағы және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы. Жаңа замандағы және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың дамуының негізгі бағыттары (либерализм, ұлтшылдық, социал-демократия, марксизм, экзистенциализм, прагматизм, позитивизм). ХХ ғасырдағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер. Бостандық пен азаматтық құқықтар үшін күрес. М. Ганди және оның бейбіт жолмен қарсыласу идеясы (сатьяграха, свараджа, свадеши). Мартин Лютер Кингтің ұлы арманы (нәсілдік кемсітушілік, сегрегация, азаматтық құқықтар үшін күрес). Н. Манделла – апартеидке қарсы күресуші (апартеид, азаматтық құқықтар). ХХ ғасырдағы – ХХІ ғасырдың басындағы көрнекті саясаткер-реформаторлар. Мемлекет тархындағы тұлғаның ролі. Мұстафа Кемал Ататүрік – Түрік Республикасының негізін қалаушысы (зайырлы мемлекет, этатизм). Франклин Делано Рузвельт және оның «жаңа бағыты». Ф. Рузвельттің бейбіт және соғыс кезіндегі ішкі және сыртқы саясатының ерекшеліктері. Шарль де Голль: Франция ұлылығының қайта өрлеуі (голлизм, Бесінші республика). Дэн Сяопин – көрнекті Қытай реформаторы («қытайлық ерекшелігі бар социализм», «бір ел – екі жүйе»). Ли Куан Ю, Махатхир Мохаммад: «үшінші әлемнен бірінші әлемге» («экономикалық ғажайып», «азиялық серпініс», жаңа индустриалды елдер). Н.Ә.Назарбаев және модернизацияның қазақстандық моделі. «Қазақстан - 2030», «Қазақстан - 2050» даму стратегиялары, «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясы. Мемлекет тарихының өтпелі кезеңдеріндегі реформалардың маңыздылығы.

4) білім мен ғылымның дамуы. Білім алу жалпы адамзаттық құндылық ретінде. Жазу мен кітап бастыру – адамзаттың ұлы жетістіктері (пиктография, иероглифтер, сына жазу, руникалық жазу, кітап бастыру және тағы басқалары).

Мектептегі білім беру: ежелгі кезеңнен бүгінгі күнге дейін (гимназия, палестра, академия, спарталық мектеп, схоластика, жеті «еркін өнер», мектептер, медреселер, жексенбілік мектептер, қолөнер мектептері және тағы басқалар). Мектептегі білім берудің заманауи модельдері. Жоғары білім беру жүйесі: тарих пен қазіргі кезең (Кордова, Прага, Оксфорд, Кембридж, Сорбонна университеттері және тағы басқалары). Ағартушылық пен ғылымды өрістетудегі алғашқы университеттердің рөлі. Жоғарғы білім берудің заманауи модельдері. Ғылыми-техникалық прогресс. Ғылыми-техникалық прогрестің тарихи кезеңдері. «Өнеркәсіп төңкерісі», «ғылыми-техникалық революция» ұғымдары. Қазіргі кездегі өркениеттің дамуындағы ғылыми-техникалық революцияның маңыздылығын бағалау. Ғылыми-техникалық прогресс және қазіргі заманның жаһандық мәселелері. Қазіргі кездегі ғылыми технологиялар. Қазіргі заманғы ақпараттық технологиялар. Қоғамның дамуына ақпараттық технологиялардың әсері. Қазіргі ғылымның перспективалық салалары (робототехника, космонавтика, гендік инженерия).

3- тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

17. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік санын көрсетеді. Мысалы, 10.2.1.2 кодында «10» – сынып, «2.1.» – бөлім мен бөлімше, «2» – оқу мақсатының реттік саны.

18. Білім алушыларға қойылатын мақсаттар:

Дүниежүзі тарихы	
1- бөлім. Өркениет: даму ерекшеліктері	
10- сынып	11- сынып
10.1.1.1 тарихи оқиғаларды, процестер мен құбылыстарды түсіндіру үшін «өркениет», «өркениет типі» терминдерін қолдану	11.1.1.1 экономикалық жүйелердің тарихи типтерінің белгілерін түсіндіре отырып оларды жіктеу
10.1.2.1 өркениеттің дәстүрлі түрінің ерекшеліктерін түсіндіру	11.1.1.2 мемлекеттердің мысалында экономиканың дәстүрлі (аграрлы) түріне тән белгілерін анықтау
10.1.2.2 шаруашылық қызмет пен өркениеттік даму арасындағы байланысты анықтау	11.1.1.3 экономикалық жүйелердің түрлері туралы білімдерін пайдалана отырып, экономикалық дамудың ерекшеліктерін түсіндіру
10.1.2.3 өркениеттің индустриалды түрінің ерекшеліктерін түсіндіру	11.1.1.4 елдердің мысалында нарықтық экономикаға тән белгілерді анықтау
10.1.2.4 өркениеттің постиндустриалды дамуының ерекшеліктерін түсіндіру	11.1.1.5 мемлекеттердің мысалында жоспарлы (социалистік) экономикаға тән белгілерін анықтау
10.1.2.5 ақпараттық технологиялардың қазіргі өркениеттің дамуына әсерін анықтау	11.1.1.6 экономиканың аралас түріне тән белгілерді анықтай отырып, оған көшудің себептерін сипаттау
10.1.3.1 ежелгі өркениеттердің ерекшеліктерін оларға тән белгілерін салыстырмалы талдау негізінде анықтау	11.1.2.1 мемлекеттер мен аймақтардың шаруашылық мамандануының қалыптасуындағы табиғи-географиялық

	фактордың рөлін негіздеу	
10.1.3.2 ежелгі өркениеттердің дамуына діни наным-сенімдердің әсерін анықтау	11.1.2.2 қазіргі заман тарихында шектеуші табиғи-географиялық факторлар жағдайындағы мемлекеттердің сәтті экономикалық дамуының мысалдарын тұжырымдау	
10.1.3.3 аймақтардың өркениеттік ерекшеліктер трансформациясының себептерін анықтау	11.1.3.1 мемлекеттер мен аймақтардың әркелкі экономикалық дамуының тарихи алғышарттарын анықтау	
10.1.3.4 әлемдік діндердің даму кезеңдері мен ерекшеліктерін сипаттау	11.1.3.2 өлшемшарттар негізінде мемлекеттерді экономикалық даму деңгейі бойынша жіктеу	
10.1.3.5 қазіргі кездегі өркениет жағдайында әлемдік діндердің даму тенденцияларын анықтау	11.1.3.3 мемлекеттер мен аймақтардың кедейшілік пен экономикалық артта қалушылыққа төтеп берудегі халықаралық ұйымдардың рөлін анықтау	
10.1.3.6 қазіргі кездегі деструктивті діни ұйымдар мен ағымдардың қоғамға әсерін сипаттау		
10.1.4.1 әлемдік сауданың өркениет дамуындағы рөлін анықтау		
10.1.4.2 әлемдік экономиканың дамуындағы халықаралық ұйымдардың рөлін анықтау		
10.1.4.3 қазіргі өркениеттің дамуындағы дипломатияның рөлін анықтау		
10.1.4.4 ежелгі және орта ғасырлардағы жаулап алушылық жорықтардың себептерін түсіндіру		
10.1.4.5 отаршыл экспансия мен қазіргі замандағы жаһандық мәселелердің себеп-салдарлық байланысын анықтау		
10.1.4.6 қазіргі өркениеттің даму контекстінде әскери қақтығыстардың ерекшеліктері мен салдарларын анықтау		
10.1.4.7 өркениеттердің жетістіктерін зерттей отырып, мәдениеттердің өзара әрекеттестігі мен өзара ықпалын анықтау		
10.1.4.8 жаһанданудың жағымды және жағымсыз жақтарын анықтай отырып, оның қоғамның рухани дамуына әсерін сипаттау		
2- бөлім. Этникалық және әлеуметтік процестер	2- бөлім. Саяси-құқықтық процестер	
10- сынып	11-сынып	
10.2.1.1 антропогенездің теорияларын жүйелеу және тұжырымдау	11.2.1.1 құқықтық мемлекеттің қалыптасуының алғышарттарын айқындау	
10.2.1.2 этногенездің теорияларын жүйелеу және тұжырымдау	11.2.1.2 құқықтық мемлекеттің қалыптасу жолдарын талдау	
10.2.1.3 Л.Н. Гумилевтің этностардың пайда болуы мен дамуы туралы ғылыми көзқарастарының ерекшеліктерін сипаттау	11.2.1.3 қазіргі кездегі адам құқықтарының Жалпы Декларациясының маңызын сипаттау	
10.2.1.4 әлем картасын пайдалана отырып әртүрлі тарихи кезеңдердегі этникалық процестерді түсіндіру	11.2.1.4 құқықтық мемлекет пен азаматтық қоғамның құрылуының байланысын анықтау	
10.2.1.5 жаһандану жағдайындағы этникалық және мәдени әртүрлілікті сақтаудың маңызын сипаттау	11.2.1.5 азаматтық қоғамның қалыптасуы мен дамуындағы үкіметтік емес ұйымдардың рөлін анықтау	
10.2.2.1 ұлтаралық қақтығыстардың пайда болуының себеп-салдарлық байланысын	11.2.2.1 Ялта-Потсдам халықаралық қатынастар жүйесінің ыдырау себептерін	

анықтау	анықтау
10.2.2.2 тарихи оқиғаларды талдау негізінде қазіргі кездегі ұлтаралық қатынастарды сипаттау	11.2.2.2 әлемнің биполярлы жүйесінің ерекшеліктерін сипаттау
10.2.2.3 ұлтаралық қатынастарды реттеудегі халықаралық ұйымдардың рөлін анықтау	11.2.2.3 тарихи оқиғалар, процестер мен құбылыстарды талдау негізінде қазіргі кездегі халықаралық қатынастардың даму тенденцияларын сипаттау
10.2.2.4 ұлтаралық келісімнің қазақстандық үлгісінің мысалында этностар арасындағы бейбіт әрекеттестіктің мүмкіндігін айқындау	11.2.3.1 сепаратизм, экстремизм және халықаралық лаңкестіктің таралу себептері мен салдарларын анықтау
10.2.3.1 социогенездің теорияларын жүйелеу және тұжырымдау	11.2.3.2 халықаралық қауіпсіздік жүйесінің дамуын сипаттау
10.2.3.2 қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формаларын, оларға тән белгілерін сипаттау	11.2.3.3 бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтауға бағытталған халықаралық ұйымдардың қызметін анықтау
10.2.3.3 қазіргі қоғамның әлеуметтік стратификациясын зерделеу	
3- бөлім. Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан	3- бөлім. Қоғамдық-саяси ойдың дамуы
10- сынып	11-сынып
10.3.1.1 мемлекеттік құрылыстың ерекшеліктерін түсіндіру үшін мемлекеттің пайда болу теорияларын сипаттау	11.3.1.1 қоғамдық-саяси ойдың дамуы үшін Ағартушылық дәуір идеяларының маңызын сипаттау
10.3.1.2 мемлекеттердің тарихи түрлеріне тән белгілерін анықтай отырып, салыстыру	11.3.1.2 XIX-XX ғасырлардағы қоғамдық құрылыс туралы философиялық ойдың даму ерекшеліктерін анықтау
10.3.1.3 деректерді талдау негізінде саяси режимдер түрлерінің мықты және әлсіз жақтарын анықтай отырып, салыстыру	11.3.2.1 Үндістанның ұлттық тәуелсіздікке жетудегі бейбіт жолмен қарсыласу идеяларының маңыздылығын анықтау
10.3.1.4 тоталитарлық саяси режимнен қазіргі замандағы демократияға ауысудың ерекшеліктерін сипаттау	11.3.2.2 қоғамдық-саяси өмірдегі тұлғаның рөлі жайлы қорытынды жасау
10.3.2.1 грек-парсы соғыстарының мысалында ерте империялардың пайда болу процесін түсіндіру	11.3.2.3 азаматтық құқықтар үшін күресте тұлғаның белсенді азаматтық позициясының маңыздылығын сипаттау
10.3.2.2 антикалық дәуірде империялардың пайда болуының себептері мен салдарларын анықтау	11.3.2.4 Оңтүстік Африка Республикасындағы тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін «апартеид» ұғымын қолдану
10.3.2.3 халықтардың ұлы қоныс аударуының жағымды және жағымсыз салдарларын анықтау	11.3.3.1 мемлекет тарихының өтпелі кезеңдеріндегі реформалардың маңызын сипаттау
10.3.2.4 араб шапқыншылықтары мен крест жорықтарының себептерін анықтау	11.3.3.2 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін «этатизм», «зайырлы мемлекет» ұғымдарын қолдану
10.3.2.5 әлемдегі өзгерістер негізінде араб шапқыншылықтары мен крест жорықтарының салдарларын салыстыру	11.3.3.3 мемлекет тарихындағы тұлғаның рөлін сипаттау
10.3.2.6 моңғол шапқыншылығының Еуразиядағы ұлттық мемлекеттердің	11.3.3.4 бейбіт және соғыс кезеңіндегі Ф. Рузвельттің ішкі және сыртқы саясатының

калыптасу процесіне әсерін зерделеу	ерекшеліктерін анықтау
10.3.2.7 әлемдегі өзгерістер негізінде моңғол шапқыншылығының салдарларын сипаттау	11.3.3.5 Франциядағы әлеуметтік-саяси процестерді түсіндіру үшін «голлизм» ұғымын қолдану
10.3.2.8 Наполеон соғыстары мен Еуропа мемлекеттеріндегі капиталистік дамудың ілгерілеуі арасындағы байланысты сипаттау	11.3.3.6 Ш. Голль қызметінің мысалында мықты президенттік билік институтының маңыздылығын сипаттау
10.3.2.9 Бірінші және Екінші дүниежүзілік соғыстардың себептері мен салдарларын түсіндіру	11.3.3.7 әлеуметтік-экономикалық процестерді түсіндіру үшін «қытайлық ерекшелігі бар социализм» ұғымын қолдану
10.3.2.10 Версаль-Вашингтон және Ялта-Потсдам жүйелерінің тиімділігін және олардың қазіргі заманға әсерін сипаттау	11.3.3.8 Қытай Халық Республикасы мысалында жоспарлы экономикадан нарықтық экономикаға көшудің себептерін анықтау
10.3.2.11 дүниежүзілік соғыстар кезеңінде халықаралық қатынастардың даму тенденцияларын сипаттау	11.3.3.9 тарихи оқиғаларды талдау негізінде Оңтүстік-Шығыс Азиядағы «экономикалық ғажайып» факторларын тұжырымдау
10.3.3.1 буржуазиялық революциялардың нәтижесіндегі әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді түсіндіру	11.3.3.10 Сингапур және Малайзия мысалында мемлекет модернизациясының ерекшеліктерін салыстыру
10.3.3.2 революциялардың жағымды және жағымсыз салдарын талдау	11.3.3.11 қазақстандық модернизация үлгісін құрастыру және жүзеге асырудағы Қазақстан Республикасы Тұңғыш Президентінің рөлін сипаттау
10.3.3.3 капитализмнен социализмге өтудің әлеуметтік-экономикалық және саяси алғышарттарын анықтау	11.3.3.12 «Қазақстан - 2030», «Қазақстан - 2050» стратегияларының мысалында мемлекет дамуының ұзақ мерзімді жоспарының тиімділігін түсіндіру
10.3.3.4 социалистік революциялардың нәтижесінде қоғамның әлеуметтік құрылымындағы өзгерістерін түсіндіру	11.3.3.13 Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президентінің «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясын талдау
10.3.3.5 Шығыс Еуропадағы «барқыт» революцияларының мазмұны мен нәтижелерін сипаттау	
10.3.3.6 «араб көктемі» және «түрлі-түсті революциялардың» ішкі және сыртқы факторларын анықтау	
10.3.3.7 қоғамдық мәселелерді шешудің революциялық тәсілінің салдарын сипаттау	
4 – бөлім. Мәдениеттің дамуы	4 – бөлім. Білім мен ғылымның дамуы
10- сынып	11-сынып
10.4.1.1 ЮНЕСКО қызметін мысалға ала отырып тарихи-мәдени мұраның маңызын және сақтап қалу жолдарын түсіндіру	11.4.1.1 адамзат өркениетінің дамуындағы жазу мен кітап бастыру ісінің маңыздылығын анықтау
10.4.1.2 әлем халықтарының тарихи-мәдени мұрасын зерттеу және сақтап қалудағы мұражайлардың рөлін түсіндіру	11.4.1.2 адамзат тарихы контекстінде мектептегі білім берудің дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықтарды сипаттау
10.4.2.1 өнердің стильдері мен бағыттарының дамуына қоғамдық процестердің әсерін анықтау	11.4.1.3 мектептегі білім берудің заманауи үлгілерін, оның ерекшеліктері мен артықшылықтарын анықтау
10.4.2.2 қазіргі кездегі өнердің даму тенденцияларын анықтау	11.4.1.4 жоғары оқу орындарының пайда болу тарихын, олардың ортақ даму

	тенденцияларын анықтау
10.4.3.1 деректерді талдау негізінде адамзаттың рухани-адагершілік құндылықтардың қалыптасу қайнар көздерін анықтау	11.4.1.5 тарихи даму контекстінде жоғары білім беру жүйесінің дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықтарды анықтау
10.4.3.2 қоғамның моральдық құндылықтарын қайта бағалауға септігін тигізген ХХ ғасырдың тарихи оқиғаларының ерекшеліктерін анықтау	11.4.1.6 заманауи жоғарғы білім беру үлгілерін салыстырып, артықшылықтары мен ерекшеліктерін анықтау
10.4.3.3 қоғамның тұрақты дамуы үшін қазіргі әлемнің жалпыадамзаттық адамгершілік құндылықтарының маңызын түсіндіру	11.4.2.1 мемлекеттердегі өнеркәсіп революциясының ерекшеліктерін, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау
10.4.3.4 жаһандандудың ұлттық-мәдени дамуға әсерін сипаттау	11.4.2.2 қазіргі кездегі өркениеттің дамуындағы ғылыми-техникалық революцияның маңыздылығын сипаттау
	11.4.2.3 қазіргі заманның жаһандық мәселелерінің туындауына ғылыми-техникалық прогресстің әсерін талдау
	11.4.3.1 қоғамның дамуына ақпараттық технологиялардың әсерін айқындау
	11.4.3.2 ғылымның заманауи тенденцияларының дамуын сипаттау
	11.4.3.3 қазіргі заманның жаһандық мәселелерін шешу үшін ғылым мен техниканың заманауи түрлерінің дамуының маңызын түсіндіру

19. Осы оқу бағдарламасы кешкі мектептердің 10-11-сыныптарына арналған «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

20. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Кешкі мектептердің 10-11-сыныптарына арналған «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына (қазақ тілінде күндізгі оқыту түрі) қосымша

1) 10-сынып:

1-тоқсан		
1-бөлім.Өркениет: даму ерекшеліктері		
Бөлімше	Тақырып	Оқыту мақсаттары
Өркениет: зерттеудің теориялары мен әдістері	«Өркениет» түсінігі	10.1.1.1 тарихи оқиғаларды, процестер мен құбылыстарды түсіндіру үшін «өркениет», «өркениет типі» терминдерін қолдану
Өркениеттердің жіктелуі	Өркениеттің дәстүрлі (аграрлық) түрі: көшпелі және отырықшы-егіншілік	10.1.2.1 өркениеттің дәстүрлі түрінің ерекшеліктерін түсіндіру; 10.1.2.2 шаруашылық қызмет пен өркениеттік даму арасындағы байланысты анықтау
	Өркениеттің индустриалдық даму кезеңі	10.1.2.3 өркениеттің индустриалды түрінің ерекшеліктерін түсіндіру
	Өркениеттің постиндустриалды даму кезеңі	10.1.2.4 өркениеттің постиндустриалды дамуының ерекшеліктерін түсіндіру 10.1.2.5 ақпараттық технологиялардың қазіргі өркениеттің дамуына әсерін анықтау

Әлем өркениеттерінің тарихы	Ежелгі әлем өркениеті	10.1.3.1 ежелгі өркениеттердің ерекшеліктерін оларға тән белгілерін салыстырмалы талдау негізінде анықтау; 10.1.3.2 ежелгі өркениеттердің дамуына діни сенімдердің әсерін анықтау
	Африка, Америка, Австралия және Океанияның дәстүрлі өркениеттері	10.1.3.2 ежелгі өркениеттердің дамуына діни наным-сенімдердің әсерін анықтау; 10.1.3.3 аймақтардың өркениеттік ерекшеліктер трансформациясының себептерін анықтау
	Әлемдік діндер және өркениеттердің дамуы	10.1.3.4 әлемдік діндердің даму кезеңдері мен ерекшеліктерін сипаттау; 10.1.3.5 қазіргі кездегі өркениет жағдайында әлемдік діндердің даму тенденцияларын анықтау; 10.1.3.6 қазіргі кездегі деструктивті діни ұйымдар мен ағымдардың қоғамға әсерін сипаттау
Өркениеттердің өзара әрекеттесуі	Өркениеттер әрекеттестігінің сауда-экономикалық аясы	10.1.4.1 әлемдік сауданың өркениет дамуындағы рөлін анықтау; 10.1.4.2 әлемдік экономиканың дамуындағы халықаралық ұйымдардың рөлін анықтау
	Өркениеттер әрекеттестігінің дипломатиялық аясы	10.1.4.3 қазіргі өркениеттің дамуындағы дипломатияның рөлін анықтау
	Өркениеттер әрекеттестігінің әскери-саяси аясы	10.1.4.4 ежелгі және орта ғасырлардағы жаулап алушылық жорықтардың себептерін түсіндіру; 10.1.4.5 отаршыл экспансия мен қазіргі замандағы жаһандық мәселелердің себеп-салдарлық байланысын анықтау; 10.1.4.6 қазіргі өркениеттің даму контекстінде әскери қақтығыстардың ерекшеліктері мен салдарларын анықтау
	Мәдениеттер диалогі	10.1.4.7 өркениеттердің жетістіктері негізінде мәдениеттердің өзара әрекеттестігі мен өзара ықпалын анықтау; 10.1.4.8 жаһандандудың жағымды және жағымсыз жақтарын анықтай отырып, оның қоғамның мәдени және рухани дамуына әсерін сипаттау
2-тоқсан		
2-бөлім. Этникалық және әлеуметтік процестер		
Антропогенез және этногенез	Адамның шығу тегі туралы теориялар	10.2.1.1 антропогенездің теорияларын жүйелеу және тұжырымдау
	Этностардың пайда болуы туралы теориялар	10.2.1.2 этногенездің теорияларын жүйелеу және тұжырымдау; 10.2.1.3 Л.Н. Гумилевтің этностардың пайда болуы мен дамуы туралы ғылыми көзқарастарының ерекшеліктерін сипаттау
	Әлемнің этникалық картасы: өткен заманда және қазіргі уақытта	10.2.1.4 әлем картасын пайдалана отырып тарихи кезеңдердегі этникалық процестерді түсіндіру;

		10.2.1.5 жаһандану жағдайындағы этникалық және мәдени әртүлілікті сақтаудың маңызын сипаттау
Әлем тарихындағы этносаралық қатынастар	Этносаралық қатынастар: проблемалары және қарама-қайшылықтары	10.2.2.1 ұлтаралық қақтығыстардың пайда болуының себеп-салдарлық байланысын анықтау; 10.2.2.2 тарихи оқиғаларды талдау негізінде қазіргі кездегі ұлтаралық қатынастарды сипаттау
	Этносаралық қатынастар: бейбіт өзара әрекеттестік тәсілдері	10.2.2.3 ұлтаралық қатынастарды реттеудегі халықаралық ұйымдардың ролін анықтау; 10.2.2.4 ұлтаралық келісімнің қазақстандық үлгісінің мысалында этностар арасындағы бейбіт әрекеттестіктің мүмкіндігін айқындау
Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары	Социогенез туралы теориялардың алуан түрлілігі	10.2.3.1 социогенездің теорияларын жүйелеу және тұжырымдау
	Қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары	10.2.3.2 қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формаларын, оларға тән белгілерін сипаттау; 10.2.3.3 қазіргі қоғамның әлеуметтік стратификациясын зерделеу
3 - тоқсан		
3-бөлім. Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан		
Мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер	Мемлекет түсінігі. Мемлекеттің пайда болу теориялары	10.3.1.1 мемлекеттік құрылыстың ерекшеліктерін түсіндіру үшін мемлекеттің пайда болу теорияларын сипаттау
	Мемлекет формаларының эволюциясы: ежелгі кезеңнен бүгінгі күнге дейін	10.3.1.2 мемлекеттердің тарихи формаларына тән белгілерін анықтай отырып, салыстыру
	Саяси режимдердің типтері	10.3.1.3 тоталитарлық саяси режимнен қазіргі замандағы демократияға ауысудың ерекшеліктерін сипаттау
Әлем тарихының барысына әсер еткен әскери - саяси оқиғалар	Антикалық кезеңдегі әлемдік империялардың қалыптасуы	10.3.2.1 грек -парсы соғыстарының мысалында ерте империялардың пайда болу процесін түсіндіру; 10.3.2.2 антика дәуірінде империялардың пайда болуының себептері мен салдарларын анықтау
	Ғұндардың жаулап алушылық жорықтары ежелгі заманнан ортағасырларға өтудің бір факторы ретінде	10.3.2.3 халықтардың ұлы қоныс аударуының жағымды және жағымсыз салдарларын анықтау; 10.3.2.4 араб шапқыншылықтары мен крест жорықтарының себептерін анықтау
	Араб шапқыншылықтары мен Крест жорықтары	10.3.2.5 әлемдегі өзгерістерді зерттей отырып араб шапқыншылықтары мен крест жорықтарының салдарларын салыстыру
	Еуразия картасының өзгеруіне Шыңғысхан жорықтарының ықпалы	10.3.2.6 моңғол шапқыншылығының Еуразиядағы ұлттық мемлекеттердің қалыптасу процесіне әсерін зерделеу; 10.3.2.7 әлемдегі өзгерістер негізінде моңғол

		шапқыншылығының салдарын сипаттау
	Еуропаның өзгеруіне Наполеон жорықтарының әсері	10.3.2.8 наполеон соғыстары мен Еуропа мемлекеттеріндегі капиталистік дамудың ілгерілеуі арасындағы байланысты сипаттау
	XX ғасырдағы дүниежүзілік соғыстардың халықаралық қатынастар жүйесіне әсері	10.3.2.9 Бірінші және Екінші дүниежүзілік соғыстардың себептері мен салдарларын түсіндіру; 10.3.2.10 Версаль-Вашингтон және Ялта-Потсдам жүйелерінің тиімділігін және олардың қазіргі заманға әсерін сипаттау; 10.3.2.11 дүниежүзілік соғыстар кезеңінде халықаралық қатынастардың даму тенденцияларын сипаттау
Революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде	Буржуазиялық революциялар – индустриалды қоғамның құрылуының катализаторы	10.3.3.1 буржуазиялық революциялардың нәтижесіндегі әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді түсіндіру; 10.3.3.2 революциялардың жағымды және жағымсыз салдарын талдау
	Социалистік революция әлеуметтік теңдік идеяларын жүзеге асырудың радикалды әдісі ретінде	10.3.3.3 капитализмнен социализмге өтудің әлеуметтік-экономикалық және саяси алғышарттарын анықтау; 10.3.3.4 социалистік революциялардың нәтижесінде қоғамның әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді түсіндіру
	Қазіргі кездегі революциялар: себептері мен салдары	10.3.3.5 Шығыс Еуропадағы «барқыт» революцияларының мазмұны мен нәтижелерін талдау; 10.3.3.6 «араб көктемі» және «түрлі-түсті революциялардың» ішкі және сыртқы факторларын анықтау; 10.3.3.7 қоғамдық мәселелерді шешудің революциялық тәсілінің салдарын сипаттау
4 - тоқсан		
4-бөлім. Мәдениеттің дамуы		
Адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары	Адамзаттың тарихи-мәдени мұрасын сақтап қалудағы ЮНЕСКО-ның қызметі	10.4.1.1 ЮНЕСКО қызметін мысалға ала отырып тарихи-мәдени мұраның маңызын және сақтау жолдарын түсіндіру;
	Әлемнің ең ірі мұражайлары: адамзаттың тарихи зердесінің қазынасы	10.4.1.2 әлем халықтарының тарихи-мәдени мұрасын зерттеу және сақтап қалудағы мұражайлардың рөлін түсіндіру
Өнер – қоғам дамуының бейнесі	Тарихи процестер контекстіндегі өнердің бағыттары мен стильдері	10.4.2.1 өнердің стильдері мен бағыттарының дамуына қоғамдық процестердің әсерін анықтау
	Зманауи өнердің даму тенденциялары	10.4.2.2 қазіргі кездегі өнердің даму тенденцияларын анықтау
Қазіргі қоғамның рухани-адамгер	Жалпыадамзаттық адамгершілік құндылықтардың қалыптасуы	10.4.3.1 адамзаттың рухани-моральдық құндылықтарының қалыптасу қайнар көздерін анықтау
	Тарихи оқиғалар	10.4.3.2 қоғамның моральдық құндылықтарын

шілік құндылықтары	контекстіндегі құндылықтардың өзгеруі	қайта бағалауға септігін тигізген ХХ ғасырдың тарихи оқиғаларының ерекшеліктерін анықтау
	Жаһандану жағдайындағы рухани-адамгершілік құндылықтардың өзгеру мәселесі	10.4.3.3 қоғамның тұрақты дамуы үшін қазіргі әлемнің жалпыадамзаттық адамгершілік құндылықтардың маңызын түсіндіру; 10.4.3.4 жаһанданудың ұлттық-мәдени дамуға әсерін сипаттау

2) 11-сынып:

1-тоқсан		
1-бөлім. Өркениет: даму ерекшеліктері		
Бөлімше	Тақырып	Оқу мақсаттары. Білім алушылар тиісті:
Экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық	Экономика және экономикалық жүйелердің типтері	11.1.1.1 экономикалық жүйелердің тарихи типтерінің белгілерін түсіндіру
	Дәстүрлі (аграрлық) экономика	11.1.1.2 мемлекеттер мысалында экономиканың дәстүрлі (аграрлы) түріне тән белгілерін анықтау; 11.1.1.3 экономикалық жүйелердің түрлері туралы білімдерін пайдалана отырып, экономикалық дамудың ерекшеліктерін түсіндіру
	Нарықтық экономика	11.1.1.4 елдердің мысалында нарықтық экономикаға тән белгілерді анықтау
	Жоспарлы (социалистік) экономика	11.1.1.5 мемлекеттердің мысалында жоспарлы (социалистік) экономикаға тән белгілерін анықтау
	Экономиканың аралас түрі	11.1.1.6 экономиканың аралас түріне тән белгілерді анықтай отырып, оған көшудің себептерін сипаттау
Мемлекеттің экономикалық дамуына табиғи-географиялық фактордың әсері	Табиғи-географиялық факторларға қарай мемлекеттердің шаруашылық мамандандырылуы	11.1.2.1 мемлекеттер мен аймақтардың шаруашылық мамандануының қалыптасуындағы табиғи-географиялық фактордың рөлін негіздеу
	Мемлекеттердің экономикалық дамуындағы табиғи-географиялық шектеуші факторларға төтеп берудің тарихи мысалдары	11.1.2.2 қазіргі заман тарихында шектеуші табиғи-географиялық факторлар жағдайындағы мемлекеттердің сәтті экономикалық дамуының мысалдарын тұжырымдау
Қазіргі кезеңде әлем елдерінің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі	Мемлекеттердің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі	11.1.3.1 мемлекеттер мен аймақтардың әркелкі экономикалық дамуының тарихи алғышарттарын анықтау; 11.1.3.2 өлшемшарттар негізінде мемлекеттерді экономикалық даму деңгейі бойынша жіктеу
	Жекелеген мемлекеттер мен аймақтардың кедейшілікке және экономикалық артта қалушылыққа төтеп беру жолдары	11.1.3.3 мемлекеттер мен аймақтардың кедейшілік пен экономикалық артта қалушылыққа төтеп берудегі халықаралық ұйымдардың рөлін анықтау;
2-тоқсан		

2-бөлім. Саяси-құқықтық процестер		
Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	Құқықтық мемлекет түсінігі	11.2.1.1 құқықтық мемлекеттің қалыптасуының алғышарттарын айқындау
	Құқықтық мемлекет принциптерінің жүзеге асырылуының тарихи тәжірибесі	11.2.1.2 құқықтық мемлекеттің қалыптасу жолдарын талдау; 11.2.1.3 қазіргі кездегі адам құқықтарының Жалпы Декларациясының маңызын сипаттау
	Азаматтық қоғам түсінігі және жалпы сипаттамасы	11.2.1.4 құқықтық мемлекет пен азаматтық қоғамның құрылуының тарихи байланысын анықтау
	Азаматтық қоғамдағы үкіметтік емес ұйымдар	11.2.1.5 азаматтық қоғамның қалыптасуы мен дамуында үкіметтік емес ұйымдардың ролін анықтау
Әлемнің қазіргі саяси жүйесі	Әлемнің саяси жүйесінің өзгеруі	11.2.2.1 Ялта-Потсдам халықаралық хатынастар жүйесінің ыдырау себептерін анықтау; 11.2.2.2 әлемнің биполярлы жүйесінің ерекшеліктерін сипаттау
	Әлем құрылысының постбиполярлық жүйесі	11.2.2.3 тарихи оқиғалар, процестер мен құбылыстарды талдау негізінде қазіргі кездегі халықаралық қатынастардың даму тенденцияларын сипаттау
Қазіргі кездегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі	Халықаралық қауіпсіздікке төнген қазіргі кездегі қауіп-қатерлер	11.2.3.1 сепаратизм, экстремизм және халықаралық терроризмнің таралу себептері мен салдарларын анықтау; 11.2.3.2 халықаралық қауіпсіздік жүйесінің дамуын сипаттау
	Бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтауда мемлекеттердің бірлескен әрекеттері	11.2.2.3 тарихи оқиғалар, процестер мен құбылыстарды талдау негізінде қазіргі кездегі халықаралық қатынастардың даму тенденцияларын сипаттау; 11.2.3.3 бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтауға бағытталған халықаралық ұйымдардың қызметін анықтау
3 - тоқсан		
3-бөлім. Қоғамдық-саяси ойдың дамуы		
Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы	Жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың дамуының негізгі бағыттары	11.3.1.1 қоғамдық-саяси ойдың дамуы үшін Ағартушылық дәуір идеяларының маңызын сипаттау; 11.3.1.2 XIX-XX ғасырлардағы қоғамдық құрылыс туралы философиялық ойдың даму ерекшеліктерін анықтау
XX ғасыр дағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер	М. Ганди және оның бейбіт жолмен қарсыласу идеясы	11.3.2.1 Үндістанның ұлттық тәуелсіздікке жетудегі бейбіт жолмен қарсыласу идеяларының маңыздылығын анықтау; 11.3.2.2 қоғамдық-саяси өмірдегі тұлғаның ролі жайлы қорытынды жасау
	Мартин Лютер Кингтің ұлы	11.3.2.3 - азаматтық құқықтар үшін күресте тұлғаның белсенді азаматтық позициясының маңыздылығын

	арманы	сипаттау
	Н. Манделла – апартеидке қарсы күресуші	11.3.2.3 - азаматтық құқықтар үшін күресте тұлғаның белсенді азаматтық позициясының маңыздылығын сипаттау; 11.3.2.4 Оңтүстік Африка Республикасындағы тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін «апартеид» ұғымын қолдану
XX ғасыр дағы – XXI ғасырдың басындағы көрнекті саясаткер-реформаторлар	Мұстафа Кемал Ататүрік –Түрік Республикасының негізін қалаушы	11.3.3.1 мемлекет тарихының өтпелі кезеңдеріндегі реформалардың маңызын сипаттау; 11.3.3.2 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін «этатизм», «зайырлы мемлекет» ұғымдарын қолдану; 11.3.3.3 мемлекет тарихындағы тұлғаның рөлін сипаттау
	Франклин Делано Рузвельт және оның «жаңа бағыты»	11.3.3.4 бейбіт және соғыс кезеңіндегі Ф. Рузвельттің ішкі және сыртқы саясатының ерекшеліктерін анықтау; 11.3.3.3 мемлекет тарихындағы тұлғаның рөлін сипаттау
	Шарль де Голль: Франция ұлылығының қайта жаңғыруы	11.3.3.3 мемлекет тарихындағы тұлғаның рөлін сипаттау; 11.3.3.5 Франциядағы әлеуметтік-саяси процестерді түсіндіру үшін «голлизм» ұғымын қолдану; 11.3.3.6 Ш. Голль қызметінің негізінде мықты президенттік билік институтының мыңызын сипаттау
	Дэн Сяопин – көрнекті қытай реформаторы	11.3.3.3 мемлекет тарихындағы тұлғаның рөлін сипаттау; 11.3.3.7 әлеуметтік-экономикалық процестерді түсіндіру үшін «қытайлық ерекшелігі бар социализм» ұғымын қолдану; 11.3.3.8 ҚХР мысалында жоспарлы экономикадан нарықтық экономикаға көшу себептерін анықтау
	Ли Куан Ю и Махатхир Мохаммад: «үшінші әлемнен бірінші әлемге»	11.3.3.1 мемлекет тарихының өтпелі кезеңдеріндегі реформалардың маңызын анықтау; 11.3.3.3 мемлекет тарихындағы тұлғаның рөлін сипаттау; 11.3.3.9 тарихи оқиғаларды талдау негізінде Оңтүстік-Шығыс Азиядағы «экономикалық ғажайып» факторларды тұжырымдау; 11.3.3.10 Сингапур және Малайзия мысалында мемлекет модернизациясының ерекшеліктерін салыстыру
	Н. Назарбаев және модернизацияның қазақстандық моделі	11.3.3.11 қазақстандық модернизация үлгісін құрастыру және жүзеге асырудағы Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президентінің рөлін сипаттау; 11.3.3.12 «Қазақстан - 2030», «Қазақстан - 2050» стратегияларының мысалында мемлекет дамуының ұзақ мерзімді жоспарының тиімділігін түсіндіру; 11.3.3.13 Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президентінің «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясын талдау

4-бөлім. Білім мен ғылымның дамуы		
Білім алу бүкіл адамзаттық құндылық ретінде	Жазу мен кітап бастыру – адамзаттың ұлы жетістіктері	11.4.1.1 адамзат өркениетінің дамуындағы жазу мен кітап бастыру ісінің маңыздылығын анықтау
	Мектептегі білім беру: ежелгі заманнан бүгінгі күнге дейін	11.4.1.2 адамзат тарихы контекстінде мектептегі білім берудің дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықты сипаттау; 11.4.1.3 мектептегі білім берудің заманауи үлгілерін, оның ерекшеліктері мен артықшылықтарын анықтау
	Жоғары білім беру жүйесі: өткені мен бүгіні	11.4.1.4 жоғары оқу орындарының пайда болу тарихын, олардың ортақ даму тенденцияларын анықтау; 11.4.1.5 тарихи даму контекстінде жоғары білім беру жүйесінің дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықтарды анықтау; 11.4.1.6 заманауи жоғары білім беру үлгілерін салыстырып, артықшылықтары мен ерекшеліктерін анықтау
Ғылыми-техникалық прогресс	Ғылыми-техникалық прогресстің тарихи кезеңдері	11.4.2.1 мемлекеттердегі өнеркәсіп революциясының ерекшеліктерін, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау; 11.4.2.2 қазіргі кездегі өркениеттің дамуындағы ғылыми-техникалық революцияның маңыздылығын сипаттау;
	Ғылыми-техникалық прогресс және қазіргі заманның жаһандық проблемалары	11.4.2.3 қазіргі заманның жаһандық мәселелерінің туындауына ғылыми-техникалық прогресстің әсерін талдау;
Қазіргі заманғы ғылыми технологиялар	Қазіргі кездегі ақпараттық технологиялар	11.4.3.1 қоғамның дамуына ақпараттық технологиялардың әсерін айқындау
	Қазіргі ғылымның перспективті салалары	11.4.3.2 ғылымның заманауи тенденцияларының дамуын сипаттау; 11.4.3.3 қазіргі заманның жаһандық мәселелерін шешу үшін ғылым мен техниканың заманауи түрлері дамуының маңызын түсіндіру

*14) Кешкі мектептердің 10-11-сыныптарына арналған
«Құқық негіздері» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу
бағдарламасы(қазақ тілінде оқытатын күндізгі оқу түрі)*

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы №1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Оқу пәнінің мақсаты – белсенді азаматтық ұстанымы бар, құқықтық тұрғыдан сауатты тұлғаны тәрбиелеу, құқықтық мәдениетті қалыптастыру, құқықтық білімді тәжірибеде қолдана алу дағдыларын дамыту.

3. Оқу пәнінің міндеттері:

1) әлеуметтік және құқықтық нормалар жүйесі: адам құқығы, құқықтық мемлекет, азаматтық қоғам, заңдылық және құқықтық тәртіп туралы білімдерін тереңдету және кеңейту;

2) қазақстандық құқық пен халықаралық құқықтың базалық салаларының негізгі түсініктері мен мазмұны туралы білімдерін дамыту;

3) құқыққа деген оң көзқарасты қалыптастыру және заңдарды білу мен орындаудың әлеуметтік пайдалылығын түсіну;

4) қазақстандық патриотизм, жалпыадамзаттық құндылықтар, гуманизм мен әділеттілік негізінде тұлғаның құқықтық санасын қалыптастыру;

5) оқу және тәжірибелік іс-әрекетте құқықтық ақпаратты табу, талдау және қолдану дағдыларын қалыптастыру;

6) әртүрлі өмірлік жағдайларда құқықтық нормаларға сәйкес іс-әрекеттерді таңдау кезінде құқықтық білім мен дағдыларды қолдана алу біліктерін дамыту;

2-тарау. «Құқық негіздері» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Құқық негіздері» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

10) 10- сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;

11) 11- сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34сағатты қамтиды.

5. Құқық негіздері» оқу пәнінің білім мазмұны бөлімдер арқылы қамтылған. Аталған бөлімдер сыныптар бойынша оқыту мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

6. Оқу пәнінің білім мазмұны бес бөлімді қамтиды: Мемлекет және құқық, Жария құқық, Жеке құқық, Іс жүргізу құқығының негіздері, Халықаралық құқық.

7. «Мемлекет және құқық» бөлімі 10-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: Мемлекет және құқық туралы негізгі ұғымдар, Құқықтық мемлекет, азаматтық қоғам, Адам құқықтары түсінігі, Сот төрелігінің қағидаттары, Құқық қорғау органдары.

8. «Жария құқық» бөлімі 10-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: Қазақстан Республикасының конституциялық құқық жүйесі, Әкімшілік құқық жүйесі, Экологиялық құқық негіздері, Қылмыстық құқық жүйесі, Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жүйесі.

9. «Жеке құқық» бөлімі 10-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: Азаматтық құқық жүйесі және оның негізгі институттары, Тұтынушылар құқығы туралы заңнама, Отбасы құқығы жүйесі, Еңбек құқығы жүйесі.

10. «Іс жүргізу құқығының негіздері» бөлімі 10-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: Қылмыстық іс жүргізу құқығының негіздері, Азаматтық іс жүргізу құқығының негіздері, Әкімшілік іс жүргізу құқығының негіздері.

11. «Халықаралық құқық» бөлімі 10-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: Халықаралық жария құқығы, Халықаралық құқықтағы адам құқықтарының қорғалуы.

12. «Мемлекет және құқық» бөлімі 11-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: Заң шығару, құқықтық мәдениет, мемлекет қоғамның саяси жүйесінде, Қазақстан Республикасында құқықтық мемлекет пен азаматтық қоғамның дамуы, Қазақстан Республикасында адам құқығын қорғау, Сот жүйесі.

13. «Жария құқық» бөлімі 11-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: Қазақстан Республикасындағы азаматтық және сайлау, Әкімшілік құқық бұзушылық түрлері, Жер құқығы негіздері, Қылмыстық құқық бұзушылық түрлері, Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық үшін жауапкершілік.

14. «Жеке құқық» бөлімі 11-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: Азаматтық құқықтағы келісімшарттар мен міндеттемелердің жекелеген түрлері, Тұтынушылар құқығының жүзеге асырылуы, Авторлық құқық негіздері, Отбасы құқығының институттары, Еңбек құқығының базалық нормалары.

15. «Іс жүргізу құқығының негіздері» бөлімі 11-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: Қылмыстық іс жүргізу құқығының институттары, Азаматтық іс жүргізу құқығының институттары, Әкімшілік іс жүргізу құқығының институттары.

16. «Халықаралық құқық» бөлімі 11-сыныпта келесі бөлімшелерден тұрады: Қазақстан Республикасы - халықаралық құқық субъектісі.

17. 10 - сыныпқа арналған «Құқық негіздері» пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) Мемлекет және құқық: Мемлекет және құқық туралы негізгі ұғымдар. Құқықтың негізгі белгілері мен функциясы. Құқық жүйесі: сала, құқықтық институт, құқықтық норма. Мемлекет құқықтың ерекше субъектісі: құқықтық нормаларды шығарушы және құқық субъектісі ретінде. Құқықтық мемлекет, азаматтық қоғам. Құқықтық мемлекет түсінігі және оның принциптері. Азаматтық қоғам түсінігі, оның негізгі элементтері мен институттары. Адам құқықтары түсінігі. Адам құқығы түсінігі және оның негізгі түрлері. Сот төрелігі принциптері. Құқық қорғау органдары. Сот төрелігі принциптері. Қазақстан Республикасының құқық қорғау органдары: ішкі істер министрлігі, прокуратура, сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет органдары.

2) Жария құқық: Қазақстан Республикасының конституциялық құқық жүйесі. Қазақстан Республикасы конституциялық құқығының институттары: Президент, Парламент, Үкімет, Соттар және сот төрелігі, Конституциялық кеңес, Жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару. Әкімшілік құқық

жүйесі. Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік басқарудың құқықтық реттелуі: салалық және аймақтық басқару. Экологиялық құқық негіздері. Экологиялық құқықтың құқықтық реттелу түсінігі мен нысаны. Қылмыстық құқық жүйесі. Қылмыстық құқықтың мазмұны мен құрылымы. Қылмыстық құқық бұзушылық және қылмыстық жауапкершілікке тартылатын тұлғалар. Қылмыстық жаза түсінігі және одан босату шарттары. Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жүйесі. Қазақстан Республикасындағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы күреске бағытталған құқықтық және саяси актілер: Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы Қазақстан Республикасының заңы. 2015-2025 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы стратегиясы.

3) Жеке құқық: Азаматтық құқық жүйесі және оның негізгі институттары. Азаматтық құқықтың принциптері мен субъектілері. Азаматтық құқықтың объектілері. Мәміле түсінігі және оның түрлері. Меншік құқығы түсінігі және оның қорғалуы. Міндеттемелік құқық. Тұтынушылар құқығы туралы заңнама. Қазақстан Республикасында тұтынушылар құқықтарының заңды түрде бекітілуі. Отбасы құқығы жүйесі. Қазақстан Республикасындағы отбасы құқығының қайнар көздері. Қазақстан Республикасында отбасылық қарым-қатынастардың құқықтық реттелуі. Еңбек құқығы жүйесі. Қазақстан Республикасында еңбек қатынастарының құқықтық реттелуі.

4) Іс жүргізу құқығының негіздері: Қылмыстық іс жүргізу құқығының негіздері. Қылмыстық процестің міндеттері мен принциптері. Қылмыстық процесс субъектілері. Қылмыстық іс жүргізу құқығындағы сот талқылауы негіздері: қылмыстық процестегі субъектілердің функционалдық рөлдері. Азаматтық іс жүргізу құқығының негіздері. Азаматтық процестің міндеттері мен принциптері. Азаматтық процесстің субъектілері. Әкімшілік іс жүргізу құқығының негіздері. Әкімшілік процесс түсінігі, міндеттері мен принциптері.

5) Халықаралық құқық: Халықаралық жария құқығы. Халықаралық жария құқығы түсінігі. Негізгі мемлекет субъектілері, халықаралық ұйымдар. Халықаралық құқықтағы адам құқықтарының қорғалуы. Қазіргі халықаралық құқықта адам құқықтарын қорғау механизмдері мен процедуралары.

18. 11 - сыныпқа арналған «Құқық негіздері» пәнінің базалық білім мазмұны келесі тараулардан тұрады:

1) Мемлекет және құқық. Заң шығару, құқықтық мәдениет, мемлекет қоғамның саяси жүйесінде. Заң шығару жүйесі: құқықтық актілердің құрылымы мен заң шығарудың кезеңдері. Зандылық және құқықтық тәртіп. Құқықтық сана және құқықтық мәдениет. Мемлекет қоғамның саяси жүйесінде. Қазақстан Республикасында құқықтық мемлекет пен азаматтық қоғамның дамуы. Қазақстан Республикасы - құқықтық мемлекет. Қазақстан Республикасында азаматтық қоғам институттарының дамуы. Қазақстан Республикасында адам құқығын қорғау. Қазақстан Республикасында адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтарының қорғалуы. Қазақстан Республикасындағы ювеналды

юстиция: жасөспірімнің құқығын қорғау. Мүмкіндігі шектеулі тұлғалар құқықтарының қорғалуы және жүзеге асырылуы. Сот жүйесі. Сот жүйесі және судьялардың мәртебесі.

2) Жария құқық: Қазақстан Республикасындағы азаматтық және сайлау. Қазақстан Республикасының азаматтылығы. «Қан құқығы» және «Топырақ құқығы» принциптері. Қазақстан Республикасындағы сайлау құқығы. Сайлаушы, сайлау комиссиясы, бақылаушы. Әкімшілік құқық бұзушылық түрлері. Қоғамдық тәртіпке және адамгершілікке қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылық түрлері. Жер құқығы негіздері. Жер құқығының құқықтық реттелу түсінігі мен нысаны. Жер және жер қойнауы түсініктерінің заңды айырмашылықтары. Қылмыстық құқық бұзушылық түрлері. Адам және азаматтардың конституциялық және басқа да құқықтары мен бостандықтарына қарсы қылмыстық құқық бұзушылық. Қоғамдық қауіпсіздік пен қоғамдық тәртіпке қарсы қылмыстық құқық бұзушылық. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық үшін жауапкершілік. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық үшін тәртіптік, әкімшілік және қылмыстық жауапкершілік.

3) Жеке құқық: Азаматтық құқықтағы келісімшарттар мен міндеттемелердің жекелеген түрлері. Сату-сатып алу келісімшарты. Айырбас және сыйға тарту келісімшарты. Жалға беру келісімшарты. Тұрғын үйді жалдау. Қарыз келісімшарты. Сақтандыру келісімшарты. Мұрагерлік құқық. Тұтынушылар құқығының жүзеге асырылуы. Қазақстан Республикасындағы тұтынушылар құқығын қорғау механизмдері. Авторлық құқық негіздері. Авторлық және сабақтас құқықтың құқықтық реттелу түсінігі мен нысаны. Отбасы құқығының институттары. Отбасы. Ерлі-зайыптылардың құқықтары мен міндеттемелері. Ата-анасының қамқорлығынсыз қалған және жетім балалардың құқығы мен мүддесін қорғау түрлері. Отбасы мүшелерінің алименттік міндеттемелері. Еңбек құқығының базалық нормалары. Еңбек қарым-қатынасы субъектілерінің құқықтары мен міндеттемелері және олардың мемлекеттік кепілдіктері. Еңбек дауларының қаралуы.

4) Іс жүргізу құқығының негіздері: Қылмыстық іс жүргізу құқығының институттары. Қылмыстық қудалау – қылмыстық іс жүргізу құқығының институты. Кәмелетке толмағандардың қылмыстық құқық бұзушылығы бойынша іс жүргізу. Алқабилер соты ұғымы және оның қызметінің негіздері. Азаматтық іс жүргізу құқығының институттары. Талап қою іс жүргізуінің негіздері. Азаматтық іс жүргізу құқығындағы соттық талқылаудың негіздері. Әкімшілік іс жүргізу құқығының институттары. Әкімшілік құқық бұзушылық бойынша істерді қарастыратын уәкілетті органдар. Әкімшілік іс жүргізу құқығындағы соттық талқылаудың негіздері.

5) Халықаралық құқық: Қазақстан Республикасы - халықаралық құқық субъектісі. Қазақстан халықаралық ұйымдардың қатысушысы. Халықаралық актілер негізінде Қазақстан Республикасы азаматтары құқығының жүзеге асырылуы.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

19. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік санын көрсетеді. Мысалы, 10.2.1.2 кодында «10» – сынып, «2.1.» – бөлім мен бөлімше, «2» – оқыту мақсатының реттік саны.

20. Білім алушыларға қойылатын мақсаттар:

Құқық негіздері	
1-бөлім.Мемлекет және құқық:	
10-сынып	11-сынып
10.1.1.1 құқық белгілерін қорытындылай отырып, ұғымын түсіндіру	11.1.1.1 нормативтік құқықтық актілердің негізгі элементтерін анықтау
10.1.1.2 құқықтың функционалдық маңызын нақты мысалдар арқылы ашу	11.1.1.2 нормативтік құқықтық актілердің әзірленуі, қабылдануы мен күшіне ену процесін түсіндіру
10.1.1.3 құқық жүйесі және оның негізгі элементтерін түсіндіру (құқық нормалары, сала, ішкі сала, құқықтық институт)	11.1.1.3 заңдылық пен құқықтық тәртіп ұғымдарын нақты мысалдармен түсіндіру
10.1.1.4 мемлекетті құқық және құқықтық қатынастың негізгі субъектісі ретінде анықтау	11.1.1.4 заңдарды білу және оларды орындаудың әлеуметтік пайдалылығы мен қажеттілігін түсіндіру
	11.1.1.5 қазақстандық қоғамның саяси жүйесінің негізгі элементін анықтау
10.1.2.1 құқықтық мемлекет принциптерін айқындау	11.1.2.1 Қазақстан Республикасының саяси-құқықтық актілері (Қазақстан Республикасының құқықтық саясат концепциясы, Қазақстан Республикасының адам құқығы саласындағы ұлттық іс-қимыл жоспары концепциясы және тағы басқалар) негізінде құқықтық мемлекет принциптерінің жүзеге асырылуын түсіндіру
10.1.2.2 әлемдік тәжірибедегі құқықтық мемлекеттің мәні мен функционалдық маңызы туралы білімін көрсету	11.1.2.2 Қазақстан Республикасының азаматтық қоғамының негізгі функционалдық қажеттілігін түсіндіру
	11.1.2.3 Қазақстан Республикасының азаматтық қоғам институттары қызметінің тиімділігін сипаттау (Үкіметтік емес ұйымдар және тағы басқалар)
10.1.2.3 азаматтық қоғамның мәні мен функционалдық маңызы туралы білімін көрсету	
10.1.3.1 адамның құқығы мен бостандығы ұғымдарын түсіндіру	11.1.3.1 Қазақстан Республикасындағы адам және азаматтың құқығы мен бостандықтарын қорғау механизмін түсіндіру
10.1.3.2 адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын жіктеу (саяси, азаматтық, әлеуметтік, экономикалық және мәдени)	11.1.3.2 азаматтардың құқығын қорғайтын (адвокат, медиатор және тағы басқалардың) тұлғалардың функциялары мен құқықтық мәртебесін анықтау
10.1.3.3 адам құқықтары саласындағы халықаралық құжаттардың маңыздылығын бағалау (Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы, Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пакт, Экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы халықаралық пакт)	11.1.3.3 Қазақстан Республикасындағы кәмелетке толмағандардың құқығын қорғау механизмдерін түсіндіру
	11.1.3.4 Қазақстан Республикасындағы мүмкіндігі шектеулі адамдардың құқығын жүзеге асыру және қорғау механизмдерін нақты жағдаяттар мысалында түсіндіру

10.1.4.1 сот төрелігінің принциптерін нақты мысалдар келтіре отырып түсіндіру	11.1.4.1 сот жүйесі элементтерін анықтау және оны графикалық түрде көрсету
10.1.4.2 Қазақстан Республикасы құқық қорғау органдарының функциялары мен құқықтық мәртебесін анықтау	11.1.4.2 судьялар мәртебесі және олардың қызметінің кепілдемесін түсіндіру
2-бөлім. Жария құқық:	
10-сынып	11-сынып
	11.2.1.1 азаматтық ұғымын ашып көрсету
10.2.1.1 Конституциялық құқықтың қайнар көздерін анықтау және олардың міндеттерін түсіндіру (Конституция, Конституциялық заңдар, Конституциялық Кеңестің актілері және тағы басқалар)	11.2.1.2 қазақстандық азаматтықты алу және азаматтықтан айырылудың негіздемелерін түсіндіру
	11.2.1.3 Қазақстан Республикасы сайлаушыларының және сайлау процесінің басқа да субъектілерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау
10.2.2.1 мемлекеттік басқарудың құқықтық реттелу ерекшеліктерін графикалық сызба құру арқылы түсіндіру	11.2.2.1 Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық нормаларына сәйкес тұлғалардың әрекетін саралау
10.2.3.1 экологиялық құқықтың құқықтық реттеу ұғымы мен нысанын түсіндіру	11.2.3.1 жер құқығының құқықтық реттеу ұғымы мен нысанын түсіндіру
10.2.3.2 Экологиялық кодекс негізінде өзекті экологиялық проблемаларды шешудің құқықтық жолдарын ұсыну	11.2.3.2 Қазақстан Республикасының Жер кодексі негізінде жерге меншік құқығы, пайдалану құқығы, және басқа да құқық түрлерін ажырату
10.2.4.1 Қылмыстық кодекстің мазмұны мен құрылымын анықтау	11.2.4.1 Қазақстан Республикасының қылмыстық құқық нормаларына сәйкес тұлғалардың әрекетін саралау
10.2.4.2 нақты өмірлік жағдаяттарды қылмыстық құқық нормаларына сәйкестендіру	
10.2.4.3 нақты мысалдар арқылы қылмыстық теріс қылықпен қылмысты қоғамдық қауіптілік дәрежесіне сәйкес сипаттау	
10.2.4.4 кәмелетке толмағандарды қылмыстық жауапкершілікке тарту ерекшеліктерін құқықтық жағдаят мысалында анықтау	
10.2.4.5 жеңілдететін және ауырлататын мән-жайларды ескере отырып, қылмыстық құқық бұзушылықты анықтау	
10.2.4.6 қылмыстық жауаптылықтан адамның босатылу шарттарын айқындау	
10.2.5.1 сыбайлас жемқорлыққа қарсы бағдарламалық саяси және құқықтық актілердің негізгі ережелерін түсіндіру	11.2.5.1 сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықты басқа құқық бұзушылық түрлерінен (заңсыз сыйақы алу, алаяқтық) ажырату
10.2.5.2 нақты жағдаяттарды анықтауда сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы заңның негізгі ережелерін пайдалану	11.2.5.2 Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнама нормаларына сәйкес адамдардың әрекетін саралау
3-бөлім. Жеке құқық:	
10-сынып	11-сынып
10.3.1.1 Қазақстан Республикасы азаматтық құқығының қайнар көздерін түсіндіру (Азаматтық кодексі, заңдар, заңға тәуелді актілер, Азаматтық кодексін толықтыратын	11.3.1.1 келісімшарттың ерекше белгілерін, айқындай отырып мазмұнын, негізгі шарттарын түсіндіру

және нақтылайтын ережелер)	
10.3.1.2 азаматтық құқық принциптерін нақты мысалдар арқылы түсіндіру	
10.3.1.3 азаматтық құқық субъектілерін анықтау	11.3.1.2 мұрагерлік құқықтың құқықтық реттелу ұғымы мен нысанын түсіндіру
10.3.1.4 азаматтық құқық объектілерін олардың елеулі белгілері бойынша ажырата білу	11.3.1.3 заң және өсиет бойынша мұрагерлікке ие болуды ажырату
10.3.1.5 нақты мысал негізінде жеке мүліктік емес құқықтардың ерекшеліктерін анықтау	
10.3.1.6 құқықтық жағдаят мысалында мәміле ұғымы және оның түрлерін түсіндіру	
10.3.1.7 мысалдар келтіре отырып, меншік құқығы ұғымы және оның негізгі өкілеттілігін түсіндіру	
10.3.1.8 құқықтық жағдаятты (казусты) талдай отырып, меншік құқығын қорғау жолдарын түсіндіру	
10.3.1.9 заң терминдерін пайдаланып, міндеттемелік құқықтың мәнін түсіндіру	
10.3.1.10 міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету тәсілдерін құқықтық жағдаят мысалында анықтау	
10.3.2.1 Қазақстан Республикасы тұтынушылар құқығы туралы заңына сәйкес құқықтық қатынастар субъектілерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау	11.3.2.1 қылмыстық, әкімшілік, азаматтық кодекстердің жеке нормаларын қолдана отырып, тұтынушылар құқығын қорғау механизмдерін түсіндіру
10.3.2.2 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын жағдаяттық мысалдармен түсіндіру	
10.3.3.1 отбасылық қарым-қатынастар саласындағы нормативтік құқықтық актілердің қажеттілігін түсіндіру («Қазақстан Республикасының неке және отбасы туралы кодексі», «Қазақстан Республикасының бала құқықтары туралы заңы»)	11.3.3.1 авторлық және сабақтас құқықтарды құқықтық реттеу ұғымы мен нысанын түсіндіру
10.3.3.2 Қазақстан Республикасының отбасылық қарым-қатынастарының құқықтық реттелуінің негізгі ұғымдары мен принциптерін түсіндіру	
10.3.3.3 әртүрлі өмірлік жағдайларда балалар құқықтарының жүзеге асырылуын түсіндіру	
10.3.4.1 Қазақстан Республикасының еңбек қатынастарын құқықтық реттеудің негізгі ұғымдары мен принциптерін түсіндіру	11.3.4.1 Отбасын отбасы құқығының институты ретінде айқындау
10.3.4.2 әртүрлі өмірлік жағдаяттарда еңбек құқықтарын іске асуын түсіндіру	11.3.4.2 ерлі-зайыптылардың жеке және мүліктік құқықтары мен міндеттерінің мазмұнын нақты мысалдар арқылы түсіндіру
	11.3.4.3 жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығысыз қалған балалардың құқығы мен мүддесін қорғау формаларын айқындау
	11.3.4.4 алименттік қатынастардың субъектілерін және алименттік қатынастардың пайда болу негіздерін құқықтық жағдаяттар мысалында анықтау
	11.3.5.1 еңбек құқығын қамтамасыз ету тәсілдерінің тиімділігін түсіндіру
	11.3.5.2 кәмелетке толмағандардың еңбек құқығын жүзеге асыруын анықтау
	11.3.5.3 жеке және ұжымдық еңбек дауларын қарастыру механизмдерін анықтау

4-бөлім. Іс жүргізу құқығының негіздері:	
10-сынып	11-сынып
10.4.1.1 қылмыстық процестің негізгі міндеттері мен принциптерін түсіндіру	11.4.1.1 қылмыстық қудалауды жүзеге асыру шарттарын түсіндіру
10.4.1.2 қылмыстық процесс субъектілерін ажырату	11.4.1.2 кәмелетке толмағандардың қатысуымен болатын қылмыстық құқық бұзушылық істері бойынша іс жүргізу ерекшеліктерін айқындау
10.4.1.3 Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексіне сәйкес сот талқылауының негіздерін түсіндіру	11.4.1.3 Қазақстан Республикасының алқабилер соты қызметінің құқықтық негіздерін анықтау
10.4.2.1 азаматтық процестің негізгі міндеттері мен принциптерін түсіндіру	11.4.2.1 талап қою шарттарын түсіндіру
10.4.2.2 азаматтық процестің субъектілерін ажырату	11.4.2.2 талап қою арызын оның мазмұны мен формасына қойылатын шарттарға сәйкес құрастыру
10.4.2.3 кәмелетке толмағандардың азаматтық процеске қатысу ерекшеліктерін анықтау	11.4.2.3 Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексіне сәйкес соттың істі қарау негіздері мен ерекшеліктері сипаттау
10.4.3.1 әкімшілік процесс ұғымын, оның міндеттері мен принциптерін түсіндіру	11.4.3.1 әкімшілік құқық бұзушылық бойынша істерді қарастыратын уәкілетті органдардың (лауазымды тұлғалардың) құзыретін ажырата білу
10.4.3.2 әкімшілік процесті жүзеге асырудың құқықтық негіздерін анықтау	11.4.3.2 әкімшілік құқық бұзушылық бойынша соттың істі қарау ерекшеліктерін сипаттау
5-бөлім. Халықаралық құқық:	
10-сынып	11-сынып
10.5.1.1 халықаралық жария құқық ұғымын түсіндіру және оның реттейтін қоғамдық қатынастар салаларын анықтау	11.5.1.1 Қазақстан Республикасы таныған халықаралық құқықтың қайнар көздері негізінде Қазақстан Республикасының халықаралық құқығы мен міндеттемелерін түсіндіру
10.5.2.1 қазіргі халықаралық құқықтағы адам құқықтарын қорғауды жүзеге асыратын органдар мен ұйымдарды анықтау	11.5.1.2 Қазақстан Республикасы азаматтарының шетелде адам құқығы, еңбек қатынастары, білім беру салалары бойынша құқықтарын жүзеге асыруын халықаралық актілер негізінде сипаттау

21. Осы оқу бағдарламасы кешкі мектептердің 10-11-сыныптарына арналған «Құқық негіздері» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

22. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Кешкі мектептердің 10-11-сыныптарына арналған «Құқық негіздері» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасына
(қазақ тілінде күндізгі оқыту түрі) қосымша

1) 10 сынып:

1-тоқсан		
1-бөлім. Мемлекет және құқық		
Бөлімше	Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
Мемлекет және құқық туралы негізгі ұғымдар	Құқықтың негізгі белгілері мен функциясы	10.1.1.1 құқық белгілерін қорытындылай отырып ұғымын түсіндіру; 10.1.1.2 құқықтың функционалдық маңызын нақты мысалдар арқылы ашу
	Құқық жүйесі. Мемлекет құқықтың ерекше субъектісі ретінде	10.1.1.3 құқық жүйесі және оның негізгі элементтерін түсіндіру (құқық нормалары, сала, ішкі сала, құқықтық институт); 10.1.1.4 мемлекетті құқық және құқықтық қатынастың негізгі субъектісі ретінде анықтау
Құқықтық мемлекет, азаматтық қоғам	Құқықтық мемлекет түсінігі және оның принциптері	10.1.2.1 құқықтық мемлекеттің принциптерін айқындау; 10.1.2.2 әлемдік тәжірибедегі құқықтық мемлекеттің мәні мен функционалдық маңызы туралы білімін көрсету
	Азаматтық қоғам түсінігі, оның негізгі элементтері мен институттары	10.1.2.4 азаматтық қоғамның мәні мен функционалдық маңызы туралы білімін көрсету
Адам құқықтары түсінігі	Адам құқығы түсінігі және оның негізгі түрлері	10.1.3.1 адамның құқығы мен бостандығы ұғымдарын түсіндіру; 10.1.3.2 адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын жіктеу (саяси, азаматтық, әлеуметтік, экономикалық және мәдени); 10.1.3.3 адам құқықтары саласындағы халықаралық құжаттардың маңыздылығын сипаттау (Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы, Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пакт, Экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы халықаралық пакт)
Сот төрелігінің принциптері. Құқық қорғау органдары	Сот төрелігінің принциптері	10.1.4.1 сот төрелігінің принциптерін нақты мысалдар келтіре отырып түсіндіру
	Қазақстан Республикасының құқық қорғау органдары	10.1.4.2 Қазақстан Республикасының құқық қорғау органдарының функциялары мен құқықтық мәртебесін анықтау
2-тоқсан		

2-бөлім. Жария құқық		
Қазақстан Республикасының конституциялық құқық жүйесі	Қазақстан Республикасы конституциялық құқығының институттары	10.2.1.2 Конституциялық құқықтың қайнар көздерін анықтау және олардың міндеттерін түсіндіру (Конституция, Конституциялық заңдар, Конституциялық Кеңестің актілері және тағы басқалар)
Әкімшілік құқық жүйесі	Қазақстан Республикасын дағы мемлекеттік басқарудың құқықтық реттелуі	10.2.2.1 мемлекеттік басқарудың құқықтық реттелу ерекшеліктерін графикалық сызба құру арқылы түсіндіру
Экологиялық құқық негіздері	Экологиялық құқықтың құқықтық реттелу түсінігі мен нысаны	10.2.3.1 экологиялық құқықтың құқықтық реттеу ұғымын және нысанын түсіндіру; 10.2.3.2 экологиялық кодекс негізінде өзекті экологиялық проблемаларды шешудің құқықтық жолдарын ұсыну
Қылмыстық құқық жүйесі	Қылмыстық кодекс қылмыстық құқықтың негізгі қайнар көзі ретінде	10.2.4.1 қылмыстық кодекстің мазмұны мен құрылымын анықтау; 10.2.4.2 нақты өмірлік жағдаяттарды қылмыстық құқық нормаларына сәйкестендіру
	Қылмыстық құқық бұзушылық және қылмыстық жауапкершілікке тартылатын тұлғалар	10.2.4.3 нақты мысалдар арқылы қылмыстық теріс қылық пен қылмысты қоғамдық қауіптілік дәрежесіне сәйкес сипаттау; 10.2.4.4 кәмелетке толмағандарды қылмыстық жауапкершілікке тарту ерекшеліктерін құқықтық жағдаят мысалында анықтау
	Қылмыстық жаза түсінігі және одан босату шарттары	10.2.4.5 жеңілдететін және ауырлататын мән-жайларды ескере отырып қылмыстық құқық бұзушылықты анықтау; 10.2.4.6 адамның қылмыстық жауаптылықтан босатылу шарттарын айқындау
Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жүйесі	Қазақстан Республикасын дағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы күреске бағытталған құқықтық және саяси актілер	10.2.5.1 сыбайлас жемқорлыққа қарсы бағдарламалық саяси және құқықтық актілердің негізгі ережелерін түсіндіру; 10.2.5.2 нақты жағдаяттарды анықтау кезінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы заңның негізгі ережелерін пайдалану
3-тоқсан		
3-бөлім. Жеке құқық		

Азаматтық құқық жүйесі және оның негізгі институттары	Азаматтық құқықтың принциптері мен субъектілері	10.3.1.1 Қазақстан Республикасының азаматтық құқығының қайнар көздерін түсіндіру (Азаматтық кодексі, заңдар, заңға тәуелді актілер, Азаматтық кодексін толықтыратын және нақтылайтын ережелер); 10.3.1.2 азаматтық құқық принциптерін нақты мысалдар арқылы түсіндіру; 10.3.1.3 азаматтық құқық субъектілерін анықтау
	Азаматтық құқықтың объектілері	10.3.1.4 азаматтық құқық объектілерін олардың елеулі белгілері бойынша ажырата білу;
	Мәміле түсінігі және оның түрлері	10.3.1.6 құқықтық жағдаят мысалында мәміле ұғымын және оның түрлерін түсіндіру
	Меншік құқығы түсінігі және оның қорғалуы	10.3.1.7 мысалдар келтіре отырып, меншік құқығы ұғымын және оның негізгі өкілеттілігін түсіндіру; 10.3.1.8 құқықтық жағдаят мысалында меншік құқығын қорғау жолдарын түсіндіру
	Міндеттемелік құқық	10.3.1.9 заң терминдерін пайдаланып, міндеттемелік құқықтың мәнін түсіндіру; 10.3.1.10 міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету тәсілдерін құқықтық жағдаят мысалында анықтау
Тұтынушылар құқығы туралы заңнама	Қазақстан Республикасында тұтынушылар құқықтарының заңды түрде бекітілуі	10.3.2.1 Қазақстан Республикасының тұтынушылар құқығы туралы заңына сәйкес құқықтық қатынастар субъектілерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау; 10.3.2.2 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын жағдаяттық мысалдармен түсіндіру
Отбасы құқығы жүйесі	Қазақстан Республикасындағы отбасы құқығының қайнар көздері	10.3.3.1 отбасылық қарым-қатынастар саласындағы нормативтік құқықтық актілердің қажеттілігін түсіндіру («Қазақстан Республикасының неке және отбасы туралы кодексі», «Қазақстан Республикасының бала құқықтары туралы заңы»)
	Қазақстан Республикасында отбасылық қарым-қатынастардың құқықтық реттелуі	10.3.3.2 Қазақстан Республикасының отбасылық қарым-қатынастарының құқықтық реттелуінің негізгі ұғымдары мен принциптерін түсіндіру; 10.3.3.3 әртүрлі өмірлік жағдайларда балалар құқықтарының жүзеге асырылуын түсіндіру
Еңбек құқығы жүйесі	Қазақстан Республикасында еңбек қатынастарының құқықтық реттелуі	10.3.4.1 Қазақстан Республикасы еңбек қатынастарын құқықтық реттеудің негізгі ұғымдары мен принциптерін түсіндіру; 10.3.4.2 әртүрлі өмірлік жағдаяттарда еңбек құқықтарының іске асуын түсіндіру
4-тоқсан		
4-бөлім. Іс жүргізу құқығының негіздері		

Қылмыстық іс жүргізу құқығының негіздері	Қылмыстық процестің міндеттері мен принциптері	10.4.1.1 қылмыстық процестің негізгі міндеттері мен қағидаттарын түсіндіру
	Қылмыстық процессубъектілері	10.4.1.2 қылмыстық процесс субъектілерін ажырату
	Қылмыстық іс жүргізу құқығын дағы сот талқылауының негіздері	10.4.1.3 Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексіне сәйкес сот талқылауының негіздерін түсіндіру
Азаматтық іс жүргізу құқығының негіздері	Азаматтық процестің міндеттері мен принциптері	10.4.2.1 азаматтық процестің негізгі міндеттері мен принциптерін түсіндіру
	Азаматтық процестің субъектілері	10.4.2.2 азаматтық процестің субъектілерін ажырату; 10.4.2.3 кәмелетке толмағандардың азаматтық процеске қатысу ерекшеліктерін анықтау
Әкімшілік іс жүргізу құқығының негіздері	Әкімшілік процесс түсінігі, міндеттері мен принциптері	10.4.3.1 әкімшілік процесс ұғымын, оның міндеттері мен принциптерін түсіндіру; 10.4.3.2 әкімшілік процесті жүзеге асырудың құқықтық негіздерін анықтау
5-бөлім. Халықаралық құқық		
Халықаралық жария құқығы	Халықаралық жария құқығы түсінігі	10.5.1.1 халықаралық жария құқық ұғымын түсіндіру және оның реттейтін қоғамдық қатынастар саласын анықтау
Халықаралық құқықтағы адам құқықтарын қорғалуы	Қазіргі халықаралық құқықта адам құқықтарын қорғау механизмдері мен процедуралары	10.5.2.1 қазіргі халықаралық құқықтағы адам құқықтарын қорғауды жүзеге асыратын органдар мен ұйымдарды анықтау

2)11 сынып:

1-тоқсан		
1-бөлім. Мемлекет және құқық		
Бөлімше	Тақырыптар	Оқыту мақсаттары
Заң шығару, құқықтық мәдениет, мемлекет қоғамның	Заң шығару жүйесі	11.1.1.1 нормативтік құқықтық актілердің негізгі элементтерін анықтау; 11.1.1.2 нормативтік құқықтық актілердің әзірленуі, қабылдануы мен күшіне ену процесін түсіндіру

саяси жүйесінде	Заңдылық және құқықтық тәртіп. Құқықтық сана және құқықтық мәдениет	11.1.1.3 заңдылық және құқықтық тәртіп ұғымдарын нақты мысалдармен түсіндіру; 11.1.1.4 заңдарды білу және оларды орындаудың әлеуметтік пайдалылығы мен қажеттілігін түсіндіру
	Мемлекет қоғамның саяси жүйесінде	11.1.1.5 қазақстандық қоғамның саяси жүйесінің негізгі элементін анықтау
Қазақстан Республикасында құқықтық мемлекет пен азаматтық қоғамның дамуы	Қазақстан Республикасы - құқықтық мемлекет	11.1.2.1 Қазақстан Республикасының саяси-құқықтық актілері (Қазақстан Республикасының құқықтық саясат концепциясы, Қазақстан Республикасының адам құқығы саласындағы ұлттық іс-қимыл жоспары концепциясы және тағы басқалар) негізінде құқықтық мемлекеттің принциптерінің жүзеге асырылуын түсіндіру
	Қазақстан Республикасында азаматтық қоғам институттарының дамуы	11.1.2.2 Қазақстан Республикасы азаматтық қоғамының негізгі функционалдық қажеттілігін түсіндіру; 11.1.2.3 Қазақстан Республикасының азаматтық қоғам институттары қызметінің тиімділігін сипаттау (Үкіметтік емес ұйымдар және тағы басқалар)
Қазақстан Республикасында адам құқығын қорғау	Қазақстан Республикасында адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтарының қорғалуы	11.1.3.1 Қазақстан Республикасының адам және азаматтың құқығы мен бостандықтарын қорғау механизмін түсіндіру; 11.1.3.2 азаматтардың құқығын қорғайтын (адвокат, медиатор және тағы басқа) тұлғалардың функциялары мен құқықтық мәртебесін анықтау
	Қазақстан Республикасындағы ювеналды юстиция	11.1.3.3 Қазақстан Республикасындағы кәмелетке толмағандардың құқығын қорғау механизмдерін сипаттау
	Мүмкіндігі шектеулі тұлғалар құқықтарының қорғалуы және жүзеге асырылуы	11.1.3.4 Қазақстан Республикасындағы мүмкіндігі шектеулі адамдардың құқығын жүзеге асыру және қорғау механизмдерін түсіндіру
Сот жүйесі	Сот жүйесі және судьялардың мәртебесі	11.1.4.1 сот жүйесі элементтерін анықтау және оны графикалық түрде көрсету; 11.1.4.2 судьялар мәртебесі және олардың қызметінің кепілдемесін түсіндіру
2-тоқсан		
2-бөлім. Жария құқық		

Қазақстан Республикасындағы азаматтық және сайлау	Азаматтық Қазақстан Республикасы конституциялық құқығының институты	11.2.1.1 азаматтық ұғымын ашу; 11.2.1.2 қазақстандық азаматтықты алу және азаматтықтан айырылудың негіздемелерін түсіндіру
	Қазақстан Республикасындағы сайлау құқығы	11.2.1.3 Қазақстан Республикасы сайлаушыларының және сайлау процесінің басқа да субъектілерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау
Әкімшілік құқық бұзушылық түрлері	Қоғамдық тәртіпке және адамгершілікке қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылық түрлері	11.2.2.1 Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық нормаларына сәйкес адамдардың әрекетін саралау
Жер құқығы негіздері	Жер құқығының құқықтық реттелу түсінігімен нысаны	11.2.3.1 жер құқығының құқықтық реттеу ұғымы мен нысанын түсіндіру; 11.2.3.2 Қазақстан Республикасының Жер кодексі негізінде жерге меншік құқығы, пайдалану құқығы, және басқа да құқық түрлерін ажырату
Қылмыстық құқық бұзушылық түрлері	Адам және азаматтардың конституциялық және басқа да құқықтары мен бостандықтарына қарсы қылмыстық құқық бұзушылық	11.2.4.1 Қазақстан Республикасының қылмыстық құқық нормаларына сәйкес адамдардың әрекетін саралау
	Қоғамдық қауіпсіздік пен қоғамдық тәртіпке қарсы қылмыстық құқық бұзушылық	11.2.4.1 Қазақстан Республикасының қылмыстық құқық нормаларына сәйкес адамдардың әрекетін саралау
Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық үшін жауапкершілік	Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық үшін тәртіптік, әкімшілік және қылмыстық жауапкершілік	11.2.5.1 сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықты басқа құқық бұзушылық түрлерінен (заңсыз сыйақы алу, алаяқтық) ажырату; 11.2.5.2 Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнама нормаларына сәйкес адамдардың әрекетін саралау
3-тоқсан		
3-бөлім. Жеке құқық		

Азаматтық құқықтағы келісімшарттар мен міндеттемелердің жекелеген түрлері	Сату-сатып алу келісімшарты. Айырбас және сыйға тарту келісімшарты	11.3.1.1 келісімшарттың ерекше белгілерін айқындай отырып мазмұнын, негізгі шарттарын түсіндіру;
	Жалға беру келісімшарты. Тұрғын үйді жалдау. Қарыз келісімшарты. Сақтандыру келісімшарты	11.3.1.1 келісімшарттың ерекше белгілерін айқындай отырып мазмұнын, негізгі шарттарын түсіндіру;
	Мұрагерлік құқық	11.3.1.2 мұрагерлік құқықтың құқықтық реттелу ұғымы мен нысанын түсіндіру; 11.3.1.3 заң және өсиет бойынша мұрагерлікке ие болуды ажырату
Тұтынушылар құқығының жүзеге асырылуы	Қазақстан Республикасын дағы тұтынушылар құқығын қорғау механизмдері	11.3.2.1 қылмыстық, әкімшілік, азаматтық кодекстердің жеке нормаларын қолдана отырып, тұтынушылар құқығын қорғау механизмдерін түсіндіру
Авторлық құқық негіздері	Авторлық және сабақтас құқықтың құқықтық реттелу түсінігі мен нысаны	11.3.3.1 авторлық және сабақтас құқықтардың құқықтық реттеу ұғымы мен нысанын түсіндіру
Отбасы құқығы институттары	Отбасы. Ерлі-зайыптылардың құқықтары мен міндеттемелері	11.3.4.1 Отбасын отбасы құқығының институты ретінде айқындау; 11.3.4.2 ерлі-зайыптылардың жеке және мүліктік құқықтары мен міндеттерінің түсіндіру
	Ата-анасының қамқорлығысыз қалған және жетім балалардың құқығы мен мүддесін қорғау түрлері	11.3.4.3 жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығысыз қалған балалардың құқығы мен мүддесін қорғау формаларын айқындау
	Отбасы мүшелерінің алименттік міндеттемелері	11.3.4.4 алименттік қатынастардың субъектілерін және алименттік қатынастардың пайда болу негіздерін анықтау
Еңбек құқығының базалық нормалары	Еңбек қарым-қатынасы субъектілерінің құқықтары мен	11.3.5.1 еңбек құқығын қамтамасыз ету тәсілдерінің тиімділігін түсіндіру; 11.3.5.2 кәметке толмағандардың еңбек құқығын жүзеге асыруын білу

	міндеттемелері және олардың мемлекеттік кепілдіктері	
	Еңбек дауларының қаралуы	11.3.5.3 жеке және ұжымдық еңбек дауларын қарастыру механизмдерін анықтау
4-тоқсан		
4-бөлім. Іс жүргізу құқығының негіздері		
Қылмыстық іс жүргізу құқығының институттары	Қылмыстық қудалау – қылмыстық іс жүргізу құқығының институты	11.4.1.1 қылмыстық қудалауды жүзеге асыру шарттарын түсіндіру
	Кәмелетке толмағандардың қылмыстық құқық бұзушылығы бойынша іс жүргізу	11.4.1.2 кәмелетке толмағандардың қатысуымен болатын қылмыстық құқық бұзушылық істері бойынша іс жүргізу ерекшеліктерін айқындау
	Алқабилер соты ұғымы және оның қызметінің негіздері	11.4.1.3 Қазақстан Республикасы алқабилер соты қызметінің құқықтық негіздерін анықтау
Азаматтық іс жүргізу құқығының институттары	Талап қою іс жүргізуінің негіздері	11.4.2.1 талап қою шарттарын түсіндіру; 11.4.2.2 талап қою арызын оның мазмұны мен формасына қойылатын шарттарға сәйкес құрастыру
	Азаматтық іс жүргізу құқығындағы соттық талқылаудың негіздері	11.4.2.3 Қазақстан Республикасының азаматтық іс жүргізу кодексіне сәйкес соттың істі қарау негіздері мен ерекшеліктерін сипаттау
Әкімшілік іс жүргізу құқығының институттары	Әкімшілік құқық бұзушылық бойынша істерді қарастыратын уәкілетті органдар	11.4.3.1 әкімшілік құқық бұзушылық бойынша істерді қарастыратын уәкілетті органдардың (лауазымды тұлғалардың) құзыретін ажырата білу
	Әкімшілік іс жүргізу құқығындағы соттық талқылаудың негіздері	11.4.3.2 әкімшілік құқық бұзушылық бойынша соттың істі қарау ерекшеліктерін сипаттау
5-бөлім. Халықаралық құқық		
Қазақстан Республикасы халықаралық құқық субъектісі	Халықаралық актілер негізінде Қазақстан Республикасы азаматтары құқығының жүзеге асырылуы	11.5.1.1 Қазақстан Республикасы таныған халықаралық құқықтың қайнар көздері негізінде Қазақстан Республикасының халықаралық құқығы мен міндеттемелерін түсіндіру; 11.5.1.2 Қазақстан Республикасы азаматтарының шетелде адам құқығы, еңбек қатынастары, білім беру салалары бойынша құқықтарын жүзеге асыруын халықаралық актілер негізінде сипаттау.

5 Жалпы орта білім беру пәндері бойынша жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламалары (сырттай оқыту түрі) (оқыту қазақ тілінде жүргізілетін мектептер үшін)

Кешкі мектептердің 9-11-сыныптарына арналған «Қазақ тілі» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын сырттай оқу түрі)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Кешкі мектептерде «Қазақ тілі» пәнін оқытудың мақсаты – ана тілін қадірлейтін, қоғамдық мәнін түсінетін тұлға қалыптастыру, сондай-ақ қазақ әдеби тілі нормаларын сақтап, дұрыс қолдана білуге, еркін сөйлесуге және сауатты жазуға үйрету.

3. «Қазақ тілі» оқу пәнін оқытудың негізгі міндеттері:

1) қазақ тілін ана тілі ретінде тани отырып, өмірлік қажеттіліктерінде коммуникативтік әрекеттер түрінде (тыңдалым, оқылым, айтылым, жазылым) сауаттылықпен қолдану дағдыларын қалыптастырады;

2) тіл бірліктерінің қарым-қатынас құралы, ойды білдіру, таным құралы, ақпаратты сақтау құралы болу қасиеттерін функционалдық-коммуникативтік бағдарда танып-біледі, соған лайықты машықтар мен дағдыларды қалыптастырады;

3) білім алушының тіл сауаттылығы мен сөйлеу сауаттылығын, сөз байлығын, басқалармен еркін қарым-қатынасқа түсу қабілетін дамытуды және ойлау қабілеті мен танымдық дағдыларын жетілдіруді көздейді.

2-тарау. «Қазақ тілі» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. Қазақ тілі» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

2) 10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

3) 11-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағатты құрайды.

5. Оқыту мақсаттары мұғалім мен білім алушыларға болашақ қадамдары жөнінде өзара ой бөлісуге, оларды жоспарлау мен бағалауға мүмкіндік беретін бірізділік пен сабақтастықты көрсететін 4 бөлімнен тұрады: тыңдалым және айтылым, оқылым, жазылым, әдеби тіл нормасы.

6. 9-сыныпта:

1) «Тыңдалым және айтылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: болжау, мәтіннен ақпаратты анықтау, негізгі ойды анықтау, тыңдалым материалы бойынша жауап беру және бағалау, сөйлеу мәдениетін дамыту.

2) «Оқылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: ақпаратты түсіну, мәтіннің стильдік ерекшелігін тану, мәтін бойынша сұрақтар құрастыра білу, мәтіндерге салыстырмалы анализ жасау, оқылым стратегияларын қолдану.

3) «Жазылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: жоспар құру, жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну, оқылым және тыңдалым материалдары негізінде жинақы мәтін жазу, эссе жазу, мәтіндерді түзету және редакциялау.

4) «Әдеби тіл нормаларын сақтау бөлімі» келесі бөлімшелерден тұрады: орфографиялық норма, орфоэпиялық норма, лексикалық норма, грамматикалық норма, пунктуациялық норма.

7. 10-11-сыныптарда:

1) «Тыңдалым және айтылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: болжау, мәтіннен ақпаратты анықтау, негізгі ойды анықтау, тыңдалым материалы бойынша сұрақтар құрастыру және бағалау, сөйлеу мәдениетін дамыту.

2) «Оқылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: ақпаратты түсіну; мәтіннің стильдік ерекшелігін тану, мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау, мәліметтерді өңдей білу, оқылым стратегияларын қолдану.

3) «Жазылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: жоспар құру, жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну, оқылым және тыңдалым материалдары негізінде жинақы мәтін жазу, шығармашылық жұмыс, эссе жазу, мәтіндерді түзету және редакциялау.

4) Әдеби тіл нормасы бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: орфография, орфоэпия, лексика, грамматика, пунктуация.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

11. Бағдарламада «оқыту мақсаттары» төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 9.2.1.4. кодында «9» - сынып, «2.1» - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» - оқу мақсатының реттік саны.

12. Оқыту мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген:

1) тыңдалым және айтылым:

Білім алушылар:		
9-сынып	10-сынып	11-сынып
1. Болжау		
9.1.1.1 мәтін мазмұны бойынша дайындалған сұрақтарға болжаммен жауап беру, түпнұсқамен салыстыру	10.1.1.1 мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру	11.1.1.1 мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу
2. Мәтіннен ақпаратты анықтау		
9.1.2.1 тыңдалған мәтіндегі ақпаратты өмірлік мәселелермен байланыстыра білу	10.1.2.1 тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық мәселелермен байланыстыра білу, астарлы ойды анықтау	11.1.2.1 тыңдалған мәтіндегі ақпаратты ғаламдық (отандық) мәселелермен байланыстыра білу, салыстыру, факті мен көзқарасты ажырата білу
3. Негізгі ойды анықтау		
9.1.3.1 мәтіннің мақсаты арқылы негізгі ойды анықтау	10.1.3.1 мәтінде көтерілген мәселені (қоғамдық-саяси) талдай отырып, негізгі ойды анықтау және ғаламдық	11.1.3.1 мәтінде көтерілген мәселені, автор позициясын (қоғамдық-саяси, ғылыми) талдай отырып, негізгі ойды

	мәселелермен байланыстыру	анықтау
4. Тыңдалым материалы бойынша, жауап беру, сұрақтар құрастыру, және бағалау		
9.1.4.1 мәтіндегі айтылған ойға өз көзқарасын білдіреді, сыни тұрғыдан баға беріп айту	10.1.4.1 мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, сұрақтар құрастыру және бағалау	11.1.4.1 мәтінде көтерілген мәселеге автор мен оқырманның қарым-қатынасын ескере отырып, талқылау сұрақтарын құрастыру және сыни тұрғыда бағалау
5. Сөйлеу мәдениетін дамыту		
9.1.5.1 қоғамдық-саяси, ғылыми, коммуникативтік жағдаятқа сай тиісті сөздер мен фразаларды таңдау, орта көлемді монолог дайындау	10.1.5.1 коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында тиісті сөйлеу әдебін сақтай отырып, дұрыс сөйлеу	11.1.5.1 коммуникативтік жағдаятқа сай көпшілік алдында дұрыс сөйлеу, тыңдаушыларға ықпал ете білу, шешен сөйлеу

2) ОҚЫЛЫМ:

Білім алушылар:		
9-сынып	10-сынып	11-сынып
1. Ақпаратты түсіну		
9.2.1.1 тұтас емес (кесте, диаграмма, сызба, сурет) мәтіндердегі мәліметтерді салыстыру, өңдеу	10. 2.1.1 әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді талдау, негізгі үрдістерді анықтау	11.2.1.1 әртүрлі графиктік мәтіндер дегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау
2. Мәтіннің стильдік ерекшелігін тану		
9.2.2.1 қазақ тілі стильдері мен шешендік сөздің түрлері қолданылған тілдік құралдар арқылы тану	10.2.2.1 ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильді тілдік құралдар арқылы тану (терминдер, тілдік оралымдар, өзге стиль элементтері)	11.2.2.1 таза ғылыми стильді тілдік құралдар арқылы тану (терминдер, ұғымдар, шартты белгілер, синтаксистік құрылымы)
3. Мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау		
9.2.3.1 әртүрлі стильдегі мәтіндердің тақырыбын, қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау	10.2.3.1 әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар, публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау	11.2.3.1 әртүрлі стильдегі (ғылыми, ресми іс-қағаздар, публицистикалық, ауызекі сөйлеу, көркем әдебиет стилі) мәтіндердің тақырыбын, автор көзқарасын, мақсатты аудиторияға сәйкес қызметін, құрылымын, тілдік ерекшелігін салыстыра талдау
4. Мәтін бойынша сұрақтар құрастыра білу.	4. Мәліметтерді өңдей білу	
9.2.4.1 мәтінде көтерілген мәселеге оқырманның қарым-қатынасын анықтауға арналған талқылау сұрақтарын құрастыру	10.2.4.1 мәтіндегі негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселеге баға беріп, мәліметтер мен пікірлерді өңдей білу	11.2.4.1 мәтіндегі негізгі ойды анықтау, берілген мәліметтер мен пікірлерді өңдеу және толықтыру
5. Оқылым стратегияларын қолдану		
9.2.5.1 белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын тиімді қолдана білу	10.2.5.1 белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі	11. 2.5.1 белгілі бір мақсат үшін оқылым стратегияларын жүйелі

	қолдана білу	қолдана білу
3) жазылым:		
Білім алушылар:		
9-сынып	10-сынып	11-сынып
1. Жоспар құру		
9.3.1.1 жинақталған материалдар негізінде көзделген мақсатқа сәйкес ауызша және жазбаша мәтіндер үшін күрделі жоспар құру	10.3.1.1 жоспар түрлерін құру (қарапайым, күрделі, тезистік)	11.3.1.1 жоспар түрлерін құру (күрделі, тезистік, тірек-схема түріндегі жоспар)
2. Жазба жұмыстарын әртүрлі формада ұсыну		
9.3.2.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, бірнеше графиктік мәтіндегі (диаграмма, кесте) деректерді салыстыру, маңызды тұстары мен үрдістерді (тенденция) анықтап жазу	10.3.2.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу	11.3.2.1 мәтін құрылымын сақтай отырып, әртүрлі графиктік мәтіндегі деректерді салыстырып, маңызды тұстары мен үрдістерді талдап жазу, өзіндік тұжырым жасау
3. Эссе жазу		
9.3.3.1 эссе құрылымы мен даму желісін сақтап, көтерілген мәселе бойынша екіжақты пікірді немесе жағдаятты талқылау, біреуіне таңдау жасап, өз ойын дәлелдеп жазу (аргументативті эссе)	10.3.3.1 қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу («келісу, келіспеу» эссесі, дискуссивті эссе, аргументативті эссе)	11.3.3.1 қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе, аргументативті эссе)
4. Оқылым және тыңдалым материалдары негізінде жинақы мәтін (компрессия) жазу		
9.3.4.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша автордың негізгі ойын сақтай отырып, перифраз тәсілдері арқылы жинақы мәтін (аннотация, тезис) жазу	10.3.4.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша негізгі ақпаратты іріктей отырып, түртіп жазу (конспектілеу)	11.3.4.1 оқылым және тыңдалым материалдары бойынша түртіп жазудың (конспектілеудің) әртүрлі жолдарын меңгеру арқылы негізгі ақпаратты іріктеу
5. Мәтіндерді түзету және редакциялау		5. Шығармашылық жұмыс
9.3.5.1 жазба жұмысын абзацтар мен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық түзетулер енгізу, редакциялау	10.3.5.1 әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, хат, әңгіме, шығарма) ұсына білу	11.3.5.1 әртүрлі тақырып бойынша көркемдегіш құралдарды ұтымды қолданып, шығармашылық жұмыстар (өлең, әңгіме, естелік, шығарма) ұсына білу
6. Мәтіндерді түзету және редакциялау		
	10.3.6.1 жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік	11.3.6.1 жазба жұмысын абзац пен бөліктерге бөлу, ойын (ақпарат, идея) дұрыс жүйелеп, логикалық және стильдік түзетулер

	түзетулер редакциялау	енгізу, енгізу, редакциялау)
--	--------------------------	---------------------------------

4) әдеби тіл нормасы:

Білім алушылар:		
9-сынып	10-сынып	11-сынып
1. Орфографиялық норма		
9.4.1.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу	10. 4.1.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу	11.4.1.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу
2. Орфоэпиялық норма		
-	10. 4.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану	11.4.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану
3. Лексикалық норма		
9.4.3.1 стильдік ерекшеліктерге сай тілдік бірліктерді дұрыс қолдана білу	10.4.3.1 белгілі бір тақырып аясында сөздерді іріктеп, түрлендіріп, талғаммен қолдана білу	11.4.3.1 белгілі бір тақырып аясында тілдегі көркемдік құралдарды орынды пайдалану: көркемдеу, айшықтау, дәлелдеу, сөздерді сұрыптай білу (образды-эстетикалық)
4. Грамматикалық норма		
9.4.4.1 құрмалас сөйлем жасалу жолдарын, түрлерін білу; 9.4.4.2 салалас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану; 9.4.4.3 сабақтас құрмалас сөйлемдердің мағыналық түрлерін ажырата білу, түрлендіріп қолдану; 9.4.4.4 аралас құрмалас сөйлемдердің жасалу жолдарын білу, қолдану	10. 4.4.1 сөзжасамдық және синтаксистік нормаларды сақтай білу	11.4.4.1 мәтін нормаларын сақтап жазу (мәтін құрылымы, абзац, мәтін бөліктері, тақырып)
5. Пунктуациялық норма		
9.4.5.1 құрмалас сөйлемнің тыныс белгілерін (даралаушы, ерекшелуші, ойдың аражігін ажырата тын) ережеге сай қолдану	10. 4.5.1 сөйлем және мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу	11.4.5.1 мәтін және мәтін үзінділері деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу

13. Осы оқу бағдарламасы қосымшада берілген кешкі мектептердің 9-11-сыныптарына арналған «Қазақ тілі» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

14. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

2) *Кешкі мектептердің 9-11-сыныптарына арналған «Қазақ әдебиеті» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын сырттай оқу түрі)*

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Қазақ әдебиеті бағдарламасының мақсаты – білім алушыларды креативті ойлауға бағыттау. Олардың ойларын ауызша еркін жеткізуіне және жаза білуіне қолдау көрсету, дәлелдер келтіру, салыстыру және анализ жасау, бағалау дағдыларын қалыптастыру. Білім алушылар әдеби жанрларға эксперимент жасау арқылы драмалық шығарманы проза тілімен, прозаны поэзия тілімен жазу тәсілдерін меңгере алады.

3. «Қазақ әдебиеті» оқу пәнін оқытудың негізгі міндеттері:

1) «Қазақ әдебиеті» бағдарламасы білім алушылардың сауаттылығын, олардың әдеби және эстетикалық талғамдары мен сезімдерін дамыту, ойлау қабілеттері мен танымдық және коммуникативтік дағдыларын қалыптастыру бағытында құрастырылған;

2) қазақ әдебиетінің құндылық ретіндегі болмысын, ұлттық мәдениеттегі маңызды орнын құрметтейді және бағалайды;

3) қазақ әдебиетінің мәдениетаралық қарым-қатынастағы рөлін, қазақ халқының қалыптасқан тарихын, алға қойған міндеттерін, мәселелерін, қарама-қайшылық пен қиындықтарын анықтайды және түсінеді;

4) түрлі жағдайларға бейімделе білу және өздігінен шешім қабылдау дағдыларын қалыптастырады;

2-тарау. «Қазақ әдебиеті» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Қазақ әдебиеті» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

4) 9-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;

5) 10-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;

6) 11-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

5. «Қазақ әдебиеті» пәндік білімнің мазмұны бөлімдерге бөлінген: түсіну және жауап беру, анализ және интерпретация, бағалау және салыстырмалы анализ, сонымен қатар, дағдыларды қалыптастыратын бөлімшелерден тұрады. Бағдарламаның бұл бөлімі пән бойынша оқу мақсаттарынан тұрады.

6. 9-сыныпта:

1) «Түсіну және жауап беру» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: көркем шығарма мазмұны мен пішіні, көркем шығармадағы образ, шығарма үзінділерімен жұмыс.

2) «Анализ және интерпретация» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: әдеби шығарманың композициясы, автор бейнесі, шығармашылық жұмыс.

3) «Бағалау және салыстыру» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: тарихи және көркемдік құндылығы, заманауилығы мен жаңашылдығына баға беру, әдеби эссе жазу.

7. 10-11-сыныптарда:

1) «Түсіну және жауап беру» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: көркем шығарма мазмұны мен пішіні, көркем шығармадағы образ, шығарма үзінділерімен жұмыс.

2) «Анализ және интерпретация» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: әдеби шығарманың композициясы, автор бейнесі, шығармашылық жұмыс.

3) «Бағалау және салыстыру» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: тарихи және көркемдік құндылығы, заманауилығы мен жаңашылдығына баға беру, әдеби эссе жазу.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

14. Бағдарламада «оқыту мақсаттары» төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 9.2.1.4 кодында «9» - сынып, «2.1» - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» - оқыту мақсатының реттік саны.

15. Оқыту мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген:

1) түсіну және жауап беру:

Білім алушылар:		
9-сынып	10-сынып	11-сынып
1. Көркем шығарманың мазмұны мен пішіні		
9.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау	10.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы идеялық мазмұнын түсіну	11.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау арқылы жанрлық ерекшелігін түсіну
2. Көркем шығармадағы образ		
9.1.2.1 көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін анықтау	10.1.2.1 көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау	11.1.2.1 көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету
3. Шығарма үзінділерімен жұмыс		
9.1.3.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану	10.1.3.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану	11.1.3.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді, қанатты сөздер, дәйексөздерді шығармашылық жұмыстарда қолдану
2) анализ және интерпретация:		
9-сынып	10-сынып	11-сынып
1. Әдеби шығарманың композициясы		
9.2.1.1 эпикалық, поэтикалық, драмалық мәтіндердегі композициялық амалдарды талдау	10.2.1.1 әдеби шығарманың композициялық ерекшеліктерін талдау	11.2.1.1 әдеби шығарманың жанрына қарай композициялық ерекшеліктерін айқындау
2. Автор бейнесі		
9.2.2.1 автор бейнесінің идеялық-стистикалық тұтастырушы ретіндегі рөліне талдау жасау	10.2.2.1 автор бейнесінің шығармадағы белгілі бір оқиғадағы көрінісін анықтау	11.2.2.1 шығармадағы авторлық идеяның өмір шындығымен байланысын анықтау

3. Шығармашылық жұмыс		
9.2.3.1 автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жазу	10.2.3.1 көркем шығармада көтерілген мәселелерге талдау жасау арқылы шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу	11.2.3.1 әдеби туындыдағы көтерілген мәселелерге өзіндік көзқарас тұрғысынан шығармашылық жұмыс (эссе, әңгіме, өлең, әдеби және еркін тақырыптарға шығарма) жазу

3) бағалау және салыстыру:

Білім алушылар:		
9-сынып	10-сынып	11-сынып
1. Тарихи және көркемдік құндылығы		
9.3.1.1 шығарманы басқа өнер түрлеріндегі осы мазмұндас туындылармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау	10.3.1.1 шығарманың тарихи және көркемдік құндылығын анықтап, бағалау	11.3.1.1 шығарманы әлем әдебиеті үлгілерімен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын бағалау
2. Заманауилығы мен жаңашылдығы		
9.3.2.1 шығармадағы ұрпақтар сабақтастығы көрінісін заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру	10.3.2.1 көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру	11.3.2.1 көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау
3. Әдеби эссе		
9.3.3.1 шығарманың идеясын ғаламдық тұрғыдан талдап, әдеби эссе жазу	10.3.3.1 шығарманың идеясын адамгершілік құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу	11.3.3.1 шығарманы көркемдікэстетикалық құндылық тұрғысынан талдап, әдеби эссе жазу

16. Осы оқу бағдарламасы қосымшада берілген кешкі мектептердің 9-11-сыныптарына арналған «Қазақ әдебиеті» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

17. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

*3) Типовая учебная программа
по предмету «Русский язык и литература» для 9-11 классов
уровней основного и общего среднего образования по обновленному
содержанию для вечерней школы (заочная форма обучения)*

Глава 1. Общие положения

Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года №1080.

Программа по предмету «Русский язык и литература» способствует становлению мировоззрения обучающегося, дает возможность пользоваться информацией различных сфер: социально-культурной, социально-экономической, социально-юридической, научно-технической, учебно-профессиональной; помогает ориентироваться в общемировом образовательном

пространстве.

Целью обучения учебному предмету «Русский язык и литература» является совершенствование навыков речевой деятельности, основанных на владении системой разноуровневых языковых средств, соблюдении правил и норм русского литературного языка, правил речевого этикета, что способствует развитию функциональной грамотности обучающихся.

Учебная программа направлена на развитие всех видов речевой деятельности.

По окончании средней школы обучающиеся должны свободно владеть языком на продвинутом уровне – C1 согласно CEFR – Общеввропейской системы оценки уровня владения иностранным языком.

Задачами учебного предмета «Русский язык и литература» являются:

1) развитие навыков слушания, говорения, чтения, письма, необходимых для общения в социально-культурной, социально-экономической, научно-технической, учебно-профессиональной сферах жизни;

2) совершенствование знаний о единицах языковой системы, правилах их сочетания, функционирования, навыках и умениях конструирования синтаксических структур в соответствии с нормами и правилами русского языка, а также знание теоретико-литературных понятий;

3) развитие умения анализировать художественный текст, определять род и жанр литературного произведения, характеризовать роль изобразительно-выразительных средств, формулировать идею и проблематику произведения;

4) развитие умения выражать собственное отношение к прочитанному, выявлять авторскую позицию;

5) совершенствование навыков создания связного текста (устного и письменного) на соответствующую тему с учетом норм русского литературного языка;

6) совершенствование умений и навыков, связанных с поиском, переработкой и фиксацией информации;

7) совершенствование навыков критического мышления, направленных на формирование у обучающихся навыков на основе чтения и письма, исследовательских умений, навыков анализа, синтеза, оценки, интерпретации информации, полученной на других предметах;

8) использование различных видов чтения в соответствии с коммуникативными задачами;

9) обогащение словарного запаса обучающихся узкоспециальной лексикой и фразеологией русского языка;

10) совершенствование навыков использования информационно-коммуникационных и компьютерных технологий;

11) формирование толерантного отношения к языкам и культурам различных этносов, проживающих в Казахстане и за рубежом.

7. Грамматический материал изучается в контексте лексических тем на основе текстов художественных произведений.

8. Учебная программа по предмету «Русский язык» рассчитана на три года обучения в старшей школе.

Глава 2. Организация содержания предмета «Русский язык и литература»

9. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Русский язык и литература» составляет:

- 1) в 9 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году;
- 1) в 10 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году;
- 2) в 11 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году.

10. Содержание учебной программы организовано по разделам обучения, включающим виды речевой деятельности и использование языковых единиц.

11. Разделы разбиты на подразделы, которые содержат в себе цели обучения по классам в виде ожидаемых результатов по классам.

12. Цели обучения, организованные последовательно внутри каждого подраздела, позволяют учителям планировать свою работу и оценивать достижения обучающихся, а также информировать их о следующих этапах обучения.

13. Раздел «Слушание» состоит из следующих подразделов: 1) понимание устного сообщения/аудио/видеоматериалов; 2) понимание лексического значения слов; 3) понимание содержания художественных произведений; 4) определение основной мысли; 5) прогнозирование содержания текста.

14. Раздел «Говорение» включает следующие подразделы: 1) разнообразие словарного запаса; 2) пересказ прослушанного/прочитанного текста; 3) соблюдение речевых норм; 4) создание монологического высказывания; 5) участие в диалоге; 6) построение устного высказывания на основе графической информации.

15. Раздел «Чтение» включает следующие подразделы: 1) понимание содержания текста; 2) определение стилей и типов речи; 3) формулирование вопросов и ответов; 4) владение разными видами чтения; 5) анализ художественных произведений; 6) извлечение информации из различных ресурсов; 7) сравнительный анализ текстов.

16. Раздел «Письмо» включает следующие подразделы: 1) создание текстов разных жанров и стилей речи; 2) синтез прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала; 3) представление информации в различных формах; 4) творческое письмо; 5) написание эссе; 6) соблюдение орфографических норм; 7) соблюдение пунктуационных норм.

17. Раздел «Использование языковых единиц» включает следующие подразделы: 1) использование грамматических форм слов; 2) использование синтаксических конструкций.

Глава 3. Система целей обучения

18. Цели обучения в программе представлены кодировкой. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – подраздел программы, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 10.2.4: «10» – класс, «2» – подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

1) слушание:		
9 класс	10 класс	11 класс
1.Понимание устного сообщения\аудио\видеоматериалов		
9.1.1.1 понимать основную и детальную информацию сообщения, продолжительностью до 5-8 минут, определяя подтекст, цель высказывания и отношение говорящего к событиям и героям и делая выводы	10.1.1 понимать детально информацию сообщения, подтекст, определяя социальные и эмоционально-экспрессивные особенности речи говорящего	11.1.1 понимать детально информацию сообщения, определяя социально-поведенческие характеристики и коммуникативные намерения говорящего
2.Понимание лексического значения слов		
9.1.2. 1 понимать значение слов общественно-политической тематики	10.1.2 понимать значение слов социально-культурной, учебно-профессиональной, общественно-политической сфер	11.1.2 понимать общенаучную и узкоспециальную лексику социально-культурной, учебно-профессиональной, общественно-политической сфер
3.Определениеосновноймысли		
9.1.4.1 определять основную мысль текста, учитывая структуру текста	10.1.3 определять основную мысль текста, выявляя детали, подтверждающие её	11.1.3 определять основную мысль текста, выявляя авторскую позицию и выражая свое отношение
4.Прогнозирование содержания текста		
9.1.5.1 прогнозировать содержание текста на основе утверждений	10.1.4 прогнозировать содержание всего текста, опираясь на заключительные фразы, выводы текста	11.1.4 прогнозировать причины и следствия по предложенной проблеме
5. Оценивание устного высказывания		
	10.1.5 оценивать высказывание с точки зрения правильности и уместности использованных языковых единиц	11.1.5 оценивать высказывание с точки зрения эффективности достижения коммуникативных задач

2) говорение:		
1. Разнообразиесловарногозапаса		
	Класс 10	Класс 11
9.2.1.1 владеть объемом словарного запаса, достаточным для эффективного общения по широкому кругу тем	10.2.1 владеть словарным запасом, включающим лексику социально-культурной, учебно-профессиональной, общественно-политической сфер	11.2.1 владеть словарным запасом, включающим общенаучную и узко специальную лексику социально-культурной, учебно-профессиональной, общественно-политической сфер
2. Пересказ прослушанного/ прочитанного текста		
9.2.2.1 пересказывать	10.2.2 пересказывать	11.2.2 пересказывать тексты,

содержание текста, демонстрируя собственное понимание проблематики, оценивая позицию автора	содержание текста, демонстрируя собственное понимание проблематики и связывая прочитанное/услышанное с собственным опытом	адаптируя содержание для определенной целевой аудитории с использованием средств для привлечения внимания
3. Соблюдение речевых норм		
9.2.3.1. соблюдать речевые нормы, включая в высказывание лексические и синтаксические единицы, соответствующие стилю	10.2.3 соблюдать речевые нормы, избегая нарушений лексической сочетаемости, использования слов в несвойственном значении	11.2.3 соблюдать речевые нормы, избегая лексической недостаточности и избыточности, логических ошибок
4. Создание монологического высказывания		
9.2.4.1 создавать высказывание (рассуждение, убеждение), используя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию	10.2.4 создавать высказывание (побуждение, убеждение, информационную речь), используя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию	11.2.4 создавать развернутое монологическое высказывание для публичного выступления, удерживая внимание и взаимодействуя с аудиторией
5. Участие в диалоге		
9.2.5.1 участвовать в дискуссии по предложенной проблеме, синтезируя различные точки зрения и формулируя пути решения проблемы	10.2.5 участвовать в полемике, синтезируя различные точки зрения и предлагая решение проблемы	11.2.5 участвовать в деловой беседе, решая проблему и достигая договоренности
6. Построение устного высказывания на основе графической информации		
9.2.6.1 оценивать высказывание (монолог/диалог) с использованием приемов привлечения внимания и с учётом целевой аудитории	10.2.6 создавать высказывание на основе рисунков, графиков, таблиц, схем, диаграмм	11.2.6 создавать высказывание, сравнивая информацию двух рисунков, графиков, таблиц, схем, диаграмм

3) чтение:		
1. Понимание содержания текста		
	Класс 10	Класс 11
9.3.1.1 понимать главную, второстепенную и скрытую (подтекст) информацию сплошных и несплошных текстов	10.3.1 понимать детально содержание текстов, соотнося детали с основной мыслью текста	11.3.1 понимать скрытый смысл текстов, определяя позицию автора
2. Определение стилей и типов речи		
9.3.2.1 определять стилистические особенности текстов публицистического стиля (проблемная	10.3.2 определять структурные, лексические и грамматические особенности текстов научного (научно-	11.3.2 определять структурные, лексические и грамматические

статья),научного стиля (аннотация, тезисы, статья),официально-делового стиля (инструкция, правило, отчет, закон); определять принадлежность текста к различным типам на основе характерных признаков	популярного подстиля) и публицистического стилей (статья, эссе, тезисы, интервью, пресс-релиз)	особенноститекстов научного и публицистического стилей (статья, аннотация, публичное выступление, репортаж)
3.Формулирование вопросов и ответов		
9.3.3.1 формулировать вопросы, перефразируя информацию текста, и отвечать на них, различая факт и мнение	10.3.3 формулировать практические вопросы по прочитанному тексту и отвечать на них, используя внетекстовую информацию для подтверждения своей точки зрения	11.3.3 формулировать проблемные вопросы и отвечать на них, определяя пути решения проблемы
4.Владение разными видами чтения		
9.3.4.1 использовать виды чтения владеть техниками критического мышления при чтении	10.3.4 владеть стратегиями чтения, включая просмотровое чтение, сканирование и детальное чтение	11.3.4 владеть разными видами и стратегиями чтения в зависимости от цели и задач
5. Анализ художественных произведений		
9.3.6.1 анализировать содержание художественных произведений, выявляя авторскую позицию и оценивая содержание произведения	10.3.5 анализировать содержание художественных произведений, определяя роль композиции, образно-выразительных средств, деталей, в раскрытии основной мысли	11.3.5 анализировать содержание художественных произведений, сравнивая их с другими художественными произведениями или произведениями других видов искусств
6.Извлечение информации из различных ресурсов		
9.3.7.1 извлекать и синтезировать информацию, делать выводы на основе полученных сведений, выражая собственное мнение	10.3.6 извлекать необходимую информацию из различных источников, определяя факт и мнение	11.3.6 извлекать необходимую информацию из разных источников, критически оценивая аргументы, содержащиеся в ней
7.Сравнительный анализ текстов		
9.3.8.1 сравнивать тексты, анализируя содержание, определяя авторскую позицию	10.3.7 сравнивать цели, целевую аудиторию, жанровые и стилистические особенности текстов	11.3.7 сравнивать цели, целевую аудиторию, авторскую позицию, жанровые и стилистические особенности текстов

4) письмо:		
1.Создание текстов разных типов, жанров и стилей речи		
	Класс 10	Класс 11
9.4.1.1 создавать тексты публицистического	10.4.1 создавать тексты смешанных типов, тексты	11.4.1 создавать тексты смешанных типов, тексты

стиля(проблемная статья),научного стиля (аннотация, статья, тезисы) и официально-делового стиля (правило, отчет, инструкция)	научного (научно-популярного подстиля) и публицистического стилей (статья, тезисы, интервью, пресс-релиз)	научного и публицистического стилей (статья, аннотация, репортаж)
2.Синтез прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала		
9.4.2.1 излагать информацию прослушанного, прочитанного и / или аудио визуального текста, творчески интерпретируя содержание	10.4.2 излагать сжато информацию прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального текста, сохраняя основную мысль и выражая личную оценку	11.4.2 излагать сжато информацию прослушанного, прочитанного и/или аудиовизуального текста, в том числе материалы СМИ, перефразируя исходный материал и сохраняя основную мысль
3.Представление информации в различных формах		
9.4.3.1 представлять информацию в виде отчета, статьи, справки на основе таблиц, схем, диаграмм, графиков и наоборот	10.4.3 представлять информацию в виде несплошного текста, используя информацию двух текстов	11.4.3 представлять информацию в виде сплошного текста, сравнивая данные таблиц, схем, диаграмм, объединенных одной темой или проблемой
4.Творческоеписьмо		
9.4.4.1 писать творческие работы(в том числе на литературные темы), фрагмент/фрагменты текста, являющиеся контрастными по содержанию, с использованием в письме изобразительно-выразительных средств	10.4.4 писать творческие работы (описания, повествования), используя знания из других предметных областей	11.4.4 писать творческие работы (описания, повествования, тексты смешанных типов) с явно или скрыто выраженной авторской позицией
5. Написаниеэссе		
9.4.5.1 писать эссе (объем 140-160 слов) по предложенной проблеме, обосновывая свое мнение и предлагая пути решения проблемы, соблюдая особенности текста рассуждения, рассуждения с элементами повествования/описания	10.4.5 писать эссе, в том числе причинно-следственное, аргументативное	11.4.5 писать эссе, в том числе дискуссионное, сравнительно-сопоставительное
6.Соблюдение орфографических норм		
9.4.6.1 правильно писать союзы, предлоги, частицы	10.4.6 соблюдать орфографические нормы (Н и НН в разных частях речи, правописание Ъ и Ь, правописание числительных, сложных слов)	11.4.6 соблюдать орфографические нормы (правописание частиц, наречий, предлогов и союзов)

7.Соблюдение пунктуационных норм		
9.4.7.1 применять знаки препинания в сложных предложениях	10.4.7 соблюдать пунктуационные нормы в сложных синтаксических конструкциях, тире в простом и сложном предложении	11.4.7 соблюдать пунктуационные нормы в сложных союзных и бессоюзных предложениях, в конструкциях с союзом «как», при обособлении второстепенных предложений
5)использование языковых единиц:		
1.Использование грамматических форм слов		
	Класс 10	Класс11
9.5.1.1 использовать имена существительные, прилагательные, наречия (в т. ч. образованные от других частей речи) в соответствующих формах; 9.5.1.2 использовать глаголы в соответствующих формах; 9.5.1.3 использовать числительные в соответствующих формах	10.5.1 использовать отглагольные существительные, сложные прилагательные, прилагательные в краткой форме, глаголы в страдательном залоге, причастия, деепричастия	11.5.1 использовать прилагательные и страдательные причастия в краткой форме, производные предлоги
2.Использование синтаксических конструкций		
9.5.2.1 использовать простые и сложные предложения, соответствующие ситуации устного или письменного общения	10.5.2 использовать безличные конструкции, предложения с обособленными второстепенными членами, сложные синтаксические конструкции	11.5.2 использовать неполные предложения, сложные союзные и бессоюзные предложения

19. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к учебной программе по учебному предмету «Русский язык и литература» для 9-11 классов среднего образования по обновленному содержанию. (Согласно приложению)

20. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя. Долгосрочный план определяет содержание, предлагаемое для изучения в разделе.

4) Кешикі мектептердің 9-11 сыныптарына арналған «Ағылшын тілі» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (сырттай оқыту түрі)

Chapter 1. General provisions

1. The subject program was developed in accordance with the State Compulsory Education Standard (primary, lower secondary and upper secondary education) approved by Republic of Kazakhstan government decree dated № 1080

dated 23 August, 2012.

2. The distinctive feature of the subject programmes is that they are focused on forming not only subject knowledge, but also a wide range of skills. The system of learning objectives is based on the following core values: Kazakhstani patriotism and civil responsibility respect cooperation work and creativity transparency lifelong learning. The English curriculum aims to provide opportunities for learners to communicate effectively with different audiences. It will achieve this aim through frequent opportunities in the school environment for interaction with peers, teachers and visitors, and through interactive tasks which involve informal and formal spoken and written presentations. There will also be a focus on out-of-school interaction with learners communicating online and face-to face with speakers of English from other cultures.

Through the study of English learners will understand how English works and rules related to language learning, how to deal with a wide range of global and curricular topics both receptively and productively, both gist and detailed information in unsupported, extended written texts, talks and narratives and how to use a wide range of subject specific vocabulary when developing an argument.

Learners will be able to understand a range of fiction of unfamiliar vocabulary from the context, speak with an appropriate level of fluency, accuracy, word stress, intonation and formality, answers useful for learners hoping to use English at university and beyond read a wide range of fiction and non-fiction with confidence and enjoyment, successfully communicate with native English speakers.

3. The English curriculum aims to develop learners who gain the high B2 level of language skills through the varied tasks which foster analysis, evaluation and creative thinking, through the exposure to a wide variety of spoken and written sources and stimulating and challenging subject matter.

Chapter 2. Organization of the content of the subject of "The English language"

4. In the study of the subject "The English language"

6) in the 9th grade-1 hours a week, 34 hours a year;

7) in the 10th grade-1 hours a week, 34 hours a year;

8) in the 11th grade-1 hours a week, 34 hours a year.

8. The learning objectives demonstrate the progression within each sub-strand allowing teachers to plan and assess, sharing with learners the next steps they should take.

9.Strand 1: Content. Learners develop skills needed for success in a range of academic subjects such as using speaking and listening skills to solve problems, organizing information clearly for others and developing intercultural awareness through reading and discussion.

10.Strand 2: Listening. A learner understands the main ideas of authentic texts of a range of genres, conversations on familiar and partially unfamiliar topics recognizes functionally important meanings, including details and specific information to fill in forms, tables, schemes understands the meaning of terms and the key units of texts on a range of curricular topics and general topics, distinguishes between a fact and an opinion recognizes and compares inconsistencies in medium-

length texts of a range of genres and styles on general and curricular topics, deduces the meanings of unfamiliar words using the context.

11. Strand 3: Speaking. A learner participates in a conversation in situations of formal and informal everyday communication correctly formulates utterances using the lexical and grammatical resources of the language expresses an emotional and evaluative attitude to the reality using a previously suggested strategy of oral communication analyses and compares texts providing arguments to support their point of view reasons evaluating events, opinions, and problems makes conclusions and suggests ways to solve a given problem.

12. Strand 4: Reading. A learner understands the main ideas of fiction and non-fiction texts in a range of genres and styles on Humanities uses a range of reading strategies identifies the time and cause-effect connections of events and phenomena analyses and compares the meanings of words using paper and digital resources critically evaluates the content of texts of a range of genres and styles.

13. Strand 5: Writing. A learner plans and makes a brief outline of a written text, edits and proofreads texts of a range of genres and styles, observes spelling and grammar rules, provides arguments in a written text based on media information, writes business letters and other documents, writes discursive texts expressing an opinion of an issue on a range of topics, including those related to social studies and humanities.

14. Strand 6: A learner expresses themselves using a good lexical range and variety of language with a generally high degree of accuracy. A learner develops an ability to use a wide range of past, present and future forms, modals, active and passive verb forms, direct and reported speech patterns.

Chapter 3. Learning objectives system

15. Education aims in the programme are presented by the codes. The first number in the code is a grade, the second one is the number of the strand, the third one is the number of the aim.

1) Strand 1: Content

Grade 9	Grade 10	Grade 11
low-mid B1	mid-high B1	high B1
9.1.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups	10.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups	11.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups
9.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers	10.1.2 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers	11.1.2 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers
9.1.3.1 respect differing points of view	10.1.3 respect differing points of view	11.1.3 respect differing points of view
9.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others	10.1.4 evaluate and respond constructively to feedback from others	11.1.4 evaluate and respond constructively to feedback from others
9.1.5.1 use feedback to set personal learning objectives	10.1.5 use feedback to set personal learning objectives	11.1.5 use feedback to set personal learning objectives
9.1.6.1 organize and present information clearly to others	10.1.6 organize and present information clearly to others	11.1.6 organize and present information clearly to others

9.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing	10.1.7 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing	11.1.7 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing
9.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion	10.1.8 develop intercultural awareness through reading and discussion	11.1.8 develop intercultural awareness through reading and discussion
9.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings	10.1.9 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings	11.1.9 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings
9.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world	10.1.10 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world	11.1.10 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world

2) Strand 2: Listening

Grade 9 low-mid B1	Grade 10 mid-high B1	Grade 11 high B1
9.2.1.1 understand the main points in extended talk on a range of general and curricular topics	10.2.1 understand the main points in extended talk on a range of general and curricular topics	11.2.1 understand the main points in extended talk on a range of general and curricular topics
9.2.2.1 understand most specific information in extended talk on a range of general and curricular topics	10.2.2 understand specific information in extended talk on a range of general and curricular topics	11.2.2 understand specific information in extended talk on a range of general and curricular topics
9.2.3.1 understand most of the detail of an argument in extended talk on a range of general and curricular topics	10.2.3 understand the detail of an argument in extended talk on a range of general and curricular topics	11.2.3 understand the detail of an argument in extended talk on a range of general and curricular topics
9.2.4.1 understand most of the implied meaning in extended talk on a range of general and curricular topics	10.2.4 understand implied meaning in extended talk on a range of general and curricular topics	11.2.4 implied meaning in extended talk on a range of general and curricular topics
9.2.5.1 recognize the opinion of the speaker(s) in extended talk on a range of general and curricular topics	10.2.5 recognize the attitude or opinion of the speaker(s) in extended talk on a range of general and curricular topics	11.2.5 recognize the attitude or opinion of the speaker(s) in extended talk on a range of general and curricular topics
9.2.6.1 deduce meaning from context in extended talk on a range of general and curricular topics	10.2.6 deduce meaning from context in extended talk on a range of general and curricular topics	11.2.6 deduce meaning from context in extended talk on a range of general and curricular topics
9.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a range of spoken genres	10.2.7 understand speaker viewpoints and extent of explicit agreement between speakers on a range of general and curricular topics	11.2.7 understand speaker viewpoints and extent of explicit agreement between speakers on a range of general and curricular topics
9.2.8.1 begin to recognize inconsistencies in argument in	10.2.8 recognize inconsistencies in argument in	11.2.8 recognize inconsistencies in argument in

extended talk on a growing range of general and curricular subjects	extended talk on a range of general and curricular subjects	extended talk on a range of general and curricular subjects
---	---	---

3) Strand 3: Speaking

Grade 9	Grade 10	Grade 11
low-mid B1	mid-high B1	high B1
9.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a range of general and curricular topics	10.3.1 use formal and informal language registers in talk on a wide range of general and curricular topics	11.3.1 use formal and informal language registers in talk on a range of general and curricular topics
9.3.2.1 ask complex questions to get information on a range of general and curricular topics	10.3.2 ask and respond to complex questions to get information about a wide range of general and curricular topics	11.3.2 ask and respond with appropriate syntax and vocabulary to open-ended higher-order thinking questions on a range of general and curricular topics
9.3.3.1 explain and justify their own point of view on a range of general and curricular topics	10.3.3 explain and justify own and others' point of view on a wide range of general and curricular topics	11.3.3 explain and justify own and others' point of view on a range of general and curricular topics
9.3.4.1 respond with growing flexibility at both sentence and discourse level to unexpected comments on a range of general and curricular topics	10.3.4 evaluate and comment on the views of others in a growing variety of talk contexts on a growing range of general and curricular topics	11.3.4 evaluate and comment on the views of others in a growing variety of talk contexts on a wide range of general and curricular topics
9.3.5.1 interact with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks	10.3.5 interact with peers to make hypotheses about a wide range of general and curricular topics	11.3.5 interact with peers to make hypotheses and evaluate alternative proposals on a range of familiar and some unfamiliar general and curricular topics
9.3.6.1 link comments with growing flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges	10.3.6 navigate talk and modify language through paraphrase and correction in talk on a range of familiar general and curricular topics	11.3.6 navigate talk and modify language through paraphrase and correction in talk on a wide range of familiar and some unfamiliar general and curricular topics
9.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a wide increased range of general and curricular topics	10.3.7 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general and curricular topics	11.3.7 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of familiar and some unfamiliar general and curricular topics

4) Strand 4: Reading

Grade 9	Grade 10	Grade 11
low-mid B1	mid-high B1	high B1
9.4.1.1 understand the main points in texts on a range of familiar general and curricular topics	10.4.1 understand main points in texts on a wide range of familiar general and curricular topics	11.4.1 understand complex and abstract main points in texts on a wide range of familiar general and curricular topics
9.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics	10.4.2 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics	11.4.2 understand specific information and detail in texts on a wide range of familiar general and curricular topics

9.4.3.1 understand the detail of an argument in texts on a range of familiar general and curricular topics	10.4.3 skim a range of lengthy texts with speed to identify content meriting closer reading on a range of general and curricular topics	11.4.3 skim a range of lengthy texts with speed to identify content meriting closer reading on a range of more complex and abstract, general and curricular topics
9.4.4.1 read a range of fiction and non-fiction texts on familiar general and curricular topics	10.4.4 read a wide range of fiction and non-fiction texts on familiar and unfamiliar general and curricular topics	11.4.4 read a wide range of extended fiction and non-fiction texts on a variety of more complex and abstract general and curricular topics
9.4.5.1 deduce meaning from context in texts on a range of familiar general and curricular topics	10.4.5 deduce meaning from context in texts on a wide range of familiar general and curricular topics	11.4.5 deduce meaning from context in texts on a wide range of familiar general and curricular topics
9.4.6.1 recognise the attitude or opinion of the writer in texts on a range of familiar general and curricular topics	10.4.6 recognize the attitude or opinion of the writer in texts on a wide range of familiar general and curricular topics	11.4.6 recognize the attitude, opinion or tone of the writer in texts on a range of general and curricular topics
9.4.7.1 recognise typical features at word, sentence and text level in a wide range of written genres	10.4.7 recognize patterns of development in lengthy texts [inter-paragraph level] on a range of general and curricular topics	11.4.7 recognize patterns of development in lengthy texts [inter-paragraph level] on a range of more complex and abstract general and curricular topics
9.4.8.1 use a range of familiar and unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and understanding	10.4.8 use a wide range of familiar and unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and understanding	11.4.8 select and evaluate paper and digital reference resources to check meaning and understanding
9.4.9.1 recognise inconsistencies in argument in texts on a range of general and curricular topics	10.4.9 recognize inconsistencies in argument in texts on a wide range of general and curricular topics	11.4.9 recognize inconsistencies in argument in texts on wide range of general and curricular topics

5) Strand 5: Writing

Grade 9	Grade 10	Grade 11
low-mid B1	mid-high B1	high B1
9.5.1.1 plan, write, edit and proofread work at text level with support on a range of general and curricular topics	10.5.1 plan, write, edit and proofread work at text level on a range of general and curricular topics	11.5.1 plan, write, edit and proofread work at text level on a wide range of general and curricular topics
9.5.2.1 write about factual and imaginary past events, activities and experiences on a range of familiar general and curricular topics	10.5.2 use a growing range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately	11.5.2 use a wide range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately
9.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a wide range of familiar general and curricular topics	10.5.3 write with grammatical accuracy on a range of familiar general and curricular topics	11.5.3 write with grammatical accuracy on a wide range of general and curricular topics
9.5.4.1 use with minimal support style and register appropriate to a growing variety of written genres on	10.5.4 use style and register to achieve appropriate degree of formality in a growing variety of written genres on a range of	11.5.4 use style and register to achieve an appropriate degree of formality in a wide variety of written genres on general

general and curricular topics	general and curricular topics	and curricular topics
9.5.5.1 develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a wide range of written genres in familiar general and curricular topics	10.5.5 develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a wide range of written genres in familiar general and curricular topics	11.5.5 develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a wide range of written genres in familiar general and curricular topics
9.5.6.1 write coherently at text level using a variety of connectors on a growing range of familiar general and curricular topics	10.5.6 write coherently at text level using a variety of connectors on a range of familiar general and curricular topics	11.5.6 write coherently at text level using a variety of connectors on a wide range of familiar general and curricular topics
9.5.7.1 use appropriate layout at text level on a growing range of general and curricular topics	10.5.7 use appropriate layout at text level on a range of general and curricular topics	11.5.7 use appropriate layout at text level on a wide range of general and curricular topics
9.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a wide range of familiar general and curricular topics	10.5.8 communicate and respond to news and feelings in correspondence through a variety of functions on a range of general and curricular topics	11.5.8 communicate and respond to news and feelings in correspondence through a variety of functions on a wide range of general and curricular topics
9.5.9.1 punctuate written work at text level on a wide range of familiar general and curricular topics with a good degree of accuracy	10.5.9 punctuate written work at text level on a wide range of general and curricular topics with a good degree of accuracy	11.5.9 punctuate written work at text level on a wide range of general and curricular topics with a good degree of accuracy

6) Strand 6: Use of English

Grade 9	Grade 10	Grade 11
low-mid B1	mid-high B1	high B1
9.6.1.1 use a growing variety of abstract compound nouns and complex noun phrases on a range of familiar general and curricular topics	10.6.1 use a variety of abstract compound nouns and complex noun phrases on a range of familiar general and curricular topics, and some unfamiliar general and curricular topics	11.6.1 use a variety of pre- and post-modifying noun structures on a wide range of general and curricular topics
9.6.2.1 use a variety of quantifiers for countable and uncountable nouns and some noun phrases on a range of familiar general and curricular topics including majority of, minority of, a great deal of, a great number of	10.6.2 use a variety of quantifiers for countable and uncountable nouns and a variety of noun phrases on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.2 use a variety of determiners relating to nouns for generic uses, some appositional uses and textual reference on a wide range of general and curricular topics
9.6.3.1 use a variety of compound adjectives and adjectives as participles and a variety of comparative structures to indicate degree on a range of familiar general and curricular topics	10.6.3 use a variety of compound adjectives, adjectives as participles, comparative structures indicating degree, and intensifying adjectives on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.3 use a variety of adjectives complemented by that, infinitive and wh- clauses on a wide range of general and curricular topics
9.6.4.1 use a wide variety of determiners and pre-	10.6.4 use a wide variety of determiners and pre-determiner	11.6.4 use a range of affixes with appropriate meaning and

determiner structures on a range of familiar general and curricular topics	structures on a wide range of familiar general and curricular topics	correct spelling on a wide range of general and curricular topics
9.6.5.1 use questions including prepositions at what time, in which direction, from whose on a range of familiar general and curricular topics	10.6.5 use a wide variety of question types on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.5 use a range of transitive and intransitive verb complementation patterns on a wide range of general and curricular topics
9.6.6.1 use relative, demonstrative, indefinite, quantitative pronouns and a variety of reflexive pronoun structures on a range of familiar general and curricular topics	10.6.6 use a wide variety of relative, demonstrative, indefinite, quantitative pronouns and reflexive pronoun structures on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.6 use a growing variety of impersonal and cleft structures on a wide range of general and curricular topics
9.6.7.1 use a variety of simple perfect forms including some passive forms, including time adverbials on a range of familiar general and curricular topics	10.6.7 use perfect continuous forms and a variety of simple perfect active and passive forms including time adverbials ... so far, lately, all my life, on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.7 use a wide variety of simple perfect active and passive forms and a variety of perfect continuous forms on a wide range of general and curricular topics
9.6.8.1 use a variety of future forms, including some passives, on a range of familiar general and curricular topics	10.6.8 use a variety of future active and passive and future continuous forms on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.8 use a wide variety of future forms, including future perfect forms on a wide range of general and curricular topics
9.6.9.1 use appropriately an increased variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a range of familiar general and curricular topics	10.6.9 use appropriately a wide variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.9 use a wide variety of present and past forms, including a growing number of more nuanced contrasts [past and perfective aspect/simple and progressive aspect] on a wide range of general and curricular topics
9.6.10.1 use present continuous forms and past continuous, including a growing variety of passive forms, on a range of familiar general and curricular topics	10.6.10 use present continuous and past continuous active and passive forms on a wide range of general and familiar curricular topics	11.6.10 use a wide variety of reported statement, command and question forms on a wide range of general and curricular topics
9.6.11.1 use an increased variety of reported speech forms for statements, questions and commands, including indirect and embedded questions with know, wonder on a range of familiar general and curricular topics	10.6.11 use a variety of reported statements and question forms on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.11 use a wide variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs/adverbial phrases on a wide range of general and curricular topics
9.6.12.1 use an increased variety of comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs use a variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs on a range of familiar general and curricular topics	10.6.12 use a variety of comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs	11.6.12 use a wide variety of past modal forms to express appropriate functions

9.6.13.1 use a variety of modal forms for different functions and a limited number of past modal forms including should/ shouldn't have to express regret and criticism on range of familiar general and curricular topics	10.6.13 use a growing variety of past modal forms including must have, can't have, might have to express speculation and deduction about the past on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.13 use a variety of dependent prepositions with less common nouns, adjectives and verbs on a wide range of general and curricular topics
9.6.14.1 use an increased variety of prepositions before nouns and adjectives, use a growing number of dependent prepositions following nouns, adjectives and verbs on a range of familiar general and curricular topics	10.6.14 use a variety of prepositional phrases before nouns and adjectives, use a number of dependent prepositions following nouns and adjectives and a variety of prepositions following verbs on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.14 use a growing variety of more complex prepositional phrases including those relating to concession and respect, use a variety of multi-word verbs of different syntactic types on a wide range of general and curricular topics
9.6.15.1 use infinitive forms after a growing number of adjectives and verbs, use gerund forms after a growing variety of verbs and prepositions, use an increased variety of prepositional verbs and phrasal verbs on a range of familiar general and curricular topics	10.6.15 use infinitive forms after an increased number of verbs and adjectives, use gerund forms after a variety of verbs and prepositions, use a variety of prepositional and phrasal verb on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.15 use a growing variety of more complex conjunctions to express condition concession. and contrast on a wide range of general and curricular topics
9.6.16.1 use a variety of conjunctions including so that, (in order to) to indicate purpose although, while, whereas to contrast on a range of familiar general and curricular topics	10.6.16 use a wide variety of conjunctions on a wide range of familiar general and curricular topics	
9.6.17.1 use if only /wish [that] clauses [past reference], use a variety of relative clauses including prepositions from where, to whom on a range of familiar general and curricular topics	10.6.17 use if / if only in third conditional structures, use a variety of relative clauses including with which [whole previous clause reference] on a wide range of familiar general and curricular topics	

16. This program is implemented in accordance with the Long-Term Plan for the Standard Subject program in school subject "English language" for 9 - 11 grades of the evening schools on the updated content. (According to the app).

17. Distribution of hours in terms in sections and within sections is varied according to the teacher's consideration.

5) Кешикі мектептердің 9-сыныбына арналған «Алгебра», 10- 11-сыныптарына арналған «Алгебра және анализ бастамалары» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын сыртқы оқу түрі)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Жалпы орта білім беру деңгейінде «Алгебра және анализ бастамалары»

пәнін оқыту маңызды болып табылады, себебі оны оқып-үйрену барысында математиканың практикалық маңыздылығы, тұлғаның логикалық және сыни тұрғыдан ойлау қабілетін қалыптастыру мен дамыту арқылы оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға мүмкіндік жасайды. Сондай-ақ, ғылыми-жаратылыстану пәндерін оқып-білуге қажетті математикалық білім мен білік негіздерін игеру қоршаған ортаның біртұтастығы туралы түсінікті қалыптастыруға ықпал етеді.

3. Мақсаты: қазіргі замандағы қоғамда өзін еркін сезінуге адамға қажетті ойлау қасиеттерін қалыптастыру арқылы оқушылардың зияткерлік деңгейін дамыту; практикалық іс-әрекеттерде қолдануда, басқа пәндерді үйренуде, білім алуды жалғастыруда қажетті математикалық білімді меңгеру.

4. Міндеттері:

1) Бағдарламаның «Сандар», «Алгебра», «Статистика және ықтималдықтар теориясы», «Математикалық модельдеу және анализ» бөлімдері бойынша математикалық білім, білік және дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға жағдай жасау;

2) әртүрлі мәнмәтіндегі есептерді шешуде математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, сандық қатынастар мен кеңістіктік формаларды оқып білуге ықпал ету;

3) есептерді шешу мақсатында оқушылардың білімдерін математикалық модельдерді құруға және керісінше, шынайы процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді суреттеп беруге бағыттау;

4) практикалық есептерді шешуде, алынған нәтижелерді бағалау мен олардың нақтылығын айқындауда лайықты математикалық әдістерді таңдап алу үшін логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;

5) коммуникативтік дағдыларын, оның ішінде, ақпаратты дұрыс және сауатты түрде беру, сонымен қатар түрлі ақпарат көздерінен, басылымдар мен электрондық құралдардан алынған ақпаратты қолдану қабілетін дамыту;

6) өздігінен және топта жұмыс істеуде қажетті тәуелсіздік, жауапкершілік, белсенділік, табандылық пен толеранттылық сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту;

7) математиканы оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану дағдыларын дамыту.

2-тарау. «Алгебра және анализ бастамалары» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

5. «Алгебра және анализ бастамалары» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 9-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

2) 10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат;

3) 11-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында – 68 сағат.

6. Оқу пәнінің білім мазмұны бөлімдерге бөлінген. Бұл бөлімдер күтілетін нәтижелер (біліктер немесе дағдылар, білім немесе түсініктер) түрінде берілген сыныптар бойынша оқыту мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады. Әр бөлімше ішінде тізбектеліп жазылған оқыту мақсаттары мұғалімге өз жұмысын

жоспарлап, оқушылардың жетістіктерін бағалауға, сонымен қатар оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік жасайды.

7. Оқу пәнінің мазмұны үш бөлімді қамтиды: «Алгебра», «Статистика және ықтималдықтар теориясы», «Математикалық модельдеу және анализ».

8. «Сандар» бөлімі «сандар және шамалар туралы түсініктер», «Сандарға амалдар қолдану»

9. «Алгебра» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: Алгебралық өрнектер және оларды түрлендіру; Теңдеулер және теңсіздіктер, олардың жүйелері және жиынтықтары; Тригонометрия.

10. «Статистика және ықтималдықтар теориясы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: Ықтималдықтар теориясының негіздері; Статистика және деректерді талдау.

11. «Математикалық модельдеу және анализ» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: Математикалық анализ бастамалары; Математикалық тіл және математикалық модель; Математикалық модельдеудің көмегімен есептер шығару.

3 тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

12. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 10.2.1.4. кодында «10» - сынып, «2.1» - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» - оқу мақсатының реттік саны.

13. Білім алушыларға қойылатын мақсаттар:

1-бөлім. Сандар		
1. Сандар және шамалар туралы түсініктер		
9.1.1.		
9.1.1.1 - бұрыштың радиандық өлшемі ұғымын меңгеру;		
9.1.1.2 - бірлік шеңбердің бойында $0; \frac{\pi}{2}; \pi; \frac{3\pi}{2}; 2\pi$ сандарын белгілеу;		
2. Сандарға амалдар қолдану		
9.1.2.		
9.1.2.1 - 9.1.2.1 - градусты радианға және радианды градусқа айналдыру;		
2-бөлім. Алгебра		
1. Алгебралық өрнектер және түрлендірулер		
9 класс	10 класс	11 класс
9.3.2.	10.3.2.	11.2.1.
		11.2.1.1 - n -ші дәрежелі түбір және n -ші дәрежелі арифметикалық түбірдің анықтамасын білу;
		11.2.1.2 - n -ші дәрежелі түбір қасиеттерін білу;
		11.2.1.3 - рационал көрсеткішті дәреже анықтамасын және қасиеттерін білу;
		11.2.1.4 - алгебралық өрнектерді түрлендіру үшін рационал көрсеткішті дәреже қасиеттерін қолдану;
		11.2.1.5 - иррационал өрнектерді түрлендіруде n -ші дәрежелі түбір қасиеттерін қолдану;
2. Теңдеулер және теңсіздіктер, олардың жүйелері және жиынтықтары		

9.2.2.	10.2. 2	11.2.2.
<p>9.2.2.1 - екі айнымалысы бар сызықтық және сызықтық емес теңдеулерді ажырату;</p> <p>9.2.2.2 - екі айнымалысы бар сызықтық емес теңдеулер жүйесін шешу;</p> <p>9.2.2.3 - екі айнымалысы бар теңсіздіктерді шешу;</p> <p>9.2.2.4 - екі айнымалысы бар сызықтық емес теңсіздіктер жүйесін шешу;</p>		<p>11.1.2.1 - иррационал теңдеудің анықтамасын білу, оның мүмкін болатын мәндер жиынын анықтай алу;</p> <p>11.1.2.2 - теңдеудің екі жағын n дәрежеге шығару әдісі арқылы иррационал теңдеулерді шеше алу;</p> <p>11.1.2.3 - айнымалыны алмастыру әдісі арқылы иррационал теңдеулерді шеше алу;</p> <p>11.1.2.4 - көрсеткіштік теңдеулерді шеше алу;</p> <p>11.1.2.5 - логарифмдік теңдеулерді шеше алу;</p> <p>11.1.2.6 - көрсеткіштік теңсіздіктерді шеше алу;</p> <p>11.1.2.7 - логарифмдік теңсіздіктерді шеше алу;</p>
3. Тізбектер және қосындылау		
9.2.3.	10.2.3.	11.2.3.
<p>.2.3.1 - сандар тізбегі туралы түсінік болу;</p> <p>9.2.3.2 - тізбектің n-ші мүшесін табу, мысалы: $\frac{1}{2 \cdot 3}; \frac{1}{3 \cdot 4}; \frac{1}{4 \cdot 5}; \frac{1}{5 \cdot 6}; \dots$;</p> <p>9.2.3.3 - сандар тізбектерінің арасынан арифметикалық және геометриялық прогрессияны ажырату;</p> <p>9.2.3.4 - арифметикалық прогрессиялардың n-ші мүшесін, алғашқы n мүшелерінің қосындысын есептеу формулаларын, сипаттамалық қасиетін білу және қолдану;</p> <p>9.2.3.5 - геометриялық прогрессиялардың n-ші мүшесін, алғашқы n мүшелерінің қосындысын есептеу формулаларын, сипаттамалық қасиетін білу және қолдану;</p> <p>9.2.3.6 - арифметикалық немесе/және геометриялық прогрессияларға байланысты есептер шығару;</p> <p>9.2.3.7 - шексіз кемімелі геометриялық прогрессия қосындысының формуласын периодты ондық бөлшекті жай бөлшекке айналдыру үшін қолдану;</p> <p>9.2.3.8 - шексіз кемімелі геометриялық прогрессия қосындысының формуласын есептер шығаруда қолдану;</p>		
4. Тригонометрия		
9.2.4.	10.2.4.	11.2.4.
<p>9.2.4.1 - тригонометриялық функциялардың анықтамаларын білу;</p> <p>9.2.4.2 - бірлік шеңбердегі нүктелердің координаталары ($\cos \alpha$, $\sin \alpha$) мен тригонометриялық функциялардың өзара байланысын білу;</p> <p>9.2.4.3 - бұрыштардың қосындысы мен айырымының, жарты және қос бұрыштың тригонометриялық формулаларын қорытып шығару және қолдану;</p> <p>9.2.4.4 - келтіру формулаларын</p>	<p>10.2.4.1- тригонометриялық функциялар анықтамаларын, қасиеттерін білу және олардың графиктерін сала білу;</p> <p>10.2.4.2 - тригонометриялық функциялардың графиктерін түрлендірулер көмегімен сала білу;</p> <p>10.2.4.3 - арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс анықтамаларын білу және олардың мәндерін таба білу;</p> <p>10.2.4.4 - құрамында кері тригонометриялық функциялары бар</p>	

<p>қорытып шығару және қолдану; 9.2.4.5 - бірлік шеңбердің көмегімен тригонометриялық функциялардың анықталу облысы мен мәндер жиынын табу; 9.2.4.6 - бірлік шеңбердің көмегімен тригонометриялық функциялардың жұптылығын (тақтылығын), периодтылығын, бірсарындылығын және таңбатұрақтылық аралықтарын түсіндіру; 9.2.4.7 - тригонометриялық функциялардың қосындысы мен айырымын көбейтіндіге және көбейтіндісін қосындыға немесе айырымға түрлендіру формулаларын қорытып шығару және қолдану; 9.2.4.8 - тригонометриялық өрнектерді тепе-тең түрлендіруді орындау;</p>	<p>өрнектердің мәндерін табу; 10.2.4.5 - қарапайым тригонометриялық теңдеулерді шеше алу; 10.2.4.6 - тригонометриялық теңдеулерді көбейткіштерге жіктеу арқылы шеше алу; 10.2.4.7 - квадрат теңдеуге келтірілетін тригонометриялық теңдеулерді шеше алу; 10.2.4.8 - біртекті тригонометриялық теңдеулерді шеше алу; 10.2.4.9 - қарапайым тригонометриялық теңсіздіктерді шеше алу;</p>	
3-бөлім. Статистика және ықтималдықтар теориясы		
1. Комбинаторика негіздері		
9.3.1.	10.3.1.	11.3.1.
<p>9.3.1.1 - комбинаториканың ережелерін білу (қосу және көбейту ережелері); 9.3.1.2 - санның факториалы анықтамасын білу; 9.3.1.3 - қайталанбайтын орналастыру, алмастыру және теру анықтамаларын білу; 9.3.1.4 - қайталанбайтын орналастыру, алмастыру және теру сандарын есептеу үшін комбинаторика формулаларын білу; 9.3.1.5 - қайталанбайтын орналастыру, алмастыру және теру сандарын есептеу үшін комбинаторика формулаларын қолдана отырып есептер шығару; 9.3.1.6 - Ньютон биномы формуласын және оның қасиеттерін білу және қолдану;</p>		
2. Ықтималдықтар теориясының негіздері		
9.3.2.	10.3.2.	11.3.2.
<p>9.3.2.1 - оқиға, кездейсоқ оқиға, ақиқат оқиға, мүмкін емес оқиға, қолайлы нәтижелер, тең мүмкіндікті және қарама-қарсы оқиғалар ұғымдарын меңгеру; 9.3.2.2 - элементар және элементар емес оқиғаларды ажырату; 9.3.2.3 - ықтималдықтың классикалық анықтамасын білу және есептер шығару үшін оны қолдану; 9.3.2.4 - ықтималдықтың</p>	<p>10.3.2.1 - кездейсоқ оқиға ұғымын, кездейсоқ оқиға түрлерін білу және оларға мысалдар келтіру; 10.3.2.2 - ықтималдықтар қасиеттерін қолданып, кездейсоқ оқиғалардың ықтималдығын есептеу; 10.3.2.3 - ықтималдықтарды қосу және көбейту ережелерін: * $P(A \cdot B) = P(A) \cdot P(B)$; * $P(A + B) = P(A) + P(B)$; * $P(A + B) = P(A) + P(B) - P(A \cdot B)$ түсіну және қолдану; 10.3.2.4 - кездейсоқ шаманың не екенін түсіну және кездейсоқ шамаларға мысалдар келтіру; 10.3.2.5 - дискретті және үзіліссіз кездейсоқ шамалардың анықтамаларын білу және оларды</p>	

<p>статистикалық анықтамасын білу; 9.3.2.5 - геометриялық ықтималдықты есептер шығаруда қолдану;</p>		<p>ажырата алу; 10.3.2.6 - кейбір дискретті кездейсоқ шамалардың үлестірім заңы кестесін құру; 10.3.2.7 - дискретті кездейсоқ шаманың математикалық күтімі ұғымын және оның қасиеттерін білу; 10.3.2.8 - дискретті кездейсоқ шаманың математикалық күтімін есептеу; 10.3.2.9 - дискретті кездейсоқ шаманың дисперсиясы мен орташа квадраттық (стандартты) ауытқуын есептеу; 10.3.2.10 - дискретті кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамаларын қолдану арқылы есептер шығару;</p>
3. Статистика және деректерді талдау		
9.3.3.	10.3.3.	11.3.3.
		<p>11.3.3.1 - математикалық статистиканың негізгі терминдерін білу және түсіну; 11.3.3.2 - дискретті және аралық вариациялық қатарларды құрастыру үшін таңдаманы өңдеу; 11.3.3.3 - таңдама бойынша кездейсоқ шамалардың сандық сипаттамаларын бағалау;</p>
4-бөлім. Математикалық модельдеу мен талдау		
1. Математикалық анализ бастамалары		
10.4.1.		11.4.1.
<p>10.4.1.1 - функция анықтамасын және берілу тәсілдерін білу; 10.4.1.2 - функция графигіне түрлендірулер орындай алу (параллель көшіру, сығу және созу); 10.4.1.3 - функция қасиеттерін анықтай алу; 10.4.1.4 - функцияның берілген графигі бойынша оның қасиеттерін: 1) функцияның анықталу облысы; 2) функцияның мәндер жиыны; 3) функцияның нөлдері; 4) функцияның периодтылығы; 5) функцияның бірсарындылық аралықтары; 6) функцияның таңбатұрақтылық аралықтары; 7) функцияның ең үлкен және ең кіші мәндері; 8) функцияның жұптылығы, тақтылығы; 9) функцияның шектелгендігі; 10) функция үзіліссіздігі; 11) функцияның экстремумдары сипаттай алу; 10.4.1.5 - кері функцияның анықтамасын білу және берілген функцияға кері функцияны табу және өзара кері функциялар графиктерінің орналасу қасиетін білу; 10.4.1.6 - $f(g(x))$ күрделі функциясын ажырата білу және функциялар композициясын құру; 10.4.1.7 - функцияның нүктедегі және шексіздіктегі шегінің анықтамасын білу;</p>		<p>11.4.1.1 - алғашқы функция және анықталмаған интеграл анықтамаларын білу; 11.4.1.2 - анықталмаған интеграл қасиеттерін білу және қолдану; 11.4.1.3 - негізгі анықталмаған интегралдарды 1. $\int x^n dx = \frac{x^{n+1}}{n+1} + C, n \neq -1;$ 2. $\int \cos x dx = \sin x + C;$ 3. $\int \sin x dx = -\cos x + C;$ 4. $\int \frac{dx}{\cos^2 x} = \operatorname{tg} x + C;$ 5. $\int \frac{dx}{\sin^2 x} = -\operatorname{ctg} x + C$ білу және оларды есептер шығаруда қолдану; 11.4.1.4 - қисық сызықты трапецияның анықтамасын білу және оның ауданын табу үшін Ньютон-Лейбниц формуласын қолдану; 11.4.1.5 - анықталған интеграл ұғымын білу және оны есептеу; 11.4.1.6-берілген сызықтармен шектелген жазық фигураның ауданын есептеу;</p>

<p>10.4.1.8 - үзіліссіз функцияның анықтамасын білу; 10.4.1.9 - функция туындысының анықтамасын білу және анықтама бойынша функцияның туындысын табу; 10.4.1.10 - тұрақты функцияның және дәрежелік функцияның туындыларын табу; 10.4.1.11 - дифференциалдаудың ережелерін білу және қолдану; 10.4.1.12 - функция графигіне жүргізілген жанаманың тендеуін құрастыру; 10.4.1.13 - тригонометриялық функциялардың туындыларын табу; 10.4.1.14 - күрделі функцияның анықтамасын білу және оның туындысын табу; 10.4.1.15 - функцияның аралықта өсуінің (кемуінің) қажетті және жеткілікті шартын білу және қолдану; 10.4.1.16 - функцияның кризистік нүктелері мен экстремум нүктелерінің анықтамаларын және экстремумының бар болу шартын білу; 10.4.1.17 - функцияның кризистік нүктелері мен экстремум нүктелерін табу; 10.4.1.18 - туындының көмегімен функция қасиеттерін зерттеу және оның графигін салу; 10.4.1.19 - функцияның кесіндідегі ең үлкен және ең кіші мәндерін табу;</p>	<p>11.4.1.7 - айналу денесінің көлемін анықталған интеграл көмегімен есептеу формуласын білу және қолдану; 11.4.1.8 - дәрежелік функция анықтамасын білу және дәреже көрсеткішіне тәуелді дәрежелік функция графигін салу; 11.4.1.9 - нақты көрсеткішті дәрежелік функцияның туындысын табу ережелерін білу және қолдану; 11.4.1.10 - нақты көрсеткішті дәрежелік функцияның интегралын табу ережелерін білу және қолдану; 11.4.1.11 - көрсеткіштік функция анықтамасын білу және оның графигін салу; 11.4.1.12 - көрсеткіштік функцияның негізіне қатысты қасиеттерін білу; 11.4.1.13 - сан логарифмі, ондық және натурал логарифмдер анықтамаларын білу; 11.4.1.14 - логарифм қасиеттерін білу және оны логарифмдік өрнектерді түрлендіруде қолдану; 11.4.1.15 - логарифмдік функцияның анықтамасын, қасиеттерін білу және оның графигін салу; 11.4.1.16 - көрсеткіштік функцияның туындысы мен интегралын табу; 11.4.1.17 - логарифмдік функцияның туындысын табу;</p>
<p>2. Математикалық модельдеудің көмегімен есептер шығару</p>	
<p>10.4.2.</p>	<p>11.4.2.</p>
<p>10.4.2.1 - туындының геометриялық мағынасын білу; 10.4.2.2 - туындының физикалық мағынасын білу;</p>	

14. Осы оқу бағдарламасы жалпы орта білім беру деңгейінің қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы 10-11-сыныптарына арналған «Алгебра және анализ бастамалары» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

15. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

б) Кешкі мектептердің 9-11 сыныптарына арналған «Геометрия» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде сырттай оқыту түрі)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына

сәйкес әзірленген.

2. «Геометрия» пәнін оқыту маңызды болып табылады, себебі оны оқып-үйрену барысында математиканың практикалық маңыздылығы, тұлғаның логикалық және сыни тұрғыдан ойлау қабілетін қалыптастыру мен дамыту арқылы оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға мүмкіндік жасайды. Сондай-ақ, ғылыми-жаратылыстану пәндерін оқып-білуге қажетті математикалық білім мен білік негіздерін игеру қоршаған ортаның бір тұтастығы туралы түсінікті қалыптастыруға ықпал етеді.

3. Мақсаты: қазіргі замандағы қоғамда өзін еркін сезінуге адамға қажетті ойлау қасиеттерін қалыптастыру арқылы оқушылардың зияткерлік деңгейін дамыту; практикалық іс-әрекеттерде қолдануда, басқа пәндерді үйренуде, білім алуды жалғастыруда қажетті математикалық білімді меңгеру.

4. Міндеттері:

8) Геометрия бойынша математикалық білім, білік және дағдыларын қалыптастыру мен дамытуға жағдай жасау;

9) әр түрлі мәнмәтіндегі есептерді шешуде математикалық тілді және негізгі математикалық заңдарды қолдануға, сандық қатынастар мен кеңістіктік формаларды оқып білуге ықпал ету;

10) есептерді шешу мақсатында оқушылардың білімдерін математикалық модельдерді құруға және керісінше, шынайы процестерді сипаттайтын математикалық модельдерді суреттеп беруге бағыттау;

11) практикалық есептерді шешуде, алынған нәтижелерді бағалау мен олардың нақтылығын айқындауда лайықты математикалық әдістерді таңдап алу үшін логикалық және сыни тұрғыдан ойлауын, шығармашылық қабілеттерін дамыту;

12) коммуникативтік дағдыларын, оның ішінде, ақпаратты дұрыс және сауатты түрде беру, сонымен қатар әр түрлі ақпарат көздерінен, басылымдар мен электрондық құралдардан алынған ақпаратты қолдану қабілетін дамыту;

13) өздігінен және топта жұмыс істеуде қажетті тәуелсіздік, жауапкершілік, белсенділік, табандылық пен толеранттылық сияқты тұлғалық қасиеттерді дамыту;

14) геометрияны оқыту процесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану дағдыларын дамыту.

2-тарау. «Геометрия» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

5. «Геометрия» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

4) 9-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;

5) 10-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат;

6) 11-сынып – аптасына 1 сағат, оқу жылында – 34 сағат.

9. Оқу пәнінің білім мазмұны бөлімдерге бөлінген. Бұл бөлімдер күтілетін нәтижелер (біліктер немесе дағдылар, білім немесе түсініктер) түрінде берілген сыныптар бойынша оқу мақсаттарын қамтиды. Әр бөлім ішінде тізбектеліп жазылған оқу мақсаттары мұғалімге өз жұмысын жоспарлап, оқушылардың жетістіктерін бағалауға, сонымен қатар оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік жасайды.

10. «Геометрия» Оқу пәнінің мазмұны келесі бөлімдерді қамтиды:

- 5) геометриялық фигуралар туралы түсінік;
- 6) геометриялық фигуралардың өзара орналасуы;
- 7) метрикалық қатынастар;
- 8) векторлар және түрлендірулер.

3 тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

11. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші сан бөлім ретін, үшінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 9.2.4. кодында «9» - сынып, «2» - бөлім, «4» - оқу мақсатының реттік саны.

12. Білім алушыларға қойылатын талаптар:

9-сынып	10-сынып	11-сынып
1. Геометриялық фигуралар туралы түсінік		
9.1.	10.1	11.1.
9.1.1 доға ұзындығының формуласын білу және қолдану; 9.1.2 сектор мен сегмент ауданының формулаларын білу және қолдану; 9.1.3 іштей сызылған бұрыш анықтамасын және оның қасиеттерін білу; 9.1.4 дөңгелектегі кесінділердің пропорционалдылығы туралы теоремаларды білу және қолдану		11.1.1 - көпжақ анықтамасын және оның элементтерін білу; 11.1.2 - призманың анықтамасын, оның элементтері, призма түрлерін білу; оларды жазықтықта кескіндей алу; 11.1.3 - тікбұрышты параллелепипедтің анықтамасы мен қасиеттерін білу және оны жазықтықта кескіндеу; 11.1.4 - пирамиданың анықтамасын, оның элементтері, пирамида түрлерін білу; оларды жазықтықта кескіндей алу; 11.1.5 - қиық пирамиданың анықтамасын білу, оны жазықтықта кескіндей алу; 11.1.6 - дұрыс көпжақтың анықтамасын білу және дұрыс көпжақтардың түрлерін ажырату; 11.1.7 - цилиндрдің анықтамасын, оның элементтерін білу; цилиндрді жазықтықта кескіндей алу; 11.1.8 - конустың анықтамасын, оның элементтерін білу; конусты жазықтықта кескіндей алу; 11.1.9 - қиық конустың анықтамасын, оның элементтерін білу; қиық конусты жазықтықта кескіндей алу; 11.1.10 - сфера, шардың анықтамаларын білу; оларды жазықтықта кескіндей алу; 11.1.11 - көпжақтар мен айналу денелерінің жазбаларын жасай білу.
2. Геометриялық фигуралардың өзара орналасуы		
9.2.	10.2.	11.2.
9.2.1 шеңберге іштей және сырттай сызылған төртбұрыштардың қасиеттері мен белгілерін білу және қолдану; 9.2.2 дұрыс көпбұрыштардың анықтамасын және қасиеттерін білу; 9.2.3 дұрыс көпбұрыштарды салу; 9.2.4 дұрыс көпбұрышқа іштей және сырттай сызылған шеңберлердің радиустары	10.2.1 - стереометрия аксиомаларын, олардың салдарларын білу және оларды математикалық символдар арқылы жазып көрсету; 10.2.2 - кеңістіктегі параллель және айқас түзулердің анықтамаларын білу және оларды анықтау және кескіндеу;	11.2.1 - цилиндрдің, конустың және шардың жазықтықпен қималарын кескіндеу; 11.2.2 - сфера мен жазықтықтың өзара орналасуын білу;

<p>арасындағы байланысты білу және қолдану; 9.2.5 дұрыс көпбұрыштың қабырғаларын, периметрін, ауданын және оған іштей және сырттай сызылған шеңберлердің радиустарын байланыстыратын формулаларды білу және қолдану; 9.2.6 үшбұрыш медианаларының қасиеттерін білу және қолдану</p>	<p>10.2.3 - кеңістіктегі параллель түзулердің қасиеттерін білу және оларды есептер шығаруда қолдану; 10.2.4 - түзу мен жазықтықтың параллельдік және перпендикулярлық белгілерін, қасиеттерін білу және оларды есептер шығаруда қолдану; 10.2.5 - жазықтықтардың параллельдігі мен перпендикулярлығының белгілерін білу және оларды есептер шығаруда қолдану; 10.2.6 - кеңістіктегі екі түзу арасындағы бұрыш анықтамасын білу.</p>	
---	--	--

3. Метрикалық қатынастар

9.3.	10.3.	11.3.
<p>9.3.1 вектордың координаталарын табу; 9.3.2 вектордың ұзындығын табу; 9.3.3 координаталары мен берілген векторларға амалдар қолдану; 9.3.4 векторлардың скаляр көбейтіндісін және оның қасиеттерін білу және қолдану; 9.3.5 косинустар теоремасын білу және қолдану; 9.3.6 синустар теоремасын білу және қолдану; 9.3.7 іштей сызылған үшбұрыштың ауданын ($S = \frac{abc}{4R}$, мұндағы a, b, c – үшбұрыштың қабырғалары, R – сырттай сызылған шеңбер радиусы) және сырттай сызылған</p>	<p>10.3.1 - үш перпендикуляр туралы теореманы білу; 10.3.2 - түзу мен жазықтық арасындағы бұрыштың анықтамасын білу, кескіндей алу; 10.3.3 - жазықтықтар арасындағы бұрыштың (екіжақты бұрыш) анықтамасын білу, кескіндей алу; 10.3.4 - нүктеден жазықтыққа дейінгі және айқас түзулер арасындағы арақашықтықтарды таба білу; 10.3.5 – кеңістіктегі перпендикуляр, көлбеу және көлбеудің проекциясы анықтамаларын білу.</p>	<p>11.3.1 - призманың бүйір және толық бетінің аудандары формулаларын білу; 11.3.2 - пирамиданың (қиық пирамиданың) бүйір және толық бетінің аудандары формулаларын білу; 11.3.3 - көпжақтардың элементтерін таба білу; 11.3.4 - айналу денелерінің (цилиндр, конус, қиық конус, шар) элементтерін таба білу; 11.3.5 - цилиндрдің бүйір және толық беті аудандарының формулаларын білу; 11.3.6 - конустың бүйір және толық беті аудандарының формулаларын білу; 11.3.7 - қиық конустың бүйір және толық беті аудандарының формулаларын білу; 11.3.8 - сфера бетінің ауданын таба білу; 11.3.9 - кеңістік денелерінің көлемдерінің қасиеттерін білу және қолдану; 11.3.10 - призма көлемін табу формуласын қолдану; 11.3.11 - пирамида және қиық пирамида көлемдерін табу формулаларын қолдану; 11.3.12 - цилиндр көлемін табу формуласын қолдану; 11.3.13 - конус және қиық конус</p>

көпбұрыштың ауданының ($S = p \cdot r$, мұндағы r – іштей сызылған шеңбер радиусы, p – көпбұрыштың жарты периметрі) формуларын білу және қолдану		көлемдерін табу формулаларын қолдану; 11.3.14 - шар көлемін табу формуласын қолдану.
--	--	---

4. Векторлар және түрлендірулер		
9.4.	10.4.	11.4.
9.1.4.1 вектордың, коллинеар векторлардың, тең векторлардың, нөлдік вектордың, бірлік вектордың және вектор ұзындығының анықтамаларын білу; 9.1.4.2 векторларды қосу, векторды санға көбейту ережелерін білу және қолдану; 9.1.4.3 векторлардың коллинеарлық шартын қолдану; 9.1.4.4 векторды екі коллинеар емес векторлар бойынша жіктеу; 9.1.4.5 екі вектордың арасындағы бұрыштың анықтамасын білу; 9.1.4.6 векторлардың скаляр көбейтіндісін табу; 9.1.4.7 қозғалыстың түрлерін, композициясын және олардың қасиеттерін білу; 9.1.4.8 симметрия, параллель көшіру және бұру кезінде фигуралардың бейнелерін салу; 9.1.4.9 гомотетияның анықтамасын және қасиеттерін білу; 9.1.4.10 ұқсас фигуралардың анықтамасын және қасиеттерін білу; 9.1.4.11 үшбұрыштар ұқсастығы белгілерін білу және қолдану; 9.1.4.12 тікбұрышты үшбұрыштардың ұқсастығын білу және қолдану; 9.1.4.13 үшбұрыш биссектрисасының қасиетін білу және қолдану; 9.1.4.14 ұқсас фигуралардың аудандары және ұқсастық коэффициенті арасындағы тәуелділік формуласын білу 9.1.4.15 дұрыс көпбұрыштардың симметрияларын білу;	10.4.1 - кеңістіктегі тікбұрышты координаталар жүйесін жазықтықта кескіндей алу; 10.4.2 - кеңістіктегі екі нүкте арасындағы арақашықтықты таба білу; 10.4.3 - кеңістіктегі кесінді ортасының координаталарын таба білу; 10.4.4 - сфера теңдеуін білу; 10.4.5 - кеңістіктегі вектордың координаталарын және ұзындығын таба білу; 10.4.6 - кеңістіктегі коллинеар және компланар векторлардың анықтамаларын, векторлардың коллинеарлық шартын білу; 10.4.7 - векторларды қосу және азайтуды, векторды санға көбейтуді орындау	

13. Осы оқу бағдарламасы кешкі мектептердің 9-11 сыныптарына арналған «Геометрия» оқу пәні бойынша жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес (қазақ тілінде сырттай оқыту түрі) жүзеге асырылады.

14. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

7) Кешкі мектептердің 9-11-сыныптарға арналған «Информатика» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде сырттай оқыту түрі)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. «Информатика» пәніне оқытудың мақсаты оқушыларды негізгі біліммен, тиімді пайдалануға арналған қазіргі ақпараттық технологиялармен жүретін жұмыс дағдылары және қабылеттерімен қамтамасыз ету болып табылады.

3. Негізгі міндеттер:

8) оқушылардың ақпараттық үдерістердің қоғамдағы ролінің түсінігін, ақпараттық технологияларды адам іс-әрекетінің әр түрлі салаларында пайдаланудың техникалық мүмкіндіктері мен перспективаларын қалыптастыру;

9) оқушылардың ақпараттық технологияларды күнделікті өмірде, оқуда және келешек еңбек іс-әрекетінде тиімді қолдануларына әрекет ету;

10) оқушыларға жүйені талдауға, шешім, программалық қосымшалар жасауға, оларды дамытып жетілдіруге, сонымен қатар, өздерінің өнімдерін бағалауға мүмкіндік бере отырып, олардың компьютермен жұмыс істеудің негізгі қағидаларын түсінуін дамыту;

11) талдау, абстракция, модельдеу мен программалау арқылы оқушыларға әр түрлі тапсырмаларды шешуді үйрету;

12) оқушыларда логикалық, алгоритмдік, сонымен қатар, жалпылау мен үйлестік, тапсырмаларды құрамдас бөлікке ажырату мен ортақ заңдылықтарды бөлу, қойылған тапсырмаларды шешуге тиімді және рационалды тәсілдер табу мүмкіндіктерін қосатын есептік ойлауды дамыту;

13) оқушыларда ақпараттық мәдениетті қалыптастыру – жалпы ережелерді ұстану және жеке тұлға мен бүкіл қазақстандық әлеуметтің мүддесін көздеу;

14) оқушылардың ғылыми тілді меңгеруіне және пән бойынша ұғымдық аппаратты байытуға септік жасау.

2 – тарау. «Информатика» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Информатика» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 9-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

2) 10-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

3) 11-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

5. Оқу пәнінің мазмұны бағдарламаның пән бойынша оқыту бөлімдерінен тұрады. Әр бөлім бөлімшелерге бөлінген. Бөлімшелер күтілетін нәтиже, дағды немесе білік, білім немесе түсінік түрінде оқыту мақсаттарын қамтиды.

6. «Информатика» пәні бойынша бағдарламаның мазмұны:

9-сыныпта 4 бөлімді – компьютерлік жүйелер; ақпараттық процестер; компьютерлік ойлау; денсаулық және қауіпсіздік, ал 10-11 сыныптарда 3

бөлімді қамтиды – компьютерлік жүйелер; ақпараттық нысандарды құру және түрлендіру; ақпараттық үдерістер және жүйелер.

7. «Компьютерлік жүйелер» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: компьютердің құрылғылары; техникалық құралдар; программалық қамтамасыз ету; ақпараттық қауіпсіздік.

8. «Компьютерлік ойлау» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: модельдеу; алгоритмдер; программалау.

9. «Денсаулық және қауіпсіздік» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: эргономика; ақпараттық және онлайн қауіпсіздік.

10. «Ақпараттық нысандарды құру және түрлендіру» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: дизайн теориясы; мультимедиа; веб-жобалау; деректер қорын басқару жүйесіндегі деректер қоры.

11. «Ақпараттық үдерістер және жүйелер» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: ақпаратты ұсыну және өлшеу; ақпараттық нысандарды құру және түрлендіру; ақпараттық технологиялардың дамуының заманауи тенденциялары.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

12. Оқыту мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген.

13. Бағдарламада «оқыту мақсаттары» төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 9.2.1.4. кодында «9» – сынып, «2.1» – екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» – оқыту мақсатының реттік саны.

14. Білім алушыларға қойылатын мақсаттар:

9 сынып

1-бөлім. Компьютерлік жүйелер
1.1 Компьютердің құрылғылары
9.1.1.1 - компьютердің міндетіне қарай конфигурация сын таңдау.
1.2 Программалық қамтамасыз ету
9.1.2.1 - қолданушының қажеттілігіне байланысты программалық қамтамасыз етуді таңдау
1.3. Компьютерлік желілер
9.1.3.1 - бұлтты технологияларын қолдана отырып, құжаттармен бірлесе жұмыс істеуді ұйымдастыру
2-бөлім. Ақпараттық процестер
2.1 Ақпаратты ұсыну және өлшеу
9.2.1.1 - ақпараттың қасиеттерін анықтау (өзектілігі, нақтылығы, анықтығы, құндылығы және тағы басқа)
2.2. Ақпараттық нысандарды құру және түрлендіру
9.2.2.1 мәліметтер қоры, жазба, өріс терминдерін түсіндіру
9.2.2.2 - электронды кестеде мәліметтер қорын құру
3-бөлім. Компьютерлік ойлау
3.1. Модельдеу
9.3.1.1 электронды кестеде процесстердің моделін (физикалық, биологиялық, экономикалық) өңдеу және зерттеу
3.2 Алгоритмдер
9.3.2.1 - есепті әр түрлі әдістермен шығару, әрқайсысын сипаттау және тиімдісін таңдап алу;
9.3.2.2 - қойылған есептің нәтижесін бағалау

3.3. Программалау
9.3.3.1 - программаны өңдеудің кіріктірілген ортасынында цикл операторларын қолдана отырып программаны құрастыру(C/C++, Python, Delphi, Lazarus)
4. Денсаулық және қауіпсіздік
4.1. Эргономика
9.4.1.1 - компьютерді ұзақ уақыт бойы қолдануға байланысты қауіптерді сынап бағалау
4.2. Ақпараттық қауіпсіздік
9.4.2.1 - желіде жұмыс істеу барысында этикалық және құқықтық нормалардың бұзылу салдары туралы ой қорытып айту

10-11 сынып

1-бөлім. Компьютерлік жүйелер	
10-сынып	11-сынып
1.1 Техникалық құралдар	
10.1.1.1 перифериялық құрылғыларды қосу және баптау	11.1.1.1 ұялы құрылғылардың аппараттық қамтамасыз етудің негізгі компоненттерін атау және олардың қызметін түсіндіре алу (планшеттер, телефондар)
1.2 Программалық қамтамасыз ету	
10.1.2.1 қолданбалы программалық қамтамасыз етудің түрлері бойынша, таратылу тәсілі бойынша жіктеу 10.1.2.2 түрлі операциялық жүйелердің артықшылықтары мен кемшіліктерін атау	11.1.2.1 операциялық жүйенің утилиттерін қолдану
1.3 Ақпараттық қауіпсіздік	
10.1.3.1 “ақпараттық қауіпсіздік”, “құпиялылық” және “мәліметтердің біртұтастығы” түсініктерін сипаттау 10.1.3.2 қауіпсіздік шараларын, деректерді резервтік көшіру, шифрлауды, айнабетіндегідей көшірмелеу (зеркалирование) ұғымдары арқылы сипаттау 10.1.3.3 деректерді қорғау тәсілдерін қолдану туралы дәлел келтіру	11.1.3.1 ақпаратты немесе зияткерлік меншікті қорғау туралы заңдардан аргументтік дәлелдемелер келтіру (авторлық құқық туралы, ақпарат туралы, электрондық құжат және электрондық сандық қолтаңба туралы заңдар) 11.1.3.2 электрондық сандық қолтаңбаның және сертификаттың міндеттерін сипаттау 11.1.3.3 электрондық сандық қолтаңбаны электронды үкімет сайтында пайдалану
2-бөлім. Ақпараттық нысандарды құру және түрлендіру	
10-сынып	11-сынып
2.1 Дизайн теориясы	
10.2.1.1 “дизайн” және “қолайлылық” ұғымдарын түсіндіру 10.2.1.2 ақпаратты қабылдау қағидаларының жобада қалай жүзеге асыруға болатынын түсіндіру 10.2.1.3 «жақсы дизайн» қағидаларын жүзеге асыру (қарапайымдылық, қолайлылық және т.б.)	11.2.1.1 визуалды дизайнды түрлері бойынша жіктеу 11.2.1.2 веб-эргономика ерекшеліктерін есепке ала отырып, графикалық редакторда сайттың дизайн-макетін құру

2.2 Мультимедиа	
10.2.2.1 берілген параметрлер бойынша графикалық нысанды құру (логотип, баннер, веб-бетке арналған батырма, текстура және т.б.) 10.2.2.2 кілттік кадрлер бойынша веб-парақтарға анимация құру	11.2.2.1 бейне түсіру мен монтаж жасаудың негізгі қағидаларын сақтау 11.2.2.2 өз сценарийі бойынша, дыбыс, сурет, эффекттер және мәтін қосу арқылы, бейнеклипті монтаждау 11.2.2.3 бейнеклиптермен жұмыс жасайтын программалардың мүмкіндіктерін салыстыру
2.3 Веб-жобалау	
10.2.3.1 веб-редакторда веб-парақ құру 10.2.3.2 веб-сайтқа графикалық нысандарды және анимация орналастыру (логотип, баннер және т.с.с.)	11.2.3.1 сайт конструкторның қолдана отырып веб-сайт құру 11.2.3.2 веб-парақта мультимедианы орналастыру (дыбыс пен бейне) 11.2.3.3 веб-сайт құру әдістерін салыстыру 11.2.3.4 сайтты жылжыту әдістерін сипаттау 11.2.3.5 жоба нәтижелерін жариялау және тарату үшін файл алмастыруды қолдану
2.4 Деректер қорын басқару жүйесіндегі деректер қоры	
10.2.4.1 бір кестелі деректер қорын құру 10.2.4.2 деректер қорындағы деректерді сұрыптау және сүзгіден өткізу 10.2.4.3 деректерді енгізу формасын құру	11.2.4.1 конструкторды пайдаланып деректерді таңдау үшін сұрау салуды қалыптастыру; 11.2.4.2 алынған деректерді пайдалана отырып формаға келтірілген есептер құру; 11.2.4.3 деректер қорында бастапқы кілттер не үшін қолданылатынын түсіндір
3-бөлім. Ақпараттық үдерістер және жүйелер	
10-сынып	11-сынып
3.1 Ақпаратты ұсыну	
10.3.1.1 растрлы суреттерді екілік санау жүйесінде көрсету 10.3.1.2 графикалық файлдар форматтары арасындағы айырмашылықты түсіндіру 10.3.1.3 графикалық файлдарды түрлендірудің қажеттігін түсіндіру	11.3.1.1 дыбыстық файлдардың форматтары арасындағы айырмашылықты түсіндіру 11.3.1.2 бейне файл форматтары арасындағы айырмашылықты түсіндіру 11.3.1.3 дыбыстық және бейне файлдарды түрлендірудің және кодектерді қолданудың қажеттігін түсіндіру
3.2 Ақпараттық технологияның дамуының заманауи тенденциялары	
10.3.2.1 жасанды интеллект және эксперттік жүйелер туралы түсінік беру (анықтамасы, қолдану облысы) 10.3.2.2 эксперттік жүйелерді қолдану	11.3.2.1 ақпараттық технологияның дамуының заманауи тенденцияларын сипаттау

15. Осы оқу бағдарламасы кешкі мектептердің 9-11 сыныптарына арналған «Информатика» оқу пәнінен жалпы орта білім беру деңгейінің

жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес (қазақ тілінде сырттай оқыту түрі) жүзеге асырылады.

16. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

8) Кешкі мектептердің

9-11-сыныптарына арналған «Физика» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (сырқы оқыту формасы)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. 7-11-сыныптардағы физика курсының оқу мақсаты - білім алушылардың ғылыми дүниетанымдық негіздерін, әлемнің жаратылыстанымдық-ғылыми бейнесін тұтастай қабылдауын, өмірде маңызды практикалық мәселелерді шешуде табиғат құбылыстарын бақылау, жазу, талдау қабілеттерін қалыптастыру.

3. Мақсатқа сәйкес оқу пәнін оқытудың негізгі міндеттері мынадай болып табылады:

12) білім алушылардың әлемнің заманауи физикалық бейнесінің негізінде жатқан заңдылықтар мен принциптер туралы іргелі білімді, табиғатты танудың ғылыми әдістерді меңгеруіне ықпал ету;

13) білім алушылардың интеллектуалдық, ақпараттық, коммуникативтік және рефлексивтік мәдениетін дамытуға, физикалық экспериментті және зерттеу жұмыстарын орындау дағдыларын қалыптастыру;

14) оқу және зерттеу қызметіне жауапкершілікпен қарауға тәрбиелеу;

15) меңгерген дағдыларды табиғат ресурстарын пайдалану мен қоршаған ортаны қорғауда, қоғам мен адам өмірінің қауіпсіздігін қамтамасыз етуде қолдану.

3. «Физика» пәнінің оқу процесін ұйымдастыруға қойылатын талаптар

4. «Физика» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі: 9-11-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 36 сағатты құрайды.

5. Оқу пәнінің мазмұны 9 бөлімді қамтиды: механика; молекулалық физика; электр және магнетизм; тербелістер; толқындар; оптика; кванттық физика; нанотехнология және наноматериалдар; космология.

6. «Механика» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: кинематика; динамика; статика және гидростатика сақталу заңдары; гидродинамика.

7. «Молекулалық физика» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: молекулалық физика; газ заңдары; термодинамика негіздері; сұйық және қатты денелер.

8. «Электр және магнетизм» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: электростатика; тұрақты ток; әртүрлі ортадағы электр тогы, магнит өрісі; электромагниттік индукция.

9. «Тербелістер» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: механикалық тербелістер; электромагниттік тербелістер; айнымалы ток.

10. «Толқындар» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: электромагниттік толқындар.

11. «Оптика» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: толқындық оптика; геометриялық оптика.

12. «Кванттық физика» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: атомдық және кванттық физика; атом ядросының физикасы.

4. Оқу мақсаттарының жүйесі

13. Оқу мақсаттары әр бөлімше ішінде мұғалім мен білім алушыға болашақ қадамдары жөнінде өзара ой бөлісуге, оларды жоспарлау мен бағалауға мүмкіндік беретін бірізділік пен сабақтастықты көрсетеді. Бағдарламада «оқу мақсаттары» төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 9.2.1.4. кодында «9» - сынып, «2.1» - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» - оқу мақсатының реттік саны.

<u>Білім алушылар білуі тиіс:</u>
9-сынып
2.1 Кинематика негіздері
9.2.1.1 - материялық нүкте, санақ жүйесі, механикалық қозғалыстың салыстырмалылығы ұғымдарының мағынасын түсіндіру, жылдамдықтарды қосу және орын ауыстыру теоремаларын қолдану
9.2.1.2 - уақытқа тәуелділік графиктерінен орын ауыстыру, жылдамдық, үдеуді анықтау
9.2.1.3 - түзу сызықты теңайнымалы қозғалыс кезіндегі жылдамдық және үдеу формулаларын есептер шығаруда қолдану
9.2.1.4- тең үдемелі қозғалыс кезіндегі орын ауыстырудың және жылдамдықтың уақытқа тәуелділік графиктерін тұрғызу және оларды түсіндіру
9.2.1.5 - еркін түсуді сипаттау үшін теңайнымалы қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдану
9.2.1.6 - теңайнымалы және бірқалыпты қозғалыстың кинематикалық теңдеулерін қолдана отырып, горизонталь лақтырылған дененің қозғалысын сипаттау
9.2.1.7 - горизонталь лақтырылған дененің қозғалыс жылдамдығын анықтау
9.2.1.8 - дененің шеңбер бойымен бірқалыпты қозғалысын сызықтық және бұрыштық шамалар арқылы сипаттау
9.2.1.9 - сызықтық және бұрыштық жылдамдықты байланыстыратын өрнекті есептер шығаруда қолдану
9.2.1.10 центрге тартқыш үдеу формуласын есептер шығаруда қолдану
2.2 Динамика негіздері
9.2.2.1 - Ньютонның бірінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
9.2.2.2- Ньютонның екінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
9.2.2.3 - Ньютонның үшінші заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
9.2.2.4 - бүкіләлемдік тартылыс заңын тұжырымдау және оны есептер шығаруда қолдану
9.2.2.5 - үдеумен қозғалған дененің салмағын анықтау
9.2.2.6 - бірінші ғарыштық жылдамдықтың формуласын есептер шығаруда қолдану, ғарыш аппараттардың орбиталарын салыстыру,
9.2.2.7-тартылыс өрісіндегі дененің қозғалысын сипаттайтын шамаларды анықтау
2.3 Сақталу заңдары

9.2.3.1 - дене импульсі мен күш импульсін ажырату импульстің ,сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
9.2.3.2 - - табиғаттағы және техникадағы реактивті қозғалысқа мысалдар келтіру, Байқоңыр ғарыш айлағының аймақтық және халықаралық маңыздылығына баға беру
9.2.3.3 -механикалық жұмысты аналитикалық және графикалық тәсілмен анықтау, жұмыс пен энергияның байланысын түсіндіру
9.2.3.4 - энергияның сақталу заңын тұжырымдау және есептер шығаруда қолдану
2.5 Тербелістер мен толқындар
9.2.5.1 -еркін және еріксіз тербелістерге мысалдар келтіру
9.2.5.2 - формулалар-ды қолданып, период, жиілік, циклдік жиілікті анықтау
9.2.5.3 - тербелмелі процесте энергияның сақталу заңын сипаттау, әртүрлі тербелмелі жүйедегі тербелістің пайда болу себептерін түсіндіру;
9.2.5.4 - математикалық маятник периодының формуласынан еркін түсу үдеуін анықтау
9.2.5.5- еріксіз тербеліс амплитудасының мәжбүрлеуші күштің жиілігіне тәуелділігін график бойынша сипаттау
9.2.5.6 -толқын жылдамдығы, жиілігі және толқын ұзындығы формулаларын есеп шығаруда, қолдану көлденең және бойлық толқындарды салыстыру
9.2.5.7 -дыбыстың пайда болу және таралу шарттарын атау, дыбыс сипаттамаларын дыбыс толқындарының жиілігі және амплитудасымен сәйкестендіру
9.2.5.8 -резонанстың пайда болу шарттарын атау және оның қолданылуына мысалдар келтіру
4.4 Электромагниттік толқындар және тербеліс
9.4.4.1 - тербелмелі контурдағы еркін электромагниттік тербелістерді сапалы сипаттау, механикалық толқындар мен электромагниттік толқындардың ұқсастығы мен айырмашылығын салыстыру
9.4.4.2 -электро магниттік толқындар шкаласын сипаттау және әртүрлі диапазондағы толқындардың қолданылуына мысалдар келтіру
6.1 Атом мен атом ядросының құрылысы
9.6.1.1 - - жылулық сәуле шығару энергиясының температураға тәуелділігін сипаттау, Планк формуласын есептер шығаруда қолдану
9.6.1.2- фотоэффект құбылысын сипаттау және фотоэффект құбылысының техникада пайдаланылуына мысалдар келтіру, фотоэффект үшін Эйнштейн формуласын есептер шығаруда қолдану
9.6.1.3 - рентген сәулесін электромагниттік сәулелердің басқа түрлерімен салыстыру ,рентген сәулесін қолдануға мысалдар келтіру
9.6.1.4 - ядролық күштердің қасиеттерін сипаттау
6.2 Радиоактивтілік
9.6.2.1 - α , β және γ - сәулеленудің табиғаты мен қасиеттерін түсіндіру
9.6.2.2 - радиоактивті ыдыраудың ықтималдық сипатын түсіндіру, радиоактивті ыдырау заңын есептер шығаруда қолдану
9.6.2.3 - тізбекті ядролық реакциялардың өту шарттарын сипаттау ,радиациядан қорғану әдістерін сипаттау
6.3 Элементар бөлшектер
9.6.3.1 - элементар бөлшектерді жіктеу
7.2 Астрофизика элементтері
9.7.2.1-жұлдыздырдың жарқырауына әсер ететін факторларды атау-, аспан сферасының негізгі элементтерін атау
9.7.2.2 - әртүрлі ендіктегі жұлдыздардың шарықтау айырмашылығын түсіндіру жергілікті, белдеулік және бүкіләлемдік уақытты сәйкестендіру

9.7.2.3 - Кеплер заңдарының негізінде аспан денелерінің қозғалысын түсіндіру
8.1 Физиканың дүниетанымдық мәні
9.8.1.1 - адамның дүниетанымдық көзқарасының қалыптасуына физика және астрономияның дамуының әсерін түсіндіру, жаңа технологиялардың қоршаған ортаға әсерінің артықшылығы мен қауіптілігін бағалау

10-сынып	11-сынып
1.1 Кинематика	
10.1.1.1 - кинематика теңдеулерін қолдану және орын ауыстыру, жылдамдық, үдеудің графиктерін талдай білу	
10.1.1.2 - қисықсызықты қозғалысты сипаттайтын шамаларды анықтау	
1.2 Динамика	
10.1.2.1 - Ньютон заңдарын түсіну және теңәрекетті күшті табу	
10.1.2.2 - бүкіл әлемдік тартылыс заңын түсіну және ғарыш аппаратының қозғалысын сипаттау	
1.3 Статика және гидростатика	
10.1.3.1 - абсолют қатты дененің және денелер жүйесінің массалар центрін анықтау	
10.1.3.2 - Паскаль заңын сипаттау және оның қолданылуы	
10.1.3.3 - гидростатикалық қысым терминін түсіндіру	
1.4 Сақталу заңдары	
10.1.4.1 - сақталу заңдарын түсіндіру	
1.5 Гидродинамика	
10.1.5.1 - сұйықтар мен газдардың ағыстарын сипаттау	
10.1.5.2 - тәуелсіз, тәуелді және тұрақты физикалық шамаларды анықтау және физикалық шамалардың өлшеу дәлдігін ескереру	
2.1 Молекулалық кинетикалық теорияның негіздері	
10.2.1.1 - молекулалық кинетикалық теорияның негізгі қағидалары мен идеал газды сипаттау	
10.2.1.2 - қатты дененің, сұйықтың, газдың модельдерін молекулалық кинетикалық теорияның негізінде сипаттау	
2.2 Газ заңдары	
10.2.2.1 - идеал газ күйінің негізгі теңдеуін қолдану және изопроцестер графиктерін ажырату	
2.3 Термодинамика негіздері	
10.2.3.1 - термодинамиканың бірінші және екінші заңының мағынасын түсіндіру	
10.2.3.2 - жылу қозғалтқышының жұмыс істеу принципі мен қолданылуын сипаттау	
2.4 Сұйық және қатты денелер	
10.2.4.1 - ауаның салыстырмалы ылғалдылығын анықтау	
10.2.4.2 - сұйықтың беттік керілу құбылысының табиғатын түсіну және қылтүтіктік құбылыстардың өмірдегі маңызы	
3.1 Электростатика	
10.3.1.1 - электр өрісінің қасиетін талқылау және оның күштік сипаттамасын анықтау	
10.3.1.2 - электр өрісінің қозғалыстағы зарядтарға әсерін сипаттау;	
10.3.1.3 - гравитациялық және электростатикалық өрістердің қасиеттерін салыстыру	

10.3.1.4 - қарапайым электр тізбегіндегі конденсатордың ролі		
3.2 Тұрақты ток		
10.3.2.1 - ток көзінің электр қозғаушы күші мен ішкі кедергі ұғымын түсіну		
10.3.2.2 - сыртқы тізбектегі электр қозғаушы күші мен кернеу түсуінің айырмашылығын түсіну		
10.3.2.3- толық тізбек үшін Ом заңын қолдану және қысқа тұйықталудың салдарын түсіну		
10.3.2.4 - тұрмыстағы электр құралдарының жұмыс құны мен қуатына практикалық есептеулер жүргізу		
3.3 Әртүрлі ортадағы электр тогы		
10.3.3.1 - әртүрлі ортадағы электр тогының пайда болуын салыстыру		
10.3.3.2-жартылай өткізгішті құралдардың қолданылуына мысалдар келтіру		
10.3.3.3 - асқын өткізгіштік құбылысы мен практикалық қолданылуын сипаттау;		
3.4Магнит өрісі		
10. 3.4.1 - өткізгіштің магнит өрісін сипаттайтын шамаларды түсіну		
10. 3.4.2 - сол қол ережесін қолдануды және зарядталған бөлшектердің қозғалысы мен тогы бар өткізгішке магнит өрісінің әсерін сипаттау		
10. 3.4 .3 - магниттік материалдардың(неодим магниттер, датчиктер, сейсмометрлер, металл детекторлар) заманауи қолдану аймағын және олардың қолдану үрдісін талқылау		
3.5 Электромагниттік индукция		
10.3.5.1 - магнит ағыны өзгеруі салдарынан электр қозғаушы күштің пайда болуын түсіндіру		
10.3.5.2 - Ленц ережесін түсіндіру		
10.3.5.3 - электромагниттік құралдардың (электромагниттік реле, генератор, трансформатор) жұмыс істеу принципін түсіну		
10-сынып	11-сынып	
4.1 Механикалық тербелістер		
	11.4.1.1 - эксперименттік, аналитикалық және графиктік тәсілмен гармоникалық тербелісті ($x(t)$, $v(t)$, $a(t)$) зерттеу	
4.2 Электромагниттік тербелістер		
	11.4.2.1 - еркін және еріксіз тербелістердің пайда болу шарттарын сипаттау	
4.3 Айнымалы ток		
	11.4.3.1 - генератор моделін қолданып, айнымалы ток генераторының жұмыс істеу принципін зерттеу	
	11.4.3.2 - физикалық шамаларды (период, жиілік, кернеу, ток күші мен электр қозғаушы күшінің максималды және әсерлік мәндері) қолданып, айнымалы токты сипаттау	
	11.4.3.3 - резонанс шартын түсіндіру және оның қолданылуына мысал келтіру; резонанстық жиілікті есептеу	
	11.4.3.4 - электр энергиясын тасымалдау үшін жоғары кернеудегі айнымалы токтың экономикалық артықшылықтарын түсіндіру	
	11.4.3.5 - трансформатор орамасындағы орам санын эксперимент арқылы анықтау	
	11.4.3.6 - Қазақстандағы электр энергиясы көздерінің артықшылықтары мен кемшіліктерін бағалау	
5.1 Электромагниттік толқындар		
	11.5.1.1 - электромагниттік толқындардың пайда болу шарттарын түсіндіру және олардың қасиеттерін сипаттау	

	11.5.1.2 - жоғары жиілікті электромагниттік тербелістердің амплитудалық (АМ) және жиіліктік (FM) мен детектрленуін сипаттау;
	11.5.1.3-радиоқабылдағыштың жұмыс істеу принципін түсіндіру
	11.5.1.4 - аналогтықпен салыстырғанда сандық форматтағы сигналды берудің артықшылықтарын түсіндіру
	11.5.1.5- байланыс құралдарын жүйелеу және оларды жетілдірудің жолдарын ұсыну
6.1 Толқындық оптика	
	11.6.1.1 – жарық толқындарының интерференциясы және дифракциясы пайда болуын шарттарын сипаттау
	11.6.1.2 – дифракциялық торды толқын ұзындығын анықтау үшін қолдану
	11.6.1.3 - жарықтың поляризация құбылысын эксперимент арқылы зерттеу
6.2 Геометриялық оптика	
	11.6.2.1 - шынының сыну көрсеткішін эксперименттік жолмен анықтау; жарық сигналдарын тасымалдауда оптоалшықты технологияның артықшылығын түсіндіру
	11.6.2.3 - телескоп, микроскоп және лупадағы сәуленің жолын салу және түсіндіру
7.1 Кванттық физика	
	11.7.1.1 - электромагниттік сәулеленудің корпускулярлық-толқындық табиғатының дәлелдейтін мысалдар келтіру;
	11.7.1.2 - спектрлік талдау әдісін және оның қолданылуын сипаттау
	11.7.1.3 - электромагниттік сәулеленуді, олардың пайда болу табиғаты мен затпен әрекеттесуіне қарай ажырату
	11.7.1.4 - фотоэффектінің табиғатын түсіндіру және оны қолдануға мысалдар келтіру
	11.7.1.5 - компьютерлікжәне магниттік-резонанстық томографияны салыстыру
	11.7.1.6-лазер құрылғысының әсері мен қолданылуын түсіндіру;
7.2 Атом ядросының физикасы	
	11. 7.2.1- Табиғи радиоактивті ыдырау құбылысын (α , β және γ) және жартылай ыдырау периоды терминін түсіндіру
	11. 7.2.2- ядролық ыдырау және синтез процестерін түсіндіру
	11. 7.2.3 - радиоактивті материалдарды өңдеуді, қолдануды, сақтауды сипаттау
	11. 7.2.4 - ядролық реакторлардың құрылысы мен жұмыс істеу принципін сипаттау;
8.1 Нанотехнология және наноматериалдар	
	11.8.1.1- наноматериалдардың физикалық қасиеттерін және оларды алудың жолдарын, қолдануын түсіндіру
9.1 Космология	
	11.9.1.1 - жұлдыздардың жырақтылығы бойынша жіктелетінін, көрінерлік жұлдыздық шамамен және абсолют жұлдыздық шамамен сипатталатынын түсіндіру
	11.9.1.2 - қара құрдымдар, нейтронды жұлдыздар және аса жаңа жұлдыздардың қасиеттерін сипаттау
	11.9.1.3 - ара қашықтықты анықтау үшін қолданылатын «жаңа тәсілдерді» әдісін пайдалануды сипаттау
	11.9.1.4 - берілген астрономиялық бақылауларға сүйене отырып әлемнің ұлғаюы туралы болжамды талқылау
	11.9.1.5 - Хаббл заңын қолданып, Әлемнің жасын бағалай алу;

14. Осы оқу бағдарламасы 9-11-сыныптарға арналған «Физика» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

17. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

9) Кешкі (қазақ тілінде сырттай оқыту түріндегі) мектептердің 9-11-сыныптарына арналған жаңартылған мазмұндағы «Химия» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасы

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы №1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. «Химия» пәнін оқытудың мақсаты - білім алушыларға зат және олардың айналымы, білім алушыларға химиялық үдерістердің мағынасын, негізгі заңдар мен заңдылықтарды түсініп, оларды шынайы өмірде қауіпсіз қолдана алуға мүмкіндік беру.

3. Негізгі міндеттері:

Заттар және олардың бір-бірімен әрекеттесу заңдылығы туралы білім жүйесін қалыптастыру (фактілер, түсініктер, заңдар және теориялар); зияткерлік және экспериментальдық біліктер мен дағдылар түрінде іс-әрекеттердің танымал әдістерін жүзеге асыру тәжірибелерін қалыптастыру; қоғамның әрбір мүшесінің өмірлік проблемасын шешуге әсер ететін, «Химия» пәнінің жиынтық үлесі болып табылатын өзекті және пәндік құзіреттіліктің қалыптасуында көрінетін, қоршаған ортаға қарым-қатынасын көрсететін адам әрекетінің объектіге немесе қаражатқа құнды және сындарлы қарым-қатынас тәжірибесін қалыптастыру.

2-тарау. «Химия» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4.«Химия» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 9 сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

2) 10-сыныпта аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

3) 11-сыныпта аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

5. Пәннің базалық мазмұны 5 бөлімнен тұрады: Заттардың бөлшектері; химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары; химиялық реакциялардың энергетикасы; химия және қоршаған орта; химия және өмір.

6. «Заттардың бөлшектері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: атомдар, иондар және молекулалар; атом құрамы мен құрылысы; атомда электрондардың қозғалысы мен таралуы; химиялық байланыстардың түрлері.

7.«Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: периодтық заң мен периодтық жүйе;заттар массасының сақталу заңы; стандартты электрондық потенциалдар.

8. «Химиялық реакциялардың энергетикасы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: экзотермиялық және эндотермиялық

реакциялар; химиялық реакцияның жылдамдығы; химиялық тепе-теңдік; қышқылдар мен негіздер теориясы. Электродиттер ерітінділеріндегі иондық тепе-теңдіктер.

9. «Химия және қоршаған орта» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: жер химиясы; көміртек және оның қосылыстары.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

10. Бағдарламада «оқыту мақсаттары» төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 10.2.1.4. кодында «10»-сынып, «2.1» – екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» – оқыту мақсатының реттік саны.

11. Оқу мақсаттарының жүйесі әр сынып бойынша жазылған:

1) заттардың бөлшектері:

1.4 Химиялық байланыстардың түрлері
9-сынып
9.1.4.1 металдық байланыс пен металдық кристалдық тор жайындағы білімдерін қолданып металдардың қасиетін түсіндіре алу
9.1.4.2 галоген молекулаларының электрондық формулаларын білу, топта галогендер қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіну
9.1.4.3 аммиактың молекулалық, электрондық және құрылымдық формулаларын түсіндіру
9.1.4.4 азот қышқылының молекулалық, формуласын білу және атомдар арасындағы химиялық байланыстардың түзілуін түсіндіру

2) химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары:

2. 1. Периодтық заң мен химиялық элементтердің периодтық жүйесі
9-сынып
9.2.1.1 атом құрылысы негізінде сілтілік металдардың жалпы қасиеттерін түсіндіру
9.2.1.2 1 (I) және 2 (II) -топ металдарының жалпы қасиеттерін салыстыру және химиялық реакция теңдеулерін құрастыру
9.2.1.3 атом құрылысы негізінде алюминийдің қасиеттерін түсіндіру, оның маңызды қосылыстары мен құймаларының қолдану аймағын атау
9.2.1.4 1 (I), 2 (II), 13 (III) -топ металдарының жай және күрделі заттармен әрекеттесуіне байланысты тәжірибені жоспарлау және жүргізу
9.2.1.5 хлордың физикалық қасиеттерін сипаттау және металдармен, сутекпен және галогенидтермен реакция теңдеулерін құру
9.2.1.6 хлорсутек қышқылы ерітіндісінің химиялық қасиеттерін зерттеу және оның қолдану аясын білу
9.2.1.7 16 (VI) топ элементтерінің жалпы қасиеттерін сипаттау
9.2.1.8 8 күкірттің аллотропиялық түр өзгерістерінің физикалық қасиеттерін салыстыру
9.2.1.9 күкірттің (IV) және (VI) оксидтерінің физикалық және химиялық қасиеттерін салыстыру
9.2.1.10 азоттың қасиеттерін және табиғаттағы азот айналымын түсіндіру
9.2.1.11 аммиакты алу және қасиеттері мен қолданылуын түсіндіру
9.2.1.12 сұйылтылған және концентрлі азот қышқылының металдармен әрекеттесуінің ерекшелігін сипаттау және электронды баланс әдісімен реакция теңдеуін құрастыру
9.2.1.13 фосфор және оның қосылыстарының жалпы химиялық қасиеттерін түсіндіру
9.2.1.14 кремнийдің қолданылу аймағын және оның жартылай өткізгіш ретінде қолданылуын түсіндіру
2.2 Химиялық реакциялардың жіктелуі

9-сынып	
9.2.2.1 тотығу дәрежесі ұғымының мәнін түсіндіру және оны заттың формуласы бойынша анықтау	
9.2.2.2 тотығу және тотықсыздану үдерістері бір-бірімен байланысты екенін және бір мезгілде жүретіндігін түсіну	
9.2.2.3 электрондық баланс әдісімен тотығу-тотықсыздану реакцияларының коэффициенттерін қою	
2.3 Зат массасының сақталу заңы	
9-сынып	
9.2.3.1 әрекеттесуші заттардың біреуі артық берілген реакция теңдеулері бойынша есептеулер жүргізу	
9.2.3.2 қоспаның белгілі бір массалық үлесін құрайтын, басқа заттың массасы белгілі жағдайда реакция теңдеуі бойынша зат массасын есептеу	
3) химиядағы энергетика:	
3.2 Химиялық реакциялардың жылдамдығы	
9-сынып	
9.3.2.1 реакция жылдамдығы ұғымын түсіндіру, реакция жылдамдығына әсер ететін факторларды анықтау	
3.3 Химиялық тепе-теңдік	
9.3.3.1 қайтымды және қайтымсыз реакцияларды білу	
9.3.3.2 тепе-теңдікті динамикалық үдеріс ретінде сипаттау	
3.4 Қышқылдар мен негіздер теориясы	
9-сынып	
9.3.4.1 тұз гидролизінің теңдеуін молекулалық және иондық түрде құрастыру	
4) химия және қоршаған орта:	
4.1 Заттардың жіктелуі	
9-сынып	
9.4.1.1 электролиттер мен бейэлектролиттердің анықтамасын білу және мысалдар келтіру	
9.4.1.2 электролиттік диссоциация теориясының негізгі қағидаларын білу	
9.4.1.3 қышқыл, сілті, орта және қышқылдық тұздардың электролиттік диссоциациялану теңдеулерін құрастыру, күшті және әлсіз электролиттерге мысал келтіру және оларды ажырату, диссоциациялану дәрежесін анықтай білу	
4.2 Жер химиясы	
9-сынып	
9.4.2.1 қышқылдық жаңбырлардың пайда болу себебі мен экологияға тигізетін әсерін түсіндіру	
9.4.2.2 фосфор қосылыстарының Қазақстандағы кен орындарын атау	
9.4.2.3 минералды тыңайтқыштардың жіктелуін және олардың құрамына кіретін қоректік элементтерді білу	
9.4.2.4 Қазақстандағы металдардың кен орындарын атау және оларды өндіру процестерін, қоршаған ортаға әсерін түсіндіру	
9.4.2.5 кеннен металды алу үдерісін сипаттау	
4.3 Көміртекті және оның қосылыстары	
9-сынып	
9.4.3.1 органикалық қосылыстардың көптүрлілігінің себептерін түсіндіру	
9.4.3.2 көмірсутектердің және олардың туындыларының жіктелуін білу	
9.4.3.3 гомолог ұғымын және гомологтық айырмашылықты білу	
9.4.3.4 органикалық қосылыстардың негізгі кластары үшін IUPAC номенклатурасын	

қолдану
9.4.3.5 көмірсутектердің құрылымдық изомерлерінің формулаларын құрастыра алу және изомерия құбылысын білу
9.4.3.6 алкандардың химиялық қасиеттерін сипаттау және оны реакция теңдеулерімен дәлелдеу
9.4.3.7 этен мысалында алкендердің химиялық оқып үйрену
9.4.3.8 этин мысалында алкиндердің химиялық қасиеттерін оқып үйрену
9.4.3.9 бензолдың алынуы, қасиеттері және қолданылуын сипаттау
9.4.3.10 Қазақстандағы көмірдің, мұнайдың, табиғи газдың кен орындарын атау және оларды өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
9.4.3.11 мұнай фракцияларын және шикі мұнайды айдау өнімдерінің қолдану аймақтарын атау
9.4.3.12 спирттердің жіктелуін, метанол мен этанолдың қолданылуын түсіндіру
9.4.3.13 метанол мен этанолдың адам ағзасына физиологиялық әсерін түсіндіру
9.4.3.14 карбон қышқылдарының құрамын білу және сірке қышқылының химиялық қасиеттері мен қолданылуын сипаттау
9.4.3.15 күрделі эфирлер мен майлардың ерекшеліктері мен майлардың қызметін түсіндіру
9.4.3.16 сабынның алынуы мен оның қолданылуын білу, синтетикалық жуғыш заттардың қоршаған ортаға әсерін түсіндіру
9.4.3.17 көмірсулардың жіктелуін, биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру
9.4.3.18 нәруыздың биологиялық маңызы мен қызметін түсіндіру

5) химия және өмір:

5.1 Биохимия
9-сынып
9.5.1.1 адам ағзасының құрамына кіретін элементтерді атау және олардың маңызын түсіндіру
9.5.1.2 Қазақстан тұрғындарының типтік тамақтану рационасын зерттеу және теңгерімді тамақтану рационасын құрастыру
9.5.1.3 кальций мен темірдің адам ағзасындағы рөлін түсіндіру
9.5.1.4 қоршаған ортаның ауыр металдармен ластану көздерін атау және олардың ағзаларға әсерін түсіндіру

1. Заттардың бөлшектері

10-сынып	11-сынып
1.1 Атомдар, молекулалар және иондар	
1.2 Атомның құрамы мен құрылысы	
10.1.2.1 атом құрылысының заманауи теориясын білу	
10.1.2.2 s, p, d, f орбитальдарының пішінін ажырату;	
10.1.2.3 радиоактивтілік табиғатын және радиоактивті изотоптардың қолданылуын түсіндіру	
1.3 Атомда электрондардың қозғалысы және таралуы	
10.1.3.1 квант сандарының сипаттамасы мен мәндерін білу;	
10.1.3.2 электрон орбитальдарын толтыру ережелерін: минимальді энергия принципі, Паули принципі, Хунд ережесін білу	
1.4 Химиялық байланыстың түрлері	
10.1.4.1 донор-акцепторлы және алмасу механизмі бойынша ковалентті байланыстың түзілуін түсіндіру	
10.1.4.2 әртүрлі гибридтелу түрлерінің мәнін түсіндіру	
10.1.4.3 атомдардың электртерістілік ұғымының физикалық мәнін түсіндіру	
10.1.4.4 иондық байланыстың қарама-қарсы зарядталған иондардың	

<p>электростатикалық тартылуы нәтижесінде түзілетіндігін түсіну 10.1.4.5 металдық байланыстың табиғатын және оның металдардың физикалық қасиеттеріне әсерін түсіндіру 10.1.4.6 сутекті байланыстың түзілу механизмін түсіндіру</p>	
--	--

1. Химиялық реакциялардың жүру заңдылықтары

Білім алушылар орындауы тиіс		
	10-сынып	11-сынып
2.1 Периодтық заң және периодтық жүйе		
<p>10.2.1.1 периодтық заңның, валенттілік және атомның тотығу дәрежесі ұғымдарының физикалық мәнін түсіндіру 10.2.1.2 периодтық кестенің ашылуымен байланысты дамыған ғылымдардың негізгі бағыттарын тізімдеу 10.2.1.3 химиялық реакцияларды үдерістің бағыты бойынша жіктей білу 10.2.1.4 радиоактивті заттар ұғымын білу 10.2.1.5 Қазақстан энергетикалық потенциалында ядролық реакциялар мәнін түсіну 10.2.1.6 период және топта металл, бейметалл және олардың қосылыстарының қасиеттерінің өзгеру заңдылығын болжау 10.2.1.7 электрохимиялық кернеу қатарында металдардың орналасу принципін түсіну 10.2.1.8 металдар, бейметалдар және олардың қосылыстарының табиғатта таралуы туралы білу 10.2.1.9 s-элементтердің металдық, тотықсыздандырғыштық қасиеттерін салыстыру және реакция теңдеулерін құрастыру 10.2.1.10 натрий, калий және олардың маңызды қосылыстарының алыну әдістерін білу 10.2.1.11 кальций, магний және олардың қосылыстарының негізгі қасиеттерін сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру 10.2.1.12 атом құрылысы негізінде d-элементтердің периодтық жүйедегі орнын түсіндіру 10.2.1.13 мыс, мырыш және олардың маңызды қосылыстарының қасиеттерін және қолданылуын түсіндіру 10.2.1.14 хром және оның қосылыстарының қасиеттерін және қолданылуын түсіндіру 10.2.1.15 темір және оның қосылыстарының алынуын, тән физикалық және химиялық қасиеттерін сипаттау 10.2.1.16 темір (II), (III), мыс (II), мырыш, хром (III) гидроксидтерін тәжірибе жүзінде ала білу және олардың қышқыл және сілтілермен әрекеттесуін зерделеу 10.2.1.17 атом құрылысы көзқарасы тұрғысынан периодта және топта p-элементтердің қасиеттерінің өзгеру заңдылықтарын түсіндіру 10.2.1.18 алюминий оксиді және гидроксидінің екідайлы қасиеттерін оқып білу, оның құймаларының қолданылуын сипаттау; 10.2.1.19 көміртек, кремний және олардың қосылыстарының физикалық, химиялық қасиеттерін оқып білу 10.2.1.20 иіс газымен уланудың қалай жүретінін түсіндіру және алғашқы көмек көрсету әдістерін сипаттау 10.2.1.21 молекула құрылысы негізінде азоттың төмен химиялық белсенділігін түсіндіру 10.2.1.22 газтәрізді аммиактың және оның сулы ерітіндісінің химиялық</p>		

қасиеттерін және алынуын сипаттайтын реакция теңдеулерін құрастыру 10.2.1.23 топ бойынша галогендердің физикалық және химиялық қасиеттерінің өзгеру заңдылығын түсіндіру 10.2.1.24 тұз қышқылының химиялық қасиеттерін оқып білу және оның қолданылу аймағын білу 10.2.1.25 хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат-, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат- иондарына сапалық реакцияны білу; 10.2.1.26 күкірт қышқылын өнеркәсіптік өндірудің жанасу үдерісін сипаттау және оның өнеркәсіп үшін мәнін білу 10.2.1.27 аммиак және азот қышқылын өнеркәсіптік өндіру әдістерін және қолданылу саласын сипаттау	
2.2 Заттар массасының сақталу заңы	
10.2.2.2 металдар қатысуымен жүретін химиялық реакциялар теңдеуі бойынша есептер шығару	
2.3 Стандартты электрондық потенциалдар	
10.2.3.1 электронды баланс әдісін қолданып тотығу және тотықсыздану теңдеулерін құрастыра алу 10.2.3.2 ерітінді және балқыма арқылы электр тоғы өткен кезде жүретін үдерістерді оқу және түсіндіру 10.2.3.3 коррозия түрлерін, коррозияның болу себептерін білу 10.2.3.4 өнеркәсіпте металдарды алу әдістерін білу 10.2.3.5 шыны, цемент өндіру үдерісін және олардың қолданылуын сипаттау	

2. Химиялық реакциялардың энергетикасы

10-сынып	11-сынып
3.1 Экзотермиялық және эндотермиялық реакциялар	
10.3.1.1 жылу эффектісі бойынша химиялық реакцияларды жіктей алу	
3.2 Химиялық реакциялардың жылдамдығы	
10.3.2.1 химиялық реакция жылдамдығына температура, концентрация, қысымның әсерін тәжірибелік зерттеу 10.3.2.2 гомогенді және гетерогенді катализ механизмін түсіндіру 10.3.2.3 Қазақстанда катализдік химияның дамуын білу	
3.3 Химиялық тепе-теңдік	
10.3.3.1 химиялық тепе-теңдікке температура, концентрация және қысым өзгерісінің әсерін болжау	

2. Химия және қоршаған орта

10-сынып	11-сынып
4.1 Жер химиясы	
10.4.1.1 тірі ағзалардың іс- әрекетінде металдар және бейметалдардың биологиялық рөлін түсіндіру 10.4.1.2 натрий және калий қосылыстарының биологиялық рөлін түсіндіру 10.4.1.3 кальций және магнийдің биологиялық рөлін түсіндіру 10.4.1.4 судың кермектілігін және оны жою әдістерін түсіндіру 10.4.1.5 Қазақстанда таралған сілтілік және сілтілік жер металдардың табиғи қосылыстарын білу 10.4.1.6 Қазақстандағы мыс, мырыш, темір, хром және олардың қосылыстарының кен орындары атау 10.4.1.7 азот оксидтерінің атмосфераға, нитраттардың топырақ және су ресурстарына әсерін анализдеу 10.4.1.8 қышқыл жаңбырлардың қалыптасуындағы күкірт	11.4.1.1 «Жасыл химияның» 12 принципін білу және түсіндіру 11.4.1.2 атмосфера, гидросфера және литосфераның ластану көздерін білу 11.4.1.3 «парниктік эффект» пен озон қабатының бұзылу мәселелері

<p>диоксидінің ролін және оның қоршаған ортаға әсерін түсіндіру</p> <p>10.4.1.9 адам ағзасындағы йодтың биологиялық ролін білу және Қазақстан территориясында йод жетіспеушілігіне байланысты туындайтын ауруларды түсіндіру және осы мәселелерді шешу жолын ұсыну</p> <p>10.4.1.10 Қазақстандағы химиялық өндірістердің экологиялық мәселелерін түсіндіру</p> <p>10.4.1.11 химиялық және металлургиялық өндіріс қалдықтарының қоршаған ортаға әсерін бағалау</p>	<p>арасындағы айырмашылықты түсіндіру</p> <p>11.4.1.4 Қазақстан химиялық өнеркәсібінің әр түрлі саласындағы экологиялық мәселелерді болжау және оның шешу жолдарын ұсыну</p>
---	--

4.2 Көміртек және оның қосылыстары	
10-сынып	11-сынып
	<p>11.4.2.1 көмірсутектердегі көміртектің гибридизациясын зерделеу</p> <p>11.4.2.2 С-С байланысының түзілу қабілетін және көміртек атомының құрылыс ерекшеліктерін түсіндіру</p> <p>11.4.2.3 А.М. Бутлеровтың органикалық қосылыстар теориясының негізгі қағидаларын білу</p> <p>11.4.2.4 изомерлердің түрлерін атау және функционалдық топтар және класаралық изомерлерінің формулаларын құру</p> <p>11.4.2.5 бос радикалдар туралы ұғымды қалыптастыру, тірі ағзалар өміріндегі радикалдардың ролін білу</p> <p>11.4.2.6 гомологтық қатарлардың қалай түзілетіндігін түсіну</p> <p>11.4.2.7 қосылыстардың құрылымдық формулаларын құру және оларды IUPAC номенклатурасы бойынша атау</p> <p>11.4.2.8 органикалық қосылыстардың адам өміріндегі маңызын түсіну</p> <p>11.4.2.9 қазақстандық ғалымдардың органикалық химияны дамуындағы үлесі</p> <p>11.4.2.10 әртүрлі алкандардың жану үдерісін білу</p> <p>11.4.2.11 берілген жану өнімдері бойынша заттардың молекулалық формулаларын анықтау</p> <p>11.4.2.12 циклоалкандардың гомологтық қатарын, құрылысын, қасиеттерін қарастыру</p> <p>11.4.2.13 алкендердің алыну жолдарын, физикалық және химиялық қасиеттерін, құрылысын, гомологтық қатарын қарастыру</p> <p>11.4.2.14 полимерлену реакция теңдеулерін құра білу</p> <p>11.4.2.15 этиленнен этанолды алу және оның физикалық және химиялық қасиеттерін зерттеу</p> <p>11.4.2.16 алкадиендердің құрылысы, қасиеттерін білу;</p> <p>11.4.2.17 диендердің полимерлену реакциялары өнімдерінің шаростерженді модельдерін құрастыру (изопрен)</p> <p>11.4.2.18 алкиндердің алыну жолдарын, физикалық және химиялық қасиеттерін, құрылысын, гомологтық қатарын қарастыру</p> <p>11.4.2.19 бензолды және оның гомологтарын алу реакцияларының теңдеулерін құру;</p> <p>11.4.2.20 органикалық қосылыстардың негізгі кластарының генетикалық байланысының сызбанұсқасын құру</p> <p>11.4.2.21 көміртек қосылыстарын отын ретінде қолдануға болатынын білу;</p> <p>11.4.2.22 көмір, мұнай, табиғи газдардың Қазақстандағы кен орындарын карта бойынша анықтау;</p> <p>11.4.2.23 шикі мұнайды айдау үдерісінің маңызын түсіну және өндіру үдерісін</p>

сипаттау 11.4.2.24 спирттер, альдегидтер, кетондар, карбон қышқылдары, эфирлердің құрылымдық формулаларын құру және IUPAC бойынша атау 11.4.2.25 спирттердің құрылымдық, функционалдық топ, класаралық изомерлерінің формуларын құру және жіктелуін атау 11.4.2.26 спирттердің және фенолдың алу жолдарын білу 11.4.2.27 альдегидтер мен кетондардың құрылымдық формулаларын құру және оларды IUPAC бойынша атау 11.4.2.28 альдегидтер мен кетондарды алу реакция теңдеулерін құрастыру 11.4.2.29 синтетикалық жуғыш заттардан табиғатты қорғау қажеттігін түсіну 11.4.2.30 аминдердің номенклатурасы мен жіктелуін білу; 11.4.2.31 анилин, аминдар, аммиактың негізгі қасиеттері мен құрылымын салыстыру 11.4.2.32 кейбір полимерлер мен пластмассалардың қолдану аясын және қасиеттерін атау; 11.4.2.33 Қазақстанда өндірілетін полимерлердің түрлерін білу

5.Химия және өмір

5.1 Биохимия	
10 сынып	11- сынып
	11.5.1.1 жай және күрделі эфирлерді алу реакцияларының теңдеулерін құрастыру 11.5.1.2 майлардың құрамы мен құрылысын білу 11.5.1.3 глюкоза, фруктоза, рибоза, дезоксирибоза, сахароза, крахмал және целлюлоза молекулалары формулаларының айырмашылығын білу; 11.5.1.4 крахмал мен целлюлозаның құрылысы мен қасиеттерін салыстыру 11.5.1.5 аминқышқылдарын тривиалды және жүйелі номенклатуралар бойынша атауларын білу 11.5.1.6 нәруыздар гидролизі өнімдерін білу, нәруыздардың функциясын білу 11.5.1.7 нуклеин қышқылдары туралы жалпы ұғымды және олардың жіктелуін білу 11.5.1.8 дәрумендер мен гормондардың адам ағзасындағы функциясын сипаттау; 11.5.1.9 кейбір дәрумендердің табиғаттағы көздерін білу

12. Осы оқу бағдарламасы кешкі (қазақ тілінде сырттай оқыту түріндегі) мектептердің жаңартылған мазмұндағы 9-11-сыныптарына арналған «Химия» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

13. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

*10) Жалпы орта білім беру деңгейінің
кешкі мектептерге (қазақ тіліндегі күндізгі/сырттай оқу бөлімі) арналған
9-11-сыныптар үшін «Биология» пәнінен жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасы
1-тарау. Жалпы ережелер*

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы №1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. «Биология» оқу пәнінің мақсаты – білім алушылардың заман талаптарына сай білімдері мен біліктерін дамыту; өмірдің мәнін, дамуын, оның түрлі ұйымдасу деңгейлерінде көрініс табуын түсіну; өмірдің ең басты құндылық ретіндегі маңызын түсінетін жан-жақты дамыған тұлғаны дайындау.

3. Міндеттері:

1) табиғаттың даму заңдарын түсінуге негізделе отырып, адамның табиғаттағы рөлін анықтайтын маңызды биологиялық білімдер мен біліктер ауқымын кеңейту;

2) табиғаттың даму және тіршілігін жалғастыру заңдарын жаңа білімдерді алу, оларды ары қарай дамыту және тереңдету негізі және құралы ретінде пайдалану;

3) жүйені меңгеру барысында ғылым білім мен дүниетаным негіздерін; шығармашылық дербестік пен сын тұрғысынан ойлау қабілетін; зерттеушілік дағдыларын қалыптастыру;

4) әдеп мәселелерімен және қоғамның әлеуметтік өмірі мен еңбек әрекетіне тікелей қатысумен байланысты қоршаған шынайылықта еркін бағдарлануға мүмкіндік беретін, бастамашыл тұлғаның қасиеттерін дамыту;

5) білім алушылардың білім алуды және өздігінен білім алуды жалғастыруы үшін қажетті зияткерлік біліктерді дамыту.

2-тарау. «Биология» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Биология» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 9-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;

2) 10-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат;

3) 11-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағат

5. Оқу пәнінің мазмұны 4 бөлімді қамтиды:

1) тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері;

2) көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік. Эволюциялық даму;

3) ағза мен қоршаған орта;

4) қолданбалы кіріктірілген ғылымдар.

6. «Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: тірі ағзалардың көптүрлілігі, қоректену, заттардың тасымалдануы, тыныс алу, бөліп шығару, қозғалыс, координация және реттелу.

7. «Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік. Эволюциялық даму» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: көбею, жасушалық айналым, өсу және даму, тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары, селекция негіздері, эволюциялық даму.

8. «Ағза мен қоршаған орта» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: биосфера, экожүйе, популяция, экология және адам қызметінің қоршаған ортаға әсері.

9. «Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: молекулалық биология мен биохимия, жасушалық биология, микробиология және биотехнология, биомедицина және биоинформатика.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

10. Бағдарламада оқыту мақсаттарын пайдалану ыңғайлылығы үшін кодтау енгізілді. Кодта бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар – бөлім мен бөлімшенің, төртінші сан – оқыту мақсатының реттік санын білдіреді. Мысалы, 10.1.1.1. кодында «10» - сынып, «1.1» - бірінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «1» - оқыту мақсатының реттік саны.

11. Оқыту мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген.

Оқыту мақсаттары			
Бөлім1. Тірі ағзалардың көптүрлілігі, құрылымы мен қызметтері			
Бөлімше 1.1Тірі организмдердің әртүрлілігі			
9-сынып	10-сынып	11-сынып	
9.1.1.1 - әртүрлі түрлерді сипаттауда бинарлы номенклатураны қолдану.		10.1.1.1 - жер бетінде тіршіліктің қалыптасу кезеңдерін және сызбаларын сипаттау	-
Бөлімше 1.2 Қоректену			
9.1.2.1 - адамның асқорыту жолдарындағы үдерістерді сипаттау; 9.1.2.2 - ас қорыту үдерісіндегі органикалық заттар мен сәйкес ферменттердің арасындағы байланысты орнату.	-	11.1.2.1 фотосинтездің жарық кезеңінде өтетін үдерістерді түсіндіру; 11.1.2.2 фотосинтездің қараңғы кезеңінде өтетін үдерістерді түсіндіру; 11.1.2.3 фотосинтездің шектеуші факторларын түсіндіру; 11.1.2.4 фотосинтез және хемосинтез процестерінің ерекшеліктерін салыстыру	
Бөлімше 1.3 Заттардың тасымалдануы			
9.1.3.1 - активті және пассивті тасымалдарды салыстыру; 9.1.3.2 - өсімдіктердегі транспирация үдерісінің мәнін түсіндіру; 9.1.3.3 - сыртқы факторлардың флоэма арқылы заттардың тасымалдануына әсерін зерттеу.	10.1.3.1.беттік аудан мөлшерінің көлемге қатынасының мәнін есептеу және олардың заттарды тасымалдауға қатысты маңызын түсіндіру	11.1.3.1 натрий-калий сорғысы мысалында белсенді тасымалды түсіндіру; 11.1.3.2 түрлі концентрациялы тұз ерітінділеріндегі жасушалардың су потенциалын сипаттау	
Бөлімше 1.4 Тыныс алу			
9.1.4.1 - тыныс алу реакциясының химиялық теңдеуін пайдалана отырып, анаэробты және аэробты тыныс алуды салыстыру; 9.1.4.2 - бұлшықет қажуы және аэробты, анаэробты тыныс алу үдерістері арасындағы байланысты қарастыру	10.1.4.1 аденозинүшфосфаттың (АТФ)құрылысы мен қызметтерін сипаттау; 10.1.4.2 анаэробты және аэробты тыныс алу барысындағы аденозинүшфосфаттың синтезін салыстыру; 10.1.4.3 метоболизмнің түрлерін сипаттау; 10.1.4.4 энергетикалық алмасу кезеңдерін сипаттау 10.1.4.5 митохондрия құрылымдары мен жасушалық тынысалу үдерістерінің өзара байланысты орнату		
Бөлімше 1.5 Бөліп шығару			
9.1.5.1 - нефронның құрылысы мен қызметін сипаттау; 9.1.5.2 - фильтрация және несептің түзілуі үдерістерін сипаттау; 9.1.5.3 - зәр шығару жүйесі, бүйрек ауруларының алдын алу шараларын түсіндіру; 9.1.5.4 - әртүрлі ағзалардың мекен ету ортасы мен зат алмасуларының соңғы өнімдері арасындағы байланысты орнату		10.1.5.1 су мөлшерін реттеудегі антидиуретикалық гормонның (АДГ) рөлін түсіндіру	

Бөлімше 1.6 Қозғалыс		
9.1.6.1 - қол бұлшық еттерінің максимальды жұмыс күшін және күшке төзімділігін зерттеу.	10.1.6.1 көлденең жолақты бұлшықеттердің құрылымы мен бұлшықеттің жиырылу механизмін арасындағы байланысты түсіндіру; 10.1.6.2 жылдам және баяу жиырылатын бұлшықет талшықтарының ортақ қасиеттерін, орналасуы мен құрылысының байланысын орналастыру	
Бөлімше 1.7 Координация және реттеу		
9.1.7.1 - жүйке жасушасының құрылысы мен қызметі арасында байланыс орнату; 9.1.7.2 - жүйке ұлпалары мен оның құрылымдық бөліктерінің қызметтерін талдау; 9.1.7.3 - нейрогуморалды реттелудің механизмін түсіндіру; 9.1.7.4 – ағзаның ішкі ортасының тұрақтылығын ұстаудағы гомеостазды сақтаудың механизмін түсіндіру; 9.1.7.5 -өсімдіктердің өсуі мен дамуына әсер ететін заттардың әрекетін талдау.	10.1.7.1 жұлын мен мидың құрылысы мен қызметтерін оқып білу; 10.1.7.2 синапстың құрылысы мен қызметі арасындағы байланысты орнату	11.1.7.1 биологиядағы басқару жүйесін сипаттау; 11.1.7.2 гормондардың әрекет ету механизмін түсіндіру; 11.1.7.3 өсімдіктердің өсуіне стимуляторлардың (өсуді тездететін) әсер етуін зерделеу
Бөлім 2 Көбею, тұқым қуалаушылық, өзгергіштік, эволюциялық даму		
Бөлімше 2.1 Көбею		
9.2.1.1 - адамның жыныс жүйесінің құрылысын сипаттау; 9.2.1.2 - аталық және аналық жыныс жасушаларының құрылыс ерекшеліктерін зерттеу; 9.2.1.3 - жыныстық жетілу кезеңіндегі екінші реттік жыныстық белгілердің дамуын сипаттау; 9.2.1.4 - жыныстық жолмен таралатын аурулардың салдары мен алдын алу шараларын түсіндіру.		11.2.1.1. адам гаметогенезін түсіндіру; 11.2.1.2 сперматогенез бен оогенездің айырмашылығын түсіндіру
Бөлімше 2.2 Жасушалық цикл		
9.2.2.1 - жасушалық айналымның интерфаза кезеңіндегі жүретін үдерістерді түсіндіру; 9.2.2.2 - митоздың кезеңдерін сипаттау; 9.2.2.3 - мейоз кезеңдерін сипаттау; 9.2.2.4 - митоз бен мейоз үдерісін салыстыру.	10.2.2.1 өсімдіктер мен жануарлардағы гаметалардың қалыптасу ерекшелігін түсіндіру; 10.2.2.2 жасушалардың бақылауға бағынбайтын бөлінуі нәтижесінде обырдың түзілуін түсіндіру; 10.2.2.3 қартаю үдерісін түсіндіру	
Бөлімше 2.3 Өсу және даму		
9.2.3.1 - ұрықтың дамуындағы плацентаның маңызын түсіндіру; 9.2.3.2 - ұрық пен эмбрионның дамуын салыстыру; 9.2.3.3 - адам ұрығының дамуына шылым шегу, алкоголь мен басқа есірткілер әсерінің салдарын түсіндіру.		11.2.3.1 - бағаналы жасушалардың мамандану үдерісін және олардың практикалық қолданылуын түсіндіру
Бөлімше 2.4 Тұқым қуалаушылық пен өзгергіштік заңдылықтары		

<p>9.2.4.1 - генетиканың дамуымен қалыптасуындағы Мендель зерттеулерінің рөлін бағалау; 9.2.4.2 - моногибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін тұжырымдау және моногибридті будандастыруға есептер шығару; 9.2.4.3 - дигибридті будандастырудың цитологиялық негіздерін негіздерін дәлелдеу және есептер шығару; 9.2.4.4 - толық және толымсыз доминатты-ықты салыстыру; 9.2.4.5 - талдаушы шағылыстырудың маңыздылығын бағалау; 9.2.4.6 - жынысты анықтау теориясын сипаттау; 9.2.4.7 - жынысты анықтау кезінде хромосомалардың рөлін түсіндіретін сызба жасау; 9.2.4.8 - адамның қан тобының тұқымқуала-уын және қан топтарын анықтау механизмін түсіндіру; 9.2.4.9 - адам генетикасын зерттеудің негізгі әдістерін сипаттау; 9.2.4.10 - шежіре сызбасын құру.</p>	<p>10.2.4.1 модификациялық өзгергіштіктің заңдылықтарын түсіндіру; 10.2.4.2 дигибридті будандастыру, жыныспен тіркескен тұқым қуалаудың цитологиялық негіздерін есептер шығаруда қолдану; 10.2.4.3 аллельді және аллельді емес гендердің өзара әрекеттесуін салыстыру; 10.2.4.4 мутация типтері мен мутагенез себептерін зерттеу</p>	<p>11.2.4.1 Халық аралық «Адам геномы» жобасының маңызын талқылау</p>
<p>Бөлімше 2.5 Селекция негіздері</p>		
	<p>10.2.5.1 - селекция әдістері арқылы ауыл шаруашылық өсімдіктері мен жануарлардың қолтұқымдарын жақсарту тәсілдердің зерттеу</p>	
<p>Бөлімше 2.6 Эволюциялық даму</p>		
<p>9.2.5.1 - К. Линней мен Ж.Б. Ламарк еңбектерінің негізгі қағидаларын оқып зерттеу; 9.2.5.2 - эволюциялық ілімнің қалыптасуындағы Ч. Дарвин еңбектерінің рөлін түсіндіру; 9.2.5.3 - эволюцияның қозғаушы күштерін сипаттау; 9.2.5.4 - ағзалардың бейімделушілігіндегі табиғи сұрыпталудың рөлін сипаттау; 9.2.5.5 - түрдің құрылысы мен критерийлерін сипаттау; 9.2.5.6 - түр түзілу үдерісін түсіндіру; 9.2.5.7 - Жердегі тіршіліктің дамуының негізгі кезеңдерін оқып білу.</p>	<p>10.2.6.1 тұқымқуалайтын өзгергіштік пен эволюция арасындағы өзара байланысты түсіндіру; 10.2.6.2 эволюцияның дәлелдемелерін оқып-білу; 10.2.6.3 антропогенездің кезеңдерін атау 10.2.6.4 негізгі түр түзілудің механизмдерін жүйелеу</p>	
<p>Бөлім 3. Ағза мен қоршаған орта</p>		
<p>Бөлімше 3.1 Биосфера, экожүйе, популяция</p>		
<p>9.3.1.1 - энергия ағымының тиімділігін есептеу; 9.3.1.2 - энергия, биомасса және сандар пирамидаларын салыстыру; 9.3.1.3 - азот пен көміртек айналымының табиғаттағы сызбасын құру.</p>		<p>11.3.1.1 экожүйенің алуан түрлілігі мен тұрақтылығы арасындағы өзара байланысын орнату</p>
<p>Бөлімше 3.2 Адам іс-әрекетінің қоршаған ортаға әсері</p>		
<p>9.3.2.1 - пайдалы қазбалар өндірудің және қайта өндірудің қоршаған ортаға әсерін түсіндіру; 9.3.2.2 - пестицидтерді пайдаланудың, қоршаған ортаға мен адам денсаулығы әсерін түсіндіру; 9.3.2.3 - жылыжай эффектісінің тірі ағзаларға әсерін түсіндіру;</p>		<p>11.3.2.1 - мүмкін болатын климаттың жаһандық жылыну салдарына болжау; 11.3.2.2 Қазақстанның экологиялық проблемаларының шешу жолдарын</p>

9.3.2.4 - озон қабатының бұзылуының себептері мен салдарын түсіндіру.		ұсыну
Бөлім 4. Қолданбалы кіріктірілген ғылымдар		
Бөлімше 4.1 Молекулалық биология және биохимия		
9.4.1.1 - дезоксирибонуклеин қышқылы молекуласының қос шиыршықты құрылымын сипаттау; 9.4.1.2 - дезоксирибонуклеин қышқылының құрылымдық қағидалары негізінде үлгілеу.	10.4.1.1 Жердегі тіршілік үшін судың іргелі маңызын түсіндіру; 10.4.1.2 - көмірсуларды құрылымы, құрамы және қызметтері бойынша жіктеу; 10.4.1.3 майлардың химиялық құрылысы мен қызметтерін сипаттау; 10.4.1.4 нәруыздарды олардың құрылымы, құрамы, атқаратын қызметтері бойынша жіктеу, 10.4.1.5 рибонуклеин қышқылы типтерінің құрылысы мен қызметтерін ажырату; 10.4.1.6 рибонуклеин қыш-ылы және дезоксирибонуклеин қышқылы молекулаларының құрылысын салыстыру	11.4.1.1 антиген мен антидененің әрекеттесуін түсіндіру; 11.4.1.2 нәруыз биосинтезі үдерісінің кезеңдерін сипаттау; 11.4.1.3 генетикалық кодтың қасиеттерін түсіндіру
Бөлімше 4.2 Жасушалық биология		
9.4.2.1 - өсімдік және жануар жасушаларының негізгі бөліктерінің құрылысы мен қызметін түсіндіру.	10.4.2.1 электронды микроскоп арқылы көрінетін жасуша органоидтерінің құрылысы мен қызметтерінің ерекшеліктерін түсіндіру	11.4.2.1 микрофотография қолданып жасушалардың негізгі компоненттерін анықтау және сипаттау
Бөлімше 4.3 Биотехнология		
9.4.3.1 - инсулин өндіру мысалында биотехнологиялық үдерістің жалпы сызбасын сипаттау; 9.4.3.2- биотехнологияда өндірілетін өнімдерге мысал келтіру.	10.4.3.1 биотехнологияда қолданылатын тірі ағзалардың артықшылықтары мен кемшіліктерін талқылау	11.4.3.1 грамм «оң» және грамм «теріс» бактерияларды зерттеу; 11.4.3.2 рекомбинантты дезоксирибонуклеин қышқылын алу тәсілдерін түсіндіру; 11.4.3.3 ферменттерді медицинада, өнеркәсіпте қолдану мүмкіндігін талқылау
Бөлімше 4.4 Биомедицина және биоинформатика		
9.4.4.1 - тірі ағзалардағы электрлі үдерістерді зерттеу.	10.4.4.1 биомеханиканы робототехникада қолдалынуын оқып білу; 10.4.4.2 электрокардиограмманы қолдана отырып жүрек автоматиясы механизмін түсіндіру	11.4.4.1 электромагниттік және дыбыс толқындарының адам ағзасына әсерін түсіндіру; 11.4.4.2 биоинформатиканың рөлін сипаттау; 11.4.4.3 ауруларды диагностикалау және емдеуде моноклональды антиденелерді қолдануды түсіндіру

12. Осы оқу бағдарламасы жалпы орта білім беру деңгейінің 9-10-11-сыныптарға арналған «Биология» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

13. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

11) Кешкі мектептердің 9-11-сыныптарына арналған «География» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын сырттай оқу түрі)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. «География» пәнінің мақсаты – дүниенің географиялық бейнесін тұтас қабылдайтын, географиялық ойлау қабілеті дамыған, географияның әдістері мен тілін білетін және қолданатын, географиялық мәдениеті бар тұлға тәрбиелеу.

3. «География» пәнінің міндеттері:

1) географияның ғылыми пән ретіндегі рөлі мен оның қазіргі заманғы адамзат мәселелерін, сондай-ақ ғаламдық мәселелерді шешудегі әлеуетін түсінуге мүмкіндік беру;

2) оқушылардың бойында табиғат пен қоғам арасындағы өзара байланыстарға, осы байланыстардың кеңістіктік ерекшеліктеріне ғылыми көзқарастарды қалыптастыру;

3) қоғамдық өндірістің, табиғатты қорғау мен табиғатты тиімді пайдаланудың ғылыми-жаратылыстану, әлеуметтік-экономикалық негіздерін ашу;

4) оқушылардың география ғылымының түсініктері мен терминдерін меңгеруіне ықпал жасау;

5) географиялық білімді күнделікті өмірде, өз іс-тәжірибесінде пайдалану дағдыларын қалыптастыру.

2-тарау. «География» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «География» оқу пәні бойынша оқу жүктемесі:

1) 9-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды;

2) 10-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды;

3) 11-сыныпта – аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

5. «География» пәні оқу бағдарламасының мазмұны оқытудың бөлімдері арқылы ұйымдастырылған. Бөлімдер сыныптар бойынша күтілетін нәтиже түрінде берілген оқу мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

6. Әр бөлімшеде көрсетілген оқу мақсаттары, мұғалімге оқушыларды дамыту бойынша жұмысты жүйелі жоспарлауға, сонымен қатар олардың жетістіктерін бағалауға, оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

7. Оқу пәнінің 9-сыныптағы мазмұны 6 бөлімді қамтиды: географиялық зерттеу әдістері; картография және географиялық деректер базасы; физикалық география; әлеуметтік география; экономикалық география; елтану және саяси география негіздері.

8. «Географиялық зерттеу әдістері» бөлімі «Зерттеу және зерттеушілер» бөлімшесінен тұрады.

9. «Картография және географиялық деректер базасы» бөлімі «географиялық карталар», «географиялық деректер базасы» бөлімшелерінен тұрады.

10. «Физикалық география» бөлімі «литосфера», «атмосфера», «гидросфера», «биосфера», «табиғи-аумақтық кешендер» бөлімшелерінен тұрады.

11. «Әлеуметтік география» бөлімі «халықтар географиясы» бөлімшесінен тұрады.

12. «Экономикалық география» бөлімі «табиғи ресурстар», «әлеуметтік-экономикалық ресурстар», «дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы», «дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері» бөлімшелерінен тұрады.

13. «Елтану және саяси география негіздері» бөлімі «дүниежүзі елдері» бөлімшесін қамтиды.

14. Оқу пәнінің 10-11-сыныптардағы мазмұны 7 бөлімді қамтиды: географиялық зерттеу әдістері; картография және геоинформатика; табиғатты пайдалану және геоэкология; геоэкономика; геосаясат; елтану; адамзаттың ғаламдық проблемалары.

15. «Географиялық зерттеу әдістері» бөлімі «жалпы географиялық әдістер» бөлімшесінен тұрады

16. «Картография және геоинформатика» бөлімі «картография», «геоинформатика негіздері» бөлімшелерінен тұрады.

17. «Табиғатты пайдалану және геоэкология» бөлімі «табиғатты пайдалану», «геоэкологиялық зерттеу негіздері» бөлімшелерінен тұрады.

18. «Геоэкономика» бөлімі «геоэкономика негіздері» бөлімшесінен тұрады.

19. «Геосаясат» бөлімі «геосаясат негіздері» бөлімшесінен тұрады.

20. «Елтану» бөлімі «дүниежүзі аймақтары», «елдерді салыстыру әдістемесі» бөлімшелерінен тұрады.

21. «Адамзаттың ғаламдық проблемалары» бөлімі «ғаламдық проблемаларды шешу» бөлімшесінен тұрады.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

22. Бағдарламада оқыту мақсаттарын пайдалану ыңғайлылығы үшін кодтау енгізілді. Кодтық белгіде бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар – бөлім мен бөлімшенің, төртінші сан – оқыту мақсатының реттік санын білдіреді. Мысалы, 9.1.1.2. кодында «9» - сынып, «1.1» - бөлім және бөлімше, «2» - оқыту мақсатының реттік саны.

Білім алушылар білуі тиіс:
9-сынып
1. Географиялық зерттеу әдістері. 1.1 Зерттеулер және зерттеушілер
9.1.1.1 география ғылымының дамуына үлес қосқан қазақстандықтардың зерттеулері туралы баяндайды;
9.1.1.2 география ғылымының қазіргі заманғы өзекті зерттеу проблемаларын анықтайды;
9.1.1.3 қазақ халқының халықтық географиялық терминдерінің мағынасын түсіндіреді
2. Картография және географиялық деректер базасы. 2.1 Географиялық карталар

9.2.1.1 қазақстандық географиялық нысандарды карталардан көрсету барысында сипаттайды
2.2. Географиялық деректер базасы
9.2.2.1 жерді қашықтықтан зерделеудің маңыздылығы мен ерекшеліктерін түсіндіреді; 9.2.2.2 шаруашылық пен ғылым салаларында геоақпарат технологияларын қолданудың маңыздылығын сипаттайды
3. Физикалық география. 3.1 Литосфера
9.3.1.1 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде Қазақстанның жер бедерінің геологиялық тарихын және тектоникалық құрылымын анықтайды; 9.3.1.2 Қазақстанның басты орографиялық нысандарын сипаттайды; 9.3.1.3 қазақ оронимдерінің мағынасын түсіндіреді; 9.3.1.4 Қазақстанның минералды ресурстарының таралу заңдылықтарын анықтайды; 9.3.1.5 Қазақстанның минералды ресурстарына баға береді
3.2 Атмосфера
9.3.2.1 Қазақстан климатын қалыптастырушы факторларды және климаттық жағдайын талдайды; 9.3.2.2 Қазақстанның климаттық ресурстарын бағалайды; 9.3.2.3 жергілікті компонентті қосымша қамту негізінде қазақ халқының атмосфералық және климаттық құбылыс тарды номинациялау ерекшеліктерін анықтайды
3.3 Гидросфера
9.3.3.1 Қазақстанның ішкі суларын топтастырады және сипаттайды; 9.3.3.2 қазақ гидронимдерінің мағынасын түсіндіреді; 9.3.3.3 Қазақстанның су ресурстарына экономикалық және экологиялық баға береді; 9.3.3.4 Қазақстандағы су ресурстарының геосаяси проблемала рын жіктеп шешу жолдарын ұсынады: трансшекаралық өзендер, Каспий теңізінің мәртебесі
3.4 Биосфера
9.3.4.1 Қазақстанның табиғат зоналары мен биіктік белдеулеріне салыстырмалы талдау жасайды; 9.3.4.2 ерекше қорғалатын аумақтардың құрылу мақсатын түсіндіреді; 9.3.4.3 қазақтың табиғи хоронимдерінің мағынасын түсіндіреді
3.5 Табиғи-аумақтық кешендер
9.3.5.1 Қазақстанның ірі табиғи кешендерін жоспар бойынша сипаттайды; 9.3.5.2 қазақтың табиғи хоронимдерінің мағынасын түсіндіреді; 9.3.5.3 жергілікті компонент негізінде антропогендік факторлардың табиғат кешендеріне әсерін түсіндіреді
4. Әлеуметтік география. 4.1 Халық географиясы
9.4.1.1 Қазақстан халқының ұлттық және діни құрамын анықтайды; 9.4.1.2 дүниежүзі және Қазақстан халқы миграцияларының басты бағыттарын, себеп-салдарын түсіндіреді; 9.4.1.3 Қазақстанның еңбек ресурстарының сандық, сапалық құрамына баға береді; 9.4.1.4 Қазақстанның демографиялық жағдайын және демографиялық саясатын талдайды; 9.4.1.5 Қазақстандағы елді мекендерді жіктейді; 9.4.1.6 Қазақстандағы ойконимдердің мағынасын түсіндіреді; 9.4.1.7 урбандалу үдерісінің себеп-салдарын түсіндіреді; 9.4.1.8 Қазақстандағы урбандалу үдерісіне баға береді
5. Экономикалық география. 5.1 Табиғи ресурстар
9.5.1.1 Қазақстанның табиғи-ресурстық әлеуетін бағалайды; 9.5.1.2 Қазақстанның дайын өнім түрлері мен орталықтарын атайды; 9.5.1.3 табиғатты пайдалану үлгілері мен түрлерін топтастырады; 9.5.1.4 тұрақты дамудың белгілері мен бағыттарын сипаттайды; 9.5.1.5 Қазақстанда табиғатты пайдалану проблемаларын анықтап, шешу жолдарын

ұсынады
5.2 Әлеуметтік-экономикалық ресурстар
9.5.2.1 ғылыми-техникалық революция үдерісін, даму бағыттарын талдайды;
9.5.2.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде адам әлеуетінің даму индексі көрсеткіштерін анықтап, елдерді салыстырады;
9.5.2.3 Қазақстанның индустриялық-инновациялық даму бағыттарын анықтап, болжам жасайды;
9.5.2.4 Қазақстан аймақтарының инфрақұрылымын талдау негізінде, проблемаларды шешу жолдарын ұсынады
5.3 Дүниежүзілік шаруашылықтың салалық және аумақтық құрылымы
9.5.3.1 Қазақстан шаруашылығы салаларын жоспар бойынша сипаттайды;
9.5.3.2 Қазақстанның экономикалық аудандарының шаруашылық салаларын анықтап, мамандануын түсіндіреді
5.4 Дүниежүзілік шаруашылықтың даму үрдістері мен көрсеткіштері
9.5.4.1 дүниежүзілік шаруашылықтың субъектілерін сипаттайды;
9.5.4.2 халықаралық географиялық еңбек бөлінісінің мәнін анықтайды;
9.5.4.3 халықаралық экономикалық қатынас түрлерін жіктеп, сипаттайды;
9.5.4.4 дүниежүзілік шаруашылықтың модельдері мен аумақтық құрылымын талдайды;
9.5.4.5 Қазақстанның халықаралық экономикалық интеграциядағы мүдделері мен мақсаттарын, орнын анықтайды
6. Елтану және саяси география негіздері. 6.1 Дүниежүзі елдері
9.6.1.1 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде елдерді экономикалық даму деңгейі бойынша топтастырады;
9.6.1.2 қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде халықаралық ұйымдарды деңгейі және мақсаты бойынша топтастырады;
9.6.1.3 Қазақстан Республикасының әлеуметтік, экономикалық, саяси-географиялық жағдайына кешенді баға береді;
9.6.1.4 Қазақстан Республикасындағы саяси-әкімшілік хоронимдерінің мағынасын түсіндіреді

10-сынып		11-сынып	
1. Географиялық зерттеу әдістер. 1.1 Жалпы географиялық әдістер			
10.1.1.1 зерттеу тақырыбына сәйкес салыстыру әдістерін қолдану;		11.1.1.1 зерттеу тақырыбына сәйкес географиялық сараптама әдістерін қолдану;	
10.1.1.2 зерттеу тақырыбына сәйкес сандық әдістерді қолдану		11.1.1.2 зерттеу тақырыбына сәйкес эксперттік бағалау әдістерін қолдану	
2. Картография және геоинформатика. 2.1 Картография			
10.2.1.1 тақырыпқа сәйкес картографиялық әдістерді қолдану		11.2.1.1 карталарды оқу, олардың көмегімен географиялық объектілер мен аумақтардың орналасуын, сандық және сапалық көрсеткіштерін анықтау және талдау	
2.2 Геоинформатика негіздері			
10.2.2.1 Microsoft Excel бағдарламасының қолданумен тақырыпқа сәйкес географиялық деректер базасын құрастыру;		11.2.2.1 геоақпараттық әдістердің ерекшеліктерін түсіндіру;	
10.2.2.2 статистикалық деректердің нәтижелерін талдау		11.2.2.2 компьютерлік бағдарламаларды қолданумен тақырыпқа сәйкес географиялық деректер базасын құрастыру	
3. Табиғатты пайдалану және геоэкология. 3.1 Табиғатты пайдалану			
10.3.1.1 табиғатты пайдаланудың қажеттілігін түсіндіріп, түрлерін (шаруашылық тұрғысынан) анықтау;		11.3.1.1 шаруашылық және тұтыну салалары бойынша табиғатты пайдалануды реттеу механизмін талдау;	
10.3.1.2 табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға тигізетін әсерін анықтап, баға беру (жергілікті		11.3.1.2 табиғатты қорғау	

/ аймақтық компонент негізінде); 10.3.1.3 табиғатты пайдалану түрлерінің қоршаған ортаға тигізетін кері әсерін азайтудың жолдарын ұсыну (жергілікті / аймақтық компонент негізінде)	шараларының тиімділігіне баға беру(жергілікті/аймақтық компонентті қосымша қамту негізінде)
3.2 Геоэкологиялық зерттеулер негіздері	
10.3.2.1 геоэкологиялық зерттеулердің мәнін, мазмұнын, бағыттарын және негізгі категорияларын түсіндіру; 10.3.2.2 геосфералардың ластану деңгейін, себеп-салдарын зерттеу; 10.3.2.3 табиғатқа әсер ететін антропогендік факторларды топтастыру; 10.3.2.4 экологиялық проблемаларды шешудегі ғылыми-техникалық прогрестің рөлін анықтау; 10.3.2.5 Қазақстан аумағын экологиялық тұрғыдан аудандастыру негізінде экологиялық проблемаларды шешу жолдарын ұсыну	11.3.2.1 қоршаған ортаның антропогендік өзгерістерін жіктеу; 11.3.2.2 ластанған қоршаған ортаның адам өміріне тигізетін әсеріне баға беру (жергілікті/ аймақтық компонентті қосымша қамту негізінде); 11.3.2.3 қоршаған орта сапасын зерттеу (жергілікті / аймақтық компоненттің негізінде); 11.3.2.4 қоршаған орта сапасын арттыру жөнінде ұсыныстар әзірлеу (жергілікті/аймақтық компоненттің негізінде)
4. Геоэкономика. 4.1 Геоэкономика негіздері	
10.4.1.1 геоэкономиканың мақсаты мен міндеттерін, негізгі категорияларын түсіндіру; 10.4.1.2 елдер мен аймақтардың экономикалық дамуындағы географиялық кеңістіктің рөлін анықтау (қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде); 10.4.1.3 шаруашылық салаларын орналастыруда факторлар мен алғышарттардың жиынтығын талдау; 10.4.1.4 дүниежүзі елдерінің шаруашылық құрылымын бағалау; 10.4.1.5 дүниежүзі елдерін шаруашылық құрылымы бойынша жіктеу; 10.4.1.6 дүниежүзі шаруашылығының аумақтық модельдерін талдау; 10.4.1.7 дүниежүзі елдерін экономикалық даму деңгейі бойынша жіктеу; 10.4.1.8 дүниежүзі елдерінің экономикалық даму стратегияларына баға беру (қазақстандық компонентті қосымша қамту негізінде)	11.4.1.1 Қазақстан аймақтарын шаруашылығының салалық және аумақтық құрылымы мен экономикалық даму көрсеткіштері бойынша салыстырып талдау; 11.4.1.2 Қазақстан аймақтарының экономикалық даму әлеуетін анықтау (өз аймағы негізінде); 11.4.1.3 Қазақстан аймақтарын экономикалық тұрғыда дамыту жөнінде стратегиялардың жобаларын ұсыну (өз аймағы негізінде)
5. Геосаясат. 5.1 Геосаясат негіздері	
10.5.1.1 геосаясаттың мақсаты мен міндеттерін, негізгі категорияларын түсіндіру; 10.5.1.2 геосаясаттың негізгі объектілері мен субъектілерін анықтау; 10.5.1.3 түрлі көрсеткіштері бойынша ерекшеленген геосаяси аймақтарды анықтау; 10.5.1.4 геосаясаттағы физикалық-географиялық, экономика-лық, әлеуметтік, демографиялық, саяси, әскери, технологиялық факторлардың геосаясаттағы рөліне баға беру; 10.5.1.5 мемлекеттік аумақтың морфологиялық ерекшеліктерін талдау; 10.5.1.6 Қазақстан Республикасы мемлекеттік аумағының морфологиялық ерекшеліктеріне кешенді баға беру; 10.5.1.7 мемлекеттік шекараларды анықтау және белгілеу бойынша функциясын, түрлерін шараларын талдау;	11.5.1.1 қазіргі заманның геосаяси үдерістерін түсіндіру; 11.5.1.2 Қазақстан Республикасының геосаяси жағдайына кешенді баға беру; 11.5.1.3 Қазақстан Республикасының геосаяси қауіпсіздігіне әсер ететін факторларды

10.5.1.8 Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекараларын күшейту жөнінде негізгі көрсеткіштерін динамикасын және шараларды талдау	анықтау
6. Елтану. 6.1 Дүниежүзі аймақтары	
10.6.1.1 дүниежүзінің түрлі белгілер бойынша физикалық-географиялық, тарихи-мәдени, саяси-географиялық, геосаяси аудандарға бөлінуін түсіндіру	11.6.1.1 Қазақстан Республикасының физикалық-географиялық, тарихи-географиялық, және геосаяси аймақтарында орналасуын анықтау
6.2 Дүниежүзі елдерін салыстыру әдістері	
11.6.2.1 дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштерді анықтау; 10.6.2.2 дүниежүзі елдерін салыстыруда қолданылатын көрсеткіштердің бірін есептеу әдісін түсіндіру; 10.6.2.3 елдің рейтингте орналасқан орына әсер ететін географиялық, әлеуметтік, экономикалық және саяси факторларды анықтау (таңдау бойынша рейтингтің басында, ортасында және соңында орналасқан үш елдің мысалында)	11.6.2.1 жиынтық көрсеткіштер бойынша есептелінетін индекстер мен рейтингтердегі Қазақстан орнының динамикасын зерттеу (таңдау бойынша бір рейтингтің мысалында); 11.6.2.2 Қазақстанның жиынтық көрсеткіштер бойынша есептелінетін рейтингтерде орналасқан орына әсер ететін географиялық, әлеуметтік, экономикалық және саяси факторларды анықтау
7. Адамзаттың ғаламдық проблемалары. 7.1 Ғаламдық проблема-ларды шешу	
10.7.1.1 адамзаттың дамуындағы проблемаларын топтастыру; 10.7.1.2 ғаламдық проблемалардың себептері мен салдарын анықтап, топтастыру; 10.7.1.3 ғаламдық проблемалардың аумақтық көріністерін анықтау	11.7.1.1 Қазақстанның аумағында көрініс тапқан ғаламдық проблемаларды анықтау; 11.7.1.2 ғаламдық, оның ішінде Қазақстан аумағында байқалатын проблемаларды шешудің өзіндік жобасын ұсыну

23. Оқу бағдарламасы 9-11-сыныптарына арналған «География» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

24. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

*12) Кешкі мектептердің 9-11 сыныптарына арналған
«Қазақстан тарихы» пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу
бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын сырттай оқу түрі)*

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы №1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Оқу пәнінің мақсаты - отандық тарихтың негізгі оқиғалары мен процестерін оқыту негізінде білім алушылардың бойында ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтарды қалыптастыру, отансүйгіштік қасиеттерге баулу, қоғамдық іс-әрекеттерде түрлі дағдыларды меңгерген тұлға қалыптастыру.

3. Оқу пәнінің міндеттері:

1) Қазақстан аумағындағы қоғамның әртүрлі тарихи кезеңдеріндегі этникалық, әлеуметтік, экономикалық, саяси және мәдени дамуының негізгі мәселелері бойынша білім қалыптастыру;

2) тарихи қалыптасқан мәдени, ұлттық дәстүр, әлеуметтік және адамгершілік нормаларды білімалушылардың түсінуі негізінде оларда азаматтылық пен қазақстандық бірегейлікті, дүниетанымдық ұстанымдарды тәрбиелеу;

3) әлемдік тарихи процестегі Қазақстанның орны мен рөлі туралы жалпы тұтас түсінік қалыптастыру;

4) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени процестерді түсіну үшін тарихи білімдерін қолдана білу дағдыларын қалыптастыру;

5) коммуникативтік: өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық білдіру, түрлі деректерден алынған ақпараттарды қолдану дағдыларын қалыптастыру

2-тарау. «Қазақстан тарихы» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Қазақстан тарихы» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

9-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;

10-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;

11-сыныпта – аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

5. «Қазақстан тарихы» оқу пәнінен білім мазмұны бөлімдер арқылы қамтылған. Аталған бөлімдер сыныптар бойынша оқу мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

6. Оқу пәнінің білім мазмұны 9-сыныпта төрт бөлімді қамтиды: әлеуметтік қатынастардың дамуы; мәдениеттің дамуы; мемлекеттің дамуы; Қазақстанның экономикалық дамуы.

1) «Әлеуметтік қатынастардың дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: этникалық қатынастар; әлеуметтік қатынастар.

2) «Мәдениеттің дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: дүниетаным мен дін; өнер мен әдебиет; білім және ғылым.

3) «Мемлекеттің дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: мемлекеттің ішкі саясаты; мемлекеттің сыртқы саясаты.

4) «Қазақстанның экономикалық дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: шаруашылық; өндірістік қатынастар және сауда.

7. Оқу пәнінің білім мазмұны 10-сыныпта төрт бөлімді қамтиды: өркениет: даму ерекшеліктері; этникалық және әлеуметтік процестер; мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан; мәдениеттің дамуы.

1) Өркениет: даму ерекшеліктері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: Орталық Азия өркениеттері: саналуандылығы және мәдени ортақтығы; Ұлы дала өркениеті; Орталық Азия және әлемдік өркениет.

2) «Этникалық және әлеуметтік процестер» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: қазақ халқының шығу тегінің бастауы; дәстүрлі қазақ қоғамы: этникалық құрылымы және әлеуметтік ұйымдасуы.

3) «Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: Қазақстан аумағындағы ерте мемлекеттер; Ұлы

даланың көшпенді империялары; Қазақ хандығы - Орталық Азиядағы алғашқы ұлттық мемлекет; Тәуелсіздікке жол және ұлттық мемлекеттілікті жаңғырту.

4) «Мәдениеттің дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: қазақ халқының дәстүрлі мәдениеті - дала өркениетінің мұрасы; Кеңестік кезеңдегі Қазақстан мәдениеті; Ұлттық жаңғыру кезеңіндегі мәдениет;

8. Оқу пәнінің білім мазмұны 11-сыныпта төрт бөлімді қамтиды: өркениет: даму ерекшеліктері; саяси-құқықтық процестер; қоғамдық-саяси ойдың дамуы; білім мен ғылымның дамуы.

1) «Өркениет: даму ерекшеліктері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: қазақтардың тіршілікті қамтамасыз етудің дәстүрлі жүйесі; дала мен қала: өзара қарым-қатынас және өзара әсері; Қазақстанның қазіргі замандағы әлеуметтік-экономикалық дамуы.

2) «Саяси-құқықтық процестер» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: Қазақстанда полиэтникалық қоғамның қалыптасу тарихы. Қазақстан Республикасының этносаралық қатынастар саласындағы саясаты.

3) «Қоғамдық-саяси ойдың дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың эволюциясы; «Алаш» – қоғамдық ой және ұлттық идея; «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясы – ХХІ ғасырдағы Қазақстан қоғамын біріктіруші негізі.

4) «Білім мен ғылымның дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: ортағасырлық Қазақстанның ғылыми мұрасы; ХVIII-XX ғасырлардағы Қазақстандағы білім мен ғылымның дамуы; Қазіргі кезеңдегі Қазақстандық білім және ғылым жүйесі.

9. Оқу мақсаттары әр бөлімше ішінде мұғалім мен білім алушыға болашақ қадамдары жөнінде өзара ой бөлісуге, оларды жоспарлау мен бағалауға мүмкіндік беретін бірізділік пен сабақтастықты көрсетеді.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

10. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 9.2.1.2 кодында: «9» – сынып, «2.1.» – бөлім мен бөлімше, «2» – оқыту мақсатының реттік саны.

11. Білім алушыларға қойылатын мақсаттар:

Қазақстан тарихы
9- сынып: ХХ ғасырдың екінші жартысынан бүгінгі күнге дейін
1-бөлім. Әлеуметтік қатынастардың дамуы
1.1.Этникалық қатынастар
9.1.1.1 демографиялық өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын анықтау
9.1.1.2 Қазақстанның даму стратегиясындағы демографиялық саясаттың бағыттарын сипаттау
1.2 Әлеуметтік қатынастар
9.1.2.1 қазіргі кездегі Қазақстан халқының әлеуметтік жағдайын статистикалық мәліметтер негізінде түсіндіру
2-бөлім. Мәдениеттің дамуы
2.1 Дүниетаным мен дін

9.2.1.1 дәстүрлі және деструктивті діни ағымдар мен ұйымдардың іс-әрекетін анықтау
9.2.1.2 Қазақстан халқы Ассамблеясының дінаралық, этносаралық келісім мен ішкі тұрақтылықты нығайтудағы ықпалын сипаттау
9.2.1.3 «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының маңыздылығын түсіндіру
2.2. Өнер мен әдебиет
9.2.2.1 кеңестік әдебиет пен өнер туындыларында қоғамдық өмірдің бейнеленуін анықтау
9.2.2.2 қазіргі кездегі өнер мен әдебиеттің даму тенденцияларын айқындау
9.2.2.3 ұлттық құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған мемлекеттік бағдарламалардың қажеттілігін негіздеу («Мәдени мұра», «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» бағдарламалары)
2.3 Білім және ғылым
9.2.3.1 Е.Бекмахановтың Қазақстан тарихы ғылымына қосқан үлесін сипаттау
9.2.3.2 білім мен ғылым саласындағы мемлекеттік саясатты талдау
3-бөлім. Мемлекеттің дамуы
3.1. Мемлекеттің ішкі саясаты
9.3.1.1 қоғамдық-саяси өмірдің ерекшеліктерін түсіндіру
9.3.1.2 қоғамдық-саяси қайраткерлердің ұлттық мүддені қорғаудағы рөлін анықтау
9.3.1.3 Қазақстан Республикасы Конституциясын мемлекеттің тұрақты даму кепілі ретінде сипаттау
9.3.1.4 әміршіл-әкімшіл саясатқа қарсы халық наразылықтарына қорытынды жасау
9.3.1.5 1986 жылғы Желтоқсан оқиғасының тарихи маңызын сипаттау
9.3.1.6 Қазақстанның тәуелсіздік жолындағы алғашқы қадамдарын анықтау
9.3.1.7 өткен оқиғалармен сабақтастықты орнатып, тәуелсіз Қазақстанның жариялануының тарихи маңызын түсіндіру
9.3.1.8 Тәуелсіз Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуын сипаттау
9.3.1.9 ұзақ мерзімді мемлекеттік стратегияларды анықтау
9.3.1.10 Тәуелсіз мемлекеттің қалыптасуындағы Елбасы Н.Назарбаевтың рөлін айқындау
9.3.1.11 Астананы жаңа Қазақстанның өркендеуінің нышаны ретінде айқындау
3.2. Мемлекеттің сыртқы саясаты
9.3.2.1 XX ғасырдың екінші жартысындағы әскери-өнеркәсіп кешендерінің Қазақстанға тигізген зардаптарын анықтау
9.3.2.2 Қазақстан Республикасының халықаралық сахнада танылуын сипаттау
9.3.2.3 Қазақстанның аймақтық және халықаралық ұйымдарымен байланыстарын анықтау
9.3.2.4 қазақ диаспораларының тарихи Отанымен байланысының маңыздылығын айқындау
4-бөлім. Қазақстанның экономикалық дамуы
4.1 Шаруашылық
9.4.1.1 Кеңес үкіметі кезіндегі ауыл шаруашылығында орын алған өзгерістерді сипаттау
9.4.1.2 Кеңес үкіметі кезіндегі орын алған әлеуметтік-экономикалық мәселелерді анықтау

4.2 Өндірістік қатынастар және сауда
9.4.2.1 өнеркәсіптің ахуалын анықтау
9.4.2.2 нарықтық экономиканың өндірістік қатынастарға әсерін түсіндіру
9.4.2.3 Қазақстанның әлемдік экономикамен байланысын анықтау
9.4.2.4 сыртқы сауданың экономикаға әсерін анықтау

Қазақстан тарихы	
1- бөлім. Өркениет: даму ерекшеліктері	
10-сынып	11-сынып
10.1.1.1 «Орталық Азия» түсінігін аймақтың тарихи және географиялық ерекшеліктерін сипаттау үшін пайдалану	11.1.1.1 көшпелі мал шаруашылығы мен егіншіліктің ерекшеліктерін «тіршілікті қамтамасыз ету жүйесі», «қоныстану жүйесі», «экожүйе» ұғымдарын пайдалана отырып анықтау
10.1.1.2 әлемдік өркениеттегі Орталық Азияның ролін айқындау	11.1.1.2 этнографиялық материалдар негізінде қазақтарда қолөнер мен кәсіптердің дамуын сипаттау
10.1.1.3 Орталық Азия өркениеттерінің ежелгі ошақтарының ерекшеліктерін сипаттау	11.1.2.1 картаны пайдаланып, Ұлы Жібек жолының Қазақстан аумағындағы бағыттары мен жолдарын айқындау
10.1.2.1 картаны пайдаланып «Ұлы Дала» тарихи-географиялық аймағын анықтау	11.1.2.2 Қазақстан аумағында қалалардың пайда болуы мен дамуындағы Ұлы Жібек жолының ролін түсіндіру
10.1.2.2 тарихи дерек көздерді талдау негізінде «Ұлы Дала» ұғымының мәнін түсіндіру	11.1.2.3 сауда-экономикалық қарым-қатынастар жүйесіндегі көшпелі және отырықшы халықтың өзара қарым-қатынасын сипаттау
10.1.2.3 Ұлы дала өркениетінің пайда болуы мен қалыптасу ерекшеліктерін түсіндіру	11.1.2.4 дереккөздер негізінде көшпелі және отырықшы халықтың мәдени өзара әсерін анықтау
10.1.2.4 Қазақстан аумағындағы ежелгі археологиялық мәдениеттердің ерекшеліктерін сипаттау	11.1.3.1 XX ғасырда Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық даму бағыттарын анықтаған факторларды анықтау
10.1.2.5 Ұлы Дала көшпелі өркениетінің ерекшеліктерін сипаттау	11.1.3.2 Қазақстан Республикасы экономикасының даму кезеңдерін, олардың ерекшеліктерін анықтау
10.1.2.6 ерте көшпенділер өркениетінің әлемдік тарихи процестер барысына әсерін анықтау	
10.1.3.1 Орталық Азия халықтарының материалдық және рухани мәдениет жетістіктері негізінде адамзаттың дамуына қосқан үлесін сипаттау	
2-бөлім. Этникалық және әлеуметтік процестер	2-бөлім. Саяси-құқықтық процестер
10- сынып	11- сынып
10.2.1.1 этникалық процестердің сабақтас тығы негізінде Қазақстан аумағында этногенездің кезеңдерін айқындау	11.2.1.1 Қазақстан аумағындағы халықтың этникалық құрамының өзгеру кезеңдерін анықтау
10.2.2.1 қазақтардың ру-тайпалық	11.2.1.2 Кеңестік кезеңде Қазақстан

ұйымдасу түрінің қалыптасу алғышарттарын сипаттау	этностарының өзара мәдени әсерлесу ерекшеліктерін түсіндіру
10.2.2.2 қазақтардың ру-тайпалық құрылымының ерекшеліктерін ауызша тарихнама негізінде түсіндіру (шежіре, генеалогиялық аңыздар)	11.2.2.1 Қазақстандық заңнаманың және мемлекеттік бағдарламалардың негізінде көші-қон саясатының негізгі бағыттары мен басымдықтарын түсіндіру
10.2.2.3 қазақтардың ру-тайпалық ұйымдасуының біріктіруші рөлін түсіндіру	11.2.2.2 мемлекеттік стратегияларды және бағдарламаларды талдау негізінде ұлтаралық және конфессияаралық келісімнің қазақстандық үлгісін сипаттау
10.2.2.4 дәстүрлі қазақ қоғамындағы әлеуметтік институттардың функционалдық рөлін түсіндіру	11.2.2.3 Ұлттық бірлікті және қазақстандық бірегейлікті нығайтудағы Қазақстан халқы Ассамблеясының рөлін сипаттау
10.2.2.5 туған жердің мәдениеті, салт дәстүрінің маңызына баға беруде «мәдени-генетикалық код» ұғымын қолдану	
3- бөлім. Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан:	3- бөлім. Қоғамдық саяси ойдың дамуы
10- сынып	11- сынып
10.3.1.1 Қазақстанда мемлекеттіліктің қалыптасуының тарихи кезеңдерін түсіндіру	11.3.1.1 Қазақстандағы қоғамдық-саяси ойдың дамуына тарихи қайраткерлердің қосқан үлесін айқындау
10.3.1.2 Қазақстан территориясындағы ерте мемлекеттердің саяси құрылымының ерекшеліктерін сипаттау	11.3.1.2 Қазақ хандығы дәуіріндегі тарихи тұлғалардың қоғамдық-саяси идеяларын анықтау
10.3.2.1 ерте және дамыған ортағасырлардағы түркі мемлекеттерінің геосаяси белсенділігін сипаттау	11.3.1.3 Қазақ ұлттық мемлекеттілігінің тарихи тағдыры туралы «Зар-заман» өкілдерінің идеяларын түсіндіру
10.3.2.2 XIII -XV ғасырлардағы мемлекеттердің геосаяси белсенділігін сипаттау арқылы, олардың Еуразиядағы тарихи процестердің барысына әсер ету дәрежесін анықтау	11.3.1.4 XIX ғасырдағы қазақ ағартушыларының қоғамдық-саяси қызметін талдау
10.3.3.1 Ақ Орда және Қазақ хандығының тарихи сабақтастығын анықтау	11.3.2.1 «Алаш» ұлттық идеясының тарихи негіздерін анықтау
10.3.3.2 Қазақ хандығының құрылуын Қазақстан аумағындағы тарихи процестердің заңды нәтижесі ретінде түсіндіру	11.3.2.2 қазақ мемлекеттілігінің даму жолдары туралы ұлттық зиялылардың қоғамдық-саяси көзқарастарын салыстыра сипаттау
10.3.3.3 Қазақ хандығының саяси басқару институттарының ерекшеліктерін сипаттау	11.3.3.1 «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясының тарихи негіздерін анықтау
10.3.4.1 Қазақстанның мемлекеттік егемендігінен айрылуының себеп-салдарын анықтау	11.3.3.3 «Мәңгілік Ел» – патриоттық актісін» және «Қазақстандық бірегейлікті және бірлікті нығайту және дамыту тұжырымдамасын» зерттеу негізінде мемлекеттің идеология саласындағы саясатын түсіндіру
10.3.4.2 қазақ халқының мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру үшін жүргізген күресін сипаттау	
10.3.4.3 Түркістан (Қоқан) және Алаш автономиясы түрінде мемлекеттік егемендікті қалпына келтіру тарихын сипаттау	
10.3.4.4 Кеңестік кезеңдегі Қазақстанның қоғамдық-саяси дамуының	

жетістіктері мен қайшылықтарын талдау		
10.3.4.5 Ұлттық мемлекеттіліктің жаңғыртылуындағы Тұңғыш Президент Н.Ә. Назарбаевтың рөлін анықтау		
10.3.4.6 мемлекеттік стратегиялар мен бағдарламалардың мазмұнын зерттей отырып, Қазақстан Республикасының даму болашағын айқындау		
4- бөлім. Мәдениеттің дамуы		4- бөлім. Білім мен ғылымның дамуы
10 - сынып		11- сынып
10.4.1.1 қазақ халқының материалдық мәдениетінің маңызды жетістіктерін анықтау	11.4.1.1 әртүрлі тарихи кезеңдердегі ғылымның жетістіктерін анықтау	
10.4.1.2 қазақ халқының рухани-адамгершілік құндылықтарын сипаттау	11.4.1.2 ғылымның дамуына Қазақстан ортағасырлық ғалымдардың қосқан үлесін анықтау	
10.4.1.3 дала өркениетінің белгілі тарихи және мәдени ескерткіштерін айқындау	11.4.2.1 XVIII ғасырдағы -XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы ғылыми зерттеулердің негізгі бағыттарын түсіндіру	
10.4.1.4 Қазақ халқының мәдени мұрасындағы ауыз әдебиетінің маңызын анықтау	11.4.2.2 XIX-XX ғасырдың басында Қазақстан аумағында оқу орындарының дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықты анықтау	
10.4.1.5 фольклор және зерттеушілер еңбектерінің негізінде дәстүрлі музыкалық мәдениеттің бастаулары мен ерекшеліктерін анықтау	11.4.2.3 XIX-XX ғасырдың басындағы Қазақстандағы білім беру мекемелерін қызметтік ерекшеліктерін сипаттау	
10.4.2.1 Кеңестік дәуірдегі Қазақстанның мәдениет саласындағы жаңа бағыттарын және жанрларды анықтау	11.4.2.4 Қазақстандағы кеңестік білім беру жүйесін реформалауды талдау, жетістіктері мен қайшылықтарын анықтау	
10.4.2.2 кеңестік дәуірдегі мәдениеттің даму ерекшеліктерін, жетістіктері мен қайшылықтарды талдау	11.4.2.5 Қазақстан ғылымын дамытудағы Қазақ КСР Ғылым академиясының рөлін анықтау	
10.4.3.1 Қазақстан Республикасының мәдениет саласындағы жаңа бағыттарын және жанрларды сипаттау	11.4.2.6 Кеңестік кезеңде ғылымның дамуына Қазақстанның көрнекті ғалымдарының қосқан үлесін анықтау	
10.4.3.2 халықаралық мәдени кеңістікке кірігу процесін түсіндіру	11.4.3.1 Қазақстан Республикасының стратегиялары мен бағдарламаларын зерттеу негізінде білім және ғылым жүйесін жаңартудың алғышарттары мен маңызын анықтау	
10.4.3.3 халықтың тарихи мәдени мұрасының маңызын зерттеуде «Туған жер» ұғымын қолдану	11.4.3.2 әлемдік білім мен ғылым кеңістігіне ену үшін инновациялық ғылыми және білім беру ұйымдарын құрудың маңыздылығын сипаттау	
	11.4.3.3 Қазақстан Республикасының «Болашақ» халықаралық білім беру бағдарламасының елді жаңғыртудағы маңыздылығын талдау	

12. Осы оқу бағдарламасы 9-11-сыныптарына арналған «Қазақстан тарихы» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

13. Тоқсандағы бөлімдер және бөлім ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

**13) Кешкі мектептердің 9-11- сыныптарына арналған
«Дүниежүзі тарихы» пәнінен жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын сырттай оқу түрі)**

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. Оқу пәнінің мақсаты - дүниежүзі тарихының негізгі оқиғалары мен процестерін оқу негізінде тарихи санасы қалыптасқан, азаматтық-патриоттық қасиеттерге ие, басқа елдердің тарихы мен мәдениетіне құрметпен қарайтын ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды құрметтейтін, тарихи білім мен дағдыларын оқу процесінде және әлеуметтік жағдайда белсенді қолдана алатын тұлға қалыптастыру.

3. Оқу пәнінің міндеттері:

1) тарихи кезеңдегі қоғамдағы негізгі этникалық, әлеуметтік, экономикалық, саяси, мәдени мәселелер туралы білімдерді қалыптастыру;

2) тарихи кезеңдер бойы адамзат қалыптастырған патриотизмді, толеранттылықты, гуманистік ғұрыптар мен демократиялық құндылықтарды құрметтеуге тәрбиелеу;

3) әлемдік-тарихи процесс туралы толық біртұтас білім қалыптастыру;

4) қазіргі кездегі саяси, әлеуметтік-экономикалық және мәдени мәселелерді ұғыну үшін тарихи білімдері мен дағдыларын қолдана білу қабілетін дамыту;

5) коммуникативтік дағдыларды дамыту: өз ойын ауызша және жазбаша түрде анық жеткізе білу, топта жұмыс жасау, деректерден алынған ақпараттарды пайдалану.

2-тарау. «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4.«Дүниежүзі тарихы» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

9-сыныпта аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;

10-сыныпта аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты;

11-сыныпта аптасына 1 сағат, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

5. «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінің білім мазмұны бөлімдер арқылы қамтылған. Аталған бөлімдер сынып бойынша оқу мақсаттарын қамтитын бөлімшелерден тұрады.

6. Оқу пәнінің білім мазмұны 9-сыныпта төрт бөлімді қамтиды: әлеуметтік қатынастардың дамуы; мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі; саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі; экономикалық қатынастардың дамуы.

1) «Әлеуметтік қатынастардың дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: әлеуметтік құрылымдар; әлеуметтік өзара әрекеттестік.

2) «Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: дін; өнер; философиялық жүйелер; ғылым.

3) «Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі» бөлімі келесі

бөлімшелерден тұрады: мемлекет: белгілері, құрылымы және басқару тәртібі; империялар, соғыстар, көтерілістер мен революциялар.

4) «Экономикалық қатынастардың дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: шаруашылық жүйелер: эволюция және өзара әрекеттестік; экономикалық жүйелердің тарихи үлгілері.

7. Оқу пәнінің білім мазмұны 10-сыныпта төрт бөлімді қамтиды: өркениет: даму ерекшеліктері; этникалық және әлеуметтік процестер; мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан; мәдениеттің дамуы.

1) «Өркениет: даму ерекшеліктері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: өркениет: зерттеудің теориялары мен әдістері; өркениеттердің жіктелуі; әлем өркениеттерінің тарихы; өркениеттердің өзара әрекеттесуі.

2) «Этникалық және әлеуметтік процестер» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: антропогенез және этногенез; әлем тарихындағы этносаралық қатынастар; қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формалары.

3) «Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: мемлекеттің тарихи типтері, формалары және саяси режимдер; әлем тарихының барысына әсер еткен әскери-саяси оқиғалар; революциялар қоғам өзгеруінің бір факторы ретінде.

4) «Мәдениеттің дамуы.» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: адамзаттың мәдени мұрасын сақтап қалу жолдары; өнер – қоғам дамуының бейнесі; қазіргі қоғамның рухани-адамгершілік құндылықтары.

8. Оқу пәнінің білім мазмұны 11-сыныпта төрт бөлімді қамтиды: өркениет: даму ерекшеліктері; саяси-құқықтық процестер; қоғамдық-саяси ойдың дамуы; білім мен ғылымның дамуы.

1) «Өркениет: даму ерекшеліктері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: экономикалық жүйелердің тарихи типтері: өзгеріс пен сабақтастық; мемлекеттердің экономикалық дамуына табиғи-географиялық фактордың әсері; қазіргі кезеңде әлем елдерінің экономикалық даму деңгейі бойынша жіктелуі.

2) «Саяси-құқықтық процестер» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам; әлемнің қазіргі саяси жүйесі; қазіргі кездегі бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтау мәселесі.

3) «Қоғамдық-саяси ойдың дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: жаңа заман және қазіргі кездегі қоғамдық ойдың эволюциясы; XX ғасырдағы бостандық пен әділеттілік үшін күресушілер; XX ғасырдағы- XXI ғасырдың басындағы көрнекті саясаткер-реформаторлар.

4) «Білім мен ғылымның дамуы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: білім алу бүкіл адамзаттық құндылық ретінде; ғылыми-техникалық прогресс; қазіргі заманғы ғылыми технологиялар.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

9. Бағдарламада, оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 9.2.1.2 кодында: «9» – сынып, «2.1.» – бөлім мен бөлімше, «2» – оқыту мақсатының реттік саны.

10. Білім алушыларға қойылатын мақсаттар:

Дүниежүзі тарихы. 9-сынып.
XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасыр Франция, Германия, Ұлыбритания, АҚШ, Қытай, Үндістан, КСРО және Ресей, Корея, Жапония, араб елдері
1-бөлім. Әлеуметтік қатынастардың дамуы
1.1 Әлеуметтік құрылымдар
9.1.1.1 социалистік даму жолынан бас тартуға байланысты әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді анықтау
1.2.Әлеуметтік өзара әрекеттестік
9.1.2.1 батыс және шығыс мемлекеттеріндегі әлеуметтік құрылымның ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау
9.1.2.2 әлемнің жетекші және дамушы мемлекеттеріндегі халықтың өмір сүру деңгейіне әсер ететін факторларды анықтау
9.1.2.3 жаһандану процесіне байланысты қазіргі әлемдегі әлеуметтік өзгерістерді сипаттау (еңбек миграциясы, әлеуметтік интеграция)
9.1.2.4 қоғамдық сананы қалыптастыруда бұқаралық ақпарат құралдарының рөлін анықтау
2-бөлім. Мәдениеттің дамуы мен өзара әрекеттестігі
XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасыр Франция, Германия, Англия, АҚШ, Қытай, Жапония, Италия, Үндістан, Ресей, КСРО, араб елдері
2.1.Дін
9.2.1.1 қоғам өміріндегі дәстүрлі және деструктивті діни ұйымдардың іс-әрекетін талдау
9.2.1.2 адамзаттың өркениетті даму жолдарын қалыптас тырудағы әлемдік діндердің рөлін анықтау
2.2.Өнер
9.2.2.1 XX ғасырдың екінші жартысы - XXI ғасырдың басындағы бұқаралық мәдениеттің қоғамның рухани дамуына ықпалын сипаттау
9.2.2.2 ақпараттық қоғам жағдайындағы көркем шығармашылықтың жаңа түрлерінің қалыптасуын анықтау
2.3.Философиялық жүйелер
9.2.3.1 түрлі философиялық көзқарастардың қазіргі қоғамдық өмірге ықпалын анықтау
9.2.3.2 адам құқықтарын қорғау идеяларының қазіргі халықаралық құқық қорғау ұйымдарының қызметіне ықпалын сипаттау
9.2.3.3 жаһандану жағдайында ұлттық мәдени құндылықтарды сақтаудың маңыздылығын дәлелдеу
2.4.Ғылым
9.2.4.1 ғылыми-техникалық революцияның әлеуметтік және экологиялық салдарын сипаттау
9.2.4.2 жаһандық мәселелерді шешуде ғылым мен білімнің маңызы туралы қорытынды жасау
9.2.4.3 ғылыми жаңалықтардың (генетика, микробиология, ақпараттық технологиялар, нанотехнологиялар, ядролық физика) қоғам дамуына ықпалын түсіндіру
3-бөлім. Саяси жүйелердің дамуы мен өзара әрекеттестігі
Франция, Германия, Англия, АҚШ, Қытай, Италия, Үндістан, Ресей, КСРО, араб елдері, Корея, Сингапур, Швеция, Малайзия, Жапония
3.1 Мемлекет: белгілері, құрылымы және басқару тәртібі
9.3.1.1 «Мемлекеттік әл-ауқаттылық» ұғымын 1970 – 1980 жылдардағы әлеуметтік саладағы өзгерістерді сипаттау үшін қолдану

9.3.1.2 Еуропа мен Азияның жетекші мемлекеттеріндегі конституциялық-құқықтық идеологияның қалыптасу жолдарын анықтау (Жалпыға бірдей адам құқығы Декларациясы Еуропаның Қауіпсіздік пен Ынтымақтастық Ұйымы, Еурокеңес, Гаагадағы Халықаралық сот)
9.3.1.3 мемлекеттердің тарихи даму заңдылықтарын анықтау
9.3.1.4 тұлғаның тарихтағы рөлін бағалау
3.2 Империялар, соғыстар, көтерілістер және революциялар
9.3.2.1 отаршылдық жүйе күйреуінің себептері мен салдарын талдау
9.3.2.2 «қырғи қабақ соғыс» ұғымын түсіндіру үшін тарихи оқиғаларды талдау
9.3.2.3 тарихи фактілер мен картаға сүйене отырып, әскери-саяси одақтар НАТО және ВШҰ-ның қарсылығын сипаттау
9.3.2.4 «қырғи қабақ соғыстан» кейін әлемдегі интеграциялық және дезинтеграциялық процестерді айқындау
9.3.2.5 аймақтық шиеленістердің себептері мен салдарын анықтау
9.3.2.6 халықаралық шиеленістерді реттеудегі БҰҰ-ның қызметін сипаттау
9.3.2.7 қазіргі кездегі халықаралық лаңкестік және экстремизм проблемасын талдау
9.3.2.8 XX ғасырдың екінші жартысында әлемнің саяси картасындағы өзгерістерді айқындау
4- бөлім. Экономикалық қатынастардың дамуы
Франция, Германия, АҚШ, Қытай, Италия, Үндістан, КСРО, Ресей, Араб елдері, Корея, Сингапур, Швеция, Малайзия, Жапония
4.1. Шаруашылық жүйелер: эволюция және өзара әрекеттестік
9.4.1.1 XX ғасырдың 70-жылдарындағы жұмыссыздықтың себеп-салдарын анықтау
9.4.1.2 «инфляция», «дағдарыс», «стагнация» ұғымдарын пайдалана отырып, XX ғасырдың екінші жартысындағы мемлекеттердің экономикалық дамуын сипаттау
9.4.1.3 жаһандану жағдайындағы экономикалық интеграцияның маңызын айқындау
9.4.1.4 социалистік шаруашылық жүйесінің дамуындағы қарама-қайшылықтарды анықтау
9.4.1.5 Оңтүстік -Шығыс Азия мемлекеттерінің қарқынды экономикалық дамуына ықпал ететін негізгі факторларды анықтау
4.2 Экономикалық жүйелердің тарихи үлгілері
9.4.2.1 экономикалық жүйелердің тиімділігін негіздеу

10-11-сыныптар:

1-бөлім. Өркениет: даму ерекшеліктері	
10- сынып	11- сынып
10.1.1.1 тарихи оқиғаларды, процестер мен құбылыстарды түсіндіру үшін «өркениет», «өркениет типі» терминдерін қолдану	11.1.1.1 экономикалық жүйелердің тарихи типтерінің белгілерін түсіндіре отырып оларды жіктеу
10.1.2.1 өркениеттің дәстүрлі түрінің ерекшеліктерін түсіндіру	11.1.1.2 мемлекеттердің мысалында экономиканың дәстүрлі (аграрлы) түріне тән белгілерін анықтау
10.1.2.2 шаруашылық қызмет пен өркениеттік даму арасындағы байланысты анықтау	11.1.1.3 экономикалық жүйелердің түрлері туралы білімдерін пайдалана отырып, экономикалық дамудың ерекшеліктерін түсіндіру
10.1.2.3 өркениеттің индустриалды түрінің ерекшеліктерін түсіндіру	11.1.1.4 елдердің мысалында нарықтық экономикаға тән белгілерді анықтау
10.1.2.4 өркениеттің постиндустриалды дамуының ерекшеліктерін түсіндіру	11.1.1.5 мемлекеттердің мысалында жоспарлы (социалистік) экономикаға тән белгілерін анықтау

10.1.2.5 ақпараттық технологиялардың қазіргі өркениеттің дамуына әсерін анықтау	11.1.1.6 экономиканың аралас түріне тән белгілерді анықтай отырып, оған көшудің себептерін сипаттау
10.1.3.1 ежелгі өркениеттердің ерекшеліктерін оларға тән белгілерін салыстырмалы талдау негізінде анықтау	11.1.2.1 мемлекеттер мен аймақтардың шаруашылық мамандануының қалыптасуындағы табиғи-географиялық фактордың рөлін негіздеу
10.1.3.2 ежелгі өркениеттердің дамуына діни наным-сенімдердің әсерін анықтау	11.1.2.2 қазіргі заман тарихында шектеуші табиғи-географиялық факторлар жағдайындағы мемлекеттердің сәтті экономикалық дамуының мысалдарын тұжырымдау
10.1.3.3 аймақтардың өркениеттік ерекшеліктер трансформациясының себептерін анықтау	11.1.3.1 мемлекеттер мен аймақтардың әркелкі экономикалық дамуының тарихи алғышарттарын анықтау
10.1.3.4 әлемдік діндердің даму кезеңдері мен ерекшеліктерін сипаттау	11.1.3.2 өлшемшарттар негізінде мемлекеттерді экономикалық даму деңгейі бойынша жіктеу
10.1.3.5 қазіргі кездегі өркениет жағдайында әлемдік діндердің даму тенденцияларын анықтау	11.1.3.3 мемлекеттер мен аймақтардың кедейшілік пен экономикалық артта қалушылыққа төтеп берудегі халықаралық ұйымдардың рөлін анықтау
10.1.3.6 қазіргі кездегі деструктивті діни ұйымдар мен ағымдардың қоғамға әсерін сипаттау	
10.1.4.1 әлемдік сауданың өркениет дамуындағы рөлін анықтау	
10.1.4.2 әлемдік экономиканың дамуындағы халықаралық ұйымдардың рөлін анықтау	
10.1.4.3 қазіргі өркениеттің дамуындағы дипломатияның рөлін анықтау	
10.1.4.4 ежелгі және орта ғасырлардағы жаулап алушылық жорықтардың себептерін түсіндіру	
10.1.4.5 отаршыл экспансия мен қазіргі замандағы жаһандық мәселелердің себеп-салдарлық байланысын анықтау	
10.1.4.6 қазіргі өркениеттің даму контекстінде әскери қақтығыстардың ерекшеліктері мен салдарларын анықтау	
10.1.4.7 өркениеттердің жетістіктерін зерттей отырып, мәдениеттердің өзара әрекеттестігі мен өзара ықпалын анықтау	
10.1.4.8 жаһанданудың жағымды және жағымсыз жақтарын анықтай отырып, оның қоғамның рухани дамуына әсерін сипаттау	
2- бөлім. Этникалық және әлеуметтік процестер	2- бөлім. Саяси-құқықтық процестер
10- сынып	11-сынып
10.2.1.1 антропогенездің теорияларын жүйелеу және тұжырымдау	11.2.1.1 құқықтық мемлекеттің қалыптасуының алғышарттарын айқындау
10.2.1.2 этногенездің теорияларын жүйелеу және тұжырымдау	11.2.1.2 құқықтық мемлекеттің қалыптасу жолдарын талдау
10.2.1.3 Л.Н. Гумилевтің этностардың пайда болуы мен дамуы туралы ғылыми көзқарастарының ерекшеліктерін сипаттау	11.2.1.3 қазіргі кездегі адам құқықтарының Жалпы Декларациясының маңызын сипаттау

10.2.1.4 әлем картасын пайдалана отырып әртүрлі тарихи кезеңдердегі этникалық процестерді түсіндіру	11.2.1.4 құқықтық мемлекет пен азаматтық қоғамның құрылуының байланысын анықтау
10.2.1.5 жаһандану жағдайындағы этникалық және мәдени әртүрлілікті сақтаудың маңызын сипаттау	11.2.1.5 азаматтық қоғамның қалыптасуы мен дамуындағы үкіметтік емес ұйымдардың рөлін анықтау
10.2.2.1 ұлтаралық қақтығыстардың пайда болуының себеп-салдарлық байланысын анықтау	11.2.2.1 Ялта-Потсдам халықаралық қатынастар жүйесінің ыдырау себептерін анықтау
10.2.2.2 қазіргі кездегі ұлтаралық қатынастарды сипаттау	11.2.2.2 әлемнің биполярлы жүйесінің ерекшеліктерін сипаттау
10.2.2.3 ұлтаралық қатынастарды реттеудегі халықаралық ұйымдардың рөлін анықтау	11.2.2.3 тарихи оқиғалар, процестер мен құбылыстарды талдау негізінде қазіргі кездегі халықаралық қатынастардың даму тенденцияларын сипаттау
10.2.2.4 ұлтаралық келісімнің қазақстандық үлгісінің мысалында этностар арасындағы бейбіт әрекеттестіктің мүмкіндігін айқындау	11.2.3.1 сепаратизм, экстремизм және халықаралық лаңкестіктің таралу себептері мен салдарларын анықтау
10.2.3.1 социогенездің теорияларын жүйелеу және тұжырымдау	11.2.3.2 халықаралық қауіпсіздік жүйесінің дамуын сипаттау
10.2.3.2 қоғамның әлеуметтік ұйымдасуының тарихи формаларын, оларға тән белгілерін сипаттау	11.2.3.3 бейбітшілік пен қауіпсіздікті сақтауға бағытталған халықаралық ұйымдардың қызметін анықтау
10.2.3.3 қазіргі қоғамның әлеуметтік стратификациясын зерделеу	
3- бөлім. Мемлекет, соғыс және революциялар тарихынан	3- бөлім. Қоғамдық-саяси ойдың дамуы
10- сынып	11-сынып
10.3.1.1 мемлекеттік құрылыстың ерекшеліктерін түсіндіру үшін мемлекеттің пайда болу теорияларын сипаттау	11.3.1.1 қоғамдық-саяси ойдың дамуы үшін Ағартушылық дәуір идеяларының маңызын сипаттау
10.3.1.2 мемлекеттердің тарихи түрлеріне тән белгілерін анықтай отырып, салыстыру	11.3.1.2 XIX-XX ғасырлардағы қоғамдық құрылыс туралы философиялық ойдың даму ерекшеліктерін анықтау
10.3.1.3 деректерді талдау негізінде саяси режимдер түрлерінің мықты және әлсіз жақтарын анықтай отырып, салыстыру	11.3.2.1 Үндістанның ұлттық тәуелсіздікке жетудегі бейбіт жолмен қарсыласу идеяларының маңыздылығын анықтау
10.3.1.4 тоталитарлық саяси режимнен қазіргі замандағы демократияға ауысудың ерекшеліктерін сипаттау	11.3.2.2 қоғамдық-саяси өмірдегі тұлғаның рөлі жайлы қорытынды жасау
10.3.2.1 грек-парсы соғыстарының мысалында ерте империялардың пайда болу процесін түсіндіру	11.3.2.3 азаматтық құқықтар үшін күресте тұлғаның белсенді азаматтық позициясының маңыздылығын сипаттау
10.3.2.2 антикалық дәуірде империялардың пайда болуының себептері мен салдарларын анықтау	11.3.2.4 Оңтүстік Африка Республикасындағы тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін «апартеид» ұғымын қолдану
10.3.2.3 халықтардың ұлы қоныс	11.3.3.1 мемлекет тарихының өтпелі

аударуының жағымды және жағымсыз салдарларын анықтау	кезеңдеріндегі реформалардың маңызын сипаттау
10.3.2.4 араб шапқыншылықтары мен крест жорықтарының себептерін анықтау	11.3.3.2 тарихи оқиғаларды түсіндіру үшін «этатизм», «зайырлы мемлекет» ұғымдарын қолдану
10.3.2.5 әлемдегі өзгерістерді зерделей отырып араб шапқыншылықтары мен крест жорықтарының салдарларын салыстыру	11.3.3.3 мемлекет тарихындағы тұлғаның рөлін сипаттау
10.3.2.6 моңғол шапқыншылығының Еуразиядағы ұлттық мемлекеттердің қалыптасу процесіне әсерін анықтау	11.3.3.4 бейбіт және соғыс кезеңіндегі Ф. Рузвельттің ішкі және сыртқы саясатының ерекшеліктерін анықтау
10.3.2.7 әлемдегі өзгерістер негізінде моңғол шапқыншылығының салдарларын сипаттау	11.3.3.5 Франциядағы әлеуметтік-саяси процестерді түсіндіру үшін «голизм» ұғымын қолдану
10.3.2.8 Наполеон соғыстары мен Еуропа мемлекеттеріндегі капиталистік дамудың ілгерілеуі арасындағы байланысты сипаттау	11.3.3.6 Ш. Голль қызметінің мысалында мықты президенттік билік институтының маңыздылығын сипаттау
10.3.2.9 Бірінші және Екінші дүниежүзілік соғыстардың себептері мен салдарларын түсіндіру	11.3.3.7 әлеуметтік-экономикалық процестерді түсіндіру үшін «қытайлық ерекшелігі бар социализм» ұғымын қолдану
10.3.2.10 Версаль-Вашингтон және Ялта-Потсдам жүйелерінің тиімділігін және олардың қазіргі заманға әсерін сипаттау	11.3.3.8 Қытай Халық Республикасы мысалында жоспарлы экономикадан нарықтық экономикаға көшудің себептерін анықтау
10.3.2.11 дүниежүзілік соғыстар кезеңінде халықаралық қатынастардың даму тенденцияларын сипаттау	11.3.3.9 тарихи оқиғаларды талдау негізінде Оңтүстік-Шығыс Азиядағы «экономикалық ғажайып» факторларын тұжырымдау
10.3.3.1 буржуазиялық революциялардың нәтижесіндегі әлеуметтік құрылымдағы өзгерістерді түсіндіру	11.3.3.10 Сингапур және Малайзия мысалында мемлекет модернизациясының ерекшеліктерін салыстыру
10.3.3.2 революциялардың жағымды және жағымсыз салдарын сипаттау	11.3.3.11 қазақстандық модернизация үлгісін құрастыру және жүзеге асырудағы Қазақстан Республикасы Тұңғыш Президентінің рөлін сипаттау
10.3.3.3 капитализмнен социализмге өтудің әлеуметтік-экономикалық және саяси алғышарттарын анықтау	11.3.3.12 «Қазақстан - 2030», «Қазақстан - 2050» стратегияларының мысалында мемлекет дамуының ұзақ мерзімді жоспарының тиімділігін түсіндіру
10.3.3.4 социалистік революциялардың нәтижесінде қоғамның әлеуметтік құрылымындағы өзгерістерін түсіндіру	11.3.3.13 Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президентінің «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясын талдау
10.3.3.5 Шығыс Еуропадағы «барқыт» революцияларының мазмұны мен нәтижелерін сипаттау	
10.3.3.6 «араб көктемі» және «түрлі-түсті революциялардың» ішкі және сыртқы факторларын анықтау	
10.3.3.7 қоғамдық мәселелерді шешудің революциялық тәсілінің салдарын сипаттау	
4 – бөлім. Мәдениеттің дамуы	4-бөлім. Білім мен ғылымның дамуы
10- сынып	11-сынып

Білім алушылар:	
10.4.1.1 ЮНЕСКО қызметін мысалға ала отырып тарихи-мәдени мұраның маңызын және сақтап қалу жолдарын түсіндіру	11.4.1.1 адамзат өркениетінің дамуындағы жазу мен кітап бастыру ісінің маңыздылығын анықтау
10.4.1.2 әлем халықтарының тарихи-мәдени мұрасын зерттеу және сақтап қалуға мұражайлардың рөлін түсіндіру	11.4.1.2 адамзат тарихы контекстінде мектептегі білім берудің дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықтарды сипаттау
10.4.2.1 өнердің стильдері мен бағыттарының дамуына қоғамдық процестердің әсерін анықтау	11.4.1.3 мектептегі білім берудің заманауи үлгілерін, оның ерекшеліктері мен артықшылықтарын анықтау
10.4.2.2 қазіргі кездегі өнердің даму тенденцияларын анықтау	11.4.1.4 жоғары оқу орындарының пайда болу тарихын, олардың ортақ даму тенденцияларын анықтау
10.4.3.1 деректерді талдау негізінде адамзаттың рухани-адагершілік құндылықтардың қалыптасу қайнар көздерін анықтау	11.4.1.5 тарихи даму контекстінде жоғары білім беру жүйесінің дамуындағы өзгерістер мен сабақтастықтарды анықтау
10.4.3.2 қоғамның моральдық құндылықтарын қайта бағалауға септігін тигізген ХХ ғасырдың тарихи оқиғаларының ерекшеліктерін анықтау	11.4.1.6 заманауи жоғарғы білім беру үлгілерін салыстырып, артықшылықтары мен ерекшеліктерін анықтау
10.4.3.3 қоғамның тұрақты дамуы үшін қазіргі әлемнің жалпыадамзаттық адамгершілік құндылықтарының маңызын түсіндіру	11.4.2.1 мемлекеттердегі өнеркәсіп революциясының ерекшеліктерін, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау
10.4.3.4 жаһандандудың ұлттық-мәдени дамуға әсерін сипаттау	11.4.2.2 қазіргі кездегі өркениеттің дамуындағы ғылыми-техникалық революцияның маңыздылығын сипаттау
	11.4.2.3 қазіргі заманның жаһандық мәселелерінің туындауына ғылыми-техникалық прогрестің әсерін талдау
	11.4.3.1 қоғамның дамуына ақпараттық технологиялардың әсерін айқындау
	11.4.3.2 ғылымның заманауи тенденцияларының дамуын сипаттау
	11.4.3.3 қазіргі заманның жаһандық мәселелерін шешу үшін ғылым мен техниканың заманауи түрлерінің дамуының маңызын түсіндіру

11. Осы оқу бағдарламасы кешкі мектептердің 9-11-сыныптарына арналған «Дүниежүзі тарихы» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының Ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

12. Ұзақ мерзімді жоспардағы тақырыптар білім алушылардың ойлау қабілетін белсендіретін және олардың сын тұрғысынан ойлау, проблемалық сұрақ қою, өздігінен талдау жасау дағдыларын дамытуға мүмкіндік беретін проблемалық сұрақтар түрінде құрастырылған.

13. Тоқсандағы бөлімдер және бөлім ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

14) *Кешкі мектептердің 9-11-сыныптарына арналған
«Құқық негіздері» пәнінен жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасы (қазақ тілінде оқытатын сырттай оқу түрі)*

1-тарау. Жалпы ережелер

2. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2.«Құқық негіздері» пәнінің мақсаты - құқық жөнінде негізгі білімдерді игеру арқылы құқықтық тұрғыдан сауатты азаматты тәрбиелеу және олардың бойында заңды құрметтеу дәстүрі мен құқықтық мәдениетті қалыптастыру, өз азаматтық құқықтары мен міндеттерін жүзеге асыруға қажетті білім мен дағдыларды қалыптастырып дамыту.

3. Пәннің міндеттері:

1) Қазақстандық құқық салаларының негізгі түсініктері мен мазмұны туралы білімдерді қалыптастыру;

2) әлеуметтік және құқықтық нормалар жүйесі: адам құқығы, құқықтық мемлекет, азаматтық қоғам, заңдылық және құқықтық тәртіп туралы білімдерін жетілдіру;

3) іргелі құқықтық және әлеуметтік құндылықтар жүйесі: адам құқықтары, демократия, азаматтық қоғам, заңдылық пен құқықтық тәртіп туралы білімдерін қалыптастыру, дамыту;

4) құқықпен реттелетін әртүрлі өмірлік жағдайларда құқықтық білімдер мен дағдыларын қолдануды қалыптастыру және дамыту;

5) қазақстандық құқық пен халықаралық құқықтың базалық салаларының негізгі түсініктері мен мазмұны туралы білімдерін қалыптастыру;

6) құқыққа деген оң көзқарасты қалыптастыру және заңдарды білу мен орындаудың әлеуметтік пайдалылығын түсіну;

7) қазақстандық патриотизм, жалпыадамзаттық құндылықтар, гуманизм мен әділеттілік негізінде тұлғаның құқықтық санасын қалыптастыру;

8) әртүрлі өмірлік жағдайларда құқықтық нормаларға сәйкес іс-әрекеттерді таңдау кезінде құқықтық білім мен дағдыларды қолдана алу біліктерін дамыту;

2-тарау. «Құқық негіздері» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

4. «Құқық негіздері» оқу пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

9-сыныпта аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

10-сыныпта аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты;

11-сыныпта аптасына 1 сағатты, оқу жылында 34 сағатты құрайды.

5. Оқу пәнінің мазмұны бөлімдерге бөлінген. Бұл бөлімдер білім, түсінік және дағдыларды қалыптастыруды көздейтін бөлімшелерден тұрады.

6. Әр бөлімшеде көрсетілген оқу мақсаттары, мұғалімге оқушыларды дамыту бойынша жұмысты жүйелі жоспарлауға және олардың жетістіктерін бағалауға, оқытудың келесі кезеңдері туралы ақпарат беруге мүмкіндік береді.

7. «Құқық негіздері» оқу пәнінің мазмұны 9-сыныпта жеті бөлімді құрайды: Құқық және мемлекет, Конституциялық құқық, Азаматтық құқық, Еңбек құқығы, Отбасы құқығы, Әкімшілік құқық, Қылмыстық құқық.

1) «Құқық және мемлекет» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: құқық түсінігі, құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам.

2) «Конституциялық құқық» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары; мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі.

3). «Азаматтық құқық» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: азаматтық құқық түсінігі, меншік құқығы, азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік, тұтынушылар құқығын қорғау.

4) «Еңбек құқығы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: еңбек құқығы түсінігі, еңбек жағдайлары, еңбекті қорғау, еңбек шарты.

5) «Отбасы құқығы» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: отбасы құқығының түсінігі, некені қию және тоқтату жолдары, отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттері, отбасының қоғамдағы маңыздылығы.

6) «Әкімшілік құқық» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: әкімшілік құқық түсінігі, әкімшілік жауапкершілік, әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу.

7) «Қылмыстық құқық» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: қылмыстық құқық түсінігі, қылмыс ұғымы, қылмыстық жауапкершілік, жазалау және гуманизм мәселесі.

8. Оқу пәнінің білім мазмұны 10-11-сыныптарда бес бөлімді қамтиды: Мемлекет және құқық; Жария құқық; Жеке құқық; Іс жүргізу құқығының негіздері; Халықаралық құқық.

10-сынып бойынша:

1) «Мемлекет және құқық» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: Мемлекет және құқық туралы негізгі ұғымдар, Құқықтық мемлекет, азаматтық қоғам; Адам құқықтары түсінігі, Сот төрелігінің қағидаттары, Құқық қорғау органдары.

2) «Жария құқық» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: Қазақстан Республикасының конституциялық құқық жүйесі, Әкімшілік құқық жүйесі, Экологиялық құқық негіздері, Қылмыстық құқық жүйесі, Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жүйесі.

3) «Жеке құқық» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: Азаматтық құқық жүйесі және оның негізгі институттары, Тұтынушылар құқығы туралы заңнама, Отбасы құқығы жүйесі, Еңбек құқығы жүйесі.

4) «Іс жүргізу құқығының негіздері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: Қылмыстық іс жүргізу құқығының негіздері, Азаматтық іс жүргізу құқығының негіздері, Әкімшілік іс жүргізу құқығының негіздері.

5) «Халықаралық құқық» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: Халықаралық жария құқығы, Халықаралық құқықтағы адам құқықтарының қорғалуы.

11-сынып бойынша:

1) «Мемлекет және құқық» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: Заң шығару, құқықтық мәдениет, мемлекет қоғамның саяси жүйесінде; Қазақстан Республикасында құқықтық мемлекет пен азаматтық қоғамның дамуы; Қазақстан Республикасында адам құқығын қорғау; Сот жүйесі.

2) «Жария құқық» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: Қазақстан Республикасындағы азаматтық және сайлау, Әкімшілік құқық бұзушылық түрлері, Жер құқығы негіздері, Қылмыстық құқық бұзушылық түрлері, Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық үшін жауапкершілік.

3) «Жеке құқық» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: Азаматтық құқықтағы келісімшарттар мен міндеттемелердің жекелеген түрлері, Тұтынушылар құқығының жүзеге асырылуы, Авторлық құқық негіздері, Отбасы құқығының институттары, Еңбек құқығының базалық нормалары.

4) «Іс жүргізу құқығының негіздері» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: Қылмыстық іс жүргізу құқығының институттары, Азаматтық іс жүргізу құқығының институттары, Әкімшілік іс жүргізу құқығының институттары.

5) «Халықаралық құқық» бөлімі келесі бөлімшеден тұрады: Қазақстан Республикасы - халықаралық құқық субъектісі.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

9. Бағдарламада «оқыту мақсаттары» төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді Мысалы, 9.2.1.2 кодында: «9» – сынып, «2.1.» – бөлім мен бөлімшенің, «2» – оқыту мақсатының реттік саны.

10. Білім алушыларға қойылатын мақсаттар:

1-бөлім. Құқық және мемлекет	
Бөлімше	9-сынып
9.1.1 Құқық түсінігі	9.1.1.1 әлеуметтік нормалар жүйесінде құқықтың ұғымы мен рөлін түсіндіру
9.1.2 Құқықтық мемлекет және азаматтық қоғам	9.1.2.1 құқықтық мемлекеттің ерекшелігі мен маңызын анықтау
	9.1.2.2 азаматтық қоғам институттарының ролі мен маңызын түсіндіру
2-бөлім. Конституциялық құқық	
9.2.1 Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтары	9.2.1.1 конституциялық құрылыс негіздерін түсіндіру
	9.2.1.2 Қазақстан Республикасы Конституциясын негізінде адамның және азаматтың конституциялық құқықтары, бостандықтары мен міндеттерін түсіндіру
9.2.2 Мемлекеттік органдардың конституциялық жүйесі	9.2.2.1 Конституция негізінде мемлекеттік органдардың қызметтерін анықтау
	9.2.2.2 мемлекеттік органдардың құрылуында сайлаудың маңызы мен рөлін анықтау
3-бөлім. Азаматтық құқық	
9.3.1 Азаматтық құқық түсінігі	9.3.1.1 азаматтық құқық ұғымы мен қағидаларын түсіндіру
9.3.2 Меншік құқығы	9.3.2.1 меншік түрлерін анықтау
	9.3.2.2 меншік құқығына ие болудың және тоқтатылудың жолдарын, құқықтық жағдаяттарды анықтау

9.3.3 Азаматтық құқықтағы міндеттеме мен жауапкершілік	9.3.3.1 азаматтық құқықтағы міндеттемелер негізінде, жауапкершіліктерін анықтау
9.3.4 Тұтынушылар құқығын қорғау	9.3.4.2 тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын түсіндіру
4-бөлім. Еңбек құқығы	
9.4.1 Еңбек құқығы түсінігі	9.4.1.1 еңбек құқығы ұғымын түсіндіру
9.4.2 Еңбек жағдайлары	9.4.2.1 Қазақстан Республикасының еңбек кодексі баптарының негізінде еңбек жағдайларын анықтау
	9.4.2.2 құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы жұмыс беруші мен жұмысшының құқықтары мен міндеттерін түсіндіру
9.4.3 Еңбекті қорғау	9.4.3.1 кәмелетке толмағандардың еңбегіне қатысты құқықтық нормаларды анықтау
	9.4.3.2 құқықтық нормативтік актілерге сүйеніп еңбек дауларын шешу жолдарын түсіндіру
9.4.4 Еңбек шарты	9.4.4.1 құқықтық жағдаяттар негізінде еңбек шартының мазмұнын ашу
5-бөлім. Отбасы құқығы	
9.5.1 Неке және отбасы құқығы түсінігі	9.5.1.1 неке және отбасы ұғымдарын түсіндіру
9.5.2 Некені қию және тоқтату жолдары	9.5.2.1 некені қию және тоқтатылу шарттарын түсіндіру
9.5.3. Отбасы мүшелерінің құқығы мен міндеттері	9.5.3.1 отбасы мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау
	9.5.3.2 құқықтық актілерге сүйене отырып, қоғам мен отбасындағы балалар құқығын сипаттау
9.5.4 Отбасының қоғамдағы маңыздылығы	9.5.4.1 отбасының қоғамдағы маңыздылығын түсіндіру
6-бөлім. Әкімшілік құқық	
9.6.1 Әкімшілік құқық түсінігі	9.6.1.1 әкімшілік құқық ұғымын түсіндіру
9.6.2 Әкімшілік жауапкершілік	9.6.2.1 әкімшілік құқық бұзушылықтың түрлері мен белгілерін анықтау
	9.6.2.2 құқықтық жағдаяттар арқылы әкімшілік жауапкершілік түрлерін және оларды қолдану тәртібін түсіндіру
9.6.3 Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу	9.6.3.1 әкімшілік құқықтық нормалардың маңызын түсіндіру
7-бөлім. Қылмыстық құқық	
9.7.1 Қылмыстық құқық түсінігі	9.7.1.1 қылмыстық құқық ұғымын түсіндіру
9.7.2 Қылмыс ұғымы	9.7.2.1 қылмыстың белгілері мен түрлерін ажырату
9.7.3 Қылмыстық жауапкершілік	9.7.3.1 құқықтық жағдаяттарды талдау арқылы қылмыстық жауаптылықты және жаза түрлерін анықтау
	9.7.3.2 сыбайлас жемқорлықпен күреске бағытталған құқықтық актілерді түсіндіру
9.7.4 Жазалау және гуманизм мәселесі	9.7.4.1 қылмыстық құқықтағы гуманизм қағидасын түсіндіру

1-бөлім. Мемлекет және құқық:	
10-сынып	11-сынып
10.1.1.1 құқық белгілерін қорытындылай отырып, ұғымын түсіндіру	11.1.1.1 нормативтік құқықтық актілердің негізгі элементтерін анықтау
10.1.1.2 құқықтың функционалдық маңызын нақты мысалдар арқылы ашу	11.1.1.2 нормативтік құқықтық актілердің әзірленуі, қабылдануы мен күшіне ену процесін түсіндіру
10.1.1.3 құқық жүйесі және оның негізгі элементтерін түсіндіру (құқық нормалары, сала, ішкі сала, құқықтық институт)	11.1.1.3 заңдылық пен құқықтық тәртіп ұғымдарын нақты мысалдармен түсіндіру
10.1.1.4 мемлекетті құқық және құқықтық қатынастың негізгі субъектісі ретінде анықтау	11.1.1.4 заңдарды білу және оларды орындаудың әлеуметтік пайдалылығы мен қажеттілігін түсіндіру
	11.1.1.5 қазақстандық қоғамның саяси жүйесінің негізгі элементін анықтау
10.1.2.1 құқықтық мемлекет принциптерін айқындау	11.1.2.1 Қазақстан Республикасының саяси-құқықтық актілері (Қазақстан Республикасының құқықтық саясат концепциясы, Қазақстан Республикасының адам құқығы саласындағы ұлттық іс-қимыл жоспары концепциясы және тағы басқалар) негізінде құқықтық мемлекет принциптерінің жүзеге асырылуын түсіндіру
10.1.2.2 әлемдік тәжірибедегі құқықтық мемлекеттің мәні мен функционалдық маңызы туралы білімін көрсету	11.1.2.2 Қазақстан Республикасының азаматтық қоғамының негізгі функционалдық қажеттілігін түсіндіру
	11.1.2.3 Қазақстан Республикасының азаматтық қоғам институттары қызметінің тиімділігін сипаттау (Үкіметтік емес ұйымдар және тағы басқалар)
10.1.2.3 азаматтық қоғамның мәні мен функционалдық маңызы туралы білімін көрсету	
10.1.3.1 адамның құқығы мен бостандығы ұғымдарын түсіндіру	11.1.3.1 нақты мысал келтіре отырып, Қазақстан Республикасындағы адам және азаматтың құқығы мен бостандықтарын қорғау механизмін түсіндіру
10.1.3.2 адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын жіктеу (саяси, азаматтық, әлеуметтік, экономикалық және мәдени)	11.1.3.2 азаматтардың құқығын қорғайтын (адвокат, медиатор және тағы басқалардың) тұлғалардың функциялары мен құқықтық мәртебесін анықтау
10.1.3.3 адам құқықтары саласындағы халықаралық құжаттардың маңыздылығын бағалау (Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы, Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пакт, Экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы халықаралық пакт)	11.1.3.3 Қазақстан Республикасындағы кәмілетке толмаған дардың құқығын қорғау механизмдерін түсіндіру
	11.1.3.4 Қазақстан Республикасындағы мүмкіндігі шектеулі адамдардың құқығын жүзеге асыру және қорғау механизмдерін нақты жағдаяттар мысалында түсіндіру

10.1.4.1 сот төрелігінің принциптерін нақты мысалдар келтіре отырып түсіндіру	11.1.4.1 сот жүйесі элементтерін анықтау және оны графикалық түрде көрсету
10.1.4.2 Қазақстан Республикасы құқық қорғау органдарының функциялары мен құқықтық мәртебесін анықтау	11.1.4.2 судьялар мәртебесі және олардың қызметінің кепілдемесін ашып көрсету
2-бөлім. Жария құқық	
10-сынып	11-сынып
	11.2.1.1 азаматтық ұғымын ашып көрсету
10.2.1.1 Конституциялық құқықтың қайнар көздерін анықтау және олардың міндеттерін түсіндіру (Конституция, Конституциялық заңдар, Конституциялық Кеңестің актілері және тағы басқалар)	11.2.1.2 қазақстандық азаматтықты алу және азаматтықтан айырылудың негіздемелерін түсіндіру
	11.2.1.3 Қазақстан Республикасы сайлаушыларының және сайлау процесінің басқа да субъектілерінің құқықтары мен міндеттерін анықтау
10.2.2.1 мемлекеттік басқарудың құқықтық реттелу ерекшеліктерін түсіндіру	11.2.2.1 Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық нормаларына сәйкес тұлғалардың әрекетін саралау
10.2.3.1 экологиялық құқықтың құқықтық реттеу ұғымы мен нысанын түсіндіру	11.2.3.1 жер құқығының құқықтық реттеу ұғымы мен нысанын түсіндіру
10.2.3.2 Экологиялық кодекс негізінде өзекті экологиялық проблемаларды шешудің құқықтық жолдарын ұсыну	11.2.3.2 Қазақстан Республикасының Жер кодексі негізінде жерге меншік құқығы, пайдалану құқығы, және басқа да құқық түрлерін ажырату
10.2.4.1 Қылмыстық кодекстің мазмұны мен құрылымын анықтау	11.2.4.1 Қазақстан Республикасының қылмыстық құқық нормаларына сәйкес тұлғалардың әрекетін саралау
10.2.4.2 нақты өмірлік жағдаяттарды қылмыстық құқық нормаларына сәйкестендіру	
10.2.4.3 нақты мысалдар арқылы қылмыстық теріс қылықпен қылмысты қоғамдық қауіптілік дәрежесіне сәйкес сипаттау	
10.2.4.4 кәмелетке толмағандарды қылмыстық жауапкершілікке тарту ерекшеліктерін құқықтық жағдаят мысалында анықтау	
10.2.4.5 жеңілдететін және ауырлататын мән-жайларды ескере отырып, қылмыстық құқық бұзушылықты сипаттау	
10.2.4.6 қылмыстық жауаптылықтан адамның босатылу шарттарын айқындау	
10.2.5.1 сыбайлас жемқорлыққа қарсы бағдарламалық саяси және құқықтық актілердің негізгі ережелерін түсіндіру	11.2.5.1 сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықты басқа құқық бұзушылық түрлерінен (заңсыз сыйақы алу, алаяқтық) ажырату
	11.2.5.2 Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнама нормаларына сәйкес адамдардың әрекетін саралау
3-бөлім. Жеке құқық	

10-сынып	11-сынып
10.3.1.1 Қазақстан Республикасы азаматтық құқығының қайнар көздерін түсіндіру (Азаматтық кодексі, заңдар, заңға тәуелді актілер, Азаматтық кодексін толықтыратын және нақтылайтын ережелер)	11.3.1.1 келісімшарттың ерекше белгілерін айқындай отырып мазмұнын түсіндіру
10.3.1.2 азаматтық құқық принциптерін нақты мысалдар арқылы түсіндіру	11.3.1.2 келісімшарттың негізгі шарттарын түсіндіру
10.3.1.3 азаматтық құқық субъектілерін анықтау	11.3.1.3 мұрагерлік құқықтың құқықтық реттелу ұғымы мен нысанын түсіндіру
10.3.1.4 азаматтық құқық объектілерін олардың елеулі белгілері бойынша ажырата білу	11.3.1.4 заң және өсиет бойынша мұрагерлікке ие болуды ажырату
10.3.1.5 нақты мысал негізінде жеке мүліктік емес құқықтардың ерекшеліктерін анықтау	
10.3.1.6 құқықтық жағдаят мысалында мәміле ұғымы және оның түрлерін түсіндіру	
10.3.1.7 мысалдар келтіре отырып, меншік құқығы ұғымы және оның негізгі өкілеттілігін түсіндіру	
10.3.1.8 құқықтық жағдаятты (казусты) талдай отырып, меншік құқығын қорғау жолдарын түсіндіру	
10.3.1.9 заң терминдерін пайдаланып, міндеттемелік құқықтың мәнін түсіндіру	
10.3.1.10 міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету тәсілдерін құқықтық жағдаят мысалында түсіндіру	
10.3.2.1 Қазақстан Республикасы тұтынушылар құқығы туралы заңына сәйкес құқықтық қатынастар субъектілерінің құқықтары мен міндеттерін сипаттау	11.3.2.1 қылмыстық, әкімшілік, азаматтық кодекстердің жеке нормаларын қолдана отырып, тұтынушылар құқығын қорғау механизмдерін түсіндіру
10.3.2.2 заң терминдерін пайдалана отырып, тұтынушылардың құқықтарын қорғау жолдарын нақты жағдаяттық мысалдармен (казустармен) түсіндіру	
10.3.3.1 отбасылық қарым-қатынастар саласындағы нормативтік құқықтық актілердің қажеттілігін түсіндіру («Қазақстан Республикасының неке және отбасы туралы кодексі», «Қазақстан Республикасының бала құқықтары туралы заңы»)	11.3.3.1 авторлық және сабақтас құқықтарды құқықтық реттеу ұғымы мен нысанын түсіндіру
10.3.3.2 Қазақстан Республикасының отбасылық қарым-қатынастарының құқықтық реттелуінің негізгі ұғымдары мен принциптерін түсіндіру	
10.3.3.3 әртүрлі өмірлік жағдайларда балалар құқықтарының жүзеге асырылуын сипаттау	
10.3.4.1 Қазақстан Республикасының еңбек қатынастарын құқықтық реттеудің негізгі ұғымдары мен принциптерін түсіндіру	11.3.4.1 Отбасын отбасы құқығының институты ретінде айқындау
10.3.4.2 әртүрлі өмірлік жағдаяттарда еңбек құқықтарын іске асуын түсіндіру	11.3.4.2 ерлі-зайыптылардың жеке және мүліктік құқықтары мен міндеттерінің мазмұнын нақты мысалдар арқылы түсіндіру
	11.3.4.3 жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығысыз қалған

	балалардың құқығы мен мүддесін қорғау формаларын айқындау	
	11.3.4.4 алименттік қатынастардың субъектілерін және алименттік қатынастардың пайда болу негіздерін құқықтық жағдаяттар мысалында анықтау	
	11.3.5.1 еңбек құқығын қамтамасыз ету тәсілдерінің тиімділігін түсіндіру	
	11.3.5.2 кәмелетке толмағандардың еңбек құқығын жүзеге асыруын анықтау	
	11.3.5.3 жеке және ұжымдық еңбек дауларын қарастыру механизмдерін анықтау	
4-бөлім. Іс жүргізу құқығының негіздері		
	10-сынып	11-сынып
	10.4.1.1 қылмыстық процестің негізгі міндеттері мен принциптерін түсіндіру	11.4.1.1 қылмыстық қудалауды жүзеге асыру шарттарын түсіндіру
	10.4.1.2 қылмыстық процесс субъектілерін ажырату	11.4.1.2 кәмелетке толмағандардың қатысуымен болатын қылмыстық құқық бұзушылық істері бойынша іс жүргізу ерекшеліктерін айқындау
	10.4.1.3 Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексіне сәйкес сот талқылауының негіздерін түсіндіру	11.4.1.3 Қазақстан Республикасының алқабилер соты қызметінің құқықтық негіздерін анықтау
	10.4.2.1 азаматтық процестің негізгі міндеттері мен принциптерін түсіндіру	11.4.2.1 талап қою шарттарын түсіндіру
	10.4.2.2 азаматтық процестің субъектілерін ажырату	11.4.2.2 талап қою арызын оның мазмұны мен формасына қойылатын шарттарға сәйкес құрастыру
	10.4.2.3 кәмелетке толмағандардың азаматтық процеске қатысу ерекшеліктерін анықтау	11.4.2.3 Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексіне сәйкес соттың істі қарау негіздері мен ерекшеліктері сипаттау
	10.4.3.1 әкімшілік процесс ұғымын, оның міндеттері мен принциптерін түсіндіру	11.4.3.1 әкімшілік құқық бұзушылық бойынша істерді қарастыратын уәкілетті органдардың (лауазымды тұлғалардың) құзыретін ажырата білу
	10.4.3.2 әкімшілік процесті жүзеге асырудың құқықтық негіздерін анықтау	11.4.3.2 әкімшілік құқық бұзушылық бойынша соттың істі қарау ерекшеліктерін сипаттау
5-бөлім. Халықаралық құқық:		
	10-сынып	11-сынып
	10.5.1.1 халықаралық жария құқық ұғымын түсіндіру және оның реттейтін қоғамдық қатынастар салаларын анықтау	11.5.1.1 Қазақстан Республикасы таныған халықаралық құқықтың қайнар көздері негізінде Қазақстан Республикасының халықаралық құқығы мен міндеттемелерін түсіндіру
	10.5.2.1 қазіргі халықаралық құқықтағы	11.5.1.2 Қазақстан Республикасы

адам құқықтарын қорғауды жүзеге асыратын органдар мен ұйымдарды анықтау	азаматтарының шетелде адам құқығы, еңбек қатынастары, білім беру салалары бойынша құқықтарын жүзеге асыруын халықаралық актілер негізінде сипаттау
---	--

14. Осы оқу бағдарламасы кешкі мектептердің 9-11-сыныптарына арналған «Құқық негіздері» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

15. Ұзақ мерзімді жоспардағы тақырыптар 9-сыныпта білім алушылардың ойлау қабілетін белсендіретін және олардың сын тұрғысынан ойлау, проблемалық сұрақ қою, өздігінен талдау жасау дағдыларын дамытуға мүмкіндік беретін проблемалық сұрақтар түрінде құрастырылған.

16. Тоқсандағы бөлімдер және бөлім ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Мазмұны

Кіріспе	3
1 Кешкі мектепке арналған негізгі орта және жалпы орта білім берудің (күндізгі және сырттай оқыту түріндегі) үлгілік оқу жоспарларының құрылымы мен мазмұны (жаңартылған білім мазмұны аясында)	5
2 Кешкі мектепке арналған негізгі орта және жалпы орта білім берудің (күндізгі және сырттай оқыту түріндегі) үлгілік оқу жоспарларының құрылымы мен мазмұны (жаңартылған білім мазмұны аясында)	7
3 Негізгі мектептің оқу пәндері бойынша жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламалары (оқыту қазақ тілінде жүргізілетін мектептер үшін)	12
1) Қазақ тілі	13
2) Қазақ әдебиеті	29
3) Русский язык и литература	38
4) Ағылшын тілі	57
5) Алгебра	87
6) Геометрия	101
7) Информатика	114
8) Физика	122
9) Химия	144
10) Биология	166
11) География	188
12) Қазақстан тарихы	208
13) Дүниежүзі тарихы	223
14) Құқық негіздері	241
15) Өзін-өзі тану	247
Жалпы орта білім беру пәндері бойынша жаңартылған мазмұндағы оқу бағдарламалары (күндізгі оқыту түрі) (оқыту қазақ тілінде жүргізілетін мектептер үшін)	256
1) Қазақ тілі	256
2) Қазақ әдебиеті	267
3) Русский язык и литература	275
4) Ағылшын тілі	286
5) Алгебра және анализ бастамалары	303
6) Геометрия	313
7) Информатика	321
8) Физика	328
9) Химия	340
10) Биология	359
11) География	371
12) Қазақстан тарихы	380

	13) Дүниежүзі тарихы	393
	14) Құқық негіздері	411
	Жалпы орта білім беру пәндері бойынша жаңартылған	427
5	мазмұндағы оқу бағдарламалары (сырттай оқыту түрі) (оқыту қазақ тілінде жүргізілетін мектептер үшін)	
	1) Қазақ тілі	427
	2) Қазақ әдебиеті	439
	3) Русский язык и литература	434
	4) Ағылшын тілі	441
	5) Алгебра және анализ бастамалары	449
	6) Геометрия	455
	7) Информатика	460
	8) Физика	464
	9) Химия	470
	10) Биология	477
	11) География	483
	12) Қазақстан тарихы	488
	13) Дүниежүзі тарихы	495
	14) Құқық негіздері	503

**Жаңартылған білім мазмұны жағдайында
кешкі мектепке арналған
үлгілік оқу жоспарлары мен оқу бағдарламалары**

**Типовые учебные планы и учебные программы
для вечерней школы
в условиях обновленного содержания образования**

Басуға ..... ж. қол қойылды. Пішіні 60×84 1/16.
Қағазы офсеттік. Офсеттік басылыс.
Қаріп түрі «Times New Roman». Шартты баспа табағы 60.

Подписано в печать ..... Формат 60×84 1/16.
Бумага офсетная. Печать офсетная.
Шрифт TimesNewRoman. Усл. п.л. 60.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
«Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы» РМҚК
010000, Астана қ., Мәңгілік Ел 8, «Алтын Орда» БО, 15-қабат

Министерство образования и науки Республики Казахстан
Национальная академия образования им. И. Алтынсарина
010000, г. Астана, ул. Мәңгілік Ел8, БЦ «Алтын Орда», 15 этаж

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Министерство образования и науки Республики Казахстан

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы
Национальная академия образования им. И. Алтынсарина

**ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ МАЗМҰНЫ ЖАҒДАЙЫНДА
КЕШКІ МЕКТЕПКЕ АРНАЛҒАН
ҮЛГІЛІК ОҚУ ЖОСПАРЛАРЫ МЕН ОҚУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫ**

**ТИПОВЫЕ УЧЕБНЫЕ ПЛАНЫ И УЧЕБНЫЕ ПРОГРАММЫ
ДЛЯ ВЕЧЕРНЕЙ ШКОЛЫ
В УСЛОВИЯХ ОБНОВЛЕННОГО СОДЕРЖАНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ**

(II бөлім – II часть)

Астана
2018

Ы. Алтынсарин атындағы ұлттық білім академиясы Ғылыми кеңесімен баспаға ұсынылды (2018 жылғы 12 наурыздағы № 3 хаттама).

Рекомендовано к изданию ученым советом Национальной академии образования им. И. Алтынсарина (протокол № 3 от 12 марта 2018 года).

Жаңартылған білім мазмұны жағдайында кешкі мектепке арналған үлгілік оқу жоспарлары мен оқу бағдарламалары. – Астана: Ы.Алтынсарин атындағы ҰБА, 2018. – 514 б.

Типовые учебные планы и учебные программы для вечерней школы в условиях обновленного содержания образования. – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2018. – 514 с.

Құралда жаңартылған білім мазмұны жағдайында кешкі мектепте оқу процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері, кешкі мектепке арналған негізгі орта және жалпы орта білім берудің (күндізгі және сырттай оқыту түріндегі) мазмұны қарастырылып, үлгілік оқу жоспарларының жобасы және оқу бағдарламалары берілген.

Әдістемелік құрал жалпы білім беретін мектептер және кешкі мектептердің басшылары мен пән мұғалімдеріне, біліктілікті арттыру институттарының әдіскерлеріне арналған.

В настоящий сборник включены проекты типовых учебных планов и учебных программ для вечерней школы (очной и заочной форм обучения) уровня основного среднего и общего среднего образования.

Методическое пособие предназначено для руководителей и учителей вечерних школ, методистов управлений образования и институтов повышения квалификации.

© Ы. Алтынсарин атындағы
Ұлттық білім академиясы, 2018

© Национальная академия
образования им.И.Алтынсарина, 2018.

Введение

Модернизация отечественного образования, создание национальной модели среднего образования, трансформация знаниецентристской парадигмы на деятельностную, кардинальное изменение и обновление содержания школьного образования направлены, в первую очередь, на предоставление равных возможностей для всех граждан в получении качественного образования и формирование способности к успешной социализации в обществе. Однако до настоящего времени существует категория граждан, оставшихся по разным причинам вне образовательного процесса. С целью привлечения таких лиц к обучению, повышения общего образовательного уровня граждан нашего государства в стране функционируют вечерние школы, основным контингентом которых являются работающие взрослые люди и подростки, старше 15 лет, попавшие в сложную ситуацию, в связи с чем не получившие образование в дневных общеобразовательных школах.

По данным на 2016 год, в республике функционирует 77 вечерних школ, контингент обучающихся составил 12 757 человек. 30 школ, т.е. 39% от общего числа, находятся при исправительных учреждениях. Контингент обучающихся составил 2 884 человека (22,6%). В сельской местности в 31 вечерней школе (40,3% от общего числа) обучались 3 471 (27%) человек.

Наибольшее количество вечерних школ – в Акмолинской (11), Южно-Казахстанской (9), Карагандинской (8), Кызылординской (8) и Восточно-Казахстанской (7) областях. Наибольший контингент характерен для Жамбылской (858) и Мангистауской (634) областей (*Источник: Национальный доклад о состоянии и развитии системы образования Республики Казахстан – 2017г.*).

Вечерняя (сменная) школа предоставляет гражданам Республики Казахстан, иностранным гражданам (в рамках действующего законодательства Республики Казахстан), работающим и неработающим, возможность получения основного среднего и общего среднего образования.

Вечерняя школа реализует общеобразовательные учебные программы основного среднего и общего среднего образования, а также, с учетом ее особенностей и возможностей, программы дополнительного образования.

Образовательный процесс в вечерних школах осуществляет в соответствии с уровнями образования:

- 1) основное среднее образование (срок освоения – 3 года: 7, 8, 9 классы);
- 2) среднее общее образование (срок освоения – 2 года: 10, 11 (12) классы).

На сегодняшний день среди проблем, которые стоят перед вечерней школой, одной из наиболее актуальных является проблема учебно-методического обеспечения учебного процесса. В первую очередь, это связано с отсутствием Типовых учебных планов для вечерних школ. Основная масса вечерних школ осуществляет свою деятельность по вариантам экспериментальных учебных планов вечерней (сменной) средней

общеобразовательной школы Республики Казахстан, утвержденных приказом Министерства образования, культуры и здравоохранения от 17 ноября 1998 года № 565. Часть школ работает по Типовым учебным планам начального, основного среднего, общего среднего образования, утвержденным приказом Министра образования и науки РК от 25 июля 2013 года № 296 «О внесении изменений в приказ Министра образования и науки РК от 8 ноября 2012 года № 500».

В соответствии с этим по поручению Министерства образования и науки РК Национальной академией образования им. И. Алтынсарина разработаны проекты Типовых учебных планов и Типовых учебных программ для вечерних школ, а именно:

1) Типовой учебный план среднего образования для вечерних школ (в рамках обновления содержания среднего образования): очная форма с русским языком обучения, 7-11 классы;

2) Типовой учебный план среднего образования для вечерних школ (в рамках обновления содержания среднего образования): заочная форма обучения с указанием зачетов, 9-11 классы (с русским языком обучения);

3) Типовой учебный план среднего образования для вечерних школ (в рамках обновления содержания среднего образования): индивидуальная заочная форма обучения, 5-11 классы (с русским языком обучения);

4) Типовые учебные программы уровня основного среднего образования обновленного содержания для вечерних школ: очная форма обучения, 7-9 классы;

5) Типовые учебные программы уровня общего среднего образования обновленного содержания для вечерних школ: очная форма обучения, 10-11 классы;

6) Типовые учебные программы среднего образования обновленного содержания для вечерних школ: заочная форма обучения, 9-11 классы.

Для остальных видов обучения рекомендуется использовать календарно-тематическое планирование на основе соответствующих Типовых учебных планов. Их составление остается за учителем-предметником.

1 Особенности организации образовательного процесса в вечерней школе

На сегодняшний день в республике существуют вечерние школы, осуществляющие и дневное обучение и вечернее обучение. По итогам мониторинга, проведенного Национальной академией образования имени И. Алтынсарина, в вечерних школах функционируют 7, 8, 9, 10, 11 классы. В вечерних школах очной формы обучения занятия начинаются в 9 часов утра, заканчиваются в 15-16 часов и проводятся четыре дня в неделю.

Отличительной особенностью вечерних школ являются разновозрастные классы. В одном классе обучаются и подросток и человек пожилого возраста.

Вечерняя школа отличается сложным контингентом учащихся: он неоднороден по возрасту, уровню обученности и обучаемости, социальному и семейному положению, степени и характеру занятости вне школы, характеристикам восприятия, памяти, внимания, мотивации и другим признакам.

На обучение в вечернюю школу поступают по различным причинам: кто-то очень рано стал мамой, кого-то жизненные обстоятельства заставили работать, кого-то направила комиссия по делам несовершеннолетних, у кого-то не сложились отношения в дневной школе. Зачастую неблагоприятна и социальная среда, в которой проживают ученики: большинство живет в семьях, где отсутствует один родитель, у некоторых родители лишены родительских прав, а иногда и при живых родителях, занятых своей жизнью, ребята остаются одинокими. В последние два года в вечернюю школу увеличился приток совершеннолетних учащихся, планирующих продолжить обучение в средних специальных и высших учебных заведениях, желающих поменять место работы.

Организация обучающего процесса в вечерней школе учитывает специфику контингента учащихся. Многие школьники вследствие перерыва в учебе утрачивают опорные знания и навыки, которые необходимы для понимания и закрепления нового учебного материала, а кто-то и не имел этих знаний и навыков. Важная задача педагогического коллектива вечерней школы – выявление и ликвидация таких пробелов, восстановление знаний и создание прочной базы для усвоения учебного материала и подготовки к государственной (итоговой) аттестации, проходящей в условиях независимого оценивания. Но одна из первых задач – создание для обучающегося таких условий, которые помогут избавиться от страха перед учебой, а также будут способствовать всестороннему развитию личности.

Согласно опросу учащихся, прежде всего, жалуются на нехватку времени на учебу из-за ненормированного рабочего дня, трудности осмысления учебного материала по ряду предметов, снижение работоспособности на занятиях из-за усталости после работы. Условия вечерней школы требуют от учителя поисков рациональных средств для индивидуализации и дифференциации обучения, специальных занятий по развитию навыков самообразования.

Вечерняя школа ставит перед собой задачу обучения всех желающих вне зависимости от индивидуальных психофизиологических особенностей, способностей и склонностей, возраста, уровня подготовки по учебным дисциплинам. Педагогический коллектив школы предоставляет возможность всем категориям подростков, молодых людей и взрослых завершить образование. С этой целью на протяжении ряда лет остаются актуальными следующие формы обучения: дневная очная двухгодичная; дневная заочная двухгодичная; дневная заочная; вечерняя заочная; вечерняя заочная трехгодичная; вечерняя заочная двухгодичная; индивидуальная.

В вечерней школе не только обучают, педагоги занимаются также социальным воспитанием, помогают молодежи и подросткам в организации собственной жизни, оказывают им всестороннюю поддержку. Поэтому социально-психологическая грамотность педагогов вечерней школы выступает в качестве ведущего профессионального требования.

2 Структура и содержание Типовых учебных планов основного среднего и общего среднего образования (очная и заочная форма обучения) для вечерней школы (в рамках обновления содержания среднего образования)

По данным из регионов, обучение в вечерних школах организовано, начиная с 7-го класса. Численность обучающихся 7-х и 8-х классов за последние три года отражен соответственно на рис. 1.

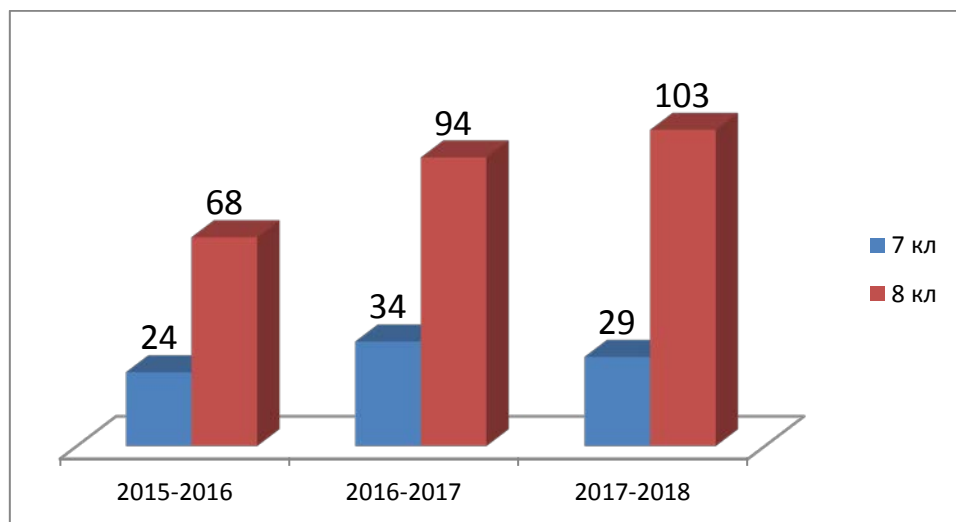

Рис. 1 – Численность обучающихся 7, 8 классов вечерних школ

Цифровые данные свидетельствуют о том, что если количество обучающихся 7 классов скачкообразно и составляет менее 35, то количество учащихся 8 классов из года в год возрастает. Из года в год возрастает также количество обучающихся 9-11 классов очной формы обучения, оно составляет соответственно 756, 2129, 3396 обучающихся. Таким образом, проекты Типовых учебных планов для вечерней школы очного обучения были разработаны для 7-11 классов.

Типовые учебные планы основного среднего и общего среднего образования (очная форма обучения) для вечерней школы (в рамках обновления содержания среднего образования) составлены на основе Типовых учебных планов основного среднего и общего среднего образования (в рамках обновления содержания среднего образования), утвержденных приказом Министра образования и науки РК от 25 июля 2013 года № 296. Также было учтено количество часов, отведенных на изучение отдельных предметов в учебных планах, которые используются на сегодняшний день в учебном процессе вечерних школ.

В проектах Типовых учебных планов для вечерней школы очной формы обучения максимальная учебная нагрузка в 7 классе составила 22 часа, в 8 классе – 23 часа, в 9-11 классах – по 24 часа (в данное время в учебных планах максимальная учебная нагрузка для очной формы обучения вечерних школ в 8-11 классах составляет по 25 часов в каждом классе).

**Типовые учебные планы
среднего образования для вечерних школ
(в рамках обновления содержания среднего образования)
очная форма с русским языком обучения
(ПРОЕКТ)**

№	Образовательные области и учебные предметы	Количество часов в неделю по классам					Нагрузка, часы	
		7	8	9	10	11	Недельная	Годовая
Инвариантный компонент								
I	Язык и литература	8	8	8	6	6	36	1224
1	Русский язык	2	2	2	2	2	10	340
2	Русская литература	1	1	1	1	1	5	170
3	Казахский язык и литература	3	3	3	2	2	13	442
4	Английский язык	2	2	2	1	1	8	272
II	Математика и информатика	4	4	4	4	4	20	680
5	Алгебра	2	2	2	-	-	6	204
6	Алгебра и начала анализа	-	-	-	2	2	4	136
7	Геометрия	1	1	1	1	1	5	170
8	Информатика	1	1	1	1	1	5	170
III	Естествознание	5,5	6	6	8	8	33,5	1139
9	Физика	1,5	1,5	1,5	2	2	8,5	289
10	Химия	1	1,5	1,5	2	2	8	272
11	Биология	1,5	1,5	1,5	2	2	8,5	289
12	География	1,5	1,5	1,5	2	2	8,5	289
IV	Человек и общество	3,5	3	4	4	4	18,5	629
13	История Казахстана	1,5	1	1	1	1	5,5	187
14	Всемирная история	1	1	1	1	1	5	170
15	Основы права		-	1	1	1	3	102
16	Самопознание	1	1	1	1	1	5	170
Инвариантная учебная нагрузка		21	21	22	22	22	108	3672
Вариативный компонент								
Элективные курсы		1	2	2	3	3	11	374
Вариативная учебная нагрузка		1	2	2	2	2	11	374
Объем максимальной учебной нагрузки		22	23	24	25	25	119	4046

Учебные планы для заочной формы обучения ранее разработаны только для 10-11 классов. Однако в соответствии с данными мониторинга на

сегодняшний день в 9 классах по заочной форме обучается 363 ученика. Это свидетельствует о необходимости разработки Типовых учебных планов для 9-11 классов.

При разработке ТУПов для заочной формы обучения на основу взяты проекты ТУПов для очной формы обучения. Максимальная учебная нагрузка в 9 классе составила 24 часа, а в 10-11 классах по 25 часов (в данное время в учебных планах максимальная учебная нагрузка для очной формы обучения вечерних школ в 10-11 классах составляет по 22 часа в каждом классе). 7 часов отведены на проведение зачетов. Тем самым максимальная учебная нагрузка для вечерней школы очной формы и заочной форм обучения одинаковая.

Особенностью учебного процесса вечерней школы является то, что обучающиеся не всегда присутствуют на занятиях ввиду условий труда и прочих причин. Следует также учитывать, что многие из обучающихся имеют большие перерывы в учебе, пробелы в знаниях. В соответствии с этим зачет в вечерней школе является не только формой проверки знаний и умений, а также частью учебного процесса. В связи с этим Типовые учебные планы для вечерней школы заочной формы обучения включает часы, отведенные на проведение зачетных занятий.

**Типовые учебные планы
среднего образования для вечерних школ
(в рамках обновления содержания среднего образования)
заочная форма с русским языком обучения
(ПРОЕКТ)**

№	Образовательные области и учебные предметы	Количество часов в неделю по классам			Нагрузка, часы	
		9	10	11	Недельная	Годовая
Инвариантный компонент						
I	Язык и литература	6	6	6	18	612
1	Русский язык	2	2	2	6	204
2	Русская литература	1	1	1	3	102
3	Казахский язык и литература	2	2	2	6	204
4	Английский язык	1	1	1	3	102
II	Математика и информатика	4	4	4	12	408
5	Алгебра	2			2	68
6	Алгебра и начала анализа		2	2	4	136
7	Геометрия	1	1	1	3	102
8	Информатика	1	1	1	3	102
III	Естествознание	4	4	4	12	408
9	Физика	1	1	1	3	102

10	Химия	1	1	1	3	102
11	Биология	1	1	1	3	102
12	География	1	1	1	3	102
IV	Человек и общество	3	3	3	9	306
13	История Казахстана	1	1	1	3	102
14	Всемирная история	1	1	1	3	102
15	Основы права	1	1	1	3	102
Инвариантная учебная нагрузка		17	17	17	51	1734
Элективные курсы		-	1	1	2	68
Зачетные занятия		7	7	7	21	714
Объем максимальной учебной нагрузки		24	25	25	74	2516

Количество зачетов (ПРОЕКТ)

№	Учебные предметы	Количество часов за неделю по классам		
		9	10	11
1	Казахский язык	1	1	1
2	Казахская литература	0,5	0,5	0,5
3	Русский язык и литература	0,5	0,5	0,5
4	Английский язык	0,5	0,5	0,5
5	Алгебра	1		
6	Алгебра и начала анализа		1	1
7	Геометрия	0,25	0,25	0,25
8	Информатика	0,25	0,25	0,25
9	Физика	0,5	0,5	0,5
10	Химия	0,5	0,5	0,5
11	Биология	0,5	0,5	0,5
12	География	0,5	0,5	0,5
13	История Казахстана	0,5	0,5	0,5
14	Всемирная история	0,25	0,25	0,25
15	Основы права	0,25	0,25	0,25
Всего		7	7	7

Одной из форм организации обучения в вечерней школе являются индивидуальные занятия. В соответствии с этим, наряду с разработанными ТУПам для вечерней школы, предлагается проект Типовых учебных планов индивидуальных занятий для вечерних школ среднего образования (в рамках обновления содержания среднего образования). Индивидуальные занятия предполагается начинать с 5-ого класса.

Типовые учебные планы
индивидуальных занятий для вечерних школ среднего образования
(в рамках обновления содержания среднего образования)
заочная форма с русским языком обучения
(ПРОЕКТ)

№	Учебные предметы	Количество часов за неделю по классам							Нагрузка, часы	
		5	6	7	8	9	10	11	Недельная	Годовая
1	Русский язык	1	1	1	1	1	1	1	7	238
2	Русская литература	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	3,5	119
3	Казахский язык и литература	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,5	0,5	4,75	161,5
4	Английский язык	0,5	0,5	0,5	0,5	0,25	0,25	0,25	2,75	93,5
5	Математика	0,5	0,5						1	34
6	Алгебра			0,5	0,5	0,5			1,5	51
7	Алгебра и начала анализа						0,5	0,5	1	34
8	Геометрия	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	1,75	59,5
9	Информатика	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	1,75	59,5
10	Физика			0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,5	85
11	Химия			0,25	0,25	0,25	0,5	0,5	1,75	59,5
12	Биология			0,25	0,25	0,25	0,5	0,5	1,75	59,5
13	Естествознание	0,25	0,25						0,5	17
14	География			0,25	0,25	0,25	0,5	0,5	1,75	59,5
15	История Казахстана	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	3,5	119
16	Всемирная история	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	3,5	119
17	Основы права					0,25	0,25	0,25	0,75	25,5
Объем максимальной учебной нагрузки		5	5	6	6	6	6,5	6,5	41	1394

3 Учебные программы обновленного содержания по учебным предметам основной школы (для школ с русским языком обучения)

В настоящее время в рамках приоритетных направлений развития образования и науки Республики Казахстан ведется огромная работа по обновлению содержания образования. Основная цель обновления – это повышение качества среднего образования.

В современных условиях школа должна воспитывать, обучать и развивать высоконравственную, творческую, критически мыслящую личность, способную непрерывно повышать собственный уровень образования.

Сегодня акцент ставится на создание благоприятных условий для формирования высокообразованной, конкурентоспособной личности с этическим отношением к миру, творческим типом мышления, развитой мировоззренческой культурой, сохраняющей при этом свою уникальность, неповторимость, одаренность в различных сферах науки и искусства.

Содержательным отличием обновленных учебных программ является:

- принцип спиральности при проектировании содержания предмета, то есть постепенного наращивания знаний и умений как по вертикали, так и по горизонтали (усложнение навыков по темам и по классам);

- иерархия целей обучения по таксономии Блума, основанная на закономерностях познания и классифицируемая по наиболее важным видам предметных операций;

- педагогическое целеполагание по уровням образования и на протяжении всего курса обучения, что позволяет максимально учесть внутриспредметные связи;

- соответствие содержания разделов и предложенных тем запросам времени, акцент на формирование социальных навыков;

- технологизация учебного процесса в форме долгосрочных, среднесрочных и краткосрочных планов.

Учебные программы обновленного содержания для 7-9 классов вечерних школ с русским языком обучения подготовлены по следующим учебным предметам: русский язык, русская литература, казахский язык и литература, английский язык, алгебра, геометрия, информатика, физика, химия, биология, география, история Казахстана, всемирная история, основы права, самопознание.

Учебные программы разработаны на основе Типовых учебных программ по общеобразовательным предметам, утвержденных приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 23 ноября 2016 года № 668; Типовых учебных программ по общеобразовательным предметам, утвержденных приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 27 июля 2017 года № 352 (в части учебных предметов «Алгебра» для 7-9 классов, «Геометрия» для 7-9 классов); Типовых учебных программ по общеобразовательным предметам, утвержденных приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 25 октября 2017 года № 545; при этом учтены особенности обучения в вечерней школе.

1) Типовая учебная программа по учебному предмету «Русский язык» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию (с русским языком обучения) для вечерней школы(очная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Учебный предмет «Русский язык» в образовательном процессе выполняет две функции: во-первых, является предметом изучения, во-вторых, средством изучения других предметов.

3. Цель обучения учебному предмету «Русский язык» – развитие творческой, активной языковой личности путем формирования коммуникативных навыков по всем видам речевой деятельности на основе освоения знаний о языке, норм употребления средств разных уровней и их активизации в продуктивной речевой деятельности, а также обогащения словарного запаса.

4. Предметом обучения является современный русский литературный язык в его реальном функционировании в современных условиях полиэтнического и многоязычного Казахстана.

5. Задачи обучения:

1) формирование знаний о русском языке, его функционировании в различных сферах и ситуациях общения, стилистических ресурсах, основных нормах литературного языка (орфоэпических, орфографических, лексических и грамматических) и правилах речевого этикета;

2) обогащение словарного запаса и расширение круга используемых грамматических средств;

3) формирование умений оценивать и выбирать языковые средства с точки зрения нормативности, соответствия ситуации общения;

4) развитие и совершенствование умений создавать устные и письменные монологические высказывания в различных речевых жанрах;

5) совершенствование умений успешного диалогического общения, ведения дискуссии в разных сферах и коммуникативных ситуациях;

б) совершенствование орфоэпической, орфографической, пунктуационной и стилистической грамотности;

7) формирование представлений о национально-культурной специфике русского языка, культуре русского, казахского и других народов;

8) воспитание сознательного отношения к языку как средству общения, источнику знаний, духовно-нравственной ценности, как к языковому капиталу, способствующему успешной социализации в обществе.

6. Грамматический материал изучается в контексте речевых тем.

7. Учебная программа по учебному предмету «Русский язык» рассчитана на 3 года обучения в основной средней школе.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «Русский язык»

8. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Русский язык» составляет: 1) в 7 классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году; 2) в 8 классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году; 3) в 9 классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году.

9. Содержание учебной программы по учебному предмету «Русский язык» организовано по разделам обучения. Разделы состоят из подразделов, которые содержат в себе цели обучения в виде ожидаемых результатов по классам.

10. Цели обучения, обозначенные в каждом подразделе, позволяют учителю системно планировать работу по развитию четырех видов речевой деятельности (слушание, говорение, чтение, письмо), оценивать достижения обучающихся, информировать их о следующих этапах обучения.

11. Содержание учебного предмета включает 4 раздела: 1) слушание и говорение; 2) чтение; 3) письмо; 4) соблюдение речевых норм.

12. Раздел «Слушание и говорение» включает следующие подразделы: 1) понимание содержания текста; 2) определение основной мысли; 3) пересказывание прослушанного материала; 4) прогнозирование событий; 5) участие в диалоге; 6) оценивание прослушанного материала; 7) построение монологического высказывания.

13. Раздел «Чтение» включает следующие подразделы:

1) понимание информации; 2) выявление структурных частей текста и определение основной мысли; 3) понимание применения лексических и синтаксических единиц в прочитанном тексте; 4) определение типов и стилей текстов; 5) формулирование вопросов и оценивание; 6) использование разных видов чтения; 7) извлечение информации из различных источников; 8) сравнительный анализ текстов.

14. Раздел «Письмо» включает следующие подразделы:

1) составление плана; 2) изложение содержания прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала; 3) написание текстов с использованием различных форм представления; 4) создание текстов различных типов и стилей; 5) написание эссе; 6) творческое письмо; 7) редактирование текстов.

15. Раздел «Соблюдение речевых норм» включает следующие подразделы: 1) соблюдение орфографических норм; 2) соблюдение лексических норм; 3) соблюдение грамматических норм; 4) соблюдение пунктуационных норм.

16. Базовое содержание для 7 класса:

1) слушание и говорение: главная и второстепенная, известная и неизвестная информация, определение основной мысли с опорой на структуру, подробный, краткий, выборочный пересказ с изменением лица, прогнозирование содержания с опорой на основную мысль, участие в диалоге и аргументация, оценивание прослушанного материала с точки зрения содержания, использования языковых средств для привлечения внимания,

структуры и логики изложения материала, аргументированный монолог (описание, повествование, рассуждение), включающий не менее 2 микротем, на основе плана, схем, иллюстраций, рекламных роликов;

2) чтение: сплошные и несплошные тексты, извлечение главной и второстепенной информации, структурные части и их элементы (предложения, абзацы), раскрывающие основную мысль, явное и скрытое (подтекст) значение отдельных слов и выражений в тексте, паронимы, вводные слова, повторы, прямой и обратный порядок слов в предложении, смешанные типы текстов, характерные черты, языковые и жанровые особенности текстов публицистического и официально-делового стилей (объяснительная записка, расписка, правило, поздравление, инструкция, заметка, интервью, дневник, блог, письма, просьбы, приглашения), формулирование различных вопросов на основе выводов и заключений, разные виды чтения, в том числе поисковое, разграничение факта и мнения, стилистические особенности различных текстов с учетом композиции и языковых особенностей, цели и целевой аудитории (объяснительная записка, расписка, правило, поздравление, инструкция, заметка, интервью, дневник, блог, письма, просьбы, приглашения, информационные);

3) письмо: простой и сложный план, подробное, краткое, выборочное изложение содержания текстов-повествований, текстов-описаний и текстов-рассуждений с изменением лица, схемы, таблицы, диаграммы, тексты-описания с элементами повествования, тексты-повествования с элементами рассуждения, тексты публицистического и официально-делового стилей (объяснительная записка, расписка, правило, поздравление, инструкция, заметка, интервью, дневник, блог, письма, просьбы, приглашения, информационные), выражение собственного мнения, разные виды эссе, аргументативное эссе, творческие работы (200-250 слов), выбор определенной социальной роли и речевого поведения, исправление смысловых, фактических, логических недочетов, редактирование текста, изменение структуры отдельных предложений или фрагментов текста;

4) соблюдение речевых норм: гласные после шипящих и Ц, НЕ с разными частями речи, окончания глаголов, суффиксы в разных частях речи, паронимы, термины, аллегория, инверсия, анафора, глагол и его формы, служебные части речи, нормы глагольного управления, знаки препинания в простых, осложненных обособленным определением и обстоятельством предложениях.

17. Базовое содержание для 8 класса:

1) слушание и говорение: открытая и скрытая (подтекст) информация, цель высказывания, определение основной мысли на основе структурных элементов текста и целевой аудитории, пересказ содержания текстов различных типов речи с изменением лица и сохранением структуры исходного текста, прогнозирование содержания по названию текста или началу, участие в дискуссии, аргументация, выводы, оценивание прослушанного материала с точки зрения темпа речи и соответствия целевой аудитории, развёрнутый

аргументированный монолог (рассуждение с элементами описания и повествования, убеждение), включающий не менее 2 микротем на основе блогов и сообщений СМИ;

2) чтение: основная информация сплошных и несплошных текстов, особенности письменной формы устной речи, извлечение открытой и скрытой (подтекст) информации, особенности структуры текста, раскрывающие основную мысль, подразумеваемый смысл отдельных слов, словосочетаний и предложений в тексте, эмоционально-окрашенных и профессиональных слов,

3) неологизмов, окказионализмов с учетом лексической сочетаемости, смешанные типы текстов, характерные черты, языковые и жанровые особенности публицистического, разговорного, научного, официально-делового стилей (репортаж, фельетон, статья, интервью, очерк, обзор, послание, характеристика, биография, автобиография, аннотация, тезисы, реферат, доклад, комментарии в блоге, чате, форуме), формулирование вопросов и собственных идей на основе прочитанного текста, разграничение факта и мнения, разные виды чтения, в том числе изучающее, извлечение и синтез информации из различных источников, определение ее актуальности, противоречивости, достоверности, сравнение стилистических особенностей различных текстов с учетом цели и целевой аудитории композиционных, языковых (репортаж, фельетон, статья, интервью, очерк, обзор, послание, характеристика, биография, автобиография, аннотация, тезисы, реферат, доклад, комментарии в блоге, чате, форуме);

4) письмо: цитатный план (простой и сложный), подробное, краткое, выборочное изложение содержания текстов смешанного типа с изменением лица, представление информации сплошных текстов в виде рисунков, схем, таблиц, диаграмм и наоборот, тексты-описания с элементами рассуждения, тексты-повествования с элементами описания, тексты публицистического, официально-делового и научного, разговорного стилей (репортаж, фельетон, статья, интервью, очерк, обзор, послание, характеристика, биография, автобиография, аннотация, тезисы, реферат, доклад, комментарии в блоге, чате, форуме), разные виды эссе, в том числе академическое, творческие работы (250-300 слов), фрагмент/фрагменты текста, являющиеся контрастными по содержанию, исправление смысловых, фактических, логических, стилистических недочетов, редактирование текста, изменение структуры текста;

5) соблюдение речевых норм: омонимичные самостоятельные и служебные части речи, профессиональные слова, термины, неологизмы, инверсия, градация, обособленные члены предложения, знаки препинания при уточняющих членах предложения, цитировании, а также в неполных предложениях.

18. Базовое содержание для 9 класса:

1) слушание и говорение: основная и детальная информация текста, высказывание критического отношения к услышанному, определение основной мысли на основе микротем, выражение своего отношения к услышанному,

пересказ содержания текстов смешанного типа с творческой интерпретацией информации, прогнозирование содержания по финалу текста, участие в полемике, синтез различных точек зрения, оценивание прослушанного материала с точки зрения нормативности речи, содержания, структуры, логики изложения материала, выражение собственного мнения, развёрнутый аргументированный монолог (рассуждение на заданную тему, убеждение), включающий не менее 3 микротем в пределах учебной, общественно-политической и социально-культурной сфер, использование модели речевого поведения в соответствии с речевыми нормами в конкретной ситуации;

2) чтение: открытая и скрытая (подтекст) информация сплошных и несплошных текстов, соотнесение заключённой в тексте информации с информацией других источников /личным опытом, выявление особенностей и роли структуры текста в передаче основной мысли, аббревиация, парцелляция, ирония, намёк, преуменьшение, преувеличение и другие приемы в словосочетаниях, типы текстов, характерные черты, языковые особенности текстов разных жанров, стилей и подстилей (научная статья, отчет о поездке), формулирование вопросов и идей, интерпретация содержания текстов, разные виды чтения, в том числе просмотровое чтение, чтение с составлением плана, тезисов, конспектов, извлечение и синтез информации из различных источников, выводы на основе полученных сведений, выражение собственного мнения, сравнение стилистических особенностей, композиционные, языковые и жанровые особенности различных текстов, принятие во внимание цели, целевой аудитории и позиции автора (научная статья, отчет о поездке);

3) письмо: разные виды плана, в том числе цитатный, тезисный, изложение содержания текстов, синтез информации прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала, представление информации в виде презентаций с использованием ссылок, гиперссылок, тексты-описания с элементами рассуждения, тексты-повествования с элементами рассуждения соответствующих стилей (научная статья, отчет о поездке);

4) соблюдение речевых норм: орфографические нормы, стилистически окрашенные слова, аббревиатура, парцелляция, морфологические средства связи (союзы и союзные слова) в сложных предложениях, знаки препинания в простых, простых осложненных и сложных предложениях.

Глава 3. Система целей обучения

19. Цели обучения в программе представлены кодировкой. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – подраздел программы, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 7.2.1.4 «7» – класс, «2.1» – подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

20. Система целей обучения расписана по разделам для каждого класса:

1) слушание и говорение:		
7 класс	8 класс	9 класс
1.Понимание содержания текста		
7.1.1.1 понимать основное содержание текста, извлекать главную и второстепенную информацию	8.1.1.1 понимать содержание текста, определяя открытую и скрытую (подтекст)	9.1.1.1 понимать основную и детальную информацию текста, высказывая

пенную, известную и неизвестную информацию	информацию, высказывания	цель	критическое отношение к услышанному
2. Определение основной мысли			
7.1.2.1 определять основную мысль, опираясь на структуру	8.1.2.1 определять основную мысль на основе структурных элементов текста и целевой аудитории		9.1.2.1 определять основную мысль на основе микротем, выражая свое отношение к услышанному
3. Пересказывание прослушанного материала			
7.1.3.1 пересказывать подробно, кратко, выборочно содержание текстов (повествование, описание и рассуждение) с изменением лица	8.1.3.1 пересказывать содержание текстов различных типов речи с изменением лица, сохраняя структуру исходного текста		9.1.3.1 пересказывать содержание текстов смешанного типа, творчески интерпретируя информацию
4. Прогнозирование событий			
7.1.4.1 прогнозировать содержание, исходя из основной мысли текста	8.1.4.1 прогнозировать содержание по названию текста или началу		9.1.4.1 прогнозировать содержание по финалу текста
5. Участие в диалоге			
7.1.5.1 участвовать в диалоге по предложенной проблеме, аргументируя свою точку зрения	8.1.5.1 участвовать в дискуссии по предложенной проблеме, аргументируя собственные утверждения, убеждая оппонента в правильности своей позиции, делать выводы		9.1.5.1 участвовать в полемике, синтезируя различные точки зрения и предлагая решение проблемы
6. Оценивание прослушанного материала			
7.1.6.1 оценивать прослушанный материал с точки зрения содержания, использования языковых средств для привлечения внимания, структуры и логики изложения материала	8.1.6.1 оценивать прослушанный материал с точки зрения темпа речи и соответствия целевой аудитории		9.1.6.1 оценивать прослушанный материал с точки зрения нормативности речи, содержания, структуры, логики изложения материала, выражая собственное мнение
7. Построение монологического высказывания			

7.1.7.1 строить аргументированный монолог (описание, повествование, рассуждение), включающий не менее 2-х микротем, на основе плана, схем, иллюстраций, рекламных роликов;	8.1.7.1 строить развёрнутый аргументированный монолог (рассуждение с элементами описания и повествования, убеждение), включающий не менее 2-х микротем в пределах учебной, социально-культурной и общественно-политической сфер, на основе блогов и сообщений средств массовой информации с учетом целевой аудитории;	9.1.7.1 строить развёрнутый аргументированный монолог (рассуждение на заданную тему, убеждение), включающий не менее 3-х микротем в пределах учебной, общественно-политической и социально-культурной сфер;
7.1.7.2 соблюдать орфоэпические нормы	8.1.7.2 соблюдать орфоэпические нормы	9.1.7.2 использовать модели речевого поведения в соответствии с речевыми нормами в конкретной ситуации
2) чтение		
1. Понимание информации		
7.2.1.1 понимать основную информацию сплошных и несплошных текстов, извлекая главную и второстепенную информацию	8.2.1.1 понимать основную информацию сплошных и несплошных текстов (в том числе особенности письменной формы речи), извлекая открытую и скрытую (подтекст) информацию	9.2.1.1 понимать открытую и скрытую (подтекст) информацию сплошных и несплошных текстов, соотнося заключённую в тексте информацию с информацией других источников/ личным опытом
2. Выявление структурных частей текста и определение основной мысли		
7.2.2.1 выявлять структурные части и их элементы (предложения, абзацы), раскрывающие основную мысль	8.2.2.1 выявлять особенности структуры текста, раскрывающие основную мысль	9.2.2.1 выявлять особенности и роль структуры текста в передаче основной мысли
3. Понимание, применение лексических и синтаксических единиц в прочитанном тексте		
7.2.3.1 понимать применение и объяснять явное и скрытое (подтекст) значение отдельных слов и выражений в тексте, использование паронимов, вводных слов, повторов, прямого и обратного порядка слов в предложении	8.2.3.1 понимать применение и объяснять подразумеваемый смысл отдельных слов, словосочетаний и предложений в тексте, эмоционально-окрашенных и профессиональных слов, неологизмов, окказионализмов с учетом лексической сочетаемости	9.2.3.1 понимать применение аббревиации, парцелляции, иронии, намёков, преуменьшения, преувеличения и другие приемы в словосочетаниях
4. Определение типов и стилей текстов		
7.2.4.1 определять смешанные типы текстов и различать характерные черты, языковые и жанровые особенности текстов публицистического	8.2.4.1 определять смешанные типы текстов, различать характерные черты, языковые и жанровые особенности публицистического,	9.2.4.1 определять типы текстов, характерные черты, языковые особенности текстов разных жанров, стилей и подстилей (научная статья, отчет о

и официально-делового стилей (объяснительная записка, расписка, правило, поздравлен., инструкция, заметка, интервью, дневник, блог, письма: просьбы, приглашен.)	разговорного, научного, официально-делового стилей (репортаж, фельетон, статья, интервью, очерк, обзор, послание, характеристика, биография, автобиография, аннотация, тезисы, реферат, доклад, комментарии в блоге, чате, форуме)	поездке)
5.Формулирование вопросов и оценивание		
7.2.5.1 формулировать различные вопросы на основе выводов и заключений	8.2.5.1 формулировать вопросы и собственные идеи на основе прочитанного текста, различать факт и мнение	9.2.5.1 формулировать вопросы и идеи, интерпретируя содержание текстов
6.Использование разных видов чтения		
7.2.6.1 использовать разные виды чтения, в том числе поисковое	8.2.6.1 использовать разные виды чтения, в том числе изучающее	9.2.6.1 использовать разные виды чтения, в том числе просмотровое чтение, чтение с составлением плана, тезисов, конспектов
7.Извлечение информации из различных источников		
7.2.7.1 извлекать информацию из различных источников, различая факт и мнение	8.2.7.1 извлекать и синтезировать информацию из различных источников, определяя ее актуальность, противоречивость, достоверность, целевую аудиторию	9.2.7.1 извлекать и синтезировать информацию из различных источников, интерпретировать, делать выводы на основе полученных сведений, выражая собственное мнение
8.Сравнительный анализ текстов		
7.2.8.1 сравнивать стилистические особенности различных текстов с учетом композиции и языковых особенностей, цели и целевой аудитории (объяснительная записка, расписка, правило, поздравление, инструкция, заметка, интервью, дневник, блог, письма: просьбы, приглашения)	8.2.8.1 сравнивать стилистические (композиционные, языковые) особенности различных текстов с учетом цели и целевой аудитории (репортаж, фельетон, статья, интервью, очерк, обзор, послание, характеристика, биография, автобиография, аннотация, тезисы, реферат, доклад, комментарии в блоге, чате, форуме)	9.2.8.1 сравнивать стилистические (композиционные, языковые, жанровые) особенности различных текстов, учитывая цель, целевую аудиторию и позицию автора (научная статья, отчет о поездке)
3)письмо		
1.Составление плана		
7.3.1.1 составлять простой и сложный план, собирать материал к сочинению и организовывать его в соответствии с планом	8.3.1.1 составлять цитатный план (простой и сложный), учитывая жанровое своеобразие текста	9.3.1.1 составлять разные виды плана, в том числе цитатный, тезисный
2. Изложение содержания прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала		

7.3.2.1 излагать подробно, кратко, выборочно содержание текстов-повествований, текстов-описаний и текстов-рассуждений с изменением лица	8.3.2.1 излагать подробно, кратко, выборочно содержание текстов смешанного типа с изменением лица	9.3.2.1 излагать содержание текстов, синтезируя информацию прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала
3. Написание текстов с использованием различных форм представления		
7.3.3.1 представлять информацию в виде различных схем, таблиц, диаграмм	8.3.3.1 представлять информацию сплошных текстов в виде рисунков, схем, таблиц, диаграмм и наоборот	9.3.3.1 представлять информацию в виде презентаций с использованием ссылок, гиперссылок
4. Творческое письмо		
7.3.6.1 писать творческие работы (100-120 слов), выбирая определенную социальную роль и речевое поведение	8.3.6.1 писать творческие работы (110-130 слов), фрагмент/фрагменты текста, являющиеся контрастными по содержанию	9.3.6.1 писать творческие работы (130-150 слов), фрагмент/фрагменты текста, являющиеся определенными композиционными элементами (начало романа, продолжение рассказа)
4) соблюдение речевых норм		
1. Соблюдение орфографических норм		
7.4.1.1 правильно писать гласные после шипящих и Ц, НЕ с разными частями речи, окончания глаголов, суффиксы в разных частях речи	8.4.1.1 правильно писать омонимичные самостоятельные и служебные части речи	9.4.1.1 соблюдать орфографические нормы
2. Соблюдение лексических норм		
7.4.2.1 использовать паронимы, термины; аллегорию, инверсию, анафору	8.4.2.1 использовать профессиональные слова, термины, неологизмы, инверсию, градацию; 8.4.2.2 избегать повторов и штампов	9.4.2.1 использовать стилистически окрашенные слова, аббревиатуру, парцелляцию
3. Соблюдение грамматических норм		
7.4.3.1 использовать правильно глагол и его формы, служебные части речи; 7.4.3.2 соблюдать нормы глагольного управления	8.4.3.1 использовать правильно обособленные члены предложения	9.4.3.1 использовать правильно морфологические средства связи (союзы и союзные слова) в сложных предложениях
4. Соблюдение пунктуационных норм		
7.4.4.1 использовать знаки препинания в простых, осложненных обособленным определением и обстоятельством в предложениях	8.4.4.1 использовать знаки препинания при уточняющих членах предложения, цитировании, а также в неполных предложениях	9.4.4.1 использовать знаки препинания в простых, простых осложненных и сложных предложениях

21. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Русский язык» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию.

24. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Долгосрочный план реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «Русский язык» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию

1) 7 класс:

Тема. Раздел	Виды речевой деятельности	Лексико-грамматический материал	Цели обучения
1 четверть			
Климат и изменения климата. Морфология и орфография. Синтаксис и пунктуация			
Морфология. Орфография. Разноспрягаемые глаголы. Правописание гласных в суффиксах глаголов. Причастие. Причастный оборот. Правописание гласных <i>И-Ы</i> после <i>Ц</i> . Синтаксис. Пунктуация. Обособленные определения. Знаки препинания при обособленных определениях			
Аудирование и говорение		7.1.1.1 понимать основное содержание текста, извлекая главную и второстепенную; 7.1.3.1 пересказывать подробно, кратко, выборочно содержание текстов (повествование) с изменением лица	
Чтение		7.2.1.1 понимать основную информацию сплошных и несплошных текстов, извлекая главную и второстепенную информацию	
Письмо		7.3.2.1 излагать подробно, кратко, выборочно содержание текстов-повествований с изменением лица	
Соблюдение речевых норм		7.4.1.1 правильно писать гласные после шипящих и <i>Ц</i> , окончания глаголов, суффиксы причастий; 7.4.4.1 использовать знаки препинания в простых, осложненных обособленным определением, предложениях	
Обычаи и традиции. Морфология и орфография. Синтаксис и пунктуация			
Морфология. Орфография. Возвратные глаголы. Деепричастие. Деепричастный оборот. Правописание <i>НЕ-</i> с глаголами и глагольными формами. Синтаксис. Пунктуация. Обособленные определения. Знаки препинания при обособленных определениях.			
Аудирование и говорение		7.1.1.1 понимать основное содержание текста, извлекая главную и второстепенную	
Чтение		7.2.1.1 понимать основную информацию сплошных и несплошных текстов, извлекая главную и второстепенную информацию; 7.2.5.1 формулировать различные вопросы на основе выводов и заключений	
Письмо		7.3.1.1 составлять простой и сложный план, собирать материал к сочинению и организовывать его в соответствии с планом	
Соблюдение речевых норм		7.4.1.1 правильно писать <i>НЕ</i> с разными частями речи; окончания глаголов; суффиксы деепричастий	
2 четверть			
Знания: мир и изучение иностранных языков. Морфология и орфография			
Лексика. Паронимы. Орфография. Правописание <i>НЕ-</i> с глаголами и глагольными формами.			

Наклонение глагола. Изъявительное наклонение.	
Аудирование и говорение	7.1.2.1 определять основную мысль, опираясь на структуру
Чтение	7.2.2.1 выявлять структурные части и их элементы (предложения, абзацы), раскрывающие основную мысль
Письмо	7.3.1.1 составлять простой и сложный план, собирать материал к сочинению и организовывать его в соответствии с планом
Соблюдение речевых норм	7.4.3.1 использовать правильно глагол и его формы, служебные части речи; соблюдать нормы глагольного управления
Времена года. Морфология орфография	
Орфография. Культура речи. Правописание <i>НЕ</i> с причастиями. Аллегория. Морфология. Глаголы условного наклонения. Частицы. Разряды частиц. Употребление частиц в речи. Союзы. Сочинительные и подчинительные союзы. Предлоги. Синтаксис. Согласованные и несогласованные определения.	
Аудирование и говорение	7.1.2.1 определять основную мысль, опираясь на структуру
Чтение	7.2.2.1 выявлять структурные части и их элементы (предложения, абзацы), раскрывающие основную мысль
Письмо	7.3.1.1 составлять простой и сложный план, собирать материал к сочинению и организовывать его в соответствии с планом; 7.3.6.1 писать творческие работы (110-130 слов), выбирая определенную социальную роль и речевое поведение
Соблюдение речевых норм	7.4.3.1 использовать правильно глагол и его формы, служебные части речи; соблюдать нормы глагольного управления
3 четверть	
Молодежная культура. Морфология и орфография. Синтаксис и пунктуация	
Орфография. Культура речи. Правописание <i>НЕ</i> и <i>НИ</i> с разными частями речи. Инверсия. Сравнение. Пунктуация (обособление сравнительных оборотов). Правописание <i>НЕ-</i> с деепричастиями	
Аудирование и говорение	7.1.5.1 участвовать в диалоге по предложенной проблеме, аргументируя свою точку зрения
Чтение	7.2.2.1 выявлять структурные части и их элементы (предложения, абзацы), раскрывающие основную мысль
Письмо	7.3.7.1 корректировать текст, исправляя смысловые, фактические, логические недочеты; редактировать текст, изменяя структуру отдельных предложений или фрагментов текста
Соблюдение речевых норм	7.4.1.1 правильно писать <i>НЕ</i> с разными частями речи, окончания глаголов, суффиксы деепричастий
Проблемы социальной защиты граждан. Морфология	
Культура речи. Официально-деловой стиль. Анафора. Глаголы повелительного наклонения. Нормы глагольного управления.	
Аудирование и говорение	7.1.6.1 оценивать прослушанный материал с точки зрения содержания, использования языковых средств для привлечения внимания, структуры и логики изложения материала
Чтение	7.2.4.1 определять смешанные типы текстов и различать характерные черты, языковые и жанровые особенности текстов официально-делового стиля (объяснительная записка, расписка, правило, поздравление, инструкция)
Письмо	7.3.4.1 создавать тексты- описание с элементами повествования, повествование с элементами рассуждения и создавать тексты официально-делового стиля (объяснительная записка, расписка, правило, поздравление, инструкция)с учетом целевой аудитории, выражая собственное мнение
Соблюдение речевых	7.4.3.1 использовать правильно глагол и его формы, служебные части речи;

норм	соблюдать нормы глагольного управления		
Здоровое питание. Морфология и орфография			
Лексика. Термины. Морфология. Орфография. Безличные глаголы. Глагольное управление. Правописание суффиксов глаголов, причастий.			
Аудирование и говорение	7.16.1 оценивать прослушанный материал с точки зрения содержания, использования языковых средств для привлечения внимания, структуры и логики изложения материала		
Чтение	7.2.2.1 выявлять структурные части и их элементы (предложения, абзацы), раскрывающие основную мысль; 7.2.5.1 формулировать различные вопросы на основе выводов и заключений		
Письмо	7.3.4.1 создавать тексты- описание с элементами повествования, повествование с элементами рассуждения и создавать тексты публицистического стиля (заметка, интервью, дневник, блог, письма: просьбы, приглашения) с учетом целевой аудитории, выражая собственное мнение		
Соблюдение речевых норм	7.4.1.1 правильно писать окончания глаголов, суффиксы причастий; 7.4.2.1 использовать термины		
4 четверть			
День Победы. Синтаксис и пунктуация			
Морфология. Нормы глагольного управления. Синтаксис. Пунктуация. Обособленные обстоятельства. Знаки препинания при обособленных обстоятельствах.			
Аудирование и говорение	7.1.5.1 участвовать в диалоге по предложенной проблеме, аргументируя свою точку зрения		
Чтение	7.2.8.1 сравнивать стилистические особенности различных текстов с учетом композиции и языковых особенностей, цели и целевой аудитории (объяснительная записка, расписка, правило, поздравление, инструкция, заметка)		
Письмо	7.3.7.1 корректировать текст, исправляя смысловые, фактические, логические недочеты; редактировать текст, изменяя структуру отдельных предложений или фрагментов текста		
Соблюдение речевых норм	7.4.3.1 использовать правильно глагол и его формы, служебные части речи; соблюдать нормы глагольного управления; 7.4.4.1 использовать знаки препинания в простых осложнённых предложениях с обособленными обстоятельствами		
Если бы я правил миром... Синтаксис и пунктуация			
Синтаксис. Пунктуация. Обособленные приложения. Знаки препинания при обособленных обстоятельствах. Аллегория. Инверсия.			
Аудирование и говорение	7.1.5.1 участвовать в диалоге по предложенной проблеме, аргументируя свою точку зрения		
Чтение	7.2.4.1 определять смешанные типы текстов и различать характерные черты, языковые и жанровые особенности текстов публицистического и официально-делового стилей (объяснительная записка, расписка, правило, поздравление, инструкция, заметка, интервью, дневник, блог, письма: просьбы, приглашения)		
Письмо	7.3.6.1 писать творческие работы (200-250 слов), выбирая определенную социальную роль и речевое поведение		
Соблюдение речевых норм	7.4.3.1 использовать правильно глагол и его формы, служебные части речи; соблюдать нормы глагольного управления; 7.4.4.1 использовать знаки препинания в простых осложнённых предложениях с обособленными обстоятельствами		
2) 8 класс			
Тема. Раздел	Виды речевой деятельности	Лексико-грамматический	Цели обучения

		материал	
1 четверть			
Семья: права и обязанности. Синтаксис и пунктуация			
Морфология. Омонимия самостоятельных и служебных частей речи. Синтаксис. Обособленные члены предложения (несогласованные определения, обстоятельства, выраженные именем существительными с предлогами).			
Аудирование и говорение		8.1.1.1 понимать содержание текста, определяя открытую и скрытую (подтекст) информацию, цель высказывания; 8.1.3.1 пересказывать содержание текстов различных типов речи с изменением лица, сохраняя структуру исходного текста	
Чтение		8.2.2.1 выявлять особенности структуры текста, раскрывающие основную мысль; 8.2.6.1 использовать разные виды чтения, в том числе изучающее	
Письмо		8.3.2.1 излагать подробно, кратко, выборочно содержание текстов смешанного типа с изменением лица	
Соблюдение речевых норм		8.4.1.1 правильно писать омонимичные самостоятельные и служебные части речи	
Развлечения и спорт. Синтаксис и пунктуация			
Синтаксис. Обособленные члены предложения (сложные случаи обособления).			
Аудирование и говорение		8.1.1.1 понимать содержание текста, определяя открытую и скрытую (подтекст) информацию, цель высказывания; 8.1.2.1 определять основную мысль на основе структурных элементов текста и целевой аудитории	
Чтение		8.2.1.1 понимать основную информацию сплошных и несплошных текстов (в том числе особенности письменной формы речи), извлекая открытую и скрытую (подтекст) информацию; 8.2.2.1 выявлять особенности структуры текста, раскрывающие основную мысль	
Письмо		8.3.1.1 составлять цитатный план (простой и сложный), учитывая жанровое своеобразие текста; 8.3.4.1 создавать тексты- описание с элементами рассуждения, повествование с элементами описания и создавать тексты разговорного стиля (комментарии в блоге, чате, форуме) с учетом целевой аудитории	
Соблюдение речевых норм		8.4.1.1 правильно писать омонимичные самостоятельные и служебные части речи; 8.4.3.1 использовать правильно обособленные члены предложения.	
Мир профессий. Синтаксис и пунктуация			
Лексика. Профессиональные слова. Синтаксис. Пунктуация. Цитата. Знаки препинания при цитировании			
Аудирование и говорение		8.1.3.1 пересказывать содержание текстов различных типов речи с изменением лица, сохраняя структуру исходного текста	
Чтение		8.2.4.1 определять смешанные типы текстов, различать характерные черты, языковые и жанровые особенности публицистического, разговорного, научного, официально-делового стилей (послание, характеристика, биография, автобиография)	
Письмо		8.3.4.1 создавать тексты- описание с элементами рассуждения, повествование с элементами описания и создавать тексты официально-делового стиля (послание, характеристика, биография, автобиография)	
Соблюдение речевых		8.4.2.1 использовать термины, профессиональные слова;	

норм	8.4.2.2 избегать повторов и штампов; 8.4.4.1 использовать знаки препинания в неполных предложениях
2 четверть	
Космос. Синтаксис и пунктуация	
Лексика. Термины. Неологизмы. Синтаксис. Пунктуация. Знаки препинания в предложениях с уточняющими членами предложения.	
Аудирование и говорение	8.1.3.1 пересказывать содержание текстов различных типов речи с изменением лица, сохраняя структуру исходного текста
Чтение	8.2.5.1 формулировать вопросы и собственные идеи на основе прочитанного текста, различать факт и мнение
Письмо	8.3.4.1 создавать тексты- описание с элементами рассуждения, повествование с элементами описания; и создавать тексты научного стиля (аннотация, тезисы, реферат, доклад) с учетом целевой аудитории
Соблюдение речевых норм	8.4.4.1 использовать знаки препинания при уточняющих членах предложения
3 четверть	
Разнообразие форм жизни. Морфология и орфография. Синтаксис и пунктуация	
Орфография. Правописание омонимичных и самостоятельных частей речи. Синтаксис. Пунктуация. Вводные словосочетания и предложения. Знаки препинания в предложениях с вводными словосочетаниями.	
Аудирование и говорение	8.1.1.1 понимать содержание текста, определяя открытую и скрытую (подтекст) информацию, цель высказывания
Чтение	8.2.6.1 использовать разные виды чтения, в том числе изучающее
Письмо	8.3.7.1 корректировать текст, исправляя смысловые, фактические, логические, стилистические недочеты; редактировать текст, перестраивая структуру текста
Соблюдение речевых норм	8.4.1.1 правильно писать омонимичные самостоятельные и служебные части речи; 8.4.4.1 использовать знаки препинания при цитировании
Вода в жизни человека. Синтаксис	
Культура речи. Перифраз. Штампы. Тавтология. Синтаксис. Назывные предложения. Определенно-личные предложения. Неопределенно-личные предложения.	
Аудирование и говорение	8.1.6.1 оценивать прослушанный материал с точки зрения темпа речи и соответствия целевой аудитории
Чтение	8.2.4.1 определять смешанные типы текстов, различать характерные черты, языковые и жанровые особенности официально-делового стиля (послание, характеристика, биография, автобиография); 8.2.8.1 сравнивать стилистические (композиционные, языковые) особенности различных текстов с учетом цели и целевой аудитории (послание, характеристика, биография, автобиография)
Письмо	8.3.7.1 корректировать текст, исправляя смысловые, фактические, логические, стилистические недочеты; редактировать текст, перестраивая структуру текста
Соблюдение речевых норм	8.4.1.1 правильно писать омонимичные самостоятельные и служебные части речи; 8.4.4.1 использовать знаки препинания при цитировании
Еда: необходимость или роскошь? Синтаксис и пунктуация	
Лексика. Эмоционально окрашенные слова. Синтаксис. Пунктуация. Обобщенно-личные предложения. Безличные предложения. Неполные предложения. Знаки препинания в неполных предложениях.	

Аудирование и говорение	8.1.3.1 пересказывать содержание текстов различных типов речи с изменением лица, сохраняя структуру исходного текста		
Чтение	8.2.5.1 формулировать вопросы и собственные идеи на основе прочитанного текста, различать факт и мнение		
Письмо	8.3.7.1 корректировать текст, исправляя смысловые, фактические, логические, стилистические недочеты; редактировать текст, перестраивая структуру текста		
Соблюдение речевых норм	8.4.4.1 использовать знаки препинания в неполных предложениях		
4 четверть			
Музыка в современном обществе. Морфология. Синтаксис и пунктуация			
Лексика. Морфология. Омонимичные самостоятельные и служебные части речи. Синтаксис. Обособленные приложения.			
Аудирование и говорение	8.1.5.1 участвовать в дискуссии по предложенной проблеме, аргументируя собственные утверждения, убеждая оппонента в правильности своей позиции, делать выводы		
Чтение	8.2.4.1 определять смешанные типы текстов, различать характерные черты, языковые и жанровые особенности публицистического, разговорного, научного, официально-делового стилей (репортаж, фельетон, статья, интервью, очерк, обзор, послание, характеристика, биография, автобиография, аннотация, тезисы, реферат, доклад, комментарии в блоге, чате, форуме)		
Письмо	8.3.6.1 писать творческие работы (130-180 слов), фрагмент/фрагменты текста, являющиеся контрастными по содержанию		
Соблюдение речевых норм	8.4.3.1 использовать правильно обособленные члены предложения		
Научные открытия и технологии. Морфология. Синтаксис			
Лексика. Термины. Неологизмы. Культура речи. Штампы. Повторы. Морфология. Омонимичные самостоятельные и служебные части речи. Синтаксис. Обособленные члены предложения			
Аудирование и говорение	8.1.6.1 оценивать прослушанный материал с точки зрения темпа речи и соответствия целевой аудитории; 8.1.7.1 строить развёрнутый аргументированный монолог (рассуждение с элементами описания и повествования, убеждение), включающий не менее 2 микротем в пределах учебной, социально-культурной и общественно-политической сфер, на основе блогов и сообщений СМИ с учетом целевой аудитории; соблюдать орфоэпические нормы		
Чтение	8.2.2.1 выявлять особенности структуры текста, раскрывающие основную мысль; 8.2.7.1 извлекать и синтезировать информацию из различных источников, определяя ее актуальность, противоречивость, достоверность, целевую аудиторию		
Письмо	8.3.6.1 писать творческие работы (130-150) слов), фрагмент/фрагменты текста, являющиеся контрастными по содержанию		
Соблюдение речевых норм	8.4.3.1 использовать правильно обособленные члены предложения		
3) 9 класс			
Тема. Раздел	Виды речевой	Лексико-	Цели обучения

	деятельности	грамматический материал	
1 четверть			
Конфликты и миротворчество. Синтаксис. Морфология и орфография			
Синтаксис. Орфография. Виды сложных предложений. Морфология. Союзы (сочинительные и подчинительные). Правописание союзов			
Аудирование и говорение		9.1.2.1 определять основную мысль на основе микротем, выражая свое отношение к услышанному	
Чтение		9.2.6.1 использовать разные виды чтения, в том числе просмотровое чтение, чтение с составлением плана	
Письмо		9.3.4.1 создавать тексты-описание с элементами рассуждения соответствующих стилей (научная статья) с учетом целевой аудитории	
Соблюдение речевых норм		9.4.1.1 соблюдать орфографические нормы; 9.4.3.1 использовать правильно морфологические средства связи (союзы и союзные слова) в сложных предложениях	
Сухопутные страны. Синтаксис			
Морфология. Морфологические средства связи в сложных предложениях. Союзы и союзные слова.			
Аудирование и говорение		9.1.2.1 определять основную мысль на основе микротем, выражая свое отношение к услышанному	
Чтение		9.2.6.1 использовать разные виды чтения, в том числе просмотровое чтение, чтение с составлением тезисов	
Письмо		9.3.4.1 создавать тексты- повествование с элементами рассуждения соответствующих стилей (научная статья) с учетом целевой аудитории	
Соблюдение речевых норм		9.4.1.1 соблюдать орфографические нормы; 9.4.3.1 использовать правильно морфологические средства связи (союзы и союзные слова) в сложных предложениях	
2 четверть			
Традиции и культура. Синтаксис и пунктуация			
Лексика. Стилистически окрашенные слова. Синтаксис. Пунктуация. Сложносочинённые предложения. Знаки препинания в сложносочинённых предложениях.			
Аудирование и говорение		9.1.3.1 пересказывать содержание текстов смешанного типа, творчески интерпретируя информацию	
Чтение		9.2.5.1 формулировать вопросы и идеи, интерпретируя содержание текстов	
Письмо		9.3.4.1 создавать тексты-описание с элементами рассуждения соответствующих стилей (отчет о поездке) с учетом целевой аудитории	
Соблюдение речевых норм		9.4.4.1 использовать знаки препинания в простых, простых осложненных и сложных предложениях	
Ресурсы планеты Земля. Синтаксис и пунктуация			
Синтаксис. Пунктуация. Сложноподчиненные предложения. Знаки препинания в сложноподчиненных предложениях.			
Аудирование и говорение		9.1.4.1 прогнозировать содержание по финалу текста	
Чтение		9.2.5.1 формулировать вопросы и идеи, интерпретируя содержание текстов	
Письмо		9.3.4.1 создавать тексты-повествование с элементами рассуждения соответствующих стилей (отчет о поездке) с учетом целевой аудитории	

Соблюдение речевых норм	9.4.4.1 использовать знаки препинания в простых, простых осложненных и сложных предложениях
3 четверть	
Подросток в современном мире. Морфология и орфография. Синтаксис и пунктуация	
Морфология. Морфологические средства связи в сложных предложениях. Союзы и союзные слова. Орфография. Слитное, дефисное написание различных частей речи. Синтаксис. Пунктуация. Бессоюзные сложные предложения. Знаки препинания в бессоюзных предложениях.	
Аудирование и говорение	9.1.6.1 оценивать прослушанный материал с точки зрения нормативности речи, содержания, структуры, логики изложения материала, выражая собственное мнение
Чтение	9.2.6.1 использовать разные виды чтения, в том числе просмотровое чтение, чтение с составлением конспектов
Письмо	9.3.7.1 корректировать и редактировать имеющиеся недочеты в тексте
Соблюдение речевых норм	9.4.3.1 использовать правильно морфологические средства связи (союзы и союзные слова) в сложных предложениях; 9.4.4.1 использовать знаки препинания в простых, простых осложненных и сложных предложениях
Всемирная связь в 21-ом веке. Морфология. Синтаксис и пунктуация	
Морфология. Морфологические средства связи в сложных предложениях. Союзы и союзные слова. Синтаксис. Пунктуация. Сложноподчиненные предложения. Знаки препинания в сложноподчиненных предложениях.	
Аудирование и говорение	9.1.6.1 оценивать прослушанный материал с точки зрения нормативности речи, содержания, структуры, логики изложения материала, выражая собственное мнение
Чтение	9.2.5.1 формулировать вопросы и идеи, интерпретируя содержание текстов
Письмо	9.3.7.1 корректировать и редактировать имеющиеся недочеты в тексте
Соблюдение речевых норм	9.4.3.1 использовать правильно морфологические средства связи (союзы и союзные слова) в сложных предложениях; 9.4.4.1 использовать знаки препинания в простых, простых осложненных и сложных предложениях
4 четверть	
Дилеммы и выбор. Синтаксис и пунктуация	
Лексика. Парцелляция. Морфология. Морфологические средства связи в сложных предложениях. Синтаксис. Пунктуация. Сложноподчинённые предложения с разными видами придаточных: (определятельные и изъяснительные). Знаки препинания в сложноподчинённых предложениях с разными видами придаточных предложений).	
Аудирование и говорение	9.1.7.1 строить развёрнутый аргументированный монолог (рассуждение на заданную тему, убеждение), включающий не менее 3 микротем в пределах учебной, общественно-политической и социально-культурной сфер; использовать модели речевого поведения в соответствии с речевыми нормами в конкретной ситуации
Чтение	9.2.4.1 определять типы текстов, характерные черты, языковые особенности текстов разных жанров, стилей и подстилей (научная статья)
Письмо	9.3.6.1 писать творческие работы (300-350 слов), фрагмент/фрагменты текста, являющиеся определенными композиционными элементами (начало романа, продолжение

	рассказа)
Соблюдение речевых норм	9.4.3.1 использовать правильно морфологические средства связи (союзы и союзные слова) в сложных предложениях
Средства массовой информации. Синтаксис и пунктуация Лексика. Аббревиатура. Морфология. Морфологические средства связи в сложных предложениях. Синтаксис. Пунктуация. Сложное бессоюзное предложение. Знаки препинания в бессоюзном предложении.	
Аудирование и говорение	9.1.6.1 оценивать прослушанный материал с точки зрения нормативности речи, содержания, структуры, логики изложения материала, выражая собственное мнение
Чтение	9.2.8.1 сравнивать стилистические (композиционные, языковые, жанровые) особенности различных текстов, учитывая цель, целевую аудиторию и позицию автора (отчет о поездке)
Письмо	9.3.6.1 писать творческие работы (150-170 слов), фрагмент/фрагменты текста, являющиеся определенными композиционными элементами (начало романа, продолжение рассказа)
Соблюдение речевых норм	9.4.3.1 использовать правильно морфологические средства связи (союзы и союзные слова) в сложных предложениях

2) Типовая учебная программа по предмету «Русская литература» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию (с русским языком обучения) для вечерней школы (очная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Цель обучения учебному предмету «Русская литература» – способствовать формированию духовных ценностей человека через восприятие и анализ художественных произведений, воспитывать компетентного читателя, способного на основе личного выбора использовать знания, умения и навыки для познания мира и самого себя.

3. Задачи обучения учебному предмету «Русская литература»:

1) формировать знания, умения и навыки, способствующие успешной социальной адаптации, на основе русской, казахской и мировой литературы и культуры;

2) способствовать усвоению литературоведческих понятий, позволяющих обучающимся более глубоко понимать авторский замысел произведений художественной литературы;

3) формировать навыки критического анализа, сравнения, обобщения, умения устанавливать аналогии и причинно-следственные связи, классифицировать явления, строить логические и критические рассуждения, умозаключения и выводы на основе анализа произведений;

4) развивать коммуникативные навыки на основе глубокого понимания и анализа художественных произведений различных жанров.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «Русская литература»

4. Объем учебной нагрузки учебного предмета «Русская литература»

составляет: 1) в 7 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году; 2) в 8 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году; 3) в 9 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году.

5. Содержание программы по учебному предмету «Русская литература» организовано по разделам обучения. Разделы состоят из подразделов, которые содержат в себе цели обучения по классам в виде ожидаемых результатов: навыка или умения, знания или понимания.

6. Цели обучения, организованные последовательно внутри каждого подраздела, позволяют учителям планировать свою работу и оценивать достижения учащихся, а также информировать их о следующих этапах обучения.

7. Базовое содержание учебного предмета составляют 3 раздела: «Понимание и ответы по тексту», «Анализ и интерпретация текста», «Оценка и сравнительный анализ».

8. Раздел «Понимание и ответы по тексту» включает следующие подразделы: 1) понимание терминов; 2) понимание художественного произведения; 3) чтение наизусть и цитирование; 4) составление плана; 5) пересказ; 6) ответы на вопросы.

9. Раздел «Анализ и интерпретация текста» включает следующие подразделы: 1) жанр; 2) тема и идея; 3) композиция; 4) анализ эпизодов; 5) характеристика героев; 6) художественный мир произведения в разных формах представления; 7) отношение автора; 8) художественно-изобразительные средства; 9) творческое письмо.

10. Раздел «Оценка и сравнительный анализ» состоит из следующих подразделов: 1) оценивание художественного произведения; 2) сравнение художественного произведения с произведениями других видов искусства; 3) сопоставление произведений литературы; 4) оценивание высказываний.

11. Базовое содержание для 7 класса:

1) понимание и ответы по тексту: притча, легенда, баллада, басня, литературное направление, классицизм, фантастический рассказ, комедия, фэнтези, сатира, юмор, гротеск, сарказм, ирония, художественная деталь, лирический герой, ритм и рифма, аллитерация, ассонанс, аллегория, инверсия, анафора, понимание художественного произведения в деталях, известная и неизвестная информация, самостоятельное нахождение в тексте и выразительное чтение наизусть цитат, фрагментов произведений, связанных с характеристикой лирического героя и/или образа-персонажа, сложный план, краткий, подробный, выборочный пересказ содержания произведения или отрывка, выражение своего мнения о героях и событиях, аргументированный ответ на проблемный вопрос;

2) анализ и интерпретация: определение жанра (притча, баллада, басня, легенда, комедия, лирическое стихотворение, фэнтези, фантастический рассказ) и его признаков, определение темы и идеи произведения, выражение своего мнения о поступках героев, выделение в тексте произведения элементов

композиции, объяснение роли эпиграфа и его смысла, анализ в прозаическом, драматическом и лирическом произведениях эпизодов, важных для характеристики главных и второстепенных героев, характеристика героев произведения на основе деталей и цитат из текста, анализ сюжета и композиции, художественных образов и оформление своего представления в таблицах, схемах, кластерах, презентациях, определение отношения автора к главным и второстепенным героям, аргументация своей позиции, анализ изобразительных средств и фигур поэтического синтаксиса в художественном тексте (аллитерации, ассонансы, аллегии, инверсии, анафоры), основных приемов комического (сатира, юмор, гротеск, ирония, сарказм), творческие работы (сочинения, притча, отзыв, репортаж, интервью с литературным героем), выражение своего отношения к прочитанному, использование изобразительных средств языка;

3) оценка и сравнительный анализ: участие в обсуждении произведения, выражение мнения о героях и событиях, сравнение художественного произведения с произведениями других видов искусства, характеристика сходств и различий в средствах создания образов, сопоставление произведений (или фрагментов) русской, казахской и мировой литературы, близких по тематике/ проблематике/ жанру, оценивание устных и письменных высказываний (своих, одноклассников) с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, уместности цитирования, композиционного единства.

12. Изучаемые произведения: 1) А.С. Пушкин «Арион», «Анчар»; 2) К.Г. Паустовский «Телеграмма»; 3) Стихотворения А.С. Пушкина, С.А. Есенина, А.А. Фета; 4) О.О. Сулейменов. «Волчата»; 5) Д.И. Фонвизин. «Недоросль»; 6) М.Е. Салтыков-Щедрин. «Сказка о том, как один мужик двух генералов прокормил»; 7) В.А. Жуковский. Баллады; 8) В. Тендряков. «Хлеб для собаки».

13. Базовое содержание для 8 класса:

1) понимание и ответы по тексту: романтизм и реализм как литературные направления, исторический образ (персонаж), трагедия, комедия, поэма, символ, психологический параллелизм, афоризм, эпиграф, прототип, автобиографизм, понимание художественного произведения, критическое осмысление информации, различение открытой и скрытой (подтекст) информации, самостоятельное нахождение в тексте и выразительное чтение наизусть цитат, фрагментов, отражающих тематику произведения, сложный цитатный план, пересказ содержания произведения или отрывка, использование разных приемов цитирования, аргументированный ответ на проблемный вопрос, использование цитат;

2) анализ и интерпретация: определение жанра (трагедия, комедия, поэма) и его признаков, определение темы и идеи произведения, выражение своего мнения о проблематике, выделение в тексте произведения элементов композиции, объяснение значения вставных эпизодов, анализ эпизодов произведений, объяснение их связи с проблематикой и роли в развитии сюжета, характеристика героев произведения, их поступков, мотивов поведения,

значения имен и фамилий, анализ системы образов, хронотопа, структуры произведения и оформление своего представления с помощью различных способов свёртывания информации (схем, таблиц, интеллект-карт, ментальных карт, диаграмм), способы выражения авторского отношения к героям, способы авторской характеристики героев, изобразительные средства, в том числе звукопись и цветопись, фигуры поэтического синтаксиса (риторические фигуры, антитезы, перифразы, инверсии, анафоры, градация), литературные приемы (символ, психологический параллелизм, автобиографизм), написание творческих работ (письмо литературному герою, сценарии), выражение отношения к герою, его поступкам, использование изобразительных средств;

3) оценка и сравнительный анализ: участие в обсуждении произведения, отстаивание своей точки зрения, оценивание поведения, поступков героев, позиции автора, сравнение художественного произведения с произведениями других видов искусства, характеристика специфических средств создания образов в разных видах искусства, сопоставление произведения (или фрагментов) русской, казахской и мировой литературе, близких по тематике/ проблематике/ жанру с учетом особенностей национальной культуры, оценивание устных и письменных высказываний (своих, одноклассников) с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, композиционного единства и фактологической точности.

14. Изучаемые произведения: 1) В. Распутин. «Уроки французского»; 2) Ч. Айтматов. «Первый учитель», «Красное яблоко»; 3) А.С. Пушкин. «Капитанская дочка»; 4) О.О. Сулейменов. «Последнее слово акына Смета»; 5) Н.В. Гоголь. «Ревизор»; 6) В. М. Шукшин. Рассказы (по выбору учителя); 7) А. Грин. «Алые паруса»; 8) Антуан де Сент-Экзюпери. «Маленький принц»; 9) М. Цветаева. Лирика.

15. Базовое содержание для 9 класса:

1) понимание и ответы по тексту: жанр, сонет, роман, святочный рассказ, лирическое отступление, типизация, психологизм, внутренний монолог, оксюморон, хронотоп, градация, парцелляция, афоризм, понимание художественного произведения, критическое осмысление информации, выражение отношения к услышанному или прочитанному, самостоятельное нахождение в тексте и выразительное чтение наизусть цитат, фрагментов, связанных с проблематикой произведения, тезисный план, пересказ содержания произведения, использование разных приемов пересказа, творческое переосмысление развития сюжета, развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос со ссылкой на источники;

2) анализ и интерпретация: определение жанра и его признаков (сонет, роман, роман в письмах, святочный рассказ), определение темы и идеи произведения, выражение мнения об их актуальности и аргументация своей позиции, выделение в тексте произведения элементов композиции, различие видов композиции, объяснение значения лирических отступлений, анализ в произведении эпизодов, важных для определения конфликта, объяснение связи с другими эпизодами, характеристика героев произведения на основе их

социальных и межличностных отношений, анализ художественного мира произведения, оформление своего представления с помощью различных способов свертывания информации (схемы, таблицы, интеллект-карты, ментальные карты, диаграммы), способы выражения авторского отношения к героям и изображаемым событиям, анализ средств и приемов создания образов, изобразительных средств и фигур поэтического синтаксиса (эпитеты, сравнения, метафоры, олицетворения, риторические фигуры, антитезы, перифразы, аллитерации, ассонансы, аллегии, инверсии, анафоры, градации, парцелляции), написание сочинений на литературные и свободные темы, рецензий (на спектакли и/или экранизации произведения);

3) оценка и сравнительный анализ: участие в обсуждении произведения, объяснение своей позиции с учетом различных мнений, оценивание актуальности проблематики произведения, сравнение художественного произведения с произведениями других видов искусства, характеристика сходств и различий в средствах создания образов, выделение индивидуальных авторских приемов, сопоставление произведений (или фрагментов) русской литературы с произведениями казахской и мировой литературы, близких по тематике/ проблематике/ жанру, с учетом особенностей национальной культуры, объяснение позиции авторов, оценивание устных и письменных высказываний (своих, одноклассников) с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, композиционного и стиливого единства, фактологической точности.

16. Изучаемые произведения: 1) А.С. Пушкин. Лирика, «Цыганы»; 2) И.С. Тургенев. «Ася»; 3) Л.Н. Толстой. «После бала»; 4) А.И. Куприн. «Гранатовый браслет»; 5) А.С. Грибоедов. «Горе от ума»; 6) Н.В. Гоголь. «Мертвые души»; 7) А.П. Чехов. «Ионыч», «Человек в футляре» (по выбору учителя).

Глава 3. Система целей обучения

17. Цели обучения в программе содержат кодировку. Первое число кода обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел программы, четвертое число показывает нумерацию учебной цели в данном подразделе. Например, в кодировке 7.2.1.4 «7» – класс, «2.1» – раздел и подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

18. Система целей обучения расписана по разделам для каждого класса:

7 класс	8 класс	9 класс
1) понимание и ответы по тексту		
1. Понимание терминов		
7. 1.1.1 понимать термины: притча, легенда, баллада, басня, литературное направление, классицизм, фантастический рассказ, комедия, фэнтези, сатира, юмор, гротеск, сарказм, ирония, художественная деталь, лирический герой,	8. 1.1.1 понимать термины: романтизм и реализм как литературные направления, исторический образ (персонаж), трагедия, комедия, поэма, символ, психологический параллелизм, афоризм, эпитафия, прототип,	9.1.1.1 понимать термины: жанр, сонет, роман, святочный рассказ, лирическое отступление, типизация, психологизм, внутренний монолог, оксюморон, хронотоп, градация, парцелляция, афоризм

ритм и рифма, аллитерация, ассонанс, аллегория, инверсия, анафора	автобиографизм	
2.Понимание художественного произведения		
7.1. 2.1 понимать художественное произведение в деталях, включая известную и неизвестную информацию	8.1.2.1 понимать художественное произведение, критически осмысливая; различать открытую и скрытую (подтекст) информацию	9.1.2.1 понимать художественное произведение, критически осмысливая; выражать своё отношение к услышанному или прочитанному
3.Чтение наизусть и цитирование		
7.1.3.1 самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты произведения, связанные с характеристикой лирического героя и/или образа персонажа	8. 1.3.1 самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, отражающие тематику произведения	9.1.3.1 самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с проблематикой произведения
4.Составление плана		
7.1.4.1 составлять сложный план	8.1.4.1 составлять сложный цитатный план	9. 1.4.1 составлять тезисный план
5.Пересказ		
7.1. 5.1 пересказывать (кратко, подробно, выборочно) содержание произведенияили отрывка, выражая своё мнение о героях и событиях	8. 1.5.1 пересказывать содержание произведения или отрывка, используя разные приемы цитирования	9.1.5.1 пересказывать содержание произведения, используя разные приемы пересказа, творчески переосмысливая развитие сюжета
6.Ответы на вопросы		
7.1.6.1 давать аргументированный ответ на проблемный вопрос	8.1.6.1 давать аргументированный ответ на проблемный вопрос, используя цитаты	9.1.6.1 давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос со ссылкой на источники
2) анализ и интерпретация текста		
1. Жанр		
7.2.1.1 определять жанр и его признаки (притча, баллада, басня, легенда, комедия, лирическое стихотворение, фэнтези, фантастический рассказ)	8. 2.1.1 определять жанр и его признаки (трагедия, комедия, поэма)	9.2.1.1 определять жанр и его признаки (сонет, роман, роман в письмах, святочный рассказ)
2.Тема и идея		
7.2.2.1 определять тему и идею произведения, выражая своё мнение о поступках героев	8.2.2.1 определять тему и идею произведения, выражая своё мнение о проблематике	9.2.2.1 определять тему и идею произведения, выражая мнение об их актуальности и аргументируя свою позицию
3.Композиция		
7.2.3.1 выделять в тексте	8.2. 3.1 выделять в тексте	9. 2.3.1 выделять в тексте

произведения элементы композиции, объяснять роль эпиграфа и его смысл	произведения элементы композиции, объяснять значение вставных эпизодов	произведения элементы композиции, различать виды композиции, объяснять значение лирических отступлений
4.Анализ эпизодов		
7.2. 4.1 анализировать в прозаическом, драматическом и лирическом произведениях эпизоды, важные для характеристики главных и второстепенных героев	8.2.4.1 анализировать эпизоды произведений, объяснять их связь с проблематикой и роль в развитии сюжета	9.2.4.1 анализировать в произведении эпизоды, важные для определения конфликта, объяснять связь с другими эпизодами
5.Характеристика героев		
7.2.5.1 характеризовать героев произведения на основе деталей и цитат из текста	8.2.5.1 характеризовать героев произведения, их поступки, мотивы поведения, значение имен и фамилий	9.2.5.1 характеризовать героев произведения на основе их социальных и межличностных отношений
6.Художественный мир произведения в разных формах представления		
7.2.6.1 анализировать сюжет и композицию, художественные образы и оформлять своё представление в таблицах, схемах, кластерах, презентациях	8.2.6.1 анализировать систему образов, хронотоп, структуру произведения и оформлять своё представление с помощью различных способов свёртывания информации (схемы, таблицы, интеллект-карты, ментальные карты, формулы, диаграммы)	9.2.6.1 анализировать художественный мир произведения, оформляя своё представление с помощью различных способов свертывания информации (схемы, таблицы, интеллект-карты, ментальные карты, формулы, диаграммы)
7.Отношение автора		
7.2.7.1 определять отношение автора к главным и второстепенным героям, аргументируя свою позицию	8.2.7.1 определять способы выражения авторского отношения к героям	9.2.7.1 определять способы выражения авторского отношения к героям и изображаемым событиям
8.Литературные приемы и изобразительные средства		
7.2.8.1 анализировать изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса в художественном тексте (аллитерации, ассонансы, аллегории, инверсии, анафоры), основные приемы комического (сатира, юмор, гротеск, ирония, сарказм)	8.2.8.1 анализировать способы авторской характеристики героев, изобразительные средства, в том числе звукопись и цветопись, фигуры поэтического синтаксиса (риторические фигуры, антитезы, перифразы, инверсии, анафоры, градация), литературные приемы (символ, психологический параллелизм, автобиографизм)	9.2.8.1 анализировать средства и приемы создания образов, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса (эпитеты, сравнения метафоры, олицетворения, риторические фигуры, антитезы, перифразы, аллитерации, ассонансы, аллегории, инверсии, анафоры, градация, парцелляция)

9.Творческое письмо		
7.2.9.1 писать творческие работы (сочинения, притча, отзыв, репортаж, интервью с литературным героем), выражая своё отношение к прочитанному, используя изобразительные средства языка	8.2.9.1 писать творческие работы (письмо литературному герою, сценарии), выражая отношение к герою, его поступкам, используя изобразительные средства	9.2.9.1 писать сочинения на литературные и свободные темы, рецензии (на спектакли и/или экранизации произведения)
3)оценка и сравнительный анализ		
1.Оценивание художественного произведения		
7.3.1.1 участвовать в обсуждении произведения, выражая мнение о героях и событиях	8.3.1.1 участвовать в обсуждении произведения, отстаивая свою точку зрения, оценивая поведение, поступки героев, позицию автора	9.3.1.1 участвовать в обсуждении произведения, объясняя свою позицию с учетом различных мнений, оценивая актуальность проблематики произведения
2.Сравнение художественного произведения с произведениями других видов искусства		
7.3.2.1 сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия в средствах создания образов	8.3.2.1 сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя специфические средства создания образов в разных видах искусства	9.3.2.1 сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия в средствах создания образов, выделяя индивидуальные авторские приемы
3.Сопоставление произведений литературы		
7.3.3.1 сопоставлять произведения (или фрагменты) русской, казахской и мировой литературы, близкие по тематике/ проблематике/ жанру	8.3.3.1 сопоставлять произведения (или фрагменты) русской, казахской и мировой литературы, близкие по тематике/ проблематике/жанру, учитывая особенности национальной культуры	9.3.3.1 сопоставлять произведения (или фрагменты) русской, казахской и мировой литературы, близкие по тематике/ проблематике/ жанру, учитывая особенности национальной культуры; объяснять позицию авторов
4.Оценивание высказываний		
7.3.4.1 оценивать устные и письменные высказывания (свои, одноклассников и другие) с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, уместности цитирования, композиционного единства	8.3.4.1 оценивать устные и письменные высказывания (свои, одноклассников и другие) с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, композиционного единства и фактологической точности	9.3.4.1 оценивать устные и письменные высказывания (свои, одноклассников и другие) с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, композиционного и стиливого единства, фактологической точности

19. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету

«Русская литература» для 7,8,9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию.

20. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Долгосрочный план по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «Русская литература» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию

1) 7 класс:

Тема	Изучаемые произведения	Навыки	Цели обучения
1 четверть			
Притчи и легенды в литературе			
А.С. Пушкин «Арион», «Анчар», К.Г. Паустовский «Телеграмма»			
Понимание и ответы на вопросы		7.1.2.1 понимать художественное произведение в деталях, включая известную и неизвестную информацию; 7.1.3.1 самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты произведения, связанные с характеристикой лирического героя и/или образа персонажа	
Анализ и интерпретация		7.2.2.1 определять тему и идею произведения, выражая своё мнение о поступках героев; 7.2.4.1 анализировать в прозаическом, драматическом и лирическом произведениях эпизоды, важные для характеристики главных и второстепенных героев	
Оценка и сравнительный анализ		7.4.1.1 участвовать в обсуждении произведения, выражая мнение о героях и событиях	
2 четверть			
Человек и природа			
Стихотворения А.С. Пушкина, С.А. Есенина, А.А. Фета. О.О. Сулейменов. «Волчата»			
Понимание и ответы на вопросы		7.1.3.1 самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты произведения, связанные с характеристикой лирического героя и/или образа персонажа	
Анализ и интерпретация		7.2.2.1 определять тему и идею произведения, выражая своё мнение о поступках героев; 7.2.5.1 характеризовать героев произведения на основе деталей и цитат из текста	
Оценка и сравнительный анализ		7.3.3.1 сопоставлять произведения (или фрагменты) русской, казахской и мировой литературы, близкие по тематике/ проблематике/жанру	
3 четверть			
Сатира и юмор в литературе			
Д.И. Фонвизин. «Недоросль». М.Е. Салтыков-Щедрин. «Сказка о том, как один мужик двух генералов прокормил»			
Понимание и ответы на вопросы		7.1.2.1 понимать художественное произведение в деталях, включая известную и неизвестную информацию; 7.1.5.1 пересказывать (кратко, подробно, выборочно) содержание произведения или отрывка, выражая своё мнение о героях и событиях	
Анализ и интерпретация		7.2.5.1 характеризовать героев произведения на основе деталей и цитат из текста;	

	7.2.6.1 анализировать сюжет и композицию, художественные образы и оформлять своё представление в таблицах, схемах, кластерах, презентациях		
Оценка и сравнительный анализ	7.3.2.1 сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия в средствах создания образов		
4 четверть			
Мораль, этика, ценности			
В.А. Жуковский. Баллады. В. Тендряков. «Хлеб для собаки»			
Понимание и ответы на вопросы	7.1.5.1 пересказывать (кратко, подробно, выборочно) содержание произведения или отрывка, выражая своё мнение о героях и событиях		
Анализ и интерпретация	7.2.4.1 анализировать в прозаическом, драматическом и лирическом произведениях эпизоды, важные для характеристики главных и второстепенных героев; 7.2.5.1 характеризовать героев произведения на основе деталей и цитат из текста		
Оценка и сравнительный анализ	7.4.4.1 оценивать устные и письменные высказывания (свои, одноклассников и другие) с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, уместности цитирования, композиционного единства		
2)8 класс			
Тема	Изучаемые произведения	Навыки	Цели обучения
1 четверть			
Дети и взрослые			
В. Распутин. «Уроки французского», 2. Ч. Айтматов. «Первый учитель», «Красное яблоко»			
Понимание и ответы на вопросы	8.1.5.1 пересказывать содержание произведения или отрывка, используя разные приемы цитирования; 8.1.6.1 давать аргументированный ответ на проблемный вопрос, используя цитаты		
Анализ и интерпретация	8.2.2.1 определять тему и идею произведения, выражая своё мнение о проблематике; 8.2.5.1 характеризовать героев произведения, их поступки, мотивы поведения, значение имен и фамилий		
Оценка и сравнительный анализ	8.4.1.1 участвовать в обсуждении произведения, отстаивая свою точку зрения, оценивая поведение, поступки героев, позицию автора		
2 четверть			
Любовь и честь			
А.С. Пушкин. «Капитанская дочка». О.О. Сулейменов. «Последнее слово акына Смета»			
Понимание и ответы на вопросы	8.1.2.1 понимать художественное произведение, критически осмысливая; различать открытую и скрытую (подтекст) информацию; 8.1.3.1 самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, отражающие тематику произведения		
Анализ и интерпретация	8.2.1.1 определять жанр и его признаки (трагедия, комедия, поэма); 8.2.2.1 определять тему и идею произведения, выражая своё мнение о проблематике;		

		8.2.9.1 писать творческие работы (письмо литературному герою, сценарии), выражая отношение к герою, его поступкам, используя изобразительные средства	
Оценка сравнительный анализ	и	8.3.2.1 сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя специфические средства создания образов в разных видах искусства; 8.3.3.1 сопоставлять произведения (или фрагменты) русской, казахской и мировой литературы, близкие по тематике/проблематике/жанру, учитывая особенности национальной культуры	
3 четверть			
Сатира и юмор			
Н.В. Гоголь. «Ревизор». В.М. Шукшин. Рассказы (по выбору учителя)			
Понимание и ответы на вопросы		8.1.5.1 пересказывать содержание произведения или отрывка, используя разные приемы цитирования; 8.1.6.1 давать аргументированный ответ на проблемный вопрос, используя цитаты	
Анализ интерпретация	и	8.2.4.1 анализировать эпизоды произведений, объяснять их связь с проблематикой и роль в развитии сюжета; 8.2.5.1 характеризовать героев произведения, их поступки, мотивы поведения, значение имен и фамилий	
Оценка сравнительный анализ	и	8.3.2.1 сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя специфические средства создания образов в разных видах искусства; 8.3.3.1 сопоставлять произведения (или фрагменты) русской, казахской и мировой литературы, близкие по тематике/проблематике/жанру, учитывая особенности национальной культуры	
4 четверть			
Мечты и реальность			
А. Грин. «Алые паруса». М. Цветаева. Лирика			
Понимание и ответы на вопросы		8.1.3.1 самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, отражающие тематику произведения	
Анализ интерпретация	и	8.2.1.1 определять жанр и его признаки (трагедия, комедия, поэма); 8.2.9.1 писать творческие работы (письмо литературному герою, сценарии), выражая отношение к герою, его поступкам, используя изобразительные средства	
Оценка сравнительный анализ	и	8.4.1.1 участвовать в обсуждении произведения, отстаивая свою точку зрения, оценивая поведение, поступки героев, позицию автора; 8.4.4.1 оценивать устные и письменные высказывания (свои, одноклассников и другие) с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, композиционного единства и фактологической точности	
3)9 класс			
Тема	Изучаемые произведения	Навыки	Цели обучения
1 четверть			
Странности любви			
А.С. Пушкин. Лирика, «Цыганы». И.С. Тургенев. «Ася»			
Понимание и ответы на вопросы		9.1.2.1 понимать художественное произведение, критически осмысливая; различать открытую и скрытую (подтекст)	

		информацию; 9.1.5.1 пересказывать содержание произведения или отрывка, используя разные приемы цитирования
Анализ интерпретация	и	9.2.2.1 определять тему и идею произведения, выражая своё мнение о проблематике; 9.2.5.1 характеризовать героев произведения, их поступки, мотивы поведения, значение имен и фамилий
Оценка сравнительный анализ	и	9.4.1.1 участвовать в обсуждении произведения, отстаивая свою точку зрения, оценивая поведение, поступки героев, позицию автора
2 четверть		
Тема маленького человека		
Л.Н. Толстой. «После бала». А.И. Куприн. «Гранатовый браслет»		
Понимание и ответы на вопросы		9.1.2.1 понимать художественное произведение, критически осмысливая; различать открытую и скрытую (подтекст) информацию; 9.1.3.1 самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, отражающие тематику произведения
Анализ интерпретация	и	9.2.1.1 определять жанр и его признаки (трагедия, комедия, поэма); 9.2.9.1 писать творческие работы (письмо литературному герою, сценарии), выражая отношение к герою, его поступкам, используя изобразительные средства
Оценка сравнительный анализ	и	9.4.2.1 сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя специфические средства создания образов в разных видах искусства
3 четверть		
Сатира на общество		
А.С. Грибоедов. «Горе от ума». Н.В. Гоголь. «Мертвые души»		
Понимание и ответы на вопросы		9.1.5.1 пересказывать содержание произведения или отрывка, используя разные приемы цитирования; 9.1.6.1 давать аргументированный ответ на проблемный вопрос, используя цитаты
Анализ интерпретация	и	9.2.4.1 анализировать эпизоды произведений, объяснять их связь с проблематикой и роль в развитии сюжета; 9.2.5.1 характеризовать героев произведения, их поступки, мотивы поведения, значение имен и фамилий
Оценка сравнительный анализ	и	9.4.2.1 сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя специфические средства создания образов в разных видах искусства
4 четверть		
Тайны человеческой души		
А.П. Чехов «Ионыч», «Человек в футляре» (по выбору учителя)		
Понимание и ответы на вопросы		9.1.3.1 самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, отражающие тематику произведения
Анализ интерпретация	и	9.2.1.1 определять жанр и его признаки (трагедия, комедия, поэма); 9.2.9.1 писать творческие работы (письмо литературному герою, сценарии), выражая отношение к герою, его поступкам, используя изобразительные средства
Оценка сравнительный анализ	и	9.4.4.1 оценивать устные и письменные высказывания (свои, одноклассников и другие) с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, композиционного единства и фактологической

3) Кешкі мектептердің 7-9-сыныптарына арналған «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінен негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (оқыту қазақ тілінде емес күндізгі оқу түрі)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы № 1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнін оқыту мақсаты – қазақ тілі мен әдебиетін кіріктіріп оқыту негізінде білім алушылардың тілдік дағдыларын дамыту, қазақ тілін қадірлейтін, қоғамдық мәнін түсінетін тұлға қалыптастыру, тіл нормаларын сақтап, дұрыс қолдана білуге, еркін сөйлесуге және сауатты жазуға үйрету.

3. «Қазақ тілі мен әдебиеті» оқу бағдарламасының негізгі міндеттері: білім алушыларды сөйлесім әрекетінің түрлерін әлеуметтік ортада қолдана білуге үйрету; білім алушылардың тілдік дағдысы мен ойлау қабілетін дамыту; білім алушыларды қазақ халқының мәдениетімен, әдебиетімен, ұлттық салт-дәстүрімен таныстырып, мәдени ортада пайдалануға баулу, қазақ еліне, мемлекеттік тілге деген құрмет сезімін тәрбиелеу; білім деңгейі жоғары, ой-өрісі дамыған тұлғаны қалыптастыру.

4. Негізгі орта білім беру деңгейіндегі «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәні бойынша оқушылардың білім, білік және дағдыға қойылатын талаптары «Шет тілін меңгерудің жалпы еуропалық құзыреті» деңгейлерін (B1, B2) негізге ала отырып, айқындалған.

5. Бағдарлама әр деңгейдің соңындағы күтілетін нәтижелер түрінде берілген.

2-тарау. «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

6. «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

1) 7-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;

2) 8-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат;

3) 9-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында – 102 сағат.

7. «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінің оқу мазмұны 5 бөлімге бөлінеді. Бөлімдерді бөлімшелер құрайды, олар сыныптар бойынша күтілетін нәтижелер түрінде оқыту мақсаттарынан тұрады.

8. Оқыту мақсаттары арқылы мұғалімдер сөйлеу қызметінің төрт дағдысын (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым) қалыптастырады, сонымен қатар, оқушылардың жетістігін бағалайды және оқытудың келесі кезеңі туралы ақпарат береді.

9. Оқыту пәнінің мазмұнын 5 бөлім құрайды:

10. «Тыңдалым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: болжау, назарын шоғырландырып тыңдау, сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну, көркем шығармаларды тыңдау, негізгі ойды анықтау, тыңдалым материалдары

бойынша жауап беру.

11. «Айтылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: сөз мәнері мен сөйлеу этикеті, орфоэпиялық нормаларды сақтау, мәтіннің негізгі аспектілерін анықтау және талқылау, сенімді және еркін жауап беру, диалогке қатысушылар коммуникативтік жағдаяттың талаптарына сай «сөйлеуші →тыңдаушы» позицияларын еркін ауыстыру.

12. «Оқылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: мәтіндегі ақпаратты анықтау, көркем шығармаларды оқу, қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді оқу, өзіндік көзқарасын білдіру және бағалау.

13. «Жазылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: әртүрлі стильде мәтіндер құрастыру, эссе жазу, көркемдегіш құралдарды қолданып жазу, орфография және пунктуация.

14. «Тілдік бағдар» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: сөз таптары, сөйлем.

15. 7-сыныпқа арналған «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым: мәтін үзінділері арқылы оқиғаның дамуын болжау, мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың өзектілігін анықтау, әлеуметтік-мәдени тақырыптарға байланысты қажетті сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну, повестердің және лирикалық поэзиялық шығармалардың тақырыбы мен идеясын талдау, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтау, өз пікірін өзгелердің пікірімен салыстыра отырып жауап беру;

өңірде шығатын газет-журналдарды білу;

энциклопедия ұғымын түсіну, өлкетанудың бағыттарын анықтау;

2) айтылым: мәтін мазмұнын дамыту, кеңес беру, ұсыныс жасау, өтініш, талап, ету, бұйрық берудің түрлі формалары мен жағдаяттарына сай ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын қолдана білу, екпін түрлерін сөз және сөйлем ішінде орынды қолданып айту, тілдік құралдарын талдау, коммуникативтік жағдаяттың талаптарына сай «сөйлеуші →тыңдаушы» позицияларын еркін ауыстыру; туған өлке туралы, шындық көзқарас тұрғысынан адамдар туралы мақалалар мен очерктерді ақпараттылығы, мазмұнының тереңдігі, эмоционалдық әсері тұрғысынан талдау; өлкетанудың бағыттары бойынша электрондық энциклопедия құрастырудың ұжымдық жұмысына қатысу;

3) оқылым: кесте, диаграмма, сызба, шартты белгілер түрінде берілген ақпаратты түсіну, прозалық және поэзиялық шығармалардағы кейіпкердің іс-әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образын талдау, қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді кесте, диаграмма, сызба, шартты белгілер түрінде ұсыну, мәтінде көтерілген мәселеге өз ойын дәлелдеп жеткізу; туған өлке туралы, шындық көзқарас тұрғысынан адамдар туралы мақалалар мен очерктерді оқу; энциклопедияға қажетті материалдарды іріктей білу;

4) жазылым: мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, өтініш, түйіндеме, ресми құттықтаулар жазу, эссе құрылымы мен дамуын сақтап, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін айқын көрсетіп

жазу, жазба жұмыстарында теңеу мен метафораны қолданып жазу, тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (күрделі сөздер), оқшау сөздерге қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану;

5) тілдік бағдар: сөз таптары: мәтіндерден көмекші есімдерді ажырата білу, салыстырмалы, күшейтпелі, асырмалы шырайлардың қызметін білу, топтау сан есімдерін, одағай түрлерін орынды қолдану, етістіктің шақтары (бұрынғы және ауыспалы өткен шақ, мақсатты және болжалды келер шақ) мен қалау райдың қызметін білу, мақсат және себеп-салдар үстеулерді орынды қолдану, септеулік шылаулардың қызметін білу; сөйлем: жазба жұмыстарында ыңғайлас, қарсылықты, түсіндірмелі салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру.

16. 8-сыныпқа арналған «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым: мәтін тақырыбы, тірек сөздер, иллюстрациялар арқылы көтерілетін мәселені болжау, мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, детальді ақпараттарды анықтау, оқу-еңбек тақырыптарына байланысты күрделі сөздер мен тұрақты тіркестердің мағынасын түсіну, орта көлемді прозалық, драмалық және поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, тақырыбы мен идеясын талдау, тірек сөздер, автор көзқарасы мен көңіл күйі арқылы негізгі ойды анықтау, деректер келтіре отырып, дәлелді жауап беру;

2) айтылым: көңіл-күйді білдіруде ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын қолдана білу, сөз ішіндегі және сөз аралығындағы ілгерінді, кейінді және тоғыспалы ықпал заңдылықтарын ескеріп айту, идеялық жағынан ұқсас мәтіндердегі оқиғалар желісін салыстыру және талдау, пікірталасқа қатысушылар берілген тақырып бойынша өз пікірлерін сенімді дәлелдеу және қойылған сұрақтарға еркін жауап беру;

3) оқылым: перифраз түрінде берілген сұрақ арқылы қажетті ақпаратты анықтау, прозалық және поэзиялық шығармалардың композициялық құрылымын анықтау, кейіпкердің іс-әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образына баға беру, мәтіндердің түрлерін, тілдік ерекшеліктерін салыстырып талдау, қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді қолданып, мәтінге өзгеріс енгізу, тақырып бойынша бірнеше мәтінде көтерілген мәселелерді салыстырып, баға беру;

4) жазылым: мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, шағын мақала, пікір, интервью жазу, эссе құрылымы мен дамуын сақтап, берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдарын ұсыну, жазба жұмыстарында символ мен кейіптеу түрлерін қолданып жазу, тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздер), сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану;

5) тілдік бағдар: сөз таптары: болжалдық және бөлшектік сан есімдерді орынды қолдану, еліктеу сөздерді орынды қолдану, етістіктің шартты рай және бұйрық рай қызметін білу, күшейткіш үстеулерді орынды қолдану, демеулік шылаулардың қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарында орынды қолдану; сөйлем: жазба жұмыстарында себеп-салдар, талғаулы, кезектес

салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру.

17. 9-сыныпқа арналған «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінің базалық білім мазмұны:

1) тыңдалым: тыңдалатын мәтіндегі фразалар мен дәйексөздерді талқылай отырып, тақырып пен көтерілетін мәселені болжау, мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың шынайылығы мен нақтылығын анықтау, әлеуметтік-қоғамдық тақырыптар аясында айтылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну, орта көлемді прозалық, поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, көтерілген (тұрмыстық, әлеуметтік, қоғамдық) мәселені анықтап, өз пікірін білдіру, мәтіннің мақсатты аудиториясын, автордың негізгі ойы мен көзқарасын анықтау, көтерілген мәселеге сыни көзқарасын білдіру;

2) айтылым: коммуникативтік жағдаяттарға байланысты сөйлеу этикеті формаларын дұрыс таңдай білу, сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, өз ойын жеткізу, шығарманың идеясы мен мазмұнына байланысты «автордың ойын» бағалау, сөйлеу барысында түрлі стильде берілген тақырып бойынша қажетті аргументтерді орынды қолдану, диалогте, полилогте сенімді сөйлеу;

3) оқылым: мәтіндегі ақпараттың өзектілігін анықтау, қорытынды жасау, прозалық және поэзиялық шығармалардағы автордың ойы мен көтерілген мәселені анықтап, оқырманға әсерін бағалау, қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерден қорытынды жасау, өз көзқарасын білдіру, мәтінде көтерілген мәселені ғаламдық мәселелермен байланыстыра отырып сыни тұрғыда баға беру;

4) жазылым: мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, шағын мақала, аннотация, шолу, нұсқаулық жазу, эссе құрылымы мен дамуын сақтап, өз ойын дәлелдеп жазу, жазба жұмыстарында афоризмдерді тиімді қолданып жазу, тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі, құрама атауларды дұрыс жазу, сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану;

5) тілдік бағдар: сөз таптары: өздік, өзгелік, ортақ және ырықсыз етістің қызметін білу, мекен және мезгіл үстеулерді орынды қолдану, ыңғайластық қатынасты білдіретін және қарсылықтықатынасты білдіретін жалғаулықтардың қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану; сөйлем: жазба жұмыстарында (шартты, қарсылықты, мезгіл, себеп, қимыл-сын, мақсат бағыныңқы) сабақтас құрмалас сөйлемдерді құрастыру.

3-тарау. Оқыту мақсаттарының жүйесі

18. Бағдарламада оқыту мақсаттары кодтық белгімен берілген. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сан бөлім мен бөлімше ретін, төртінші сан оқыту мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 7.2.1.2 кодында: «7» – сынып, «2.1.» – бөлім мен бөлімше, «2» – оқыту мақсатының реттік саны.

19. Оқыту мақсаттары:

1) «Тыңдалым»:

Білім алушылар:		
7-сынып	8-сынып	9-сынып

1. Болжау		
7.1.1.1 мәтін үзінділері арқылы оқиганың дамуын болжау	8.1.1.1 мәтін тақырыбы, тірек сөздер, иллюстрациялар арқылы көтерілетін мәселені болжау	9.1.1.1 тыңдалатын мәтіндегі фразалар мен дәйексөздерді талқылай отырып, тақырып пен көтерілетін мәселені болжау
2. Назарын шоғырландырып тыңдау		
7.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың өзектілігін анықтау	8.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, детальді ақпараттарды анықтау	9.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың шынайылығы мен нақтылығын анықтау
3. Сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну		
7.1.3.1 әлеуметтік - мәдени тақырыптарға байланысты қажетті сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну	8.1.3.1 оқу-еңбек тақырыптарына байланысты күрделі сөздер мен тұрақты тіркестердің мағынасын түсіну.	9.1.3.1 әлеуметтік - қоғамдық тақырыптар аясында айтылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну
4. Көркем шығармаларды тыңдау		
7.1.4.1 повестердің және лирикалық поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, тақырыбы мен идеясын талдау	8.1.4.1 орта көлемді прозалық, драмалық және поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, тақырыбы мен идеясын талдау	9.1.4.1 орта көлемді прозалық, поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, көтерілген (тұрмыстық, әлеуметтік, қоғамдық) мәселені анықтап, өз пікірін білдіру
5. Негізгі ойды анықтау		
7.1.5.1 тірек сөздер, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтау	8.1.5.1 тірек сөздер, автор көзқарасы мен көңіл күйі арқылы негізгі ойды анықтау	9.1.5.1 мәтіннің мақсатты аудиториясын, автордың негізгі ойы мен көзқарасын анықтау
6. Тыңдалым материалдары бойынша жауап беру		
7.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде өз пікірін өзгелердің пікірімен салыстыра отырып жауап беру	8.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде деректерді келтіре отырып, дәлелді жауап беру	9.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде көтерілген мәселеге сыни көзқарасын білдіру

2) «Айтылым»:

Білім алушылар:		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
1. Сөз мәнері мен сөйлеу этикеті		
7.2.1.1 кеңес беру, ұсыныс жасау, өтініш, талап, ету, бұйрық берудің түрлі формалары мен жағдаяттарына сай ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын қолдана білу	8.2.1.1 түрлі жанрдағы көркем мәтіндерге сүйене отырып, көңіл-күйді білдіруде ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын қолдана білу	9.2.1.1 коммуникативтік жағдаяттарға байланысты сөйлеу этикеті формаларын дұрыс тандай білу
2. Орфоэпиялық нормаларды сақтау		
7.2.2.1 ауызша мәтіндер	8.2.2.1 ауызша мәтіндер	9.2.2.1 коммуникативтік

құрауда екпін түрлерін сөз және сөйлем ішінде орынды қолданып айту	құрауда сөз ішіндегі және сөз аралығындағы ілгерінді, кейінді және тоғыспалы ықпал заңдылықтарын ескеріп айту	жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, өз ойын жеткізу
3. Сенімді және еркін жауап беру		
7.2.3.1 диалогке қатысушылар коммуникативтік жағдаяттың талаптарына сай «сөйлеуші →тыңдаушы» позицияларын еркін ауыстыру	8.2.3.1 пікірталасқа қатысушылар берілген тақырып бойынша өз пікірлерін сенімді дәлелдеу және қойылған сұрақтарға еркін жауап беру	9.2.3.1 сөйлеу барысында түрлі стильде берілген тақырып бойынша қажетті аргументтерді орынды қолдану, диалогте, полилогте сенімді сөйлеу
4. Визуалды материалдар арқылы тілді дамыту		
7.2.4.1 кесте, диаграмма, шартты белгілер, суреттер мен сызбаларда берілген ақпаратты сипаттау	8.2.4.1 кесте, диаграмма, нұсқаулық шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпаратты талдау, баға беру	9.2.4.1 кесте, диаграмма, шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпараттарды өзара салыстырып бағалау

3) «Оқылым»:

Білім алушылар:		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
1. Мәтіндегі ақпаратты анықтау		
7.3.1.1 кесте, диаграмма, сызба, шартты белгілер түрінде берілген ақпаратты түсіну, қолдана білу	8.3.1.1 перифраз түрінде берілген сұрақ арқылы қажетті ақпаратты анықтау	9.3.1.1 мәтіндегі ақпараттың өзектілігін анықтау, қорытынды жасау
2. Көркем шығармаларды оқу		
7.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы кейіпкердің іс -әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образын талдау	8.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардың композициялық құрылымын анықтау, кейіпкердің іс - әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образына баға беру	9.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы автордың ойы мен көтерілген мәселені анықтап, оқырманға әсерін бағалау
3. Қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді оқу		
7.3.3.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді кесте, диаграмма, сызба, шартты белгілер түрінде ұсыну	8.3.3.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді қолдана отырып, мәтінге өзгеріс енгізу, ерекшеліктерді бақылау	9.3.3.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерден қорытынды жасау, өз көзқарасын білдіру
4. Өзіндік көзқарасын білдіру және бағалау		
7.3.4.1 тақырып бойынша деректер қолдана отырып мәтінде көтерілген мәселеге өз ойын дәлелдеп жеткізу	8.3.4.1 тақырып бойынша бірнеше мәтінде көтерілген мәселелерді салыстыра отырып, баға беру	9.3.4.1 мәтінде көтерілген мәселені ғаламдық мәселелер мен байланыстыра отырып сыни тұрғыда баға беру

4) «Жазылым»:

Білім алушылар:		
7-сынып	8-сынып	9-сынып

1. Өртүрлі стильде мәтіндер құрастыру		
7.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, өтініш, түйіндеме, ресми құттықтаулар жазу	8.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, шағын мақала, пікір, интервью жазу	9.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, шағын мақала, аннотация, шолу, нұсқаулық жазу
2. Эссе жазу		
7.4.1.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін айқын көрсетіп жазу	8.4.1.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдарын ұсыну	9.4.1.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыра отырып, өз ойын дәлелдеп жазу
3. Көркемдегіш құралдарды қолданып жазу		
7.4.2.1 жазба жұмыстарында теңеу мен метафораны қолданып жазу	8.4.2.1 жазба жұмыстарында символ мен кейіптеу түрлерін қолданып жазу	9.4.2.1 жазба жұмыстарында афоризмдерді тиімді қолданып жазу
4. Орфография және пунктуация		
7.4.4.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (күрделі сөздер); 7.4.4.2 оқшау сөздерге қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану	8.4.4.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздер); 8.4.4.2 сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану	9.4.4.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі, құрама атауларды дұрыс жазу; 9.4.4.2 сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану

5) «Тілдік бағдар»:

Білім алушылар:		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
1. Сөз таптары		
7.5.1.1 мәтіндерден көмекші есімдерді ажырата білу, жазбаша, ауызша жұмыстарда қолдану	-	-
7.5.1.2 салыстырмалы, күшейтпелі, асырмалы шырайлардың қызметін білу, жазба, ауызша жұмыстарда қолдану	-	-
7.5.1.3 топтау сан есімдерін жазба, ауызша жұмыстарда орынды қолдану	8.5.1.1 болжалдық және бөлшектік сан есімдерді жазба, ауызша жұмыстарда орынды қолдану	-
7.5.1.4 одағай түрлерін мәтіннен ажырата алады, ауызша жұмыстарда орынды қолдану	8.5.1.2 еліктеу сөздерді ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану	-
7.5.1.5 етістіктің шақтары (бұрынғы және ауыспалы өткен шақ, мақсатты және болжалды келер шақ) мен	8.5.1.3 етістіктің шартты рай және бұйрық рай қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды	9.5.1.1 өздік, өзгелік, ортақ және ырықсыз етістіктің қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды

қалау райдың қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда қолдану	қолдану	қолдану
7.5.1.6 мақсат және себеп-салдар үстеулерді ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану	8.5.1.4 күшейткіш үстеулерді ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану	9.5.1.2 мекен және мезгіл үстеулерді ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
7.5.1.7 септеулік шылаулардың қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану	8.5.1.5 демеулік шылаулардың қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану	9.5.1.3 ыңғайластық қатынасты білдіретін және қарсылықтық қатынасты білдіретін жалғаулықтардың қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
2. Сөйлем		
7.5.2.1 жазба жұмыстарында ыңғайлас, қарсылықты, түсіндірмелі салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру	8.5.2.1 жазба жұмыстарында себеп-салдар, талғаулы, кезектес салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру	9.5.2.1 жазба жұмыстарында (шартты, қарсылықты, мезгіл, себеп, қимыл-сын, мақсат бағыныңқы) сабақтас құрмалас сөйлемдерді құрастыру

20. Осы оқу бағдарламасы кешкі мектептердің 7-9-сыныптарына арналған «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінен негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. Ұзақ мерзімді жоспарда барлық сынып бойынша әр тарауда қамтылуы тиіс оқу мақсаттарының көлемі белгіленген.

21. Тоқсандағы бөлімдер мен бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

22. Шет тілін игеру деңгейін бағалаудың жалпыеуропалық жүйесі бойынша В1, В2 деңгейлеріне жету үшін білім алушылар осы Үлгілік оқу бағдарламасының қосымшасына сәйкес оқу басылымдарында көрсетілген лексикалық-грамматикалық минимумды игереді.

Кешкі мектептердің 7-9-сыныптарына арналған «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінен негізгі орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 7-сынып:

Коммуникативтік дағдылар	Оқыту мақсаттары
1- тоқсан	
Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілі - қазақ тілін оқып-үйренеміз. Үш тілді білу – үлкен өнер	
М. Жұмабаев «Қазақ тілі» өлеңі	
Тыңдалым	7.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың өзектілігін анықтау; 7.1.5.1 тірек сөздер, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтау
Айтылым	7.2.2.1 ауызша мәтіндер құрауда екпін түрлерін сөз және сөйлем ішінде орынды қолданып айту; 7.2.3.1 шығармадағы кейіпкерлерге автор берген мінездеменің тілдік

	құралдарын талдау
Оқылым	7.3.1.1 кесте, диаграмма, сызба, шартты белгілер түрінде берілген ақпаратты түсіну, қолдана білу; 7.3.4.1 тақырып бойынша деректер қолдана отырып мәтінде көтерілген мәселеге өз ойын дәлелдеп жеткізу
Жазылым	7.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін айқын көрсетіп жазу
Тілдік бағдар	7.5.1.1 мәтіндерден көмекші есімдерді ажырата білу, жазбаша, ауызша жұмыстарда қолдану
Уақыт – ұлы күш	
Абай Құнанбаев «Сағаттың шықылдағы емес ермек»	
Тыңдалым	7.1.1.1 мәтін үзінділері арқылы оқиғаның дамуын болжау; 7.1.4.1 лирикалық поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, тақырыбы мен идеясын талдау
Айтылым	7.2.1.1 кеңес берудің түрлі формалары мен жағдаяттарына сай ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын қолдана білу; 7.2.2.1 ауызша мәтіндер құрауда екпін түрлерін сөз және сөйлем ішінде орынды қолданып айту
Оқылым	7.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы кейіпкердің іс - әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образын талдау; 7.3.4.1 тақырып бойынша деректер қолдана отырып мәтінде көтерілген мәселеге өз ойын дәлелдеп жеткізу
Жазылым	7.4.3.1 жазба жұмыстарында теңеу мен метафораны қолданып жазу; 7.4.4.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (күрделі сөздер)
Тілдік бағдар	7.5.1.2 салыстырмалы, күшейтпелі, асырмалы шырайлардың қызметін білу, жазба, ауызша жұмыстарда қолдану
Жердегі климаттық өзгерістер	
Д. Дефо «Робинзон Крузо» романы (үзінді)	
Тыңдалым	7.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың өзектілігін анықтау; 7.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде өз пікірін өзгелердің пікірімен салыстыра отырып жауап беру
Айтылым	7.2.1.1 ұсыныс жасаудың түрлі формалары мен жағдаяттарына сай ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын қолдана білу; 7.2.4.1 диалогке қатысушылар коммуникативтік жағдаяттың талаптарына сай «сөйлеуші →тыңдаушы» позицияларын еркін ауыстыру
Оқылым	7.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы кейіпкердің іс - әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образын талдау; 7.3.4.1 тақырып бойынша деректер қолдана отырып мәтінде көтерілген мәселеге өз ойын дәлелдеп жеткізу
Жазылым	7.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін айқын көрсетіп жазу; 7.4.4.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (күрделі сөздер)
Тілдік бағдар	7.5.1.3 топтау сан есімдерін жазба, ауызша жұмыстарда орынды қолдану
2-тоқсан	
Қазақстанның ежелгі қалалары және Ұлы Жібек жолы	
Б. Ұзақов «Жантаза»	
Тыңдалым	7.1.1.1 мәтін үзінділері арқылы оқиғаның дамуын болжау; 7.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде өз пікірін

	өзгелердің пікірімен салыстыра отырып жауап беру
Айтылым	7.2.2.1 талап етудің түрлі формалары мен жағдаяттарына сай ұлттық сөз әдеби мен сөйлеу этикеті формаларын қолдана білу; 7.2.4.1 кесте, диаграмма, шартты белгілер, суреттер мен сызбаларда берілген ақпаратты сипаттау
Оқылым	7.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы кейіпкердің іс - әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образын талдау; 7.3.4.1 тақырып бойынша деректер қолдана отырып мәтінде көтерілген мәселеге өз ойын дәлелдеп жеткізу
Жазылым	7.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, ресми құттықтаулар жазу; 7.4.4.2 тақырып бойынша оқшау сөздерге қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану
Тілдік бағдар	7.5.1.4 одағай түрлерін мәтіннен ажырата алады, ауызша жұмыстарда орынды қолдану
Туған өлке публицистика беттерінде	
Тыңдалым	7.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың өзектілігін анықтау; 7.1.5.1 тірек сөздер, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтау
Айтылым	7.2.4.1 диалогке қатысушылар коммуникативтік жағдаяттың талаптарына сай «сөйлеуші →тыңдаушы» позицияларын еркін ауыстыру
Оқылым	7.3.1.1 кесте, диаграмма, сызба, шартты белгілер түрінде берілген ақпаратты түсіну, қолдана білу; 7.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы кейіпкердің іс-әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образын талдау
Жазылым	7.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін айқын көрсетіп жазу; 7.4.4.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (күрделі сөздер), оқшау сөздерге қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану
Тілдік бағдар	7.5.1.1 мәтіндерден көмекші есімдерді ажырата білу, жазбаша, ауызша жұмыстарда қолдану; 7.5.2.1 жазба жұмыстарында ыңғайлас, қарсылықты, түсіндірмелі салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
Спорт және денсаулық күтімі	
Т. Нұрмағанбетов «Он төрт жасар жігіт»	
Тыңдалым	7.1.1.1 мәтін үзінділері арқылы оқиғаның дамуын болжау; 7.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың өзектілігін анықтау
Айтылым	7.2.4.1 кесте, диаграмма, шартты белгілер, суреттер мен сызбаларда берілген ақпаратты сипаттау; 7.2.2.1 ауызша мәтіндер құрауда екпін түрлерін сөз және сөйлем ішінде орынды қолданып айту
Оқылым	7.3.1.1 кесте, диаграмма, сызба, шартты белгілер түрінде берілген ақпаратты түсіну, қолдана білу; 7.3.4.1 тақырып бойынша деректер қолдана отырып мәтінде көтерілген мәселеге өз ойын дәлелдеп жеткізу
Жазылым	7.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, өтініш жазу
Тілдік бағдар	7.5.1.5 етістік шақтарының (бұрынғы және ауыспалы өткен шақ)

	қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда қолдану
Ұқсатым. Сән. Талғам	
Ақан сері «Жігіт сипаты», «Қыз сипаты»	
Тыңдалым	7.1.5.1 тірек сөздер, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтау; 7.1.3.1 әлеуметтік-мәдени тақырыптарға байланысты қажетті сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну
Айтылым	7.2.2.1 бұйрық берудің түрлі формалары мен жағдаяттарына сай ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын қолдана білу
Оқылым	7.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы кейіпкердің іс-әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образын талдау; 7.3.4.1 тақырып бойынша деректер қолдана отырып мәтінде көтерілген мәселеге өз ойын дәлелдеп жеткізу
Жазылым	7.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін айқын көрсетіп жазу; 7.4.4.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (күрделі сөздер)
Тілдік бағдар	7.5.1.5 етістік шақтарының (мақсатты және болжалды келер шақ) қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда қолдану
3-тоқсан	
Ғаламтормен дұрыс жұмыс жасау – мәдениет	
Жюль Верн «Әлемді сексен күн ішінде шарлау» романы (үзінді)	
Тыңдалым	7.1.3.1 әлеуметтік-мәдени тақырыптарға байланысты қажетті сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну; 7.1.4.1 повестердің және лирикалық поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, тақырыбы мен идеясын талдау
Айтылым	7.2.6.1 кесте, диаграмма, шартты белгілер, суреттер мен сызбаларда берілген ақпаратты сипаттау
Оқылым	7.3.1.1 кесте, диаграмма, сызба, шартты белгілер түрінде берілген ақпаратты түсіну, қолдана білу
Жазылым	7.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, түйіндеме жазу; 7.4.4.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (күрделі сөздер);
Тілдік бағдар	7.5.1.5 етістіктің қалау рай қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда қолдану
Музыка. Қазақтың киелі домбырасы	
І. Жансүгіров «Күйші» поэмасы (үзінді)	
Тыңдалым	7.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың өзектілігін анықтау; 7.1.4.1 лирикалық поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, тақырыбы мен идеясын талдау
Айтылым	7.2.2.1 кеңес беру, ұсыныс жасаудың түрлі формалары мен жағдаяттарына сай ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын қолдана білу; 7.2.2.1 ауызша мәтіндер құрауда екпін түрлерін сөз және сөйлем ішінде орынды қолданып айту
Оқылым	7.3.3.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді кесте, диаграмма, сызба, шартты белгілер түрінде ұсыну
Жазылым	7.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін айқын көрсетіп жазу;

	7.4.3.1 жазба жұмыстарында теңеу мен метафораны қолданып жазу
Тілдік бағдар	7.5.1.6 мақсат және себеп-салдар үстеулерді ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану.
Төрт түлік мал мен егіншілік – ел берекесі	
Ғ. Мұстафин «Шығанақ» романы (үзінді)	
Тыңдалым	7.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың өзектілігін анықтау; 7.1.4.1 повестердің және лирикалық поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, тақырыбы мен идеясын талдау
Айтылым	7.2.2.1 ауызша мәтіндер құрауда екпін түрлерін сөз және сөйлем ішінде орынды қолданып айту; 7.2.4.1 диалогке қатысушылар коммуникативтік жағдаяттың талаптарына сай «сөйлеуші →тыңдаушы» позицияларын еркін ауыстыру
Оқылым	7.3.1.1 кесте, диаграмма, сызба, шартты белгілер түрінде берілген ақпаратты түсіну, қолдана білу; 7.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді кесте, диаграмма, сызба, шартты белгілер түрінде ұсыну
Жазылым	7.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін айқын көрсетіп жазу
Тілдік бағдар	7.5.1.7 септеулік шылаулардың қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
Наурыз мейрамы. Ақ мол болсын! Ұлыс оң болсын!	
М. Мақатаев «Наурыз»	
Тыңдалым	7.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың өзектілігін анықтау; 7.1.4.1 повестердің және лирикалық поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, тақырыбы мен идеясын талдау
Айтылым	7.2.1.1 кеңес беру, ұсыныс жасаудың түрлі формалары мен жағдаяттарына сай ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын қолдана білу; 7.2.4.1 кесте, диаграмма, шартты белгілер, суреттер мен сызбаларда берілген ақпаратты сипаттау
Оқылым	7.3.4.1 тақырып бойынша деректер қолдана отырып мәтінде көтерілген мәселеге өз ойын дәлелдеп жеткізу
Жазылым	7.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, ресми құттықтаулар жазу; 7.4.5.2 тақырып бойынша оқшау сөздерге қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану
Тілдік бағдар	7.5.2.1 жазба жұмыстарында ыңғайлас салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
4-тоқсан	
Жастықтың оты қайдасың?	
М. Жұмабаев «Мен жастарға сенемін» өлеңі	
Тыңдалым	7.1.1.1 мәтін үзінділері арқылы оқиғаның дамуын болжау; 7.1.5.1 тірек сөздер, сөйлеушінің дауыс ырғағы мен сөйлеу мәнері арқылы негізгі ойды анықтау
Айтылым	7.2.2.1 талап ету, бұйрық берудің түрлі формалары мен жағдаяттарына сай ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын қолдана білу; 7.2.2.1 ауызша мәтіндер құрауда екпін түрлерін сөз және сөйлем ішінде орынды қолданып айту
Оқылым	7.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы кейіпкердің іс -

	әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образын талдау; 7.3.3.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді кесте, диаграмма, сызба, шартты белгілер түрінде ұсыну
Жазылым	7.4.3.1 жазба жұмыстарында теңеу мен метафораны қолданып жазу; 7.4.4.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (күрделі сөздер)
Тілдік бағдар	7.5.2.1 жазба жұмыстарында қарсылықты салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
«Менің туған өлкем» электрондық энциклопедиясы	
Тыңдалым	7.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың өзектілігін анықтау; 7.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде өз пікірін өзгелердің пікірімен салыстыра отырып жауап беру
Айтылым	7.2.2.1 ауызша мәтіндер құрауда екпін түрлерін сөз және сөйлем ішінде орынды қолданып айту
Оқылым	7.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы кейіпкердің іс - әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образын талдау; 7.3.6.1 тақырып бойынша деректер қолдана отырып мәтінде көтерілген мәселеге өз ойын дәлелдеп жеткізу
Жазылым	7.4.5.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (күрделі сөздер), оқшау сөздерге қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану
Тілдік бағдар	7.5.1.5 етістіктің шақтары (бұрынғы және ауыспалы өткен шақ, мақсатты және болжалды келер шақ) мен қалау райдың қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда қолдану; 7.5.2.1 жазба жұмыстарында ыңғайлас, қарсылықты, түсіндірмелі салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
Ғылым мен техниканың соңғы жаңалықтары	
<i>Майкл Х.Харт «100 ұлы адам» атты кітабынан -«Альберт Эйнштейн»</i>	
Тыңдалым	7.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың өзектілігін анықтау; 7.1.3.1 әлеуметтік-мәдени тақырыптарға байланысты қажетті сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну
Айтылым	7.2.5.1 диалогке қатысушылар коммуника- тивтік жағдаяттың талаптарына сай «сөйлеуші→тыңдаушы» позицияларын еркін ауыстыру; 7.2.4.1 кесте, диаграмма, шартты белгілер, суреттер мен сызбаларда берілген ақпаратты сипаттау
Оқылым	7.3.3.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы кейіпкердің іс - әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образын талдау
Жазылым	7.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, көтерілген мәселе бойынша келісу-келіспеу себептерін айқын көрсетіп жазу; 7.4.4.2 тақырып бойынша оқшау сөздерге қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану
Тілдік бағдар	7.5.2.1 жазба жұмыстарында түсіндірмелі салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
Батыр туса – ел ырысы	
Ә. Нұршайықов «Аңыз бен ақиқат» (үзінді)	
Тыңдалым	7.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың өзектілігін анықтау; 7.1.4.1 повестердің және лирикалық поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, тақырыбы мен идеясын талдау

Айтылым	7.2.4.1 диалогке қатысушылар коммуникативтік жағдаяттың талаптарына сай «сөйлеуші →тыңдаушы» позицияларын еркін ауыстыру
Оқылым	7.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы кейіпкердің іс - әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образын талдау; 7.3.4.1 тақырып бойынша деректер қолдана отырып мәтінде көтерілген мәселеге өз ойын дәлелдеп жеткізу
Жазылым	7.4.3.1 жазба жұмыстарында теңеу мен метафораны қолданып жазу
Тілдік бағдар	7.5.2.1 жазба жұмыстарында ыңғайлас, қарсылықты, түсіндірмелі салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру

2) 2) 8-сынып:

Коммуникативтік дағдылар	Оқыту мақсаттары
1- тоқсан	
Білім. Ғылым. Инновация	
Т. Сұлтанбеков «Ғажайып планета» әңгімесі (үзінді)	
Тыңдалым	8.1.1.1 мәтін тақырыбы, тірек сөздер, иллюстрациялар арқылы көтерілетін мәселені болжау; 8.1.5.1 тірек сөздер, автор көзқарасы мен көңіл күйі арқылы негізгі ойды анықтау
Айтылым	8.2.1.1 түрлі жанрдағы көркем мәтіндерге сүйене отырып, көңіл-күйді білдіруде ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын қолдана білу
Оқылым	8.3.1.1 перифраз түрінде берілген сұрақ арқылы қажетті ақпаратты анықтау; 8.3.4.1 тақырып бойынша бірнеше мәтінде көтерілген мәселелерді салыстыра отырып, баға беру
Жазылым	8.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, интервью жазу; 8.4.3.1 жазба жұмыстарында символ мен кейіптеу түрлерін қолданып жазу
Тілдік бағдар	8.5.1.1 болжалдық сан есімдерді жазба, ауызша жұмыстарда орынды қолдану
Сауда жасай білесің бе?	
Абай Құнанбаев «Базарға қарап тұрсам әркім барар»	
Тыңдалым	8.1.4.1 орта көлемді прозалық, драмалық және поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, тақырыбы мен идеясын талдау; 8.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде деректерді келтіре отырып, дәлелді жауап беру
Айтылым	8.2.1.1 түрлі жанрдағы көркем мәтіндерге сүйене отырып, көңіл-күйді білдіруде ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын қолдана білу; 8.2.4.1 кесте, диаграмма, нұсқаулық шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпаратты талдау, баға беру
Оқылым	8.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардың композициялық құрылымын анықтау, кейіпкердің іс-әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образына баға беру; 8.3.4.1 тақырып бойынша бірнеше мәтінде көтерілген мәселелерді салыстыра отырып, баға беру
Жазылым	8.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдарын ұсыну; 8.4.4.2 сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану
Тілдік бағдар	8.5.1.1 бөлшектік сан есімдерді жазба, ауызша жұмыстарда орынды қолдану

Жаһандық энергетикалық дағдарыс	
Ш. Айтматов «Кассандра таңбасы»	
Тыңдалым	8.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, детальді ақпараттарды анықтау; 8.1.3.1 оқу-еңбек тақырыптарына байланысты күрделі сөздердің мағынасын түсіну
Айтылым	8.2.5.1 пікірталасқа қатысушылар берілген тақырып бойынша өз пікірлерін сенімді дәлелдеу және қойылған сұрақтарға еркін жауап беру; 8.2.6.1 кесте, диаграмма, нұсқаулық шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпаратты талдау, баға беру
Оқылым	8.3.1.1 перифраз түрінде берілген сұрақ арқылы қажетті ақпаратты анықтау; 8.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді қолдана отырып, мәтінге өзгеріс енгізу, ерекшеліктерді бақылау
Жазылым	8.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, шағын мақала жазу; 8.4.4.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздер)
Тілдік бағдар	8.5.1.2 еліктеу сөздерді ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
2-тоқсан	
Достық пен татулық - таптырмас бақыт	
Т. Айбергенов «Бір тойым бар»	
Тыңдалым	8.1.5.1 тірек сөздер, автор көзқарасы мен көңіл-күйі арқылы негізгі ойды анықтау; 8.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде деректерді келтіре отырып, дәлелді жауап беру
Айтылым	8.2.4.1 пікірталасқа қатысушылар берілген тақырып бойынша өз пікірлерін сенімді дәлелдеу және қойылған сұрақтарға еркін жауап беру; 8.2.2.1 ауызша мәтіндер құрауда сөз ішіндегі және сөз аралығындағы ілгерінді, кейінді және тоғыспалы ықпал заңдылықтарын ескеріп айту
Оқылым	8.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардың композициялық құрылымын анықтау, кейіпкердің іс -әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образына баға беру
Жазылым	8.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, пікір жазу; 8.4.4.2 тақырып бойынша сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану
Тілдік бағдар	8.5.1.3 етістіктің шартты рай қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
Кәсіп – бақыттың шырағы, Еңбек – ырыстың бұлағы	
С. Мұқанов «Саятшы Ораз» әңгімесі	
Тыңдалым	8.1.3.1 оқу-еңбек тақырыптарына байланысты күрделі сөздер мен тұрақты тіркестердің мағынасын түсіну; 8.1.4.1 орта көлемді прозалық, драмалық және поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, тақырыбы мен идеясын талдау
Айтылым	8.2.2.1 ауызша мәтіндер құрауда сөз ішіндегі және сөз аралығындағы ілгерінді, кейінді және тоғыспалы ықпал заңдылықтарын ескеріп айту
Оқылым	8.3.1.1 перифраз түрінде берілген сұрақ арқылы қажетті ақпаратты анықтау; 8.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардың композициялық

	құрылымын анықтау, кейіпкердің іс-әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образына баға беру
Жазылым	8.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдарын ұсыну; 8.4.3.1 жазба жұмыстарында символ мен кейіптеу түрлерін қолданып жазу
Тілдік бағдар	8.5.1.3 етістіктің бұйрық рай қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
Қазақстанның су ресурстары	
Ә. Нұрпейісов «Қан мен тер»	
Тыңдалым	8.1.1.1 мәтін тақырыбы, тірек сөздер, иллюстрациялар арқылы көтерілетін мәселені болжау; 8.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, детальді ақпараттарды анықтау
Айтылым	8.2.2.1 ауызша мәтіндер құрауда сөз ішіндегі және сөз аралығындағы ілгерінді, кейінді және тоғыспалы ықпал заңдылықтарын ескеріп айту; 8.2.4.1 кесте, диаграмма, нұсқаулық, шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпаратты талдау, баға беру
Оқылым	8.3.1.1 перифраз түрінде берілген сұрақ арқылы қажетті ақпаратты анықтау; 8.3.3.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді қолдана отырып, мәтінге өзгеріс енгізу, ерекшеліктерді бақылау
Жазылым	8.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, интервью жазу; 8.4.4.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздер)
Тілдік бағдар	8.5.1.1 күшейткіш үстеулерді ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
3-тоқсан	
Тарихи тұлғалар тағылымы	
Т. Әлімқұлов «Қараой» әңгіме	
Тыңдалым	8.1.1.1 мәтін тақырыбы, тірек сөздер, иллюстрациялар арқылы көтерілетін мәселені болжау; 8.1.3.1 оқу-еңбек тақырыптарына байланысты күрделі сөздер мен тұрақты тіркестердің мағынасын түсіну
Айтылым	8.2.4.1 пікірталасқа қатысушылар берілген тақырып бойынша өз пікірлерін сенімді дәлелдеу және қойылған сұрақтарға еркін жауап беру
Оқылым	8.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардың композициялық құрылымын анықтау, кейіпкердің іс -әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образына баға беру
Жазылым	8.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдарын ұсыну; 8.4.3.1 жазба жұмыстарында символ мен кейіптеу түрлерін қолданып жазу
Тілдік бағдар	8.5.1.5 демеулік шылаулардың (сұраулық, күшейткіш) қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
Қызым – жағадағы құндызым, Ұлым – аспандағы жұлдызым	
«Қозы Көрпеш – Баян сұлу» жыры (үзінді)	
Тыңдалым	8.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, детальді ақпараттарды анықтау; 8.1.4.1 орта көлемді прозалық, драмалық және поэзиялық

	шығармалардан үзінді тыңдау, тақырыбы мен идеясын талдау
Айтылым	8.2.3.1 пікірталасқа қатысушылар берілген тақырып бойынша өз пікірлерін сенімді дәлелдеу және қойылған сұрақтарға еркін жауап беру; 8.2.4.1 кесте, диаграмма, нұсқаулық шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпаратты талдау, баға беру
Оқылым	8.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардың композициялық құрылымын анықтау, кейіпкердің іс-әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образына баға беру; 8.3.3.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді қолдана отырып, мәтінге өзгеріс енгізу, ерекшеліктерді бақылау
Жазылым	8.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, пікір жазу; 8.4.3.1 жазба жұмыстарында символ мен кейіптеу түрлерін қолданып жазу
Тілдік бағдар	8.5.1.5 демеулік шылаулардың (болжалдық, шектік) қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
Биоалуан түрлілік. Жойылып бара жатқан жануарлар мен өсімдіктер	
М. Әуезов «Көксерек»	
Тыңдалым	8.1.3.1 оқу-еңбек тақырыптарына байланысты күрделі сөздер мен тұрақты тіркестердің мағынасын түсіну; 8.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде деректерді келтіре отырып, дәлелді жауап беру.
Айтылым	8.2.3.1 пікірталасқа қатысушылар берілген тақырып бойынша өз пікірлерін сенімді дәлелдеу және қойылған сұрақтарға еркін жауап беру
Оқылым	8.3.1.1 перифраз түрінде берілген сұрақ арқылы қажетті ақпаратты анықтау; 8.3.4.1 тақырып бойынша бірнеше мәтінде көтерілген мәселелерді салыстыра отырып, баға беру
Жазылым	8.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдарын ұсыну; 8.4.4.2 тақырып бойынша сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану
Тілдік бағдар	8.5.1.5 демеулік шылаулардың (болымсыздық немесе қарсы мәнді, нақтылау) қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
Наурыз және әлем халықтарының оны қарсы алу ерекшеліктері	
Б.Ж. Бопайұлы «Қазақы наурызнама» (үзінді)	
Тыңдалым	8.1.4.1 орта көлемді прозалық, драмалық және поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, тақырыбы мен идеясын талдау; 8.1.5.1 тірек сөздер, автор көзқарасы мен көңіл-күйі арқылы негізгі ойды анықтау
Айтылым	8.2.2.1 түрлі жанрдағы көркем мәтіндерге сүйене отырып, көңіл-күйді білдіруде ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын қолдана білу
Оқылым	8.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардың композициялық құрылымын анықтау, кейіпкердің іс-әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образына баға беру; 8.3.4.1 тақырып бойынша бірнеше мәтінде көтерілген мәселелерді салыстыра отырып, баға беру
Жазылым	8.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, тақырыпқа байланысты берілген мәселенің оңтайлы шешілу жолдарын ұсыну

Тілдік бағдар	8.5.2.1 жазба жұмыстарында себеп-салдар салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
4-тоқсан	
«Мәңгілік елдің нұрлы жолы!»	
Н.Ә. Назарбаев «Қазақстан жолы» (үзінді)	
Тыңдалым	8.1.3.1 оқу-еңбек тақырыптарына байланысты күрделі сөздер мен тұрақты тіркестердің мағынасын түсіну; 8.1.4.1 орта көлемді прозалық, драмалық және поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, тақырыбы мен идеясын талдау
Айтылым	8.2.1.1 түрлі жанрдағы көркем мәтіндерге сүйене отырып, көңіл-күйді білдіруде ұлттық сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын қолдана білу; 8.2.2.1 ауызша мәтіндер құрауда сөз ішіндегі және сөз аралығындағы ілгерінді, кейінді және тоғыспалы ықпал заңдылықтарын ескеріп айту
Оқылым	8.3.3.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді қолдана отырып, мәтінге өзгеріс енгізу, ерекшеліктерді бақылау
Жазылым	8.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, шағын мақала жазу; 8.4.4.2 тақырып бойынша сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану
Тілдік бағдар	8.5.2.1 жазба жұмыстарында талғаулы салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
Қазақтың айтыс өнері мен сөз мәдениеті	
Ринат Зайтов пен Аманғазы Кәріпжанов айтысы	
Тыңдалым	8.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, детальді ақпараттарды анықтау; 8.1.5.1 тірек сөздер, автор көзқарасы мен көңіл күйі арқылы негізгі ойды анықтау
Айтылым	8.2.2.1 ауызша мәтіндер құрауда сөз ішіндегі және сөз аралығындағы ілгерінді, кейінді және тоғыспалы ықпал заңдылықтарын ескеріп айту; 8.2.4.1 кесте, диаграмма, нұсқаулық шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпаратты талдау, баға беру
Оқылым	8.3.1.1 перифраз түрінде берілген сұрақ арқылы қажетті ақпаратты анықтау; 8.3.4.1 тақырып бойынша бірнеше мәтінде көтерілген мәселелерді салыстыра отырып, баға беру
Жазылым	8.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, пікір жазу
Тілдік бағдар	8.5.2.1 жазба жұмыстарында кезектес салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
Қазақстан - Байқоңыр-Ғарыш	
Нұртөре Жүсіп «Қыран қазақ» (деректі әңгіме)	
Тыңдалым	8.1.1.1 мәтін тақырыбы, тірек сөздер, иллюстрациялар арқылы көтерілетін мәселені болжау; 8.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде деректерді келтіре отырып, дәлелді жауап беру
Айтылым	8.2.3.1 пікірталасқа қатысушылар берілген тақырып бойынша өз пікірлерін сенімді дәлелдеу және қойылған сұрақтарға еркін жауап беру
Оқылым	8.3.3.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді қолдана отырып, мәтінге өзгеріс енгізу, ерекшеліктерді бақылау; 8.3.4.1 тақырып бойынша бірнеше мәтінде көтерілген мәселелерді салыстыра отырып, баға беру

Жазылым	8.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, интервью жазу; 8.4.4.1 тақырып бойынша сөздердің маңызды бөліктерін дұрыс жазу (жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздер)
Тілдік бағдар	8.5.2.1 жазба жұмыстарында себеп-салдар, талғаулы, кезектес салалас құрмалас сөйлемдерді құрастыру

3) 3) 9-сынып:

Коммуникативтік дағдылар	Оқыту мақсаттары
1- тоқсан	
Қазақ жазуының даму жолы	
«Күлтегін» жыры	
Тыңдалым	9.1.1.1 тыңдалатын мәтіндегі фразалар мен дәйексөздерді талқылай отырып, тақырып пен көтерілетін мәселені болжау; 9.1.4.1 орта көлемді прозалық, поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, көтерілген (тұрмыстық, әлеуметтік, қоғамдық) мәселені анықтап, өз пікірін білдіру
Айтылым	9.2.2.1 коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, өз ойын жеткізу
Оқылым	9.3.1.1 мәтіндегі ақпараттың өзектілігін анықтау, қорытынды жасау; 9.3.4.1 мәтінде көтерілген мәселені ғаламдық мәселелермен байланыстыра отырып сыни тұрғыда баға беру
Жазылым	9.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыра отырып, өз ойын дәлелдеп жазу
Тілдік бағдар	9.5.1.1 өздік етістің қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
Жолың болсын, жолаушы	
М. Мақатаев «Ертең біз жол жүреміз»	
Тыңдалым	9.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың шынайылығы мен нақтылығын анықтау; 9.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде көтерілген мәселеге сыни көзқарасын білдіру
Айтылым	9.2.1.1 коммуникативтік жағдаяттарға байланысты сөйлеу этикеті формаларын дұрыс таңдай білу; 9.2.3.1 сөйлеу барысында түрлі стильде берілген тақырып бойынша қажетті аргументтерді орынды қолдану, диалогте, полилогте сенімді сөйлеу
Оқылым	9.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы автордың ойы мен көтерілген мәселені анықтап, оқырманға әсерін бағалау
Жазылым	9.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, нұсқаулық жазу; 9.4.3.1 жазба жұмыстарында афоризмдерді тиімді қолданып жазу
Тілдік бағдар	9.5.1.1 өзгелік етістің қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
Көшпенділер мәдениеті. Қазақтың халық күнтізбесі	
І. Есенберлин «Көшпенділер» (үзінді)	
Тыңдалым	9.1.3.1 әлеуметтік-қоғамдық тақырыптар аясында айтылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну; 9.1.5.1 мәтіннің мақсатты аудиториясын, автордың негізгі ойы мен көзқарасын анықтау

Айтылым	9.2.3.1 сөйлеу барысында түрлі стильде берілген тақырып бойынша қажетті аргументтерді орынды қолдану, диалогте, полилогте сенімді сөйлеу; 9.1.4.1 кесте мен сызбаларда берілген ақпараттарды өзара салыстырып бағалау
Оқылым	9.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы автордың ойы мен көтерілген мәселені анықтап, оқырманға әсерін бағалау; 9.3.3.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерден қорытынды жасау, өз көзқарасын білдіру
Жазылым	9.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, шағын мақала жазу; 9.4.3.1 жазба жұмыстарында афоризмдерді тиімді қолданып жазу
Тілдік бағдар	9.5.1.1 ортақ етістің қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
2-тоқсан	
Заң – қоғамның тірегі	
Айбатыр Сейтақ «Азат елдің ар-намысы – Ата Заң»	
Тыңдалым	9.1.4.1 орта көлемді прозалық, поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, көтерілген (тұрмыстық, әлеуметтік, қоғамдық) мәселені анықтап, өз пікірін білдіру; 9.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде көтерілген мәселеге сыни көзқарасын білдіру
Айтылым	9.2.2.1 коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, өз ойын жеткізу; 9.2.1.1 коммуникативтік жағдаяттарға байланысты сөйлеу этикеті формаларын дұрыс таңдай білу
Оқылым	9.3.1.1 мәтіндегі ақпараттың өзектілігін анықтау, қорытынды жасау
Жазылым	9.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, аннотация жазу; 9.4.4.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі, құрама атауларды дұрыс жазу
Тілдік бағдар	9.5.1.1 ырықсыз етістің қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті күні – Тәуелсіз Қазақстанның айбынды мейрамы	
Маралтай Ыбыраев «Елбасыма»	
Тыңдалым	9.1.1.1 тыңдалатын мәтіндегі фразалар мен дәйексөздерді талқылай отырып, тақырып пен көтерілетін мәселені болжау; 9.1.3.1 әлеуметтік-қоғамдық тақырыптар аясында айтылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну
Айтылым	9.2.1.1 коммуникативтік жағдаяттарға байланысты сөйлеу этикеті формаларын дұрыс таңдай білу; 9.2.3.1 сөйлеу барысында түрлі стильде берілген тақырып бойынша қажетті аргументтерді орынды қолдану, диалогте, полилогте сенімді сөйлеу
Оқылым	9.3.5.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерден қорытынды жасау, өз көзқарасын білдіру
Жазылым	9.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, шолу жазу; 9.4.4.2 тақырып бойынша сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану

Тілдік бағдар	9.5.1.2 мезгіл үстеулерді ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
Жастар және бұқаралық ақпарат құралдары	
Қ.Аманжолов «Жас дәурен»	
Тыңдалым	9.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың шынайылығы мен нақтылығын анықтау; 9.1.5.1 мәтіннің мақсатты аудиториясын, автордың негізгі ойы мен көзқарасын анықтау
Айтылым	9.2.1.1 коммуникативтік жағдаяттарға байланысты сөйлеу этикеті формаларын дұрыс таңдай білу; 9.2.3.1 сөйлеу барысында түрлі стильде берілген тақырып бойынша қажетті аргументтерді орынды қолдану, диалогте, полилогте сенімді сөйлеу
Оқылым	9.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы автордың ойы мен көтерілген мәселені анықтап, оқырманға әсерін бағалау
Жазылым	9.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыра отырып, өз ойын дәлелдеп жазу
Тілдік бағдар	9.5.1.2 мекен үстеулерді ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
3-тоқсан	
ЭКСПО-2017 – Қазақстан белесі	
Н.Ә. Назарбаев «Тәуелсіздік толғауы»	
Тыңдалым	9.1.1.1 тыңдалатын мәтіндегі фразалар мен дәйексөздерді талқылай отырып, тақырып пен көтерілетін мәселені болжау; 9.1.3.1 әлеуметтік-қоғамдық тақырыптар аясында айтылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну
Айтылым	9.2.2.1 коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, өз ойын жеткізу; 9.2.3.1 сөйлеу барысында түрлі стильде берілген тақырып бойынша қажетті аргументтерді орынды қолдану, диалогте, полилогте сенімді сөйлеу
Оқылым	9.3.1.1 мәтіндегі ақпараттың өзектілігін анықтау, қорытынды жасау; 9.3.4.1 мәтінде көтерілген мәселені ғаламдық мәселелермен байланыстыра отырып сыни тұрғыда баға беру
Жазылым	9.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, шағын мақала жазу
Тілдік бағдар	9.5.1.3 ыңғайластық қатынасты білдіретін және қарсылықтық қатынасты білдіретін жалғаулықтардың қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану
Биотехнология жаңалықтары	
Сахиев Жүніс «Уақыт қайтарымы»	
Тыңдалым	9.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың шынайылығы мен нақтылығын анықтау; 9.1.5.1 мәтіннің мақсатты аудиториясын, автордың негізгі ойы мен көзқарасын анықтау
Айтылым	9.2.2.1 коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, өз ойын жеткізу; 9.2.4.1 кесте, диаграмма, шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпараттарды өзара салыстырып бағалау
Оқылым	9.3.3.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы автордың ойы мен

	көтерілген мәселені анықтап, оқырманға әсерін бағалау
Жазылым	9.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыра отырып, өз ойын дәлелдеп жазу; 9.4.4.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі, құрама атауларды дұрыс жазу
Тілдік бағдар	9.5.1.2 жазба жұмыстарында (шартты бағыныңқы) сабақтас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
Болашақ энергия көздері	
Медеу Сәрсекке «Жетінші толқын»	
Тыңдалым	9.1.4.1 орта көлемді прозалық, поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, көтерілген (тұрмыстық, әлеуметтік, қоғамдық) мәселені анықтап, өз пікірін білдіру; 9.1.3.1 әлеуметтік-қоғамдық тақырыптар аясында айтылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну
Айтылым	9.2.3.1 сөйлеу барысында түрлі стильде берілген тақырып бойынша қажетті аргументтерді орынды қолдану, диалогте, полилогте сенімді сөйлеу
Оқылым	9.3.1.1 мәтіндегі ақпараттың өзектілігін анықтау, қорытынды жасау; 9.3.4.1 мәтінде көтерілген мәселені ғаламдық мәселелермен байланыстыра отырып сыни тұрғыда баға беру
Жазылым	9.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыра отырып, өз ойын дәлелдеп жазу; 9.4.3.1 жазба жұмыстарында афоризмдерді тиімді қолданып жазу
Тілдік бағдар	9.5.1.2 жазба жұмыстарында (қарсылықты бағыныңқы) сабақтас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
Алаш идеясы мен қайраткерлері	
Д. Әшімханов «Бес арыс» кітабынан үзінді	
Тыңдалым	9.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың шынайылығы мен нақтылығын анықтау; 9.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде көтерілген мәселеге сыни көзқарасын білдіру
Айтылым	9.2.1.1 коммуникативтік жағдаяттарға байланысты сөйлеу этикеті формаларын дұрыс таңдай білу; 9.2.2.1 коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, өз ойын жеткізу
Оқылым	9.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы автордың ойы мен көтерілген мәселені анықтап, оқырманға әсерін бағалау; 9.3.3.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерден қорытынды жасау, өз көзқарасын білдіру
Жазылым	9.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, шолу жазу; 9.4.4.2 тақырып бойынша сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану
Тілдік бағдар	9.5.2.1 жазба жұмыстарында (мезгіл бағыныңқы) сабақтас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
4-тоқсан	
Жаһандық мәселе: демография	
Абай Құнанбайұлы «Адамның кейбір кездері»	
Тыңдалым	9.1.3.1 әлеуметтік-қоғамдық тақырыптар аясында айтылған сөздер мен

	термин сөздердің мағынасын түсіну; 9.1.4.1 орта көлемді прозалық, поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, көтерілген (тұрмыстық, әлеуметтік, қоғамдық) мәселені анықтап, өз пікірін білдіру
Айтылым	9.2.3.1 сөйлеу барысында түрлі стильде берілген тақырып бойынша қажетті аргументтерді орынды қолдану, диалогте, полилогте сенімді сөйлеу; 9.2.4.1 кесте, диаграмма, шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпараттарды өзара салыстырып бағалау
Оқылым	9.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы автордың ойы мен көтерілген мәселені анықтап, оқырманға әсерін бағалау; 9.3.3.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерден қорытынды жасау, өз көзқарасын білдіру
Жазылым	9.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап, шағын мақала жазу; 9.4.4.1 тақырып бойынша түрлі стильдегі мәтіндер құрауда мәліметтерді жинақтап, дереккөздеріне сілтеме көрсетіп жазу
Тілдік бағдар	9.5.2.1 жазба жұмыстарында (себеп) сабақтас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
Роботтар мен киборгтар әлемі	
Айзек Азимов «Мен -роботпын» жинағынан үзінді	
Тыңдалым	9.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың шынайылығы мен нақтылығын анықтау; 9.1.5.1 мәтіннің мақсатты аудиториясын, автордың негізгі ойы мен көзқарасын анықтау
Айтылым	9.2.3.1 сөйлеу барысында түрлі стильде берілген тақырып бойынша қажетті аргументтерді орынды қолдану, диалогте, полилогте сенімді сөйлеу
Оқылым	9.3.1.1 мәтіндегі ақпараттың өзектілігін анықтау, қорытынды жасау; 9.3.4.1 мәтінде көтерілген мәселені ғаламдық мәселелермен байланыстыра отырып сыни тұрғыда баға беру
Жазылым	9.4.2.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыра отырып, өз ойын дәлелдеп жазу; 9.4.3.1 жазба жұмыстарында афоризмдерді тиімді қолданып жазу
Тілдік бағдар	9.5.2.1 жазба жұмыстарында (қимыл-сын бағыныңқы) сабақтас құрмалас сөйлемдерді құрастыру
Қазақстандағы туризм және экотуризм	
I. Жансүгіров «Жетісу суреттері»	
Тыңдалым	9.1.1.1 тыңдалатын мәтіндегі фразалар мен дәйексөздерді талқылай отырып, тақырып пен көтерілетін мәселені болжау; 9.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде көтерілген мәселеге сыни көзқарасын білдіру
Айтылым	9.2.1.1 коммуникативтік жағдаяттарға байланысты сөйлеу этикеті формаларын дұрыс таңдай білу; 9.2.2.1 коммуникативтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, өз ойын жеткізу
Оқылым	9.3.1.1 мәтіндегі ақпараттың өзектілігін анықтау, қорытынды жасау; 9.3.6.1 мәтінде көтерілген мәселені ғаламдық мәселелермен байланыстыра отырып сыни тұрғыда баға беру
Жазылым	9.4.1.1 мәтіндердің жанрлық және стильдік ерекшелігін сақтап,

	аннотация, нұсқаулық жазу; 9.4.4.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі, құрама атауларды дұрыс жазу, сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану
Тілдік бағдар	9.5.2.1 жазба жұмыстарында (мақсат бағыныңқы) сабақтас құрмалас сөйлемдерді құрастыру

4) Типовая учебная программа по учебному предмету «Английский язык» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы (очная форма обучения)

Chapter 1. General provisions

1. The Subject program was developed in accordance with the State Compulsory Education Standard (primary, lower secondary and upper secondary education) approved by Republic of Kazakhstan government decree dated № 1080 dated 23 August, 2012.

2. The importance of the subject is determined by the fact that it is the language of communication, science, business, tourism and sport. A knowledge of English can increase learners' confidence in communicating in different situations; give learners access to higher education in Kazakhstan and abroad; allow students to continue professional education in Kazakhstan and abroad; broaden learners' access to news and information currently distributed in English; enable learners to represent Kazakhstan in both Kazakhstan and overseas; become lifelong learners, building on skills, learning strategies and knowledge learned in school.

3. The English curriculum aims to develop learners who gain the low-mid B1 level of language skills through the varied tasks which foster analysis, evaluation and creative thinking and exposure to a wide variety of spoken and written sources.

Chapter 2. Organization of the content of the subject of "The English language"

4. In the study of the subject "The English language"

- 1) in the 7th grade - 2 hours a week, 68 hours a year;
- 2) in the 8th grade - 2 hours a week, 68 hours a year;
- 3) in the 9th grade - 2 hours a week, 68 hours a year.

5. The basic programme content for 7th grade:

1) Content. Speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups, to provide sensitive feedback to peers. Respect differing points of view. Evaluate and respond constructively to feedback from others. Organize and present information clearly to others. Develop and sustain a consistent argument, intercultural awareness through reading and discussion. Use feedback to set personal learning objectives, imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings, talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world;

2) Listening. The main points, specific information, and the detail of an argument in extended talk with support. Some of the implied meaning in extended talk with support. Opinion of the speaker(s) in supported talk. Typical features at word, sentence and text level of a limited range of spoken genres;

3) Speaking. Formal and informal registers in their talk on a limited range of

topics. Complex questions. An opinion at sentence and discourse level. Responding with limited flexibility. Interaction with peers to negotiate, agree and organise priorities. Linking comments with some flexibility to what others say at both sentence and discourse level;

4) Reading. The main points in texts, specific information and detail in texts. The detail of an argument. The attitude or opinion of the writer. Inconsistencies in argument in short, simple texts;

5) Writing. Moderate grammatical accuracy. Some support style and register appropriate to a limited variety of written genres. Coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a limited range of written genres. Punctuation in written works at text level with some accuracy;

6) Use of English. Some abstract nouns and complex noun phrases. A growing variety of quantifiers for countable and uncountable nouns including too much, too many, none any, enough. A growing variety of compound adjectives and adjectives as participles. Questions which include a variety of different tense. A variety of possessive and reflexive pronouns including mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves. A variety of simple perfect forms to express recent, indefinite and unfinished past. A growing variety of future forms including present continuous with future meaning. Appropriately a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms. Present continuous forms for present and future meaning and past continuous. Some reported speech forms for statements. Comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs. A variety of modal forms for different functions. Prepositions before nouns and adjectives in common prepositional phrases. Infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, gerund forms after a limited variety of verbs and prepositions. A growing variety of conjunctions including because, since, as to explain reasons on a range of familiar general and curricular topics.

6. The basic programme content for 8th grade:

1) Content. Speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups, skills to provide sensitive feedback to peers. Respect differing points of view. Evaluate and respond constructively to feedback from others. Use feedback to set personal learning objectives. Organise and present information clearly to others. Develop and sustain a consistent argument when speaking or writing, intercultural awareness through reading and discussion. Use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings, talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world;

2) Listening. With support the main points, most specific information, most of the implied meaning in extended talk on a range of general and curricular topics. The opinion of the speaker(s) with support in talk. Deducing meaning from context with support in talk Typical features at word, sentence and text level of a growing range of spoken genres. Extended narratives on a wide range of topics;

3) Speaking. Formal and informal registers in talk, more complex questions to get information about a growing range of general topics and some curricular topics. Interaction with peers to negotiate, agree and organize priorities and plans for

completing classroom tasks. Linking comments with some flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges;

4) Reading. The main points, specific information and detail in texts, the detail of an argument on a growing range of unfamiliar general and curricular topics. Range of fiction and non-fiction texts on familiar and some unfamiliar general and curricular topics. Recognizing the attitude or opinion of the writer on a growing range of unfamiliar general and curricular topics. Inconsistencies in argument in short texts on a limited range of general and curricular subjects;

5) Writing. With support about real and imaginary past events, activities and experiences, moderate grammatical accuracy on a range of familiar general topics and some curricular topics. Style and register appropriate to a variety of written genres. Using sentences into coherent paragraphs, using a variety of basic connectors. Spelling most high-frequency vocabulary accurately. Punctuation in written works at text level on a range of familiar general and curricular topics with growing accuracy;

6) Use of English. Some abstract nouns and complex noun phrases. A growing variety of quantifiers for countable and uncountable nouns including several, plenty, a large / small number / amount. A growing variety of compound adjectives and adjectives as participles and some comparative structures including not as...as, much ...than to indicate degree. An increased variety of determiners including all, half, both [of] in pre-determiner function. Questions which include a variety of different tense and modal forms on a range of familiar general and curricular topics. A variety of pronouns including indefinite pronouns anybody, anyone, anything and quantitative pronouns everyone, everything, none, more, less, a few. A variety of simple perfect forms to express recent, indefinite and unfinished past. A growing variety of future forms including present continuous and present simple with future meaning. Appropriately a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech. Present continuous forms for present and future meaning and past continuous, including some passive forms. Some reported speech forms for statements, questions and commands: say, ask, tell including reported requests. Comparative degree adverb structures not as quickly as / far less quickly with regular and irregular adverbs. An increased variety of pre-verbal, post-verbal and end-position. A growing variety of modal forms for different functions - obligation, necessity, possibility, permission, requests, suggestions, prohibition. Some prepositions before nouns and adjectives, prepositions as, like to indicate manner, dependent prepositions following adjectives. Infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, gerund forms after a limited variety of verbs and prepositions, some prepositional verbs and begin to use common phrasal verbs. A growing variety of conjunctions including since, as to explain reasons and the structures so ... that, such a ... that in giving explanations. If / unless/ if only in second conditional clauses and wish [that] clauses [present reference], a growing variety of relative clauses including why clauses.

7. The basic programme content for 9th grade:

1) Content. Speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups, to provide sensitive feedback to peers. Respect differing

points of view. Evaluate and respond constructively to feedback from others. Use feedback to set personal learning objectives. Organise and present information clearly to others. Develop and sustain a consistent argument, develop intercultural awareness through reading and discussion. Use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings. Use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world;

2) Listening. The main points, most specific information, and most of the detail in extended talk on a wide range of topics. Most of the implied meaning in extended talk, opinion of the speaker(s) in extended talk on a wide range of topics. Typical features at word, sentence and text level of a range of spoken genres;

3) Speaking. Formal and informal registers in their talk on a range of general and curricular topics. Complex questions to get information on a range of general and curricular topics. Use of appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a wide increased range of general and curricular topics;

4) Reading. The main points, specific information, details, the detail of an argument in extended texts on a range of unfamiliar general and curricular topics. A range of extended fiction and non-fiction texts. Deducing meaning from context in texts. Recognising the attitude or opinion of the writer in extended texts. Typical features at word, sentence and text level in a wide range of written genres. Use of a range of familiar and unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and extend understanding. Inconsistencies in argument in extended texts on a range of general and curricular topics;

5) Writing. Planning, writing, editing and proofreading work at text level with little or no support. Writing independently about factual and imaginary past events, activities and experiences. With moderate grammatical accuracy on a wide range of familiar general and curricular topics. With support style and register appropriate to a growing variety of written genres on general and curricular topics. Appropriate layout at text level. Spelling of most high-frequency vocabulary accurately;

6) Use of English. A growing variety of abstract compound nouns and complex noun phrases. A variety of quantifiers for countable and uncountable nouns and some noun phrases. A variety of compound adjectives and adjectives as participles and a variety of comparative structures to indicate degree. A variety of determiners and pre-determiner structures. Questions including prepositions. Relative, demonstrative, indefinite, quantitative pronouns and a variety of reflexive pronoun structures on a range of familiar general and curricular topics. A variety of simple perfect forms. A variety of future forms, including some passives, on a range of familiar general and curricular topics. An variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech. Present continuous forms and past continuous. An variety of reported speech forms for statements, questions and. An variety of comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs. A variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs. A variety of modal forms. An increased variety of prepositions. Infinitive forms after a growing number of adjectives and verbs, use gerund forms after a growing variety of verbs and prepositions, use an increased variety of prepositional verbs and phrasal verbs. A

variety of conjunctions to indicate purpose although, while, whereas to contrast. If only /wish [that] clauses [past reference], use a variety of relative clauses.

8. This is the substantive knowledge of the programme and comprises what we know in the subject and how we gain that knowledge. Knowledge in the subject is organized into strands of learning. Strands are further broken down into sub-strands, which will be at the level of a skill or topic, knowledge or understanding. Sub-strands, when expressed as grade-related expectations, form the learning objectives for a subject. The learning objectives demonstrate the progression within each sub-strand allowing teachers to plan and assess, sharing with learners the next steps they should take:

1) Strand 1: Content. A learner develops skills needed for success in a range of academic subjects such as using speaking and listening skills to solve problems, organizing information clearly for others and developing intercultural awareness through reading and discussion;

2) Strand 2: Listening. A learner understands the main ideas of texts on curricular topics, identifies essential facts distinguishing them from non-essential, understands details within the framework of familiar topics, formulates complex questions based on listening material in order to obtain additional information, deduces the meaning of listening material using context clues, identifies specific information within the framework of familiar topics, recognizes inconsistencies in arguments within the framework of familiar topics;

3) Strand 3: Speaking. A learner conveys the main ideas of a text within the framework of familiar topics logically organizing events, uses the formal and informal registers, presents information within the framework of familiar topics, predicts the content of a text using the heading, pictures, key words, extracts within the framework of familiar topics, asks simple and complex questions to obtain specific information, interacts with peers (in a pair, group) to fulfill learning tasks, compares and contrasts texts within the framework of familiar topics, expresses and opinion providing arguments;

4) Strand 4: Reading. A learner identifies the main ideas of texts and details in texts of a range of styles and genres within the framework of familiar topics, uses a range of information sources (reference materials, dictionaries, the Internet), recognizes specific information in a text and a range of styles and genres within the framework of familiar topics, predicts the content of a text using the heading, pictures, key words, extracts, identifies the attitude and opinion of the author, evaluates information from different texts;

5) Strand 5: Writing. A learner fills in tables, diagrams, schemes, questionnaires, forms, plans, writes, edits and proofreads texts within the framework of familiar topics, makes notes based on a text according to a communicative task, describes real and / or imagined events of the past, present, and future using the knowledge of topics studied before, links and coordinates sentences and paragraphs in a text within the framework of familiar topics, correctly uses punctuation in a text within the framework of familiar topics, creates texts of a range of styles and genres using appropriate rules and layout;

6) Strand 6: Use of English. A learner expresses him / herself using a good lexical range and variety of language with a generally high degree of accuracy. A learner develops an ability to use a range of past, present and future forms and a wider range of modals.

Chapter 3. Learning objectives system

9. Education aims in the programme are presented by the codes. The first number in the code is a grade, the second one is the number of the strand, the third one is the number of the aim.

10. The learning objectives system is organized into strands:

1) strand 1 «content»:

Grade 7 high A2	Grade 8 low B1	Grade 9 low-mid B1
7.1.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups	8.1.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups	9.1.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups
7.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers	8.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers	9.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers
7.1.3.1 respect differing points of view	8.1.3.1 respect differing points of view	9.1.3.1 respect differing points of view
7.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others	8.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others	9.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others
7.1.5.1 use feedback to set personal learning objectives	8.1.5.1 use feedback to set personal learning objectives	9.1.5.1 use feedback to set personal learning objectives
7.1.6.1 organize and present information clearly to others	8.1.6.1 organize and present information clearly to others	9.1.6.1 organize and present information clearly to others
7.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing	8.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing	9.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing
7.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion	8.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion	9.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion
7.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings	8.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings	9.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings
7.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world	8.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world	9.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world

2) strand 2 «listening»:

Grade 7 high A2	Grade 8 low B1	Grade 9 low-mid B1
7.2.1.1 understand with support the main points in short talk on a limited range of general and curricular topics	8.2.1.1 understand with support the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics	9.2.1.1 understand the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics
7.2.2.1 understand with	8.2.2.1 understand with support	9.2.2.1 understand most

support most specific information in short talk on a limited range of general and curricular topics	most specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics	specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics
7.2.3.1 understand with support most of the detail of an argument in short talk on a limited range of general and curricular topics	8.2.3.1 understand with support most of the detail of an argument in extended talk on a wide range of general and curricular topics	9.2.3.1 understand most of the detail of an argument in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics
7.2.4.1 understand with support some of the implied meaning in short talk on a limited range of general and curricular topics	8.2.4.1 understand with support most of the implied meaning in extended talk on a wide range of general and curricular topics	9.2.4.1 understand most of the implied meaning in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics
7.2.5.1 recognise the opinion of the speaker(s) in supported short talk on a range of general and curricular topics	8.2.5.1 recognise the opinion of the speaker(s) with support in extended talk on a wide range of general and curricular topics	9.2.5.1 recognize the opinion of the speaker(s) in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics
7.2.6.1 deduce meaning from context with support in short talk on a limited range of general and curricular topics	8.2.6.1 deduce meaning from context with support in extended talk on a growing range of general and curricular topics	9.2.6.1 deduce meaning from context in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics
7.2.7.1 begin to recognize typical features at word, sentence and text level of a limited range of spoken genres	8.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a growing range of spoken genres	9.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a range of spoken genres
7.2.8.1 understand supported narratives on a range of general and curricular topics	8.2.8.1 understand extended narratives on a wide range of general and curricular topics	9.2.8.1 begin to recognize inconsistencies in argument in extended talk on a growing range of general and curricular subjects

3) strand 3 «speaking»:

Grade 7	Grade 8	Grade 9
high A2	low B1	low-mid B1
7.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a limited range of general and curricular topics	8.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a growing range of general and curricular topics	9.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a range of general and curricular topics
7.3.2.1 ask complex questions to get information about a limited range of general topics and some curricular topics	8.3.2.1 ask more complex questions to get information about a growing range of general topics and some curricular topics	9.3.2.1 ask complex questions to get information on a range of general and curricular topics
7.3.3.1 give an opinion at discourse level on a growing range of general and curricular topics	8.3.3.1 give an opinion at discourse level on a wide range of general and curricular topics	9.3.3.1 explain and justify their own point of view on a range of general and curricular topics
7.3.4.1 respond with some flexibility at both sentence and discourse level to unexpected comments on a growing range of general and	8.3.4.1 respond with some flexibility at both sentence and discourse level to unexpected comments on a range of general and curricular topics	9.3.4.1 respond with growing flexibility at both sentence and discourse level to unexpected comments on a range of general and curricular topics

curricular topics		
7.3.5.1 keep interaction with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks	8.3.5.1 interact with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks	9.3.5.1 interact with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks
7.3.6.1 begin to link comments with some flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges	8.3.6.1 link comments with some flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges	9.3.6.1 link comments with growing flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges
7.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a growing range of general topics, and some curricular topics	8.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general topics, and some curricular topics	9.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a wide increased range of general and curricular topics

4) strand 4 «reading»:

Grade 7 high A2	Grade 8 low B1	Grade 9 low-mid B1
7.4.1.1 understand the main points in texts on a limited range of unfamiliar general and curricular topics	8.4.1.1 understand the main points in texts on a growing range of unfamiliar general and curricular topics	9.4.1.1 understand the main points in texts on a range of unfamiliar general and curricular topics
7.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics	8.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a growing range of familiar general and curricular topics	9.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics
7.4.3.1 understand the detail of an argument on a growing range of familiar general and curricular topics	8.4.3.1 understand the detail of an argument on a range of familiar general and curricular topics	9.4.3.1 understand the detail of an argument in extended texts on a range of familiar general and curricular topics
7.4.4.1 read a limited range of fiction and non-fiction texts on familiar and some unfamiliar general and curricular topics	8.4.4.1 read a growing range of fiction and non-fiction texts on familiar and some unfamiliar general and curricular topics	9.4.4.1 read a range of fiction and non-fiction texts on familiar and unfamiliar general and curricular topics
7.4.5.1 deduce meaning from context in short texts on a growing range of familiar general and curricular topics	8.4.5.1 deduce meaning from context in short texts and some extended texts on a growing range of familiar general and curricular topics	9.4.5.1 deduce meaning from context in texts on a range of familiar general and curricular topics
7.4.6.1 recognise the attitude or opinion of the writer on a range of unfamiliar general and curricular topics	8.4.6.1 recognise the attitude or opinion of the writer on a growing range of unfamiliar general and curricular topics	9.4.6.1 recognise the attitude or opinion of the writer in texts on a range of familiar general and curricular topics
7.4.7.1 recognise typical features at word, sentence and text level in a range of written genres	8.4.7.1 recognise typical features at word, sentence and text level in a range of written genres	9.4.7.1 recognise typical features at word, sentence and text level in a wide range of written genres
7.4.8.1 use familiar and some unfamiliar paper and digital reference resources with support to check meaning and extend understanding	8.4.8.1 use familiar and some unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and extend understanding	9.4.8.1 use a range of familiar and unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and extend understanding

7.4.9.1 recognise inconsistencies in argument in short, simple texts on a limited range of general and curricular subjects	8.4.9.1 recognise inconsistencies in argument in short texts on a limited range of general and curricular subjects	9.4.9.1 recognise inconsistencies in argument in extended texts on a range of general and curricular topics
--	--	---

5) strand 5 «writing»:

Grade 7 high A2	Grade 8 low B1	Grade 9 low-mid B1
7.5.1.1 plan, write, edit and proofread work at text level with support on a range of general and curricular topics	8.5.1.1 plan, write, edit and proofread work at text level with little support on a range of general and curricular topics	9.5.1.1 plan, write, edit and proofread work at text level with little or no support on a range of general and curricular topics
7.5.2.1 write with support about real and imaginary past events, activities and experiences on a growing range of familiar general topics	8.5.2.1 write with support about real and imaginary past events, activities and experiences on a growing range of familiar general topics and some curricular topics	9.5.2.1 write about factual and imaginary past events, activities and experiences on a range of familiar general and curricular topics
7.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a limited range of familiar general and curricular topics	8.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a growing range of familiar general and curricular topics	9.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a wide range of familiar general and curricular topics
7.5.4.1 use with some support style and register appropriate to a limited variety of written genres on general and curricular topics	8.5.4.1 use with some support style and register appropriate to a limited variety of written genres on general and curricular topics	9.5.4.1 use with minimal support style and register appropriate to a growing variety of written genres on general and curricular topics
7.5.5.1 develop with some support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a limited range of written genres in familiar general topics	8.5.5.1 develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a growing range of written genres in familiar general and curricular topics	9.5.5.1 develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a wide range of written genres in familiar general and curricular topics
7.5.6.1 link with support, sentences into coherent paragraphs using a variety of basic connectors on a range of familiar general topics	8.5.6.1 link sentences into coherent paragraphs using a variety of basic connectors on a range of familiar general topics and some curricular topics	9.5.6.1 write coherently at text level using a variety of connectors on a growing range of familiar general and curricular topics
7.5.7.1 use with support appropriate layout at text level for a growing range of written genres on familiar general topics	8.5.7.1 use with support appropriate layout at text level for a range of written genres on familiar general and curricular topics	9.5.7.1 use appropriate layout at text level on a growing range of general and curricular topics
7.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a growing range of familiar general topics	8.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a range of familiar general and curricular topics	9.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a wide range of familiar general and curricular topics
7.5.9.1 punctuate written work at text level on a growing range of familiar general and curricular topics with some accuracy	8.5.9.1 punctuate written work at text level on a growing range of familiar general and curricular topics with growing accuracy	9.5.9.1 punctuate written work at text level on a wide range of familiar general and curricular topics with a good degree of accuracy

6) strand 6 «use of English»:

Grade 7		Grade 8		Grade 9	
high A2		low B1		low-mid B1	
7.6.1.1 use some abstract nouns and complex noun phrases on a limited range of familiar general and curricular topics		8.6.1.1 use some abstract nouns and complex noun phrases on a range of familiar general and curricular topics		9.6.1.1 use a growing variety of abstract compound nouns and complex noun phrases on a range of familiar general and curricular topics	
7.6.2.1 use a growing variety of quantifiers for countable and uncountable nouns including too much, too many, none any, enough		8.6.2.1 use a growing variety of quantifiers for countable and uncountable nouns including several, plenty, a large/small number/amount on a range of familiar general and curricular topics		9.6.2.1 use a variety of quantifiers for countable and uncountable nouns and some noun phrases on a range of familiar general and curricular topics including majority of, minority of, a great deal of, a great number of	
7.6.3.1 use a growing variety of compound adjectives and adjectives as participles		8.6.3.1 use a growing variety of compound adjectives and adjectives as participles and some comparative structures including not as...as, much ...than to indicate degree on a range of familiar general and curricular topics		9.6.3.1 use a variety of compound adjectives and adjectives as participles and a variety of comparative structures to indicate degree on a range of familiar general and curricular topics	
7.6.4.1 use a variety of determiners including neither, either, on a range of familiar general and curricular topics		8.6.4.1 use an increased variety of determiners including all, half, both [of] in pre-determiner function on a range of familiar general and curricular topics		9.6.4.1 use a wide variety of determiners and pre-determiner structures on a range of familiar general and curricular topics	
7.6.5.1 use questions which include a variety of different tense on a range of familiar general and curricular topics		8.6.5.1 use questions which include a variety of different tense and modal forms on a range of familiar general and curricular topics		9.6.5.1 use questions including prepositions at what time, in which direction, from whose on a range of familiar general and curricular topics	
7.6.6.1 use a variety of possessive and reflexive pronouns including mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves on a growing range of familiar general and curricular topics		8.6.6.1 use a variety of pronouns including indefinite pronouns anybody, anyone, anything and quantitative pronouns everyone, everything, none, more, less, a few on a range of familiar general and curricular topics		9.6.6.1 use relative, demonstrative, indefinite, quantitative pronouns and a variety of reflexive pronoun structures on a range of familiar general and curricular topics	
7.6.7.1 use a variety of simple perfect forms to express recent, indefinite and unfinished past on a range of familiar general and curricular topics		8.6.7.1 use a variety of simple perfect forms to express recent, indefinite and unfinished past on a range of familiar general and curricular topics		9.6.7.1 use a variety of simple perfect forms including some passive forms, including time adverbials on a range of familiar general and curricular topics	
7.6.8.1 use a growing variety of future forms including present continuous with future meaning on a range of familiar general and curricular topics		8.6.8.1 use a growing variety of future forms including present continuous and present simple with future meaning on a range of familiar general and curricular topics		9.6.8.1 use a variety of future forms, including some passives, on a range of familiar general and curricular topics	

7.6.9.1 use appropriately a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms on a range of familiar general and curricular topics	8.6.9.1 use appropriately a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a range of familiar general and curricular topics	9.6.9.1 use appropriately an increased variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a range of familiar general and curricular topics
7.6.10.1 use present continuous forms for present and future meaning and past continuous on a range of familiar general and curricular topics	8.6.10.1 use present continuous forms for present and future meaning and past continuous, including some passive forms, on a range of familiar general and curricular topics	9.6.10.1 use present continuous forms and past continuous, including a growing variety of passive forms, on a range of familiar general and curricular topics
7.6.11.1 use some reported speech forms for statements on a range of familiar general and curricular topics	8.6.11.1 use some reported speech forms for statements, questions and commands: say, ask, tell including reported requests on a range of familiar general and curricular topics	9.6.11.1 use an increased variety of reported speech forms for statements, questions and commands, including indirect and embedded questions with know, wonder on a range of familiar general and curricular topics
7.6.12.1 use comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs on a range of familiar general and curricular topics	8.6.12.1 use comparative degree adverb structures not as quickly as / far less quickly with regular and irregular adverbs. Use an increased variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs on a range of familiar general and curricular topics	9.6.12.1 use an increased variety of comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs use a variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs on a range of familiar general and curricular topics
7.6.13.1 use a variety of modal forms for different functions on a range of familiar general and curricular topics	8.6.13.1 use a growing variety of modal forms for different functions: obligation, necessity, possibility, permission, requests, suggestions, prohibition on a range of familiar general and curricular topics	9.6.13.1 use a variety of modal forms for different functions and a limited number of past modal forms including should/ shouldn't have to express regret and criticism on range of familiar general and curricular topics
7.6.14.1 use prepositions before nouns and adjectives in common prepositional phrases on a wide range of familiar general and curricular topics	8.6.14.1 use a some prepositions before nouns and adjectives use prepositions as, like to indicate manner use dependent prepositions following adjectives on a range of familiar general and curricular topics	9.6.14.1 use an increased variety of prepositions before nouns and adjectives, use a growing number of dependent prepositions following nouns, adjectives and verbs on a range of familiar general and curricular topics
7.6.15.1 use infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited variety of verbs and prepositions on a growing range of familiar general and curricular topics	8.6.15.1 use infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited variety of verbs and prepositions, use some prepositional verbs and begin to use common phrasal verbs on a growing range of familiar general and curricular topics	9.6.15.1 use infinitive forms after a growing number of adjectives and verbs, use gerund forms after a growing variety of verbs and prepositions, use an increased variety of prepositional verbs and phrasal verbs on a range of familiar general and curricular topics

7.6.16.1 use a growing variety of conjunctions including because, since, as to explain reasons on a range of familiar general and curricular topics	8.6.16.1 use a growing variety of conjunctions including since, as to explain reasons and the structures so ... that, such a ... that in giving explanations on a range of familiar general and curricular topics	9.6.16.1 use a variety of conjunctions including so that, (in order to) to indicate purpose although, while, whereas to contrast on a range of familiar general and curricular topics
	8.6.17.1 use if / unless/ if only in second conditional clauses and wish [that] clauses [present reference], use relative clauses including why clauses on a range of familiar general and curricular topics	9.6.17.1 use if only /wish [that] clauses [past reference], use a variety of relative clauses including prepositions from where, to whom on a range of familiar general and curricular topics

11. This program is implemented in accordance with the Long-Term Plan for the Standard Subject program in school subject "English language" for 7-9 grades of evening school on the updated content (according to the app).

12. Distribution of hours in terms, in sections and within sections is varied according to the teacher's consideration.

Долгосрочный план по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «Английский язык» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы (очная форма обучения)

1) grade 7:

Unit	
Strands	Learning objectives
Term 1	
Hobbies and Leisure	
Content	7.1.3.1 respect differing points of view; 7.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others; 7.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings
Listening	7.2.1.1 understand with support the main points in short talk on a limited range of general and curricular topics; 7.2.2.1 understand with support most specific information in short talk on a limited range of general and curricular topics
Speaking	7.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a limited range of general and curricular topics; 7.3.2.1 ask complex questions to get information about a limited range of general topics and some curricular topics; 7.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a growing range of general topics, and some curricular topics
Reading	7.4.1.1 understand the main points in texts on a limited range of unfamiliar general and curricular topics; 7.4.3.1 understand the detail of an argument on a growing range of familiar general and curricular topics
Writing	7.5.2.1 write with support about real and imaginary past events, activities and experiences on a growing range of familiar general topics; 7.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a growing range of familiar general topics
Use of English	7.6.1.1 use some abstract nouns and complex noun phrases on a limited range of familiar general and curricular topics; 7.6.2.1 use a growing variety of quantifiers for countable and uncountable nouns including too much, too many, none any, enough;

	<p>7.6.5.1 use questions which include a variety of different tense on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>7.6.12.1 use comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>7.6.15.1 use infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited variety of verbs and prepositions on a growing range of familiar general and curricular topics</p>
Communication and Technology	
Content	<p>7.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers;</p> <p>7.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world</p>
Listening	<p>7.2.5.1 recognize the opinion of the speakers in supported short talk on a range of general and curricular topics;</p> <p>7.2.6.1 deduce meaning from context with support in short talk on a limited range of general and curricular topics;</p> <p>7.2.7.1 begin to recognize typical features at word, sentence and text level of a limited range of spoken genres</p>
Speaking	<p>7.3.2.1 ask complex questions to get information about a limited range of general topics and some curricular topics;</p> <p>7.3.3.1 give an opinion at discourse level on a growing range of general and curricular topics</p>
Reading	<p>7.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>7.4.3.1 understand the detail of an argument on a growing range of familiar general and curricular topics</p>
Writing	<p>7.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a limited range of familiar general and curricular topics;</p> <p>7.5.6.1 link with support, sentences into coherent paragraphs using a variety of basic connectors on a range of familiar general topics</p>
Use of English	<p>7.6.4.1 use an increased variety of determiners including neither, either on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>7.6.6.1 use a variety of possessive and reflexive pronouns including mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves on a growing range of familiar general and curricular topics;</p> <p>7.6.7.1 use a variety of simple perfect forms to express recent, indefinite and unfinished past on a range of familiar general and curricular topics</p>
Term 2	
Holidays and Travel	
Content	<p>7.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others;</p> <p>7.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion;</p> <p>7.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings</p>
Listening	<p>7.2.1.1 understand with support the main points in short talk on a limited range of general and curricular topics;</p> <p>7.2.3.1 understand with some support most of the detail of an argument in short talk on a limited range of general and curricular topics;</p> <p>7.2.8.1 understand supported narratives on a range of general and curricular topics</p>
Speaking	<p>7.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a limited range of general and curricular topics;</p> <p>7.3.2.1 ask complex questions to get information about a limited range of general topics and some curricular topics</p>
Reading	<p>7.4.1.1 understand the main points in texts on a limited range of unfamiliar general</p>

	<p>and curricular topics;</p> <p>7.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>7.4.9.1 recognize inconsistencies in argument in simple short, texts on a limited range of general and curricular subjects</p>
Writing	<p>7.5.2.1 write with support about real and imaginary past events, activities and experiences on a growing range of familiar general topics;</p> <p>7.5.7.1 use with support appropriate layout at text level for a growing range of written genres on familiar general</p>
Use of English	<p>7.6.3.1 use a growing variety of compound adjectives and adjectives as participles;</p> <p>7.6.11.1 use some reported speech forms for statements on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>7.6.14.1 use prepositions before nouns and adjectives in common prepositional phrases on a wide range of familiar general and curricular topics</p>
Space and Earth	
Content	<p>7.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers;</p> <p>7.1.5.1 use feedback to set personal learning objectives;</p> <p>7.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings</p>
Listening	<p>7.2.5.1 recognize the opinion of the speakers in supported short talk on a range of general and curricular topics;</p> <p>7.2.7.1 begin to recognize typical features at word, sentence and text level of a limited range of spoken genres;</p> <p>7.2.8.1 understand supported narratives on a wide range of general and curricular topics</p>
Speaking	<p>7.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a limited range of general and curricular topics;</p> <p>7.3.2.1 ask complex questions to get information about a limited range of general topics and some curricular topics;</p> <p>7.3.5.1 keep interaction with peers to negotiate, agree and organize priorities and plans for completing classroom tasks</p>
Reading	<p>7.4.4.1 read a limited range of fiction and non-fiction texts on familiar and some unfamiliar general and curricular topics;</p> <p>7.4.6.1 recognize the attitude or opinion of the writer on a range of unfamiliar general and curricular topics;</p> <p>7.4.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level in a range of written genres</p>
Writing	<p>7.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a limited range of familiar general and curricular topics;</p> <p>7.5.4.1 use with some support style and register appropriate to a limited variety of written genres on general and curricular topics;</p> <p>7.5.6.1 link with support, sentences into coherent paragraphs using a variety of basic connectors on a range of familiar general topics</p>
Use of English	<p>7.6.1.1 use some abstract nouns and complex noun phrases on a limited range of familiar general and curricular topics;</p> <p>7.6.8.1 use a growing variety of future forms including present continuous with future meaning on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>7.6.10.1 use present continuous forms for present and future meaning and past continuous on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>7.6.12.1 use comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs on a range of familiar general and curricular topics</p>
Term 3	

Reading for Pleasure	
Content	7.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others; 7.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing; 7.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion
Listening	7.2.1.1 understand with support the main points in short talk on a limited range of general and curricular topics; 7.2.5.1 recognize the opinion of the speakers in supported short talk on a range of general and curricular topics; 7.2.7.1 begin to recognize typical features at word, sentence and text level of a limited range of spoken genres
Speaking	7.3.6.1 begin to link comments with some flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges
Reading	7.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics; 7.4.3.1 understand the detail of an argument on a growing range of familiar general and curricular topics; 7.4.4.1 read a limited range of fiction and non-fiction texts on familiar and some unfamiliar general and curricular topics; 7.4.8.1 use familiar and some unfamiliar paper and digital reference resources with support to check meaning and extend understanding; 7.4.9.1 recognize inconsistencies in argument in simple short, texts on a limited range of general and curricular subjects
Writing	7.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a limited range of familiar general and curricular topics; 7.5.4.1 use with some support style and register appropriate to a limited variety of written genres on general and curricular topics
Use of English	7.6.2.1 use a growing variety of quantifiers for countable and uncountable nouns including too much, too many, none any, enough; 7.6.15.1 use infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited variety of verbs and prepositions on a growing range of familiar general and curricular topics
Entertainment and Media	
Content	7.1.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups; 7.1.6.1 organize and present information clearly to others
Listening	7.2.2.1 understand with support most specific information in short talk on a limited range of general and curricular topics; 7.2.3.1 understand with support most of the detail of an argument in short talk on a limited range of general and curricular topics
Speaking	7.3.3.1 give an opinion at discourse level on a growing range of general and curricular topics; 7.3.5.1 keep interaction with peers to negotiate, agree and organize priorities and plans for completing classroom tasks; 7.3.6.1 begin to link comments with some flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges
Reading	7.4.4.1 read a limited range of fiction and non-fiction texts on familiar and some unfamiliar general and curricular topics; 7.4.5.1 deduce meaning from context in short texts on a growing range of familiar general and curricular topics; 7.4.6.1 recognize the attitude or opinion of the writer on a range of unfamiliar general and curricular topics

Writing	7.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a limited range of familiar general and curricular topics; 7.5.4.1 use with some support style and register appropriate to a limited variety of written genres on general and curricular topics
Use of English	7.6.3.1 use a growing variety of compound adjectives and adjectives as participles; 7.6.5.1 use questions which include a variety of different tense on a range of familiar general and curricular topics; 7.6.7.1 use a variety of simple perfect forms to express recent, indefinite and unfinished past on a range of familiar general and curricular topics
Natural Disasters	
Content	7.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers; 7.1.6.1 organize and present information clearly to others
Listening	7.2.3.1 understand with support most of the detail of an argument in short talk on a limited range of general and curricular topics; 7.2.4.1 understand with support some of the implied meaning in short talk on a limited range of general and curricular topics; 7.2.6.1 deduce meaning from context with support in short talk on a limited range of general and curricular topics
Speaking	7.3.4.1 respond with some flexibility at both sentence and discourse level to unexpected comments on a growing range of general and curricular topics; 7.3.5.1 keep interaction with peers to negotiate, agree and organize priorities and plans for completing classroom tasks; 7.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a growing range of general topics, and some curricular topics
Reading	7.4.5.1 deduce meaning from context in short texts on a growing range of familiar general and curricular topics; 7.4.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level in a range of written genres
Writing	7.5.4.1 use with some support style and register appropriate to a limited variety of written genres on general and curricular topics; 7.5.5.1 develop with some support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a limited range of written genres in familiar general topics
Use of English	7.6.6.1 use a variety of possessive and reflexive pronouns including mine, yours, ours, theirs, hers, his, myself, yourself, themselves on a growing range of familiar general and curricular topics; 7.6.13.1 use a variety of modal forms for different functions on a range of familiar general and curricular topics; 7.6.16.1 use a growing variety of conjunctions including because, since, as to explain reasons on a range of familiar general and curricular topics
Term 4	
Healthy Habits	
Content	7.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing; 7.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world
Listening	7.2.4.1 understand with support some of the implied meaning in short talk on a limited range of general and curricular topics; 7.2.8.1 understand supported narratives on a wide range of general and curricular topics
Speaking	7.3.6.1 begin to link comments with some flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges; 7.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a growing

	range of general topics, and some curricular topics
Reading	7.4.1.1 understand the main points in texts on a limited range of unfamiliar general and curricular topics; 7.4.3.1 understand the detail of an argument on a growing range of familiar general and curricular topics; 7.4.8.1 use familiar and some unfamiliar paper and digital reference resources with support to check meaning and extend understanding
Writing	7.5.7.1 use with support appropriate layout at text level for a growing range of written genres on familiar general; 7.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a growing range of familiar general topics; 7.5.9.1 punctuate written work at text level on a growing range of familiar general and curricular topics with some accuracy
Use of English	7.6.4.1 use an increased variety of determiners including neither, either on a range of familiar general and curricular topics; 7.6.8.1 use a growing variety of future forms including present continuous with future meaning on a range of familiar general and curricular topics; 7.6.9.1 use appropriately a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms on a range of familiar general and curricular topics; 7.6.16.1 use a growing variety of conjunctions including because, since, as to explain reasons on a range of familiar general and curricular topics
Clothes and Fashion	
Content	7.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others; 7.1.5.1 use feedback to set personal learning objectives; 7.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings
Listening	7.2.3.1 understand with support most of the detail of an argument in short talk on a limited range of general and curricular topics; 7.2.4.1 understand with support some of the implied meaning in short talk on a limited range of general and curricular topics
Speaking	7.3.5.1 keep interaction with peers to negotiate, agree and organize priorities and plans for completing classroom tasks; 7.3.6.1 begin to link comments with some flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges; 7.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a growing range of general topics, and some curricular topics
Reading	7.4.1.1 understand the main points in texts on a limited range of unfamiliar general and curricular topics; 7.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics; 7.4.5.1 deduce meaning from context in short texts on a growing range of familiar general and curricular topics
Writing	7.5.1.1 plan, write, edit and proofread work at text level with support on a range of general and curricular topics; 7.5.6.1 link with support, sentences into coherent paragraphs using a variety of basic connectors on a range of familiar general topics; 7.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a growing range of familiar general topics
Use of English	7.6.9.1 use appropriately a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms on a range of familiar general and curricular topics; 7.6.10.1 use present continuous forms for present and future meaning and past

	continuous on a range of familiar general and curricular topics; 7.6.14.1 use prepositions before nouns and adjectives in common prepositional phrases on a wide range of familiar general and curricular topics
--	---

2) grade 8:

Unit	
Strands	Learning objectives
Term 1	
Our World	
Content	8.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers; 8.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion
Listening	8.2.1.1 understand with support the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 8.2.3.1 understand with support most of the detail of an argument in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 8.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a growing range of spoken genres
Speaking	8.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a growing range of general and curricular topics; 8.3.3.1 give an opinion at discourse level on a wide range of general and curricular topics
Reading	8.4.1.1 understand the main points in texts on a growing range of unfamiliar general and curricular topics; 8.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a growing range of familiar general and curricular topics; 8.4.4.1 read a growing range of fiction and non-fiction texts on familiar and some unfamiliar general and curricular topics
Writing	8.5.1.1 plan, write, edit and proofread work at text level with little support on a growing range of general and curricular topics; 8.5.2.1 write with support about real and imaginary past events, activities and experiences on a range of familiar general topics and some curricular topics; 8.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a range of familiar general and curricular topics
Use of English	8.6.9.1 use appropriately a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.15.1 use infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited variety of verbs and prepositions, use some prepositional verbs and begin to use common phrasal verbs on a growing range of familiar general and curricular topics; 8.6.16.1 use a growing variety of conjunctions including since, as to explain reasons and the structures so ... that, such a... that in giving explanations on a range of familiar general and curricular topics
Daily Life and Shopping	
Content	8.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others; 8.1.5.1 use feedback to set personal learning objectives; 8.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion
Listening	8.2.1.1 understand with support the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 8.2.2.1 understand with support most specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 8.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a growing range

	of spoken genres
Speaking	8.3.5.1 interact with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks; 8.3.6.1 link comments with some flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges; 8.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general topics, and some curricular topics
Reading	8.4.3.1 understand the detail of an argument on a range of familiar general and curricular topics; 8.4.6.1 recognise the attitude or opinion of the writer on a growing range of unfamiliar general and curricular topics
Writing	8.5.2.1 write with support about real and imaginary past events, activities and experiences on a range of familiar general topics and some curricular topics; 8.5.6.1 link sentences into coherent paragraphs using a variety of basic connectors on a range of familiar general topics and some curricular topics; 8.5.9.1 punctuate written work at text level on a range of familiar general and curricular topics with growing accuracy
Use of English	8.6.10.1 use present continuous forms for present and future meaning and past continuous, including some passive forms, on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.11.1 use some reported speech forms for statements, questions and commands: say, ask, tell including reported requests on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.12.1 use comparative degree adverb structures not as quickly as / far less quickly with regular and irregular adverbs, use an increased variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs on a range of familiar general and curricular topics
Term 2	
Entertainment and Media	
Content	8.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others; 8.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion
Listening	8.2.2.1 understand with most specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 8.2.5.1 recognize the opinion of the speaker(s) with support in extended talk on a wide range of general and curricular topics
Speaking	8.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a growing range of general and curricular topics; 8.3.3.1 give an opinion at discourse level on a wide range of general and curricular topics
Reading	8.4.1.1 understand the main points in texts on a growing range of unfamiliar general and curricular topics; 8.4.5.1 deduce meaning from context in short texts and some extended texts on a growing range of familiar general and curricular topics; 8.4.8.1 use familiar and some unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and extend understanding
Writing	8.5.4.1 use with some support style and register appropriate to a variety of written genres on general and curricular topics; 8.5.7.1 use with support appropriate layout at text level for a range of written genres on familiar general and curricular topics; 8.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a range of familiar general and curricular topics
Use of	8.6.1.1 use some abstract nouns and complex noun phrases on a range of familiar

English	<p>general and curricular topics;</p> <p>8.6.2.1 use a growing variety of quantifiers for countable and uncountable nouns including several, plenty, a large/small number/amount on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.6.3.1 use a growing variety of compound adjectives and adjectives as participles and some comparative structures including not as...as, much ...than to indicate degree on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.6.7.1 use a variety of simple perfect forms to express recent, indefinite and unfinished past on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.6.14.1 use some prepositions before nouns and adjectives, use prepositions as, like to indicate manner, use dependent prepositions following adjectives on a range of familiar general and curricular topics</p>
Sport, Health and Exercise	
Content	<p>8.1.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups;</p> <p>8.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing</p>
Listening	<p>8.2.1.1 understand with support the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>8.2.4.1 understand with support most of the implied meaning in extended talk on a range of general and curricular topics;</p> <p>8.2.5.1 recognize the opinion of the speaker(s) with support in extended talk on a wide range of general and curricular topics</p>
Speaking	<p>8.3.5.1 interact with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks;</p> <p>8.3.6.1 link comments with some flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges;</p> <p>8.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general topics, and some curricular topics</p>
Reading	<p>8.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a growing range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.4.3.1 understand the detail of an argument on a growing range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.4.7.1 recognise typical features at word, sentence and text level in a range of written genres</p>
Writing	<p>8.5.2.1 write with support about real and imaginary past events, activities and experiences on a range of familiar general topics and some curricular topics;</p> <p>8.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a growing range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.5.6.1 link sentences into coherent paragraphs using a variety of basic connectors on a range of familiar general topics and some curricular topics</p>
Use of English	<p>8.6.8.1 use a growing variety of future forms including present continuous and present simple with future meaning on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.6.10.1 use present continuous forms for present and future meaning and past continuous, including some passive forms, on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.6.13.1 use a growing variety of modal forms for different functions: obligation, necessity, possibility, permission, requests, suggestions, prohibition on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>8.6.17.1 use if / unless/ if only in second conditional clauses and wish [that] clauses [present reference], use relative clauses including why clauses on a range of familiar general and curricular topics</p>

Term 3	
Reading for Pleasure	
Content	8.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing
Listening	8.2.1.1 understand with support the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 8.2.2.1 understand with support most specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics
Speaking	8.3.2.1 ask more complex questions to get information about a growing range of general topics and some curricular topics; 8.3.4.1 respond with some flexibility at both sentence and discourse level to unexpected comments on a range of general and curricular topics
Reading	8.4.1.1 understand the main points in texts on a growing range of unfamiliar general and curricular topics; 8.4.3.1 understand the detail of an argument on a range of familiar general and curricular topics; 8.4.4.1 read a growing range of fiction and non-fiction texts on familiar and some unfamiliar general and curricular topics
Writing	8.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a growing range of familiar general and curricular topics
Use of English	8.6.11.1 use some reported speech forms for statements, questions and commands: say, ask, tell including reported requests on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.12.1 use comparative degree adverb structures not as quickly as / far less quickly with regular and irregular adverbs, use an increased variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.16.1 use a growing variety of conjunctions including since, as to explain reasons and the structures so ... that, such a...that in giving explanations on a range of familiar general and curricular topics
The Natural World	
Content	8.1.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups; 8.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world
Listening	8.2.6.1 deduce meaning from context with support in extended talk on a growing range of general and curricular topics; 8.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a growing range of spoken genres; 8.2.8.1 understand extended narratives on a wide range of general and curricular topics
Speaking	8.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a growing range of general and curricular topics; 8.3.2.1 ask more complex questions to get information about a growing range of general topics and some curricular topics
Reading	8.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a growing range of familiar general and curricular topics; 8.4.5.1 deduce meaning from context in short texts and some extended texts on a growing range of familiar general and curricular topics
Writing	8.5.5.1 develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a growing range of written genres in familiar general and curricular topics;

	8.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a range of familiar general and curricular topics; 8.5.9.1 punctuate written work at text level on a range of familiar general and curricular topics with growing accuracy
Use of English	8.6.1.1 use some abstract nouns and complex noun phrases on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.3.1 use a growing variety of compound adjectives and adjectives as participles and some comparative structures including not as...as, much ...than to indicate degree on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.4.1 use an increased variety of determiners including all, half, both [of] in pre-determiner function on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.6.1 use a variety of pronouns including indefinite pronouns anybody, anyone, anything and quantitative pronouns everyone, everything, none, more, less, a few on a range of familiar general and curricular topics
Travel and Transport	
Content	8.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing; 8.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world
Listening	8.2.2.1 understand with support most specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 8.2.8.1 understand extended narratives on a wide range of general and curricular topics
Speaking	8.3.3.1 give an opinion at discourse level on a wide range of general and curricular topics; 8.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general topics, and some curricular topics
Reading	8.4.1.1 understand the main points in texts on a growing range of unfamiliar general and curricular topics; 8.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a growing range of familiar general and curricular topics; 8.4.4.1 read a growing range of fiction and non-fiction texts on familiar and some unfamiliar general and curricular topics
Writing	8.5.1.1 plan, write, edit and proofread work at text level with little support on a growing range of general and curricular topics; 8.5.6.1 link sentences into coherent paragraphs using a variety of basic connectors on a range of familiar general topics and some curricular topics; 8.5.9.1 punctuate written work at text level on a range of familiar general and curricular topics with growing accuracy
Use of English	8.6.5.1 use questions which include a variety of different tense and modal forms on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.13.1 use a growing variety of modal forms for different functions: obligation, necessity, possibility, permission, requests, suggestions, prohibition on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.14.1 use some prepositions before nouns and adjectives, use prepositions as, like to indicate manner, use dependent prepositions following adjectives on a range of familiar general and curricular topics
Term 4	
Food and Drink	
Content	8.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers; 8.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others; 8.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings

Listening	8.2.3.1 understand with support most of the detail of an argument in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 8.2.4.1 understand with support most of the implied meaning in extended talk on a range of general and curricular topics; 8.2.6.1 deduce meaning from context with support in extended talk on a growing range of general and curricular topics
Speaking	8.3.2.1 ask more complex questions to get information about a growing range of general topics and some curricular topics; 8.3.5.1 interact with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks
Reading	8.4.5.1 deduce meaning from context in short texts and some extended texts on a growing range of familiar general and curricular topics; 8.4.6.1 recognise the attitude or opinion of the writer on a growing range of unfamiliar general and curricular topics
Writing	8.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a growing range of familiar general and curricular topics; 8.5.4.1 use with some support style and register appropriate to a variety of written genres on general and curricular topics
Use of English	8.6.2.1 use a growing variety of quantifiers for countable and uncountable nouns including several, plenty, a large/small number/amount on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.4.1 use an increased variety of determiners including all, half, both [of] in pre-determiner function on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.8.1 use a growing variety of future forms including present continuous and present simple with future meaning on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.9.1 use appropriately a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.15.1 use infinitive forms after a limited number of verbs and adjectives, use gerund forms after a limited variety of verbs and prepositions, use some prepositional verbs and begin to use common phrasal verbs on a growing range of familiar general and curricular topics
The World of Work	
Content	8.1.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups; 8.1.6.1 organise and present information clearly to others; 8.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings
Listening	8.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a growing range of spoken genres; 8.2.8.1 understand extended narratives on a wide range of general and curricular topics
Speaking	8.3.3.1 give an opinion at discourse level on a wide range of general and curricular topics; 8.3.5.1 interact with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks; 8.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general topics, and some curricular topics
Reading	8.4.6.1 recognise the attitude or opinion of the writer on a growing range of unfamiliar general and curricular topics; 8.4.9.1 recognise inconsistencies in argument in short texts on a limited range of

	general and curricular subjects
Writing	8.5.2.1 write with support about real and imaginary past events, activities and experiences on a range of familiar general topics and some curricular topics; 8.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a growing range of familiar general and curricular topics
Use of English	8.6.5.1 use questions which include a variety of different tense and modal forms on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.6.1 use a variety of pronouns including indefinite pronouns anybody, anyone, anything and quantitative pronouns everyone, everything, none, more, less, a few on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.7.1 use a variety of simple perfect forms to express recent, indefinite and unfinished past on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.13.1 use a growing variety of modal forms for different functions: obligation, necessity, possibility, permission, requests, suggestions, prohibition on a range of familiar general and curricular topics; 8.6.17.1 use if / unless/ if only in second conditional clauses and wish [that] clauses [present reference], use relative clauses including why clauses on a range of familiar general and curricular topics

3) grade 9:

Unit	
Strand	Learning objectives
Term 1	
Hobbies and Qualities	
Content	9.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing; 9.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; 9.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world
Listening	9.2.1.1 understand the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 9.2.2.1 understand most specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics
Speaking	9.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a range of general and curricular topics; 9.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about an increased range of general and curricular topics
Reading	9.4.1.1 understand the main points in texts on a range of unfamiliar general and curricular topics; 9.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics; 9.4.4.1 read a range of fiction and non-fiction texts on familiar and unfamiliar general and curricular topics
Writing	9.5.1.1 plan, write, edit and proofread work at text level with little or no support on a range of general and curricular topics; 9.5.2.1 write about factual and imaginary past events, activities and experiences on a range of familiar general and curricular topics; 9.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a wide range of familiar general and curricular topics
Use of English	9.6.8.1 use a variety of future forms, including some passives, on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.11.1 use an increased variety of reported speech forms for statements, questions and commands, including indirect and embedded questions with know, wonder on a

	<p>range of familiar general and curricular topics; 9.6.12.1 use an increased variety of comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs, use a variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.15.1 use infinitive forms after a growing number of adjectives and verbs, use gerund forms after a growing variety of verbs and prepositions, use an increased variety of prepositional verbs and phrasal verbs on a range of familiar general and curricular topics</p>
Exercise and Sport	
Content	<p>9.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers; 9.1.6.1 organise and present information clearly to others; 9.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing</p>
Listening	<p>9.2.1.1 understand the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 9.2.2.1 understand most specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 9.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a wide growing range of spoken genres</p>
Speaking	<p>9.3.2.1 ask complex questions to get information on a range of general and curricular topics; 9.3.6.1 link comments with growing flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges</p>
Reading	<p>9.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics; 9.4.6.1 recognise the attitude or opinion of the writer in texts on a range of familiar general and curricular topics; 9.4.9.1 recognise inconsistencies in argument in extended texts on a range of general and curricular topics</p>
Writing	<p>9.5.2.1 write about factual and imaginary past events, activities and experiences on a range of familiar general and curricular topics; 9.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a wide range of familiar general and curricular topics; 9.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a wide range of familiar general and curricular topics</p>
Use of English	<p>9.6.5.1 use questions including prepositions at what time, in which direction, from whose on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.9.1 use appropriately an increased variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.14.1 use an increased variety of prepositions before nouns and adjectives, use a growing number of dependent prepositions following nouns, adjectives and verbs on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.16.1 use a variety of conjunctions including so that, (in order) to indicate purpose although, while, whereas to contrast on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.17.1 use if only /wish [that] clauses [past reference], use a variety of relative clauses including prepositions from where, to whom on a range of familiar general and curricular topics</p>
Term 2	
Earth and our place in it	

Content	9.1.3.1 respect differing points of view; 9.1.6.1 organise and present information clearly to others; 9.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings
Listening	9.2.3.1 understand most of the detail of an argument in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics; 9.2.5.1 recognize the opinion of the speaker(s) in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics; 9.2.6.1 deduce meaning from context in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics
Speaking	9.3.2.1 ask complex questions to get information on a range of general and curricular topics; 9.3.6.1 link comments with growing flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges
Reading	9.4.3.1 understand the detail of an argument in extended texts on a range of familiar general and curricular topics; 9.4.6.1 recognise the attitude or opinion of the writer in texts on a range of familiar general and curricular topics
Writing	9.5.5.1 develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a range of written genres in familiar general and curricular topics; 9.5.6.1 write coherently at text level using a variety of connectors on a growing range of familiar general and curricular topics
Use of English	9.6.3.1 use a variety of compound adjectives and adjectives as participles and a variety of comparative structures to indicate degree on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.7.1 use a variety of simple perfect forms including some passive forms, including time adverbials on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.13.1 use a variety of modal forms for different functions and a limited number of past modal forms including should/ shouldn't have to express regret and criticism on range of familiar general and curricular topics
Charities and Conflict	
Content	9.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers; 9.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion; 9.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world
Listening	9.2.2.1 understand most specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 9.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a wide range of spoken genres
Speaking	9.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a range of general and curricular topics; 9.3.2.1 ask complex questions to get information on a range of general and curricular topics; 9.3.5.1 interact with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks
Reading	9.4.1.1 understand the main points in texts on a range of unfamiliar general and curricular topics; 9.4.6.1 recognise the attitude or opinion of the writer in texts on a range of familiar general and curricular topics
Writing	9.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a wide range of familiar general and curricular topics;

	<p>9.5.4.1 use with minimal support style and register appropriate to a growing variety of written genres on general and curricular topics;</p> <p>9.5.9.1 punctuate written work at text level on a range of familiar general and curricular topics with a good degree of accuracy</p>
Use of English	<p>9.6.1.1 use a growing variety of abstract compound nouns and complex noun phrases on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.6.6.1 use relative, demonstrative, indefinite, quantitative pronouns and a variety of reflexive pronoun structures on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.6.10.1 use present continuous forms and past continuous, including a growing variety of passive forms, on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.6.17.1 use if only /wish [that] clauses [past reference], use a variety of relative clauses including prepositions from where, to whom on a range of familiar general and curricular topics</p>
Term 3	
Reading for Pleasure	
Content	9.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others
Listening	<p>9.2.6.1 deduce meaning from context in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>9.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a wide range of spoken genres</p>
Speaking	<p>9.3.5.1 interact with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks;</p> <p>9.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about an increased range of general and curricular topics</p>
Reading	<p>9.4.1.1 understand the main points in texts on a range of unfamiliar general and curricular topics;</p> <p>9.4.3.1 understand the detail of an argument in extended texts on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.4.4.1 read a range of fiction and non-fiction texts on familiar and unfamiliar general and curricular topics;</p> <p>9.4.5.1 deduce meaning from context in texts on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.4.7.1 recognise typical features at word, sentence and text level in a wide range of written genres</p>
Writing	9.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a wide range of familiar general and curricular topics
Use of English	<p>9.6.10.1 use present continuous forms and past continuous, including a growing variety of passive forms, on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.6.11.1 use an increased variety of reported speech forms for statements, questions and commands, including indirect and embedded questions with know, wonder on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.6.15.1 use infinitive forms after a growing number of adjectives and verbs, use gerund forms after a growing variety of verbs and prepositions, use an increased variety of prepositional verbs and phrasal verbs on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>9.6.16.1 use a variety of conjunctions including so that, (in order) to indicate purpose although, while, whereas to contrast on a range of familiar general and curricular topics</p>
Traditions and Language	

Content	9.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion; 9.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; 9.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world
Listening	9.2.1.1 understand the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 9.2.5.1 recognize the opinion of the speaker(s) in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics
Speaking	9.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a range of general and curricular topics; 9.3.3.1 explain and justify their own point of view on a range of general and curricular topics
Reading	9.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics; 9.4.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level in a wide range of written genres
Writing	9.5.2.1 write about factual and imaginary past events, activities and experiences on a range of familiar general and curricular topics; 9.5.9.1 punctuate written work at text level on a range of familiar general and curricular topics with a good degree of accuracy
Use of English	9.6.2.1 use a variety of quantifiers for countable and uncountable nouns and some noun phrases on a range of familiar general and curricular topics including majority of, minority of, a great deal of, a great number of; 9.6.3.1 use a variety of compound adjectives and adjectives as participles and a variety of comparative structures to indicate degree on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.5.1 use questions including prepositions at what time, in which direction, from whose on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.9.1 use appropriately an increased variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a range of familiar general and curricular topics
Music and Film	
Content	9.1.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups
Listening	9.2.6.1 deduce meaning from context in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics; 9.2.8.1 begin to recognize inconsistencies in argument in extended talk on a growing range of general and curricular subjects
Speaking	9.3.2.1 ask complex questions to get information on a range of general and curricular topics; 9.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about an increased range of general and curricular topics
Reading	9.4.4.1 read a range of fiction and non-fiction texts on familiar and unfamiliar general and curricular topics; 9.4.5.1 deduce meaning from context in texts on a range of familiar general and curricular topics
Writing	9.5.4.1 use with minimal support style and register appropriate to a growing variety of written genres on general and curricular topics; 9.5.6.1 write coherently at text level using a variety of connectors on a growing range of familiar general and curricular topics; 9.5.7.1 use appropriate layout at text level on a growing range of general and

	curricular topics
Use of English	9.6.4.1 use a wide variety of determiners and pre-determiner structures on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.6.1 use relative, demonstrative, indefinite, quantitative pronouns and a variety of reflexive pronoun structures on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.7.1 use a variety of simple perfect forms including some passive forms, including time adverbials on a range of familiar general and curricular topics
Term 4	
Travel and Tourism	
Content	9.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others; 9.1.5.1 use feedback to set personal learning objectives; 9.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world
Listening	9.2.3.1 understand most of the detail of an argument in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics; 9.2.4.1 understand most of the implied meaning in unsupported extended talk on a wide range of general and curricular topics; 9.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a wide range of spoken genres
Speaking	9.3.4.1 respond with growing flexibility at both sentence and discourse level to unexpected comments on a range of general and curricular topics; 9.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about an increased range of general and curricular topics
Reading	9.4.5.1 deduce meaning from context in texts on a range of familiar general and curricular topics; 9.4.8.1 use a range of familiar and unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and extend understanding
Writing	9.5.1.1 plan, write, edit and proofread work at text level with little or no support on a range of general and curricular topics; 9.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a wide range of familiar general and curricular topics; 9.5.7.1 use appropriate layout at text level on a growing range of general and curricular topics
Use of English	9.6.2.1 use a variety of quantifiers for countable and uncountable nouns and some noun phrases on a range of familiar general and curricular topics including majority of, minority of, a great deal of, a great number of; 9.6.4.1 use a wide variety of determiners and pre-determiner structures on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.12.1 use an increased variety of comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs, use a variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.14.1 use an increased variety of prepositions before nouns and adjectives, use a growing number of dependent prepositions following nouns, adjectives and verbs on a range of familiar general and curricular topics
Science and Technology	
Content	9.1.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups; 9.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing; 9.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings
Listening	9.2.3.1 understand most of the detail of an argument in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics;

	9.2.4.1 understand most of the implied meaning in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics; 9.2.5.1 recognize the opinion of the speaker(s) in supported extended talk on a wide range of general and curricular topics
Speaking	9.3.4.1 respond with growing flexibility at both sentence and discourse level to unexpected comments on a range of general and curricular topics; 9.3.5.1 interact with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks
Reading	9.4.4.1 read a range of fiction and non-fiction texts on familiar and unfamiliar general and curricular topics; 9.4.7.1 recognise typical features at word, sentence and text level in a wide range of written genres
Writing	9.5.1.1 plan, write, edit and proofread work at text level with little or no support on a range of general and curricular topics; 9.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a wide range of familiar general and curricular topics
Use of English	9.6.1.1 use a growing variety of abstract compound nouns and complex noun phrases on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.8.1 use a variety of future forms, including some passives, on a range of familiar general and curricular topics; 9.6.13.1 use a variety of modal forms for different functions and a limited number of past modal forms including should/ shouldn't have to express regret and criticism on range of familiar general and curricular topics

5) Типовая учебная программа по предмету «Алгебра» для 7-9 классов вечерних школ уровня основного среднего образования по обновленному содержанию (очная форма с русским языком обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года №1080.

2. Цель обучения – обеспечение качественного усвоения содержания предмета «Алгебра», формирование функциональной грамотности обучающихся, в том числе в интеграции с другими предметами, развитие интеллектуального уровня учащихся на основе общечеловеческих ценностей и лучших традиций национальной культуры.

3. Задачи:

1) способствовать формированию и развитию математических знаний, умений и навыков по разделам программы: «Числа», «Алгебра», «Статистика и теория вероятностей», «Математическое моделирование и анализ»;

2) содействовать применению математического языка и основных математических законов, количественных отношений и пространственных форм для решения задач в различных контекстах;

3) направлять знания обучающихся на создание математических моделей с целью решения задач, интерпретировать математические модели, которые описывают реальные процессы;

4) формировать элементарные навыки применения математических

методов для исследования и решения задач по физике, химии, биологии и в других теоретических областях и практической деятельности, навыки, необходимые для самостоятельного изучения и продолжения образования в будущей выбранной профессии;

5) развивать логическое и критическое мышление, творческие способности для подбора подходящих математических методов при решении практических задач, оценки полученных результатов и установления их достоверности;

6) развивать коммуникативные навыки, в том числе способность передавать информацию точно и грамотно, использовать информацию из различных источников, включая публикации и электронные средства;

7) развивать личностные качества, такие, как независимость, ответственность, инициативность, настойчивость, терпение и толерантность, необходимые как для самостоятельной работы, так и для работы в команде;

8) знакомить с историей развития математики, с историей возникновения математических понятий;

9) развивать навыки использования информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) в процессе обучения математике;

10) обеспечить понимание значимости математики для общественного прогресса.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «Алгебра»

4. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Алгебра» составляет:

1) в 7-ом классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году;

2) в 8-ом классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году;

3) в 9-ом классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году.

5. Базовое содержание учебного предмета «Алгебра» 7 класса:

1) Повторение курса математики 5-6 классов.

2) «Степень с целым показателем». Степень с натуральным показателем и её свойства. Степень с целым показателем и её свойства. Преобразование выражений, содержащих степени. Стандартный вид числа. Решение практических задач, содержащих большие и малые величины. Числовые последовательности, содержащие степени.

3) «Многочлены». Одночлены и действия над ними. Многочлены и действия над ними. Степень одночлена и многочлена. Стандартный вид одночлена и многочлена. Разложение многочлена на множители. Тождественные преобразования выражений.

4) «Функция. График функции». Понятие функции. График функции. Линейная функция и её график. Взаимное расположение графиков линейных функций. Решение систем линейных уравнений с двумя переменными графическим способом. Функции вида $y=ax^2$, $y=ax^3$ и $y = \frac{k}{x}$ ($k \neq 0$), их графики и свойства.

5) «Элементы статистики». Понятия генеральной совокупности, случайной выборки, вариационного ряда, варианты. Абсолютная частота и относительная частота. Таблица частот. Полигон частот.

б) «Формулы сокращенного умножения». Формула разности квадратов двух выражений. Формула квадрата суммы двух выражений. Формула квадрата разности двух выражений. Формула куба суммы двух выражений. Формула куба разности двух выражений. Формула разности кубов двух выражений. Формула суммы кубов двух выражений. Тождественные преобразования выражений. Решение текстовых задач с помощью составления уравнений и неравенств.

7) «Алгебраические дроби». Алгебраическая дробь и её основное свойство. Действия над алгебраическими дробями. Сложение, вычитание, произведение, деление, возведение в степень алгебраических дробей. Тождественные преобразования алгебраических выражений.

8) Повторение курса алгебры 7 класса.

6. Базовое содержание учебного предмета «Алгебра» 8 класса:

1) Повторение курса алгебры 7 класса.

2) «Квадратный корень и иррациональные выражения». Иррациональные числа. Действительные числа. Квадратный корень. Приближенное значение квадратного корня. Арифметический квадратный корень. Свойства арифметического квадратного корня. Вынесение множителя из-под знака корня. Внесение множителя под знак корня. Освобождение от иррациональности знаменателя дроби. Преобразование выражений, содержащих квадратные корни. Сравнение действительных чисел. Функция $y = \sqrt{x}$, её свойства и график.

3) «Квадратные уравнения». Квадратное уравнение. Неполное квадратное уравнение. Приведенное квадратное уравнение. Выделение полного квадрата двучлена. Формулы корней квадратного уравнения. Дискриминант. Теорема Виета. Теорема, обратная теореме Виета. Квадратный трехчлен. Корень квадратного трехчлена. Разложение квадратного трехчлена на множители. Уравнения, приводимые к виду квадратного уравнения. Биквадратное уравнение. Метод введения новой переменной. Целые рациональные уравнения. Дробно-рациональные уравнения. Рациональные уравнения. Решение текстовых задач с помощью квадратных уравнений. Решение текстовых задач с помощью дробно-рациональных уравнений.

4) «Квадратичная функция». Квадратичная функция. Функции вида $y = a(x - m)^2$, $y = ax^2 + n$ и $y = a(x - m)^2 + n$, $a \neq 0$, их свойства и графики. Квадратичная функция вида $y = ax^2 + bx + c$, $a \neq 0$, её свойства и график.

5) «Элементы статистики». Частота. Таблица частот. Интервальная таблица. Гистограмма. Накопленная частота.

6) «Неравенства». Квадратное неравенство. Решение квадратных неравенств с помощью графика квадратичной функции. Рациональное неравенство. Метод интервалов.

7) Повторение курса алгебра 8 класса.

7. Базовое содержание учебного предмета «Алгебра» 9 класса:

1) Повторение курса алгебры 8 класса.

2) «Уравнения, неравенства с двумя переменными и их системы».

Нелинейные уравнения с двумя переменными. Система нелинейных уравнений с двумя переменными. Решение систем нелинейных уравнений с двумя переменными. Решение текстовых задач с помощью систем нелинейных уравнений с двумя переменными. Неравенства с двумя переменными. Системы нелинейных неравенств с двумя переменными.

3) «Элементы комбинаторики». Основные понятия и правила комбинаторики (правила суммы и произведения). Факториал числа. Понятия: «перестановка», «размещение» и «сочетание» без повторений. Основные формулы комбинаторики. Решение задач с использованием формул комбинаторики. Бином Ньютона и его свойства.

4) «Последовательности». Числовая последовательность, способы ее задания и свойства. Арифметическая прогрессия. Формула n -го члена арифметической прогрессии. Формула для вычисления значения суммы первых n членов арифметической прогрессии. Геометрическая прогрессия. Формула n -го члена геометрической прогрессии. Формула для вычисления значения суммы первых n членов геометрической прогрессии. Бесконечно убывающая геометрическая прогрессия. Сумма членов бесконечно убывающей геометрической прогрессии.

5) «Тригонометрия». Градусная и радианная меры углов и дуг. Синус, косинус, тангенс и котангенс произвольного угла. Значения синуса, косинуса, тангенса и котангенса углов. Тригонометрические функции и их свойства. Основные тригонометрические тождества. Формулы приведения. Формулы синуса, косинуса, тангенса и котангенса суммы и разности двух углов. Формулы тригонометрических функций двойного и половинного углов. Преобразования суммы и разности тригонометрических функций в произведение. Преобразования произведения тригонометрических функций в сумму или разность. Тождественные преобразования тригонометрических выражений.

6) «Элементы теории вероятностей». Событие, случайное событие, достоверное событие, невозможное событие. Элементарное событие. Благоприятствующие исходы. Равновозможные и противоположные события. Определение классической вероятности. Статистическая вероятность. Геометрическая вероятность.

7) Повторение курса алгебры 7-9 классов.

8. Содержание учебного предмета «Алгебра» распределено по разделам обучения. Разделы далее разбиты на подразделы, которые содержат в себе цели обучения в виде ожидаемых результатов по классам: навыка или умения, знания или понимания. Цели обучения описаны последовательно внутри каждого подраздела.

9. Содержание учебного предмета включает 4 раздела: «Числа», «Алгебра», «Статистика и теория вероятностей», «Математическое моделирование и анализ». Раздел «Числа» включает следующие подразделы: Понятие о числах и величинах; Операции над числами; раздел «Алгебра» - подразделы: Алгебраические выражения и их преобразования; Уравнения и

неравенства, их системы и совокупности; Последовательности и их суммирование; Тригонометрия; раздел «Статистика и теория вероятностей» - подразделы: Теория множеств и элементы логики; Основы комбинаторики; Основы теории вероятностей; Статистика и анализ данных; раздел «Математическое моделирование и анализ» - подразделы: Начала математического анализа; Решение задач с помощью математического моделирования; Математический язык и математическая модель.

Глава 3. Система целей обучения

10. Цели обучения в программе представлены кодировкой. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел программы, четвёртое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 7.2.1.4 «7» – класс, «2.1.» – раздел и подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

11. Обучающийся должен:

Раздел 1. Числа		
1. Понятие о числах и величинах		
7.1.1.	8.1.1.	9.1.1.
7.1.1.1 - записывать числа в стандартном виде;	8.1.1.1 - усвоить понятия иррационального и действительного чисел; 8.1.1.2 - знать определения и различать понятия квадратного корня и арифметического квадратного корня;	9.1.1.1 - усвоить понятие радианной меры угла; 9.1.1.2 - отмечать числа $0; \frac{\pi}{2}; \pi; \frac{3\pi}{2}; 2\pi$ на единичной окружности;
2. Операции над числами		
7.1.2.	8.1.2.	9.1.2.
7.1.2.1 - знать определение степени с натуральным показателем и её свойства; 7.1.2.2 - определять, какой цифрой оканчивается значение степени числа; 7.1.2.3 - знать определение степени с нулевым и целым отрицательным показателем и её свойства; 7.1.2.4 - находить числовое значение степени с целым показателем и представлять заданные числа в виде степени; 7.1.2.5 - применять свойства степеней для упрощения алгебраических выражений; 7.1.2.6 - находить допустимые значения переменных в основании степени с нулевым показателем; 7.1.2.7 - выполнять арифметические действия над числами, записанными в стандартном виде; 7.1.2.8 - находить значащую часть и порядок числа, записанного в стандартном виде; 7.1.2.9 - сравнивать числа, записанные в стандартном виде; 7.1.2.10 - переводить величины из одних единиц измерения в другие и записывать результаты в стандартном виде; 7.1.2.11 - находить приближённые значения величин и записывать их в стандартном виде; 7.1.2.12 - вычислять абсолютную и относительную погрешности приближённых значений величин;	8.1.2.1 - применять свойства арифметического квадратного корня; 8.1.2.2 - оценивать значение квадратного корня; 8.1.2.3 - выносить множитель из-под знака корня и вносить множитель под знак корня; 8.1.2.4 - освобождать от иррациональности знаменатель дроби; 8.1.2.5 - выполнять преобразования выражений, содержащих квадратные корни; 8.1.2.6 - сравнивать действительные числа;	9.1.2.1 - переводить градусы в радианы и радианы в градусы;

7.1.2.13 - выполнять приближенные вычисления с использованием калькулятора;			
7.1.2.14 - использовать формулы сокращённого умножения для рационального счёта;			
7.1.2.15 - применять свойства степени с натуральным показателем;			
Раздел 2. Алгебра			
1. Алгебраические выражения и преобразования			
7.2.1.		8.2.1.	9.2.1.
7.2.1.1 - применять свойства степени с целым показателем при нахождении значений числовых выражений;		8.2.1.1 - усвоить понятие корня квадратного	
7.2.1.2 - знать определение одночлена, находить его коэффициент и степень;		трехчлена;	
7.2.1.3 - записывать одночлен в стандартном виде;		8.2.1.2 - выделять	
7.2.1.4 - выполнять умножение одночленов и представлять одночлен в виде произведения множителей;		полный квадрат	
7.2.1.5 - знать определение многочлена и находить его степень;		двучлена из	
7.2.1.6 - приводить многочлен к стандартному виду;		трехчлена;	
7.2.1.7 - выполнять сложение и вычитание многочленов;		8.2.1.3 - раскладывать	
7.2.1.8 - выполнять умножение многочлена на одночлен;		квадратный	
7.2.1.9 - выполнять умножение многочлена на многочлен;		трехчлен на	
7.2.1.10 - знать и применять формулы сокращённого умножения		множители;	
$a^2 - b^2 = (a - b)(a + b);$			
$(a \pm b)^2 = a^2 \pm 2ab + b^2;$			
7.2.1.11 - знать и применять формулы сокращённого умножения			
$a^3 \pm b^3 = (a \pm b)(a^2 \mp ab + b^2);$			
$(a \pm b)^3 = a^3 \pm 3a^2b + 3ab^2 \pm b^3$			
7.2.1.12 - раскладывать алгебраические выражения на множители вынесением общего множителя за скобки и способом группировки;			
7.2.1.13 - выполнять тождественные преобразования алгебраических выражений с помощью действий над многочленами, разложения многочлена на множители;			
7.2.1.14 - раскладывать алгебраические выражения на множители с помощью формул сокращённого умножения;			
7.2.1.15 - выполнять тождественные преобразования алгебраических выражений с помощью формул сокращённого умножения;			
7.2.1.16 - распознавать алгебраические дроби;			
7.2.1.17 - находить область допустимых значений переменных в алгебраической дроби;			
7.2.1.18 - применять основное свойство алгебраической дроби			
$\frac{ac}{bc} = \frac{a}{b}, b \neq 0, c \neq 0;$			
7.2.1.19 - выполнять сложение и вычитание алгебраических дробей;			
7.2.1.20 - выполнять умножение и деление, возведение в степень алгебраических дробей;			
7.2.1.21 - выполнять преобразования алгебраических выражений;			
2. Уравнения и неравенства, их системы и совокупности			
7.2.2.	8.2.2.	9.2.2.	
	8.2.2.1 - знать определение квадратного уравнения;	9.2.2.1 - различать	

	8.2.2.2 - различать виды квадратных уравнений; 8.2.2.3 - решать квадратные уравнения; 8.2.2.4 - применять теорему Виета; 8.2.2.5 - решать дробно-рациональные уравнения; 8.2.2.6 - решать уравнения, приводимые к квадратным уравнениям; 8.2.2.9 - решать квадратные неравенства; 8.2.2.8 - решать рациональные неравенства;	линейные и нелинейные уравнения с двумя переменными; 9.2.2.2 - решать системы нелинейных уравнений с двумя переменными; 9.2.2.3 - решать неравенства с двумя переменными; 9.2.2.4 - решать системы нелинейных неравенств с двумя переменными;
3. Последовательности и суммирование		
7.2.3.	8.2.3.	9.2.3.
7.2.3.1 - определять закономерности и находить недостающие члены последовательности, содержащей степени;		9.2.3.1 - иметь представление о числовой последовательности; 9.2.3.2 - находить n-й член последовательности, например: $\frac{1}{2 \cdot 3}; \frac{1}{3 \cdot 4}; \frac{1}{4 \cdot 5}; \frac{1}{5 \cdot 6}; \dots$ 9.2.3.3 - знать и применять метод математической индукции; 9.2.3.4 - распознавать арифметическую и геометрическую прогрессии среди числовых последовательностей; 9.2.3.5 - знать и применять формулы n-го члена, суммы n первых членов и характеристическое свойство арифметической прогрессии; 9.2.3.6 - знать и применять формулы n-го члена, суммы n первых членов и характеристическое свойство геометрической прогрессии; 9.2.3.7 - решать задачи, связанные с арифметической и/или геометрической прогрессиями; 9.2.3.8 - применять формулу суммы бесконечно убывающей геометрической прогрессии для перевода десятичной периодической дроби в обыкновенную дробь; 9.2.3.9 - применять формулу суммы бесконечно убывающей геометрической прогрессии к решению задач;
4. Тригонометрия		
7.2.4.	8.2.4.	9.2.4.
		9.2.4.1 - знать определения тригонометрических функций; 9.2.4.2 - знать взаимосвязь координат точек $(\cos \alpha; \sin \alpha)$ единичной окружности с тригонометрическими функциями; 9.2.4.3 - выводить и применять тригонометрические формулы суммы и разности углов, формулы двойного и половинного угла; 9.2.4.4 - выводить и применять формулы приведения; 9.2.4.5 - находить с помощью единичной окружности область определения и множество значений тригонометрических функций; 9.2.4.6 - объяснять с помощью единичной окружности чётность (нечётность), периодичность, монотонность и промежутки знакопостоянства тригонометрических функций; 9.2.4.7 - выводить и применять формулы преобразования суммы и разности тригонометрических функций в произведение и произведение в сумму или разность; 9.2.4.8 - выполнять тождественные преобразования тригонометрических выражений;

Раздел 3. Статистика и теория вероятностей		
1. Основы комбинаторики		
7.3.1.	8.3.1.	9.3.1.
		9.3.1.1 - знать правила комбинаторики (правила суммы и произведения); 9.3.1.2 - знать определение факториала числа; 9.3.1.3 - знать определения перестановки, размещения, сочетания без повторов; 9.3.1.4 - знать формулы комбинаторики для вычисления чисел перестановок, размещений, сочетания без повторов; 9.3.1.5 - решать задачи, применяя формулы комбинаторики для вычисления числа перестановок, размещений, сочетания без повторов; 9.3.1.6 - знать и применять формулу бинома Ньютона и его свойства;
2. Основы теории вероятностей		
7.3.2.	8.3.2.	9.3.2.
		9.3.2.1 - усвоить понятия: событие, случайное событие, достоверное событие, невозможное событие, благоприятствующие исходы, равновозможные и противоположные события; 9.3.2.2 - различать элементарное событие от неэлементарного; 9.3.2.3 - знать классическое определение вероятности и применять его для решения задач; 9.3.2.4 - знать статистическое определение вероятности; 9.3.2.5 - применять геометрическую вероятность при решении задач;
3. Статистика и анализ данных		
7.3.3.	8.3.3.	9.3.3.
7.3.3.1 - усвоить понятия генеральной совокупности, случайной выборки, вариационного ряда, варианты; 7.3.3.2 - вычислять абсолютную и относительную частоты варианты; 7.3.3.3 - собирать статистические данные и представлять их в табличном виде; 7.3.3.4 - представлять выборку в виде частотной таблицы; 7.3.3.5 - проверять данные таблицы на непротиворечивость; 7.3.3.6 - представлять результаты выборки в виде полигона частот; 7.3.3.7 - анализировать статистическую информацию, представленную в виде таблицы или полигона частот;	8.3.3.1 - представлять результаты выборки в виде интервальной таблицы частот; 8.3.3.2 - представлять данные интервальной таблицы частот в виде гистограммы частот; 8.3.3.3 - знать определение накопленной частоты; 8.3.3.4 - анализировать информацию по статистической таблице, полигону частот, гистограмме; 8.3.3.5 - знать определения и формулы для вычисления дисперсии и стандартного отклонения;	
Раздел 4. Математическое моделирование и анализ		
1. Начала математи-ческого анализа		
7.4.1.	8.4.1.	9.4.1.
7.4.1.1 - усвоить понятия функции и графика функции; 7.4.1.2 - знать способы задания функции; 7.4.1.3 - находить область определения и множество значений функции; 7.4.1.4 - знать определение функции $y = kx$, строить её график и устанавливать его расположение в зависимости от k ; 7.4.1.5 - знать определение линейной функции $y = kx +$	8.4.1.1 - знать свойства функции $y = \sqrt{x}$ и строить её график; 8.4.1.2 - знать свойства и строить графики квадратичных функций вида $y=a(x-m)^2$, $y=ax^2+n$,	

<p>b, строить её график и устанавливать его расположение в зависимости от значений k и b;</p> <p>7.4.1.6 - находить точки пересечения графика линейной функции с осями координат (без построения графика);</p> <p>7.4.1.7 - определять знаки k и b линейной функции $y = kx + b$, заданной графиком;</p> <p>7.4.1.8 - обосновывать взаимное расположение графиков линейных функций в зависимости от значений их коэффициентов;</p> <p>7.4.1.9 - задавать формулой линейную функцию, график которой параллелен графику данной функции или пересекает его;</p> <p>7.4.1.10 - строить график функции $y=ax^2$ ($a \neq 0$) и знать её свойства;</p> <p>7.4.1.11 - строить график функции $y=ax^3$ ($a \neq 0$) и знать её свойства;</p> <p>7.4.1.12 - строить график функции $y = \frac{k}{x}$ ($k \neq 0$) и знать её свойства;</p>		<p>$y=a(x-m)^2+n$, $a \neq 0$;</p> <p>8.4.1.3 - знать свойства и строить график квадратичной функции вида $y = ax^2 + bx + c$, $a \neq 0$;</p> <p>8.4.1.4 - находить значения функции по заданным значениям аргумента и находить значение аргумента по заданным значениям функции;</p>	
2. Решение задач с помощью математического моделирования			
7.4.2.	8.4.2.	9.4.2.	
<p>7.4.2.1 - решать задачи, в которых величины выражены очень большими или очень малыми числами;</p> <p>7.4.2.2 - решать текстовые задачи, с помощью составления уравнений и неравенств;</p> <p>7.4.2.3 - оценивать, как изменяются площадь квадрата и объём куба при изменении их линейных размеров;</p> <p>7.4.2.4 - решать системы линейных уравнений графическим способом;</p>	<p>8.4.2.1 - решать текстовые задачи с помощью квадратных уравнений;</p> <p>8.4.2.2 - решать текстовые задачи с помощью дробно-рациональных уравнений;</p> <p>8.4.2.3 - использовать квадратичную функцию для решения прикладных задач;</p>	<p>9.4.2.1 - решать текстовые задачи с помощью систем уравнений;</p> <p>9.4.2.2 - решать текстовые задачи, связанные с геометрической и арифметической прогрессиями;</p>	
3. Математический язык и математическая модель			
7.4.3.	8.4.3.	9.4.3.	
7.4.3.1 - составлять математическую модель по условию задачи;	8.4.3.1 - составлять математическую модель по условию задачи;	9.4.3.1 - составлять математическую модель по условию задачи;	

12. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Алгебра» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию.

13. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Долгосрочный план по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «Алгебра» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию

1) 7 класс

Содержание раздела	Цели обучения
--------------------	---------------

долгосрочного плана	
1 четверть	
Повторение курса математики 5-6 классов	
Степень с целым показателем	
Степень с натуральным показателем и её свойства	7.1.2.1 - знать определение степени с натуральным показателем и её свойства; 7.1.2.2 - определять, какой цифрой оканчивается значение степени числа; 7.1.2.15 - применять свойства степени с натуральным показателем; 7.4.2.3 - оценивать, как изменяются площадь квадрата и объём куба при изменении их линейных размеров;
Степень с целым показателем и её свойства	7.1.2.3 - знать определение степени с нулевым и целым отрицательным показателем и её свойства; 7.1.2.4 - находить числовое значение степени с целым показателем и представлять заданные числа в виде степени; 7.1.2.6 - находить допустимые значения переменных в основании степени с нулевым показателем; 7.2.1.1 - применять свойства степени с целым показателем при нахождении значений числовых выражений;
Преобразование выражений, содержащих степени	7.1.2.5 - применять свойства степеней для упрощения алгебраических выражений; 7.2.3.1 - определять закономерности и находить недостающие члены последовательности, содержащей степени;
Стандартный вид числа	7.1.1.1 - записывать числа в стандартном виде; 7.1.2.7 - выполнять арифметические действия над числами, записанными в стандартном виде; 7.1.2.8 - находить значащую часть и порядок числа, записанного в стандартном виде; 7.1.2.9 - сравнивать числа, записанные в стандартном виде; 7.1.2.10 - переводить величины из одних единиц измерения в другие и записывать результаты в стандартном виде; 7.1.2.11 - находить приближённые значения величин и записывать их в стандартном виде; 7.1.2.12 - вычислять абсолютную и относительную погрешности приближённых значений величин; 7.1.2.13 - выполнять приближенные вычисления с использованием калькулятора;
Решение текстовых задач	7.4.2.1 - решать задачи, в которых величины выражены очень большими или очень малыми числами;
Многочлены	
Одночлены и действия над ними. Степень и стандартный вид одночлена	7.2.1.2 - знать определение одночлена, находить его коэффициент и степень; 7.2.1.3 - записывать одночлен в стандартном виде; 7.2.1.4 - выполнять умножение одночленов и представлять одночлен в виде произведения множителей;
Многочлены. Степень и стандартный вид многочлена	7.2.1.5 - знать определение многочлена и находить его степень; 7.2.1.6 - приводить многочлен к стандартному виду;
Действия над	7.2.1.7 - выполнять сложение и вычитание многочленов;

многочленами	7.2.1.8 - выполнять умножение многочлена на одночлен; 7.2.1.9 - выполнять умножение многочлена на многочлен;
Разложение многочлена на множители	7.2.1.12 - раскладывать алгебраические выражения на множители вынесением общего множителя за скобки и способом группировки;
Тождественные преобразования выражений	7.2.1.13 - выполнять тождественные преобразования алгебраических выражений с помощью действий над многочленами, разложения многочлена на множители;
2 четверть	
Функция. График функции	
Функция и график функции	7.4.1.1 - усвоить понятия функции и графика функции; 7.4.1.2 - знать способы задания функции; 7.4.1.3 - находить область определения и множество значений функции;
Линейная функция и её график	7.4.1.4 - знать определение функции $y = kx$, строить её график и устанавливать его расположение в зависимости от k ; 7.4.1.5 - знать определение линейной функции $y = kx + b$, строить её график и устанавливать его расположение в зависимости от значений k и b ; 7.4.1.6 - находить точки пересечения графика линейной функции с осями координат (без построения графика); 7.4.1.7 - определять знаки k и b линейной функции $y = kx + b$, заданной графиком;
Взаимное расположение графиков линейных функций	7.4.1.8 - обосновывать взаимное расположение графиков линейных функций в зависимости от значений их коэффициентов; 7.4.1.9 - задавать формулой линейную функцию, график которой параллелен графику данной функции или пересекает его;
Решение системы линейных уравнений с двумя переменными графическим способом	7.4.2.4 - решать системы линейных уравнений графическим способом;
Функции вида $y=ax^2$, $y=ax^3$ и $y = \frac{k}{x}$ ($k \neq 0$), их графики и свойства	7.4.1.10 - строить график функции $y=ax^2$ ($a \neq 0$) и знать её свойства; 7.4.1.11 - строить график функции $y=ax^3$ ($a \neq 0$) и знать её свойства; 7.4.1.12 - строить график функции $y = \frac{k}{x}$ ($k \neq 0$) и знать её свойства;
Элементы статистики	
Вариационные ряды	7.3.3.1 - усвоить понятия генеральной совокупности, случайной выборки, вариационного ряда, варианты;
Абсолютная частота и относительная частота. Таблица частот	7.3.3.2 - вычислять абсолютную и относительную частоты варианты; 7.3.3.3 - собирать статистические данные и представлять их в табличном виде; 7.3.3.4 - представлять выборку в виде частотной таблицы; 7.3.3.5 - проверять данные таблицы на непротиворечивость;
Полигон частот	7.3.3.6 - представлять результаты выборки в виде полигона частот; 7.3.3.7 - анализировать статистическую информацию, представленную в виде таблицы или полигона частот;
3 четверть	
Формулы сокращённого умножения	
Формулы	7.2.1.10 - знать и применять формулы сокращённого умножения

сокращённого умножения	$a^2 - b^2 = (a - b)(a + b);$ $(a \pm b)^2 = a^2 \pm 2ab + b^2;$ <p>7.2.1.11 - знать и применять формулы сокращённого умножения $a^3 \pm b^3 = (a \pm b)(a^2 \mp ab + b^2);$ $(a \pm b)^3 = a^3 \pm 3a^2b + 3ab^2 \pm b^3$</p>
Преобразования выражений с помощью формул сокращённого умножения	<p>7.1.2.14 - использовать формулы сокращённого умножения для рационального счёта;</p> <p>7.2.1.14 - раскладывать алгебраические выражения на множители с помощью формул сокращённого умножения;</p> <p>7.2.1.15 - выполнять тождественные преобразования алгебраических выражений с помощью формул сокращённого умножения;</p>
Решение текстовых задач	<p>7.4.3.1 - составлять математическую модель по условию задачи;</p> <p>7.4.2.2 - решать текстовые задачи, с помощью составления уравнений и неравенств;</p>
3 четверть	
Алгебраическая дробь	
Алгебраическая дробь и её основное свойство	<p>7.2.1.16 - распознавать алгебраические дроби;</p> <p>7.2.1.17 - находить область допустимых значений переменных в алгебраической дроби;</p> <p>7.2.1.18 - применять основное свойство алгебраической дроби $\frac{ac}{bc} = \frac{a}{b}, b \neq 0, c \neq 0;$</p>
Действия над алгебраическими дробями	<p>7.2.1.19 - выполнять сложение и вычитание алгебраических дробей;</p> <p>7.2.1.20 - выполнять умножение и деление, возведение в степень алгебраических дробей;</p>
Тождественные преобразования алгебраических выражений	<p>7.2.1.21 - выполнять преобразования алгебраических выражений;</p>
Повторение курса алгебры 7 класса	

2) 8 класс

Содержание раздела долгосрочного плана	Цели обучения
1 четверть	
Повторение курса алгебры 7 класса	
Квадратные корни и иррациональные выражения	
Действительные числа	8.1.1.1 - усвоить понятия иррационального и действительного чисел;
Квадратный корень	<p>8.1.1.2 - знать определения и различать понятия квадратного корня и арифметического квадратного корня;</p> <p>8.1.2.1 - применять свойства арифметического квадратного корня;</p> <p>8.1.2.2 - оценивать значение квадратного корня;</p>
Преобразования выражений, содержащих квадратные корни	<p>8.1.2.3 - выносить множитель из-под знака корня и вносить множитель под знак корня;</p> <p>8.1.2.4 - освобождать от иррациональности знаменатель дроби;</p> <p>8.1.2.5 - выполнять преобразования выражений, содержащих квадратные корни;</p> <p>8.1.2.6 - сравнивать действительные числа;</p>
Функция $y = \sqrt{x}$, её график и свойства	<p>8.4.1.1 - знать свойства функции $y = \sqrt{x}$ и строить её график;</p> <p>8.4.1.4 - находить значения функции по заданным значениям аргумента и находить значение аргумента по заданным значениям функции;</p>

2 четверть	
Квадратные уравнения	
Квадратное уравнение	8.2.2.1 - знать определение квадратного уравнения; 8.2.2.2 - различать виды квадратных уравнений;
Решение квадратных уравнений	8.2.2.3 - решать квадратные уравнения; 8.2.2.4 - применять теорему Виета;
Квадратный трёхчлен	8.2.1.1 - усвоить понятие корня квадратного трехчлена; 8.2.1.2 - выделять полный квадрат двучлена из трехчлена; 8.2.1.3 - раскладывать квадратный трехчлен на множители;
Решение уравнений	8.2.2.5 - решать дробно-рациональные уравнения; 8.2.2.6 - решать уравнения, приводимые к квадратным уравнениям;
3 четверть	
Квадратные уравнения	
Решение текстовых задач	8.4.2.1 - решать текстовые задачи с помощью квадратных уравнений; 8.4.2.2 - решать текстовые задачи с помощью дробно-рациональных уравнений;
Квадратичная функция	
Квадратичная функция и её график	8.4.1.2 - знать свойства и строить графики квадратичных функций вида $y=a(x-m)^2$, $y=ax^2+n$, $y=a(x-m)^2+n$, $a \neq 0$; 8.4.1.3 - знать свойства и строить график квадратичной функции вида $y = ax^2 + bx + c$, $a \neq 0$; 8.4.1.4 - находить значения функции по заданным значениям аргумента и находить значение аргумента по заданным значениям функции;
Решение текстовых задач	8.4.2.3 - использовать квадратичную функцию для решения прикладных задач; 8.4.3.1 - составлять математическую модель по условию задачи;
Элементы статистики	
Полигон частот, гистограмма частот	8.3.3.1 - представлять результаты выборки в виде интервальной таблицы частот; 8.3.3.2 - представлять данные интервальной таблицы частот в виде гистограммы частот; 8.3.3.3 - знать определение накопленной частоты; 8.3.3.4 - анализировать информацию по статистической таблице, полигону частот, гистограмме;
4 четверть	
Неравенства	
Квадратное неравенство	8.2.2.7 - решать квадратные неравенства;
Рациональное неравенство	8.2.2.8 - решать рациональные неравенства;
Повторение курса алгебры 8 класса	

3) 9 класс

Содержание раздела долгосрочного плана	Цели обучения
1 четверть	
Повторение курса алгебры 8 класса	
Уравнения, неравенства с двумя переменными и их системы	
Нелинейные уравнения с двумя	9.2.2.1 - различать линейные и нелинейные уравнения с двумя переменными;

переменными и их системы	9.2.2.2 - решать системы нелинейных уравнений с двумя переменными; 9.4.2.1 - решать текстовые задачи с помощью систем уравнений; 9.4.3.1 - составлять математическую модель по условию задачи;
Неравенства с двумя переменными	9.2.2.3 - решать неравенства с двумя переменными;
Системы нелинейных неравенств с двумя переменными	9.2.2.4 - решать системы нелинейных неравенств с двумя переменными;
Элементы комбинаторики	
Основные понятия и правила комбинаторики (правила суммы и произведения)	9.3.1.1 - знать правила комбинаторики (правила суммы и произведения); 9.3.1.2 - знать определение факториала числа; 9.3.1.3 - знать определения перестановки, размещения, сочетания без повторений; 9.3.1.4 - знать формулы комбинаторики для вычисления чисел перестановок, размещений, сочетания без повторений;
Решение задач с использованием формул комбинаторики	9.3.1.5 - решать задачи, применяя формулы комбинаторики для вычисления числа перестановок, размещений, сочетания без повторений;
Бином Ньютона и его свойства	9.3.1.6 - знать и применять формулу бинома Ньютона и его свойства;
2 четверть	
Последовательности	
Числовая последовательность, способы её задания и свойства	9.2.3.1 - иметь представление о числовой последовательности; 9.2.3.2 - находить n-й член последовательности, например: $\frac{1}{2 \cdot 3}; \frac{1}{3 \cdot 4}; \frac{1}{4 \cdot 5}; \frac{1}{5 \cdot 6}; \dots$
Арифметическая и геометрическая прогрессии	9.2.3.3 - распознавать арифметическую и геометрическую прогрессии среди числовых последовательностей; 9.2.3.4 - знать и применять формулы n-го члена, суммы n первых членов и характеристическое свойство арифметической прогрессии; 9.2.3.5 - знать и применять формулы n-го члена, суммы n первых членов и характеристическое свойство геометрической прогрессии; 9.2.3.6 - решать задачи, связанные с арифметической и/или геометрической прогрессиями;
Бесконечно убывающая геометрическая прогрессия	9.2.3.7 - применять формулу суммы бесконечно убывающей геометрической прогрессии для перевода десятичной периодической дроби в обыкновенную дробь;
Решение текстовых задач	9.2.3.8 - применять формулу суммы бесконечно убывающей геометрической прогрессии к решению задач; 9.4.2.2 - решать текстовые задачи, связанные с геометрической и арифметической прогрессиями;
3 четверть	
Тригонометрия	
Градусная и радианная меры угла и дуги	9.1.1.1 - усвоить понятие радианной меры угла; 9.1.2.1 - переводить градусы в радианы и радианы в градусы;

	9.1.1.2 - отмечать числа $0; \frac{\pi}{2}; \pi; \frac{3\pi}{2}; 2\pi$ на единичной окружности;
Синус, косинус, тангенс и котангенс произвольного угла. Значения синуса, косинуса, тангенса и котангенса углов	9.2.4.1 - знать определения тригонометрических функций; 9.2.4.2 - знать взаимосвязь координат точек $(\cos \alpha; \sin \alpha)$ единичной окружности с тригонометрическими функциями;
Тригонометрические функции и их свойства	9.2.4.5 - находить с помощью единичной окружности область определения и множество значений тригонометрических функций; 9.2.4.6 - объяснять с помощью единичной окружности чётность (нечётность), периодичность, монотонность и промежутки знакопостоянства тригонометрических функций;
Формулы тригонометрии	9.2.4.3 - выводить и применять тригонометрические формулы суммы и разности углов, формулы двойного и половинного угла; 9.2.4.4 - выводить и применять формулы приведения;
4 четверть	
Тригонометрия	
Формулы тригонометрии	9.2.4.7 - выводить и применять формулы преобразования суммы и разности тригонометрических функций в произведение и произведение в сумму или разность;
Тождественные преобразования тригонометрических выражений	9.2.4.8 - выполнять тождественные преобразования тригонометрических выражений;
Элементы теории вероятностей	
Основы теории вероятностей	9.3.2.1 - усвоить понятия: событие, случайное событие, достоверное событие, невозможное событие, благоприятствующие исходы, равновозможные и противоположные события; 9.3.2.2 - различать элементарное событие от неэлементарного; 9.3.2.3 - знать классическое определение вероятности и применять его для решения задач; 9.3.2.4 - знать статистическое определение вероятности;
Решение текстовых задач	9.3.2.5 - применять геометрическую вероятность при решении задач;
Повторение курса алгебры 7-9 классов	

б) Типовая учебная программа по предмету «Геометрия» для 7-9 классов вечерних школ уровня основного среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы (очная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Цель обучения – обеспечение качественного усвоения содержания предмета «Геометрия», формирование функциональной грамотности обучающихся, в том числе в интеграции с другими предметами, развитие

интеллектуального уровня учащихся на основе общечеловеческих ценностей и лучших традиций национальной культуры.

3. Задачи:

1) способствовать формированию и развитию математических знаний, умений и навыков по подразделам программы: «Понятие о геометрических фигурах», «Взаимное расположение геометрических фигур», «Метрические соотношения», «Векторы и преобразования»;

2) содействовать применению математического языка и основных математических законов, количественных отношений и пространственных форм для решения задач в различных контекстах;

3) направлять знания обучающихся на создание математических моделей с целью решения задач, интерпретировать математические модели, которые описывают реальные процессы;

4) формировать элементарные навыки применения математических методов для исследования и решения задач по физике, химии, биологии и в других теоретических областях и практической деятельности, навыки, необходимые для самостоятельного изучения и продолжения образования в будущей выбранной профессии;

5) развивать логическое и критическое мышление, творческие способности для подбора подходящих математических методов при решении практических задач, оценки полученных результатов и установления их достоверности;

6) развивать коммуникативные навыки, в том числе способность передавать информацию точно и грамотно, использовать информацию из различных источников, включая публикации и электронные средства;

7) развивать личностные качества, такие, как независимость, ответственность, инициативность, настойчивость, терпение и толерантность, необходимые как для самостоятельной работы, так и для работы в команде;

8) знакомить с историей развития математики, с историей возникновения математических понятий;

9) развивать навыки использования информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) в процессе обучения геометрии;

10) обеспечить понимание значимости математики для общественного прогресса.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «Геометрия»

Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Геометрия» составляет:

1) в 7-ом классе – 1 часа в неделю, 34 часа в учебном году;

2) в 8-ом классе – 1 часа в неделю, 34 часа в учебном году;

3) в 9-ом классе – 1 часа в неделю, 34 часа в учебном году.

4. Базовое содержание учебного предмета «Геометрия» 7 класса включает следующие разделы:

1) «Начальные геометрические сведения». Основные понятия геометрии. Простейшие фигуры геометрии. Аксиома и теорема. Равенство фигур. Доказательство теоремы. Метод доказательства от противного. Смежные и

вертикальные углы и их свойства. Биссектриса угла. Перпендикуляр;

2) «Треугольники». Треугольник и его виды. Равенство треугольников. Признаки равенства треугольников. Равнобедренный треугольник. Медиана, биссектриса, высота, средняя линия треугольника;

3) «Взаимное расположение прямых». Углы, образованные при пересечении двух прямых секущей. Признаки параллельности прямых. Свойства параллельных прямых. Сумма углов треугольника. Внешний угол треугольника. Неравенство треугольника. Признаки равенства прямоугольных треугольников. Свойства прямоугольного треугольника. Перпендикулярные прямые. Наклонная и ее проекция. Единственность перпендикуляра к прямой;

4) «Окружность. Геометрические построения». Окружность, круг, их элементы и части. Центральный угол. Взаимное расположение прямой и окружности, двух окружностей. Касательная к окружности. Свойства касательных к окружности. Окружности, описанная и вписанная в треугольник. Задачи на построение;

5) повторение курса геометрии 7 класса.

5. Базовое содержание учебного предмета «Геометрия» 8 класса включает следующие разделы:

1) повторение курса геометрии 7 класса;

2) «Многоугольники. Исследование четырехугольников». Многоугольник. Выпуклый многоугольник. Сумма внутренних углов многоугольника. Внешний угол многоугольника. Сумма внешних углов многоугольника. Параллелограмм и его свойства. Признаки параллелограмма. Прямоугольник, ромб, квадрат, их свойства и признаки. Теорема Фалеса. Пропорциональные отрезки. Трапеция. Равнобедренная и прямоугольная трапеции и их свойства. Средняя линия треугольника. Средняя линия трапеции. Замечательные точки треугольника. Свойство медиан треугольника;

3) «Соотношения между сторонами и углами прямоугольного треугольника». Синус, косинус, тангенс и котангенс острого угла прямоугольного треугольника. Теорема Пифагора. Основное тригонометрическое тождество и его следствия. Значение синуса, косинуса, тангенса и котангенса углов 30° , 45° , 60° . Решение прямоугольных треугольников. Тригонометрические функции углов α и $(90^{\circ} - \alpha)$;

4) «Площади». Понятие площади. Равновеликость и равносторонность фигур. Площади квадрата, прямоугольника, параллелограмма, ромба, треугольника, трапеции;

5) «Прямоугольная система координат на плоскости». Координаты точки на плоскости. Координаты середины отрезка. Расстояние между двумя точками. Уравнение окружности. Уравнение прямой. Взаимное расположение прямых и окружностей, заданных уравнениями;

6) повторение курса геометрии 8 класса.

6. Базовое содержание учебного предмета «Геометрия» 9 класса включает следующие разделы:

1) повторение курса геометрии 8 класса;

2) «Векторы на плоскости». Понятие вектора. Нулевой вектор. Единичный вектор. Коллинеарные векторы. Длина (модуль) вектора. Равенство векторов, сложение векторов и его свойства, вычитание векторов, умножение вектора на число. Разложение вектора на плоскости по двум неколлинеарным векторам. Координаты вектора. Действия над векторами в координатной форме. Критерий коллинеарности векторов. Радиус-вектор точки. Связь между координатами точек и векторов на плоскости. Угол между векторами. Скалярное произведение векторов;

3) «Преобразования плоскости». Преобразование плоскости, движение и его свойства. Композиция (произведение) преобразований. Равенство фигур и его свойства. Осевая и центральная симметрия, параллельный перенос, поворот как движение плоскости. Гомотетия, преобразование подобия и его свойства. Подобные фигуры. Признаки подобия треугольников. Подобие прямоугольных треугольников;

4) «Решение треугольников». Теоремы синусов и косинусов. Решение треугольников. Решение задач практического содержания. Формулы для нахождения радиуса окружности с использованием площади вписанных или описанных треугольников;

5) «Окружности. Правильные многоугольники». Вписанный угол и его свойства. Теорема о пропорциональности отрезков хорд и секущих окружности. Свойства вписанных и описанных четырехугольников. Правильные многоугольники и их свойства. Длина дуги окружности. Площадь сектора и сегмента. Формулы, связывающие стороны, периметр, площадь многоугольника и радиусы вписанной и описанной окружностей. Построение правильных многоугольников;

б) повторение курса геометрия 7-9 классов.

8. Содержание учебного предмета «Геометрия» распределено по разделу обучения. Раздел далее разбит на подразделы, которые содержат в себе цели обучения учащихся в виде ожидаемых результатов по классам: навыка или умения, знания или понимания. Цели обучения описаны последовательно внутри каждого подраздела, которые позволяют учителям планировать свою работу и оценивать достижения учащихся, а также информировать их о следующих этапах обучения.

9. Содержание учебного предмета включает один раздел: «Геометрия».

10. Раздел «Геометрия» включает следующие подразделы: понятие о геометрических фигурах; взаимное расположение геометрических фигур; метрические соотношения; векторы и преобразования.

Глава 3. Система целей обучения

11. Цели обучения в программе представлены кодировкой. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел программы, четвёртое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 7.1.1.4 «7» – класс, «1.1» – раздел и подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

12. Обучающийся должен:

Геометрия
Раздел 1. Понятие о геометрических фигурах

7.1.1.	8.1.1.	9.1.1.
<p>7.1.1.1 знать основные фигуры планиметрии: точка, прямая;</p> <p>7.1.1.2 знать и применять аксиомы принадлежности точек и прямых;</p> <p>7.1.1.3 понимать, чем отличается аксиома от теоремы; выделять условие и заключение теоремы;</p> <p>7.1.1.4 знать методы доказательства теорем: прямой метод и метод «от противного»;</p> <p>7.1.1.5 знать определения отрезка, луча, угла, треугольника, полуплоскости;</p> <p>7.1.1.6 знать и применять аксиомы измерения отрезков и углов;</p> <p>7.1.1.7 знать и применять определение и свойства равных фигур;</p> <p>7.1.1.8 знать и применять аксиомы откладывания отрезков и углов;</p> <p>7.1.1.9 знать определения смежных и вертикальных углов;</p> <p>7.1.1.10 знать и применять свойства вертикальных и смежных углов;</p> <p>7.1.1.11 знать аксиому существования треугольника, равного данному;</p> <p>7.1.1.12 знать определение медианы, биссектрисы, высоты, серединного перпендикуляра и средней линии треугольника и изображать их;</p> <p>7.1.1.13 различать виды треугольников;</p> <p>7.1.1.14 знать элементы равнобедренного, равнобедренного и прямоугольного треугольников;</p> <p>7.1.1.15 знать теорему о сумме внутренних углов треугольника и следствия из неё;</p> <p>7.1.1.16 применять теорему о сумме внутренних углов треугольника и следствия из неё при решении задач;</p> <p>7.1.1.17 знать определение внешнего угла треугольника и теорему о внешнем угле треугольника;</p> <p>7.1.1.18 применять теорему о внешнем угле треугольника;</p> <p>7.1.1.19 знать соотношение между сторонами и углами треугольника и применять его при решении задач;</p> <p>7.1.1.20 знать признаки равенства треугольников;</p> <p>7.1.1.21 применять признаки равенства треугольников при решении задач на вычисление;</p> <p>7.1.1.22 применять свойства и признаки равнобедренного треугольника;</p> <p>7.1.1.23 применять свойства равнобедренного треугольника при решении задач;</p> <p>7.1.1.24 знать признаки равенства прямоугольных треугольников;</p> <p>7.1.1.25 применять признаки равенства прямоугольных треугольников при решении задач;</p> <p>7.1.1.26 применять свойства прямоугольного треугольника;</p> <p>7.1.1.27 знать определения окружности и круга, их</p>	<p>8.1.1.1 знать определения многоугольника, выпуклого многоугольника, элементов многоугольника;</p> <p>8.1.1.2 выводить формулы суммы внутренних углов и суммы внешних углов многоугольника;</p> <p>8.1.1.3 знать определение параллелограмма;</p> <p>8.1.1.4 выводить и применять свойства параллелограмма;</p> <p>8.1.1.5 выводить и применять признаки параллелограмма;</p> <p>8.1.1.6 знать определения прямоугольника, ромба, квадрата, их свойства и признаки;</p> <p>8.1.1.7 знать и применять теорему Фалеса;</p> <p>8.1.1.8 знать и применять теорему о пропорциональных отрезках;</p> <p>8.1.1.9 знать определение, виды и свойства трапеции;</p> <p>8.1.1.10 знать и применять свойство средней линии треугольника;</p> <p>8.1.1.11 знать и</p>	<p>9.1.1.1 знать и применять формулу длины дуги;</p> <p>9.1.1.2 знать и применять формулу площади сектора, сегмента;</p> <p>9.1.1.3 знать определение вписанного угла и его свойства;</p> <p>9.1.1.4 знать и применять теорему о пропорциональности отрезков в круге</p>

<p>элементов (центр, радиус, диаметр, хорда); 7.1.1.28 знать и применять определение и свойства центрального угла; 7.1.1.29 знать и применять теоремы о перпендикулярности диаметра и хорды; 7.1.1.30 знать определение геометрического места точек; 7.1.1.31 знать понятие о перпендикуляре</p>	<p>применять свойство средней линии трапеции</p>	
2. Взаимное расположение геометрических фигур		
<p>7.1.2. 7.1.2.1 знать и применять аксиомы расположения точек на прямой и на плоскости (аксиома порядка); 7.1.2.2 знать аксиому параллельности прямых; 7.1.2.3 распознавать углы, образованные при пересечении двух прямых секущей; 7.1.2.4 знать признаки параллельности прямых; 7.1.2.5 применять признаки параллельности прямых при решении задач; 7.1.2.6 знать свойства параллельных прямых; 7.1.2.7 применять свойства параллельных прямых при решении задач; 7.1.2.8 усвоить понятие перпендикуляра, наклонной и проекции наклонной; 7.1.2.9 знать и применять теорему о единственности перпендикуляра к прямой; 7.1.2.10 знать и применять свойства перпендикулярных прямых; 7.1.2.11 знать определения касательной и секущей к окружности; 7.1.2.12 знать случаи взаимного расположения прямой и окружности, двух окружностей; 7.1.2.13 знать и применять свойства касательной к окружности при решении задач; 7.1.2.14 знать определения окружностей, вписанной в треугольник и описанной около треугольника; 7.1.2.15 знать расположение центров окружностей, вписанной в треугольник и описанной около треугольника; 7.1.2.16 строить угол, равный данному, биссектрису угла, делить отрезок пополам; 7.1.2.17 строить серединный перпендикуляр к отрезку, прямую, перпендикулярную к данной прямой; 7.1.2.18 строить треугольник по заданным элементам</p>	<p>8.1.2.</p>	<p>9.1.2. 9.1.2.1 знать и применять свойства и признаки вписанных и описанных четырёхугольников; 9.1.2.2 знать определение и свойства правильных многоугольников; 9.1.2.3 строить правильные многоугольники; 9.1.2.4 знать и применять связь между радиусами вписанной и описанной окружностей правильного многоугольника; 9.1.2.5 знать и применять формулы, связывающие стороны, периметр, площадь правильного многоугольника и радиусы вписанной и описанной окружностей правильного многоугольника; 9.1.2.6 знать и применять свойства медиан треугольника</p>
3. Метрические соотношения		
<p>7.1.3.</p>	<p>8.1.3</p>	<p>9.1.3.</p>
<p>7.1.3.1 знать и применять неравенство треуголь-</p>	<p>8.1.3.1 знать и применять свойства медиан, биссектрис, высот и серединных перпендикуляров к сторонам треугольника; 8.1.3.2 знать определения синуса, косинуса,</p>	<p>9.1.3.1 находить координаты вектора; 9.1.3.2 находить длину вектора;</p>

ника	<p>тангенса и котангенса углов через отношения сторон в прямоугольном треугольнике;</p> <p>8.1.3.3 доказывать и применять теорему Пифагора;</p> <p>8.1.3.4 знать и применять свойства высоты в прямоугольном треугольнике, опущенной из вершины прямого угла на гипотенузу;</p> <p>8.1.3.5 использовать прямоугольный треугольник для вывода значений синуса, косинуса, тангенса и котангенса углов 30^0, 45^0, 60^0;</p> <p>8.1.3.6 применять значения синуса, косинуса, тангенса и котангенса углов 30^0, 45^0, 60^0 для нахождения элементов прямоугольного треугольника;</p> <p>8.1.3.7 находить стороны и углы прямоугольного треугольника по двум заданным элементам;</p> <p>8.1.3.8 знать определение площади многоугольника и ее свойства;</p> <p>8.1.3.9 знать определения равновеликих и равносторонних фигур;</p> <p>8.1.3.10 знать и применять формулы площади параллелограмма, ромба;</p> <p>8.1.3.11 знать и применять формулы площади треугольника;</p> <p>8.1.3.12 знать и применять формулы площади трапеции;</p> <p>8.1.3.13 вычислять расстояние между двумя точками на плоскости по их координатам;</p> <p>8.1.3.14 находить координаты середины отрезка;</p> <p>8.1.3.15 находить координаты точки, делящей отрезок в заданном отношении;</p> <p>8.1.3.16 знать уравнение окружности с центром в точке (a,b) и радиусом r: $(x - a)^2 + (y - b)^2 = r^2$;</p> <p>8.1.3.17 записывать общее уравнение прямой и уравнение прямой, проходящей через две заданные точки: $ax + by + c = 0, \quad \frac{x - x_1}{x_2 - x_1} = \frac{y - y_1}{y_2 - y_1}$</p> <p>8.1.3.18 знать формулу $\sin^2 \alpha + \cos^2 \alpha = 1$ и применять его при решении задач;</p> <p>8.1.3.19 знать и применять основные тригонометрические тождества;</p> <p>8.1.3.20 знать и применять взаимосвязь между синусом, косинусом, тангенсом и котангенсом углов α и $(90^0 - \alpha)$;</p> <p>8.1.3.21 находить значения $\sin \alpha$, $\cos \alpha$, $tg \alpha$ и $ctg \alpha$ по данному значению</p>	<p>9.1.3.3 выполнять действия над векторами в координатах;</p> <p>9.1.3.4 знать и применять скалярное произведение векторов и его свойства;</p> <p>9.1.3.5 вычислять угол между векторами;</p> <p>9.1.3.6 знать и применять теорему косинусов;</p> <p>9.1.3.7 знать и применять теорему синусов;</p> <p>9.1.3.8 знать и применять формулы площади вписанного треугольника ($S = \frac{abc}{4R}$, где a, b, c – стороны треугольника, R – радиус описанной окружности), площади описанного многоугольника ($S = p \cdot r$, где r – радиус вписанной окружности, p – полупериметр многоугольника);</p> <p>9.1.3.9 знать и применять формулы для нахождения радиуса окружности, используя площади вписанных и описанных треугольников;</p> <p>9.1.3.10 применять теоремы синусов и косинусов для решения треугольников</p>
------	--	--

	одного из них	
4. Векторы и преобразования		
7.1.4.	8.1.4.	9.1.4.
		9.1.4.1 знать определения вектора, коллинеарных векторов, равных векторов, нулевого вектора, единичного вектора и длины вектора; 9.1.4.2 знать и применять правила сложения векторов и умножения вектора на число; 9.1.4.3 применять условие коллинеарности векторов; 9.1.4.4 раскладывать вектор по двум неколлинеарным векторам; 9.1.4.5 знать определение угла между двумя векторами; 9.1.4.6 находить скалярное произведение векторов; 9.1.4.7 знать виды, композиции движений и их свойства; 9.1.4.8 строить образы фигур при симметриях, параллельном переносе, повороте; 9.1.4.9 знать определение и свойства гомотетии; 9.1.4.10 знать определение и свойства подобных фигур; 9.1.4.11 знать и применять признаки подобия треугольников; 9.1.4.12 знать и применять подобие прямоугольных треугольников; 9.1.4.13 знать и применять свойство биссектрисы треугольника; 9.1.4.14 знать формулу зависимости между площадями подобных фигур и коэффициентом подобия; 9.1.4.15 знать симметрии правильных многоугольников;

13. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Геометрия» для 7-9 классов вечерних школ уровня основного среднего образования по обновленному содержанию (очная форма с русским языком обучения).

14. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Долгосрочный план по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «Геометрия» для 7-9 классов вечерних школ уровня основного среднего образования по обновленному содержанию (очная форма с русским языком обучения)

1) 7 класс:

Содержание раздела долгосрочного плана	Цели обучения
1 четверть	
Начальные геометрические сведения	
Основные понятия геометрии. Аксиомы. Теоремы	7.1.1.1 знать основные фигуры планиметрии: точка, прямая; 7.1.1.5 знать определения отрезка, луча, угла, треугольника, полуплоскости; 7.1.1.2 знать и применять аксиомы принадлежности точек и прямых; 7.1.1.3 понимать, чем отличается аксиома от теоремы; выделять условие и заключение теоремы; 7.1.2.1 знать и применять аксиомы расположения точек на прямой и на плоскости (аксиома порядка); 7.1.1.6 знать и применять аксиомы измерения отрезков и углов; 7.1.1.8 знать и применять аксиомы откладывания отрезков и углов; 7.1.1.11 знать аксиому существования треугольника, равного данному;

	7.1.2.2 знать аксиому параллельности прямых
Равенство фигур	7.1.1.7 знать и применять определение и свойства равных фигур
Методы доказательства теорем: прямой метод и метод «от противного»	7.1.1.4 знать методы доказательства теорем: прямой метод и метод «от противного»
Смежные и вертикальные углы, их свойства	7.1.1.9 знать определения смежных и вертикальных углов; 7.1.1.10 знать и применять свойства вертикальных и смежных углов; 7.1.1.31 знать понятие о перпендикуляре
2 четверть	
Треугольники	
Треугольник и его виды	7.1.1.13 различать виды треугольников
Медианы, биссектрисы, высоты и средние линии треугольника	7.1.1.14 знать элементы равностороннего, равнобедренного и прямоугольного треугольников; 7.1.1.12 знать определение медианы, биссектрисы, высоты, серединного перпендикуляра и средней линии треугольника и изображать их
Признаки равенства треугольников	7.1.1.20 знать признаки равенства треугольников; 7.1.1.21 применять признаки равенства треугольников при решении задач на вычисление
Равнобедренный треугольник, его свойства и признаки	7.1.1.22 применять свойства и признаки равнобедренного треугольника; 7.1.1.23 применять свойства равностороннего треугольника при решении задач
3 четверть	
Взаимное расположение прямых	
Параллельные прямые, их признаки и свойства	7.1.2.3 распознавать углы, образованные при пересечении двух прямых секущей; 7.1.2.4 знать признаки параллельности прямых; 7.1.2.5 применять признаки параллельности прямых при решении задач; 7.1.2.6 знать свойства параллельных прямых; 7.1.2.7 применять свойства параллельных прямых при решении задач
Сумма углов треугольника. Внешний угол треугольника	7.1.1.15 знать теорему о сумме внутренних углов треугольника и следствия из неё; 7.1.1.16 применять теорему о сумме внутренних углов треугольника и следствия из неё при решении задач; 7.1.1.17 знать определение внешнего угла треугольника и теорему о внешнем угле треугольника; 7.1.1.18 применять теорему о внешнем угле треугольника
Неравенство треугольника	7.1.1.19 знать соотношение между сторонами и углами треугольника и применять его при решении задач; 7.1.3.1 знать и применять неравенство треугольника
Признаки равенства прямоугольных треугольников. Свойства прямоугольного треугольника	7.1.1.24 знать признаки равенства прямоугольных треугольников; 7.1.1.25 применять признаки равенства прямоугольных треугольников при решении задач; 7.1.1.26 применять свойства прямоугольного треугольника

Перпендикулярные прямые. Перпендикуляр, наклонная и её проекция	7.1.2.8 усвоить понятие перпендикуляра, наклонной и проекции наклонной; 7.1.2.9 знать и применять теорему о единственности перпендикуляра к прямой; 7.1.2.10 знать и применять свойства перпендикулярных прямых
4 четверть	
Окружность. Геометрические построения	
Окружность, круг, их элементы и части. Центральный угол	7.1.1.27 знать определения окружности и круга, их элементов (центр, радиус, диаметр, хорда); 7.1.1.28 знать и применять определение и свойства центрального угла; 7.1.1.29 знать и применять теоремы о перпендикулярности диаметра и хорды; 7.1.1.30 знать определение геометрического места точек
Взаимное расположение прямой и окружности. Взаимное расположение двух окружностей	7.1.2.12 знать случаи взаимного расположения прямой и окружности, двух окружностей
Касательная к окружности. Свойства касательных к окружности	7.1.2.11 знать определения касательной и секущей к окружности; 7.1.2.13 знать и применять свойства касательной к окружности при решении задач
Окружности, описанная около треугольника и вписанная в треугольник	7.1.2.14 знать определения окружностей, вписанной в треугольник и описанной около треугольника; 7.1.2.15 знать расположение центров окружностей, вписанной в треугольник и описанной около треугольника
Задачи на построение	7.1.2.16 строить угол, равный данному, биссектрису угла, делить отрезок пополам; 7.1.2.17 строить серединный перпендикуляр к отрезку, прямую, перпендикулярную к данной прямой; 7.1.2.18 строить треугольник по заданным элементам
Повторение курса геометрии 7 класса	

2) 8 класс:

Содержание раздела долгосрочного плана	Цели обучения
1 четверть	
Повторение курса геометрии 7 класса	
Многоугольники. Исследование четырехугольников	
Многоугольник. Выпуклый многоугольник	8.1.1.1 знать определения многоугольника, выпуклого многоугольника, элементов многоугольника; 8.1.1.2 знать формулы суммы внутренних углов и суммы внешних углов многоугольника
Параллелограмм, ромб, прямоугольник, квадрат, их свойства	8.1.1.3 знать определение параллелограмма; 8.1.1.4 знать и применять свойства параллелограмма; 8.1.1.5 знать и применять признаки параллелограмма; 8.1.1.6 знать определения прямоугольника, ромба, квадрата, их

и признаки	свойства и признаки
Теорема Фалеса. Пропорциональные отрезки	8.1.1.7 знать и применять теорему Фалеса; 8.1.1.8 знать и применять теорему о пропорциональных отрезках;
Трапеция, виды и свойства. Средние линии трапеции и треугольника.	8.1.1.9 знать определение, виды и свойства трапеции; 8.1.1.10 знать и применять свойство средней линии треугольника; 8.1.1.11 знать и применять свойство средней линии трапеции
Замечательные точки треугольника	8.1.3.1 знать и применять свойства медиан, биссектрис, высот и серединных перпендикуляров к сторонам треугольника
2 четверть	
Соотношения между сторонами и углами прямоугольного треугольника	
Тригонометрические функции острого угла в прямоугольном треугольнике. Теорема Пифагора	8.1.3.2 знать определения синуса, косинуса, тангенса и котангенса углов через отношения сторон в прямоугольном треугольнике; 8.1.3.3 доказывать и применять теорему Пифагора; 8.1.3.4 знать и применять свойства высоты в прямоугольном треугольнике, опущенной из вершины прямого угла на гипотенузу
Основные тригонометрические тождества	8.1.3.18 знать формулу $\sin^2 \alpha + \cos^2 \alpha = 1$ и применять его при решении задач; 8.1.3.19 знать и применять основные тригонометрические тождества; 8.1.3.20 знать и применять взаимосвязь между синусом, косинусом, тангенсом и котангенсом углов α и $(90^\circ - \alpha)$; 8.1.3.21 находить значения $\sin \alpha$, $\cos \alpha$, $tg \alpha$ и $ctg \alpha$ по данному значению одного из них;
Решение прямоугольных треугольников	8.1.3.5 использовать прямоугольный треугольник для вывода значений синуса, косинуса, тангенса и котангенса углов 30° , 45° , 60° ; 8.1.3.6 применять значения синуса, косинуса, тангенса и котангенса углов 30° , 45° , 60° для нахождения элементов прямоугольного треугольника; 8.1.3.7 находить стороны и углы прямоугольного треугольника по двум заданным элементам
3 четверть	
Площади	
Площадь фигуры и ее свойства	8.1.3.8 знать определение площади многоугольника и ее свойства; 8.1.3.9 знать определения равновеликих и равносторонних фигур
Площади четырехугольников и треугольников	8.1.3.10 знать и применять формулы площади параллелограмма, ромба; 8.1.3.11 знать и применять формулы площади треугольника; 8.1.3.12 знать и применять формулы площади трапеции
4 четверть	
Прямоугольная система координат на плоскости	
Метод координат на плоскости	8.1.3.13 вычислять расстояние между двумя точками на плоскости по их координатам; 8.1.3.14 находить координаты середины отрезка; 8.1.3.15 находить координаты точки, делящей отрезок в заданном отношении; 8.1.3.16 знать уравнение окружности с центром в точке (a,b) и радиусом r : $(x - a)^2 + (y - b)^2 = r^2$; 8.1.3.17 записывать общее уравнение прямой и уравнение прямой,

	проходящей через две заданные точки: $ax + by + c = 0, \quad \frac{x - x_1}{x_2 - x_1} = \frac{y - y_1}{y_2 - y_1}$
Повторение курса геометрии 8 класса	
3) 9 класс:	
Содержание раздела долгосрочного плана	Цели обучения
1 четверть	
Повторение курса геометрии 8 класса	
Векторы на плоскости	
Вектор. Действия над векторами. Коллинеарные и неколлинеарные векторы	9.1.4.1 знать определения вектора, коллинеарных векторов, равных векторов, нулевого вектора, единичного вектора и длины вектора; 9.1.4.2 знать и применять правила сложения векторов и умножения вектора на число; 9.1.4.3 применять условие коллинеарности векторов; 9.1.4.4 раскладывать вектор по двум неколлинеарным векторам; 9.1.4.5 знать определение угла между двумя векторами; 9.1.4.6 находить скалярное произведение векторов;
Координаты вектора. Действия над векторами, записанными в координатной форме	9.1.3.1 находить координаты вектора; 9.1.3.2 находить длину вектора; 9.1.3.3 выполнять действия над векторами в координатах; 9.1.3.4 знать и применять скалярное произведение векторов и его свойства; 9.1.3.5 вычислять угол между векторами
2 четверть	
Преобразования плоскости	
Движение и его свойства	9.1.4.7 знать виды, композиции движений и их свойства; 9.1.4.8 строить образы фигур при симметриях, параллельном переносе, повороте;
Гомотетия и ее свойства	9.1.4.9 знать определение и свойства гомотетии;
Подобные фигуры и их свойства. Признаки подобия треугольников	9.1.4.10 знать определение и свойства подобных фигур; 9.1.4.11 знать и применять признаки подобия треугольников; 9.1.4.12 знать и применять подобие прямоугольных треугольников; 9.1.4.13 знать и применять свойство биссектрисы треугольника; 9.1.4.14 знать формулу зависимости между площадями подобных фигур и коэффициентом подобия
3 четверть	
Решение треугольников	
Решение треугольников	9.1.3.6 знать и применять теорему косинусов; 9.1.3.7 знать и применять теорему синусов; 9.1.3.8 знать и применять формулы площади вписанного треугольника ($S = \frac{abc}{4R}$, где a, b, c - стороны треугольника, R - радиус описанной окружности), площади описанного многоугольника ($S = p \cdot r$, где r - радиус вписанной окружности, p - полупериметр многоугольника); 9.1.3.9 знать и применять формулы для нахождения радиуса окружности, используя площади вписанных и описанных треугольников; 9.1.3.10 применять теоремы синусов и косинусов для решения треугольников

4 четверть	
Окружность. Многоугольники	
Окружность и круг. Длина дуги. Площади круга, сектора и сегмента	9.1.1.1 знать и применять формулу длины дуги; 9.1.1.2 знать и применять формулу площади сектора, сегмента; 9.1.1.3 знать определение вписанного угла и его свойства; 9.1.1.4 знать и применять теоремы о пропорциональности отрезков в круге
Правильные многоугольники, их свойства и симметрии	9.1.2.1 знать и применять свойства и признаки вписанных и описанных четырёхугольников; 9.1.2.2 знать определение и свойства правильных многоугольников; 9.1.2.3 строить правильные многоугольники; 9.1.2.4 знать и применять связь между радиусами вписанной и описанной окружностей правильного многоугольника; 9.1.2.5 знать и применять формулы, связывающие стороны, периметр, площадь правильного многоугольника и радиусы вписанной и описанной окружностей правильного многоугольника; 9.1.2.6 знать и применять свойства медиан треугольника; 9.1.4.15 знать симметрии правильных многоугольников
Повторение курса геометрия 7-9 классов	

*7) Типовая учебная программа по учебному предмету «Информатика»
для 7-9 классов вечерней школы уровня основного среднего образования по
обновленному содержанию для вечерней школы (очная форма обучения)*

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Целью изучения учебного предмета «Информатика» является обеспечение обучающихся базовыми знаниями, умениями и навыками работы с современными информационными технологиями для их эффективного использования.

3. Основные задачи:

1) формирование у обучающихся понимания роли информационных процессов в обществе, технических возможностей и перспектив использования информационных технологий в различных сферах человеческой деятельности;

2) развитие умений эффективно использовать информационные технологии в повседневной жизни, в учебе и дальнейшей трудовой деятельности;

3) усвоение обучающимися базовых принципов работы компьютеров для анализа системы, разработки решения, формирования программного приложения и оценки своей продукции;

4) развитие умения решать разнообразные задачи посредством анализа, абстракций, моделирования и программирования;

5) развитие у обучающихся логического, алгоритмического, а также вычислительного мышления, включающего способность к обобщению и аналогии, разложению задачи на составные части и выделению общих

закономерностей, нахождению эффективных и рациональных способов решения поставленных задач;

б) формирование у обучающихся информационной культуры – соблюдение общепринятых правил, учет интересов личности и всего казахстанского общества;

7) обогащение понятийного аппарата по предмету и овладение обучающимися академическим языком.

Глава 2. Организация содержания предмета «Информатика»

4. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Информатика» составляет:

1) в 7 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году;

2) в 8 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году;

3) в 9 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году.

5. Содержание учебного предмета организовано по разделам обучения. Разделы разбиты на подразделы, которые отражают цели обучения по классам в виде ожидаемых результатов: навыка или умения, знания или понимания.

6. Базовое содержание учебного предмета включает 4 раздела: компьютерные системы; информационные процессы; компьютерное мышление; здоровье и безопасность.

7. Раздел 1. «Компьютерные системы» включает следующие подразделы: устройства компьютера; программное обеспечение; компьютерные сети.

8. Раздел 2. «Информационные процессы» включает следующие подразделы: представление и измерение информации; создание и преобразование информационных объектов.

9. Раздел 3. «Компьютерное мышление» включает следующие подразделы: моделирование; алгоритмы; программирование.

10. Раздел 4. «Здоровье и безопасность» включает следующие подразделы: эргономика; информационная и онлайн безопасность.

11. Базовое содержание учебного предмета информатика для 7 класса:

1) «Измерение информации и компьютерная память». Единицы измерения информации, перевод из одних единиц измерения информации в другие. Виды памяти компьютера (оперативное запоминающее устройство, постоянное запоминающее устройство, внешняя память, кеш-память). Сжатие информации, программы-архиваторы. Создание и распаковка архивов;

2) «Сети и безопасность». Назначение, классификация компьютерных сетей (по масштабу, по топологии, по принадлежности). Защита информации от вредоносных программ;

3) «Решение задач с помощью электронных таблиц». Создание, редактирование и форматирование таблиц в текстовом процессоре. Электронные таблицы, основные понятия электронных таблиц. Ввод, редактирование и форматирование данных, маркер заполнения. Типы данных. Ввод формул. Создание диаграмм;

4) «Программирование решений (один из: C/C++, Python, Delphi, Lazarus)». Система программирования. Язык программирования. Типы данных.

Интерфейс проекта. Программирование линейных алгоритмов. Программирование разветвляющихся алгоритмов, вложенных и составных условий;

5) «Моделирование объектов и событий». 3D-редакторы; трехмерные модели объектов. Трехмерные модели событий. Создание и редактирование трехмерных объектов и событий.

12. Базовое содержание учебного предмета информатика для 8 класса:

1) «Технические характеристики компьютера и сетей». Алфавитный подход к оценке количества информации. Основные характеристики процессора. Пропускная способность компьютерной сети;

2) «Здоровье и безопасность». Влияние электронных устройств на организм человека, способы защиты от негативного влияния электронных устройств. Безопасность пользователя в сети: мошенничество, агрессия в интернете;

3) «Обработка информации в электронных таблицах». Форматы данных в электронных таблицах. Использование встроенных функций: математические (сумма, произведение, степень), статистические (еслиминимальный, максимальный, среднее значение, счет), логические (если);

4) «Интегрированные среды разработки программ (один из: C/C++, Python, Delphi, Lazarus)». Классификация программного обеспечения по назначению. Компоненты интегрированной среды разработки приложений. Оператор выбора. Трассировка алгоритма;

5) «Решение задач в интегрированной среде разработки». Моделирование решений прикладных задач в интегрированной среде разработки.

13. Базовое содержание учебного предмета информатика для 9 класса:

1) «Работа с информацией». Эргономика (оценка времени работы за компьютером). Свойства информации. Совместная работа с документами с использованием облачных технологий. Этические и правовые нормы работы в сети;

2) «Конфигурация компьютера». Выбор конфигурации компьютера (аппаратного и программного обеспечения) в зависимости от его назначения;

3) «Базы данных». База данных, поле, запись. Создание базы данных в электронных таблицах. Поиск, сортировка и фильтрация данных;

4) «Моделирование процессов в электронных таблицах». Разработка модели и ее исследование (базы данных в электронной таблице). Решение задачи различными способами с определением наиболее эффективного способа ее решения. Исследование моделей процессов (физических, биологических, экономических) в электронных таблицах.

Глава 3. Система целей обучения

14. Цели обучения расписаны по разделам для каждого класса.

15. Цели обучения в программе представлены кодировкой. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел программы, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 7.2.1.4 «7» – класс, «2.1» – раздел и подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

16. Обучающиеся должны:

1 раздел. Компьютерные системы		
7 класс	8 класс	9 класс
1.1 Устройства компьютера		
7.1.1.1 описывать назначение видов памяти компьютера (оперативные запоминающие устройства, постоянные запоминающие устройства, внешние запоминающие устройства, кеш-память)	8.1.1.1 объяснять на элементарном уровне функции процессора и его основные характеристики	9.1.1.1 выбирать конфигурацию компьютера в зависимости от его назначения
1.2 Программное обеспечение		
7.1.2.1 различать понятия «система программирования» и «языки программирования»;	8.1.2.1 различать системное, прикладное программное обеспечение и системы программирования	9.1.2.1 выбирать программное обеспечение в зависимости от потребности пользователя
7.1.2.2 создавать и распаковывать архивы различных форматов;		
1.3 Компьютерные сети		
7.1.3.1 классифицировать компьютерные сети	8.1.3.1 определять пропускную способность сети	9.1.3.1 осуществлять совместную работу с документами с использованием облачных технологий
2 раздел. Информационные процессы		
7 класс	7 класс	7 класс
2.1 Представление и измерение информации		
7.2.1.1 называть единицы измерения информации;	8.2.1.1 применять алфавитный подход при определении количества информации	9.2.1.1 определять свойства информации (актуальность, точность, достоверность, ценность)
7.2.1.2 осуществлять перевод из одних единиц измерения информации в другие		
2.2 Создание и преобразование информационных объектов		
7.2.2.1 форматировать элементы таблицы в текстовом процессоре;	8.2.2.1 использовать различные форматы данных для решения задач в электронных таблицах;	9.2.2.1 объяснять термины базы данных, запись, поле;
7.2.2.2 форматировать элементы электронной таблицы;	8.2.2.2 использовать встроенные функции для решения задач с применением электронных таблиц;	9.2.2.2 создавать базу данных в электронной таблице;
7.2.2.3 создавать диаграммы в электронной таблице;		9.2.2.3 осуществлять поиск, сортировку и фильтрацию данных
3 раздел. Компьютерное мышление		
7 класс	7 класс	7 класс
3.1 Моделирование		
7.3.1.1 создавать модели объектов и событий в 3D редакторах	8.3.1.1 создавать модели задач в интегрированной среде разработки программ	9.3.1.1 разрабатывать и исследовать модели процессов (физических, биологических, экономических) в электронных таблицах
3.2 Алгоритмы		

7.3.2.1 записывать алгоритм на языке программирования	8.3.2.1 осуществлять трассировку алгоритма	9.3.2.1 решать задачу различными способами, описывать каждый из них и выбирать наиболее эффективный; 9.3.2.2 оценивать решение поставленной задачи
3.3 Программирование		
7.3.3.1 классифицировать типы данных; 7.3.3.2 записывать линейные и разветвляющиеся алгоритмы в интегрированной среде разработки программ (C/C++, Python, Delphi, Lazarus)	8.3.3.1 использовать операторы выбора и циклов в интегрированной среде разработки программ (C/C++, Python, Delphi, Lazarus); 8.3.3.2 знать и использовать компоненты интегрированной среды разработки программ (C/C++, Python, Delphi, Lazarus)	9.3.3.1 составлять программы в интегрированной среде разработки с использованием одномерных массивов (C/C++, Python, Delphi, Lazarus)
4 раздел. Здоровье и безопасность		
7 класс	7 класс	7 класс
4.1 Эргономика		
7.4.1.1 выполнять требования к созданию интерфейса разрабатываемого проекта	8.4.1.1 приводить примеры влияния различных электронных устройств на организм человека и эффективно использовать методы защиты	9.4.1.1 критически оценивать риски, связанные с продолжительным использованием компьютеров
4.2 Информационная безопасность		
7.4.2.1 защищать компьютер от вредоносных программ	8.4.2.1 соблюдать правила обеспечения безопасности пользователя в сети (мошенничество и агрессия в интернете)	9.4.2.1 рассуждать о последствиях нарушения этических и правовых норм в сети

17. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Информатика» для 7-9 классов вечерней школы уровня основного среднего образования по обновленному содержанию (очная форма с русским языком обучения).

18. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Долгосрочный план по реализации типовой учебной программы по учебному предмету «Информатика» для 7-9 классов вечерней школы уровня основного среднего образования по обновленному содержанию (очная форма с русским языком обучения)

1) 7 класс

1 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Измерение информации и компьютерная память	
Содержание раздела долгосрочного плана	Цели обучения
Единицы измерения	7.2.1.1 называть единицы измерения информации;

информации	7.2.1.2 осуществлять перевод из одних единиц измерения информации в другие
Компьютерная память	7.1.1.1 описывать назначение видов памяти компьютера (оперативные запоминающие устройства, постоянные запоминающие устройства, внешние запоминающие устройства, кеш-память)
Размеры файлов	7.1.2.2 создавать и распаковывать архивы различных форматов
Раздел долгосрочного плана: Сети и безопасность	
Компьютерные сети и их классификация	7.1.3.1 классифицировать компьютерные сети
Антивирусная безопасность	7.4.2.1 защищать компьютер от вредоносных программ
2 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Решение задач с помощью электронных таблиц	
Таблицы в текстовом процессоре	7.2.2.1 форматировать элементы таблицы в текстовом процессоре
Форматирование элементов электронных таблиц	7.2.2.2 форматировать элементы электронной таблицы
Форматы данных	7.3.3.1 классифицировать типы данных
Графическое представление табличных данных	7.2.2.3 создавать диаграммы в электронной таблице
Моделирование процессов в электронных таблицах	7.2.2.2 форматировать элементы электронной таблицы; 7.3.3.1 классифицировать типы данных; 7.2.2.3 создавать диаграммы в электронной таблице
3 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Программирование решений	
Языки программирования	7.1.2.1 различать понятия «система программирования» и «языки программирования»
Системы программирования	7.1.2.1 различать понятия «система программирования» и «языки программирования»
Типы данных	7.3.3.1 классифицировать типы данных
Программирование линейных алгоритмов	7.3.2.1 записывать алгоритм на языке программирования; 7.3.3.2 записывать линейные и разветвляющиеся алгоритмы в интегрированной среде разработки программ (C/C++, Python, Delphi, Lazarus, Pascal ABC)
Программирование алгоритмов ветвления	7.3.2.1 записывать алгоритм на языке программирования; 7.3.3.2 записывать линейные и разветвляющиеся алгоритмы в интегрированной среде разработки программ (C/C++, Python, Delphi, Lazarus, Pascal ABC)
Программирование вложенных условий	7.3.2.1 записывать алгоритм на языке программирования; 7.3.3.2 записывать линейные и разветвляющиеся алгоритмы в интегрированной среде разработки программ (C/C++, Python, Delphi, Lazarus, Pascal ABC)
Программирование составных условий	7.3.2.1 записывать алгоритм на языке программирования; 7.3.3.2 записывать линейные и разветвляющиеся алгоритмы в интегрированной среде разработки программ (C/C++, Python, Delphi, Lazarus)
4 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Моделирование объектов и событий	
Трехмерные модели	7.3.1.1 создавать модели объектов и событий в 3D редакторах
Объекты, встроенные в	7.3.1.1 создавать модели объектов и событий в 3D редакторах

редактор	
Трёхмерные модели объектов	7.3.1.1 создавать модели объектов и событий в 3D редакторах
Трёхмерные модели событий	7.3.1.1 создавать модели объектов и событий в 3D редакторах

2) 8 класс:

1 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Технические характеристики компьютера и сетей	
Содержание раздела долгосрочного плана	Цели обучения
Измерение информации	8.2.1.1 применять алфавитный подход при определении количества информации
Процессор и его характеристики	8.1.1.1 объяснять на элементарном уровне функции процессора и его основные характеристики
Компьютерные сети	8.1.3.1 определять пропускную способность сети
Раздел долгосрочного плана: Здоровье и безопасность	
Негативные аспекты использования компьютера	8.4.1.1 приводить примеры влияния различных электронных устройств на организм человека и эффективно использовать методы защиты
Безопасность в сети	8.4.2.1 соблюдать правила обеспечения безопасности пользователя в сети (мошенничество и агрессия в интернете)
2 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Обработка информации в электронных таблицах	
Статистические данные	8.2.2.2 использовать встроенные функции для решения задач с применением электронных таблиц; 8.2.2.1 использовать различные форматы данных для решения задач в электронных таблицах
Встроенные функции	8.2.2.2 использовать встроенные функции для решения задач с применением электронных таблиц
Анализ данных на основе имеющейся информации	8.2.2.2 использовать встроенные функции для решения задач с применением электронных таблиц
Решение прикладных задач	8.2.2.2 использовать встроенные функции для решения задач с применением электронных таблиц; 8.2.2.1 использовать различные типы и форматы данных для решения задач в электронных таблицах;
3 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Интегрированные среды разработки программ	
Классификация программного обеспечения	8.1.2.1 различать системное, прикладное программное обеспечение и системы программирования
Компоненты интегрированной среды разработки программ	8.3.3.2 знать компоненты интегрированной среды разработки программ (C/C++, Python, Delphi, Lazarus)
Оператор выбора	8.3.3.1 использовать операторы выбора в интегрированной среде разработки программ (C/C++, Python, Delphi, Lazarus)
Трассировка алгоритма	8.3.2.1 осуществлять трассировку алгоритма
4 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Решение задач в интегрированной среде разработки	
Разработка алгоритма	8.3.1.1 создавать модели задач в интегрированной среде разработки программ

	8.3.2.1 осуществлять трассировку алгоритма
Программирование алгоритма	8.3.1.1 создавать модели задач в интегрированной среде разработки программ 8.3.3.2 знать и использовать компоненты интегрированной среды разработки программ (C/C++, Python, Delphi, Lazarus); 8.3.3.1 использовать операторы выбора и циклов в интегрированной среде разработки программ (C/C++, Python, Delphi, Lazarus)
Тестирование программы	8.3.1.1 создавать модели задач в интегрированной среде разработки программ 8.3.2.1 осуществлять трассировку алгоритма

3) 9 класс:

1 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Работа с информацией	
Содержание раздела долгосрочного плана	Цели обучения
Свойства информации	9.2.1.1 определять свойства информации (актуальность, точность, достоверность, ценность); 9.4.1.1 критически оценивать риски, связанные с продолжительным использованием компьютеров
Совместная работа с документами	9.1.3.1 осуществлять совместную работу с документами с использованием облачных технологий
Сетевой этикет	9.4.2.1 рассуждать о последствиях нарушения этических и правовых норм в сети
Раздел долгосрочного плана: Выбираем компьютер	
2 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Базы данных	
Базы данных	9.2.2.1 объяснять термины «базы данных, запись, поле»
Создание базы данных в электронных таблицах	9.2.2.2 создавать базу данных в электронной таблице
Работа с базой данных	9.2.2.2 создавать базу данных в электронной таблице;
3 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Программирование циклов	
Цикл с параметром	9.3.3.1 составлять программы в интегрированной среде разработки с использованием одномерных массивов (C/C++, Python, Delphi, Lazarus)
Цикл с предусловием	9.3.3.1 составлять программы в интегрированной среде разработки с использованием одномерных массивов (C/C++, Python, Delphi, Lazarus)
Цикл с постусловием	9.3.3.1 составлять программы в интегрированной среде разработки с использованием одномерных массивов (C/C++, Python, Delphi, Lazarus)
4 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Моделирование процессов в электронных таблицах	
Выявление и анализ проблемы	9.3.1.1 разрабатывать и исследовать модели процессов (физических, биологических, экономических) в электронных таблицах
Разработка решения	9.3.1.1 разрабатывать и исследовать модели процессов (физических, биологических, экономических) в электронных таблицах;

	<p>9.2.2.2 создавать базу данных в электронной таблице;</p> <p>9.2.2.3 осуществлять поиск, сортировку и фильтрацию данных;</p> <p>9.3.2.1 решать задачу различными способами, описывать каждый из них и выбирать наиболее эффективный;</p> <p>9.3.2.2 оценивать решение поставленной задачи;</p> <p>9.1.3.1 осуществлять совместную работу с документами с использованием облачных технологий</p>
Защита проекта	<p>9.1.3.1 осуществлять совместную работу с документами с использованием облачных технологий;</p> <p>9.4.1.1 критически оценивать риски, связанные с продолжительным использованием компьютеров</p>

8) *Типовая учебная программа по учебному предмету «Физика» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию (с русским языком обучения) для вечерней школы (очная форма обучения)*

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Целью изучения курса физики 7–9 классов является формирование у обучающихся основ научного мировоззрения, целостного восприятия естественнонаучной картины мира, способности наблюдать, анализировать и фиксировать явления природы для решения жизненно важных практических задач.

3. В соответствии с целью основными задачами изучения учебного предмета являются:

1) освоение обучающимися знаний о фундаментальных физических законах и принципах, лежащих в основе современной физической картины мира, методах научного познания природы;

2) развитие у обучающихся интеллектуальной, информационной, коммуникативной и рефлексивной культуры, навыков выполнения физического эксперимента и исследования;

3) воспитание ответственного отношения к учебной и исследовательской деятельности;

4) использование полученных навыков для рационального природопользования и защиты окружающей среды, обеспечения безопасности жизнедеятельности человека и общества.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «Физика»

4. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Физика» составляет в 7-9 классе – 1,5 часа в неделю, 51 час в учебном году;

5. Содержание учебного предмета включает 8 разделов: Физические величины и измерение; Механика; Тепловая физика; Электричество и магнетизм; Геометрическая оптика; Элементы квантовой физики; Основы астрономии; Современная физическая картина мира.

6. Раздел «Физические величины и измерение» включает следующие

подразделы: Физика – наука о природе; Физические величины; Физические измерения. Раздел «Механика» включает следующие подразделы: Основы кинематики; Основы динамики; Законы сохранения; Статика; Колебания и волны. Раздел «Тепловая физика» включает следующие подразделы: Основы молекулярно-кинетической теории; Основы термодинамики. Раздел «Электричество и магнетизм» состоит из следующих подразделов: Основы электростатики; Электрический ток; Магнитное поле; Электромагнитные колебания и волны. Раздел «Геометрическая оптика» включает следующий подраздел: Законы геометрической оптики. Раздел «Элементы квантовой физики» состоит из следующих подразделов: Строение атома и атомного ядра; Радиоактивность; Элементарные частицы. Раздел «Основы астрономии» включает следующие подразделы: Земля и Космос; Элементы астрофизики. Раздел «Современная физическая картина мира» состоит из подраздела «Мировоззренческое значение физики».

7. Базовое содержание учебного предмета «Физика» 7 класса: «Физика – наука о природе». Физика – наука о природе; научные методы изучения природы.

1) «Физические величины и измерения». Международная система единиц; скалярные и векторные физические величины; точность измерений и вычислений; запись больших и малых чисел. Лабораторная работа № 1: определение размеров малых тел; Лабораторная работа № 2: измерение физических величин.

2) «Механическое движение». Механическое движение и его характеристики; система отсчета; относительность механического движения; прямолинейное равномерное и неравномерное движение; расчет скорости и средней скорости; графическое представление различных видов механического движения.

3) «Плотность». Масса и измерение массы тел; измерение объема тел правильной и неправильной формы; плотность вещества и единицы измерения плотности; расчет плотности. Лабораторная работа № 3: определение плотности жидкостей и твердых тел.

4) «Взаимодействие тел». Явление инерции; сила; явление тяготения и сила тяжести; вес; деформация; сила упругости, закон Гука; сила трения; учет трения в технике; сложение сил, действующих на тело вдоль одной прямой. Лабораторная работа № 4: изучение упругих деформаций. Лабораторная работа № 5: исследование силы трения скольжения.

5) «Давление твердых тел, жидкостей и газов». Молекулярное строение твердых тел, жидкостей и газов; давление твердых тел; давление в жидкостях и газах, закон Паскаля; сообщающиеся сосуды; гидравлическая машина; атмосферное давление, измерение атмосферного давления; манометры, насосы; выталкивающая сила. Лабораторная работа № 6: изучение закона Архимеда; Лабораторная работа № 7: определение условия плавания.

6) «Работа и мощность». Механическая работа; мощность.

7) «Энергия». Кинетическая энергия; потенциальная энергия;

превращение и сохранение энергии.

8) «Простые механизмы». Простые механизмы; центр масс тел; условие равновесия рычага; коэффициент полезного действия. Лабораторная работа № 8: нахождение центра масс плоской фигуры. Лабораторная работа № 9: определение условия равновесия рычага. Лабораторная работа № 10: определение коэффициента полезного действия наклонной плоскости.

9) «Космос и Земля». Наука о небесных телах; Солнечная система; основы календаря (сутки, месяц, год).

15. Базовое содержание учебного предмета «Физика» 8 класса:

1) «Тепловые явления». Тепловое движение, броуновское движение, диффузия; температура, способы ее измерения, температурные шкалы; внутренняя энергия, способы изменения внутренней энергии; теплопроводность, конвекция, излучение; теплопередача в природе и технике; количество теплоты, удельная теплоемкость вещества; энергия топлива, удельная теплота сгорания топлива; закон сохранения и превращения энергии в тепловых процессах. Лабораторная работа № 1: сравнение количеств теплоты при смешивании воды разной температуры.

2) «Агрегатные состояния вещества». Плавление и кристаллизация твердых тел, температура плавления, удельная теплота плавления; парообразование и конденсация; ненасыщенные и насыщенные пары; кипение, удельная теплота парообразования; зависимость температуры кипения от внешнего давления. Лабораторная работа № 2: определение удельной теплоты плавления льда.

3) «Основы термодинамики». Первый закон термодинамики, работа газа и пара; необратимость тепловых процессов, второй закон термодинамики; тепловые двигатели; коэффициент полезного действия теплового двигателя; экологические проблемы использования тепловых машин.

4) «Основы электростатики». Электрический заряд, электризация тел; проводники и диэлектрики; закон сохранения электрического заряда; взаимодействие неподвижных зарядов; закон Кулона, элементарный электрический заряд; электрическое поле, напряженность электрического поля; потенциал и разность потенциалов электрического поля, конденсатор.

5) «Постоянный электрический ток». Электрический ток, источники электрического тока; электрическая цепь и ее составные части, сила тока, напряжение; закон Ома для участка цепи; электрическое сопротивление проводника; удельное сопротивление проводника, реостат; последовательное и параллельное соединение проводников; работа и мощность электрического тока; тепловое действие электрического тока, закон Джоуля-Ленца; зависимость электрического сопротивления металлов от температуры, сверхпроводимость; электронагревательные приборы, лампа накаливания, короткое замыкание, плавкие предохранители; химическое действие электрического тока (закон Фарадея). Лабораторная работа № 3: сборка электрической цепи и измерение силы тока и напряжения на различных ее участках. Лабораторная работа № 4: исследование зависимости силы тока от

напряжения на участке цепи. Лабораторная работа № 5: изучение последовательного и параллельного соединения проводников. Лабораторная работа № 6: измерение работы и мощности электрического тока.

6) «Электромагнитные явления». Постоянные магниты, магнитное поле; магнитное поле прямого тока; магнитное поле катушки с током; электромагниты и их применение; действие магнитного поля на проводник с током, электродвигатель, электроизмерительные приборы; электромагнитная индукция, генератор. Лабораторная работа № 7: изучение свойств постоянного магнита и получение изображений магнитных полей. Лабораторная работа № 8: сборка электромагнита и изучение его действия.

7) «Световые явления». Закон прямолинейного распространения света; отражение света, законы отражения, плоские зеркала; сферические зеркала, построение изображения в сферическом зеркале; преломление света, закон преломления света, полное внутреннее отражение; линзы, оптическая сила линзы, формула тонкой линзы; построение изображений в линзах; глаз как оптическая система, дефекты зрения и способы их исправления; оптические приборы. Лабораторная работа № 9: определение показателя преломления стекла. Лабораторная работа № 10: определение фокусного расстояния тонкой линзы.

16. Базовое содержание учебного предмета 9 класса:

1) «Основы кинематики». Механическое движение; векторы и действия над ними, проекция вектора на координатные оси; прямолинейное равнопеременное движение, ускорение; скорость и перемещение при прямолинейном равноускоренном движении; свободное падение тел, ускорение свободного падения; криволинейное движение, равномерное движение материальной точки по окружности; линейная и угловая скорости; центростремительное ускорение. Лабораторная работа № 1: определение ускорения тела при равноускоренном движении. Лабораторная работа № 2: изучение движения тела, брошенного горизонтально.

2) «Основы астрономии». Звездное небо; небесная сфера, системы небесных координат; видимое движение светил на различных географических широтах, местное, поясное и всемирное время; законы движения планет Солнечной системы; определение расстояний в астрономии методом параллакса.

3) «Основы динамики». Первый закон Ньютона, инерциальные системы отсчета; силы в механике; второй закон Ньютона, масса; третий закон Ньютона; закон Всемирного тяготения; вес тела, невесомость; движение тела под действием силы тяжести; движение искусственных спутников Земли.

4) «Законы сохранения». Импульс тела и импульс силы; закон сохранения импульса; реактивное движение; механическая работа и энергия; закон сохранения и превращения энергии.

5) «Колебания и волны». Колебательное движение; превращение энергии при колебаниях; уравнение колебательного движения; колебания математического и пружинного маятников; свободные и вынужденные

колебания, резонанс; свободные электромагнитные колебания; волновое движение; звук, характеристики звука, акустический резонанс, эхо; электромагнитные волны; шкала электромагнитных волн. Лабораторная работа № 3: определение ускорения свободного падения с использованием математического маятника. Лабораторная работа № 4: определение скорости распространения поверхностных волн.

6) «Строение атома, атомные явления». Тепловое излучение; гипотеза Планка о световых квантах; явление фотоэффекта; рентгеновское излучение; радиоактивность; природа радиоактивных излучений; опыт Резерфорда, строение атома.

7) «Атомное ядро». Ядерное взаимодействие, ядерные силы; дефект масс, энергия связи атомных ядер; ядерные реакции, закон радиоактивного распада; деление тяжелых ядер, цепная ядерная реакция; ядерный реактор; термоядерные реакции; радиоизотопы, защита от радиации; элементарные частицы.

8) «Современная физическая картина мира». Мировоззренческое значение физики и астрономии; экологическая культура.

Глава 3. Система целей обучения.

17. Цели обучения в программе содержат кодировку. Первое число кода обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел программы, четвертое число показывает нумерацию учебной цели в данном подразделе. Например, в кодировке 7.2.1.4 «7» – класс, «2.1» – раздел и подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

18. Обучающиеся должны:

7 класс	8 класс	9 класс
1.1 Физика – наука о природе		
7.1.1.1-приводить примеры физических явлений; различать научные методы изучения природы		
1.2 Физические величины		
7.1.2.1-соотносить физические величины с их единицами измерения по Международной системе единиц		
7.1.2.2-различать скалярные и векторные физические величины и приводить примеры		
7 класс	8 класс	9 класс
1.3 Физические измерения		
7.1.3.1-измерять длину, объем тела, температуру и время, записывать результаты измерений с учетом погрешности	8.1.3.1-собирать, анализировать экспериментально полученные данные и записывать их с учетом погрешностей	9.1.3.1-объяснять полученные результаты и делать выводы
7.1.3.2-определять размер малых тел методом рядов	8.1.3.2-определять факторы, влияющие на проведение эксперимента	9.1.3.2-анализировать факторы, влияющие на результат эксперимента, и предлагать методы улучшения эксперимента

7.1.3.3-знать и соблюдать технику безопасности в кабинете физики	8.1.3.3-знать и соблюдать технику безопасности в кабинете физики	9.1.3.3-знать и соблюдать технику безопасности в кабинете физики
2.1 Основы кинематики		
7 класс	8 класс	9 класс
7.2.1.1-объяснять смысл понятий: материальная точка, система отсчета, относительность механического движения; траектория, путь, перемещение, приводить примеры относительности механического движения		9.2.1.1-объяснять физический смысл понятий: материальная точка, система отсчета, относительность механического движения; применять теоремы сложения скоростей и перемещений
7.2.1.2- различать прямолинейное равномерное и неравномерное движение		9.2.1.2-производить сложение, вычитание векторов, умножение вектора на скаляр, находить проекцию вектора на координатную ось, раскладывать вектор на составляющие
7.2.1.3- вычислять скорость и среднюю скорость движения тел		9.2.1.3- находить перемещение, скорость и ускорение из графиков зависимости этих величин от времени
7.2.1.4- строить график зависимости s от t , применяя обозначение единиц измерения на координатных осях графиков и в таблицах		9.2.1.4- применять формулы скорости и ускорения при равнопеременном прямолинейном движении в решении задач, применять уравнения координаты и перемещения при равнопеременном прямолинейном движении в решении задач
7.2.1.5 определять по графику зависимости перемещения от времени, когда тело: (1) находится в состоянии покоя, (2) движется с постоянной скоростью		9.2.1.5- экспериментально определять ускорение тела при равноускоренном движении, строить и объяснять графики зависимости перемещения и скорости от времени при равноускоренном движении
7.2.1.6- находить скорость тела по графику зависимости перемещения от времени при равномерном движении		9.2.1.6- использовать кинематические уравнения равнопеременного движения для описания свободного падения
		9.2.1.7- описывать движение тела, брошенного горизонтально, используя кинематические уравнения равнопеременного и равномерного движения,
		9.2.1.8- определять скорость движения тела, брошенного горизонтально, строить траекторию движения тела, брошенного горизонтально
		9.2.1.9- описывать равномерное движение тела по окружности, используя понятия линейных и угловых величин, применять формулу взаимосвязи линейной и угловой скорости при решении задач
		9.2.1.10 применять формулы центростремительного ускорения при решении задач
2.2 Основы динамики		
7-сынып	8-сынып	9-сынып
7.2.2.1-объяснять явление инерции и приводить примеры		9.2.2.1-объяснять смысл понятий: инерция, инертность, инерциальная система отсчета,

		формулировать первый закон Ньютона и применять при решении задач
7.2.2.2-приводить примеры действия сил из повседневной жизни		9.2.2.2- объяснять природу силы тяжести, силы упругости, силы трения
7.2.2.3-различать и приводить примеры пластичных и упругих деформаций		9.2.2.3- формулировать второй закон Ньютона и применять при решении задач
7.2.2.4-определять коэффициент жесткости по графику зависимости силы упругости от удлинения		9.2.2.4-формулировать третий закон Ньютона и применять при решении задач
7.2.2.5- рассчитывать силу упругости по формуле закона Гука		9.2.2.5 - формулировать закон Всемирного тяготения и применять его при решении задач
7.2.2.6-описывать трение при скольжении, качении, покое, приводить примеры полезного и вредного проявления силы трения		9.2.2.6- определять вес тела, движущегося с ускорением, объяснять состояние невесомости
7.2.2.7- изображать силы графически в заданном масштабе, графически находить равнодействующую сил, действующих на тело и направленных вдоль одной прямой		9.2.2.7- сравнивать особенности орбит космических аппаратов, применять формулу первой космической скорости при решении задач
7.2.2.8- различать масса, вес и силу тяжести		9.2.2.8-рассчитывать параметры движения тела в поле тяготения;
7.2.2.9- измерять массу тела с использованием электронных, пружинных и рычажных весов		
7.2.2.10- использовать измерительный цилиндр (мензурка) для измерения объема жидкости или твердого тела различной формы		
7.2.2.11- объяснять физический смысл плотности		
7.2.2.12- экспериментально определять плотности жидкостей и твердых тел ,применять формулу плотности при решении задач		
2.3Законы сохранения		
7.2.3.1-объяснять физический смысл механической работы		9.2.3.1-различать понятия «импульс тела» и «импульс силы»
7.2.3.2-различать два вида механической энергии		9.2.3.2-формулировать закон сохранения импульса и применять при его решении задач
7.2.3.3-применять формулу кинетической энергии при		9.2.3.3-приводить примеры реактивного движения в природе и технике, оценивать

решении задач		региональное и международное значение космодрома Байконур
7.2.3.4-применять формулу потенциальной энергии тела, поднятого над землей и упруго деформированного тела, при решении задач		9.2.3.4-определять механическую работу аналитически и графически, объяснять взаимосвязь работы и энергии
7.2.3.5-приводить примеры переходов энергии из одного вида в другой, применять закон сохранения механической энергии при решении задач		9.2.3.5- применять закон сохранения энергии при решении задач
7.2.3.6- объяснять физический смысл мощности		
7.2.3.7- применять формулы механической работы и мощности при решении задач		
7 класс	8 класс	9 класс
7.2.4.1-приводить примеры использования простых механизмов и формулировать «Золотое правило механики», объяснять физический смысл понятия «момент силы»		
7.2.4.2- экспериментально определять положение центра масс плоской фигуры		
7.2.4.3- формулировать и применять правило момента сил для тела, находящегося в равновесии, при решении задач, экспериментально определять условия равновесия рычага		
7.2.4.4- экспериментально определять коэффициент полезного действия наклонной плоскости		
2.5 Колебания и волны		
7 класс	8 класс	9 класс
		9.2.5.1- приводить примеры свободных и вынужденных колебаний, экспериментально находить амплитуду, период, частоту
		9.2.5.2- рассчитывать период, циклическую частоту, фазу по формуле
		9.2.5.3-описывать сохранение энергии в колебательных процессах
		9.2.5.4-записывать уравнения координат, скорости и ускорения по графикам гармонических колебаний
		9.2.5.5- объяснять причины возникновения колебаний в различных колебательных системах, исследовать зависимость периода колебаний маятника от различных параметров
		9.2.5.6- находить ускорение свободного падения из формулы периода математического маятника, строить и анализировать графики зависимости квадрата периода от длины маятника
		9.2.5.7- описывать по графику зависимость амплитуды вынужденных колебаний от частоты вынуждающей силы, описывать явление резонанса
		9.2.5.8- применять формулы скорости, частоты и длины волны при решении задач, сравнивать поперечные и продольные волны
		9.2.5.9- экспериментально определять скорость распространения поверхностных волн
		9.2.5.10- называть условия возникновения и распространения звука, сопоставлять характеристики звука с частотой и амплитудой звуковой

		волны	
		9.2.5.11- называть условие возникновения резонанса и приводить примеры его применения	
		9.2.5.12- описывать природу появления эха и способы его использования ,описывать природу появления эха и способы его использования	
3.1 Основы молекулярно-кинетической теории			
7 класс	8 класс	9 класс	
7.3.1.1- описывать строение твердых тел, жидкостей и газов на основе молекулярного строения вещества	8.3.1.1- описывать эксперименты и приводить примеры, подтверждающие основные положения молекулярно-кинетической теории		
7.3.1.2-объяснять физический смысл давления и описывать способы изменения давления, применять формулу давления твердого тела при решении задач	8.3.1.2-представлять температуру в разных температурных шкалах (Кельвин, Цельсий), описывать измерение температуры на основе теплового расширения		
7.3.1.3-объяснять давление газа на основе молекулярного строения	8.3.1.3- описывать переход из твердого состояния в жидкое и обратно на основе молекулярно-кинетической теории		
7.3.1.4- выводите формулу гидростатического давления в жидкостях и применять ее при решении задач	8.3.1.4-описывать переход вещества из жидкого состояния в газообразное и обратно на основе молекулярно-кинетической теории		
7.3.1.5-приводить примеры использования сообщающихся сосудов			
7.3.1.6- описывать принцип действия гидравлических машин, рассчитывать выигрыш в силе при использовании гидравлических машин			
7.3.1.7-объяснять природу атмосферного давления и способы его измерения описывать, принцип действия манометра и насоса			
7.3.1.8-определять выталкивающую силу и исследовать ее зависимость от объема тела, погруженного в жидкость			
7.3.1.9-объяснять природу выталкивающей силы в жидкостях и газах			
7.3.1.10-применять закон Архимеда при решении задач			
3.2 Основы термодинамики			
7 класс	8 класс	9 класс	
	8.3.2.1-описывать способы изменения внутренней энергии		
	8.3.2.2-приводить примеры применения теплопередачи в быту и технике, приводить примеры применения теплопередачи в быту и технике		
	8.3.2.3-определять количество теплоты, полученное или отданное в процессе теплопередачи		
	8.3.2.4-объяснить физический смысл удельной теплоемкости		
	8.3.2.5-применять формулу количества теплоты, выделяемого при сгорании топлива, в решении задач,		
	8.3.2.6-исследовать закон сохранения и превращения энергии в тепловых процессах, применять уравнение теплового баланса при решении задач		
	8.3.2.7-применять формулу количества теплоты,		

	поглощаемого.выделяемого при плавлении, кристаллизации, в решении задач	
	8.3.2.8-анализировать график зависимости температуры от времени при плавлении и кристаллизации	
	8.3.2.9- экспериментально определять удельную теплоту плавления льда	
	8.3.2.10- анализировать график зависимости температуры от времени при парообразовании и конденсации, описывать состояние насыщения на примере водяного пара	
	8.3.2.11-определять количество теплоты при парообразовании, объяснять зависимость температуры кипения от внешнего давления	
	8.3.2.12-объяснять первый закон термодинамики	
	8.3.2.13-объяснять второй закон термодинамики	
	8.3.2.14-определять коэффициент полезного действия теплового двигателя	
	8.3.2.15описывать принцип работы двигателя внутреннего сгорания, холодильника и паровой турбины	
	8.3.2.16-предлагать пути совершенствования тепловых двигателей , оценивать влияние тепловых машин на экологическое состояние окружающей среды	
	8.3.2.17- описывать преобразование энергии в тепловых машинах	
4.1 Основы электростатики		
7 класс	8 класс	9 класс
	8.4.1.1-характеризовать электрический заряд, объяснять процесс электризации тела трением и индукцией	
	8.4.1.2-приводить примеры положительного и отрицательного влияния электризации	
	8.4.1.3-объяснять закон сохранения электрического заряда, применять закон Кулона при решении задач	
	8.4.1.4-объяснять физический смысл понятия «электрическое поле» и определять его силовую характеристику	
	8.4.1.5-рассчитывать силу, действующую на заряд в однородном электростатическом поле, изображать графически электрическое поле посредством силовых линий	
	8.4.1.6-объяснять физический смысл потенциала, описывать устройство и назначение конденсатора	
4.2 Электрический ток		
7 класс	8 класс	9 класс
	8.4.2.1- объяснять возникновение и условия существования электрического тока	
	8.4.2.2-применять условные обозначения элементов электрической цепи при графическом изображении электрических схем ,объяснять физический смысл напряжения (разность потенциала), его единицы измерения	
	8.4.2.3-измерять силу тока и напряжение в электрической цепи	
	8.4.2.4-строить и объяснять вольт-амперную характеристику металлического проводника при постоянной температуре	
	8.4.2.5-применять закон Ома для участка цепи при решении задач	

	8.4.2.6-объяснять физический смысл сопротивления, его единицы измерения, применять формулу удельного сопротивления проводника при решении задач	
	8.4.2.7-экспериментально получить закономерности последовательного и параллельного соединения проводников	
	8.4.2.8-рассчитывать электрические цепи, используя закон Ома для участка цепи в последовательном и параллельном соединении проводников	
	8.4.2.9-применять формулы мощности и работы тока в решении задач	
	8.4.2.10-применять закон Джоуля-Ленца при решении задач	
	8.4.2.11-экспериментально определять работу и мощность тока, производить практические расчеты стоимости электроэнергии с использованием единицы измерения кВт час	
	8.4.2.12-описывать природу электрического тока и зависимость сопротивления проводника от температуры в металлах	
	8.4.2.13-объяснять причины возникновения и способы предотвращения короткого замыкания, объяснять природу электрического тока в жидкостях	
4.3 Магнитное поле		
7 класс	8 класс	9 класс
	8.4.3.1-характеризовать основные свойства магнитов и графически изображать магнитное поле посредством силовых линий	
	8.4.3.2-объяснять свойства магнитного поля, определять направление линий поля вокруг прямого проводника с током и соленоида	
	8.4.3.3-сравнивать магнитные поля, образованные полосовым магнитом и током в соленоиде	
	8.4.3.4-описывать действие магнитного поля на проводник с током	
	8.4.3.5-объяснять устройство и работу электродвигателя и электроизмерительных приборов	
	8.4.3.6-описывать явление электромагнитной индукции, приводить примеры производства электрической энергии в мире и в Казахстане	
4.4 Электромагнитные колебания и волны		
7 класс	8 класс	9 класс
		9.4.4.1-описывать качественно свободные электромагнитные колебания в колебательном контуре
		9.4.4.2-сравнивать свойства электромагнитных и механических волн, описывать и приводить примеры применения диапазонов электромагнитных волн
		9.5.4.3- характеризовать дисперсию света при прохождении света через стеклянную призму
5.1 Законы геометрической оптики		
7 класс	8 класс	9 класс
	8.5.1.1-графически изображать солнечное и лунное затмения	
	8.5.1.2-экспериментально определять зависимость между углами падения и отражения	

		8.5.1.3-объяснять и приводить примеры зеркального и рассеянного отражения	
		8.5.1.4-строить изображение в плоском зеркале и описывать его характеристики	
		8.5.1.5-строить ход лучей в сферических зеркалах для получения изображений тела, характеризовать полученное изображение	
		8.5.1.6-строить ход лучей в плоскопараллельной пластине	
		8.5.1.7-применять закон преломления света при решении задач	
		8.5.1.8-объяснять явление полного внутреннего отражения, опираясь на эксперимент	
		8.5.1.9-экспериментально определять показатель преломления стекла, сравнивать полученное значение показателя преломления с табличным и оценивать достоверность результата	
		8.5.1.10-применять формулу тонкой линзы для решения задач	
		8.5.1.11-применять формулу линейного увеличения линзы при решении задач ,строить ход лучей в тонкой линзе и характеризовать полученные изображения	
		8.5.1.12-определять фокусное расстояние и оптическую силу линзы	
		8.5.1.13-описывать коррекцию близорукости и дальнозоркости глаза ,конструировать простые оптические приборы (перископ, камера Обскура и т.д.)	
6.1 Строение атома и атомного ядра			
7 класс	8 класс	9 класс	
		9.6.1.1-описывать зависимость энергии теплового излучения от температуры	
		9.6.1.2-применять формулу Планка для решения задач	
		9.6.1.3-описывать явление фотоэффекта и приводить примеры применения фотоэффекта в технике, применять формулу Эйнштейна для фотоэффекта при решении задач	
		9.6.1.4-сравнивать рентгеновское излучение с другими видами электромагнитного излучения, приводить примеры применения рентгеновского излучения	
		9.6.1.5-описывать опыт Резерфорда по рассеянию альфа-частиц	
		9.6.1.6-описывать свойства ядерных сил	
		9.6.1.7-определять дефект масс атомных ядер, применять формулу энергии связи атомного ядра при решении задач	
		9.6.1.8-применять законы сохранения зарядового и массового числа при решении уравнений ядерных реакций	
6.2 Радиоактивность			
7 класс	8 класс	9 класс	
		9.6.2.1- объяснять природу и свойства α , β и γ - излучений	
		9.6.2.2-объяснять вероятностный характер радиоактивного распада, использовать закон радиоактивного распада при решении задач	
		9.6.2.3-описывать условия протекания цепной ядерной реакции, описывать принцип действия ядерного реактора	
		9.6.2.4-сравнивать ядерный синтез и ядерный распад	
		9.6.2.5-приводить примеры использования радиоактивных изотопов, характеризовать способы защиты от радиации	

6.3 Элементарные частицы		
7 класс	8 класс	9 класс
		9.6.3.1- классифицировать элементарные частицы
7.1 Земля и Космос		
7 класс	8 класс	9 класс
		7.7.1.1- сравнивать гелиоцентрическую и геоцентрическую системы мира
		7.7.1.2-систематизировать объекты солнечной системы
		7.7.1.3-объяснять смену времен года и длительность дня и ночи на разных широтах
7.2 Элементы астрофизики		
7 класс	8 класс	9 класс
		9.7.2.1-различать абсолютную и видимую звездные величины называть факторы, влияющие на светимость звезд
		9.7.2.2-называть основные элементы небесной сферы, определять небесные координаты звезд по подвижной карте звездного неба
		9.7.2.3-объяснять различия в кульминации светил на разных широтах, сопоставлять местное, поясное и всемирное время
		9.7.2.4-объяснять движение небесных тел на основе законов Кеплера
		9.7.2.5-объяснять использование метода параллакса для определения расстояний или размеров тел в солнечной системе
8.1 Мировоззренческое значение физики		
7 класс	8 класс	9 класс
		9.8.1.1- объяснять влияние развития физики и астрономии на формирование мировоззрения человека
		9.8.1.2- оценивать преимущества и учитывать риски влияния новых технологий на окружающую среду

19. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Физика» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию.

20. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Долгосрочный план по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «Физика» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию

1) 7 класс

Темы/Содержание долгосрочного плана	раздела	Цели обучения
1-я четверть		
Физика – наука о природе		
Физика – наука о природе. Научные методы изучения природы		7.1.1.1- приводить примеры физических явлений, различать научные методы изучения природы

Физические величины и измерения	
Международная система единиц	7.1.2.1 - соотносить физические величины с их единицами измерения Международной системы единиц
Скалярные и векторные физические величины	7.1.2.2 - различать скалярные и векторные физические величины и приводить примеры
Точность измерений и вычислений Запись больших и малых чисел Лабораторная работа №1 «Определение размеров малых тел» Лабораторная работа №2 «Измерение физических величин»	7.1.3.1- применять кратные и дольные приставки при записи больших и малых чисел, записывать числа в стандартном виде) измерять длину, объем тела, температуру и время, записывать результаты измерений с учетом погрешности 7.1.3.2- определять размер малых тел методом рядов 7.1.3.3 - знать и соблюдать технику безопасности в кабинете физики
Механическое движение	
Механическое движение и его характеристики Система отсчета Относительность механического движения	7.2.1.1 - объяснять смысл понятий: материальная точка, система отсчета, относительность механического движения; траектория, путь, перемещение приводить примеры относительности механического движения
Прямолинейное равномерное и неравномерное движение	7.2.1.2 - различать прямолинейное равномерное и неравномерное движение
Расчет скорости и средней скорости	7.2.1.3 - вычислять скорость и среднюю скорость движения тел
Графическое представление различных видов механического движения	7.2.1.4- строить график зависимости s от t , применяя обозначение единиц измерения на координатных осях графиков и в таблицах
	7.2.1.5 - определять по графику зависимости перемещения тела от времени, когда тело: (1) находится в состоянии покоя, (2) движется с постоянной скоростью; 7.2.1.6-находить скорость тела по графику зависимости перемещения от времени при равномерном движении
2-я четверть	
Плотность	
Масса и измерение массы тел	7.2.2.9- измерять массу тела с использованием электронных, пружинных и рычажных весов
Измерение объема тел правильной и неправильной формы	7.2.2.10 - использовать измерительный цилиндр (мензурка) для измерения объема жидкости или твердого тела различной формы
Плотность вещества и единицы измерения плотности Лабораторная работа №3 «Определение плотности жидкостей и твердых тел»	7.2.2.11- объяснять физический смысл плотности; 7.2.2.12 - экспериментально определять плотности жидкостей и твердых тел; применять формулу плотности при решении задач
Взаимодействие тел	
Явление инерции	7.2.2.1 - объяснять явление инерции и приводить примеры
Сила	7.2.2.2 -приводить примеры действия сил из повседневной жизни
Явление тяготения и сила	7.2.2.8 -различать вес и силу тяжести

тяжести.Вес		
Лабораторная работа №4 «Изучение упругих деформаций»		7.2.2.4 -определять коэффициент жесткости по графику зависимости силы упругости от удлинения;
Деформация		7.2.2.3 - различать и приводить примеры пластических и упругих деформаций
Сила упругости, закон Гука		7.2.2.5 - рассчитывать силу упругости по формуле закона Гука
Сила трения Лабораторная работа №5 «Исследования силы трения скольжения»		7.2.2.6 - описывать трение при скольжении, качении, покое; приводить примеры полезного и вредного проявления силы трения
Сложение сил, действующих на тело вдоль одной прямой		7.2.2.7 изображать силы графически в заданном масштабе; графически находить равнодействующую сил, действующих на тело и направленных вдоль одной прямой
3-я четверть		
Давление		
Молекулярное строение твердых тел, жидкостей и газов		7.3.1.1 -описывать строение твердых тел, жидкостей и газов на основе молекулярного строения вещества
Давление твердых тел	7.3.1.2-объяснять физический смысл давления и описывать способы его изменения давления, применять формулу давления твердого тела при решении задач	
Давление в жидкостях и газах, закон Паскаля	7.3.1.3 - объяснять давление газа на основе молекулярного строения; 7.3.1.4 - выводить формулу гидростатического давления в жидкостях и применять ее при решении задач	
Сообщающиеся сосуды	7.3.1.5- приводить примеры использования сообщающихся сосудов	
Гидравлическая машина	7.3.1.6 - описывать принцип действия гидравлических машин; рассчитывать выигрыш в силе при использовании гидравлических машин	
Атмосферное давление, измерение атмосферного давления .Манометры, насосы	7.3.1.7 - объяснять природу атмосферного давления и способы его измерения, описывать принцип действия манометра и насоса	
Лабораторная работа №6 «Изучение закона Архимеда»		7.3.1.8 -определять выталкивающую силу и исследовать ее зависимость от объема тела, погруженного в жидкость,
Выталкивающая сила		7.3.1.9 - объяснять природу выталкивающей силы в жидкостях и газах; 7.3.1.10 применять закон Архимеда при решении задач
Лабораторная работа №7 «Определение условия плавания»		7.3.1.11 исследовать условия плавания тел;
Работа и мощность		
Механическая работа Мощность	7.2.3.1 - объяснять физический смысл механической работы; 7.2.3.6 - объяснять физический смысл мощности; 7.2.3.7 - применять формулы механической работы и мощности при решении задач	

4-я четверть	
Энергия	
Кинетическая энергия Потенциальная энергия	7.2.3.2 - различать два вида механической энергии; 7.2.3.3 - применять формулу кинетической энергии при решении задач; 7.2.3.4 - применять формулу потенциальной энергии тела, поднятого над землей и упруго деформированного тела, при решении задач
Превращение и сохранение энергии	7.2.3.5 - приводить примеры переходов энергии из одного вида в другой; применять закон сохранения механической энергии при решении задач
Момент силы	
Простые механизмы	7.2.4.1- приводить примеры использования простых механизмов и формулировать «Золотое правило механики»; объяснять физический смысл понятия «момент силы»
Центр масс тел Лабораторная работа №8 «Нахождение центра масс плоской фигуры»	7.2.4.2 - экспериментально определять положение центра масс плоской фигуры
Лабораторная работа №9 «Определение условия равновесия рычага» Условие равновесия рычага	7.2.4.3 - экспериментально определять условия равновесия рычага; формулировать и применять правило момента сил для тела, находящегося в равновесии, при решении задач
Коэффициент полезного действия Лабораторная работа №10 «Определение коэффициента полезного действия наклонной плоскости»	7.2.4.4 - экспериментально определять коэффициент полезного действия наклонной плоскости; -
Космос и Земля	
Наука о небесных телах	7.7.1.1 - сравнивать геоцентрическую и гелиоцентрическую системы;
Солнечная система	7.7.1.2 - систематизировать объекты Солнечной системы
Основы календаря (сутки, месяц, год)	7.7.1.3 - объяснять смену времен года и длительность дня и ночи на разных широтах

2) 8 класс

Темы/Содержание раздела долгосрочного плана	Цели обучения
1-я четверть	
Тепловые явления	
Тепловое движение, броуновское движение, диффузия	8.3.1.1 - описывать эксперименты и приводить примеры, подтверждающие основные положения молекулярно-кинетической теории
Температура, способы ее измерения, температурные шкалы	8.3.1.2 - описывать измерение температуры на основе теплового расширения; представлять температуру в разных температурных шкалах (Кельвин, Цельсий)
Внутренняя энергия, способы изменения внутренней энергии	8.3.2.1 - описывать способы изменения внутренней энергии

Теплопроводность, конвекция, излучение .Теплопередача в природе и технике	8.3.2.2 - сравнивать различные виды теплопередачи ,приводить примеры применения теплопередачи в быту и технике
Количество теплоты, удельная теплоемкость вещества	8.3.2.3 - определять количество теплоты, полученной или отданной в процессе теплопередачи; 8.3.2.4 - объяснить физический смысл удельной теплоемкости
Энергия топлива, удельная теплота сгорания топлива	8.3.2.5 - применять формулу количества теплоты, выделяемого при сгорании топлива, в решении задач
Лабораторная работа № 1 «Сравнение количеств теплоты при смешивании воды разной температуры». Закон сохранения и превращения энергии в тепловых процессах	8.3.2.6 - исследовать закон сохранения и превращения энергии в тепловых процессах; 8.1.3.2 - определять факторы, влияющие на проведение эксперимента;
Агрегатные состояния вещества	
Плавление и кристаллизация твердых тел, температура плавления, удельная теплота плавления	8.3.1.3 описывать переход из твердого состояния в жидкое и обратно на основе молекулярно-кинетической теории; 8.3.2.7 применять формулу количества теплоты, поглощаемого выделяемого при плавлении /кристаллизации, в решении задач; 8.3.2.8 - анализировать график зависимости температуры от времени при плавлении и кристаллизации
Лабораторная работа № 2 «Определение удельной теплоты плавления льда»	8.3.2.9 - экспериментально определить удельную теплоту плавления льда;
Парообразование и конденсация Ненасыщенные и насыщенные пары	8.3.1.4 - описывать переход вещества из жидкого состояния в газообразное и обратно на основе молекулярно-кинетической теории; 8.3.2.10 - анализировать график зависимости температуры от времени при парообразовании и конденсации; описывать состояние насыщения на примере водяного пара
Кипение, удельная теплота парообразования Зависимость температуры кипения от внешнего давления	8.3.2.11 - определять количество теплоты при парообразовании; объяснять зависимость температуры кипения от внешнего давления
2-я четверть	
Основы термодинамики	
Первый закон термодинамики, работа газа и пара	8.3.2.12 - объяснять первый закон термодинамики
Необратимость тепловых процессов, второй закон термодинамики	8.3.2.13 - объяснять второй закон термодинамики
Тепловые двигатели	8.3.2.17 - описывать преобразование энергии в тепловых машинах; 8.3.2.15 - описывать принцип работы двигателя внутреннего сгорания и паровой турбины
Коэффициент полезного действия теплового двигателя .Экологические проблемы	8.3.2.14 - определять коэффициент полезного действия теплового двигателя; 8.3.2.16 - предлагать пути совершенствования тепловых

использования тепловых машин	двигателей, оценивать влияние тепловых машин на экологическое состояние окружающей среды
Основы электростатики	
Электрический заряд, электризация тел, проводники и диэлектрики	8.4.1.1 - характеризовать электрический заряд; объяснять процесс электризации тела трением и индукцией;- 8.4.1.2 - приводить примеры положительного и отрицательного влияния электризации
Закон сохранения электрического заряда, взаимодействие неподвижных зарядов, закон Кулона, элементарный электрический заряд	8.4.1.3 - объяснять закон сохранения электрического заряда; применять закон Кулона при решении задач
Электрическое поле, напряженность электрического поля	8.4.1.4 - объяснять физический смысл понятия «электрическое поле» и определять его силовую характеристику; 8.4.1.5 - рассчитывать силу, действующую на заряд в однородном электростатическом поле; изображать графически электрическое поле посредством силовых линий
Потенциал и разность потенциалов электрического поля, конденсатор	8.4.1.6 - объяснять физический смысл разности потенциалов и потенциала; описывать устройство и назначение конденсатора
3-я четверть	
Постоянный электрический ток	
Электрический ток, источники электрического тока	8.4.2.1 - объяснять возникновение и условия существования электрического тока
Электрическая цепь и ее составные части, сила тока, напряжение	8.4.2.2 - применять условные обозначения элементов электрической цепи при графическом изображении электрических схем; объяснять физический смысл напряжения, его единицы измерения
Лабораторная работа № 3 «Сборка электрической цепи и измерение силы тока и напряжения на различных ее участках»	8.4.2.3 - измерять силу тока и напряжение в электрической цепи;
Лабораторная работа № 4 «Исследование зависимости силы тока от напряжения на участке цепи»	8.4.2.4 - строить и объяснять вольт-амперную характеристику металлического проводника при постоянной температуре; 8.1.3.1 - собирать, анализировать экспериментально полученные данные и записывать их с учетом погрешностей;
Закон Ома для участка цепи	8.4.2.5 - применять закон Ома для участка цепи при решении задач
Электрическое сопротивление проводника, удельное сопротивление проводника, реостат	8.4.2.6 - объяснять физический смысл сопротивления, его единицы измерения; применять формулу удельного сопротивления проводника при решении задач
Лабораторная работа № 5 «Изучение последовательного и параллельного соединения проводников»	8.4.2.7 - экспериментально получить закономерности последовательного и параллельного соединения проводников;
Последовательное и параллельное соединение проводников	8.4.2.8 - рассчитывать электрические цепи, используя закон Ома для участка цепи в последовательном и параллельном соединении проводников
Работа и мощность электрического тока	8.4.2.9 - применять формулы мощности и работы тока в решении задач

Тепловое действие электрического тока, закон Джоуля – Ленца	8.4.2.10 - применять закон Джоуля-Ленца при решении задач
Лабораторная работа № 6 «Измерение работы и мощности электрического тока»	8.4.2.11 - экспериментально определять работу и мощность тока; производить практические расчеты стоимости электроэнергии с использованием единицы измерения кВт час;
Зависимость электрического сопротивления металлов от температуры, сверхпроводимость .	8.4.2.12 - описывать природу электрического тока и зависимость сопротивления от температуры в металлах, объяснять причины возникновения и способы предотвращения короткого замыкания, объяснять природу электрического тока в жидкостях
Электронагревательные приборы, лампа накаливания, короткое замыкание, плавкие предохранители. Химическое действие электрического тока (закон Фарадея)	8.4.2.13 - объяснять причины возникновения и способы предотвращения короткого замыкания, объяснять природу электрического тока в жидкостях
Электромагнитные явления	
Постоянные магниты, магнитное поле Лабораторная работа № 7 «Изучение свойств постоянного магнита и получение изображений магнитных полей»	8.4.3.1 - характеризовать основные свойства магнитов и графически изображать магнитное поле посредством силовых линий;
Магнитное поле прямого тока Магнитное поле катушки с током	8.4.3.2 - объяснять свойства магнитного поля; определять направление линий поля вокруг прямого проводника с током и соленоида
Электромагниты и их применение Лабораторная работа № 8 «Сборка электромагнита и изучение его действия»	8.4.3.3 - сравнивать магнитные поля, образованные полосовым магнитом и током в соленоиде;
Действие магнитного поля на проводник с током, электродвигатель, электроизмерительные приборы	8.4.3.4 - описывать действие магнитного поля на проводник с током; 8.4.3.5 - объяснять устройство и работу электродвигателя и электроизмерительных приборов
Электромагнитная индукция, генератор	8.4.3.6 - описывать явление электромагнитной индукции; приводить примеры производства электрической энергии в мире и в Казахстане
4-я четверть	
Световые явления	
Закон прямолинейного распространения света	8.5.1.1 - графически изображать солнечное и лунное затмения
Отражение света, законы отражения, плоские зеркала	8.5.1.2 - экспериментально определять зависимость между углами падения и отражения; 8.5.1.3 - объяснять и приводить примеры зеркального и рассеянного отражения; 8.5.1.4 - строить изображение в плоском зеркале и описывать его характеристики
Сферические зеркала, построение изображения в сферическом зеркале	8.5.1.5 - строить ход лучей в сферических зеркалах для получения изображений тела, характеризовать полученное изображение
Преломление света, закон преломления света, полное	8.5.1.6 - строить ход лучей в плоскопараллельной пластине;

внутреннее отражение	8.5.1.7 - применять закон преломления света при решении задач; 8.5.1.8 - объяснять явление полного внутреннего отражения, опираясь на эксперимент
Лабораторная работа № 9 «Определение показателя преломления стекла»	8.5.1.9 - экспериментально определять показатель преломления стекла; сравнивать полученное значение показателя преломления с табличным и оценивать достоверность результата
Линзы, оптическая сила линзы, формула тонкой линзы Построение изображений в линзах	8.5.1.10 - применять формулу тонкой линзы для решения задач; 8.5.1.11 - применять формулу линейного увеличения линзы в решении задач, строить ход лучей в тонкой линзе и характеризовать полученные изображения
Лабораторная работа № 10 «Определение фокусного расстояния тонкой линзы»	8.5.1.12 - определять фокусное расстояние и оптическую силу линзы;
Глаз как оптическая система, дефекты зрения и способы их исправления. Оптические приборы	8.5.1.13 - описывать коррекцию близорукости и дальнозоркости глаза, конструировать простые оптические приборы (перископ, камера Обскура и т.д.)

3) 9 класс

Темы/Содержание раздела долгосрочного плана	Цели обучения
1-я четверть	
Основы кинематики	
Механическое движение	9.2.1.1 - объяснять смысл понятий: материальная точка, система отсчета, относительность механического движения, применять теоремы сложения скоростей и перемещений
Векторы и действия над ними, проекция вектора на координатные оси	9.2.1.2 - производить сложение, вычитание векторов, умножение вектора на скаляр; находить проекцию вектора на координатную ось, раскладывать вектор на составляющие
Прямолинейное равнопеременное движение, ускорение	9.2.1.3- находить перемещение, скорость и ускорение из графиков зависимости этих величин от времени
Скорость и перемещение при прямолинейном равноускоренном движении	9.2.1.4 - применять формулы скорости и ускорения при равнопеременном прямолинейном движении в решении задач; применять уравнения координаты и перемещения при равнопеременном прямолинейном движении в решении задач
Лабораторная работа № 1 «Определение ускорения тела при равноускоренном движении»	9.2.1.5 - экспериментально определять ускорение тела при равноускоренном движении, анализировать факторы, влияющие на результат эксперимента и предлагать методы улучшения эксперимента; строить и объяснять графики зависимости перемещения и скорости от времени при равноускоренном движении
Свободное падение тел, ускорение свободного падения	9.2.1.6 - использовать кинематические уравнения равнопеременного движения для описания свободного падения
Лабораторная работа № 2 «Изучение движения тела, брошенного	9.2.1.7 - описывать движение тела, брошенного горизонтально, используя кинематические уравнения равнопеременного и равномерного движения;

горизонтально»	9.2.1.8 - определять скорость движения тела, брошенного горизонтально; строить траекторию движения тела, брошенного горизонтально
Криволинейное движение, равномерное движение материальной точки по окружности Линейная и угловая скорости	9.2.1.9 - описывать равномерное движение тела по окружности, используя понятия линейных и угловых величин; применять формулу взаимосвязи линейной и угловой скорости при решении задач
Центростремительное ускорение	9.2.1.10 - применять формулы центростремительного ускорения при решении задач
Основы астрономии	
Звездное небо	9.7.2.1 - различать абсолютную и видимую звездные величины; называть факторы, влияющие на светимость звезд
Небесная сфера, системы небесных координат	9.7.2.2 - называть основные элементы небесной сферы, определять небесные координаты звезд по подвижной карте звездного неба
Видимое движение светил на различных географических широтах, местное, поясное и всемирное время	9.7.2.3 - объяснять различия в кульминациях светил на различных широтах; сопоставлять местное, поясное и всемирное время
Законы движения планет Солнечной системы	9.7.2.4 - объяснять движение небесных тел на основе законов Кеплера
Определение расстояний в астрономии методом параллакса	9.7.2.5 - объяснять использование метода параллакса для определения расстояний или размеров тел в солнечной системе
2-я четверть	
Основы динамики	
Первый закон Ньютона, инерциальные системы отсчета	9.2.2.1 - объяснять смысл понятий: инерция, инертность, инерциальная система отсчета; формулировать первый закон Ньютона и применять при решении задач
Силы в механике	9.2.2.2 - объяснять природу силы тяжести, силы упругости, силы трения
Второй закон Ньютона, масса	9.2.2.3 - формулировать второй закон Ньютона и применять при решении задач
Третий закон Ньютона	9.2.2.4 - формулировать третий закон Ньютона и применять при решении задач
Закон Всемирного тяготения	9.2.2.5 - формулировать закон Всемирного тяготения и применять его при решении задач
Вес тела, невесомость	9.2.2.6 - определять вес тела, движущегося с ускорением; объяснять состояние невесомости;
Движение тела под действием силы тяжести Движение искусственных спутников Земли	9.2.2.7 - применять формулу первой космической скорости при решении задач; сравнивать особенности орбит космических аппаратов; 9.2.2.8 - рассчитывать параметры движения тела в поле тяготения
3-я четверть	
Законы сохранения	
Импульс тела и импульс силы	9.2.3.1 - различать понятия «импульс тела» и «импульс силы»

Закон сохранения импульса Реактивное движение	9.2.3.2 - формулировать закон сохранения импульса и применять его при решении задач; 9.2.3.3 - приводить примеры реактивного движения в природе и технике; оценивать региональное и международное значение космодрома Байконур
Механическая работа и энергия	9.2.3.4 - определять механическую работу аналитически и графически; -объяснять взаимосвязь работы и энергии
Закон сохранения и превращения энергии	9.2.3.5 - применять закон сохранения энергии при решении задач
Колебания и волны	
Колебательное движение	9.2.5.1 - приводить примеры свободных и вынужденных колебаний; экспериментально находить амплитуду, период, частоту; 9.2.5.2 - рассчитывать период, циклическую частоту, фазу по формуле
Превращение энергии при колебаниях Уравнение колебательного движения	9.2.5.3 - описывать сохранение энергии в колебательных процессах 9.2.5.4 - записывать уравнения координаты, скорости и ускорения по графикам гармонических колебаний
Колебания математического и пружинного маятников	9.2.5.5 - объяснять причины возникновения колебаний в различных колебательных системах; исследовать зависимость периода колебаний маятника от различных параметров
Лабораторная работа № 3 «Определение ускорения свободного падения с использованием математического маятника»	9.2.5.6- находить ускорение свободного падения из формулы периода математического маятника; строить и анализировать графики зависимости квадрата периода от длины маятника; 9.1.3.1 - объяснять полученные результаты и делать выводы
Свободные и вынужденные колебания, резонанс	9.2.5.7 - описывать по графику зависимость амплитуды вынужденных колебаний от частоты вынуждающей силы; описывать явление резонанса
Свободные электромагнитные колебания	9.4.4.1- описывать качественно свободные электромагнитные колебания в колебательном контуре
Волновое движение	9.2.5.8 - применять формулы скорости, частоты и длины волны при решении задач; сравнивать поперечные и продольные волны
Лабораторная работа № 4 «Определение скорости распространения поверхностных волн»	9.2.5.9 - экспериментально определять скорость распространения поверхностных волн
Звук, характеристик и звука, акустический резонанс, эхо	9.2.5.10 - называть условия возникновения и распространения звука; сопоставлять характеристики звука с частотой и амплитудой звуковой волны; 9.2.5.11 - называть условие возникновения резонанса и приводить примеры его применения; 9.2.5.12 - описывать природу появления эха и способы его использования; приводить примеры использования ультразвука и инфразвука в природе и технике

Электромагнитные волны	9.4.4.2 - сравнивать свойства электромагнитных и механических волн; описывать и приводить примеры применения диапазонов электромагнитных волн;
Шкала электромагнитных волн	9.5.4.3- характеризовать дисперсию света при прохождении света через стеклянную призму
4-я четверть	
Строение атома, атомные явления	
Тепловое излучение	9.6.1.1 - описывать зависимость энергии теплового излучения от температуры
Гипотеза Планка о световых квантах	9.6.1.2 - применять формулу Планка для решения задач
Явление фотоэффекта	9.6.1.3 - описывать явление фотоэффекта и приводить примеры применения фотоэффекта в технике; применять формулу Эйнштейна для фотоэффекта при решении задач
Рентгеновское излучение	9.6.1.4 - сравнивать рентгеновское излучение с другими видами электромагнитного излучения; приводить примеры применения рентгеновского излучения
Радиоактивность Природа радиоактивных излучений	9.6.2.1 - объяснять природу и свойства α , β и γ – излучения
Опыт Резерфорда, строение атома	9.6.1.5 - описывать опыт Резерфорда по рассеянию альфа-частиц
Атомное ядро	
Ядерное взаимодействие, ядерные силы	9.6.1.6 - описывать свойства ядерных сил;
Дефект масс, энергия связи атомных ядер	9.6.1.7 - определять дефект масс атомных ядер; применять формулу энергии связи атомного ядра при решении задач
Ядерные реакции, закон радиоактивного распада	9.6.1.8 - применять законы сохранения зарядового и массового числа при решении уравнений ядерных реакций;
	9.6.2.2 - объяснять вероятностный характер радиоактивного распада; использовать закон радиоактивного распада при решении задач
Деление тяжелых ядер, цепная ядерная реакция	9.6.2.3 - описывать условия протекания цепной ядерной реакции; описывать принцип действия ядерного реактора
Ядерный реактор	
Термоядерные реакции	9.6.2.4 - сравнивать ядерный синтез и ядерный распад;
Радиоизотопы, защита от радиации	9.6.2.5 - приводить примеры использования радиоактивных изотопов; характеризовать способы защиты от радиации
Элементарные частицы	9.6.3. 1 - классифицировать элементарные частицы
Современная физическая картина мира	
Мировоззренческое значение физики и астрономии	9.8.1.1- объяснять влияние развития физики и астрономии на формирование мировоззрения человека
Экологическая культура	9.8.1.2 - оценивать преимущества и учитывать риски влияния новых технологий на окружающую среду можно объединить)

9) Типовая учебная программа по учебному предмету «Химия» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию для вечерних школ (очная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Цели изучения учебного предмета «Химия»: формирование у обучающихся системы знаний о веществах и их превращениях, законах и теориях, объясняющих зависимость свойств веществ от их состава и строения; развитие умений безопасного применения в реальной жизни знаний о химических процессах, законах и их закономерностях.

3. По завершении изучения химии обучающиеся должны знать:
о составе, структуре атомов и молекул веществ, об изменениях свойств при химических реакциях; о возможности проведения химических превращений, безопасных для окружающей среды, при соблюдении техники безопасности;

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «Химия»

4. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Химия» составляет:

1) в 7 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году;

4) в 8 классе – 1,5 часа в неделю, 51 час в учебном году;

5) в 9 классе – 1,5 часа в неделю, 51 час в учебном году.

5. Содержание учебного предмета включает 5 разделов: Частицы вещества; Закономерности химических реакций; Энергетика в химии; Химия вокруг нас; Химия и жизнь.

6. Разделы состоят из подразделов, которые содержат в себе цели обучения в виде ожидаемых результатов: знание, понимание, умения и навыки.

7. Раздел «Частицы вещества» включает следующие подразделы: Атомы, ионы и молекулы; Строение и состав атома; Распределение и движение электронов в атомах. Образование ионов из атомов; Виды химических связей.

8. Раздел «Закономерности химических реакций» включает следующие подразделы: Периодический закон и периодическая таблица химических элементов; Классификация химических реакций; Закон сохранения массы; Электрохимический ряд напряжения металлов.

9. Раздел «Энергетика в химии» включает следующие подразделы: Экзотермические и эндотермические реакции; Скорость химических реакций; Химическое равновесие; Теория кислот и оснований.

10. Раздел «Химия вокруг нас» включает следующие подразделы: Классификация веществ; Химия Земли; Химия углерода и его соединений.

11. Раздел «Химия и жизнь» состоит из подраздела «Биохимия».

12. Базовое содержание учебного предмета «Химия» 7 класса:

1) «Предмет химии. Чистые вещества и смеси». Химия – раздел естествознания, наука о веществах; развитие и значение химии; правила техники безопасности в кабинете и лаборатории химии; чистые вещества и их физические свойства, однородные и неоднородные смеси; способы очистки и разделения веществ; простые и сложные вещества; элемент, химические соединения; Практическая работа № 1 «Правила техники безопасности и знакомство с лабораторным оборудованием»; Лабораторный опыт № 1

«Сравнение веществ и их соединений»;—Лабораторный опыт № 2 «Очистка загрязненной поваренной соли»;

2) «Изменение состояния веществ». Физические и химические явления химическая реакция; агрегатные состояния вещества; структура твердых, жидких и газообразных веществ по кинетической теории частиц; процессы охлаждения, нагревания и испарения веществ; Лабораторный опыт № 3 «Изучение признаков химических явлений» Лабораторный опыт № 4 «Изучение процесса кипения воды»; Контрольная работа № 1.

3) «Атомы. Молекулы. Вещества». Атомы и молекулы; различие атомов и молекул; химические элементы; символы химических элементов; классификация элементов на металлы и неметаллы; простые и сложные вещества; состав и строение атома; ядро; протон, электрон, нейтрон; изотопы; описание элемента по названию и по количеству фундаментальных частиц.

4) «Воздух. Реакция горения». Воздух и его состав; значение охраны атмосферного воздуха от загрязнения; процесс горения; условия горения вещества; легковоспламеняющиеся, горючие и негорючие вещества; топливо, кислород, источник возгорания; температура возгорания; горение металлов и неметаллов; продукты реакции горения; Лабораторный опыт № 5 «Горение свечи», Практическая работа №2/Демонстрация «Сравнение реакций горения серы, фосфора, железа в воздухе и кислороде», Контрольная работа № 2.

5) «Химические реакции». Природные кислоты и щелочи; свойства «кислотность» и «мылкость»; индикаторы; универсальный индикатор; рН шкала; метилоранж, лакмус, фенолфталеин; изменение окраски индикаторов в различных средах; кислоты и щелочи; антацидные средства; реакция нейтрализации; разбавленные кислоты; области применения кислот; правила обращения с кислотами; взаимодействие разбавленных кислот с различными металлами; качественная реакция на водород; карбонаты; взаимодействие разбавленных кислот с карбонатами; качественная реакция на углекислый газ;

6) «Периодическая таблица химических элементов». История создания периодической таблицы химических элементов; классификации элементов И. Дёберейнера, Дж. Ньюлендса, Д.И. Менделеева; периодический закон; структура периодической таблицы; принцип построения периодической таблицы; атомный номер; заряд ядра, элементарные частицы в атоме.

7) «Относительная атомная масса. Простейшие формулы». Смеси изотопов; природные изотопы; относительная атомная масса; относительная молекулярная/формульная масса; химическая формула, валентность химических элементов, составление формул бинарных соединений; атомные соотношения в соединениях; Расчетные задачи: вычисление относительной молекулярной массы; Контрольная работа № 3.

8) «Химические элементы и соединения в организме человека». Питательные вещества; химические элементы в организме человека, химических элементов в живой и неживой природе, биологическая роль микро-, макроэлементов в организме человека; процесс дыхания; сбалансированность питания; Практическая работа № 3 «Определение питательных веществ в

составе пищи»; Лабораторный опыт № 6 «Исследование процесса дыхания».

9) «Геологические химические соединения». Полезные геологические химические соединения; природные ресурсы; месторождение; руда; состав руды; минералы; добыча природных ресурсов; полезные ископаемые Казахстана; экологические аспекты добычи минералов; Контр. работа № 4.

14. Базовое содержание учебного предмета «Химия» 8 класса:

1) «Движение электронов в атомах». Распределение электронов в атомах; энергетические уровни; формы s и p орбиталей; электронная конфигурация; электронно-графическая формула; ион; образование ионов; составление формулы химического соединения методом «нулевой суммы»; Лабораторный опыт № 1 «Изготовление моделей атомов».

2) «Формулы веществ и уравнения химических реакций». Химическая формула; уравнения химических реакций, закон сохранения массы веществ, типы химических реакций: соединение, разложение, замещение, обмен; химические реакции в природе и жизнедеятельности живых организмов и человека;

3) «Химическая активность металлов». Окисление металлов; коррозия металлов; взаимодействие металлов с водой; взаимодействие металлов с растворами кислот, растворами солей, ряд активности металлов; сравнение активности металлов; Практическая работа № 1 «Сравнение активности металлов»; Контрольная работа № 1.

4) «Количество вещества». Количество вещества; моль; число Авогадро; молярная масса вещества;

5) «Стехиометрические расчеты». Решение задач по уравнениям химических реакций; молярный объём; относительная плотность газов; закон объёмных отношений; нормальные и стандартные условия;

6) «Знакомство с энергией в химических реакциях». Горение топлива и выделение энергии; при горении углеродсодержащего горючего в кислороде возможность образования углерода, угарного газа или углекислого газа; причины парникового эффекта и пути решения; экзотермические и эндотермические реакции; потенциал различного горючего; воздействие на окружающую среду; Лабораторный опыт № 2 «Химические реакции, сопровождающиеся изменением энергии»

7) «Водород. Кислород и озон». Водород – химический элемент и простое вещество; изотопы водорода (протий, дейтерий и тритий), свойства, применение и получение водорода; кислород – химический элемент и простое вещество; свойства, применение и получение кислорода; бинарные соединения водорода и кислорода; распространение в природе аллотропных видоизменений кислорода; озон; получение водорода и кислорода; значение озонового слоя Земли. Практическая работа № 2 «Получение водорода и изучение его свойств»; Практическая работа № 3 «Получение кислорода и изучение его свойств», Контрольная работа № 2.

8) «Периодическая система химических элементов». Структура периодической системы химических элементов, физический смысл атомного

номера, группы, периода; периодическое изменение некоторых характеристик и свойств атомов химических элементов; характеристика элемента по положению в периодической системе; естественные семейства химических элементов; семейства щелочных металлов, галогенов, инертных газов; металлы и неметаллы; свойства химического элемента в зависимости от положения в периодической таблице.

9) «Виды химических связей». Электроотрицательность химических элементов, единство природы химических связей между атомами, ковалентная полярная и неполярная связь, ионная связь, аморфное и кристаллическое состояние веществ, типы кристаллических решеток, зависимость свойств веществ от их строения.

10) «Растворы и растворимость». Растворение веществ в воде, классификация веществ по растворимости в воде; растворы, массовая доля растворенного вещества, молярная концентрация, растворимость твердых веществ, жидкостей и газов в воде, кристаллогидраты; роль растворов в природе и повседневной жизни; влияние температуры на растворимость веществ, Лабораторный опыт №3 «Изучение растворимости веществ»; Контрольная работа № 3.

11) «Основные классы неорганических соединений». Кислоты: состав, номенклатура, классификация, свойства, получение и применение; основания: состав, номенклатура, классификация, свойства, получение и применение; соли: состав, номенклатура, классификация, свойства, получение и применение; генетическая связь между основными классами неорганических соединений;

12) «Углерод и его соединения». Общая характеристика углерода; распространение углерода и его соединений в природе; аллотропные видоизменения углерода; области применения аллотропных видоизменений углерода; свойства углерода; оксиды углерода и их свойства; физиологическое действие угарного газа на живые организмы; круговорот углерода в природе; Практическая работа № 4 «Получение углекислого газа и изучение его свойств».

13) «Вода». Состав, свойства и применение воды, вода в природе, вода – универсальный природный растворитель, водные растворы и взвеси; уникальные свойства воды и ее значение для жизни; круговорот воды в природе; причины загрязнения воды; жесткость воды и способы ее устранения; значение воды и водных растворов в природе, в различных отраслях промышленности, в сельском хозяйстве; способы очистки воды; очистка питьевой воды, проблемы питьевой воды в Республике Казахстан, охрана водного бассейна от загрязнений, экологические проблемы водных ресурсов в Казахстане; Лабораторный опыт № 4 «Определение жесткости воды»; Контрольная работа № 4.

15. Базовое содержание учебного предмета «Химия» 9 класса:

1) «Электролитическая диссоциация». Электролиты и неэлектролиты, основные положения теории электролитической диссоциации С. Аррениуса, механизм электролитической диссоциации; зависимость электрической

проводимости растворов или расплавов веществ от вида химической связи; сильные и слабые электролиты, степень диссоциации, электролитическая диссоциация кислот, щелочей и солей в водных растворах, диссоциации многоосновных кислот, кислых и основных солей; кислотность и щелочность растворов; реакции ионного обмена и условия их протекания, химические свойства растворов кислот; Демонстрация № 1 «Электролитическая диссоциация веществ с ионной и ковалентной полярной связью»; Практическая работа № 1 «Реакции ионного обмена»;

2) «Качественный анализ неорганических соединений». Качественные реакции на катионы и на анионы; качественный анализ состава неорганического соединения; Практическая работа № 2 «Качественный анализ состава неорганического соединения»

3) «Скорость химических реакций». Скорость химических реакций; факторы, влияющие на скорость химической реакции; скорость реакций с точки зрения кинетической теории частиц; катализаторы; ингибиторы; действие катализатора и ингибитора на скорость реакции; Лабораторный опыт № 2 «Влияние температуры концентрации и размера частиц на скорость реакции»; Практическая работа № 3 «Влияние катализатора на скорость реакции».

4) «Обратимые реакции». Химическое равновесие; равновесие как динамический процесс; смещение химического равновесия; принцип Ле-Шателье-Брауна; влияние изменения условий на скорость химической реакции и на состояние химического равновесия; химическое равновесие с точки зрения кинетической теории частиц; Контрольная работа № 1.

5) «Окислительно-восстановительные реакции». Степень окисления химических элементов, определение степени окисления по формулам соединений; понятие об окислителе и восстановителе, окислительно-восстановительные реакции; метод электронного баланса.

6) «Металлы и сплавы». Общая характеристика металлов; металлическая связь и кристаллическая решетка металлов; физические и химические свойства меди и железа, способность металлов проявлять только восстановительные свойства; сплавы железа и их применение, понятие о металлургии, производство чугуна и стали, развитие металлургии в Казахстане, способы получения металлов и их сплавов, важнейшие месторождения металлов и их соединений в Казахстане; процессы добычи металлов, влияние на окружающую среду; получение металлов; Демонстрация № 3 «Модели кристаллических решеток металлов»;

7) «Элементы 1 (I), 2 (II) и 13 (III) групп и их соединения (6 часов)». Элементы 1 (I) группы и их соединения; общие свойства щелочных металлов на основе строения их атомов; основные свойства оксидов и гидроксидов щелочных металлов и их применение; элементы 2 (II) группы и их соединения; общие свойства металлов 1 (I) и 2 (II) группы; основные свойства оксидов и гидроксидов кальция и их применение; элементы 13 (III) группы; алюминий и его соединения; области применения алюминия и его сплавов; амфотерные

свойства алюминия, его оксида и гидроксида; Лабораторный опыт № 3 «Взаимодействие алюминия с раствором кислоты и щелочи»; Практическая работа № 4 «Решение экспериментальных задач по теме «Металлы»; Контрольная работа № 2.

8) «Элементы 17 (VII) , 16 (VI), 15 (V) групп, 14 (IV) групп и их соединения». Элементы 17 (VII) группы, галогены, вид связи и тип кристаллической решетки; тенденции изменения свойств галогенов в группе; хлор, химические свойства хлора: взаимодействие с металлами, водородом и галогенидами; состав, свойства и применение хлороводородной кислоты; элементы 16 (VI) группы; сера, физические свойства аллотропных видоизменений серы, химические свойства серы; основные соединения серы и их физические и химические свойства; причины возникновения и экологическое воздействие кислотных дождей; серная кислота, общие и специфические свойства серной кислоты и ее соли, свойства и применение; элементы 15 (V) группы: азот, свойства азота и круговорот азота в природе; аммиак, свойства аммиака, получение и применение; производство аммиака; азотная кислота, свойства азотной кислоты; специфические свойства азотной кислоты и нитратов; фосфор и его соединения; аллотропные модификации фосфора; месторождения соединений фосфора в Казахстане; химические свойства фосфора и его соединений; минеральные удобрения, рациональное использование и производство их в Казахстане; воздействие азотных и фосфорных удобрений на окружающую среду; химические свойства кремния и его соединений; силикатная промышленность Казахстана; Лабораторный опыт № 4 «Изготовление модели молекулы азота»; Лабораторный опыт № 5 «Изготовление модели молекулы аммиака»;

9) «Химические элементы в организме человека». Химический состав организма человека, макроэлементы, микроэлементы и их значения; значение элементов, входящих в состав организма человека, сбалансированный рацион питания жителей Казахстана; определение некоторых химических элементов организма; источники загрязнения окружающей среды тяжелыми металлами; воздействие тяжелых металлов на организмы; Лабораторный опыт № 6 «Определение углерода в составе пищевых продуктов»; Контр. работа № 3.

10) «Введение в органическую химию». Органическая химия – химия соединений углерода, основные понятия теории строения органических соединений А.М. Бутлерова; особенности органических веществ; классификация органических соединений; понятие функциональной группы; гомологические ряды органических соединений; номенклатура органических соединений; изомерия органических соединений;

11) «Углеводороды. Топливо». Классификация, номенклатура и изомерия углеводородов, насыщенные углеводороды, алкан, метан; ненасыщенные углеводороды, алкены, этилен, алкины, ацетилен, арены, бензол; генетическая связь между углеводородами, природные источники углеводородов, углеводородное топливо; месторождения, добыча и переработка природного газа, нефти, угля в Казахстане; экологические проблемы при добыче,

переработке и применении углеводов, использование углеводов в различных отраслях экономики и в быту; альтернативные виды топлива; нефть, фракции нефти и области применения продуктов перегонки сырой нефти;

12) «Кислородсодержащие и азотсодержащие органические соединения». Классификация и номенклатура кислородсодержащих органических соединений, метанол, этанол, ядовитость спиртов и губительное действие этилового спирта на организм человека, представители кислородсодержащих соединений; применение этандиола, пропантриола, этановой кислоты, глюкозы, сахарозы, крахмала, целлюлозы; карбоновые кислоты; сложные эфиры и жиры, мыла и синтетические моющие средства; влияние синтетических моющих средств на окружающую среду; углеводы; белки, аминокислоты; биологически важные органические соединения, пищевая промышленность Казахстана; Контрольная работа № 4.

Глава 3. Система целей обучения

16. В программе для удобства использования учебных целей введена кодировка. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 9.2.1.2 «9» – класс, «2.1» – раздел и подраздел, «2» – нумерация учебной цели.

1) Частицы вещества

1.1 Атомы, ионы и молекулы		
7 класс	8 класс	9 класс
7.1.1.1 знать, что изучает наука «Химия» 7.1.1.2 знать и понимать правила техники безопасности при работе с веществами, приборами и оборудованием в химической лаборатории и кабинете 7.1.1.3 различать физические и химические явления 7.1.1.4 знать различные агрегатные состояния веществ и уметь объяснять структуру твердых, жидких и газообразных веществ согласно кинетической теории частиц 7.1.1.5 изучить процесс охлаждения, построить кривую охлаждения и проанализировать ее, объяснить свои наблюдения, согласно кинетической теории частиц 7.1.1.6 изучить процесс кипения воды, построить кривую нагревания и проанализировать ее	8.1.1.1 знать моль, как единицу измерения количества вещества и знать число Авогадро 8.1.1.2 вычислять массу, количество вещества и число структурных частиц по формулам 8.1.1.3 вычислять массу, количество вещества и число структурных частиц	
1.2 Строение и состав атома		
7 класс	8 класс	9 класс
7.1.2.1 знать различие атомов и молекул 7.1.2.2 знать, что каждый химический элемент обозначается символом и является определенным видом атомов 7.1.2.3 уметь классифицировать элементы на металлы и неметаллы 7.1.2.4 уметь классифицировать вещества на простые и сложные 7.1.2.5 знать протон, электрон, нейтрон и их расположение в атоме, массу, заряд 7.1.2.6 знать понятие «изотоп» 7.1.2.7 понимать, что большинство элементов на Земле встречаются в виде смеси изотопов, образовавшихся при формировании планет,		

<p>понимать, что атомные массы химических элементов, имеющие природные изотопы, являются дробными числами</p> <p>7.1.2.8 знать определение относительной атомной массы химических элементов</p> <p>7.1.2.9 уметь правильно составлять формулы биеlementных химических соединений, используя названия элементов, валентность и их атомные соотношения в соединениях</p> <p>7.1.2.10 рассчитывать относительную молекулярную/ формульную массу по формуле химического соединения</p>		
--	--	--

1.3 Распределение и движение электронов в атомах. Образование ионов из атомов

7 класс	8 класс	9 класс
	<p>8.1.3.1 понимать, что электроны в атомах распределяются последовательно по энергетическим уровням на возрастающем расстоянии от ядра, знать форму s и p орбиталей</p> <p>8.1.3.2 уметь писать электронные конфигурации и электронно-графические формулы первых 20 химических элементов</p> <p>8.1.3.3 понимать, что атомы могут принимать или терять электроны, что приводит к образованию ионов</p> <p>8.1.3.4 составлять формулы соединений методом «нулевой суммы»</p>	

1.4 Виды химических связей

7 класс	8 класс	9 класс
	<p>8.1.4.1 объяснять образование ковалентной связи, основываясь на понятии электроотрицательности</p> <p>8.1.4.2 описывать механизм образования ионной связи</p> <p>8.1.4.3 объяснять зависимость свойств веществ от типа кристаллической решетки</p>	<p>9.1.4.1 объяснять свойств металлов, применяя знания о металлической связи и металлической кристаллической решетке</p> <p>9.1.4.2 знать понятие сплава и объяснять его преимущества</p> <p>9.1.4.3 составлять электронные формулы молекул галогенов, понимать тенденции изменения свойств галогенов в группе</p> <p>9.1.4.4 объяснять молекулярную, электронную и структурную формулы аммиака</p> <p>9.1.4.5 знать молекулярную формулу азотной кислоты и объяснять образование химической связи между атомами</p>

2) Закономерности протекания химических реакций

2.1 Периодический закон и Периодическая таблица химических элементов

7 класс	8 класс	9 класс
---------	---------	---------

<p>7.2.1.1 - знать классификации элементов на примере работ И. Дёберейна, Дж. Ньюленда, Д.И. Менделеева;</p> <p>7.2.1.2 - знать и описывать структуру периодической таблицы: группы и периоды</p>	<p>8.2.1.1 объяснять физический смысл атомного номера, группы, периода</p> <p>8.2.1.2 понимать, что элементы одной группы содержат на внешнем уровне одинаковое количество электронов</p> <p>8.2.1.3 объяснять закономерности изменения свойств элементов в группах и периодах</p> <p>8.2.1.4 характеризовать химический элемент по положению в периодической системе</p> <p>8.2.1.5 понимать, что элементы со схожими химическими свойствами относятся к одной группе</p> <p>8.2.1.6 прогнозировать свойства химического элемента в зависимости от положения в периодической таблице</p>	<p>9.2.1.1 объяснять общие свойства щелочных металлов на основе строения их атомов</p> <p>9.2.1.2 сравнивать общие свойства металлов 1 (I) и 2 (II) группы и составлять уравнения химических реакций</p> <p>9.2.1.3 объяснять свойства алюминия на основе строения атома и называть области применения алюминия и его сплавов;</p> <p>9.2.1.4 планировать и проводить эксперименты по взаимодействию металлов 1 (I), 2 (II), 13 (III) групп с простыми и сложными веществами</p> <p>9.2.1.5 описывать физические свойства хлора и составлять уравнения реакции хлора с металлами, водородом, галогенидами</p> <p>9.2.1.6 исследовать химические свойства раствора хлороводородной кислоты и знать области применения</p> <p>9.2.1.7 описывать общую характеристику элементов 16 (VI) группы</p> <p>9.2.1.8 уметь составлять уравнения реакций, отражающие химические свойства серы</p> <p>9.2.1.9 сравнивать физические и химические свойства оксидов серы (IV) и (VI) и объяснять физиологическое воздействие диоксида серы</p> <p>9.2.1.10 объяснять свойства азота и круговорот азота в природе</p> <p>9.2.1.11 объяснять получение, свойства и применение аммиака</p> <p>9.2.1.12 описывать специфичность взаимодействия разбавленной и концентрированной азотной кислоты с металлами и уметь составлять уравнения реакций</p> <p>9.2.1.13 объяснять общие химические свойства фосфора и его соединений;</p> <p>9.2.1.14 объяснять области применения кремния и его применение в качестве полупроводника</p>
---	---	--

2.2 Классификация химических реакций

7 класс	8 класс	9 класс
<p>7.2.2.1 называть области применения и правила обращения с разбавленными кислотами</p> <p>7.2.2.2 уметь писать уравнения реакции разбавленных кислот с некоторыми карбонатами</p>	<p>8.2.2.1 классифицировать химические реакции по числу и составу исходных и образующихся веществ</p> <p>8.2.2.2 описывать химические реакции в природе и жизнедеятельности живых организмов и человека</p>	<p>9.2.2.1 составлять уравнения реакций в молекулярном и ионном виде</p> <p>9.2.2.2 объяснять смысл понятия степени окисления и определять ее значение по формуле вещества</p> <p>9.2.2.3 понимать, что процессы окисления и восстановления взаимосвязаны и протекают одновременно</p> <p>9.2.2.4 расставлять коэффициенты методом электронного баланса в уравнениях окислительно-восстановительных реакций</p>

2.3 Закон сохранения массы		
7 класс	8 класс	9 класс
	8.2.3.1 вычислять массовые доли элементов в составе вещества 8.2.3.2 составлять уравнения химических реакций, записывая формулы реагентов и продуктов реакции 8.2.3.3 знать закон сохранения массы веществ 8.2.3.4 вычислять массу, количество вещества по уравнениям химических реакций 8.2.3.5 знать закон Авогадро и использовать молярный объем для расчета объема газов при нормальных и стандартных условиях 8.2.3.6 вычислять относительную плотность газов и молярную массу вещества по относительной плотности	9.2.3.1 производить расчеты по химическим уравнениям, если одно из реагирующих веществ дано в избытке 9.2.3.2 вычислять массу вещества по уравнению реакции, если известна масса другого вещества, содержащего определенную массовую долю примесей;
2.4 Электрохимический ряд напряжения металлов		
7 класс	8 класс	9 класс
	8.2.4.1 описывать реакции взаимодействия активных металлов с холодной водой, горячей водой или паром 8.2.4.2 исследовать факторы, влияющие на возникновение коррозии металлов 8.2.4.3 изучить реакции различных металлов с растворами кислот 8.2.4.4 уметь писать уравнения реакции металлов с растворами солей; 8.2.4.5 разработать ряд активности металлов по результатам экспериментов и сопоставлять его со справочными данными	

3) Энергетика в химии

3.1 Экзотермические и эндотермические реакции		
7 класс	8 класс	9 класс
7.3.1.1 знать состав воздуха 7.3.1.2 знать, что при горении веществ расходуется кислород, входящий в состав воздуха 7.3.1.3 знать условия горения вещества и продукты реакции горения приводить примеры легковоспламеняющихся, горючих и негорючих веществ 7.3.1.4 понимать, что вещества лучше горят в чистом кислороде, чем на воздухе;	8.3.1.1 знать о продуктах реакций горения, объяснять причины парникового эффекта и предлагать пути решения 8.3.1.2 знать, что такое экзотермические и эндотермические реакции 8.3.1.3 понимать последствия воздействия различных горючих на окружающую среду	
3.2 Скорость химических реакций		
7-класс	8-класс	9-класс
		9.3.2.1 объяснять понятие скорости реакции, определять факторы, влияющие на скорость реакций и объяснять их с точки зрения кинетической теории частиц 9.3.2.2 объяснять отличие катализатора от реагентов и их влияние на

		<p>скорость химической реакции</p> <p>9.3.2.3 объяснять действие ингибиторов на скорость реакции</p>
3.3 Химическое равновесие		
7-класс	8-класс	9-класс
		<p>9.3.3.1 знать обратимые и необратимые реакции</p> <p>9.3.3.2 описывать равновесие как динамический процесс и прогнозировать смещение химического равновесия по принципу Ле Шателье-Брауна</p> <p>9.3.3.5 описать процесс производства аммиака</p>
3.4 Теория кислот и оснований		
7-класс	8-класс	9-класс
<p>7.3.4.1 знать, что свойства «кислотность» и «мылкость» могут быть признаками некоторых природных кислот и щелочей</p> <p>7.3.4.2 знать химические индикаторы</p>	<p>8.3.4.1 классифицировать вещества по их растворимости в воде</p> <p>8.3.4.2 объяснять роль растворов веществ в природе и повседневной жизни</p> <p>8.3.4.3 объяснять влияние температуры на растворимость веществ</p> <p>8.3.4.4 вычислять массу растворенного вещества по известной массе раствора с определенной массовой долей растворенного вещества</p> <p>8.3.4.5 рассчитывать молярную концентрацию вещества в растворе</p> <p>8.3.4.6 знать и понимать классификацию и свойства оксидов, составлять уравнения реакций характеризующие их химические свойства</p> <p>8.3.4.7 знать и понимать классификацию, свойства кислот</p> <p>8.3.4.8 знать и понимать классификацию и свойства оснований, составлять уравнения реакций, характеризующие их химические свойства</p> <p>8.3.4.9 знать и применять различные методы получения солей и составлять соответствующие уравнения реакций</p> <p>8.3.4.10 исследовать генетическую связь между основными классами неорганических соединений</p>	<p>9.3.4.1 составлять уравнения реакций, отражающие химические свойства кислот, растворимых и нерастворимых оснований, средних солей в молекулярном и ионном виде</p> <p>9.3.4.2 составлять молекулярные и ионные уравнения гидролиза средних солей</p>

4) Химия вокруг нас

4.1 Классификация веществ		
7 класс	8 класс	9 класс
<p>7.4.1.1 понимать элемент (простое вещество) как совокупность одинаковых атомов</p> <p>7.4.1.2 знать, что чистое вещество состоит из одинаковых атомов или молекул</p> <p>7.4.1.3 различать понятия: элемент (простое вещество), смесь и соединение</p> <p>7.4.1.4 знать виды смесей и способы их разделения</p> <p>7.4.1.5 уметь планировать и проводить эксперимент по</p>		<p>9.4.1.1 знать определения и приводить примеры электролитов и неэлектролитов</p> <p>9.4.1.2 объяснять зависимость электрической проводимости растворов или расплавов веществ от вида химической связи</p> <p>9.4.1.3 знать основные положения теории электролитической диссоциации</p> <p>9.4.1.4 различать кислотность и щелочность растворов</p> <p>9.4.1.5 составлять уравнения электролитической диссоциации кислот, щелочей, средних и кислых солей, приводить примеры сильных и слабых электролитов, уметь определять степень диссоциации</p> <p>9.4.1.6 составлять план эксперимента по</p>

разделению смесей		определению катионов и анионов незнакомых веществ и осуществлять его на практике
4.2 Химия Земли		
<p>7.4.2.1 понимать, что земная кора содержит много полезных химических соединений</p> <p>7.4.2.2 понимать, что некоторые минералы и полезные природные соединения относятся к рудам</p> <p>7.4.2.3 знать, какими минеральными и природными ресурсами богат Казахстан, их месторождения</p> <p>7.4.2.4 изучить влияние добычи природных ресурсов на окружающую среду</p>	<p>8.4.2.1 уметь получать водород и изучать его свойства и применение</p> <p>8.4.2.2 знать процентное содержание кислорода в составе воздуха и земной коре</p> <p>8.4.2.3 уметь получать кислород и изучать его свойства и применение</p> <p>8.4.2.4 - объяснять значение озонового слоя Земли</p> <p>8.4.2.5 объяснять широкое распространение, уникальные свойства воды и ее значение для жизни</p> <p>8.4.2.6 определять «жесткость воды» и объяснить способы ее устранения</p>	<p>9.4.2.1 объяснить причины возникновения и экологическое воздействие кислотных дождей</p> <p>9.4.2.2 называть местонахождения соединений фосфора в Казахстане</p> <p>9.4.2.3 знать классификацию минеральных удобрений и питательные элементы, входящие в их состав</p> <p>9.4.2.4 изучить воздействие азотных и фосфорных удобрений на окружающую среду</p> <p>9.4.2.5 называть месторождения металлов в Казахстане и объяснять процессы их добычи, влияние на окружающую среду</p> <p>9.4.2.6 описывать процесс получения металла из руды</p>
4.3 Химия углерода и его соединений		
7-класс	8-класс	9-класс
	<p>8.4.3.1 описывать распространение углерода и его соединений в природе</p> <p>8.4.3.2 сравнивать строение и свойства аллотропных видоизменений углерода</p> <p>8.4.3.3 исследовать физические и химические свойства углерода</p> <p>8.4.3.4 уметь получать углекислый газ, доказывать его наличие и изучать свойства</p>	<p>9.4.3.1 объяснять причины многообразия органических соединений</p> <p>9.4.3.2 знать классификацию углеводородов и их производных</p> <p>9.4.3.3 объяснять понятие функциональной группы, как группы определяющей характерные химические свойства данного класса соединений</p> <p>9.4.3.4 знать понятия: гомологи и гомологическая разность</p> <p>9.4.3.5 использовать номенклатуру основных классов органических соединений IUPAC</p> <p>9.4.3.6 знать явление изомерии и уметь составлять структурные формулы изомеров углеводородов</p> <p>9.4.3.7 описывать химические свойства алканов и подтверждать их уравнениями реакций</p> <p>9.4.3.8 описывать понятие ненасыщенности</p> <p>9.4.3.9 изучить химические свойства алкенов на примере этена</p> <p>9.4.3.10 изучить химические свойства алкинов на примере этина</p> <p>9.4.3.11 описывать получение, свойства и применение</p>

	бензола 9.4.3.12 называть месторождения угля, нефти и природного газа в Казахстане и объяснять влияние их добычи на окружающую среду 9.4.3.13 называть фракции нефти и области применения продуктов перегонки сырой нефти 9.4.3.14 знать классификацию кислородсодержащих органических соединений 9.4.3.15 знать классификацию спиртов и объяснять свойства, получение этанола применение метанола и этанола; 9.4.3.16 объяснять физиологическое действие метанола и этанола на организм человека 9.4.3.17 знать состав карбоновых кислот и описывать химические свойства уксусной кислоты и его применение; 9.4.3.18 объяснять особенности сложных эфиров и жиров, функции жиров 9.4.3.19 знать получение мыла и его применение 9.4.3.20 объяснить влияние синтетических моющих средств на окружающую среду 9.4.3.21 объяснять классификацию, биологическое значение и функции углеводов 9.4.3.22 объяснять биологическое значение и функции белков
--	---

5) Химия и жизнь

Обучающиеся должны:		
5.1 Биохимия		
7 класс	8 класс	9 класс
7.5.1.1 понимать продукты питания как совокупность элементов и химических веществ 7.5.1.2 знать элементы, входящие в состав организма человека 7.5.1.3 уметь объяснять процесс дыхания		9.5.1.1 называть элементы, входящие в состав организма человека и объяснять их значение 9.5.1.2 исследовать типичный рацион питания жителей Казахстана и составлять сбалансированный рацион питания 9.5.1.3 объяснять роль кальция и железа в организме человека 9.5.1.4 определять углерод в составе пищевых продуктов 9.5.1.5 называть источники загрязнения тяжелыми металлами объяснять их воздействие на организмы

17. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Химия» для 7-9 классов вечерних школ уровня основного среднего образования по обновленному содержанию.

18. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Долгосрочный план по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «Химия» для 7-9 классов вечерних школ уровня основного среднего образования по обновленному содержанию

1) 7 класс

Темы/Содержание раздела долгосрочного плана	Цели обучения. Обучающийся должен:
1-я четверть	
7.1 Введение в химию. Чистые вещества и смеси	
Предмет химии. Практическая работа №1 «Правила техники безопасности и знакомство с лабораторным оборудованием»	7.1.1.1 знать, что изучает наука химия 7.1.1.2 знать и понимать правила техники безопасности при работе в химической лаборатории и кабинете
Элемент, смесь и соединение. Лабораторный опыт №1 «Сравнение смесей веществ и их соединений»	7.4.1.1 понимать элемент (простое вещество) как совокупность одинаковых атомов 7.4.1.2 знать, что чистое вещество состоит из одинаковых атомов или молекул 7.4.1.3 различать понятия: элемент (простое вещество), смесь и соединение
Способы разделения смеси. Лабораторный опыт № 2 «Очистка загрязненной поваренной соли»	7.4.1.4 знать виды смесей и способы их разделения 7.4.1.5 уметь планировать и проводить эксперимент по разделению смесей
7.1 Изменения состояния веществ	
Физические и химические явления. Лабораторный опыт № 3 «Изучение признаков химических явлений»	7.1.1.3 различать физические и химические явления
Агрегатные состояния вещества	7.1.1.4 знать различные агрегатные состояния веществ и уметь объяснять структуру твердых, жидких и газообразных веществ согласно кинетической теории частиц
Процесс охлаждения.	7.1.1.5 изучить процесс охлаждения
Процесс нагревания. Лабораторный опыт № 4 «Изучение процесса кипения воды»	7.1.1.6 изучить процесс кипения воды, построить кривую нагревания и проанализировать ее
2-я четверть	
7.2 Атомы. Молекулы. Вещества	
Атомы и молекулы	7.1.2.1 знать различие атомов и молекул
Химические элементы. Простые и сложные вещества	7.1.2.2 знать, что каждый химический элемент обозначается символом и является определенным видом атомов 7.1.2.3 классифицировать элементы на металлы и неметаллы 7.1.2.4 классифицировать вещества на простые и сложные
Состав и строение атома. Изотопы	7.1.2.5 знать протон, электрон, нейтрон и их расположение в атоме, массу, заряд 7.1.2.6 знать понятие «изотоп»
7.2 Воздух. Реакция горения	
Воздух. Состав воздуха. Лабораторный опыт № 5 «Горение свечи»	7.3.1.1 знать состав воздуха 7.3.1.2 знать, что при горении веществ расходуется кислород, входящий в состав воздуха

Процесс горения. Практическая работа №2/Демонстрация «Сравнение реакций горения серы, фосфора, железа в воздухе и кислороде»	7.3.1.3 знать условия горения вещества и продукты реакции горения, приводить примеры легковоспламе- няющихся, горючих и негорючих веществ 7.3.1.4 понимать, что вещества лучше горят в чистом кислороде, чем на воздухе
3-я четверть	
7.3 Химические реакции	
Природные кислоты и щелочи. Индикаторы.	7.3.4.1 знать, что свойства «кислотность» и «мылкость» могут быть признаками некоторых природных кислот и щелочей 7.3.4.2 знать химические индикаторы – метиловый оранжевый, лакмус, фенолфталеин и изменение их окраски в различных средах
Реакции разбавленных кислот с металлами	7.2.2.1 называть области применения и правила обращения с разбавленными кислотами
Реакции разбавленных кислот с карбонатами.	7.2.2.2 уметь писать уравнения реакции разбавленных кислот с некоторыми карбонатами
7.3 Периодическая таблица химических элементов	
История создания периодической таблицы химических элементов	7.2.1.1 знать классификации элементов на примере работ И. Дёберейнера, Дж. Ньюлендса, Д.И. Менделеева
Структура периодической таблицы	7.2.1.2 знать и описывать структуру периодической таблицы: группы и периоды
7.3 Относительная атомная масса. Простейшие формулы	
Относительная атомная масса	7.1.2.8 знать определение относительной атомной массы химических элементов
Валентность. Химические формулы. Расчет относительной молекулярной массы соединения по формуле	7.1.2.9 уметь правильно составлять формулы биеlementных химических соединений, используя названия элементов, валентность и их атомные соотношения в соединениях; 7.1.2.10 рассчитывать относительную молекулярную/формульную массу по формуле химического соединения
4-я четверть	
7.4 Химические элементы и соединения в организме человека	
Питательные вещества в составе продуктов питания Практическая работа № 3 «Определение питательных веществ в составе пищи»	7.5.1.1 понимать продукты питания как совокупность химических веществ

Химические элементы в организме человека. Процесс дыхания. Лабораторный опыт № 6 «Исследование процесса дыхания»	7.5.1.2 знать элементы, входящие в состав организма человека 7.5.1.3 объяснять процесс дыхания
7.4 Геологические химические соединения	
Полезные геологические химические соединения. Состав руды	7.4.2.1 понимать, что земная кора содержит много полезных химических соединений 7.4.2.2 понимать, что некоторые минералы и полезные природные соединения относятся к рудам
Полезные ископаемые Казахстана. Экологические аспекты добычи минералов	7.4.2.3 знать, какими минеральными и природными ресурсами богат Казахстан и их месторождения 7.4.2.4 изучить влияние добычи природных ресурсов на окружающую среду

2) 8- класс

Темы /Содержание раздела долгосрочного плана	Цели обучения
1-я четверть	
8.1 Движение электронов в атомах	
Распределение электронов в атомах Энергетические уровни. Лабораторный опыт № 1 «Изготовление моделей атомов»	8.1.3.1 понимать, что электроны в атомах распределяются последовательно по энергетическим уровням на возрастающем расстоянии от ядра, знать форму <i>s</i> и <i>p</i> орбиталей 8.1.3.2 уметь писать электронные конфигурации и электронно-графические формулы первых 20 химических элементов
Образование ионов	8.1.3.3 понимать, что атомы могут принимать или терять электроны, что приводит к образованию ионов
Составление формул соединений	8.1.3.4 составлять формулы соединений методом «нулевой суммы»
8.1 Формулы веществ и уравнения химических реакций	
Расчеты по химическим формулам	8.2.3.1 вычислять массовые доли элементов в составе вещества
Составление уравнений химических реакций. Закон сохранения массы веществ.	8.2.3.2 составлять уравнения химических реакций, записывая формулы реагентов и продуктов реакции 8.2.3.3 знать закон сохранения массы веществ
Типы химических реакций	8.2.2.1 классифицировать химические реакции по числу и составу исходных и образующихся веществ
Химические реакции в природе и жизнедеятельности живых организмов и человека	8.2.2.2 описывать химические реакции в природе и жизнедеятельности живых организмов и человека
8.1 Сравнение активностей металлов	
Реакции металлов с кислородом и водой.	8.2.4.1 описывать реакции взаимодействия активных металлов с холодной водой, горячей водой или паром 8.2.4.2 исследовать факторы, влияющие на возникновение коррозии металлов
Реакции металлов с растворами кислот	8.2.4.3 изучить реакции различных металлов с растворами кислот

Реакции металлов с растворами солей.	8.2.4.4 уметь писать уравнения реакции реакции металлов с растворами солей
Ряд активности металлов. Практическая работа № 1 «Сравнение активности металлов»	8.2.4.5 разработать ряд активности металлов по результатам экспериментов и сопоставлять его со справочными данными
2-я четверть	
8.2 Количество вещества	
Количество вещества. Моль. Число Авогадро. Молярная масса вещества Взаимосвязь массы, молярной массы и количества вещества	8.1.1.1 знать моль, как единицу измерения количества вещества и знать число Авогадро 8.1.1.2 уметь вычислять молярные массы соединений 8.1.1.3 вычислять массу, количество вещества и число структурных частиц
8.2 Стехиометрические расчеты	
Решение задач по уравнениям химических реакций	8.2.3.4 вычислять массу, количество вещества по уравнениям химических реакций
Закон Авогадро. Молярный объём	8.2.3.5 знать закон Авогадро и использовать молярный объём для расчета объема газов при нормальных и стандартных условиях
Относительная плотность газов. Закон объёмных отношений	8.2.3.6 вычислять относительную плотность газов и молярную массу вещества по относительной плотности;
8.2 Знакомство с энергией в химических реакциях	
Горение топлива и выделение энергии Экзотермические и эндотермические реакции. Термохимические реакции Лабораторный опыт № 2 «Химические реакции, сопровождающиеся изменением энергии»	8.3.1.1 знать о продуктах реакций горения, объяснять причины парникового эффекта 8.3.1.2 знать, что такое экзотермические и эндотермические реакции 8.3.1.3 понимать последствия воздействия различных горючих на окружающую среду
8.2 Водород. Кислород и озон	
Водород, получение, свойства и применение. Практическая работа № 2 «Получение водорода и изучение его свойств»	8.4.2.1 уметь получать водород и изучать его свойства и применение
Кислород, получение, свойства и применение. Практическая работа № 3 «Получение кислорода и изучение его свойств» Кислород и озон	8.4.2.2 знать процентное содержание кислорода в составе воздуха и земной коре 8.4.2.3 уметь получать кислород и изучать его свойства и применение 8.4.2.4 объяснять значение озонового слоя Земли
8.3 Периодическая система химических элементов	
3-я четверть	
Структура периодической системы химических элементов	8.2.1.1 объяснять физический смысл атомного номера, группы, периода

Периодическое изменение некоторых характеристик и свойств атомов химических элементов Характеристика элемента по положению в периодической системе	8.2.1.2 понимать, что элементы одной группы содержат на внешнем уровне одинаковое количество электронов 8.2.1.3 объяснять закономерности изменения свойств элементов в группах и периодах 8.2.1.4 характеризовать химический элемент по положению в периодической системе
Естественные семейства химических элементов и их свойства	8.2.1.5 понимать, что элементы со схожими химическими свойствами относятся к одной группе
Металлы и неметаллы	8.2.1.6 прогнозировать свойства химического элемента в зависимости от положения в периодической таблице
8.3 Виды химических связей	
Электроотрицательность. Ковалентная связь	8.1.4.1 объяснять образование ковалентной связи между атомами на основе электроотрицательности
Ионная связь	8.1.4.2 описывать механизм образования ионной связи
Взаимосвязь между типами связей, видами кристаллических решеток и свойствами веществ	8.1.4.3 объяснять зависимость свойств веществ от типа решетки
8.3 Растворы и растворимость	
Растворение веществ в воде. Лабораторный опыт № 3 «Изучение растворимости веществ» Растворимость веществ.	8.3.4.1 классифицировать вещества растворимости в воде 8.3.4.2 объяснять роль растворов в природе и повседневной жизни 8.3.4.3 объяснять влияние температуры на растворимость веществ
Массовая доля растворенного вещества	8.3.4.4 вычислять массу растворенного вещества
Молярная концентрация вещества в растворе.	8.3.4.5 рассчитывать молярную концентрацию вещества в растворе
4-я четверть	
8.4 Основные классы неорганических соединений. Генетическая связь	
Оксиды.	8.3.4.6 знать классификацию и свойства оксидов
Кислоты.	8.3.4.7 знать и понимать классификацию, свойства кислот
Основания.	8.3.4.8 знать и понимать классификацию, свойства оснований
Соли	8.3.4.9 знать различные методы получения солей и составлять соответствующие уравнения реакций
Генетическая связь между классами неорганических соединений	8.3.4.10 понимать генетическую связь между основными классами неорганических соединений
8.4 Углерод и его соединения	

Общая характеристика углерода Аллотропные видоизменения углерода	8.4.3.1 описывать распространение углерода и его соединений в природе 8.4.3.2 сравнивать строение и свойства аллотропных видоизменений углерода
Свойства углерода. Оксиды углерода. Практическая работа №4 «Получение углекислого газа и изучение его свойств»	8.4.3.3 исследовать физические и химические свойства углерода 8.4.3.4 уметь получать углекислый газ, доказывать его наличие и изучать свойства
8.4 Вода	
Вода в природе Причины загрязнения воды. Жесткость воды. Лабораторный опыт № 4 «Определение жесткости воды»	8.4.2.5 объяснять широкое распространение, уникальные свойства воды и ее значение для жизни 8.4.2.6 определять «жесткость» воды и объяснять способы ее устранения

3) 9- класс

Раздел долгосрочного плана	Темы/Содержание раздела долгосрочного плана	Цели обучения
1-я четверть		
9.1 Электролитическая диссоциация		
Электролиты и неэлектролиты. Теория электролитической диссоциации	9.4.1.1 знать определения и приводить примеры электролитов и неэлектролитов 9.4.1.2 объяснять зависимость электрической проводимости растворов или расплавов веществ от вида химической связи 9.4.1.3 знать основные положения теории электролитической диссоциации	
Электролитическая диссоциация кислот, щелочей и солей. Степень диссоциации. Сильные и слабые электролиты	9.4.1.4 различить кислотность и щелочность растворов 9.4.1.5 составлять уравнения электролитической диссоциации кислот, щелочей, средних и кислых солей, приводить примеры сильных и слабых электролитов, уметь определять степень диссоциации	
Практическая работа № 1 «Реакции ионного обмена»	9.2.2.1 составлять уравнения реакций обмена в молекулярном и ионном виде	
Химические свойства кислот, щелочей, солей с точки зрения теории электролитической диссоциации	9.3.4.1. составлять уравнения реакций, отражающие химические свойства кислот, растворимых и нерастворимых оснований, средних солей в молекулярном и ионном виде	
Гидролиз солей.	9.3.4.2 составлять молекулярные и ионные уравнения гидролиза солей;	
9.1 Качественный анализ неорганических соединений		
Качественные реакции на катионы и на анионы. Практическая работа № 2 «Качественный анализ состава неорганического соединения»	9.4.1.6 составлять план эксперимента по определению катионов и анионов незнакомых веществ и осуществлять его на практике	
9.1 Скорость химических реакций		

Скорость химических реакций. Факторы, влияющие на скорость химической реакции. Лабораторный опыт № 1 «Влияние температуры концентрации и размера частиц на скорость реакции» Катализаторы. Ингибиторы. Практическая работа № 3 «Влияние катализатора на скорость реакции»	9.3.2.1 объяснять понятие скорости реакции, определять факторы, влияющие на скорость реакций и объяснять их с точки зрения кинетической теории частиц 9.3.2.2 объяснять отличие катализатора от реагентов и влияние на скорость реакции 9.3.2.3 объяснять действие ингибиторов на скорость реакции
9.1 Обратимые реакции	
Обратимость и необратимость химических реакций. Химическое равновесие. Лабораторный опыт № 2 «Смещение химического равновесия»	9.3.3.1 знать обратимые и необратимые реакции 9.3.3.2 описывать равновесие как динамический процесс и прогнозировать смещение химического равновесия по принципу Ле Шателье-Брауна
2-я четверть	
9.2 Окислительно-восстановительные реакции	
Степень окисления. Окисление и восстановление. Окислительно-восстановительные реакции	9.2.2.2 знать и уметь использовать правила нахождения степеней окисления 9.2.2.3 понимать, что процессы окисления и восстановления взаимосвязаны и протекают одновременно
Метод электронного баланса	9.2.2.4 расставлять коэффициенты методом электронного баланса в уравнениях окислительно-восстановительных реакций
9.2 Металлы и сплавы	
Общая характеристика металлов.	9.1.4.1 объяснять свойства металлов, применяя знания о металлической связи, и кристаллической решетке металлов
Сплавы металлов. Демонстрация № 2 «Металлы и сплавы»	9.1.4.2 знать понятие сплава и объяснять его преимущества 9.4.2.5 называть месторождения металлов в Казахстане и объяснять процессы их добычи, влияние на окружающую среду
Получение металлов	9.4.2.6 описывать процесс получения металла из руды
9.2 Элементы 1 (I), 2 (II) и 13 (III) групп и их соединения	
Элементы 1 (I) группы и их соединения.	9.2.1.1 объяснять общие свойства щелочных металлов, на основе строения их атомов
Элементы 2 (II) группы и их соединения.	9.2.1.2 сравнивать общие свойства металлов 1 (I) и 2 (II) группы и составлять уравнения реакций
Элементы 13 (III) группы. Алюминий и его соединения.	9.2.1.3 объяснять свойства алюминия на основе строения атома и называть области применения алюминия и его сплавов
Практическая работа № 4. Решение экспериментальных задач по теме «Металлы»	9.2.1.4 планировать и проводить эксперименты по взаимодействию металлов 1 (I), 2 (II), 13 (III) групп с простыми и сложными веществами
3-я четверть	

9.3 Элементы 17 (VII), 16 (VI), 15 (V), 14 (VI) групп и их соединения	
Галогены	9.1.4.3 составлять электронные формулы молекул галогенов, понимать тенденции изменения свойств галогенов в группе
Хлор	9.2.1.5 описывать химические свойства хлора
Хлороводородная кислота.	9.2.1.6 исследовать химические свойства раствора хлороводородной кислоты и знать области применения
Элементы 16 (VI) группы. Сера.	9.2.1.7 описывать общую характеристику элементов 16 (VI) группы 9.2.1.8 сравнивать физические свойства аллотропных видоизменений серы и составлять уравнения реакций, отражающие химические свойства серы
Соединения серы Серная кислота и ее соли.	9.2.1.9 сравнивать физические и химические свойства оксидов серы (IV) и (VI) 9.4.2.1 объяснять причины возникновения и экологическое воздействие кислотных дождей
Азот. Лабораторный опыт № 3 «Модель молекулы азота»	9.2.1.10 объяснять свойства азота и круговорот азота в природе
Аммиак. Лабораторный опыт № 4 «Модель молекулы аммиака» Свойства аммиака, получение и применение.	9.1.4.4 -объяснять молекулярную, электронную и структурную формулы аммиака 9.2.1.11 объяснять получение, свойства и применение аммиака
Азотная кислота.	9.1.4.5 знать молекулярную формулу азотной кислоты и объяснять образование химической связи между атомами;
Специфические свойства азотной кислоты и нитратов	9.2.1.12 описывать специфичность взаимодействия разбавленной и концентрированной азотной кислоты с металлами и уметь составлять уравнения реакций
Фосфор и его соединения	9.4.2.2 называть месторождения соединений фосфора в Казахстане 9.2.1.13 объяснять общие химические свойства фосфора и его соединений
Минеральные удобрения.	9.4.2.3 называть классификацию минеральных удобрений и питательные элементы, входящие в их состав 9.4.2.4 изучить воздействие азотных и фосфорных удобрений на окружающую среду
Кремний и его соединения.	9.2.1.14 объяснять области применения кремния и его значение в качестве полупроводника
9.3 Химические элементы в организме человека	
Химический состав организма человека. Макроэлементы, микроэлементы и их значения	9.5.1.1 называть элементы, входящие в состав организма человека 9.5.1.2 исследовать типичный рацион питания жителей Казахстана и составлять сбалансированный рацион питания
Определение некоторых химических элементов организма. Лабораторный опыт № 5	9.5.1.3 объяснять роль кальция и железа в организме человека 9.5.1.4 определять углерод в составе пищевых продуктов

«Определение углерода в составе пищевых продуктов»	
Загрязнение окружающей среды тяжелыми металлами	9.5.1.5 называть источники загрязнения тяжелыми металлами и объяснять их воздействие на организмы
4-я четверть	
9.4 Введение в органическую химию	
Особенности органических веществ	9.4.3.1 объяснять причины многообразия органических соединений
Классификация органических соединений.	9.4.3.2 знать классификацию углеводов и их производных 9.4.3.3 объяснять понятие функциональной группы, как группы определяющей характерные химические свойства данного класса соединений
Гомологические ряды органических соединений. Номенклатура органических соединений	9.4.3.4 знать понятия: гомологи и гомологическая разность 9.4.3.5 использовать номенклатуру основных классов органических соединений по IUPAC
Изомерия органических соединений.	9.4.3.6 знать явление изомерии и уметь составлять формулы структурных изомеров углеводов
9.4 Углеводороды. Топливо	
Алканы	9.4.3.7 описывать химические свойства алканов и подтверждать их уравнениями реакций
Алкены.	9.4.3.8 описывать понятие ненасыщенности 9.4.3.9 изучить химические свойства алкенов на примере этена
Алкины	9.4.3.10 изучить химические свойства алкинов на примере этина
Ароматические углеводороды. Бензол	9.4.3.11 описывать получение, свойства и применение бензола
Углеводородное топливо.	9.4.3.12 называть месторождения угля, нефти и природного газа в Казахстане и объяснять влияние их добычи на окружающую среду
Нефть	9.4.3.13 называть фракции нефти и области применения продуктов перегонки сырой нефти
9.4 Кислородсодержащие и азотсодержащие органические соединения	
Кислородсодержащие органические соединения. Спирты	9.4.3.14 знать классификацию кислородсодержащих органических соединений 9.4.3.15 знать классификацию спиртов и объяснять свойства, получение этанола применение метанола и этанола 9.4.3.16 объяснять физиологическое действие метанола и этанола на организм человека
Карбоновые кислоты. Лабораторный опыт № 6 «Исследование свойств уксусной кислоты»	9.4.3.17 знать состав карбоновых кислот и описывать химические свойства уксусной кислоты и его применение
Сложные эфиры и жиры	9.4.3.18 объяснять особенности сложных эфиров и жиров, функции жиров

Мыла и синтетические моющие средства	9.4.3.19 знать получение мыла и его применение 9.4.3.20 объяснить влияние синтетических моющих средств на окружающую среду
Углеводы	9.4.3.21 объяснять классификацию, биологическое значение и функции углеводов
Аминокислоты. Белки. Лабораторный опыт № 7 «Денатурация белков»	9.4.3.22 объяснять биологическое значение и функции белков

**10) Типовая учебная программа по предмету «Биология» для 7-9 классов
уровня основного среднего образования по обновленному содержанию (очная
форма с русским языком обучения)
для вечерней школы (очная форма обучения)**

Глава 1. Общие положения

10. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

11. Цель обучения биологии – формирование у обучающихся системы знаний о многообразии органического мира, закономерностях и процессах, протекающих в нем, формирование осознанного понимания того, что человек является его неотъемлемой частью.

12. Задачи учебного предмета: формирование системы знаний о структурно-функциональных и генетических основах жизни, размножении и развитии организмов основных царств живой природы, экосистемах, биоразнообразии, эволюции для осознания ценности всего живого на Земле; формирование норм и правил экологической этики, ответственного отношения к живой природе; формирование генетической грамотности – основы здорового образа жизни, сохранения психического, физического и нравственного здоровья человека; развитие личности обучающегося, воспитание стремления применить биологические знания на практике, участвовать в практической деятельности в области медицины, сельского хозяйства, биотехнологии, рационального природопользования и охраны природы.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «Биология»

4. Объём учебной нагрузки по предмету «Биология» составляет:

- 1) в 7 классе – 1,5 часа в неделю, 51 часов в учебном году;
- 2) в 8 классе – 1,5 часа в неделю, 51 часов в учебном году;
- 3) в 9 классе – 1,5 часа в неделю, 51 часов в учебном году.

5. Содержание учебной программы по учебному предмету «Биология» организовано по разделам обучения.

6. Разделы состоят из подразделов, которые содержат в себе цели обучения в виде ожидаемых результатов по классам.

7. Содержание учебного предмета включает 4 раздела: многообразие, структура и функции живых организмов; размножение, наследственность,

изменчивость, эволюционное развитие; организмы и окружающая среда; прикладные интегрированные науки.

8. Раздел «Многообразие, структура и функции живых организмов» включает следующие подразделы: разнообразие живых организмов; питание; транспорт веществ; дыхание; выделение; движение; координация и регуляция.

9. Раздел «Размножение, наследственность, изменчивость, эволюционное развитие» включает следующие подразделы: размножение; клеточный цикл; рост и развитие; Закономерности наследственности и изменчивости; основы селекции и эволюционное развитие.

10. Раздел «Организмы и окружающая среда» включает следующие подразделы: биосфера, экосистема, популяция; влияние человеческой деятельности на окружающую среду.

11. Раздел «Прикладные интегрированные науки» включает следующие подразделы: молекулярная биология и биохимия; клеточная биология; микробиология и биотехнология; биофизика.

12. Базовое содержание учебного предмета «Биология» 7 класса включает следующие разделы:

«Экосистемы». Экологические факторы среды: абиотические, биотические. Человек как часть экосистемы. Антропогенный фактор. Негативное влияние деятельности человека на экосистему. Особо охраняемые территории Казахстана. Особо охраняемые территории региона. Красная книга Республики Казахстан. Животные и растения местного региона, занесенные в Красную книгу Республики Казахстан;

«Классификация живых организмов». Общая характеристика пяти царств живых организмов. Значение классификации растений и животных. Особенности внешнего строения беспозвоночных и позвоночных животных;

«Клеточная биология». Понятия: клетка, ткань, орган, система органов. Сравнение растительной и животной клетки. Органоиды, видимые под световым микроскопом;

«Вода и органические вещества». Свойства воды: поверхностное натяжение, движение воды, растворимость, температура кипения и плавления, теплоемкость. Биологическое значение воды и ее роль в качестве растворителя, в поддержании и регулировании температуры. Значение микро- и макроэлементов для жизнедеятельности организмов. Органические вещества в продуктах питания;

«Транспорт веществ». Значение транспорта веществ для жизнедеятельности живых организмов. Органы и системы органов живых организмов, участвующих в транспорте веществ. Стебель и корень. Внутреннее строение стебля. Зоны корня. Внутреннее строение корня. Органы кровообращения у животных: у кольчатых червей, моллюсков, членистоногих и позвоночных;

«Питание живых организмов». Строение и функции листа. Внутреннее строение листа. Устьица. Лист как специализированный орган фотосинтеза. Испарение воды и газообмен. Условия, необходимые для фотосинтеза.

Лабораторная работа «Исследование факторов, влияющих на процесс фотосинтеза»;

«Дыхание». Значение дыхания для растений и животных. Дыхание как источник энергии. Типы дыхания: анаэробное и аэробное. Дыхание растений. Дыхание семян или проростков семян. Органы дыхания беспозвоночных и позвоночных животных. Органы дыхания. Строение воздухоносных путей человека, органы газообмена человека. Заболевания органов дыхания. Причины и профилактика заболеваний органов дыхания;

«Выделение». Значение выделения для живых организмов. Продукты выделения у животных. Конечные продукты обмена веществ. Продукты выделения у растений: начальные и конечные продукты фотосинтеза и дыхания. Выделительная система животных. Сравнение строения выделительных систем животных;

«Движение». Движение растений. Значение движения для жизнедеятельности растений. Способы движений растений. Влияние света на рост и развитие растений. Органы движения у животных. Роль движения в жизни живых организмов. Способы движения животных, примеры. Взаимосвязь между средой обитания и способами передвижения организма;

«Координация и регуляция». Сравнение типов нервной системы: диффузная, лестничная, узловая, трубчатая. Компоненты нервной системы. Функции нервной системы. Строение нейрона, функции нейрона. Центральная и периферическая части нервной системы. Спинной мозг. Головной мозг. Отделы головного мозга, их строение и функции. Большие полушария головного мозга. Рефлекторная дуга. Лабораторная работа: «Коленный рефлекс». Нервная регуляция работы внутренних органов. Значение сна для организма человека. Биологические ритмы. Фазы сна. Работоспособность. Режим дня. Гигиена умственного и физического труда. Стресс. Методы профилактики и борьбы со стрессом. Влияние алкоголя, курения и других наркотических веществ на работу нервной системы;

11) «Наследственность и изменчивость». Роль генов в наследовании признаков человека. Приобретенные и наследственные признаки. Организация хромосом. Понятие о ДНК как хранителе и носителе генетического материала. Количество хромосом у разных видов организмов. Соматические и половые клетки. Гаплоидный, диплоидный набор хромосом;

12) «Размножение». Бесполое и половое размножение растений. Биологическое значение бесполого и полового способов размножения. Строение цветка. Виды опыления. Цветение и опыление растений;

13) «Рост и развитие». Понятие индивидуального развития организмов. Этапы онтогенеза у животных и растений. Деление, рост, размножение, старение. Рост растений. Рост стебля в длину и толщину. Роль камбия. Годичные кольца. Лабораторная работа «Подсчет годичных колец». Прямой и непрямой типы онтогенеза у животных. Примеры насекомых с неполным и полным превращением. Моделирование «Сравнение типов онтогенеза у животных»;

14) «Микробиология и биотехнология». Разнообразие бактерий по форме. Распространение бактерий. Применение бактерий. Значение бактерий в природе и в жизни человека. Способы борьбы с патогенами. Устойчивость бактерии к антибиотикам. Вирусы. Особенности строения вирусов как неклеточной формы организации жизни.

13. Базовое содержание учебного предмета «Биология» 8 класса включает следующие разделы:

1) «Клеточная биология». Клетка – основная структурная единица организма. Строение клеток прокариот и эукариот. Разнообразие тканей у растений. Разнообразие тканей у животных;

2) «Молекулярная биология». Органические вещества клетки. Различия между мономерами и полимерами. Углеводы – источники энергии. Значение и функции углеводов. Свойства липидов и их функции. Разнообразие липидов. Белки, свойства и функции;

3) «Разнообразие живых организмов». Царство Грибы. Плесневые грибы. Одноклеточные грибы – дрожжи. Многоклеточные грибы. Шляпочные грибы. Съедобные и ядовитые грибы. Лабораторная работа «Исследование признаков классов однодольных и двудольных растений». Тип членистоногие. Тип хордовые. Сравнительная характеристика по внешним признакам;

4) «Питание». Строение пищеварительной системы дождевого червя, коровы и человека. Строение и функции зубов, смена молочных зубов на постоянные. Гигиена зубов. Строение пищеварительного тракта человека. Пищеварительные железы. Функции органов пищеварения. Витамины и их значение. Водорастворимые и жирорастворимые витамины;

5) «Транспорт веществ». Внутренняя среда организма и ее значение. Лимфа. Лимфообращение и его значение. Гомеостаз. Состав и функции крови. Состав и функции крови. Форменные элементы крови: эритроциты, лейкоциты, тромбоциты. Плазма. Функции крови;

6) Иммуитет. Гуморальный и клеточный иммуитет. Инфекционные заболевания и меры их профилактики. Иммуитет. Виды иммуитета: врожденный и приобретенный. Группы крови. Переливание крови. Резус-фактор. Агглютинация. Резус-конфликт. Строение и функции сердца и кровеносных сосудов у кольчатых червей (дождевой червь), моллюсков, членистоногих и позвоночных. Типы кровеносных систем. Замкнутый и незамкнутый типы кровеносной системы. Большой и малый круги кровообращения. Кровеносная система человека. Заболевания сердечно-сосудистой системы. Причины болезней.

7) «Дыхание». Газообмен между альвеолами и кровью. насыщение крови кислородом в легких. Газообмен между тканями и кровью. Механизм вдоха и выдоха. Строение грудной клетки. Мышцы, участвующие в процессе вдоха и выдоха. Минутный объем дыхания. Жизненный объем легких у людей разного пола, возраста и физического развития. Частота дыхательных движений. Влияние курения на жизненный объем легких. Лабораторная работа «Исследование жизненного объема легких»;

8) «Выделение».Строение органов мочевыделительной системы и функции. Органы фильтрации и выделения. Значение кожи, строение и функции. Регуляция потоотделения. Причины и последствия кожных заболеваний. Симптомы и меры профилактики;

9) «Движение».Строение скелета человека. Роль и функции опорно-двигательной системы. Типы соединений костей. Строение и функции мышечной ткани. Гиподинамия. Причины нарушения осанки и развития плоскостопия. Профилактика нарушения осанки и плоскостопии;

10) «Биофизика». Биомеханические особенности движения человека в связи с прямохождением. Особенности строения скелета человека, связанные с прямохождением;

11) «Координация и регуляция». Строение органа зрения. Значение зрения. Нарушения зрения.Строение органа слуха. Значение слуха. Причины нарушения слуха.Лабораторная работа «Определение слепого пятна, опыт со смещением цветов, воздушной и костной проводимости».Месторасположение и функции эндокринных, экзокринных и смешанных желез. Гормоны, выделяемые железами. Рецепторы, расположенные в теле человека. Лабораторная работа «Исследование кожной чувствительности». Роль кожи в поддержании постоянной температуры тела теплокровных животных.

12) «Размножение». Митоз. Мейоз. Биологическое значение митоза и мейоза. Формы размножения животных. Типы бесполого размножения. Половое размножение. Жизненный цикл мхов и папоротников. Гаметофит. Спорофит. Жизненный цикл голосеменных и покрытосеменных растений;

13) «Рост и развитие». Этапы эмбрионального развития: бластула, гаструла, нейрула. Дифференциация тканей и органов. Органогенез;

14) «Наследственность и изменчивость». Роль наследственности и изменчивости в эволюции. Искусственный отбор и его значение для селекции организмов. Виды искусственного отбора. Посевные культуры и породы домашних животных, встречающихся на территории Казахстана. Ценные признаки;

15) «Биосфера, экосистема, популяция». Компоненты экосистемы. Водные и наземные экосистемы. Основные характеристики и особенности структуры популяции. Взаимоотношения «хищник-жертва». Изменение численности популяций;

16) «Влияние человеческой деятельности на окружающую среду». Роль человека в природе. Рациональное природопользование. Сохранение биологического разнообразия.Экологические проблемы Республики Казахстана.

14. Базовое содержание учебного предмета «Биология» 9 класса включает следующие разделы:

1) «Клеточная биология». Функции основных компонентов клетки. Клеточные структуры. Строение и выполняемые функции;

2) «Разнообразие живых организмов. Биосфера и экосистемы». Использование бинарной номенклатуры для описания различных видов.

Эффективность переноса энергии в экосистеме. Поток энергии и цепи питания. Виды экологических пирамид. Круговорот азота и углерода в природе. Биохимические процессы в биосфере. Роль живых организмов в создании осадочных пород и почвы;

3) «Влияние деятельности человека на окружающую среду». Влияние добычи и переработки полезных ископаемых на окружающую среду и здоровье человека. Воздействие пестицидов на окружающую среду и здоровье человека. Парниковый эффект и истощение озонового слоя. Влияние повышения температуры атмосферы и воды, уровня мирового океана на живые организмы;

4) «Питание». Процесс расщепления. Действие пищеварительных ферментов. Роль ферментов в пищеварении. Абсорбция и выделение. Механизм действия ферментов. Активный центр фермента;

5) «Транспорт веществ». Сходства и различия активного и пассивного транспорта. Транспорт через клеточную мембрану. Затрата энергии при активном транспорте. Внешние и внутренние факторы, влияющие на транспирацию. Влияние внешних факторов на транспорт веществ в флоэме: температуры, влажности, света;

6) «Дыхание». Анаэробное и аэробное дыхание. Рассмотрение процессов анаэробного и аэробного дыхания с использованием уравнений химических реакций. Эффективность анаэробного и аэробного дыхания. Утомление мышц, связанное с анаэробным и аэробным дыханием;

7) «Выделение». Строение и функции нефрона. Ультрафильтрация. Абсорбция и избирательная реабсорбция. Состав мочи. Причины фильтрации и обратной фильтрации. Гигиена мочевыделительной системы. Заболевания почек и органов мочевыделительной системы: пиелонефрит, цистит, мочекаменная болезнь почек. Причины и меры профилактики. Продукты выделения живых организмов, обитающих на суше, в пустыне, в пресной и соленой воде;

8) «Координация и регуляция, биофизика». Типы и функции нейронов. Функции нервной ткани, миелинизированные и немиелинизированные оболочки аксона. Синапсы и медиаторы. Возникновение и проведение нервных импульсов в миелинизированных и немиелинизированных аксонах. Электрические процессы в живых организмах. Электрорецепторы и электрические органы. Механизм нейрогуморальной регуляции на примере регуляции вдоха и выдоха. Сравнение нервной и гуморальной регуляции. Адаптация организма к стрессу. Механизмы поддержания гомеостаза. Регуляторы роста и развития растений;

9) «Движение». Работа мышц. Демонстрация «Работа основных мышц, роль плечевого пояса в движениях руки. Регуляция мышечных движений»

10) «Молекулярная биология и биохимия». Принципы строения молекулы дезоксирибонуклеиновой кислоты: комплементарность нуклеотидов;

11) «Клеточный цикл». Интерфаза. Стадии интерфазы: G_1 , S и G_2 . Митоз. Фазы митоза. Лабораторная работа «Исследование митоза в клетках корешка лука». Мейоз. Фазы мейоза. Сравнение митоза и мейоза;

12) «Закономерности наследственности и изменчивости». Закономерности наследования признаков, выявленные Г. Менделем. Гибридологический метод изучения наследственности. Цитологические основы генетических законов наследования. Закон чистоты гамет и его цитологическое обоснование. Моно- и дигибридное скрещивание. Закон доминирования. Закон расщепления. Взаимодействие аллельных генов: полное и неполное. Генетика пола. Генетический механизм определения пола. Наследование сцепленное с полом. Гемофилия и дальтонизм. Закономерности наследования групп крови у человека. Резус-фактор. Генетика человека. Методы изучения наследственности у человека. Предупреждение наследственных заболеваний человека. Составление генеалогического древа человека. Современные сельскохозяйственные технологии для повышения урожайности;

13) «Микробиология и биотехнология». Общая схема биотехнологического процесса и продукты, получаемые в биотехнологии (для медицины, промышленности и сельского хозяйства). Производство инсулина;

14) «Размножение». Строение и функции половой системы человека. Вторичные половые признаки. Половое созревание юношей и девушек. Биологическая и социальная зрелость. Заболевания, передающиеся половым путем. Меры профилактики;

15) «Рост и развитие». Внутриутробное развитие. Первые стадии зародышевого развития. Формирование и развитие плода. Влияние курения, наркотических веществ и алкоголя на развитие эмбриона человека;

16) «Эволюционное развитие». Возникновение и развитие эволюционных представлений. Основные принципы эволюционной теории Ч. Дарвина. Возникновение современной теории эволюции. Движущие силы эволюции. Приспособленность в результате естественного отбора. Роль изменчивости в эволюционном процессе. Естественный отбор, его формы. Борьба за существование. Определение понятия «вид». Структура вида. Критерии вида. Понятие «видообразование». Формы и механизмы видообразования;

17) Этапы развития жизни на Земле.

Глава 3. Система целей обучения

15. Цели обучения в программе содержат кодировку. Первое число кода обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел программы, четвертое число показывает нумерацию учебной цели в данном подразделе. Например, в кодировке 7.2.1.4 «7» – класс, «2.1» – раздел и подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

16. Система целей обучения расписана по разделам для каждого класса.

1) многообразие, структура и функции живых организмов:

Обучающийся должны:		
Подраздел 1. Разнообразие живых организмов		
7 класс	8 класс	9 класс

7.1.1.1 объяснять значение систематики;	8.1.1.1 описывать отличительные признаки грибов;	9.1.1.1 использовать бинарную номенклатуру при описании различных видов
7.1.1.2 определять систематическое положение живых организмов;	8.1.1.2 распознавать по отличительным признакам классы однодольных и двудольных растений;	
7.1.1.3 описывать отличительные признаки беспозвоночных и позвоночных животных	8.1.1.3 распознавать по отличительным признакам классы членистоногих и хордовых животных	
Подраздел 2. Питание		
7.1.2.1 описывать внутреннее строение листа и объяснять взаимосвязь между строением и функцией;	8.1.2.1 сравнивать строение пищеварительной системы беспозвоночных, жвачных животных и человека;	9.1.2.1 описывать в деталях процессы пищеварения у человека;
7.1.2.2 исследовать условия, необходимые для процесса фотосинтеза	8.1.2.2 описывать взаимосвязь строения различных типов зубов с их функциями, правила ухода за зубами;	9.1.2.2 устанавливать взаимосвязь между органическим веществом и соответствующим ферментом в процессе переваривания пищи;
	8.1.2.3 объяснять взаимосвязь структуры пищеварительной системы человека с ее функциями;	
	8.1.2.4 описывать значение витаминов в организме человека;	
	8.1.2.5 составлять список продуктов питания со значительным содержанием витаминов;	
Подраздел 3. Транспорт веществ		
7.1.3.1 объяснять значение транспорта питательных веществ в живых организмах;	8.1.3.1 описывать состав и функции крови;	9.1.3.1 сравнивать пассивный и активный транспорт;
7.1.3.2 распознавать органы, участвующие в транспорте веществ у растений;	8.1.3.2 сравнивать гуморальный и клеточный иммунитет;	9.1.3.2 объяснить сущность процесса транспирации у растений;
7.1.3.3 описывать взаимосвязь строения стебля и корня с их функциями;	8.1.3.3 описывать лимфатическую систему и взаимосвязь между кровью, тканевой жидкостью и лимфой;	9.1.3.3 изучить перемещение веществ в флоэме в зависимости от внешних факторов
7.1.3.4 исследовать внутреннее строение стебля и корня;	8.1.3.4 Оценивать роль видов иммунитета в профилактике заболеваний;	
7.1.3.5 распознавать органы, участвующие в транспорте веществ у животных	8.1.3.5 Объяснять механизм агглютинации и резус-конфликта;	
	8.1.3.6 описывать строение сердца и кровеносных сосудов у животных;	
	8.1.3.7 устанавливать взаимосвязь между структурами стенок сосудов и их функциями;	
	8.1.3.8 описывать типы кровеносной системы животных;	
	8.1.3.9 описывать причины и симптомы заболеваний кровеносной системы	
Подраздел 4. Дыхание		
7.1.4.1 описывать значение дыхания для живых организмов;	8.1.4.1 описывать механизмы газообмена в легких и тканях;	9.1.4.1 сравнивать процессы анаэробного и аэробного дыхания, используя уравнение химической реакции
7.1.4.2 описывать особенности дыхания у растений;	8.1.4.2 объяснять механизм вдоха и выдоха;	
7.1.4.3 сравнивать строение органов		

дыхания беспозвоночных и позвоночных животных; 7.1.4.4 изучать особенности строения органов дыхания у человека; 7.1.4.5 объяснять причины и меры профилактики заболеваний органов дыхания	8.1.4.3 определять жизненный объем легких и минутный объем дыхания в состоянии покоя и при физической нагрузке	процесса дыхания; 9.1.4.2 рассмотреть связь между утомлением мышц и процессами анаэробного и аэробного дыхания
Подраздел 5. Выделение		
7.1.5.1 объяснять значение выделения в жизнедеятельности организмов; 7.1.5.2 исследовать особенности выделения у растений; 7.1.5.3 сравнивать строение выделительной системы беспозвоночных и позвоночных животных	8.1.5.1 описывать строение и функции органов мочевыделительной системы человека; 8.1.5.2 распознавать структурные компоненты почки; 8.1.5.3 описывать структуру кожи и ее роль в процессе выделения; 8.1.5.4 объяснять меры профилактики кожных заболеваний	9.1.5.1 описывать строение и функцию нефрона; 9.1.5.2 описывать процессы фильтрации и образования мочи; 9.1.5.3 объяснять меры профилактики болезней почек и мочевого выделительной системы; 9.1.5.4 устанавливать связь между средой обитания и конечными продуктами обмена веществ у различных организмов
Подраздел 6. Движение		
7.1.6.1 описывать значение и объяснять причины движений живых организмов (тропизмы, таксисы); 7.1.6.2 объяснять влияние света на рост и развитие растений; 7.1.6.3 сравнивать органы движения у беспозвоночных и позвоночных животных	8.1.6.1 описывать функцию опорно-двигательной системы; 8.1.6.2 сравнивать типы соединений костей; 8.1.6.3 описывать виды мышечной ткани и их функции; 8.1.6.4 называть последствия гиподинамии; 8.1.6.5 выявлять причины нарушения осанки и развития плоскостопия	9.1.6.1 исследовать максимальное мышечное усилие и силовую выносливость мышц руки;
Подраздел 7. Координация и регуляция		
7.1.7.1 сравнивать типы нервной системы животных; 7.1.7.2 называть функции нервной системы и ее структурных компонентов; 7.1.7.3 определять структурные компоненты нервной клетки; 7.1.7.4 сравнивать строение и функции отделов центральной нервной системы; 7.1.7.5 исследовать рефлекторную дугу; 7.1.7.6 описывать функции вегетативной нервной системы; 7.1.7.7 объяснять значение сна для восстановления жизнедеятельности и отдыха организма;	8.1.7.1 исследовать особенности зрительного восприятия и описывать правила ухода за зрением; 8.1.7.2 исследовать особенности слухового восприятия и описывать правила ухода за слухом; 8.1.7.3 сопоставлять структуру зрительного и слухового рецепторов с их функциями; 8.1.7.4 определять расположение эндокринных, экзокринных и смешанных желез; 8.1.7.5 объяснять основные	9.1.7.1 устанавливать взаимосвязь между строением и функцией нервной клетки; 9.1.7.2 анализировать функции нервной ткани и ее структурных компонентов; 9.1.7.3 объяснять механизм нейрогуморальной регуляции; 9.1.7.4 объяснять механизм поддержания постоянства внутренней среды организма 9.1.7.5 анализировать влияние ростовых

7.1.7.8 описывать принципы сохранения хорошего психического здоровья; 7.1.7.9 объяснять последствия влияния алкоголя, курения и других наркотических веществ на нервную систему	функции желез; 8.1.7.6 исследовать кожную чувствительность; 8.1.7.7 описывать роль кожи в поддержании постоянной температуры тела теплокровных животных	веществ на жизнедеятельность растений
--	---	---------------------------------------

2) размножение, наследственность, изменчивость, эволюционное развитие:

Подраздел 2. Клеточный цикл		
7.2.2.1 сравнивать количество хромосом у разных видов организмов; 7.2.2.2 называть количество хромосом в соматических и половых клетках	8.2.2.1 объяснить значение митоза и мейоза в жизнедеятельности и живых организмов	9.2.2.1 объяснять процессы, происходящие в интерфазе клеточного цикла; 9.2.2.2 охарактеризовать фазы митоза; 9.2.2.3 охарактеризовать фазы мейоза; 9.2.2.4 сравнивать процессы митоза и мейоза
Подраздел 3. Рост и развитие		
7.2.3.1 описывать процессы роста и развития организмов; 7.2.3.2 исследовать процесс роста растений в длину и толщину; 7.2.3.3 различать этапы онтогенеза животных и растений; 7.2.3.4 сравнивать прямой и непрямой типы онтогенеза у животных	8.2.3.1 объяснять этапы эмбрионального развития; 8.2.3.2 описывать дифференциацию тканей и органов, формирующихся из разных зародышевых листков	9.2.3.1 объяснять роль плаценты в развитии эмбриона; 9.2.3.2 сравнивать развитие эмбриона и плода; 9.2.3.3 объяснять последствия влияния курения, алкоголя и других наркотических веществ на развитие эмбриона человека
Подраздел 4. Закономерности наследственности и изменчивости		
7.2.4.1 исследовать наследственные и ненаследственные признаки организма человека; 7.2.4.2 объяснять роль генов в определении признаков; 7.2.4.3 объяснять роль генетического материала – дезоксирибонуклеиновой кислоты - в хромосомах	8.2.4.1 аргументировать роль наследственности и изменчивости в эволюции; 8.2.4.2 описывать значение искусственного отбора для селекции организмов; 8.2.4.3 описывать сорта значимых культурных растений и пород домашних животных	9.2.4.1 оценивать роль исследований Менделя в становлении и развитии генетики; 9.2.4.2 обосновывать цитологические основы моногибридного скрещивания и решать задачи на моногибридное скрещивание; 9.2.4.3 обосновывать цитологические основы дигибридного скрещивания и решать задачи на дигибридное скрещивание; 9.2.4.4 описывать теорию определения пола; 9.2.4.5 составлять схему, объясняющую роль хромосом в определении пола; 9.2.4.6 объяснять механизм определения и наследования групп крови человека; 9.2.4.7 характеризовать основные методы изучения генетики человека; 9.2.4.8 составлять генеалогическое древо;
Подраздел 5. Основы селекции и эволюционное развитие		
7 - класс	8 - класс	9 – класс
		9.2.5.1 изучать основные положения работ К. Линнея и Ж.Б. Ламарка; 9.2.5.2 объяснять роль трудов Ч. Дарвина в создании учения об

	<p>эволюции; 9.2.5.3 охарактеризовать движущие силы эволюции; 9.2.5.4 описывать роль естественного отбора в адаптации организмов; 9.2.5.5 охарактеризовать структуру и критерии вида; 9.2.5.6 объяснять процесс видообразования; 9.2.5.7 изучать основные этапы развития жизни на Земле</p>
--	--

3) организмы и окружающая среда:

7 класс	8 класс	9 класс
Подраздел 1. Биосфера, экосистема, популяция		
7.3.1.1 исследовать влияние факторов окружающей среды местной экосистемы на жизнедеятельность и распространение живых организмов;	8.3.1.1 Описывать общую структуру экологических систем; 8.3.1.2 описывать основные характеристики и особенности структуры популяции; 8.3.1.3 Устанавливать причины изменений численности популяций на примере взаимоотношений «хищник-жертва»;	9.3.1.1 рассчитывать эффективность переноса энергии; 9.3.1.2 сравнивать пирамиды численности, биомассы и энергии; 9.3.1.3 составлять схему круговорота азота и углерода в природе
Подраздел 2. Влияние человеческой деятельности на окружающую среду		
7.3.2.1 описывать взаимодействие человека и экосистемы; 7.3.2.2 приводить примеры отраслей человеческой деятельности, негативно влияющих на экосистемы; 7.3.2.3 описывать животный и растительный мир особо охраняемых природных территорий Казахстана; 7.3.2.4 приводить примеры животных и растений местного региона, занесенных в Красную книгу Казахстана	8.3.2.1 обосновывать необходимость сохранения и поддержания биологического разнообразия; 8.3.2.2 объяснять причины возникновения и решения экологических проблем на территории Казахстан	9.3.2.1 объяснять влияние добычи и переработки полезных ископаемых на окружающую среду; 9.3.2.2 объяснять последствия влияния пестицидов на окружающую среду и здоровье человека; 9.3.2.3 объяснять влияние парникового эффекта на живые организмы; 9.3.2.4 объяснять причины и последствия разрушения озонового слоя

4) прикладные интегрированные науки:

7 класс	8 класс	9 класс
Подраздел 1. Молекулярная биология и биохимия		
7.4.1.1 описывать свойства и значение воды для живых организмов; 7.4.1.2 описывать роль микро- и макроэлементов в жизнедеятельности организмов; 7.4.1.3 Описывать значение органических веществ в продуктах;	8.4.1.1 описывать различия между мономерами и полимерами, используя биологические примеры; 8.4.1.2 описывать свойства и биологические функции углеводов и липидов; 8.4.1.3 описывать свойства и биологические функции белков	9.4.1.1 изучать механизм действия ферментов; 9.4.1.2 описывать строение двойной спирали молекулы дезоксирибонуклеиновой кислоты;
Подраздел 2. Клеточная биология		
7.4.2.1 объяснять понятия клетки, ткани, органы, системы органов; 7.4.2.2 различать растительную и животную клетки	8.4.2.1 классифицировать ткани растений и животных; 8.4.2.2 сравнивать строение клеток эукариот и прокариот	9.4.2.1 объяснять основные функции компонентов растительной и

		животной клетки;
Подраздел 3. Микробиология и биотехнология		
7.4.3.1 описывать различные формы бактерий; 7.4.3.2 описывать значение бактерий в жизни человека; 7.4.3.3 описывать применение антибиотиков, антисептиков и дезинфицирующих средств; 7.4.3.4 объяснять принадлежность вирусов к неклеточной форме жизни	8.4.3.1 описывать особенности заболеваний, вызванных простейшими, грибами, бактериями и вирусами, меры их профилактики	9.4.3.1 описывать общую схему биотехнологического процесса на примере производства инсулина; 9.4.3.2 приводить примеры продуктов, получаемых в биотехнологии
Подраздел 4. Биофизика		
	8.4.4.1 исследовать биомеханические особенности движения человека в связи с прямохождением	9.4.4.1 изучать электрические процессы в живых организмах;

17. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Биология» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию.

18. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

1) 7 класс:

1 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Экосистемы	
Темы /Содержание раздела долгосрочного плана/	Цели обучения
Экологические факторы среды: абиотические, биотические.	7.3.1.1 описывать влияние факторов окружающей среды местной экосистемы на жизнедеятельность и распространение живых организмов
Человек как часть экосистемы. Антропогенный фактор	7.3.2.1 описывать взаимодействие человека и экосистемы
Негативное влияние деятельности человека на экосистему	7.3.2.2 приводить примеры отраслей человеческой деятельности, негативно влияющих на экосистемы
Особо охраняемые территории Казахстана. Особо охраняемые территории региона	7.3.2.3 описывать животный и растительный мир особо охраняемых природных территорий Казахстана
Красная книга Республики Казахстан. Животные и растения местного региона, занесенные в Красную книгу Казахстана	7.3.2.4 приводить примеры животных и растений местного региона, занесенных в Красную книгу Казахстана
Раздел долгосрочного плана: Классификация живых организмов	
Общая характеристика пяти царств живых организмов. Значение классификации растений и животных	7.1.1.1 объяснять значение систематики; 7.1.1.2 определять систематическое положение живых организмов
Особенности внешнего строения беспозвоночных и позвоночных животных	7.1.1.3 описывать отличительные признаки беспозвоночных и позвоночных животных
Раздел долгосрочного плана: Клеточная биология	
Понятия: «клетка», «ткань», «орган», система органов».	7.4.2.1 объяснять понятия «клетка», «ткань», «органы», «системы органов»;

Сравнение растительной и животной клетки. Органоиды, видимые под световым микроскопом.	7.4.2.2 различать растительную и животную клетки
Раздел долгосрочного плана: Вода и органические вещества	
Свойства воды: поверхностное натяжение, движение воды, растворимость, температура кипения и плавления, теплоемкость. Биологическое значение воды и ее роль в качестве растворителя, в поддержании и регулировании температуры.	7.4.1.1 описывать свойства и значение воды для живых организмов
Значение микро- и макроэлементов для жизнедеятельности организмов	7.4.1.2 описывать роль микро- и макроэлементов в жизнедеятельности организмов
Органические вещества в продуктах питания.	7.4.1.3 описывать значение органических веществ в продуктах
2 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Транспорт веществ	
Значение транспорта веществ для жизнедеятельности живых организмов. Органы и системы органов живых организмов, участвующих в транспорте веществ	7.1.3.1 объяснять значение транспорта питательных веществ в живых организмах; 7.1.3.2 распознавать органы, участвующие в транспорте веществ у растений
Стебель и корень. Внутреннее строение стебля.	7.1.3.3 исследовать внутреннее строение стебля и корня;
Зоны корня. Внутреннее строение корня.	7.1.3.4 описывать взаимосвязь строения стебля и корня с их функциями
Органы кровообращения у животных: у кольчатых червей, моллюсков, членистоногих и позвоночных	7.1.3.5 распознавать органы, участвующие в транспорте веществ у животных
Раздел долгосрочного плана: Питание живых организмов	
Строение и функции листа. Внутреннее строение листа. Устьица. Лист как специализированный орган фотосинтеза. Испарение воды и газообмен	7.1.2.1 описывать внутреннее строение листа и объяснить взаимосвязь между строением и функцией
Условия, необходимые для фотосинтеза. Лабораторная работа «Исследование факторов, влияющих на процесс фотосинтеза»	7.1.2.2 исследовать условия, необходимые для процесса фотосинтеза
Раздел долгосрочного плана: Дыхание	
Значение дыхания для растений и животных. Дыхание, как источник энергии. Типы дыхания: анаэробное и аэробное	7.1.4.1 описывать значение дыхания для живых организмов;
Дыхание растений. Дыхание семян или проростков семян.	7.1.4.3 Описывать особенности дыхания у растений;
Органы дыхания беспозвоночных и позвоночных животных.	7.1.4.3 сравнивать строение органов дыхания беспозвоночных и позвоночных животных
Органы дыхания. Строение воздухоносных путей человека, органы газообмена человека	7.1.4.4 изучать особенности строения органов дыхания у человека
Заболевания органов дыхания. Причины и профилактика заболеваний органов дыхания.	7.1.4.5 объяснять причины и меры профилактики заболеваний органов дыхания
3-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Выделение	
Значение выделения для живых организмов. Продукты выделения у животных. Конечные продукты обмена веществ	7.1.5.1 объяснять значение выделения в жизнедеятельности организмов

Продукты выделения у растений: начальные и конечные продукты фотосинтеза и дыхания.	7.1.5.2 исследовать особенности выделения у растений
Выделительная система животных. Сравнение строения выделительных систем животных	7.1.5.3 сравнивать строение выделительной системы беспозвоночных и позвоночных животных
Раздел долгосрочного плана: Движение	
Движение растений. Значение движения для жизнедеятельности растений. Способы движений растений (тропизмы, таксисы, ростовые движения).	7.1.6.1 описывать значение и объяснять причины движений растений (тропизмы, таксисы);
Влияние света на рост и развитие растений	7.1.6.2 объяснять влияние света на развитие растений;
Органы движения у животных. Роль движения в жизни живых организмов. Способы движения животных, примеры. Взаимосвязь между средой обитания и способами передвижения организма	7.1.6.3 сравнивать органы движения у беспозвоночных и позвоночных животных
Раздел долгосрочного плана: Координация и регуляция	
Сравнение типов нервной системы: диффузная, лестничная, узловая, трубчатая	7.1.7.1 сравнивать типы нервной системы животных
Компоненты нервной системы. Функции нервной системы. Строение нейрона. Функции нейрона	7.1.7.2 называть функции нервной системы и ее структурных компонентов; 7.1.7.3 определять структурные компоненты нервной клетки
Центральная и периферическая части нервной системы. Спинной мозг. Головной мозг. Отделы головного мозга, их строение и функции.	7.1.7.4 сравнивать строение и функции отделов центральной нервной системы
Большие полушария головного мозга	
Рефлекторная дуга. Лабораторная работа: «Коленный рефлекс»	7.1.7.5 исследовать рефлекторную дугу
Нервная регуляция работы внутренних органов	7.1.7.6 описывать функции вегетативной нервной системы
Значение сна для организма человека. Биологические ритмы. Фазы сна. Работоспособность. Режим дня.	7.1.7.7 объяснять значение сна для восстановления жизнедеятельности и отдыха организма;
Гигиена умственного и физического труда. Стресс. Методы профилактики и борьбы со стрессом	7.1.7.8 описывать принципы сохранения хорошего психического здоровья
Влияние алкоголя, курения и других наркотических веществ на работу нервной системы	7.1.7.9 объяснять последствия влияния алкоголя, курения и других наркотических веществ на нервную систему
4 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Наследственность и изменчивость	
Роль дезоксирибонуклеиновой кислоты и генов в наследовании признаков человека. Приобретенные и наследственные признаки. Организация хромосом. Понятие о ДНК как хранителе и носителе генетического материала.	7.2.4.1 исследовать наследственные и ненаследственные признаки организма человека; 7.2.4.2 объяснять роль генов в определении признаков; 7.2.4.3 объяснять роль генетического материала – дезоксирибонуклеиновой кислоты в хромосомах

Количество хромосом у разных видов организмов. Соматические и половые клетки. Гаплоидный, диплоидный набор хромосом	7.2.2.1 сравнивать количество хромосом у разных видов организмов; 7.2.2.2 называть количество хромосом в соматических и половых клетках
Раздел долгосрочного плана: Размножение.	
Бесполое и половое размножение растений. Биологическое значение бесполого и полового способов размножения	7.2.1.1 описывать бесполое и половое размножения у растений
Вегетативное размножение, его виды и биологическая роль в природе.	7.2.1.2 сравнивать способы вегетативного размножения у растений
Строение цветка. Виды опыления. Цветение и опыление растений.	7.2.1.3 описывать относительные преимущества перекрестного опыления и самоопыления;
Раздел долгосрочного плана: Рост и развитие	
Понятие индивидуального развития организмов. Этапы онтогенеза у животных и растений. Деление, рост, размножение, старение. Рост растений.	7.2.3.1 описывать процессы роста и развития организмов;
Рост стебля в длину и толщину. Роль камбия. Годичные кольца. Лабораторная работа «Подсчет годичных колец»	7.2.3.2 исследовать процесс роста растений в длину и толщину
Прямой и непрямой типы онтогенеза у животных. Примеры насекомых с неполным и полным превращением. Моделирование «Сравнение типов онтогенеза у животных»	7.2.3.3 различать этапы онтогенеза растений и животных; 7.2.3.4 сравнивать прямой и непрямой типы онтогенеза у животных
Раздел долгосрочного плана: Микробиология и биотехнология	
Разнообразие бактерий по форме. Распространение бактерий.	7.4.3.1 описывать различные формы бактерий
Применение бактерий. Значение бактерий в природе и в жизни человека.	7.4.3.2 Описывать значение бактерий в жизни человека;
Способы борьбы с патогенами. Устойчивость бактерии к антибиотикам.	7.4.3.3 описывать применение антибиотиков, антисептиков и дезинфицирующих средств
Вирусы. Особенности строения вирусов как неклеточной формы организации жизни	7.4.3.4 объяснять принадлежность вирусов к неклеточной форме жизни

2) 8класс:

1 четверть	
Обучающийся должен:	
Раздел долгосрочного плана: Клеточная биология	
Темы /Содержание раздела долгосрочного плана/	Цели обучения
Клетка – основная структурная единица организма. Строение клеток прокариот и эукариот.	8.4.2.1 сравнить строение клеток эукариот и прокариот
Разнообразие тканей у растений. Разнообразие тканей у животных.	8.4.2.2 классифицировать ткани растений и животных
Раздел долгосрочного плана: Молекулярная биология	
Органические вещества клетки. Различия между мономерами и полимерами	8.4.1.1 описывать различия между мономерами и полимерами, используя биологические примеры
Углеводы – источники энергии. Значение и функции углеводов. Свойства липидов и их	8.4.1.2 описывать свойства и биологические функции

функция. Разнообразие липидов.		углеводов и липидов
Белки, свойства и функции	8.4.1.3 описывать свойства и биологические функции белков	
Раздел долгосрочного плана: Разнообразие живых организмов		
Царство Грибы. Плесневые грибы. Одноклеточные грибы – дрожжи. Многочлеточные грибы. Шляпочные грибы. Съедобные и ядовитые грибы	8.1.1.1 описывать отличительные признаки грибов	
Лабораторная работа «Исследование признаков классов однодольных и двудольных растений»	8.1.1.2 распознавать по отличительным признакам классы однодольных и двудольных растений	
Тип членистоногие. Тип хордовые. Сравнительная характеристика по внешним признакам.	8.1.1.3 распознавать по отличительным признакам классы членистоногих и хордовых животных	
Раздел долгосрочного плана: Питание		
Строение пищеварительной системы дождевого червя, коровы и человека.	8.1.2.1 сравнивать строение пищеварительной системы беспозвоночных, жвачных животных и человека	
Строение и функции зубов, смена молочных зубов на постоянные. Гигиена зубов.	8.1.2.2 описывать взаимосвязь строения различных типов зубов с их функциями, правила ухода за зубами	
Строение пищеварительного тракта человека. Пищеварительные железы. Функции органов пищеварения	8.1.2.3 объяснять взаимосвязь структуры пищеварительной системы человека с ее функциями	
Витамины и их значение. Водорастворимые и жирорастворимые витамины.	8.1.2.4 описывать значение витаминов в организме человека; 8.1.2.5 составлять список продуктов питания со значительным содержанием витаминов	
2 четверть		
Раздел долгосрочного плана: Транспорт веществ		
Внутренняя среда организма и ее значение. Лимфа. Лимфообращение и его значение. Гомеостаз.	8.1.3.1 описывать лимфатическую систему и взаимосвязь между кровью, тканевой жидкостью и лимфой	
Состав и функции крови. Форменные элементы крови: эритроциты, лейкоциты, тромбоциты. Плазма. Функции крови.	8.1.3.2 описывать состав и функции крови	
Иммунитет. Гуморальный и клеточный иммунитет. Типы лейкоцитов и их функции. Действие Т- и В-лимфоцитов.	8.1.3.3 сравнивать гуморальный и клеточный иммунитет	
Инфекционные заболевания и меры их профилактики.	8.4.3.1 описывать особенности заболеваний, вызванных простейшими, грибами, бактериями, вирусами и меры их профилактики	
Иммунитет. Виды иммунитета: врожденный и приобретенный.	8.1.3.4 оценивать роль видов иммунитета в профилактике заболеваний	
Группы крови. Переливание крови. Резус-фактор. Агглютинация. Резус-конфликт	8.1.3.5 объяснять механизм агглютинации и резус-конфликта	
Строение и функции сердца и кровеносных сосудов у кольчатых червей (дождевой червь), моллюсков, членистоногих и позвоночных	8.1.3.6 описывать строение сердца и кровеносных сосудов у животных; 8.1.3.7 устанавливать взаимосвязь между структурами стенок сосудов и их функциями	
Типы кровеносных систем. Замкнутый и незамкнутый типы кровеносной системы. Большой и малый круги кровообращения. Кровеносная система человека	8.1.3.8 описывать типы кровеносной системы животных	
Заболевания сердечно-сосудистой системы. Причины болезней	8.1.3.9 описывать причины и симптомы заболеваний органов кровеносной системы	

Раздел долгосрочного плана: Дыхание	
Газообмен между альвеолами и кровью. Насыщение крови кислородом в легких. Газообмен между тканями и кровью.	8.1.4.1 описывать механизмы газообмена в легких и тканях
Механизм вдоха и выдоха. Строение грудной клетки. Мышцы, участвующие в процессе вдоха и выдоха.	8.1.4.2 объяснять механизм вдоха и выдоха
Минутный объем дыхания. Жизненный объем легких у людей разного пола, возраста и физического развития. Частота дыхательных движений. Влияние курения на жизненный объем легких. Лабораторная работа «Исследование жизненного объема легких»	8.1.4.3 определять жизненный объем легких и минутный объем дыхания в состоянии покоя и при физической нагрузке
3 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Выделение	
Строение органов мочевыделительной системы и функции.	8.1.5.1 описывать строение и функции органов мочевыделительной системы человека
Органы фильтрации и выделения.	8.1.5.2 распознавать структурные компоненты почек
Значение кожи, строение и функции. Регуляция потоотделения	8.1.5.3 описывать структуру кожи и роль в процессе выделения
Причины и последствия кожных заболеваний. Симптомы и меры профилактики	8.1.5.4 объяснять меры профилактики кожных заболеваний
Раздел долгосрочного плана: Движение	
Строение скелета человека. Роль и функции опорно-двигательной системы	8.1.6.1 описывать функцию опорно-двигательной системы
Типы соединений костей.	8.1.6.2 сравнивать типы соединений костей
Строение и функции мышечной ткани.	8.1.6.3 описывать виды мышечной ткани и их функции
Гиподинамия. Причины нарушения осанки и развития плоскостопия. Профилактика нарушения осанки и плоскостопия	8.1.6.4 называть последствия гиподинамии; 8.1.6.5 выявлять причины нарушения осанки и развития плоскостопия
Раздел долгосрочного плана: Биофизика	
Биомеханические особенности движения человека в связи с прямохождением. Особенности строения скелета человека, связанные с прямохождением.	8.4.4.1 исследовать биомеханические особенности движения человека в связи с прямохождением
Раздел долгосрочного плана: Координация и регуляция	
Строение органа зрения. Значение зрения. Нарушения зрения.	8.1.7.1 исследовать особенности зрительного восприятия и описывать правила гигиены за зрением
Строение органа слуха. Значение слуха. Причины нарушения слуха.	8.1.7.2 исследовать особенности слухового восприятия и описывать правила гигиены за слухом
Структура и функции палочек и колбочек, волосковых клеток. Лабораторная работа «Определение слепого пятна, опыт со смешением цветов, воздушной и костной проводимости»	8.1.7.3 сопоставлять структуру зрительного и слухового рецепторов с их функциями;
Месторасположение и функции эндокринных, экзокринных и смешанных желез. Гормоны, выделяемые железами	8.1.7.4 определять расположение эндокринных, экзокринных и смешанных желез; 8.1.7.5 объяснять основные функции желез
Рецепторы, расположенные в теле человека. Лабораторная работа «Исследование кожной чувствительности»	8.1.7.6 исследовать кожную чувствительность
Роль кожи в поддержании постоянной температуры тела теплокровных животных.	8.1.7.7 описывать роль кожи в поддержании постоянной температуры теплокровных

		животных
4 четверть		
Раздел долгосрочного плана: Размножение		
Митоз. Мейоз. Биологическое значение митоза и мейоза	8.2.2.1 объяснять значение митоза и мейоза в жизнедеятельности живых организмов	
Формы размножения животных. Типы бесполого размножения. Половое размножение	8.2.1.1 сравнивать способы размножения животных	
Жизненный цикл мхов и папоротников. Гаметофит. Спорофит	8.2.1.2 объяснять особенности полового и бесполого поколения на примере мхов и папоротников	
Жизненный цикл голосеменных и покрытосеменных растений	8.2.1.3 объяснять особенности жизненного цикла голосеменных и покрытосеменных растений	
Раздел долгосрочного плана: Рост и развитие		
Этапы эмбрионального развития: бластула, гастрюла, нейрула. Дифференциация тканей и органов. Органогенез	8.2.3.1 объяснять этапы эмбрионального развития; 8.2.3.2 описывать дифференциацию тканей и органов, формирующихся из разных зародышевых листков	
Раздел долгосрочного плана: Наследственность и изменчивость		
Роль наследственности и изменчивости в эволюции.	8.2.4.1 аргументировать роль наследственности и изменчивости в эволюции	
Искусственный отбор и его значение для селекции организмов.	8.2.4.2 описывать значение искусственного отбора для селекции организмов	
Посевные культуры и породы домашних животных, встречающихся на территории Казахстана. Ценные признаки	8.2.4.3 описывать сорта значимых культурных растений и пород домашних животных	
Раздел долгосрочного плана: Биосфера, экосистема, популяция		
Компоненты экосистемы. Водные и наземные экосистемы.	8.3.1.1 описывать общую структуру экологических систем	
Основные характеристики и особенности структуры популяции. Взаимоотношения «хищник-жертва». Изменение численности популяций.	8.3.1.2 описывать основные характеристики и особенности структуры популяции; 8.3.1.3 устанавливать причины изменений численности популяций на примере взаимоотношений хищник-жертва	
Раздел долгосрочного плана: Влияние человеческой деятельности на окружающую среду		
Роль человека в природе. Рациональное природопользование. Сохранение биологического разнообразия.	8.3.2. необходимость сохранения и поддержания биологического разнообразия;	
Экологические проблемы Республики Казахстана.	8.3.2.2 объяснять причины возникновения и решения экологических проблем на территории Казахстан	

3) 9 класс:

1 четверть		
Обучающийся должен:		
Раздел долгосрочного плана: Клеточная биология		
Темы /Содержание раздела долгосрочного плана/		Цели обучения
Функции основных компонентов клетки. Клеточные структуры. Строение и выполняемые функции	9.4.2.1 объяснять основные функции компонентов растительной и животной клетки	
Раздел долгосрочного плана: Разнообразие живых организмов. Биосфера и экосистемы		
Использование бинарной номенклатуры для описания различных видов.	9.1.1.1 использовать бинарную номенклатуру при описании различных видов	

Эффективность переноса энергии в экосистеме. Поток энергии и цепи питания. Виды экологических пирамид.	9.3.1.1 рассчитывать эффективность переноса энергии; 9.3.1.2 сравнивать пирамиды численности, биомассы и энергии
Круговорот азота и углерода в природе. Биохимические процессы в биосфере. Роль живых организмов в создании осадочных пород и почвы	9.3.1.3 составлять схему круговорота азота и углерода в природе
Раздел долгосрочного плана: Влияние деятельности человека на окружающую среду	
Влияние добычи и переработки полезных ископаемых на окружающую среду и здоровье человека	9.3.2.1 объяснять влияние добычи и переработки полезных ископаемых на окружающую среду
Воздействие пестицидов на окружающую среду и здоровье человека	9.3.2.2 объяснять последствия влияния пестицидов на окружающую среду и здоровье человека
Парниковый эффект и истощение озонового слоя. Влияние повышения температуры атмосферы и воды, уровня мирового океана на живые организмы	9.3.2.3 объяснять влияние парникового эффекта на живые организмы; 9.3.2.4 объяснять причины и последствия разрушения озонового слоя
Раздел долгосрочного плана: Питание	
Процесс расщепления. Действие пищеварительных ферментов. Роль ферментов в пищеварении. Абсорбция и выделение	9.1.2.1 описывать в деталях процессы пищеварения у человека; 9.1.2.2 устанавливать взаимосвязь между органическим веществом и соответствующим ферментом в процессе переваривания пищи
Механизм действия ферментов. Активный центр фермента.	9.4.1.1 изучать механизм действия ферментов
Раздел долгосрочного плана: Транспорт веществ	
Сходства и различия активного и пассивного транспорта. Транспорт через клеточную мембрану. Затрата энергии при активном транспорте	9.1.3.1 сравнивать пассивный и активный транспорт
Внешние и внутренние факторы, влияющие на транспирацию.	9.1.3.2 объяснять сущность процесса транспирации у растений;
Влияние внешних факторов на транспорт веществ по флоэме: температуры, влажности, света	9.1.3.4 изучить перемещение веществ во флоэме в зависимости от внешних факторов
2 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Дыхание	
Анаэробное и аэробное дыхание. Рассматривать процессы анаэробного и аэробного дыхания с использованием уравнений химических реакции. Эффективность анаэробного и аэробного дыхания.	9.1.4.1 сравнивать процессы анаэробного и аэробного дыхания, используя уравнение химической реакции процесса дыхания
Утомление мышц, связанное с анаэробным и аэробным дыханием.	9.1.4.2 рассмотреть связь между утомлением мышц и процессами анаэробного и аэробного дыхания
Раздел долгосрочного плана: Выделение	
Строение и функции нефрона. Ультрафильтрация.	9.1.5.1 описывать строение и функцию нефрона;
Абсорбция и избирательная реабсорбция. Состав мочи. Причины фильтрации и обратной фильтрации	9.1.5.2 описывать процессы фильтрации и образования мочи

Гигиена мочевыделительной системы. Заболевания почек и органов мочевыделительной системы: пиелонефрит, цистит, мочекаменная болезнь почек. Причины и меры профилактики	9.1.5.3 объяснять меры профилактики болезней почек и мочевыделительной системы
Продукты выделения живых организмов, обитающих на суше, в пустыне, в пресной и соленой воде.	9.1.5.4 установить связь между средой обитания и конечными продуктами обмена веществ у различных организмов
Раздел долгосрочного плана: Координация и регуляция	
Типы и функции нейронов. Функции нервной ткани. Миелинизированные и не миелинизированные оболочки аксона.	9.1.7.1 устанавливать взаимосвязь между строением нервной клетки и функцией нервной клетки
Возникновение и проведение нервных импульсов в миелинизированных и не миелинизированных аксонах.	9.1.7.2 анализировать функции нервной ткани и ее структурных компонентов
Электрические процессы в живых организмах. Электрорецепторы и электрические органы	9.4.4.1 изучать электрические процессы в живых организмах
Механизм нейрогуморальной регуляции на примере регуляции вдоха и выдоха. Сравнение нервной и гуморальной регуляции. Адаптация организма к стрессу	9.1.7.3 объяснять механизм нейрогуморальной регуляции
Механизмы поддержания гомеостаза	9.1.7.4 объяснять механизм поддержания постоянства внутренней среды организма
Регуляторы роста и развития растений.	9.1.7.5 анализировать влияние ростовых веществ на жизнедеятельность растений
3 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Движение	
Работа мышц. Демонстрация «Работа основных мышц, роль плечевого пояса в движениях руки. Регуляция мышечных движений»	9.1.6.1 исследовать максимальное мышечное усилие и силовую выносливость мышц руки
Раздел долгосрочного плана: Молекулярная биология	
Принципы строения молекулы дезоксирибонуклеиновой кислоты: комплементарность нуклеотидов	9.4.1.2 описывать строение двойной спирали молекулы дезоксирибонуклеиновой кислоты
Раздел долгосрочного плана: Клеточный цикл	
Интерфаза. Стадии интерфазы: G ₁ , S и G ₂	9.2.2.1 объяснять процессы, происходящие в интерфазе клеточного цикла
Митоз. Фазы митоза. Лабораторная работа «Исследование митоза в клетках корешка лука»	9.2.2.2 охарактеризовать фазы митоза
Мейоз. Фазы мейоза. Сравнение митоза и мейоза.	9.2.2.3 охарактеризовать фазы мейоза; 9.2.2.4 сравнивать процессы митоза и мейоза
Раздел долгосрочного плана: Закономерности наследственности и изменчивости	
Закономерности наследования признаков, выявленные Г. Менделем. Гибридологический метод изучения наследственности	9.2.4.1 оценивать роль исследований Г. Менделя в становлении и развитии генетики
Цитологические основы генетических законов наследования. Закон чистоты гамет и его цитологическое обоснование. Моногибридное скрещивание	9.2.4.2 обосновывать цитологические основы моногибридного скрещивания и решать задачи на моногибридное скрещивание
Дигибридное скрещивание. Закон доминирования. Закон расщепления	9.2.4.3 обосновывать цитологические основы дигибридного скрещивания и решать задачи на дигибридное скрещивание

Взаимодействие аллельных генов: полное и неполное. Явление доминирования признаков	9.2.4.4 сравнивать полное и неполное доминирование
Понятие анализирующего скрещивания и его практическое значение	9.2.4.5 оценивать значение анализирующего скрещивания
Генетика пола. Генетический механизм определения пола. Наследование сцепленное с полом. Гемофилия и дальтонизм	9.2.4.6 описывать теорию определения пола; 9.2.4.7 составлять схему, объясняющую роль хромосом в определении пола
Закономерности наследования групп крови у человека. Резус-фактор	9.2.4.8 объяснять механизм определения и наследования групп крови человека
Генетика человека. Методы изучения наследственности у человека. Предупреждение наследственных заболеваний человека.	9.2.4.9 характеризовать основные методы изучения генетики человека
Составление генеалогического древа человека.	9.2.4.10 составлять генеалогическое древо
Раздел долгосрочного плана: Микробиология и биотехнология	
Общая схема биотехнологического процесса и продукты, получаемые в биотехнологии (для медицины, промышленности и сельского хозяйства). Производство инсулина	9.4.3.1 описывать общую схему биотехнологического процесса на примере производства инсулина; 9.4.3.2 приводить примеры продуктов, получаемых в биотехнологии
4 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Размножение	
Строение и функции половой системы человека	9.2.1.1 описывать строение половой системы человека
Лабораторная работа «Изучение строения мужских и женских гамет»	9.2.1.2 исследовать особенности строения мужских и женских половых клеток
Вторичные половые признаки. Половое созревание юношей и девушек. Биологическая и социальная зрелость.	9.2.1.3 описывать развитие вторичных половых признаков в период полового созревания
Заболевания, передающиеся половым путем. Меры профилактики	9.2.1.4 объяснять последствия заболеваний, передаваемых половым путем и меры их профилактики
Раздел долгосрочного плана: Рост и развитие	
Внутриутробное развитие. Первые стадии зародышевого развития. Формирование и развитие плода	9.2.3.1 объяснять роль плаценты в развитии эмбриона; 9.2.3.2 сравнивать развитие эмбриона и плода
Влияние курения, наркотических веществ и алкоголя на развитие эмбриона человека	9.2.3.3 объяснять последствия влияния курения, алкоголя и других наркотических веществ на развитие эмбриона человека
Раздел долгосрочного плана: Эволюционное развитие	
Этапы развития жизни на Земле	9.2.5.7 изучать основные этапы развития жизни на Земле
Возникновение и развитие эволюционных представлений. Основные принципы эволюционной теории Ч. Дарвина. Возникновение современной теории эволюции	9.2.5.1 изучать основные положения работ К.Линнея и Ж.Б.Ламарка; 9.2.5.2 объяснять роль трудов Ч.Дарвина в создании учения об эволюции
Движущие силы эволюции. Приспособленность в результате естественного отбора. Роль изменчивости в эволюционном процессе.	9.2.5.3 охарактеризовать движущие силы эволюции;
Естественный отбор, его формы. Борьба за существование.	9.2.5.4 описывать роль естественного отбора в адаптации организмов

Определение понятия «вид». Структура вида. Критерии вида. Понятие «видообразование».	9.2.5.5 охарактеризовать структуру и критерии вида;
Формы и механизмы видообразования	9.2.5.6 объяснять процесс видообразования

11) Типовая учебная программа по учебному предмету «География» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию (с русским языком обучения) для вечерней школы (очная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Цель учебного предмета «География» – воспитание личности, обладающей географической культурой, включающей в себя географическую картину мира, географическое мышление, знание и применение методов и языка географии.

3. Задачи учебного предмета «География»:

1) раскрыть географическую картину мира, включающую естественные и антропогенные объекты, явления и процессы, сформировать понимание территориальных различий окружающего мира, их объективного характера и значения для жизни людей;

2) развить у обучающихся научные взгляды на взаимосвязь природы и общества, на пространственные особенности этой взаимосвязи;

3) раскрыть естественнонаучные, социально-экономические основы общественного производства, охраны природы и рационального природопользования;

4) способствовать овладению понятиями и терминами географической науки;

5) выработать навыки применения географических знаний на практике, в повседневной жизни.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «География»

4. Объём учебной нагрузки по предмету «География» составляет:

1) в 7 классе – 1,5 часа в неделю, 51 часов в учебном году;

2) в 8 классе – 1,5 часа в неделю, 51 часов в учебном году;

3) в 9 классе – 1,5 часа в неделю, 518 часов в учебном году.

5. Содержание учебной программы по учебному предмету «География» организовано по разделам обучения. Разделы состоят из подразделов, которые содержат в себе цели обучения в виде ожидаемых результатов по классам.

6. Цели обучения, обозначенные в каждом подразделе, позволяют учителю системно планировать работу с обучающимися, а также оценивать их достижения и информировать о следующих этапах обучения.

7. Содержание учебного предмета включает 6 разделов: методы географических исследований; картография и географические базы данных;

физическая география; социальная география; экономическая география; страноведение с основами политической географии.

8. Раздел «Методы географических исследований» состоит из подраздела «Исследования и исследователи».

9. Раздел «Картография и географические базы данных» включает следующие подразделы: географические карты; географические базы данных.

10. Раздел «Физическая география» состоит из следующих подразделов: литосфера; атмосфера; гидросфера; биосфера; природно-территориальные комплексы.

11. Раздел «Социальная география» состоит из подраздела «география населения».

12. Раздел «Экономическая география» включает следующие подразделы: природные ресурсы; социально-экономические ресурсы; отраслевая и территориальная структура мирового хозяйства; тенденции и показатели развития мирового хозяйства.

13. Раздел «Страноведение с основами политической географии» включает подраздел «страны мира».

14. Базовое содержание учебного предмета 7 класса.

1) методы географических исследований, исследования и исследователи, объекты географических исследований, развитие географической науки, источники географических данных, полевые методы исследований;

2) картография и географические базы данных, географические карты, географическая номенклатура, географические базы данных, организация географических данных;

3) физическая география, литосфера, строение и вещественный состав литосферы, тектоническое строение Земли, тектонические движения литосферы, литосферные катаклизмы, атмосфера, атмосфера и ее составные части, погода и метеорологические элементы, неблагоприятные атмосферные явления, гидросфера, гидросфера и ее составные части, значение водных ресурсов, географическое положение Мирового океана, свойства вод мирового океана, движения вод в океане, бедствия, связанные с океаном, проблемы Мирового океана, биосфера, биосфера и ее составные части, флора и фауна родного края, почвы, их состав и структура, типы почв в Казахстане, экологические проблемы почв, природно-территориальные комплексы, формирование природно-территориальных комплексов, виды природно-территориальных комплексов; визитная карточка моего края: разработка краеведческой базы данных.

4) социальная география, география населения, языковые семьи и группы народов мира, религиозный состав населения мира, историко-культурные регионы мира, межнациональное и межконфессиональное согласие;

5) экономическая география, природные ресурсы, классификация природных ресурсов, проблемы, связанные с освоением природных ресурсов, социально-экономические ресурсы, транспортная инфраструктура, социальная инфраструктура, отраслевая и территориальная структура мирового хозяйства,

отрасли мирового хозяйства: сельское хозяйство и промышленность;

б) страноведение с основами политической географии, страны мира, географическое положение стран мира, географическое и экономико-географическое положение стран мира.

15. Базовое содержание учебного предмета 8 класса.

1) методы географических исследований, исследования и исследователи. Отрасли географической науки, виды методов географических исследований. Обработка и анализ географических данных;

2) картография и географические базы данных, географические карты, тематические карты и элементы их дополнительной характеристики, чтение тематических карт, тематическая географическая номенклатура, географические базы данных, роль информационно-коммуникационных технологий в составлении географических баз данных;

3) физическая география, литосфера, закономерности формирования и распространения форм рельефа, классификация форм рельефа, крупные орографические объекты на материках и в океанах, классификация горных пород и минералов, распространение полезных ископаемых в связи с закономерностями формирования горных пород и минералов, свойства горных пород и минералов, определение возраста горных пород, геологическое летоисчисление и геохронологическая таблица, влияние рельефа на жизнь и хозяйственную деятельность человечества, атмосфера, климатообразующие факторы, глобальная циркуляция атмосферы, климатические пояса, особенности климата материков, влияние климата на жизнь и хозяйственную деятельность человечества, негативное влияние человеческой деятельности на атмосферу, гидросфера, виды и формирование вод суши, хозяйственное значение вод суши, строение речной долины, гидрологический режим рек, озера и ледники, экологические проблемы вод суши, водные бедствия, биосфера, природные зоны и высотные пояса, природные зоны материков, органический мир океанов, охрана растительного и животного мира, природно-территориальные комплексы, строение и состав географической оболочки, закономерности географической оболочки;

4) социальная география, география населения, перепись населения, типы воспроизводства населения, демографические показатели и демографическая ситуация, демографические проблемы, демографическая политика;

5) экономическая география, природные ресурсы, экономическая и экологическая оценка природных ресурсов, природно-ресурсный потенциал регионов мира, центры и технологии переработки природных ресурсов, виды готовой продукции, социально-экономические ресурсы, элементы и функции экономической инфраструктуры, отраслевая и территориальная структура мирового хозяйства, отраслевой состав мирового хозяйства: добывающая, перерабатывающая отрасли, сфера услуг, формы организации сельскохозяйственного и промышленного производства и сферы услуг, факторы размещения сельского хозяйства, промышленности и сферы услуг, характеристика отраслей мирового хозяйства;

б) страноведение с основами политической географии, страны мира, политическая карта мира, политическая типология стран, количественные и качественные изменения на политической карте мира. Политико-географическое положение стран мира, политическая интеграция, интересы, направления и инициативы Казахстана в процессах политической интеграции.

16. «География Казахстана» базовое содержание учебного предмета 9 класса.

1) методы географических исследований, исследования и исследователи, исследования казахстанских географов, современные актуальные проблемы исследования географической науки, особенности номинации географических объектов и явлений, Казахские народные географические термины;

2) картография и географические базы данных, географические карты, приемы показа объектов географической номенклатуры, географические базы данных, методы дистанционного зондирования Земли, сферы применения геоинформационных системных технологий;

3) физическая география, литосфера, геологическая история и тектоническое строение территории Казахстана, главные орографические объекты Казахстана, казахские оронимы, закономерности распространения минеральных ресурсов в Казахстане, центры добычи и пререработки минеральных ресурсов, оценка минеральных ресурсов Казахстана, проблемы, связанные с освоением минеральных ресурсов, атмосфера, климатообразующие факторы в Казахстане, климатические условия Казахстана, климатические ресурсы Казахстана, неблагоприятные и опасные атмосферные явления в Казахстане, особенности номинации казахским народом атмосферных и климатических явлений, гидросфера, виды внутренних вод в Казахстане, казахские гидронимы, экономическая оценка водных ресурсов Казахстана, экологические проблемы водных ресурсов, геополитические проблемы внутренних вод Казахстана, биосфера, природные зоны и высотные пояса в Казахстане, виды особо охраняемых природных территорий, природное наследие Казахстана, значение природных хоронимов, формирование ноосферы, вклад Казахстана в развитие ноосферы, природно-территориальные комплексы, крупные физико-географические районы Казахстана, казахские природные хоронимы (названия физико-географических районов), влияние антропогенных факторов на природные комплексы, пути улучшения антропогенных ландшафтов;

4) социальная география, география населения, национальный и религиозный состав населения Казахстана, миграции населения мира, миграция населения в Казахстане, миграционная политика, количественный и качественный состав трудовых ресурсов, демографическая ситуация и демографическая политика в Казахстане, классификация населенных пунктов, функциональные зоны населенных пунктов, ойконимы в Казахстане, проблемы населенных пунктов в Казахстане, процесс урбанизации, оценка процесса урбанизации в Казахстане;

5) экономическая география, природные ресурсы, природно-ресурсный

потенциал Казахстана, технологии и центры переработки отдельных видов природных ресурсов в Казахстане и виды готовой продукции, типы и виды природопользования, устойчивое развитие, проблемы, связанные с природопользованием в Казахстане, социально-экономические ресурсы, процесс и направления научно-технической революции, показатели индекса развития человеческого потенциала, развитие человеческого капитала в Казахстане, направления индустриально-инновационного развития в Казахстане, инновационная инфраструктура Казахстана, уровень развития инфраструктуры в регионах Казахстана, отраслевая и территориальная структура мирового хозяйства, отрасли хозяйства Казахстана, отрасли хозяйства и специализация экономических районов Казахстана, тенденции и показатели развития мирового хозяйства, субъекты мирового хозяйства, международное географическое разделение труда, виды международных экономических отношений, показатели развития мирового хозяйства, модели развития и территориальная структура мирового хозяйства, тенденции развития мирового хозяйства, место Казахстана в мировом хозяйстве, интересы, цели и место Казахстана в международной экономической интеграции;

б) страноведение с основами политической географии, страны мира, группировка стран мира по уровню экономического развития, уровни и цели международных организаций, социальное, экономическое и политико-географическое положение Республики Казахстан, политико-административные хоронимы в Казахстане, формы представления комплексной географической информации о Республике Казахстан.

Глава 3. Система целей обучения

17. Цели обучения в программе содержат кодировку. Первое число кода обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел программы, четвертое число показывает нумерацию учебной цели в данном подразделе. Например, в кодировке 7.2.1.1 «7» – класс, «2.1» – раздел и подраздел, «1» – нумерация учебной цели.

Обучающиеся должны:		
7 класс	8 класс	9 класс
1. Методы географических исследований. 1.1 Исследования и исследователи		
7.1.1.1 определяет объекты исследования географии; 7.1.1.2 характеризует и оценивает вклад путешественников и исследователей в развитие географической науки; 7.1.1.3 работает с источниками географической информации; 7.1.1.4 применяет методы полевых географических исследований, фиксирует, собирает, обрабатывает и	8.1.1.1 объясняет деление географической науки на отрасли; 8.1.1.2 определяет важные исследования в отраслях географической науки; 8.1.1.3 объясняет значение полевых, картографических и теоретических методов географических исследований; 8.1.1.4 обрабатывает и анализирует количественные и качественные географические	9.1.1.1 повествует об исследованиях казахстанцев, внесших вклад в развитие географической науки; 9.1.1.2 определяет современные актуальные проблемы исследования географической науки; 9.1.1.3 определяет особенности номинации географических объектов и явлений; 9.1.1.4 объясняет значение

анализирует данные	кие данные с использованием казахстанского компонента	народных географических терминов казахского народа
2. Картография и географические базы данных. 2.1 Географические карты		
7.2.1.1 показывает объекты географической номенклатуры на карте	8.2.1.1 составляет элементы дополнительной характеристики тематических карт; 8.2.1.2 на основе применения условных знаков и элементов дополнительной характеристики карт читает тематические карты; 8.2.1.3 показывает на карте объекты географической номенклатуры	9.2.1.1 осуществляет комментированный показ по карте объектов географической номенклатуры Казахстана
2.2. Географические базы данных		
7.2.2.1 группирует и отображает в таблицах географические объекты	8.2.2.1 составляет географические базы данных с применением информационно-коммуникационных технологий	9.2.2.1 объясняет значение и особенности дистанционного зондирования Земли; 9.2.2.2 характеризует значение применения геоинформационных технологий в отраслях хозяйства и науки
3. Физическая география. 3.1 Литосфера		
7.3.1.1 определяет строение и вещественный состав литосферы; 7.3.1.2 показывает на карте и характеризует тектоническое строение Земли и размещение литосферных плит; 7.3.1.3 анализирует тектонические движения земной коры; 7.3.1.4 объясняет причины и следствия, распространение литосферных катаклизмов в мире и Казахстане; 7.3.1.5 на основе казахстанского компонента объясняет правила поведения при литосферных катаклизмах в литосфере	8.3.1.1 исследует закономерности формирования и распространения форм рельефа; 8.3.1.2 классифицирует формы рельефа; 8.3.1.3 характеризует формы рельефа по плану; 8.3.1.4 сравнивает сходные орографические единицы, расположенные на разных материках и в океанах; 8.3.1.5 классифицирует горные породы и минералы по различным признакам; 8.3.1.6 анализирует распространение полезных ископаемых в связи с закономерностями формирования горных пород и минералов; 8.3.1.7 определяет свойства горных пород и минералов; 8.3.1.8 объясняет методы определения возраста горных пород; 8.3.1.9 на основе анализа геологического летоисчисления и геохронологической таблицы выделяет крупные этапы и события в формировании земной коры и развитии жизни; 8.3.1.10 с дополнительным охватом местного компонента оценивает влияние рельефа на жизнь и хозяйствен	9.3.1.1 с дополнительным охватом местного компонента определяет геологическую историю и тектоническое строение Казахстана; 9.3.1.2 характеризует основные орографические объекты Казахстана; 9.3.1.3 объясняет значение казахских оронимов; 9.3.1.4 определяет закономерности распространения минеральных ресурсов Казахстана; 9.3.1.5 показывает на карте и характеризует основные центры добычи и переработки минеральных ресурсов Казахстана; 9.3.1.6 дает оценку минеральным ресурсам Казахстана; 9.3.1.7 классифицирует проблемы, связанные с освоением минеральных ресурсов

ную деятельность человечества		
3.2 Атмосфера		
<p>7.3.2.1 характеризует состав атмосферы;</p> <p>7.3.2.2 объясняет строение и особенности слоев атмосферы;</p> <p>7.3.2.3 объясняет понятие «погода»;</p> <p>7.3.2.4 на основе характеристики отдельных метеорологических элементов объясняет важность их изучения;</p> <p>7.3.2.5 на основе местного компонента составляет графические синоптические материалы на основе показателей отдельных метеорологических элементов;</p> <p>7.3.2.6 с дополнительным охватом местного компонента на основе анализа неблагоприятных атмосферных явлений предлагает пути защиты</p>	<p>8.3.2.1 анализирует климатообразующие факторы;</p> <p>8.3.2.2 на основе анализа объясняет глобальную циркуляцию атмосферы;</p> <p>8.3.2.3 анализирует климатические пояса;</p> <p>8.3.2.4 сравнивает сходные климатические пояса, расположенные на разных материках;</p> <p>8.3.2.5 с дополнительным охватом местного компонента оценивает влияние климата на жизнь и хозяйственную деятельность человечества;</p> <p>8.3.2.6 группирует негативное влияние человеческой деятельности на атмосферу и климат и предлагает пути их решения (на примере казахстанского компонента)</p>	<p>9.3.2.1 анализирует климатообразующие факторы Казахстана;</p> <p>9.3.2.2 анализирует климатические условия Казахстана;</p> <p>9.3.2.3 оценивает климатические ресурсы Казахстана;</p> <p>9.3.2.4 показывает на карте территории формирования и распространения неблагоприятных и опасных атмосферных явлений и предлагает меры защиты от них;</p> <p>9.3.2.5 с дополнительным охватом местного компонента определяет особенности номинации казахским народом атмосферных и климатических явлений</p>
3.3 Гидросфера		
<p>7.3.3.1 характеризует гидросферу и ее составные части;</p> <p>7.3.3.2 объясняет важность водных ресурсов;</p> <p>7.3.3.3 характеризует состав и географическое положение Мирового океана;</p> <p>7.3.3.4 по плану характеризует океаны и их составные части;</p> <p>7.3.3.5 определяет факторы, влияющие на свойства океанической воды;</p> <p>7.3.3.6 классифицирует и объясняет движение океанических вод;</p> <p>7.3.3.7 классифицирует опасности, связанные с океаническими и морскими водами, и предлагает пути защиты;</p> <p>7.3.3.8 группирует проблемы Мирового океана и предлагает</p>	<p>8.3.3.1 определяет формирование вод суши;</p> <p>8.3.3.2 объясняет хозяйственное значение основных видов вод суши (на примере казахстанского компонента);</p> <p>8.3.3.3 объясняет строение речной долины;</p> <p>8.3.3.4 с дополнительным охватом казахстанского компонента объясняет гидрологический режим рек;</p> <p>8.3.3.5 характеризует по плану озера и ледники мира и Казахстана;</p> <p>8.3.3.6 с дополнительным охватом местного компонента предлагает пути решения экологических проблем вод суши;</p> <p>8.3.3.7 на основе местного компонента предлагает пути предупреждения водных</p>	<p>9.3.3.1 классифицирует, анализирует показатели и характеризует внутренние воды Казахстана;</p> <p>9.3.3.2 объясняет значение казахских гидронимов;</p> <p>9.3.3.3 дает экономическую оценку водным ресурсам Казахстана;</p> <p>9.3.3.4 с дополнительным охватом местного компонента предлагает пути решения экологических проблем водных ресурсов;</p> <p>9.3.3.5 классифицирует геополитические проблемы водных ресурсов Казахстана и предлагает пути решения: трансграничные реки, статус Каспийского моря</p>

пути их решения	стихийных бедствий	
3.4 Биосфера		
<p>7.3.4.1 определяет состав, строение, границы и свойства биосферы;</p> <p>7.3.4.2 определяет представители растительного и животного мира характерных для региона и называет тех, представителей которые занесены в Красную книгу;</p> <p>7.3.4.3 определяет распространение типов почв в Казахстане;</p> <p>7.3.4.4 с дополнительным охватом местного компонента оценивает почвенные ресурсы;</p> <p>7.3.4.5 классифицирует экологические проблемы почв и предлагает пути их решения</p>	<p>8.3.4.1 объясняет формирование природных зон и высотных поясов;</p> <p>8.3.4.2 характеризует по плану природные зоны;</p> <p>8.3.4.3 сравнивает сходные природные зоны и высотные пояса, расположенные на разных материках;</p> <p>8.3.4.4 определяет распространение жизни в океане;</p> <p>8.3.4.5 доказывает необходимость охраны растительного и животного мира и предлагает пути их охраны</p>	<p>9.3.4.1 составляет сравнительный анализ природных зон и высотных поясов Казахстана;</p> <p>9.3.4.2 объясняет цели создания особо охраняемых природных территорий;</p> <p>9.3.4.3 дает оценку природному наследию Казахстана;</p> <p>9.3.4.4 объясняет значение казахских природных хронимов;</p> <p>9.3.4.5 повествует об условиях формирования ноосферы;</p> <p>9.3.4.6 повествует о вкладе Казахстана в развитие ноосферы</p>
3.5 Природно-территориальные комплексы		
<p>7.3.5.1 объясняет формирование природно-территориальных комплексов;</p> <p>7.3.5.2 характеризует по плану природно-территориальные комплексы родного края</p>	<p>8.3.5.1 объясняет состав и строение географической оболочки;</p> <p>8.3.5.2 объясняет значение закономерностей географической оболочки</p>	<p>9.3.5.1 характеризует по плану крупные природно-территориальные комплексы Казахстана;</p> <p>9.3.5.2 объясняет значение на казахских природных хронимов;</p> <p>9.3.5.3 на основе местного компонента объясняет влияние антропогенного фактора на природные комплексы;</p> <p>9.3.5.4 предлагает пути улучшения антропогенных ландшафтов</p>
4. Социальная география. 4.1 География населения		
<p>7.4.1.1 объясняет этнолингвистическую классификацию народов мира;</p> <p>7.4.1.2 определяет религиозный состав населения мира и распространение религий;</p> <p>7.4.1.3 объясняет формирование историко-культурных цивилизационных регионов мира в связи с этническим и религиозным</p>	<p>8.4.1.1 объясняет методы определения численности населения;</p> <p>8.4.1.2 классифицирует страны мира по типу воспроизводства населения;</p> <p>8.4.1.3 на основе анализа демографической ситуации рассчитывает основные демографические показатели;</p> <p>8.4.1.4 объясняет</p>	<p>9.4.1.1 определяет национальный и религиозный состав населения Казахстана;</p> <p>9.4.1.2 объясняет направления, причины и следствия миграций населения мира;</p> <p>9.4.1.3 на основе анализа миграционных процессов в Казахстане определяет основные направления миграций;</p> <p>9.4.1.4 предлагает собственную модель миграционной политики;</p> <p>9.4.1.5 на основе сравнения казахстанских показателей с другими странами дает оценку количественному и качественному составу трудовых ресурсов;</p> <p>9.4.1.6 на основе анализа демографической ситуации Казахстана предлагает собственную модель демографической политики;</p>

<p>составом населения; 7.4.1.4 с дополнительным охватом казахстанского компонента доказывает необходимость международного и межконфес- сионального согласия и предлагает пути их формирования</p>	<p>демографические показатели стран; 8.4.1.5 классифицирует страны мира по демографическим проблемам; 8.4.1.6 на основе объяснения понятия «демографическая политика» предлагает собственную модель демографической политики для отдельных стран</p>	<p>9.4.1.7 классифицирует населенные пункты Казахстана; 9.4.1.8 характеризует виды и функциональные зоны населенных пунктов; 9.4.1.9 объясняет значение ойконимов в Казахстане; 9.4.1.10 на основе классификации проблем населенных пунктов Казахстана предлагает пути их решения; 9.4.1.11 на основе объяснения причин и следствий урбанизации предлагает пути решения связанных с ней проблем; 9.4.1.12 дает оценку процессу урбанизации в Казахстане</p>
<p>5. Экономическая география. 5.1 Природные ресурсы</p>		
<p>7.5.1.1 классифицирует природные ресурсы; 7.5.1.2 с дополнительным охватом местного компонента анализирует закономерности распространения природных ресурсов; 7.5.1.3 показывает места концентрации природных ресурсов на карте; 7.5.1.4 с дополнительным охватом местного компонента анализирует проблемы, связанные с освоением природных ресурсов, и предлагает пути их решения</p>	<p>8.5.1.1 производит экономическую и экологическую оценку природных ресурсов; 8.5.1.2 оценивает природно- ресурсный потенциал отдельных регионов мира; 8.5.1.3 с дополнительным охватом казахстанского компонента называет центры и виды готовой продукции на основе характеристики технологии обработки отдельных видов природных ресурсов</p>	<p>9.5.1.1 оценивает природно- ресурсный потенциал Казахстана; 9.5.1.2 называет центры и виды готовой продукции в Казахстане на основе характеристики технологии обработки различных видов природных ресурсов; 9.5.1.3 классифицирует типы и виды природопользования; 9.5.1.4 характеризует признаки и направления устойчивого развития; 9.5.1.5 на основе определения проблем природопользования в Казахстане предлагает пути их решения</p>
<p>5.2 Социально-экономические ресурсы</p>		
<p>7.5.2.1 с дополнительным охватом казахстанского компонента оценивает важность элементов транспортной инфраструктуры на основе их характеристики; 7.5.2.2 с дополнительным охватом казахстанского компонента оценивает важность элементов социальной инфраструктуры на</p>	<p>8.5.2.1 с дополнительным охватом казахстанского компонента оценивает важность элементов экономической инфраструктуры на основе их характеристики</p>	<p>9.5.2.1 анализирует процесс и направления научно-технической революции; 9.5.2.2 с дополнительным охватом казахстанского компонента определяет показатели индекса развития человеческого капитала и сравнивает по ним страны; 9.5.2.3 разрабатывает решения по повышению качества человеческого капитала в Казахстане; 9.5.2.4 на основе определения направлений индустриально-инновационного развития Казахстана составляет прогнозы; 9.5.2.5 на основе анализа состояния инновационной инфраструктуры Казахстана разрабатывает пути развития; 9.5.2.6 на основе анализа инфраструктуры регионов Казахстана предлагает пути</p>

основе их характеристики		решения связанных с ней проблем
5.3 Отраслевая и территориальная структура мирового хозяйства		
7.5.3.1 классифицирует и объясняет важность отраслей хозяйства: сельское хозяйство и промышленность	8.5.3.1 классифицирует отрасли хозяйства: добывающая и перерабатывающая отрасли, сфера услуг; 8.5.3.2 с дополнительным охватом казахстанского компонента характеризует формы организации сельскохозяйственного и промышленного производства, сферы услуг; 8.5.3.3 с дополнительным охватом казахстанского компонента анализирует факторы размещения сельскохозяйственного и промышленного производства, сферы услуг; 8.5.3.4 характеризует по плану отрасли мирового хозяйства	9.5.3.1 характеризует по плану отрасли хозяйства Казахстана; 9.5.3.2 на основе определения отраслей хозяйства экономических районов Казахстана объясняет их специализацию
5.4 Тенденции и показатели развития мирового хозяйства		
		9.5.4.1 характеризует субъекты мирового хозяйства; 9.5.4.2 определяет значение международного географического разделения труда; 9.5.4.3 классифицирует и характеризует виды международных экономических отношений; 9.5.4.4 характеризует показатели развития мирового хозяйства; 9.5.4.5 анализирует модели и территориальную структуру мирового хозяйства в международном географическом разделение труда 9.5.4.6 анализирует тенденции развития мирового в международной хозяйства; 9.5.4.7 определяет место Казахстана в мировом хозяйстве; 9.5.4.8 определяет интересы, цели и место Казахстана экономической интеграции
6. Страноведение с основами политической географии. 6.1 Страны мира		
7.6.1.1 с дополнительным охватом казахстанского компонента классифицирует страны по их географическому положению; 7.6.1.2 с дополнительным охватом казахстанского компонента характеризует по плану географическое положение стран; 7.6.1.3 с дополнительным охватом казахстанского компонента классифицирует страны по их экономико-географическому положению; 7.6.1.4 с дополнительным охватом казахстанского компонента характеризует экономико-географическое положение стран по плану; 7.6.1.5 с дополнительным охватом казахстанского компонента оценивает географическое, экономико-географическое	8.6.1.1 характеризует основные объекты политической карты; 8.6.1.2 классифицирует страны мира по форме правления и государственного устройства; 8.6.1.3 анализирует количественные и качественные изменения на политической карте; 8.6.1.4 дает оценку политико-географического положения стран; 8.6.1.5 объясняет необходимость и цели политической интеграции;	9.6.1.1 с дополнительным охватом казахстанского компонента группирует страны по уровню экономического развития; 9.6.1.2 с дополнительным охватом казахстанского компонента группирует международные организации по уровню и целям; 9.6.1.3 дает комплексную оценку социального, экономико и политико-географического положения Республики Казахстан; 9.6.1.4 объясняет значение политико-административных хоронимов в Республике Казахстан;

положение стран; 7.6.1.6 с дополнительным охватом казахстанского компонента предлагает пути улучшения экономико-географического положения стран	8.6.1.6 анализирует интересы и цели Казахстана, политической интеграции Казахстана	9.6.1.5 готовит страноведческую информацию о Республике Казахстан для различных целевых аудиторий
--	--	---

18. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «География» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию.

19. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Долгосрочный план по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «География» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы

1) 7 класс

Тема	Цели обучения
1 четверть	
1 Методы географических исследований. 1.1 Исследования и исследователи	
Объекты географических исследований	7.1.1.1 определяет объекты исследования географии
Развитие географической науки	7.1.1.2 характеризует и оценивает вклад путешественников и исследователей в развитие географической науки
Источники географических данных	7.1.1.3 работает с источниками географической информации
Полевые методы исследований	7.1.1.4 применяет методы полевых географических исследований, фиксирует, собирает, обрабатывает и анализирует данные
2 Картография и географические базы данных. 2.1 Географические карты	
Географическая номенклатура	7.2.1.1 показывает объекты географической номенклатуры на карте
2.2 Географические базы данных	
Организация географических данных	7.2.2.1 группирует и отображает в таблицах географические объекты
3 Физическая география. 3.1 Литосфера	
Строение и вещественный состав литосферы	7.3.1.1 определяет строение и вещественный состав литосферы
Тектоническое строение Земли	7.3.1.2 показывает на карте и характеризует тектоническое строение Земли и размещение литосферных плит
Тектонические движения литосферы	7.3.1.3 анализирует тектонические движения земной коры
Литосферные катаклизмы	7.3.1.4 объясняет причины и следствия, распространение литосферных катаклизмов в мире и Казахстане
	7.3.1.5 на основе казахстанского компонента объясняет правила поведения при литосферных катаклизмах в литосфере
3.2 Атмосфера.	
Атмосфера и ее составные части	7.3.2.1 характеризует состав атмосферы
	7.3.2.2 объясняет строение и особенности слоев атмосферы
Погода	и 7.3.2.3 объясняет понятие «погода»

метеорологические элементы	7.3.2.4 на основе характеристики отдельных метеорологических элементов объясняет важность их изучения
	7.3.2.5 на основе местного компонента составляет графические синоптические материалы на основе показателей отдельных метеорологических элементов
Неблагоприятные атмосферные явления	7.3.2.6 с дополнительным охватом местного компонента на основе анализа неблагоприятных атмосферных явлений предлагает пути защиты
3.3 Гидросфера	
Гидросфера и ее составные части	7.3.3.1 характеризует гидросферу и ее составные части
Значение водных ресурсов	7.3.3.2 объясняет важность водных ресурсов
Географическое положение Мирового океана	7.3.3.3 характеризует состав и географическое положение Мирового океана
	7.3.3.4 по плану характеризует океаны и их составные части
Свойства вод Мирового океана	7.3.3.5 определяет факторы, влияющие на свойства океанической воды
Движения вод в океане	7.3.3.6 классифицирует и объясняет движение океанических вод
Бедствия, связанные с океаном	7.3.3.7 классифицирует опасности, связанные с океаническими и морскими водами, и предлагает пути защиты
Проблемы Мирового океана	7.3.3.8 группирует проблемы Мирового океана и предлагает пути их решения
3.4 Биосфера	
Биосфера и ее составные части	7.3.4.1 определяет состав, строение, границы и свойства биосферы
Флора и фауна родного края	7.3.4.2 определяет представителей растительного и животного мира характерных для региона и называет тех представителей которые занесены в Красную книгу
Типы почв в Казахстане	7.3.4.3 определяет распространение типов почв в Казахстане
	7.3.4.4 с дополнительным охватом местного компонента оценивает почвенные ресурсы
Экологические проблемы почв	7.3.4.5 классифицирует экологические проблемы почв и предлагает пути их решения
3.5 Природно-территориальные комплексы	
Формирование природно-территориальных комплексов	7.3.5.1 объясняет формирование природно-территориальных комплексов
Визитная карточка моего края: разработайте краеведческую базу данных	7.3.5.2 характеризует по плану природно-территориальные комплексы родного края и представляет краеведческую базу данных в различных формах
4 Социальная география. 4.1 География населения	
Языковые семьи и группы народов мира	7.4.1.1 объясняет этнолингвистическую классификацию народов мира
Религиозный состав населения мира	7.4.1.2 определяет религиозный состав населения мира и распространение религий
Историко-культурные регионы мира	7.4.1.3 объясняет формирование историко-культурных цивилизационных регионов мира в связи с этническим и религиозным составом населения
Межнациональное и межконфессиональное	7.4.1.4 с дополнительным охватом казахстанского компонента доказывает необходимость межнационального и

согласие	межконфессионального согласия и предлагает пути их формирования
5 Экономическая география. 5.1 Природные ресурсы	
Классификация природных ресурсов	7.5.1.1 классифицирует природные ресурсы
	7.5.1.2 с дополнительным охватом местного компонента анализирует закономерности распространения природных ресурсов
	7.5.1.3 показывает места концентрации природных ресурсов на карте
Проблемы, связанные с освоением природных ресурсов	7.5.1.4 с дополнительным охватом местного компонента анализирует проблемы, связанные с освоением природных ресурсов, и предлагает пути их решения
5.2 Социально-экономические ресурсы	
Транспортная инфраструктура	7.5.2.1 с дополнительным охватом казахстанского компонента оценивает важность элементов транспортной инфраструктуры на основе их характеристики
Социальная инфраструктура	7.5.2.2 с дополнительным охватом казахстанского компонента оценивает важность элементов социальной инфраструктуры на основе их характеристики
5.3 Отраслевая и территориальная структура мирового хозяйства	
Отрасли мирового хозяйства: сельское хозяйство и промышленность	7.5.3.1 классифицирует и объясняет важность отраслей хозяйства: сельское хозяйство и промышленность
6. Страноведение с основами политической географии. 6.1 Страны мира	
Географическое положение стран мира	7.6.1.1 с дополнительным охватом казахстанского компонента классифицирует страны по их географическому положению
	7.6.1.2 с дополнительным охватом казахстанского компонента характеризует по плану географическое положение стран
Экономико-географическое положение стран мира	7.6.1.3 с дополнительным охватом казахстанского компонента классифицирует страны по их экономико-географическому положению
	7.6.1.4 с дополнительным охватом казахстанского компонента характеризует экономико-географическое положение стран по плану
	7.6.1.5 с дополнительным охватом казахстанского компонента оценивает географическое, экономико-географическое положение стран
	7.6.1.6 с дополнительным охватом казахстанского компонента предлагает пути улучшения экономико-географического положения стран

2) 8 класс:

Тема	Цели обучения. Обучающийся
1 Методы географических исследований. 1.1 Исследования и исследователи	
Отрасли географической науки	8.1.1.1 объясняет деление географической науки на отрасли
	8.1.1.2 определяет важные исследования в отраслях географической науки
Виды географических исследований	8.1.1.3 объясняет значение полевых, картографических, теоретических методов географических исследований
Обработка и анализ	8.1.1.4 обрабатывает и анализирует количественные и

географических данных	качественные географические данные с использованием казахстанского компонента
2 Картография и географические базы данных. 2.1 Географические карты	
Тематические карты и элементы их дополнительной характеристики	8.2.1.1 составляет элементы дополнительной характеристики тематических карт
Чтение тематических карт	8.2.1.2 на основе применения условных знаков и элементов дополнительной характеристики карт читает тематические карты
Тематическая географическая номенклатура	8.2.1.3 показывает на карте объекты географической номенклатуры
2.2 Географические базы данных	
Роль информационно-коммуникационных технологий в составлении географических баз данных	8.2.2.1 составляет географические базы данных с применением информационно-коммуникационных технологий
3 Физическая география. 3.1 Литосфера	
Закономерности формирования и распространения форм рельефа	8.3.1.1 исследует закономерности формирования и распространения форм рельефа
Классификация форм рельефа	8.3.1.2 классифицирует формы рельефа
	8.3.1.3 характеризует формы рельефа по плану
Классификация горных пород и минералов	8.3.1.4 классифицирует горные породы и минералы по различным признакам
Распространение полезных ископаемых в связи с закономерностями формирования горных пород и минералов	8.3.1.5 анализирует распространение полезных ископаемых в связи с закономерностями формирования горных пород и минералов
Свойства горных пород и минералов	8.3.1.6 определяет свойства горных пород и минералов
Определение возраста горных пород	8.3.1.7 объясняет методы определения возраста горных пород
Геологическое летоисчисление и геохронологическая таблица	8.3.1.8 на основе анализа геологического летоисчисления и геохронологической таблицы выделяет крупные этапы и события в формировании земной коры и развитии жизни
Влияние рельефа на жизнь и хозяйственную деятельность человечества	8.3.1.9 с дополнительным охватом местного компонента оценивает влияние рельефа на жизнь и хозяйственную деятельность человечества
3.2 Атмосфера	
Климатообразующие факторы	8.3.2.1 анализирует климатообразующие факторы
Глобальная циркуляция атмосферы	8.3.2.2 на основе анализа объясняет глобальную циркуляцию атмосферы
Климатические пояса	8.3.2.3 анализирует климатические пояса
Особенности климата материков	8.3.2.4 сравнивает сходные климатические пояса, расположенные на разных материках
Влияние климата на жизнь и хозяйственную деятельность человечества	8.3.2.5 с дополнительным охватом местного компонента оценивает влияние климата на жизнь и хозяйственную деятельность человечества

Негативное влияние человеческой деятельности на атмосферу	8.3.2.6 группирует негативное влияние человеческой деятельности на атмосферу и климат и предлагает пути решения проблем (на примере казахстанского компонента)
3.3 Гидросфера	
Виды и формирование вод суши	8.3.3.1 определяет формирование вод суши
Хозяйственное значение вод суши	8.3.3.2 объясняет хозяйственное значение основных видов вод суши (на примере казахстанского компонента)
Строение речной долины	8.3.3.3 объясняет строение речной долины
Гидрологический режим рек	8.3.3.4 с дополнительным охватом казахстанского компонента объясняет гидрологический режим рек
Озера и ледники	8.3.3.5 характеризует по плану озера и ледники мира и Казахстана
Экологические проблемы вод суши	8.3.3.6 с дополнительным охватом местного компонента предлагает пути решения экологических проблем вод суши
Водные бедствия	8.3.3.7 на основе местного компонента предлагает пути предупреждения водных стихийных бедствий
3.4 Биосфера	
Природные зоны и высотные пояса	8.3.4.1 объясняет формирование природных зон и высотных поясов
	8.3.4.2 характеризует по плану природные зоны
Природные зоны материков	8.3.4.3 сравнивает сходные природные зоны и высотные пояса, расположенные на разных материках
Органический мир океанов	8.3.4.4 определяет распространение жизни в океане
Охрана растительного и животного мир	8.3.4.5 доказывает необходимость охраны растительного и животного мира и предлагает пути их охраны
3.5 Природно-территориальные комплексы	
Строение и состав географической оболочки	8.3.5.1 объясняет состав и строение географической оболочки
Закономерности географической оболочки	8.3.5.2 объясняет значение закономерностей географической оболочки
4 Социальная география. 4.1 География населения	
Перепись населения	8.4.1.1 объясняет методы определения численности населения
Типы воспроизводства населения	8.4.1.2 классифицирует страны мира по типу воспроизводства населения
Демографические показатели и демографическая ситуация	8.4.1.3 на основе анализа демографической ситуации рассчитывает основные демографические показатели
	8.4.1.4 объясняет демографические показатели стран
Демографические проблемы	8.4.1.5 классифицирует страны мира по демографическим проблемам
Демографическая политика	8.4.1.6 на основе объяснения понятия «демографическая политика» предлагает собственную модель демографической политики для отдельных стран
5 Экономическая география. 5.1 Природные ресурсы	
Экономическая и экологическая оценка природных ресурсов	8.5.1.1 производит экономическую и экологическую оценку природных ресурсов
Природно-ресурсный потенциал регионов мира	8.5.1.2 оценивает природно-ресурсный потенциал отдельных регионов мира
Центры и технология переработки природных	8.5.1.3 с дополнительным охватом казахстанского компонента называет центры и виды готовой продукции на основе

ресурсов, виды готовой продукции	характеристики технологии обработки отдельных видов природных ресурсов
5.2 Социально-экономические ресурсы	
Элементы и функции экономической инфраструктуры	8.5.2.1 с дополнительным охватом казахстанского компонента оценивает важность элементов экономической инфраструктуры на основе их характеристики
5.3 Отраслевая и территориальная структура мирового хозяйства	
Отраслевой состав мирового хозяйства	8.5.3.1 классифицирует отрасли хозяйства: добывающая и перерабатывающая отрасли, сфера услуг
Формы организации сельскохозяйственного и промышленного производства и сферы услуг	8.5.3.2 с дополнительным охватом казахстанского компонента характеризует формы организации сельскохозяйственного и промышленного производства, сферы услуг
Факторы размещения сельского хозяйства, промышленности и сферы услуг	8.5.3.3 с дополнительным охватом казахстанского компонента анализирует факторы размещения сельскохозяйственного и промышленного производства, сферы услуг
Характеристика отраслей мирового хозяйства	8.5.3.4 характеризует по плану отрасли мирового хозяйства
6. Страноведение с основами политической географии. 6.1 Страны мира	
Политическая карта мира	8.6.1.1 характеризует основные объекты политической карты
Политическая типология стран	8.6.1.2 классифицирует страны мира по форме правления и государственного устройства
Количественные и качественные изменения на политической карте мира	8.6.1.3 анализирует количественные и качественные изменения на политической карте
Политико-географическое положение стран мира	8.6.1.4 дает оценку политико-географического положения стран
Политическая интеграция	8.6.1.5 объясняет необходимость и цели политической интеграции
Интересы, направления и инициативы Казахстана в процессах политической интеграции	8.6.1.6 анализирует интересы и цели политической интеграции Казахстана

3) 9 класс:

Тема	Цели обучения
1.1 Методы географических исследований. 1.1 Исследования и исследователи	
Исследования казахстанских географов	9.1.1.1 повествует об исследованиях казахстанцев, внесших вклад в развитие географической науки
Современные актуальные проблемы исследования географической науки	9.1.1.2 определяет современные актуальные проблемы исследования географической науки
Особенности номинации географических объектов и явлений	9.1.1.3 определяет особенности номинации географических объектов и явлений;
Казахские народные географические термины	9.1.1.4 объясняет значение народных географических терминов казахского народа
2 Картография и географические базы данных. 2.1 Географические карты	
Приемы показа объектов географической	9.2.1.1 осуществляет комментированный показ по карте объектов географической номенклатуры Казахстана

номенклатуры	
2.2 Географические базы данных	
Методы дистанционного зондирования Земли	9.2.2.1 объясняет значение и особенности дистанционного зондирования Земли
Сферы применения геоинформационных системных технологий	9.2.2.2 характеризует значение применения геоинформационных технологий в отраслях хозяйства и науки
3 Физическая география. 3.1 Литосфера	
Геологическая история и тектоническое строение территории Казахстана	9.3.1.1 с дополнительным охватом местного компонента определяет геологическую историю и тектоническое строение Казахстана
Главные орографические объекты Казахстана	9.3.1.2 характеризует основные орографические объекты Казахстана
Казахские оронимы	9.3.1.3 объясняет значение казахских оронимов
Закономерности распространения минеральных ресурсов в Казахстане	9.3.1.4 определяет закономерности распространения минеральных ресурсов Казахстана
Центры добычи и переработки минеральных ресурсов	9.3.1.5 показывает на карте и характеризует основные центры добычи и переработки минеральных ресурсов Казахстана
Оценка минеральных ресурсов Казахстана	9.3.1.6 дает оценку минеральным ресурсам Казахстана
Проблемы, связанные с освоением минеральных ресурсов	9.3.1.7 классифицирует проблемы, связанные с освоением минеральных ресурсов
3.2 Атмосфера	
Климатообразующие факторы в Казахстане	9.3.2.1 анализирует климатообразующие факторы Казахстана
Климатические условия Казахстана	9.3.2.2 анализирует климатические условия Казахстана
Климатические ресурсы Казахстана	9.3.2.3 оценивает климатические ресурсы Казахстана
Неблагоприятные и опасные атмосферные явления в Казахстане	9.3.2.4 показывает на карте территории формирования и распространения неблагоприятных и опасных атмосферных явлений и предлагает меры защиты от них
Особенности номинации казахским народом атмосферных и климатических явлений	9.3.2.5 с дополнительным охватом местного компонента определяет особенности номинации казахским народом атмосферных и климатических явлений
3.3 Гидросфера	
Виды внутренних вод в Казахстане	9.3.3.1 классифицирует, анализирует показатели и характеризует внутренние воды Казахстана
Казахские гидронимы	9.3.3.2 объясняет значение казахских гидронимов
Экономическая оценка водных ресурсов Казахстана	9.3.3.3 дает экономическую оценку водным ресурсам Казахстана
Экологические проблемы водных ресурсов	9.3.3.4 с дополнительным охватом местного компонента предлагает пути решения экологических проблем водных ресурсов
Геополитические	9.3.3.5 классифицирует геополитические проблемы водных

проблемы внутренних вод Казахстана	ресурсов Казахстана и предлагает пути решения: трансграничные реки, статус Каспийского моря
3.4 Биосфера	
Природные зоны и высотные пояса в Казахстане	9.3.4.1 составляет сравнительный анализ природных зон и высотных поясов Казахстана
Виды особо охраняемых природных территорий	9.3.4.2 объясняет цели создания особо охраняемых природных территорий
Природное наследие Казахстана	9.3.4.3 дает оценку природному наследию Казахстана
Значение природных хоронимов	9.3.4.4 объясняет значение казахских природных хоронимов
Формирование ноосферы	9.3.4.5 повествует об условиях формирования ноосферы;
Вклад Казахстана в развитие ноосферы	9.3.4.6 повествует о вкладе Казахстана в развитие ноосферы
3.5 Природно-территориальные комплексы	
Крупные физико-географические районы Казахстана	9.3.5.1 характеризует по плану крупные природно-территориальные комплексы Казахстана
Казахские природные хоронимы	9.3.5.2 объясняет значение казахских природных хоронимов
Влияние антропогенных факторов на природные комплексы	9.3.5.3 на основе местного компонента объясняет влияние антропогенного фактора на природные комплексы
Пути улучшения антропогенных ландшафтов	9.3.5.4 предлагает пути улучшения антропогенных ландшафтов
4 Социальная география. 4.1 География населения	
Национальный и религиозный состав населения Казахстана	9.4.1.1 определяет национальный и религиозный состав населения Казахстана
Миграции населения мира	9.4.1.2 объясняет направления, причины и следствия миграций населения мира
Миграция населения в Казахстане	9.4.1.3 на основе анализа миграционных процессов в Казахстане определяет основные направления миграций
Миграционная политика	9.4.1.4 предлагает собственную модель миграционной политики
Количественный и качественный состав трудовых ресурсов	9.4.1.5 на основе сравнения казахстанских показателей с другими странами дает оценку количественному и качественному составу трудовых ресурсов
Демографическая ситуация и демографическая политика в Казахстане	9.4.1.6 на основе анализа демографической ситуации Казахстана предлагает собственную модель демографической политики
Классификация населенных пунктов	9.4.1.7 классифицирует населенные пункты Казахстана
Функциональные зоны населенных пунктов	9.4.1.8 характеризует виды и функциональные зоны населенных пунктов
Ойконимы в Казахстане	9.4.1.9 объясняет значение ойконимов в Казахстане
Проблемы населенных пунктов в Казахстане	9.4.1.10 на основе классификации проблем населенных пунктов Казахстана предлагает пути их решения
Процесс урбанизации	9.4.1.11 на основе объяснения причин и следствий урбанизации

	предлагает пути решения связанных с ней проблем
Оценка процесса урбанизации в Казахстане	9.4.1.12 дает оценку процессу урбанизации в Казахстане
5 Экономическая география. 5.1 Природные ресурсы	
Природно-ресурсный потенциал Казахстана	9.5.1.1 оценивает природно-ресурсный потенциал Казахстана
Технология и центры переработки отдельных видов природных ресурсов в Казахстане и виды готовой продукции	9.5.1.2 называет центры и виды готовой продукции в Казахстане на основе характеристики технологии обработки отдельных видов природных ресурсов
Типы и виды природопользования	9.5.1.3 классифицирует типы и виды природопользования
Устойчивое развитие	9.5.1.4 характеризует признаки и направления устойчивого развития
Проблемы, связанные с природопользованием в Казахстане	9.5.1.5 на основе определения проблем природопользования в Казахстане предлагает пути их решения
5.2 Социально-экономические ресурсы	
Процесс и направления научно-технической революции	9.5.2.1 анализирует процесс и направления научно-технической революции
Показатели индекса развития человеческого потенциала	9.5.2.2 с дополнительным охватом казахстанского компонента определяет показатели индекса развития человеческого капитала и сравнивает по ним страны
Развитие человеческого капитала в Казахстане	9.5.2.3 разрабатывает решения по повышению качества человеческого капитала в Казахстане
Направления индустриально-инновационного развития в Казахстане	9.5.2.4 на основе определения направлений индустриально-инновационного развития Казахстана составляет прогнозы
Инновационная инфраструктура Казахстана	9.5.2.5 на основе анализа состояния инновационной инфраструктуры Казахстана разрабатывает пути развития
Уровень развития инфраструктуры в регионах Казахстана	9.5.2.6 на основе анализа инфраструктуры регионов Казахстана предлагает пути решения связанных с этим проблем
5.3 Отраслевая и территориальная структура мирового хозяйства	
Отрасли хозяйства Казахстана	9.5.3.1 характеризует по плану отрасли хозяйства Казахстана
Отрасли хозяйства и специализация экономических районов Казахстана	9.5.3.2 на основе определения отраслей хозяйства экономических районов Казахстана объясняет их специализацию
5.4 Тенденции и показатели развития мирового хозяйства	
Субъекты мирового хозяйства	9.5.4.1 характеризует субъекты мирового хозяйства;
Международное географическое разделение труда	9.5.4.2 определяет значение международного географического разделения труда
Виды международных экономических отношений	9.5.4.3 классифицирует и характеризует виды международных экономических отношений

Показатели развития мирового хозяйства	9.5.4.4 характеризует показатели развития мирового хозяйства
Модели развития и территориальная структура мирового хозяйства	9.5.4.5 анализирует модели и территориальную структуру мирового хозяйства
Тенденции развития мирового хозяйства	9.5.4.6 анализирует тенденции развития мирового хозяйства
Место Казахстана в мировом хозяйстве	9.5.4.7 определяет место Казахстана в мировом хозяйстве
Интересы, цели и место Казахстана в международной экономической интеграции	9.5.4.8 определяет интересы, цели и место Казахстана в международной экономической интеграции
6. Страноведение с основами политической географии. 6.1 Страны мира	
Группировка стран мира по уровню экономического развития	9.6.1.1 с дополнительным охватом казахстанского компонента группирует страны по уровню экономического развития
Уровни и цели международных организаций	9.6.1.2 с дополнительным охватом казахстанского компонента группирует международные организации по уровню и целям
Социальное, экономическое и политико-географическое положение Республики Казахстан	9.6.1.3 дает комплексную оценку социального, экономического и политико-географического положения Республики Казахстан
Политико-административные хоронимы в Казахстане	9.6.1.4 объясняет значение политико-административных хоронимов в Республике Казахстан
Формы представления комплексной географической информации о Республике Казахстан	9.6.1.5 готовит страноведческую информацию о Республике Казахстан для различных целевых аудиторий

12) *Типовая учебная программа по учебному предмету «История Казахстана» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы (очная форма обучения)*

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Цель учебного предмета – формирование у обучающихся исторического сознания, казахстанского патриотизма, уважения к истории своей страны, гордости за достижения своих предков, привитие национальных и общечеловеческих ценностей, развитие исследовательских, мыслительных, коммуникативных навыков.

3. Задачи учебного предмета:

1) формирование знаний об основных этапах и особенностях социального, экономического, политического и культурного развития общества

на территории Казахстана с XVIII века до наших дней;

2) формирование и развитие навыков критического анализа и оценки исторических событий, процессов, явлений и деятельности исторических личностей в контексте их влияния на отечественную историю;

3) формирование и развитие навыков проведения исторического исследования (выдвижение гипотез, составление вопросов для исследования, анализ источников, сопоставление различных точек зрения, формулирование заключений и выводов, определение собственной позиции);

4) умение использовать исторические знания для ориентации в современных политических, социально-экономических и культурных процессах.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «История Казахстана»

4. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «История Казахстана» составляет:

1) в 7-м классе по 1,5 часа в неделю, в учебном году – 51 час;

2) в 8-м классе по 1 часа в неделю, в учебном году – 34 часа;

3) в 9-м классе по 1 часа в неделю, в учебном году – 34 часа.

5. Содержание учебного предмета «История Казахстана» организовано по разделам обучения. Разделы далее разбиты на подразделы, которые содержат цели обучения по классам в виде ожидаемых результатов.

6. Содержание учебного предмета включает 4 раздела: развитие социальных отношений, развитие культуры, развитие государства, экономическое развитие Казахстана.

7. Раздел «Развитие социальных отношений» включает следующие подразделы: этнические отношения, социальные отношения. Раздел «Развитие культуры» состоит из следующих подразделов: мировоззрение и религия, искусство и литература, образование и наука. Раздел «Развитие государства» включает следующие подразделы: внутренняя политика государства, внешняя политика государства. Раздел «Экономическое развитие Казахстана» состоит из следующих подразделов: хозяйство, производственные отношения и торговля.

8. Цели обучения, организованные систематично и последовательно внутри каждого подраздела, позволяют учителям планировать свою работу, оценивать достижения обучающихся и информировать их о следующих этапах обучения.

9. Базовое содержание учебного предмета «История Казахстана» для 7 класса:

1) Казахстан в начале XVIII века: внешнеполитическая ситуация и внутреннее положение. Джунгарское государство. Казахско-джунгарские войны. Годы «Великого бедствия» – «Ақтабан шубырынды». Курултай в Каракуме и Ордабасы–организация казахского ополчения. Анракайская битва. Защитники Отечества. Казахско-джунгарские войны в 30-40-е годы XVIII века;

2) Казахское ханство в первой половине XVIII века. Казахско-русские взаимоотношения до начала XVIII века. Казахстан в орбите интересов Российской империи начала XVIII века (политические и экономические цели,

военно-разведывательные экспедиции, строительство первых военных укреплений). Принятие российского подданства ханом Младшего жуза Абулхаиром: причины и цели. Политика Российской империи в Казахстане в 30-50-е годы XVIII века. Обострение внутривластной обстановки в Казахстане в 40-е годы XVIII века. Казахское ханство при Аблае: внутренняя и внешняя политика;

3) культура Казахстана XVIII века. Творчество акынов и жырау XVIII века. Казахские источники по истории XVIII века. Прикладное искусство казахов;

4) колонизация и народно-освободительная борьба. Колониальная политика Российской империи: цели, методы. Национально-освободительное движение Сырыма Датова (причины, социальная база движения, этапы и ход, результаты). Царские реформы в 1822-1824 годы (ликвидация ханской власти в Среднем и Младшем жузах). Восстание казахов в 1836-1838 годах в Букеевской Орде (причины, основные этапы и сражения). Национально-освободительное движение казахского народа в первой половине XIX века (Жоламан Тленшиев, Саржана Касымов). Национально-освободительное движение под руководством Кенесары Касымова (причины, цели и движущие силы национально-освободительного движения, основные этапы). Кенесары Касымов: личность и политик. Восстание казахов под руководством Жанходжи Нурмухамедова и Есета Котибарова (причины, ход восстания). Присоединение Российской империей южных регионов Казахстана. Историческое значение народно-освободительного движения в Казахстане в конце XVIII века - XIX веке;

5) Казахстан в составе Российской империи. Реформы царизма в Казахстане во второй половине XIX века. Реформы 1867-1868 годов. Аграрная и переселенческая политика царских властей в Казахстане. Освободительная борьба 1860-1870-х годов (причины и ход восстаний). Социально-экономическое развитие Казахстана во второй половине XIX века. Начало проникновения капиталистических отношений. Административно-территориальные реформы 80-90-х годов XIX века: содержание и последствия. Развитие торговых отношений. Переселение уйгур и дунган в Семиречье. Трансформация казахского традиционного общества. Развитие общественно-политической мысли во второй половине XIX века;

6) культура Казахстана в XIX - начале XX веков. Развитие просвещения и науки в Казахстане в XIX веке. Просветительская деятельность хана Букеевской Орды Жангира. Научное изучение Казахстана (П. Семенов-Тянь-Шанский, Г.Н. Потанин, В.В. Радлов, М. Шорманов, М. Бабаджанов, А. Диваев). Светские и религиозные учебные заведения. Джадидизм и новометодные школы. Шокан Уалиханов – великий казахский ученый. Просветитель, педагог-новатор, общественный деятель И. Алтынсарин. Абай Кунанбаев – великий мыслитель, основатель казахской письменной литературы. Развитие музыкальной культуры казахов (Курмангазы Сагырбайулы, Таттимбет Казангапулы, Даулеткерей Шыгайулы). Казахская

тематика в произведениях известных художников. Исторические труды Ш. Кудайбердиева, М. Копеева и К. Халида;

7) краеведение. Туристские маршруты края. Неравнодушные сердца края. Летопись родного края. История моей школы.

10. Базовое содержание учебного предмета «История Казахстана» для 8 класса:

1) Казахстан в начале XX века. Общественно-политические процессы в Казахстане в начале XX века. Экономическое развитие Казахстана в начале XX века. Столыпинская аграрная реформа и массовая крестьянская колонизация Казахстана. Развитие промышленности Казахстана в начале XX века. Развитие торговли. Национально-освободительное восстание 1916 года. Казахская национальная интеллигенция и ее влияние на общественно-политические процессы начала XX века. Развитие политической прессы (газета «Казах», журнал «Айкап»). Революции 1917 года. Создание партии «Алаш». Правительство «Алаш-Орда». Политические лидеры казахского народа (А. Букейханов, А. Байтурсынов, М. Дулатов, Б. Каратаев, М. Тынышпаев, М. Шокаев). Научные труды казахской интеллигенции начала XX века;

2) установление советской власти в Казахстане. Казахская социалистическая партия «Уш Жуз». Военные действия в Казахстане в период гражданской войны (1918-1920 годы). Взаимоотношения органов Советской власти с правительством «Алаш-Орда», Кокандской автономией. Политика «военного коммунизма». Джут и голод 1921 года. Образование Казахской Автономной Советской Социалистической Республики. Формирование территории Казахской АССР. Роль казахской интеллигенции в восстановлении целостности казахских земель. НЭП в Казахстане (1921-1925 годы). Политика командно-административной системы в 20-30 годы XX века. Религиозная политика Советского государства;

3) Казахстан в период тоталитаризма. Социалистическая индустриализация в Казахстане (сущность и особенности). «Малый Октябрь» (содержание и практика реализации). Конфискация байских хозяйств. Политика насильственной коллективизации в сельском хозяйстве. Экономические последствия насильственной коллективизации в Казахстане. Голод 1931-1933 годов – казахстанская трагедия XX века. Демографические последствия коллективизации сельского хозяйства в Казахстане. Общественно-политические взгляды и отношение к методам проведения коллективизации национальной интеллигенции («Письмо пяти»). Общественно-политические процессы в Казахстане в 1920-1930-е годы. Сталинские репрессии. Советские «исправительно-трудовые» концентрационные лагеря на территории Казахстана (Степлаг, Карлаг, АЛЖИР);

4) культура Советского Казахстана: наука и образование. Народное образование (ликвидация безграмотности взрослого населения, среднее образование, перевод казахской письменности с арабского алфавита на латинский, введение нового алфавита на основе русской графики). А. Байтурсынов – «учитель нации». Появление высших учебных заведений.

Казахстанский филиал АН СССР. Роль К. Сатпаева в развитии казахстанской науки. Ученые Казахстана и их научные достижения. Развитие литературы (творчество Ж. Аймаутова, М. Жумабаева, Б. Майлина, И. Жансугурова, С. Сейфуллина, С. Муканова, Г. Мусрепова, Г. Мустафина). Театр, кино, изобразительное искусство и его деятели. Советская идеология в области культуры. Социалистический реализм;

5) Казахстан в годы Великой Отечественной войны. Начало Великой Отечественной войны. Мобилизация в Казахстане и казахстанские военные формирования. Героизм и судьба казахстанцев в годы Великой Отечественной войны. Участие казахстанцев в сражениях Великой Отечественной войны. Казахстанцы - Герои Советского Союза. Б. Момышулы – легендарная личность. Казахстан – арсенал фронта. Депортация народов СССР в Казахстан. Культура Казахстана в период Великой Отечественной войны. Развитие науки. Достижения литературы (М. Ауэзов, Ж. Жабаяев, Д. Снегин, И. Шухов). Развитие искусства (театр, кино).

11. Базовое содержание учебного предмета «История Казахстана» для 9 класса:

1) Казахстан в послевоенные годы (1946-1953 годы). Социально-экономические изменения в послевоенные годы. Разработка полезных ископаемых и развитие промышленности. Развитие сельского хозяйства. Создание военно-промышленного комплекса Казахстана (ядерный полигон в Казахстане). Особенности общественно-политической жизни в послевоенные годы. «Дело Бекмаханова»;

2) Казахстан в годы «Оттепели» (1954-1964 годы). Развитие промышленности в Казахстане в «хрущевский период». Освоение целинных и залежных земель в Казахстане (экономические, экологические и демографические последствия освоения целины). Военно-промышленный комплекс в Казахстане (космодром «Байконур»). «Хрущевская оттепель». Общественно-политическая жизнь в республике в 1954-1965 годы;

3) Казахстан в годы «Застоя» (1965-1985 годы). Социально-экономическое развитие Казахстана в 1965-1985 годы. Сырьевая направленность экономики. Урбанизация. Кризисные проявления в сельском хозяйстве в 1970-1980-е годы. Общественно-политическая жизнь в 1965-1985 годы. События 1979 года в Целинограде. Деятельность руководителей Казахской ССР (Ж. Шаяхметов, Д. Кунаев, Ж. Ташенов);

4) культура Советского Казахстана (1946-1985 годы). Государственная политика в сфере образования. Обязательное среднее всеобщее образование. Положение казахского языка. Развитие науки. Развитие литературы (А. Нурпеисов, Б. Момышулы, И. Есенберлин, О. Сулейменов, М. Шаханов). Искусство (театр, кино);

5) Казахстан в период перестройки (1986-1991 годы). Социально-экономические преобразования в годы «перестройки»: цели, проблемы и противоречия. События декабря 1986 года в Казахстане (причины, ход и последствия). Репрессивные меры в отношении участников декабрьских

событий 1986 года в Казахстане. «Декларация о государственном суверенитете Казахской ССР» (октябрь 1990 года). Кризис советской политической системы («Августовский путч» 1991 года). Распад СССР. Общественно-политические движения в Казахстане. Закрытие Семипалатинского ядерного полигона. Принятие закона «О языках Казахской ССР»;

6) возрождение государственности Казахстана (1991 - 1997 годы). Историческое значение принятия Конституционного закона «О государственной независимости». Н.А. Назарбаев – Первый Президент Республики Казахстан. Становление общественно-политических институтов Независимого Казахстана. Трудности перехода к рыночной экономике. Интеграция Казахстана в мировое сообщество. Социально-демографические процессы в первые годы Независимости. Принятие Конституции 1995 года;

7) укрепление Независимого Казахстана (с 1997 года по настоящее время). Долгосрочные приоритетные цели и стратегии Республики Казахстан. Принятие Стратегии «Казахстан - 2030». Возрастание авторитета Республики Казахстан на международной арене. Взаимоотношения Казахстана с региональными и международными организациями. Председательствование Казахстана в Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе (ОБСЕ) и Организации Исламского сотрудничества (ОИС). Казахстан в системе мировых экономических связей. Экономическое и социальное положение страны. Астана–новая столица Республики Казахстан. Стратегия «Казахстан-2050» – новый политический курс состоявшегося государства. Национальный план «100 конкретных шагов по реализации 5 институциональных реформ» – ответ на вызовы современности. Роль Лидера нации Н.А. Назарбаева в создании и развитии независимого государства;

8) культура современного Казахстана (с 1991 года до настоящего времени). Политика государства в сфере образования и науки. Государственная программа «Болашак». Создание инновационных научно-образовательных организаций. Казахстанская модель межэтнического и межконфессионального согласия. Ассамблея народа Казахстана. Возрождение и сохранение национальной культуры в эпоху глобализации. Тенденции развития современного искусства и литературы. Государственная программа «Культурное наследие». Общенациональная консолидирующая идея «Мәңгілік Ел». Программа «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания».

Глава 3. Система целей обучения

15. Система целей обучения содержит кодировку. Код первого числа обозначает класс, второе и третье число – раздел и подраздел, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в коде 7.2.1.2 «7» – класс, «2» – раздел, «1» – подраздел, «2» – нумерация учебной цели.

16. Система целей обучения расписана по разделам для каждого класса:

1) развитие социальных отношений:		
7 класс XVIII век - XIX век	8 класс I половина XX века	9 класс II половина XX века по настоящее время
7.1.1.1 объяснять	8.1.1.1 определять	9.1.1.1 делать аргументированные

демографические изменения и миграционные процессы в период джунгарских нашествий	причины и последствия демографических изменений	выводы о демографических изменениях на основе анализа причинно-следственных связей
7.1.1.2 анализировать причины и последствия переселенческой политики Российской империи		9.1.2.1 устанавливая преемственность с предыдущими историческими периодами, оценивать современные демографические процессы
		9.1.1.3 характеризовать направления демографической политики в стратегии развития Казахстана
1.2 Социальные отношения		
7.1.2.1 определять изменения в традиционном казахском обществе на основе сравнений с предыдущими периодами	8.1.2.1 характеризовать роль и деятельность казахской интеллигенции	9.1.2.1 анализировать социальное положение населения современного Казахстана на основе статистических данных
7.1.2.2 объяснять значимость формирования казахской интеллигенции	8.1.2.2 определять социальное положение народа в военные годы	
2) развитие культуры:		
2.1 Мировоззрение и религия		
7.2.1.1 определять ценность и значимость обычаев и традиций	8.2.1.1 определять цели и последствия религиозной политики государства	9.2.1.1 определять деятельность традиционных и деструктивных религиозных организаций и течений
7.2.1.2 анализировать отрицательное влияние колониальной политики на национальные ценности		9.2.1.2 характеризовать влияние Ассамблеи народа Казахстана на укрепление межконфессионального, межнационального согласия и внутренней стабильности
		9.2.1.3 оценивать значимость общенациональной идеи «Мәңгілік Ел»
2.2 Искусство и литература		
7.2.2.1 характеризовать ценность народного фольклора и музыкальных произведений как исторических источников	8.2.2.1 анализировать творческое наследие казахской интеллигенции, оценивать его влияние на общественное сознание	9.2.2.1 определять, как общественная жизнь отражена в советской литературе и в произведениях искусства
7.2.2.2 определять роль А. Кунанбаева как акына, мыслителя, общественного деятеля	8.2.2.2 давать оценку деятельности А. Байтурсынова как основоположника казахской лингвистики и общественного деятеля	9.2.2.2 оценивать значимость произведений М. Ауезова в мировой литературе
7.2.2.3 описывать особенности национальных музыкальных инструментов по назначению	8.2.2.3 определять роль А. Кашаубаева и К. Мунайпасова, прославивших казахский народ на мировом уровне	9.2.2.3 обосновывать необходимость государственных программ, направленных на возрождение национальных ценностей (программы «Культурное наследие», «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания»)
7.2.2.4 создать хронику исторических событий края	8.2.2.4 определять значение искусства и литературы в поднятии духа народа во время войны	
7.2.2.5 описывать историю своей школы на основе разных источников		
2.3 Образование и наука		
7.2.3.1 определять историческое значение научного наследия Ш. Уалиханова	8.2.3.1 определять роль национальной печати в пробуждении общественно-политического сознания	9.2.3.1 оценивать вклад Е. Бекмаханова в развитие исторической науки Казахстана

7.2.3.2 объяснять особенности развития образования и просвещения во второй половине XIX века	8.2.3.2 характеризовать положение казахского языка в советский период	9.2.3.2 анализировать политику государства в сфере образования и науки
7.2.3.3 оценивать вклад И. Алтынсарина в развитие просвещения	8.2.3.3 оценивать роль К. Сатпаева в развитии казахстанской промышленности и науки	
7.2.3.4 определять значение трудов Ш. Кудайбердыулы, М. Копеева и К. Халида как исторических источников		
7.2.3.5 предлагать пути создания туристских маршрутов		
3) развитие государства		
3.1 Внутренняя политика государства		
7.3.1.1 оценивать роль курылтаев в Каракуме и Ордабасы в объединении народа против джунгарской экспансии	8.3.1.1 характеризовать деятельность представителей казахской интеллигенции в Государственной Думе Российской империи	9.3.1.1 объяснять особенности общественно-политической жизни
7.3.1.2 определять внутреннее политическое положение Казахского ханства	8.3.1.2 определять общественно-политические процессы в Казахстане начала XX века	9.3.1.2 определять роль общественно-политических деятелей по отстаиванию национальных интересов
7.3.1.3 определять причины и последствия колониальной политики Российской империи	8.3.1.3 определять историческую значимость национально-освободительного восстания 1916 года и оценивать роль личностей	9.3.1.3 оценивать Конституцию Республики Казахстан как гарант стабильного развития государства
7.3.1.4 объяснять административно-территориальные изменения в результате реформ царской власти	8.3.1.4 анализировать политику партии «Алаш» в возрождении национальной государственности	9.3.1.4 делать заключение о проявлении народного недовольства против командно-административной политики
7.3.1.5 определять причины и последствия национально-освободительной борьбы казахского народа против колониальной политики	8.3.1.5 характеризовать деятельность А. Букейханова как политического лидера	9.3.1.5 характеризовать историческое значение Декабрьских событий 1986 года
7.3.1.6 определять роль руководителей национально-освободительных восстаний	8.3.1.6 определять значение национальных автономий, созданных в Казахстане	9.3.1.6 определять первые шаги на пути обретения независимости Казахстана и делать выводы
	8.3.1.7 определять последствия политики командно-административной системы в 20–30 годы XX века	9.3.1.7 объяснять историческую важность провозглашения независимости Казахстана, устанавливая преемственность с событиями прошлого
		9.3.1.8 анализировать общественно-политическое развитие Независимого Казахстана
		9.3.1.9 анализировать долгосрочные государственные стратегии
		9.3.1.10 определять роль Лидера нации Н. Назарбаева в формировании Независимого государства
		9.3.1.11 определять Астану как символ процветания нового Казахстана
3.2 Внешняя политика государства		
7.3.2.	8.3.2.	9.3.2.
7.3.2.1 объяснять роль ханов и батыров, прославившихся в борьбе против Джунгарского нашествия	8.3.2.1 определять вклад казахстанцев в победу во Второй мировой войне	9.3.2.1 определять последствия создания военно-промышленного комплекса Казахстана во 2 половине XX века
7.3.2.2 определять результаты	8.3.2.2 определять	9.3.2.2 оценивать признание

внешней политики Казахского ханства	героические и личностные качества Б. Момышулы	Республики Казахстан на международной арене
7.3.2.3 оценивать дипломатическое мастерство и политику хана Абылая		9.3.2.3 определять взаимоотношения Казахстана с региональными и международными организациями
		9.3.2.4 определять важность связей казахской диаспоры с исторической Родиной
4) экономическое развитие Казахстана		
4.1 Хозяйство		
7.4.1.	8.4.1.	9.4.1.
7.4.1.1 определять последствия джунгарского нашествия на хозяйство казахов	8.4.1.1 анализировать изменения, произошедшие в результате новой экономической политики	9.4.1.1 характеризовать изменения, имевшие место в сельском хозяйстве в советское время
7.4.1.2 определять влияние колониальной политики на традиционное хозяйство казахов	8.4.1.2 характеризовать последствия насильственной коллективизации на сельское хозяйство	9.4.1.2 определять социально-экономические проблемы советского периода
7.4.1.3 характеризовать деятельность лиц, оказавших поддержку в развитие своего края		
7.4.1.4 определять важные этапы развития родного края		
4.2 Производственные отношения и торговля		
7.4.2	8.4.2	9.4.2
7.4.2.1 определять влияние развития капиталистических отношений на экономику Казахстана	8.4.2.1 характеризовать достижения и недостатки индустриализации в Казахстане	9.4.2.1 определять состояние промышленности
7.4.2.2 определять изменения торговых отношений в связи с развитием ярмарок	8.4.2.2 определять, что экономика Казахстана была перестроена на военный лад	9.4.2.2 определять влияние рыночной экономики на производственные отношения
		9.4.2.3 определять связи Казахстана с мировой экономикой
		9.4.2.4 определять влияние внешней торговли на экономику

18. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «История Казахстана» для 5-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию для вечерних школ.

19. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Долгосрочный план по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «История Казахстана» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию для вечерних школ

1) 7 класс:

1-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Казахско-джунгарские войны	
Тема, содержание	Цели обучения. Обучающиеся должны:
Начало Отечественной войны против джунгарской агрессии	7.3.1.2 определять внутреннюю политику Казахского ханства; 7.1.1.1 объяснять демографические изменения и миграционные процессы в период джунгарских нашествий; 7.4.1.1 определять последствия джунгарского нашествия на хозяйство казахов
Организация единого народного ополчения	7.3.1.2 анализировать внутреннее политическое положение Казахского ханства;

	7.3.1.1 оценивать роль курылтаев в Каракуме и Ордабасы в объединении народа против джунгарской экспансии
Казахско-джунгарские сражения	7.3.2.1 объяснять роль ханов и батыров в борьбе против джунгарского нашествия
Раздел долгосрочного плана: Казахское ханство в XVIII веке	
История казахско-русских отношений до начала XVIII века	7.3.2.2 определять результаты внешней политики Казахского ханства
Начало присоединения Казахского ханства к Российской империи	7.3.1.2 определять внутреннее политическое положение Казахского ханства; 7.3.2.2 анализировать результаты внешней политики Казахского ханства
Внутренняя и внешняя политика Абылай хана	7.3.1.2 определять внутреннее политическое положение Казахского ханства; 7.3.2.3 оценивать внутреннюю и внешнюю политику хана Абылая
Краеведение	
Туристские маршруты	7.2.3.5 предлагать пути создания туристских маршрутов
Повторение	
2-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Культура Казахстана в XVIII веке	
Устное народное творчество казахов в XVIII веке	7.2.2.1 характеризовать значимость народного фольклора и музыкальных произведений как исторических источников
Материальная культура казахов в XVIII веке	7.2.2.3 оценивать достижения прикладного искусства
Раздел долгосрочного плана: Колонизация и народно-освободительная борьба	
Военно-казачья колонизация Казахстана в XVIII веке	7.3.1.3 определять причины и последствия колониальной политики Российской империи
Национально-освободительное движение Сырма Датулы	7.3.1.5 определять причины и последствия национально-освободительной борьбы казахского народа против колониальной политики; 7.3.1.6 определять роль руководителей национально-освободительных восстаний
Царские реформы 1822-1824 гг.	7.3.1.4 объяснять административно-территориальные изменения в результате реформ царской власти
Восстание казахов в 1836-1838 годах в Букеевской Орде	7.3.1.5 определять причины и последствия национально-освободительной борьбы казахского народа против колониальной политики; 7.3.1.6 определять роль руководителей национально-освободительных восстаний
Национально-освободительное движение под руководством Кенесары Касымулы	7.3.1.5 определять причины и последствия национально-освободительной борьбы казахского народа против колониальной политики; 7.3.1.6 определять роль руководителей национально-освободительных восстаний
Краеведение	
Неравнодушные сердца	7.4.1.3 определять деятельность лиц, оказавших поддержку в развитие своего края
Повторение	
3-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Колонизация и народно-освободительная борьба	

Взаимоотношения казахов со среднеазиатскими государствами в 40-е - в 60-е годы XIX века	7.3.2.2 определять результаты внешней политики Казахского ханства; 7.3.1.5 определять причины и последствия национально-освободительной борьбы казахского народа против колониальной политики
Завершение присоединения Казахстана к Российской империи	7.3.1.2 определять внутреннее политическое положение Казахского ханства; 7.3.2.2 определять результаты внешней политики Казахского ханства
Раздел долгосрочного плана: Казахстан в составе Российской империи	
Административно-территориальные реформы в Казахстане во второй половине XIX века	7.3.1.3 определять причины и последствия колониальной политики Российской империи; 7.3.1.4 объяснять административно-территориальные изменения в результате реформ царской власти; 7.1.2.1 определять изменения в традиционном казахском обществе на основе сравнений с предыдущими периодами
Освободительная борьба казахов в 1860-1870-х годах	7.3.1.5 определять причины и последствия национально-освободительной борьбы казахского народа против колониальной политики
Массовая крестьянская колонизация Казахстана	7.4.1.2 определять влияние колониальной политики на традиционное хозяйство казахов; 7.1.1.2 анализировать причины и последствия переселенческой политики Российской империи
Раздел долгосрочного плана: Казахстан в составе Российской империи	
Развитие капиталистических отношений в Казахстане	7.4.2.1 определять влияние развития капиталистических отношений на экономику Казахстана
Развитие ярмарочной торговли	7.4.2.2 определять изменения, которые произошли в торговых отношениях в связи с развитием ярмарок
Казахское общество во второй половине XIX века	7.2.1.2 анализировать негативное влияние колониальной политики на развитие национальных ценностей; 7.1.2.2 объяснять значимость формирования казахской интеллигенции
Краеведение	
Летопись родного края	7.4.1.4 определять развитие важных исторических этапов родного края; 7.2.2.4 создать хронику событий истории родного края
Повторение	
4-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Культура Казахстана в XIX- начале XX веков	
Развитие культуры в XIX веке	7.2.1.1 определять ценность и значимость обычаев и традиций; 7.2.2.1 характеризовать ценность народного фольклора и музыкальных произведений как исторических источников
Образование и просвещение в XIX веке	7.2.3.2 объяснять особенности развития образования и просвещения во второй половине XIX века
Шокан Уалиханов - первый казахский ученый	7.2.3.1 определять историческое значение научного наследия Ш.Уалиханова
Ы. Алтынсарин - педагог-новатор	7.2.3.3 оценивать вклад Ы. Алтынсарина в развитие просвещения
Абай Кунанбаев – великий мыслитель	7.2.2.2 определять роль А. Кунанбаева как акына, мыслителя, общественного деятеля
Развитие устной	7.2.3.4 определять значение трудов

исторической традиции казахов в конце XIX - начале XX веков	Ш. Кудайбердиулы, М. Копеева и К. Халида как исторических источников
Краеведение	
История моей школы	7.2.2.6.определять историю своей школы на основе разных источников
Повторение	
2) 8 класс:	
Раздел долгосрочного плана: Казахстан в начале XX века	
Тема, содержание	Цели обучения. Обучающиеся должны:
1-я четверть	
Социально-экономическая ситуация в Казахстане в начале XX века	8.3.1.1 характеризовать деятельность представителей казахской интеллигенции в Государственной Думе Российской империи; 8.3.1.2 определять общественно-политические процессы в Казахстане в начале XX века
Национально-освободительное движение 1916 года в Казахстане	8.3.1.3 определять историческую значимость национально-освободительного восстания 1916 года и оценивать роль личностей
Февральская буржуазно-демократическая революция 1917 года в России и ее влияние на Казахстан	8.3.1.2 определять общественно-политические процессы в Казахстане в начале XX века
Движение «Алаш» и казахская национальная идея	8.1.2.1 характеризовать роль и деятельность казахской интеллигенции; 8.3.1.4 анализировать политику партии «Алаш» в возрождении национальной государственности; 8.2.3.1 определять роль национальной периодической печати в пробуждении общественно-политического сознания
Выдающиеся представители казахской интеллигенции начала XX века	8.1.2.1 характеризовать роль и деятельность казахской интеллигенции; 8.2.2.1 характеризовать творческое наследие казахской интеллигенции, оценивать его влияние на общественное сознание; 8.3.1.5 характеризовать деятельность А. Букейханова как политического лидера
2-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Установление советской власти в Казахстане	
Казахстан в годы гражданского противостояния (1917-1920 гг.)	8.3.1.2 определять общественно-политические процессы в Казахстане начала XX века
Национальные автономии в Казахстане	8.3.1.6 определять значение образованных в Казахстане национальных автономий; 8.1.2.1 характеризовать роль и деятельность казахской интеллигенции
Образование Киргизской (Казахской) Автономной Советской Республики	8.3.1.6 определять значение образованных в Казахстане национальных автономий; 8.1.2.1 характеризовать роль и деятельность казахской интеллигенции
Переход от политики «военного коммунизма» к НЭПу	8.3.1.7 определять последствия политики командно-административной системы в 20–30 гг. XX века; 8.4.1.1 анализировать изменения, произошедшие в результате новой экономической политики
Повторение	
3-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Казахстан в период тоталитаризма	
Индустриализация в	8.4.2.1 анализировать достижения и недостатки

Казахстане в 1920-1930-е годы	индустриализации в Казахстане
Коллективизация в Казахстане	8.4.1.2 характеризовать последствия насильственной коллективизации на сельское хозяйство; 8.1.1.1 определять причины и последствия демографических изменений; 8.3.1.7 определять последствия политики командно-административной системы в 20–30 гг. XX века
Политические репрессии 1920-30-х годов	8.3.1.7 определять последствия политики командно-административной системы в 20–30 гг. XX века; 8.1.2.1 характеризовать роль и деятельность казахской интеллигенции
Раздел долгосрочного плана: Культура Советского Казахстана: наука и образование	
А. Байтурсинов – «учитель нации»	8.2.2.2 оценивать деятельность А. Байтурсинова как основоположника казахской лингвистики, общественного деятеля
Наука и система образования в 20-30 годы XX века	8.2.3.2 анализировать изменения в сфере образования и науки в первой половине XX века
К. Сатпаев - универсальный ученый	8.2.3.3 оценивать роль К. Сатпаева в развитии казахстанской промышленности и науки
4-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Культура Советского Казахстана: литература и искусство	
Развитие казахской литературы в 20-30-е годы XX века	8.2.2.1 характеризовать творческое наследие казахской интеллигенции, оценивать его влияние на общественное сознание
Развитие казахского искусства в 20-30-е годы XX века	8.2.2.3 определять роль А. Кашаубаева и К.Мунайтпасова в представлении казахского народа на мировом уровне; 8.2.2.1 характеризовать творческое наследие казахской интеллигенции, оценивать его влияние на общественное сознание
Раздел долгосрочного плана: Казахстан в годы Великой Отечественной войны	
Участие казахстанцев в сражениях Великой Отечественной войны	8.3.2.1 определять вклад казахстанцев в победу во Второй мировой войне; 8.3.2.2 характеризовать героические и личностные качества Б. Момышулы
Казахстан - фронт	8.4.2.2 определять, что экономика Казахстана была перестроена на военный лад; 8.1.2.2 определять социальное положение народа в военные годы
Культура Казахской ССР в период Великой Отечественной войны	8.2.2.5 определять значение искусства и литературы в поднятии духа народа во время войны
Депортация народов СССР в Казахстан	8.1.1.1 определять причины и последствия демографических изменений
Повторение	

3) 9 класс:

Раздел долгосрочного плана: Казахстан в послевоенные годы (1946-1953 годы)	
Тема, содержание	Цели обучения. Обучающиеся должны:
1-я четверть	
Социально-экономическое развитие Казахской ССР в послевоенные годы	9.4.1.1 характеризовать изменения, имевшие место в сельском хозяйстве в советское время; 9.4.2.1 определять состояние промышленности
Военно-промышленный комплекс в Казахстане	9.3.1.1 объяснять особенности общественно-политической жизни; 9.3.2.1 определять последствия создания военно-промышленного комплекса Казахстана во второй половине XX века

Влияние сталинской идеологии на общественно-политическую жизнь в Казахстане	9.2.3.1 оценивать вклад Е. Бекмаханова в развитие исторической науки Казахстана
Раздел долгосрочного плана: Казахстан в годы «хрущевской оттепели» (1954-1964 годы)	
Общественно-политическое развитие Казахстана в период «хрущевской оттепели»	9.3.1.1 объяснять особенности общественно-политической жизни
Казахстан в эпоху освоения целины	9.1.1.1 делать аргументированные выводы о демографических изменениях на основе анализа причинно-следственных связей; 9.4.1.1 характеризовать изменения, имевшие место в сельском хозяйстве в советское время
Сырьевая направленность экономики Казахской ССР	9.3.2.1 определять последствия создания военно-промышленного комплекса Казахстана во второй половине XX века
2-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Казахстан в годы «застоя» (1965-1985 годы)	
Социально-экономическое развитие Казахстана в 1965-1985 гг.	9.4.2.1 определять состояние промышленности и делать выводы; 9.4.1.1 характеризовать изменения, имевшие место в сельском хозяйстве в советское время
Противоречия в общественно-политическом развитии Казахстана в 60-80-е годы 20 века	9.3.1.1 объяснять особенности общественно-политической жизни; 9.3.1.4 сравнивать и анализировать проявления народного недовольства против командно-административной политики; 9.3.1.2 определять роль общественно-политических деятелей по отстаиванию национальных интересов
Демографические процессы в годы «застоя»	9.1.1.1 делать выводы о демографических изменениях на основе анализа причинно-следственных связей
Раздел долгосрочного плана: Культура Советского Казахстана (1946-1985 годы)	
Достижения в развитии образования и науки во второй половине XX века	9.2.3.2 анализировать политику государства в сфере образования и науки
Развитие литературы и искусства в 40-80-е годы XX века	9.2.2.1 определять отражение общественной жизни в советской литературе и произведениях искусства
3-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Казахстан в годы перестройки (1986-1991 годы)	
Казахстан на начальном этапе «перестройки»	9.4.1.2 определять социально-экономические проблемы, имевшие место в советское время
Декабрьские события 1986 года в Казахстане	9.3.1.5 характеризовать историческое значение декабрьских событий 1986 года
Демократические процессы в Казахстане в годы «перестройки»	9.3.1.1 объяснять особенности общественно-политической жизни
Раздел долгосрочного плана: Возрождение государственности Казахстана (1991 - 1996 годы)	
Провозглашение Независимости Республики Казахстан	9.3.1.6 определять первые шаги Казахстана после обретения Независимости и делать обобщения; 9.3.1.7 объяснять историческую значимость провозглашения независимости Казахстана, устанавливая преемственность с событиями прошлого
Н.А. Назарбаев - Первый Президент Республики Казахстан	9.3.1.10 оценивать роль Лидера нации Н. Назарбаева в формировании независимого государства
Государственное строительство в первые годы	9.3.1.8 анализировать общественно-политическое развитие независимого Казахстана; 9.3.1.6 определять первые шаги Казахстана после обретения Независимости Казахстана;

Независимость и	9.3.1.3 оценивать Конституцию Республики Казахстан как гарант стабильного развития государства	
Казахстан – субъект международного права	9.3.2.2 оценивать признание Республики Казахстан на международной арене;	9.3.2.3 характеризовать взаимоотношения Казахстана с региональными и международными организациями
Экономическое развитие Казахстана в первые годы Независимости	9.4.2.2 определять влияние рыночной экономики на производственные отношения;	9.4.2.3 определять интеграцию Казахстана в мировую экономику
Социально-демографические процессы в первые годы Независимости	9.1.1.3 определять демографическую политику согласно стратегии развития Казахстана;	9.1.2.1 характеризовать социальное положение населения Казахстана на основе статистических данных
4 -я четверть		
Раздел долгосрочного плана: Развитие Независимого Казахстана (с 1997 года до настоящего времени)		
Стратегии «Казахстан- 2030» - новый этап в развитии страны	9.3.1.9 анализировать долгосрочные государственные стратегии	
Экономическое развитие Казахстана с 1997 года	9.1.2.1 анализировать социальное положение населения Казахстана;	9.4.2.4 определять влияние внешней торговли на экономику
Казахстан в системе международных отношений	9.3.2.3 определять взаимоотношения Казахстана с региональными и международными организациями;	9.3.2.2 оценивать признание Республики Казахстан на международной арене
Астана – столица Независимого Казахстана	9.3.1.11 определять Астану как символ процветания нового Казахстана	
Приоритетные направления в развитии современного Казахстана: Стратегия «Казахстан-2050»	9.3.1.9 анализировать долгосрочные государственные стратегии	
Раздел долгосрочного плана: Культура современного Казахстана (с 1991 года до настоящего времени)		
Развитие образования и науки Независимого Казахстана	9.2.3.2 анализировать политику государства в сфере образования и науки	
Развитие культуры Независимого Казахстана	9.2.2.2 определять тенденции развития современного искусства и литературы;	
	9.2.2.3 обосновывать необходимость государственных программ, направленных на возрождение национальных ценностей (программы «Культурное наследие», «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания»)	
Роль религии в современном казахстанском обществе	9.2.1.1 определять деятельность традиционных и деструктивных религиозных течений и организаций;	9.2.1.2 характеризовать роль Ассамблеи народа Казахстана в укреплении межконфессионального, межэтнического согласия и внутренней стабильности
Национальная идея «Мәңгілік Ел»	9.2.1.3 оценивать значимость общенациональной идеи «Мәңгілік Ел»;	
	9.2.1.2 характеризовать роль Ассамблеи народа Казахстана в укреплении межконфессионального, межэтнического согласия и внутренней стабильности	
Повторение		

*13) Типовая учебная программа по учебному предмету «Всемирная история»
для 7-9 классов уровня основного среднего образования
по обновленному содержанию для вечерней школы (очная форма обучения)*

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Цель учебного предмета – формирование у обучающихся исторического сознания, толерантности, уважения к истории и культуре стран и народов, привитие общечеловеческих ценностей, выработанных людьми на протяжении многих веков, развитие исследовательских, мыслительных, коммуникативных навыков.

3. Задачи учебного предмета:

1) формирование знаний об основных этапах социального, экономического, политического и культурного развития человеческой цивилизации с XVII века до наших дней и о характерных особенностях исторического пути разных народов;

2) формирование знаний о системе общечеловеческих ценностей, сложившихся в ходе исторического развития мира;

3) формирование осознанного понимания сущности основных событий, явлений и процессов исторического развития;

4) формирование и развитие навыков проведения исторического исследования (выдвижение гипотез, составление вопросов для исследования, анализ источников, сопоставление различных точек зрения, формулирование обобщений и выводов, определение собственной позиции);

5) умение использовать исторические знания для ориентации в современных политических, социально-экономических и культурных процессах.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «Всемирная история»

4. Объем учебного предмета «Всемирная история» составляет:

1) в 7 классе по 1 часу в неделю, в учебном году – 34 часа;

2) в 8 классе по 1 часу в неделю, в учебном году – 34 часа;

3) в 9 классе по 1 часу в неделю, в учебном году – 34 часа.

5. Содержание учебного предмета «Всемирная история» организовано по разделам обучения. Разделы разбиты на подразделы, которые содержат цели обучения по классам в виде ожидаемых результатов.

6. Содержание учебного предмета «Всемирная история» включает четыре раздела: развитие социальных отношений, развитие и взаимодействие культур, развитие и взаимодействие политических систем, развитие экономических отношений.

7. Раздел «Развитие социальных отношений» включает следующие подразделы: социальные структуры, социальное взаимодействие. Раздел «Развитие и взаимодействие культур» состоит из следующих подразделов:

религия, искусство, философские системы, наука. Раздел «Развитие и взаимодействие политических систем» включает следующие подразделы: государство: признаки, структуры и формы правления, империи, войны, восстания и революции. Раздел «Развитие экономических отношений» состоит из следующих подразделов: хозяйственные системы: эволюция и взаимодействие, исторические модели экономических систем.

8. Базовое содержание учебного предмета «Всемирная история» для 7 класса:

1) начало нового времени. Введение в курс. Понятие «новое время», его значение и этапы. Английская буржуазная революция XVII века. Кризис традиционной цивилизации и становление нового общества в Англии в XVII в. Возникновение мануфактур, фабрик и формирование класса наемных рабочих. Промышленный переворот: сущность, значение и последствия. Переход от феодального к капиталистическому хозяйству. Особенности социально-экономической и политической структуры индустриального общества;

2) Индия и Великобритания в XVIII веке. Кризис и крах империи Великих Моголов. Ост-Индские компании европейских стран. Соперничество Великобритании и Франции за господство в Индии. Образование Британской колониальной империи. Социально-экономическое положение Индии в XVIII веке;

3) распространение идей Просвещения. Деятели эпохи Просвещения. «Просвещенный абсолютизм». Роль идей Просвещения в распространении революционных процессов в Европе и в Северной Америке. Английские колонии в Северной Америке. Социально-экономическое развитие колоний. Война за независимость и образование Соединенных Штатов Америки. «Декларация независимости»;

4) картина Французской буржуазной революции. Кризис французского абсолютизма. Основные события Французской буржуазной революции. Влияние идей Эпохи Просвещения на общественное сознание. Культура Франции эпохи Просвещения и революции. Особенности республиканского строя. Внутренняя и внешняя политика Наполеона Бонапарта. Антифранцузские коалиции. Континентальная блокада. Вторжение Наполеона в Россию. Крах империи Наполеона;

5) империи и их соперничество в XIX веке. Соперничество Великобритании и России за влияние в Иране. Особенности политического и социально-экономического развития Османской империи. Реформы танзимат: цели и результаты. Ослабление Османской империи во второй половине XVIII века: внутренняя и внешняя политика. Россия в системе международных отношений в первой половине XIX в. Причины и последствия Крымской войны;

6) Китай и европейские державы в XIX веке. Политика изоляции династии Цин и европейские торгово-дипломатические миссии. Опиумные войны: причины и последствия. Движение ихэтуаней («боксерские» восстания). Раздел Китая на «сферы влияния» европейских стран. Социально-экономическое положение полуколониального Китая. Понятия

«миссионерство», «экспансия», «фактория», «колонизация»;

7) распространение революционных идей в Европе XIX века. Политическое и социально-экономическое положение стран (Германия, Италия). Либеральное и демократическое движение. Возникновение и распространение марксизма. Буржуазные революции 1848 года в Европе. Франко-прусская война и объединение Германии. Объединение Италии;

8) развитие общественно-политической мысли России в XIX веке. Социально-экономическое развитие. Особенности российского самодержавия. Три этапа освободительного движения в России. Восстание декабристов. Реформы императора Александра II. Движение народолюбцев. Распространение марксизма в России и начало революционной деятельности В.И.Ленина;

9) Европейское колониальное господство в XIX веке. Антиколониальное восстание 1857-1859 годов (восстание сипаев). Изменения в управлении Индией. Формирование мировой колониальной системы к концу XIX века;

10) усиление Соединенных Штатов Америки. Идея «явного предназначения» и рост территории США. Дальневосточная политика. «Открытие Японии». Трансатлантическая работоторговля. Гражданская война 1861-1865 годов. Отмена рабства в США. Промышленный подъем и социально-экономическое развитие;

11) глазами художников и писателей: обзор перемен XIX века. Искусство и его направления в XIX веке. Литература и искусство. Отражение социальной несправедливости в искусстве (Э. Золя, А. Радищев, А. Кунанбаев, Ч. Диккенс, Ф.М. Достоевский);

12) развитие научной мысли. Научные открытия XIX века (Ч. Дарвин, Г. Мендель).

9. Базовое содержание учебного предмета «Всемирная история» для 8 класса:

1) мир в начале XX века. Территориальный раздел мира и политическое устройство стран к началу XX века. От индустриального общества к информационному. Научно-технический прогресс. Социальная обусловленность стилей искусства (модерн, символизм, реализм, авангардизм);

2) Первая мировая война: причины и последствия. Противоречия между ведущими капиталистическими странами в начале XX века. Причины Первой мировой войны. Основные военные действия в 1914-1918 годы. Развитие военной стратегии, науки и техники в годы войны. Причины поражения германского блока. Компьенское перемирие. Последствия войны.

Парижская мирная конференция. Изменение политической карты мира. Распад империй. Мандатная система. Создание и деятельность Лиги Наций. Вашингтонская конференция. Противоречивость и слабость Версальско-Вашингтонской системы;

3) революции 1917 года в России. Революционные события 1917 года в Российской империи. Борьба политических сил. Приход к власти большевиков. Первые декреты Советской власти. «Декларация прав трудящихся». Граж-

данская война и иностранная военная интервенция. Переход от политики «военного коммунизма» к новой экономической политике (НЭП). Образование СССР. Начало формирования командно-административной системы;

4) страны Азии после Первой мировой войны. Падение султанского режима и борьба против иностранных интервентов в бывшей Османской империи. Историческая роль Мустафы Кемаля (Ататюрка). Турция – светское государство. Положение Китая после Первой мировой войны. Деятельность Гоминьдана. Гражданская война. Синьхайская революция. Сунь Ятсен – временный президент Китая. Политика правительства Чан Кайши. Проблема единого фронта. Япония после первой мировой войны. «Меморандум Танаки» и поворот к агрессивной внешней политике. «Антикоминтерновский пакт» и «Тройственный пакт». Агрессия Японии в Китае и в странах Юго-Восточной Азии. Взгляды М. Ганди и М. Джинны на способы достижения независимости Индии;

5) причины и последствия мирового экономического кризиса. Экономическое и политическое развитие США в период «просперити». Мировой экономический кризис и его последствия. «Новый курс» Ф.Д. Рузвельта. Внешняя политика США в межвоенный период. Пути выхода из мирового экономического кризиса Германии, Франции и Японии;

6) тоталитарные режимы в странах Европы. И.В. Сталин и тоталитаризм в СССР. Индустриализация. Коллективизация. Социальная структура советского общества. Массовые политические репрессии в 1937-1938 годы. Система ГУЛАГ. Внешняя политика Советского правительства в конце 30-х годов XX века. Социалистический реализм. Италия после войны. Возникновение фашистской организации. Приход фашистов к власти. Борьба демократических сил против фашизма. «Кризис Маттеотти». Внутренняя и внешняя политика правительства Б. Муссолини. Германия. Революционные процессы в 1918-1919 годы. Веймарская республика. Последствия войны, экономический и политический кризис. Фашистская партия и установление тоталитарного режима. Социально-экономическая политика нацистской партии. Агрессивная внешняя политика Третьего Рейха. Развитие Франции после Первой мировой войны. Мировой экономический кризис и его последствия во Франции. Причины поражения фашизма во Франции. Правительство Народного фронта. Испания в межвоенный период. Буржуазно-демократическая революция. Победа Народного фронта. Гражданская война и фашистская интервенция в 1936-1939 годы. Установление диктатуры Ф. Франко;

7) Вторая мировая война: причины и последствия. Причины Второй мировой войны. Мюнхенские соглашения, Пакт Молотова-Риббентропа, Антифашистская коалиция, закон о лендлизе, «Большая тройка». Начало Второй мировой войны. Оккупация Германией стран Западной Европы. Военные действия на Балканах, в Северной Африке. «Новый порядок» на оккупированных территориях. Нападение Японии на Перл-Харбор и вступление в войну США. Коренной перелом в ходе войны. Проблема открытия «второго фронта». Великая Отечественная война советского народа

против фашистской Германии. Итоги и последствия Второй мировой войны;

8) культура и наука в первой половине XX века. Особенности развития культуры. Массовая культура. Изменение роли религии в обществе. Важнейшие открытия и достижения в области естествознания, общественных наук, техники и производства в первой половине XX века.

10. Базовое содержание учебного предмета «Всемирная история» для 9 класса:

1) политическая карта мира во второй половине XX века. Усиление процесса деколонизации. Кризис и распад мировой колониальной системы. Раздел Британской Индии и образование двух доминионов. Провозглашение независимости Индии. Год Африки. Обострение колониальной проблемы во Франции. План Маршалла. Начало «холодной войны». Фултонская речь У.Черчилля. Доктрина Трумэна. Биполярный мир. Противостояние военно-политических блоков Организации Североатлантического договора (далее – НАТО) и Организации Варшавского договора (далее – ОВД). Формирование мирового «социалистического лагеря». Гонка вооружений. Ключевые события «холодной войны» в 1948-1962 гг.;

2) становление международных организаций. Создание и деятельность Организации Объединенных наций. Всеобщая декларация прав человека. Пути урегулирования международных проблем во второй половине XX века. Европейская интеграция (Европейский союз (далее – ЕС), Организация по безопасности и сотрудничеству (далее - ОБСЕ);

3) развитие мировой экономики во второй половине XX века. Экономические последствия Второй мировой войны. «Экономическое чудо» 50-60-х годов XX века. Формирование основ «государства благосостояния» в Западной Европе и в США.

Послевоенное восстановление и укрепление административно-командной системы в СССР. «Хрущевская оттепель». Причины безуспешности реформирования советской экономики. Эпоха «застоя» (вторая половина 1960-конец 1980 годов);

4) от биполярного к многополюсному миру. Ключевые события «холодной войны» в 1979-1985 годы и её завершение. Визит Саманты Смит в СССР. Последствия холодной войны: изменения на карте мира, локальные военные конфликты;

5) международные организации в решении региональных проблем. Основные тенденции развития арабских стран после Второй мировой войны. Арабо-израильские противоречия и палестинская проблема. Деятельность ООН в урегулировании международных конфликтов. «Арабская весна»: причины и последствия для мировой политики;

6) особенности развития западных стран во второй половине XX века. Смена консерватизма неоконсерватизмом во Франции. «Тэтчеризм». Формирование социал-демократического государства на примере Швеции. Признаки «социально-рыночного хозяйства» в Германии. Уровень жизни людей и социальная структура высокоразвитых стран мира;

7) особенности развития стран Азии во второй половине XX века. Коммунистический Китай: характеристика политической и социально-экономической систем. Независимое развитие Индии: проблемы и пути решения. Эволюция кемализма во второй половине XX века; Причины японского и южнокорейского «экономического чуда» в 1950-1960-е годы.

8) глобализация современного мира. Сущность процесса глобализации. Угроза терроризма в современном мире. Международный терроризм и экстремизм. Крупные террористические акты и их последствия. Проблема сохранения национальной идентичности в условиях глобализации;

9) наука, образование и технологии во второй половине XX - начале XXI веков. Основные направления развития современной науки. Важнейшие открытия и достижения в области естествознания, общественных наук, техники и производства во второй половине XX - начале XXI веков. Научно-техническая революция (далее - НТР) – новый этап научно-технического прогресса. Влияние НТР в США на развитие стран. Особенности и закономерности культурно-технического развития развивающихся стран. Космодром «Байконур». Роль образования в повышении конкурентоспособности общества;

10) культура во второй половине XX - начале XXI веков. Основные направления развития культуры. Современное информационное общество. Деятельность ЮНЕСКО по сохранению культурного наследия человечества.

Глава 3. Система целей обучения

14. Система целей обучения содержит кодировку. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел программы, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 7.2.1.2 «7» – класс, «2.1» – раздел и подраздел, «2» – нумерация учебной цели.

1) Развитие социальных отношений:		
1.1 Социальные структуры		
7 класс. Середина XVII века - XIX век	8 класс. I половина XX века	9 класс. II половина XX века - XXI век
Франция, Германия, Великобритания, США, Китай, Япония, Индия, Российская империя, Османская империя	Франция, Германия, Великобритания, США, Китай, Индия, Российская империя и СССР, Турция, Саудовская Аравия, Япония	Франция, Германия, Великобритания, США, Китай, Индия, СССР, Россия, Корея, Япония, арабские страны
7.1.1.1 определять особенности социальной структуры стран Азии (Китай, Индия, Япония) в период колониальной экспансии европейских держав	8.1.1.1 характеризовать влияние Октябрьского переворота на изменение социальной структуры, анализируя итоги исторического события	9.1.1.1 выявлять изменения социальной структуры в связи с отказом от социалистического пути развития
1.2 Социальное взаимодействие		
7.1.2.1 определять влияние буржуазии на изменение	8.1.2.1 анализировать влияние распространения реакционных	9.1.2.1 определять сходства и различия социальной

экономической и политической системы;	идеологий на изменение социальной жизни общества (фашизм, расизм, шовинизм, нацизм)	структуры в западных и восточных странах
7.1.2.2 выявлять особенности трансатлантического рабства		9.1.2.2 определять факторы, влияющие на уровень жизни людей в ведущих и развивающихся странах мира
	9.1.2.3 характеризовать социальные изменения в связи с процессом глобализации в современном мире (трудовая миграция, социальная интеграция), моделируя возможный сценарий исторического развития общества	
	9.1.2.4 определять роль средств массовой информации в формировании общественного сознания	
2) Развитие и взаимодействие культур:		
2.1 Религия		
7 класс. Середина XVII- XIX век.	8 класс. I половина XX века.	9 класс. II половина XX века- XXI век.
Франция, Германия, Англия, США, Китай, Япония, Индия, Российская империя, Османская империя, Иран	Франция, Германия, Англия, США, Япония, Китай, Индия, Российская империя, СССР, Турция, Саудовская Аравия	Франция, Германия, Англия, США, Китай, Япония, Италия, Индия, Россия, СССР, арабские страны
7.2.1.1 выявлять изменения в жизни людей в связи с ограничением роли религии в обществе; 7.2.1.2 определять задачи миссионерства	8.2.1.1 описывать взаимоотношения государства и религии, выявляя и сравнивая особенности исторических периодов	9.2.1.1 давать оценку деятельности традиционных и деструктивных религиозных организаций в жизни общества
	9.2.1.2 определять роль мировых религий в формировании цивилизационных путей развития человечества, прослеживая непрерывность исторического процесса	
2.2 Искусство		
	8.2.2.1 описывать основные течения в искусстве XIX-в начале XX веков (модернизм, символизм, реализм, авангардизм)	
7.2.2.1 характеризовать признаки основных стилей и течений в искусстве (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм)	8.2.2.2 анализировать влияние массовой культуры (кинематограф, радио) на духовное развитие общества в первой половине XX века	9.2.2.1 характеризовать влияние массовой культуры на духовное развитие общества во второй половине XX- начале XXI веков
	9.2.2.3 анализировать становление новых форм художественного творчества в условиях информационного общества	
2.3 Философские системы		
7.2.3.1 выявлять причины зарождения новых общественно-политических течений в России (народничество, либерализм)		9.2.3.1 определять влияние различных философских взглядов на современную общественную жизнь
7.2.3.2 определять влияние идей Эпохи Просвещения на общественное развитие		9.2.3.2 характеризовать влияние идей защиты прав человека на деятельность современных международных правозащитных организаций
7.2.3.3 объяснять взгляды		9.2.3.3 аргументиро

К. Маркса и влияние марксизма на общественную жизнь		вать важность сохранения национальных культурных ценностей в условиях глобализации
7.2.4.1 анализировать значение научных открытий в жизни человека и общества, отмечая изменения и преемственность		9.2.4.1 характеризовать социальные и экологические последствия научно-технической революции
2.4 Наука		
8.2.4.1 оценивать роль науки в социально-экономическом развитии стран мира, обобщая причины, результаты, значение исторических событий		9.2.4.2 делать выводы о значении науки и образования для решения глобальных проблем современности, моделируя возможный сценарий развития человеческой цивилизации
8.2.4.2 характеризовать роль военной науки и техники, военной стратегии, объясняя исторические события		9.2.4.3 анализировать влияние новых научных открытий на развитие общества (генетика, микробиология, информационные технологии, нанотехнологии, ядерная физика)
3) Развитие и взаимодействие политических систем:		
3.1 Государство: признаки, структура и формы правления		
7 класс. Середина XVII века - XIX век	8 класс. I половина XX века	9 класс. II половина XX века - XXI век
Франция, Германия, Англия, США, Китай, Япония, Индия, Российская империя, Италия, Дания, Венгрия, Османская империя, Иран	Франция, Германия, Англия, США, Китай, Япония, Индия, Российская империя, СССР, Саудовская Аравия, Турция, Австро- Венгрия	Франция, Германия, Англия, США, Китай, Италия, Индия, СССР, Россия, арабские страны, Корея, Сингапур, Швеция, Малайзия, Япония
7.3.1.1 выявлять особенности республиканского строя	8.3.1.1 анализировать общественно-политических (социальный либерализм и консерватизм, марксизм и демократия), на жизнь бщества	9.3.1.1 использовать понятие «государство благосостояния» для характеристики изменений в социальной сфере в 1970 - 1980 годы
7.3.1.2 характеризовать процесс расширения территории США в XIX веке	8.3.1.2 объяснять предпосылки формирования и развития тоталитаризма (командно-административной системы)	9.3.1.2 анализировать пути становления конституцион но-правовой идеологии (Всеобщая Декларация прав человека, ОБСЕ, ЕС, Международный суд в Гааге) в ведущих странах Европы и Азии
	8.3.1.3 объяснять различные пути выхода из мирового экономического кризиса (США, Франция, Германия), сопоставляя факты, процессы, события	9.3.1.3 выявлять закономерности исторического развития государств
7.3.1.3 определять значение становления национальных государств (Италия, Германия), сравнивая исторические события разных стран в один и тот же период времени		9.3.1.4 оценивать роль личности в истории
3.2 Империи, войны, восстания и революции		
7.3.2.1 характеризовать причины буржуазных революций в Западной Европе	8.3.2.1 устанавливать предпосылки и причины начала Первой мировой войны	9.3.2.1 анализировать причины и последствия распада колониальной системы

7.3.2.2 описывать изменение характера международных отношений в XVIII-середине XIX веков	8.3.2.2 обобщать причины распада империй (Австро - Венгрия, Россия, Османская империя), описывая изменения на политической карте мира	9.3.2.2 анализировать исторические события для объяснения понятия «холодная война»
7.3.2.3 определять основные изменения на политической карте мира в XIX веке, анализируя последствия колониальной экспансии	8.3.2.3 анализировать причины, характер и последствия Второй мировой войны	9.3.2.3 характеризовать противостояние военно - политических блоков НАТО и ОВД, опираясь на знания исторических фактов и карты
7.3.2.4 оценивать влияние захватнических войн на изменение мировой политики (на примере походов Наполеона I)	8.3.2.4 анализировать деятельность Лиги Наций и Версальско-Вашингтонской системы	9.3.2.4 выделять интеграционные и дезинтеграционные процессы в мире после окончания холодной войны
	8.3.2.5 характеризовать территориальный раздел мира и политическое устройство стран к началу XX века	9.3.2.5 обобщать причины и последствия локальных конфликтов
7.3.2.5 характеризовать влияние европейской колониальной экспансии на традиционные общества Востока		9.3.2.6 характеризовать деятельность ООН в урегулировании международных конфликтов
7.3.2.6 характеризовать влияние европейских революций на развитие североамериканского общества		9.3.2.7 анализировать проблему международного терроризма и экстремизма на современном этапе
		9.3.2.8 определять изменения на политической карте мира во второй половине XX века
4) Развитие экономических отношений:		
4.1 Хозяйственные системы: эволюция и взаимодействие		
7 класс. Середина XVII века - XIX век	8 класс. I половина XX века	9 класс. II половина XX века - XXI век
Франция, Германия, Италия, Англия, Китай, Япония, Индия, Российская империя, США, Персия, Османская империя	Франция, Германия, Англия, США, Китай, Италия, Индия, Российская империя, СССР, Турция, Египет	Франция, Германия, Англия, США, Китай, Италия, Индия, СССР, Россия, Арабские страны, Корея, Сингапур, Швеция, Малайзия, Япония
7.4.1.1 объяснять процесс перехода от феодального к капиталистическому хозяйству в Европе (мануфактура, фабрика)	8.4.1.1 характеризовать влияние достижений технической революции в начале XX века (конвейерное производство, стандартизация) на развитие хозяйственной системы разных стран	9.4.1.1 анализировать причины и последствия безработицы в 70-е годы XX века
7.4.1.2 характеризовать роль промышленного переворота в становлении Англии как ведущей мировой державы		9.4.1.2 характеризовать экономическое развитие стран во второй половине XX века, используя понятия «инфляция», «кризис», «стагнация»
7.4.1.3 определять особенности развития капиталистических монополий в США		9.4.1.3 оценивать значение экономической интеграции в условиях глобализации
	8.4.1.2 определять причины обострения противоречий индустриального общества (дисбаланс между производством и потреблением), сопоставляя факты, процессы, события	9.4.1.4 выявлять противоречия в развитии социалистической хозяйственной системы, анализируя причинно- следственные связи

	8.4.1.3 выявлять изменения в экономике в результате структурного экономического кризиса 1930-х годов	9.4.1.5 анализировать основные факторы, способствовавшие быстрому экономическому росту стран Юго-Восточной Азии
4.2 Исторические модели экономических систем		
7.4.2.1 определять особенности процесса перехода к промышленной стадии развития общества в разных странах	8.4.2.1 определять экономические системы капитализма и социализма в первой половине XX века, используя понятия «плановая экономика», «рыночная экономика»	9.4.2.1 обосновывать эффективность экономических систем
7.4.2.2 определять различия между доиндустриальным и индустриальным этапами развития общества		

16. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Всемирная история» для 7-9 классов уровня основного среднего образования вечерней школы по обновленному содержанию.

17. Темы в долгосрочных планах организованы в виде проблемных вопросов, что позволяет активизировать мыслительную деятельность обучающихся уже в самом начале урока и способствует развитию критического мышления, навыков постановки проблемных вопросов и самостоятельного анализа.

18. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Долгосрочный план по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «Всемирная история» для 7-9 классов вечерней школы уровня основного среднего образования по обновленному содержанию

1) 7 класс:

Раздел долгосрочного плана: Начало нового времени	
Темы, содержание	Цели обучения. Обучающиеся должны:
1-я четверть	
Введение в курс. Какое значение имела Английская буржуазная революция середины XVII века?	7.4.2.2 использовать понятие «новое время» для характеристики нового этапа всемирной истории; 7.3.2.1 характеризовать причины буржуазных революций в Западной Европе; 7.1.2.1 определять влияние буржуазии на изменение экономической и политической системы
Как промышленная революция изменила мир?	7.4.1.1 объяснять процесс перехода от феодального к капиталистическому хозяйству в Европе (мануфактура, фабрика); 7.4.1.2 характеризовать роль промышленного переворота в становлении Англии как ведущей мировой державы
Раздел долгосрочного плана: Индия и Великобритания в XVIII веке	
• Как англичане из торговцев превратились в правителей Индии?	7.1.1.1 определять особенности социальной структуры стран Азии (Китай, Индия, Япония) в период колониальной экспансии европейских держав; 7.3.2.5 характеризовать влияние европейской колониальной экспансии на традиционные общества Востока
Раздел долгосрочного плана: Распространение идей Просвещения	
Как идеи Просвещения были отражены в	7.2.1.1 выявлять изменения в жизни людей в связи с ограничением роли религии в обществе;

деятельности европейских монархов?	7.2.3.2 определять влияние идей Эпохи Просвещения на общественное развитие
Насколько идеи Просвещения повлияли на американцев?	7.3.2.6 характеризовать влияние европейских революций на развитие североамериканского общества; 7.3.1.1 выявлять особенности республиканского строя
2-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Картина Французской революции	
• Какие перемены произошли во Франции в 1789-1799 годы?	7.3.2.1 характеризовать причины буржуазных революций в Западной Европе; 7.1.2.1 определять влияние буржуазии на изменение экономической и политической системы
Почему Давид и Бодри были разного мнения о Марате?	7.2.2.1 характеризовать признаки основных течений в искусстве (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм); 7.3.1.1 выявлять особенности республиканского строя
Как образовалась и в чем причины падения империи Наполеона?	7.3.2.4 характеризовать влияние захватнических войн на изменение мировой политики (на примере походов Наполеона I)
Раздел долгосрочного плана: Империи и их соперничество в XIX в.	
• Почему Россия и Британия соперничали за влияние в Иране?	7.3.2.2 описывать изменения характера международных отношений в XVIII - середине XIX веков
• Помогла ли политика танзимата укрепить Османскую империю?	7.4.2.1 определять особенности процесса перехода к промышленной стадии развития общества в разных странах
Каковы были причины и последствия Крымской войны?	7.3.2.2 описывать изменения характера международных отношений в XVIII - середине XIX веков
3-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Китай и европейские державы в XIX веке	
• Что мы можем узнать об империализме из переписки правительств Англии и Китая?	7.3.2.2 описывать изменения характера международных отношений в XVIII - середине XIX веков
Почему в Китае до сих пор помнят опиумные войны?	7.1.1.1 определять особенности социальной структуры стран Азии (Китай, Индия, Япония) в период колониальной экспансии европейских держав; 7.3.2.5 характеризовать влияние европейской колониальной экспансии на традиционные общества Востока
Раздел долгосрочного плана: Влияние революционных идей на Европу XIX века	
• Какие политические идеи сформировали революции 1848 года в Европе?	7.3.2.1 характеризовать причины буржуазных революций в Западной Европе; 7.1.2.1 определять влияние буржуазии на изменение экономической и политической системы; 7.2.3.2 определять влияние идей Эпохи Просвещения на общественное развитие; 7.2.3.3 объяснять взгляды К. Маркса и влияние марксизма на общественную жизнь; 7.3.2.5 использовать понятия «либерализм», «консерватизм», «социализм», «марксизм», «национализм» для объяснения исторических событий
• Насколько были не схожи пути объединения Италии и Германии?	7.3.1.3 определять значение становления национальных государств (Италия, Германия), сравнивая исторические события разных стран в один и тот же период времени
Раздел долгосрочного плана: Развитие общественно-политической мысли России в XIX веке	
• Почему царь Александр II стал жертвой «Народной воли»?	7.2.3.1 выявлять причины зарождения новых общественно-политических течений в России (народничество, либерализм)

Раздел долгосрочного плана: Европейское колониальное господство в XIX веке	
• Как британцы XIX века и современные индусы рассказывают о событиях 1857-1859 гг. в Индии?	7.1.1.1 определять особенности социальной структуры стран Азии (Китай, Индия, Япония) в период колониальной экспансии европейских держав; 7.3.2.5 характеризовать влияние европейской колониальной экспансии на традиционные общества Востока
Как сформировалась мировая колониальная система?	7.3.2.5 характеризовать влияние европейской колониальной экспансии на традиционные общества Востока; 7.3.2.3 определять основные изменения на политической карте мира в XIX веке, анализируя последствия колониальной экспансии
4-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Усиление Соединенных Штатов Америки	
Какими способами расширялась территория США в западном направлении?	7.3.1.2 характеризовать процесс расширения территории США в XIX веке
• Как было отменено рабство в США?	7.1.2.2 выявлять особенности трансатланти-ческого рабства
Почему США отправили военные корабли в Японию?	7.4.1.3 определять особенности развития капиталистических монополий в США; 7.2.1.2 определять задачи миссионерства
Раздел долгосрочного плана: Глазами художников и писателей: обзор перемен XIX века	
• Как искусство и литература XIX века отображали социальную несправедливость?	7.2.2.1 определять признаки основных стилей и течений в искусстве (неоклассицизм, романтизм, импрессионизм, реализм)
Раздел долгосрочного плана: Развитие научной мысли	
Какое из научных открытий XIX века оказало наибольшее влияние на жизнь людей?	7.2.4.1 анализировать значение научных открытий в жизни человека и общества, отмечая изменения и преемственность

2) 8 класс:

Раздел долгосрочного плана: Мир в начале XX века	
Темы, содержание	Цели обучения. Обучающиеся должны:
1-я четверть	
• Какова была картина мира в начале XX века?	8.3.2.5 характеризовать территориальный раздел мира и политическое устройство стран к началу XX века
Какие научные открытия и новые технологии первой половины XX века являются наиболее значимыми?	8.2.4.1 оценивать роль науки в социально-экономическом развитии стран мира; 8.4.1.1 характеризовать влияние достижений технической революции в начале XX века (конвейерное производство, стандартизация) на развитие хозяйственной системы стран
Как изменилось искусство в конце XIX - начале XX веков?	8.2.2.1 описывать основные течения в искусстве XIX века - начале XX века (модернизм, символизм, реализм, авангардизм); 8.2.2.2 анализировать влияние массовой культуры (кинематограф, радио) на духовное развитие общества в первой половине XX века
Раздел долгосрочного плана: Первая мировая война: причины и последствия	
• Каковы причины Первой мировой войны?	8.3.2.1 устанавливать предпосылки и причины начала Первой мировой войны
• Какие сражения Первой мировой войны являются ключевыми?	8.2.4.2 оценивать роль военной науки и техники, военной стратегии, объясняя исторические события
Как Первая мировая война	8.3.2.2 обобщать причины распада империй (Австро-

изменила карту мира?	Венгрия, Россия, Османская империя), описывая изменения на политической карте мира
Почему Лига Наций не смогла сохранить мир после Первой мировой войны?	8.3.2.4 анализировать деятельность Лиги Наций и Версальско-Вашингтонской системы договоров
2-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Революции 1917 года в России	
• Почему пало самодержавие в России?	8.3.1.1 анализировать влияние общественно-политических течений (социальный либерализм и консерватизм, марксизм и социал-демократия) на жизнь общества
• Как большевикам удалось свергнуть Временное правительство?	8.1.1.1 характеризовать влияние Октябрьского переворота на изменение социальной структуры, анализируя итоги исторического события
Почему общество раскололось на «красных» и «белых»?	8.1.1.1 характеризовать влияние Октябрьского переворота на изменение социальной структуры, анализируя итоги исторического события
Насколько изменилась Россия в 1917-1924 гг.?	8.1.1.1 характеризовать влияние Октябрьского переворота на изменение социальной структуры, анализируя итоги исторического события
Раздел долгосрочного плана: Страны Азии после Первой мировой войны	
• Почему Мустафу Кемалю называли «Ататюрк»?	8.2.1.1 описывать взаимоотношения государства и религии, выявляя и сравнивая особенности исторических периодов
Как три принципа Сунь Ятсена изменили Китай?	8.3.1.1 анализировать влияние общественно-политических течений (социальный либерализм и консерватизм, марксизм и социал-демократия) на жизнь общества
Насколько был опасен «меморандум Танаки»?	8.1.2.1 анализировать влияние распространения реакционных идеологий на изменение социальной жизни общества (фашизм, расизм, шовинизм, нацизм); 8.4.1.3 выявлять изменения в экономике в результате структурного экономического кризиса 1930-х годов
• Почему М.Джинна и М.Ганди имели разные взгляды на достижение независимости Индии?	8.2.1.1 описывать взаимоотношения государства и религии, выявляя и сравнивая особенности исторических периодов
3-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Мировой экономический кризис	
• Почему 1920-е годы в США называют «эрой процветания»?	8.4.1.1 характеризовать влияние достижений технической революции (конвейерное производство, стандартизация) на развитие хозяйственной системы стран в начале XX века
Причины и последствия краха Уолл-стрит?	8.4.1.2 определять причины обострения противоречий индустриального общества (дисбаланс между производством и потреблением), сопоставляя факты, процессы, события
Как страны мира преодолевали Великую депрессию?	8.3.1.3 объяснять различные пути выхода из мирового экономического кризиса (США, Франция, Германия), сопоставляя факты, процессы, события
Раздел долгосрочного плана: Тоталитарные режимы в странах Европы	
• Как развивался СССР при	8.4.2.1 определять экономические системы капитализма и социализма в первой половине XX века, используя понятия «плановая экономика», «рыночная экономика»; 8.3.1.2 объяснять предпосылки формирования и развития тоталитаризма (командно-административной системы)

Сталине?	
Почему фашизм получил развитие в Италии и Германии?	8.1.2.1 анализировать влияние распространения реакционных идеологий на изменение социальной жизни общества (фашизм, расизм, шовинизм, нацизм); 8.3.1.2 объяснять предпосылки формирования и развития тоталитаризма (командно-административной системы)
• Какое воздействие оказала нацистская политика на жизнь людей в Германии?	8.3.1.2 объяснять предпосылки формирования и развития тоталитаризма (командно-административной системы)
Насколько был устойчив «Народный фронт» во Франции и Испании?	8.3.1.1 анализировать влияние общественно-политических течений (социальный либерализм и консерватизм, марксизм и социал-демократия) на жизнь общества
4-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Причины и последствия Второй мировой войны	
• Какие договорные отношения складывались между странами накануне и в ходе Второй мировой войны?	8.3.2.3 анализировать причины, характер и последствия Второй мировой войны
• Какие события Второй мировой войны являются ключевыми?	8.2.4.3 характеризовать роль военной науки и техники и военной стратегии, объясняя исторические события
• Почему война Советского Союза против фашистской Германии называется Великой Отечественной?	8.3.2.3 анализировать причины, характер и последствия Второй мировой войны; 8.2.4.2 оценивать роль военной науки и техники и военной стратегии, объясняя исторические события
• Каковы итоги и уроки Второй мировой войны?	8.3.2.3 анализировать причины, характер и последствия Второй мировой войны
Раздел долгосрочного плана: Культура и наука в первой половине XX века	
• Каковы особенности развития культуры в первой половине XX века?	8.2.2.2 анализировать влияние массовой культуры (кинематограф, радио) на духовное развитие общества в первой половине XX века
• Как развивались наука в первой половине XX века?	8.2.4.1 оценивать роль науки в социально-экономическом развитии стран, обобщая причины, результаты, значение исторических событий

3) 9 класс:

1-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Политическая карта мира во 2-ой половине XX века	
Темы, содержание	Цели обучения. Обучающиеся должны:
Как изменилась политическая карта мира после Второй мировой войны?	9.3.2.8 обобщать и оценивать изменения на политической карте мира во второй половине XX века; 8.3.2.3 анализировать причины, характер и последствия Второй мировой войны
Почему во второй половине XX века усилился процесс деколонизации?	9.1.1.1 выявлять изменения социальной структуры в связи с отказом от социалистического пути развития; 9.3.1.3 выявлять закономерности исторического развития государств; 9.3.2.1 анализировать причины и последствия распада колониальной системы
Как сформировалась биполярная система мира?	9.3.2.2 анализировать исторические события для объяснения понятия «холодная война»; 9.3.2.8 обобщать и оценивать изменения на политической карте мира во второй половине XX века

Каковы особенности событий холодной войны в 1946-1963 гг.?	9.3.2.2 анализировать исторические события для объяснения понятия «холодная война»; 9.3.2.3 характеризовать противостояние двух военно-политических блоков НАТО и ОВД, опираясь на знание исторических фактов и карты; 9.3.1.4 оценивать роль личности в истории
Раздел долгосрочного плана: Становление международных организаций	
Почему Организация Объединенных Наций издала Всеобщую Декларацию прав человека?	9.2.3.2 характеризовать деятельность современных международных правозащитных организаций; 9.3.1.2 анализировать пути становления конституционно-правовой идеологии (Всеобщая Декларация прав человека, Европарламент, Международный суд в Гааге) в ведущих странах Европы и Азии
Каковы причины европейской интеграции в послевоенное время?	9.3.2.4 выделять интеграционные и дезинтеграционные процессы в мире после окончания холодной войны
2-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Развитие мировой экономики во второй половине XX века	
Почему во второй половине XX века «государства благосостояния» переживали экономический кризис?	9.3.1.1 использовать понятие «государство благосостояния» для характеристики изменений в социальной сфере в 1970 - 1980 годы; 9.4.1.1 анализировать причины и последствия безработицы в 70-х годах XX века; 9.4.1.2 характеризовать экономическое развитие стран во второй половине XX века, используя понятия «инфляция», «кризис», «стагнация»
С какими экономическими проблемами столкнулся СССР в 60-70-е годы XX века?	9.4.1.4 выявлять противоречия в развитии социалистической хозяйственной системы, анализируя причинно- следственные связи; 9.4.2.1 обосновывать эффективность экономических систем
Раздел долгосрочного плана: От биполярного к многополюсному миру	
• Каковы особенности событий холодной войны в 1979-1985 гг.?	9.3.2.5 обобщать причины и последствия локальных конфликтов
Почему стал возможен визит Саманты Смит в СССР?	9.3.2.4 выделять интеграционные и дезинтеграционные процессы в мире после окончания холодной войны
Каковы причины завершения холодной войны?	9.3.1.3 выявлять закономерности исторического развития государств
Стал ли мир безопаснее после окончания холодной войны?	9.3.2.8 обобщать и оценивать изменения на политической карте мира во второй половине XX века; 9.3.2.5 обобщать причины и последствия локальных конфликтов
Раздел долгосрочного плана: Международные организации в решении региональных проблем	
Какие мирные способы решения ближневосточного кризиса предпринимает ООН?	9.3.2.5 обобщать причины и последствия локальных конфликтов; 9.3.2.6 характеризовать деятельность ООН в урегулировании международных конфликтов
Каковы причины и последствия «арабской весны»?	9.3.2.5 обобщать причины и последствия локальных конфликтов; 9.3.2.6 характеризовать деятельность ООН в урегулировании международных конфликтов
3-я четверть	

Раздел долгосрочного плана: Особенности развития западных стран во второй половине XX века	
Почему во Франции консерватизм сменился неоконсерватизмом?	9.1.2.2 определять факторы, влияющие на уровень жизни людей ведущих и развивающихся стран мира; 9.3.1.4 оценивать роль личности в истории
Каковы признаки «шведской модели» социализма?	9.1.2.1 определять сходства и различия социальной структуры в западных и восточных странах; 9.3.1.1 использовать понятие «государство благосостояния» для характеристики изменений в социальной сфере в 1970 - 1980 годы
Каковы особенности германского «социально-рыночного хозяйства»?	9.1.2.2 определять факторы, влияющие на уровень жизни людей ведущих и развивающихся стран мира
Раздел долгосрочного плана: Особенности развития стран Азии во второй пол. XX в.	
Как изменился Китай в результате победы Коммунистической партии в 1949 году?	9.4.1.4 выявлять противоречия в развитии социалистической хозяйственной системы, анализируя причинно-следственные связи; 9.3.1.3 выявлять закономерности исторического развития государств
Почему стал возможен «азиатский прорыв»?	9.4.1.5 выявлять основные факторы, способствовавшие быстрому экономическому росту стран Юго-Восточной Азии
• Какие проблемы независимой Индии связаны с её колониальным прошлым?	9.3.1.3 выявлять закономерности исторического развития государств
• В чем проявилась эволюция кемализма во второй половине XX века?	9.2.1.2 определять роль мировых религий в формировании цивилизационных путей развития человечества, прослеживая непрерывность исторического процесса; 9.3.1.4 оценивать роль личности в истории
4-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Глобализация современного мира	
Каковы особенности глобализации?	9.1.2.3 характеризовать социальные изменения в связи с процессом глобализации в современном мире (трудовая миграция, социальная интеграция)
Каково влияние глобализации на развитие мировой экономики и политики?	9.1.2.3 характеризовать социальные изменения в связи с процессом глобализации в современном мире (трудовая миграция, социальная интеграция), моделируя возможный сценарий исторического развития общества; 9.4.1.3 определять значение экономической интеграции в условиях глобализации
Почему терроризм является угрозой для человечества?	9.3.2.7 анализировать проблему международного терроризма и экстремизма на современном этапе; 9.2.1.1 давать оценку деятельности традиционных и деструктивных религиозных организаций в жизни общества; 9.2.2.4 определять роль средств массовой информации в формировании общественного сознания
Как сохранить национальную идентичность в условиях глобализации?	9.2.3.3 аргументировать важность сохранения национальных культурных ценностей в условиях глобализации; 9.2.2.1 характеризовать влияние массовой культуры на духовное развитие общества во второй половине XX века-начале XXI века
Раздел долгосрочного плана: Наука, образование и технологии во второй половине XX века - начале XXI века	

• Каково влияние научно-технической революции в США на развитие стран в современном мире?	9.2.4.3 анализировать влияние новых научных открытий на развитие общества (генетика, микробиология, информационные технологии, нано-технологии, ядерная физика); 9.2.4.2 делать выводы о значении науки и образования для решения глобальных проблем современности, моделируя возможный сценарий развития человеческой цивилизации
• Каково значение космодрома Байконур в развитии мировой науки?	9.2.4.1 характеризовать социальные и экологические последствия научно-технической революции; 9.2.4.2 делать выводы о значении науки и образования для решения глобальных проблем современности, моделируя возможный сценарий развития человеческой цивилизации
• Каково значение образования в современном мире?	9.2.4.2 делать выводы о значении науки и образования для решения глобальных проблем современности, моделируя возможный сценарий развития человеческой цивилизации
Раздел долгосрочного плана: Культура во второй половине XX века - начале XXI века	
Какое влияние оказали деятели культуры XX века на духовное развитие человечества?	9.2.2.2 определять становление новых форм художественного творчества в условиях информационного общества; 9.2.3.1 оценивать влияние различных философских взглядов на современную общественную жизнь; 9.3.1.4 оценивать роль личности в истории
Каково воздействие массовой культуры на духовное развитие общества?	9.2.2.1 характеризовать влияние массовой культуры на духовное развитие общества во второй половине XX века - начале XXI века; 9.1.2.4 определять роль средств массовой информации в формировании общественного сознания.

14) Типовая учебная программа по учебному предмету «Основы права» для 9 класса уровня основного среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы (очная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Цель предмета «Основы права» – изучение базовых знаний о праве, воспитание грамотного в правовом плане гражданина, привитие обучающимся правовой культуры, уважения к законам государства и нормам общества, формирование знаний и навыков, необходимых для реализации ими своих гражданских прав и исполнения обязательств.

3. Задачи учебного предмета:

1) формирование знаний об основных понятиях и содержании базовых отраслей казахстанского права;

2) формирование знаний о системе фундаментальных правовых и социальных ценностей: права человека, демократия, гражданское общество, законность и правопорядок;

3) формирование понимания особенностей и признаков правового государства;

4) формирование умения поиска, анализа и использования правовой информации в учебной и практической деятельности;

5) формирование и развитие умения использовать правовые знания и навыки при выборе соответствующих закону форм поведения и действий в типичных жизненных ситуациях, урегулированных правом.

Глава 2. Организация содержания предмета «Основы права»

4. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Основы права» в 9-м классе составляет 1 час в неделю, в учебном году – 34 часа.

5. Содержание предмета «Основы права» организовано по разделам обучения. Разделы далее разбиты на подразделы, которые содержат в себе цели обучения по классам в виде ожидаемых результатов.

6. Цели обучения, организованные систематично и последовательно внутри каждого подраздела, позволяют учителям планировать свою работу и оценивать достижения обучающихся, а также информировать их о следующих этапах обучения.

7. Учебный предмет «Основы права» содержит 7 разделов: Право и государство, Конституционное право, Гражданское право, Трудовое право, Семейное право, Административное право, Уголовное право.

1) раздел «Право и государство» содержит следующие подразделы: понятие права, правовое государство и гражданское общество;

2) раздел «Конституционное право» содержит следующие подразделы: права и свободы человека и гражданина, конституционная система государственных органов;

3) раздел «Гражданское право» содержит следующие подразделы: понятие гражданского права, право собственности, обязательство и ответственность в гражданском праве, защита прав потребителей;

4) раздел «Трудовое право» содержит следующие подразделы: понятие трудового права, условия труда, охрана труда, трудовой договор;

5) раздел «Семейное право» содержит следующие подразделы: понятие семейного права, пути заключения и прекращения брака, права и обязанности членов семьи, важность семьи в обществе;

6) раздел «Административное право» содержит следующие подразделы: понятие административного права, административная ответственность, профилактика административного правонарушения;

7) раздел «Уголовное право» содержит следующие подразделы: понятие уголовного права, понятие преступления, уголовная ответственность, наказание и вопросы гуманизма.

8. Базовое содержание учебного предмета «Основы права»:

1) понятие права. Понятие и признаки права. Отличие права от других социальных норм: норм морали, религиозных норм, обычаев, корпоративных норм;

2) права и свободы человека и гражданина. Основы Конституционного строя. Конституционные права, свободы и обязанности человека и гражданина;

3) понятие гражданского права. Имущественные отношения на основе равенства сторон. Личные неимущественные отношения: жизнь, здоровье, честь, достоинство;

- 4) понятие трудового права. Конституционные гарантии свободы труда;
- 5) понятие брака и семейного права. Понятие семьи и брака (супружества);
- 6) понятие административного права. Управленческое право. Административное правонарушение;
- 7) понятие уголовного права. Преступное поведение и его наказуемость;
- 8) конституционная система органов государственной власти. Основные направления деятельности высших органов государственной власти. Представительные органы государственной власти;
- 9) право собственности. Виды собственности в Республике Казахстан. Основные пути приобретения и прекращения права собственности;
- 10) условия труда. Права и обязанности работодателя и работника;
- 11) пути заключения и прекращения брака. Условия и препятствия заключения брака (супружества). Прекращение и расторжение брака;
- 12) понятие преступления. Признаки и виды преступлений. Объект, субъект, объективная и субъективная сторона преступления;
- 13) обязательство и ответственность в гражданском праве. Имущественная ответственность за неисполнение обязательства. Способы обеспечения обязательства;
- 14) охрана труда. Пути разрешения трудовых споров. Правовое регулирование труда несовершеннолетних;
- 15) права и обязанности членов семьи. Права ребенка;
- 16) административная ответственность. Виды и признаки административного правонарушения. Виды административных взысканий и порядок их применения;
- 17) уголовная ответственность. Уголовная ответственность за противоправные деяния и виды наказания за них. Субъекты коррупционных правонарушений;
- 18) правовое государство и гражданское общество. Понятия и признаки правового государства. Роль и важность институтов гражданского общества в функционировании правового государства;
- 19) защита прав потребителей. Пути защиты прав потребителей. Права потребителей на защиту своих прав;
- 20) трудовой договор. Содержание трудового договора.
- 21) важность семьи в обществе. Государственная поддержка и защита семейных отношений;
- 22) профилактика административного правонарушения. Роль и значение административно-правовых норм в регулировании общественных отношений.
- 23) наказание и вопросы гуманизма. Принцип гуманизма в уголовном праве.

Глава 3. Система целей обучения

9. В программе для удобства использования учебных целей введена кодировка. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел, четвертое число показывает нумерацию учебной цели.

Например, в коде 9.2.1.2 «9» - класс, «2» - раздел, «1» - подраздел, «2» - нумерация учебной цели.

10. Система целей обучения расписана по разделам:

1) «Право и государство»:	
Подраздел	9 класс
9.1.1 Понятие права	9.1.1.1 объяснять понятие и роль права в системе социальных норм
9.1.2 Правовое государство и гражданское общество	9.1.2.1 определять особенность и значимость правового государства
	9.1.2.2 объяснять роль и важность институтов гражданского общества
2) «Конституционное право»:	
9.2.1 Права и свободы человека и гражданина	9.2.1.1 объяснять основы конституционного строя
	9.2.1.2 объяснять конституционные права, свободы и обязанности человека и гражданина на основе анализа Конституции Республики Казахстан
9.2.2 Конституционная система государственных органов	9.2.2.1 определять функции государственных органов, основываясь на Конституции Республики Казахстан
	9.2.2.2 определять важность и роль выборов в формировании государственных органов
3) «Гражданское право»:	
9.3.1 Понятие гражданского права	9.3.1.1 объяснять понятие и принципы гражданского права
9.3.2 Право собственности	9.3.2.1 определять виды собственности;
	9.3.2.2 определять пути приобретения и прекращения права собственности, анализируя правовые ситуации
9.3.3 Обязательство и ответственность в гражданском праве	9.3.3.1 анализировать обязательства и определять ответственность в гражданском праве
9.3.4 Защита прав потребителей	9.3.4.1 объяснять пути защиты прав потребителей
4) «Трудовое право»:	
9.4.1 Понятие трудового права	9.4.1.1 объяснять понятие трудового права
9.4.2 Условия труда	9.4.2.1 определять условия труда, основываясь на Трудовом кодексе Республики Казахстан
	9.4.2.2 объяснять права и обязанности работодателя и работника, анализируя правовые ситуации
9.4.3 Охрана труда	9.4.3.1 определять правовые нормы в отношении труда несовершеннолетних
	9.4.3.2 объяснять пути разрешения трудовых споров, опираясь на нормативные правовые акты
9.4.4 Трудовое соглашение	9.4.4.1 раскрывать содержание трудового договора, анализируя правовые ситуации
5) «Семейное право»:	
9.5.1 Понятие брака и семейного права	9.5.1.1 объяснять понятия «брак» и «семья»
9.5.2 Пути заключения и прекращения брака	9.5.2.1 объяснять условия заключения и прекращения брака

9.5.3. Права и обязанности членов семьи	9.5.3.1 определять права и обязанности членов семьи;
	9.5.3.2 характеризовать права детей в обществе и семье, ссылаясь на правовые акты
9.5.4 Важность семьи в обществе	9.5.4.1 объяснять значимость семьи в обществе
б) «Административное право»:	
9.6.1 Понятие административного права	9.6.1.1 объяснять понятие административного права
9.6.2 Административная ответственность	9.6.2.1 определять виды и признаки административного правонарушения;
	9.6.2.2 объяснять виды административной ответственности и порядок их применения, анализируя правовые ситуации
9.6.3 Профилактика административного правонарушения	9.6.3.1 объяснять значение административно-правовых норм
7) «Уголовное право»:	
9.7.1 Понятие уголовного права	9.7.1.1 объяснять понятие уголовного права
9.7.2 Понятие преступления	9.7.2.1 различать признаки и виды преступления
9.7.3 Уголовная ответственность	9.7.3.1 определять уголовную ответственность и виды наказания, анализируя правовые ситуации;
	9.7.3.2 объяснять антикоррупционные правовые акты
9.7.4 Наказание и вопросы гуманизма	9.7.4.1 объяснять принцип гуманизма в уголовном праве

18. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Основы права» для 9 класса вечерней школы уровня основного среднего образования по обновленному содержанию.

19. Темы в долгосрочных планах организованы в виде проблемных вопросов, что позволяет активизировать мыслительную деятельность обучающихся уже в самом начале урока и способствует развитию у обучающихся критического мышления, навыков постановки проблемных вопросов и самостоятельного анализа.

20. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Долгосрочный план по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «Основы права» для 9 класса вечерней школы уровня основного среднего образования по обновленному содержанию

1-я четверть	
Тема, содержание	Цели обучения. Обучающиеся должны:
Раздел долгосрочного плана: Понятие права	
Что такое право и как оно влияет на общественные отношения?	9.1.1.1 объяснять понятие и роль права в системе социальных норм
Раздел долгосрочного плана: Права и свободы человека и гражданина	
Какие права и обязанности у человека и гражданина Республики Казахстан?	9.2.1.2 объяснять конституционные права, свободы и обязанности человека и гражданина на основе анализа Конституции Республики

	Казахстан
Почему Казахстан провозглашает себя демократическим, светским, правовым и социальным государством?	9.2.1.1 объяснять основы конституционного строя
Раздел долгосрочного плана: Понятие гражданского права	
Как гражданское право регулирует общественные отношения?	9.3.1.1 объяснять понятие и принципы гражданского права
Раздел долгосрочного плана: Понятие трудового права	
Что провозглашает 24 статья Конституции РК?	9.4.1.1 объяснять понятие трудового права
Раздел долгосрочного плана: Понятие брака и семейного права	
Как законодательством защищается семья?	9.5.1.1 объяснять понятия «брак» и «семья»
Раздел долгосрочного плана: Понятие административного права	
Какие общественные отношения регулирует административное право?	9.6.1.1 объяснять понятие административного права
Раздел долгосрочного плана: Понятие уголовного права	
В чем отличие уголовного права от других отраслей права?	9.7.1.1 объяснять понятие уголовного права
2-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Конституционное устройство государственных органов	
В чем заключается функция государственных органов?	9.2.2.1 определять функции государственных органов, руководствуясь основными положениями Конституции Республики Казахстан
Какова роль и значение выборов в формировании государственных органов?	9.2.2.2 определять важность и роль выборов в формировании государственных органов
Раздел долгосрочного плана: Право собственности	
Как стать собственником?	9.3.2.1 определять виды собственности; 9.3.2.2 определять пути приобретения и прекращения права собственности, анализируя правовые ситуации
Раздел долгосрочного плана: Условия труда	
Как законодательством регулируются условия труда?	9.4.2.1 определять условия труда, руководствуясь положениями Трудового кодекса Республики Казахстан; 9.4.2.2 объяснять права и обязанности работодателя и работника, анализируя правовые ситуации
Раздел долгосрочного плана: Пути заключения и прекращения брака	
При каких обстоятельствах заключается и прекращается брак?	9.5.2.1 определять условия заключения и прекращения брака
Раздел долгосрочного плана: Понятие преступления	
Какое деяние признается преступлением?	9.7.2.1 различать признаки и виды преступления

3-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Обязательство и ответственность в гражданском праве	
Какую ответственность порождают гражданско-правовые обязательства?	9.3.3.1 анализировать обязательства и определять ответственность в гражданском праве
Раздел долгосрочного плана: Охрана труда	
Как разрешаются трудовые споры?	9.4.3.2 объяснять пути разрешения трудовых споров, опираясь на нормативные правовые акты
Как защищается законодательством труд несовершеннолетних?	9.4.3.1 определять правовые нормы в отношении труда несовершеннолетних
Раздел долгосрочного плана: Права и обязанности членов семьи	
Каков правовой статус членов семьи?	9.5.3.1 определять права и обязанности членов семьи
Как защищаются права ребенка?	9.5.3.2 характеризовать права детей в обществе и семье, ссылаясь на правовые акты
Раздел долгосрочного плана: Административная ответственность	
В каких случаях возникает административная ответственность?	9.6.2.1 определять виды и признаки административного правонарушения; 9.6.2.2 объяснять виды административной ответственности и порядок их применения, анализируя правовые ситуации
Раздел долгосрочного плана: Уголовная ответственность	
В чем сущность уголовной ответственности?	9.7.3.1 определять уголовную ответственность и виды наказания, анализируя правовые ситуации
Кто является субъектом коррупционных правонарушений?	9.7.3.2 объяснять антикоррупционные правовые акты
4-я четверть	
Раздел долгосрочного плана: Правовое государство и гражданское общество	
В чем заключаются основные идеи правового государства?	9.1.2.1 определять особенность и значимость правового государства
Какое значение имеет формирование гражданского общества?	9.1.2.2 объяснять роль и важность институтов гражданского общества
Раздел долгосрочного плана: Защита прав потребителей	
Знаем ли мы свои права как потребители?	9.3.4.1 объяснять пути защиты прав потребителей
Раздел долгосрочного плана: Трудовой договор	
Какие права и обязанности возникают по трудовому договору?	9.4.4.1 раскрывать содержание трудового договора, анализируя правовые ситуации
Раздел долгосрочного плана: Важность семьи в обществе	
В чем социальная роль семьи?	9.5.4.1 объяснять значимость семьи в обществе
Раздел долгосрочного плана: Профилактика административного правонарушения	
В чем необходимость административно-правовых норм?	9.6.3.1 объяснять значение административно-правовых норм
Раздел долгосрочного плана: Наказание и вопросы гуманизма	

Нужен ли принцип гуманизма в уголовном праве?	9.7.4.1 объяснять принцип гуманизма в уголовном праве
---	---

15) Типовая учебная программа по учебному предмету «Самопознание» для 7-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы (очная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Объектом самопознания как целостного процесса является человек, который рассматривается в аспекте физической, психической и духовной природы. Органическое единство этих ракурсов человека обеспечивает его гармоничное развитие, включающее самоактуализацию, самореализацию и самосовершенствование. Это определяет предметную область самопознания и конкретизирует познавательную, развивающую и воспитывающую функции учебного предмета.

3. Основное назначение учебного процесса «Самопознание»:

1) выявление системы ценностей личности, практических навыков творческого приложения знаний в решении проблем, направленных на служение обществу;

2) формирование основ нравственного поведения обучающегося, социально значимых ориентаций, обуславливающих отношение человека к себе, окружающему миру, человечеству в целом;

3) выявление общечеловеческих ценностей, заложенных в природе каждого человека, развитие его как личности, как субъекта деятельности и как индивидуальности с учетом его возрастных особенностей.

4. Дидактическими основаниями, регулирующими отбор содержания предмета «Самопознание», являются:

1) общая цель нравственно-духовного образования, направленная на гармоничное раскрытие физического, психического, духовного потенциалов и развитие способностей человека;

2) образовательные цели предмета «Самопознание», ориентированные на развитие у учащихся общей культуры, позитивного мышления и умения глубоко анализировать события окружающей жизни, различать добро и зло, знание национального и мирового культурного наследия,;

5. Логическая структура содержания предмета определена исходя из системы общечеловеческих ценностей, позволяющих:

1) познавать себя через осознание таких понятий, как любовь, здоровье, свобода, счастье, совесть, труд, гармония тела и духа, цель жизни, предназначение человека, единство мысли, слова и дела;

2) познавать других через осознание таких понятий, как семья, дружба, общение, доверие, уважение, равенство, диалог, взаимопонимание,

сотрудничество;

3) познавать мир через осознание таких понятий, как природа, Родина, жизнь, гармония с окружающим миром; вера, надежда;

4) познавать духовный опыт человечества через осознание таких понятий, как истина, творчество, культура, земля как общий дом человечества, единение с человечеством.

6. Указанные разделы выступают ключевыми векторами процесса самопознания, так как в полной мере отвечают цели человеческой жизни, системе общечеловеческих ценностей и содержат предпосылки для развития нравственно-духовных качеств, самоопределения и самореализации личности и являются сквозными, что предполагает более точную конкретизацию на разных ступенях школы с учетом возрастных особенностей детей.

7. В программе предусмотрена преемственность в развитии основных понятий об общечеловеческих ценностях по классам и уровням среднего образования.

8. Темы внутри каждого раздела от класса к классу выстроены в направлении раскрытия тех или иных граней понятий в различном их сочетании. При этом в содержании тем и их расположении отражается логика раскрытия основной идеи каждого раздела.

9. Цель учебного предмета «Самопознание» - духовно-нравственное развитие обучающихся; усвоение ими знаний об общечеловеческих ценностях; формирование убеждений, социально значимых личностных качеств и жизненных навыков школьников.

10. Задачи учебного предмета «Самопознание»:

1) раскрытие ценностного отношения к самому себе, к людям и окружающей действительности; способности проявлять бескорыстную любовь и доброжелательность к окружающим, заботиться о них;

2) развитие мотивации к познанию себя, к пониманию цели жизни и своего предназначения;

3) развитие чувства собственного достоинства, уверенности в себе, ответственности за свои мысли, слова и поступки;

4) развитие способности понимать взаимосвязь внутреннего и внешнего мира человека, его единство с природой, взаимозависимость физического, психического и духовного здоровья; регулировать собственное физическое и психическое состояние как основу здорового образа жизни;

5) развитие способности к позитивному мышлению и осознанию возможностей в саморегуляции своих поступков и поведения с точки зрения многообразия социальных позиций и ролей;

6) развитие способности применять знания, умения и навыки для жизни в соответствии с общечеловеческими ценностями, принимать решения, не противоречащие нравственным нормам.

7) развитие умения сотрудничать в коллективе и работать в группе, команде для конструктивного решения намеченных задач соответственно нравственным нормам, проявляя уважение к себе и другим.

11. Базовое содержание предмета «Самопознание» в 7-9 классах включает в себя четыре основных раздела: «Радость познания», «Быть человеком», «Человек и мир», «Духовный опыт человечества».

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «Самопознание»

12. Объём учебной нагрузки по предмету «Самопознание» составляет:

- 1) в 7 классе - 1 час в неделю, 34 часа в учебном году;
- 2) в 8 классе - 1 час в неделю, 34 часа в учебном году;
- 3) в 9 классе - 1 час в неделю, 34 часа в учебном году.

13. В соответствии с особенностями нравственно-духовного образования важна не количественная, а качественная оценка, поэтому вводится оценка «зачет» по итогам каждого полугодия.

14. «Зачет» ставится учащемуся, если он выполняет все требования к уровню подготовки обучающихся, отраженные в программе.

15. Содержание организовано по разделам обучения.

1) В 7-ом классе раздел «Радость познания» включает 8 уроков по темам: «Разум, воля и сердце», «Внутренний мир человека», «О смысле жизни», «Счастье человека».

16. Содержательная основа: «Разумный человек. Человек с сильной волей. Абай Кунанбаев о разуме, воле и сердце. Доброта сердца – условие духовного совершенствования»; «Красота человеческого духа. Проявление внутренней красоты человека. Совершенствование внутреннего мира»; «Поиск истины как смысл жизни. Нравственный выбор»; «Чистота помыслов, бескорыстное служение. Осознание истинного счастья».

17. Раздел «Быть человеком» включает 8 уроков по темам: «О достоинстве», «Ответственность человека», «От дисциплины к долгу», «Служение обществу».

18. Содержательная основа: «Честь и достоинство. Благородный человек. Самоуважение»; «Ответственность – качество праведного поведения. Ответственность за свои мысли, слова и поступки»; «Золотое правило нравственности. Самоорганизация. Долг перед собой, семьей, обществом. Нравственный долг поколения»; «Любовь к окружающему миру. Бескорыстное служение как основа духовного роста человека».

19. Раздел «Человек и мир» включает 8 уроков по темам: «Тепло человеческого общения», «Семейные ценности», «Взаимоотношения в коллективе», «Человек и человечество».

20. Содержательная основа: «Тепло человеческого общения как созидание мира и согласия в обществе. Ценностное отношение к себе и другим»; «Общечеловеческие ценности в семье. Семья как духовная опора человека. Счастье семьи. Доверие в семье»; «Основа взаимоотношений в коллективе – дисциплина, долг, доброта, дружба, доверие. Ответственность человека за благоприятный»; «Человек как часть мира. Роль каждого человека в сохранении духовно-культурного наследия человечества. Единство человечества».

21. Раздел «Духовный опыт человечества» включает 10 уроков по темам:

«Созвучие с окружающим миром», «Духовный мир человека», «Человек созидатель», «Жизнь во имя любви», «Как прекрасен этот мир!».

22. Содержательная основа:

- 1) «Гармония с окружающим миром. Любовь и ненасилие»;
- 2) «Проявление духовности человека. Развитие духовного мира»;
- 3) «Позитивное мышление как условие созидательной деятельности.

Значение позитивного мышления в жизнетворчестве»;

4) «Любовь как вечная общечеловеческая ценность. Познание себя через любовь. Жизнь во имя бескорыстной любви»;

5) «Обобщение изученного. Защита творческих проектов».

23. В 8-ом классе раздел «Радость познания» включает 8 уроков по темам: «Я в этот мир пришел...», «Голос совести», «Свет истинных знаний», «Любовь как путь познания».

24. Содержательная основа:

1) «Восхождение к вершинам нравственности через школу жизни. Жизнь как вечное созидание. Человек и его будущее»;

2) «Жить по совести. Честность и искренность. Совесть – нравственный закон жизни»;

3) «Знание, дарующее счастье. Доброта – мерило человеческого в человеке»;

4) «Радость вдохновенного творчества. Жизнь в истине - источник радости для человека».

25. Раздел «Быть человеком» включает 8 уроков по темам: «Горизонты доброты», «В зеркале дружбы», «Истоки уважения», «Дорога к Родине».

26. Содержательная основа:

1) «Золотое правило нравственности. Дружба и взаимопонимание в классе как основа сплочённого коллектива»;

2) «Чистота взаимоотношений – основа искренней дружбы. Ответственность в дружбе. Качества настоящего друга. Правила дружбы»;

3) «Бескорыстная любовь – основа уважения к себе и окружающему миру. Умение понимать другого человека»;

4) «Сила бескорыстной любви к Родине. Родина – источник духовной силы человека. Гражданственность и патриотизм».

27. Раздел «Человек и мир» включает 8 уроков по темам: «Дорожить семьей», «Мой одноклассник», «Найти свое призвание», «Люблю я этот мир!».

28. Содержательная основа:

1) «Любовь как основа жизни в семье. Созидательность доброты. Семья – школа жизни»;

2) «Мальчики и девочки. Мир взаимоотношений. Дружба и взаимопонимание между мальчиками и девочками в классе как основа сплоченности коллектива»

3) «Служение человечеству - основа созидательного труда. Путь к профессии. Призвание быть человеком»;

4) «Окружающий мир как отражение внутреннего мира. Жизнь в настоящем

момента ведет к проявлению Любви к окружающему миру».

29. Раздел «Духовный опыт человечества» включает 10 уроков по темам: «Из чаши мудрости испей...», «Учитесь властвовать собой!», «На крыльях творчества», «Творим будущее», «Как прекрасен этот мир!».

30. Содержательная основа:

1) «Истина - источник мудрости. Мудрость и жизненный опыт. Мудрость как результат познания»;

2) «Управление желаниями. Бережное отношение к природным ресурсам. Рациональное использование пищи. Время – учитель мудрости»;

3) «Вдохновение как особое состояние души. Вдохновенное творчество – отражение истины. Красота рождается в сердце»,

4) «Человек в созидании будущего. Добрые дела человека – фундамент будущего»;

5) «Обобщение изученного. Защита творческих проектов».

31. В 9-ом классе раздел «Радость познания» включает 8 уроков по темам: «Выбор пути», «Жизнь, наполненная смыслом», «Единство мыслей, слов и дел человека», «Неиссякаемая сила мудрости».

32. Содержательная основа:

1) «Познание своих возможностей. Желания и возможности. Истинное предназначение человека. Призвание и профессия»;

2) «Проявление духовно-нравственных качеств в жизни. Человек в постижении смысла жизни»;

3) «Каноны нравственности. Поступок как отражение духовной зрелости личности»;

4) «Глубина народной мудрости. Взаимосвязь общечеловеческих и национальных ценностей. Духовная суть обычаев, традиций, народного творчества как основы самовоспитания и самосовершенствования».

33. Раздел «Быть человеком» включает 8 уроков по темам: «Нравственные качества человека», «Предназначение женщины», «Мужчина – воплощение долга, ответственности и дисциплины», «Свобода человека».

34. Содержательная основа:

1) «Культура личности. Совесть, достоинство и благородство как отражение нравственности человека. Скромность как отражение духовной культуры человека»;

2) «Женщина в семье и обществе. Женщина – источник бескорыстной любви. Нравственный облик девушки»;

3) «Честь и достоинство мужчины. Чувство долга. Ответственность за безопасность семьи. Уважение к женщине»;

4) «Человек – гражданин своей страны. Гражданское сознание. Активная жизненная позиция. Свобода как ответственность личности за свои поступки».

35. Раздел «Человек и мир» включает 8 уроков по темам: «Мир в семье - мир в обществе», «Сотрудничество в коллективе», «Служение другим – служение себе», «Счастье в единении».

36. Содержательная основа: «Семья как первичная среда развития нравственности человека. Единство и взаимопонимание в семье. Умение прощать»; «Человек в коллективе. Готовность к сотрудничеству. Взаимопомощь и поддержка. Умение общаться.»; «Потребность человека в бескорыстном служении. Милосердие, сострадание, великодушие. Душевная щедрость человека»; «Понимание единства и целостности мира. Человек как часть мира. Единение человека с природой, другими людьми. Общечеловеческие ценности – основа единства человечества».

37. Раздел «Духовный опыт человечества» включает 10 уроков по темам: «Источники человеческой мудрости», «Вечный поиск - вечный путь», «Любовь как высшая истина», «Духовная красота человека», «Наука совести».

38. Содержательная основа: «Культура, наука, искусство, литература – источники человеческой мудрости. Нравственные заповеди поколений, воплощенные в вечных общечеловеческих ценностях»; «Жизнь и духовные искания великих людей. Стремление к духовно-нравственному совершенствованию»; «Любовь как основа человеческой природы. Любовь к ближнему как важнейшая сторона отношений между людьми. Отражение любви в литературе, искусстве как способ познания человека и мира», «Общечеловеческие ценности – основа жизни. Повторение изученного». «Обобщение изученного. Защита творческих проектов».

39. По окончании 7-го класса обучающийся: осознает значимость и содержание понятий: духовное развитие, красота человеческого духа, достоинство, счастье, общение, согласие, гражданская позиция, позитивное мышление, гармония жизни, свобода, творчество, смысл жизни; осознает значимость общечеловеческих ценностей и старается следовать им в своей жизни; знает о жизни и творчестве духовных учителей человечества; умеет управлять своим эмоциональным и психическим состоянием, сдерживать проявления негативных эмоций и действий; умеет глубоко размышлять и различать истинное и ложное, вечное и временное; знает и уважает семейные традиции, понимает свою роль в семье, в обществе; умеет быть ответственным, заботливым, поддерживать дружеские отношения с родными и близкими; умеет выполнять разные виды физической деятельности, способствующие здоровому образу жизни; умеет оценивать красоту окружающего мира и человека; выражает свое отношение к ним через творческую деятельность; понимает значение ответственного отношения к своим обязанностям, умеет трудиться самостоятельно и в коллективе; умеет определять собственные цели и возможности их достижения в соответствии с нравственно-духовными нормами; умеет оценивать негативные стереотипы и опасные увлечения; умеет оценивать свои действия и свое развитие с точки зрения предупреждения вредных привычек (алкоголь, курение, наркотики и т.д.); понимает значимость культуры, традиций, обычаев, языка своего и других народов; осознает ценность позитивного общения, умеет проводить самооценку и сопоставлять ее с оценкой учителей, сверстников, родных и близких; умеет соблюдать правила достойного поведения в обществе,

оценивать личные поступки и поступки окружающих; умеет самостоятельно принимать решения, сознавая свою социальную и гражданскую ответственность.

40. По окончании 8-го класса обучающийся: осознает значимость и содержание понятий: мудрость, верность, согласие, правда, счастье, жизнь, любовь; умеет различать положительные и отрицательные черты характера человека, его действия и намерения; умеет управлять своим эмоциональным и психическим состоянием, сдерживать проявления негативных эмоций и действий; знает и уважает семейные традиции, понимает свою роль в семье, в обществе; умеет быть ответственным, заботливым, поддерживать дружеские отношения с родными и близкими; умеет выполнять разные виды физической деятельности, способствующие здоровому образу жизни; умеет оценивать красоту окружающего мира и человека; выражает свое отношение к ним через творческую деятельность; понимает значение ответственного отношения к своим обязанностям, умеет трудиться самостоятельно и в коллективе; умеет определять собственные цели и возможности их достижения в соответствии с нравственно-духовными нормами; умеет оценивать негативные стереотипы и опасные увлечения; умеет оценивать свои действия и свое развитие с точки зрения предупреждения вредных привычек (алкоголь, курение, наркотики и т.д.); понимает значимость культуры, традиций, обычаев, языка своего и других народов; осознает ценность позитивного общения, умеет проводить самооценку и сопоставлять ее с оценкой учителей, сверстников, родных и близких; умеет соблюдать правила достойного поведения в обществе, оценивать личные поступки и поступки окружающих; умеет самостоятельно принимать решения, сознавая свою социальную и гражданскую ответственность.

41. По окончании 9-го класса обучающийся: понимает взаимосвязь общечеловеческих, этнокультурных и национальных ценностей; стремится к познанию своих возможностей; несет ответственность за собственные мысли, слова и действия; знает о негативных последствиях проявления насилия и жестокости; умеет распознавать прекрасное, возвышенное, трагическое и комическое в жизни и выражать к этому свое отношение; понимает свою роль в семье, коллективе и обществе в зависимости от половой принадлежности; осознает свою жизнь и здоровье как ценность, использует на практике знания о здоровом образе жизни, стремится исключить из жизни вредные привычки; понимает важность сознательного выбора будущей профессии; умеет распределять и контролировать свое личное время; умеет объективно соизмерять желания и возможности, различать потребности материального и нематериального плана; понимает значимость взаимопомощи в жизни; стремится к осознанию гражданской принадлежности, проявляет уважительное отношение к казахскому и другим языкам, к казахским национальным традициям и традициям других народов.

4 Учебные программы обновленного содержания по учебным предметам общего среднего образования (очная форма обучения) (для школ с русским языком обучения)

Типовые учебные программы для 10-11 классов вечерней школы (очной формы обучения) разработаны на основе типовых учебных программ для 10-11 классов общественно-гуманитарного направления общеобразовательных школ.

Учебные программы обновленного содержания для 10-11 классов вечерних школ с русским языком обучения подготовлены по следующим учебным предметам: русский язык, русская литература, казахский язык и литература, английский язык, алгебра и начала анализа, геометрия, информатика, физика, химия, биология, география, история Казахстана, всемирная история, основы права.

1) Типовая учебная программа по учебному предмету «Русский язык» для 10-11 классов уровня общего среднего образования по обновленному содержанию (с русским языком обучения) вечерней школы (очная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Учебный предмет «Русский язык» в образовательном процессе выполняет две функции: во-первых, является предметом изучения, во-вторых, средством изучения других предметов.

3. Цель обучения учебному предмету «Русский язык» - развитие творчески активной языковой личности путем совершенствования функциональной грамотности обучающихся по всем видам речевой деятельности (слушание, говорение, чтение и письмо) на основе сформированных знаний о языке, с учетом норм употребления средств разных уровней и активизации их в продуктивной речевой деятельности в разных сферах общения.

4. Предметом обучения является современный русский литературный язык в его реальном функционировании в современных условиях полиэтнического и многоязычного Казахстана.

5. Задачи обучения:

1) использование знаний о русском языке, соблюдение норм литературного языка (орфоэпических, орфографических, лексических и грамматических) и правил речевого этикета в устной и письменной речи в различных сферах и ситуациях общения;

2) совершенствование навыков информационного поиска, извлечения и преобразования информации;

3) обогащение словарного запаса и расширение круга используемых

грамматических средств академического языка;

4) совершенствование навыков критического мышления: анализа, синтеза, оценки, интерпретации полученной информации;

5) использование различных видов чтения в зависимости от коммуникативных задач;

6) совершенствование навыков слушания и говорения;

7) совершенствование умений создавать монологическое высказывание в различных жанрах публичных выступлений, критически оценивать и выбирать языковые средства с точки зрения нормативности, в соответствии с ситуацией общения;

8) совершенствование умений успешного диалогического общения, ведения дискуссии в разных сферах и коммуникативных ситуациях, предлагая пути решения проблемы;

9) совершенствование стилистической грамотности при создании текстов разных жанров; формирование индивидуального авторского стиля; умение корректировать и редактировать текст; формирование индивидуального авторского стиля;

10) расширение представлений о национально-культурной специфике русского языка, о культуре русского, казахского и других народов;

11) воспитание сознательного отношения к языку как средству общения, источнику знаний, духовно-нравственной ценности, как к языковому капиталу, способствующему успешной социализации в обществе.

6. Грамматический материал изучается в контексте речевых тем. Обучение языку осуществляется через интеграцию с другими предметами посредством изучения сквозных тем, использования текстов различных предметных областей, развития академического языка.

7. Учебная программа по предмету «Русский язык» рассчитана на 2 года обучения в старшей школе.

Глава 2. Организация содержания предмета «Русский язык»

8. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Русский язык» составляет:

1) в 10 классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году;

2) в 11 классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году.

9. Содержание учебной программы по учебному предмету «Русский язык» организовано по разделам обучения. Разделы состоят из подразделов, которые содержат в себе цели обучения в виде ожидаемых результатов по классам.

10. Цели обучения, обозначенные в каждом подразделе, позволяют учителю системно планировать работу по развитию четырех видов речевой деятельности (слушание, говорение, чтение, письмо), а также оценивать достижения обучающихся, информировать их о следующих этапах обучения.

11. Содержание учебного предмета включает 4 раздела: 1) Слушание и говорение; 2) Чтение; 3) Письмо; 4) Соблюдение речевых норм.

12. Раздел «Слушание и говорение» включает следующие подразделы: 1)

Понимание содержания сообщения/информации; 2) Определение основной мысли; 3) Прогнозирование событий; 4) Участие в диалоге; 5) Построение монологического высказывания.

б) Оценивание прослушанного материала.

13. Раздел «Чтение» включает следующие подразделы: 1) Понимание информации; 2) Выявление структурных частей текста и определение основной мысли; 3) Понимание применения лексических и синтаксических единиц в прочитанном тексте; 4) Определение типов и стилей текстов; 5) Формулирование вопросов и оценивание; 6) Виды чтения; 7) Извлечение информации из различных источников; 8) Сравнительный анализ текстов; 9) Интерпретация текста.

14. Раздел «Письмо» включает следующие подразделы:

1) Составление плана; 2) Изложение содержания прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала; 3) Написание текстов с использованием различных форм представления; 4) Создание текстов различных типов и стилей; 5) Написание эссе; 6) Творческое письмо; 7) Корректирование и редактирование текстов.

15. Раздел «Соблюдение речевых норм» включает следующие подразделы: 1) Соблюдение орфографических норм; 2) Соблюдение лексических норм; 3) Соблюдение грамматических норм; 4) Соблюдение пунктуационных норм.

16. Базовое содержание

17. Класс 10

1) Слушание и говорение: понимание основной и детальной информации текста; различие факта и мнения; определение основной мысли с учетом невербальных средств общения; прогнозирование содержания по проблеме, поднимаемой в тексте; участие в дебатах, аргументация собственной позиции, предложение разных путей решения проблемы; построение развёрнутого монолога (рассуждения на заданную тему, убеждение), включающего не менее 3-х микротем в пределах общественно-политической, социально-культурной и учебно-научной сфер; оценивание прослушанного материала с точки зрения достоверности, актуальности информации, выражение собственного мнения.

2) Чтение: понимание главной, детальной, скрытой информации различных текстов, с соотнесением информации, заключенной в тексте, с информацией из других источников/личным опытом; выявление роли примечаний, иллюстраций, подзаголовков в передаче основной мысли текста; понимание применения специальной лексики, аббревиации, перифразы, аллюзии, эвфемизмов и других средств выразительности в тексте; определение типов, признаков и языковых особенностей текстов разных жанров, особенностей текстов научно-популярного подстиля (очерк, эссе, статья), публицистического стиля (заметка, пресс-релиз, путевой очерк); формулирование вопросов и идей для исследования по прочитанному тексту; использование приемов просмотрового чтения, сканирования и детального чтения; извлечение и синтез информации из различных источников,

сопоставление разных точек зрения; сравнение стилистических особенностей текстов (композиционных, языковых и жанровых) с учетом темы, основной мысли, проблемы, цели, целевой аудитории, позиции автора; интерпретация содержания предложения, абзаца, соотнесение его с темой, основной идеей, авторской позицией.

3) Письмо: составление разных видов плана, в том числе назывного и вопросного; изложение содержания прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала, перефразирование исходного материала с сохранением основной мысли; представление информации в виде графика, таблицы, диаграммы, схемы, инфографики, в т.ч. с помощью ИКТ; создание текстов научно-популярного подстиля (очерк, эссе, статья), публицистического стиля (заметка, пресс-релиз, путевой очерк); с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации; написание разных видов эссе, в том числе критического, анализ научной и публицистической литературы, выражение и обоснование своего согласия/несогласия с автором; написание текстов-описаний и текстов-повествований в различных жанрах с использованием средств воздействия на читателя; корректировка и редактирование всех имеющихся недочетов в тексте с учетом целей, целевой аудитории, ситуации общения и воздействия на читателя.

4) Соблюдение речевых норм: соблюдение орфографических норм; использование лексики официально-делового стиля, публицистического и научного стилей, стилистических фигур в соответствии с целью и ситуацией общения; соблюдение словообразовательных и морфологических (использование глаголов абстрактной семантики, глаголов несовершенного вида настоящего времени) норм; использование знаков препинания в простых, простых осложненных и сложных предложениях.

18. Класс 11

1) Слушание и говорение: понимание основной и детальной информации текста, высказывание критического отношения к позиции автора; определение основной мысли с опорой на цель и позицию автора текста; прогнозирование содержания текста по таблицам и схемам; участие в деловой беседе, решение проблемы и достижение договоренности; построение развернутого монолога для публичного выступления в рамках общественно-политической, социально-культурной, социально-экономической и учебно-научной сфер; оценивание прослушанного материала с точки зрения убедительности, его критическая оценка.

2) Чтение: понимание главной, детальной, скрытой информации различных текстов, критическая оценка авторской позиции; выявление роли цвета, шрифтового многообразия, звука и графических изображений, гиперссылок в передаче основной мысли текста; понимание применения изобразительно-выразительных средств, стилистических фигур и других приемов в тексте; определение типов, признаков и языковых особенностей текстов научного и публицистического стилей и подстилей (аннотация, тезисы, репортаж, публичное выступление); формулирование вопросов для

исследования и гипотезы по прочитанному тексту; использование разных видов чтения в зависимости от коммуникативных задач, которые ставит перед собой читающий; извлечение информации из различных источников, установление взаимосвязей и построение обоснованных выводов; сравнение стилистических особенностей текстов (композиционных, языковых и жанровых) с учетом темы, основной мысли, проблемы, цели, целевой аудитории, позиции автора и воздействия, произведенного на читателя; интерпретация содержания фрагмента текста, соотнесение его с темой, основной идеей, авторской позицией.

3) Письмо: составление разных видов плана, в том числе плана - опорной схемы; изложение содержания прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала, сжатие и перефразирование исходного материала с сохранением основной мысли; представление информации в виде презентации, использование таблицы, схемы, графики, диаграммы аудиофайлы, фотографии, движущихся картинок; создание текстов различных типов и стилей (аннотации, статьи, репортажа, публичного выступления) с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации; написание разных видов эссе, в том числе аргументативного и дискуссионного, рассмотрение и анализ проблемы, представленной в научной, публицистической литературе, предложение и обоснование собственных путей решения данной проблемы; написание текстов-описаний и текстов-повествований в различных жанрах с использованием приемов, отражающих убеждения, взгляды и чувства автора; корректировка и редактирование всех имеющихся недочетов в тексте с учетом цели, целевой аудитории, ситуации общения и воздействия на читателя.

4) Соблюдение речевых норм: соблюдение орфографических норм; использование лексики официально-делового стиля, публицистического и научного стилей, стилистических фигур в соответствии с целью и ситуацией общения; соблюдение словообразовательных и морфологических, синтаксических (при пассивных конструкциях с возвратными глаголами и краткими страдательными причастиями, в безличных предложениях) и стилистических норм; использование знаков препинания в простых, простых осложненных (обособленными членами, вводными словами и вставными конструкциями) и сложных предложениях с разными видами связи.

Глава 3. Система целей обучения

19. Цели обучения в программе представлены кодировкой. В коде первое число обозначает класс, второе – подраздел программы, третье число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 10.2.1: «10» - класс, «2»- подраздел, «1»- нумерация учебной цели.

20. Система целей обучения:

1) слушание и говорение	
Обучающиеся должны:	
10 класс	11 класс
1. Понимание содержания сообщения/информации	
10.1.1 понимать основную и детальную информацию текста, высказывая	11.1.1 понимать основную и детальную информацию текста, определяя позицию

критическое отношение к услышанному; определять целевую аудиторию, жанры	автора и скрытый смысл текста; определять целевую аудиторию, жанры
2.Определение основной мысли	
10.1.2 определять основную мысль на основе выделения смысловых частей прослушанного текста и определения их микротем	11.1.2 определять основную мысль, опираясь на цель и позицию автора текста
3.Прогнозирование событий	
10.1.3 прогнозировать содержание по проблеме, поднимаемой в тексте	11.1.3 прогнозировать содержание текста по таблицам и схемам
4.Участие в диалоге	
10.1.4 участвовать в дебатах, аргументируя собственную позицию и предлагая разные пути решения проблемы	11.1.4 участвовать в деловой беседе, решая проблему и достигая договоренности
5.Построение монологического высказывания	
10.1.5 строить развернутый монолог (рассуждение на заданную тему, убеждение), включающий не менее 3-х микротем в пределах общественно-политической, социально-культурной и учебно-научной сфер	11.1.5 строить развернутый монолог для публичного выступления в рамках общественно-политической, социально-культурной, социально-экономической и учебно-научной сфер
6. Оценивание прослушанного материала	
10.1.6 оценивать прослушанный материал с точки зрения достоверности, актуальности информации, выражая собственное мнение	11.1.6 оценивать прослушанный материал с точки зрения убедительности, критически оценивая его
2)чтение:	
1. Понимание информации	
10.1.1 понимать главную, детальную, скрытую информацию сплошных и несплошных текстов, высказывая критическое отношение к услышанному; определять целевую аудиторию, жанры	11.1.1 понимать главную, детальную, скрытую информацию сплошных и несплошных текстов, критически оценивая авторскую позицию и скрытый смысл текста
2. Выявление структурных частей текста и определение основной мысли	
10.2.1 выявлять роль примечаний, иллюстраций, подзаголовков в передаче основной мысли текста	11.2.1 выявлять роль цвета, шрифтового многообразия, звука и графических изображений, гиперссылок в передаче основной мысли текста
3.Понимание применения лексических и синтаксических единиц в прочитанном тексте	
10.2.2 понимать применение специальной лексики, аббревиации, перифразы, аллюзии, эвфемизмов и других средств выразительности в тексте	11.2.2 понимать применение изобразительно-выразительных средств, стилистических фигур и других приемов в тексте
4. Определение типов и стилей текстов	
10.2.3 определять типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров научно-популярного подстиля (статья, эссе, очерк, конспект), публицистического стиля (заметка, пресс-релиз, путевой очерк)	11.2.3 определять типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, стилей и подстилей (аннотация, научная статья, репортаж, публичное выступление) и их подстилей
5. Формулирование вопросов	

10.2.4 формулировать вопросы и идеи для исследования по прочитанному тексту	11.2.4 формулировать вопросы для исследования и гипотезы по прочитанному тексту
6. Виды чтения	
10.2.5 использовать приемы просмотрового чтения, сканирования и детального чтения	11.2.5 использовать разные виды чтения в зависимости от коммуникативных задач, которые ставит перед собой читающий
7. Извлечение информации из различных источников	
10.2.6 извлекать и синтезировать информацию из различных источников, сопоставлять разные точки зрения	11.2.6 извлекать, информацию из различных источников, устанавливая взаимосвязи и делая обоснованные выводы
7. Сравнительный анализ текстов	
10.2.7 сравнивать стилистические особенности текстов (композиционные, языковые и жанровые) учитывая тему, основную мысль, проблему, цель, целевую аудиторию, позицию автора	11.2.7 сравнивать стилистические особенности текстов (композиционные, языковые и жанровые), учитывая тему, основную мысль, проблему, цель, целевую аудиторию, позицию автора и воздействие, произведенное на читателя
9. Интерпретация текста	
10.2.8 интерпретировать содержание предложения, абзаца, соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией	11.2.8 интерпретировать содержание фрагмента текста, соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией
3) письмо:	
1. Составление плана	
10.1.1 составлять разные виды плана, в том числе назывной и вопросный	11.1.1 составлять разные виды плана, в том числе план - опорная схема
2. Изложение содержания прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала	
10.3.1 излагать содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых и сжатых планов, полного или сжатого пересказа, тезисов, резюме, конспектов	11.3.1 излагать содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых и сжатых планов, полного или сжатого пересказа, тезисов, резюме, конспектов, аннотаций, сообщений, докладов
3. Представление информации в различных формах	
10.3.2 представлять информацию в виде графика, таблицы, диаграммы, схемы, инфографики, в том числе с помощью ИКТ	11.3.2 представлять информацию в виде презентации, используя таблицы, схемы, графики, диаграммы аудиофайлы, фотографии, движущиеся картинки
4. Создание текстов различных типов и стилей	
10.3.3 создавать тексты различных типов и жанров научно-популярного подстиля (статья, эссе, очерк, конспект), публицистического стиля (заметка, пресс-релиз, путевой очерк) с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации	11.3.3 создавать тексты различных типов и стилей (аннотация, статья, репортаж, публичное выступление) уместно употреблять цитирование с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации; уместно использовать цитирование
5. Написание эссе	
10.3.4 писать разные виды эссе, в том числе критическое, анализируя научную и публицистическую литературу, выражая и обосновывая свое согласие/несогласие с	11.3.4 писать разные виды эссе, в том числе аргументативное и дискуссионное, рассматривая и анализируя проблему, представленную в научной, публицистической

автором	литературе, предлагая и обосновывая собственные пути решения данной проблемы
6. Творческое письмо	
10.3.6. писать тексты-описания и тексты-повествования в различных жанрах, используя средства воздействия на читателя	11.3.6. писать тексты-описания и тексты-повествования в различных жанрах, используя приемы, отражающие убеждения, взгляды и чувства автора
4) соблюдение речевых норм	
1.Соблюдение орфографических норм	
10.4.1 соблюдать орфографические нормы	11.4.1 соблюдать орфографические нормы
2.Соблюдение лексических норм	
10. 4.2 использовать лексику официально-делового стиля, публицистического и научного стилей, стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения	11.4.2 использовать специальную лексику, различные изобразительно-выразительные средства языка, стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения
3.Соблюдение грамматических норм	
10.4.3 соблюдать словообразовательные и морфологические нормы (использование глаголов абстрактной семантики, глаголов несовершенного вида настоящего времени)	11.4.3 соблюдать синтаксические нормы (при пассивных конструкциях с возвратными глаголами и краткими страдательными причастиями, в безличных предложениях), стилистические нормы
4.Соблюдение пунктуационных норм	
10.4.4 использовать знаки препинания в простых, простых осложненных (обособленными членами, вводными словами, вставными конструкциями) и сложных предложениях	11.4. 4 использовать знаки препинания в простых, простых осложненных (обособленными членами, вводными словами и вставными конструкциями) и сложных предложениях с разными видами связи

21. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Русский язык» для 9,10-11 классов общественно-гуманитарного направления уровня общего среднего образования по обновленному содержанию согласно приложению.

22. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Долгосрочный план по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «Русский язык» для 9,10,11 классов уровня общего среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы очной формы обучения

1) 10 класс

Тема. Раздел	Виды речевой деятельности	Лексико-грамматический материал	Цели обучения
1 четверть			
Имидж Казахстана: современный и исторический обзор. Культура речи. Морфология. Синтаксис			
Устойчивые словосочетания. Изобразительно-выразительные средства. Превосходная степень имён прилагательных. Пассивные конструкции с возвратными глаголами.			
Слушание	и	10.1.1	понимать основную и детальную информацию текста,

говoreние	высказывая критическое отношение к услышанному; определять целевую аудиторию, жанры
Чтение	10.2.1 понимать главную, детальную, скрытую информацию сплошных и несплошных текстов, высказывая критическое отношение к услышанному; определять целевую аудиторию, жанры
Письмо	10.3.1 составлять разные виды плана, в том числе назывной и вопросный
Соблюдение речевых норм	10.4.1 соблюдать орфографические нормы; 10.4.3 соблюдать словообразовательные, морфологические нормы (использование превосходной степени прилагательных)
Искусство и литература: различные формы художественного выражения. Орфография. Словообразование и морфология. Стилистика.	
Принципы русской орфографии. Словообразование. Императивные предложения. Единственное число в значении множественного числа, множественное число имён существительных.	
Слушание и говорение	10.1.2 понимать основную и детальную информацию текста, различая факт и мнение, определять целевую аудиторию, жанры (лекция, интервью, диспут, дискуссия)
Чтение	10.2.5 формулировать вопросы и идеи для исследования по прочитанному тексту; 10.2.6 использовать приемы просмотрового чтения, сканирования и детального чтения
Письмо	10.3.1 составлять разные виды плана, в том числе вопросный; 10.3.4 создавать тексты различных типов и жанров научно-популярного подстиля (статья, эссе, очерк, конспект), публицистического стиля (заметка, пресс-релиз, путевой очерк) с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации
Соблюдение речевых норм	10.4.1 соблюдать орфографические нормы; 10.4.3 соблюдать словообразовательные, морфологические нормы (единственного числа в значении множественного числа, множественное число существительных)
2 четверть	
Наука и этика: киборги и клоны. Лексика и культура речи.	
Лексика научно-популярного стиля.	
Слушание и говорение	10.1.2 определять основную мысль на основе выделения смысловых частей прослушанного текста и определения их микротем
Чтение	10.2.5 формулировать вопросы и идеи для исследования по прочитанному тексту
Письмо	10.3.2 излагать содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых и сжатых планов, тезисов, резюме, конспектов
Соблюдение речевых норм	10.4.2 использовать лексику официально-делового стиля, публицистического и научного стилей, стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения
Человек: права и обязанности. Словообразование и морфология.	
Словообразование научного стиля. Императивные предложения. Глаголы несовершенного вида настоящего времени	
Слушание и говорение	10.1.1 понимать основную и детальную информацию текста, различая факт и мнение, определять целевую аудиторию, жанры (лекция, интервью, диспут, дискуссия)

Чтение	10.2.1 понимать главную, детальную, скрытую информацию сплошных и несплошных текстов, соотнося заключенную информацию в тексте с информацией из других источников/личным опытом
Письмо	10.3.2 излагать содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых и сжатых планов, тезисов, резюме, конспектов
Соблюдение речевых норм	10.4.3 соблюдать словообразовательные, морфологические нормы (использование глаголов несовершенного вида настоящего времени)
3 четверть	
Туризм: экотуризм. Пунктуация.	
Знаки препинания в предложениях, осложнённых однородными, обособленными членами, вводными словами и конструкциями; сложные предложения.	
Слушание и говорение	10.1.6 оценивать прослушанный материал с точки зрения достоверности, актуальности информации, выражая собственное мнение
Чтение	10.2.7 извлекать и синтезировать информацию из различных источников, сопоставлять разные точки зрения
Письмо	10.3.6 писать тексты-описания и тексты-повествования в различных жанрах, используя средства воздействия на читателя
Соблюдение речевых норм	10.4.4 использовать знаки препинания в простых, простых осложнённых (обособленными членами, вводными словами, вставными конструкциями) и сложных предложениях
Экология души. Синтаксис. Пунктуация.	
Знаки препинания в предложениях, осложнённых однородными, обособленными членами, вводными словами и конструкциями. Сложные предложения.	
Слушание и говорение	10.1.6 оценивать прослушанный материал с точки зрения достоверности, актуальности информации, выражая собственное мнение
Чтение	10.2.5 формулировать вопросы и идеи для исследования по прочитанному тексту
Письмо	10.3.3 представлять информацию в виде графика, таблицы, диаграммы, схемы, инфографики, в т.ч. с помощью ИКТ; 10.3.5 писать разные виды эссе, в том числе критическое, анализируя научную и публицистическую литературу, выражая и обосновывая свое согласие/несогласие с автором
Соблюдение речевых норм	10.4.4 использовать знаки препинания в простых, простых осложнённых и сложных предложениях
4 четверть	
Свободное время как показатель развития общества. Орфография.	
Орфография.	
Слушание и говорение	10.1.6 оценивать прослушанный материал с точки зрения достоверности, актуальности информации, выражая собственное мнение
Чтение	10.2.2 выявлять роль примечаний, иллюстраций, подзаголовков в передаче основной мысли текста
Письмо	10.3.6 писать тексты-описания и тексты-повествования в различных жанрах, используя средства воздействия на читателя
Соблюдение речевых норм	10.4.1 соблюдать орфографические нормы
Толерантность и диалог межнациональных культур. Лексика. Стилистика.	

Термины. Общенаучная лексика. Узкоспециальная терминология.			
Слушание и говорение	10.1.6 оценивать прослушанный материал с точки зрения достоверности, актуальности информации, выражая собственное мнение		
Чтение	10.2.6 использовать приемы просмотрового чтения, сканирования и детального чтения		
Письмо	10.3.5 писать разные виды эссе, в том числе критическое, анализируя научную и публицистическую литературу, выражая и обосновывая свое согласие/несогласие с автором; 10.3.7 корректировать и редактировать все имеющиеся недочеты в тексте, учитывая цель, целевую аудиторию, ситуацию общения и воздействие на читателя		
Соблюдение речевых норм	10.4.2 использовать лексику официально-делового стиля, публицистического и научного стилей, стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения		
2) 11 класс			
Тема. Раздел	Виды речевой деятельности	Лексико-грамматический материал	Цели обучения
1 четверть			
Социальное неравенство как глобальная проблема общества. Синтаксис. Стилистика.			
Пассивные конструкции с возвратными глаголами. Пассивные конструкции в безличных предложениях.			
Слушание и говорение	11.1.1 понимать основную и детальную информацию текста, высказывая критическое отношение к позиции автора; определять целевую аудиторию, жанры		
Чтение	11.2.1 понимать главную, детальную, скрытую информацию сплошных и несплошных текстов, критически оценивая авторскую позицию		
Письмо	11.3.1 составлять разные виды плана, в том числе план - опорная схема		
Соблюдение речевых норм	11.4.3 соблюдать синтаксические нормы (при пассивных конструкциях с возвратными глаголами), стилистические нормы		
Научно-технический прогресс: интеллект искусственный и естественный. Орфография Синтаксис. Стилистика.			
Орфографические нормы. Пассивные конструкции с краткими страдательными причастиями.			
Слушание и говорение	11.1.2 определять основную мысль, опираясь на цель и позицию автора текста		
Чтение	11.2.6 использовать разные виды чтения в зависимости от коммуникативных задач, которые ставит перед собой читающий		
Письмо	11.3.1 составлять разные виды плана, в том числе план - опорная схема		
Соблюдение речевых норм	11.4.1 соблюдать орфографические нормы; 11.4.3 соблюдать синтаксические нормы (при пассивных конструкциях с возвратными глаголами и краткими страдательными причастиями, в безличных предложениях), стилистические нормы		
2 четверть			
Театр в современном мире. Стилистика. Культура речи.			
Фразеологизмы. Пословицы. Устойчивые словосочетания. Изобразительно-выразительные			

средства.	
Слушание и говорение	11.1.2 определять основную мысль, опираясь на цель и позицию автора текста
Чтение	11.2.5 формулировать вопросы для исследования и гипотезы по прочитанному тексту
Письмо	11.3.4 создавать тексты различных типов и стилей (научная статья) с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации; уместно использовать цитирование; 11.3.5 писать разные виды эссе, в том числе аргументативное и дискуссионное, рассматривая и анализируя проблему, представленную в научной, публицистической литературе, предлагая и обосновывая собственные
Соблюдение речевых норм	11.4.2 использовать различные изобразительно-выразительные средства языка, стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения
Современное общество: проблемы миграции. Стилистика и культура речи.	
Крылатые фразы. Устойчивые словосочетания. Изобразительно-выразительные средства.	
Слушание и говорение	11.1.4 участвовать в деловой беседе, решая проблему и достигая договоренности
Чтение	11.2.1 понимать главную, детальную, скрытую информацию сплошных и несплошных текстов, критически оценивая авторскую позицию
Письмо	11.3.2 излагать содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых и сжатых планов, тезисов, резюме, конспектов, аннотаций, сообщений, докладов
Соблюдение речевых норм	11.4.2 использовать различные изобразительно-выразительные средства языка, стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения
3 четверть	
Современная медицина XXI века. Синтаксис и пунктуация.	
Обращения. Знаки препинания в простых предложениях с обращением. Знаки препинания в сложноподчиненных предложениях с разными видами связей.	
Слушание и говорение	11.1.6 оценивать прослушанный материал с точки зрения убедительности, критически оценивая его
Чтение	11.2.4 определять типы, признаки и языковые особенности текстов публицистического стиля (репортаж) и подстилы
Письмо	11.3.5 писать разные виды эссе, в том числе аргументативное и дискуссионное, рассматривая и анализируя проблему, представленную в научной, публицистической литературе, предлагая и обосновывая собственные пути решения данной проблемы; 11.3.4 создавать тексты публицистического стиля (репортаж) с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации; уместно использовать цитирование
Соблюдение речевых норм	11.4.4 использовать знаки препинания в простых, простых осложненных (обособленными членами, вводными словами и вставными конструкциями) и сложных предложениях с разными видами связи
Молодежная культура: проблемы молодого поколения. Синтаксис и пунктуация. Стилистика.	
Знаки препинания в простых, простых осложненных (обособленными членами, вводными словами и вставными конструкциями) и в сложных предложениях с разными видами связи.	

Слушание и говорение	11.1.4 участвовать в деловой беседе, решая проблему и достигая договоренности
Чтение	11.2.6 использовать разные виды чтения в зависимости от коммуникативных задач, которые ставит перед собой читающий
Письмо	11.3.5 писать разные виды эссе, в том числе аргументативное и дискуссионное, рассматривая и анализируя проблему, представленную в научной, публицистической литературе, предлагая и обосновывая собственные пути решения данной проблемы; 11.3.7 корректировать и редактировать все имеющиеся недочеты в тексте, учитывая цель, целевую аудиторию, ситуацию общения и воздействие на читателя
Соблюдение речевых норм	11.4.4 использовать знаки препинания в простых, простых осложненных (обособленными членами, вводными словами и вставными конструкциями) и сложных предложениях с разными видами связи
4 четверть	
Мир и безопасность. Орфография.	
Орфографические нормы.	
Слушание и говорение	11.1.6 оценивать прослушанный материал с точки зрения убедительности, критически оценивая его
Чтение	11.2.9 интерпретировать содержание фрагмента текста, соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией
Письмо	11.3.6 писать тексты-описания и тексты-повествования в различных жанрах, используя приемы, отражающие убеждения, взгляды и чувства автора
Соблюдение речевых норм	11.4.1 соблюдать орфографические нормы
Историческое наследие и память. Синтаксис. Пунктуация.	
Пассивные конструкции с возвратными глаголами и краткими страдательными причастиями, в безличных предложениях. Знаки препинания в предложениях и сложных предложениях с разными видами связи.	
Слушание и говорение	11.1.6 оценивать прослушанный материал с точки зрения убедительности, критически оценивая его
Чтение	11.2.8 сравнивать стилистические особенности текстов (композиционные, языковые и жанровые), учитывая тему, основную мысль, проблему, цель, целевую аудиторию, позицию автора и воздействие, произведенное на читателя
Письмо	11.3.5 писать разные виды эссе, в том числе аргументативное и дискуссионное, рассматривая и анализируя проблему, представленную в научной, публицистической литературе, предлагая и обосновывая собственные пути решения данной проблемы; 11.3.6 писать тексты-описания и тексты-повествования в различных жанрах, используя приемы, отражающие убеждения, взгляды и чувства автора
Соблюдение речевых норм	11.4.3 соблюдать синтаксические нормы (при пассивных конструкциях с возвратными глаголами и краткими страдательными причастиями, в безличных предложениях), стилистические нормы; 11.4.4 использовать знаки препинания в сложных предложениях с разными видами связи

2) Типовая учебная программа по предмету «Русская литература» для 10-11 классов уровня общего среднего образования по обновленному содержанию (с русским языком обучения) для вечерней школы (очная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года №1080.

2. Цель обучения учебному предмету «Русская литература» – способствовать формированию духовных ценностей человека, готового к саморазвитию и самосовершенствованию, воспитывая компетентного, критически мыслящего читателя, способного анализировать идейно-художественное содержание, учитывая социально-исторический и духовно-эстетический аспекты произведения.

3. Задачи обучения учебному предмету «Русская литература»:

1) формировать знания, умения и навыки, способствующие успешной социальной адаптации, на основе русской литературы, рассматривая ее взаимосвязи с казахской и мировой литературой и культурой;

2) воспитывать патриотизм, гражданственность, активную жизненную позицию на основе общенациональной идеи «Мәңгілік Ел» средствами художественной литературы;

3) формировать понимание ценности литературы как духовного наследия в условиях глобализации современного мира;

4) совершенствовать навыки критического анализа, сравнения, обобщения, умения устанавливать аналогии и причинно-следственные связи, классифицировать явления, строить логические и критические рассуждения, умозаключения и выводы на основе анализа произведений;

5) формировать духовную и интеллектуальную потребность читать, совершенствовать навыки критического чтения и интерпретации текста, развивая творческие способности каждого обучающегося;

6) развивать коммуникативные навыки на основе глубокого понимания, анализа идейно-художественного, социально-исторического и духовно-эстетического аспектов произведений различных жанров;

7) совершенствовать навыки оценивания содержания произведения, литературно-критических статей в устной или письменной форме, проявляя компетентность в области исследовательской культуры;

8) совершенствовать способности контекстного рассмотрения литературных явлений, умения сопоставлять литературные факты, проводить аналогии, выстраивать литературные параллели.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «Русская литература»

4. Объем учебной нагрузки учебного предмета «Русская литература» составляет:

- 1) в 10 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году;
- 2) в 11 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году.

5. Содержание программы по учебному предмету «Русская литература» организовано по разделам обучения. Разделы состоят из подразделов, которые содержат в себе цели обучения по классам в виде ожидаемых результатов: навыка или умения, знания или понимания.

6. Цели обучения, организованные последовательно внутри каждого подраздела, позволяют учителям планировать свою работу и оценивать достижения обучающихся, а также информировать их о следующих этапах обучения.

7. Содержание учебного предмета составляют 3 раздела: «Понимание и ответы по тексту», «Анализ и интерпретация текста», «Оценка и сравнительный анализ».

8. Раздел «Понимание и ответы по тексту» включает следующие подразделы: 1) понимание терминов; 2) понимание художественного произведения; 3) чтение наизусть и цитирование; 4) составление плана; 5) пересказ; 6) ответы на вопросы.

9. Раздел «Анализ и интерпретация текста» включает следующие подразделы:

1) жанр; 2) тема и идея; 3) композиция; 4) анализ эпизодов; 5) характеристика героев; 6) художественный мир произведения в разных формах представления; 7) отношение автора; 8) литературные приемы и изобразительные средства; 9) творческое письмо.

10. Раздел «Оценка и сравнительный анализ» состоит из следующих разделов: 1) оценивание художественного произведения; 2) сравнение художественного произведения с произведениями других видов искусства; 3) сопоставление произведений литературы; 4) оценивание высказываний.

Глава 3. Система целей обучения

11. Цели обучения в программе представлены кодировкой. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – подраздел программы, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 10.2.1.4: «10» – класс, «2» – подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

1) понимание и ответы по тексту:

Обучающиеся должны:		
Подраздел	10 класс	11 класс
1.Понимание терминов	10.1.1 понимать термины: золотой век, онегинская строфа, мотив, роман-эпопея, роман в стихах, психологизм, фабула	11.1.1 понимать термины: ретроспекция, серебряный век, имажинизм, символизм, футуризм, акмеизм
2.Понимание художественного произведения	10.1.2 понимать содержание художественного произведения, его проблематику, критически осмысливая, выражать своё	11.1.2 понимать содержание художественного произведения и его роль в литературном процессе, критически осмысливая, выражать своё отношение к услышанному или прочитанному

	отношение к услышанному или прочитанному	
3.Чтение наизусть и цитирование	10.1.3 самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции	11.1.3 самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с проблематикой и выражением авторской позиции
4.Составление плана	10.1.4 составлять план сочинения на литературные и свободные темы	11.1.4 составлять план сочинения на литературные и свободные темы, рецензии
5.Пересказ	10.1.5 пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание и используя образные средства	11.1.5 пересказывать содержание произведения, творчески переосмысливая, сохраняя авторское своеобразие текста
6.Ответы на вопросы	10.1.6 давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на текст произведения, выражая собственное мнение о теме и образах	11.1.6 давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на литературный материал, выражая собственное мнение о проблеме и системе образов

2) анализ и интерпретация текста:

Обучающиеся должны:		
Подраздел	10 класс	11 класс
1. Жанр	10.2.1 определять жанр и его признаки (роман-эпопея, роман в стихах, психологический роман и др.), особенности философской лирики	11.2.1 определять жанр и его признаки (синкретический жанр), особенности лирики серебряного века
2.Тема и идея	10.2.2 определять тематику и проблематику произведения, выражая мнение об их актуальности и аргументируя свою позицию	11.2.2 определять тематику и проблематику произведения, опираясь на художественные особенности текста, выражая мнение об их актуальности и аргументируя свою позицию
3.Композиция	10.2.3 определять роль композиции в раскрытии идеи произведения, образов героев	11.2.3 определять роль композиции в раскрытии авторского замысла (тематики, проблематики, образов героев)
4.Анализ эпизодов	10.2.4 анализировать эпизоды, определяя их роль и место в композиции произведения, объяснять значение эпизода для раскрытия идейно-тематического замысла	11.2.4 определять роль эпизода, его взаимосвязь с тематикой и проблематикой произведения на основе анализа художественных средств и приемов

5.Характеристика героев	10.2.5 характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей	11.2.5 характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического замысла произведения
6.Художественный мир произведения в разных формах представления	10.2.6 анализировать художественный мир произведения, представляя идею или взаимоотношения героев в различных формах представления информации (символы, формулы, законы)	11.2.6 анализировать художественный мир произведения, представляя проблематику в различных формах представления (символы, формулы, законы)
7.Отношение автора	10.2.7 определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, поясняя позицию автора примерами из текста	11.2.7 определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением
8.Литературные приемы и изобразительные средства	10.2.8 анализировать средства и приемы создания образов, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять их воздействие на читателя	11.2.8 анализировать средства и приемы создания образов, художественного пространства и времени, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять, с какой целью их использует автор
9.Творческое письмо	10.2.9 писать творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации) логично и последовательно, опираясь на литературный материал, используя точный и образный язык, выражая свое мнение об актуальности произведения	11.2.9 писать творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, рецензии) логично и последовательно, опираясь на литературный материал и свой жизненный опыт, используя точный и образный язык, выражая свое мнение об актуальности произведения

3) оценка и сравнительный анализ:

Обучающиеся должны:		
Подраздел	10 класс	11 класс
1.Оценивание художественного произведения	10.3.1 давать оценку произведению с точки зрения эстетического воздействия на читателя, объясняя собственное отношение к идее, героям в форме устных и письменных высказываний	11.3.1 давать критическую оценку произведению с точки зрения нравственной и эстетической ценности, объясняя собственное отношение к проблематике в форме устных и письменных высказываний
2.Сравнение художественного произведения с произведениями других видов искусства	10.3.2 сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на	11.3.2 сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на целостное восприятие образов, проблематики, оценивая степень эмоционального воздействия

	целостное восприятие образов, оценивая степень эмоционального воздействия	
3.Сопоставление произведений литературы	10.3.3 сопоставлять произведения (или фрагменты) русской, казахской и мировой литературы с точки зрения эстетического воздействия на читателя, объясняя общие и отличительные признаки	11.3.3 сопоставлять произведения (или фрагменты) русской, казахской и мировой литературы с точки зрения нравственной и эстетической ценности, объясняя общие и отличительные признаки
4.Оценивание высказываний	10.3.4 оценивать устные и письменные высказывания (свои, одноклассников и другие) с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, композиционного и стилистического единства, фактологической точности и эмоционального воздействия на слушателя или читателя	11.3.4 оценивать устные и письменные высказывания с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, композиционного и стилистического единства, фактологической точности и средств привлечения внимания слушателя или читателя

12. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Русская литература» для 10-11 классов уровня общего среднего образования по обновленному содержанию.

13. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Долгосрочный план

по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «Русская литература» для 10-11 классов уровня общего среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы очной формы обучения

1) 10 класс

Тема	Изучаемые произведения	Навыки	Цели обучения
1 четверть			
Лишние люди			
А.С. Пушкин. «Евгений Онегин».			
Понимание и ответы на вопросы		10.1.2 понимать содержание художественного произведения, его проблематику, критически осмысливая, выражать своё отношение к услышанному или прочитанному; 10.1.3 самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции	
Анализ и интерпретация	и	10.2.5 характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей; 10.2.8 анализировать средства и приемы создания образов, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять их воздействие на читателя	
Оценка	и	10.3.1 давать оценку произведению с точки зрения эстетического	

сравнительный анализ	воздействия на читателя, объясняя собственное отношение к идее, героям в форме устных и письменных высказываний
2 четверть	
Герой нашего времени	
М.Ю. Лермонтов. «Герой нашего времени».	
Понимание и ответы на вопросы	10.1.2 понимать содержание художественного произведения, его проблематику, критически осмысливая, выражать своё отношение к услышанному или прочитанному; 10.1.3 самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции; 10.1.5 пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание и используя образные средства
Анализ и интерпретация	и 10.2.5 характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей; 10.2.6 анализировать художественный мир произведения, представляя идею или взаимоотношения героев в различных формах представления информации (символы, формулы, законы); 10.2.7 определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, поясняя позицию автора примерами из текста
Оценка и сравнительный анализ	и 10.3.2 сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на целостное восприятие образов, оценивая степень эмоционального воздействия
3 четверть	
Человек и право	
Ф.М. Достоевский. «Преступление и наказание». Н.А. Островский. «Бесприданница».	
Понимание и ответы на вопросы	10.1.6 давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на текст произведения, выражая собственное мнение о теме и образах
Анализ и интерпретация	10.2.4 анализировать эпизоды, определяя их роль и место в композиции произведения, объяснять значение эпизода для раскрытия идейно-тематического замысла; 10.2.5 характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей; 10.2.6 анализировать художественный мир произведения, представляя идею или взаимоотношения героев в различных формах представления информации (символы, формулы, законы)
Оценка и сравнительный анализ	10.3.1 давать оценку произведению с точки зрения эстетического воздействия на читателя, объясняя собственное отношение к идее, героям в форме устных и письменных высказываний
4 четверть	
Семейные ценности	
Л.Н. Толстой. «Война и мир».	
Понимание и ответы на вопросы	10.1.5 пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание и используя образные средства
Анализ и интерпретация	10.2.4 анализировать эпизоды, определяя их роль и место в композиции произведения, объяснять значение эпизода для раскрытия идейно-тематического замысла; 10.2.5 характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей;

	10.2.8 анализировать средства и приемы создания образов, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять их воздействие на читателя		
Оценка и сравнительный анализ	10.3.4 оценивать устные и письменные высказывания (свои, одноклассников и другие) с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, композиционного и стилевого единства, фактологической точности и эмоционального воздействия на слушателя или читателя		
2)11 класс			
Темы	Изучаемые произведения	Навыки	Цели обучения
1 четверть			
Человек в эпоху перемен			
М. А. Шолохов. «Донские рассказы» (по выбору учителя). С.А. Есенин. Стихотворения (по выбору учителя).			
Понимание и ответы на вопросы	11.1.2 понимать содержание художественного произведения и его роль в литературном процессе, критически осмысливая, выражать своё отношение к услышанному или прочитанному; 11.1.3 самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с проблематикой и выражением авторской позиции		
Анализ и интерпретация	11.2.2 определять тематику и проблематику произведения, опираясь на художественные особенности текста, выражая мнение об их актуальности и аргументируя свою позицию; 11.2.5 характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического замысла произведения		
Оценка и сравнительный анализ	11.3.1 давать критическую оценку произведению с точки зрения нравственной и эстетической ценности, объясняя собственное отношение к проблематике в форме устных и письменных высказываний		
2 четверть			
Человек в эпоху тоталитарного режима			
А. Н. Рыбаков. «Дети Арбата».			
Понимание и ответы на вопросы	11.1.4 составлять план сочинения на литературные и свободные темы, рецензии		
Анализ и интерпретация	11.2.5 характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического замысла произведения; 11.2.6 анализировать художественный мир произведения, представляя проблематику в различных формах представления (символы, формулы, законы); 11.2.7 определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением		
Оценка и сравнительный анализ	11.3. 2 сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на целостное восприятие образов, проблематики, оценивая степень эмоционального воздействия		
3 четверть			
Война в судьбах людей			
Б.Васильев. «А зори здесь тихие». Военная лирика. Д. С. Самойлов, Б. Ш. Окуджава, Н.А. Заболоцкий, А.Т. Твардовский, Е.А. Евтушенко, В.С. Высоцкий и др. (по выбору учителя).			

Понимание и ответы на вопросы	11.1.2 понимать содержание художественного произведения и его роль в литературном процессе, критически осмысливая, выражать своё отношение к услышанному или прочитанному; 11.1.5 пересказывать содержание произведения, творчески переосмысливая, сохраняя авторское своеобразие текста
Анализ и интерпретация	11.2.5 характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического замысла произведения; 11.2.6 анализировать художественный мир произведения, представляя проблематику в различных формах представления (символы, формулы, законы)
Оценка и сравнительный анализ	11.3.2 сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на целостное восприятие образов, проблематики, оценивая степень эмоционального воздействия
4 четверть	
Тема нравственного выбора	
Стихотворения современных поэтов по выбору учителя (Р. Рождественский, Е. Евтушенко, А. Вознесенский, Л. Мартынов, О. Сулейменов и др.). А.В.Вампилов «Утиная охота»	
Понимание и ответы на вопросы	11.1.3 самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с проблематикой и выражением авторской позиции; 11.1.5 пересказывать содержание произведения, творчески переосмысливая, сохраняя авторское своеобразие текста
Анализ и интерпретация	11.2.5 характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического замысла произведения; 11.2.8 анализировать средства и приемы создания образов, художественного пространства и времени, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять, с какой целью их использует автор;
Оценка и сравнительный анализ	11.3.4 оценивать устные и письменные высказывания с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, композиционного и стилистического единства, фактологической точности и средств привлечения внимания слушателя или читателя

3) Кешикі мектептердің 10-11-сыныптарына арналған «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінен жалпы орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасы (оқыту қазақ тілінде емес күндізгі оқу түрі)

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы №1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінің оқу мақсаты – қазақ тілі мен әдебиетін кіріктіріп оқыту негізінде білім алушылардың тілдік дағдыларын жетілдіру, тіл нормаларын сақтап, еркін сөйлеу және сауатты жазу дағдыларын дамыту, мемлекеттік тілге құрметпен қарауын қалыптастыру.

3. «Қазақ тілі мен әдебиеті» оқу пәнінің негізгі міндеттері:

1) білім алушының мемлекеттік тілге деген құрмет сезімін қазақ

халқының мәдениетімен танысу арқылы тәрбиелеу, адамзаттық ойдағыдай кірігу үшін қазақ тілін мемлекеттік тіл ретінде оқыту;

2) қазақ тілі мен әдебиеті пәніне құндылық ретінде қарауды қалыптастыру;

3) коммуникативтік оқыту негізінде барлық сөйлеу әрекетінің түрлерін әлеуметтік ортада қолдану дағдыларын дамыту;

4) білім деңгейі жоғары, ой-өрісі дамыған тұлғаны қалыптастыру.

4. Жалпы орта білім беру деңгейіндегі «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәні бойынша білім алушылардың білім, білік және дағдыға қойылатын талаптары CEFR - Шет тілін меңгерудің жалпы еуропалық құзыреті деңгейлерін (B2-C1) негізге ала отырып айқындалған.

2-тарау. «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

5. «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

4) 10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 102 сағатты;

5) 11-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 102 сағатты құрайды;

6. Оқыту мақсаттары арқылы мұғалімдер сөйлеу қызметінің төрт дағдысын (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым) қалыптастырады, сонымен қатар, оқушылардың жетістігін бағалайды және оқытудың келесі кезеңі туралы ақпарат береді.

7. Оқыту пәнінің мазмұнын 5 бөлім құрайды: тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым, тілдік бағдар.

8. «Тыңдалым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: болжау, назарын шоғырландырып тыңдау, сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну, көркем шығармаларды тыңдау, негізгі ойды анықтау, тыңдалым материалдары бойынша жауап беру.

9. «Айтылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: сөздік қорының алуандығы, сөз мәнері мен сөйлеу этикеті, орфоэпиялық нормаларды сақтау, мәтіннің негізгі аспектілерін анықтау және талқылау, сенімді және еркін жауап беру, визуалды материалдар арқылы тілді дамыту.

10. «Жазылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: әртүрлі стильде мәтіндер құрастыру, эссе жазу, шығармашылық жазба жұмысы, мәліметтерді жинақтау, жинақы мәтін құрастыру, орфография және пунктуация.

11. «Оқылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: мәтіндегі ақпаратты анықтау, стильдік ерекшеліктерді анықтау, көркем шығармаларды оқу, мәтіндерге салыстырмалы талдау жасау, қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді оқу, өзіндік көзқарасын білдіру және бағалау.

12. «Тілдік бағдар» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: сөз таптары, сөйлем.

13. «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінің 10-сыныптағы білім мазмұны:

1) тыңдалым: мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тыңдалған мәтіндегі негізгі ақпараттарды түртіп жазу, оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну, драмалық, прозалық, поэзиялық шығарманы тыңдау, мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін

аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтау, көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз көзқарасын аргументтер негізінде дәлелдеу;

2) айтылым: сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ету, сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану, мәтіндегі абзацтардың, бөлімдердің орналасу тәртібін, ақпараттың тақырыппен байланысын анықтау, әртүрлі графикалық мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстыру, негізгі идеясын түсіндіру;

3) оқылым: мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факт мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтау, әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау, мәтін тақырыбына байланысты қосымша материалдарды энциклопедиялардан тауып, ортақ қорытындылар жасау, мәтін мазмұнындағы деректі ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіру және оны бағалау;

4) жазылым: қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу («келісу, келіспеу» эссесі, дискуссивті эссе, аргументативті эссе), шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу, тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтап ұсыну, мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу, сөйлем деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу;

5) тілдік бағдар: сөз таптары, тәуелдік жалғауды (онаша және ортақ тәуелдеу) және көптік мәнді есімдер мен көптік жалғауларды ажырата танып дұрыс қолдану, сын есімнің жасалу жолдарын білу, сан есімнің жасалу жолдарын білу, есімдіктердің жасалу жолдарын білу, мәтін құрауда есімше сөздерді стильдік қызметіне сай орынды қолдану, үстеудің жасалу жолы мен сөйлемдегі қызметін білу, шылаулардың сөйлемдегі қызметін білу, мәтін құрауда орынды қолдану, сөздердің байланысу түрлері мен тәсілдерін орынды қолдану, құрмалас сөйлемдердің (аралас) жасалу жолдарын білу.

14. «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінің 11-сыныптағы білім мазмұны:

1) тыңдалым: мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу, тыңдалған мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды түртіп жазу және ақпараттарды жүйелеу, оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну, көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау, мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтау, көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз ойын логикалық дұрыс, аргументті және айқын жеткізу;

2) айтылым: сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орнату, сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану, кәсіби бағыттағы түпнұсқа мәтіндерден қажетті ақпаратты (деректерді, сипаттамаларды, сандық көрсеткіштерді, сілтемелерді) анықтау, олардың қолданылу мақсатын талдау, әртүрлі графикалық мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау;

3) оқылым: мәтіннен детальді ақпараттарды, факті мен көзқарасты, астарлы ойды анықтау, ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылау, әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру, қосымша ғылыми-анықтамалық ақпарат көздерінен алынған материалдар негізінде мәтін мазмұнына сыни тұрғыдан талдау жасау, мәтінді негізгі мәселеге баға бере отырып, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу;

4) жазылым: қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу («келісу, келіспеу» эссесі, дискуссивті эссе, аргументативті эссе), шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу, тақырып бойынша мәтінге жоспар құрып, әр тармақшаға қажетті негізгі және қосымша мәліметтерді жинақтау, дереккөздерге сілтеме көрсетіп таныстыру (тірек-схема, менталды карта, презентация), мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу; мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу;

5) тілдік бағдар: сөз таптары, ғылыми және кәсіби мәтіндер құрауда грамматикалық омонимдерді ажырата танып, ауызша және жазбаша дұрыс қолдану, сын есім сөздердің синонимдік қатарын стильдік ерекшеліктеріне сәйкес қолдану, мәтін құрауда сан есімнің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану, есімдіктердің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану, мәтіндерден көсемше оралымды сөйлемдерді анықтап, оларды ауызша және жазбаша мәтіндер құрауда орынды қолдану, үстеудің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай орынды қолдану, мәтін құрауда шылаудың мағыналық түрлерін стильдік қызметіне сай орынды қолдану; сөйлем, оқшау сөздердің қызметін білу, айқындауыш мүшелер (қосалқы, қосарлы, оңашаланған) жасалу жолдарын білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану.

3-тарау. Оқу мақсаттарының жүйесі

15. Бағдарламада «оқу мақсаттары» төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 10.2.1.4. кодында «10» - сынып, «2.1» - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» - оқу мақсатының реттік саны.

16. Оқу мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген:

1) тыңдалым:

Білім алушылар	
10-сынып	11-сынып
1. Болжау	
10.1.1.1 мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру	11.1.1.1 мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу
2. Назарын шоғырландырып тыңдау	
10.1.2.1 мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазу (конспектілеу), жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіру	11.1.2.1 мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазу(конспектілеу) және берілген ақпараттарды жүйелеу
3. Сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну	
10.1.3.1 оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну	11.1.3.1 оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну
4. Көркем шығармаларды тыңдау	
10.1.4.1 драмалық, прозалық, поэзиялық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау	11.1.4.1 көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау
5. Негізгі ойды анықтау	
10.1.5.1 мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтау	11.1.5.1 мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтау
6. Тыңдалым материалдары бойынша жауап беру	
10.1.6.1 көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз көзқарасын аргументтер негізінде дәлелдеу	11.1.6.1 көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз ойын логикалық дұрыс, аргументті және айқын жеткізу

2) айтылым:

Білім алушылар	
10-сынып	11-сынып
1. Сөз мәнері мен сөйлеу этикеті	
10.2.1.1 сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ету	11.2.1.1 сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орнату
2. Орфоэпиялық нормаларды сақтау	
10.2.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану	11.2.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану
3. Сенімді және еркін жауап беру	
10.2.3.1 пікірталастың «пікірталас - монолог», «пікірталас-диалог», «пікірталас-полилог» түрлерінде сенімді және еркін сөйлеу	11.2.3.1 көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлеу
4. Визуалды материалдар арқылы тілді дамыту	
10.2.4.1 әртүрлі графикалық мәтіндердегі	11.2.4.1 әртүрлі графикалық мәтіндердегі

(иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстыру, негізгі идеясын түсіндіру	(кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау
---	--

3) оқылым:

Білім алушылар	
10-сынып	11-сынып
1. Мәтіндегі ақпаратты анықтау	
10.3.1.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтау	11.3.1.1 мәтіннен детальді ақпараттарды, факті мен көзқарасты, астарлы ойды анықтау, берілген ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылау
2. Көркем шығармаларды оқу	
10.3.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау	11.3.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру
3. Қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді оқу	
10.3.3.1 мәтін тақырыбына байланысты қосымша материалдарды энциклопедиялардан тауып, ортақ қорытындылар жасау	11.3.3.1 қосымша ғылыми-анықтамалық ақпарат көздерінен алынған материалдар негізінде мәтін мазмұнына сыни тұрғыдан талдау жасау
4. Өзіндік көзқарасын білдіру және бағалау	
10.3.4.1 мәтін мазмұнындағы деректі ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіру және оны бағалау	11.3.4.1 мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға беру, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу

4) жазылым:

Білім алушылар.	
10-сынып	11-сынып
1. Эссе жазу	
10.4.1.1 қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу («келісу, келіспеу» эссесі, дискуссивті эссе, аргументативті эссе)	11.4.1.1 қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу («келісу, келіспеу» эссесі, дискуссивті эссе, аргументативті эссе)
2. Шығармашылық жазба жұмысы	
10.4.2.1 шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу	11.4.2.1 шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу
3. Жинақы мәтін құрастыру (компрессия)	
10.4.3.1 ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден негізгі ұғымдарды анықтай отырып, жинақы мәтін (компрессия) құрастыру	11.4.3.1 ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндерден басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастыру
4. Орфография және пунктуация	
10.4.4.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу; 10.4.4.2 сөйлем деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу	11.4.4.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу; 11.4.4.2 мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу

5) тілдік бағдар:

Білім алушылар	
10-сынып	11-сынып
1. Сөз таптары	
10.5.1.1 тәуелдік жалғауды (оңаша және ортақ тәуелдеу) және көптік мәнді есімдер мен көптік жалғауларды ажырата танып, дұрыс қолдану	11.5.1.1 ғылыми және кәсіби мәтіндер құрауда грамматикалық омонимдерді ажырата танып, ауызша және жазбаша дұрыс қолдану
10.5.1.2 сын есімнің жасалу жолдарын білу, мәтін құрауда орынды қолдану	11.5.1.2 сын есім сөздердің синонимдік қатарын стильдік ерекшеліктеріне сәйкес қолдану
10.5.1.3 сан есімнің жасалу жолдарын білу, мәтін құрауда орынды қолдану	11.5.1.3 мәтін құрауда сан есімнің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану
10.5.1.4 есімдіктердің жасалу жолдарын білу, мәтін құрауда орынды қолдану	11.5.1.4 мәтін құрауда есімдіктердің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану
10.5.1.5 мәтін құрауда есімше сөздерді стильдік қызметіне сай орынды қолдану	11.5.1.5 мәтіндерден көсемше оралымды сөйлемдерді анықтап, оларды ауызша және жазбаша мәтіндер құрауда орынды қолдану
10.5.1.6 үстеудің жасалу жолы мен сөйлемдегі қызметін білу, мәтін құрауда орынды қолдану	11.5.1.6 мәтін құрауда үстеудің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай орынды қолдану
10.5.1.7 шылаулардың сөйлемдегі қызметін білу, мәтін құрауда орынды қолдану	11.5.1.7 мәтін құрауда шылаудың мағыналық түрлерін стильдік қызметіне сай орынды қолдану
2. Сөйлем	
10.5.2.1 мәтін құрауда сөздердің байланысу түрлері мен тәсілдерін орынды қолдану	11.5.2.1 оқшау сөздердің қызметін білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану
10.5.2.2 құрмалас сөйлемдердің (аралас) жасалу жолдарын білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану	11.5.2.2 айқындауыш мүшелелер (қосалқы, қосарлы, оңашаланған) жасалу жолдарын білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану

17. Осы оқу бағдарламасы қосымшада берілген жалпы орта білім беру деңгейінің (жаратылыстану-математикалық бағыттағы, қоғамдық-гуманитарлық бағыттағы) 10-11-сыныптарына арналған «Қазақ тілі мен әдебиеті» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

18. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

Кешкі мектептердің 10-11-сыныптарына арналған

«Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінен жалпы орта білім беру деңгейінің жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасын жүзеге асыру бойынша ұзақ мерзімді жоспар

1) 10-сынып:

Коммуникативтік дағдылар	Оқу мақсаттары
1-тоқсан	
Еңбек нарығы және сұраныс	

Балғабек Қыдырбекұлы «Теміржолшы»	
Тыңдалым	10.1.1.1 мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру; 10.1.3.1 оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну
Айтылым	10.2.1.1 сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ету; 10.2.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану
Оқылым	10.3.3.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау
Жазылым	10.4.6.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу
Тілдік бағдар	10.5.1.1 тәуелдік жалғауды (оңаша және ортақ тәуелдеу) дұрыс қолдану
Отандық өнеркәсіп өнімі	
Ғ. Мұстафин «Қарағанды» романынан үзінді	
Тыңдалым	10.1.4.1 прозалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау; 10.1.6.1 көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз көзқарасын аргументтер негізінде дәлелдеу
Айтылым	10.2.4.1 әртүрлі графикалық мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстыру, негізгі идеясын түсіндіру
Оқылым	10.3.1.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтау
Жазылым	10.4.3.1 ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден негізгі ұғымдарды анықтай отырып, жинақы мәтін (компрессия) құрастыру
Тілдік бағдар	10.5.1.1 көптік мәнді есімдер мен көптік жалғауларды ажырата танып, дұрыс қолдану
Қазақ киносы мен театрының қазіргі келбеті	
Дулат Исабеков «Әпке» драмасы	
Тыңдалым	10.1.4.1 драмалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау; 10.1.5.1 мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтау
Айтылым	10.2.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану; 10.2.4.1 пікірталастың «пікірталас -монолог», «пікірталас-диалог», «пікірталас-полилог» түрлерінде сенімді және еркін сөйлеу
Оқылым	10.3.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау
Жазылым	10.4.1.1 қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу («келісу, келіспеу» эссесі); 10.4.2.1 шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу
Тілдік бағдар	10.5.1.2. сын есімнің жасалу жолдарын білу, мәтін құрауда орынды қолдану
2-тоқсан	
Ұлттық экологиялық мәдениет	
Қадыр Мырзалиев «Аралым» өлеңі	
Тыңдалым	10.1.2.1 мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша

	түртіп жазу (конспектілеу), жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіру; 10.1.4.1 поэзиялық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау
Айтылым	10.2.2.1 сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ету; 10.2.5.1 пікірталастың «пікірталас -монолог», «пікірталас-диалог», «пікірталас-полилог» түрлерінде сенімді және еркін сөйлеу
Оқылым	10.3.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау; 10.3.3.1 мәтін тақырыбына байланысты қосымша материалдарды энциклопедиялардан тауып, ортақ қорытындылар жасау
Жазылым	10.4.3.1 ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден негізгі ұғымдарды анықтай отырып, жинақы мәтін (компрессия) құрастыру; 10.4.6.1 сөйлем деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу
Тілдік бағдар	10.5.1.3 сан есімнің жасалу жолдарын білу, мәтін құрауда орынды қолдану
Мұхит тіршілік мекені	
Әбдіжәміл Нұрпейсов «Қан мен тер»	
Тыңдалым	10.1.2.1 мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазу (конспектілеу), жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіру; 10.1.3.1 оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну
Айтылым	10.2.1.1 сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ету; 10.2.4.1 әртүрлі графикалық мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстыру, негізгі идеясын түсіндіру
Оқылым	10.3.3.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау
Жазылым	10.4.4.2 сөйлем деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу
Тілдік бағдар	10.5.1.4 есімдіктердің жасалу жолдарын білу, мәтін құрауда орынды қолдану
Ұлттық таным және мерекелер	
Ж. Аймауытов «Әнші» әңгімесі	
Тыңдалым	10.1.4.1 прозалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау; 10.1.5.1 мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтау
Айтылым	10.2.1.1 сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ету; 10.2.3.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану
Оқылым	10.3.1.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтау
Жазылым	10.4.1.1 қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу («келісу, келіспеу» эссесі, дискуссивті эссе, аргументативті эссе)
Тілдік бағдар	10.5.1.5 мәтін құрауда есімше сөздерді стильдік қызметіне сай орынды қолдану
3-тоқсан	
Сауда мен көмек: екі жақты келісімді сауда	
Ы. Алтынсарин «Дүние қалай етсең табылады?»	

Тыңдалым	10.1.3.1 оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну; 10.1.6.1 көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз көзқарасын аргументтер негізінде дәлелдеу
Айтылым	10.2.4.1 әртүрлі графикалық мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстыру, негізгі идеясын түсіндіру
Оқылым	10.3.4.1 мәтін мазмұнындағы деректі ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіру және оны бағалау
Жазылым	10.4.1.1 қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (аргументативті эссе); 10.4.3.1 ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден негізгі ұғымдарды анықтай отырып, жинақы мәтін (компрессия) құрастыру
Тілдік бағдар	10.5.1.6 үстеудің жасалу жолы мен сөйлемдегі қызметін білу, мәтін құрауда орынды қолдану
Бұқаралық ақпарат құралдарындағы гендерлік бейне	
Ж. Ауыпбаев «Ашылмаған аралдар»	
Тыңдалым	10.1.1.1 мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру; 10.1.5.1 мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтау
Айтылым	10.2.1.1 сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ету; 10.2.3.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану
Оқылым	10.3.1.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтау; 10.3.3.1 мәтін тақырыбына байланысты қосымша материалдарды энциклопедиялардан тауып, ортақ қорытындылар жасау
Жазылым	10.4.2.1 шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу; 10.4.2.1 қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу («келісу, келіспеу» эссесі)
Тілдік бағдар	10.5.1.7 шылаулардың сөйлемдегі қызметін білу, мәтін құрауда орынды қолдану
Жер планетасындағы қауіпті қалдықтар	
Д. Амантай «Көзіңнен айналдым», Қайнар Олжай «Жер мен аспан»	
Тыңдалым	10.1.4.1 прозалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау; 10.1.2.1 мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазу (конспектілеу), жазбаға сүйеніп мәтін мазмұнын түсіндіру
Айтылым	10.2.3.1 пікірталастың «пікірталас -монолог», «пікірталас-диалог», «пікірталас-полилог» түрлерінде сенімді және еркін сөйлеу
Оқылым	10.3.4.1 мәтін мазмұнындағы деректі ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіру және оны бағалау
Жазылым	10.4.3.1 ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден негізгі ұғымдарды анықтай отырып, жинақы мәтін (компрессия) құрастыру
Тілдік бағдар	10.5.2.1. мәтін құрауда сөздердің байланысу түрлері мен тәсілдерін орынды қолдану
Әлеуметтік теңсіздік: адам құқықтары және көмек	
Сайн Мұратбеков «Жусан иісі», М. Әуезов «Жетім» әңгімесі	

Тыңдалым	10.1.3.1 оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну; 10.1.5.1 мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтау
Айтылым	10.2.1.1 сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ету; 10.2.3.1 пікірталастың «пікірталас -монолог», «пікірталас-диалог», «пікірталас-полилог» түрлерінде сенімді және еркін сөйлеу
Оқылым	10.3.1.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтау; 10.3.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау
Жазылым	10.4.1.1 қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу («келісу, келіспеу» эссесі, дискуссивті эссе, аргументативті эссе)
Тілдік бағдар	10.5.2.1 мәтін құрауда сөздердің байланысу түрлері мен тәсілдерін орынды қолдану
4-тоқсан	
Жастардың денсаулығы - қоғам байлығы	
Б. Соқпақбаев «Он алты жасар чемпион» әңгімесі	
Тыңдалым	10.1.4.1 прозалық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау; 10.1.6.1 көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз көзқарасын аргументтер негізінде дәлелдеу
Айтылым	10.2.4.1 әртүрлі графиктік мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстыру, негізгі идеясын түсіндіру
Оқылым	10.3.3.1 мәтін тақырыбына байланысты қосымша материалдарды энциклопедиялардан тауып, ортақ қорытындылар жасау; 10.3.4.1 мәтін мазмұнындағы деректі ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіру және оны бағалау
Жазылым	10.4.1.1 қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе, аргументативті эссе); 10.4.2.1 шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу
Тілдік бағдар	10.5.2.2 құрмалас сөйлемдердің (аралас) жасалу жолдарын білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану
Сандық технологияны пайдаланудағы теңсіздік	
М. Шаханов «Өркениеттің адасуы» романынан үзінді «Компьютер басты жарты адамдар»	
Тыңдалым	10.1.1.1 мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру; 10.1.3.1 оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну
Айтылым	10.2.3.1 пікірталастың «пікірталас -монолог», «пікірталас-диалог», «пікірталас-полилог» түрлерінде сенімді және еркін сөйлеу; 10.2.4.1 әртүрлі графиктік мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстыру, негізгі идеясын түсіндіру
Оқылым	10.3.1.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтау; 10.3.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау

Жазылым	10.4.2.1 қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе, аргументативті эссе)
Тілдік бағдар	10.5.2.2 құрмалас сөйлемдердің (аралас) жасалу жолдарын білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану
Қоғам және заң	
Е. Өтетілеуұлы «Ата Заң», Шешендік сөздер	
Тыңдалым	10.1.4.1 драмалық, прозалық, поэзиялық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау; 10.1.6.1 көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз көзқарасын аргументтер негізінде дәлелдеу
Айтылым	10.2.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану
Оқылым	10.3.4.1 мәтін мазмұнындағы деректі ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіру және оны бағалау
Жазылым	10.4.2.1 шығармашылық жазба жұмыстарында көркемдегіш құралдар мен айшықтау амалдарын тиімді қолданып жазу; 10.4.4.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу, сөйлем деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу
Тілдік бағдар	10.5.2.2 құрмалас сөйлемдердің (аралас) жасалу жолдарын білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану

2) 2) 11-сынып

Коммуникативтік дағдылар	Оқу мақсаттары
1-тоқсан	
Қазіргі қоғамдағы әлеуметтік теңсіздік	
Ұ. Есдәулет «Қара пима» әңгімесі	
Тыңдалым	11.1.1.1 мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу; 11.1.3.1 оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну
Айтылым	11.2.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану; 11.2.3.1 көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлеу
Оқылым	11.3.3.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру
Жазылым	11.4.3.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу; 11.4.3.2 мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу
Тілдік бағдар	11.5.1.1 ғылыми және кәсіби мәтіндер құрауда грамматикалық омонимдерді ажырата танып, ауызша және жазбаша дұрыс қолдану
Экология. Мұнай және атомдық индустрия	
Гауһар Сейітжан «Қара алтыны халқымның ...»	
Тыңдалым	11.1.3.1 оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну; 11.1.5.1 мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтау
Айтылым	11.2.1.1 сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып,

	тыңдаушылармен қарым-қатынас орнату; 11.2.3.1 көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлеу
Оқылым	11.3.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру
Жазылым	11.4.1.1 қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу («келісу, келіспеу» эссесі)
Тілдік бағдар	11.5.1.1 ғылыми және кәсіби мәтіндер құрауда грамматикалық омонимдерді ажырата танып, ауызша және жазбаша дұрыс қолдану
Тіл. Өнер. Әдебиет	
I. Жансүгіров «Күй» поэмасы	
Тыңдалым	11.1.2.1 мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазу (конспектілеу) және берілген ақпараттарды жүйелеу; 11.1.4.1 көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау
Айтылым	11.2.1.1 сөз әдеби мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орнату; 11.2.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану
Оқылым	11.3.4.1 мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға беру, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу; 11.3.3.1 қосымша ғылыми-анықтамалық ақпарат көздерінен алынған материалдар негізінде мәтін мазмұнына сыни тұрғыдан талдау жасау
Жазылым	11.4.2.1 ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндерден басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастыру; 11.4.4.2 мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу
Тілдік бағдар	11.5.1.2 сын есім сөздердің синонимдік қатарын стильдік ерекшеліктеріне сәйкес қолдану
2-тоқсан	
Қоғамдағы жұмыссыздық мәселесі	
Ы. Алтынсарин «Атымтай жомарт»	
Тыңдалым	11.1.2.1 мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазу(конспектілеу) және берілген ақпараттарды жүйелеу; 11.1.6.1 көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз ойын логикалық дұрыс, аргументті және айқын жеткізу
Айтылым	11.2.4.1 әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау
Оқылым	11.3.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру
Жазылым	11.4.2.1 қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе)
Тілдік бағдар	11.5.1.3 мәтін құрауда сан есімнің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану
Тәуелсіз еліміздің өткені мен келешегі	
Дүкенбай Досжан «Төрт патшаны көрген кейуана» хикаят	
Тыңдалым	11.1.4.1 көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына

	сипаттама жасау; 11.1.5.1 мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтау
Айтылым	11.2.1.1 сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орнату; 11.2.5.1 көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлеу
Оқылым	11.3.1.1 мәтіннен детальді ақпараттарды, факті мен көзқарасты, астарлы ойды анықтау, берілген ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылау
Жазылым	11.4.3.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу; 11.4.4.2 мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу
Тілдік бағдар	11.5.1.4 мәтін құрауда есімдіктердің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану
Ұлттық театр – өнер ордасы	
Сәбит Оразбай «Өмірдің өзі театр» әңгіме	
Тыңдалым	11.1.1.1 мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу; 11.1.4.1 көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау
Айтылым	11.2.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану
Оқылым	11.3.3.1 қосымша ғылыми-анықтамалық ақпарат көздерінен алынған материалдар негізінде мәтін мазмұнына сыни тұрғыдан талдау жасау
Жазылым	11.4.2.1 қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе)
Тілдік бағдар	11.5.1.5 мәтіндерден көсемше оралымды сөйлемдерді анықтап, оларды ауызша және жазбаша мәтіндер құрауда орынды қолдану
3-тоқсан	
Туризм: экотуризм	
Бауыржан Омарұлы «Сапардың сырлы сәттері» (Нұртөре Жүсіп «Солай болған» кітабынан)	
Тыңдалым	11.1.4.1 көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау; 11.1.6.1 көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз ойын логикалық дұрыс, аргументті және айқын жеткізу
Айтылым	11.2.3.1 көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлеу
Оқылым	11.3.1.1 мәтіннен детальді ақпараттарды, факті мен көзқарасты, астарлы ойды анықтау, берілген ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылау
Жазылым	11.4.1.1 қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (аргументативті эссе)
Тілдік бағдар	11.5.1.5 мәтіндерден көсемше оралымды сөйлемдерді анықтап, оларды ауызша және жазбаша мәтіндер құрауда орынды қолдану
Әлемдегі ерлер мен әйелдердің құқықтары мен теңдігі	
Дильдар Мамырбаева «SOS - ана»	
Тыңдалым	11.1.1.1 мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу;

	11.1.3.1 оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну
Айтылым	11.2.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану; 11.2.5.1 көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлеу
Оқылым	11.3.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру
Жазылым	11.4.2.1 ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндерден басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастыру
Тілдік бағдар	11.5.1.6 мәтін құрауда үстеудің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай орынды қолдану
Жастар мәселесінің түйіткілдері	
Ш. Айтматов «Найман ана»	
Тыңдалым	11.1.4.1 көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау; 11.1.6.1 көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз ойын логикалық дұрыс, аргументті және айқын жеткізу
Айтылым	11.2.1.1 сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орнату
Оқылым	11.3.1.1 мәтіннен детальді ақпараттарды, факті мен көзқарасты, астарлы ойды анықтау, берілген ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылау; 11.3.4.1 мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға беру, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу
Жазылым	11.4.3.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу; 11.4.4.2 мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу
Тілдік бағдар	11.5.1.7 мәтін құрауда шылаудың мағыналық түрлерін стильдік қызметіне сай орынды қолдану
Жаһандық мәселелер: көші-қон саясаты	
Қабдеш Жұмаділов «Қаздар қайтып барады»	
Тыңдалым	11.1.2.1 мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазу (конспектiлеу) және берілген ақпараттарды жүйелеу; 11.1.3.1 оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну
Айтылым	11.2.4.1 әртүрлі графикалық мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау
Оқылым	11.3.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру; 11.3.1.1 мәтіннен детальді ақпараттарды, факті мен көзқарасты, астарлы ойды анықтау, берілген ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылау
Жазылым	11.4.2.1 қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу («келісу, келіспеу» эссесі, дискуссивті эссе); 11.4.4.2 мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу

Тілдік бағдар	11.5.1.7 мәтін құрауда шылаудың мағыналық түрлерін стильдік қызметіне сай орынды қолдану
4-тоқсан	
Толерант тылық – ел бірлігі	
Лира Қоныс «Адам» әңгімесі	
Тыңдалым	11.1.4.1 көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау; 11.1.5.1 мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтау
Айтылым	11.2.1.1 сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орнату; 11.2.3.1 көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлеу
Оқылым	11.3.5.1 қосымша ғылыми-анықтамалық ақпарат көздерінен алынған материалдар негізінде мәтін мазмұнына сыни тұрғыдан талдау жасау
Жазылым	11.4.2.1 ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндерден басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастыру
Тілдік бағдар	11.5.2.1 оқшау сөздердің қызметін білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану
Ұлт мұраты - ұлттық қауіпсіздік	
Несіпбек Айтұлы «Бәйтерек»	
Тыңдалым	11.1.1.1 мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу; 11.1.3.1 оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну
Айтылым	11.2.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану
Оқылым	11.3.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру; 11.3.4.1 мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға беру, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу
Жазылым	11.4.2.1 қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу («келісу, келіспеу» эссесі, дискуссивті эссе, аргументативті эссе)
Тілдік бағдар	11.5.2.1 оқшау сөздердің қызметін білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану
Бос уақыт – қоғам дамуының көрсеткіші	
М. Мақатаев «Сағатым қайда, сағатым?» өлеңі	
Тыңдалым	11.1.1.1 мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу; 11.1.4.1 көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау
Айтылым	11.2.3.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану
Оқылым	11.3.1.1 мәтіннен детальді ақпараттарды, факті мен көзқарасты, астарлы ойды анықтау, берілген ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылау; 11.3.4.1 мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға беру, өзіндік

	көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу
Жазылым	11.4.2.1 қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу (дискуссивті эссе, аргументативті эссе); 11.4.6.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу, мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу
Тілдік бағдар	11.5.2.2 айқындауыш мүшелелер (қосалқы, қосарлы, оңашаланған) жасалу жолдарын білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану

4) Типовая учебная программа по учебному предмету «Английский язык» для 10-11 классов уровня общего среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы (очная форма обучения)

Chapter 1. General provisions

1. The subject program was developed in accordance with the State Compulsory Education Standard (primary, lower secondary and upper secondary education) approved by Republic of Kazakhstan government decree dated № 1080 dated 23 August, 2012.

2. The distinctive feature of the subject programmes is that they are focused on forming not only subject knowledge, but also a wide range of skills. The system of learning objectives is based on the following core values: Kazakhstani patriotism and civil responsibility respect cooperation work and creativity transparency lifelong learning. The English curriculum aims to provide opportunities for learners to communicate effectively with different audiences. It will achieve this aim through frequent opportunities in the school environment for interaction with peers, teachers and visitors, and through interactive tasks which involve informal and formal spoken and written presentations. There will also be a focus on out-of-school interaction with learners communicating online and face-to face with speakers of English from other cultures.

Through the study of English learners will understand how English works and rules related to language learning, how to deal with a wide range of global and curricular topics both receptively and productively, how to use a wide range of subject specific vocabulary when developing an argument.

Learners will be able to, understand a wide range of fiction of unfamiliar vocabulary from the context, speak with an appropriate level of fluency, accuracy, word stress, intonation and formality, read a range of fiction and non-fiction with confidence and enjoyment, successfully communicate with native English and non-native English speakers.

3. The English curriculum aims to develop learners who gain the high B1 level of language skills through the varied tasks which foster analysis, evaluation and creative thinking, the exposure to a wide variety of spoken and written sources and through the stimulating and challenging subject matter.

Chapter 2. Organization of the content of the subject of "The English language"

4. In the study of the subject "The English language"

4) in the 10th grade-1 hours a week, 34 hours a year;

5) in the 11th grade-1 hours a week, 34 hours a years.

5. The basic programme content for 10th grade:

1) Content. Using speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups, to provide sensitive feedback to peers. Evaluate and respond constructively to feedback from others, use feedback to set personal learning objectives. Organize and present information clearly to others. Develop and sustain a consistent argument when speaking or writing. Develop intercultural awareness through reading and discussion. Use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings. Use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world;

2) Listening. Understanding the main points in talk, specific information and the detail of an argument in talk on a wide range of general and curricular topics. Recognizing the attitude or opinion of the speaker(s) in talk on a wide range of general and curricular topics. Deducing meaning from context in talk. Viewpoints and extent of explicit agreement between speakers. Identifying inconsistencies in argument in extended talk on a range of general and curricular subjects;

3) Speaking. Using formal and informal language registers, asking and responding to complex questions to get information about a wide range of general and curricular topics. Explaining and justifying own and others' point of view, evaluating and giving comments on the views of others in a growing variety of talk contexts. Using appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general and curricular topics;

4) Reading. Understanding the main points, specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics. Reading a range of fiction and non-fiction texts. Deducing meaning from context, the attitude or opinion of the writer in texts. A range of familiar and unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and understanding. Inconsistencies in argument in texts on a range of general and curricular topics;

5) Writing. Planning, writing, editing and proofreading at text level using a growing range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately. Writing with grammatical accuracy, using style and register to achieve appropriate degree of formality. Develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons. Coherent writing at text level using a variety of connectors. Use of appropriate layout at text level. Punctuation in written works at text level with a good degree of accuracy;

6) Use of English. Using a variety of abstract compound nouns and complex noun phrases, a variety of quantifiers for countable and uncountable nouns and a variety of noun phrases, a variety of compound adjectives, adjectives as participles, comparative structures indicating degree, and intensifying adjectives, a variety of determiners and pre-determiner structures, a wide variety of question types, relative, demonstrative, indefinite, quantitative pronouns and reflexive pronoun structures. Using perfect continuous forms and a variety of simple perfect active and passive forms, a variety of future active and passive and future continuous forms, a variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech, present continuous and past continuous active and passive forms. Using a variety of reported statements and question forms, a variety of

comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs, a variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs, a growing variety of past modal forms express speculation and deduction about the past, a variety of prepositional phrases before nouns and adjectives, a number of dependent prepositions following nouns and adjectives and a variety of prepositions following verbs. Using infinitive forms after an increased number of verbs and adjectives, gerund forms after a variety of verbs and prepositions, a variety of prepositional and phrasal verb. A variety of conjunctions. If / if only in third conditional structures, use a variety of relative clauses including with which [whole previous clause reference] on a range of familiar general and curricular topics.

6. The basic programme content for 11th grade:

1) Content. Speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups, to provide sensitive feedback to peers. Respect differing points of view. Evaluate and respond constructively to feedback from others, use feedback to set personal learning objectives. Develop and sustain a consistent argument. Develop intercultural awareness. Use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings. Use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world;

2) Listening. Understanding the main points, specific information, the detail of an argument implied meaning, recognizing the attitude or opinion of the speaker(s) in talk. Deducing meaning from context in talk, understanding speaker viewpoints and extent of explicit agreement between speakers, recognizing inconsistencies in argument in talk on a range of general and curricular subjects;

3) Speaking. Using formal and informal language registers in talk. Asking and responding with appropriate syntax and vocabulary to open-ended higher-order thinking questions. Explaining and justifying own and others' point of view, evaluating and giving comments on the views of others in a growing variety of talk contexts. Using appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of familiar and some unfamiliar general and curricular topics;

4) Reading. Understanding complex and abstract main points, specific information and detail, deducing meaning from context in texts. Reading a range of fiction and non-fiction texts on a variety of more complex and abstract general and curricular topics. Recognising the attitude, opinion or tone of the writer. Selecting and evaluating paper and digital reference resources to check meaning and understanding. Recognising inconsistencies in argument in texts on a range of more complex and abstract general and curricular topics;

5) Writing. Planning, writing, editing and proofreading at text level on a range of general and curricular topics using a wide range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately, writing with grammatical accuracy using style and register to achieve an appropriate degree of formality in a variety of written genres on general and curricular topics. Developing with minimal support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a range of written genres. Writing coherently at text level using a variety of connectors. Using appropriate layout at text level. Punctuating written

works at text level and a wide range of general and curricular topics with a good degree of accuracy;

6) Use of English. Using a variety of past modal forms to express appropriate functions, a variety of near modal structures, a variety of dependent prepositions with less common nouns, adjectives and verbs, a growing variety of more complex prepositional phrases including those relating to concession and respect, a variety of multi-word verbs of different syntactic types, a growing variety of more complex conjunctions to express condition concession and contrast, a variety of pre- and post-modifying noun structures, a variety of determiners relating to nouns for generic uses, some appositional uses and textual reference, affixes with appropriate meaning and correct spelling, a variety of impersonal and cleft structures, a wide variety of future forms, including future perfect forms, a variety of present and past forms, a wide variety of reported statement, command and question forms, a wide variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs/adverbial phrases on a wide range of general and curricular topics.

This is the substantive knowledge of the programme and comprises what we know in the subject and how we gain that knowledge. Knowledge in the subject is organized into strands of learning. Strands are further broken down into sub-strands, which will be at the level of a skill or topic, knowledge or understanding. Sub-strands, when expressed as grade-related expectations, form the learning objectives for a subject.

7. The learning objectives demonstrate the progression within each sub-strand allowing teachers to plan and assess, sharing with learners the next steps they should take.

8. Strand 1: Content. Learners develop skills needed for success in a range of academic subjects such as using speaking and listening skills to solve problems, organizing information clearly for others and developing intercultural awareness through reading and discussion.

9. Strand 2: Listening. A learner understands the main ideas of authentic texts of a range of genres, conversations on familiar and partially unfamiliar topics recognizes functionally important meanings, including details and specific information to fill in forms, tables, schemes understands the meaning of terms and the key units of texts on a range of curricular topics and general topics; distinguishes between a fact and an opinion recognizes and compares inconsistencies in medium-length texts of a range of genres and styles on general and curricular topics, deduces the meanings of unfamiliar words using the context.

10. Strand 3: Speaking. A learner participates in a conversation in situations of formal and informal everyday communication correctly formulates utterances using the lexical and grammatical resources of the language expresses an emotional and evaluative attitude to the reality using a previously suggested strategy of oral communication analyses and compares texts providing arguments to support their point of view reasons evaluating events, opinions, and problems makes conclusions and suggests ways to solve a given problem.

11. Strand 4: Reading. A learner understands the main ideas of fiction and non-

fiction texts in a range of genres and styles on Humanities uses a range of reading strategies identifies the time and cause-effect connections of events and phenomena analyses and compares the meanings of words using paper and digital resources critically evaluates the content of texts of a range of genres and styles.

12. Strand 5: Writing. A learner plans and makes a brief outline of a written text, edits and proofreads texts of a range of genres and styles, observes spelling and grammar rules, provides arguments in a written text based on media information, writes business letters and other documents, writes discursive texts expressing an opinion of an issue on a range of topics, including those related to social studies and humanities.

13. Strand 6: A learner expresses themselves using a good lexical range and variety of language with a generally high degree of accuracy. A learner develops an ability to use a wide range of past, present and future forms, modals, active and passive verb forms, direct and reported speech patterns.

Chapter 3. Learning objectives system

14. Education aims in the programme are presented by the codes. The first number in the code is a grade, the second one is the number of the strand, the third one is the number of the aim.

1) Strand 1: Content

Grade 10 mid B1	Grade 11 mid-high B1
10.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups	11.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups
10.1.2 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers	11.1.2 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers
10.1.3 respect differing points of view	11.1.3 respect differing points of view
10.1.4 evaluate and respond constructively to feedback from others	11.1.4 evaluate and respond constructively to feedback from others
10.1.5 use feedback to set personal learning objectives	11.1.5 use feedback to set personal learning objectives
10.1.6 organize and present information clearly to others	11.1.6 organize and present information clearly to others
10.1.7 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing	11.1.7 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing
10.1.8 develop intercultural awareness through reading and discussion	11.1.8 develop intercultural awareness through reading and discussion
10.1.9 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings	11.1.9 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings
10.1.10 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world	11.1.10 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world

2) Strand 2: Listening

Grade 10 mid B1	Grade 11 mid-high B1
10.2.1 understand the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics	11.2.1 understand the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics

10.2.2 understand specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics	11.2.2 understand specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics
10.2.3 understand the detail of an argument in extended talk on a wide range of general and curricular topics	11.2.3 understand the detail of an argument in extended talk on a wide range of general and curricular topics
10.2.4 understand implied meaning in extended talk on a wide range of general and curricular topics	11.2.4 implied meaning in extended talk on a wide range of general and curricular topics
10.2.5 recognize the attitude or opinion of the speaker(s) in extended talk on a wide range of general and curricular topics	11.2.5 recognize the attitude or opinion of the speaker(s) in extended talk on a wide range of general and curricular topics
10.2.6 deduce meaning from context in extended talk on a wide range of general and curricular topics	11.2.6 deduce meaning from context in extended talk on a wide range of general and curricular topics
10.2.7 understand speaker viewpoints and extent of explicit agreement between speakers on a range of general and curricular topics	11.2.7 understand speaker viewpoints and extent of explicit agreement between speakers on a range of general and curricular topics
10.2.8 recognize inconsistencies in argument in extended talk on a range of general and curricular subjects	11.2.8 recognize inconsistencies in argument in extended talk on a range of general and curricular subjects

3) Strand 3: Speaking

Grade 10		Grade 11	
mid B1		mid-high B1	
10.3.1 use formal and informal language registers in talk on a wide range of general and curricular topics		11.3.1 use formal and informal language registers in talk on a range of general and curricular topics	
10.3.2 ask and respond to complex questions to get information about a wide range of general and curricular topics	11.3.2 ask and respond with appropriate syntax and vocabulary to open-ended higher-order thinking questions on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics		
10.3.3 explain and justify own and others' point of view on a wide range of general and curricular topics		11.3.3 explain and justify own and others' point of view on a range of general and curricular topics	
10.3.4 evaluate and comment on the views of others in a growing variety of talk contexts on a growing range of general and curricular topics		11.3.4 evaluate and comment on the views of others in a growing variety of talk contexts on a wide range of general and curricular topics	
10.3.5 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general and curricular topics	11.3.5 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of familiar and some unfamiliar general and curricular topics		

4) Strand 4: Reading

Grade 10		Grade 11	
mid B1		mid-high B1	
10.4.1 understand main points in extended texts on a range of familiar general and curricular topics		11.4.1 understand complex and abstract main points in extended texts on a range of familiar general and curricular topics	
10.4.2 understand specific information and detail in extended texts on a range of familiar general and curricular topics		11.4.2 understand specific information and detail in extended texts on a range of familiar general and curricular topics	
10.4.3 read a wide range of extended fiction and non-fiction texts on familiar and unfamiliar		11.4.3 read a wide range of extended fiction and non-fiction texts on a general and	

general and curricular topics	curricular topics
10.4.4 deduce meaning from context in extended texts on a range of familiar general and curricular topics	11.4.4 deduce meaning from context in extended texts on a range of familiar and unfamiliar general and curricular topics
10.4.5 recognize the attitude or opinion of the writer in extended texts on a range of familiar general and curricular topics	11.4.5 recognize the attitude, opinion of the writer in extended texts on a range general and curricular topics
10.4.6 use a range of familiar and unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and extend understanding	11.4.6 select and evaluate paper and digital reference resources to check meaning and extend understanding
10.4.7 recognize inconsistencies in argument in extended texts on a range of general and curricular topics	11.4.7 recognize inconsistencies in argument in extended texts on a range of more complex and abstract general and curricular topics

5) Strand 5: Writing

Grade 10 mid B1	Grade 11 mid-high B1
10.5.1 plan, write, edit and proofread on a range of general and curricular topics	11.5.1 plan, write, edit and proofread on a wide range of general and curricular topics
10.5.2 use a growing range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately	11.5.2 use a wide range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately
10.5.3 write with grammatical accuracy on a range of familiar general and curricular topics	11.5.3 write with grammatical accuracy on a wide range of general and curricular topics
10.5.4 use style and register to achieve appropriate degree of formality in a growing variety of written genres on a range of general and curricular topics	11.5.4 use style and register to achieve an appropriate degree of formality in a wide variety of written genres on general and curricular topics
10.5.5 develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a wide range of written genres in familiar general and curricular topics	11.5.5 develop with minimal support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a wide range of written genres in familiar general and curricular topics
10.5.6 write coherently at text level using a variety of connectors on a range of familiar general and curricular topics	11.5.6 write coherently at text level using a variety of connectors on a wide range of familiar general and curricular topics
10.5.7 use appropriate layout at text level on a range of general and curricular topics	11.5.7 use appropriate layout at text level on a wide range of general and curricular topics
10.5.8 punctuate written work at text level on a wide range of general and curricular topics with a good degree of accuracy	11.5.8 punctuate written work at text level on a wide range of general and curricular topics with a good degree of accuracy

6) Strand 6: Use of English

Grade 10 mid B1	Grade 11 mid-high B1
10.6.1 use a variety of abstract compound nouns and complex noun phrases on a range of familiar general and curricular topics, and some unfamiliar general and curricular topics	11.6.1 use a variety of pre- and post-modifying noun structures on a wide range of general and curricular topics
10.6.2 use a variety of quantifiers for countable and uncountable nouns and a variety of noun phrases on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.2 use a variety of determiners relating to nouns for generic uses, some appositional uses and textual reference on a wide range of general and curricular topics

10.6.3 use a variety of compound adjectives, adjectives as participles, comparative structures indicating degree, and intensifying adjectives on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.3 use a variety of adjectives complemented by that, infinitive and wh-clauses on a wide range of general and curricular topics
10.6.4 use a wide variety of determiners and pre-determiner structures on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.4 use a range of affixes with appropriate meaning and correct spelling on a wide range of general and curricular topics
10.6.5 use a wide variety of question types on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.5 use a range of transitive and intransitive verb complementation patterns on a wide range of general and curricular topics
10.6.6 use a wide variety of relative, demonstrative, indefinite, quantitative pronouns and reflexive pronoun structures on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.6 use a growing variety of impersonal and cleft structures on a wide range of general and curricular topics
10.6.7 use a variety of future active and passive and future continuous forms on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.7 use a wide variety of future forms, including future perfect forms on a wide range of general and curricular topics
10.6.8 use appropriately a wide variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.8 use a wide variety of present and past forms, including a growing number of more nuanced contrasts [past and perfective aspect/simple and progressive aspect] on a wide range of general and curricular topics
10.6.9 use present continuous and past continuous active and passive forms on a wide range of general and familiar curricular topics	11.6.9 use a wide variety of reported statement, command and question forms on a wide range of general and curricular topics
10.6.10 use a variety of reported statements and question forms on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.10 use a wide variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs/adverbial phrases on a wide range of general and curricular topics
10.6.11 use a variety of comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs	11.6.11 use a wide variety of past modal forms to express appropriate functions
10.6.12 use a growing variety of past modal forms including must have, can't have, might have to express speculation and deduction about the past on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.12 use a variety of dependent prepositions with less common nouns, adjectives and verbs on a wide range of general and curricular topics
10.6.13 use a variety of prepositional phrases before nouns and adjectives, use a number of dependent prepositions following nouns and adjectives and a variety of prepositions following verbs on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.13 use a growing variety of more complex prepositional phrases including those relating to concession and respect, use a variety of multi-word verbs of different syntactic types on a wide range of general and curricular topics
10.6.14 use infinitive forms after an increased number of verbs and adjectives, use gerund forms after a variety of verbs and prepositions, use a variety of prepositional and phrasal verb on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.14 use a growing variety of more complex conjunctions to express condition concession. and contrast on a wide range of general and curricular topics
10.6.15 use a wide variety of conjunctions on a wide range of familiar general and curricular topics	
11.6.16 use if / if only in third conditional structures, use a variety of relative clauses including with which [whole previous clause reference] on a wide range of familiar general and curricular topics	

15. This program is implemented in accordance with the Long-Term Plan for the Standard Subject program in school subject "English language" for 10-11 grades of the evening schools on the updated content. (According to the app).

16. Distribution of hours in terms in sections and within sections is varied according to the teacher's consideration.

Долгосрочный план по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «Английский язык» для 10-11 классов уровня общего среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы (очная форма обучения)

1) grade 10:

Units	Subunits
Learning objectives	
Term 1	
Science and scientific phenomena	Interesting facts about genetics. DNA
10.1.6 organise and present information clearly to others; 10.2.1 understand the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 10.3.4 evaluate and comment on the views of others in a growing variety of talk contexts on a growing range of general and curricular topics; 10.4.1 understand main points in extended texts on a range of familiar general and curricular topics; 10.5.2 use a growing range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately; 10.6.10 use a variety of reported statements and question forms on a wide range of familiar general and curricular topics; 10.6.11 use a variety of comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs; 10.6.12 use a growing variety of past modal forms including must have, can't have, might have to express speculation and deduction about the past on a wide range of familiar general and curricular topics	
Science and scientific phenomena	Myth busters (Physics, Chemistry, Biology)
10.1.2 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers; 10.2.3 understand the detail of an argument in unsupported extended talk on a wide range of general and curricular topics; 10.3.5 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general and curricular topics; 10.4.6 use a range of familiar and unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and extend understanding	
Natural Disasters	Causes and consequences of natural disasters (atmosphere, lithosphere, hydrosphere)
10.1.9 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; 10.2.2 understand specific information in unsupported extended talk on a wide range of general and curricular topics; 10.4.4 deduce meaning from context in extended texts on a range of familiar general and curricular topics; 10.5.3 write with grammatical accuracy on a range of familiar general and curricular topics; 10.6.3 use a variety of compound adjectives, adjectives as participles, comparative structures indicating degree, and intensifying adjectives on a wide range of familiar general and curricular topics; 10.6.14 use infinitive forms after an increased number of verbs and adjectives use gerund forms after a variety of verbs and prepositions use a variety of prepositional and phrasal verb on a wide range of familiar general and curricular topics	

Natural Disasters	Focus on Kazakhstan: reporting on the causes and consequences of natural disasters
<p>10.1.5 use feedback to set personal learning objectives;</p> <p>10.3.1 use formal and informal language registers in talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.3.5 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general and curricular topics;</p> <p>10.4.7 recognize inconsistencies in argument in extended texts on a range of general and curricular topics;</p> <p>10.5.3 write with grammatical accuracy on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>10.6.13 use a variety of prepositional phrases before nouns and adjectives use a number of dependent prepositions following nouns and adjectives and a variety of prepositions following verbs on a wide range of familiar general and curricular topics;</p> <p>10.6.17 use if / if only in third conditional structures</p> <p>use a variety of relative clauses including with which [whole previous clause reference] on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	
Natural Disasters	Prediction and prevention of natural disasters
<p>10.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups;</p> <p>10.2.7 understand speaker viewpoints and extent of explicit agreement between speakers on a range of general and curricular topics;</p> <p>10.5.5 develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a wide range of written genres in familiar general and curricular topics;</p> <p>11.6.16 use if / if only in third conditional structures, use a variety of relative clauses including with which [whole previous clause reference] on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	
Term 2	
Virtual reality	Developing and evaluating mobile applications
<p>10.1.3 respect differing points of view;</p> <p>10.1.4 evaluate and respond constructively to feedback from others;</p> <p>10.2.1 understand the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.3.5 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general and curricular topics;</p> <p>10.4.1 understand main points in extended texts on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>10.5.4 use style and register to achieve appropriate degree of formality in a growing variety of written genres on a range of general and curricular topics;</p> <p>10.6.1 use a variety of abstract compound nouns and complex noun phrases on a range of familiar general and curricular topics, and some unfamiliar general and curricular topics;</p> <p>11.6.16 use if / if only in third conditional structures, use a variety of relative clauses including with which [whole previous clause reference] on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	
Virtual reality	Expressing and justifying opinions about 2D games
<p>10.1.10 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world;</p> <p>10.2.8 recognise inconsistencies in argument in extended talk on a range of general and curricular subjects;</p> <p>10.3.3 explain and justify own and others' point of view on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.4.4 deduce meaning from context in extended texts on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>10.5.8 punctuate written work at text level on a wide range of general and curricular topics with a</p>	

good degree of accuracy; 10.6.2 use a variety of quantifiers for countable and uncountable nouns and a variety of noun phrases on a wide range of familiar general and curricular topics; 10.6.8 use appropriately a wide variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a wide range of familiar general and curricular topics	
Organic and non-organic worlds	Discussing the difference between organic and non-organic food
10.2.4 understand implied meaning in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 10.3.3 explain and justify own and others' point of view on a wide range of general and curricular topics; 10.4.1 understand main points in extended texts on a range of familiar general and curricular topics; 10.6.6 use a wide variety of relative, demonstrative, indefinite, quantitative pronouns and reflexive pronoun structures on a wide range of familiar general and curricular topics; 10.6.7 use a variety of future active and passive and future continuous forms on a wide range of familiar general and curricular topics	
Organic and non-organic worlds	Analyzing the advantages and disadvantages of biofuels
10.1.9 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; 10.2.7 understand speaker viewpoints and extent of explicit agreement between speakers on a range of general and curricular topics; 10.3.4 evaluate and comment on the views of others in a growing variety of talk contexts on a growing range of general and curricular topics; 10.4.5 recognise the attitude or opinion of the writer in extended texts on a range of familiar general and curricular topics; 10.5.2 use a growing range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately; 10.6.4 use a wide variety of determiners and pre-determiner structures on a wide range of familiar general and curricular topics	
Term 3	
Reading for pleasure	Learners read a non-fiction text
10.1.4 evaluate and respond constructively to feedback from others; 10.1.6 organise and present information clearly to others; 10.2.7 understand speaker viewpoints and extent of explicit agreement between speakers on a range of general and curricular topics; 10.3.1 use formal and informal language registers in talk on a wide range of general and curricular topics; 10.4.3 read a wide range of extended fiction and non-fiction texts on familiar and unfamiliar general and curricular topics; 10.5.1 plan, write, edit and proofread on a range of general and curricular topics; 10.6.5 use a wide variety of question types on a wide range of familiar general and curricular topics	
Capabilities of human brain	Investigate and report on the functions of the brain
10.2.3 understand the detail of an argument in unsupported extended talk on a wide range of general and curricular topics; 10.3.2 ask and respond to complex questions to get information about a wide range of general and curricular topics; 10.4.6 use a range of familiar and unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and extend understanding; 10.6.5 use a wide variety of question types on a wide range of familiar general and curricular topics	
Capabilities of human brain	Multiple intelligences (self-study project)

<p>10.1.10 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world;</p> <p>10.2.6 deduce meaning from context in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.3.2 ask and respond to complex questions to get information about a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.4.3 read a wide range of extended fiction and non-fiction texts on familiar and unfamiliar general and curricular topics;</p> <p>10.5.5 develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a wide range of written genres in familiar general and curricular topics;</p> <p>10.6.17 use if / if only in third conditional structures use a variety of relative clauses including with which [whole previous clause reference] on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	
Capabilities of human brain	Describing the symptoms of stress and giving advice on how to reduce stress
<p>10.1.5 use feedback to set personal learning objectives;</p> <p>10.2.2 understand specific information in unsupported extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.3.4 evaluate and comment on the views of others in a growing variety of talk contexts on a growing range of general and curricular topics;</p> <p>10.4.2 understand specific information and detail in extended texts on a range of familiar general and curricular topics, and some unfamiliar topics;</p> <p>10.5.7 use appropriate layout at text level on a range of general and curricular topics;</p> <p>10.6.1 use a variety of abstract compound nouns and complex noun phrases on a range of familiar general and curricular topics, and some unfamiliar general and curricular topics;</p> <p>10.6.15 use a wide variety of conjunctions on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	
Breakthrough technologies	Nanotechnology
<p>10.1.8 develop intercultural awareness through reading and discussion;</p> <p>10.2.8 recognise inconsistencies in argument in extended talk on a range of general and curricular subjects;</p> <p>10.3.2 ask and respond to complex questions to get information about a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.4.5 recognise the attitude or opinion of the writer in extended texts on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>10.6.3 use a variety of compound adjectives, adjectives as participles, comparative structures indicating degree, and intensifying adjectives on a wide range of familiar general and curricular topics;</p> <p>10.6.10 use a variety of reported statements and question forms on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	
Breakthrough technologies	Robotics
<p>10.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups;</p> <p>10.2.3 understand the detail of an argument in unsupported extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.3.2 ask and respond to complex questions to get information about a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.3.5 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general and curricular topics;</p> <p>10.4.5 recognise the attitude or opinion of the writer in extended texts on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>10.5.5 develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a wide range of written genres in familiar general and curricular topics;</p> <p>10.6.7 use a variety of future active and passive and future continuous forms on a wide range of</p>	

familiar general and curricular topics	
Term 4	
Space X	Things you did not know about space
<p>10.1.9 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings;</p> <p>10.2.5 recognise the attitude or opinion of the speaker(s) in unsupported extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.3.5 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general and curricular topics;</p> <p>10.4.4 deduce meaning from context in extended texts on a range of familiar general and curricular topics;</p> <p>10.5.6 write coherently at text level using a variety of connectors on a range of familiar general and curricular topics</p> <p>10.6.2 use a variety of quantifiers for countable and uncountable nouns and a variety of noun phrases on a wide range of familiar general and curricular topics;</p> <p>10.6.8 use appropriately a wide variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a wide range of familiar general and curricular topics;</p> <p>10.6.14 use infinitive forms after an increased number of verbs and adjectives use gerund forms after a variety of verbs and prepositions use a variety of prepositional and phrasal verb on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	
Space X	Analysis of sci-fi film from different perspectives (physics, biology, economics)
<p>10.1.7 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing;</p> <p>10.2.1 understand the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.3.3 explain and justify own and others' point of view on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.4.6 use a range of familiar and unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and extend understanding;</p> <p>10.5.2 use a growing range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately;</p> <p>10.6.9 use present continuous and past continuous active and passive forms on a wide range of general and familiar curricular topics;</p> <p>10.6.10 use a variety of reported statements and question forms on a wide range of familiar general and curricular topics;</p> <p>10.6.12 use a growing variety of past modal forms including must have, can't have, might have to express speculation and deduction about the past on a wide range of familiar general and curricular topics;</p> <p>10.6.15 use a wide variety of conjunctions on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	
Independent project	
<p>10.1.3 respect differing points of view;</p> <p>10.2.2 understand specific information in unsupported extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.3.2 ask and respond to complex questions to get information about a wide range of general and curricular topics;</p> <p>10.4.2 understand specific information and detail in extended texts on a range of familiar general and curricular topics, and some unfamiliar topics;</p> <p>10.5.7 use appropriate layout at text level on a range of general and curricular topics;</p> <p>10.6.7 use a variety of future active and passive and future continuous forms on a wide range of familiar general and curricular topics;</p> <p>10.6.13 use a variety of prepositional phrases before nouns and adjectives use a number of dependent prepositions following nouns and adjectives and a variety of prepositions following verbs on a wide range of familiar general and curricular topics</p>	

2) grade 11:

Units	Subunits
Learning objectives	
Term 1	
Making connections in biology	Journey to biological understanding
<p>11.1.6 organise and present information clearly to others;</p> <p>11.2.5 recognise the attitude or opinion of the speaker(s) in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>11.3.2 ask and respond with appropriate syntax and vocabulary to open-ended higher-order thinking questions on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;</p> <p>11.5.2 use a wide range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately;</p> <p>11.6.3 use a variety of adjectives complemented by that, infinitive and wh- clauses on a wide range of general and curricular topics</p>	
Investigate and report on animal world: bats, eagles, bees and dolphins	Introduction to the topic
<p>11.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups;</p> <p>11.1.3 respect differing points of view;</p> <p>11.3.1 use formal and informal language registers in talk on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;</p> <p>11.4.2 understand specific information and detail in extended texts on a range of familiar and unfamiliar general and curricular topics;</p> <p>11.4.4 deduce meaning from context in extended texts on a range of familiar and unfamiliar general and curricular topics</p>	
Investigate and report on animal world: bats, eagles, bees and dolphins	Analyzing the specific features of animals
<p>11.1.2 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers;</p> <p>11.2.3 understand the detail of an argument in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>11.2.5 recognise the attitude or opinion of the speaker(s) in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>11.3.4 evaluate and comment on the views of others in a growing variety of talk contexts on a wide range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;</p> <p>11.5.4 use style and register to achieve an appropriate degree of formality in a wide variety of written genres on general and curricular topics;</p> <p>11.6.8 use a wide variety of present and past forms, including a growing number of more nuanced contrasts [past and perfective aspect/simple and progressive aspect] on a wide range of general and curricular topics</p>	
Investigate and report on animal world: bats, eagles, bees and dolphins	Presentation of the animals' specific features
<p>11.1.4 evaluate and respond constructively to feedback from others;</p> <p>11.1.5 use feedback to set personal learning objectives;</p> <p>11.1.7 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing;</p> <p>11.1.10 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world;</p> <p>11.2.8 recognise inconsistencies in argument in extended talk on a range of general and curricular subjects;</p> <p>11.3.1 use formal and informal language registers in talk on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;</p> <p>11.6.6 use a growing variety of impersonal and cleft structures on a wide range of general and curricular topics;</p>	

11.6.9 use a wide variety of reported statement, command and question forms on a wide range of general and curricular topics	
Term 2	
Human brain	Amazing human brain facts (based on the latest science)
11.1.2 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers 11.2.6 deduce meaning from context in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 11.3.2 ask and respond with appropriate syntax and vocabulary to open-ended higher-order thinking questions on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics; 11.4.1 understand complex and abstract main points in extended texts on a range of familiar and unfamiliar general and curricular topics; 11.5.7 use appropriate layout at text level on a wide range of general and curricular topics; 11.6.12 use a variety of dependent prepositions with less common nouns, adjectives and verbs on a wide range of general and curricular topics	
Human brain	Giving and following instructions (How to use a device)
11.1.10 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world; 11.2.2 understand specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 11.3.4 evaluate and comment on the views of others in a growing variety of talk contexts on a wide range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics; 11.4.5 recognize the attitude, opinion of the writer in extended texts on a range general and curricular topics; 11.5.4 use style and register to achieve an appropriate degree of formality in a wide variety of written genres on general and curricular topics; 11.6.14 use a growing variety of more complex conjunctions to express condition concession. And contrast on a wide range of general and curricular topics	
Human brain	Using memory techniques
11.1.9 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings; 11.2.4 understand implied meaning in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 11.3.5 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of familiar and some unfamiliar general and curricular topics; 11.4.3 read a wide range of extended fiction and non-fiction texts on a variety of more complex and abstract general and curricular topics; 11.5.8 punctuate written work at text level on a wide range of general and curricular topics with a good degree of accuracy; 11.6.4 use a range of affixes with appropriate meaning and correct spelling on a wide range of general and curricular topics 11.6.11 use a wide variety of past modal forms to express appropriate functions	
Investigate and report on timekeeping devices/Science video	Introduction to the topic
11.2.3 understand the detail of an argument in extended talk on a wide range of general and curricular topics; 11.3.3 explain and justify own and others' point of view on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics; 11.4.2 understand specific information and detail in extended texts on a range of familiar and unfamiliar general and curricular topics	
Investigate and report on timekeeping devices/Science video	The history of timekeeping devices
11.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups;	

11.2.3 understand the detail of an argument in extended talk on a wide range of general and curricular topics;	
11.3.3 explain and justify own and others' point of view on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;	
11.4.7 recognize inconsistencies in argument in extended texts on a range of more complex and abstract general and curricular topics;	
11.5.1 plan, write, edit and proofread work at text level on a wide range of general and curricular topics	
Term 3	
Work and inventions	Investigating the world of work
11.1.6 organise and present information clearly to others;	
11.1.8 develop intercultural awareness through reading and discussion;	
11.2.2 understand specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics;	
11.3.3 explain and justify own and others' point of view on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;	
11.3.5 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of familiar and some unfamiliar general and curricular topics;	
11.4.1 understand complex and abstract main points in extended texts on a range of familiar and unfamiliar general and curricular topics;	
11.5.2 use a wide range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately;	
11.5.3 write with grammatical accuracy on a wide range of general and curricular topics;	
11.5.6 write coherently at text level using a variety of connectors on a wide range of familiar general and curricular topics;	
11.6.1 use a variety of pre- and post- modifying noun structures on a wide range of general and curricular topics	
Work and inventions	Considering success in business
11.1.9 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings;	
11.2.4 understand implied meaning in extended talk on a wide range of general and curricular topics;	
11.4.1 understand complex and abstract main points in extended texts on a range of familiar and unfamiliar general and curricular topics	
Work and inventions	Comparing, analysing and ranking inventions Design your own invention
11.1.7 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing;	
11.1.9 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings;	
11.2.7 understand speaker viewpoints and extent of explicit agreement between speakers on a range of general and curricular topics;	
11.3.5 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of familiar and some unfamiliar general and curricular topics;	
11.4.6 select and evaluate paper and digital reference resources to check meaning and extend understanding;	
11.5.5 develop with minimal support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a wide range of written genres in familiar general and curricular topics;	
11.6.13 use a growing variety of more complex prepositional phrases including those relating to concession and respect use a variety of multi-word verbs of different syntactic types on a wide range of general and curricular topics	
STEM	Intelligent energy storage
11.1.2 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers;	
11.2.1 understand the main points in extended talk on a wide range of general and curricular topics;	

<p>11.2.7 understand speaker viewpoints and extent of explicit agreement between speakers on a range of general and curricular topics;</p> <p>11.2.8 recognise inconsistencies in argument in extended talk on a range of general and curricular subjects;</p> <p>11.3.4 evaluate and comment on the views of others in a growing variety of talk contexts on a wide range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;</p> <p>11.4.7 recognize inconsistencies in argument in extended texts on a range of more complex and abstract general and curricular topics;</p> <p>11.5.1 plan, write, edit and proofread work at text level on a wide range of general and curricular topics</p> <p>11.5.6 write coherently at text level using a variety of connectors on a wide range of familiar general and curricular topics;</p> <p>11.6.7 use a wide variety of future forms, including future perfect forms on a wide range of general and curricular topics</p>	
Term 4	
Recent advances in technology	A variety of technological, mobile and application tools for personal, educational and professional use
<p>11.2.2 understand specific information in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>11.3.2 ask and respond with appropriate syntax and vocabulary to open-ended higher-order thinking questions on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;</p> <p>11.4.2 understand specific information and detail in extended texts on a range of familiar and unfamiliar general and curricular topics;</p> <p>11.5.7 use appropriate layout at text level on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>11.6.9 use a wide variety of reported statement, command and question forms on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>11.6.12 use a variety of dependent prepositions with less common nouns, adjectives and verbs on a wide range of general and curricular topics</p>	
Recent advances in technology	Options for future careers Producing information leaflets
<p>11.3.2 ask and respond with appropriate syntax and vocabulary to open-ended higher-order thinking questions on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;</p> <p>11.3.3 explain and justify own and others' point of view on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;</p> <p>11.4.4 deduce meaning from context in extended texts on a range of familiar and unfamiliar general and curricular topics;</p> <p>11.5.3 write with grammatical accuracy on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>11.6.13 use a growing variety of more complex prepositional phrases including those relating to concession and respect use a variety of multi-word verbs of different syntactic types on a wide range of general and curricular topics</p>	
The clothes of chemistry	Introduction to the topic
<p>11.1.10 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world;</p> <p>11.2.5 recognise the attitude or opinion of the speaker(s) in extended talk on a wide range of general and curricular topics;</p> <p>11.4.3 read a wide range of extended fiction and non-fiction texts on a variety of more complex and abstract general and curricular topics</p>	
The clothes of chemistry	Investigating the resources and processes involved in manufacturing clothes
<p>11.1.6 organise and present information clearly to others ;</p> <p>11.1.8 develop intercultural awareness through reading and discussion;</p>	

11.3.2 ask and respond with appropriate syntax and vocabulary to open-ended higher-order thinking questions on a range of general and curricular topics, including some unfamiliar topics;
11.4.4 deduce meaning from context in extended texts on a range of familiar and unfamiliar general and curricular topics;
11.5.8 punctuate written work at text level on a wide range of general and curricular topics with a good degree of accuracy;
11.6.10 use a wide variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs/adverbial phrases on a wide range of general and curricular topics

*5) Типовая учебная программа по предмету «Алгебра и начала анализа»
для 10-11 классов уровня общего среднего образования
по обновленному содержанию для вечерней школы (очная форма обучения)*

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года №1080.

2. Изучение учебного предмета «Алгебра и начала анализа» на уровне общего среднего образования является важным, так как предоставляет наиболее эффективные методы для формирования функциональной грамотности обучаемых, которая определяется практической значимостью математики, её возможностями в формировании и развитии логического и критического мышления человека. Освоение учащимися основ математических знаний и умений, необходимых для изучения естественнонаучных дисциплин, способствует формированию целостного представления об окружающем мире.

3. Цель: интеллектуальное развитие учащихся, формирование качеств мышления, необходимых человеку для свободной ориентации в современном мире; овладение математическими знаниями, необходимыми для применения в практической деятельности, для изучения смежных дисциплин, для продолжения образования.

4. Задачи:

1) способствовать формированию и развитию математических знаний, умений и навыков по разделам программы: «Алгебра», «Статистика и теория вероятностей», «Математическое моделирование и анализ»;

2) содействовать применению математического языка и основных математических законов, изучению количественных отношений и пространственных форм для решения задач в различных контекстах;

3) направлять знания учащихся на создание математических моделей с целью решения задач, и обратно, интерпретировать математические модели, которые описывают реальные процессы;

4) развивать логическое и критическое мышление, творческие способности для подбора подходящих математических методов при решении практических задач, оценки полученных результатов и установления их достоверности;

5) развивать коммуникативные навыки, в том числе способность

передавать информацию точно и грамотно, а также использовать информацию из различных источников, включая публикации и электронные средства;

б) развивать личностные качества, такие как независимость, ответственность, инициативность, настойчивость, толерантность, необходимые как для самостоятельной работы, так и для работы в команде;

7) развивать навыки использования информационно-коммуникационных технологий в процессе обучения математике.

Глава 2. Организация содержания предмета «Алгебра и начала анализа»

5. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Алгебра и начала анализа» составляет:

4) в 10-ом классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году;

5) в 11-ом классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году.

6. Базовое содержание учебного предмета «Алгебра и начала анализа» 10 класса:

1) Повторение курса алгебры 7-9 классов;

2) «Функция, ее свойства и график». Функция и способы ее задания. Преобразование графиков функций. Свойства функции. Понятие обратной функции. Сложная функция;

3) «Тригонометрические функции». Тригонометрические функции, их свойства и графики. Арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс;

4) «Тригонометрические уравнения и неравенства». Простейшие тригонометрические уравнения. Методы решения тригонометрических уравнений. Решение простейших тригонометрических неравенств;

5) «Вероятность». Вероятность события и ее свойства. Правила сложения и умножения вероятностей;

6) «Производная». Предел функции в точке и на бесконечности. Непрерывность функции в точке и на множестве. Определение производной. Правила нахождения производных. Физический и геометрический смысл производной. Уравнение касательной. Производная сложной функции. Производные тригонометрических функций;

7) «Применение производной». Признаки возрастания и убывания функции. Критические точки и точки экстремума функции. Исследование функции с помощью производной и построение её графика. Наибольшее и наименьшее значения функции на отрезке;

8) «Случайные величины и их числовые характеристики». Случайные величины. Дискретные и непрерывные случайные величины. Числовые характеристики дискретных случайных величин;

9) Повторение курса алгебры и начала анализа 10 класса.

7. Базовое содержание учебного предмета «Алгебра и начала анализа» 11 класса:

1) Повторение курса алгебры и начала анализа 10 класса;

2) «Первообразная и интеграл». Первообразная и неопределенный интеграл. Свойства неопределенного интеграла. Криволинейная трапеция и ее площадь. Определенный интеграл. Вычисление площадей плоских фигур и

объемов тел вращения с помощью определенного интеграла;

3) «Степени и корни. Степенная функция». Корень n -ой степени и его свойства. Степень с рациональным показателем. Преобразование выражений, содержащих степень с рациональным показателем. Преобразование иррациональных выражений. Степенная функция, ее свойства и график. Производная и интеграл степенной функции с действительным показателем;

4) «Иррациональные уравнения». Иррациональные уравнения. Методы решения иррациональных уравнений;

5) «Показательная и логарифмическая функции». Показательная функция, ее свойства и график. Логарифм числа и его свойства. Логарифмическая функция, ее свойства и график. Производная и интеграл показательной функции. Производная логарифмической функции;

6) Показательные уравнения. Логарифмические уравнения. Показательные неравенства. Логарифмические неравенства;

7) «Элементы математической статистики». Генеральная совокупность и выборка. Дискретные и интервальные вариационные ряды. Оценка числовых характеристик случайной величины по выборочным данным;

8) Повторение курса алгебры и начала анализа 10-11 классов.

8. Содержание учебного предмета распределено по разделам обучения. Разделы далее разбиты на подразделы, которые содержат в себе цели обучения учащихся в виде ожидаемых результатов по классам: навыка или умения, знания или понимания. Цели обучения описаны последовательно внутри каждого подраздела, которые позволяют учителям планировать свою работу и оценивать достижения учащихся, а также информировать их о следующих этапах обучения.

9. Содержание учебного предмета включает три раздела: «Алгебра», «Статистика и теория вероятностей», «Математическое моделирование и анализ».

10. Раздел «Алгебра» включает следующие подразделы: Алгебраические выражения и их преобразования; Уравнения и неравенства, их системы и совокупности; Тригонометрия.

11. Раздел «Статистика и теория вероятностей» включает следующие подразделы: Основы теории вероятностей; Статистика и анализ данных.

12. Раздел «Математическое моделирование и анализ» включает следующие подразделы: Начала математического анализа; Решение задач с помощью математического моделирования; Математический язык и математическая модель.

Глава 3. Система целей обучения

13. Цели обучения в программе представлены с кодировкой. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – подраздел программы, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 10.2.1.4: «10» – класс, «2.1.» – подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

14. Обучающийся должен:

Раздел 1. «Алгебра»
1. Алгебраические выражения и преобразования

10 класс		11 класс	
10.1.1.	11.1.1.		
	11.1.1.1 - знать определение корня n -ой степени и арифметического корня n -ой степени; 11.1.1.2 - знать свойства корня n -ой степени; 11.1.1.3 - знать определение и свойства степени с рациональным показателем; 11.1.1.4 - применять свойства степени с рациональным показателем для преобразования алгебраических выражений; 11.1.1.5 - применять свойства корня n -ой степени для преобразования иррациональных выражений;		
2. Уравнения и неравенства, их системы и совокупности			
10.1.2.	11.1.2.		
	11.1.2.1 - знать определение иррационального уравнения, уметь определять его область допустимых значений; 11.1.2.2 - уметь решать иррациональные уравнения методом возведения обеих частей уравнения в n -ую степень; 11.1.2.3 - уметь решать иррациональные уравнения методом замена переменной; 11.1.2.4 - уметь решать показательные уравнения; 11.1.2.5 - уметь решать логарифмические уравнения; 11.1.2.6 - уметь решать показательные неравенства; 11.1.2.7 - уметь решать логарифмические неравенства;		
3. Тригонометрия			
10.1.3.			11.1.3.
	10.1.3.1 - знать определения, свойства тригонометрических функций и уметь строить их графики; 10.1.3.2 - уметь строить графики тригонометрических функций с помощью преобразований; 10.1.3.3 - знать определения арксинуса, арккосинуса, арктангенса, арккотангенса и уметь находить их значения; 10.1.3.4 - находить значения выражений, содержащих обратные тригонометрические функции; 10.1.3.5 - уметь решать простейшие тригонометрические уравнения; 10.1.3.6 - уметь решать тригонометрические уравнения методом разложения на множители; 10.1.3.7 - уметь решать тригонометрические уравнения, приводимые к квадратному уравнению; 10.1.3.8 - уметь решать однородные тригонометрические уравнения; 10.1.3.9 - уметь решать простейшие тригонометрические неравенства;		
Раздел 2. «Статистика и теория вероятностей»			
1. Основы теории вероятностей			
10.2.1.		11.2.1.	
		10.2.1.1 - знать понятие случайного события, виды случайных событий и приводить их примеры; 10.2.1.2 - вычислять вероятность случайных событий, применяя свойства вероятностей; 10.2.1.3 - понимать и применять правила сложения и умножения вероятностей * $P(A \cdot B) = P(A) \cdot P(B)$; * $P(A + B) = P(A) + P(B)$; * $P(A + B) = P(A) + P(B) - P(A \cdot B)$; 10.2.1.4 - понимать, что такое случайная величина и приводить примеры	

случайных величин; 10.2.1.5 - знать определение дискретной и непрерывной случайной величины и уметь их различать; 10.2.1.6 - составлять таблицу закона распределения некоторых дискретных случайных величин; 10.2.1.7 - знать определение математического ожидания дискретной случайной величины; 10.2.1.8 - вычислять математическое ожидание дискретной случайной величины; 10.2.1.9 - вычислять дисперсию и среднее квадратическое (стандартное) отклонение дискретной случайной величины; 10.2.1.10 - решать задачи с использованием числовых характеристик дискретных случайных величин;	
2. Статистика и анализ данных	
10.2.2.	11.2.2.
	11.2.2.1 - знать и понимать основные термины математической статистики; 11.2.2.2 - обрабатывать выборочные данные для составления дискретных и интервальных вариационных рядов; 11.2.2.3 - оценивать числовые характеристики случайных величин по выборочным данным.
Раздел 3. «Математическое моделирование и анализ»	
1. Начала математического анализа	
10.3.1.	11.3.1.
10.3.1.1 - знать определение и способы задания функции; 10.3.1.2 - уметь выполнять преобразования графика функции (параллельный перенос, сжатие и растяжение); 10.3.1.3 - уметь определять свойства функции; 10.3.1.4 - уметь описывать по заданному графику функции её свойства: 1) область определения функции; 2) область значений функции; 3) нули функции; 4) периодичность функции; 5) промежутки монотонности функции; 6) промежутки знакопостоянства функции; 7) наибольшее и наименьшее значения функции; 8) четность, нечетность функции; 9) ограниченность функции; 10) непрерывность функции; 11) экстремумы функции; 10.3.1.5 - знать определение обратной функции и уметь находить функцию, обратную заданной и знать свойство расположения графиков взаимно обратных функций; 10.3.1.6 - уметь распознавать сложную функцию $f(g(x))$ и составлять композицию функций; 10.3.1.7 - знать определение предела функции в точке и на бесконечности; 10.3.1.8 - знать определение непрерывной функции;	11.3.1.1 - знать определение первообразной функции и неопределенного интеграла; 11.3.1.2 - знать и применять свойства неопределенного интеграла; 11.3.1.3 - знать основные неопределённые интегралы 1. $\int x^n dx = \frac{x^{n+1}}{n+1} + C, n \neq -1; n \in Z$ 2. $\int \cos x dx = \sin x + C;$ 3. $\int \sin x dx = -\cos x + C ;$ 4. $\int \frac{dx}{\cos^2 x} = \operatorname{tg} x + C ;$ 5. $\int \frac{dx}{\sin^2 x} = -\operatorname{ctg} x + C$ и применять их при решении задач; 11.3.1.4 - знать определение криволинейной трапеции и применять формулу Ньютона-Лейбница для нахождения ее площади; 11.3.1.5 - знать понятие определенного интеграла, уметь вычислять определенный интеграл; 11.3.1.6 - вычислять площадь плоской фигуры, ограниченной заданными линиями;

<p>10.3.1.9 - знать определение производной функции и находить производную функции по определению;</p> <p>10.3.1.10 - находить производные постоянной функции и степенной функции;</p> <p>10.3.1.11 - знать и применять правила дифференцирования;</p> <p>10.3.1.12 - составлять уравнение касательной к графику функции в заданной точке;</p> <p>10.3.1.13 - находить производные тригонометрических функций;</p> <p>10.3.1.14 - знать определение сложной функции и находить её производную;</p> <p>10.3.1.15 - знать и применять необходимое и достаточное условие возрастания (убывания) функции на интервале;</p> <p>10.3.1.16 - знать определения критических точек и точек экстремума функции, условие существования экстремума функции;</p> <p>10.3.1.17 - находить критические точки и точки экстремума функции;</p> <p>10.3.1.18 - исследовать свойства функции с помощью производной и строить её график;</p> <p>10.3.1.19 - находить наибольшее и наименьшее значения функции на отрезке;</p>	<p>11.3.1.7 - знать и применять формулу вычисления объема тела вращения с помощью определенного интеграла;</p> <p>11.3.1.8 - знать определение степенной функции и строить график степенной функции в зависимости от показателя степени;</p> <p>11.3.1.9 - знать и применять правила нахождения производной степенной функции с действительным показателем;</p> <p>11.3.1.10 - знать и применять правила нахождения интеграла степенной функции с действительным показателем;</p> <p>11.3.1.11 - знать определение показательной функции и строить ее график;</p> <p>11.3.1.12 - знать свойства показательной функции в зависимости от основания;</p> <p>11.3.1.13 - знать определения логарифма числа, десятичного и натурального логарифмов;</p> <p>11.3.1.14 - знать свойства логарифмов и применять их для преобразования логарифмических выражений;</p> <p>11.3.1.15 - знать определение логарифмической функции, ее свойства и строить ее график;</p> <p>11.3.1.16 - находить производную и интеграл показательной функции;</p> <p>11.3.1.17 - находить производную логарифмической функции;</p>
2. Математический язык и математическая модель	
10.3.2.	11.3.2.
<p>10.3.2.1 - знать геометрический смысл производной;</p> <p>10.3.2.2 - знать физический смысл производной;</p>	
3. Решение задач с помощью математического моделирования	
10.3.3.	11.3.3.
<p>10.3.3.1 - решать прикладные задачи, опираясь на физический смысл производной;</p> <p>10.3.3.2 - решать задачи с использованием геометрического смысла производной;</p> <p>10.3.3.3 - решать прикладные задачи, связанные с нахождением наибольшего (наименьшего) значения функции;</p>	

15. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Алгебра и начала анализа» для 10-11 классов общественно-гуманитарного направления уровня общего среднего образования по обновленному содержанию.

16. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Долгосрочный план по реализации Типовой учебной программы
по учебному предмету «Алгебра и начала анализа» для 10-11 классов общего
среднего образования по обновленному содержанию

1) 10 класс

1 четверть	
Повторение курса алгебры 7-9 классов	
Функция, ее свойства и график	
Содержание раздела долгосрочного плана	Цели обучения
Функция и способы ее задания	10.3.1.1 - знать определение и способы задания функции;
Преобразования графиков функций	10.3.1.2 - уметь выполнять преобразования графика функции (параллельный перенос, сжатие и растяжение);
Свойства функции	10.3.1.3 - уметь определять свойства функции; 10.3.1.4 - уметь описывать по заданному графику функции её свойства: 1) область определения функции; 2) область значений функции; 3) нули функции; 4) периодичность функции; 5) промежутки монотонности функции; 6) промежутки знакопостоянства функции; 7) наибольшее и наименьшее значения функции; 8) четность, нечетность функции; 9) ограниченность функции; 10) непрерывность функции; 11) экстремумы функции;
Понятие обратной функции	10.3.1.5 - знать определение обратной функции и уметь находить функцию, обратную заданной и знать свойство расположения графиков взаимно обратных функций;
Сложная функция	10.3.1.6 - уметь распознавать сложную функцию $f(g(x))$ и составлять композицию функций;
Тригонометрические функции	
Тригонометрические функции, их свойства и графики	10.1.3.1 - знать определения, свойства тригонометрических функций и уметь строить их графики; 10.1.3.2 - уметь строить графики тригонометрических функций с помощью преобразований;
Арксинус, арккосинус, арктангенс, арккотангенс	10.1.3.3 - знать определения арксинуса, арккосинуса, арктангенса, арккотангенса и уметь находить их значения; 10.1.3.4 - находить значения выражений, содержащих обратные тригонометрические функции;
2 четверть	
Тригонометрические уравнения и неравенства	
Простейшие тригонометрические уравнения	10.1.3.5 - уметь решать простейшие тригонометрические уравнения;
Методы решения тригонометрических уравнений	10.1.3.6 - уметь решать тригонометрические уравнения методом разложения на множители; 10.1.3.7 - уметь решать тригонометрические уравнения, приводимые к квадратному уравнению; 10.1.3.8 - уметь решать однородные тригонометрические уравнения;
Решение простейших	10.1.3.9 - уметь решать простейшие тригонометрические неравенства;

тригонометрических неравенств	
Вероятность.	
Вероятность события и ее свойства	10.2.1.1 - знать понятие случайного события, виды случайных событий и приводить их примеры; 10.2.1.2 - вычислять вероятность случайных событий, применяя свойства вероятностей;
Правила сложения и умножения вероятностей	10.2.1.3 - понимать и применять правила сложения и умножения вероятностей * $P(A \cdot B) = P(A) \cdot P(B)$; * $P(A + B) = P(A) + P(B)$; * $P(A + B) = P(A) + P(B) - P(A \cdot B)$;
3 четверть	
Производная	
Предел функции в точке и на бесконечности	10.3.1.7 - знать определение предела функции в точке и на бесконечности;
Непрерывность функции в точке и на множестве	10.3.1.8 - знать определение непрерывной функции;
Определение производной	10.3.1.9 - знать определение производной функции и находить производную функции по определению;
Правила нахождения производных	10.3.1.10 - находить производные постоянной функции и степенной функции; 10.3.1.11 - знать и применять правила дифференцирования;
Физический и геометрический смысл производной	10.3.2.1 - знать геометрический смысл производной; 10.3.2.2 - знать физический смысл производной; 10.3.3.1 - решать прикладные задачи, опираясь на физический смысл производной; 10.3.3.2 - решать задачи с использованием геометрического смысла производной;
Уравнение касательной к графику функции	10.3.1.12 - составлять уравнение касательной к графику функции в заданной точке;
Производная сложной функции.	10.3.1.14 - знать определение сложной функции и находить её производную;
Производные тригонометрических функций	10.3.1.13 - находить производные тригонометрических функций;
Применение производной	
Признаки возрастания и убывания функции	10.3.1.15 - знать и применять необходимое и достаточное условие возрастания (убывания) функции на интервале;
Критические точки и точки экстремума	10.3.1.16 - знать определения критических точек и точек экстремума функции, условие существования экстремума функции; 10.3.1.17 - находить критические точки и точки экстремума функции;
Исследование функции с помощью производной и построение её графика	10.3.1.18 - исследовать свойства функции с помощью производной и строить её график;
Наибольшее и	10.3.1.19 - находить наибольшее и наименьшее значения функции на

наименьшее значения функции на отрезке	отрезке; 10.3.3.3 - решать прикладные задачи, связанные с нахождением наибольшего (наименьшего) значения функции;
4 четверть	
Случайные величины и их числовые характеристики	
Случайные величины	10.2.1.4 - понимать, что такое случайная величина и приводить примеры случайных величин;
Дискретные и непрерывные случайные величины	10.2.1.5 - знать определение дискретной и непрерывной случайной величины и уметь их различать; 10.2.1.6 - составлять таблицу закона распределения некоторых дискретных случайных величин;
Числовые характеристики дискретных случайных величин	10.2.1.7 - знать определение математического ожидания дискретной случайной величины; 10.2.1.8 - вычислять математическое ожидание дискретной случайной величины; 10.2.1.9 - вычислять дисперсию и среднее квадратическое (стандартное) отклонение дискретной случайной величины; 10.2.1.10 - решать задачи с использованием числовых характеристик дискретных случайных величин;
Повторение курса алгебры и начала анализа 10 класса	

2) 11 класс

1 четверть	
Повторение курса алгебры и начала анализа 10 класса	
Первообразная и интеграл	
Содержание раздела долгосрочного плана	Цели обучения
Первообразная и неопределенный интеграл. Свойства неопределенного интеграла	11.3.1.1 - знать определение первообразной функции и неопределенного интеграла; 11.3.1.2 - знать и применять свойства неопределенного интеграла; 11.3.1.3 - знать основные неопределённые интегралы 1. $\int x^n dx = \frac{x^{n+1}}{n+1} + C, n \neq -1;$ 2. $\int \cos x dx = \sin x + C;$ 3. $\int \sin x dx = -\cos x + C;$ 4. $\int \frac{dx}{\cos^2 x} = \operatorname{tg} x + C;$ 5. $\int \frac{dx}{\sin^2 x} = -\operatorname{ctg} x + C$ и применять их при решении задач;
Криволинейная трапеция и ее площадь. Определенный интеграл	11.3.1.4 - знать определение криволинейной трапеции и применять формулу Ньютона-Лейбница для нахождения ее площади; 11.3.1.5 - знать понятие определенного интеграла, уметь вычислять определенный интеграл;
Вычисление площадей плоских фигур и объемов тел вращения с помощью определенного интеграла	11.3.1.6 - вычислять площадь плоской фигуры, ограниченной заданными линиями; 11.3.1.7 - знать и применять формулу вычисления объема тела вращения с помощью определенного интеграла;
2 четверть	

Степени и корни. Степенная функция	
Корень n -ой степени и его свойства	11.1.1.1 - знать определение корня n -ой степени и арифметического корня n -ой степени; 11.1.1.2 - знать свойства корня n -ой степени;
Степень с рациональным показателем	11.1.1.3 - знать определение и свойства степени с рациональным показателем;
Преобразование выражений, содержащих степень с рациональным показателем	11.1.1.4 - применять свойства степени с рациональным показателем для преобразования алгебраических выражений;
Преобразование иррациональных выражений	11.1.1.5 - применять свойства корня n -ой степени для преобразования иррациональных выражений;
Степенная функция, ее свойства и график	11.3.1.8 - знать определение степенной функции и строить график степенной функции в зависимости от показателя степени;
Производная и интеграл степенной функции с действительным показателем	11.3.1.9 - знать и применять правила нахождения производной степенной функции с действительным показателем; 11.3.1.10 - знать и применять правила нахождения интеграла степенной функции с действительным показателем;
Иррациональные уравнения	
Иррациональные уравнения. Методы решения иррациональных уравнений	11.1.2.1 - знать определение иррационального уравнения, уметь определять его область допустимых значений; 11.1.2.2 - уметь решать иррациональные уравнения методом возведения обеих частей уравнения в n -ую степень; 11.1.2.3 - уметь решать иррациональные уравнения методом замены переменной;
3 четверть	
Показательная и логарифмическая функции	
Показательная функция, ее свойства и график	11.3.1.11 - знать определение показательной функции и строить ее график; 11.3.1.12 - знать свойства показательной функции в зависимости от основания;
Логарифм числа и его свойства	11.3.1.13 - знать определения логарифма числа, десятичного и натурального логарифмов; 11.3.1.14 - знать свойства логарифмов и применять их для преобразования логарифмических выражений;
Логарифмическая функция, ее свойства и график	11.3.1.15 - знать определение логарифмической функции, ее свойства и строить ее график;
Производная и интеграл показательной функции	11.3.1.16 - находить производную и интеграл показательной функции;
Производная логарифмической функции	11.3.1.17 - находить производную логарифмической функции;
Показательные и логарифмические уравнения и неравенства	
Показательные	11.1.2.4 - уметь решать показательные уравнения;

уравнения	
Логарифмические уравнения	11.1.2.5 - уметь решать логарифмические уравнения;
Показательные неравенства	11.1.2.6 - уметь решать показательные неравенства;
Логарифмические неравенства	11.1.2.7 - уметь решать логарифмические неравенства;
4 четверть	
Элементы математической статистики	
Генеральная совокупность и выборка	11.2.2.1 - знать и понимать основные термины математической статистики;
Дискретные и интервальные вариационные ряды	11.2.2.2 - обрабатывать выборочные данные для составления дискретных и интервальных вариационных рядов;
Оценка числовых характеристик случайной величины по выборочным данным	11.2.2.3 - оценивать числовые характеристики случайных величин по выборочным данным.
Повторение курса алгебры и начала анализа 10-11 классов	

б) Типовая учебная программа по предмету «Геометрия» для 10-11 классов вечерних школ уровня общего среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы (очная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года №1080.

2. Изучение учебного предмета «Геометрия» на уровне общего среднего образования (общественно-гуманитарного направления) является важным, так как предоставляет наиболее эффективные методы для формирования функциональной грамотности обучаемых, которая определяется практической значимостью математики, её возможностями в формировании и развитии логического и критического мышления человека. Освоение учащимися основ математических знаний и умений, необходимых для изучения естественнонаучных дисциплин, способствует формированию целостного представления об окружающем мире.

3. Цель: интеллектуальное развитие учащихся, формирование качеств мышления, необходимых человеку для свободной ориентации в современном мире; овладение математическими знаниями, необходимыми для применения в практической деятельности, для изучения смежных дисциплин, для продолжения образования.

4. Задачи:

1) способствовать формированию и развитию математических знаний, умений и навыков по геометрии;

2) содействовать применению математического языка и основных математических законов, изучению количественных отношений и пространственных форм для решения задач в различных контекстах;

3) направлять знания учащихся на создание математических моделей с целью решения задач, и обратно, интерпретировать математические модели, которые описывают реальные процессы;

4) развивать логическое и критическое мышление, творческие способности для подбора подходящих математических методов при решении практических задач, оценки полученных результатов и установления их достоверности;

5) развивать коммуникативные навыки, в том числе способность передавать информацию точно и грамотно, а также использовать информацию из различных источников, включая публикации и электронные средства;

6) развивать личностные качества, такие как независимость, ответственность, инициативность, настойчивость, толерантность, необходимые как для самостоятельной работы, так и для работы в команде;

7) развивать навыки использования информационно-коммуникационных технологий в процессе обучения геометрии.

Глава 2. Организация содержания предмета «Геометрия»

5. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Геометрия» составляет:

6) в 10-ом классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году;

7) в 11-ом классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году.

6. Базовое содержание учебного предмета «Геометрия» 10 класса:

1) Повторение курса геометрии 7-9 классов;

2) «Аксиомы стереометрии. Взаимное расположение прямых и плоскостей в пространстве». Аксиомы стереометрии и их следствия. Взаимное расположение двух прямых в пространстве. Взаимное расположение прямой и плоскости. Взаимное расположение двух плоскостей;

3) «Угол в пространстве. Расстояние в пространстве». Угол между прямыми в пространстве. Перпендикуляр и наклонная. Теорема о трёх перпендикулярах. Угол между прямой и плоскостью. Угол между двумя плоскостями. Расстояние в пространстве;

4) «Прямоугольная система координат и векторы в пространстве». Прямоугольная система координат в пространстве. Расстояние между двумя точками. Координаты середины отрезка. Уравнение сферы. Координаты вектора в пространстве. Коллинеарность и компланарность векторов. Сложение векторов, умножение вектора на число. Скалярное произведение векторов;

5) Повторение курса геометрии 10 класса.

7. Базовое содержание учебного предмета «Геометрия» 11 класса:

1) Повторение курса геометрии 10 класса;

2) «Многогранники». Понятие многогранника. Призма и ее элементы. Прямая и правильная призмы. Прямоугольный параллелепипед и его свойства. Развёртка, площадь боковой и полной поверхностей призмы. Пирамида и ее

элементы. Усеченная пирамида. Развёртка, площадь боковой и полной поверхностей пирамиды. Площадь поверхности усечённой пирамиды. Правильные многогранники;

3) «Тела вращения и их элементы». Цилиндр и его элементы. Развёртка, площадь боковой полной поверхности цилиндра. Конус и его элементы. Развёртка, площадь боковой и полной поверхности конуса. Усеченный конус и его элементы. Площадь поверхности усечённого конуса. Сфера и шар. Площадь поверхности сферы. Сечения тел вращений плоскостью;

4) «Объемы тел». Общие свойства объемов тел. Объем призмы. Объемы пирамиды и усеченной пирамиды. Объем цилиндра. Объемы конуса и усеченного конуса. Объем шара;

5) Повторение курса геометрии 10-11 классов.

8. Содержание учебного предмета распределено по разделам обучения. Разделы содержат в себе цели обучения учащихся в виде ожидаемых результатов по классам: навыка или умения, знания или понимания. Цели обучения описаны последовательно внутри каждого раздела, что позволит учителям планировать свою работу и оценивать достижения учащихся, а также информировать их о следующих этапах обучения.

9. Содержание учебного предмета «Геометрия» включает следующие разделы: понятие о геометрических фигурах; взаимное расположение геометрических фигур; метрические соотношения; векторы и преобразования.

Глава 3. Система целей обучения

10. Цели обучения в программе представлены с кодировкой. В коде первое число обозначает класс, второе число – раздел программы, третье число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 10.2.4: «10» – класс, «2» – раздел, «4» – нумерация учебной цели.

11. Обучающийся должен:

1. Понятие о геометрических фигурах	
10 класс	11 класс
10.1.	11.1.
	11.1.1 - знать определение многогранника и его элементов; 11.1.2 - знать определение призмы, ее элементов, виды призм; уметь изображать их на плоскости; 11.1.3 - знать определение и свойства прямоугольного параллелепипеда; уметь изображать его на плоскости; 11.1.4 - знать определение пирамиды, ее элементов, виды пирамид; уметь изображать их на плоскости; 11.1.5 - знать определение усеченной пирамиды, уметь изображать ее на плоскости; 11.1.6 - знать определение правильного многогранника, распознавать виды правильных многогранников; 11.1.7 - знать определение цилиндра, его элементов; уметь изображать цилиндр на плоскости; 11.1.8 - знать определение конуса, его элементов; уметь изображать конус на плоскости; 11.1.9 - знать определение усеченного конуса, его элементов; уметь изображать усеченный конус на плоскости;

	11.1.10 - знать определение сферы, шара; уметь изображать их на плоскости; 11.1.11 - уметь выполнять развёртки многогранников и тел вращений.	
2. Взаимное расположение геометрических фигур		
10.2.	11.2.	
10.2.1 - знать аксиомы стереометрии, их следствия; иллюстрировать и записывать их с помощью математических символов; 10.2.2 - знать определение параллельных и скрещивающихся прямых в пространстве, определять и изображать их; 10.2.3 - знать свойства параллельных прямых в пространстве и применять их при решении задач; 10.2.4 - знать признаки, свойства параллельности и перпендикулярности прямой и плоскости и применять их при решении задач; 10.2.5 - знать признаки параллельности и перпендикулярности плоскостей и применять их при решении задач; 10.2.6 - знать определение угла между двумя прямыми в пространстве.	11.2.1 - изображать сечения цилиндра, конуса и шара плоскостью; 11.2.2 - знать взаимное расположение сферы и плоскости; 11.2.3 - определять расположение проекции вершины пирамиды на плоскость основания.	
3. Метрические соотношения		
10.3.	11.3.	
10.3.1 - знать теорему о трех перпендикулярах и применять её при решении задач; 10.3.2 - знать определение угла между прямой и плоскостью, уметь изображать, находить его величину; 10.3.3 - знать определение угла между плоскостями (двугранный угол), изображать и находить его величину; 10.3.4 - уметь находить расстояние от точки до плоскости и между скрещивающимися прямыми; 10.3.5 - знать определение перпендикуляра, наклонной и проекции наклонной в пространстве.	11.3.1 - применять формулы площади боковой и полной поверхности призмы при решении задач; 11.3.2 - применять формулы площади боковой и полной поверхности пирамиды (усеченной пирамиды) при решении задач; 11.3.3 - решать задачи на нахождение элементов многогранников; 11.3.4 - решать задачи на нахождение элементов тел вращения (цилиндра, конуса, усеченного конуса, шара); 11.3.5 - применять формулы площади боковой и полной поверхности цилиндра при решении задач; 11.3.6 - применять формулы площади боковой и полной поверхности конуса при решении задач; 11.3.7 - применять формулы площади боковой и полной поверхности усеченного конуса при решении задач; 11.3.8 - решать задачи на нахождение площади поверхности сферы; 11.3.9 - знать и применять свойства объемов пространственных тел; 11.3.10 - применять формулу нахождения объема призмы; 11.3.11 - применять формулу нахождения объема пирамиды и усеченной пирамиды; 11.3.12 - применять формулу нахождения объема цилиндра; 11.3.13 - применять формулу нахождения объемов конуса и усеченного конуса; 11.3.14 - применять формулу нахождения объема шара.	
4. Векторы и преобразования		
10.4.	11.4.	

10.4.1 - уметь изображать на плоскости прямоугольную систему координат в пространстве и описывать её; 10.4.2 - уметь находить расстояние между двумя точками в пространстве; 10.4.3 - уметь находить координаты середины отрезка в пространстве; 10.4.4 - знать уравнение сферы и применять его при решении задач; 10.4.5 - уметь находить координаты и длину вектора в пространстве; 10.4.6 - знать определения коллинеарных и компланарных векторов в пространстве, условие коллинеарности векторов; 10.4.7 - выполнять сложение и вычитание векторов, умножение вектора на число; 10.4.8 - знать формулу скалярного произведения векторов в координатной форме и применять её при решении задач.	
--	--

12. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Геометрия» для 10-11 классов вечерних школ уровня общего среднего образования по обновленному содержанию (очная форма с русским языком обучения).

13. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Долгосрочный план по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «Геометрия» для 10-11 классов вечерних школ уровня общего среднего образования по обновленному содержанию (очная форма с русским языком обучения)

1) 10 класс

Содержание раздела долгосрочного плана	Цели обучения
1 четверть	
Повторение курса геометрии 7-9 классов	
Аксиомы стереометрии. Взаимное расположение прямых и плоскостей в пространстве	
Аксиомы стереометрии и их следствия	10.2.1 - знать аксиомы стереометрии, их следствия; иллюстрировать и записывать их с помощью математических символов;
Взаимное расположение двух прямых в пространстве	10.2.2 - знать определение параллельных и скрещивающихся прямых в пространстве, определять и изображать их; 10.2.3 - знать свойства параллельных прямых в пространстве и применять их при решении задач;
Взаимное расположение прямой и плоскости	10.2.4 - знать признаки, свойства параллельности и перпендикулярности прямой и плоскости и применять их при решении задач;
Взаимное расположение двух плоскостей	10.2.5 - знать признаки параллельности и перпендикулярности плоскостей и применять их при решении задач;
2 четверть	
Угол в пространстве. Расстояние в пространстве	
Угол между прямыми в пространстве	10.2.6 - знать определение угла между двумя прямыми в пространстве;
Перпендикуляр и наклонная	10.3.5 -- знать определение перпендикуляра, наклонной и проекции наклонной в пространстве;
Теорема о трёх перпендикулярах	10.3.1 - знать теорему о трех перпендикулярах

3 четверть	
Угол в пространстве. Расстояние в пространстве	
Угол между прямой и плоскостью	10.3.2 - знать определение угла между прямой и плоскостью, уметь изображать, находить его величину;
Угол между двумя плоскостями	10.3.3 - знать определение угла между плоскостями (двугранный угол), изображать и находить его величину;
Расстояние в пространстве	10.3.4 - уметь находить расстояние от точки до плоскости и между скрещивающимися прямыми;
Прямоугольная система координат и векторы в пространстве	
Прямоугольная система координат в пространстве	10.4.1 - уметь изображать на плоскости прямоугольную систему координат в пространстве;
Расстояние между двумя точками	10.4.2 - уметь находить расстояние между двумя точками в пространстве;
Координаты середины отрезка	10.4.3 - уметь находить координаты середины отрезка в пространстве;
Уравнение сферы	10.4.4 - знать уравнение сферы;
4 четверть	
Прямоугольная система координат и векторы в пространстве	
Координаты вектора в пространстве	10.4.5 - уметь находить координаты и длину вектора в пространстве;
Коллинеарность и компланарность векторов	10.4.6 - знать определения коллинеарных и компланарных векторов в пространстве, условие коллинеарности векторов;
Сложение векторов, умножение вектора на число	10.4.7 - выполнять сложение и вычитание векторов, умножение вектора на число;
Скалярное произведение векторов	10.4.8 - знать формулу скалярного произведения векторов в координатной форме
Повторение курса геометрии 10 класса	

2) 11 класс

Содержание раздела долгосрочного плана	Цели обучения
1 четверть	
Повторение курса геометрии 10 класса	
Многогранники	
Понятие многогранника	11.1.1 - знать определение многогранника и его элементов;
Призма и её элементы. Прямая и правильная призма	11.1.2 - знать определение призмы, ее элементов, виды призм; 11.3.3 - уметь находить элементы многогранников;
Прямоугольный параллелепипед и его свойства	11.1.3 - знать определение и свойства прямоугольного параллелепипеда; уметь изображать его на плоскости;
Развёртка, площадь боковой и полной поверхностей призмы	11.1.11 уметь выполнять развёртки многогранников и тел вращений; 11.3.1 - применять формулы площади боковой и полной поверхности призмы при решении задач;
Пирамида и ее элементы	11.1.4 - знать определение пирамиды, ее элементов, виды пирамид; уметь изображать их на плоскости; 11.3.3 - уметь находить элементы многогранников;
Усеченная пирамида	11.1.5 - знать определение усеченной пирамиды, уметь изображать ее на плоскости; 11.3.3 - уметь находить элементы многогранников;

2 четверть	
Многогранники	
Развёртка, площадь боковой и полной поверхностей пирамиды	11.1.11 - уметь выполнять развёртки многогранников и тел вращений; 11.3.2 - применять формулы площади боковой и полной поверхности пирамиды (усеченной пирамиды) при решении задач;
Площадь поверхности усечённой пирамиды	11.3.2 - применять формулы площади боковой и полной поверхности пирамиды (усеченной пирамиды) при решении задач;
Правильные многогранники	11.1.6 - знать определение правильного многогранника, распознавать виды правильных многогранников;
3 четверть	
Тела вращения и их элементы	
Цилиндр, его элементы	11.1.7 - знать определение цилиндра, его элементов; уметь изображать цилиндр на плоскости; 11.3.4 - уметь находить элементы тел вращения (цилиндра, конуса, усеченного конуса, шара);
Развёртка, площади боковой и полной поверхности цилиндра	11.1.11 - уметь выполнять развёртки многогранников и тел вращений; 11.3.5 - применять формулы площади боковой и полной поверхности цилиндра при решении задач;
Конус и его элементы	11.1.8 - знать определение конуса, его элементов; уметь изображать конус на плоскости; 11.3.4 - уметь находить элементы тел вращения (цилиндра, конуса, усеченного конуса, шара);
Развёртка, площадь боковой и полной поверхности конуса	11.1.11 - уметь выполнять развёртки многогранников и тел вращений; 11.3.6 - применять формулы площади боковой и полной поверхности конуса при решении задач;
Усеченный конус и его элементы	11.1.9 - знать определение усеченного конуса, его элементов; уметь изображать усеченный конус на плоскости; 11.3.4 - уметь находить элементы тел вращения (цилиндра, конуса, усеченного конуса, шара);
Площадь поверхности усечённого конуса	11.3.7 - применять формулы площади боковой и полной поверхности усеченного конуса при решении задач;
Сфера и шар	11.1.10 - знать определение сферы, шара; уметь изображать их на плоскости; 11.2.2 - знать взаимное расположение сферы и плоскости; 11.3.4- уметь находить элементы тел вращения (цилиндра, конуса, усеченного конуса, шара);
Площадь поверхности сферы	11.3.8 - уметь находить площадь поверхности сферы;
Сечения тел вращений плоскостью	11.2.1 - изображать сечения цилиндра, конуса и шара плоскостью;
4 четверть	
Объемы тел	
Общие свойства объемов тел	11.3.9 - знать и применять свойства объемов пространственных тел;
Объем призмы	11.3.10 - применять формулу нахождения объема призмы;
Объемы пирамиды и	11.3.11 - применять формулу нахождения объема пирамиды и

усеченной пирамиды	усеченной пирамиды;
Объем цилиндра	11.3.12 - применять формулу нахождения объема цилиндра;
Объемы конуса и усеченного конуса	11.3.13 - применять формулу нахождения объемов конуса и усеченного конуса;
Объем шара	11.3.14 - применять формулу нахождения объема шара;
Повторение курса геометрии 10-11 классов	

7) Типовая учебная программа по учебному предмету «Информатика» для 10-11 классов вечерней школы уровня общего среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы (очная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Целью изучения предмета «Информатика» является обеспечение учащихся базовыми знаниями, умениями и навыками работы с современными информационными технологиями для их эффективного использования.

3. Основные задачи:

1) формировать у учащихся понимание роли информационных процессов в обществе, технических возможностей и перспектив использования информационных технологий в различных сферах человеческой деятельности;

2) способствовать формированию у учащихся умений эффективно использовать информационные технологии в повседневной жизни, в учебе и дальнейшей трудовой деятельности;

3) развивать у учащихся понимание базовых принципов работы компьютеров, для предоставления им возможности анализировать системы, разрабатывать решения, программные приложения, развивать и улучшать их, а также оценивать свои продукты;

4) научить учащихся решать разнообразные задачи посредством анализа, абстракций, моделирования и программирования;

5) развивать у учащихся логическое, алгоритмическое, а также вычислительное мышление, включающее способность к обобщению и аналогии, разложению задачи на составные части и выделению общих закономерностей, нахождению эффективных и рациональных способов решения поставленных задач;

6) формировать у учащихся информационную культуру – следовать общепринятым правилам и действовать в интересах личности и всего казахстанского общества;

7) способствовать овладению учащимися академического языка и обогащению понятийного аппарата по предмету.

Глава 2. Организация содержания предмета «Информатика»

4. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Информатика» составляет:

1) в 10 классе – 1 часа в неделю, 34 часов в учебном году;

2) в 11 классе – 1 часа в неделю, 34 часов в учебном году.

5. Содержание учебного предмета организовано по разделам обучения. Разделы разбиты на подразделы, которые отражают цели обучения по классам в виде ожидаемых результатов: навыка или умения, знания или понимания.

6. Базовое содержание учебного предмета «Информатика» включает 3 раздела: компьютерные системы; создание и преобразование информационных объектов; информационные процессы и системы; разработка приложений.

7. Раздел 1. «Компьютерные системы» включает следующие подразделы: технические средства; программное обеспечение; информационная безопасность.

8. Раздел 2. «Создание и преобразование информационных объектов» включает следующие подразделы: теория дизайна; мультимедиа; веб-проектирование; базы данных в системе управления базами данных.

9. Раздел 3. «Информационные процессы и системы» включает следующие подразделы: представление информации; современные тенденции развития информационных технологий.

10. Базовое содержание учебного предмета «Информатика» 10 класса:

1) «Технические средства». Подключение и настройка периферийных устройств.

2) «Программное обеспечение». Классификация прикладного программного обеспечения; преимущества и недостатки различных операционных систем.

3) «Информационная безопасность». Термины информационной безопасности; меры безопасности; методы защиты доступа к данным.

4) «Теория дизайна». Основные понятия дизайна; проектирование веб-сайта.

5) «Представление информации». Кодирование растровых изображений; форматы компьютерной графики; конвертация графических файлов;

6) «Мультимедиа». Создание графического объекта с заданными параметрами (логотип, баннер, кнопка для веб-страницы, текстура и т.п.); анимация по ключевым кадрам при разработке баннера;

7) «Веб-проектирование». Принципы «хорошего дизайна»; размещение графических объектов и анимации на веб-странице; публикация.

8) «Базы данных в системе управления базами данных». Создание однотабличной базы данных в системе управления базами данных; сортировка и фильтрация данных.

9) «Современные тенденции развития информационных технологий». Искусственный интеллект и экспертные системы.

11. Базовое содержание учебного предмета «Информатика» 11 класса:

1) «Программное обеспечение». Утилиты операционной системы.

2) «Технические устройства». Основные компоненты аппаратного обеспечения мобильных устройств.

3) «Представление информации». Форматы звуковых и видеофайлов; конвертация видео, звука и использования кодеков;

4) «Мультимедиа». Основные принципы видеосъемки и видеомонтажа; возможности программ для работы с видео.

5) «Теория дизайна». Виды визуального дизайна; разработка дизайн-макет сайта средствами графического редактора с учетом особенностей веб-эргономики.

6) «Веб-проектирование». Конструктор сайта; размещение мультимедиа на веб-странице; методы создания веб-сайтов; методы продвижения сайта; использование файлового обменника для публикации и распространения результатов проекта.

7) «Базы данных в системе управления базами данных». Создание формы, запроса и отчета; использование первичного ключа в базе данных.

8) «Современные тенденции развития информационных технологий». Современные тенденции развития информационных технологий.

9) «Информационная безопасность». Законы защиты информации или интеллектуальной собственности (законы об авторском праве, об информации, об электронном документе и электронной цифровой подписи); назначение электронной цифровой подписи и сертификата; использование электронной цифровой подписи на портале электронного правительства.

Глава 3. Система целей обучения

12. Цели обучения расписаны по разделам для каждого класса.

13. Цели обучения в программе представлены кодировкой. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел программы, четвёртое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 10.2.1.4 «10» – класс, «2.1» – раздел и подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

14. Обучающиеся должны:

1 раздел. Компьютерные системы	
10 класс	11 класс
1.1 Технические средства	
10.1.1.1 подключать и настраивать периферийные устройства	11.1.1.1 перечислять основные компоненты аппаратного обеспечения мобильных устройств (планшеты, телефоны) и объяснять их назначение
1.2 Программное обеспечение	
10.1.2.1 классифицировать прикладное программное обеспечение по типу, по способу распространения 10.1.2.2 перечислять преимущества и недостатки различных операционных систем	11.1.2.1 использовать утилиты операционной системы
1.3 Информационная безопасность	
10.1.3.1 объяснять значения терминов “информационная безопасность”, “конфиденциальность” и “целостность”	11.1.3.1 представлять аргументы соблюдения законов защиты информации или интеллектуальной собственности (законы об

данных 10.1.3.2 описывать меры безопасности, включая понятия: резервное копирование данных, шифрование, зеркалирование 10.1.3.3 аргументировать использование разных методов идентификации личности	авторском праве, об информации, об электронном документе и электронной цифровой подписи) 11.1.3.2 описывать назначения электронной цифровой подписи и сертификата 11.1.3.3 использовать электронную цифровую подпись на портале электронного правительства
2 раздел. Создание и преобразование информационных объектов	
10 класс	11 класс
2.1 Теория дизайна	
10.2.1.1 объяснять понятия “дизайн”, “применимость” 10.2.1.2 объяснять, как принципы восприятия информации могут быть реализованы в проекте 10.2.1.3 реализовывать принципы «хорошего дизайна» (удобство, простота, и т.д.)	11.2.1.1 классифицировать визуальный дизайн по видам 11.2.1.2 разрабатывать дизайн-макет сайта средствами графического редактора с учетом особенностей веб-эргономики
2.2 Мультимедиа	
10.2.2.1 создавать графический объект с заданными параметрами (логотип, баннер, кнопка для веб-страницы, текстура и т.п.) 10.2.2.2 создавать анимацию по ключевым кадрам для веб-страницы	11.2.2.1 соблюдать основные принципы видеосъемки и видеомонтажа 11.2.2.2 монтировать видеоклипы по собственному сценарию, вставляя звуки, изображения, добавляя эффекты, переходы и текст 11.2.2.3 сравнивать возможности программ для работы с видео
2.3 Веб-проектирование	
10.2.3.1 разрабатывать веб-страницу в веб-редакторе 10.2.3.2 размещать графические объекты и анимацию на веб-странице (логотип, баннер и т.п.)	11.2.3.1 создавать веб-сайт, используя конструктор сайтов 11.2.3.2 размещать мультимедиа на веб-странице (звук и видео) 11.2.3.3 сравнивать методы создания веб-сайтов 11.2.3.4 описывать методы продвижения сайта 11.2.3.5 использовать файловый обменник для публикации и распространения результатов проекта
2.4 Базы данных в системе управления базами данных	
10.2.4.1 создавать однотабличную базу данных 10.2.4.2 сортировать и фильтровать данные в базах данных 10.2.4.3 создавать форму для ввода данных	11.2.4.1 формировать запросы для выбора данных, используя конструктор 11.2.4.2 создавать форматированные отчеты, используя извлеченные данные 11.2.4.3 объяснять, для чего первичные ключи используются в базах данных
3 раздел. Информационные процессы и системы	

10 класс	11 класс
3.1 Представление информации	
10.3.1.1 определять информационный объем растрового графического изображения 10.3.1.2 объяснять разницу между форматами графических файлов 10.3.1.3 объяснять необходимость конвертации графических файлов	11.3.1.1 объяснять разницу между форматами звуковых файлов 11.3.1.2 объяснять разницу между форматами видеофайлов 11.3.1.3 объяснять необходимость конвертации видео, звука и использования кодеков
3.2 Современные тенденции развития информационных технологий	
10.3.2.1 рассуждать об искусственном интеллекте и экспертных системах (определение, сфера применения) 10.3.2.2 использовать экспертные системы	11.3.2.1 описывать современные тенденции развития информационных технологий

15. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Информатика» для 10-11 классов вечерней школы уровня общего среднего образования по обновленному содержанию (очная форма с русским языком обучения).

16. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Долгосрочный план по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «Информатика» для 10-11 классов вечерней школы уровня общего среднего образования по обновленному содержанию (очная форма с русским языком обучения)

1) 10 класс

1 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Компьютерные системы	
Содержание раздела долгосрочного плана	Цели обучения
Периферийные устройства	10.1.1.1 подключать и настраивать периферийные устройства
Классификация программного обеспечения	10.1.2.1 классифицировать прикладное программное обеспечение по типу, по способу распространения 10.1.2.2 перечислять преимущества и недостатки различных операционных систем
Раздел долгосрочного плана: Информационная безопасность	
Защита информации	10.1.3.1 объяснять значения терминов “информационная безопасность”, “конфиденциальность” и “целостность” данных 10.1.3.2 описывать меры безопасности, включая понятия: резервное

	копирование данных, шифрование, зеркалирование 10.1.3.3 аргументировать использование разных методов идентификации личности
Раздел долгосрочного плана: Теория дизайна	
Проектирование веб-сайта.	10.2.1.1 объяснять понятия “дизайн”, “применимость” 10.2.1.2 объяснять, как принципы восприятия информации могут быть реализованы в проекте
2 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Графические объекты	
Кодирование	10.3.1.1 определять информационный объем растрового графического изображения
Форматы компьютерной графики	10.3.1.2 объяснять разницу между форматами графических файлов; 10.3.1.3 объяснять необходимость конвертации графических файлов
Логотип	10.2.2.1 создавать графический объект с заданными параметрами (логотип, баннер, кнопка для веб-страницы, текстура и т.п.)
3 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Веб-проектирование	
Анимация	10.2.2.2 создавать анимацию по ключевым кадрам для веб-страницы
Разработка веб-страницы	10.2.1.3 реализовывать принципы «хорошего дизайна» (удобство, простота, и т.д.); 10.2.3.1 разрабатывать веб-страницу в веб-редакторе; 10.2.3.2 размещать графические объекты и анимацию на веб-странице (логотип, баннер и т.п.)
Графика на веб-странице	10.2.3.2 размещать графические объекты и анимацию на веб-странице (логотип, баннер и т.п.)
4 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Информационные системы	
Система управления базами данных	10.2.4.1 создавать однотабличную базу данных; 10.2.4.2 сортировать и фильтровать данные в базах данных; 10.2.4.3 создавать форму для ввода данных
Экспертные системы	10.3.2.1 рассуждать об искусственном интеллекте и экспертных системах (определение, сфера применения); 10.3.2.2 использовать экспертные системы

2) 11 класс

1 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Компьютерные системы	
Содержание раздела долгосрочного плана	Цели обучения
Утилиты	11.1.2.1 использовать утилиты операционной системы
Мобильные устройства	11.1.1.1 перечислять основные компоненты аппаратного обеспечения мобильных устройств (планшеты, телефоны) и объяснять их назначение
Раздел долгосрочного плана: Представление информации	
Обработка звуковой информации	11.3.1.1 объяснять разницу между форматами звуковых файлов 11.3.1.3 объяснять необходимость конвертации видео, звука и использования кодеков
Обработка видео информации	11.3.1.2 объяснять разницу между форматами видеофайлов 11.3.1.3 объяснять необходимость конвертации видео, звука и использования кодеков 11.2.2.1 соблюдать основные принципы видеосъемки и видеомонтажа
2 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Представление информации	
Обработка видео информации	11.2.2.2 монтировать видеоклипы по собственному сценарию, вставляя звуки, изображения, добавляя эффекты, переходы и текст 11.2.2.3 сравнивать возможности программ для работы с видео 11.2.3.5 использовать файловый обменник для публикации и распространения результатов проекта
Раздел долгосрочного плана: Веб-проектирование	
Разработка дизайна сайта	11.2.1.1 классифицировать визуальный дизайн по видам 11.2.1.2 разрабатывать дизайн-макет сайта средствами графического редактора с учетом особенностей веб-эргономики
3 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Веб-проектирование	
Создание сайта	11.2.3.1 создавать веб-сайт, используя конструктор сайтов 11.2.3.2 размещать мультимедиа на веб-странице (звук и видео) 11.2.3.3 сравнивать методы создания веб-сайтов
Публикация в Интернете	11.2.3.4 описывать методы продвижения сайта 11.2.3.5 использовать файловый обменник для публикации и распространения результатов проекта
Раздел долгосрочного плана: Решение реальных задач	
Проект в системе	11.2.4.1 формировать запросы для выбора данных, используя

управления базами данных	конструктор 11.2.4.2 создавать форматированные отчеты, используя извлеченные данные 11.2.4.3 объяснять, для чего первичные ключи используются в базах данных
4 четверть	
Раздел долгосрочного плана: Информационное общество	
Современные тенденции развития информационных технологий	11.3.2.1 описывать современные тенденции развития информационных технологий
Информационная безопасность	11.1.3.1 представлять аргументы соблюдения законов защиты информации или интеллектуальной собственности (законы об авторском праве, об информации, об электронном документе и электронной цифровой подписи) 11.1.3.2 описывать назначения электронной цифровой подписи и сертификата 11.1.3.3 использовать электронную цифровую подпись на портале электронного правительства
Проектная деятельность	11.1.3.1 представлять аргументы соблюдения законов защиты информации или интеллектуальной собственности (законы об авторском праве, об информации, об электронном документе и электронной цифровой подписи)

8) Типовая учебная программа по учебному предмету «Физика» для 10-11 классов уровня общего среднего образования по обновленному содержанию (с русским языком обучения) для вечерней школы (очная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Цель обучения учебному предмету «Физика»-формирование у обучающихся основ научного мировоззрения, целостного восприятия естественнонаучной картины мира, способности наблюдать, анализировать и фиксировать явления природы для решения жизненно важных практических задач.

3. В соответствии с целью основными задачами изучения учебного предмета являются:

5) содействие освоению обучающимися знаний о фундаментальных физических законах и принципах, лежащих в основе современной физической картины мира, методах научного познания природы;

6) способствование развитию у обучающихся интеллектуальной, информационной, коммуникативной и рефлексивной культуры, навыков выполнения физического эксперимента и исследования;

7) воспитание ответственного отношения к учебной и исследовательской деятельности;

8) использование полученных навыков для рационального природопользования и защиты окружающей среды, обеспечения безопасности жизнедеятельности человека и общества.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «Физика»

4. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Физика» составляет: в 10-11 классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году.

5. Содержание учебного предмета включает 9 разделов: Механика; Молекулярная физика; Электричество и магнетизм; Колебания; Волны; Оптика; Квантовая физика; Нанотехнология и наноматериалы; Космология.

6. Раздел «Механика» включает следующие подразделы: Кинематика; Динамика; Статика и гидростатика; Законы сохранения; Гидродинамика.

7. Раздел «Молекулярная физика» включает следующие подразделы: Молекулярная физика; Газовые законы; Основы термодинамики; Жидкие и твердые тела.

8. Раздел «Электричество и магнетизм» включает следующие подразделы: Электростатика; Постоянный ток; Электрический ток в различных средах; Магнитное поле; Электромагнитная индукция.

9. Раздел «Колебания» включает следующие подразделы: Механические колебания; Электромагнитные колебания; Переменный ток.

10. Раздел «Волны» включает следующие подразделы: Электромагнитные волны.

11. Раздел «Оптика» включает следующие подразделы: Волновая оптика; Геометрическая оптика.

12. Раздел «Квантовая физика» включает следующие подразделы: Атомная и квантовая физика; Физика атомного ядра.

13. Базовое содержание учебного предмета «Физика» 10-класса:

1) «Кинематика». Графики и уравнения кинематики движения тела; относительное движение; кинематика криволинейного движения.

2) «Динамика». Силы; сложение сил; законы Ньютона; закон Всемирного тяготения; движение тела в гравитационном поле.

3) «Статика и гидростатика». Центр масс; виды равновесия; сообщающиеся сосуды; принцип Паскаля; атмосферное давление; опыт Торричелли.

4) «Законы сохранения». Законы сохранения импульса и механической энергии; упругое и неупругое соударение.

5) «Гидродинамика». Ламинарное и турбулентное течение жидкостей и газов; движение тела в вязкой жидкости.

Лабораторная работа № 1. Исследование движения шарика в жидкостях различной вязкости

6) «Молекулярная физика». Основные положения молекулярно-кинетической теории газов; кристаллические и некристаллические вещества; модели твердых тел, жидкостей и газов; термодинамические параметры;

идеальный газ; основное уравнение молекулярно-кинетической теории газов.

7) «Газовые законы». Уравнение состояния идеального газа; изопроцессы; графики изопроцессов; адиабатный процесс.

8) «Основы термодинамика». Внутренняя энергия идеального газа; термодинамическая работа; количество теплоты; теплоемкость; первый закон термодинамики; применение первого закона термодинамики к изопроцессам; адиабатный процесс; второй закон термодинамики; тепловой двигатель.

9) «Жидкие и твердые тела». Насыщенный и ненасыщенный пар; влажность воздуха; критическое состояние вещества; поверхностное натяжение; смачивание; капиллярные явления; точка росы.

10) «Электростатика». Электрический заряд; закон Кулона; электрическое поле; напряженность электрического поля; потенциал; разность потенциалов электрического поля; связь между напряженностью и разностью потенциалов для однородных электрических полей; электроемкость; конденсаторы; энергия электрического поля.

11) «Постоянный ток». Электрический ток. Электродвижущая сила и внутреннее сопротивление источника тока. Закон Ома для полной цепи; Работа и мощность электрического тока; Коэффициент полезного действия источника тока; стоимость потребляемого тока.

12) «Электрический ток в различных средах». Электрический ток в металлах; сверхпроводимость; электрический ток в полупроводниках; полупроводниковые приборы; электрический ток в растворах и расплавах электролитов; законы электролиза; электрический ток в газах; электрический ток в вакууме.

Лабораторная работа № 2. Исследование условия возникновения тока в электролитах.

13) «Магнитное поле». Магнитное поле; взаимодействие проводников с током; опыты Ампера; вектор магнитной индукции; правило буравчика; сила Ампера; правило левой руки; движение заряженной частицы в магнитном поле; магнитные свойства вещества; искусственные магниты; соленоид.

14) «Электромагнитная индукция». Магнитный поток; явление электромагнитной индукции; закон электромагнитной индукции; правило Ленца; энергия магнитного поля; электродвигатель и электрогенератор постоянного тока.

14. Базовое содержание учебного предмета «Физика» 11-класса:

1) «Механические колебания». Уравнения и графики гармонических колебаний.

2) «Электромагнитные колебания». Свободные и вынужденные электромагнитные колебания; аналогии между механическими и электромагнитными колебаниями.

3) «Переменный ток». Генератор переменного тока; вынужденные электромагнитные колебания; резонанс напряжений в электрической цепи; производство, трансформатор; производство и использование электрической энергии в Казахстане и в мире.

Лабораторная работа № 1. Определение числа витков в обмотках трансформатора.

4) «Электромагнитные волны». Излучение и прием электромагнитных волн; радиосвязь; детекторный радиоприемник; аналогово-цифровой преобразователь; каналы связи; средства связи.

5) «Волновая оптика». Интерференция света; Дифракция света. Дифракционные решетки; поляризация света.

Лабораторная работа № 2. Определение длины световой волны с помощью дифракционной решетки.

Лабораторная работа № 3. Наблюдение поляризации света.

6) «Геометрическая оптика». Геометрические законы оптики; преломление в плоскопараллельной пластине; полное внутреннее отражение; светотвод, оптические приборы.

Лабораторная работа № 4. Определение показателя преломления стекла.

7) «Атомная и квантовая физика». Единство корпускулярно-волновой природы света; виды излучений; спектры; спектральные аппараты; спектральный анализ; инфракрасное и ультрафиолетовое излучение; рентгеновские лучи; шкала электромагнитных излучений; фотоэффект; применение фотоэффекта; давление света; химическое действие света; лазеры; голография; фотография, томография.

8) «Физика атомного ядра». Естественная радиоактивность; закон радиоактивного распада; атомное ядро; нуклонная модель ядра; изотопы; энергия связи нуклонов в ядре; ядерные реакции; искусственная радиоактивность; деление тяжелых ядер; цепные ядерные реакции; критическая масса; биологическое действие радиоактивных лучей; защита от радиации; ядерный реактор; ядерная энергетика; термоядерные реакции.

Лабораторная работа № 5. Определение периода полураспада».

9) «Нанотехнология и наноматериалы. Основные достижения нанотехнологии; проблемы и перспективы развития наноматериалов.

10) «Космология». Мир звезд; расстояние до звезд; переменные звезды; наша Галактика; открытие других Галактик квазары; теория Большого взрыва; красное смещение и определение расстояний до галактик; черные дыры; расширение Вселенной; основные этапы эволюции Вселенной; модели Вселенной; жизнь и разум во Вселенной; темная материя, нейтронные звезды, сверхновые, диаграмма Герцшпрунга-Рассела.

Глава 3. Система целей обучения

16. Цели обучения, организованные систематично и последовательно внутри каждого подраздела, позволяют учителям планировать свою работу, оценивать достижения обучающихся и информировать их о следующих этапах обучения. Цели обучения в программе содержат кодировку. Первое число кода обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел программы, четвертое число показывает нумерацию учебной цели в данном подразделе. Например, в кодировке 10.2.1.4: «10» – класс, «2.1» – раздел и подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

10-класс	11-класс
1.1 Кинематика	
10.1.1.1 - применять кинематические уравнения при решении задач и анализировать графики движения	
10.1.1.2- определять величины характеризующие криволинейное движение	
1.2 Динамика	
10.1.2.1- понимать законы Ньютона и определять равнодействующую силу	
10.1.2.2 - понимать закон всемирного тяготения и описывать движение космических аппаратов	
1.3 Статика и гидростатика	
10.1.3.1 - определять центр масс абсолютно твердого тела и объяснять различные виды равновесия	
10.1.3.2- описывать закон Паскаля и его применение;	
10.1.3.3- объяснять термин гидростатического давления	
1.4 Законы сохранения	
10.1.4.1- объяснять законы сохранения	
1.5. Гидродинамика	
10.1.5.1- описывать течения жидкостей и газов	
10.1.5.2- определять зависимые, независимые и контролируемые (постоянные) физические величины и учитывать точность измерений	
2.1 Молекулярная физика	
10.2.1.1 - описывать молекулярно-кинетическую теорию и модель идеального газа;	
10.2.1.2 - описывать модели твердых тел, жидкостей и газов на основе молекулярно-кинетической теории	
2.2 Газовые законы	
10.2.2.1 - применять уравнение состояния идеального газа и различать графики газовых процессов	
2.3 Основы термодинамики	
10.2.3.1 - объяснять смысл первого и второго законов термодинамики	
10.2.3.2 - описывать принцип работы и применение теплового двигателя	
2.4 Жидкие и твердые тела	
10.2.4.1 - определять относительную влажность воздуха;	
10.2.4.2 - объяснять природу поверхностного натяжения и роль капиллярного явления в повседневной жизни	
3.1 Электростатика	
10.3.1.1- обсуждать свойства электрического поля и определять его силовую характеристику	
10.3.1.2 - описывать действие электростатического поля на движение заряда	
10.3.1.3 - сравнивать характеристики гравитационного и электростатического полей	
10.3.1.4- объяснять роль конденсатора в простой электрической цепи	
3.2 Постоянный ток	
10.3.2.1- объяснять понятия электродвижущая сила и внутреннее сопротивление	
10.3.2.2 - объяснять различия между электродвижущая сила и падением напряжения во внешней цепи	
10.3.2.3 - применять закон Ома для полной цепи и понимать последствия короткого замыкания	
10.3.2.4 - производить практические расчеты стоимости работы и мощности бытовых приборов	
3.3 Электрический ток в различных средах	

10.3.3.1 - сравнивать принципы возникновения электрического тока в различных средах;	
10.3.3.2- приводить примеры использования полупроводниковых приборов	
10.3.3.3- описывать явление сверхпроводимости и его практическое применение	
3.4 Магнитное поле	
10.3.4.1- описывать величину, характеризующую магнитное поле проводников	
10. 3.4.2 -применять правило левой руки и описывать действие магнитного поля на движущиеся заряженные частицы и на проводник с током	
10. 3.4.3 - описывать современные области использования магнитных материалов (неодимовые магниты, датчики, сейсмографы, металлоискатели) и обсуждать тенденции их применения	
10.3.4.4 – экспериментально собрать искусственный магнит и объяснять области его применения, объяснять факторы, влияющие на магнитное поле соленоида	
3.5 Электромагнитная индукция	
10.3.5.1 - объяснять возникновение электродвижущей силы при изменении магнитного потока	
10.3.5.2- объяснять правило Ленца	
10.3.5.3 - объяснять принцип действия электромагнитных приборов (электромагнитное реле, генератор, трансформатор)	
10.3.5.4 - объяснять практическую важность магнитно-резонансной томографии	
4.1 Механические колебания	
10-класс	11-класс
	11.4.1.1 - исследовать гармонические колебания $(x(t), v(t), a(t))$ экспериментально, аналитически и графически
4.2 Электромагнитные колебания	
	11.4.2.1 - описывать условия возникновения свободных и вынужденных колебаний
4.3 Переменный ток	
	11.4.3.1 - исследовать принцип работы генератора переменного тока, используя модель генератора
	11.4.3.2- характеризовать переменный ток, используя такие физические величины как период, частота, максимальное и эффективное/действующее значения напряжения, тока, электродвижущая сила
	11.4.3.3 - объяснять условие резонанса и называть сферы его применения; рассчитывать резонансную частоту
	11.4.3.4- объяснять экономические преимущества переменного тока высокого напряжения при передаче электрической энергии
	11.4.3.5 - экспериментально определять число витков в обмотках трансформатора;
	11.4.3.6 - оценивать преимущества и недостатки источников электроэнергии в Казахстане
5.1 Электромагнитные волны	
	11.5.1.1 - объяснять условия возникновения электромагнитных волн и описывать их свойства
	11.5.1.2 - описывать модуляцию и детектирование высокочастотных электромагнитных колебаний
	11.5.1.3 - объяснять принцип работы радиосвязи
	11.5.1.4 - объяснять преимущества передачи сигнала в цифровом формате в

	сравнении с аналоговым сигналом
	11.5.1.5 - систематизировать средства связи и предлагать возможные пути их совершенствования
6.1 Волновая оптика	
	11.6.1.1- описывать условия необходимые для наблюдения интерференции и дифракции световых волн
	11.6.1.2 - описывать применение дифракционной решетки для определения длины волны
	11.6.1.3 - экспериментально исследовать поляризацию света
6.2 Геометрическая оптика	
	11.6.2.1 - экспериментально определять показатель преломления стекла; объяснять преимущества оптоволоконной технологии при передаче световых сигналов
	11.6.2.2- строить и объяснять ход лучей в лупе, телескопе, микроскопе
7.1 Квантовая физика	
	11.7.1.1 - приводить доказательные примеры проявления корпускулярной и волновой природы электромагнитного излучения
	11.7.1.2 - описывать метод спектрального анализа и область его применения
	11.7.1.3 - различать электромагнитные излучения по их природе возникновения и взаимодействию с веществом
	11.7.1.4 - объяснять природу фотоэффекта и приводить примеры его применения
	11.7.1.5 - сравнивать компьютерную и магниторезонансную томографии
	11.7.1.6- объяснять действия и применение лазера;
7.2 Физика атомного ядра	
	11.7.2.1 - объяснять явления радиоактивного распада (α , β и γ) и термин периода полураспада
	11.7.2.2 - объяснять процессы распада и синтеза ядра;
	11.7.2.3 - описывать обработку, применение, хранение и технику безопасности радиоактивных материалов
	11.7.2.4 - описывать устройство и принцип работы ядерных реакторов
8.1 Нанотехнология и наноматериалы	
	11.8.1.1 - объяснять физические свойства наноматериалов, способы их получения и применения
9.1 Космология	
	11.9.1.1- объяснять, что звезды классифицируются по яркости света и характеризуются понятиями: видимая звездная величина и абсолютная звездная величина
	11.9.1.2 - описывать свойства сверхновых звезд, нейтронных звезд и черных дыр
	11.9.1.3 - описывать использование новых методов для определения расстояний
	11.9.1.4 - обсуждать гипотезы о расширении Вселенной основываясь на данных астрономических наблюдений
	11.9.1.5 - уметь оценивать возраст Вселенной, используя закон Хаббла

15. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Физика» для 9-11 классов по обновленному содержанию.

16. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

*Долгосрочный план по реализации Типовой учебной программы
по учебному предмету «Физика» для 10-11 классов
по обновленному содержанию*

1) 10-класс

Темы	Цели обучения
1-четверть	
Кинематика	
Основные понятия и уравнения кинематики равноускоренного движения тела	10.1.1.1 - применять кинематические уравнения при решении задач и анализировать графики движения
Кинематика криволинейного движения	10.1.1.2 – определять величины характеризующие криволинейное движение
Динамика	
Силы. Сложение сил. Законы Ньютона	10.1.2.1 – понимать законы Ньютона и определять равнодействующую силу
Закон Всемирного тяготения	10.1.2.2 - понимать закон всемирного тяготения и описывать движение космических аппаратов
Статика и гидростатика	
Центр масс. Виды равновесия	10.1.3.1 - определять центр масс абсолютно твердого тела и объяснять различные виды равновесия
Сообщающиеся сосуды. Применение закона Паскаля. Опыт Торричелли. Атмосферное давление	10.1.3.2 – описывать закон Паскаля и его применение; 10.1.3.3 – объяснять термин гидростатического давления
Законы сохранения	
Законы сохранения импульса и механической энергии.	10.1.4.1 - объяснять законы сохранения
Гидродинамика	
Кинематика жидкости	10.1.5.1 - описывать течения жидкостей и газов
Лабораторная работа № 1: «Исследование движения шарика в жидкостях различной вязкости»	10.1.5.2 - определять зависимые, независимые и контролируемые (постоянные) физические величины и учитывать точность измерений;
2-четверть	
Молекулярная физика	
Основные положения МКТ. Термодинамические параметры Кристаллические и некристаллические вещества	10.2.1.1 - описывать молекулярно-кинетическую теорию и модель идеального газа; 10.2.1.2 – описывать модели твердых тел, жидкостей и газов на основе молекулярно-кинетическую теории;
Газовые законы	
Уравнение состояния идеального газа. Изопроцессы. Адиабатный процесс	10.2.2.1 - применять уравнение состояния идеального газа и различать графики газовых процессов
Основы термодинамики	
Применение законов термодинамики	10.2.3.1 - объяснять смысл первого и второго законов термодинамики
Тепловые двигатели	10.2.3.2 - описывать принцип работы и применение теплового двигателя

Жидкие и твердые тела	
Влажность воздуха, точка росы Поверхностное натяжение жидкости. Смачивание, капиллярные явления	10.2.4.1 - определять относительную влажность воздуха; 10.2.4.2 – объяснять природу поверхностного натяжения и роль капиллярного явления в повседневной жизни
3-четверть	
Электростатика	
Электрическое поле	10.3.1.1 – обсуждать свойства электрического поля и определять его силовую характеристику; 10.3.1.2 - описывать действие электростатического поля на движение заряда; 10.3.1.3 - сравнивать характеристики гравитационного и электростатического полей
Емкость. Конденсаторы.	10.3.1.4 – Объяснять роль конденсатора в простой электрической цепи
Постоянный ток	
Электродвижущая сила и внутреннее сопротивление источника тока. Напряжение, разность потенциалов	10.3.2.1 – объяснять понятия электродвижущая сила и внутреннее сопротивление; 10.3.2.2 – объяснять различия между электродвижущая сила и падением напряжения во внешней цепи (с точки зрения энергии)
Закон Ома для полной цепи	10.3.2.3 - применять закон Ома для полной цепи и понимать последствия короткого замыкания
Работа и мощность электрического тока	10.3.2.4 - производить практические расчеты стоимости работы и мощности бытовых приборов
Электрический ток в различных средах	
Электрический ток в металлах, полупроводниках, электролитах, жидкостях, газах, вакууме. Лабораторная работа № 2. Исследование условия возникновения тока в электролитах.	10.3.3.1 - сравнивать принципы возникновения электрического тока в различных средах; экспериментально определять условия возникновения тока в электролитах
Полупроводниковые приборы	10.3.3.2– приводить примеры использования полупроводниковых приборов
Сверхпроводимость	10.3.3.3 – описывать явление сверхпроводимости и его практическое применение
4-четверть	
Магнитное поле	
Правило буравчика. Вектор магнитной индукции	10.3.4.1 – описывать величину, характеризующую магнитное поле проводников
Сила Ампера. Сила Лоренца	10.3.4.2 – применять правило левой руки и описывать действие магнитного поля на движущиеся заряженные частицы и на проводник с током
Магнитные свойства вещества	10.3.4.3 - описывать современные области использования магнитных материалов и обсуждать тенденции их применения

Искусственные магниты. Соленоид	10.3.4.4 – экспериментально собрать искусственный магнит и объяснять области его применения, объяснять факторы, влияющие на магнитное поле соленоида
Закон электромагнитной индукции Электромагнитные приборы	10.3.5.1 - объяснять возникновение электродвижущей силы при изменении магнитного потока; 10.3.5.2 – объяснять правило Ленца. 10.3.5.3 - объяснять принцип действия электромагнитных приборов (электромагнитное реле, генератор, трансформатор)
Магнитно-резонансная томография	10.3.5.4 - объяснять практическую важность магнитно-резонансной томографии
Физический практикум	

2) 11- класс

Темы	Учебные цели
Гармонические колебания	11.4.1.1 - исследовать гармонические колебания ($x(t)$, $v(t)$, $a(t)$) экспериментально, аналитически и графически;
Электромагнитные колебания	
Свободные и вынужденные колебания	11.4.2.1 - описывать условия возникновения свободных и вынужденных колебаний; 11.4.2.2 - проводить аналогии между механическими и электромагнитными колебаниями
Переменный ток	
Генератор переменного тока	11.4.3.1 - исследовать принцип работы генератора переменного тока, используя модель генератора
Вынужденные электромагнитные колебания. Переменный ток	11.4.3.2- характеризовать переменный ток, используя такие физические величины как период, частота, максимальное и эффективное/действующее значения напряжения, тока, электродвижущая сила
Резонанс в цепи переменного тока	11.4.3.3 - объяснять условие резонанса и называть сферы его применения; рассчитывать резонансную частоту
Производство, передача и использование электрической энергии. Трансформатор	11.4.3.4- объяснять экономические преимущества переменного тока высокого напряжения при передаче электрической энергии
Лабораторная работа №1. Определение числа витков в обмотках трансформатора	11.4.3.5 - экспериментально определять число витков в обмотках трансформатора;
Производство и использование электрической энергии в Казахстане и в мире	11.4.3.6 - оценивать преимущества и недостатки источников электроэнергии в Казахстане
2-четверть	
Электромагнитные волны	
Излучение и прием электромагнитных волн	11.5.1.1 - объяснять условия возникновения электромагнитных волн и описывать их свойства;
Радиосвязь	11.5.1.2 - описывать модуляцию и детектирование высокочастотных электромагнитных колебаний; 11.5.1.3 - объяснять принцип работы радиосвязи

Аналогово-цифровой преобразователь. Каналы связи	11.5.1.4 - объяснять преимущества передачи сигнала в цифровом формате в сравнении с аналоговым сигналом
Средства связи	11.5.1.5- систематизировать средства связи и предлагать возможные пути их совершенствования
Волновая оптика	
Интерференция света Дифракция света	11.6.1.1- описывать условия необходимые для наблюдения интерференции и дифракции световых волн
Дифракционные решетки Лабораторная работа № 2. Определение длины световой волны с помощью дифракционной решетки	11.6.1.2 - описывать применение дифракционной решетки для определения длины волны
Поляризация света. Лабораторная работа № 3. Наблюдение поляризации света	11.6.1.3 - экспериментально исследовать поляризацию света
Геометрическая оптика	
Законы геометрической оптики	11.6.2.1 - экспериментально определять показатель преломления стекла; объяснять преимущества оптоволоконной технологии при передаче световых сигналов
Оптические приборы	11.6.2.2- строить и объяснять ход лучей в лупе, телескопе, микроскопе
3-четверть	
Квантовая физика	
Единство корпускулярно-волновой природы света	11.7.1.1 - приводить доказательные примеры проявления корпускулярной и волновой природы электромагнитного излучения (Волновой природы элементарных частиц)
Спектральный анализ	11.7.1.2 - описывать метод спектрального анализа и область его применения
Шкала электромагнитных излучений	11.7.1.3 - различать электромагнитные излучения по их природе возникновения и взаимодействию с веществом
Применение фотоэффекта	11.7.1.4 - объяснять природу фотоэффекта и приводить примеры его применения
Рентгеновское излучение	11.7.1.5 - сравнивать компьютерную и магниторезонансную томографии
Лазеры	11.7.1.6- объяснять действия и применение лазера;
Физика атомного ядра	
Естественная радиоактивность. Закон радиоактивного распада	11.7.2.1 – объяснять явления радиоактивного распада (α , β и γ) и термин периода полураспада
Ядерные реакции. Деление тяжелых ядер. Цепные ядерные реакции	11.7.2.2- объяснять процессы распада и синтеза ядра
Биологическое действие	11.7.2.3 - описывать обработку, применение, хранение

радиоактивных лучей. Защита от радиации	и технику безопасности радиоактивных материалов
Ядерный реактор. Ядерная энергетика	11.7.2.4 - описывать устройство и принцип работы ядерных реакторов;
Нанотехнология и наноматериалы	
Основные достижения нанотехнологии, проблемы и перспективы развития наноматериалов	11.8.1.1 - объяснять физические свойства наноматериалов, способы их получения и применения
4-четверть	
Космология	
Мир звезд. Звездные величины	11.9.1.1- объяснять, что звезды классифицируются по яркости света и характеризуются понятиями: видимая звездная величина и абсолютная звездная величина
Классификация звезд	11.9.1.2 - описывать свойства сверхновых звезд, нейтронных звезд и черных дыр
Измерения расстояния	11.9.1.3- описывать использование новых методов для определения расстояний
Темная энергия и ускорение расширения Вселенной	11.9.1.4 - обсуждать гипотезы о расширении Вселенной основываясь на данных астрономических наблюдений
Теория Большого взрыва и красное смещение	11.9.1.5 - уметь оценивать возраст Вселенной, используя закон Хаббла;
Физический практикум	

9) Типовая учебная программа по предмету «Химия» для 10-11 классов уровня общего среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы (очная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Цель обучения учебному предмету «Химия» - предоставление обучающимся системы знаний о веществах и их превращениях, законах и теориях, объясняющие зависимость свойств веществ от их состава и строения, предоставление обучающимся возможности для приобретения и понимания химических процессов, законов и их закономерностей для безопасного применения в реальной жизни; для критической оценки информации и принятия решений.

3. Задачи обучения: формирование системы знаний о веществах и закономерностях их взаимодействий друг с другом (факты, понятия, законы, теории); формирование опыта осуществления известных способов деятельности в виде интеллектуальных и экспериментальных умений и навыков; формирование опыта ценностных и критических отношений к объектам или средствам деятельности человека, его проявление в отношении к окружающему миру, что представляет в совокупности вкладом предмета «Химии» в формирование ключевых и предметных компетентностей, способствующих

решению жизненных проблем каждого члена общества.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «Химия»

4. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Химия» составляет:

1) в 10-классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году;

2) в 11-классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году.

5. Содержание учебного предмета включает 5 разделов: Частицы вещества; Закономерности протекания химических реакций; Энергетика химических реакций; Химия вокруг нас; Химия и жизнь.

6. Раздел «Частицы вещества» включает следующие подразделы: атомы, ионы и молекулы; состав и строение атома; распределение и движение электронов в атомах; Виды химической связи.

7. Раздел «Закономерности протекания химических реакций» включает следующие подразделы: периодический закон и периодическая система; Закон сохранения массы веществ; стандартные электродные потенциалы.

8. Раздел «Энергетика химических реакций» включает следующие подразделы: экзотермические и эндотермические реакции; скорость химических реакций; химическое равновесие; теории кислот и оснований. Ионные равновесия в растворах электролитов.

9. Раздел «Химия вокруг нас» состоит из следующих подразделов: химия Земли; углерод и его соединения.

10. Раздел «Химия и жизнь» состоит из подраздела «Биохимия».

11. Базовое содержание учебного предмета «Химия» 10-класса:

1) «Строение атома». Современная теория строения атома; состояние и движение электронов в атоме; квантовые числа; принцип Паули, правило Хунда, правило Клечковского; изотопы;

2) «Периодический закон и периодическая система химических элементов». Периодический закон и периодическая система в свете учения о строении атома; валентность и валентные возможности атомов; степень окисления атомов; периодичность изменения свойств элементов в главных подгруппах и периодах. Закономерность изменения кислотно-основных свойств соединений в периодах и группах; значение периодического закона для развития науки, технологии и понимания химической картины окружающего мира.

3) «Химическая связь и строение вещества». Единая электронная природа видов химической связи; ковалентная химическая связь; свойства ковалентной химической связи; донорно-акцепторный механизм образования ковалентной связи; гибридизация атомных орбиталей (sp , sp^2 , sp^3 гибридизации) и геометрия молекул; электроотрицательность и полярность связи; ионная химическая связь и ионные кристаллические решетки; металлическая связь и металлические кристаллические решетки; водородная связь; зависимость свойств простых и сложных веществ от типа химической связи и кристаллической решетки; Лабораторный опыт № 1: «Моделирование молекул веществ с различными видами связи. Изучение свойства веществ с разными кристаллическими решетками».

4) «Закономерности химических реакции». Классификация химических реакций; окислительно-восстановительные реакции с участием простых, бинарных и сложных неорганических веществ; электролиз расплавов и растворов солей; рН растворов кислот, щелочей, солей; гидролиз солей; тепловой эффект химической реакции и его значение; Лабораторный опыт №2: «Изучение свойств кислот, гидроксидов, солей. Гидролиз солей»;

5) «Кинетика». Скорость химических реакций; факторы, влияющие на скорость химических реакций; катализаторы и ингибиторы; катализ: гомогенный и гетерогенный; развитие каталитической химии в Казахстане; Лабораторный опыт №3: «Изучение зависимости скорости химической реакций от различных факторов: температура, концентрация, давление»;

6) «Химическое равновесие». Химическое равновесие и условия его смещения. Принцип Ле Шателье-Брауна;

7) «Общая характеристика металлов и неметаллов»; металлы и неметаллы: химические элементы и простые вещества; особенности строения металлов и неметаллов (атомов, ионов), кристаллических решеток, закономерности изменения свойств металлов и неметаллов и их соединений в периодах и группах; металлы и неметаллы: основные физические и химические свойства; электрохимический ряд напряжения металлов; нахождение металлов, неметаллов и их соединений в природе; биологическая роль металлов и неметаллов в жизнедеятельности живых организмов;

8) «Важнейшие s-элементы и их соединения». Положение s-элементов в периодической системе химических элементов, особенности строения их атомов, сравнение металлических, восстановительных свойств; натрий, калий и их важнейшие соединения: физические и химические свойства, получение, применение, биологическая роль; кальций, магний и их важнейшие соединения: физические и химические свойства, биологическая роль; жесткость воды и способы ее устранения; природные соединения щелочных и щелочноземельных металлов в недрах Казахстана;

9) «Важнейшие d-элементы и их соединения». Положение d-элементов в периодической системе, особенности строения атомов; месторождения меди, цинка, железа, хрома и их соединений в Казахстане; медь, цинк и их важнейшие соединения; виды коррозии и меры ее предупреждения. Практическая работа №1: «Получение гидроксидов железа (II) и (III), меди (II), цинка, хрома (III), испытание отношения гидроксидов к кислотам и щелочам».

10) «Важнейшие p-элементы и их соединения». Положение в периодической системе p-элементов, особенность строения их атомов; алюминий и его соединения; углерод, кремний и их важнейшие соединения; распространение углерода, кремния и их соединений в природе; особенности строения и свойства молекулы азота; аммиак, соли аммония; ортофосфорная кислота и фосфаты; применение соединений азота и фосфора как удобрений; экологическое воздействие оксидов азота, нитратов и фосфатов на окружающую среду; сера, ее оксиды и кислоты, сульфаты и их свойства; галогены; хлороводород, соляная кислота и хлориды; биологическая роль йода

в жизнедеятельности человека; меры по защите здоровья жителей Казахстана от болезней, возникающих при йододефиците; Практическая работа № 2: Получение аммиака, изучение свойств водного раствора аммиака и солей аммония; Практическая работа №3: Решение экспериментальных задач на тему «Качественные реакции на некоторые анионы».

11) «Производство неорганических соединений и сплавов». Получение цветных и черных металлов и их сплавов в Казахстане; производство серной кислоты контактным способом; производство аммиака, азотной кислоты; силикатная промышленность Казахстана; загрязнение окружающей среды отходами химического и металлургического производства.

12. Базовое содержание учебного предмета «Химия» 11-класса:

1) «Введение в органическую химию». Теория строения органических соединений»; особенности строения атома углерода; гибридизация; электронная природа и характеристика химических связей в органических соединениях; основные положения теории строения органических соединений А.М.Бутлерова; изомерия и гомологический ряд; понятие о свободных радикалах и их значении в жизни живых организмов; классификация и номенклатура органических веществ; значение органических соединений в природе и жизни человека; роль казахстанских ученых в развитии органической химии; Лабораторный опыт №1: «Шаростержневые модели молекул метана, этана, этилена, ацетилен, бензола, метанола, этанола, уксусной кислоты

2) «Углеводороды и их природные источники». Алканы; циклоалканы; алкены; полиэтилен; каучук; Практическая работа №1: «Получение и изучение свойств этилена».

3) «Углеводороды и их природные источники».

Алкадиены, алкины, Арены и их производные, Генетическая связь углеводородов и их производных, Природные источники углеводородов и их месторождения в Казахстане. Переработка газа, нефти и угля. Развитие нефтегазовой и угольной промышленности в Казахстане. Экологические аспекты добычи, переработки в Казахстане, Лабораторный опыт №2 «Составление шаростержневых моделей изопренового каучука».

4) «Кислородсодержащие органические соединения». Классификация, номенклатура кислородсодержащих органических соединений; спирты; одноатомные и многоатомные; фенолы; альдегиды; кетоны; карбоновые кислоты; Лабораторный опыт № 2: «Растворимость спиртов в воде, горение спиртов, качественные реакции на одноатомные и многоатомные спирты»; Практическая работа № 2: «Качественные реакции на кислородсодержащие органические вещества».

5) «Кислородсодержащие органические соединения». Эфиры: простые и сложные; жиры; мыла и моющие средства; производство мыла и СМС в Казахстане; углеводы; классификация; биологическая роль; моносахариды; глюкоза; фруктоза; дисахариды; сахароза; лактоза; полисахариды; крахмал; целлюлоза; Лабораторный опыт № 3: «Определение крахмала в продуктах

питания».

6) «Азотсодержащие органические соединения. Гетероциклические соединения. Нуклеиновые кислоты». Амины; анилин; аминокислоты; белки

7) «Искусственные и синтетические полимеры. Химия в жизни человека». Искусственные и синтетические полимеры: пластмассы, каучуки, волокна; производство полимеров в Казахстане; понятие о витаминах и гормонах; роль биогенных органических веществ; химия и жизнь; экологические проблемы;

Глава 3. Система целей обучения

13 Цели обучения в программе содержат кодировку. Первое число кода обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел программы, четвертое число показывает нумерацию учебной цели в данном подразделе. Например, в кодировке 10.2.1.4: «10» – класс, «2.1» – раздел и подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

1. Частицы вещества

10-класс	11-класс
1.1 Атомы, ионы и молекула	
10.1.1.1 выводить химические формулы соединений по массовой доле атомов химических элементов	
1.2 Состав и строение атома	
10.1.2.1 знать современную теорию - строения атома; 10.1.2.2 различать формы s, p, d, f орбиталей; 10.1.2.3 объяснять природу радиоактивности и применение радиоактивных изотопов	
1.3 Распределение и движение электронов в атомах	
10.1.3.1 знать характеристики и значения квантовых чисел; 10.1.3.2 знать принцип минимума энергии, принцип Паули, правило Хунда для объяснения правил заполнения электронных орбиталей;	
1.4 Виды химической связи	
10.1.4.1 объяснять образование ковалентной связи по обменному и донорно-акцепторному механизмам; 10.1.4.2 описывать свойства ковалентной связи; 10.1.4.3 объяснять различие видов гибридизации; 10.1.4.4 объяснять зависимость свойств веществ от электронного и пространственного строения молекул 10.1.4.5 объяснять физический смысл понятия электроотрицательности 10.1.4.6 понимать, что ионная связь образуется в результате электростатического притяжения противоположно заряженных ионов; 10.1.4.7 объяснять природу металлической связи и ее влияние на физические свойства металлов; 10.1.4.8 понимать механизм образования водородной связи; 10.1.4.9 - прогнозировать свойства соединений с различными видами связей и типами кристаллических решеток	

1. Закономерности протекания химических реакций

10-класс	11-класс
2.1 Периодический закон и периодическая система	
10.2.1.1 объяснять физический смысл периодического закона, объяснять физический смысл понятия валентности и степени окисления атомов; 10.2.1.2 описывать закономерности изменения свойств атомов химических	

элементов: радиуса, энергии ионизации, сродства к электрону, электроотрицательности и степени окисления;

10.2.1.3 объяснять закономерности изменений кислотно - основных свойств оксидов, гидроксидов и водородных соединений химических элементов по периодам и группам;

10.2.1.4 прогнозировать свойства химических элементов и их соединений по положению в периодической системе;

10.2.1.5 перечислить основные направления развития науки, связанные с открытием периодического закона;

10.2.1.6 уметь классифицировать химические реакции по направлению процесса, числу и составу, по изменению степени окисления химических элементов реагентов и продуктов реакции;

10.2.1.7 знать понятие радиоактивное вещество;

10.2.1.8 понимать значимость ядерных реакций в энергетическом потенциале Казахстана;

10.2.1.9 описывать особенности строения металлов и неметаллов: радиуса, энергии ионизации, сродства к электрону, кристаллических решеток;

10.2.1.10 прогнозировать закономерности изменения свойств металлов и неметаллов и их соединений в периодах и группах;

10.2.1.11 объяснять основные физические свойства металлов и неметаллов;

10.2.1.12 понимать принцип расположения металлов в электрохимическом ряду напряжения;

10.2.1.13 объяснять химические свойства металлов и неметаллов;

10.2.1.14 знать о распространении металлов и неметаллов и их соединений в природе;

10.2.1.15 объяснять общие свойства s-элементов на основе строения их атомов;

10.2.1.16 сравнивать металлические, восстановительные свойства s-элементов и составлять уравнения реакций;

10.2.1.17 знать способы получения натрия, калия и их важнейших соединений;

10.2.1.18 объяснять различие химической активности натрия, калия и кальция в реакциях с водой;

10.2.1.19 составлять уравнения реакций, характеризующие основные свойства кальция, магния и их важнейших соединений;

10.2.1.20 объяснять положение d-элементов в периодической системе на основе строения их атомов;

10.2.1.21 объяснять свойства и применение меди, цинка и их важнейших соединений;

10.2.1.22 объяснять свойства и применение хрома и его соединений;

10.2.1.23 описывать характерные физические и химические свойства, получение железа и его соединений;

10.2.1.24 уметь экспериментально получать гидроксиды железа (II) и (III), меди (II), цинка, хрома (III);
и изучить их взаимодействие с кислотами и щелочами;

10.2.1.25 объяснять закономерности изменения свойств p-элементов и их соединений в группах и периодах с точки зрения строения атомов;

10.2.1.26 изучить амфотерные свойства оксида и гидроксида алюминия, описывать применение алюминия и его сплавов;

10.2.1.27 изучить физические и химические свойства углерода, кремния и их соединений;

10.2.1.28 объяснять, как происходит отравление угарным газом и описывать способы оказания первой помощи;

10.2.1.29 объяснять низкую химическую активность азота на основе строения

<p>молекулы;</p> <p>10.2.1.30 составлять уравнения реакций, характеризующих получение и химические свойства газообразного аммиака и его водного раствора;</p> <p>10.2.1.31 описывать образование диоксида серы при горении серосодержащего ископаемого топлива;</p> <p>10.2.1.32 объяснять закономерности изменения физических и химических свойств галогенов в группе;</p> <p>10.2.1.33 изучить химические свойства соляной кислоты и знать области ее применения;</p> <p>10.2.1.34 знать качественные реакции на хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат-, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат- ионы;</p> <p>10.2.1.35 описывать контактный процесс промышленного производства серной кислоты и знать ее значение для промышленности;</p> <p>10.2.1.36 описывать способы промышленного производства аммиака и азотной кислоты и отрасли применения его продуктов</p>	
2.2 Закон сохранения массы веществ	
10.2.2.2 расчеты по уравнениям химических реакций с участием металлов (с реагентами, имеющими примеси, а также на практический выход продукта от теоретически возможного)	
2.3 Стандартные электродные потенциалы	
<p>10.2.3.1 уметь определять степень окисления элементов по формулам веществ</p> <p>10.2.3.2 уметь составлять окислительные и восстановительные уравнения, используя метод электронного баланса</p> <p>10.2.3.3 изучить и объяснить процессы, протекающие при прохождении электрического тока через раствор и расплав</p> <p>10.2.3.4 прогнозировать продукты электролиза, образующихся на электродах в растворах и расплавах электролитов</p> <p>10.2.3.5 знать виды коррозии, причины ее возникновения и объяснять ее негативное влияние на срок эксплуатации металлических конструкций</p> <p>10.2.3.6 знать способы получения металлов в промышленности</p> <p>10.2.3.7 называть составы важнейших сплавов, применяемых в науке, технике и в быту: чугун, сталь, латунь, бронза, мельхиор, дюраль</p> <p>10.2.3.8. описывать процесс производства стекла и цемента и их применение</p>	
2. Энергетика химических реакций	
3.1 Экзотермические и эндотермические реакции	
10-класс	11-класс
<p>10.3.1.1 уметь классифицировать химические реакции по тепловому эффекту</p> <p>10.3.1.2 объяснять значимость теплового эффекта химических реакций</p>	
3.2 Скорость химических реакций	
<p>10.3.2.1 экспериментально изучить влияние температуры, концентрации, давления на скорость химических реакций</p> <p>10.3.2.2 объяснять влияние факторов на изменение скорости химических реакций</p> <p>10.3.2.3 объяснять влияние катализатора и ингибитора на скорость химической реакции</p> <p>10.3.2.4 объяснять механизм гомогенного и гетерогенного катализа</p> <p>10.3.2.5 знать развитие каталитической химии в Казахстане</p>	
3.3 Химическое равновесие	
<p>10.3.3.1 экспериментально изучать влияние различных факторов на смещение равновесия;</p> <p>10.3.3.2 прогнозировать влияние изменения температуры, концентрации и</p>	

давления на химическое равновесие;	
3.4 Теории кислот и оснований. Ионные равновесия в растворах электролитов	
10.3.4.1 доказывать качественный состав растворов кислот, гидроксидов и солей по значениям рН растворов;	
10.3.4.2 предсказывать среду раствора соли по её качественному составу	

2.Химия вокруг нас

4.1 Химия Земли	
10-класс	11-класс
10.4.1.1 изучить воздействие некоторых металлов и неметаллов и их соединений на окружающую среду	11.4.1.1 называть и объяснять 12 принципов «Зеленой химии»
10.4.1.2 объяснять биологическую роль металлов и неметаллов в жизнедеятельности живых организмов	11.4.1.2 знать источники загрязнения атмосферы, гидросферы и литосферы
10.4.1.3 объяснять биологическую роль соединений натрия и калия	11.4.1.3 объяснять различие проблемы «парникового эффекта» и разрушения озонового слоя
10.4.1.4 объяснять биологическую роль соединений кальция и магния	11.4.1.4 прогнозировать экологические проблемы в различных отраслях химической промышленности Казахстана и предлагать пути их решения
10.4.1.5 объяснять жесткость воды и способы ее устранения	
10.4.1.6 знать природные соединения щелочных и щелочноземельных металлов, распространенных в Казахстане	
10.4.1.7 называть месторождения меди, цинка, железа, хрома и их соединений в Казахстане	
10.4.1.8 анализировать воздействие оксидов азота на атмосферу, нитратов на почву и водные ресурсы	
10.4.1.9 объяснять роль диоксида серы на формирование кислотных дождей и их воздействие на окружающую среду	
10.4.1.10 объяснять использование диоксида серы в консервации продуктов питания	
10.4.1.11 знать биологическую роль йода в организме человека и объяснять возникновение болезней, связанных с дефицитом йода, предлагать пути решения данной проблемы	
10.4.1.12 объяснять экологические проблемы химических производств Казахстана	
10.4.1.13 оценивать воздействие отходов химического и металлургического производств на окружающую среду	
4.2 Углерод и его соединения	
10-класс	11-класс

- 11.4.2.1 изучить гибридизацию углерода в углеводородах
- 11.4.2.2 объяснять особенности строения атома углерода и способность образовывать С-С связи
- 11.4.2.3 знать основные положения теории А.М. Бутлерова
- 11.4.2.4 различать эмпирическую, молекулярную, структурную и пространственную формулы углеводородов
- 11.4.2.5 называть виды изомерии и знать формулы изомеров: структурных, положения связи, функциональных групп и межклассовых
- 11.4.2.6 сформировать представление о структуре свободных радикалов
- 11.4.2.7 знать роль радикалов в жизни живых организмов
- 11.4.2.8 понимать формирование гомологических рядов;
- 11.4.2.9 - объяснять различие и сходство свойств гомологов;
- 11.4.2.10 составлять структурные формулы соединений и называть их по номенклатуре IUPAC
- 11.4.2.11 понимать значение органических соединений в жизни человека
- 11.4.2.12 понимать вклад казахстанских ученых в развитие органической химии
- 11.4.2.13 исследовать процесс горения различных алканов и объяснять их применение в качестве топлива
- 11.4.2.14 знать продукты сгорания алканов и оценивать их влияние на окружающую среду
- 11.4.2.15 определять молекулярную формулу вещества по данным продуктам сгорания
- 11.4.2.16 рассмотреть гомологический ряд, строение, химические и физические свойства циклоалканов
- 11.4.2.17 уметь писать формулы изомеров, называть вещества по IUPAC
- 11.4.2.18 рассмотреть гомологический ряд непредельных углеводородов, строение, физические и химические свойства, способы их получения;
- 11.4.2.19 уметь составлять реакции полимеризации (полиэтилен, полипропилен, поливинилхлорид);
- 11.4.2.20 знать способы получения этилен из этанола
- 11.4.2.21 знать строение, свойства алкадиенов
- 11.4.2.22 составлять шаростержневые модели продуктов реакции полимеризации диенов (изопрен)
- 11.4.2.23 рассмотреть гомологический ряд алкинов, строение, физические и химические свойства, способы их получения
- 11.4.2.24 объяснять структуру молекулы бензола с позиции делокализации электронов
- 11.4.2.25 составлять реакции получения бензола и его гомологов
- 11.4.2.26 составить схему генетической связи основных классов органических соединений
- 11.4.2.27 знать, что углеродсодержащие соединения могут быть использованы в качестве топлива
- 11.4.2.28 определять по карте месторождения угля, нефти и природного газа в Казахстане
- 11.4.2.29 описывать процесс добычи, и понимать значимость процесса перегонки сырой нефти
- 11.4.2.30 понимать, что запасы ископаемого топлива ограничены
- 11.4.2.31 знать, что сжигание углеводородного топлива приводит к загрязнению окружающей среды и его воздействие на климат
- 11.4.2.32 описывать строение функциональных групп спиртов, альдегидов и кетонов, карбоновых кислот, эфиров
- 11.4.2.33 составлять структурные формулы спиртов, альдегидов и кетонов, карбоновых кислот, эфиров и называть их по IUPAC
- 11.4.2.34 называть классификации и составлять формулы изомеров: структурных, функциональных групп и межклассовых для спиртов;
- 11.4.2.35 знать способы получения спиртов и фенолов;
- 11.4.2.36 называть области применения спиртов и фенолов;

5.Химия и жизнь

5.1 Биохимия	
10-класс	11-класс
	11.5.1.1 составить уравнения реакций получения простых и сложных эфиров; 11.5.1.2 знать состав и строение жиров; 11.5.1.3 понимать функции жиров; 11.5.1.4 знать различие формул молекул глюкозы, фруктозы, рибозы, дезоксирибозы, сахарозы, крахмала и целлюлозы; 11.5.1.5 составлять уравнения реакций спиртового, молочнокислого брожения глюкозы; 11.5.1.6 проводить качественную реакцию на крахмал; 11.5.1.7 называть продукты гидролиза сахарозы, крахмала и целлюлозы; 11.5.1.8 сравнивать строение и свойства крахмала и целлюлозы; 11.5.1.9 знать тривиальные и систематические названия аминокислот; 11.5.1.10 описывать состав и строение молекул аминокислот; 11.5.1.11 объяснять образование пептидных связей при получении белков из α – аминокислот; 11.5.1.12 знать продукты гидролиза белков, знать функции белков; 11.5.1.13 знать общее понятие о нуклеиновых кислотах и их классификации; 11.5.1.14 сравнивать структуры ДНК и РНК, объяснять их биологическую роль ДНК и РНК; 11.5.1.15 понимать значимость генной инженерии и биотехнологии; 11.5.1.16 описывать функции витаминов, гормонов в организме человека; 11.5.1.17 знать природные источники некоторых витаминов

14. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Химия» для 10-11 классов вечерних школ уровня общего среднего образования по обновленному содержанию

15. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Долгосрочный план по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «Химия» для 10-11 классов вечерних школ уровня общего среднего образования по обновленному содержанию

1) 10-класс

Темы/Содержание раздела долгосрочного плана	Цели обучения
1 четверть	
10.1 Строение атома	
Современная теория строения атома. Состояние и движение электронов в атоме.	10.1.2.1 - знать современную теорию строения атома; 10.1.2.2 - различать формы s, p, d, f орбиталей
Квантовые числа. Принцип Паули, правило Хунда, правило Клечковского	10.1.3.1 знать характеристики и значения квантовых чисел; 10.1.3.2 знать принцип минимума энергии, принцип Паули, правило Хунда для объяснения правил заполнения электронных орбиталей; 10.1.3.3 писать электронные конфигурации первых 36 химических элементов

Изотопы. Решение задач на тему: «Нахождение химической формулы соединений по массовой доле атомов химических элементов в составе»	10.1.2.3 объяснять природу радиоактивности и применение радиоактивных изотопов; 10.1.1.1 выводить химические формулы соединений по массовой доле атомов химических элементов в составе
Понятие о радиоактивных веществах, ядерных реакциях и их роль в энергетическом потенциале Казахстана	10.2.1.7 знать понятие радиоактивное вещество; 10.2.1.8 понимать значимость ядерных реакций в энергетическом потенциале Казахстана
10.1 Периодический закон и периодическая система химических элементов	
Периодический закон и периодическая система в свете учения о строении атома. Валентность и валентные возможности атомов. Степень окисления атомов. Периодичность изменения свойств элементов в главных подгруппах и периодах	10.2.1.1 объяснять физический смысл периодического закона, объяснять физический смысл понятия валентности и степени окисления атомов; 10.2.1.2 описывать закономерности изменения свойств атомов химических элементов: радиуса, энергии ионизации, сродства к электрону, электроотрицательности и степени окисления
Закономерность изменения кислотно-основных свойств соединений в периодах и группах	10.2.1.3 объяснять закономерности изменений кислотно - основных свойств оксидов, гидроксидов и водородных соединений химических элементов по периодам и группам
Значение периодического закона для развития науки, технологии и понимания химической картины окружающего мира	10.2.1.4 прогнозировать свойства химических элементов и их соединений по положению в периодической системе; 10.2.1.5 перечислить основные направления развития науки, связанные с открытием периодического закона
10.1 Химическая связь и строение вещества	
Единая электронная природа видов химической связи. Ковалентная химическая связь. Свойства ковалентной химической связи. Донорно-акцепторный механизм образования ковалентной связи.	10.1.4.1 объяснять образование ковалентной связи по обменному и донорно-акцепторному механизмам; 10.1.4.2 описывать свойства ковалентной связи;
Гибридизация атомных орбиталей (sp , sp^2 , sp^3 гибридизации) и геометрия молекул	10.1.4.3 объяснять различие видов гибридизации; 10.1.4.4 объяснять зависимость свойств веществ от электронного и пространственного строения молекул
Электроотрицательность и полярность связи	10.1.4.5 объяснять физический смысл понятия электроотрицательности атома и прогнозировать на ее основе вид химической связи
Ионная химическая связь и ионные кристаллические решетки. Металлическая связь и металлические кристаллические решетки.	10.1.4.6 понимать, что ионная связь образуется в результате электростатического притяжения противоположно заряженных ионов 10.1.4.7 объяснять природу металлической связи и ее влияние на физические свойства металлов

Водородная связь. Зависимость свойств простых и сложных веществ от типа химической связи и кристаллической решетки. Лабораторный опыт № 1 «Моделирование молекул веществ с различными видами связи.»	10.1.4.8 понимать механизм образования водородной связи; 10.1.4.9 прогнозировать свойства соединений с различными видами связей и типами кристаллических решеток
2-четверть	
10.2 Закономерности химических реакции	
Классификация химических реакций	10.2.1.6 уметь классифицировать химические реакции по направлению процесса, числу и составу, по изменению степени окисления химических элементов реагентов и продуктов реакции
Окислительно-восстановительные реакции с участием простых, бинарных и сложных неорганических веществ	10.2.3.1 уметь определять степень окисления элементов по формулам веществ; 10.2.3.2 уметь составлять окислительные и восстановительные уравнения, используя метод электронного баланса
Электролиз расплавов и растворов солей.	10.2.3.3 изучить и объяснить процессы, протекающие при прохождении электрического тока через раствор и расплав 10.2.3.4 прогнозировать продукты электролиза, образующихся на электродах в растворах и расплавах электролитов
pH растворов кислот, щелочей, солей. Гидролиз солей. Лабораторный опыт №2 «Изучение свойств кислот, гидроксидов, солей. Гидролиз солей»	10.3.4.1 доказывать качественный состав растворов кислот, гидроксидов и солей по значениям pH растворов; 10.3.4. прогнозировать среду раствора соли по её качественному составу
Тепловой эффект химической реакции и его значение.	10.3.1.1 уметь классифицировать химические реакции по тепловому эффекту 10.3.1.2 объяснять значимость теплового эффекта химических реакций
10.2 Кинетика	
Скорость химических реакций. Факторы, влияющие на скорость химических реакций. Лабораторный опыт №3 «Изучение зависимости скорости химической реакции от различных факторов: температура, концентрация, давление»	10.3.2.1 экспериментально изучить влияние температуры, концентрации, давления на скорость химических реакций; 10.3.2.2 объяснять влияние факторов на изменение скорости химических реакций;
Катализаторы и ингибиторы. Катализ: гомогенный и Развитие каталитической химии в Казахстане	10.3.2.3 объяснять влияние катализатора и ингибитора на скорость химической реакции 10.3.2.4 объяснять механизм гомогенного и гетерогенного катализа

	10.3.2.5 знать развитие каталитической химии в Казахстане
10.2 Химическое равновесие	
Химическое равновесие и условия его смещения. Принцип Ле Шателье-Брауна.	10.3.3.1 экспериментально изучать влияние различных факторов на смещение равновесия 10.3.3.2 прогнозировать влияние изменения температуры, концентрации и давления на химическое равновесие
3-четверть	
10.3 Общая характеристика металлов и неметаллов	
Металлы и неметаллы: химические элементы и простые вещества. Особенности строения металлов и неметаллов	10.2.1.10 прогнозировать закономерности изменения свойств металлов и неметаллов и их соединений в периодах и группах
Металлы и неметаллы: основные физические и химические свойства. Электрохимический ряд напряжения металлов.	10.2.1.11 объяснять основные физические свойства металлов и неметаллов 10.2.1.12 понимать принцип расположения металлов в электрохимическом ряду напряжения 10.2.1.13 составлять уравнения реакций характеризующих химические свойства металлов и неметаллов
Нахождение металлов, неметаллов и их соединений в природе.	10.2.1.14 знать о распространении металлов и неметаллов и их соединений в природе 10.4.1.1 изучить воздействие некоторых металлов и неметаллов и их соединений на окружающую среду
Биологическая роль металлов и неметаллов в жизнедеятельности живых организмов	10.4.1.2 объяснять биологическую роль металлов и неметаллов в жизнедеятельности живых организмов
10.3 Важнейшие s-элементы и их соединения	
Положение s-элементов в периодической системе химических элементов, особенности строения их атомов, сравнение металлических, восстановительных свойств	10.2.1.15 объяснять общие свойства s-элементов на основе строения их атомов 10.2.1.16 сравнивать металлические, восстановительные свойства s-элементов и составлять уравнения реакций
Натрий, калий и их важнейшие соединения: физические и химические свойства, получение, применение, биологическая роль	10.2.1.17 знать способы получения натрия, калия и их важнейших соединений 10.2.1.18 объяснять различие химической активности натрия, калия и кальция в реакциях с водой 10.4.1.3 объяснять биологическую роль соединений натрия и калия
Кальций, магний и их важнейшие соединения: физические и химические свойства, биологическая роль.	10.2.1.19 составлять уравнения реакций, характеризующие основные свойства кальция, магния и их важнейших соединений 10.4.1.4 объяснять биологическую роль соединений кальция и магния
Жесткость воды и способы ее устранения. Природные соединения щелочных и щелочноземельных металлов в недрах Казахстана	10.4.1.5 объяснять жесткость воды и способы ее устранения 10.4.1.6 знать природные соединения щелочных и щелочноземельных металлов, распространенных в Казахстане

10.3 Важнейшие d-элементы и их соединения	
Положение d-элементов в периодической системе, особенности строения атомов. Месторождения меди, цинка, железа, хрома и их соединений в Казахстане	10.2.1.20 объяснять положение d-элементов в периодической системе на основе строения их атомов 10.4.1.7 называть месторождения меди, цинка, железа, хрома и их соединений в Казахстане
Медь, цинк и их важнейшие соединения.	10.2.1.21 объяснять свойства и применение меди, цинка и их важнейших соединений
Хром и его соединения	10.2.1.22 объяснять свойства и применение хрома и его соединений
Железо и его соединения.	10.2.1.23 описывать характерные физические и химические свойства, получение железа и его соединений
Практическая работа №1 «Получение гидроксидов железа (II) и (III), меди (II), цинка, хрома (III), испытание отношения гидроксидов к кислотам и щелочам»	10.2.1.24 - уметь экспериментально получать гидроксиды железа (II) и (III), меди (II), цинка, хрома (III) и изучить их взаимодействие с кислотами и щелочами
Виды коррозии и меры ее предупреждения	10.2.3.5 знать виды коррозии, причины ее возникновения и объяснять ее негативное влияние на срок эксплуатации металлических конструкций 10.2.2.2 расчеты по уравнениям химических реакций с участием металлов
4-четверть	
10.4 Важнейшие p-элементы и их соединения	
Положение в периодической системе p-элементов, особенность строения их атомов. Алюминий и его соединения	10.2.1.25 объяснять закономерности изменения свойств p-элементов и их соединений в группах и периодах с точки зрения строения атомов 10.2.1.26 изучить амфотерные свойства оксида и гидроксида алюминия, описывать применение алюминия и его сплавов
Углерод, кремний и их важнейшие соединения. Распространение углерода, кремния и их соединений в природе.	10.2.1.27 изучить физические и химические свойства углерода, кремния и их соединений 10.2.1.28 объяснять, как происходит отравление угарным газом и описывать способы оказания первой помощи
Особенности строения и свойства молекулы азота. Аммиак, соли аммония. Ортофосфорная кислота и фосфаты. Применение соединений азота и фосфора как удобрений. Экологическое воздействие оксидов азота, нитратов и фосфатов на окружающую среду. Практическая работа № 2 Получение аммиака	10.2.1.29 объяснять низкую химическую активность азота на основе строения молекулы 10.2.1.30 составлять уравнения реакций, характеризующих получение и химические свойства газообразного аммиака и его водного раствора 10.4.1.8 анализировать воздействие оксидов азота на атмосферу, нитратов на почву и водные ресурсы;
Сера, ее оксиды и кислоты,	10.2.1.31 описывать образование диоксида серы при

сульфаты и их свойства	горении серосодержащего ископаемого топлива 10.4.1.9 объяснять роль диоксида серы на формирование кислотных дождей и их воздействие на окружающую среду 10.4.1.10 объяснять использование диоксида серы в консервации продуктов питания
Галогены. Хлороводород, соляная кислота и хлориды. Биологическая роль йода в жизнедеятельности человека. Меры по защите здоровья жителей Казахстана от болезней, возникающих при йододефиците	10.2.1.32 объяснять закономерности изменения физических и химических свойств галогенов в группе 10.2.1.33 изучить химические свойства соляной кислоты и знать области ее применения 10.4.1.11 знать биологическую роль йода в организме человека и объяснять возникновение болезней, связанных с дефицитом йода на территории Казахстана, предлагать пути решения данной проблемы
Практическая работа №3 Решение экспериментальных задач на тему «Качественные реакции на некоторые анионы»	10.2.1.34 знать качественные реакции на хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат-, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикатионы
10.4 Производство неорганических соединений и сплавов	
Получение цветных и черных металлов и их сплавов в Казахстане	10.2.3.6 знать способы получения металлов в промышленности; 10.2.3.7 называть составы важнейших сплавов, применяемых в науке, технике и в быту 10.4.1.12 объяснять экологические проблемы химических производств Казахстана
Производство серной кислоты контактным способом	10.2.1.35 описывать контактный процесс промышленного производства серной кислоты и знать ее значение для промышленности
Производство аммиака, азотной кислоты	10.2.1.36 описывать способы промышленного производства аммиака и азотной кислоты и отрасли применения его продуктов
Силикатная промышленность Казахстана	10.2.3.8 описывать процесс производства стекла и цемента и их применение
Загрязнение окружающей среды отходами химического и металлургического производства	10.4.1.13 оценивать воздействие отходов химического и металлургического производств на окружающую среду

2) 11-класс

Темы/Содержание раздела долгосрочного плана	Цели обучения
1-четверть	
11.1 Введение в органическую химию. Теория строения органических соединений	
Особенности строения атома углерода. Гибридизация. Электронная природа и характеристика химических связей в органических соединениях.	11.4.2.1 изучить гибридизацию углерода в углеводородах 11.4.2.2 объяснять особенности строения атома углерода и способность образовывать С-С связи

Основные положения теории строения органических соединений А.М.Бутлерова. Изомерия и гомологический ряд	11.4.2.3 знать основные положения теории А.М. Бутлерова 11.4.2.4 различать эмпирическую, молекулярную, структурную и пространственную формулы углеводов 11.4.2.5 понимать виды изомерии и составлять формулы изомеров: структурных, положения связи, функциональных групп и межклассовых
Понятие о свободных радикалах и их значении в жизни живых организмов	11.4.2.6 сформировать представление о структуре свободных радикалов 11.4.2.7 знать роль радикалов в жизни живых организмов
Классификация и номенклатура органических веществ. Лабораторный опыт №1 «Модели молекул метана, этана, этилена, ацетилен, бензола, метанола, этанола, уксусной кислоты»	11.4.2.8 понимать формирование гомологических рядов 11.4.2.9 объяснять различие и сходство свойств гомологов 11.4.2.10 составлять структурные формулы соединений и называть их по номенклатуре IUPAC
Значение органических соединений в природе и жизни человека. Роль казахстанских ученых в развитии органической химии	11.4.2.11 понимать значение органических соединений в жизни человека 11.4.2.12 понимать вклад казахстанских ученых в развитие органической химии
11.1 Углеводороды и их природные источники	
Алканы.	11.4.2.13 исследовать процесс горения различных алканов и объяснять их применение в качестве топлива 11.4.2.14 знать продукты сгорания алканов и оценивать их влияние на окружающую среду 11.4.2.15 определять молекулярную формулу вещества по данным продуктам сгорания
Циклоалканы	11.4.2.16 рассмотреть гомологический ряд, строение, химические и физические свойства циклоалканов 11.4.2.17 уметь писать формулы изомеров, называть вещества по IUPAC
Алкены. Полиэтилен. Каучук.	11.4.2.18 рассмотреть гомологический ряд непредельных углеводородов, строение, физические и химические свойства, способы их получения 11.4.2.19 уметь составлять реакции полимеризации
Практическая работа №1: «Получение и изучение свойств этилена»	11.4.2.20 знать способы получения этилен из этанола и изучить его физические и химические свойства;
2 четверть	
11.2 Углеводороды и их природные источники	
Алкадиены. Лабораторный опыт №3	11.4.2.21 знать строение, свойства алкадиенов; 11.4.2.22 составлять шаростержневые модели продуктов реакции

«Составление шаростержневых моделей изопренового каучука»	полимеризации диенов (изопрен)
Алкины	11.4.2.23 - рассмотреть гомологический ряд алкинов, строение, физические и химические свойства, способы их получения
Арены и их производные	11.4.2.24 объяснять структуру молекулы бензола с позиции делокализации электронов 11.4.2.25 составлять реакции получения бензола и его гомологов, описывать свойства, характерные для бензола и его гомологов
Генетическая связь углеводов и их производных	11.4.2.26 составить схему генетической связи основных классов органических соединений
Природные источники углеводов и их месторождения в Казахстане. Переработка газа, нефти и угля. Развитие нефтегазовой и угольной промышленности в Казахстане. Экологические аспекты добычи, переработки в Казахстане	11.4.2.27 знать, что углеродсодержащие соединения могут быть использованы в качестве топлива 11.4.2.28 определять по карте месторождения угля, нефти и природного газа в Казахстане 11.4.2.29 описывать процесс добычи, и понимать значимость процесса перегонки сырой нефти 11.4.2.30 понимать, что запасы ископаемого топлива ограничены 11.4.2.31 знать, что сжигание углеводородного топлива приводит к загрязнению окружающей среды и его воздействие на климат
3-четверть	
11.3 Кислородсодержащие органические соединения	
Классификация, номенклатура кислородсодержащих органических соединений	11.4.2.32 описывать строение функциональных групп спиртов, альдегидов и кетонов, карбоновых кислот, эфиров 11.4.2.33 составлять структурные формулы спиртов, альдегидов и кетонов, карбоновых кислот, эфиров и называть их по IUPAC
Спирты. Одноатомные и многоатомные. Фенолы Лабораторный опыт № 5 «Растворимость спиртов в воде, горение спиртов, качественные реакции на одноатомные и многоатомные спирты»	11.4.2.34 называть классификации и составлять формулы изомеров: структурных, функциональных групп и межклассовых для спиртов 11.4.2.35 знать способы получения спиртов и фенолов 11.4.2.36 - называть области применения спиртов и фенолов; 11.4.2.37 - изучать токсичные действия спиртов на организм человека
Альдегиды. Кетоны. Карбоновые кислоты. Практическая работа № 2 «Качественные реакции на кислородсодержащие органические вещества».	11.4.2.38 составлять структурные формулы альдегидов и кетонов, называть их по IUPAC 11.4.2.39 составлять уравнения реакций получения альдегидов и кетонов 11.4.2.40 называть продукты окисления и восстановления альдегидов и кетонов 11.4.2.41 объяснять физические свойства и способы получения карбоновых кислот
11.3 Кислородсодержащие органические соединения	
Эфиры: простые и сложные.	11.5.1.1 составить уравнение реакции получения простых и

Жиры Мыла и моющие средства. Производство мыла и СМС в Казахстане.	сложных эфиров 11.5.1.2 знать состав и строение жиров 11.5.1.3 понимать функции жиров 11.4.2.42 называть области применения карбоновых кислот, сложных эфиров, мыла, синтетических моющих средств 11.4.2.43 понимать необходимость защиты природы от загрязнения синтетическими моющими средствами
Углеводы. Классификация. Биологическая роль. Моносахариды. Глюкоза. Фруктоза Дисахариды. Сахароза. Лактоза. Полисахариды. Крахмал. Целлюлоза. Лабораторный опыт № 6 «Определение крахмала в продуктах питания»	11.5.1.4 знать различие формул молекул глюкозы, фруктозы, рибозы, дезоксирибозы, сахарозы, крахмала и целлюлозы 11.5.1.5 составлять уравнения реакций спиртового, молочнокислого брожения глюкозы 11.5.1.6 проводить качественную реакцию на крахмал 11.5.1.7 называть продукты гидролиза сахарозы, крахмала и целлюлозы 11.5.1.8 сравнивать строение и свойства крахмала и целлюлозы
4 четверть	
11.4 Азотсодержащие органические соединения. Гетероциклические соединения. Нуклеиновые кислоты.	
Амины. Анилин	11.4.2.44 знать классификацию и номенклатуру аминов 11.4.2.45 сравнивать структуры и основные свойства аммиака, аминов и анилина, объяснять физические свойства аминов и анилина
Аминокислоты.	11.5.1.9 знать тривиальные и систематические названия аминокислот 11.5.1.10 описывать состав и строение молекул аминокислот
Белки	11.5.1.11 объяснять образование пептидных связей при получении белков из α – аминокислот 11.5.1.12 знать продукты гидролиза белков, знать функции белков
Нуклеиновые кислоты	11.5.1.13 знать общее понятие о нуклеиновых кислотах и их классификации 11.5.1.14 сравнивать структуры ДНК и РНК, объяснять биологическую роль ДНК и РНК 11.5.1.15 понимать значимость генной инженерии и биотехнологии
11.4 Искусственные и синтетические полимеры. Химия в жизни человека	
Искусственные и синтетические полимеры: пластмассы, каучуки, волокна. Производство полимеров в Казахстане	11.4.2.46 различать понятия «мономер», «элементарное звено», «олигомер», «полимер», «степень полимеризации» 11.4.2.47 называть свойства и области применения некоторых полимеров и пластмасс 11.4.2.48 знать виды полимеров, производимых в Казахстане
Понятие о витаминах и гормонах. Роль биогенных органических веществ.	11.5.1.16 описывать функции витаминов, гормонов в организме человека; 11.5.1.17 знать природные источники некоторых витаминов
Химия и жизнь. Экологические проблемы	11.4.1.1 называть и объяснять 12 принципов «Зеленой химии»;

	11.4.1.2 знать источники загрязнения атмосферы, гидросферы и литосферы 11.4.1.3 объяснять различие проблемы «парникового эффекта» и разрушения озонового слоя 11.4.1.4 прогнозировать экологические проблемы в различных отраслях химической промышленности Казахстана и предлагать пути их решения
--	---

10) Типовая учебная программа по предмету «Биология» для 10-11 классов уровня общего среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы (очная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Цель учебной программы по биологии – развитие современных биологических знаний и умений у обучающихся; понимание сущности, развития и проявления жизни на разных уровнях ее организации; подготовка всесторонне развитой личности, которая понимает значение жизни как наивысшей ценности.

3. Задачи:

1) расширить значимые биологические знания и умения, определяющие роль человека в природе на основе понимания законов ее развития;

2) применять законы развития и функционирования природы в качестве основы и средства для приобретения новых знаний, их дальнейшего расширения и углубления;

3) формировать в процессе овладения системой знаний и основ научного мировоззрения; творческой самостоятельности и критического мышления, исследовательских умений;

4) развивать качества инициативной личности, позволяющие свободно ориентироваться в окружающей действительности, с готовностью принимать самостоятельные решения, связанные этическими вопросами и с личным участием в социальной жизни общества и в трудовой деятельности;

5) развивать у обучающихся интеллектуальные умения, необходимые для продолжения образования и самообразования.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «Биология»

4. Объем учебной нагрузки по предмету «Биология» составляет:

1) в 10 классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году;

2) в 11 классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году;

5. Содержание учебного предмета включает 4 раздела: многообразие, структура и функции живых организмов, размножение, наследственность, изменчивость, эволюционное развитие, организмы и окружающая среда, прикладные интегрированные науки.

6. Раздел «Многообразие, структура и функции живых организмов» включает следующие подразделы: разнообразие живых организмов, питание,

транспорт веществ, дыхание, выделение, движение, координация и регуляция.

7. Раздел «Размножение, наследственность, изменчивость, эволюционное развитие» включает следующие подразделы: размножение, клеточный цикл, рост и развитие, закономерности наследственности и изменчивости, основы селекции, эволюционное развитие.

8. Раздел «Организмы и окружающая среда» включает следующие подразделы: биосфера, экосистема, популяция, экология и влияние человека на окружающую среду.

9. Раздел «Прикладные интегрированные науки» включает следующие подразделы: молекулярная биология и биохимия, клеточная биология, биотехнология, биомедицина и биоинформатика.

10. Базовое содержание учебного предмета биологии для 10 класса включает следующие разделы:

1) «Разнообразие живых организмов». Этапы формирования жизни на Земле. Филогенетические деревья.

2) «Транспорт веществ». Влияние соотношения площади поверхности к объему на скорость диффузии. Значение отношения величины поверхности клеток эритроцитов к объему.

3) «Дыхание». Строение и функции аденозинтрифосфата (АТФ). Виды метаболизма. Этапы энергетического обмена. Структурные компоненты митохондрий и их функции. Взаимосвязь структуры митохондрий и процессов клеточного дыхания.

4) «Выделение». Регуляция обмена воды. Органы мишени. Эффект действия. Гипофункция. Гиперфункция.

5) «Движение». Строение поперечно-полосатой мышечной ткани. Структура миофибрилла. Механизм сокращения мышечного волокна.

6) «Координация и регуляция». Строение центральной нервной системы. Строение и функции головного мозга и спинного мозга. Взаимосвязь строения и функции холинергического синапса. Механизм синаптической передачи. Виды механорецепторов.

7) «Клеточный цикл». Гаметогенез у растений и животных. Гаметы. Стадии гаметогенеза. Спорогенез и гаметогенез у растений. Возникновение онкологических новообразований. Факторы, способствующие возникновению предраковых состояний. Старение. Теории о процессе старения.

8) «Закономерности наследственности и изменчивости». Модификационная изменчивость. Вариационные ряды изменчивости признаков.

9) Цитологические основы наследования признаков. Независимое распределение хромосом при дигибридном скрещивании. Наследование, сцепленное с полом. Решение задач.

10) Взаимодействие аллельных и неаллельных генов. Комплиментарность. Полимерия. Множественный аллелизм.

11) «Основы селекции». Способы улучшения сельскохозяйственных растений и животных с помощью методов селекции. Гибридизация

(скрещивание). Полиплоидия. Искусственный мутагенез.

12) «Эволюционное развитие». Взаимосвязь между наследственной изменчивостью и эволюцией. Наследственная изменчивость – основа эволюции. Доказательства эволюции. Механизмы видообразования. Роль репродуктивной изоляции в видообразовании. Этапы антропогенеза. Проантропы. Архантропы. Палеоантропы. Неоантропы.

13) «Молекулярная биология и биохимия». Значение воды для жизни на Земле. Классификация углеводов. Химическая структура. Свойства и функция углеводов. Структурные компоненты липидов. Свойства и функции жиров. Классификация белков по составу и по функциям. Строение и уровни структурной организации белков. Денатурация и ренатурация белков. Процесс репликации дезоксирибонуклеиновой кислоты (ДНК). Строение и функции молекул рибонуклеиновой кислоты (иРНК, рРНК, тРНК).

14) «Клеточная биология». Особенности строения и функций органоидов в клетке. Основные компоненты клетки и основные функции компонентов клетки.

15) «Биотехнология». Положительные и отрицательные стороны использования микроорганизмов в промышленности, сельском хозяйстве, медицине, быту. Значение генной инженерии.

16) «Биомедицина и биоинформатика». Применение биомеханики в робототехнике. Биомеханика инженерная и медицинская. Механизм автоматии сердца. Сократимость сердечной мышцы. Электрокардиография, ее диагностическое значение.

11. Базовое содержание учебного предмета биологии для 11 класса включает следующие разделы:

1) «Питание». Световая фаза фотосинтеза. Фотофосфорилирование. Темновая фаза фотосинтеза. Цикл Кальвина. Факторы, влияющие на скорость фотосинтеза. Лимитирующие факторы фотосинтеза: интенсивность или длина волны света концентрация углекислого газа, температура. Хемосинтез. Сравнение процессов фотосинтеза и хемосинтеза.

2) «Транспорт веществ». Механизм активного транспорта на примере натрий - калиевого насоса. Водный потенциал.

3) «Координация и регуляция». Системы управления в биологии. Понятие «системы управления» в биологии. Принцип обратной связи на примере регулирования температуры/уровня углекислого газа/глюкозы. Механизм действия гормонов на клетки-мишени на примере инсулина и эстрогена. Ростовые вещества. Механизм действия ростовых веществ на растение. Действие ауксина.

4) «Размножение». Гаметогенез. Стадии гаметогенеза человека.

5) «Рост и развитие». Стволовые клетки: понятие и свойства (самообновление, дифференциация). Виды стволовых клеток: эмбриональные и соматические.

6) «Закономерности наследственности и изменчивости». Международный проект «Геном человека». Секвенирование геномной дезоксирибонуклеиновой

кислоты человека. Биологическое значение исследований, проведенных в рамках проекта.

7) «Биосфера, экосистема, популяция». Взаимосвязь между биоразнообразием и устойчивостью экосистем. Биоразнообразие видов. Закон генетического равновесия Харди-Вайнберга. Сохранение редких и исчезающих видов растений и животных.

8) «Экология и влияние человека на окружающую среду». Глобальное потепление: причины, последствия, пути решения. Экологические проблемы Республики Казахстан и пути их решения.

9) «Молекулярная биология и биохимия». Механизм взаимодействия между антигеном и антителом. Транскрипция. Этапы трансляции. Свойства генетического кода: триплетность, вырожденность, универсальность, неперекрываемость.

10) «Клеточная биология». Определение основных компонентов клеток.

11) «Биотехнология». Особенности строения грамположительных и грамотрицательных бактерий. Понятие «рекомбинантная дезоксирибонуклеиновая кислота». Способы получения рекомбинантной дезоксирибонуклеиновой кислоты. Применение рекомбинантных дезоксирибонуклеиновых кислот. Понятие «клонирование». Применение ферментов в медицине, химии и промышленности.

12) «Биомедицина и биоинформатика». Особенности воздействия электромагнитных и звуковых волн на организм человека. Понятие «Биоинформатика». Применение инструментов биоинформатики в исследовании. Значение моноклональных антител. Производство моноклональных антител. Диагностика и лечение заболеваний с помощью моноклональных антител.

Глава 3. Система целей обучения

12. В программе для удобства использования учебных целей введена кодировка. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 10.1.1.1 «10» – класс, «1.1» – раздел и подраздел, «1» – нумерация учебной цели.

13. Система целей обучения расписана по разделам для каждого класса.

Цели обучения	
1. Многообразие, структура и функции живых организмов	
Подраздел 1.1 Разнообразие живых организмов	
10 класс	
11 класс	
10.1.1.1 - описывать этапы и схему формирования жизни на Земле;	
Подраздел 1.2 Питание	
10.1.2...	11.1.2.1 объяснять процессы, протекающие при световой фазе фотосинтеза; 11.1.2.2 объяснять процессы, протекающие при темновой фазе фотосинтеза; 11.1.2.3 объяснять лимитирующие факторы фотосинтеза; 11.1.2.4 сравнивать особенности процессов фотосинтеза и хемосинтеза
Подраздел 1.3 Транспорт веществ	
10.1.3.1 рассчитывать значение	11.1.3.1 объяснять механизм активного транспорта

отношения величины реагируемой поверхности к объему	на примере натрий-калиевого насоса; 11.1.3.2 объяснять водный потенциал клеток в растворах с различной концентрацией солей	
Подраздел 1.4 Дыхание		
10.1.4.1 описывать строение и функции аденозинтрифосфорной кислоты; 10.1.4.2 сравнивать синтез АТФ в аэробном и анаэробном дыхании; 10.1.4.3 описывать виды метаболизма; 10.1.4.4 описывать этапы энергетического обмена; 10.1.4.5 устанавливать взаимосвязь структуры митохондрий и процессов клеточного дыхания		11.1.4....
Подраздел 1.5 Выделение		
10.1.5.1 объяснять роль антидиуретического гормона (АДГ) в регуляции уровня воды в организме		11.1.5...
Подраздел 1.6 Движение		
10.1.6.1 объяснять взаимосвязь структуры поперечнополосатых мышц с механизмом мышечного сокращения		11.1.6...
Подраздел 1.7 Координация и регуляция		
10.1.7.1 изучать строение и функции спинного и головного мозга; 10.1.7.2 устанавливать взаимосвязь строения и функции синапса	11.1.7.1 описывать системы управления в биологии; 11.1.7.2 объяснять механизм действия гормонов; 11.1.7.3 изучать действие стимуляторов на рост растений	
2. Размножение, наследственность, изменчивость, эволюционное развитие		
Подраздел 2.1 Размножение		
10.2.1.....	11.2.1.1 - изучать гаметогенез человека	
Подраздел 2.2 Клеточный цикл		
10.2.2.1 объяснять особенности формирования гамет у растений и животных; 10.2.2.2 объяснять взаимосвязь неконтролируемого деления клеток с возникновением опухолей; 10.2.2.3 объяснять процесс старения		11.2.1 ...
Подраздел 2.3 Рост и развитие		
10.2.1...	11.2.3.1 объяснять процесс специализации стволовых клеток и их практическое применение	
Подраздел 2.4 Закономерности наследственности и изменчивости		
10.2.4.1 объяснять закономерности модификационной изменчивости; 10.2.4.2 применять цитологические основы дигибридного скрещивания, наследования признаков сцепленных с полом при решении задач; 10.2.4.3 сравнивать взаимодействие аллельных и неаллельных генов; 10.2.4.4 изучать причины мутагенеза и типы мутаций		11.2.4.1 обсуждать значение международного проекта «Геном человека»
Подраздел 2.5 Основы селекции		
10.2.5.1 изучать способы улучшения сельскохозяйственных растений и животных с помощью методов селекции		11.2.6....
Подраздел 2.6 Эволюционное развитие		
10.2.6.1 объяснять взаимосвязь между наследственной изменчивостью и эволюцией; 10.2.6.2 изучать доказательства эволюции; 10.2.6.3 классифицировать основные механизмы видообразования; 10.2.6.4 называть этапы антропогенеза		
3. Организмы и окружающая среда		

Подраздел 3.1 Биосфера, экосистема, популяция	
10.3.1.....	11.3.1.1 устанавливать взаимосвязь между биоразнообразием и устойчивостью экосистем
Подраздел 3.2 Влияние человеческой деятельности на окружающую среду	
10.3.2	11.3.2.1 прогнозировать последствия глобального потепления климата; 11.3.2.2 предложить пути решения экологических проблем Казахстана
4. Прикладные интегрированные науки	
Подраздел 4.1 Молекулярная биология и биохимия	
10.4.1.1 объяснять фундаментальное значение воды для жизни на Земле; 10.4.1.2 классифицировать углеводы по их структуре, составу и функциям; 10.4.1.3 описывать химическое строение и функции жиров; 10.4.1.4 классифицировать белки по их структуре, составу и функциям; 10.4.1.5 описывать процесс репликации дезоксирибонуклеиновой кислоты (ДНК); 10.4.1.6 различать строение и функции типов рибонуклеиновой кислоты; 10.4.1.7 сравнивать строение молекул рибонуклеиновой кислоты и дезоксирибонуклеиновой кислот	11.4.1.1 объяснять взаимодействие между антигеном и антителом; 11.4.1.2 описывать этапы процесса биосинтеза белка; 11.4.1.3 объяснять свойства генетического кода
Подраздел 4.2 Клеточная биология	
10.4.2.1 объяснять особенности строения и функции органоидов клетки, видимые под электронным микроскопом;	11.4.2.1 определять и описывать основные компоненты клеток с использованием микрофотографий;
Подраздел 4.3 Биотехнология	
10.4.3.1 обсуждать преимущества и недостатки использования живых организмов в биотехнологии;	11.4.3.1 сравнивать грамположительные и грамотрицательные бактерии; 11.4.3.2 объяснять способы получения рекомбинантных ДНК; 11.4.3.3 обсуждать возможность применения ферментов в медицине, химии и промышленности
Подраздел 4.4 Биомедицина и биоинформатика	
10.4.4.1 описывать применение биомеханики в робототехнике; 10.4.4.2 объяснять механизм работы сердца с использованием электрокардиограммы	11.4.4.1 объяснять воздействия электромагнитных и звуковых волн на организм человека; 11.4.4.2 описывать роль биоинформатики; 11.4.4.3 объяснять использование моноклональных антител в диагностике и лечении заболеваний

14. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Биология» для 10-11 классов общественно-гуманитарного направления уровня общего среднего образования по обновленному содержанию.

15. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Долгосрочный план по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «Биология» для 10-11 классов вечерних школ (очная форма с русским языком обучения) уровня общего среднего образования по обновленному содержанию

1) 10 класс

Темы	Цели обучения
1 четверть	
Молекулярная биология и биохимия	
Значение воды для жизни на Земле	10.4.1.1 объяснять фундаментальное значение воды для жизни на Земле
Классификация углеводов: Химическая структура. Свойства и функция углеводов	10.4.1.2 классифицировать углеводы по их структуре, составу и функциям
Структурные компоненты липидов. Свойства и функции жиров	10.4.1.3 описывать химическое строение и функции жиров
Классификация белков по составу (простые, сложные) и по функциям. Строение и уровни структурной организации белков. Денатурация и ренатурация белков.	10.4.1.4 классифицировать белки по их структуре, составу и функциям
Процесс репликации дезоксирибонуклеиновой кислоты (ДНК).	10.4.1.5 описывать процесс репликации дезоксирибонуклеиновой кислоты
Строение и функции молекул рибонуклеиновой кислоты (иРНК, тРНК, рРНК). Матричная (информационной) рибонуклеиновая кислота. Рибосомная рибонуклеиновая кислота. Транспортная рибонуклеиновая кислота	10.4.1.6 различать строение и функции типов рибонуклеиновой кислоты
Сходства и различия в строении молекул дезоксирибонуклеиновой кислоты и рибонуклеиновой кислоты	10.4.1.7 сравнивать строение молекул рибонуклеиновой кислоты и дезоксирибонуклеиновой кислоты
Клеточная биология	
Особенности строения и функций органоидов в клетке. Основные функции компонентов клетки	10.4.2.1 объяснять особенности строения и функции органоидов клетки, видимые под электронным микроскопом
2 четверть	
Транспорт веществ	
Влияние соотношения площади поверхности к объему на скорость диффузии. Значение отношения величины поверхности клеток эритроцитов к объему.	10.1.3.1 рассчитывать значение отношения величины реагируемой поверхности к объему
Дыхание	
Строение и функции аденозинтрифосфорной кислоты (АТФ)	10.1.4.1 описывать строение и функции аденозинтрифосфорной кислоты
Синтез аденозинтрифосфорной кислоты: этапы аэробного и анаэробного распада глюкозы	10.1.4.2 сравнивать синтез аденозинтрифосфорной кислоты в аэробном и анаэробном дыхании
Виды метаболизма. Этапы энергетического обмена	10.1.4.3 описывать виды метаболизма
	10.1.4.4 описывать этапы энергетического обмена
Структурные компоненты митохондрий и их функции. Взаимосвязь структуры митохондрий и процессов клеточного дыхания	10.1.4.5 устанавливать взаимосвязь структуры митохондрий и процессов клеточного дыхания
Выделение	
Регуляция обмена воды. Органы мишени. Эффект действия. Гипофункция. Гиперфункция	10.1.5.1 объяснять роль антидиуретического гормона (АДГ) в регуляции уровня воды
3 четверть	
Клеточный цикл	
Гаметогенез у растений и животных. Гаметы. Стадии гаметогенеза. Спорогенез и гаметогенез у растений	10.2.2.1 объяснять особенности формирования гамет у растений и животных

Возникновение онкологических новообразований. Факторы, способствующие возникновению предраковых состояний	10.2.2.2 объяснять взаимосвязь неконтролируемого деления клеток с возникновением опухолей
Старение. Теории о процессе старения.	10.2.2.3 объяснять процесс старения
Закономерности наследственности и изменчивости	
Модификационная изменчивость. Вариационные ряды изменчивости признаков.	10.2.4.1 объяснять закономерности модификационной изменчивости
Цитологические основы наследования признаков. Независимое распределение хромосом при дигибридном скрещивании.	10.2.4.2 применять цитологические основы дигибридного скрещивания, наследования признаков сцепленных с полом при решении задач
Наследование, сцепленное с полом. Решение задач	10.2.4.3 сравнивать взаимодействие аллельных и неаллельных генов
Взаимодействие аллельных и неаллельных генов. Комплиментарность. Полимерия. Множественный аллелизм	10.2.4.4 изучать причины мутагенеза и типы мутаций
Спонтанные и индуцированные мутации. Генные, хромосомные, геномные, мутации.	10.2.4.5 описывать хромосомные заболевания человека, связанные с аномалиями числа хромосом (аутосомные и половые)
Основы селекции	
Способы улучшения сельскохозяйственных растений и животных с помощью методов селекции. Гибридизация (скрещивание). Полиплоидия. Искусственный мутагенез.	10.2.5.1 изучать способы улучшения сельскохозяйственных растений и животных с помощью методов селекции
Эволюционное развитие	
Взаимосвязь между наследственной изменчивостью и эволюцией. Наследственная изменчивость – основа эволюции.	10.2.6.1 объяснять взаимосвязь между наследственной изменчивостью и эволюцией
Доказательства эволюции.	10.2.6.2 изучать доказательства эволюции
Механизмы видообразования.	10.2.6.3 классифицировать основные механизмы видообразования
Этапы антропогенеза. Проантропы. Архантропы. Палеоантропы. Неоантропы	10.2.6.4 называть этапы антропогенеза
Этапы формирования жизни на Земле. Филогенетические деревья.	10.1.1.1 описывать этапы и схему формирования жизни на Земле
4 четверть	
Координация и регуляция	
Строение центральной нервной системы. Строение и функции головного мозга и спинного мозга	10.1.7.1 описывать строение и функции спинного и головного мозга
Взаимосвязь строения и функции холинергического синапса. Механизм синаптической передачи	10.1.7.2 устанавливать взаимосвязь строения и функции синапса
Движение	
Строение поперечно-полосатой мышечной ткани. Структура миофибрилла. Механизм сокращения мышечного волокна	10.1.6.1 объяснять взаимосвязь структуры поперечнополосатых мышц с механизмом мышечного сокращения
«Биомедицина и биоинформатика».	
Применение биомеханики в робототехнике. Биомеханика инженерная и медицинская	10.4.4.1 исследовать применение биомеханики в робототехнике

Механизм автоматии сердца. Скорость проведения возбуждения в сердце. Сократимость сердечной мышцы. Электрокардиография, ее диагностическое значение	10.4.4.2 изучать механизм работы сердца с использованием электрокардиограммы
Биотехнология	
Положительные и отрицательные стороны использования микроорганизмов в промышленности, сельском хозяйстве, медицине, быту. Значение генной инженерии.	10.4.3.1 обсуждать преимущества и недостатки живых организмов, используемых в биотехнологии

11 класс

Темы	Цели обучения
1 четверть	
Молекулярная биология и биохимия	
Механизм взаимодействия между антигеном и антителом	11.4.1.1 объяснять взаимодействие между антигеном и антителом
Транскрипция. Этапы трансляции	11.4.1.2 описывать этапы процесса биосинтеза белка
Свойства генетического кода: триплетность, вырожденность, универсальность, неперекрываемость	11.4.1.3 объяснять свойства генетического кода
Питание	
Световая фаза фотосинтеза. Фотофосфорилирование	11.1.2.1 объяснять процессы, протекающие при световой фазе фотосинтеза
Темновая фаза фотосинтеза. Цикл Кальвина	11.1.2.2 объяснять процессы, протекающие при темновой фазе фотосинтеза
Факторы, влияющие на скорость фотосинтеза. Лимитирующие факторы фотосинтеза: интенсивность и длина волны света, концентрация углекислого газа, температура.	11.1.2.3 исследовать и объяснять лимитирующие факторы фотосинтеза
Хемосинтез. Сравнение процессов фотосинтеза и хемосинтеза	11.1.2.4 сравнивать особенности процессов фотосинтеза и хемосинтеза
2 четверть	
Транспорт веществ	
Механизм активного транспорта на примере натрий - калиевого насоса	11.1.3.1 объяснять механизм активного транспорта на примере натрий-калиевого насоса
Водный потенциал.	11.1.3.3 объяснять водный потенциал клеток в растворах с различной концентрацией солей
Координация и регуляция	
Системы управления в биологии. Понятие «системы управления» в биологии. Принцип обратной связи на примере регулирования температуры/уровня углекислого газа/глюкозы	11.1.7.1 описывать системы управления в биологии
Механизм действия гормонов на клетки мишени на примере инсулина и эстрогена	11.1.7.2 объяснять механизм действия гормонов
Ростовые вещества. Механизм действия ростовых веществ на растение. Действие ауксина и гиббереллина.	11.1.7.3 исследовать действие стимуляторов на рост растений
Размножение	
Гаметогенез. Стадии гаметогенеза человека	11.2.1.1 - изучать гаметогенез человека
3 четверть	
Рост и развитие	
Стволовые клетки: понятие и свойства (самообновление, дифференциация). Виды стволовых клеток: эмбриональные и соматические.	11.2.3.1 объяснять процесс специализации стволовых клеток и их практическое применение

Закономерности наследственности и изменчивости	
Мировой проект «Геном человека». Секвенирование геномной дезоксирибонуклеиновой кислоты человека. Биологическое значение исследований, проведенных в рамках проекта	11.2.4.1 обсуждать значение международного проекта «Геном человека»
Клеточная биология	
Определение основных компонентов клеток.	11.4.2.1 определять и описывать основные компоненты клеток с использованием микрофотографий
Биотехнология	
Особенности строения грамположительных и грамотрицательных бактерий	11.4.3.1 сравнивать грамположительные и грамотрицательные бактерии
Понятие «рекомбинантная дезоксирибонуклеиновая кислота». Способы получения рекомбинантных дезоксирибонуклеиновых кислот. Применение рекомбинантных дезоксирибонуклеиновых кислот. Понятие «клонирование»	11.4.3.2 объяснять способы получения рекомбинантных дезоксирибонуклеиновых кислот
Применение ферментов в медицине, химии и промышленности	11.4.3.3 обсуждать возможность применения ферментов в медицине, химии и промышленности
4 четверть	
Биомедицина и биоинформатика	
Особенности воздействия электромагнитных и звуковых волн на организм человека	11.4.4.1 объяснять воздействия электромагнитных и звуковых волн на организм человека
Понятие «Биоинформатика». Применение инструментов биоинформатики в исследовании	11.4.4.2 описывать роль биоинформатики
Значение моноклональных антител. Производство моноклональных антител. Диагностика и лечение заболеваний с помощью моноклональных антител	11.4.4.3 объяснять использование моноклональных антител в диагностике и лечении заболеваний
Биосфера, экосистема, популяция	
Взаимосвязь между биоразнообразием и устойчивостью экосистем. Биоразнообразие видов. Закон генетического равновесия Харди-Вайнберга. Сохранение редких и исчезающих видов растений и животных	11.3.1.1 устанавливать взаимосвязь между биоразнообразием и устойчивостью экосистем
Экология и влияние человека на окружающую среду	
Глобальное потепление: причины, последствия, пути решения. Моделирование: «Компьютерное моделирование глобального потепления климата»	11.3.2.1 прогнозировать последствия возможного глобального потепления климата
Экологические проблемы Республики Казахстан и пути их решения	11.3.2.2 - предложить пути решения экологических проблем Казахстана

11) Типовая учебная программа по учебному предмету «География» для 10-11 классов уровня общего среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы (очная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

13. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Цель учебного предмета «География» в старшей школе – создание учащимся условий для применения географических знаний, навыков и умений, направленных на решение геоэкологических, геоэкономических, социальных, геополитических и глобальных проблем, возникающих на всех уровнях географического пространства.

3. Задачи предмета:

1) развитие географического и пространственного мышления, географической культуры и языка;

2) развитие понимания глобального, регионального и локального подходов в исследованиях геоэкологических, геополитических, социальных, геоэкономических процессов и явлений;

3) создание условий для применения современных методов обработки геопространственных данных при изучении картографии, геоэкологии, геополитики, геоэкономики, страноведения и глобальных проблем человечества.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «География»

4. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «География» составляет:

1) в 10 классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году;

2) в 11 классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году.

5. Содержание учебного предмета включает 7 разделов: методы географических исследований; картография и геоинформатика; природопользование и геоэкология; геоэкономика; геополитика; страноведение; глобальные проблемы человечества.

6. Разделы состоят из подразделов, которые содержат в себе цели обучения в виде ожидаемых результатов: знание, понимание, умения и навыки.

7. Раздел «Методы географических исследований» состоит из подраздела «Общегеографические методы».

8. Раздел «Картография и геоинформатика» включает следующие подразделы: картография; основы геоинформатики.

9. Раздел «Природопользование и геоэкология» включает следующие подразделы: природопользование; основы геоэкологических исследований.

10. Раздел «Геоэкономика» состоит из подраздела «Основы геоэкономики».

11. Раздел «Геополитика» состоит из подраздела «Основы геополитики».

12. Раздел «Страноведение» включает следующие подразделы: регионы мира; методы сравнения стран.

13. Раздел «Глобальные проблемы человечества» состоит из подраздела «Решение глобальных проблем».

14. Базовое содержание учебного предмета для 10 класса:

1) «Методы географических исследований». Общегеографические методы; виды методов исследования;

2) «Картография и геоинформатика». Картография; современные картографические методы; основы геоинформатики; географические базы данных; визуализация географических данных;

3) «Природопользование и геоэкология». Природопользование; виды природопользования; оценка воздействия видов природопользования на окружающую среду; принципы рационального природопользования; основы геоэкологических исследований; предмет исследования и актуальность геоэкологии; загрязнение геосфер; геоэкологическое районирование; антропогенные факторы в геоэкологии; глобальные экологические проблемы; научно-технический прогресс в решении экологических проблем; экологические проблемы Казахстана;

4) «Геоэкономика». Основы геоэкономики; предмет исследования и актуальность геоэкономики; факторы и условия организации хозяйства; структура мирового хозяйства; территориальные модели мирового хозяйства; показатели экономического развития стран мира; мировой опыт экономического развития; целевые показатели экономического развития Республики Казахстан;

5) «Геополитика». Основы геополитики; актуальность геополитики; геополитические регионы мира; геополитика и географические факторы; морфология государственной территории; государственные границы;

6) «Страноведение». Регионы мира; комплексное географическое районирование; методы сравнения стран; сравнительное страноведение;

7) «Глобальные проблемы человечества». Решение глобальных проблем; географические аспекты глобальных проблем.

15. Базовое содержание учебного предмета для 11 класса:

1) «Методы географических исследований». Общегеографические методы; актуальные методы географических исследований;

2) «Картография и геоинформатика». Картография; современные картографические методы; основы геоинформатики; геоинформационные системы; географические базы данных; визуализация географических данных;

3) «Природопользование и геоэкология». Природопользование; регулирование природопользования; природоохранные мероприятия; роль личности в охране природы; основы геоэкологических исследований; антропогенные изменения окружающей среды; качество окружающей среды;

4) «Геоэкономика». Основы геоэкономики; геоэкономическое положение и потенциал регионов Республики Казахстан, геоэкономическое стратегии развития;

5) «Геополитика». Основы геополитики; современные геополитические процессы; геополитическое положение Казахстана; геополитическая безопасность Казахстана; геополитическая интеграция Казахстана;

6) «Страноведение». Регионы мира; место Казахстана на карте регионов мира; методы сравнения стран мира; место Казахстана в международном сопоставлении стран мира; прикладное страноведение;

7) «Глобальные проблемы человечества». Решение глобальных проблем; пути решения глобальных проблем.

Глава 3. Система целей обучения

16. В программе для удобства использования учебных целей введена кодировка. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 10.2.1.1 «10» – класс, «2.1» – раздел и подраздел, «1» – нумерация учебной цели.

Цели обучения	
10 класс	11 класс
1. Методы географических исследований. 1.1 Общегеографические методы	
10.1.1.1 применять сравнительные методы согласно теме исследования;	11.1.1.1 применять элементы географической экспертизы согласно теме исследования;
10.1.1.2 применять количественные методы согласно теме исследования	11.1.1.2 применять методы экспертных оценок согласно теме исследования;
10.1.1.3 - применять методы районирования согласно теме исследования	11.1.1.3 применять методы моделирования согласно теме исследования;
	11.1.1.4 применять методы районирования согласно теме исследования
2. Картография и геоинформатика. 2.1 Картография	
10.2.1.1 применять картографические методы согласно теме	11.2.1.1 читать цифровые карты, определять с их помощью расположение местоположения, количественные и качественные показатели географических объектов и территорий
2.2 Основы геоинформатики	
10.2.2.1 составлять по теме географические базы данных с применением программы Microsoft Excel;	11.2.2.1 объяснять особенности геоинформационных методов;
10.2.2.2 анализировать результаты статистических данных	11.2.2.2 составлять по теме географические базы данных с применением компьютерных программ
3. Природопользование и геоэкология. 3.1 Природопользование	
10.3.1.1 объяснять необходимость природопользования, определять ее виды (по типам хозяйствования);	11.3.1.1 - анализировать механизм регулирования природопользования по отраслям хозяйства и потребления;
10.3.1.2 определять и оценивать воздействие типов природопользования на окружающую среду (на основе местного/регионального компонента);	11.3.1.2 - определять соответствие типов природопользования нормам, установленным в законодательном порядке (на основе местного/регионального компонента);
10.3.1.3 предлагать пути минимизации негативного воздействия типов природопользования на окружающую среду (на основе местного/регионального компонента);	11.3.1.3 - оценивать эффективность природоохранных мероприятий (на основе местного/регионального компонента);
10.3.1.4 определять принципы рационального природопользования	11.3.1.4 - определять роль личности в природопользовании и рассчитывать ее «экологический след»
3.2 Основы геоэкологических исследований	
10.3.2.1 объяснять сущность, содержание, направления и основные категории геоэкологических исследований;	11.3.2.1 классифицировать антропогенные изменения окружающей среды;
10.3.2.2 исследовать уровень, причины и следствия загрязнения геосфер;	11.3.2.2 классифицировать показатели качества окружающей среды;

<p>10.3.2.3 районировать территорию мира по уровню загрязнения и нарушенности природной среды;</p> <p>10.3.2.4 классифицировать антропогенные факторы, оказывающие воздействие на природу;</p> <p>10.3.2.5 предлагать пути минимизации антропогенных факторов, оказывающие воздействие на природу;</p> <p>10.3.2.6 определять роль географических закономерностей в возникновении глобальных экологических проблем;</p> <p>10.3.2.7 определять роль научно-технического прогресса в решении экологических проблем;</p> <p>10.3.2.8 предлагать пути решения экологических проблем на основе экологического районирования территории Казахстана</p>	<p>11.3.2.3 оценивать воздействие загрязненной окружающей среды на жизнь человека (с дополнительным охватом местного/регионального компонента);</p> <p>11.3.2.4 классифицировать страны мира по качеству окружающей среды;</p> <p>11.3.2.5 исследовать качество окружающей среды (на основе местного/регионального компонента);</p> <p>11.3.2.6 разрабатывать решения по повышению качества окружающей среды (на основе местного /регионального компонента)</p>
<p>4. Геоэкономика. 4.1 Основы геоэкономики</p>	
<p>10.4.1.1 объяснять цели и задачи, основные категории геоэкономики;</p> <p>10.4.1.2 определять роль географического пространства в экономическом развитии стран и регионов (с дополнительным охватом казахстанского компонента);</p> <p>10.4.1.3 анализировать совокупность факторов и условий размещения предприятий различных отраслей хозяйства;</p> <p>10.4.1.4 оценивать структуру хозяйства стран мира;</p> <p>10.4.1.5 классифицировать страны мира по хозяйственной структуре;</p> <p>10.4.1.6 анализировать территориальные модели мирового хозяйства;</p> <p>10.4.1.7 сравнивать показатели экономического развития стран мира (с дополнительным охватом казахстанского компонента);</p> <p>10.4.1.8 классифицировать страны мира по уровню экономического развития;</p> <p>10.4.1.9 давать оценку стратегиям экономического развития стран мира (с дополнительным охватом казахстанского компонента);</p> <p>10.4.1.10 определять выгодные для Республики Казахстан структуру хозяйства, соотношение отраслей хозяйства, территориальную структуру хозяйства и эффективные показатели экономического развития</p>	<p>11.4.1.1 сравнивать и анализировать отраслевую и территориальную структуру хозяйства, показатели экономического развития регионов Казахстана;</p> <p>11.4.1.2 предлагать идеи по выравниванию экономического развития регионов Казахстана;</p> <p>11.4.1.3 определять потенциал экономического развития регионов Казахстана (на примере своего региона);</p> <p>11.4.1.4 предлагать на основе анализа решения по устранению барьеров экономического развития регионов Казахстана (на примере своего региона);</p> <p>11.4.1.5 предлагать проекты стратегий экономического развития регионов Казахстана (на примере своего региона)</p>
<p>5. Геополитика. 5.1 Основы геополитики</p>	
<p>10.5.1.1 объяснять цель и задачи, предмет исследования, основные категории геополитики;</p> <p>10.5.1.2 определять основные объекты и субъекты геополитики;</p> <p>10.5.1.3 определять геополитические регионы мира, выделенные по различным признакам;</p> <p>10.5.1.4 оценивать роль в геополитике физико-географических, экономических, социальных, демографических, политических, военных, технологических факторов;</p> <p>10.5.1.5 анализировать морфологические особенности</p>	<p>11.5.1.1 объяснять современные геополитические процессы;</p> <p>11.5.1.2 давать комплексную оценку геополитического положения Республики Казахстан;</p> <p>11.5.1.3 определять факторы, оказывающие влияние на геополитическую безопасность Республики Казахстан;</p>

государственной территории; 10.5.1.6 давать комплексную оценку морфологическим особенностям государственной территории Республики Казахстан; 10.5.1.7 анализировать функции, виды, мероприятия по определению и проведению государственных границ; 10.5.1.8 анализировать основные показатели, динамику и меры по укреплению государственных границ Республики Казахстан	11.5.1.4 разрабатывать предложения по усилению геополитической безопасности Республики Казахстан; 11.5.1.5 разрабатывать решения по усилению связей Республики Казахстан со странами мира, мировыми и региональными организациями
6. Страноведение. 6.1 Регионы мира	
10.6.1.1 объяснять деление мира по различным признакам на физико-географические, историко-культурные, политико-географические и геополитические районы	11.6.1.1 определять положение Республики Казахстан в физико-географических, историко-географических и геополитических регионах
6.2 Методы сравнения стран	
10.6.2.1 определять показатели, применяемые в сопоставлениях стран мира; 10.6.2.2 объяснять методику расчета одного из показателей, применяемых в сопоставлении; 10.6.2.3 характеризовать индексы и рейтинги стран мира, определяемые по совокупности показателей; 11.6.2.4 определять географические, социальные, экономические и политические факторы, оказывающие влияние на место страны в рейтинге (по выбору: на примере трех стран, расположенных в начале, середине и конце рейтинга)	11.6.2.1 изучать динамику места Казахстана в индексах и рейтингах, определяемых по совокупности показателей (на примере одного рейтинга по выбору); 11.6.2.2 определять географические, социальные, экономические и политические факторы, оказывающие влияние на место Казахстана в индексах и рейтингах, рассчитываемых по совокупности показателей; 11.6.2.3 определять значение, субъектов и потребителей прикладной страноведческой информации; 11.6.2.4 готовить и представлять в творческой форме комплексные страноведческие характеристики стран мира
7. Глобальные проблемы человечества. 7.1 Решение глобальных проблем	
10.7.1.1 классифицировать проблемы в развитии человечества; 10.7.1.2 определять и группировать причины и последствия глобальных проблем; 10.7.1.3 определять территориальные проявления глобальных проблем	11.7.1.1 определять глобальные проблемы, имеющие проявления на территории Казахстана; 11.7.1.2 предлагать собственные проекты по решению глобальных проблем, в том числе проявляющихся на территории Казахстана

17. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «География» для 10-11 классов уровня общего среднего образования по обновленному содержанию.

Долгосрочный план по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «География» для 10-11 классов уровня общего среднего образования по обновленному содержанию (для вечерней школы

4) 10 класс

Тема	Цели обучения
I четверть	
1. Методы географических исследований. 1.1 Общегеографические методы	
Виды методов	10.1.1.1 применять сравнительные методы согласно теме исследования;

исследования	10.1.1.2 применять количественные методы согласно теме исследования
	10.1.1.3 применять методы районирования согласно теме исследования
2. Картография и геоинформатика. 2.1 Картография	
Современные картографические методы	10.2.1.1 составлять по теме географические базы данных с применением программы Microsoft Excel;
2.2 Основы геоинформатики	
Географические базы данных	10.2.2.1 составлять по теме географические базы данных
Визуализация географических данных	10.2.2.2 анализировать результаты статистических данных
3. Природопользование и геоэкология. 3.1 Природопользование	
Виды природопользования	10.3.1.1 объяснять необходимость природопользования, определять ее виды (по типам хозяйствования)
Оценки воздействия видов природопользования на окружающую среду	10.3.1.2 определять и оценивать воздействие типов природопользования на окружающую среду (на основе местного/регионального компонента)
	10.3.1.3 предлагать пути минимизации негативного воздействия типов природопользования на окружающую среду (на основе местного/ регионального компонента)
Принципы рационального природопользования	10.3.1.4 определять принципы рационального природопользования
2 четверть	
3. Природопользование и геоэкология. 3.2 Основы геоэкологических исследований	
Предмет исследования и актуальность геоэкологии	10.3.2.1 объяснять сущность, содержание, направления и основные категории геоэкологических исследований
Загрязнение геосфер	10.3.2.2 исследовать уровень, причины и следствия загрязнения геосфер
Геоэкологическое районирование	10.3.2.3 районировать территорию мира по уровню загрязнения и нарушенности природной среды
Антропогенные факторы в геоэкологии	10.3.2.4 классифицировать антропогенные факторы, оказывающие воздействие на природу
	10.3.2.5 предлагать пути минимизации антропогенных факторов, оказывающие воздействие на природу
Глобальные экологические проблемы	10.3.2.6 определять роль географических закономерностей в возникновении глобальных экологических проблем
Научно-технический прогресс в решении экологических проблем	10.3.2.7 определять роль научно-технического прогресса в решении экологических проблем
Экологические проблемы Казахстана	10.3.2.8 предлагать пути решения экологических проблем на основе экологического районирования территории Казахстана
3 четверть	
4. Геоэкономика. 4.1 Основы геоэкономики	
Предмет исследования и актуальность геоэкономики	10.4.1.1 объяснять цели, задачи, основные категории геоэкономики
	10.4.1.2 определять роль географического пространства в экономическом развитии стран и регионов (с дополнительным охватом казахстанского компонента)
Факторы и условия организации хозяйства	10.4.1.3 анализировать совокупность факторов и условий размещения предприятий различных отраслей хозяйства
Структура	10.4.1.4 оценивать структуру хозяйства стран мира

мирового хозяйства	10.4.1.5 классифицировать страны мира по хозяйственной структуре
Территориаль-ные модели мирового хозяйства	10.4.1.6 анализировать территориальные модели мирового хозяйства
Показатели экономического развития стран мира	10.4.1.7 сравнивать показатели экономического развития стран мира (с дополнительным охватом казахстанского компонента)
	10.4.1.8 классифицировать страны мира по уровню экономического развития
Мировой опыт экономического развития	10.4.1.9 давать оценку стратегиям экономического развития стран мира (с дополнительным охватом казахстанского компонента)
Целевые показатели экономического развития Республики Казахстан	10.4.1.10 определять выгодные для Республики Казахстан структуру хозяйства, соотношение отраслей хозяйства, территориальную структуру хозяйства и эффективные показатели экономического развития
5. Геополитика. 5.1 Основы геополитики	
Актуальность геополитики	10.5.1.1 объяснять цель, задачи, основные категории геополитики
	10.5.1.2 определять основные объекты и субъекты геополитики
Геополитические регионы мира	10.5.1.3 определять геополитические регионы мира, выделенные по различным признакам
Геополитика и географические факторы	10.5.1.4 оценивать роль в геополитике физико-географических, экономических, социальных, демографических, политических, военных, технологических факторов
Морфология государственной территории	10.5.1.5 анализировать морфологические особенности государственной территории
	10.5.1.6 давать комплексную оценку морфологическим особенностям государственной территории Республики Казахстан
Государственные границы	10.5.1.7 - анализировать функции, виды, мероприятия по определению и проведению государственных границ
	10.5.1.8 анализировать основные показатели, динамику и меры по укреплению государственных границ Республики Казахстан
4 четверть	
6. Страноведение. 6.1 Регионы мира	
Комплексное географическое районирование	10.6.1.1 объяснять деление мира по различным признакам на физико-географические, историко-культурные, политико-географические и геополитические районы
2 Методы сравнения стран	
Сравнительное страноведение	10.6.2.1 определять показатели, применяемые в сопоставлениях стран мира
	10.6.2.2 объяснять методику расчета одного из показателей, применяемых в сопоставлении
	10.6.2.3 характеризовать индексы и рейтинги стран мира, определяемые по совокупности показателей
	10.6.2.4 определять географические, социальные, экономические и политические факторы, оказывающие влияние на место страны в рейтинге (по выбору: на примере трех стран, расположенных в начале, середине и конце рейтинга)
7. Глобальные проблемы человечества. 7.1 Решение глобальных проблем	
Географические аспекты глобальных проблем	10.7.1.1 классифицирует проблемы в развитии человечества;
	10.7.1.2 определяет и группирует причины и последствия глобальных проблем
	10.7.1.3 определяет территориальные проявления глобальных

проблем	
5) 11 класс	
Тема	Цели обучения
1 четверть	
1. Методы географических исследований. 1.1 Общегеографические методы	
Актуальные методы географических исследований	11.1.1.1 применять элементы географической экспертизы согласно теме исследования
	11.1.1.2 применять методы экспертных оценок согласно теме исследования
	11.1.1.3 применять методы районирования согласно теме исследования
	11.1.1.4 применять методы районирования согласно теме исследования
2. Картография и геоинформатика. 2.1 Картография	
Современные картографические методы	11.2.1.1 читать цифровые карты, определять с их помощью расположение местоположения, количественные и качественные показатели географических объектов и территорий
2.2 Геоинформатика	
Геоинформационные системы	11.2.2.1 объяснять особенности геоинформационных методов
Географические базы данных	11.2.2.2 составлять по теме географические базы данных с применением компьютерных программ
3. Природопользование и геоэкология. 3.1 Природопользование	
Регулирование природопользования	11.3.1.1 анализировать механизм регулирования природопользования по отраслям хозяйства и потребления
Природоохранные мероприятия	11.3.1.2 оценивать эффективность природоохранных мероприятий (на основе местного/регионального компонента)
	11.3.1.3 оценивать эффективность природоохранных мероприятий (на основе местного/регионального компонента)
Роль личности в охране природы	11.3.1.4 определять роль личности в природопользовании и рассчитывать ее «экологический след»
2 четверть	
3. Природопользование и геоэкология. 3.2 Основы геоэкологических исследований	
Антропогенные изменения окружающей среды	11.3.2.1 классифицировать антропогенные изменения окружающей среды
Качество окружающей среды	11.3.2.2 классифицировать показатели качества окружающей среды
	11.3.2.3 оценивать воздействие загрязненной окружающей среды на жизнь человека (с дополнительным охватом местного/регионального компонента)
	11.3.2.4 классифицировать страны мира по качеству окружающей среды
	11.3.2.5 исследовать качество окружающей среды (на основе местного/регионального компонента)
	11.3.2.6 разрабатывать решения по повышению качества окружающей среды (на основе местного/регионального компонента)
3 четверть	
4. Геоэкономика. 4.1 Основы геоэкономики	
Геоэкономическое	11.4.1.1 сравнивать и анализировать отраслевую и территориальную структуру хозяйства, показатели экономического развития регионов

положение и потенциал регионов Республики Казахстан	Казахстана
	11.4.1.2 предлагать идеи по выравниванию экономического развития регионов Казахстана
	11.4.1.3 определять потенциал экономического развития регионов Казахстана (на примере своего региона)
	11.4.1.4 предлагать на основе анализа решения по устранению барьеров экономического развития регионов Казахстана (на примере своего региона)
Геоэкономическое стратегии развития	11.4.1.5 предлагать проекты стратегий экономического развития регионов Казахстана (на примере своего региона)
5. Геополитика. 5.1 Основы геополитики	
Современные геополитические процессы	11.5.1.1 объяснять современные геополитические процессы
Геополитическое положение Казахстана	11.5.1.2 давать комплексную оценку геополитического положения Республики Казахстан
Геополитическая безопасность Казахстана	11.5.1.3 определять факторы, оказывающие влияние на геополитическую безопасность Республики Казахстан
	11.5.1.4 разрабатывать предложения по усилению геополитической безопасности Республики Казахстан
Геополитическая интеграция Казахстана	11.5.1.5 разрабатывать решения по усилению связей Республики Казахстан с мировыми и региональными организациями
4 четверть	
6. Страноведение. 6.1 Регионы мира	
Место Казахстана на карте регионов мира	11.6.1.1 определять положение Республики Казахстан в физико-географических, историко-географических и геополитических регионах
6.2 Методы сравнения стран.	
Место Казахстана в международном сопоставлении стран мира	11.6.2.1 изучать динамику места Казахстана в индексах и рейтингах, определяемых по совокупности показателей (на примере одного рейтинга по выбору)
	11.6.2.2 определять географические, социальные, экономические и политические факторы, оказывающие влияние на место Казахстана в индексах и рейтингах, рассчитываемых по совокупности показателей
Прикладное страноведение	11.6.2.3 определять значение, субъектов и потребителей прикладной страноведческой информации
	11.6.2.4 готовить и представлять в творческой форме комплексные страноведческие характеристики стран мира
7. Глобальные проблемы человечества. 7.1 Решение глобальных проблем	
Пути решения глобальных проблем	11.7.1.1 определять глобальные проблемы, имеющие проявления на территории Казахстана
	11.7.1.2 предлагать собственные проекты по решению глобальных проблем, в том числе проявляющихся на территории Казахстана

12) Типовая учебная программа по учебному предмету «История Казахстана» для 10-11 классов уровня общего среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы (очная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного

среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Цель учебного предмета: способствовать формированию личности обучающегося, обладающего историческим сознанием, гражданственностью и патриотизмом, активно и творчески применяющего исторические знания и навыки в учебной и социальной деятельности на основе изучения ключевых событий и процессов отечественной истории.

3. Задачи учебного предмета:

1) формирование знаний о ключевых проблемах этнического, социального, экономического, политического и культурного развития общества на территории Казахстана в различные исторические периоды;

2) формирование целостного представления о месте и роли Казахстана в мировом историческом процессе;

3) развитие навыков исследования событий и явлений с точки зрения их исторической обусловленности, сопоставления и критического анализа различных точек зрения и оценок исторических событий и личностей, определение собственного отношения к дискуссионным проблемам прошлого и современности;

4) развитие навыков ведения краеведческой работы и изучения региональной истории;

5) развитие умения использовать исторические знания и навыки для понимания современных политических, социально-экономических и культурных процессов.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета

4. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «История Казахстана» составляет:

1) в 10 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году;

2) в 11 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году.

5. Содержание учебного предмета «История Казахстана» организовано по разделам обучения. Разделы далее разбиты на подразделы, которые содержат цели обучения по классам в виде ожидаемых результатов.

6. Содержание учебного предмета включает четыре раздела:

в 10 классе: цивилизация: особенности развития, этнические и социальные процессы, из истории государства, войн и революций, развитие культуры;

в 11 классе: цивилизация: особенности развития, политико-правовые процессы, развитие общественно-политической мысли, развитие образования и науки.

7. Раздел «Цивилизация: особенности развития» в 10 классе включает следующие подразделы: центрально-азиатские цивилизации: многообразие и культурная общность, цивилизация Великой Степи, Центральная Азия и мировая цивилизация.

8. Раздел «Этнические и социальные процессы» в 10 классе включает следующие подразделы: истоки происхождения казахского народа,

традиционное казахское общество: этническая структура и социальная организация.

9. Раздел «Из истории государства, войн и революций» в 10 классе включает следующие подразделы: ранние государства на территории Казахстана, империи кочевников Великой степи, Казахское ханство – первое национальное государство в Центральной Азии. путь к независимости и возрождение национальной государственности.

10. Раздел «Развитие культуры» в 10 классе включает следующие подразделы: традиционная культура казахского народа – наследие степной цивилизации, культура Казахстана в советский период, культура в период национального возрождения.

11. Раздел «Цивилизация: особенности развития» в 11 классе включает следующие подразделы: традиционная система жизнеобеспечения казахов, степь и город: взаимодействие и взаимовлияние, социально-экономическое развитие Казахстана в новейшее время.

12. Раздел «Политико-правовые процессы» в 11 классе включает следующие подразделы: история формирования полиэтнического общества в Казахстане, политика Республики Казахстан в области межэтнических отношений.

13. Раздел «Развитие общественно-политической мысли» в 11 классе включает следующие подразделы: эволюция общественно-политической мысли Казахстана, «Алаш» – общественная мысль и национальная идея, общенациональная идея «Мәңгілік Ел» – консолидирующая основа казахстанского общества в XXI веке.

14. Раздел «Развитие образования и науки» в 11 классе включает следующие подразделы: научное наследие средневекового Казахстана, развитие образования и науки Казахстана в XVIII-XX веках, казахстанская система образования и науки на современном этапе.

15. Цели обучения, организованные систематично и последовательно внутри каждого подраздела, позволяют учителям планировать свою работу, оценивать достижения обучающихся и информировать их о следующих этапах обучения.

16. Базовое содержание учебного предмета «История Казахстана» для 10 класса:

1) цивилизации: особенности развития. Центрально-азиатские цивилизации: многообразие и культурная общность. Исторические и географические аспекты понятия «Центральная Азия». История изучения традиционных цивилизаций Центральной Азии. Факторы возникновения цивилизации Центральной Азии. Особенности центрально-азиатских очагов цивилизации. Цивилизация Великой Степи. Историко-географическая характеристика понятия «Великая Степь». Истоки и особенности возникновения цивилизации Великой Степи (энеолит, эпоха бронзы). Особенности древних археологических культур на территории Казахстана. Цивилизация Великой Степи в эпоху ранних кочевников. Преемственность и

взаимовлияние древних культур Великой Степи. Влияние ранних кочевников на ход мировых исторических процессов. Центральная Азия и мировая цивилизация. Вклад народов Центральной Азии в развитие материальной культуры мира. Вклад народов Центральной Азии в развитие духовной культуры мира.

2) этнические и социальные процессы. Истоки происхождения казахского народа. Понятия «антропогенез», «этногенез», «этнос». Этногенез и этнические процессы на территории Казахстана. Формирование казахского этноса как результат многовекового этнического процесса. Культурно-генетический код как основа нации; традиционное казахское общество: этническая структура и социальная организация. Историческая обусловленность формирования родоплеменной структуры казахов. Эволюция родоплеменной организации казахов. *Функциональное значение принципа родства* и родовой структуры. Понятия «устная историология», «шежіре», «ру», «тайпа», «ата-жұрт», «ата-мекен», «ел». Консолидирующая роль родоплеменной организации казахов; социальная стратификация казахского традиционного общества. Понятия «аксүйек», «қарасүйек», «хан», «сұлтан», «би», «батыр». Функции социальных институтов в традиционном обществе казахов.

3) из истории государства, войн и революций. Ранние государства на территории Казахстана. Политическая организация ранних государств на территории Казахстана. Понятия «государство», «власть», «политическая организация»; империи кочевников Великой степи. Тюркская империя – классический образец государственности кочевников. Становление и развитие Великого Тюркского каганата. Преемники Тюркской империи. Преемственность форм государственного устройства. Геополитическая активность тюркских государств раннего и развитого средневековья. Роль Тюркской империи в формировании и развитии тюркского мира; империя Чингисхана и ее наследники. Роль Чингисхана в мировой истории. Развитие улусной системы на территории Казахстана. Геополитическая активность государств XIII-XV веков и их влияние на ход исторических процессов в Евразии; Казахское ханство – первое национальное государство в Центральной Азии. Историческая преемственность Ак Орды и Казахского ханства. Образование Казахского ханства – закономерный результат исторических процессов на территории Казахстана. Роль казахских ханов в создании и укреплении Казахского государства. Политические институты Казахского ханства. Преемственность форм государственного устройства. Роль предков в защите и сохранении благодатной земли; путь к независимости и возрождение национальной государственности. Утрата государственного суверенитета. Национально-освободительная борьба казахского народа за восстановление государственного суверенитета. Восстановление государственного суверенитета в форме Алашской и Туркестанской (Кокандской) автономий; советская форма казахской государственности. Понятия «автономная советская республика», «советская союзная республика», «унитарное государство». Достижения и противоречия общественно-политического развития Казахстана

в советский период; возрождение национальной государственности. Роль Первого Президента Н.А.Назарбаева в возрождении национальной государственности. Восстановление государственной независимости Казахстана – закономерный результат исторического процесса. Государственные стратегии и программы развития Республики Казахстан.

4) развитие культуры. Традиционная культура казахского народа – наследие степной цивилизации. Материальная культура и прикладное искусство казахского народа. Понятия «культура», «степная цивилизация», «материальная культура», «духовная культура», «прикладное искусство», «культурное наследие». Эволюция и преемственность историко-этнографических процессов на территории Казахстана; традиционное мировоззрение казахов. Понятия «обряд», «ритуал», «обычай», «традиции», «менталитет». Духовные и нравственные ценности казахского народа: обычаи и традиции. Патриотизм как особое отношение к родной земле, культуре и традициям; памятники истории и культуры степной цивилизации. Классификация памятников истории и культуры. Духовные святыни Казахстана – каркас национальной идентичности; литературное и музыкальное наследие казахского народа: истоки, традиции, современность; культура Казахстана в советский период. Достижения и противоречия развития культуры советского периода. Новые направления и жанры; культура в период национального возрождения. Развитие казахстанской культуры. Новые направления и жанры. Интеграция в международное культурное пространство.

17. Базовое содержание учебного предмета «История Казахстана» для 11 класса:

1) цивилизация: особенности развития. Традиционная система жизнеобеспечения казахов. Кочевое скотоводство и земледелие на территории Казахстана. Влияние природно-географического фактора на формирование и развитие системы жизнеобеспечения населения Казахстана. Понятия «система жизнеобеспечения», «система расселения», «экосистема». Классификация традиционной хозяйственной деятельности. Промыслы и ремесла в традиционной системе жизнеобеспечения казахского народа. Этнографическое изучение ремесел и промыслов казахов; степь и город: взаимодействие и взаимовлияние. Направления и трассы Великого Шелкового пути на территории Казахстана. Роль Великого Шелкового пути в возникновении и развитии городов Казахстана. Взаимодействие и взаимовлияние оседлого и кочевого населения в экономической и культурной сфере; социально-экономическое развитие Казахстана в новейшее время. Понятия «экономическая система», «традиционная (аграрная) экономика», «плановая (социалистическая) экономика». Факторы, определившие направления экономического развития Казахстана в XX веке. Этапы развития экономики Республики Казахстан. Перспективы социально-экономического развития Республики Казахстан.

2) политико-правовые процессы. История формирования полиэтнического общества в Казахстане. Понятия «аграрная политика», «переселенческая

политика», «моноэтнический состав». Этапы изменения этнического состава населения на территории Казахстана. Формирование полиэтнического общества Казахстана в советский период. Понятия «депортация», «спецпереселенцы», «полиэтническое общество», «национальная политика», «интернационализм». Культурное взаимовлияние этносов Казахстана в советский период; политика Республики Казахстан в области межэтнических отношений. Понятия «миграция», «эмиграция», «иммиграция», «репатриант», «диаспора», «ирридента». Основные направления и приоритеты миграционной политики Республики Казахстан; казахстанская модель межэтнического и межконфессионального согласия. Роль Ассамблеи народа Казахстана в общественно-политической и культурной жизни Казахстана.

3) развитие общественно-политической мысли. Эволюция общественно-политической мысли Казахстана. Общественно-политическая мысль древнего и средневекового Казахстана. Развитие общественно-политической мысли в период Казахского ханства. Идеологические ценности представителей течения «Зарзаман». Общественно-политические взгляды казахских просветителей XIX века; «Алаш» – общественная мысль и национальная идея. Концептуальные основы национальной идеи «Алаш». Общественно-политические взгляды национальной интеллигенции о путях развития казахской государственности (движение «Алаш» и политические взгляды казахских революционеров-демократов); общенациональная идея «Мәңгілік Ел» - консолидирующая основа казахстанского общества в XXI веке. Историческая основа общенациональной идеи «Мәңгілік Ел». Общенациональные ценности казахстанского общества. Значимость консолидирующих ценностей идеи «Мәңгілік Ел». Политика государства в области идеологии («Патриотический акт – Мәңгілік Ел», «Концепция укрепления и развития казахстанской идентичности и единства»).

4) развитие образования и науки. Научное наследие средневекового Казахстана. Развитие науки в средневековом Казахстане. Выдающиеся ученые и мыслители средневекового Казахстана; развитие образования и науки Казахстана в XVIII-XX веках. Исследование Казахстана в XVIII- начале XX века. Вклад исследователей в развитие науки; возникновение и развитие образовательных учреждений в Казахстане в XIX веке. Специфика деятельности образовательных учреждений Казахстана XIX-начала XX века. Достижения и противоречия советской системы образования. Ликвидация безграмотности. Школьное, профессиональное и высшее образование. Реформы советской системы образования в Казахстане; роль АН КазССР в развитии науки Казахстана. Выдающиеся ученые Казахстана. Сложности и противоречия развития науки в Казахстане в условиях советской политической системы; казахстанская система образования и науки на современном этапе. Развитие системы образования и науки Республики Казахстан в годы независимости: успехи, проблемы и перспективы. Модернизация системы образования Республики Казахстан. Интеграция Казахстана в мировое образовательное и научное пространство. Стратегии и программы Республики Казахстан в

области образования и науки. Международная образовательная программа Республики Казахстан «Болашак». Инновационные организации образования и науки Республики Казахстан.

Глава 3. Система целей обучения

18. Система целей обучения содержит кодировку. Код первого числа обозначает класс, второе и третье число – раздел и подраздел, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в коде 10.2.1.2 «10» - класс, «2» - раздел, «1» - подраздел, «2» - нумерация учебной цели.

19. Обучающиеся должны:

Раздел 1. Цивилизация: особенности развития	Раздел 1. Цивилизация: особенности развития
10 класс	11 класс
10.1.1.1 использовать понятие «Центральная Азия» для характеристики историко-географических особенностей региона	11.1.1.1 определять особенности кочевого скотоводства и земледелия, используя понятия «система жизнеобеспечения», «система расселения», «экосистема»
10.1.1.2 определить роль Центральной Азии в мировой цивилизации	11.1.1.2 классифицировать традиционную хозяйственную деятельность, используя карту
10.1.1.3 характеризовать особенности древних центрально-азиатских очагов цивилизаций	11.1.1.3 характеризовать развитие ремесла и промыслов у казахов на основе этнографических материалов
10.1.2.1 определять историко-географический регион «Великая Степь», используя карту	11.1.2.1 исследовать направления и трассы Великого Шелкового пути на территории Казахстана, используя карту
10.1.2.2 объяснять сущность понятия «Великая Степь» на основе анализа исторических источников	11.1.2.2 анализировать роль Великого Шелкового пути в возникновении и развитии городов Казахстана
10.1.2.3 объяснять истоки и особенности возникновения цивилизации Великой Степи	11.1.2.3 характеризовать взаимодействие оседлого и кочевого населения в системе торгово-экономических отношений
10.1.2.4 характеризовать особенности древних археологических культур на территории Казахстана	11.1.2.4 исследовать культурное взаимовлияние оседлого и кочевого населения на основе источников
10.1.2.5 характеризовать особенности кочевой цивилизации Великой Степи	10.1.3.1 анализировать факторы, определившие направления социально-экономического развития Казахстана в XX веке
10.1.2.6 оценивать влияние цивилизации ранних кочевников на ход мировых исторических процессов	11.1.3.2 анализировать этапы развития экономики Республики Казахстан, выявляя их особенности
10.1.3.1 характеризовать достижения материальной и духовной культуры народов Центральной Азии, обобщая их вклад в общечеловеческий прогресс	
Раздел 2: Этнические и социальные процессы	Раздел 2: Политико-правовые процессы
10.2.1.1 определять этапы этногенеза на территории Казахстана, выявляя преемственность этнических процессов	
10.2.2.1 характеризовать предпосылки	11.2.1.1 анализировать этапы изменения

формирования родоплеменной организации казахов на основе анализа исторических периодов	этнического состава населения на территории Казахстана
10.2.2.2 объяснять особенности родоплеменной структуры казахов на основе данных устной историологии (шежіре, генеалогические предания)	
10.2.2.3 объяснять консолидирующую роль родоплеменной организации казахов	11.2.1.3 объяснять особенности культурного взаимодействия этносов Казахстана в советский период
10.2.2.4 объяснять функциональное значение принципа родства и родовой структуры, учитывая особенности кочевой цивилизации казахов	
10.2.2.5 использовать понятие «культурно-генетический код» для оценки значимости культуры, обычаев, традиций родной земли	11.2.2.1 объяснять основные направления и приоритеты миграционной политики на основе казахстанских законодательных актов и программ
	11.2.2.2 анализировать казахстанскую модель межэтнического, межконфессионального согласия на основе изучения государственных стратегий и программ
	11.2.2.3 характеризовать роль Ассамблеи народа Казахстана в укреплении национального единства и казахстанской идентичности

Раздел 3: Из истории государства, войн и революций	Раздел 3: Развитие общественно-политической мысли
10.3.1.1 объяснять исторические этапы формирования государственности на территории Казахстана	11.3.1.1 определять общественно-политические идеи исторических личностей древнего и средневекового Казахстана
10.3.1.2 характеризовать особенности политического устройства ранних государств на территории Казахстана	11.3.1.2 оценивать вклад исторических деятелей в развитие общественно-политической мысли Казахстана
10.3.2.1 характеризовать геополитическую активность тюркских государств раннего и развитого средневековья	11.3.1.3 определять общественно-политические идеи исторических деятелей Казахского ханства
10.3.2.2 характеризовать геополитическую активность государств XIII-XV веков, выявляя степень их влияния на ход исторических процессов в Евразии	11.3.1.4 объяснять идеи представителей «Зарзаман», отражающие историческую судьбу казахской национальной государственности
10.3.3.1 устанавливать историческую преемственность Ак Орды и Казахского ханства	11.3.1.5 анализировать общественно-политическую деятельность казахских просветителей XIX века
	11.3.2.1 определять исторические основы национальной идеи «Алаш»
	11.3.2.2 сопоставлять общественно-политические взгляды национальной интеллигенции о путях развития казахской государственности
	11.3.3.1 определять исторические основы общенациональной идеи «Мәңгілік Ел»
	11.3.3.3 объяснять политику государства в области идеологии на основе изучения «Патриотического акта – Мәңгілік Ел» и «Концепции укрепления и развития казахстанской идентичности и единства»
10.3.3.2 обосновывать образование Казахского ханства как закономерный результат исторических процессов на территории Казахстана	
10.3.3.3 характеризовать особенности политических институтов Казахского ханства, выявляя преемственность форм государственного устройства	
10.3.4.1 устанавливать причинно-следственные связи утраты государственного суверенитета Казахстана	

10.3.4.2 характеризовать борьбу казахского народа за восстановление государственного суверенитета		
10.3.4.3 исследовать историю восстановления государственного суверенитета в форме Алашской и Туркестанской (Кокандской) автономий		
10.3.4.4 анализировать достижения и противоречия общественно-политического развития Казахстана в советский период		
10.3.4.5 определять роль Первого Президента Н.А. Назарбаева в возрождении национальной государственности		
10.3.4.6 исследовать содержание государственных стратегий и программ, прогнозируя перспективы развития Республики Казахстан		
Раздел 4. Развитие культуры		Раздел 4. Развитие образования и науки
10.4.1.1 определять важнейшие достижения материальной культуры казахского народа	11.4.1.1 определять достижения науки в разные исторические периоды	
10.4.1.2 объяснять духовные и нравственные ценности казахского народа на основе исследований обычаев и традиций	11.4.1.2 определять вклад ученых средневекового Казахстана в развитие научных знаний	
10.4.1.3 определять известные памятники истории и культуры степной цивилизации	11.4.2.1 объяснять основные направления научных исследований Казахстана в XVIII - начале XX века	
10.4.1.4 определять значение устного народного творчества в культурном наследии казахского народа	11.4.2.2 определять вклад исследователей XVIII - начала XX века в развитие науки Казахстана на основе изучения их трудов	
10.4.1.5 определять истоки и особенности традиционной музыкальной культуры на основе фольклора и трудов исследователей	11.4.2.3 определять изменения и преемственность в развитии образовательных учреждений на территории Казахстана в XIX - начале XX века	
10.4.2.1 определять новые направления и жанры в области культуры Казахстана в советский период	11.4.2.4 характеризовать образовательные учреждения XIX - начала XX веков на территории Казахстана, исходя из специфики их деятельности	
10.4.2.2 анализировать достижения и противоречия, обобщая особенности развития культуры советского периода		
10.4.3.1 характеризовать новые направления и жанры в области культуры Республики Казахстан	11.4.2.5 анализировать реформы советской системы образования в Казахстане, выявляя достижения и противоречия	
10.4.3.2 объяснять процесс интеграции в международное культурное пространство	11.4.2.6 определять роль Академии Наук Казахской ССР в развитии науки Казахстана	
10.4.3.3 использовать понятие «малая родина» для исследования значимости культурно-исторического наследия народа	11.4.2.7 определять вклад выдающихся ученых Казахстана в развитие науки в советский период	
	11.4.2.8 анализировать сложности и противоречия развития науки Казахстана в условиях советской политической системы	
	11.4.3.1 анализировать предпосылки и значение модернизации системы образования и науки на основе изучения стратегий и программ Республики Казахстан	
	11.4.3.2 оценивать значение создания инновационных организаций образования и науки для интеграции в мировое образовательное и научное пространство	
	11.4.3.3 анализировать значение международной образовательной программы Республики Казахстан «Болашак» в модернизации страны	

20. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету

«История Казахстана» для 10-11 классов вечерней школы уровня общего среднего образования по обновленному содержанию согласно приложению.

21. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Долгосрочный план

по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «История Казахстана» для 10-11 классов вечерней школы уровня общего среднего образования по обновленному содержанию (дневное обучение)

1) 10 класс:

1 четверть		
Раздел 1. Цивилизация: особенности развития		
Глава	Темы	Цели обучения
Центрально-азиатские цивилизации : многообразие и культурная общность	Центральная Азия: исторические и географические аспекты понятия	10.1.1.1 использовать понятие «Центральная Азия» для характеристики историко-географических особенностей региона
	История изучения традиционных цивилизаций Центральной Азии	10.1.1.2 определять взгляды ученых о роли Центральной Азии в мировой цивилизации
	Древние очаги центрально-азиатских цивилизаций	10.1.1.3 характеризовать особенности древних центрально-азиатских очагов цивилизаций
Цивилизация Великой Степи	«Великая Степь»: историко-географическая характеристика	10.1.2.1 определять историко-географический регион «Великая Степь», используя карту; 10.1.2.2 объяснять сущность понятия «Великая Степь» на основе анализа исторических источников
	Истоки и особенности возникновения цивилизации Великой Степи (энеолит, эпоха бронзы)	10.1.2.3 объяснять истоки и особенности возникновения цивилизации Великой Степи; 10.1.2.4 характеризовать особенности древних археологических культур на территории Казахстана
	Цивилизация Великой Степи в эпоху ранних кочевников	10.1.2.5 характеризовать преемственность и взаимовлияние древних культур Великой Степи; 10.1.2.6 определять особенности кочевой цивилизации Великой Степи, используя критерии определения понятия «цивилизация»
Центральная Азия и мировая цивилизация	Вклад народов Центральной Азии в развитие мировой культуры	10.1.3.1 характеризовать достижения материальной культуры народов Центральной Азии, обобщая их вклад в общечеловеческий прогресс
2 четверть		
Раздел 2. Этнические и социальные процессы		
Истоки происхождения казахского народа	Этногенез и этнические процессы на территории Казахстана	10.2.1.1 определять этапы этногенеза на территории Казахстана, выявляя преемственность этнических процессов
Традиционное казахское общество:	Историческая обусловленность формирования	10.2.2.1 характеризовать предпосылки формирования родоплеменной организации казахов на основе анализа исторических периодов;

этническая структура и социальная организация	родоплеменной структуры казахов	10.2.2.5 использовать понятие «культурно-генетический код» для оценки значимости культуры, обычаев, традиций родной земли
	Особенности родоплеменной структуры казахов	10.2.2.2 объяснять особенности родоплеменной структуры казахов на основе данных устной историологии (шежіре, генеалогические предания); 10.2.2.3 объяснять консолидирующую роль родоплеменной организации казахов
	Особенности социальной стратификации традиционного общества	10.2.2.4 объяснять функциональную роль <i>социальных институтов традиционного казахского общества</i>
3 четверть		
Раздел 3. Из истории государства, войн и революций		
Ранние государства на территории Казахстана	Политическая организация ранних государств на территории Казахстана	10.3.1.1 объяснять исторические этапы формирования государственности на территории Казахстана; 10.3.1.2 характеризовать особенности политического устройства ранних государств на территории Казахстана
Империи кочевников Великой степи	Тюркская империя – классический образец государственности кочевников. Преемники Тюркской империи	10.3.1.1 объяснять исторические этапы формирования государственности на территории Казахстана; 10.3.2.1 характеризовать геополитическую активность тюркских государств раннего и развитого средневековья
	Империя Чингисхана и ее наследники	10.3.1.1 объяснять исторические этапы формирования государственности на территории Казахстана; 10.3.2.2 характеризовать геополитическую активность государств XIII-XV веков, выявляя степень их влияния на ход исторических процессов в Евразии
Казахское ханство – первое национальное государство в Центральной Азии	Ак Орда – основа Казахского ханства	10.3.3.1 устанавливать историческую преемственность Ак Орды и Казахского ханства
	Казахское ханство: политические институты государства	10.3.3.2 обосновывать образование Казахского ханства как закономерный результат исторических процессов на территории Казахстана; 10.3.3.3 характеризовать особенности политических институтов Казахского ханства
Путь к независимости и возрождению национальной государственности	Борьба казахского народа за восстановление государственного суверенитета	10.3.4.1 устанавливать причинно-следственные связи утраты государственного суверенитета Казахстана; 10.3.4.2 характеризовать борьбу казахского народа за восстановление государственного суверенитета; 10.3.4.3 характеризовать историю восстановления государственного суверенитета в форме Алашской и Туркестанской (Кокандской) автономий
	Советская форма казахской государственности	10.3.4.4 анализировать достижения и противоречия общественно-политического развития Казахстана в советский период

	Возрождение национальной государственности	10.3.4.5 определять роль Первого Президента Н.А. Назарбаева в возрождении национальной государственности; 10.3.4.6 исследовать содержание государственных стратегий и программ, прогнозируя перспективы развития Республики Казахстан
4 четверть		
Раздел 4. Развитие культуры		
Традиционная культура казахского народа – наследие степной цивилизации	Материальная культура и прикладное искусство казахского народа	10.4.1.1 определять важнейшие достижения материальной культуры казахского народа
	Традиционное мировоззрение казахов	10.4.1.2 объяснять духовные и нравственные ценности казахского народа на основе исследований обычаев и традиций
	Памятники истории и культуры	10.4.1.3 определять известные памятники истории и культуры степной цивилизации
	Литературное и музыкальное наследие казахского народа	10.4.1.4 определять значение устного народного творчества в культурном наследии казахского народа; 10.4.1.5 определять истоки и особенности традиционной музыкальной культуры на основе фольклора и трудов исследователей
Культура Казахстана в советский период	Достижения и противоречия в области культуры советского периода	10.4.2.1 определять новые направления и жанры в области культуры Казахстана в советский период; 10.4.2.2 анализировать достижения и противоречия, обобщая особенности развития культуры советского периода
Культура в период национального возрождения	Развитие культуры на современном этапе	10.4.3.1 характеризовать новые направления и жанры в области культуры Республики Казахстан; 10.4.3.2 объяснять процесс интеграции в международное культурное пространство; 10.4.3.4 использовать понятие «малая родина» для исследования значимости культурно-исторического наследия народа

2) 11 класс:

Раздел	Темы	Цели обучения
1 четверть		
Раздел 1. Цивилизация: особенности развития		
Традиционная система жизнеобеспечения казахов	Развитие кочевого скотоводства и земледелия на территории Казахстана	11.1.1.1 определять особенности кочевого скотоводства и земледелия, используя понятия «система жизнеобеспечения», «система расселения», «экосистема»; 11.1.1.2 классифицировать традиционную хозяйственную деятельность, используя карту
	Промыслы и ремесла	11.1.1.3 характеризовать развитие ремесла и промыслов у казахов на основе этнографических материалов
Степь и город: взаимодействие и взаимовлияние	Роль Великого Шелкового пути в развитии городской	11.1.2.1 определять направления и трассы Великого Шелкового пути на территории Казахстана, используя карту;
		11.1.2.2 анализировать роль Великого Шелкового

	культуры Казахстана	пути в возникновении и развитии городов Казахстана
	Экономическое и культурное взаимодействие и взаимовлияние	11.1.2.3 характеризовать взаимодействие оседлого и кочевого населения в системе торгово-экономических отношений; 11.1.2.4 исследовать культурное взаимовлияние оседлого и кочевого населения на основе источников
Социально-экономическое развитие Казахстана в новейшее время	Развитие экономики Казахстана в XX веке	11.1.3.1 анализировать факторы, определившие направления социально-экономического развития Казахстана в XX веке;
	Развитие экономики Республики Казахстан	11.1.3.2 анализировать этапы развития экономики Республики Казахстан, выявляя их особенности
2 четверть		
Раздел 2. Политико-правовые процессы		
История формирования полиэтнического общества в Казахстане	Изменение моноэтнического состава населения Казахстана (XVIII - начало XX века)	11.2.1.1 анализировать этапы изменения этнического состава населения на территории Казахстана
	Формирование полиэтнического общества в советский период	11.2.1.1 определять этапы изменения этнического состава населения на территории Казахстана; 11.2.1.4 объяснять особенности культурного взаимовлияния этносов Казахстана в советский период
Политика Республики Казахстан в области межэтнических отношений	Миграционная политика Республики Казахстан	11.2.2.1 объяснять основные направления и приоритеты миграционной политики на основе казахстанских законодательных актов и программ
	Казахстанская модель межэтнического и межконфессионального согласия	11.2.2.2 анализировать казахстанскую модель межэтнического, межконфессионального согласия на основе государственных стратегий и программ
	Роль Ассамблеи народа Казахстана в общественно-политической и культурной жизни Казахстана	11.2.2.3 характеризовать роль Ассамблеи народа Казахстана в укреплении национального единства и казахстанской идентичности
3 четверть		
Раздел 3. Развитие общественно-политической мысли		
Эволюция общественно-политической мысли Казахстана	Истоки и развитие общественно-политической мысли	11.3.1.1 определять общественно-политические идеи исторических личностей древнего и средневекового Казахстана; 11.3.1.2 определять вклад исторических деятелей в развитие общественно-политической мысли Казахстана
	Развитие общественно-политической мысли в период Казахского ханства	11.3.1.3 определять общественно-политические идеи исторических деятелей Казахского ханства
	Идеологические ценности представителей	11.3.1.4 объяснять идеи представителей «Зарзаман», отражающие историческую

	течения «Зарзаман»	судьбу казахской национальной государственности
	Общественно-политические взгляды казахских просветителей XIX века	11.3.1.5 анализировать общественно-политическую деятельность казахских просветителей XIX века; 11.3.1.2 определять вклад исторических деятелей в развитие общественно-политической мысли Казахстана
«Алаш» – общественная мысль и национальная идея	Концептуальные основы национальной идеи «Алаш»	11.3.2.1 определять исторические основы национальной идеи «Алаш»
	Движение «Алаш» и политические взгляды казахских революционеров-демократов	11.3.2.2 сопоставлять и анализировать общественно-политические взгляды национальной интеллигенции о путях развития казахской государственности; 11.3.1.2 определять вклад исторических деятелей в развитие общественно-политической мысли Казахстана
Общенациональная идея «Мәңгілік Ел» - консолидирующая основа казахстанского общества в XXI веке	Историческая основа общенациональной идеи «Мәңгілік Ел»	11.3.3.1 определять исторические основы общенациональной идеи «Мәңгілік Ел»
	Общенациональные ценности казахстанского общества	11.3.3.3 объяснять политику государства в области идеологии на основе изучения «Патриотического акта – Мәңгілік Ел» и «Концепции укрепления и развития казахстанской идентичности и единства»
4 четверть		
Раздел 4. Развитие образования и науки		
Научное наследие средневекового Казахстана	Развитие науки в средневековом Казахстане	11.4.1.1 определять достижения науки в разные исторические периоды; 11.4.1.2 определять вклад ученых средневекового Казахстана в развитие научных знаний
Развитие образования и науки в Казахстане в XVIII -XX веках	Исследования Казахстана в XVIII - начале XX века	11.4.2.1 объяснять основные направления научных исследований Казахстана в XVIII - начале XX века; 11.4.2.2 оценивать вклад исследователей XVIII - начала XX века в развитие науки Казахстана на основе изучения их трудов
	Деятельность образовательных учреждений Казахстана в XIX - начале XX века	11.4.2.3 определять изменения и преемственность в развитии образовательных учреждений на территории Казахстана в XIX - начале XX века; 11.4.2.4 классифицировать образовательные учреждения XIX - начала XX века на территории Казахстана, исходя из специфики их деятельности
	Достижения и противоречия советской системы образования	11.4.2.5 анализировать реформы советской системы образования в Казахстане, выявляя достижения и противоречия
	Академия наук Казахской ССР – крупнейший научный центр СССР	11.4.2.6 определять роль АН Казахской ССР в развитии науки Казахстана; 11.4.2.7 определять вклад выдающихся ученых Казахстана в развитие науки в советский период; 11.4.2.8 анализировать сложности и противоречия развития науки Казахстана в условиях советской политической системы

Казахстанская система образования и науки на современном этапе	Проблемы и перспективы развития образования и науки Республики Казахстан	11.4.3.1 анализировать предпосылки и значение модернизации системы образования и науки на основе изучения стратегий и программ Республики Казахстан; 11.4.3.2 характеризовать значение создания инновационных организаций образования и науки для интеграции в мировое образовательное и научное пространство; 11.4.3.3 анализировать значение международной образовательной программы Республики Казахстан «Болашак» в модернизации страны
--	--	---

13) *Типовая учебная программа по учебному предмету «Всемирная история» для 10-11 классов уровня общего среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы (очная форма обучения)*

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начальное, основное среднее, общее среднее образование), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Цель учебного предмета: на основе изучения ключевых событий и процессов всемирной истории способствовать формированию личности учащегося, обладающего историческим сознанием, гражданственностью и патриотизмом, уважающего национальные и общечеловеческие ценности, активно и творчески применяющего исторические знания и навыки в учебной и социальной деятельности.

3. Задачи предмета:

1) формирование знаний о ключевых проблемах этнического, социального, экономического, политического и культурного развития общества в различные исторические периоды;

2) воспитание патриотизма, толерантности, уважения гуманистических традиций и демократических ценностей, выработанных человечеством на протяжении всей истории;

3) формирование целостного представления о всемирно-историческом процессе;

4) развитие умения использовать исторические знания и навыки для понимания современных политических, социально-экономических и культурных процессов;

5) развитие коммуникативных навыков: ясно выражать свои мысли в устной и письменной форме, работать в команде, использовать информацию из различных источников.

Глава 2. Организация содержания предмета «Всемирная история»

4. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Всемирная история» составляет: 1) в 10-м классе по 1 часу в неделю, в учебном году - 34 часа;

2) в 11-м классе по 1 часу в неделю, в учебном году - 34 часов.

5. Содержание учебного предмета «Всемирная история» организовано по

разделам обучения. Разделы далее разбиты на подразделы, которые содержат цели обучения по классам в виде ожидаемых результатов.

6. Содержание учебного предмета включает четыре раздела: в 10 классе: цивилизация: особенности развития, этнические и социальные процессы, из истории государства, войн и революций, развитие культуры, в 11 классе: цивилизация: особенности развития, политико-правовые процессы, развитие общественно-политической мысли, развитие образования и науки.

7. Раздел «Цивилизация: особенности развития» для 10 класса включает следующие подразделы: цивилизация: теории и подходы к изучению, классификация цивилизаций, история мировых цивилизаций, взаимодействие цивилизаций.

8. Раздел «Этнические и социальные процессы» для 10 класса включает следующие подразделы: антропогенез и этногенез, межэтнические отношения в мировой истории, исторические формы социальной организации общества.

9. Раздел «Из истории государства, войн и революций» для 10 класса включает следующие подразделы: исторические типы и формы государства и политические режимы; военно-политические события, повлиявшие на ход мировой истории; революции как один из факторов трансформации общества.

10. Раздел «Развитие культуры» для 10 класса включает следующие подразделы: способы сохранения культурного наследия человечества; искусство - отражение развития общества; духовно-нравственные ценности современного общества.

11. Раздел «Цивилизация: особенности развития» для 11 класса включает следующие подразделы: исторические типы экономических систем: изменение и преемственность; влияние природно-географического фактора на экономическое развитие государств; дифференциация стран мира по уровню экономического развития на современном этапе.

12. Раздел «Политико-правовые процессы» для 11 класса включает следующие подразделы: правовое государство и гражданское общество; современная политическая система мира; проблема сохранения мира и безопасности на современном этапе.

13. Раздел «Развитие общественно-политической мысли» для 11 класса включает следующие подразделы: эволюция общественной мысли в новое и новейшее время; борцы за свободу и справедливость в XX веке; выдающиеся политики-реформаторы XX - начала XXI века.

14. Раздел «Развитие образования и науки» для 11 класса включает следующие подразделы: образование как общечеловеческая ценность; научно-технический прогресс; современные научные технологии.

15. Базовое содержание учебного предмета «Всемирная история» для 10 класса:

1) цивилизация: особенности развития. Цивилизация: теории и подходы к изучению. Понятие «цивилизация». Основные подходы к изучению понятия «цивилизация». Классификация цивилизаций. Традиционный (аграрный) тип цивилизации: оседло-земледельческая, кочевая. Индустриальный и

постиндустриальный этап развития цивилизации. Влияние информационных технологий на развитие современной цивилизации. История мировых цивилизаций. Цивилизации Древнего мира (Древний Египет, Древнее Двуречье, Древний Китай, Древняя Индия, Древняя Греция, Древний Рим). Древние религиозные верования (синтоизм, индуизм, иудаизм, зороастризм, манихейство, даосизм). Древние философские учения (Платон, Сократ, Аристотель, Конфуций, Лао Цзы). Традиционные цивилизации Африки (бушмены, нубии, Гана, Мали, Сунгай), Америки (майя, инки, ацтеки), Австралии и Океании (полинезийцы, таитяне, гавайцы). Мировые религии и развитие цивилизаций (буддизм, христианство, ислам). Тенденции развития мировых религий в современном мире. Современные деструктивные религиозные организации и течения. Взаимодействие цивилизаций. Торгово-экономическая сфера взаимодействия цивилизаций (Великий шелковый путь, международные организации: Всемирная торговая организация (ВТО), Международный валютный фонд (МВФ), Организация стран - экспортеров нефти (ОПЕК), Шанхайская организация сотрудничества (ШОС), Евразийский экономический союз (ЕАЭС)). Дипломатическая сфера взаимодействия цивилизаций. Дипломатия как фактор сближения цивилизаций. Военно-политический аспект взаимодействия цивилизаций (завоевательные походы, колониальная экспансия, военно-политические союзы, мировые войны, холодная война, локальные конфликты, межэтнические столкновения). Диалог культур (взаимодействие и взаимовлияние культур, глобализация);

2) этнические и социальные процессы. Антропогенез и этногенез. Теории происхождения человека (религиозная, космическая, эволюционная). Понятия «этнос», «этногенез», «нация». Теории происхождения этносов. Этническая карта мира: история и современность (образование и распад национальных государств, понятие «национальная идентичность», ассимиляция этносов, проблема малых этносов). Межэтнические отношения в мировой истории. Межнациональные отношения: проблемы и противоречия. Причины и последствия межнациональных конфликтов (национализм, шовинизм, расовая дискриминация, нацизм). Способы мирного взаимодействия этносов (международная интеграция, Организация объединенных наций (ООН), Европейский союз (ЕС), Международная организация тюркской культуры (ТюрКСОЙ), Евразийский экономический союз (ЕАЭС), Организация исламского сотрудничества (ОИС), Ассамблея народа Казахстана). Исторические формы социальной организации общества. Разнообразие теорий о социогенезе (формационный подход, цивилизационный подход). Исторические формы социальной организации общества (кровно-родственный, соседско-территориальный, макроэтнический принципы организации общества). Социальная стратификация современного общества;

3) из истории государства, войн и революций: Исторические типы и формы государства и политические режимы. Понятия «государство», «власть», «институт управления». Теории происхождения государства (Аристотель, Платон, Конфуций, Ф. Аквинский, Н. Макиавелли, Дж. Локк, Т. Гоббс, Т.

Джефферсон, Ф. Энгельс). Эволюция форм государства: от древности до современности (монархия, республика, теократические государства). Типы политических режимов (тоталитарные, авторитарные, демократические). Военно-политические события, повлиявшие на ход мировой истории. Образование мировых империй в эпоху античности (Персидская империя, империя Александра Македонского, Римская империя). Завоевательные походы гуннов как один из факторов падения Западной Римской империи и перехода от античности к средневековью. Арабские завоевания и Крестовые походы (создание и распад Арабского халифата и государств крестоносцев). Влияние походов Чингисхана на изменение карты Евразии (Монгольская империя, Золотая Орда, империя эмира Тимура, Московское государство, государство Хубилая, Ильханат). Влияние походов Наполеона на изменение Европы (ускорение капиталистического развития, распространение либеральных общественных идей в Европе). Мировые войны и система международных отношений: Версальско-Вашингтонская, Ялтинско-Потсдамская системы. Революция как один из факторов трансформации общества. Буржуазные революции как катализатор формирования индустриального общества (Английская буржуазная революция XVII века, Французская буржуазная революция XVIII века, Война за независимость США, «весна народов» 1848 года в Европе). Социалистическая революция как радикальный способ реализации идеи социального равенства (Октябрьская социалистическая революция 1917 года, гражданская война 1946-1949 годов в Китае, Кубинская революция 1959 года). Изменение социальной структуры общества в результате социалистических революций. Революции новейшего времени: причины и последствия («бархатные революции» 1989-1990 годов в Восточной Европе, «Арабская весна» 2010-2011 годов на Ближнем Востоке, «цветные революции» на постсоветском пространстве). Последствия революционного способа решения проблем общества.

4) развитие культуры. Сохранение культурного наследия человечества. Деятельность специализированного учреждения Организации Объединённых Наций по вопросам образования, науки и культуры (ЮНЕСКО) по сохранению историко-культурного наследия человечества. Список объектов Всемирного наследия ЮНЕСКО. Крупнейшие музеи мира: сокровищница исторической памяти человечества (Эрмитаж, Лувр, Британский музей, Метрополитен, Национальный музей Японии, Египетский музей, Галерея Уффици, Национальный музей Республики Казахстан). Роль музеев в исследовании и сохранении историко-культурного наследия народов мира. Искусство – отражение развития общества. Направления и стили искусства в контексте исторических процессов (абстракционизм, модернизм, постмодернизм, авангардизм, футуризм, кубизм, сюрреализм, экспрессионизм, гиперреализм, хайтек). Влияние общественных процессов на развитие направлений и стилей искусства. Тенденции развития современного искусства. Массовая культура и ее влияние на современное общество (кино, радио, телевидение, интернет, спорт, музыка, современная литература, современное изобразительное

искусство). Духовно-нравственные ценности современного общества. Формирование общечеловеческих нравственных ценностей (религиозные и философские идеи, национальные обычаи и традиции, фольклор, традиционная музыка и литература, семейные ценности). Трансформация ценностей в контексте исторических событий (формирование национальных государств, мировые войны, окончание холодной войны). Исторические события XX века, оказавшие влияние на переоценку нравственных ценностей общества. Проблема трансформации духовно-нравственных ценностей в условиях глобализации (прагматизм, рационализм, крайний индивидуализм, нигилизм, конформизм, социальная апатия, потребительская психология, религиозный фанатизм, неонацизм, неформальные молодежные организации).

16. Базовое содержание учебного предмета «Всемирная история» для 11 класса:

1) цивилизации: особенности развития. Исторические типы экономических систем: изменения и преемственность. Экономика и типы экономических систем (понятия «экономика» и «экономическая система»). Особенности экономического развития стран. Традиционная (аграрная) экономика. Рыночная экономика (либеральная экономика). Плановая (социалистическая) экономика. Смешанный тип экономики. Влияние природно-географического фактора на экономическое развитие государств. Хозяйственная специализация государств, обусловленная природно-географическими факторами (страны Персидского залива, Канада, Австралия, Турция, Бразилия и другие). Исторические примеры преодоления влияния ограничивающих природно-географических факторов в экономическом развитии государств (Япония, Израиль, Сингапур, Малайзия). Социально-экономическое развитие стран в период новейшей истории. Дифференциация стран мира по уровню экономического развития. Проблема неравномерности экономического развития стран на современном этапе (экономическое развитие бывших колоний, неоколониализм, сырьевая направленность экономики). Роль международных организаций и государств в преодолении бедности и экономической отсталости отдельных стран и регионов мира;

2) политико-правовые процессы. Правовое государство и гражданское общество. Понятие, принципы и исторические предпосылки формирования правового государства (принцип разделения властей, верховенство закона, гарантия прав и свобод). Исторический опыт реализации принципов правового государства (Декларация прав человека и гражданина, Декларация независимости США, Акт об отмене рабства в США, Всеобщая декларация прав человека, Конституция Республики Казахстан). Понятие и общая характеристика гражданского общества (неправительственные организации (НПО), лоббизм, общественные организации и движения). Современные тенденции развития политико-правовой системы государств. Неправительственные организации и их роль в становлении и развитии гражданского общества. Современная политическая система мира. Трансформация мировой политической системы. Причины распада Ялтинско-

Потсдамской системы международных отношений. Особенности биполярной системы мира. Постбиполярная система мироустройства. Понятия «постбиполярная система», «многовекторная политика», «однополярный мир». Современные тенденции развития международных отношений. Проблема сохранения мира и безопасности на современном этапе. Современные вызовы и угрозы международной безопасности (сепаратизм, терроризм, фундаментализм, экстремизм, проблемы беженцев, противостояние ведущих держав). Совместные усилия государств по сохранению мира и безопасности. Международные и региональные организации: Организация объединенных наций (ООН), Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе (ОБСЕ), Организация Североатлантического договора (НАТО), Шанхайская организация сотрудничества (ШОС), Совещание по взаимодействию и мерам доверия в Азии (СВМДА), Организация Договора о коллективной безопасности (ОДКБ);

3) развитие общественно-политической мысли: Эволюция общественной мысли в новое и новейшее время. Основные направления развития общественной мысли в новое и новейшее время (либерализм, национализм, социал-демократия, марксизм, экзистенциализм, прагматизм, позитивизм). Борцы за свободу и справедливость в XX веке. Борьба за свободу и гражданские права. М. Ганди и его идея ненасильственного сопротивления (сатьяграха, сварадж, свадеши). Великая мечта Мартина Лютера Кинга (расовая дискриминация, сегрегация, борьба за гражданские права). Н. Манделла - борец против апартеида (апартеид, гражданские права). Выдающиеся политики-реформаторы XX - начала XXI века. Роль личности в истории государств. Мустафа Кемаль Ататюрк – основатель Турецкой Республики (светское государство, этатизм). Франклин Делано Рузвельт и его «новый курс». Особенности внутренней и внешней политики Ф.Рузвельта в мирное и военное время. Шарль де Голль: возрождение величия Франции (голлизм, Пятая республика). Институт сильной президентской власти. Дэн Сяопин - выдающийся китайский реформатор («социализм с китайской спецификой», «одна страна - две системы»). Ли Куан Ю и Махатхир Мухаммад: «из третьего мира в первый» («экономическое чудо», «азиатский прорыв», новые индустриальные страны). Н.А. Назарбаев и казахстанская модель модернизации. Стратегии развития «Казахстан - 2030», «Казахстан- 2050». Общенациональная идея «Мәңгілік Ел». Значение реформ в переходные периоды истории государства;

4) развитие образования и науки: Образование как общечеловеческая ценность. Письменность и книгопечатание - величайшие достижения человечества (пиктография, иероглифы, клинопись, руническое письмо, книгопечатание и другие). Школьное образование: от древности до современности (гимназия, палестра, академия, спартанская школа, схоластика, семь «свободных искусств», мектебы, медресе, воскресные церковные, ремесленные школы). Современные модели школьного образования. Система высшего образования: история и современность (университет, ректор, декан,

факультет, студент, кафедра. Кордова, Пражский университет, Оксфорд, Кембридж, Сорбонна). Роль первых университетов в распространении просвещения и науки. Современные модели высшего образования. Научно-технический прогресс. Исторические этапы научно-технического прогресса. Понятия «промышленная революция», «научно-техническая революция». Роль научно-технической революции в развитии современной цивилизации. Научно-технический прогресс и глобальные проблемы современности. Современные научные технологии. Современные информационные технологии. Влияние информационных технологий на развитие общества. Перспективные отрасли современной науки (робототехника, космонавтика, нанотехнология, генная инженерия).

Глава 3. Система целей обучения

17. Система целей обучения содержит кодировку. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа - раздел и подраздел программы, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в коде 10.2.1.2: «10» - класс, «2.1.» - раздел и подраздел, «2» - нумерация учебной цели.

18. Обучающиеся должны:

Раздел 1. Цивилизация: особенности развития	
10 класс	11 класс
10.1.1.1 использовать термины «цивилизация», «тип цивилизации» для объяснения исторических событий, процессов и явлений	11.1.1.1 классифицировать исторические типы экономических систем, объясняя их признаки
10.1.2.1 объяснять основные подходы к изучению понятия «цивилизация»	11.1.1.2 определять характерные признаки традиционного (аграрного) типа экономики на примере разных стран
10.1.2.2 определять взаимосвязь хозяйственной деятельности и цивилизационного развития	11.1.1.3 объяснять особенности экономического развития, используя знания о типах экономических систем
10.1.2.3 объяснять особенности индустриального типа цивилизации	11.1.1.4 определять характерные признаки рыночной экономики на примере разных стран
10.1.2.4 объяснять особенности постиндустриального этапа развития цивилизации	11.1.1.5 определять характерные признаки плановой (социалистической) экономики на примере разных стран
10.1.2.5 определять влияние информационных технологий на развитие современной цивилизации	11.1.1.6 характеризовать причины перехода к смешанному типу экономики, определяя его характерные признаки
10.1.3.1 выявлять особенности древних цивилизаций на основе сравнительного анализа их характерных признаков	11.1.2.1 обосновывать роль природно-географического фактора в формировании хозяйственной специализации стран и регионов
10.1.3.2 определять влияние религиозных верований на развитие древних цивилизаций	11.1.2.2 обобщать примеры успешного экономического развития стран в условиях ограничивающих природно-географических факторов в новейшей истории

10.1.3.3 определять причины трансформации цивилизационных особенностей регионов	11.1.3.1 выявлять исторические предпосылки неравномерного экономического развития стран и регионов
10.1.3.4 характеризовать этапы и особенности развития мировых религий	11.1.3.2 классифицировать страны по уровню экономического развития на основе различных критериев
10.1.3.5 определять тенденции развития мировых религий в условиях современной цивилизации	11.1.3.3 определять деятельность государств, направленных на решение проблемы бедности, определяя их эффективность
10.1.3.6 характеризовать влияние на общество современных деструктивных религиозных организаций и течений	
10.1.4.1 определять роль мировой торговли в развитии цивилизаций	
10.1.4.2 определять роль международных организаций в развитии мировой экономики	
10.1.4.3 определять роль дипломатии в развитии современной цивилизации	
10.1.4.4 объяснять причины завоевательных походов в древности и в средние века	
10.1.4.5 определять причинно-следственные связи колониальной экспансии и глобальных проблем современного мира	
10.1.4.6 выявлять особенности и последствия военных конфликтов в контексте развития современной цивилизации	
10.1.4.7 описывать взаимодействие и взаимовлияние культур, исследуя достижения различных цивилизаций	
10.1.4.8 оценивать влияние глобализации на духовное развитие общества, определяя его позитивные и негативные стороны	
10 класс	11 класс
Раздел 2: Этнические и социальные процессы	Раздел 2: Политико-правовые процессы
Обучающиеся должны:	
10.2.1.1 систематизировать и обобщать различные теории антропогенеза	11.2.1.1 исследовать исторические предпосылки формирования правового государства
10.2.1.2 систематизировать и обобщать различные теории этногенеза	11.2.1.2 анализировать пути формирования правового государства на примере разных стран
10.2.1.3 характеризовать особенности научных взглядов Л.Н. Гумилева о происхождении и развитии этносов	11.2.1.3 обосновывать значение Всеобщей Декларации прав человека в современном мире
10.2.1.4 объяснять этнические процессы в различные исторические периоды, используя карту мира	11.2.1.4 сопоставлять особенности реализации принципов правового государства на примере разных стран
10.2.1.5 характеризовать важность сохранения этнического и культурного многообразия в условиях глобализации	11.2.1.5 определять роль неправительственных организаций в становлении и развитии гражданского общества
10.2.2.1 определять причинно-следственные связи возникновения межнациональных конфликтов	11.2.2.1 определять причины распада Ялтинско-Потсдамской системы международных отношений
10.2.2.2 характеризовать межнациональные отношения на современном этапе на основе анализа исторических событий	11.2.2.2 характеризовать особенности биполярной системы мира

10.2.2.3 определять роль международных организаций в регулировании межнациональных отношений	11.2.2.3 характеризовать современные тенденции развития международных отношений на основе анализа событий, процессов и явлений
10.2.2.4 доказывать возможность мирного взаимодействия этносов на примере казахстанской модели межнационального согласия	11.2.3.1 определять причины и последствия распространения сепаратизма, экстремизма и международного терроризма
10.2.3.1 систематизировать и обобщать различные теории социогенеза	11.2.3.2 характеризовать развития системы международной безопасности
10.2.3.2 характеризовать исторические формы социальной организации общества, выявляя их характерные признаки	11.2.3.3 определять деятельность международных организаций, направленных на сохранение мира и безопасности
10.2.3.3 исследовать социальную стратификацию современного общества	
10 класс Раздел 3. Из истории государства, войн и революций	11 класс Раздел 3. Развитие общественно-политической мысли
10.3.1.1 характеризовать теории происхождения государства для объяснения особенностей государственного устройства	11.3.1.1 характеризовать значение идей эпохи Просвещения для развития общественно-политической мысли
10.3.1.2 выявлять закономерности изменения форм государственного устройства	11.3.1.2 определять особенности развития философской мысли об общественном устройстве в XIX - XX вв.
10.3.1.3 сравнивать исторические формы государств, выявляя их характерные признаки	11.3.2.1 определять значение идей ненасильственного сопротивления в достижении национальной независимости Индии
10.3.1.4 характеризовать особенности перехода от тоталитарного к демократическому политическому режиму в новейшей истории	11.3.2.2 делать выводы о роли личности в общественно-политической жизни
10.3.2.1 объяснять, используя источники, процесс возникновения ранних империй на примере греко-персидских войн	11.3.2.3 характеризовать значение активной гражданской позиции личности в борьбе за гражданские права
10.3.2.2 определять причины и последствия создания империй в эпоху античности	11.3.2.4 использовать понятие «апартеид» для объяснения исторических событий в ЮАР
10.3.2.3 определять положительные и отрицательные последствия Великого переселения народов	11.3.3.1 характеризовать значение реформ в переходные периоды истории государства
10.3.2.4 определять причины арабских завоеваний и крестовых походов	11.3.3.2 использовать понятие «светское государство», «этатизм» для объяснения исторических событий
10.3.2.5 сравнивать последствия арабских завоеваний и крестовых походов, исследуя изменения в мире	11.3.3.3 характеризовать роль личности в истории государства
10.3.2.6 анализировать влияние монгольских завоеваний на процесс формирования национальных государств в Евразии	11.3.3.4 определять особенности внутренней и внешней политики Ф. Рузвельта в мирное и военное время
10.3.2.7 характеризовать последствия	11.3.3.5 использовать понятие «голлизм»

монгольских завоеваний, исследуя изменения в мире	для объяснения социально-политических процессов во Франции
10.3.2.8 устанавливать причинно-следственные связи между наполеоновскими войнами и ускорением капиталистического развития в европейских странах	11.3.3.6 доказывать важность института сильной президентской власти на примере деятельности Ш. де Голля
10.3.2.9 объяснять причины и последствия Первой и Второй мировых войн	11.3.3.7 использовать понятие «социализм с китайской спецификой» для объяснения социально-экономических процессов
10.3.2.10 характеризовать эффективность Версальско-Вашингтонской и Ялтинско-Потсдамской систем и их влияние на современный мир	11.3.3.8 определять причины перехода от плановой экономики к рыночной на примере КНР
10.3.2.11 характеризовать тенденции развития международных отношений в период мировых войн	11.3.3.9 обобщать факторы «экономического чуда» в Юго-Восточной Азии на основе анализа исторических событий
10.3.3.1 интерпретировать изменения социальной структуры в результате буржуазных революций	11.3.3.10 сравнивать особенности модернизации государства на примере Сингапура и Малайзии
10.3.3.2 оценивать положительные и отрицательные последствия революций	11.3.3.11 характеризовать роль Первого Президента РК в разработке и реализации казахстанской модели модернизации
10.3.3.3 выявлять социально-экономические и политические предпосылки перехода от капитализма к социализму	11.3.3.12 объяснять эффективность долгосрочного планирования развития страны на примере стратегий «Казахстан - 2030», «Казахстан - 2050»
10.3.3.4 объяснять изменения социальной структуры общества в результате социалистических революций	11.3.3.13 анализировать актуальность выдвижения Первым Президентом РК общенациональной идеи «Мәңгілік ел»
10.3.3.5 анализировать содержание и итоги «бархатных» революций в Восточной Европе	
10.3.3.6 определять внешние и внутренние факторы «цветных революций» и «арабской весны»	
10.3.3.7 делать выводы о последствиях революционного способа решения проблем общества	
10 класс Раздел 4. Развитие культуры	11 класс Раздел 4. Развитие образования и науки
10.4.1.1 объяснять значение и пути сохранения историко-культурного наследия на примере деятельности ЮНЕСКО	11.4.1.1 определять значение письменности и книгопечатания в развитии человеческой цивилизации
10.4.1.2 объяснять роль музеев в исследовании и сохранении историко-культурного наследия народов мира	11.4.1.2 описывать изменения и преемственность в развитии школьного образования в контексте истории человечества
10.4.2.1 определять влияние общественных процессов на развитие направлений и стилей искусства	11.4.1.3 сравнивать современные модели школьного образования, выявляя их особенности и преимущества
10.4.2.2 определять тенденции развития современного искусства	11.4.1.4 исследовать историю возникновения высших учебных заведений, выявляя общие тенденции их развития
10.4.3.1 выявлять истоки формирования	11.4.1.5 определять изменения и

духовно-нравственных ценностей человечества на основе анализа источников	преемственность в развитии системы высшего образования в контексте исторического развития
10.4.3.2 определять особенности исторических событий XX века, повлиявших на переоценку нравственных ценностей общества	11.4.1.6 сравнивать современные модели высшего образования, выявляя их особенности и преимущества
10.4.3.3 объяснять значение общечеловеческих нравственных ценностей в современном мире для устойчивого развития общества	11.4.2.1 выявлять особенности промышленной революции в разных странах, определяя сходства и различия
10.4.3.4 характеризовать влияние глобализации на национально-культурное развитие	11.4.2.2 характеризовать значение научно-технической революции в развитии современной цивилизации
	11.4.2.3 исследовать влияние научно-технического прогресса на возникновение глобальных проблем современности
	11.4.3.1 исследовать влияние информационных технологий на развитие общества
	11.4.3.2 характеризовать развитие современных научных тенденций
	11.4.3.3 объяснять значение развития современных видов науки и техники для решения глобальных проблем современности

19. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Всемирная история» для 10-11 классов вечерней школы уровня общего среднего образования по обновленному содержанию согласно приложению.

20. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Долгосрочный план

по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «Всемирная история» для 10-11 классов вечерней школы уровня общего среднего образования по обновленному содержанию (дневная форма обучения)

1) 10 класс:

1 четверть		
Раздел 1. Цивилизация: особенности развития		
Подраздел	Темы	Цели обучения
Цивилизация: теории и подходы к изучению	Понятие «цивилизация»	10.1.1.1 использовать термины «цивилизация», «тип цивилизации» для объяснения исторических событий, процессов и явлений
Классификация цивилизаций	Традиционный (аграрный) тип цивилизации: оседло-земледельческая, кочевая	10.1.2.1 объяснять особенности традиционного типа цивилизации; 10.1.2.2 определять взаимосвязь хозяйственной деятельности и цивилизационного развития
	Индустриальный этап развития цивилизации	10.1.2.3 объяснять особенности индустриального типа цивилизации
	Постиндустриальный этап развития цивилизации	10.1.2.4 объяснять особенности постиндустриального этапа развития цивилизации; 10.1.2.5 определять влияние информационных технологий на развитие современной цивилизации
История	Цивилиза	10.1.3.1 выявлять особенности древних цивилизаций на основе

мировых цивилизаций	ции Древнего мира	сравнительного анализа их характерных признаков; 10.1.3.2 определять влияние религиозных верований на развитие древних цивилизаций
	Традиционные цивилизации Африки, Америки, Австралии и Океании	10.1.3.2 определять влияние религиозных верований на развитие древних цивилизаций; 10.1.3.3 определять причины трансформации цивилизационных особенностей регионов
	Мировые религии и развитие цивилизаций	10.1.3.4 характеризовать этапы и особенности развития мировых религий; 10.1.3.5 определять тенденции развития мировых религий в условиях современной цивилизации; 10.1.3.6 характеризовать влияние на общество современных деструктивных религиозных организаций и течений
Взаимодействие цивилизаций	Торгово-экономическая сфера взаимодействия цивилизаций	10.1.4.1 определять роль мировой торговли в развитии цивилизаций; 10.1.4.2 определять роль международных организаций в развитии мировой экономики
	Дипломатическая сфера взаимодействия цивилизаций	10.1.4.3 определять роль дипломатии в развитии современной цивилизации
	Военно-политический аспект взаимодействия цивилизаций	10.1.4.4 объяснять причины завоевательных походов в древности и в средние века; 10.1.4.5 определять причинно-следственные связи колониальной экспансии и глобальных проблем современного мира; 10.1.4.6 выявлять особенности и последствия военных конфликтов в контексте развития современной цивилизации
	Диалог культур	10.1.4.7 описывать взаимодействие и взаимовлияние культур, исследуя достижения различных цивилизаций; 10.1.4.8 характеризовать влияние глобализации на духовное развитие общества, определяя его позитивные и негативные стороны
2 четверть		
Раздел 2. Этнические и социальные процессы		
Антропогенез и этногенез	Теории происхождения человека	10.2.1.1 систематизировать и обобщать различные теории антропогенеза
	Теории происхождения этносов	10.2.1.2 систематизировать и обобщать различные теории этногенеза; 10.2.1.3 характеризовать особенности научных взглядов Л.Н. Гумилева о происхождении и развитии этносов
	Этническая карта мира: история и современность	10.2.1.4 объяснять этнические процессы в различные исторические периоды, используя карту мира; 10.2.1.5 характеризовать важность сохранения этнического и культурного многообразия в условиях глобализации
Межэтнические отношения в мировой истории	Межнациональные отношения: проблемы и	10.2.2.1 определять причинно-следственные связи возникновения межнациональных конфликтов; 10.2.2.2 оценивать характер межнациональных отношений на современном этапе на основе анализа

	противоречия	исторических событий
	Международные отношения: способы мирного взаимодействия	10.2.2.3 определять роль международных организаций в регулировании международных отношений; 10.2.2.4 доказывать возможность мирного взаимодействия этносов на примере казахстанской модели международного согласия
Исторические формы социальной организации общества	Разнообразие теорий о социогенезе	10.2.3.1 систематизировать и обобщать различные теории социогенеза
	Исторические формы социальной организации общества	10.2.3.2 объяснять исторические формы социальной организации общества, выявляя их характерные признаки; 10.2.3.3 изучать социальную стратификацию современного общества
3 четверть		
Раздел 3. Из истории государства, войн и революций		
Исторические типы и формы государства и политические режимы	Понятие государства. Теории происхождения государства	10.3.1.1 характеризовать теории происхождения государства для объяснения особенностей государственного устройства;
	Эволюция форм государства: от древности до современности	10.3.1.2 сравнивать исторические формы государств, выявляя их характерные признаки
	Типы политических режимов	10.3.1.3 характеризовать особенности перехода от тоталитарного к демократическому политическому режиму в новейшей истории
Военно-политические события, повлиявшие на ход мировой истории	Образование мировых империй в эпоху античности	10.3.2.1 объяснять, используя источники, процесс возникновения ранних империй на примере греко-персидских войн; 10.3.2.2 анализировать причины и последствия создания империй в эпоху античности
	Завоевательные походы гуннов как один из факторов перехода от античности к средневековью	10.3.2.3 определять положительные и отрицательные последствия Великого переселения народов; 10.3.2.4 определять причины арабских завоеваний и крестовых походов
	Арабские завоевания и Крестовые походы	10.3.2.5 сравнивать последствия арабских завоеваний и Крестовых походов, исследуя изменения в мире
	Влияние походов Чингисхана на изменение карты Евразии	10.3.2.6 изучать влияние монгольских завоеваний на процесс формирования национальных государств в Евразии; 10.3.2.7 оценивать последствия монгольских завоеваний, исследуя изменения в мире
	Влияние походов Наполеона на изменение Европы	10.3.2.8 устанавливать причинно-следственные связи между наполеоновскими войнами и ускорением капиталистического развития в европейских странах
	Влияние мировых войн XX века на	10.3.2.9 объяснять причины и последствия Первой и Второй мировых войн на основе анализа исторических документов;

	систему международных отношений	10.3.2.10 характеризовать эффективность Версальско-Вашингтонской и Ялтинско-Потсдамской систем и их влияние на современный мир; 10.3.2.11 характеризовать тенденции развития международных отношений в период мировых войн
Революция как один из факторов трансформации общества	Буржуазные революции - катализатор формирования индустриального общества	10.3.3.1 интерпретировать изменения социальной структуры в результате буржуазных революций; 10.3.3.2 анализировать положительные и отрицательные последствия революций
	Социалистическая революция как радикальный способ реализации идеи социального равенства	10.3.3.3 оценивать положительные и отрицательные последствия революций; 10.3.3.4 исследовать этапы развития идеи социального равенства для понимания сущности социалистической революции; 10.3.3.5 выявлять социально-экономические и политические предпосылки перехода от капитализма к социализму; 10.3.3.6 объяснять изменения социальной структуры общества в результате социалистических революций
	Революции и новейшего времени: причины и последствия	10.3.3.7 анализировать содержание и итоги «бархатных» революций в Восточной Европе; 10.3.3.8 определять внешние и внутренние факторы «цветных революций» и «арабской весны»; 10.3.3.9 делать выводы о последствиях революционного способа решения проблем общества
4 четверть		
Раздел 4. Развитие культуры		
Сохранение культурного наследия человечества	Деятельность ЮНЕСКО по сохранению историко-культурного наследия человечества	10.4.1.1 объяснять значение и пути сохранения историко-культурного наследия на примере деятельности ЮНЕСКО
	Крупнейшие музеи мира: сокровищница исторической памяти человечества	10.4.1.2 объяснять роль музеев в исследовании и сохранении историко-культурного наследия народов мира
Искусство - отражение развития общества	Направления и стили искусства в контексте исторических процессов	10.4.2.1 определять влияние общественных процессов на развитие направлений и стилей искусства
	Тенденции развития современного искусства	10.4.2.2 определять тенденции развития современного искусства
Духовно-нравственные ценности	Формирование общечеловеческих нравственных	10.4.3.1 выявлять истоки формирования духовно-нравственных ценностей человечества

современного общества	ценностей	
	Трансформация ценностей в контексте исторических событий	10.4.3.2 определять особенности исторических событий XX века, повлиявших на переоценку нравственных ценностей общества
	Проблема трансформации духовно-нравственных ценностей в условиях глобализации	10.4.3.3 объяснять значение общечеловеческих нравственных ценностей в современном мире для устойчивого развития общества; 10.4.3.4 анализировать влияние глобализации на национально-культурное развитие

2) 11 класс:

Подраздел	Темы	Цели обучения
1 четверть		
Раздел 1. Цивилизации: особенности развития		
Исторические типы экономических систем: изменения и преемственность	Экономика и типы экономических систем	11.1.1.1 объяснять исторические типы экономических систем, объясняя их признаки
	Традиционная (аграрная) экономика	11.1.1.2 определять характерные признаки традиционного (аграрного) типа экономики на примере разных стран; 11.1.1.3 объяснять особенности экономического развития, используя знания о типах экономических систем
	Рыночная экономика	11.1.1.4 определять характерные признаки рыночной экономики на примере разных стран
	Плановая (социалистическая) экономики	11.1.1.5 определять характерные признаки плановой (социалистической) экономики на примере разных стран
	Смешанный тип экономики	11.1.1.6 характеризовать причины перехода к смешанному типу экономики, определяя его характерные признаки
Влияние природно-географического фактора на экономическое развитие государств	Хозяйственная специализация государств, обусловленная природно-географическими факторами	11.1.2.1 обосновывать роль природно-географического фактора в формировании хозяйственной специализации стран и регионов
	Исторические примеры преодоления ограничивающих природно-географических факторов в экономическом развитии государств	11.1.2.2 обобщать примеры успешного экономического развития стран в условиях ограничивающих природно-географических факторов в новейшей истории
Социально-экономическое развитие стран в период новейшей истории	Дифференциация стран мира по уровню экономического развития	11.1.3.1 выявлять исторические предпосылки неравномерного экономического развития стран и регионов; 11.1.3.2 классифицировать страны по уровню экономического развития на основе различных критериев
	Пути преодоления бедности и экономической отсталости отдельных стран и регионов мира	11.1.3.3 определять роль международных организаций в преодолении бедности и экономической отсталости стран и регионов

2 четверть		
Раздел 2. Политико-правовые процессы		
Правовое государство и гражданское общество	Понятие правового государства	11.2.1.1 исследовать исторические предпосылки формирования правового государства
	Исторический опыт реализации принципов правового государства	11.2.1.2 анализировать пути формирования правового государства; 11.2.1.3 характеризовать значение Всеобщей Декларации прав человека в современном мире
	Понятие и общая характеристика гражданского общества	11.2.1.4 выявлять взаимосвязь становления правового государства и гражданского общества
	Неправительственные организации в гражданском обществе	11.2.1.5 определять роль неправительственных организаций в становлении и развитии гражданского общества
Современная политическая система мира	Трансформация мировой политической системы	11.2.2.1 определять причины распада Ялтинско-Потсдамской системы международных отношений; 11.2.2.2 характеризовать особенности биполярной системы мира
	Постбиполярная система мироустройства	11.2.2.3 характеризовать современные тенденции развития международных отношений на основе анализа событий, процессов и явлений
Проблема сохранения мира и безопасности на современном этапе	Современные вызовы и угрозы международной безопасности	11.2.3.1 определять причины и последствия распространения сепаратизма, экстремизма и международного терроризма; 11.2.3.2 характеризовать возможные варианты развития системы международной безопасности
	Совместные усилия государств по сохранению мира и безопасности	11.2.2.3 характеризовать современные тенденции развития международных отношений на основе анализа событий, процессов и явлений; 11.2.3.3 определять деятельность международных организаций, направленную на сохранение мира и безопасности
3 четверть		
Раздел 3. Развитие общественно-политической мысли		
Эволюция общественной мысли в новое и новейшее время	Основные направления развития общественной мысли в новое и новейшее время	11.3.1.1 характеризовать значение идей эпохи Просвещения для развития общественно-политической мысли; 11.3.1.2 определять особенности развития философской мысли об общественном устройстве в XIX - XX веках
Борцы за свободу и справедливость в XX веке	М. Ганди и его идея ненасильственного сопротивления	11.3.2.1 определять значение идей ненасильственного сопротивления в достижении национальной независимости Индии; 11.3.2.2 характеризовать роль личности в общественно-политической жизни
	Великая мечта Мартина Лютера Кинга	11.3.2.3 характеризовать значение активной гражданской позиции личности в борьбе за гражданские права

	Н. Манделла - борец против апартеида	11.3.2.3 характеризовать значение активной гражданской позиции личности в борьбе за гражданские права; 11.3.2.4 использовать понятие «апартеид» для объяснения исторических событий в ЮАР
Выдающиеся политики-реформаторы XX - начала XXI века	Мустафа Кемаль Ататюрк - основатель Турецкой Республики	11.3.3.1 характеризовать значение реформ в переходные периоды истории государства; 11.3.3.2 использовать понятие «светское государство», «этатизм» для объяснения исторических событий; 11.3.3.3 характеризовать роль личности в истории государства
	Франклин Делано Рузвельт и его «новый курс»	11.3.3.4 определять особенности внутренней и внешней политики Ф. Рузвельта в мирное и военное время; 11.3.3.3 характеризовать роль личности в истории государства
	Шарль де Голль: возрождение величия Франции	11.3.3.3 характеризовать роль личности в истории государства; 11.3.3.5 использовать понятие «голлизм» для объяснения социально-политических процессов во Франции; 11.3.3.6 доказывать важность института сильной президентской власти на примере деятельности Шарля де Голля
	Дэн Сяопин - выдающийся китайский реформатор	11.3.3.3 характеризовать роль личности в истории государства; 11.3.3.7 использовать понятие «социализм с китайской спецификой» для объяснения социально-экономических процессов; 11.3.3.8 определять причины перехода от плановой экономики к рыночной на примере Китайской народной республики
	Ли Куан Ю и Махатхир Мухаммад: «из третьего мира в первый»	11.3.3.1 определять значение реформ в переходные периоды истории государства; 11.3.3.3 характеризовать роль личности в истории государства 11.3.3.9 обобщать факторы «экономического чуда» в Юго-Восточной Азии на основе анализа исторических событий; 11.3.3.10 сравнивать особенности модернизации государства на примере Сингапура и Малайзии
	Н. Назарбаев и казахстанская модель модернизации	11.3.3.11 характеризовать роль Первого Президента Республики Казахстан в разработке и реализации казахстанской модели модернизации; 11.3.3.12 объяснять эффективность долгосрочного планирования развития страны на примере стратегий «Казахстан - 2030», «Казахстан - 2050»; 11.3.3.13 анализировать актуальность выдвижения Первым Президентом Республики Казахстан общенациональной идеи «Мәңгілік Ел»
4 четверть		
Раздел 4. Развитие образования и науки		
Образование как общечеловеческое	Письменность и книгопечатание - величайшие достижения человечества	11.4.1.1 определять значение письменности и книгопечатания в развитии человеческой цивилизации

кая ценность	Школьное образование: от древности до современности	11.4.1.2 описывать изменения и преемственность в развитии школьного образования в контексте истории человечества; 11.4.1.3 сравнивать современные модели школьного образования, выявляя их особенности и преимущества
	Система высшего образования: история и современность	11.4.1.4 исследовать историю возникновения высших учебных заведений, выявляя общие тенденции их развития; 11.4.1.5 определять изменения и преемственность в развитии системы высшего образования в контексте исторического развития; 11.4.1.6 сравнивать современные модели высшего образования, выявляя их особенности и преимущества
Научно-технический прогресс	Исторические этапы научно-технического прогресса	11.4.2.1 выявлять особенности промышленной революции в разных странах, определяя сходства и различия; 11.4.2.2 характеризовать значение научно-технической революции в развитии современной цивилизации
	Научно-технический прогресс и глобальные проблемы современности	11.4.2.1 исследовать влияние научно-технического прогресса на возникновение глобальных проблем современности; 11.4.2.2 характеризовать возможные варианты развития научно-технического прогресса в решении глобальных проблем современности
Современные научные технологии	Современные информационные технологии	11.4.3.1 исследовать влияние информационных технологий на развитие общества
	Перспективные отрасли современной науки	11.4.3.2 характеризовать влияние достижений новых научных направлений на социально-экономическое развитие; 11.4.3.3 объяснять значение развития современных видов науки и техники для решения глобальных проблем современности.

14) *Типовая учебная программа по учебному предмету «Основы права» для 10-11 классов уровня общего среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы (очная форма обучения)*

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Цель предмета: способствовать формированию грамотной в правовом отношении личности с активной гражданской позицией, привитие правовой культуры, развитие навыков применения правовых знаний в практической деятельности.

3. Задачи предмета:

1) углубление и расширение знаний о системе социальных и правовых норм: права человека, правовое государство, гражданское общество, законность

и правопорядок;

2) развитие знаний об основных понятиях и содержании базовых отраслей казахстанского права и международного права;

3) формирование позитивного отношения к праву и понимания социальной полезности знания и исполнения законов;

4) формирование правосознания личности на основе казахстанского патриотизма, общечеловеческих ценностей, гуманизма и справедливости;

5) развитие навыков поиска, анализа и использования правовой информации в учебной и практической деятельности;

6) развитие умения использовать правовые знания и навыки при выборе соответствующих правовым нормам поведения и действий в различных жизненных ситуациях.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «Основы права»

4. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Основы права» составляет:

1) в 10 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году;

3) в 11 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году.

5. Содержание учебного предмета «Основы права» организовано по разделам обучения. Разделы далее разбиты на подразделы, которые содержат цели обучения по классам в виде ожидаемых результатов.

6. Содержание учебного предмета включает 5 разделов: Право и государство; Публичное право; Частное право; Основы процессуального права; Международное право.

7. Раздел «Право и государство» в 10 классе включает следующие подразделы: Основные понятия о праве и государстве; Правовое государство, гражданское общество; Право и государство; Принципы правосудия. Правоохранительные органы.

8. Раздел «Публичное право» в 10 классе включает следующие подразделы: Система конституционного права Республики Казахстан; Система административного права; Основы экологического права; Система уголовного права; Система противодействия коррупции в Республике Казахстан.

9. Раздел «Частное право» в 10 классе включает следующие подразделы: Система и базовые институты гражданского права; Законодательство о правах потребителей; Система семейного права; Система трудового права.

10. Раздел «Основы процессуального права» в 10 классе включает следующие подразделы: Основы уголовно-процессуального права; Основы гражданско-процессуального права; Основы административно-процессуального права.

11. Раздел «Международное право» в 10 классе включает следующие подразделы: Международное публичное право; Защита прав человека в международном праве.

12. Раздел «Право и государство» в 11 классе включает следующие подразделы: Законодательство, правовая культура, государство в политической системе общества; Развитие правового государства и гражданского общества в

Республике Казахстан; Защита прав человека в Республике Казахстан; Судебная система.

13. Раздел «Публичное право» в 11 классе включает следующие подразделы: Гражданство и выборы в Республике Казахстан; Виды административных правонарушений; Основы земельного права; Виды уголовных правонарушений; Ответственность за коррупционные правонарушения.

14. Раздел «Частное право» в 11 классе включает следующие подразделы: Отдельные виды договоров и обязательств в гражданском праве; Реализация прав потребителей; Основы авторского права; Институты семейного права; Базовые нормы трудового права.

15. Раздел «Основы процессуального права» в 11 классе включает следующие подразделы: Институты уголовно-процессуального права; Институты гражданско-процессуального права; Институты административно-процессуального права.

16. Раздел «Международное право» в 11 классе включает подраздел: Республика Казахстан как субъект международных отношений.

17. Цели обучения, организованные систематично и последовательно внутри каждого подраздела, позволяют учителям планировать свою работу, оценивать достижения обучающихся и информировать их о следующих этапах обучения.

18. Базовое содержание учебного предмета «Основы права» для 10 класса состоит из следующих разделов:

1) Право и государство: Основные понятия о праве и государстве.

Основные признаки и функции права. Система права: отрасль, правовой институт, нормы права. Государство как особый субъект права: правотворческая роль и субъект права. Правовое государство, гражданское общество. Понятие и принципы правового государства. Понятие, основные элементы и институты гражданского общества. Понятие прав человека. Понятие и основные виды прав человека. Принципы правосудия. Правоохранительные органы. Принципы правосудия. Правоохранительные органы Республики Казахстан: прокуратура, органы внутренних дел, антикоррупционная служба. Проектная и исследовательская работа: Эволюция форм государства и права;

2) Публичное право. Система конституционного права Республики Казахстан. Институты конституционного права Республики Казахстан: Президент, Парламент, Правительство, Конституционный совет, Суды и правосудие, Местное государственное управление и самоуправление. Система административного права. Правовое регулирование государственного управления в Республике Казахстан: отраслевое и территориальное управление. Основы экологического права. Понятие и предмет правового регулирования экологического права. Система уголовного права. Содержание и структура уголовного кодекса. Уголовные правонарушения и лица, привлекаемые к уголовной ответственности. Понятие уголовного наказания и

освобождение от него. Система противодействия коррупции в Республике Казахстан. Правовые и политические акты, направленные на противодействие коррупции в Республике Казахстан: Закон РК о противодействии коррупции, антикоррупционная стратегия Республики Казахстан на 2015-2025 годы. Проектная и исследовательская работа: Характеристика особенностей отраслей публичного права;

4) Частное право. Система и базовые институты гражданского права. Принципы и субъекты гражданского права. Объекты гражданских прав. Понятие и виды сделок. Понятие и защита права собственности. Обязательственное право. Законодательство о правах потребителей. Юридическое закрепление прав потребителей в Республике Казахстан. Система семейного права. Источники семейного права Республики Казахстан. Правовое регулирование семейных отношений в Республике Казахстан. Система трудового права. Правовое регулирование трудовых отношений в Республике Казахстан. Проектная и исследовательская работа: Частное право - гарантия реализации естественных прав и свобод человека;

5) Основы процессуального права. Основы уголовно-процессуального права. Задачи и принципы уголовного процесса. Субъекты уголовного процесса. Основы судебного разбирательства в уголовно-процессуальном праве: функциональные роли субъектов уголовного процесса. Основы гражданско-процессуального права. Задачи и принципы гражданского процесса. Субъекты гражданского процесса. Основы административно-процессуального права. Понятие, задачи и принципы административного процесса. Проектная и исследовательская работа: Характеристика стадий правоприменительного процесса;

б) Международное право. Международное публичное право. Понятие международного публичного права. Основные субъекты - государства и международные организации. Защита прав человека в международном праве. Механизмы и процедуры защиты прав человека в современном международном праве. Проектная и исследовательская работа: Современные международные организации по защите прав человека.

19. Базовое содержание учебного предмета «Основы права» для 11 класса состоит из следующих разделов:

1) Право и государство: Законодательство, правовая культура, государство в политической системе общества. Система законодательства. Структура правовых актов. Этапы законотворчества. Законность и правопорядок. Правосознание и правовая культура. Государство в политической системе общества. Развитие правового государства и гражданского общества в Республике Казахстан. Республика Казахстан как правовое государство. Развитие институтов гражданского общества в Республике Казахстан. Защита прав человека в Республике Казахстан. Защита прав и свобод человека и гражданина в Республике Казахстан. Ювенальная юстиция в Республике Казахстан: защита прав ребенка. Реализация и защита прав лиц с ограниченными возможностями. Судебная система. Судебная

система. Статус судей. Проектная и исследовательская работа: Система органов государства и система права в Республике Казахстан на современном этапе;

2) Публичное право: Гражданство и выборы в Республике Казахстан. Гражданство Республики Казахстан. Принцип «права крови» и принцип «права почвы». Избирательное право в Республике Казахстан. Избиратель, избирательная комиссия, наблюдатели. Виды административных правонарушений. Административные правонарушения, посягающие на общественный порядок и нравственность. Основы земельного права. Понятие и предмет правового регулирования земельного права. Юридическое отличие понятий земли от недр. Виды уголовных правонарушений. Уголовные правонарушения против конституционных и иных прав и свобод человека и гражданина. Уголовные правонарушения против общественной безопасности и общественного порядка. Ответственность за коррупционные правонарушения. Дисциплинарная, административная и уголовная ответственность за коррупционные правонарушения. Проектная и исследовательская работа: Роль публичного права в регулировании деятельности органов государственной власти и управления;

3) Частное право: Отдельные виды договоров и обязательств в гражданском праве. Договор купли-продажи. Договор мены и дарения. Договор аренды. Наем жилища. Договор займа. Договор страхования. Наследственное право. Реализация прав потребителей. Механизмы защиты прав потребителей в Республике Казахстан. Основы авторского права. Понятие и предмет правового регулирования авторского права и смежных прав. Институты семейного права. Семья. Права и обязанности супругов. Формы защиты прав и интересов детей-сирот, детей оставшихся без попечения родителей. Алиментные обязательства членов семьи. Базовые нормы трудового права. Права и обязанности субъектов трудовых отношений и их государственные гарантии. Рассмотрение трудовых споров. Проектная и исследовательская работа: Роль частного права в обеспечении юридической защищенности частной собственности;

4) Основы процессуального права: Институты уголовно-процессуального права. Уголовное преследование как институт уголовно-процессуального права. Производство по делам уголовных правонарушений несовершеннолетних. Понятие и основы деятельности суда присяжных заседателей. Институты гражданско-процессуального права. Основы искового производства. Основы судебного разбирательства в гражданско-процессуальном праве. Институты административно-процессуального права.

Органы, уполномоченные рассматривать дела об административных правонарушениях. Основы судебного разбирательства в административно-процессуальном праве. Проектная и исследовательская работа: Способы защиты гражданских прав в Республике Казахстан;

5) Международное право: Республика Казахстан как субъект международного права. Казахстан участник международных организаций. Реализация прав гражданина Республики Казахстан на основе международных

актов. Проектная и исследовательская работа: Реализация норм международного права в правовой системе Республики Казахстан.

Глава 3. Система целей обучения

20. В программе для удобства использования учебных целей введена кодировка. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа - раздел и подраздел, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в коде 10.2.1.2: «10» - класс, «2.1» - раздел и подраздел, «2» - нумерация учебной цели.

21. Обучающиеся должны:

Раздел 1. «Право и государство».	
10 класс	11 класс
10.1.1.1 объяснять понятие права, обобщая его признаки	11.1.1.1 определять основные элементы нормативных правовых актов
10.1.1.2 раскрывать функциональное значение права на конкретных примерах	11.1.1.2 объяснять процесс разработки, принятия и введения в действие нормативных правовых актов
10.1.1.3 объяснять понятие системы права и его основные элементы (норма права, отрасль, подотрасль, правовой институт)	11.1.1.3 объяснять понятия законность и правопорядок на конкретных примерах
10.1.1.4 определять государство как особый субъект права и правовых отношений	11.1.1.4 объяснять необходимость и социальную полезность знания и исполнения законов
11.1.1.5 определять основные элементы политической системы казахстанского общества	
10.1.2.1 раскрывать принципы правового государства	11.1.2.1 объяснять реализацию принципов правового государства в Республике Казахстан на основе политико-правовых актов Республики Казахстан (Концепция правовой политики Республики Казахстан, Концепция Национального плана действий в области прав человека в Республике Казахстан)
10.1.2.2 демонстрировать знания о сущности и функциональном значении правового государства в мировой практике	11.1.2.2 объяснять основное функциональное предназначение гражданского общества в Республике Казахстан
10.1.2.3 различать элементы и институты гражданского общества на основе конституционных принципов	11.1.2.3 оценивать эффективность деятельности институтов гражданского общества Республики Казахстан (неправительственные организации)
10.1.2.4 демонстрировать знания о сущности и функциональном значении гражданского общества	
10.1.3.1 объяснять понятие прав и свобод человека, демонстрируя понимание правовых возможностей личности	11.1.3.1 объяснять механизм защиты прав и свобод человека и гражданина в Республике Казахстан на примере конкретной ситуации
10.1.3.2 классифицировать права и свободы человека и гражданина (политические, гражданские, социальные, экономические и культурные)	11.1.3.2 определять функции и правовой статус лиц, осуществляющих правовую защиту граждан (адвокаты, медиаторы)
10.1.3.3 оценивать значение международных документов в сфере прав человека (Всеобщая Декларация прав человека, Международный пакт о гражданских и политических правах, Международный пакт о социальных, экономических и культурных правах)	11.1.3.3 объяснять механизм защиты прав несовершеннолетних в Республике Казахстан на примере конкретной ситуации
11.1.3.4 объяснять механизм реализации и защиты прав лиц с ограниченными	

возможностями Республики Казахстан на примере конкретной ситуации	
10.1.4.1 объяснять принципы правосудия, приводя конкретные примеры	11.1.4.1 определять элементы судебной системы и отображать их графически
10.1.4.2 определять функции и правовой статус правоохранительных органов Республики Казахстан	11.1.4.2 раскрывать статус судей и гарантии их деятельности

Раздел 2. Публичное право.

Обучающиеся должны:	
10 класс	11 класс
10.2.1.1 объяснять институты конституционного права как систему правовых норм	11.2.1.1 раскрывать понятие гражданство
10.2.1.2 определять источники конституционного права Республики Казахстан и объяснять их назначение (Конституция, Конституционные законы, акты Конституционного Совета и т.д.)	11.2.1.2 объяснять основания приобретения и утраты казахстанского гражданства на основе конкретных примеров
	11.2.1.3 определять права и обязанности избирателей и других субъектов избирательного процесса в Республике Казахстан
10.2.2.1 объяснять особенности правового регулирования государственного управления в Республике Казахстан посредством создания графической схемы	11.2.2.1 квалифицировать деяния лиц в соответствии с нормами административного права Республики Казахстан
10.2.3.1 объяснять понятие и предмет правового регулирования экологического права	11.2.3.1 объяснять понятие и предмет правового регулирования земельного права
10.2.3.2 предлагать правовые пути решения актуальной экологической проблемы на основе Экологического кодекса	11.2.3.2 различать право собственности, право землепользования и иные права на землю на основе Земельного кодекса Республики Казахстан
10.2.4.1 определять содержание и структуру Уголовного кодекса	11.2.4.1 квалифицировать деяния лиц в соответствии с нормами уголовного права Республики Казахстан
10.2.4.2 соотносить конкретную жизненную ситуацию с нормами уголовного права	
10.2.4.3 характеризовать уголовные проступки и преступления по степени общественной опасности на конкретных примерах	
10.2.4.4 определять особенности привлечения к уголовной ответственности несовершеннолетних на примере правовой ситуации	
10.2.4.5 оценивать уголовное правонарушение с учетом смягчающих и отягчающих обстоятельств	
10.2.4.6 определять условия, при которых лицо освобождается от уголовной ответственности	
10.2.5.1 объяснять основные положения программно-политических и правовых актов в сфере противодействия коррупции	11.2.5.1 отличать коррупционные правонарушения от иных видов правонарушений (незаконное вознаграждение, мошенничество)
10.2.5.2 использовать основные нормы Закона о противодействии коррупции при анализе конкретной ситуации	11.2.5.2 квалифицировать деяния лиц в соответствии с нормами антикоррупционного законодательства Республики Казахстан

Глава 3. Частное право.

Обучающиеся должны:	
10 класс	11 класс
10.3.1.1 объяснять назначение источников гражданского права Республики Казахстан (Гражданский кодекс, законы и	11.3.1.1 объяснять содержание договора,

подзаконные акты, дополняющие и конкретизирующие положения Гражданского кодекса)		выявляя его отличительные признаки
10.3.1.2 демонстрировать понимание принципов гражданского права на конкретных примерах	11.3.1.2 демонстрировать понимание основных условий договора на конкретном примере	
10.3.1.3 определять субъекты гражданского права	11.3.1.3 объяснять понятие и предмет правового регулирования наследственного права	
10.3.1.4 различать объекты гражданского права по их существенным признакам	11.3.1.4 различать наследование по завещанию и наследование по закону	
10.3.1.5 выявлять особенности личных неимущественных прав на конкретном примере		
10.3.1.6 объяснять понятие и виды сделок на примере правовой ситуации		
10.3.1.7 - объяснять понятие и основные правомочия права собственности, приводя примеры их реализации		
10.3.1.8 - объяснять пути защиты прав собственности, анализируя правовую ситуацию (казус)		
10.3.1.9 - раскрывать сущность обязательственного права, используя юридические термины		
10.3.1.10 - определять способы обеспечения выполнения обязательств, анализируя правовую ситуацию		
10.3.2.1 определять права и обязанности субъектов правовых отношений согласно Закону о правах потребителей Республики Казахстан	11.3.2.1 объяснять механизмы защиты прав потребителей, используя отдельные нормы гражданского, административного, уголовного кодексов	
10.3.2.2 объяснять пути защиты прав потребителей на примере конкретной ситуации (казуса), используя юридические термины	11.3.2.2 определять права и обязанности продавца (изготовителя, исполнителя) и лиц, выполняющих работы (оказание услуги), приводя конкретные примеры	
10.3.3.1 объяснять назначение нормативных правовых актов в сфере семейных отношений (Кодекс Республики Казахстан «О браке (супружестве) и семье», Закон Республики Казахстан «О правах ребенка»)		11.3.3.1 объяснять понятие и предмет правового регулирования авторского права и смежных прав
10.3.3.2 объяснять основные понятия и принципы правового регулирования семейных отношений в Республики Казахстан	11.3.3.2 предлагать правовой путь решения конкретного случая (казус) в сфере авторского права	
10.3.3.3 исследовать реализацию прав ребенка в различных жизненных ситуациях		
10.3.4.1 объяснять основные понятия и принципы правового регулирования трудовых отношений в Республики Казахстан	11.3.4.1 определять семью как институт семейного права	
10.3.4.2 исследовать реализацию трудовых прав в различных жизненных ситуациях	11.3.4.2 объяснять содержание личных и имущественных прав и обязанностей супругов на конкретных примерах	
	11.3.4.3 определять формы защиты прав и интересов детей-сирот, детей, оставшихся без попечения родителей	
	11.3.4.4 определять круг субъектов алиментных отношений и основания возникновения алиментных отношений на примере правовой ситуации	
	11.3.5.1 оценивать эффективность способов государственного обеспечения трудовых прав на примере правовой ситуации	
	11.3.5.2 исследовать реализацию трудовых прав несовершеннолетних	
	11.3.5.3 определять механизмы рассмотрения индивидуальных и коллективных трудовых	

споров на примере правовой ситуации

Раздел 4. Основы процессуального права.

Обучающиеся должны:	
10 класс	11 класс
10.4.1.1 объяснять основные задачи и принципы уголовного процесса	11.4.1.1 объяснять условия осуществления уголовного преследования
10.4.1.2 различать субъекты уголовного процесса	11.4.1.2 выявлять особенности производства по делам уголовных правонарушений с участием несовершеннолетних
10.4.1.3 демонстрировать знание основ судебного разбирательства согласно Уголовно-процессуального кодекса Республики Казахстан в творческой форме	11.4.1.3 определять правовые основы деятельности суда присяжных заседателей в Республики Казахстан
10.4.2.1 анализировать основные задачи и принципы гражданского процесса	11.4.2.1 объяснять условия предъявления иска
10.4.2.2 различать субъекты гражданского процесса	11.4.2.2 составлять исковое заявление в соответствии с требованиями, предъявляемыми к форме и содержанию искового заявления
10.4.2.3 выявлять особенности участия несовершеннолетних в гражданском процессе	11.4.2.3 демонстрировать знание основ и особенностей судебного разбирательства согласно Гражданско-процессуального кодекса Республики Казахстан в творческой форме
10.4.3.1 объяснять понятие, задачи и принципы административного процесса	11.4.3.1 различать компетенции органов (должностных лиц), уполномоченных рассматривать дела об административных правонарушениях на примере правовой ситуации
10.4.3.2 определять правовые основы осуществления административного процесса	11.4.3.2 демонстрировать знание особенностей судебного разбирательства по административным правонарушениям в творческой форме

Глава 5. Международное право.

Обучающиеся должны:	
10 класс	11 класс
10.5.1.1 объяснять понятие международного публичного права и определять сферу общественных отношений, регулируемых им	11.5.1.1 объяснять международные права и обязанности Республики Казахстан на основе источников международного права, признанных Республикой Казахстан
10.5.2.1 определять органы и организации, осуществляющие защиту прав человека в современном международном праве	11.5.1.2 исследовать реализацию прав гражданина РК в зарубежных странах в сфере прав человека, трудовых отношений, образования на основе международных актов

22. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Основы права» для 10-11 классов общественно-гуманитарного направления уровня общего среднего образования по обновленному содержанию согласно приложению.

23. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Долгосрочный план по реализации Типовой учебной программы по учебному предмету «Основы права» для 10-11 классов вечерней школы уровня общего среднего образования в рамках обновленного содержания (дневная форма обучения)

1) 10 класс:

Подраздел	Темы	Цели обучения
1 четверть		
Раздел 1. Право и государство		
Основные понятия о праве и государстве	Основные признаки и функции права	10.1.1.1 объяснять понятие права, обобщая его признаки; 10.1.1.2 раскрывать функциональное значение права на конкретных примерах
	Система права. Государство как особый субъект права	10.1.1.3 объяснять понятие системы права и его основные элементы (норма права, отрасль, подотрасль, правовой институт); 10.1.1.4 определять государство как особый субъект права и правовых отношений
Правовое государство, гражданское общество	Понятие и принципы правового государства	10.1.2.1 раскрывать принципы правового государства; 10.1.2.2 демонстрировать знания о сущности и функциональном значении правового государства в мировой практике
	Понятие, основные элементы и институты гражданского общества	10.1.2.3 различать элементы и институты гражданского общества на основе конституционных принципов; 10.1.2.4 демонстрировать знания о сущности и функциональном значении гражданского общества
Понятие прав человека	Понятие и основные виды прав человека	10.1.3.1 объяснять понятие прав и свобод человека, демонстрируя понимание правовых возможностей личности; 10.1.3.2 классифицировать права и свободы человека и гражданина (политические, гражданские, социальные, экономические и культурные); 10.1.3.3 оценивать значение международных документов в сфере прав человека (Всеобщая Декларация прав человека, Международный пакт о гражданских и политических правах, Международный пакт о социальных, экономических и культурных правах)
Принципы правосудия. Правоохранительные органы	Принципы правосудия	10.1.4.1 объяснять принципы правосудия, приводя конкретные примеры
	Правоохранительные органы Республики Казахстан	10.1.4.2 определять функции и правовой статус правоохранительных органов Республики Казахстан
2 четверть		
Раздел 2. Публичное право		
Система конституционного права Республики Казахстан	Институты конституционного права Республики Казахстан	10.2.1.1 объяснять институты конституционного права как систему правовых норм; 10.2.1.2 определять источники конституционного права Республики Казахстан и объяснять их назначение (Конституция, Конституционные законы, акты Конституционного Совета)
Система административного права	Правовое регулирование государственного управления в Республике Казахстан	10.2.2.1 объяснять особенности правового регулирования государственного управления в Республике Казахстан посредством создания графической схемы
Основы экологического права	Понятие и предмет правового регулирования экологического права	10.2.3.1 объяснять понятие и предмет правового регулирования экологического права; 10.2.3.2 предлагать правовые пути решения актуальной экологической проблемы на основе Экологического кодекса

Система уголовного права	Уголовный кодекс как основной источник уголовного права	10.2.4.1 определять содержание и структуру Уголовного кодекса; 10.2.4.2 соотносить конкретную жизненную ситуацию с нормами уголовного права	
	Уголовные правонарушения и лица, привлекаемые к уголовной ответственности	10.2.4.3 характеризовать уголовные проступки и преступления по степени общественной опасности на конкретных примерах; 10.2.4.4 определять особенности привлечения к уголовной ответственности несовершеннолетних на примере правовой ситуации	
	Понятие уголовного наказания и освобождение от него	10.2.4.5 оценивать уголовное правонарушение с учетом смягчающих и отягчающих обстоятельств; 10.2.4.6 определять условия, при которых лицо освобождается от уголовной ответственности	
Система противодействия коррупции в Республике Казахстан	Правовые и политические акты, направленные на противодействие коррупции в Республике Казахстан	10.2.5.1 объяснять основные положения программно-политических и правовых актов в сфере противодействия коррупции; 10.2.5.2 использовать основные нормы Закона о противодействии коррупции при анализе конкретной ситуации	
3 четверть			
Раздел 3. Частное право			
Система и базовые институты гражданского права	Принципы и субъекты гражданского права	10.3.1.1 объяснять назначение источников гражданского права Республики Казахстан (Гражданский кодекс, законы и подзаконные акты, дополняющие и конкретизирующие положения Гражданского кодекса); 10.3.1.2 демонстрировать понимание принципов гражданского права на конкретных примерах; 10.3.1.3 определять субъекты гражданского права	
	Объекты гражданских прав	10.3.1.4 различать объекты гражданского права по их существенным признакам; 10.3.1.5 выявлять особенности личных неимущественных прав на конкретном примере	
	Понятие и виды сделок		10.3.1.6 объяснять понятие и виды сделок на примере правовой ситуации
	Понятие и защита права собственности	10.3.1.7 объяснять понятие и основные правомочия права собственности, приводя примеры их реализации; 10.3.1.8 объяснять пути защиты прав собственности, анализируя правовую ситуацию (казус)	
	Обязательственное право	10.3.1.9 раскрывать сущность обязательственного права, используя юридические термины; 10.3.1.10 определять способы обеспечения выполнения обязательств, анализируя правовую ситуацию	
	Законодательство о правах потребителей	Юридическое закрепление прав потребителей в Республике Казахстан	10.3.2.1 определять права и обязанности субъектов правовых отношений согласно Закону о правах потребителей Республики Казахстан; 10.3.2.2 объяснять пути защиты прав потребителей на примере конкретной ситуации (казуса), используя юридические термины
Система семейного	Источники семейного права	10.3.3.1 объяснять назначение нормативных правовых актов в сфере семейных отношений (Кодекс Республики Казахстан	

права	Республики Казахстан	«О браке (супружестве) и семье», Закон Республики Казахстан «О правах ребенка»)	
	Правовое регулирование семейных отношений в Республике Казахстан	10.3.3.2 объяснять основные понятия и принципы правового регулирования семейных отношений в Республике Казахстан; 10.3.3.3 исследовать реализацию прав ребенка в различных жизненных ситуациях	
Система трудового права	Правовое регулирование трудовых отношений в Республике Казахстан	10.3.4.1 объяснять основные понятия и принципы правового регулирования трудовых отношений в Республике Казахстан;	
		10.3.4.2 исследовать реализацию трудовых прав в различных жизненных ситуациях	
4 четверть			
Раздел 4. Основы процессуального права			
Основы уголовно-процессуального права	Задачи и принципы уголовного процесса		10.4.1.1 объяснять основные задачи и принципы уголовного процесса
	Субъекты уголовного процесса		10.4.1.2 различать субъекты уголовного процесса
	Основы судебного разбирательства в уголовно-процессуальном праве		10.4.1.3 демонстрировать знание основ судебного разбирательства согласно Уголовно-процессуального кодекса Республики Казахстан в творческой форме
Основы гражданско-процессуального права	Задачи и принципы гражданского процесса		10.4.2.1 анализировать основные задачи и принципы гражданского процесса
	Субъекты гражданского процесса		10.4.2.2 различать субъекты гражданского процесса; 10.4.2.3 выявлять особенности участия несовершеннолетних в гражданском процессе
Основы административно-процессуального права	Понятие, задачи и принципы административного процесса		10.4.3.1 объяснять понятие, задачи и принципы административного процесса;
			10.4.3.2 определять правовые основы осуществления административного процесса
Международное право	Понятие международного публичного права		10.5.1.1 объяснять понятие международного публичного права и определять сферу общественных отношений, регулируемых им
	Механизмы и процедуры защиты прав человека в современном международном праве		10.5.2.1 определять органы и организации, осуществляющие защиту прав человека в современном международном праве

2) 11 класс:

Подраздел	Темы	Цели обучения
1 четверть		
Раздел 1. Право и государство		
Законодательство и правовая культура государства в политической системе общества	Система законодательства	11.1.1.1 определять основные элементы нормативных правовых актов; 11.1.1.2 исследовать процесс разработки, принятия и введения в действие нормативных правовых актов
	Законность и правопорядок. Правосознание и правовая культура	11.1.1.3 объяснять понятия законность и правопорядок на конкретных примерах; 11.1.1.4 объяснять необходимость и социальную полезность знания и исполнения законов

	Государство в политической системе общества	11.1.1.5 определять основные элементы политической системы казахстанского общества
Развитие правового государства и гражданского общества в Республике Казахстан	Республика Казахстан как правовое государство	11.1.2.1 объяснять реализацию принципов правового государства на основе политико-правовых актов Республики Казахстан (Концепция правовой политики Республики Казахстан, Концепция Национального плана действий в области прав человека в Республике Казахстан)
	Развитие институтов гражданского общества в Республике Казахстан	11.1.2.2 объяснять основное функциональное предназначение гражданского общества в Республике Казахстан; 11.1.2.3 оценивать эффективность деятельности институтов гражданского общества Республики Казахстан (НПО)
Защита прав человека в Республике Казахстан	Защита прав и свобод человека и гражданина в Республике Казахстан	11.1.3.1 объяснять механизм защиты прав и свобод человека и гражданина в Республике Казахстан на примере конкретной ситуации; 11.1.3.2 определять функции и правовой статус лиц, осуществляющих правовую защиту граждан (адвокаты, медиаторы)
	Ювенальная юстиция в Республике Казахстан	11.1.3.3 объяснять механизм защиты прав несовершеннолетних в Республике Казахстан на примере конкретной ситуации
	Реализация и защита прав лиц с ограниченными возможностями	11.1.3.4 объяснять механизм реализации и защиты прав лиц с ограниченными возможностями Республики Казахстан на примере конкретной ситуации
	Судебная система	11.1.4.1 определять элементы судебной системы и отображать их графически; 11.1.4.2 раскрывать статус судей и гарантии их деятельности
2 четверть		
Раздел 2. Публичное право		
Гражданство и выборы в Республике Казахстан	Гражданство как институт конституционного права Республике Казахстан	11.2.1.1 раскрывать понятие гражданство; 11.2.1.2 объяснять основания приобретения и утраты казахстанского гражданства на основе конкретных примеров
	Избирательное право в Республике Казахстан	11.2.1.3 определять права и обязанности избирателей и других субъектов избирательного процесса в Республике Казахстан
Виды административных правонарушений	Административные правонарушения, посягающие на общественный порядок и нравственность	11.2.2.1 квалифицировать деяния лиц в соответствии с нормами административного права Республики Казахстан
Основы земельного права	Понятие и предмет правового регулирования земельного права	11.2.3.1 объяснять понятие и предмет правового регулирования земельного права; 11.2.3.2 различать право собственности, право землепользования и иные права на землю на основе Земельного кодекса Республики Казахстан

Виды уголовных правонарушений	Уголовные правонарушения против конституционных и иных прав и свобод человека и гражданина		11.2.4.1 – квалифицировать деяния лиц в соответствии с нормами уголовного права Республики Казахстан
	Уголовные правонарушения против общественной безопасности и общественного порядка		11.2.4.1 квалифицировать деяния лиц в соответствии с нормами уголовного права Республики Казахстан
Ответственность за коррупционные правонарушения (2 часа)	Дисциплинарная, административная и уголовная ответственность за коррупционные правонарушения	11.2.5.1 отличать коррупционные правонарушения от иных видов правонарушений (незаконное вознаграждение, мошенничество);	
		11.2.5.2 квалифицировать деяния лиц в соответствии с нормами антикоррупционного законодательства Республики Казахстан	
3 четверть			
Раздел 3. Частное право			
Отдельные виды договоров и обязательств в гражданском праве	Договор купли-продажи. Договор мены и дарения		11.3.1.1 объяснять содержание договора, выявляя его отличительные признаки; 11.3.1.2 демонстрировать понимание основных условий договора на конкретном примере
	Договор аренды. Наем жилища. Договор займа. Договор страхования		11.3.1.1 объяснять содержание договора, выявляя его отличительные признаки; 11.3.1.2 демонстрировать понимание основных условий договора на конкретном примере
	Наследственное право	11.3.1.3 объяснять понятие и предмет правового регулирования наследственного права; 11.3.1.4 различать наследование по завещанию и наследование по закону	
Реализация прав потребителей	Механизмы защиты прав потребителей в Республике Казахстан	11.3.2.1 объяснять механизмы защиты прав потребителей, используя отдельные нормы гражданского, административного, уголовного кодексов; 11.3.2.2 определять права и обязанности продавца (изготовителя, исполнителя) и лиц, выполняющих работы (оказание услуги), приводя конкретные примеры	
Основы авторского права	Понятие и предмет правового регулирования авторского права и смежных прав	11.3.3.1 объяснять понятие и предмет правового регулирования авторского права и смежных прав; 11.3.3.2 предлагать правовой путь решения конкретного случая (казус) в сфере авторского права	
Институты семейного права	Семья. Права и обязанности супругов		11.3.4.1 определять семью как институт семейного права; 11.3.4.2 объяснять содержание личных и имущественных прав и обязанностей супругов на конкретных примерах
	Формы защиты прав и интересов детей-сирот, детей, оставшихся без попечения родителей		11.3.4.3 определять формы защиты прав и интересов детей-сирот, детей, оставшихся без попечения родителей
	Алиментные обязательства членов семьи		11.3.4.4 определять круг субъектов алиментных отношений и основания возникновения алиментных отношений на примере правовой ситуации
Базовые нормы трудового	Права и обязанности субъектов трудовых отношений и их	11.3.5.1 оценивать эффективность способов государственного обеспечения трудовых прав на примере правовой ситуации;	

права	государственные гарантии	11.3.5.2 исследовать реализацию трудовых прав несовершеннолетних
	Рассмотрение трудовых споров	11.3.5.3 определять механизмы рассмотрения индивидуальных и коллективных трудовых споров на примере правовой ситуации
4 четверть		
Раздел 4. Основы процессуального права		
Институты уголовно-процессуального права	Уголовное преследование как институт уголовно-процессуального права	11.4.1.1 объяснять условия осуществления уголовного преследования
	Производство по делам уголовных правонарушений несовершеннолетних	11.4.1.2 выявлять особенности производства по делам уголовных правонарушений с участием несовершеннолетних
	Понятие и основы деятельности суда присяжных заседателей	11.4.1.3 определять правовые основы деятельности суда присяжных заседателей в Республике Казахстан
Институты гражданско-процессуального права	Основы искового производства	11.4.2.1 объяснять условия предъявления иска; 11.4.2.2 составлять исковое заявление в соответствии с требованиями, предъявляемыми к форме и содержанию искового заявления
	Основы судебного разбирательства в гражданско-процессуальном праве	11.4.2.3 демонстрировать знание основ и особенностей судебного разбирательства согласно Гражданско-процессуального кодекса Республики Казахстан в творческой форме
Институты административно-процессуального права	Органы, уполномоченные рассматривать дела об административных правонарушениях	11.4.3.1 различать компетенции органов (должностных лиц), уполномоченных рассматривать дела об административных правонарушениях на примере правовой ситуации
	Основы судебного разбирательства в административно-процессуальном праве	11.4.3.2 демонстрировать знание особенностей судебного разбирательства по административным правонарушениям в творческой форме
Международное право Республика Казахстан как субъект международного права	Реализация прав гражданина Республики Казахстан на основе международных актов	11.5.1.1 объяснять международные права и обязанности Республики Казахстан на основе источников международного права, признанных Республикой Казахстан; 11.5.1.2 исследовать реализацию прав гражданина Республики Казахстан в зарубежных странах в сфере прав человека, трудовых отношений, образования на основе международных актов.

5 Учебные программы обновленного содержания по учебным предметам общего среднего образования (заочная форма обучения) (для школ с русским языком обучения)

1) Типовая учебная программа по учебному предмету «Русский язык» для 9-11 классов уровней основного и общего среднего образования по обновленному содержанию (с русским языком обучения) для вечерней школы (заочная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Учебный предмет «Русский язык» в образовательном процессе выполняет две функции: во-первых, является предметом изучения, во-вторых, средством изучения других предметов.

3. Цель обучения учебному предмету «Русский язык» - развитие творчески активной языковой личности путем совершенствования функциональной грамотности обучающихся по всем видам речевой деятельности (слушание, говорение, чтение и письмо) на основе сформированных знаний о языке, с учетом норм употребления средств разных уровней и активизации их в продуктивной речевой деятельности в разных сферах общения.

4. Предметом обучения является современный русский литературный язык в его реальном функционировании в современных условиях полиэтнического и многоязычного Казахстана.

5. Задачи обучения:

1) формирование знаний о русском языке, его функционировании в различных сферах и ситуациях общения, стилистических ресурсах, основных нормах литературного языка (орфоэпических, орфографических, лексических и грамматических) и правилах речевого этикета;

2) использование знаний о русском языке, соблюдение норм литературного языка (орфоэпических, орфографических, лексических и грамматических) и правил речевого этикета в устной и письменной речи в различных сферах и ситуациях общения;

3) совершенствование навыков информационного поиска, извлечения и преобразования информации;

4) обогащение словарного запаса и расширение круга используемых грамматических средств академического языка;

5) совершенствование навыков критического мышления: анализа, синтеза, оценки, интерпретации полученной информации;

6) использование различных видов чтения в зависимости от коммуникативных задач;

7) совершенствование навыков слушания и говорения;

8) совершенствование умений создавать монологическое высказывание в различных жанрах публичных выступлений, критически оценивать и выбирать языковые средства с точки зрения нормативности, в соответствии с ситуацией общения;

9) совершенствование умений успешного диалогического общения, ведения дискуссии в разных сферах и коммуникативных ситуациях, предлагая пути решения проблемы;

10) совершенствование стилистической грамотности при создании текстов разных жанров; формирование индивидуального авторского стиля; умение корректировать и редактировать текст; формирование индивидуального авторского стиля;

11) расширение представлений о национально-культурной специфике русского языка, о культуре русского, казахского и других народов;

12) воспитание сознательного отношения к языку как средству общения, источнику знаний, духовно-нравственной ценности, как к языковому капиталу, способствующему успешной социализации в обществе.

6. Грамматический материал изучается в контексте речевых тем. Обучение языку осуществляется через интеграцию с другими предметами посредством изучения сквозных тем, использования текстов различных предметных областей, развития академического языка.

7. Учебная программа по предмету «Русский язык» рассчитана на 3 года обучения в старшей школе.

Глава 2. Организация содержания предмета «Русский язык»

8. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Русский язык» составляет:

- 1) в 9 классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году;
- 2) в 10 классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году;
- 3) в 11 классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году.

9. Содержание учебной программы по учебному предмету «Русский язык» организовано по разделам обучения. Разделы состоят из подразделов, которые содержат в себе цели обучения в виде ожидаемых результатов по классам.

10. Цели обучения, обозначенные в каждом подразделе, позволяют учителю системно планировать работу по развитию четырех видов речевой деятельности (слушание, говорение, чтение, письмо), а также оценивать достижения обучающихся, информировать их о следующих этапах обучения.

11. Содержание учебного предмета включает 4 раздела:

1) Слушание и говорение; 2) Чтение; 3) Письмо; 4) Соблюдение речевых норм.

12. Раздел «Слушание и говорение» включает следующие подразделы: 1) Понимание содержания сообщения/информации; 2) Определение основной мысли; 3) пересказывание прослушанного материала; 4) Прогнозирование событий; 5) Участие в диалоге; 6) Построение монологического высказывания; 7) Оценивание прослушанного материала.

13. Раздел «Чтение» включает следующие подразделы: 1) Понимание информации; 2) Выявление структурных частей текста и определение основной мысли; 3) Понимание применения лексических и синтаксических единиц в прочитанном тексте; 4) Определение типов и стилей текстов; 5) Формулирование вопросов и оценивание; 6) Виды чтения; 7) Извлечение информации из различных источников; 8) Сравнительный анализ текстов; 9) Интерпретация текста.

14. Раздел «Письмо» включает следующие подразделы: 1) Составление плана; 2) Изложение содержания прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала; 3) Написание текстов с использованием различных форм представления; 4) Создание текстов различных типов и стилей; 5) Написание эссе; 6) Творческое письмо; 7) Корректирование и редактирование текстов.

15. Раздел «Соблюдение речевых норм» включает следующие подразделы: 1) Соблюдение орфографических норм; 2) Соблюдение лексических норм; 3) Соблюдение грамматических норм; 4) Соблюдение пунктуационных норм.

Глава 3. Система целей обучения

16. Цели обучения в программе представлены кодировкой. В коде первое число обозначает класс, второе – подраздел программы, третье число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 10.2.1: «10» - класс, «2»- подраздел, «1»- нумерация учебной цели.

17. Система целей обучения:

1) слушание и говорение		
9 класс	10 класс	11 класс
1. Понимание содержания сообщения/информации		
9.1.1.1 понимать основную и детальную информацию текста, высказывая критическое отношение к услышанному	10.1.1 понимать основную и детальную информацию текста, высказывая критическое отношение к услышанному; определять целевую аудиторию, жанры	11.1.1 понимать основную и детальную информацию текста, определяя позицию автора и скрытый смысл текста; определять целевую аудиторию, жанры
2. Определение основной мысли		
9.1.2.1 определять основную мысль на основе микротем, выражая свое отношение к услышанному	10.1.2 определять основную мысль на основе выделения смысловых частей прослушанного текста и определения их микротем	11.1.2 определять основную мысль, опираясь на цель и позицию автора текста
3. Прогнозирование событий		
9.1.4.1 прогнозировать содержание по финалу текста	10.1.3 прогнозировать содержание по проблеме, поднимаемой в тексте	11.1.3 прогнозировать содержание текста по таблицам и схемам
4. Участие в диалоге		
9.1.5.1 участвовать в полемике, синтезируя различные точки зрения и предлагая решение	10.1.4 участвовать в дебатах, аргументируя собственную позицию и предлагая разные пути решения проблемы	11.1.4 участвовать в деловой беседе, решая проблему и достигая договоренности

проблемы		
5. Построение монологического высказывания		
9.1.7.1 строить развёрнутый аргументированный монолог (рассуждение на заданную тему, убеждение), включающий не менее 3-х микротем в пределах учебной, общественно-политической и социально-культурной сфер; 9.1.7.2 использовать модели речевого поведения в соответствии с речевыми нормами в конкретной ситуации	10.1. 5 строить развёрнутый монолог (рассуждение на заданную тему, убеждение), включающий не менее 3-х микротем в пределах общественно-политической, социально-культурной и учебно-научной сфер	11.1.5 строить развернутый монолог для публичного выступления в рамках общественно-политической, социально-культурной, социально-экономической и учебно-научной сфер
6. Оценивание прослушанного материала		
9.1.6.1 оценивать прослушанный материал с точки зрения нормативности речи, содержания, структуры, логики изложения материала, выражая собственное мнение	10.1.6 оценивать прослушанный материал с точки зрения достоверности, актуальности информации, выражая собственное мнение	11.1.6 оценивать прослушанный материал с точки зрения убедительности, критически оценивая его
2) чтение		
1. Понимание информации		
9.2.1.1 понимать открытую и скрытую (подтекст) информацию сплошных и несплошных текстов, соотнося заключённую в тексте информацию с информацией других источников/ личным опытом	10.1.1 понимать главную, детальную, скрытую информацию сплошных и несплошных текстов, высказывая критическое отношение к услышанному; определять целевую аудиторию, жанры	11.1.1 понимать главную, детальную, скрытую информацию сплошных и несплошных текстов, критически оценивая авторскую позицию и скрытый смысл текста
2. Выявление структурных частей текста и определение основной мысли		
9.2.2.1 выявлять особенности и роль структуры текста в передаче основной мысли	10.2.1 выявлять роль примечаний, иллюстраций, подзаголовков в передаче основной мысли текста	11.2.1 выявлять роль цвета, шрифтового многообразия, звука и графических изображений, гиперссылок в передаче основной мысли текста
3. Понимание применения лексических и синтаксических единиц в прочитанном тексте		
9.2.3.1 понимать применение аббревиации, парцелляции, иронии, намёков, преуменьшения, преувеличения и другие приемы в словосочетаниях	10.2.2 понимать применение специальной лексики, аббревиации, перифразы, аллюзии, эвфемизмов и других средств выразительности в тексте	11.2.2 понимать применение изобразительно-выразительных средств, стилистических фигур и других приемов в тексте

4. Определение типов и стилей текстов		
9.2.4.1 определять типы текстов, характерные черты, языковые особенности текстов разных жанров, стилей и подстилей (научная статья, отчет о поездке)	10.2.3 определять типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров научно-популярного подстиля (статья, эссе, очерк, конспект), публицистического стиля (заметка, пресс-релиз, путевой очерк)	11.2.3 определять типы, признаки и языковые особенности текстов разных жанров, стилей и подстилей (аннотация, научная статья, репортаж, публичное выступление) и их подстилей
5. Формулирование вопросов		
9.2.5.1 Формулировать вопросы и идеи, интерпретируя содержание текстов	10.2.4 формулировать вопросы и идеи для исследования по прочитанному тексту	11.2.4 формулировать вопросы для исследования и гипотезы по прочитанному тексту
6. Виды чтения		
	10.2.5 использовать приемы просмотрового чтения, сканирования и детального чтения	11.2.5 использовать разные виды чтения в зависимости от коммуникативных задач, которые ставит перед собой читающий
7. Извлечение информации из различных источников		
9.2.7.1 извлекать и синтезировать информацию из различных источников, интерпретировать, делать выводы на основе полученных сведений, выражая собственное мнение	10.2.6 извлекать и синтезировать информацию из различных источников, сопоставлять разные точки зрения	11.2.6 извлекать, информацию из различных источников, устанавливая взаимосвязи и делая обоснованные выводы
8. Сравнительный анализ текстов		
9.2.8.1 сравнивать стилистические (композиционные, языковые, жанровые) особенности различных текстов, учитывая цель, целевую аудиторию и позицию автора (научная статья, отчет о поездке)	10.2.7 сравнивать стилистические особенности текстов (композиционные, языковые и жанровые) учитывая тему, основную мысль, проблему, цель, целевую аудиторию, позицию автора	11.2.7 сравнивать стилистические особенности текстов (композиционные, языковые и жанровые), учитывая тему, основную мысль, проблему, цель, целевую аудиторию, позицию автора и воздействие, произведенное на читателя
9. Интерпретация текста		
9.2.9.1 интерпретировать содержание предложения, абзаца	10.2.8 интерпретировать содержание предложения, абзаца, соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией	11.2.8 интерпретировать содержание фрагмента текста, соотнося его с темой, основной идеей, авторской позицией
3) письмо		

1. Составление плана		
9.3.1.1 составлять разные виды плана, в том числе цитатный, тезисный	10.1.1 составлять разные виды плана, в том числе назывной и вопросный	11.1.1 составлять разные виды плана, в том числе план - опорная схема
2. Изложение содержания прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала		
9.3.2.1 излагать содержание текстов, синтезируя информацию прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала	10.3.1 излагать содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых и сжатых планов, полного или сжатого пересказа, тезисов, резюме, конспектов	11.3.1 излагать содержание прослушанного, прочитанного и аудиовизуального материала в виде развернутых и сжатых планов, полного или сжатого пересказа, тезисов, резюме, конспектов, аннотаций, сообщений, докладов
3. Представление информации в различных формах		
9.3.2 представлять информацию в виде презентации	10.3.2 представлять информацию в виде графика, таблицы, диаграммы, схемы, инфографики, в том числе с помощью ИКТ	11.3.2 представлять информацию в виде презентации, используя таблицы, схемы, графики, диаграммы аудиофайлы, фотографии, движущиеся картинки
4. Создание текстов различных типов и стилей		
9.3.4.1 создавать тексты-описание с элементами рассуждения, повествование с элементами рассуждения соответствующих стилей (научная статья, отчет о поездке) с учетом целевой аудитории	10.3.3 создавать тексты различных типов и жанров научно-популярного подстиля (статья, эссе, очерк, конспект), публицистического стиля (заметка, пресс-релиз, путевой очерк) с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации	11.3.3 создавать тексты различных типов и стилей (аннотация, статья, репортаж, публичное выступление) уместно употреблять цитирование с учетом цели, целевой аудитории и речевой ситуации; уместно использовать цитирование
5. Написание эссе		
9.3.5.1 писать разные виды эссе, в том числе дискуссионное, рассматривая проблему с разных сторон и предлагая пути решения	10.3.4 писать разные виды эссе, в том числе критическое, анализируя научную и публицистическую литературу, выражая и обосновывая свое согласие/несогласие с автором	11.3.4 писать разные виды эссе, в том числе аргументативное и дискуссионное, рассматривая и анализируя проблему, представленную в научной, публицистической литературе, предлагая и обосновывая собственные пути решения данной проблемы

6. Творческое письмо		
9.3.6.1 писать творческие работы (150-170 слов), фрагмент/фрагменты текста, являющиеся определенными композиционными элементами (начало романа, продолжение рассказа)	10.3.6. писать тексты-описания и тексты-повествования в различных жанрах, используя средства воздействия на читателя	11.3.6. писать тексты-описания и тексты-повествования в различных жанрах, используя приемы, отражающие убеждения, взгляды и чувства автора
7. Корректирование и редактирование текстов		
9.3.7.1 корректировать и редактировать имеющиеся недочеты в тексте	10.3.5 корректировать и редактировать все имеющиеся недочеты в тексте, учитывая цель, целевую аудиторию, ситуацию общения и воздействие на читателя	11.3.5 корректировать и редактировать все имеющиеся недочеты в тексте, учитывая цель, целевую аудиторию, ситуацию общения и воздействие на читателя
4) соблюдение речевых норм		
1.Соблюдение орфографических норм		
9.4.1.1 соблюдать орфографические нормы	10.4.1 соблюдать орфографические нормы	11.4.1 соблюдать орфографические нормы
2. Соблюдение лексических норм		
9.4.2.1 использовать стилистически окрашенные слова, аббревиатуру, парцелляцию	10. 4.2 использовать лексику официально-делового стиля, публицистического и научного стилей, стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения	11.4.2 использовать специальную лексику, различные изобразительно-выразительные средства языка, стилистические фигуры в соответствии с целью и ситуацией общения
3. Соблюдение грамматических норм		
9.4.3.1 использовать правильно морфологические средства связи (союзы и союзные слова) в сложных предложениях	10.4.3 соблюдать словообразовательные и морфологические нормы (использование глаголов абстрактной семантики, глаголов несовершенного вида настоящего времени)	11.4.3 соблюдать синтаксические нормы (при пассивных конструкциях с возвратными глаголами и краткими страдательными причастиями, в безличных предложениях), стилистические нормы
4. Соблюдение пунктуационных норм		
9.4.4.1 использовать знаки препинания в простых, простых осложненных и сложных предложениях	10.4.4 использовать знаки препинания в простых, простых осложненных (обособленными членами, вводными словами, вставными конструкциями)и сложных предложениях	11.4. 4 использовать знаки препинания в простых, простых осложненных (обособленными членами, вводными словами и вставными конструкциями) и сложных предложениях с разными видами связи

18. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с

Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Русский язык» для 9,10-11 классов уровней основного среднего и общего среднего образования по обновленному содержанию согласно приложению.

19. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

2) Типовая учебная программа по предмету «Русская литература» для 9, 10,11 классов уровня общего среднего образования по обновленному содержанию вечерней школы (заочная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года №1080.

2. Цель обучения учебному предмету «Русская литература» – способствовать формированию духовных ценностей человека, готового к саморазвитию и самосовершенствованию, воспитывая компетентного, критически мыслящего читателя, способного анализировать идейно-художественное содержание, учитывая социально-исторический и духовно-эстетический аспекты произведения.

3. Задачи обучения учебному предмету «Русская литература»:

1) формировать знания, умения и навыки, способствующие успешной социальной адаптации, на основе русской литературы, рассматривая ее взаимосвязи с казахской и мировой литературой и культурой;

2) воспитывать патриотизм, гражданственность, активную жизненную позицию на основе общенациональной идеи «Мәңгілік Ел» средствами художественной литературы;

3) формировать понимание ценности литературы как духовного наследия в условиях глобализации современного мира;

4) совершенствовать навыки критического анализа, сравнения, обобщения, умения устанавливать аналогии и причинно-следственные связи, классифицировать явления, строить логические и критические рассуждения, умозаключения и выводы на основе анализа произведений;

5) формировать духовную и интеллектуальную потребность читать, совершенствовать навыки критического чтения и интерпретации текста, развивая творческие способности каждого обучающегося;

6) развивать коммуникативные навыки на основе глубокого понимания, анализа идейно-художественного, социально-исторического и духовно-эстетического аспектов произведений различных жанров;

7) совершенствовать навыки оценивания содержания произведения, литературно-критических статей в устной или письменной форме, проявляя компетентность в области исследовательской культуры;

8) совершенствовать способности контекстного рассмотрения литературных явлений, умения сопоставлять литературные факты, проводить

аналогии, выстраивать литературные параллели.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «Русская литература»

4. Объем учебной нагрузки учебного предмета «Русская литература» составляет:

1) в 9 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году;

2) в 10 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году;

3) в 11 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году.

5. Содержание программы по учебному предмету «Русская литература» организовано по разделам обучения. Разделы состоят из подразделов, которые содержат в себе цели обучения по классам в виде ожидаемых результатов: навыка или умения, знания или понимания.

6. Цели обучения, организованные последовательно внутри каждого подраздела, позволяют учителям планировать свою работу и оценивать достижения обучающихся, а также информировать их о следующих этапах обучения.

7. Содержание учебного предмета составляют 3 раздела: «Понимание и ответы по тексту», «Анализ и интерпретация текста», «Оценка и сравнительный анализ».

8. Раздел «Понимание и ответы по тексту» включает следующие подразделы: 1) понимание терминов; 2) понимание художественного произведения; 3) чтение наизусть и цитирование; 4) составление плана; 5) пересказ; 6) ответы на вопросы.

9. Раздел «Анализ и интерпретация текста» включает следующие подразделы: 1) жанр; 2) тема и идея; 3) композиция; 4) анализ эпизодов; 5) характеристика героев; 6) художественный мир произведения в разных формах представления; 7) отношение автора; 8) литературные приемы и изобразительные средства; 9) творческое письмо.

10. Раздел «Оценка и сравнительный анализ» состоит из следующих разделов: 1) оценивание художественного произведения; 2) сравнение художественного произведения с произведениями других видов искусства; 3) сопоставление произведений литературы; 4) оценивание высказываний.

Глава 3. Система целей обучения

11. Цели обучения в программе представлены кодировкой. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – подраздел программы, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 10.2.1.4: «10» – класс, «2» – подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

3) Понимание и ответы по тексту:		
9 класс	10 класс	11 класс
1. Понимание терминов		
9.1.1.1 понимать термины: жанр, сонет, роман, святочный рассказ, лирическое отступление, типизация, психологизм, внутренний монолог, оксюморон, хронотоп,	10.1.1 понимать термины: золотой век, онегинская строфа, мотив, роман-эпопея, роман в стихах, психологизм, фабула	11.1.1 понимать термины: ретроспекция, серебряный век, имажинизм, символизм, футуризм, акмеизм

градация, парцелляция, афоризм		
2.Понимание художественного произведения		
9.1.2.1 понимать художественное произведение, критически осмысливая; выражать своё отношение к услышанному или прочитанному	10.1.2 понимать содержание художественного произведения, его проблематику, критически осмысливая, выражать своё отношение к услышанному или прочитанному	11.1.2 понимать содержание художественного произведения и его роль в литературном процессе, критически осмысливая, выражать своё отношение к услышанному или прочитанному
3.Чтение наизусть и цитирование		
9.1.3.1 самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с проблематикой произведения	10.1.3 самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с выражением авторской позиции	11.1.3 самостоятельно находить в тексте и выразительно читать наизусть цитаты, фрагменты, связанные с проблематикой и выражением авторской позиции
4.Составление плана		
9.1.4.1 составлять тезисный план	10.1.4 составлять план сочинения на литературные и свободные темы	11.1.4 составлять план сочинения на литературные и свободные темы, рецензии
5.Пересказ		
9.1.5.1 пересказывать содержание произведения, используя разные приемы пересказа, творчески переосмысливая развитие сюжета	10.1.5 пересказывать текст произведения или эпизод, творчески переосмысливая содержание и используя образные средства	11.1.5 пересказывать содержание произведения, творчески переосмысливая, сохраняя авторское своеобразие текста
6.Ответы на вопросы		
9.1.6.1 давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос со ссылкой на источники	10.1.6 давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на текст произведения, выражая собственное мнение о теме и образах	11.1.6 давать развернутый аргументированный ответ на проблемный вопрос, ссылаясь на литературный материал, выражая собственное мнение о проблеме и системе образов
2) анализ и интерпретация текста:		
1.Жанр		
9.2.1.1 определять жанр и его признаки (сонет, роман, роман в письмах, святочный рассказ)	10.2.1 определять жанр и его признаки (роман-эпопея, роман в стихах, психологический роман и др.), особенности философской лирики	11.2.1 определять жанр и его признаки (синкретический жанр), особенности лирики серебряного века
2.Тема и идея		
9.2.2.1 определять тему и идею произведения, выражая мнение об их актуальности и аргументируя свою позицию	10.2.2 определять тематику и проблематику произведения, выражая мнение об их актуальности и	11.2.2 определять тематику и проблематику произведения, опираясь на художественные особенности

	аргументируя свою позицию	текста, выражая мнение об их актуальности и аргументируя свою позицию
3.Композиция		
9. 2.3.1 выделять в тексте произведения элементы композиции, различать виды композиции, объяснять значение лирических отступлений	10. 2.3 определять роль композиции в раскрытии идеи произведения, образов героев	11.2.3 определять роль композиции в раскрытии авторского замысла (тематики, проблематики, образов героев)
4.Анализ эпизодов		
9.2. 4.1 анализировать в произведении эпизоды, важные для определения конфликта, объяснять связь с другими эпизодами	10.2.4 анализировать эпизоды, определяя их роль и место в композиции произведения, объяснять значение эпизода для раскрытия идейно-тематического замысла	11.2. 4 определять роль эпизода, его взаимосвязь с тематикой и проблематикой произведения на основе анализа художественных средств и приемов
5.Характеристика героев		
9.2. 5.1 характеризовать героев произведения на основе их социальных и межличностных отношений	10.2.5 характеризовать героев произведения, определяя их роль и значение в системе персонажей	11.2 5 характеризовать героев произведения, определяя их роль в раскрытии идейно-тематического замысла произведения
6.Художественный мир произведения в разных формах представления		
9.2. 6.1 анализировать художественный мир произведения, оформляя своё представление с помощью различных способов свертывания информации (схемы, таблицы, интеллектуальные карты, ментальные карты, формулы, диаграммы)	10.2.6 анализировать художественный мир произведения, представляя идею или взаимоотношения героев в различных формах представления информации (символы, формулы, законы)	11. 2.6 анализировать художественный мир произведения, представляя проблематику в различных формах представления (символы, формулы, законы)
7.Отношение автора		
9. 2.7.1 определять способы выражения авторского отношения к героям и изображаемым событиям	10. 2.7 определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, поясняя позицию автора примерами из текста	11. 2.7 определять способы выражения авторского отношения к героям, проблемам, сопоставляя позицию автора с собственным мнением
8.Литературные приемы и изобразительные средства		
9. 2.8.1 анализировать средства и приемы создания образов, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса (эпитеты, сравнения, метафоры, олицетворения, риторические фигуры,	10.2. 8 анализировать средства и приемы создания образов, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять их воздействие на читателя	11.2. 8 анализировать средства и приемы создания образов, художественного пространства и времени, изобразительные средства и фигуры поэтического синтаксиса, объяснять, с какой целью их использует

антитезы, перифразы, аллитерации, ассонансы, аллегории, инверсии, анафоры, градация, парцелляция)		автор
9.Творческое письмо		
9. 2.9.1 писать сочинения на литературные и свободные темы, рецензии (на спектакли и/или экранизации произведения)	10.2.9 писать творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, аннотации и др.) логично и последовательно, опираясь на литературный материал, используя точный и образный язык, выражая свое мнение об актуальности произведения	11.2. 9 писать творческие работы (эссе, сочинения на литературные и свободные темы, рецензии и др.) логично и последовательно, опираясь на литературный материал и свой жизненный опыт, используя точный и образный язык, выражая свое мнение об актуальности произведения
3) оценка и сравнительный анализ:		
1.Оценивание художественного произведения		
9.3. 1.1 участвовать в обсуждении произведения, объясняя свою позицию с учетом различных мнений, оценивая актуальность проблематики произведения	10.3.1 давать оценку произведению с точки зрения эстетического воздействия на читателя, объясняя собственное отношение к идее, героям в форме устных и письменных высказываний	11.3.1 давать критическую оценку произведению с точки зрения нравственной и эстетической ценности, объясняя собственное отношение к проблематике в форме устных и письменных высказываний
2.Сравнение художественного произведения с произведениями других видов искусства		
9. 3.2. 1 сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия в средствах создания образов, выделяя индивидуальные авторские приемы	10.3.2 сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на целостное восприятие образов, оценивая степень эмоционального воздействия	11.3.2 сравнивать художественное произведение с произведениями других видов искусства, характеризуя сходства и различия, влияющие на целостное восприятие образов, проблематики, оценивая степень эмоционального воздействия
3.Сопоставление произведений литературы		
9. 3. 3.1 сопоставлять произведения (или фрагменты) русской, казахской и мировой литературы, близкие по тематике/ проблематике/ жанру, учитывая особенности национальной культуры; объяснять позицию авторов	10.3.3 сопоставлять произведения (или фрагменты) русской, казахской и мировой литературы с точки зрения эстетического воздействия на читателя, объясняя общие и отличительные признаки	11.3.3 сопоставлять произведения (или фрагменты) русской, казахской и мировой литературы с точки зрения нравственной и эстетической ценности, объясняя общие и отличительные признаки
4.Оценивание высказываний		

9.3.4. 1 оценивать устные и письменные высказывания (свои, одноклассников и другие) с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, композиционного и стилового единства, фактологической точности	10.3.4 оценивать устные и письменные высказывания (свои, одноклассников и другие) с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, композиционного и стилового единства, фактологической точности и эмоционального воздействия на слушателя или читателя	11.3.4 оценивать устные и письменные высказывания с точки зрения полноты и глубины раскрытия темы, композиционного и стилового единства, фактологической точности и средств привлечения внимания слушателя или читателя
---	--	---

12. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Русская литература» для 9, 10-11 классов уровней основного и общего среднего образования естественно-математического направления по обновленному содержанию согласно приложению.

13. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

*3) Кешкі мектептердің 9-11-сыныптарына арналған
«Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінен жаңартылған мазмұндағы
үлгілік оқу бағдарламасы (оқыту қазақ тілінде емес сырттай оқу түрі)
1-тарау. Жалпы ережелер*

1. Оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 23 тамыздағы №1080 қаулысымен бекітілген Орта білім берудің (бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру) мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес әзірленген.

2. «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінің оқу мақсаты – қазақ тілі мен әдебиетін кіріктіріп оқыту негізінде білім алушылардың тілдік дағдыларын жетілдіру, тіл нормаларын сақтап, еркін сөйлеу және сауатты жазу дағдыларын дамыту, мемлекеттік тілге құрметпен қарауын қалыптастыру.

3. «Қазақ тілі мен әдебиеті» оқу пәнінің негізгі міндеттері:

5) білім алушының мемлекеттік тілге деген құрмет сезімін қазақ халқының мәдениетімен танысу арқылы тәрбиелеу, адамзаттық ойдағыдай кірігу үшін қазақ тілін мемлекеттік тіл ретінде оқыту;

6) қазақ тілі мен әдебиеті пәніне құндылық ретінде қарауды қалыптастыру;

7) коммуникативтік оқыту негізінде барлық сөйлеу әрекетінің түрлерін әлеуметтік ортада қолдану дағдыларын дамыту;

8) білім деңгейі жоғары, ой-өрісі дамыған тұлғаны қалыптастыру.

4. Кешкі мектептердің «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәні бойынша білім алушылардың білім, білік және дағдыға қойылатын талаптары CEFR -Шет тілін меңгерудің жалпы еуропалық құзыреті деңгейлерін (9-сыныпта B1, B2, 10-11-сыныптарда B2-C1) негізге ала отырып айқындалған.

2-тарау. «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнінің мазмұнын ұйымдастыру

5. «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәні бойынша оқу жүктемесінің көлемі:

- 6) 9-сынып – аптасына 3 сағат, оқу жылында 68 сағат;
 7) 10-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағат;
 8) 11-сынып – аптасына 2 сағат, оқу жылында 68 сағатты құрайды.

6. Оқыту мақсаттары арқылы мұғалімдер сөйлеу қызметінің төрт дағдысын (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым) қалыптастырады, сонымен қатар, оқушылардың жетістігін бағалайды және оқытудың келесі кезеңі туралы ақпарат береді.

7. Оқыту пәнінің мазмұнын 5 бөлім құрайды: тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым, тілдік бағдар.

8. «Тыңдалым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: болжау, назарын шоғырландырып тыңдау, сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну, көркем шығармаларды тыңдау, негізгі ойды анықтау, тыңдалым материалдары бойынша жауап беру.

9. «Айтылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: сөз мәнері мен сөйлеу этикеті, орфоэпиялық нормаларды сақтау, мәтіннің негізгі аспектілерін анықтау және талқылау, визуалды материалдар арқылы тілді дамыту.

10. «Оқылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: мәтіндегі ақпаратты анықтау, көркем шығармаларды оқу, қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді оқу, өзіндік көзқарасын білдіру және бағалау.

11. «Жазылым» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: әртүрлі стильде мәтіндер құрастыру, эссе жазу, шығармашылық жазба жұмысы, орфография және пунктуация.

12. «Тілдік бағдар» бөлімі келесі бөлімшелерден тұрады: сөз таптары, сөйлем.

3-тарау. Оқу мақсаттарының жүйесі

13. Бағдарламада «оқу мақсаттары» төрт саннан тұратын кодтық белгімен белгіленді. Кодтық белгідегі бірінші сан сыныпты, екінші және үшінші сандар бөлім және бөлімше ретін, төртінші сан бөлімшедегі оқу мақсатының реттік нөмірін көрсетеді. Мысалы, 9.2.1.4. кодында «9» - сынып, «2.1» - екінші бөлімнің бірінші бөлімшесі, «4» - оқу мақсатының реттік саны.

14. Оқу мақсаттарының жүйесі бөлім бойынша әр сыныпқа берілген:

1) тыңдалым:

Білім алушылар:		
9-сынып	10-сынып	11-сынып
1. Болжау		
9.1.1.1 тыңдалатын мәтіндегі фразалар мен дәйексөздерді талқылай отырып, тақырып пен көтерілетін мәселені болжау	10.1.1.1 мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, өз біліміне сүйеніп тақырыпты жалғастыру	11.1.1.1 мәтін үзінділері бойынша болжам жасау, тиісті ақпаратты анықтай білу
2. Назарын шоғырландырып тыңдау		
9.1.2.1 тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну, ақпараттың шынайылығы мен нақтылығын анықтау	10.1.2.1 мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазу (конспектілеу), жазбаға сүйеніп мәтін	11.1.2.1 мәтінді тыңдай отырып, негізгі идеяларды (ақпараттарды) қысқаша түртіп жазу(конспектілеу) және берілген ақпараттарды

	мазмұнын түсіндіру	жүйелеу
3. Сөздер мен сөз тіркестерінің мағынасын түсіну		
9.1.3.1 әлеуметтік - қоғамдық тақырыптар аясында айтылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну	10.1.3.1 оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында қолданылған сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну	11.1.3.1 оқу-кәсіби, қоғамдық-саяси, әлеуметтік-мәдени тақырыптар аясында және мамандандырылған тар аядағы арнайы мәтіндердегі сөздер мен термин сөздердің мағынасын түсіну
4. Көркем шығармаларды тыңдау		
9.1.4.1 орта көлемді прозалық, поэзиялық шығармалардан үзінді тыңдау, көтерілген (тұрмыстық, әлеуметтік, қоғамдық) мәселені анықтап, өз пікірін білдіру	10.1.4.1 драмалық, прозалық, поэзиялық шығарманы тыңдау, шығармада көтерілген жалпыадамзаттық мәселені айқындау	11.1.4.1 көркем шығарманы тыңдау, басқа өнер туындыларымен (кино, театр, музыка, би, сурет-мүсін өнері, сәулет) салыстырып, тақырып ортақтығына сипаттама жасау
5. Негізгі ойды анықтау		
9.1.5.1 мәтіннің мақсатты аудиториясын, автордың негізгі ойы мен көзқарасын анықтау	10.1.5.1 мәтіннен автордың көзқарасын (негізгі ойын) негіздейтін аргументтерді талдай отырып, астарлы ойды анықтау	11.1.5.1 мәтін бойынша автор позициясын және көтерілген мәселеге қарым-қатынасын, тыңдаушыға ықпал ету тәсілін талдай отырып, негізгі ойды анықтау
6. Тыңдалым материалдары бойынша жауап беру		
9.1.6.1 тыңдалым материалдарының мазмұны негізінде көтерілген мәселеге сыни көзқарасын білдіру	10.1.6.1 көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз көзқарасын аргументтер негізінде дәлелдеу	11.1.6.1 көтерілген мәселе бойынша әртүрлі дереккөздерден алынған мәтіндерді тыңдау және салыстыру, өз ойын логикалық дұрыс, аргументті және айқын жеткізу

2) айтылым:

Білім алушылар		
9-сынып	10-сынып	11-сынып
1. Сөз мәнері мен сөйлеу этикеті		
9.2.1.1 коммуника тивтік жағдаяттарға байланысты сөйлеу этикеті формаларын дұрыс таңдай білу	10.2.1.1 сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушыға әсер ету	11.2.1.1 сөз әдебі мен сөйлеу этикеті формаларын орынды қолданып, тыңдаушылармен қарым-қатынас орнату
2. Орфоэпиялық нормаларды сақтау		
9.2.2.1 коммуника тивтік жағдаятқа сай сөйлеу тіліндегі интонация, кідіріс, логикалық екпіннің мәнін түсініп, өз ойын жеткізу	10.2.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану	11.2.2.1 сөйлеу ағымындағы интонацияның құрамдас бөліктері: әуен, әуез, тембр, қарқын, кідірісті сөйлеу мәнеріне сай қолдану
3. Сенімді және еркін жауап беру		
9.2.3.1 сөйлеу барысында түрлі стильде берілген	10.2.3.1 пікірталастың «пікірталас -монолог»,	11.2.3.1 көпшілік алдында сөз сөйлеуде маңызды орын

тақырып бойынша қажетті аргументтерді орынды қолдану, диалогте, полилогте сенімді сөйлеу	«пікірталас-диалог», «пікірталас-полилог» түрлерінде сенімді және еркін сөйлеу	алатын тілдік (вербалдық) және бейвербалдық элементтерді қолданып, сенімді және еркін сөйлеу
4. Визуалды материалдар арқылы тілді дамыту		
9.2.4.1 кесте, диаграмма, шартты белгілер мен сызбаларда берілген ақпараттарды өзара салыстырып бағалау	10.2.4.1 әртүрлі графиктік мәтіндердегі (иллюстрация, фотосурет, сызба, шартты белгі) ақпараттарды салыстыру, негізгі идеясын түсіндіру	11.2.4.1 әртүрлі графиктік мәтіндердегі (кесте, диаграмма, сызба, шартты белгі) мәліметтерді салыстырып талдау, негізгі үрдістерді анықтау

3) оқылым:

Білім алушылар:		
9-сынып	10-сынып	11-сынып
1. Мәтіндегі ақпаратты анықтау		
9.3.1.1 мәтіндегі ақпараттың өзектілігін анықтау, қорытынды жасау	10.3.1.1 мәтіндегі негізгі және қосымша ақпараттарды анықтай отырып, факті мен көзқарасты ажырату, мәтін идеясымен байланысын анықтау	11.3.1.1 мәтіннен детальді ақпараттарды, факті мен көзқарасты, астарлы ойды анықтау, берілген ақпараттың оқырманға әсерін және автор позициясын талқылау
2. Көркем шығармаларды оқу		
9.3.2.1 прозалық және поэзиялық шығармалардағы автордың ойы мен көтерілген мәселені анықтап, оқырманға әсерін бағалау	10.3.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені талдау және кейіпкерлерді шынайы өмірмен салыстырып бағалау	11.3.2.1 әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселеге баға беру және әлем әдебиеті үлгілерімен салыстыру
3. Қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді оқу		
9.3.3.1 қосымша ақпарат көздерінен алынған мәліметтерден қорытынды жасау, өз көзқарасын білдіру	10.3.3.1 мәтін тақырыбына байланысты қосымша материалдарды энциклопедиялардан тауып, ортақ қорытындылар жасау	11.3.3.1 қосымша ғылыми-анықтамалық ақпарат көздерінен алынған материалдар негізінде мәтін мазмұнына сыни тұрғыдан талдау жасау
4. Өзіндік көзқарасын білдіру және бағалау		
9.3.4.1 мәтінде көтерілген мәселені ғаламдық мәселелер мен байланыстыра отырып сыни тұрғыда баға беру	10.3.4.1 мәтін мазмұнындағы деректі ақпаратты толық анықтап, негізгі ойға өз көзқарасын білдіру және оны бағалау	11.3.4.1 мәтіндегі негізгі ойды анықтап, көтерілген мәселеге баға беру, өзіндік көзқарасын жүйелі, дәлелді жеткізу

4) жазылым:

Білім алушылар:		
9-сынып	10-сынып	11-сынып
1. Эссе жазу		
9.4.1.1 эссе құрылымы мен дамуын сақтап, мәселе бойынша ұсынылған шешімнің артықшылығы мен кемшілік тұстарын салыстыра отырып, өз ойын дәлелдеп жазу	10.4.1.1 қажетті клишелер мен лексикалық құрылымдарды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу («келісу, келіспеу» эссесі, дискуссивті эссе, аргументативті эссе)	11.4.1.1 қажетті ақпараттарды орынды қолданып, көтерілген мәселе бойынша өз ойын дәлелдеп эссе жазу («келісу, келіспеу» эссесі, дискуссивті эссе,

		аргументативті эссе)
2. Жинақы мәтін құрастыру (компрессия)		
9.3.2.1 публицистикалық стильдегі мәтіндерден негізгі ұғымдарды анықтай отырып, жинақы мәтін (компрессия) құрастыру	10.4.2.1 ғылыми-көпшілік және публицистикалық стильдегі мәтіндерден негізгі ұғымдарды анықтай отырып, жинақы мәтін (компрессия) құрастыру	11.4.2.1 ғылыми және публицистикалық стильдегі мәтіндерден басты лексикалық бірліктерді нақтылап, мәтіннің ақпараттық-маңызды фрагменттерін анықтап, (компрессия) жинақы мәтін құрастыру
3. Орфография және пунктуация		
9.4.3.1 тақырып бойынша бас әріппен жазылатын күрделі, құрама атауларды дұрыс жазу; 9.4.4.2 сөйлем ішінде қойылатын тыныс белгілерді орынды қолдану	10.4.3.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу; 10.4.4.2 сөйлем деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу	11.4.3.1 мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу; 11.4.4.2 мәтін деңгейінде тыныс белгілерін қолдана білу

б) тілдік бағдар:

Білім алушылар:		
9-сынып	10-сынып	11-сынып
1. Сөз таптары		
9.5.1.1 өздік, өзгелік, ортақ және ырықсыз етістің қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану	10.5.1.1 тәуелдік жалғауды (оңаша және ортақ тәуелдеу) және көптік мәнді есімдер мен көптік жалғауларды ажырата танып, дұрыс қолдану	11.5.1.1 ғылыми және кәсіби мәтіндер құрауда грамматикалық омонимдерді ажырата танып, ауызша және жазбаша дұрыс қолдану
9.5.1.2 мекен және мезгіл үстеулерді ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану	10.5.1.2 сын есімнің жасалу жолдарын білу, мәтін құрауда орынды қолдану	11.5.1.2 сын есім сөздердің синонимдік қатарын стильдік ерекшеліктеріне сәйкес қолдану
9.5.1.3 ыңғайластық қатынасты білдіретін және қарсылықтық қатынасты білдіретін жалғаулық тардың қызметін білу, ауызша және жазба жұмыстарда орынды қолдану	10.5.1.3 сан есімнің жасалу жолдарын білу, мәтін құрауда орынды қолдану	11.5.1.3 мәтін құрауда сан есімнің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану
	10.5.1.4 есімдіктердің жасалу жолдарын білу, мәтін құрауда орынды қолдану	11.5.1.4 мәтін құрауда есімдіктердің мағыналық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай қолдану
	10.5.1.5 мәтін құрауда есімше сөздерді стильдік қызметіне сай орынды қолдану	11.5.1.5 мәтіндерден көсемше оралымды сөйлемдерді анықтап, оларды ауызша және жазбаша мәтіндер құрауда орынды қолдану
	10.5.1.6 үстеудің жасалу жолы мен сөйлемдегі қызметін білу, мәтін құрауда орынды қолдану	11.5.1.6 мәтін құрауда үстеудің мағынанық түрлерін стильдік ерекшеліктеріне сай орынды қолдану
	10.5.1.7 шылаулардың сөйлемдегі қызметін білу,	11.5.1.7 мәтін құрауда шылаудың мағыналық

	мәтін құрауда орынды қолдану	түрлерін стильдік қызметіне сай орынды қолдану
2. Сөйлем		
9.5.2.1 жазба жұмыстарында (шартты, қарсылықты, мезгіл, себеп, қимыл-сын, мақсат бағыныңқы) сабақтас құрмалас сөйлемдерді құрастыру	10.5.2.1 мәтін құрауда сөздердің байланысу түрлері мен тәсілдерін орынды қолдану	11.5.2.1 оқшау сөздердің қызметін білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану
	10.5.2.2 құрмалас сөйлемдердің (аралас) жасалу жолдарын білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану	11.5.2.2 айқындауыш мүшелелер (қосалқы, қосарлы, оңашаланған) жасалу жолдарын білу, жазба жұмыстарында орынды қолдану

15. Осы оқу бағдарламасы қосымшада берілген кешкі мектептердің 9-11-сыныптарына арналған «Қазақ тілі мен әдебиеті» оқу пәнінен жаңартылған мазмұндағы үлгілік оқу бағдарламасының ұзақ мерзімді жоспарына сәйкес жүзеге асырылады.

16. Тоқсандағы бөлімдер және бөлімдер ішіндегі тақырыптар бойынша сағат сандарын бөлу мұғалімнің еркіне қалдырылады.

17. Шет тілін игеру деңгейін бағалаудың жалпыеуропалық жүйесі бойынша 9-сыныпта B1, B2, 10-11-сыныптарда B2-C1 деңгейлеріне жету үшін білім алушылар осы Үлгілік оқу бағдарламасының қосымшасына сәйкес оқу басылымдарында көрсетілген лексикалық-грамматикалық минимумды игереді.

4) Типовая учебная программа по учебному предмету «Английский язык» для 9 - 11 классов по обновленному содержанию для вечерней школы (заочная форма обучения)

Chapter 1. General provisions

1. The subject program was developed in accordance with the State Compulsory Education Standard (primary, lower secondary and upper secondary education) approved by Republic of Kazakhstan government decree dated № 1080 dated 23 August, 2012.

2. The distinctive feature of the subject programmes is that they are focused on forming not only subject knowledge, but also a wide range of skills. The system of learning objectives is based on the following core values: Kazakhstani patriotism and civil responsibility respect cooperation work and creativity transparency lifelong learning. The English curriculum aims to provide opportunities for learners to communicate effectively with different audiences. It will achieve this aim through frequent opportunities in the school environment for interaction with peers, teachers and visitors, and through interactive tasks which involve informal and formal spoken and written presentations. There will also be a focus on out-of-school interaction with learners communicating online and face-to face with speakers of English from other cultures.

Through the study of English learners will understand how English works and rules related to language learning, how to deal with a wide range of global and curricular topics both receptively and productively, both gist and detailed information

in unsupported, extended written texts, talks and narratives and how to use a wide range of subject specific vocabulary when developing an argument.

Learners will be able to understand a range of fiction of unfamiliar vocabulary from the context, speak with an appropriate level of fluency, accuracy, word stress, intonation and formality, answers useful for learners hoping to use English at university and beyond read a wide range of fiction and non-fiction with confidence and enjoyment, successfully communicate with native English speakers.

3. The English curriculum aims to develop learners who gain the high B2 level of language skills through the varied tasks which foster analysis, evaluation and creative thinking, through the exposure to a wide variety of spoken and written sources and stimulating and challenging subject matter.

Chapter 2. Organization of the content of the subject of "The English language"

4. In the study of the subject "The English language"

6) in the 9th grade-1 hours a week, 34 hours a year;

7) in the 10th grade-1 hours a week, 34 hours a year;

8) in the 11th grade-1 hours a week, 34 hours a years.

5. The learning objectives demonstrate the progression within each sub-strand allowing teachers to plan and assess, sharing with learners the next steps they should take.

6. Strand 1: Content. Learners develop skills needed for success in a range of academic subjects such as using speaking and listening skills to solve problems, organizing information clearly for others and developing intercultural awareness through reading and discussion.

7. Strand 2: Listening. A learner understands the main ideas of authentic texts of a range of genres, conversations on familiar and partially unfamiliar topics recognizes functionally important meanings, including details and specific information to fill in forms, tables, schemes understands the meaning of terms and the key units of texts on a range of curricular topics and general topics, distinguishes between a fact and an opinion recognizes and compares inconsistencies in medium-length texts of a range of genres and styles on general and curricular topics, deduces the meanings of unfamiliar words using the context.

8. Strand 3: Speaking. A learner participates in a conversation in situations of formal and informal everyday communication correctly formulates utterances using the lexical and grammatical resources of the language expresses an emotional and evaluative attitude to the reality using a previously suggested strategy of oral communication analyses and compares texts providing arguments to support their point of view reasons evaluating events, opinions, and problems makes conclusions and suggests ways to solve a given problem.

9. Strand 4: Reading. A learner understands the main ideas of fiction and non-fiction texts in a range of genres and styles on Humanities uses a range of reading strategies identifies the time and cause-effect connections of events and phenomena analyses and compares the meanings of words using paper and digital resources critically evaluates the content of texts of a range of genres and styles.

10. Strand 5: Writing. A learner plans and makes a brief outline of a written

text, edits and proofreads texts of a range of genres and styles, observes spelling and grammar rules, provides arguments in a written text based on media information, writes business letters and other documents, writes discursive texts expressing an opinion of an issue on a range of topics, including those related to social studies and humanities.

11. Strand 6: A learner expresses themselves using a good lexical range and variety of language with a generally high degree of accuracy. A learner develops an ability to use a wide range of past, present and future forms, modals, active and passive verb forms, direct and reported speech patterns.

Chapter 3. Learning objectives system

12. Education aims in the programme are presented by the codes. The first number in the code is a grade, the second one is the number of the strand, the third one is the number of the aim.

1) Strand 1: Content

Grade 9	Grade 10	Grade 11
low-mid B1	mid-high B1	high B1
9.1.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups	10.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups	11.1.1 use speaking and listening skills to solve problems creatively and cooperatively in groups
9.1.2.1 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers	10.1.2 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers	11.1.2 use speaking and listening skills to provide sensitive feedback to peers
9.1.3.1 respect differing points of view	10.1.3 respect differing points of view	11.1.3 respect differing points of view
9.1.4.1 evaluate and respond constructively to feedback from others	10.1.4 evaluate and respond constructively to feedback from others	11.1.4 evaluate and respond constructively to feedback from others
9.1.5.1 use feedback to set personal learning objectives	10.1.5 use feedback to set personal learning objectives	11.1.5 use feedback to set personal learning objectives
9.1.6.1 organize and present information clearly to others	10.1.6 organize and present information clearly to others	11.1.6 organize and present information clearly to others
9.1.7.1 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing	10.1.7 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing	11.1.7 develop and sustain a consistent argument when speaking or writing
9.1.8.1 develop intercultural awareness through reading and discussion	10.1.8 develop intercultural awareness through reading and discussion	11.1.8 develop intercultural awareness through reading and discussion
9.1.9.1 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings	10.1.9 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings	11.1.9 use imagination to express thoughts, ideas, experiences and feelings
9.1.10.1 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world	10.1.10 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world	11.1.10 use talk or writing as a means of reflecting on and exploring a range of perspectives on the world

2) Strand 2: Listening

Grade 9	Grade 10	Grade 11
low-mid B1	mid-high B1	high B1
9.2.1.1 understand the main	10.2.1 understand the main	11.2.1 understand the main

points in extended talk on a range of general and curricular topics	points in extended talk on a range of general and curricular topics	points in extended talk on a range of general and curricular topics
9.2.2.1 <i>understand most specific information in extended talk on a range of general and curricular topics</i>	10.2.2 understand specific information in extended talk on a range of general and curricular topics	11.2.2 understand specific information in extended talk on a range of general and curricular topics
9.2.3.1 understand most of the detail of an argument in extended talk on a range of general and curricular topics	10.2.3 understand the detail of an argument in extended talk on a range of general and curricular topics	11.2.3 understand the detail of an argument in extended talk on a range of general and curricular topics
9.2.4.1 understand most of the implied meaning in extended talk on a range of general and curricular topics	10.2.4 understand implied meaning in extended talk on a range of general and curricular topics	11.2.4 implied meaning in extended talk on a range of general and curricular topics
9.2.5.1 recognize the opinion of the speaker(s) in extended talk on a range of general and curricular topics	10.2.5 recognize the attitude or opinion of the speaker(s) in extended talk on a range of general and curricular topics	11.2.5 recognize the attitude or opinion of the speaker(s) in extended talk on a range of general and curricular topics
9.2.6.1 deduce meaning from context in extended talk on a range of general and curricular topics	10.2.6 deduce meaning from context in extended talk on a range of general and curricular topics	11.2.6 deduce meaning from context in extended talk on a range of general and curricular topics
9.2.7.1 recognize typical features at word, sentence and text level of a range of spoken genres	10.2.7 understand speaker viewpoints and extent of explicit agreement between speakers on a range of general and curricular topics	11.2.7 understand speaker viewpoints and extent of explicit agreement between speakers on a range of general and curricular topics
9.2.8.1 begin to recognize inconsistencies in argument in extended talk on a growing range of general and curricular subjects	10.2.8 recognize inconsistencies in argument in extended talk on a range of general and curricular subjects	11.2.8 recognize inconsistencies in argument in extended talk on a range of general and curricular subjects

3) Strand 3: Speaking

Grade 9	Grade 10	Grade 11
low-mid B1	mid-high B1	high B1
9.3.1.1 use formal and informal registers in their talk on a range of general and curricular topics	10.3.1 use formal and informal language registers in talk on a wide range of general and curricular topics	11.3.1 use formal and informal language registers in talk on a range of general and curricular topics
9.3.2.1 ask complex questions to get information on a range of general and curricular topics	10.3.2 ask and respond to complex questions to get information about a wide range of general and curricular topics	11.3.2 ask and respond with appropriate syntax and vocabulary to open-ended higher-order thinking questions on a range of general and curricular topics
9.3.3.1 explain and justify their own point of view on a range of general and curricular topics	10.3.3 explain and justify own and others' point of view on a wide range of general and curricular topics	11.3.3 explain and justify own and others' point of view on a range of general and curricular topics
9.3.4.1 respond with growing flexibility at both sentence and	10.3.4 evaluate and comment on the views of others in a	11.3.4 evaluate and comment on the views of others in a

discourse level to unexpected comments on a range of general and curricular topics	growing variety of talk contexts on a growing range of general and curricular topics	growing variety of talk contexts on a wide range of general and curricular topics
9.3.5.1 interact with peers to negotiate, agree and organise priorities and plans for completing classroom tasks	10.3.5 interact with peers to make hypotheses about a wide range of general and curricular topics	11.3.5 interact with peers to make hypotheses and evaluate alternative proposals on a range of familiar and some unfamiliar general and curricular topics
9.3.6.1 link comments with growing flexibility to what others say at sentence and discourse level in pair, group and whole class exchanges	10.3.6 navigate talk and modify language through paraphrase and correction in talk on a range of familiar general and curricular topics	11.3.6 navigate talk and modify language through paraphrase and correction in talk on a wide range of familiar and some unfamiliar general and curricular topics
9.3.7.1 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a wide increased range of general and curricular topics	10.3.7 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of general and curricular topics	11.3.7 use appropriate subject-specific vocabulary and syntax to talk about a range of familiar and some unfamiliar general and curricular topics

4) Strand 4: Reading

Grade 9	Grade 10	Grade 11
low-mid B1	mid-high B1	high B1
9.4.1.1 understand the main points in texts on a range of familiar general and curricular topics	10.4.1 understand main points in texts on a wide range of familiar general and curricular topics	11.4.1 understand complex and abstract main points in texts on a wide range of familiar general and curricular topics
9.4.2.1 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics	10.4.2 understand specific information and detail in texts on a range of familiar general and curricular topics	11.4.2 understand specific information and detail in texts on a wide range of familiar general and curricular topics
9.4.3.1 understand the detail of an argument in texts on a range of familiar general and curricular topics	10.4.3 skim a range of lengthy texts with speed to identify content meriting closer reading on a range of general and curricular topics	11.4.3 skim a range of lengthy texts with speed to identify content meriting closer reading on a range of more complex and abstract, general and curricular topics
9.4.4.1 read a range of fiction and non-fiction texts on familiar general and curricular topics	10.4.4 read a wide range of fiction and non-fiction texts on familiar and unfamiliar general and curricular topics	11.4.4 read a wide range of extended fiction and non-fiction texts on a variety of more complex and abstract general and curricular topics
9.4.5.1 deduce meaning from context in texts on a range of familiar general and curricular topics	10.4.5 deduce meaning from context in texts on a wide range of familiar general and curricular topics	11.4.5 deduce meaning from context in texts on a wide range of familiar general and curricular topics
9.4.6.1 recognise the attitude or opinion of the writer in texts on a range of familiar general and curricular topics	10.4.6 recognize the attitude or opinion of the writer in texts on a wide range of familiar general and curricular topics	11.4.6 recognize the attitude, opinion or tone of the writer in texts on a range of general and curricular topics
9.4.7.1 recognise typical features at word, sentence and text level in a wide range of written	10.4.7 recognize patterns of development in lengthy texts [inter-paragraph level] on a range of general and curricular	11.4.7 recognize patterns of development in lengthy texts [inter-paragraph level] on a range of more complex and abstract

genres	topics	general and curricular topics
9.4.8.1 use a range of familiar and unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and understanding	10.4.8 use a wide range of familiar and unfamiliar paper and digital reference resources to check meaning and understanding	11.4.8 select and evaluate paper and digital reference resources to check meaning and understanding
9.4.9.1 recognise inconsistencies in argument in texts on a range of general and curricular topics	10.4.9 recognize inconsistencies in argument in texts on a wide range of general and curricular topics	11.4.9 recognize inconsistencies in argument in texts on wide range of general and curricular topics

5) Strand 5: Writing

Grade 9	Grade 10	Grade 11
low-mid B1	mid-high B1	high B1
9.5.1.1 plan, write, edit and proofread work at text level with support on a range of general and curricular topics	10.5.1 plan, write, edit and proofread work at text level on a range of general and curricular topics	11.5.1 plan, write, edit and proofread work at text level on a wide range of general and curricular topics
9.5.2.1 write about factual and imaginary past events, activities and experiences on a range of familiar general and curricular topics	10.5.2 use a growing range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately	11.5.2 use a wide range of vocabulary, which is appropriate to topic and genre, and which is spelt accurately
9.5.3.1 write with moderate grammatical accuracy on a wide range of familiar general and curricular topics	10.5.3 write with grammatical accuracy on a range of familiar general and curricular topics	11.5.3 write with grammatical accuracy on a wide range of general and curricular topics
9.5.4.1 use with minimal support style and register appropriate to a growing variety of written genres on general and curricular topics	10.5.4 use style and register to achieve appropriate degree of formality in a growing variety of written genres on a range of general and curricular topics	11.5.4 use style and register to achieve an appropriate degree of formality in a wide variety of written genres on general and curricular topics
9.5.5.1 develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a wide range of written genres in familiar general and curricular topics	10.5.5 develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a wide range of written genres in familiar general and curricular topics	11.5.5 develop with support coherent arguments supported when necessary by examples and reasons for a wide range of written genres in familiar general and curricular topics
9.5.6.1 write coherently at text level using a variety of connectors on a growing range of familiar general and curricular topics	10.5.6 write coherently at text level using a variety of connectors on a range of familiar general and curricular topics	11.5.6 write coherently at text level using a variety of connectors on a wide range of familiar general and curricular topics
9.5.7.1 use appropriate layout at text level on a growing range of general and curricular topics	10.5.7 use appropriate layout at text level on a range of general and curricular topics	11.5.7 use appropriate layout at text level on a wide range of general and curricular topics
9.5.8.1 spell most high-frequency vocabulary accurately for a wide range of familiar general and curricular topics	10.5.8 communicate and respond to news and feelings in correspondence through a variety of functions on a range of general and curricular topics	11.5.8 communicate and respond to news and feelings in correspondence through a variety of functions on a wide range of general and curricular topics

9.5.9.1 punctuate written work at text level on a wide range of familiar general and curricular topics with a good degree of accuracy	10.5.9 punctuate written work at text level on a wide range of general and curricular topics with a good degree of accuracy	11.5.9 punctuate written work at text level on a wide range of general and curricular topics with a good degree of accuracy
---	---	---

6) Strand 6: Use of English

Grade 9	Grade 10	Grade 11
low-mid B1	mid-high B1	high B1
9.6.1.1 use a growing variety of abstract compound nouns and complex noun phrases on a range of familiar general and curricular topics	10.6.1 use a variety of abstract compound nouns and complex noun phrases on a range of familiar general and curricular topics, and some unfamiliar general and curricular topics	11.6.1 use a variety of pre- and post- modifying noun structures on a wide range of general and curricular topics
9.6.2.1 use a variety of quantifiers for countable and uncountable nouns and some noun phrases on a range of familiar general and curricular topics including majority of, minority of, a great deal of, a great number of	10.6.2 use a variety of quantifiers for countable and uncountable nouns and a variety of noun phrases on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.2 use a variety of determiners relating to nouns for generic uses, some appositional uses and textual reference on a wide range of general and curricular topics
9.6.3.1 use a variety of compound adjectives and adjectives as participles and a variety of comparative structures to indicate degree on a range of familiar general and curricular topics	10.6.3 use a variety of compound adjectives, adjectives as participles, comparative structures indicating degree, and intensifying adjectives on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.3 use a variety of adjectives complemented by that, infinitive and wh- clauses on a wide range of general and curricular topics
9.6.4.1 use a wide variety of determiners and pre-determiner structures on a range of familiar general and curricular topics	10.6.4 use a wide variety of determiners and pre-determiner structures on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.4 use a range of affixes with appropriate meaning and correct spelling on a wide range of general and curricular topics
9.6.5.1 use questions including prepositions at what time, in which direction, from whose on a range of familiar general and curricular topics	10.6.5 use a wide variety of question types on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.5 use a range of transitive and intransitive verb complementation patterns on a wide range of general and curricular topics
9.6.6.1 use relative, demonstrative, indefinite, quantitative pronouns and a variety of reflexive pronoun structures on a range of familiar general and curricular topics	10.6.6 use a wide variety of relative, demonstrative, indefinite, quantitative pronouns and reflexive pronoun structures on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.6 use a growing variety of impersonal and cleft structures on a wide range of general and curricular topics
9.6.7.1 use a variety of simple perfect forms including some passive forms, including time adverbials on a range of familiar general and curricular topics	10.6.7 use perfect continuous forms and a variety of simple perfect active and passive forms including time adverbials ... so far, lately, all my life, on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.7 use a wide variety of simple perfect active and passive forms and a variety of perfect continuous forms on a wide range of general and curricular topics

9.6.8.1 use a variety of future forms, including some passives, on a range of familiar general and curricular topics	10.6.8 use a variety of future active and passive and future continuous forms on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.8 use a wide variety of future forms, including future perfect forms on a wide range of general and curricular topics
9.6.9.1 use appropriately an increased variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a range of familiar general and curricular topics	10.6.9 use appropriately a wide variety of active and passive simple present and past forms and past perfect simple forms in narrative and reported speech on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.9 use a wide variety of present and past forms, including a growing number of more nuanced contrasts [past and perfective aspect/simple and progressive aspect] on a wide range of general and curricular topics
9.6.10.1 use present continuous forms and past continuous, including a growing variety of passive forms, on a range of familiar general and curricular topics	10.6.10 use present continuous and past continuous active and passive forms on a wide range of general and familiar curricular topics	11.6.10 use a wide variety of reported statement, command and question forms on a wide range of general and curricular topics
9.6.11.1 use an increased variety of reported speech forms for statements, questions and commands, including indirect and embedded questions with know, wonder on a range of familiar general and curricular topics	10.6.11 use a variety of reported statements and question forms on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.11 use a wide variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs/adverbial phrases on a wide range of general and curricular topics
9.6.12.1 use an increased variety of comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs use a variety of pre-verbal, post-verbal and end-position adverbs on a range of familiar general and curricular topics	10.6.12 use a variety of comparative degree adverb structures with regular and irregular adverbs	11.6.12 use a wide variety of past modal forms to express appropriate functions
9.6.13.1 use a variety of modal forms for different functions and a limited number of past modal forms including should/ shouldn't have to express regret and criticism on range of familiar general and curricular topics	10.6.13 use a growing variety of past modal forms including must have, can't have, might have to express speculation and deduction about the past on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.13 use a variety of dependent prepositions with less common nouns, adjectives and verbs on a wide range of general and curricular topics
9.6.14.1 use an increased variety of prepositions before nouns and adjectives, use a growing number of dependent prepositions following nouns, adjectives and verbs on a range of familiar general and curricular topics	10.6.14 use a variety of prepositional phrases before nouns and adjectives, use a number of dependent prepositions following nouns and adjectives and a variety of prepositions following verbs on a wide range of familiar general and curricular topics	11.6.14 use a growing variety of more complex prepositional phrases including those relating to concession and respect, use a variety of multi-word verbs of different syntactic types on a wide range of general and curricular topics
9.6.15.1 use infinitive forms after a growing number of adjectives and verbs, use gerund forms after a growing variety of verbs and prepositions, use an increased variety of prepositional verbs and phrasal verbs on a range of familiar	10.6.15 use infinitive forms after an increased number of verbs and adjectives, use gerund forms after a variety of verbs and prepositions, use a variety of prepositional and phrasal verb on a wide range of familiar	11.6.15 use a growing variety of more complex conjunctions to express condition concession. and contrast on a wide range of general and curricular topics

general and curricular topics	general and curricular topics	
9.6.16.1 use a variety of conjunctions including so that, (in order to) to indicate purpose although, while, whereas to contrast on a range of familiar general and curricular topics	10.6.16 use a wide variety of conjunctions on a wide range of familiar general and curricular topics	
9.6.17.1 use if only /wish [that] clauses [past reference], use a variety of relative clauses including prepositions from where, to whom on a range of familiar general and curricular topics	10.6.17 use if / if only in third conditional structures, use a variety of relative clauses including with which [whole previous clause reference] on a wide range of familiar general and curricular topics	

13. This program is implemented in accordance with the Long-Term Plan for the Standard Subject program in school subject "English language" for 9 - 11 grades of the evening schools on the updated content. (According to the app).

14. Distribution of hours in terms in sections and within sections is varied according to the teacher's consideration.

5) Типовая учебная программа по предмету «Алгебра» для 9 класса, «Алгебра и начала анализа» для 10-11 классов уровня среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы (заочная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года №1080.

2. Изучение учебного предмета «Алгебра и начала анализа» на уровне общего среднего образования является важным, так как предоставляет наиболее эффективные методы для формирования функциональной грамотности обучаемых, которая определяется практической значимостью математики, её возможностями в формировании и развитии логического и критического мышления человека. Освоение учащимися основ математических знаний и умений, необходимых для изучения естественнонаучных дисциплин, способствует формированию целостного представления об окружающем мире.

3. Цель: интеллектуальное развитие учащихся, формирование качеств мышления, необходимых человеку для свободной ориентации в современном мире; овладение математическими знаниями, необходимыми для применения в практической деятельности, для изучения смежных дисциплин, для продолжения образования.

4. Задачи:

8) способствовать формированию и развитию математических знаний, умений и навыков по разделам программы: «Алгебра», «Статистика и теория вероятностей», «Математическое моделирование и анализ»;

9) содействовать применению математического языка и основных математических законов, изучению количественных отношений и пространственных форм для решения задач в различных контекстах;

10) направлять знания учащихся на создание математических моделей с целью решения задач, и обратно, интерпретировать математические модели,

которые описывают реальные процессы;

11) развивать логическое и критическое мышление, творческие способности для подбора подходящих математических методов при решении практических задач, оценки полученных результатов и установления их достоверности;

12) развивать коммуникативные навыки, в том числе способность передавать информацию точно и грамотно, а также использовать информацию из различных источников, включая публикации и электронные средства;

13) развивать личностные качества, такие как независимость, ответственность, инициативность, настойчивость, толерантность, необходимые как для самостоятельной работы, так и для работы в команде;

14) развивать навыки использования информационно-коммуникационных технологий в процессе обучения математике.

Глава 2. Организация содержания предмета «Алгебра и начала анализа»

5. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Алгебра и начала анализа» составляет:

8) в 9-ом классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году;

9) в 10-ом классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году;

10) в 11-ом классе – 2 часа в неделю, 68 часов в учебном году.

6. Содержание учебного предмета распределено по разделам обучения. Разделы далее разбиты на подразделы, которые содержат в себе цели обучения учащихся в виде ожидаемых результатов по классам: навыка или умения, знания или понимания. Цели обучения описаны последовательно внутри каждого подраздела, которые позволят учителям планировать свою работу и оценивать достижения учащихся, а также информировать их о следующих этапах обучения.

7. Содержание учебного предмета включает четыре раздела: «Числа», «Алгебра», «Статистика и теория вероятностей», «Математическое моделирование и анализ».

8. Раздел «Числа» включает следующие подразделы: Понятие о числах и величинах; Операции над числами.

9. Раздел «Алгебра» включает следующие подразделы: Алгебраические выражения и их преобразования; Уравнения и неравенства, их системы и совокупности; Тригонометрия.

10. Раздел «Статистика и теория вероятностей» включает следующие подразделы: Основы теории вероятностей; Статистика и анализ данных.

11. Раздел «Математическое моделирование и анализ» включает следующие подразделы: Начала математического анализа; Математический язык и математическая модель.

Глава 3. Система целей обучения

12. Цели обучения в программе представлены с кодировкой. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – подраздел программы, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 10.3.2.4: «10» – класс, «2.1.» – подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

13. Обучающийся должен:

Раздел 1. Числа			
1. Понятие о числах и величинах			
9.1.1.			
9.1.1.1 - усвоить понятие радианной меры угла;			
9.1.1.2 - отмечать числа $0; \frac{\pi}{2}; \pi; \frac{3\pi}{2}; 2\pi$ на единичной окружности;			
2. Операции над числами			
9.1.2.			
9.1.2.1 - переводить градусы в радианы и радианы в градусы;			
Раздел 2. «Алгебра»			
1. Алгебраические выражения и преобразования			
9 класс		10 класс	11 класс
9.3.2.	10.3.2.	11.2.1.	
		11.2.1.1 - знать определение корня n -ой степени и арифметического корня n -ой степени;	
		11.2.1.2 - знать свойства корня n -ой степени;	
		11.2.1.3 - знать определение и свойства степени с рациональным показателем;	
		11.2.1.4 - применять свойства степени с рациональным показателем для преобразования алгебраических выражений;	
		11.2.1.5 - применять свойства корня n -ой степени для преобразования иррациональных выражений;	
2. Уравнения и неравенства, их системы и совокупности			
9.2.2.		10.2.2	11.2.2.
9.2.2.1 - различать линейные и нелинейные уравнения с двумя переменными;			11.2.2.1 - знать определение иррационального уравнения, уметь определять его область допустимых значений;
9.2.2.2 - решать системы нелинейных уравнений с двумя переменными;			11.2.2.2 - уметь решать иррациональные уравнения методом возведения обеих частей уравнения в n -ую степень;
9.2.2.3 - решать неравенства с двумя переменными;			11.2.2.3 - уметь решать иррациональные уравнения методом замена переменной;
9.2.2.4 - решать системы нелинейных неравенств с двумя переменными;			11.2.2.4 - уметь решать показательные уравнения;
			11.2.2.5 - уметь решать логарифмические уравнения;
			11.2.2.6 - уметь решать показательные неравенства;
			11.2.2.7 - уметь решать логарифмические неравенства;
3. Последовательности и суммирование			
9.2.3.		10.2.3.	11.2.3.
9.2.3.1 - иметь представление о числовой последовательности;			
9.2.3.2 - находить n -й член последовательности, например: $\frac{1}{2 \cdot 3}; \frac{1}{3 \cdot 4}; \frac{1}{4 \cdot 5}; \frac{1}{5 \cdot 6}; \dots$			
9.2.3.3 - знать и применять метод математической индукции;			
9.2.3.4 - распознавать арифметическую и геометрическую прогрессии среди числовых последовательностей;			

9.2.3.5 - знать и применять формулы n-го члена, суммы n первых членов и характеристическое свойство арифметической прогрессии;		
9.2.3.6 - знать и применять формулы n-го члена, суммы n первых членов и характеристическое свойство геометрической прогрессии;		
9.2.3.7 - решать задачи, связанные с арифметической и/или геометрической прогрессиями;		
9.2.3.8 - применять формулу суммы бесконечно убывающей геометрической прогрессии для перевода десятичной периодической дроби в обыкновенную дробь;		
9.2.3.9 - применять формулу суммы бесконечно убывающей геометрической прогрессии к решению задач;		
4. Тригонометрия		
9.2.4.	10.2.4.	11.2.4.
9.2.4.1 - знать определения тригонометрических функций;	10.2.4.1 - знать определения, свойства тригонометрических функций и уметь строить их графики;	
9.2.4.2 - знать взаимосвязь координат точек $(\cos \alpha; \sin \alpha)$ единичной окружности с тригонометрическими функциями;	10.2.4.2 - уметь строить графики тригонометрических функций с помощью преобразований;	
9.2.4.3 - выводить и применять тригонометрические формулы суммы и разности углов, формулы двойного и половинного угла;	10.2.4.3 - знать определения арксинуса, арккосинуса, арктангенса, аркотангенса и уметь находить их значения;	
9.2.4.4 - выводить и применять формулы приведения;	10.2.4.4 - находить значения выражений, содержащих обратные тригонометрические функции;	
9.2.4.5 - находить с помощью единичной окружности область определения и множество значений тригонометрических функций;	10.2.4.5 - уметь решать простейшие тригонометрические уравнения;	
9.2.4.6 - объяснять с помощью единичной окружности чётность (нечётность), периодичность, монотонность и промежутки знакопостоянства тригонометрических функций;	10.2.4.6 - уметь решать тригонометрические уравнения методом разложения на множители;	
9.2.4.7 - выводить и применять формулы преобразования суммы и разности тригонометрических функций в произведение и произведение в сумму или разность;	10.2.4.7 - уметь решать тригонометрические уравнения, приводимые к квадратному уравнению;	
9.2.4.8 - выполнять тождественные преобразования тригонометрических выражений;	10.2.4.8 - уметь решать однородные тригонометрические уравнения;	
	10.2.4.9 - уметь решать простейшие тригонометрические неравенства;	
Раздел 3. «Статистика и теория вероятностей»		
1. Основы комбинаторики		
9.3.1.	10.3.1.	11.3.1.
9.3.1.1 - знать правила комбинаторики (правила суммы и произведения);		
9.3.1.2 - знать определение факториала числа;		
9.3.1.3 - знать определения перестановки, размещения, сочетания без повторений;		
9.3.1.4 - знать формулы комбинаторики для вычисления чисел		

перестановок, размещений, сочетания без повторений; 9.3.1.5 - решать задачи, применяя формулы комбинаторики для вычисления числа перестановок, размещений, сочетания без повторений; 9.3.1.6 - знать и применять формулу бинома Ньютона и его свойства;				
2. Основы теории вероятностей				
9.3.2.		10.3.2.		
9.3.2.1 - усвоить понятия: событие, случайное событие, достоверное событие, невозможное событие, благоприятствующие исходы, равновозможные и противоположные события; 9.3.2.2 - различать элементарное событие от неэлементарного; 9.3.2.3 - знать классическое определение вероятности и применять его для решения задач; 9.3.2.4 - знать статистическое определение вероятности; 9.3.2.5 - применять геометрическую вероятность при решении задач;		10.3.2.1 - знать понятие случайного события, виды случайных событий и приводить их примеры; 10.3.2.2 - вычислять вероятность случайных событий, применяя свойства вероятностей; 10.3.2.3 - понимать и применять правила сложения и умножения вероятностей * $P(A \cdot B) = P(A) \cdot P(B)$; * $P(A + B) = P(A) + P(B)$; * $P(A + B) = P(A) + P(B) - P(A \cdot B)$; 10.3.2.4 - понимать, что такое случайная величина и приводить примеры случайных величин; 10.3.2.5 - знать определение дискретной и непрерывной случайной величины и уметь их различать; 10.3.2.6 - составлять таблицу закона распределения некоторых дискретных случайных величин; 10.3.2.7 - знать определение математического ожидания дискретной случайной величины; 10.3.2.8 - вычислять математическое ожидание дискретной случайной величины; 10.3.2.9 - вычислять дисперсию и среднее квадратическое (стандартное) отклонение дискретной случайной величины; 10.3.2.10 - решать задачи с использованием числовых характеристик дискретных случайных величин;		11.3.2.
3. Статистика и анализ данных				
9.3.3.	10.3.3.	11.3.3.		
		11.3.3.1 - знать и понимать основные термины математической статистики; 11.3.3.2 - обрабатывать выборочные данные для составления дискретных и интервальных вариационных рядов; 11.3.3.3 - оценивать числовые характеристики случайных величин по выборочным данным.		
Раздел 4. «Математическое моделирование и анализ»				
1. Начала математического анализа				
10.4.1.		11.4.1.		
10.4.1.1 - знать определение и способы задания функции; 10.4.1.2 - уметь выполнять преобразования графика функции (параллельный перенос,		11.4.1.1 - знать определение первообразной функции и неопределенного интеграла; 11.4.1.2 - знать и применять свойства		

<p>сжатие и растяжение);</p> <p>10.4.1.3 - уметь определять свойства функции;</p> <p>10.4.1.4 - уметь описывать по заданному графику функции её свойства:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) область определения функции; 2) область значений функции; 3) нули функции; 4) периодичность функции; 5) промежутки монотонности функции; 6) промежутки знакопостоянства функции; 7) наибольшее и наименьшее значения функции; 8) четность, нечетность функции; 9) ограниченность функции; 10) непрерывность функции; 11) экстремумы функции; <p>10.4.1.5 - знать определение обратной функции и уметь находить функцию, обратную заданной и знать свойство расположения графиков взаимно обратных функций;</p> <p>10.4.1.6 - уметь распознавать сложную функцию $f(g(x))$ и составлять композицию функций;</p> <p>10.4.1.7 - знать определение предела функции в точке и на бесконечности;</p> <p>10.4.1.8 - знать определение непрерывной функции;</p> <p>10.4.1.9 - знать определение производной функции и находить производную функции по определению;</p> <p>10.4.1.10 - находить производные постоянной функции и степенной функции;</p> <p>10.4.1.11 - знать и применять правила дифференцирования;</p> <p>10.4.1.12 - составлять уравнение касательной к графику функции в заданной точке;</p> <p>10.4.1.13 - находить производные тригонометрических функций;</p> <p>10.4.1.14 - знать определение сложной функции и находить её производную;</p> <p>10.4.1.15 - знать и применять необходимое и достаточное условие возрастания (убывания) функции на интервале;</p> <p>10.4.1.16 - знать определения критических точек и точек экстремума функции, условие существования экстремума функции;</p> <p>10.4.1.17 - находить критические точки и точки экстремума функции;</p> <p>10.4.1.18 - исследовать свойства функции с помощью производной и строить её график;</p> <p>10.4.1.19 - находить наибольшее и наименьшее значения функции на отрезке;</p>	<p>неопределенного интеграла;</p> <p>11.4.1.3 - знать основные неопределённые интегралы</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. $\int x^n dx = \frac{x^{n+1}}{n+1} + C, n \neq -1; n \in Z$ 2. $\int \cos x dx = \sin x + C;$ 3. $\int \sin x dx = -\cos x + C;$ 4. $\int \frac{dx}{\cos^2 x} = \operatorname{tg} x + C;$ 5. $\int \frac{dx}{\sin^2 x} = -\operatorname{ctg} x + C$ и применять их при решении задач; <p>11.4.1.4 - знать определение криволинейной трапеции и применять формулу Ньютона-Лейбница для нахождения ее площади;</p> <p>11.4.1.5 - знать понятие определенного интеграла, уметь вычислять определенный интеграл;</p> <p>11.4.1.6 - вычислять площадь плоской фигуры, ограниченной заданными линиями;</p> <p>11.4.1.7 - знать и применять формулу вычисления объема тела вращения с помощью определенного интеграла;</p> <p>11.4.1.8 - знать определение степенной функции и строить график степенной функции в зависимости от показателя степени;</p> <p>11.4.1.9 - знать и применять правила нахождения производной степенной функции с действительным показателем;</p> <p>11.4.1.10 - знать и применять правила нахождения интеграла степенной функции с действительным показателем;</p> <p>11.4.1.11 - знать определение показательной функции и строить ее график;</p> <p>11.4.1.12 - знать свойства показательной функции в зависимости от основания;</p> <p>11.4.1.13 - знать определения логарифма числа, десятичного и натурального логарифмов;</p> <p>11.4.1.14 - знать свойства логарифмов и применять их для преобразования логарифмических выражений;</p> <p>11.4.1.15 - знать определение логарифмической функции, ее свойства и строить ее график;</p> <p>11.4.1.16 - находить производную и</p>
---	--

	интеграл показательной функции; 11.4.1.17 - находить производную логарифмической функции;
2. Математический язык и математическая модель	
10.4.2.	11.4.2.
10.4.2.1 - знать геометрический смысл производной; 10.4.2.2 - знать физический смысл производной;	

14. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Алгебра и начала анализа» для 10-11 классов общественно-гуманитарного направления уровня общего среднего образования по обновленному содержанию.

15. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

б) Типовая учебная программа по предмету «Геометрия» для 9-11 классов вечерних школ по обновленному содержанию для вечерней школы (заочная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года №1080.

2. Изучение учебного предмета «Геометрия» является важным, так как предоставляет наиболее эффективные методы для формирования функциональной грамотности обучаемых, которая определяется практической значимостью математики, её возможностями в формировании и развитии логического и критического мышления человека. Освоение учащимися основ математических знаний и умений, необходимых для изучения естественнонаучных дисциплин, способствует формированию целостного представления об окружающем мире.

3. Цель: интеллектуальное развитие учащихся, формирование качеств мышления, необходимых человеку для свободной ориентации в современном мире; овладение математическими знаниями, необходимыми для применения в практической деятельности, для изучения смежных дисциплин, для продолжения образования.

4. Задачи:

8) способствовать формированию и развитию математических знаний, умений и навыков по геометрии;

9) содействовать применению математического языка и основных математических законов, изучению количественных отношений и пространственных форм для решения задач в различных контекстах;

10) направлять знания учащихся на создание математических моделей с целью решения задач, и обратно, интерпретировать математические модели, которые описывают реальные процессы;

11) развивать логическое и критическое мышление, творческие способности для подбора подходящих математических методов при решении практических задач, оценки полученных результатов и установления их достоверности;

12) развивать коммуникативные навыки, в том числе способность передавать информацию точно и грамотно, а также использовать информацию из различных источников, включая публикации и электронные средства;

13) развивать личностные качества, такие как независимость, ответственность, инициативность, настойчивость, толерантность, необходимые как для самостоятельной работы, так и для работы в команде;

14) развивать навыки использования информационно-коммуникационных технологий в процессе обучения геометрии.

Глава 2. Организация содержания предмета «Геометрия»

5. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Геометрия» составляет:

1) в 9-ом классе – 1 часа в неделю, 34 часа в учебном году;

2) в 10-ом классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году;

3) в 11-ом классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году.

6. Содержание учебного предмета распределено по разделам обучения. Разделы содержат в себе цели обучения учащихся в виде ожидаемых результатов по классам: навыка или умения, знания или понимания. Цели обучения описаны последовательно внутри каждого раздела, что позволит учителям планировать свою работу и оценивать достижения учащихся, а также информировать их о следующих этапах обучения.

7. Содержание учебного предмета «Геометрия» включает следующие разделы: понятие о геометрических фигурах; взаимное расположение геометрических фигур; метрические соотношения; векторы и преобразования.

Глава 3. Система целей обучения

8. Цели обучения в программе представлены с кодировкой. В коде первое число обозначает класс, второе число – раздел программы, третье число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 9.2.4: «9» – класс, «2» – раздел, «4» – нумерация учебной цели.

9. Обучающийся должен:

9 класс		10 класс	11 класс
1. Понятие о геометрических фигурах			
9.1.	10.1.	11.1.	
9.1.1 знать и применять формулу длины дуги;		11.1.1 - знать определение многогранника и его элементов;	
9.1.2 знать и применять формулу площади сектора, сегмента;		11.1.2 – знать определение призмы, ее элементов, виды призм; уметь изображать их на плоскости;	
9.1.3 знать определение вписанного угла и		11.1.3 - знать определение и свойства прямоугольного параллелепипеда; уметь изображать его на плоскости;	
		11.1.4 - знать определение пирамиды, ее элементов, виды пирамид; уметь изображать их на плоскости;	
		11.1.5 - знать определение усеченной пирамиды, уметь изображать ее на плоскости;	
		11.1.6 - знать определение правильного многогранника,	

его свойства; 9.1.4 знать и применять теоремы о пропорциональности отрезков в круге		распознавать виды правильных многогранников; 11.1.7 - знать определение цилиндра, его элементов; уметь изображать цилиндр на плоскости; 11.1.8 - знать определение конуса, его элементов; уметь изображать конус на плоскости; 11.1.9 - знать определение усеченного конуса, его элементов; уметь изображать усеченный конус на плоскости; 11.1.10 - знать определение сферы, шара; уметь изображать их на плоскости; 11.1.11 - уметь выполнять развёртки многогранников и тел вращений.
--	--	---

2. Взаимное расположение геометрических фигур

9.2.	10.2.	11.2.
9.2.1 знать и применять свойства и признаки вписанных и описанных четырёхугольников; 9.2.2 знать определение и свойства правильных многоугольников; 9.2.3 строить правильные многоугольники; 9.2.4 знать и применять связь между радиусами вписанной и описанной окружностей правильного многоугольника; 9.2.5 знать и применять формулы, связывающие стороны, периметр, площадь правильного многоугольника и радиусы вписанной и описанной окружностей правильного многоугольника; 9.2.6 знать и применять свойства медиан треугольника	10.2.1 - знать аксиомы стереометрии, их следствия; иллюстрировать и записывать их с помощью математических символов; 10.2.2 - знать определение параллельных и скрещивающихся прямых в пространстве, определять и изображать их; 10.2.3 - знать свойства параллельных прямых в пространстве и применять их при решении задач; 10.2.4 - знать признаки, свойства параллельности и перпендикулярности прямой и плоскости и применять их при решении задач; 10.2.5 - знать признаки параллельности и перпендикулярности плоскостей и применять их при решении задач; 10.2.6 - знать определение угла между двумя прямыми в пространстве.	11.2.1 - изображать сечения цилиндра, конуса и шара плоскостью; 11.2.2 - знать взаимное расположение сферы и плоскости

3. Метрические соотношения

9.3.	10.3.	11.3.
9.3.1 находить координаты вектора; 9.3.2 находить длину вектора; 9.3.3 выполнять действия над векторами в координатах; 9.3.4 знать и применять скалярное произведение векторов и его свойства; 9.3.5 знать и применять теорему косинусов; 9.3.6 знать и применять теорему синусов;	10.3.1 - знать теорему о трех перпендикулярах; 10.3.2 - знать определение угла между прямой и плоскостью, уметь изображать; 10.3.3 - знать определение угла между плоскостями (двугранный угол), изображать; 10.3.4 - уметь находить расстояние от точки до плоскости и между	11.3.1 - знать формулы площади боковой и полной поверхности призмы; 11.3.2 - знать формулы площади боковой и полной поверхности пирамиды (усеченной пирамиды); 11.3.3 - уметь находить элементы многогранников; 11.3.4 - уметь находить элементы тел вращения (цилиндра, конуса, усеченного конуса, шара);

<p>9.3.7 знать и применять формулы площади вписанного треугольника ($S = \frac{abc}{4R}$, где a, b, c – стороны треугольника, R – радиус описанной окружности), площади описанного многоугольника ($S = p \cdot r$, где r – радиус вписанной окружности, p – полупериметр многоугольника)</p>	<p>скрещивающимися прямыми; 10.3.5 - знать определение перпендикуляра, наклонной и проекции наклонной в пространстве.</p>	<p>11.3.5 - знать формулы площади боковой и полной поверхности цилиндра; 11.3.6 - знать формулы площади боковой и полной поверхности конуса; 11.3.7 - знать формулы площади боковой и полной поверхности усеченного конуса; 11.3.8 - уметь найти площадь поверхности сферы; 11.3.9 - знать и применять свойства объемов пространственных тел; 11.3.10 - применять формулу нахождения объема призмы; 11.3.11 - применять формулу нахождения объема пирамиды и усеченной пирамиды; 11.3.12 - применять формулу нахождения объема цилиндра; 11.3.13 - применять формулу нахождения объемов конуса и усеченного конуса; 11.3.14 - применять формулу нахождения объема шара.</p>
---	---	---

4. Векторы и преобразования

9.4.	10.4.	11.4.
<p>9.4.1 знать определения вектора, коллинеарных векторов, равных векторов, нулевого вектора, единичного вектора и длины вектора; 9.4.2 знать и применять правила сложения векторов и умножения вектора на число; 9.4.3 применять условие коллинеарности векторов; 9.4.4 раскладывать вектор по двум неколлинеарным векторам; 9.4.5 знать определение угла между двумя векторами; 9.4.6 находить скалярное произведение векторов; 9.4.7 знать виды, композиции движений и их свойства; 9.4.8 строить образы фигур при симметриях, параллельном переносе, повороте; 9.4.9 знать определение и свойства гомотетии; 9.4.10 знать определение и свойства подобных фигур; 9.4.11 знать и применять признаки подобия треугольников; 9.4.12 знать и применять подобие</p>	<p>10.4.1 - уметь изображать на плоскости прямоугольную систему координат в пространстве; 10.4.2 - уметь находить расстояние между двумя точками в пространстве; 10.4.3 - уметь находить координаты середины отрезка в пространстве; 10.4.4 - знать уравнение сферы; 10.4.5 - уметь находить координаты и длину вектора в пространстве; 10.4.6 - знать определения коллинеарных и компланарных векторов в пространстве, условие коллинеарности векторов; 10.4.7 - выполнять сложение и вычитание векторов, умножение вектора на число; 10.4.8 - знать формулу скалярного произведения векторов в координатной форме</p>	

прямоугольных треугольников; 9.4.13 знать и применять свойство биссектрисы треугольника; 9.4.14 знать формулу зависимости между площадями подобных фигур и коэффициентом подобия; 9.4.15 знать симметрии правильных многоугольников		
--	--	--

10. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Геометрия» для 9-11 классов вечерних школ по обновленному содержанию (заочная форма с русским языком обучения).

11. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

7) Типовая учебная программа по учебному предмету «Информатика» для 9-11 классов вечерней школы по обновленному содержанию для вечерней школы (заочная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Целью изучения предмета «Информатика» является обеспечение учащихся базовыми знаниями, умениями и навыками работы с современными информационными технологиями для их эффективного использования.

3. Основные задачи:

1) формировать у учащихся понимание роли информационных процессов в обществе, технических возможностей и перспектив использования информационных технологий в различных сферах человеческой деятельности;

2) способствовать формированию у учащихся умений эффективно использовать информационные технологии в повседневной жизни, в учебе и дальнейшей трудовой деятельности;

3) развивать у учащихся понимание базовых принципов работы компьютеров, для предоставления им возможности анализировать системы, разрабатывать решения, программные приложения, развивать и улучшать их, а также оценивать свои продукты;

4) научить учащихся решать разнообразные задачи посредством анализа, абстракций, моделирования и программирования;

5) развивать у учащихся логическое, алгоритмическое, а также вычислительное мышление, включающее способность к обобщению и аналогии, разложению задачи на составные части и выделению общих закономерностей, нахождению эффективных и рациональных способов решения поставленных задач;

6) формировать у учащихся информационную культуру – следовать

общепринятым правилам и действовать в интересах личности и всего казахстанского общества;

7) способствовать овладению учащимися академического языка и обогащению понятийного аппарата по предмету.

Глава 2. Организация содержания предмета «Информатика»

4. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Информатика» составляет:

1) в 9 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году

2) в 10 классе – 1 часа в неделю, 34 часов в учебном году;

3) в 11 классе – 1 часа в неделю, 34 часов в учебном году.

5. Содержание учебного предмета организовано по разделам обучения. Разделы разбиты на подразделы, которые отражают цели обучения по классам в виде ожидаемых результатов: навыка или умения, знания или понимания.

6. Базовое содержание учебного предмета «Информатика» включает: в 9 классе 4 раздела – компьютерные системы; информационные процессы; компьютерное мышление; здоровье и безопасность, а в 10-11 классах: 3 раздела – компьютерные системы; создание и преобразование информационных объектов; информационные процессы и системы;

7. Раздел «Компьютерные системы» включает следующие подразделы: устройства компьютера; технические средства; программное обеспечение; компьютерные сети; информационная безопасность.

8. Раздел «Компьютерное мышление» включает следующие подразделы: моделирование; алгоритмы; программирование.

9. Раздел «Здоровье и безопасность» включает следующие подразделы: эргономика; информационная и онлайн безопасность.

10. Раздел «Создание и преобразование информационных объектов» включает следующие подразделы: теория дизайна; мультимедиа; веб-проектирование; базы данных в системе управления базами данных.

11. Раздел «Информационные процессы и системы» включает следующие подразделы: представление и измерение информации; создание и преобразование информационных объектов; современные тенденции развития информационных технологий.

Глава 3. Система целей обучения

12. Цели обучения расписаны по разделам для каждого класса.

13. Цели обучения в программе представлены кодировкой. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел программы, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 9.2.1.4 «9» – класс, «2.1» – раздел и подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

14. Обучающиеся должны:

9 класс

1 раздел. Компьютерные системы	
Подраздел	Цели обучения
1.1 Устройства компьютера	9.1.1.1 выбирать конфигурацию компьютера в зависимости от его назначения

1.2 Программное обеспечение	9.1.2.1 выбирать программное обеспечение в зависимости от потребности пользователя
1.3 Компьютерные сети	9.1.3.1 осуществлять совместную работу с документами с использованием облачных технологий
2 раздел. Информационные процессы	
2.1 Представление и измерение информации	9.2.1.1 определять свойства информации (актуальность, точность, достоверность, ценность)
2.2 Создание и преобразование информационных объектов	9.2.2.1 объяснять термины базы данных, запись, поле; 9.2.2.2 создавать базу данных в электронной таблице;
3 раздел. Компьютерное мышление	
3.1 Моделирование	9.3.1.1 разрабатывать и исследовать модели процессов (физических, биологических, экономических) в электронных таблицах
3.2 Алгоритмы	9.3.2.1 решать задачу различными способами, описывать каждый из них и выбирать наиболее эффективный; 9.3.2.2 оценивать решение поставленной задачи
3.3 Программирование	9.3.3.1 составлять программы в интегрированной среде разработки с использованием одномерных массивов (C/C++, Python, Delphi, Lazarus)
4 раздел. Здоровье и безопасность	
4.1 Эргономика	9.4.1.1 критически оценивать риски, связанные с продолжительным использованием компьютеров
4.2 Информационная безопасность	9.4.2.1 рассуждать о последствиях нарушения этических и правовых норм в сети

10-11 класс

1 раздел. Компьютерные системы	
10 класс	11 класс
1.1 Технические средства	
10.1.1.1 подключать и настраивать периферийные устройства	11.1.1.1 перечислять основные компоненты аппаратного обеспечения мобильных устройств (планшеты, телефоны) и объяснять их назначение
1.2 Программное обеспечение	
10.1.2.1 классифицировать прикладное программное обеспечение по типу, по способу распространения 10.1.2.2 перечислять преимущества и недостатки различных операционных систем	11.1.2.1 использовать утилиты операционной системы
1.3 Информационная безопасность	
10.1.3.1 объяснять значения терминов “информационная безопасность”, “конфиденциальность” и “целостность” данных 10.1.3.2 описывать меры безопасности, включая понятия: резервное копирование данных,	11.1.3.1 представлять аргументы соблюдения законов защиты информации или интеллектуальной собственности (законы об авторском праве, об информации, об электронном документе и электронной цифровой подписи) 11.1.3.2 описывать назначения электронной

шифрование, зеркалирование 10.1.3.3 аргументировать использование разных методов идентификации личности	цифровой подписи и сертификата 11.1.3.3 использовать электронную цифровую подпись на портале электронного правительства
Раздел 2. Создание и преобразование информационных объектов	
10 класс	11 класс
2.1 Теория дизайна	
10.2.1.1 объяснять понятия “дизайн”, “применимость” 10.2.1.2 объяснять, как принципы восприятия информации могут быть реализованы в проекте 10.2.1.3 реализовывать принципы «хорошего дизайна» (удобство, простота, и т.д.)	11.2.1.1 классифицировать визуальный дизайн по видам 11.2.1.2 разрабатывать дизайн-макет сайта средствами графического редактора с учетом особенностей веб- эргономики
2.2 Мультимедиа	
10.2.2.1 создавать графический объект с заданными параметрами (логотип, баннер, кнопка для веб- страницы, текстура и т.п.) 10.2.2.2 создавать анимацию по ключевым кадрам для веб- страницы	11.2.2.1 соблюдать основные принципы видеосъемки и видеомонтажа 11.2.2.2 монтировать видеоклипы по собственному сценарию, вставляя звуки, изображения, добавляя эффекты, переходы и текст 11.2.2.3 сравнивать возможности программ для работы с видео
2.3 Веб-проектирование	
10.2.3.1 разрабатывать веб- страницу в веб-редакторе 10.2.3.2 размещать графические объекты и анимацию на веб- странице (логотип, баннер и т.п.)	11.2.3.1 создавать веб-сайт, используя конструктор сайтов 11.2.3.2 размещать мультимедиа на веб-странице (звук и видео) 11.2.3.3 сравнивать методы создания веб-сайтов 11.2.3.4 описывать методы продвижения сайта 11.2.3.5 использовать файловый обменник для публикации и распространения результатов проекта
2.4 Базы данных в системе управления базами данных	
10.2.4.1 создавать однотабличную базу данных 10.2.4.2 сортировать и фильтровать данные в базах данных 10.2.4.3 создавать форму для ввода данных	11.2.4.1 формировать запросы для выбора данных, используя конструктор 11.2.4.2 создавать форматированные отчеты, используя извлеченные данные 11.2.4.3 объяснять, для чего первичные ключи используются в базах данных
Раздел 3. Информационные процессы и системы	
10 класс	11 класс
3.1 Представление информации	

10.3.1.1 определять информационный объем растрового графического изображения 10.3.1.2 объяснять разницу между форматами графических файлов 10.3.1.3 объяснять необходимость конвертации графических файлов	11.3.1.1 объяснять разницу между форматами звуковых файлов 11.3.1.2 объяснять разницу между форматами видеофайлов 11.3.1.3 объяснять необходимость конвертации видео, звука и использования кодеков
3.2 Современные тенденции развития информационных технологий	
10.3.2.1 рассуждать об искусственном интеллекте и экспертных системах (определение, сфера применения) 10.3.2.2 использовать экспертные системы	11.3.2.1 описывать современные тенденции развития информационных технологий

15. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Информатика» для 9-11 классов вечерней школы уровня общего среднего образования по обновленному содержанию (заочная форма с русским языком обучения).

16. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

8) Типовая учебная программа по учебному предмету «Физика» для 9-11 классов уровня по обновленному содержанию (с русским языком обучения) для вечерней школы (заочная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Цель обучения учебному предмету «Физика»-формирование у обучающихся основ научного мировоззрения, целостного восприятия естественнонаучной картины мира, способности наблюдать, анализировать и фиксировать явления природы для решения жизненно важных практических задач.

3. В соответствии с целью основными задачами изучения учебного предмета являются:

9) содействие освоению обучающимися знаний о фундаментальных физических законах и принципах, лежащих в основе современной физической картины мира, методах научного познания природы;

10) способствование развитию у обучающихся интеллектуальной, информационной, коммуникативной и рефлексивной культуры, навыков выполнения физического эксперимента и исследования;

11) воспитание ответственного отношения к учебной и исследовательской деятельности;

12) использование полученных навыков для рационального

природопользования и защиты окружающей среды, обеспечения безопасности жизнедеятельности человека и общества.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «Физика»

4. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Физика» составляет: в 9-11 классе – 1 час часа в неделю, 36 часов в учебном году.

5. Содержание учебного предмета включает 9 разделов: Механика; Молекулярная физика; Электричество и магнетизм; Колебания; Волны; Оптика; Квантовая физика; Нанотехнология и наноматериалы; Космология.

6. Раздел «Механика» включает следующие подразделы: Кинематика; Динамика; Статика и гидростатика; Законы сохранения; Гидродинамика.

7. Раздел «Молекулярная физика» включает следующие подразделы: Молекулярная физика; Газовые законы; Основы термодинамики; Жидкие и твердые тела.

8. Раздел «Электричество и магнетизм» включает следующие подразделы: Электростатика; Постоянный ток; Электрический ток в различных средах; Магнитное поле; Электромагнитная индукция.

9. Раздел «Колебания» включает следующие подразделы: Механические колебания; Электромагнитные колебания; Переменный ток.

10. Раздел «Волны» включает следующие подразделы: Электромагнитные волны.

11. Раздел «Оптика» включает следующие подразделы: Волновая оптика; Геометрическая оптика.

12. Раздел «Квантовая физика» включает следующие подразделы: Атомная и квантовая физика; Физика атомного ядра.

Глава 3. Система целей обучения

13. Цели обучения, организованные систематично и последовательно внутри каждого подраздела, позволяют учителям планировать свою работу, оценивать достижения обучающихся и информировать их о следующих этапах обучения. Цели обучения в программе содержат кодировку. Первое число кода обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел программы, четвертое число показывает нумерацию учебной цели в данном подразделе. Например, в кодировке 10.2.1.4: «10» – класс, «2.1» – раздел и подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

Обучающиеся должны:
9 класс
2.1 Основы кинематики
9.2.1.1-объяснять физический смысл понятий: материальная точка, система отсчета, относительность механического движения; применять теоремы сложения скоростей и перемещений
9.2.1.2-находить перемещение, скорость и ускорение из графиков зависимости этих величин от времени
9.2.1.3-применять формулы скорости и ускорения при равнопеременном прямолинейном движении в решении задач
9.2.1.4-строить и объяснять графики зависимости перемещения и скорости от времени при равноускоренном движении
9.2.1.5-использовать кинематические уравнения равнопеременного движения для описания

свободного падения
9.2.1.6-описывать движение тела, брошенного горизонтально, используя кинематические уравнения равнопеременного и равномерного движения
9.2.1.7-определять скорость движения тела, брошенного горизонтально
9.2.1.8-описывать равномерное движение тела по окружности, используя понятия линейных и угловых величин
9.2.1.9-применять формулу взаимосвязи линейной и угловой скорости при решении задач
9.2.1.10-применять формулы центростремительного ускорения при решении задач
2.2 Основы динамики
9.2.2.1-формулировать первый закон Ньютона и применять при решении задач
9.2.2.2-формулировать второй закон Ньютона и применять при решении задач
9.2.2.3 -формулировать третий закон Ньютона и применять при решении задач
9.2.2.4-формулировать закон Всемирного тяготения и применять его при решении задач
9.2.2.5-определять вес тела, движущегося с ускорением
9.2.2.6-применять формулу первой космической скорости при решении задач, сравнивать особенности орбит космических аппаратов
9.2.2.7- рассчитывать параметры движения тела в поле тяготения;
2.3 Законы сохранения
9.2.3.1-различать понятия «импульс тела» и «импульс силы», формулировать закон сохранения импульса и применять
9.2.3.2- приводить примеры реактивного движения в природе и технике, оценивать региональное и международное значение космодрома Байконур
9.2.3.3- определять механическую работу аналитически и графически, объяснять взаимосвязь работы и энергии
9.2.3.4- применять закон сохранения энергии при решении задач
2.5 Колебания и волны
9.2.5.1- приводить примеры свободных и вынужденных колебаний,
9.2.5.2-рассчитывать период, циклическую частоту, фазу по формуле
9.2.5.3-описывать сохранение энергии в колебательных процессах, объяснять причины возникновения колебаний
9.2.5.4- находить ускорение свободного падения из формулы периода математического маятника
9.2.5.5- описывать по графику зависимость амплитуды вынужденных колебаний от частоты вынуждающей силы
9.2.5.6- применять формулы скорости, частоты и длины волны при решении задач, сравнивать поперечные и продольные волны
9.2.5.7- называть условия возникновения и распространения звука, сопоставлять характеристики звука с частотой и амплитудой звуковой волны
9.2.5.8- называть условие возникновения резонанса и приводить примеры его применения
4.4 Электромагнитные колебания и волны
9.4.4.1-описывать качественно свободные электромагнитные колебания в колебательном контуре, сравнивать свойства электромагнитных и механических волн
9.4.4.2- описывать и приводить примеры применения диапазонов электромагнитных волн
6.1 Строение атома и атомного ядра
9.6.1.1-описывать зависимость энергии теплового излучения от температуры, применять формулу Планка для решения задач
9.6.1.2- описывать явление фотоэффекта и приводить примеры применения фотоэффекта в технике, применять формулу Эйнштейна для фотоэффекта при решении задач
9.6.1.3- сравнивать рентгеновское излучение с другими видами электромагнитного излучения, приводить примеры применения рентгеновского излучения
9.6.1.4- описывать свойства ядерных сил

6.2 Радиоактивность	
9.6.2.1- объяснять природу и свойства α , β и γ - излучений	
9.6.2.2-объяснять вероятностный характер радиоактивного распада, использовать закон радиоактивного распада при решении задач	
9.6.2.3- описывать условия протекания цепной ядерной реакции, характеризовать способы защиты от радиации	
6.3 Элементарные частицы	
9.6.3.1-классифицировать элементарные частицы	
9.7 Основы астрономии	
9.7.2.1 - называть факторы, влияющие на светимость звезд, основные элементы небесной сферы	
9.7.2.2 - объяснять различия в кульминациях светил на различных широтах; сопоставлять местное, поясное и всемирное время	
9.7.2.3- объяснять движение небесных тел на основе законов Кеплера	
8.1Мировоз-зренческое значение физики	
9.8.1.1-объяснять влияние развития физики и астрономии на формирование мировоззрения человека, оценивать преимущества и учитывать риски влияния новых технологий на окружающую среду	
10-класс	11-класс
1.1 Кинематика	
10.1.1.1 - применять кинематические уравнения при решении задач и анализировать графики движения	
10.1.1.2- определять величины характеризующие криволинейное движение	
1.2 Динамика	
10.1.2.1- понимать законы Ньютона и определять равнодействующую силу	
10.1.2.2 - понимать закон всемирного тяготения и описывать движение космических аппаратов	
1.3 Статика и гидростатика	
10.1.3.1 - определять центр масс абсолютно твердого тела и объяснять различные виды равновесия	
10.1.3.2- описывать закон Паскаля и его применение;	
10.1.3.3- объяснять термин гидростатического давления	
1.4 Законы сохранения	
10.1.4.1- объяснять законы сохранения	
1.5. Гидродинамика	
10.1.5.1- описывать течения жидкостей и газов	
10.1.5.2- определять зависимые, независимые и контролируемые (постоянные) физические величины и учитывать точность измерений	
2.1 Молекулярная физика	
10.2.1.1 - описывать молекулярно-кинетическую теорию и модель идеального газа;	
10.2.1.2 - описывать модели твердых тел, жидкостей и газов на основе молекулярно-кинетической теории	
2.2 Газовые законы	
10.2.2.1 - применять уравнение состояния идеального газа и различать графики газовых процессов	
2.3 Основы термодинамики	
10.2.3.1 - объяснять смысл первого и второго законов термодинамики	
10.2.3.2 - описывать принцип работы и применение теплового двигателя	
2.4 Жидкие и твердые тела	
10.2.4.1 - определять относительную влажность воздуха;	

10.2.4.2 - объяснять природу поверхностного натяжения и роль капиллярного явления в повседневной жизни		
3.1 Электростатика		
10.3.1.1- обсуждать свойства электрического поля и определять его силовую характеристику		
10.3.1.2 - описывать действие электростатического поля на движение заряда		
10.3.1.3 - сравнивать характеристики гравитационного и электростатического полей		
10.3.1.4- объяснять роль конденсатора в простой электрической цепи		
3.2 Постоянный ток		
10.3.2.1- объяснять понятия электродвижущая сила и внутреннее сопротивление		
10.3.2.2 - объяснять различия между электродвижущая сила и падением напряжения во внешней цепи (с точки зрения энергии)		
10.3.2.3 - применять закон Ома для полной цепи и понимать последствия короткого замыкания		
10.3.2.4 - производить практические расчеты стоимости работы и мощности бытовых приборов		
3.3 Электрический ток в различных средах		
10.3.3.1 - сравнивать принципы возникновения электрического тока в различных средах;		
10.3.3.2- приводить примеры использования полупроводниковых приборов		
10.3.3.3- описывать явление сверхпроводимости и его практическое применение		
3.4 Магнитное поле		
10.3.4.1- описывать величину, характеризующую магнитное поле проводников		
10. 3.4.2 -применять правило левой руки и описывать действие магнитного поля на движущиеся заряженные частицы и на проводник с током		
10. 3.4.3 - описывать современные области использования магнитных материалов (неодимовые магниты, датчики, сейсмографы, металлоискатели) и обсуждать тенденции их применения		
3.5 Электромагнитная индукция		
10.3.5.1 - объяснять возникновение электродвижущей силы при изменении магнитного потока		
10.3.5.2- объяснять правило Ленца		
10.3.5.3 - объяснять принцип действия электромагнитных приборов (электромагнитное реле, генератор, трансформатор)		
4.1 Механические колебания		
10-класс	11-класс	
	11.4.1.1 - исследовать гармонические колебания ($x(t)$, $v(t)$, $a(t)$) экспериментально, аналитически и графически	
4.2 Электромагнитные колебания		
	11.4.2.1 - описывать условия возникновения свободных и вынужденных колебаний	
4.3 Переменный ток		
	11.4.3.1- характеризовать переменный ток, используя такие физические величины как период, частота, максимальное и эффективное/действующее значения напряжения, тока, электродвижущая сила	
	11.4.3.2 - объяснять экономические преимущества переменного тока высокого	

	напряжения при передаче электрической энергии
	11.4.3.3 - оценивать преимущества и недостатки источников электроэнергии в Казахстане
5.1 Электромагнитные волны	
	11.5.1.1 - объяснять условия возникновения электромагнитных волн и описывать их свойства
	11.5.1.2 - описывать модуляцию и детектирование высокочастотных электромагнитных колебаний
	11.5.1.3 - объяснять принцип работы радиосвязи
	11.5.1.4 - систематизировать средства связи и предлагать возможные пути их совершенствования
6.1 Волновая оптика	
	11.6.1.1 – описывать условия необходимые для наблюдения интерференции и дифракции световых волн
7.1 Квантовая физика	
	11.7.1.1 - приводить доказательные примеры проявления корпускулярной и волновой природы электромагнитного излучения
	11.7.1.2 - описывать метод спектрального анализа и область его применения
	11.7.1.3 - различать электромагнитные излучения по их природе возникновения и взаимодействию с веществом
	11.7.1.4 - объяснять природу фотоэффекта и приводить примеры его применения
	11.7.1.5 - сравнивать компьютерную и магниторезонансную томографии
	11.7.1.6- объяснять действия и применение лазера;
7.2 Физика атомного ядра	
	11.7.2.1 - объяснять явления радиоактивного распада (α , β и γ) и термин периода полураспада
	11.7.2.2 - объяснять процессы распада и синтеза ядра;
	11.7.2.3 - описывать обработку, применение, хранение и технику безопасности радиоактивных материалов
	11.7.2.4 - описывать устройство и принцип работы ядерных реакторов
8.1 Нанотехнология и наноматериалы	
	11.8.1.1 - объяснять физические свойства наноматериалов, способы их получения и применения
9.1 Космология	
	11.9.1.1- объяснять, что звезды классифицируются по яркости света и характеризуются понятиями: видимая звездная величина и абсолютная звездная величина
	11.9.1.2 - описывать свойства сверхновых звезд, нейтронных звезд и черных дыр
	11.9.1.3 - описывать использование новых методов для определения расстояний
	11.9.1.4 - обсуждать гипотезы о расширении Вселенной основываясь на данных астрономических наблюдений
	11.9.1.5 - уметь оценивать возраст Вселенной, используя закон Хаббла

14. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Физика» для 9-11 классов по обновленному содержанию.

15. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

9) *Типовая учебная программа по предмету «Химия» для 9-11 классов вечерних школ по обновленному содержанию образования для вечерней школы (заочная форма обучения)*

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Цель обучения учебному предмету «Химия» - предоставление обучающимся системы знаний о веществах и их превращениях, законах и теориях, объясняющие зависимость свойств веществ от их состава и строения, предоставление обучающимся возможности для приобретения и понимания химических процессов, законов и их закономерностей для безопасного применения в реальной жизни; для критической оценки информации и принятия решений.

3. Задачи обучения: формирование системы знаний о веществах и закономерностях их взаимодействий друг с другом (факты, понятия, законы, теории); формирование опыта осуществления известных способов деятельности в виде интеллектуальных и экспериментальных умений и навыков; формирование опыта ценностных и критических отношений к объектам или средствам деятельности человека, его проявление в отношении к окружающему миру, что представляет в совокупности вкладом предмета «Химии» в формирование ключевых и предметных компетентностей, способствующих решению жизненных проблем каждого члена общества.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «Химия»

4. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Химия» составляет

- 1) в 9 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году;
- 2) в 10-классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году;
- 3) в 11-классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году.

5. Содержание учебного предмета включает 5 разделов: Частицы вещества; Закономерности протекания химических реакций; Энергетика химических реакций; Химия вокруг нас; Химия и жизнь.

6. Раздел «Частицы вещества» включает следующие подразделы: атомы, ионы и молекулы; состав и строение атома; распределение и движение электронов в атомах; Виды химической связи.

7. Раздел «Закономерности протекания химических реакций» включает следующие подразделы: периодический закон и периодическая система; Закон сохранения массы веществ; стандартные электродные потенциалы.

8. Раздел «Энергетика химических реакций» включает следующие подразделы: экзотермические и эндотермические реакции; скорость химических реакций; химическое равновесие; теории кислот и оснований. Ионные равновесия в растворах электролитов.

9. Раздел «Химия вокруг нас» состоит из следующих подразделов: химия Земли; углерод и его соединения.

Глава 3. Система целей обучения

10. Цели обучения в программе содержат кодировку. Первое число кода обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел программы, четвертое число показывает нумерацию учебной цели в данном подразделе. Например, в кодировке 10.2.1.4: «10» – класс, «2.1» – раздел и подраздел, «4» – нумерация учебной цели.

11. Цели обучения даны по классам:

1) Частицы вещества

1.4 Виды химических связей
9 класс
9.1.4.1 объяснять свойств металлов, применяя знания о металлической связи и металлической кристаллической решетке 9.1.4.2 составлять электронные формулы молекул галогенов, понимать тенденции изменения свойств галогенов в группе 9.1.4.3 объяснять молекулярную, электронную и структурную формулы аммиака 9.1.4.4 знать молекулярную формулу азотной кислоты и объяснять образование химической связи между атомами

2) Закономерности протекания химических реакций

2.1 Периодический закон и Периодическая таблица химических элементов
9 класс
9.2.1.1 объяснять общие свойства щелочных металлов на основе строения их атомов 9.2.1.2 сравнивать общие свойства металлов 1 (I) и 2 (II) группы и составлять уравнения химических реакций 9.2.1.3 объяснять свойства алюминия на основе строения атома и называть области применения алюминия и его сплавов; 9.2.1.4 планировать и проводить эксперименты по взаимодействию металлов 1 (I), 2 (II), 13 (III) групп с простыми и сложными веществами 9.2.1.5 описывать физические свойства хлора и составлять уравнения реакции хлора с металлами, водородом, галогенидами 9.2.1.6 исследовать химические свойства раствора хлороводородной кислоты и знать области применения 9.2.1.7 описывать общую характеристику элементов 16 (VI) группы 9.2.1.8 уметь составлять уравнения реакций, отражающие химические свойства серы 9.2.1.9 сравнивать физические и химические свойства оксидов серы (IV) и (VI) и объяснять физиологическое воздействие диоксида серы 9.2.1.10 объяснять свойства азота и круговорот азота в природе 9.2.1.11 объяснять получение, свойства и применение аммиака 9.2.1.12 описывать специфичность взаимодействия разбавленной и концентрированной азотной кислоты с металлами и уметь составлять уравнения реакций 9.2.1.13 объяснять общие химические свойства фосфора и его соединений; 9.2.1.14 объяснять области применения кремния и его применение в качестве полупроводника
2.2 Классификация химических реакций
9 класс
9.2.2.1 объяснять смысл понятия степени окисления и определять ее значение по формуле вещества 9.2.2.2 понимать, что процессы окисления и восстановления взаимосвязаны и протекают одновременно 9.2.2.3 расставлять коэффициенты методом электронного баланса в уравнениях окислительно-восстановительных реакций

2.3 Закон сохранения массы
9 класс
9.2.3.1 производить расчеты по химическим уравнениям, если одно из реагирующих веществ дано в избытке
9.2.3.2 вычислять массу вещества по уравнению реакции, если известна масса другого вещества, содержащего определенную массовую долю примесей;
3) Энергетика в химии
3.2 Скорость химических реакций
9-класс
9.3.2.1 объяснять понятие скорости реакции, определять факторы, влияющие на скорость реакций
3.3 Химическое равновесие
9-класс
9.3.3.1 знать обратимые и необратимые реакции
9.3.3.2 описывать равновесие как динамический процесс
3.4 Теория кислот и оснований
9-класс
9.3.4.1 составлять молекулярные и ионные уравнения гидролиза средних солей
4) Химия вокруг нас
4.1 Классификация веществ
9 класс
9.4.1.1 знать определения и приводить примеры электролитов и неэлектролитов
9.4.1.2 знать основные положения теории электролитической диссоциации
9.4.1.3 составлять уравнения электролитической диссоциации кислот, щелочей, средних и кислых солей, приводить примеры сильных и слабых электролитов, уметь определять степень диссоциации
4.2 Химия Земли
9.4.2.1 объяснить причины возникновения и экологическое воздействие кислотных дождей
9.4.2.2 называть местонахождения соединений фосфора в Казахстане
9.4.2.3 знать классификацию минеральных удобрений и питательные элементы, входящие в их состав
9.4.2.4 называть месторождения металлов в Казахстане и объяснять процессы их добычи, влияние на окружающую среду
9.4.2.5 описывать процесс получения металла из руды
4.3 Химия углерода и его соединений
9-класс
9.4.3.1 объяснять причины многообразия органических соединений
9.4.3.2 знать классификацию углеводов и их производных
9.4.3.3 знать понятия: гомологи и гомологическая разность
9.4.3.4 использовать номенклатуру основных классов органических соединений IUPAC
9.4.3.5 знать явление изомерии и уметь составлять структурные формулы изомеров углеводов
9.4.3.6 описывать химические свойства алканов и подтверждать их уравнениями реакций
9.4.3.7 изучить химические свойства алкенов на примере этена
9.4.3.8 изучить химические свойства алкинов на примере этина
9.4.3.9 описывать получение, свойства и применение бензола
9.4.3.10 называть месторождения угля, нефти и природного газа в Казахстане и объяснять влияние их добычи на окружающую среду
9.4.3.11 называть фракции нефти и области применения продуктов перегонки сырой нефти
9.4.3.12 знать классификацию спиртов и объяснять применение метанола и этанола

9.4.3.13 объяснять физиологическое действие метанола и этанола на организм человека
9.4.3.14 знать состав карбоновых кислот и описывать химические свойства уксусной кислоты и его применение;
9.4.3.15 объяснять особенности сложных эфиров и жиров, функции жиров
9.4.3.16 знать получение мыла и его применение, объяснить влияние синтетических моющих средств на окружающую среду
9.4.3.17 объяснять классификацию, биологическое значение и функции углеводов
9.4.3.18 объяснять биологическое значение и функции белков

5) Химия и жизнь

5.1 Биохимия	
9 класс	
9.5.1.1 называть элементы, входящие в состав организма человека и объяснять их значение	
9.5.1.2 исследовать типичный рацион питания жителей Казахстана и составлять сбалансированный рацион питания	
9.5.1.3 объяснять роль кальция и железа в организме человека	
9.5.1.4 называть источники загрязнения тяжелыми металлами объяснять их воздействие на организмы	

1) Частицы вещества

10-класс	11-класс
1.1 Атомы, ионы и молекула	
1.2 Состав и строение атома	
10.1.2.1 знать современную теорию строения атома	
10.1.2.2 различать формы s, p, d, f орбиталей	
10.1.2.3 объяснять природу радиоактивности и применение радиоактивных изотопов	
1.3 Распределение и движение электронов в атомах	
10.1.3.1 знать характеристики и значения квантовых чисел	
10.1.3.2 знать принцип минимума энергии, принцип Паули, правило Хунда для объяснения правил заполнения электронных орбиталей	
1.4 Виды химической связи	
10.1.4.1 объяснять образование ковалентной связи по обменному и донорно-акцепторному механизмам	
10.1.4.2 объяснять различие видов гибридизации	
10.1.4.3 объяснять физический смысл понятия электроотрицательности	
10.1.4.4 понимать, что ионная связь образуется в результате электростатического притяжения противоположно заряженных ионов;	
10.1.4.5 объяснять природу металлической связи и ее влияние на физические свойства металлов	
10.1.4.6 понимать механизм образования водородной связи	

1. Закономерности протекания химических реакций

10-класс	11-класс
2.1 Периодический закон и периодическая система	
10.2.1.1 объяснять физический смысл периодического закона, объяснять физический смысл понятия валентности и степени окисления атомов;	
10.2.1.2 перечислить основные направления развития науки, связанные с открытием периодического закона;	
10.2.1.3 уметь классифицировать химические реакции по направлению процесса	
10.2.1.4 знать понятие радиоактивное вещество	
10.2.1.5 понимать значимость ядерных реакций в энергетическом потенциале	

Казахстана	
10.2.1.6 прогнозировать закономерности изменения свойств металлов и неметаллов и их соединений в периодах и группах	
10.2.1.7 понимать принцип расположения металлов в электрохимическом ряду напряжения;	
10.2.1.8 знать о распространении металлов и неметаллов и их соединений в природе	
10.2.1.9 объяснять общие свойства s-элементов на основе строения их атомов	
10.2.1.10 знать способы получения натрия, калия и их важнейших соединений	
10.2.1.11 составлять уравнения реакций, характеризующие основные свойства кальция, магния и их важнейших соединений	
10.2.1.12 объяснять положение d-элементов в периодической системе на основе строения их атомов	
10.2.1.13 объяснять свойства и применение меди, цинка и их важнейших соединений	
10.2.1.14 объяснять свойства и применение хрома и его соединений	
10.2.1.15 описывать характерные физические и химические свойства, получение железа и его соединений	
10.2.1.16 уметь экспериментально получать гидроксиды железа (II) и (III), меди (II), цинка, хрома (III)	
и изучить их взаимодействие с кислотами и щелочами;	
10.2.1.17 объяснять закономерности изменения свойств p-элементов и их соединений в группах и периодах с точки зрения строения атомов	
10.2.1.18 изучить амфотерные свойства оксида и гидроксида алюминия, описывать применение алюминия и его сплавов	
10.2.1.19 изучить физические и химические свойства углерода, кремния и их соединений	
10.2.1.20 объяснять, как происходит отравление угарным газом и описывать способы оказания первой помощи	
10.2.1.21 объяснять низкую химическую активность азота на основе строения молекулы	
10.2.1.22 составлять уравнения реакций, характеризующих получение и химические свойства газообразного аммиака и его водного раствора;	
10.2.1.23 объяснять закономерности изменения физических и химических свойств галогенов в группе	
10.2.1.24 изучить химические свойства соляной кислоты и знать области ее применения	
10.2.1.25 знать качественные реакции на хлорид-, бромид-, йодид-, сульфат-, карбонат-, фосфат-, нитрат-, силикат- ионы	
10.2.1.26 описывать контактный процесс промышленного производства серной кислоты и знать ее значение для промышленности	
10.2.1.27 описывать способы промышленного производства аммиака и азотной кислоты и отрасли применения его продуктов	
2.2 Закон сохранения массы веществ	
10.2.2.2 расчеты по уравнениям химических реакций с участием металлов	
2.3 Стандартные электродные потенциалы	
10.2.3.1 уметь составлять окислительные и восстановительные уравнения, используя метод электронного баланса	
10.2.3.2 изучить и объяснить процессы, протекающие при прохождении электрического тока через раствор и расплав	
10.2.3.3 знать виды коррозии, причины ее возникновения	
10.2.3.4 знать способы получения металлов в промышленности	
10.2.3.5 описывать процесс производства стекла и цемента и их применение	

2. Энергетика химических реакций

3.1 Экзотермические и эндотермические реакции	
10-класс	11-класс
10.3.1.1 уметь классифицировать химические реакции по тепловому эффекту	
3.2 Скорость химических реакций	
10.3.2.1 экспериментально изучить влияние температуры, концентрации, давления на скорость химических реакций	
10.3.2.2 объяснять механизм гомогенного и гетерогенного катализа	
10.3.2.3 знать развитие каталитической химии в Казахстане	
3.3 Химическое равновесие	
10.3.3.1 прогнозировать влияние изменения температуры, концентрации и давления на химическое равновесие;	

2.Химия вокруг нас

4.1 Химия Земли	
10-класс	11-класс
10.4.1.1 объяснять биологическую роль металлов и неметаллов в жизнедеятельности живых организмов	11.4.1.1 называть и объяснять 12 принципов «Зеленой химии»
10.4.1.2 объяснять биологическую роль соединений натрия и калия	11.4.1.2 знать источники загрязнения атмосферы, гидросферы и литосферы
10.4.1.3 объяснять биологическую роль соединений кальция и магния	11.4.1.3 объяснять различие проблемы «парникового эффекта» и разрушения озонового слоя
10.4.1.4 объяснять жесткость воды и способы ее устранения	11.4.1.4 прогнозировать экологические проблемы в различных отраслях химической промышленности Казахстана и предлагать пути их решения
10.4.1.5 знать природные соединения щелочных и щелочноземельных металлов, распространенных в Казахстане	
10.4.1.6 называть месторождения меди, цинка, железа, хрома и их соединений в Казахстане	
10.4.1.7 анализировать воздействие оксидов азота на атмосферу, нитратов на почву и водные ресурсы	
10.4.1.8 объяснять роль диоксида серы на формирование кислотных дождей и их воздействие на окружающую среду	
10.4.1.9 знать биологическую роль йода в организме человека и объяснять возникновение болезней, связанных с дефицитом йода, предлагать пути решения данной проблемы	
10.4.1.10 объяснять экологические проблемы химических производств Казахстана	
10.4.1.11 оценивать воздействие отходов химического и металлургического производств на окружающую среду	
4.2 Углерод и его соединения	
10-класс	11-класс
	11.4.2.1 изучить гибридизацию углерода в углеводородах
	11.4.2.2 объяснять особенности строения атома углерода и способность образовывать С-С связи
	11.4.2.3 знать основные положения теории А.М. Бутлерова
	11.4.2.4 называть виды изомерии и знать формулы изомеров: структурных, положения связи, функциональных групп и межклассовых
	11.4.2.5 сформировать представление о структуре свободных радикалов, знать роль радикалов в жизни живых организмов
	11.4.2.6 понимать формирование гомологических рядов
	11.4.2.7 составлять структурные формулы соединений и называть их по номенклатуре IUPAC
	11.4.2.8 понимать значение органических соединений в жизни человека

<p>11.4.2.9 понимать вклад казахстанских ученых в развитие органической химии</p> <p>11.4.2.10 алқандардың жану өнімдерін білу</p> <p>11.4.2.11 определять молекулярную формулу вещества по данным продуктам сгорания</p> <p>11.4.2.12 рассмотреть гомологический ряд, строение, химические и физические свойства циклоалканов</p> <p>11.4.2.13 рассмотреть гомологический ряд непредельных углеводородов, строение, физические и химические свойства, способы их получения</p> <p>11.4.2.14 уметь составлять реакции полимеризации</p> <p>11.4.2.15 знать способы получения этилен из этанола</p> <p>11.4.2.16 знать строение, свойства алкадиенов</p> <p>11.4.2.17 составлять шаростержневые модели продуктов реакции полимеризации диенов (изопрен)</p> <p>11.4.2.18 рассмотреть гомологический ряд алкинов, строение, физические и химические свойства, способы их получения</p> <p>11.4.2.19 составлять реакции получения бензола и его гомологов</p> <p>11.4.2.20 составить схему генетической связи основных классов органических соединений</p> <p>11.4.2.21 знать, что углеродсодержащие соединения могут быть использованы в качестве топлива</p> <p>11.4.2.22 определять по карте месторождения угля, нефти и природного газа в Казахстане</p> <p>11.4.2.23 описывать процесс добычи, и понимать значимость процесса перегонки сырой нефти</p> <p>11.4.2.24 составлять структурные формулы спиртов, альдегидов и кетонов, карбоновых кислот, эфиров и называть их по IUPAC</p> <p>11.4.2.25 описывать строение функциональных групп спиртов, альдегидов и кетонов, карбоновых кислот, эфиров</p> <p>11.4.2.26 спирттердің және фенолдың алу жолдарын білу</p> <p>11.4.2.27 составлять структурные формулы спиртов, альдегидов и кетонов, карбоновых кислот, эфиров и называть их по IUPAC</p> <p>11.4.2.28 составлять уравнения реакций получения альдегидов и кетонов</p> <p>11.4.2.29 понимать необходимость защиты природы от загрязнения синтетическими моющими средствами</p> <p>11.4.2.30 знать классификацию и номенклатуру аминов</p> <p>11.4.2.31 сравнивать структуры и основные свойства аммиака, аминов и анилина, объяснять физические свойства аминов и анилина</p> <p>11.4.2.32 называть свойства и области применения некоторых полимеров и пластмасс</p> <p>11.4.2.33 знать виды полимеров, производимых в Казахстане</p>

5.Химия и жизнь

5.1 Биохимия	
10-класс	11-класс
	<p>11.5.1.1 составить уравнения реакций получения простых и сложных эфиров</p> <p>11.5.1.2 знать состав и строение жиров</p> <p>11.5.1.3 знать различие формул молекул глюкозы, фруктозы, рибозы, дезоксирибозы, сахарозы, крахмала и целлюлозы;</p> <p>11.5.1.4 сравнивать строение и свойства крахмала и целлюлозы;</p> <p>11.5.1.5 знать тривиальные и систематические названия аминокислот</p> <p>11.5.1.6 знать продукты гидролиза белков, знать функции белков</p> <p>11.5.1.7 знать общее понятие о нуклеиновых кислотах и их классификации</p> <p>11.5.1.8 описывать функции витаминов, гормонов в организме человека</p>

12. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Химия» для 9-11 классов по обновленному содержанию

13. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

10) Типовая учебная программа по предмету «Биология» для 9-11 классов вечерних школ по обновленному содержанию для вечерней школы (заочная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Цель учебной программы по биологии – развитие современных биологических знаний и умений у обучающихся; понимание сущности, развития и проявления жизни на разных уровнях ее организации; подготовка всесторонне развитой личности, которая понимает значение жизни как наивысшей ценности.

3. Задачи: расширить значимые биологические знания и умения, определяющие роль человека в природе на основе понимания законов ее развития, применять законы развития и функционирования природы в качестве основы и средства для приобретения новых знаний, их дальнейшего расширения и углубления, формировать в процессе овладения системой знаний и основ научного мировоззрения; творческой самостоятельности и критического мышления, исследовательских умений, развивать качества инициативной личности, позволяющие свободно ориентироваться в окружающей действительности, с готовностью принимать самостоятельные решения, связанные этическими вопросами и с личным участием в социальной жизни общества и в трудовой деятельности, развивать у обучающихся интеллектуальные умения, необходимые для продолжения образования и самообразования.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «Биология»

4. Объем учебной нагрузки по предмету «Биология» составляет:

1) в 9 классе – 1 час в неделю, 34 часов в учебном году;

2) в 10 классе – 1 час в неделю, 34 часов в учебном году;

3) в 11 классе – 1 час в неделю, 34 часов в учебном году;

5. Содержание учебного предмета включает 4 раздела: многообразие, структура и функции живых организмов; размножение, наследственность, изменчивость, эволюционное развитие; организмы и окружающая среда. прикладные интегрированные науки.

6. Раздел «Многообразие, структура и функции живых организмов» включает следующие подразделы: разнообразие живых организмов, питание,

транспорт веществ, дыхание, выделение, движение, координация и регуляция.

7. Раздел «Размножение, наследственность, изменчивость, эволюционное развитие» включает следующие подразделы: размножение, клеточный цикл, рост и развитие, закономерности наследственности и изменчивости, основы селекции, эволюционное развитие.

8. Раздел «Организмы и окружающая среда» включает следующие подразделы: биосфера, экосистема, популяция, экология и влияние человека на окружающую среду.

9. Раздел «Прикладные интегрированные науки» включает следующие подразделы: молекулярная биология и биохимия, клеточная биология, биотехнология, биомедицина и биоинформатика.

Глава 3. Система целей обучения

10. В программе для удобства использования учебных целей введена кодировка. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 9.1.1.1 «9» – класс, «1.1» – раздел и подраздел, «1» – нумерация учебной цели.

11. Система целей обучения расписана по разделам для каждого класса.

Цели обучения		
1. Многообразие, структура и функции живых организмов		
1.1 Разнообразие живых организмов		
9-класс	10 класс	11 класс
9.1.1.1 использовать бинарную номенклатуру при описании различных видов;	10.1.1.1 описывать этапы и схему формирования жизни на Земле	
1.2 Питание		
9 – класс	10 – класс	11 – класс
9.1.2.1 описывать в деталях процессы пищеварения у человека; 9.1.2.2 устанавливать взаимосвязь между органическим веществом и соответствующим ферментом в процессе переваривания пищи;		11.1.2.1 объяснять процессы, протекающие световой фазе фотосинтеза; 11.1.2.2 объяснять процессы, протекающие темновой фазе фотосинтеза 11.1.2.3 сравнивать особенности процессов фотосинтеза и хемосинтеза
1.3 Транспорт веществ		
9.1.3.1 сравнивать пассивный и активный транспорт; 9.1.3.2 объяснить сущность процесса транспирации у растений	10.1.3.1 рассчитывать значение отношения величины реагируемой поверхности к объему	11.1.3.1 объяснять механизм активного транспорта на примере натрий-калиевого насоса
1.4 Дыхание		
9.1.4.1 сравнивать процессы анаэробного и аэробного дыхания, используя уравнение химической реакции процесса дыхания	10.1.4.1 описывать строение и функции аденозинтрифосфата (АТФ); 10.1.4.2 сравнивать синтез аденозинтрифосфорной кислоты в аэробном и анаэробном дыхании 10.1.4.3 описывать виды метаболизма; 10.1.4.4 описывать этапы энергетического обмена	11.1.4..
1.5 Выделение		
9.1.5.1 описывать строение и функцию нефрона; 9.1.5.2 описывать процессы фильтрации и образования	10.1.5.1 объяснять роль антидиуретического	11.1.5..

мочи; 9.1.5.3 объяснять меры профилактики болезней почек и мочевыделительной системы	гормона (АДГ) в регуляции уровня воды в организме	
1.6 Движение		
9.1.6.1 исследовать максимальное мышечное усилие и силовую выносливость мышц руки	10.1.6.1 объяснять взаимосвязь структуры поперечнополосатых мышц с механизмом мышечного сокращения	11.1.6..
1.7 Координация и регуляция		
9.1.7.1 устанавливать взаимосвязь между строением и функцией нервной клетки; 9.1.7.2 анализировать функции нервной ткани и ее структурных компонентов; 9.1.7.3 объяснять механизм нейрогуморальной регуляции	10.1.7.1 изучать строение и функции спинного и головного мозга; 10.1.7.2 устанавливать взаимосвязь строения и функции синапса	11.1.7.1 описывать системы управления в биологии; 11.1.7.2 объяснять механизм действия гормонов 11.1.7.3 изучать действие стимуляторов на рост растений
2. Размножение, наследственность, изменчивость, эволюционное развитие		
2.1 Размножение		
9 – класс	10 – класс	11 – класс
9.2.1.1 описывать строение половой системы человека; 9.2.1.2 объяснять последствия заболеваний, передаваемых половым путем и меры их профилактики	10.2.1...	11.2.1.1 изучать гаметогенез человека
2.2 Клеточный цикл		
9.2.2.1 объяснять процессы, происходящие в интерфазе клеточного цикла; 9.2.2.2 характеризовать фазы митоза; 9.2.2.3 характеризовать фазы мейоза; 9.2.2.4 сравнивать процессы митоза и мейоза	10.2.2.1 объяснять особенности формирования гамет у растений и животных; 10.2.2.2 объяснять взаимосвязь неконтролируемого деления клеток с возникновением опухолей; 10.2.2.3 объяснять процесс старения	11.2.2..
2.3 Рост и развитие		
9.2.3.1 объяснять роль плаценты в развитии эмбриона; 9.2.3.2 сравнивать развитие эмбриона и плода; 9.2.3.3 объяснять алкоголя и других наркотических веществ на развитие эмбриона последствия влияния курения, человека	10.2.3...	11.2.3.1 объяснять процесс специализации стволовых клеток и их практическое применение
2.4 Закономерности наследственности и изменчивости		
9.2.4.1 оценивать роль исследований Менделя в становлении и развитии генетики; 9.2.4.2 обосновывать цитологические основы моногибридного скрещивания и решать задачи на моногибридное скрещивание; 9.2.4.3 обосновывать цитологические основы дигибридного скрещивания и решать задачи на дигибридное скрещивание; 9.2.4.4 характеризовать основные методы изучения генетики человека;	10.2.4.1 объяснять закономерности модификационной изменчивости; 10.2.4.2 применять цитологические основы дигибридного скрещивания, наследования признаков сцепленных с полом при решении задач; 10.2.4.3 сравнивать взаимодействие аллельных и неаллельных генов	11.2.4.2 обсуждать значение международного проекта «Геном человека»

2.5 Эволюционное развитие		
9.2.5.1 изучать основные положения работ К. Линнея и Ж.Б. Ламарка;	10.2.5.1 объяснять взаимосвязь между наследственной изменчивостью и эволюцией;	11.2.5..
9.2.5.2 объяснять роль трудов Ч. Дарвина в создании учения об эволюции;	10.2.5.2 изучать доказательства эволюции;	
9.2.5.3 охарактеризовать движущие силы эволюции;	10.2.5.3 классифицировать основные механизмы видообразования;	
9.2.5.4 описывать роль естественного отбора в адаптации организмов;	10.2.5.4 называть этапы антропогенеза	
9.2.5.5 охарактеризовать структуру и критерии вида;		
9.2.5.6 объяснять процесс видообразования;		
9.2.5.7 изучать основные этапы развития жизни на Земле		
2.6 Основы селекции		
9.2.6...	10.2.6.1 - изучать способы улучшения сельскохозяйственных растений и животных с помощью методов селекции	11.2.6 ...
3. Организмы и окружающая среда		
3.1 Биосфера, экосистема, популяция		
9.3.1.1 рассчитывать эффективность переноса энергии;	10.3.1..	11.3.1.1 устанавливать взаимосвязь между биоразнообразием и устойчивостью экосистем
9.3.1.2 сравнивать пирамиды численности, биомассы и энергии		
3.2 Влияние человеческой деятельности на окружающую среду		
9.3.2.1 объяснять влияние добычи и переработки полезных ископаемых на окружающую среду;	10.3.2..	11.3.2.1 прогнозировать последствия глобального потепления климата;
9.3.2.2 объяснять последствия влияния пестицидов на окружающую среду и здоровье человека;		11.3.2.2 предложить пути решения экологических проблем Казахстана
9.3.2.3 объяснять влияние парникового эффекта на живые организмы;		
9.3.2.4 объяснять причины и последствия разрушения озонового слоя		
4. Прикладные интегрированные науки		
4.1 Молекулярная биология и биохимия		
9.4.1.1 изучать механизм действия фермента;	10.4.1.1 объяснять фундаментальное значение воды для жизни на Земле;	11.4.1.1 объяснять взаимодействие между антигеном и антителом;
9.4.1.2 описывать строение двойной спирали молекулы дезоксирибонуклеиновой кислоты;	10.4.1.2 классифицировать углеводы по их структуре, составу и функциям;	11.4.1.2 описывать этапы процесса биосинтеза белка;
	10.4.1.3 описывать химическое строение и функции жиров;	11.4.1.3 объяснять свойства генетического кода
	10.4.1.4 классифицировать белки по их структуре, составу и функциям;	
	10.4.1.5 описывать процесс репликации дезоксирибонуклеиновой кислоты (ДНК);	
	10.4.1.6 различать строение и функции типов рибонуклеиновой кислоты	
	10.4.1.7 сравнивать строение молекул рибонуклеиновой кислоты и дезоксирибонуклеиновой кислоты	
4.2 Клеточная биология		
9.4.2.1 объяснять основные функции компонентов	10.4.2.1 объяснять особенности строения и функции органоидов	11.4.2.1 определять и описывать основные

растительной и животной клетки	клетки, видимые под электронным микроскопом	компоненты клеток с использованием микрофотографий
4.3 Биотехнология и микробиология		
9.4.3.1 описывать общую схему биотехнологического процесса на примере производства инсулина; 9.4.3.2 приводить примеры продуктов, получаемых в биотехнологии	10.4.3.1 обсуждать преимущества и недостатки использования живых организмов в биотехнологии	11.4.3.1 сравнивать грамположительные и грамотрицательные бактерии; 11.4.3.2 объяснять способы получения рекомбинантных дезоксирибонуклеиновых кислот 11.4.3.3 обсуждать возможность применения ферментов в медицине, химии и промышленности
4.4 Биомедицина, биофизика и биоинформатика		
9.4.4.1 изучать электрические процессы в живых организмах	10.4.4.1 изучать применение биомеханики в робототехнике 10.4.4.2 объяснять механизм работы сердца с использованием электрокардиограммы	11.4.4.1 объяснять воздействия электромагнитных и звуковых волн на организм человека; 11.4.4.2 описывать роль биоинформатики; 11.4.4.4 объяснять использование моноклональных антител в диагностике и лечении заболеваний

12. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Биология» для 9-10-11 классов вечерних школ (заочная форма с русским языком обучения) по обновленному содержанию.

13. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

*11) Типовая учебная программа по учебному предмету «География» для 9-11 классов вечерних школ по обновленному содержанию
Для вечерней школы (заочная форма обучения)*

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Цель учебного предмета «География» – воспитание личности, обладающей географической культурой, включающей в себя географическую картину мира, географическое мышление, знание и применение методов и языка географии.

3. Задачи учебного предмета «География»:

1) раскрыть географическую картину мира, включающую естественные и антропогенные объекты, явления и процессы, сформировать понимание территориальных различий окружающего мира, их объективного характера и значения для жизни людей;

2) развить у обучающихся научные взгляды на взаимосвязь природы и общества, на пространственные особенности этой взаимосвязи;

3) раскрыть естественнонаучные, социально-экономические основы общественного производства, охраны природы и рационального природопользования;

4) способствовать овладению понятиями и терминами географической науки;

5) выработать навыки применения географических знаний на практике, в повседневной жизни.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «География»

4. Объём учебной нагрузки по предмету «География» составляет:

1) в 9 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году;

2) в 10 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году;

3) в 11 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году.

5. Содержание учебной программы по учебному предмету «География» организовано по разделам обучения. Разделы состоят из подразделов, которые содержат в себе цели обучения в виде ожидаемых результатов по классам.

6. Цели обучения, обозначенные в каждом подразделе, позволяют учителю системно планировать работу с обучающимися, а также оценивать их достижения и информировать о следующих этапах обучения.

7. Содержание учебного предмета в 9 классе включает 6 разделов: методы географических исследований; картография и географические базы данных; физическая география; социальная география; экономическая география; страноведение с основами политической географии.

8. Раздел «Методы географических исследований» состоит из подраздела «Исследования и исследователи».

9. Раздел «Картография и географические базы данных» включает следующие подразделы: географические карты; географические базы данных.

10. Раздел «Физическая география» состоит из следующих подразделов: литосфера; атмосфера; гидросфера; биосфера; природно-территориальные комплексы.

11. Раздел «Социальная география» состоит из подраздела «география населения».

12. Раздел «Экономическая география» включает следующие подразделы: природные ресурсы; социально-экономические ресурсы; отраслевая и территориальная структура мирового хозяйства; тенденции и показатели развития мирового хозяйства.

13. Раздел «Страноведение с основами политической географии» включает подраздел «страны мира».

14. Содержание учебного предмета в 10-11 классах включает 7 разделов: методы географических исследований; картография и геоинформатика; природопользование и геоэкология; геоэкономика; геополитика; страноведение; глобальные проблемы человечества.

15. Раздел «Методы географических исследований» состоит из подраздела «Общегеографические методы».

16. Раздел «Картография и геоинформатика» включает следующие подразделы: картография; основы геоинформатики.

17. Раздел «Природопользование и геоэкология» включает следующие подразделы: природопользование; основы геоэкологических исследований.

18. Раздел «Геоэкономика» состоит из подраздела «Основы геоэкономики».

19. Раздел «Геополитика» состоит из подраздела «Основы геополитики».

20. Раздел «Страноведение» включает следующие подразделы: регионы мира; методы сравнения стран.

21. Раздел «Глобальные проблемы человечества» состоит из подраздела «Решение глобальных проблем».

Глава 3. Система целей обучения

22. Цели обучения в программе содержат кодировку. Первое число кода обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел программы, четвертое число показывает нумерацию учебной цели в данном подразделе. Например, в кодировке 9.1.1.2 «9» – класс, «1.1» – раздел и подраздел, «2» – нумерация учебной цели.

Обучающиеся должны:
9 класс
1. Методы географических исследований. 1.1 Исследования и исследователи
9.1.1.1 повествует об исследованиях казахстанцев, внесших вклад в развитие географической науки;
9.1.1.2 определяет современные актуальные проблемы исследования географической науки;
9.1.1.3 объясняет значение народных географических терминов казахского народа
2. Картография и географические базы данных. 2.1 Географические карты
9.2.1.1 осуществляет комментированный показ по карте объектов географической номенклатуры Казахстана
2.2. Географические базы данных
9.2.2.1 объясняет значение и особенности дистанционного зондирования Земли;
9.2.2.2 характеризует значение применения геоинформационных технологий в отраслях хозяйства и науки
3. Физическая география. 3.1 Литосфера
9.3.1.1 с дополнительным охватом местного компонента определяет геологическую историю и тектоническое строение Казахстана;
9.3.1.2 характеризует основные орографические объекты Казахстана;
9.3.1.3 объясняет значение казахских оронимов;
9.3.1.4 определяет закономерности распространения минеральных ресурсов Казахстана;
9.3.1.5 показывает на карте и характеризует основные центры добычи и переработки минеральных ресурсов Казахстана
3.2 Атмосфера
9.3.2.1 анализирует климатообразующие факторы и климатические условия Казахстана;
9.3.2.2 оценивает климатические ресурсы Казахстана;
9.3.2.3 с дополнительным охватом местного компонента определяет особенности номинации казахским народом атмосферных и климатических явлений
3.3 Гидросфера
9.3.3.1 классифицирует и характеризует внутренние воды Казахстана;
9.3.3.2 объясняет значение казахских гидронимов;
9.3.3.3 дает экономическую и экологическую оценку водным ресурсам Казахстана;
9.3.3.4 классифицирует геополитические проблемы водных ресурсов Казахстана и

предлагает пути решения: трансграничные реки, статус Каспийского моря
3.4 Биосфера
9.3.4.1 составляет сравнительный анализ природных зон и высотных поясов Казахстана;
9.3.4.2 объясняет цели создания особо охраняемых природных территорий;
9.3.4.3 объясняет значение казахских природных хоронимов
3.5 Природно-территориальные комплексы
9.3.5.1 характеризует по плану крупные природно-территориальные комплексы Казахстана;
9.3.5.2 объясняет значение на казахских природных хоронимов;
9.3.5.3 на основе местного компонента объясняет влияние антропогенного фактора на природные комплексы
4. Социальная география. 4.1 География населения
9.4.1.1 определяет национальный и религиозный состав населения Казахстана;
9.4.1.2 объясняет направления, причины и следствия миграций населения мира и Казахстана;
9.4.1.3 дает оценку количественному и качественному составу трудовых ресурсов Казахстана;
9.4.1.4 анализирует демографическую ситуацию и демографическую политику Казахстана;
9.4.1.5 классифицирует населенные пункты Казахстана;
9.4.1.6 объясняет значение ойконимов в Казахстане;
9.4.1.7 объясняет причины и следствия урбанизации
9.4.1.8 дает оценку процессу урбанизации в Казахстане
5. Экономическая география. 5.1 Природные ресурсы
9.5.1.1 оценивает природно-ресурсный потенциал Казахстана;
9.5.1.2 называет центры и виды готовой продукции Казахстана;
9.5.1.3 классифицирует типы и виды природопользования;
9.5.1.4 характеризует признаки и направления устойчивого развития;
9.5.1.5 на основе определения проблем природопользования в Казахстане предлагает пути их решения
5.2 Социально-экономические ресурсы
9.5.2.1 анализирует процесс и направления научно-технической революции;
9.5.2.2 с дополнительным охватом казахстанского компонента определяет показатели индекса развития человеческого капитала и сравнивает по ним страны;
9.5.2.3 на основе определения направлений индустриально-инновационного развития Казахстана составляет прогнозы;
9.5.2.4 на основе анализа инфраструктуры регионов Казахстана предлагает пути решения связанных с ней проблем
5.3 Отраслевая и территориальная структура мирового хозяйства
9.5.3.1 характеризует по плану отрасли хозяйства Казахстана;
9.5.3.2 на основе определения отраслей хозяйства экономических районов Казахстана объясняет их специализацию
5.4 Тенденции и показатели развития мирового хозяйства
9.5.4.1 характеризует субъекты мирового хозяйства;
9.5.4.2 определяет значение международного географического разделения труда;
9.5.4.3 классифицирует и характеризует виды международных экономических отношений;
9.5.4.4 анализирует модели и территориальную структуру мирового хозяйства;
9.5.4.5 определяет интересы, цели и место Казахстана в экономической интеграции
6. Страноведение с основами политической географии. 6.1 Страны мира
9.6.1.1 с дополнительным охватом казахстанского компонента группирует страны по уровню экономического развития;
9.6.1.2 с дополнительным охватом казахстанского компонента группирует международные организации по уровню и целям;
9.6.1.3 дает комплексную оценку социального, экономико и политико-географического

положения Республики Казахстан; 9.6.1.4 объясняет значение политико-административных хоронимов в Республике Казахстан	
10 класс	11 класс
1. Методы географических исследований. 1.1 Общегеографические методы	
10.1.1.1 применять сравнительные методы согласно теме исследования; 10.1.1.2 применять количественные методы согласно теме исследования	11.1.1.1 применять элементы географической экспертизы согласно теме исследования; 11.1.1.2 применять методы экспертных оценок согласно теме исследования
2. Картография и геоинформатика. 2.1 Картография	
10.2.1.1 применять картографические методы согласно теме	11.2.1.1 читать карты, определять и описывать с их помощью расположение местоположения, количественные и качественные показатели географических объектов и территорий
2.2 Основы геоинформатики	
10.2.2.1 составлять по теме географические базы данных с применением программы Microsoft Excel; 10.2.2.2 анализировать результаты статистических данных	11.2.2.1 объяснять особенности геоинформационных методов; 11.2.2.2 составлять по теме географические базы данных с применением компьютерных программ
3. Природопользование и геоэкология. 3.1 Природопользование	
10.3.1.1 объяснять необходимость природопользования, определять ее виды (по типам хозяйствования); 10.3.1.2 определять и оценивать воздействие типов природопользования на окружающую среду (на основе местного/регионального компонента); 10.3.1.3 предлагать пути минимизации негативного воздействия типов природопользования на окружающую среду (на основе местного/регионального компонента)	11.3.1.1 анализировать механизм регулирования природопользования по отраслям хозяйства и потребления; 11.3.1.2 оценивать эффективность природоохранных мероприятий (на основе местного/регионального компонента)
3.2 Основы геоэкологических исследований	
10.3.2.1 объяснять сущность, содержание, направления и основные категории геоэкологических исследований; 10.3.2.2 исследовать уровень, причины и следствия загрязнения геосфер; 10.3.2.3 классифицировать антропогенные факторы, оказывающие воздействие на природу; 10.3.2.4 определять роль научно-технического прогресса в решении экологических проблем; 10.3.2.5 предлагать пути решения экологических проблем на основе экологического районирования территории Казахстана	11.3.2.1 классифицировать антропогенные изменения окружающей среды; 11.3.2.3 оценивать воздействие загрязненной окружающей среды на жизнь человека (с дополнительным охватом местного/регионального компонента); 11.3.2.3 исследовать качество окружающей среды (на основе местного/регионального компонента); 11.3.2.4 разрабатывать решения по повышению качества окружающей среды (на основе местного /регионального компонента)
4. Геоэкономика. 4.1 Основы геоэкономики	
10.4.1.1 объяснять цели и задачи, основные категории геоэкономики; 10.4.1.2 определять роль географического пространства в экономическом развитии стран и регионов (с дополнительным охватом казахстанского компонента); 10.4.1.3 анализировать совокупность факторов и условий	11.4.1.1 сравнивать и анализировать отраслевую и территориальную структуру хозяйства, показатели экономического развития регионов Казахстана;

<p>размещения предприятий различных отраслей хозяйства; 10.4.1.4 оценивать структуру хозяйства стран мира; 10.4.1.5 классифицировать страны мира по хозяйственной структуре; 10.4.1.6 анализировать территориальные модели мирового хозяйства; 10.4.1.7 классифицировать страны мира по уровню экономического развития; 10.4.1.8 давать оценку стратегиям экономического развития стран мира (с дополнительным охватом казахстанского компонента)</p>	<p>11.4.1.2 определять потенциал экономического развития регионов Казахстана (на примере своего региона); 11.4.1.3 предлагать проекты стратегий экономического развития регионов Казахстана (на примере своего региона)</p>
<p>5. Геополитика. 5.1 Основы геополитики</p>	
<p>10.5.1.1 объяснять цель и задачи, основные категории геополитики; 10.5.1.2 определять основные объекты и субъекты геополитики; 10.5.1.3 определять геополитические регионы мира, выделенные по различным признакам; 10.5.1.4 оценивать роль в геополитике физико-географических, экономических, социальных, демографических, политических, военных, технологических факторов; 10.5.1.5 анализировать морфологические особенности государственной территории; 10.5.1.6 давать комплексную оценку морфологическим особенностям государственной территории Республики Казахстан; 10.5.1.7 анализировать функции, виды, мероприятия по определению и проведению государственных границ; 10.5.1.8 анализировать основные показатели, динамику и меры по укреплению государственных границ Республики Казахстан</p>	<p>11.5.1.1 объяснять современные геополитические процессы; 11.5.1.2 давать комплексную оценку геополитического положения Республики Казахстан; 11.5.1.3 определять факторы, оказывающие влияние на геополитическую безопасность Республики Казахстан</p>
<p>6. Страноведение. 6.1 Регионы мира</p>	
<p>10.6.1.1 объяснять деление мира по различным признакам на физико-географические, историко-культурные, политико-географические и геополитические районы</p>	<p>11.6.1.1 определять положение Республики Казахстан в физико-географических, историко-географических и геополитических регионах</p>
<p>6.2 Методы сравнения стран</p>	
<p>10.6.2.1 определять показатели, применяемые в сопоставлениях стран мира; 10.6.2.2 объяснять методику расчета одного из показателей, применяемых в сопоставлении стран мира; 11.6.2.3 определять географические, социальные, экономические и политические факторы, оказывающие влияние на место страны в рейтинге (по выбору: на примере трех стран, расположенных в начале, середине и конце рейтинга)</p>	<p>11.6.2.1 изучать динамику места Казахстана в индексах и рейтингах, определяемых по совокупности показателей (на примере одного рейтинга по выбору); 11.6.2.2 определять географические, социальные, экономические и политические факторы, оказывающие влияние на место Казахстана в индексах и рейтингах, рассчитываемых по совокупности показателей</p>
<p>7. Глобальные проблемы человечества. 7.1 Решение глобальных проблем</p>	
<p>10.7.1.1 классифицировать проблемы в развитии человечества; 10.7.1.2 определять и группировать причины и последствия глобальных проблем; 10.7.1.3 определять территориальные</p>	<p>11.7.1.1 определять глобальные проблемы, имеющие проявления на территории Казахстана; 11.7.1.2 предлагать собственные проекты по решению глобальных проблем, в том числе проявляющихся на территории Казахстана</p>

23. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «География» для 9-11 классов по обновленному содержанию.

24. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

12) *Типовая учебная программа по учебному предмету «История Казахстана» для 10-11 классов уровня общего среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы (заочная форма обучения)*

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Цель учебного предмета: способствовать формированию личности обучающегося, обладающего историческим сознанием, гражданственностью и патриотизмом, активно и творчески применяющего исторические знания и навыки в учебной и социальной деятельности на основе изучения ключевых событий и процессов отечественной истории.

3. Задачи учебного предмета: 1) формирование знаний о ключевых проблемах этнического, социального, экономического, политического и культурного развития общества на территории Казахстана в различные исторические периоды; 2) формирование целостного представления о месте и роли Казахстана в мировом историческом процессе; 3) развитие навыков исследования событий и явлений с точки зрения их исторической обусловленности, сопоставления и критического анализа различных точек зрения и оценок исторических событий и личностей, определение собственного отношения к дискуссионным проблемам прошлого и современности; 4) развитие навыков ведения краеведческой работы и изучения региональной истории; 5) развитие умения использовать исторические знания и навыки для понимания современных политических, социально-экономических и культурных процессов.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета

4. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «История Казахстана» составляет: 1) в 9-м классе 1 час в неделю, 34 часа в учебном году; 2) в 10 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году; в 11 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году.

5. Содержание учебного предмета «История Казахстана» организовано по разделам обучения. Разделы далее разбиты на подразделы, которые содержат цели обучения по классам в виде ожидаемых результатов.

6. Содержание учебного предмета в 9 классе включает четыре раздела: развитие социальных отношений; развитие культуры; развитие государства; экономическое развитие Казахстана.

1) Раздел «Развитие социальных отношений» включает следующие подразделы: этнические отношения; социальные отношения.

2) Раздел «Развитие культуры» состоит из следующих подразделов: мировоззрение и религия; искусство и литература; образование и наука.

3) Раздел «Развитие государства» включает следующие подразделы: внутренняя политика государства; внешняя политика государства.

4) Раздел «Экономическое развитие Казахстана» состоит из следующих подразделов: хозяйство; производственные отношения и торговля.

7. Содержание учебного предмета в 10 классе включает четыре раздела: цивилизация: особенности развития, этнические и социальные процессы, из истории государства, войн и революций, развитие культуры;

1) Раздел «Цивилизация: особенности развития» в 10 классе включает следующие подразделы: центрально-азиатские цивилизации: многообразие и культурная общность, цивилизация Великой Степи, Центральная Азия и мировая цивилизация.

2) Раздел «Этнические и социальные процессы» в 10 классе включает следующие подразделы: истоки происхождения казахского народа, традиционное казахское общество: этническая структура и социальная организация.

3) Раздел «Из истории государства, войн и революций» в 10 классе включает следующие подразделы: ранние государства на территории Казахстана, империи кочевников Великой степи, Казахское ханство – первое национальное государство в Центральной Азии. путь к независимости и возрождение национальной государственности.

4) Раздел «Развитие культуры» в 10 классе включает следующие подразделы: традиционная культура казахского народа – наследие степной цивилизации, культура Казахстана в советский период, культура в период национального возрождения.

8. Содержание учебного предмета в 11 классе включает четыре раздела: цивилизация: особенности развития, политико-правовые процессы, развитие общественно-политической мысли, развитие образования и науки.

1) Раздел «Цивилизация: особенности развития» в 11 классе включает следующие подразделы: традиционная система жизнеобеспечения казахов, степь и город: взаимодействие и взаимовлияние, социально-экономическое развитие Казахстана в новейшее время.

2) Раздел «Политико-правовые процессы» в 11 классе включает следующие подразделы: история формирования полиэтничного общества в Казахстане, политика Республики Казахстан в области межэтнических отношений.

3) Раздел «Развитие общественно-политической мысли» в 11 классе включает следующие подразделы: эволюция общественно-политической мысли Казахстана, «Алаш» – общественная мысль и национальная идея, общенациональная идея «Мәңгілік Ел» – консолидирующая основа казахстанского общества в XXI веке.

4) Раздел «Развитие образования и науки» в 11 классе включает следующие подразделы: научное наследие средневекового Казахстана, развитие образования и науки Казахстана в XVIII-XX веках, казахстанская система образования и науки на современном этапе.

9. Цели обучения, организованные систематично и последовательно внутри каждого подраздела, позволяют учителям планировать свою работу, оценивать достижения обучающихся и информировать их о следующих этапах обучения.

Глава 3. Система целей обучения

10. Система целей обучения содержит кодировку. Код первого числа обозначает класс, второе и третье число – раздел и подраздел, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в коде 10.2.1.2 «10» - класс, «2» - раздел, «1» - подраздел, «2» - нумерация учебной цели.

11. Обучающиеся должны:

9 класс. II половина XX века по настоящее время
Раздел 1. Развитие социальных отношений
1.1 Этнические отношения
9.1.1.1 делать аргументированные выводы о демографических изменениях на основе анализа причинно-следственных связей
9.1.1.2 устанавливая преемственность с предыдущими историческими периодами, оценивать современные демографические процессы
9.1.1.3 анализировать направления демографической политики в стратегии развития Казахстана
1.2 Социальные отношения
9.1.2.1 анализировать социальное положение населения современного Казахстана на основе статистических данных
Раздел 2. Развитие культуры
2.1 Мировоззрение и религия
9.2.1.1 анализировать деятельность традиционных и деструктивных религиозных организаций и течений
9.2.1.2 оценивать влияние Ассамблеи народа Казахстана на укрепление межконфессионального, межэтнического согласия и внутренней стабильности
9.2.1.3 оценивать значимость общенациональной идеи «Мәңгілік Ел»
2.2 Искусство и литература
9.2.2.1 анализировать, как общественная жизнь отражена в советской литературе и в произведениях искусства
9.2.2.2 оценивать значимость произведений М. Ауезова в мировой литературе
9.2.2.3 определять тенденции развития современного искусства и литературы
9.2.2.4 обосновывать необходимость государственных программ, направленных на возрождение национальных ценностей (программы «Культурное наследие», «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания»)
2.3 Образование и наука
9.2.3.1 оценивать вклад Е. Бекмаханова в развитие исторической науки Казахстана
9.2.3.2 оценивать политику государства в сфере образования и науки
Раздел 3. Развитие государства
3.1 Внутренняя политика государства
9.3.1.1 объяснять особенности общественно-политической жизни, давать собственную интерпретацию

9.3.1.2 оценивать роль общественно-политических деятелей по отстаиванию национальных интересов
9.3.1.3 оценивать Конституцию Республики Казахстан как гарант стабильного развития государства
9.3.1.4 сравнивать и анализировать проявления народного недовольства против командно-административной политики
9.3.1.5 оценивать историческое значение Декабрьских событий 1986 года
9.3.1.6 определять первые шаги на пути обретения независимости Казахстана и делать выводы
9.3.1.7 объяснять историческую важность провозглашения независимости Казахстана, устанавливая преемственность с событиями прошлого
9.3.1.8 анализировать общественно-политическое развитие Независимого Казахстана
9.3.1.9 анализировать долгосрочные государственные стратегии
9.3.1.10 оценивать роль Лидера нации Н. Назарбаева в формировании Независимого государства
9.3.1.11 определять Астану как символ процветания нового Казахстана
3.2 Внешняя политика государства
9.3.2.1 анализировать последствия создания военно-промышленного комплекса Казахстана во 2 половине XX века
9.3.2.2 оценивать признание Республики Казахстан на международной арене
9.3.2.3 анализировать взаимоотношения Казахстана с региональными и международными организациями
9.3.2.4 определять важность связей казахской диаспоры с исторической Родиной
Раздел 4. Экономическое развитие Казахстана
4.1 Хозяйство
9.4.1.1 оценивать изменения, имевшие место в сельском хозяйстве в советское время
9.4.1.2 анализировать социально-экономические проблемы советского периода
9.4.1.3 анализировать влияние процесса приватизации на экономику Республики Казахстан
9.4.1.4 анализировать направления модернизации в аграрном секторе
4.2 Производственные отношения и торговля
9.4.2.1 определять состояние промышленности и делать выводы
9.4.2.2 анализировать влияние рыночной экономики на производственные отношения
9.4.2.3 анализировать интеграцию Казахстана в мировую экономику
9.4.2.4 исследовать влияние внешней торговли на экономику

Раздел 1. Цивилизация: особенности развития 10 класс	Раздел 1. Цивилизация: особенности развития 11 класс
10.1.1.1 использовать понятие «Центральная Азия» для характеристики историко-географических особенностей региона	11.1.1.1 определять особенности кочевого скотоводства и земледелия, используя понятия «система жизнеобеспечения», «система расселения», «экосистема»
10.1.1.2 определить роль Центральной Азии в мировой цивилизации	11.1.1.2 классифицировать традиционную хозяйственную деятельность, используя карту
10.1.1.3 характеризовать особенности древних центрально-азиатских очагов цивилизаций	11.1.1.3 характеризовать развитие ремесла и промыслов у казахов на основе этнографических материалов
10.1.2.1 определять историко-	11.1.2.1 исследовать направления и трассы

географический регион «Великая Степь», используя карту	Великого Шелкового пути на территории Казахстана, используя карту
10.1.2.2 объяснять сущность понятия «Великая Степь» на основе анализа исторических источников	11.1.2.2 анализировать роль Великого Шелкового пути в возникновении и развитии городов Казахстана
10.1.2.3 объяснять истоки и особенности возникновения цивилизации Великой Степи	11.1.2.3 характеризовать взаимодействие оседлого и кочевого населения в системе торгово-экономических отношений
10.1.2.4 характеризовать особенности древних археологических культур на территории Казахстан	11.1.2.4 исследовать культурное взаимовлияние оседлого и кочевого населения на основе источников
10.1.2.5 характеризовать особенности кочевой цивилизации Великой Степи	10.1.3.1 анализировать факторы, определившие направления социально-экономического развития Казахстана в XX веке
10.1.2.6 оценивать влияние цивилизации ранних кочевников на ход мировых исторических процессов	11.1.3.2 анализировать этапы развития экономики Республики Казахстан, выявляя их особенности
10.1.3.1 характеризовать достижения материальной и духовной культуры народов Центральной Азии, обобщая их вклад в общечеловеческий прогресс	
Раздел 2: Этнические и социальные процессы	Раздел 2: Политико-правовые процессы
10.2.1.1 определять этапы этногенеза на территории Казахстана, выявляя преемственность этнических процессов	
10.2.2.1 характеризовать предпосылки формирования родоплеменной организации казахов на основе анализа исторических периодов	11.2.1.1 анализировать этапы изменения этнического состава населения на территории Казахстана
10.2.2.2 объяснять особенности родоплеменной структуры казахов на основе данных устной историологии (шежіре, генеалогические предания)	
10.2.2.3 объяснять консолидирующую роль родоплеменной организации казахов	11.2.1.3 объяснять особенности культурного взаимовлияния этносов Казахстана в советский период
10.2.2.4 объяснять функциональное значение принципа родства и родовой структуры, учитывая особенности кочевой цивилизации казахов	
10.2.2.5 использовать понятие «культурно-генетический код» для оценки значимости культуры, обычаев, традиций родной земли	11.2.2.1 объяснять основные направления и приоритеты миграционной политики на основе казахстанских законодательных актов и программ
	11.2.2.2 анализировать казахстанскую модель межэтнического, межконфессионального согласия на основе изучения государственных стратегий и программ
	11.2.2.3 характеризовать роль Ассамблеи народа Казахстана в укреплении национального единства и казахстанской идентичности
Раздел 3: Из истории государства, войн и революций	Раздел 3: Развитие общественно-политической мысли
10.3.1.1 объяснять исторические этапы формирования государственности на территории Казахстана	11.3.1.1 определять общественно-политические идеи исторических личностей древнего и средневекового Казахстана
10.3.1.2 характеризовать особенности политического устройства ранних государств на территории Казахстана	11.3.1.2 оценивать вклад исторических деятелей в развитие общественно-политической мысли Казахстана

10.3.2.1 характеризовать геополитическую активность тюркских государств раннего и развитого средневековья	11.3.1.3 определять общественно- политические идеи исторических деятелей Казахского ханства
10.3.2.2 характеризовать геополитическую активность государств XIII-XV веков, выявляя степень их влияния на ход исторических процессов в Евразии	11.3.1.4 объяснять идеи представителей «Зарзаман», отражающие историческую судьбу казахской национальной государственности
10.3.3.1 устанавливать историческую преемственность Ак Орды и Казахского ханства	11.3.1.5 анализировать общественно- политическую деятельность казахских просветителей XIX века
	11.3.2.1 определять исторические основы национальной идеи «Алаш»
	11.3.2.2 сопоставлять общественно-политические взгляды национальной интеллигенции о путях развития казахской государственности
	11.3.3.1 определять исторические основы общенациональной идеи «Мәңгілік Ел»
	11.3.3.3 объяснять политику государства в области идеологии на основе изучения «Патриотического акта – Мәңгілік Ел» и «Концепции укрепления и развития казахстанской идентичности и единства»
10.3.3.2 обосновывать образование Казахского ханства как закономерный результат исторических процессов на территории Казахстана	
10.3.3.3 характеризовать особенности политических институтов Казахского ханства, выявляя преемственность форм государственного устройства	
10.3.4.1 устанавливать причинно-следственные связи утраты государственного суверенитета Казахстана	
10.3.4.2 характеризовать борьбу казахского народа за восстановление государственного суверенитета	
10.3.4.3 исследовать историю восстановления государственного суверенитета в форме Алашской и Туркестанской (Кокандской) автономий	
10.3.4.4 анализировать достижения и противоречия общественно-политического развития Казахстана в советский период	
10.3.4.5 определять роль Первого Президента Н.А. Назарбаева в возрождении национальной государственности	
10.3.4.6 исследовать содержание государственных стратегий и программ, прогнозируя перспективы развития Республики Казахстан	
Раздел 4. Развитие культуры	Раздел 4. Развитие образования и науки
10.4.1.1 определять важнейшие достижения материальной культуры казахского народа	11.4.1.1 определять достижения науки в разные исторические периоды
10.4.1.2 объяснять духовные и нравственные ценности казахского народа на основе исследований обычаев и традиций	11.4.1.2 определять вклад ученых средневекового Казахстана в развитие научных знаний
10.4.1.3 определять известные памятники истории и культуры степной цивилизации	11.4.2.1 объяснять основные направления научных исследований Казахстана в XVIII - начале XX века
10.4.1.4 определять значение устного народного творчества в культурном наследии казахского народа	11.4.2.2 определять вклад исследователей XVIII - начала XX века в развитие науки Казахстана на основе изучения их трудов
10.4.1.5 определять истоки и особенности традиционной	11.4.2.3 определять изменения и преемственность в развитии образовательных учреждений на

музыкальной культуры на основе фольклора и трудов исследователей	территории Казахстана в XIX - начале XX века
10.4.2.1 определять новые направления и жанры в области культуры Казахстана в советский период	11.4.2.4 характеризовать образовательные учреждения XIX - начала XX веков на территории Казахстана, исходя из специфики их деятельности
10.4.2.2 анализировать достижения и противоречия, обобщая особенности развития культуры советского периода	
10.4.3.1 характеризовать новые направления и жанры в области культуры Республики Казахстан	11.4.2.5 анализировать реформы советской системы образования в Казахстане, выявляя достижения и противоречия
10.4.3.2 объяснять процесс интеграции в международное культурное пространство	11.4.2.6 определять роль Академии Наук Казахской ССР в развитии науки Казахстана
10.4.3.3 использовать понятие «малая родина» для исследования значимости культурно-исторического наследия народа	11.4.2.7 определять вклад выдающихся ученых Казахстана в развитие науки в советский период
	11.4.2.8 анализировать сложности и противоречия развития науки Казахстана в условиях советской политической системы
	11.4.3.1 анализировать предпосылки и значение модернизации системы образования и науки на основе изучения стратегий и программ Республики Казахстан
	11.4.3.2 оценивать значение создания инновационных организаций образования и науки для интеграции в мировое образовательное и научное пространство
	11.4.3.3 анализировать значение международной образовательной программы Республики Казахстан «Болашак» в модернизации страны

12. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «История Казахстана» для 9-11 классов вечерней школы по обновленному содержанию согласно приложению.

13. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

13) Типовая учебная программа по учебному предмету «Всемирная история» для 9-11 классов уровней основного и общего среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы (заочная форма обучения)

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Цель учебного предмета: на основе изучения ключевых событий и процессов всемирной истории способствовать формированию личности учащегося, обладающего историческим сознанием, гражданственностью и патриотизмом, уважения к истории и культуре стран и народов, уважающего национальные и общечеловеческие ценности, применяющего исторические знания и навыки в учебной и социальной деятельности.

3. Задачи учебного предмета: 1) формирование знаний о ключевых проблемах этнического, социального, экономического, политического и

культурного развития общества в различные исторические периоды; 2) воспитание патриотизма, толерантности, уважения гуманистических традиций и демократических ценностей, выработанных человечеством на протяжении всей истории; 3) формирование целостного представления о всемирно-историческом процессе; 4) развитие умения использовать исторические знания и навыки для понимания современных политических, социально-экономических и культурных процессов; 5) развитие коммуникативных навыков: ясно выражать свои мысли в устной и письменной форме, работать в команде, использовать информацию из различных источников.

Глава 2. Организация содержания учебного предмета «Всемирная история»

4. Объем учебного предмета «Всемирная история» составляет: 1) в 9 классе по 1 часу в неделю, в учебном году – 34 часа; 2) в 10 классе по 1 часу в неделю, в учебном году – 34 часа; 3) в 11 классе по 1 часу в неделю, в учебном году – 34 часа.

5. Содержание учебного предмета «Всемирная история» организовано по разделам обучения. Разделы разбиты на подразделы, которые содержат цели обучения по классам в виде ожидаемых результатов.

6. Содержание учебного предмета «Всемирная история» в 9 классе включает четыре раздела: развитие социальных отношений, развитие и взаимодействие культур, развитие и взаимодействие политических систем, развитие экономических отношений.

1) Раздел «Развитие социальных отношений» включает следующие подразделы: социальные структуры, социальное взаимодействие.

2) Раздел «Развитие и взаимодействие культур» состоит из следующих подразделов: религия, искусство, философские системы, наука.

3) Раздел «Развитие и взаимодействие политических систем» включает следующие подразделы: государство: признаки, структуры и формы правления, империи, войны, восстания и революции.

4) Раздел «Развитие экономических отношений» состоит из следующих подразделов: хозяйственные системы: эволюция и взаимодействие, исторические модели экономических систем.

7. Содержание учебного предмета в 10 классе включает четыре раздела: цивилизация: особенности развития, этнические и социальные процессы, из истории государства, войн и революций, развитие культуры.

1) Раздел «Цивилизация: особенности развития» для 10 класса включает следующие подразделы: цивилизация: теории и подходы к изучению, классификация цивилизаций, история мировых цивилизаций, взаимодействие цивилизаций.

2) Раздел «Этнические и социальные процессы» для 10 класса включает следующие подразделы: антропогенез и этногенез, межэтнические отношения в мировой истории, исторические формы социальной организации общества.

3) Раздел «Из истории государства, войн и революций» для 10 класса включает следующие подразделы: исторические типы и формы государства и политические режимы; военно-политические события, повлиявшие на ход

мировой истории; революции как один из факторов трансформации общества.

4) Раздел «Развитие культуры» для 10 класса включает следующие подразделы: способы сохранения культурного наследия человечества; искусство - отражение развития общества; духовно-нравственные ценности современного общества.

8. Содержание учебного предмета в 11 классе включает четыре раздела: цивилизация: особенности развития, политико-правовые процессы, развитие общественно-политической мысли, развитие образования и науки.

1) Раздел «Цивилизация: особенности развития» для 11 класса включает следующие подразделы: исторические типы экономических систем: изменение и преемственность; влияние природно-географического фактора на экономическое развитие государств; дифференциация стран мира по уровню экономического развития на современном этапе.

2) Раздел «Политико-правовые процессы» для 11 класса включает следующие подразделы: правовое государство и гражданское общество; современная политическая система мира; проблема сохранения мира и безопасности на современном этапе.

3) Раздел «Развитие общественно-политической мысли» для 11 класса включает следующие подразделы: эволюция общественной мысли в новое и новейшее время; борцы за свободу и справедливость в XX веке; выдающиеся политики-реформаторы XX - начала XXI века.

4) Раздел «Развитие образования и науки» для 11 класса включает следующие подразделы: образование как общечеловеческая ценность; научно-технический прогресс; современные научные технологии.

Глава 3. Система целей обучения

9. Система целей обучения содержит кодировку. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел программы, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в кодировке 9.2.1.2 «9» – класс, «2.1» – раздел и подраздел, «2» – нумерация учебной цели.

10. Система целей обучения расписана по разделам для каждого класса:

Всемирная история. 9 класс
II половина XX века - XXI век.
Франция, Германия, Великобритания, США, Китай, Индия, СССР, Россия, Корея, Япония, арабские страны
Раздел 1. Развитие социальных отношений
1.1 Социальные структуры
9.1.1.1 выявлять изменения социальной структуры в связи с отказом от социалистического пути развития
1.2 Социальное взаимодействие
9.1.2.1 определять сходства и различия социальной структуры в западных и восточных странах
9.1.2.2 определять факторы, влияющие на уровень жизни людей в ведущих и развивающихся странах мира
9.1.2.3 характеризовать социальные изменения в связи с процессом глобализации в современном мире (трудовая миграция, социальная интеграция)

9.1.2.4 определять роль средств массовой информации в формировании общественного сознания
Раздел 2. Развитие и взаимодействие культур
II половина XX века- XXI век. Франция, Германия, Англия, США, Китай, Япония, Италия, Индия, Россия, СССР, арабские страны
2.1 Религии
9.2.1.1 давать оценку деятельности традиционных и деструктивных религиозных организаций в жизни общества
9.2.1.2 определять роль мировых религий в формировании цивилизационных путей развития человечества
2.2 Искусство
9.2.2.1 характеризовать влияние массовой культуры на духовное развитие общества во второй половине XX- начале XXI веков
9.2.2.2 определять становление новых форм художественного творчества в условиях информационного общества
2.3 Философские системы
9.2.3.1 определять влияние различных философских взглядов на современную общественную жизнь
9.2.3.2 характеризовать влияние идей защиты прав человека на деятельность современных международных правозащитных организаций
9.2.3.3 аргументировать важность сохранения национальных культурных ценностей в условиях глобализации
2.4 Наука
9.2.4.1 характеризовать социальные и экологические последствия научно-технической революции
9.2.4.2 делать выводы о значении науки и образования для решения глобальных проблем современности, моделируя возможный сценарий развития человеческой цивилизации
9.2.4.3 объяснить влияние новых научных открытий на развитие общества (генетика, микробиология, информационные технологии, нанотехнологии, ядерная физика)
Раздел 3. Развитие и взаимодействие политических систем
II половина XX века - XXI век. Франция, Германия, Англия, США, Китай, Италия, Индия, СССР, Россия, арабские страны, Корея, Сингапур, Швеция, Малайзия, Япония
3.1 Государство: признаки, структура и формы правления
9.3.1.1 использовать понятие «государство благосостояния» для характеристики изменений в социальной сфере в 1970 - 1980 годы
9.3.1.2 анализировать пути становления конституционно-правовой идеологии (Всеобщая Декларация прав человека, ОБСЕ, ЕС, Международный суд в Гааге) в ведущих странах Европы и Азии
9.3.1.3 выявлять закономерности исторического развития государств
9.3.1.4 оценивать роль личности в истории
3.2 Империи, войны, восстания и революции
9.3.2.1 анализировать причины и последствия распада колониальной системы
9.3.2.2 анализировать исторические события для объяснения понятия «холодная война»
9.3.2.3 характеризовать противостояние военно - политических блоков НАТО и ОВД, опираясь на знания исторических фактов и карты
9.3.2.4 выделять интеграционные и дезинтеграционные процессы в мире после окончания

холодной войны
9.3.2.5 определять причины и последствия локальных конфликтов
9.3.2.6 характеризовать деятельность ООН в урегулировании международных конфликтов
9.3.2.7 анализировать проблему международного терроризма и экстремизма на современном этапе
9.3.2.8 определять изменения на политической карте мира во второй половине XX века
Раздел 4. Развитие экономических отношений
II половина XX века - XXI век. Франция, Германия, Англия, США, Китай, Италия, Индия, СССР, Россия, Арабские страны, Корея, Сингапур, Швеция, Малайзия, Япония
4.1 Хозяйственные системы: эволюция и взаимодействие
9.4.1.1 определять причины и последствия безработицы в 70-е годы XX века
9.4.1.2 характеризовать экономическое развитие стран во второй половине XX века, используя понятия «инфляция», «кризис», «стагнация»
9.4.1.3 определять значение экономической интеграции в условиях глобализации
9.4.1.4 выявлять противоречия в развитии социалистической хозяйственной системы, анализируя причинно- следственные связи
9.4.1.5 определять основные факторы, способствовавшие быстрому экономическому росту стран Юго-Восточной Азии
4.2 Исторические модели экономических систем
9.4.2.1 обосновывать эффективность экономических систем

10-11 классы:

Раздел 1. Цивилизация: особенности развития	
10 класс	11 класс
10.1.1.1 использовать термины «цивилизация», «тип цивилизации» для объяснения исторических событий, процессов и явлений	11.1.1.1 классифицировать исторические типы экономических систем, объясняя их признаки
10.1.2.1 объяснять основные подходы к изучению понятия «цивилизация»	11.1.1.2 определять характерные признаки традиционного (аграрного) типа экономики на примере разных стран
10.1.2.2 определять взаимосвязь хозяйственной деятельности и цивилизационного развития	11.1.1.3 объяснять особенности экономического развития, используя знания о типах экономических систем
10.1.2.3 объяснять особенности индустриального типа цивилизации	11.1.1.4 определять характерные признаки рыночной экономики на примере разных стран
10.1.2.4 объяснять особенности постиндустриального этапа развития цивилизации	11.1.1.5 определять характерные признаки плановой (социалистической) экономики на примере разных стран
10.1.2.5 определять влияние информационных технологий на развитие современной цивилизации	11.1.1.6 характеризовать причины перехода к смешанному типу экономики, определяя его характерные признаки
10.1.3.1 выявлять особенности древних цивилизаций на основе сравнительного анализа их характерных признаков	11.1.2.1 обосновывать роль природно-географического фактора в формировании хозяйственной специализации стран и регионов
10.1.3.2 определять влияние религиозных верований на развитие древних цивилизаций	11.1.2.2 обобщать примеры успешного экономического развития стран в условиях ограничивающих природно-географических факторов в новейшей истории
10.1.3.3 определять причины трансформации	11.1.3.1 выявлять исторические предпосылки

цивилизационных особенностей регионов	неравномерного экономического развития стран и регионов
10.1.3.4 характеризовать этапы и особенности развития мировых религий	11.1.3.2 классифицировать страны по уровню экономического развития на основе различных критериев
10.1.3.5 определять тенденции развития мировых религий в условиях современной цивилизации	11.1.3.3 определять деятельность государств, направленных на решение проблемы бедности, определяя их эффективность
10.1.3.6 характеризовать влияние на общество современных деструктивных религиозных организаций и течений	
10.1.4.1 определять роль мировой торговли в развитии цивилизаций	
10.1.4.2 определять роль международных организаций в развитии мировой экономики	
10.1.4.3 определять роль дипломатии в развитии современной цивилизации	
10.1.4.4 объяснять причины завоевательных походов в древности и в средние века	
10.1.4.5 определять причинно-следственные связи колониальной экспансии и глобальных проблем современного мира	
10.1.4.6 выявлять особенности и последствия военных конфликтов в контексте развития современной цивилизации	
10.1.4.7 описывать взаимодействие и взаимовлияние культур, исследуя достижения различных цивилизаций	
10.1.4.8 оценивать влияние глобализации на духовное развитие общества, определяя его позитивные и негативные стороны	
10 класс	11 класс
Раздел 2: Этнические и социальные процессы	Раздел 2: Политико-правовые процессы
10.2.1.1 систематизировать и обобщать различные теории антропогенеза	11.2.1.1 исследовать исторические предпосылки формирования правового государства
10.2.1.2 систематизировать и обобщать различные теории этногенеза	11.2.1.2 анализировать пути формирования правового государства на примере разных стран
10.2.1.3 характеризовать особенности научных взглядов Л.Н. Гумилева о происхождении и развитии этносов	11.2.1.3 обосновывать значение Всеобщей Декларации прав человека в современном мире
10.2.1.4 объяснять этнические процессы в различные исторические периоды, используя карту мира	11.2.1.4 сопоставлять особенности реализации принципов правового государства на примере разных стран
10.2.1.5 характеризовать важность сохранения этнического и культурного многообразия в условиях глобализации	11.2.1.5 определять роль неправительственных организаций в становлении и развитии гражданского общества
10.2.2.1 определять причинно-следственные связи возникновения межнациональных конфликтов	11.2.2.1 определять причины распада Ялтинско-Потсдамской системы международных отношений
10.2.2.2 характеризовать межнациональные отношения на современном этапе на основе анализа исторических событий	11.2.2.2 характеризовать особенности биполярной системы мира
10.2.2.3 определять роль международных организаций в регулировании межнациональных отношений	11.2.2.3 характеризовать современные тенденции развития международных отношений на основе анализа событий, процессов и явлений
10.2.2.4 доказывать возможность мирного взаимодействия этносов на примере казахстан	11.2.3.1 определять причины и последствия распространения сепаратизма, экстремизма и

ской модели межнационального согласия	международного терроризма
10.2.3.1 систематизировать и обобщать различные теории социогенеза	11.2.3.2 характеризовать развития системы международной безопасности
10.2.3.2 характеризовать исторические формы социальной организации общества, выявляя их характерные признаки	11.2.3.3 определять деятельность международных организаций, направленных на сохранение мира и безопасности
10.2.3.3 исследовать социальную стратификацию современного общества	
10 класс Раздел 3. Из истории государства, войн и революций	11 класс Раздел 3. Развитие общественно-политической мысли
10.3.1.1 характеризовать теории происхождения государства для объяснения особенностей государственного устройства	11.3.1.1 характеризовать значение идей эпохи Просвещения для развития общественно-политической мысли
10.3.1.2 выявлять закономерности изменения форм государственного устройства	11.3.1.2 определять особенности развития философской мысли об общественном устройстве в XIX - XX вв.
10.3.1.3 сравнивать исторические формы государств, выявляя их характерные признаки	11.3.2.1 определять значение идей ненасильственного сопротивления в достижении национальной независимости Индии
10.3.1.4 характеризовать особенности перехода от тоталитарного к демократическому политическому режиму в новейшей истории	11.3.2.2 делать выводы о роли личности в общественно-политической жизни
10.3.2.1 объяснять, используя источники, процесс возникновения ранних империй на примере греко-персидских войн	11.3.2.3 характеризовать значение активной гражданской позиции личности в борьбе за гражданские права
10.3.2.2 определять причины и последствия создания империй в эпоху античности	11.3.2.4 использовать понятие «апартеид» для объяснения исторических событий в ЮАР
10.3.2.3 определять положительные и отрицательные последствия Великого переселения народов	11.3.3.1 характеризовать значение реформ в переходные периоды истории государства
10.3.2.4 определять причины арабских завоеваний и крестовых походов	11.3.3.2 использовать понятие «светское государство», «этатизм» для объяснения исторических событий
10.3.2.5 сравнивать последствия арабских завоеваний и крестовых походов, исследуя изменения в мире	11.3.3.3 характеризовать роль личности в истории государства
10.3.2.6 анализировать влияние монгольских завоеваний на процесс формирования национальных государств в Евразии	11.3.3.4 определять особенности внутренней и внешней политики Ф. Рузвельта в мирное и военное время
10.3.2.7 характеризовать последствия монгольских завоеваний, исследуя изменения в мире	11.3.3.5 использовать понятие «голлизм» для объяснения социально-политических процессов во Франции
10.3.2.8 устанавливать причинно-следственные связи между наполеоновскими войнами и ускорением капиталистического развития в европейских странах	11.3.3.6 доказывать важность института сильной президентской власти на примере деятельности Ш. де Голля
10.3.2.9 объяснять причины и последствия Первой и Второй мировых войн	11.3.3.7 использовать понятие «социализм с китайской спецификой» для объяснения социально-экономических процессов
10.3.2.10 характеризовать эффективность Версальско-Вашингтонской и Ялтинско-	11.3.3.8 определять причины перехода от плановой экономики к рыночной на примере

Потсдамской систем и их влияние на современный мир	КНР
10.3.2.11 характеризовать тенденции развития международных отношений в период мировых войн	11.3.3.9 обобщать факторы «экономического чуда» в Юго-Восточной Азии на основе анализа исторических событий
10.3.3.1 интерпретировать изменения социальной структуры в результате буржуазных революций	11.3.3.10 сравнивать особенности модернизации государства на примере Сингапура и Малайзии
10.3.3.2 характеризовать положительные и отрицательные последствия революций	11.3.3.11 характеризовать роль Первого Президента РК в разработке и реализации казахстанской модели модернизации
10.3.3.3 выявлять социально-экономические и политические предпосылки перехода от капитализма к социализму	11.3.3.12 объяснять эффективность долгосрочного планирования развития страны на примере стратегий «Казахстан - 2030», «Казахстан - 2050»
10.3.3.4 объяснять изменения социальной структуры общества в результате социалистических революций	11.3.3.13 анализировать актуальность выдвижения Первым Президентом РК общенациональной идеи «Мәңгілік ел»
10.3.3.5 анализировать содержание и итоги «бархатных» революций в Восточной Европе	
10.3.3.6 определять внешние и внутренние факторы «цветных революций» и «арабской весны»	
10.3.3.7 делать выводы о последствиях революционного способа решения проблем общества	
10 класс Раздел 4. Развитие культуры	11 класс Раздел 4. Развитие образования и науки
10.4.1.1 объяснять значение и пути сохранения историко-культурного наследия на примере деятельности ЮНЕСКО	11.4.1.1 определять значение письменности и книгопечатания в развитии человеческой цивилизации
10.4.1.2 объяснять роль музеев в исследовании и сохранении историко-культурного наследия народов мира	11.4.1.2 описывать изменения и преемственность в развитии школьного образования в контексте истории человечества
10.4.2.1 определять влияние общественных процессов на развитие направлений и стилей искусства	11.4.1.3 сравнивать современные модели школьного образования, выявляя их особенности и преимущества
10.4.2.2 определять тенденции развития современного искусства	11.4.1.4 исследовать историю возникновения высших учебных заведений, выявляя общие тенденции их развития
10.4.3.1 выявлять истоки формирования духовно-нравственных ценностей человечества на основе анализа источников	11.4.1.5 определять изменения и преемственность в развитии системы высшего образования в контексте исторического развития
10.4.3.2 определять особенности исторических событий XX века, повлиявших на переоценку нравственных ценностей общества	11.4.1.6 сравнивать современные модели высшего образования, выявляя их особенности и преимущества
10.4.3.3 объяснять значение общечеловеческих нравственных ценностей в современном мире для устойчивого развития общества	11.4.2.1 выявлять особенности промышленной революции в разных странах, определяя сходства и различия
10.4.3.4 характеризовать влияние глобализации на национально-культурное развитие	11.4.2.2 характеризовать значение научно-технической революции в развитии современной цивилизации
	11.4.2.3 исследовать влияние научно-технического прогресса на возникновение

	глобальных проблем современности
	11.4.3.1 исследовать влияние информационных технологий на развитие общества
	11.4.3.2 характеризовать развитие современных научных тенденций
	11.4.3.3 объяснять значение развития современных видов науки и техники для решения глобальных проблем современности

11. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по учебному предмету «Всемирная история» для 5-9 классов уровня основного среднего образования по обновленному содержанию.

12. Темы в долгосрочных планах в 9-классе организованы в виде проблемных вопросов, что позволяет активизировать мыслительную деятельность обучающихся уже в самом начале урока и способствует развитию критического мышления, навыков постановки проблемных вопросов и самостоятельного анализа.

13. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

14) *Типовая учебная программа по учебному предмету «Основы права» для 9-11 классов уровней основного и общего среднего образования по обновленному содержанию для вечерней школы (заочная форма обучения)*

Глава 1. Общие положения

1. Учебная программа разработана в соответствии с Государственным общеобязательным стандартом среднего образования (начального, основного среднего, общего среднего образования), утвержденным постановлением Правительства Республики Казахстан от 23 августа 2012 года № 1080.

2. Цель предмета «Основы права» – изучение базовых знаний о праве, воспитание грамотного в правовом плане гражданина, привитие обучающимся правовой культуры, уважения к законам государства и нормам общества, формирование знаний и навыков, необходимых для реализации ими своих гражданских прав и исполнения обязательств.

3. Задачи учебного предмета: 1) формирование знаний об основных понятиях и содержании базовых отраслей казахстанского права; 2) углубление и расширение знаний о системе социальных и правовых норм: права человека, правовое государство, гражданское общество, законность и правопорядок; 3) формирование знаний о системе фундаментальных правовых и социальных ценностей: права человека, демократия, гражданское общество, законность и правопорядок; 4) формирование и развитие умения использовать правовые знания и навыки при выборе соответствующих закону форм поведения и действий в типичных жизненных ситуациях, урегулированных правом; 5) развитие знаний об основных понятиях и содержании базовых отраслей казахстанского права и международного права; 6) формирование позитивного отношения к праву и понимания социальной полезности знания и исполнения законов; 7) формирование правосознания личности на основе казахстанского патриотизма, общечеловеческих ценностей, гуманизма и справедливости; 8) формирование и развитие навыков критического анализа и оценки

практических ситуаций, связанных с правовыми отношениями в обществе.

Глава 2. Организация содержания предмета «Основы права»

4. Объем учебной нагрузки по учебному предмету «Основы права»: в 9-м классе - 1 час в неделю, 34 часа в учебном году; в 10 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году; в 11 классе – 1 час в неделю, 34 часа в учебном году.

5. Содержание предмета «Основы права» организовано по разделам обучения. Разделы далее разбиты на подразделы, которые содержат в себе цели обучения по классам в виде ожидаемых результатов.

6. Цели обучения, организованные систематично и последовательно внутри каждого подраздела, позволяют учителям планировать свою работу и оценивать достижения обучающихся, а также информировать их о следующих этапах обучения.

7. Содержание учебного предмета «Основы права» в 9 классе содержит 7 разделов: Право и государство, Конституционное право, Гражданское право, Трудовое право, Семейное право, Административное право, Уголовное право

1) Раздел «Право и государство» содержит следующие подразделы: понятие права, правовое государство и гражданское общество.

2) Раздел «Конституционное право» содержит следующие подразделы: права и свободы человека и гражданина, конституционная система государственных органов.

3) Раздел «Гражданское право» содержит следующие подразделы: понятие гражданского права, право собственности, обязательство и ответственность в гражданском праве, защита прав потребителей.

4) Раздел «Трудовое право» содержит следующие подразделы: понятие трудового права, условия труда, охрана труда, трудовой договор.

5) Раздел «Семейное право» содержит следующие подразделы: понятие семейного права, пути заключения и прекращения брака, права и обязанности членов семьи, важность семьи в обществе.

6) Раздел «Административное право» содержит следующие подразделы: понятие административного права, административная ответственность, профилактика административного правонарушения.

7) Раздел «Уголовное право» содержит следующие подразделы: понятие уголовного права, понятие преступления, уголовная ответственность, наказание и вопросы гуманизма.

8. Содержание учебного предмета в 10-11 классах включает 5 разделов: Право и государство; Публичное право; Частное право; Основы процессуального права; Международное право.

Для 10 класса:

1) Раздел «Право и государство» включает следующие подразделы: Основные понятия о праве и государстве, Правовое государство, гражданское общество, Право и государство, Принципы правосудия, Правоохранительные органы.

2) Раздел «Публичное право» включает следующие подразделы: Система конституционного права Республики Казахстан, Система административного

права, Основы экологического права, Система уголовного права, Система противодействия коррупции в Республике Казахстан.

3) Раздел «Частное право» включает следующие подразделы: Система и базовые институты гражданского права, Законодательство о правах потребителей, Система семейного права, Система трудового права.

4) Раздел «Основы процессуального права» включает следующие подразделы: Основы уголовно-процессуального права, Основы гражданско-процессуального права, Основы административно-процессуального права.

5) Раздел «Международное право» включает следующие подразделы: Международное публичное право, Защита прав человека в международном праве.

Для 11 класса:

1) Раздел «Право и государство» включает следующие подразделы: Законодательство, правовая культура, государство в политической системе общества, Развитие правового государства и гражданского общества в Республике Казахстан; Защита прав человека в Республике Казахстан, Судебная система.

2) Раздел «Публичное право» включает следующие подразделы: Гражданство и выборы в Республике Казахстан, Виды административных правонарушений, Основы земельного права, Виды уголовных правонарушений, Ответственность за коррупционные правонарушения.

3) Раздел «Частное право» включает следующие подразделы: Отдельные виды договоров и обязательств в гражданском праве, Реализация прав потребителей, Основы авторского права, Институты семейного права, Базовые нормы трудового права.

4) Раздел «Основы процессуального права» включает следующие подразделы: Институты уголовно-процессуального права, Институты гражданско-процессуального права, Институты административно-процессуального права.

5) Раздел «Международное право» включает подраздел: Республика Казахстан как субъект международных отношений.

Глава 3. Система целей обучения

9. В программе для удобства использования учебных целей введена кодировка. В коде первое число обозначает класс, второе и третье числа – раздел и подраздел, четвертое число показывает нумерацию учебной цели. Например, в коде 9.2.1.2 «9» - класс, «2.1» - раздел и подраздел, «2» - нумерация учебной цели.

10. Обучающиеся должны:

Раздел 1. «Право и государство»	
Подраздел	9 класс
9.1.1 Понятие права	9.1.1.1 объяснять понятие и роль права в системе социальных норм
9.1.2 Правовое государство и гражданское общество	9.1.2.1 определять особенность и значимость правового государства;
	9.1.2.2 определять роль и важность институтов гражданского

	общества
Раздел 2. «Конституционное право»	
9.2.1 Права и свободы человека и гражданина	9.2.1.1 объяснять основы конституционного строя 9.2.1.2 определять конституционные права, свободы и обязанности человека и гражданина на основе анализа Конституции Республики Казахстан
9.2.2 Конституционная система государственных органов	9.2.2.1 определять и сравнивать функции государственных органов, основываясь на Конституции Республики Казахстан 9.2.2.2 определять важность и роль выборов в формировании государственных органов
Раздел 3. «Гражданское право»	
9.3.1 Понятие гражданского права	9.3.1.1 объяснять понятие и принципы гражданского права
9.3.2 Право собственности	9.3.2.1 определять виды собственности; 9.3.2.2 определять пути приобретения и прекращения права собственности, анализируя правовые ситуации
9.3.3 Обязательство и ответственность в гражданском праве	9.3.3.1 анализировать обязательства и определять ответственность в гражданском праве
9.3.4 Защита прав потребителей	9.3.4.1 определять пути защиты прав потребителей
Раздел 4. «Трудовое право»	
9.4.1 Понятие трудового права	9.4.1.1 объяснять понятие трудового права
9.4.2 Условия труда	9.4.2.1 определять условия труда, основываясь на Трудовом кодексе Республики Казахстан 9.4.2.2 объяснять права и обязанности работодателя и работника, анализируя правовые ситуации
9.4.3 Охрана труда	9.4.3.1 анализировать правовые нормы в отношении труда несовершеннолетних 9.4.3.2 предлагать пути разрешения трудовых споров, опираясь на нормативные правовые акты
9.4.4 Трудовое соглашение	9.4.4.1 раскрывать содержание трудового договора, анализируя правовые ситуации
Раздел 5. «Семейное право»	
9.5.1 Понятие брака и семейного права	9.5.1.1 объяснять понятия «брак» и «семья»
9.5.2 Пути заключения и прекращения брака	9.5.2.1 определять условия заключения и прекращения брака
9.5.3. Права и обязанности членов семьи	9.5.3.1 определять права и обязанности членов семьи; 9.5.3.2 анализировать права детей в обществе и семье, ссылаясь на правовые акты
9.5.4 Важность семьи в обществе	9.5.4.1 оценивать значимость семьи в обществе
Раздел 6. «Административное право»	
9.6.1 Понятие административного права	9.6.1.1 объяснять понятие административного права
9.6.2 Административная	9.6.2.1 определять виды и признаки административного правонарушения;

ответственность	9.6.2.2 объяснять виды административной ответственности и порядок их применения, анализируя правовые ситуации	
9.6.3 административного правонарушения	Профилактика	9.6.3.1 оценивать значение административно-правовых норм
Раздел 7. «Уголовное право»		
9.7.1 уголовное права	Понятие	9.7.1.1 объяснять понятие уголовного права
9.7.2 преступления	Понятие	9.7.2.1 различать признаки и виды преступления
9.7.3 Уголовная ответственность		9.7.3.1 определять уголовную ответственность и виды наказания, анализируя правовые ситуации;
		9.7.3.2 анализировать антикоррупционные правовые акты
9.7.4 Наказание и вопросы гуманизма		9.7.4.1 оценивать принцип гуманизма в уголовном праве
Раздел 1. «Право и государство».		
10 класс		11 класс
10.1.1.1	объяснять понятие права, обобщая его признаки	11.1.1.1 определять основные элементы нормативных правовых актов
10.1.1.2	раскрывать функциональное значение права на конкретных примерах	11.1.1.2 объяснять процесс разработки, принятия и введения в действие нормативных правовых актов
10.1.1.3	объяснять понятие системы права и его основные элементы (норма права, отрасль, подотрасль, правовой институт)	11.1.1.3 объяснять понятия законность и правопорядок на конкретных примерах
10.1.1.4	определять государство как особый субъект права и правовых отношений	11.1.1.4 объяснять необходимость и социальную полезность знания и исполнения законов
		11.1.1.5 определять основные элементы политической системы казахстанского обществ
10.1.2.1	раскрывать принципы правового государства	11.1.2.1 объяснять реализацию принципов правового государства в Республике Казахстан на основе политико-правовых актов Республики Казахстан (Концепция правовой политики Республики Казахстан, Концепция Национального плана действий в области прав человека в Республике Казахстан)
10.1.2.2	демонстрировать знания о сущности и функциональном значении правового государства в мировой практике	11.1.2.2 объяснять основное функциональное предназначение гражданского общества в Республике Казахстан
10.1.2.3	различать элементы и институты гражданского общества на основе конституционных принципов	11.1.2.3 оценивать эффективность деятельности институтов гражданского общества Республики Казахстан (неправительственные организации)
10.1.2.4	демонстрировать знания о сущности и функциональном значении гражданского общества	
10.1.3.1	объяснять понятие прав и свобод человека, демонстрируя понимание правовых возможностей личности	11.1.3.1 объяснять механизм защиты прав и свобод человека и гражданина в Республике Казахстан на примере конкретной ситуации
10.1.3.2	классифицировать права и свободы человека и гражданина (политические, гражданские, социальные, экономические и культурные)	11.1.3.2 определять функции и правовой статус лиц, осуществляющих правовую защиту граждан (адвокаты, медиаторы)
10.1.3.3	оценивать значение международных документов в сфере прав человека (Всеобщая Декларация прав	11.1.3.3 объяснять механизм защиты прав

человека, Международный пакт о гражданских и политических правах, Международный пакт о социальных, экономических и культурных правах)		несовершеннолетних в Республике Казахстан на примере конкретной ситуации
11.1.3.4 объяснять механизм реализации и защиты прав лиц с ограниченными возможностями Республики Казахстан на примере конкретной ситуации		
10.1.4.1 объяснять принципы правосудия, приводя конкретные примеры	11.1.4.1 определять элементы судебной системы и отображать их графически	
10.1.4.2 определять функции и правовой статус правоохранительных органов Республики Казахстан	11.1.4.2 раскрывать статус судей и гарантии их деятельности	
Раздел 2. Публичное право		
10 класс		11 класс
10.2.1.1 объяснять институты конституционного права как систему правовых норм	11.2.1.1 раскрывать понятие гражданство	
10.2.1.2 определять источники конституционного права Республики Казахстан и объяснять их назначение (Конституция, Конституционные законы, акты Конституционного Совета и т.д.)	11.2.1.2 объяснять основания приобретения и утраты казахстанского гражданства на основе конкретных примеров	
11.2.1.3 определять права и обязанности избирателей и других субъектов избирательного процесса в Республике Казахстан		
10.2.2.1 объяснять особенности правового регулирования государственного управления в Республике Казахстан посредством создания графической схемы	11.2.2.1 квалифицировать деяния лиц в соответствии с нормами административного права Республики Казахстан	
10.2.3.1 объяснять понятие и предмет правового регулирования экологического права	11.2.3.1 объяснять понятие и предмет правового регулирования земельного права	
10.2.3.2 предлагать правовые пути решения актуальной экологической проблемы на основе Экологического кодекса	11.2.3.2 различать право собственности, право землепользования и иные права на землю на основе Земельного кодекса Республики Казахстан	
10.2.4.1 определять содержание и структуру Уголовного кодекса	11.2.4.1 квалифицировать деяния лиц в соответствии с нормами уголовного права Республики Казахстан	
10.2.4.2 соотносить конкретную жизненную ситуацию с нормами уголовного права		
10.2.4.3 характеризовать уголовные проступки и преступления по степени общественной опасности на конкретных примерах		
10.2.4.4 определять особенности привлечения к уголовной ответственности несовершеннолетних на примере правовой ситуации		
10.2.4.5 оценивать уголовное правонарушение с учетом смягчающих и отягчающих обстоятельств		
10.2.4.6 определять условия, при которых лицо освобождается от уголовной ответственности		
10.2.5.1 объяснять основные положения программно-политических и правовых актов в сфере противодействия коррупции	11.2.5.1 отличать коррупционные правонарушения от иных видов правонарушений (незаконное вознаграждение, мошенничество)	
10.2.5.2 использовать основные нормы Закона о противодействии коррупции при анализе конкретной ситуации	11.2.5.2 квалифицировать деяния лиц в соответствии с нормами антикоррупционного законодательства Республики Казахстан	
Глава 3. Частное право		

10 класс		11 класс	
10.3.1.1 объяснять назначение источников гражданского права Республики Казахстан (Гражданский кодекс, законы и подзаконные акты, дополняющие и конкретизирующие положения Гражданского кодекса)		11.3.1.1 объяснять содержание договора, выявляя его отличительные признаки	
10.3.1.2 демонстрировать понимание принципов гражданского права на конкретных примерах		11.3.1.2 демонстрировать понимание основных условий договора на конкретном примере	
10.3.1.3 определять субъекты гражданского права		11.3.1.3 объяснять понятие и предмет правового регулирования наследственного права	
10.3.1.4 различать объекты гражданского права по их существенным признакам		11.3.1.4 различать наследование по завещанию и наследование по закону	
10.3.1.5 выявлять особенности личных неимущественных прав на конкретном примере			
10.3.1.6 объяснять понятие и виды сделок на примере правовой ситуации			
10.3.1.7 - объяснять понятие и основные правомочия права собственности, приводя примеры их реализации			
10.3.1.8 - объяснять пути защиты прав собственности, анализируя правовую ситуацию (казус)			
10.3.1.9 - раскрывать сущность обязательственного права, используя юридические термины			
10.3.1.10 - определять способы обеспечения выполнения обязательств, анализируя правовую ситуацию			
10.3.2.1 определять права и обязанности субъектов правовых отношений согласно Закону о правах потребителей Республики Казахстан		11.3.2.1 объяснять механизмы защиты прав потребителей, используя отдельные нормы гражданского, административного, уголовного кодексов	
10.3.2.2 объяснять пути защиты прав потребителей на примере конкретной ситуации (казуса), используя юридические термины		11.3.2.2 определять права и обязанности продавца (изготовителя, исполнителя) и лиц, выполняющих работы (оказание услуги), приводя конкретные примеры	
10.3.3.1 объяснять назначение нормативных правовых актов в сфере семейных отношений (Кодекс Республики Казахстан «О браке (супружестве) и семье», Закон Республики Казахстан «О правах ребенка»)		11.3.3.1 объяснять понятие и предмет правового регулирования авторского права и смежных прав	
10.3.3.2 объяснять основные понятия и принципы правового регулирования семейных отношений в Республики Казахстан		11.3.3.2 предлагать правовой путь решения конкретного случая (казус) в сфере авторского права	
10.3.3.3 исследовать реализацию прав ребенка в различных жизненных ситуациях			
10.3.4.1 объяснять основные понятия и принципы правового регулирования трудовых отношений в Республики Казахстан		11.3.4.1 определять семью как институт семейного права	
10.3.4.2 исследовать реализацию трудовых прав в различных жизненных ситуациях		11.3.4.2 объяснять содержание личных и имущественных прав и обязанностей супругов на конкретных примерах	
11.3.4.3 определять формы защиты прав и интересов детей-сирот, детей, оставшихся без попечения родителей			
11.3.4.4 определять круг субъектов алиментных отношений и основания возникновения алиментных отношений на примере правовой ситуации			
11.3.5.1 оценивать эффективность способов государственного обеспечения трудовых прав на примере правовой ситуации			

	11.3.5.2 исследовать реализацию трудовых прав несовершеннолетних	
	11.3.5.3 определять механизмы рассмотрения индивидуальных и коллективных трудовых споров на примере правовой ситуации	
Раздел 4. Основы процессуального права		
10 класс		11 класс
10.4.1.1 объяснять основные задачи и принципы уголовного процесса		11.4.1.1 объяснять условия осуществления уголовного преследования
10.4.1.2 различать субъекты уголовного процесса	11.4.1.2 выявлять особенности производства по делам уголовных правонарушений с участием несовершеннолетних	
10.4.1.3 демонстрировать знание основ судебного разбирательства согласно Уголовно-процессуального кодекса Республики Казахстан в творческой форме		11.4.1.3 определять правовые основы деятельности суда присяжных заседателей в Республики Казахстан
10.4.2.1 анализировать основные задачи и принципы гражданского процесса		11.4.2.1 объяснять условия предъявления иска
10.4.2.2 различать субъекты гражданского процесса	11.4.2.2 составлять исковое заявление в соответствии с требованиями, предъявляемыми к форме и содержанию искового заявления	
10.4.2.3 выявлять особенности участия несовершеннолетних в гражданском процессе	11.4.2.3 демонстрировать знание основ и особенностей судебного разбирательства согласно Гражданско-процессуального кодекса Республики Казахстан в творческой форме	
10.4.3.1 объяснять понятие, задачи и принципы административного процесса	11.4.3.1 различать компетенции органов (должностных лиц), уполномоченных рассматривать дела об административных правонарушениях на примере правовой ситуации	
10.4.3.2 определять правовые основы осуществления административного процесса	11.4.3.2 демонстрировать знание особенностей судебного разбирательства по административным правонарушениям в творческой форме	
Глава 5. Международное право		
10 класс		11 класс
10.5.1.1 объяснять понятие международного публичного права и определять сферу общественных отношений, регулируемых им		11.5.1.1 объяснять международные права и обязанности Республики Казахстан на основе источников международного права, признанных Республикой Казахстан
10.5.2.1 определять органы и организации, осуществляющие защиту прав человека в современном международном праве		11.5.1.2 исследовать реализацию прав гражданина РК в зарубежных странах в сфере прав человека, трудовых отношений, образования на основе международных актов

11. Настоящая учебная программа реализуется в соответствии с Долгосрочным планом к Типовой учебной программе по предмету «Основы права» для 9-11 классов по обновленному содержанию для вечерней школы.

12. Темы в долгосрочных планах организованы в виде проблемных вопросов, что позволяет активизировать мыслительную деятельность обучающихся уже в самом начале урока и способствует развитию у обучающихся критического мышления, навыков постановки проблемных вопросов и самостоятельного анализа.

13. Распределение часов в четверти по разделам и внутри разделов варьируется по усмотрению учителя.

Содержание

Введение	3
1 Особенности организации образовательного процесса в вечерней школе	5
Структура и содержание типовых учебных планов	7
2 основного среднего и общего среднего образования (очная и заочная форма обучения) для вечерней школы (в рамках обновления содержания среднего образования)	
Учебные программы обновленного содержания по учебным	12
3 предметам основной школы (для школ с русским языком обучения)	
1) Русский язык	13
2) Русская литература	30
3) Қазақ тілі және әдебиет	42
4) Английский язык	65
5) Алгебра	94
6) Геометрия	108
7) Информатика	120
8) Физика	128
9) Химия	150
10) Биология	173
11) География	194
12) История Казахстана	213
13) Всемирная история	228
14) Основы права	244
15) Самопознание	251
Учебные программы обновленного содержания по учебным	
4 предметам общего среднего образования (очная форма обучения) (для школ с русским языком обучения)	258
1) Русский язык	258
2) Русская литература	271
3) Қазақ тілі және әдебиет	278
4) Английский язык	294
5) Алгебра	311
6) Геометрия	321
7) Информатика	328
8) Физика	335
9) Химия	346
10) Биология	364
11) География	373
12) История Казахстана	382
13) Всемирная история	396
14) Основы права	413

5	Учебные программы обновленного содержания по учебным предметам общего среднего образования (заочная форма обучения) (для школ с русским языком обучения)	428
	1) Русский язык	428
	2) Русская литература	435
	3) Қазақ тілі және әдебиет	440
	4) Английский язык	445
	5) Алгебра	453
	6) Геометрия	459
	7) Информатика	463
	8) Физика	467
	9) Химия	473
	10) Биология	480
	11) География	484
	12) История Казахстана	490
	13) Всемирная история	496
	14) Основы права	504

**Жаңартылған білім мазмұны жағдайында
кешкі мектепке арналған
үлгілік оқу жоспарлары мен оқу бағдарламалары**

**Типовые учебные планы и учебные программы
для вечерней школы
в условиях обновленного содержания образования**

Басуға ..... ж. қол қойылды. Пішімі 60×84 1/16.
Қағазы офсеттік. Офсеттік басылыс.
Қаріп түрі «Times New Roman». Шартты баспа табағы 60.

Подписано в печать ..... Формат 60×84 1/16.
Бумага офсетная. Печать офсетная.
Шрифт Times New Roman. Усл. п.л. 60.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
«Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы» РМҚК
010000, Астана қ., Мәңгілік Ел 8, «Алтын Орда» БО, 15-қабат

Министерство образования и науки Республики Казахстан
Национальная академия образования им. И. Алтынсарина
010000, г. Астана, ул. Мәңгілік Ел 8, БЦ «Алтын Орда», 15 этаж